

GOVERNMENT OF INDIA

ARCHAEOLOGICAL SURVEY OF INDIA

Central Archaeological Library

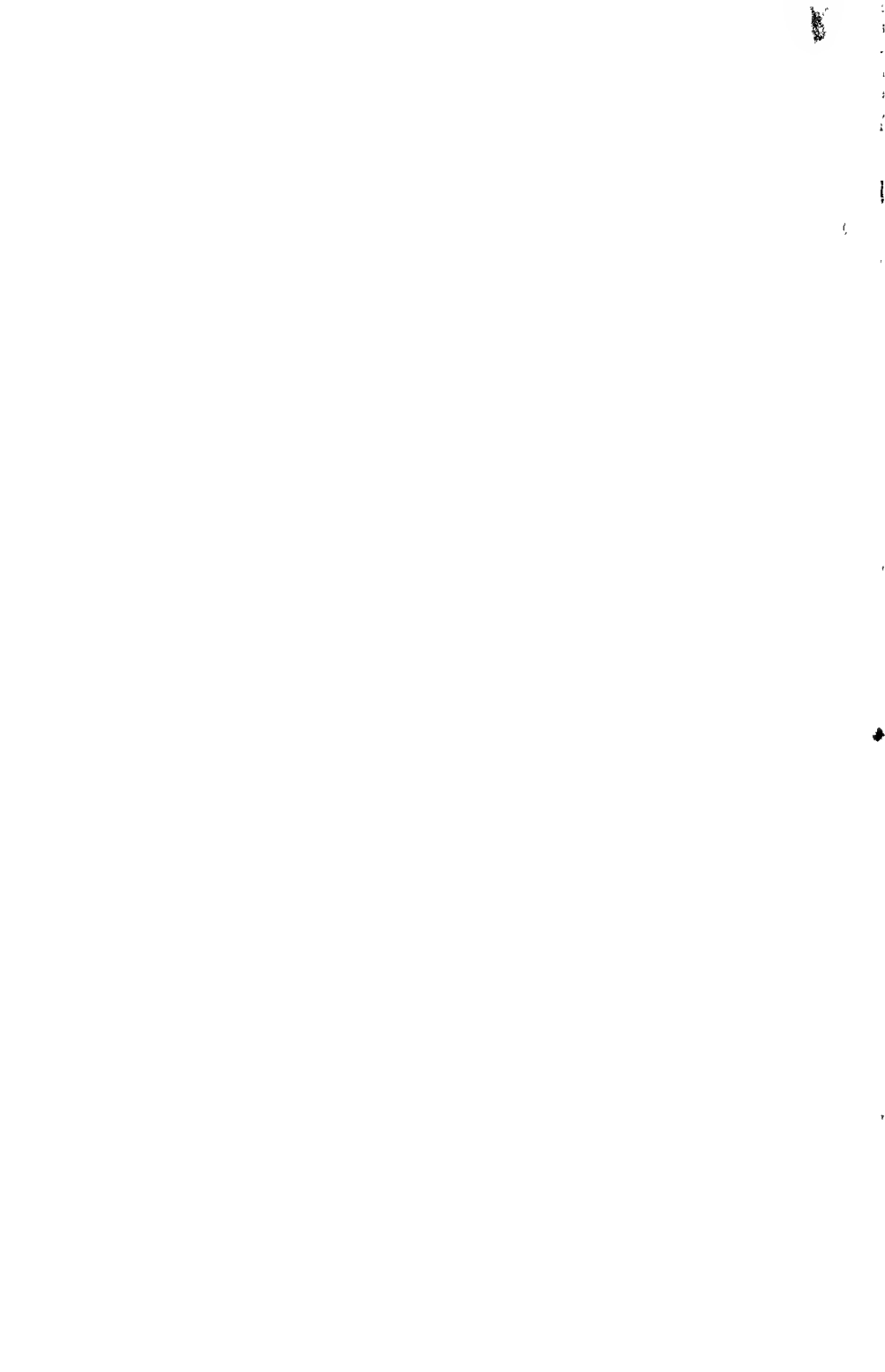
NEW DELHI

ACC. NO. 70400
CALL NO. R417.1 Sir

D.G.A. 79

SELECT INSCRIPTIONS
bearing on Indian History and Civilization

70100

SELECT INSCRIPTIONS
bearing on
Indian History and Civilization

From the Sixth to the Eighteenth Century A.D.

Edited by

DINES CHANDRA SIRCAR

70400

VOLUME II

MOTILAL BANARSIDASS
Delhi □ Varanasi □ Patna

70400 दिनांक 24/7/83
प्रदा। 417/1/83
निर्देश न नई दिल्ली
केन्द्रीय पुरातत्व पस्तकालय

© MOTILAL BANARSIDASS

Head Office : Bungalow Road, Delhi-110 007

Branches : 1. Chowk, Varanasi-221 001 (U.P.)

2. Ashok Rajpath, Patna-800 004 (Bihar)

ISBN: 0 89581 106-5

First Edition : Delhi, 1983

Printed in India

By Shantilal Jain, at Shri Jainendra Press,

A-45, Phase I, Naraina, New Delhi-110 028

Published by Narendra Prakash Jain, for Motilal Banarsidass,
Delhi-110 007.

PREFACE

The circumstances underlying the preparation of a Selection of Inscriptions relating to the history and civilization of India and dating from the sixth century B.C. down to the age of the Great Mughals, which was intended to include the epigraphical records prescribed for study in some of the Indian Universities, in about two years' time from the commencement of 1939, have been delineated in the Preface to the first edition (1942) of Vol. I of this work, published by the University of Calcutta. That volume contains the texts of a good number of important inscriptions belonging to the period from the sixth century B.C. to the fall of the Imperial Guptas in the sixth century A.D. The epigraphic texts were presented in it in Devanāgarī characters with explanatory notes but without translations, though Sanskrit *Chhāyā* was supplied in the case of all the records couched in the Prakrit and Old Persian languages.

The publication of Vol. II of the work containing the inscriptions of the period from the sixth to the eighteenth century A.D. was delayed for several reasons. The later phase of the Second World War created an abnormal situation in the country, and I also had to leave the University of Calcutta within a few years thereafter and became involved in various pursuits. Moreover, some difficulties were noticed when I took up the question of publishing the volume. In the first place, it was felt that, in order to make the work more useful to the students of the subject, the plan of Vol. II should better be a little different from that of Vol. I. Of course, it was realised, even at the time of the preparation of the work that, as a selection, its latter part would be less representative than the earlier section because the small number of available inscriptions belonging to the early period made it possible to select almost all the important records, while the number of later epigraphs being quite large, many important inscriptions had to be excluded from the selection in consideration of space. Numerous epigraphs of the later period,

particularly among those coming from the southern areas of India, are couched in the regional languages, so that, for avoiding inconvenience, very few of them could be selected. What was now further realised is that the majority of the earlier epigraphs are more or less small in size while many of the later records are very big, some of them containing a few hundred stanzas or many hundreds of lines of writing. Even excluding too big inscriptions from the selection, it was now felt that summaries of the contents of the records in English should better be supplied for the benefit of the readers, and a considerable time was required to prepare them.

* Another difficulty that was felt related to the inscriptions of the early rulers of Bengal which means the present West Bengal and Bangladesh and, in some cases, includes Bihar. When the scheme for the preparation of the Selection was adumbrated, the idea was to include all such records, and this could be done in Vol. I without much difficulty because the number of the inscriptions of this category is small, and they are also not big in size; but the volume of such epigraphs for Vol. II was found to be almost equal to that of the inscriptions selected from the rest of India. It was therefore possible to include only a few of the early medieval records of the Bengal region in the Selection. Then it was decided to publish the early inscriptions of Bengal in a separate volume. Another cause of delay was the necessity to prepare a fresh copy of the work for the press.

It may be mentioned that, in spite of the difficulty in including in this volume all important inscriptions of particular ruling families, an attempt has been made to make it as useful to the students of history as possible through the summaries and some explanatory notes. The Glossary and Index will also possibly serve the purpose of such notes in some cases. It is expected that the Selection will give an idea about the epigraphical and numismatic sources of Indian history of the medieval age. Let us hope that the reception of the present volume will not be dissimilar to what has been accorded to Vol. I of the work by the students of Indian history all over the world.

CONTENTS

BOOK I

EASTERN INDIA AND BANGLADESH

(from the Seventh to the Fifteenth Century A.D.)

	<i>Page</i>
CHAPTER I. ASSAM	
A— <i>The Bhauma-Nārikas</i>	
1. Dübī Copper-plate Inscription of Bhāskaravarman (<i>c.</i> 600-50 A.D.)	1
B— <i>The Mlechchhas</i>	
2. Parbatīyā Copper-plate Inscription of Vanamālarman (<i>c.</i> 835-60 A.D.)	16
CHAPTER II. PRE-PĀLA BENGAL (WEST BENGAL AND BANGLADESH)	
A— <i>The Gauḍas and their Subordinates</i>	
3. Midnapore Copper-plate Inscription of the time of Śāśāṅka (<i>c.</i> 600-25 A.D.), Regnal Year 8	24
4. Midnapore Copper-plate Inscription of the time of Śāśāṅka (<i>c.</i> 600-25 A.D.), Regnal Year 19.	26
5. Inscription on Some Gold Coins of Śāśāṅka (<i>c.</i> 600-25 A.D.)	28
6. Tipperah Copper-plate Inscription of Lokanātha, [Gupta] Year [3*] 44 (664 A.D.)	28
B— <i>The Rātas</i>	
7. Kailāṅ Copper-plate Inscription of Śrīdhāraṇārāta (<i>c.</i> 665-75 A.D.), Regnal Year 8	36

	<i>Page</i>
<i>C—The Khaḍgas</i>	
8. Ashrāḍpur Copper-plate Inscription of Deva- khaḍga (<i>c.</i> 670-85 A.D.), Regnal Year 13	41
CHAPTER III. BIHAR (EXCLUDING PĀLA AND SENA INSCRIPTIONS)	
<i>A—The Later Guptas</i>	
9. Aphaṣṭ Stone Inscription of Ādityasena (<i>c.</i> 660-75 A.D.)	44
10. Deo-Baraṇārḱ Stone Inscription of Jivita- gupta II (<i>c.</i> 700-710 A.D.)	50
<i>B—The Khayaḍavālas</i>	
11. Tārāchaṇḍī Rock Inscription of Pratāpadha- vala, [Vikrama] Year 1225 (1169 A.D.)	54
<i>C—Miscellaneous</i>	
12. Bodhgayā Inscription of Mahānāman, [Gupta] Year 268 (587 A.D.)	56
13. Bodhgayā Buddha Image Inscription of Vīryendra	59
14. Nālandā Stone Inscription of Vipulaśrīmitra	60
CHAPTER IV. THE PĀLAS OF BENGAL AND BIHAR AND THEIR VASSALS AND CONTEMPORARIES (EX- CLUDING GURJARA-PRATĪHĀRA INSCRIPTIONS)	
<i>A—The Pālas</i>	
15. Khālimpur Copper-plate Inscription of Dharmapāla (<i>c.</i> 775-812 A.D.), Regnal Year 32	63
16. Nālandā Copper-plate Inscription of Devapāla (<i>c.</i> 812-50 A.D.), Regnal Year 35	71
17. Bhāgalpur Copper-plate Inscription of Nārā- yaṇapāla (<i>c.</i> 855-910 A.D.), Regnal Year 17	80
18. Bādāl Stone Pillar Inscription of the time of Nārāyaṇapāla (<i>c.</i> 855-910 A.D.)	87
<i>B—The Chandras</i>	
19. Paśchimbhāg Copper-plate Inscription of Śrīchandra (<i>c.</i> 925-75 A.D.), Regnal Year 5	92

	<i>Pages</i>
20. Betkā-Pāikpāḍā Vāsudeva Image Inscription of the time of Govindachandra (c. 1020-55 A.D.), Regnal Year 23	101
<i>C—Miscellaneous</i>	
21. Gayā Śitalā Temple Inscription of Yakshapāla (c. 1075-85 A.D.)	102
22. Bhubaneswar Stone Inscription of Bhavadeva, Minister of Harivarman (c. 1090-1110 A.D.)	105
23. Rājghāṭ Stone Inscription of Bhīmadeva [Minister of Madanapāla (c. 1143-62)]	112
CHAPTER V. THE SENAS OF BENGAL AND BIHAR AND THEIR SUCCESSORS	
<i>A—The Senas</i>	
24. Deopāḍā Stone Inscription of Vijayasena (c. 1096-1159 A.D.)	115
25. Sanokhār Tāmraholī Inscription of Ballālasena (c. 1159-79 A.D.), Regnal Year 9	123
26. Mādhāinagar Copper-plate Inscription of Lakshmaṇasena (c. 1179-1206 A.D.)	124
27. Madanpāḍā Copper-plate Inscription of Sūryasena (c. 1210-15 A.D.), Regnal Year 2, and of Viśvarūpasena (c. 1206-22 A.D.), Regnal Year 14	131
<i>B—The Later Devas</i>	
28. Mehār Copper-plate Inscription of Dāmodara, Śaka 1156, Regnal Year 4 (1234 A.D.)	140
<i>C—Miscellaneous</i>	
29. Bodhgayā Stone Inscription of the time of Aśokachalla, Lakshmaṇasena Year 51 (c. 1230 A.D.)	146
30. Bodhgayā Stone Inscription of the time of Aśokachalla, Lakshmaṇasena Year 74 (c. 1253 A.D.)	149
CHAPTER VI. ORISSA AND ITS NEIGHBOURHOOD	
<i>A—The Bhañjas</i>	
31. Keśari Copper-plate Inscription of Śatrubhañja (c. 11th century A.D.)	157

	<i>Pages</i>
B—<i>The Somavāṁśis</i>	
32. Ratnagiri Copper-plate Inscription of Karṇa (c. 1100-10 A.D.), Year 5	156
C—<i>The Gaṅgas</i>	
33. Viśākhapaṭnam Copper-plate Inscription of Anantavarman Choḍagaṅga, Śaka Year 1040 (1118 A.D.)	164
34. Nagari Copper-plate Inscription of Anaṅga- bhīma III, Śaka 1151 and 1152 (1230-31 A.D.)	176
D—<i>The Sūryavāṁśis</i>	
35. Rajahmundry Copper-plate Inscription of Raghudeva, Viceroy of Kapileśvara, Śaka Year 1378 (1456 A.D.)	195

BOOK II

NORTHERN, CENTRAL AND WESTERN INDIA, PAKISTAN AND NEPAL

(from the Sixth to the Thirteenth Century A.D.)

CHAPTER I. NORTHERN INDIA AND ITS NEIGHBOURHOOD

A—<i>The Maukharis of Kanauj</i>	
1. Aśirgaḍh Copper Seal Inscription of Śarvavar- man (c. 575-85 A.D.)	213
2. Nālandā Fragmentary Seal Inscription of Suvratavarman (?) (c. 605-10 A.D.)	215
B—<i>The Pauravas of Brahmapura</i>	
3. Taleśvar Copper-plate Inscription of Dyutivar- man, Regnal Year 5	217
C—<i>The Pushyabhūtis of Thāneśvar and Kanauj</i>	
4. Bānskherā Copper-plate Inscription of Harsha (Harshavardhana), [Harsha] Year 22 (628 A.D.)	221
5. Madhuban Copper-plate Inscription of Harsha (Harshavardhana), [Harsha] Year 25 (631 A.D.)	224

	<i>Pages</i>
6. Sonpat Copper Seal Inscription of Harsha (Harshavardhana, 606-47 A.D.)	227
D— <i>The Mauryas of Kanauj</i>	
7. Nālandā Stone Inscription of the time of Yaśovarman (c. 725-53 A.D.)	229
E— <i>The Gurjara-Pratihāras</i>	
8. Barah Copper-plate Inscription of Bhoja I, [Vikrama] Year 893 (836 A.D.)	233
9. Jodhpur Stone Inscription of Bāuka, [Feuda- tory of Bhoja I], [Vikrama] Year 894 (837 A.D.)	236
10. Gwalior Stone Inscription of Bhoja [I] (c. 836-85 A.D.)	242
11. Inscription on Some Billon Coins of Bhoja I Ādivarāha (c. 836-85 A.D.)	247
12. Mahisantosh Sūrya Image Inscription of the time of Mahendrapāla I (c. 885-908 A.D.), Regnal Year 15.	248
13. Partābgaḍh Stone Inscription of Mahendra- pāla II, [Vikrama] Year 1003 (946 A.D.)	249
14. Khajurāho Stone Inscription of Dhaṅga of the time of Vināyakapāla, [Vikrama] Year 1011 (954 A.D.)	258
F— <i>The Kings of Kārttikeyapura</i>	
15. Pāṇḍukeśvar Copper-plate Inscription of Lalitaśūra, Regnal Year 22 (854 A.D.)	268
G— <i>The Gāhaḍavālas</i>	
16. Ghandrāvati Copper-plate Inscription of Chandradeva, [Vikrama] Year 1150 (1092 A.D.)	273
17. Baśāhi Copper-plate Inscription of Govinda- chandra, issued in the reign of Madanapāla, [Vikrama] Year 1161 (1104 A.D.)	279
18. Kamauli Copper-plate Inscription of Govinda- chandra, [Vikrama] Year 1182 (1125 A.D.)	283
19. Saheṭh-Maheṭh Copper-plate Inscription of	

	Govindachandra, [Vikrama] Year 1186 (1129 A.D.)	288
20.	Sārnāth Stone Inscription of Kuma(mā)- radevī, Queen of Govindachandra (c. 1114-55 A.D.)	293
21.	Machhlīshahr Copper-plate Inscription of Hariśchandra, [Vikrama] Year 1253 (1197 A.D.)	299
CHAPTER II. CENTRAL INDIA		
<i>A—The Pāṇḍuvarāsis</i>		
22.	Rājim Copper-plate Inscription of Tivara (c. 580-95 A.D.), Regnal Year 7	307
<i>B—The Śailas</i>		
23.	Ragholi Copper-plate Inscription of Jayavar- dhana II, Regnal Year 3	312
<i>C—The Chandellas</i>		
24.	Darbat Śāntinātha Image Inscription of the time of Kīrtivarman, [Vikrama] Year 1132 (1075 A.D.)	317
25.	Garra Copper-plate Inscription (No. 1) of Trailokyavarman, [Vikrama] Year 1261 (1205 A.D.)	318
<i>D—The Kalachuris of Tripuri and Ratanpur</i>		
26.	Bilhāri Stone Inscription of Yuvarāja II (c. 980-95 A.D.)	321
27.	Inscription on Some Gold Coins of Gāngeya (c. 1015-41 A.D.)	336
28.	Vārāṇasī Copper-plate Inscription of Karṇa, [Kalachuri] Year 793 (1042 A.D.)	337
29.	Sarkhon Copper-plate Inscription of Ratna II, [Kalachuri] Year 880 (1128 A.D.)	349
CHAPTER III. WESTERN INDIA		
<i>A—The Early Kalachuris</i>		
30.	Vaḍner Copper-plate Inscription of Buddha- rāja, [Kalachuri] Year 360 (608 A.D.)	355

	<i>Pages</i>
<i>B—The Guhilas</i>	
31. Sāmoli Stone Inscription of the time of Śilāditya, [Vikrama] Year 703 (646 A.D.)	360
32. Chāṣṣu Stone Inscription of Bālāditya (c. 900-20 A.D.)	363
<i>C—The Maitrakas and their Contemporaries</i>	
33. Copper-plate Inscription of Vishṇuśeṇa, [Vikrama] Saṁvat 649 (592 A.D.), with an Endorsement of Avantī, [Kalachuri] Year 357 (605 A.D.)	372
34. Alinā Copper-plate Inscription of Śilāditya VI Dhrūbhāṭa, [Gupta-Valabhī] Year 447 (766 A.D.)	377
<i>D—The Paramāras</i>	
35. Nāgpur Museum Stone Inscription of Naravarman, [Vikrama] Year 1161 (1104 A.D.)	391
<i>E—The Chaulukyas (Solankis)</i>	
36. Verāval Stone Inscription of the time of Arjuna, Hijrī Year 662, Vikrama year 1320, Gupta-Valabhī Year 945 and Siṁha Year 151 (1264 A.D.)	402
CHAPTER IV. NORTH-WESTERN INDIA AND PAKISTAN	
<i>A—The Chāhamanas</i>	
37. Delhi-Siwālik Stone Pillar Inscription of Visala (Vigraha IV), [Vikrama] Year 1220 (1163 A. D.)	409
38. Inscription on Some Silver Coins of Pṛithvī-rāja III (c. 1175-93 A.D.)	412
<i>B—The Trigartas</i>	
39. Baijnāth Stone Inscription of the time of Jayachchandra, [Laukika] Year 80, [Śaka] Year 1126 expired (1204 A.D.)	413
40. Baijnāth Stone Inscription of the time of Jayachchandra, [Śaka] Year 1126 (1204 A.D.)	420

	<i>Pages</i>
C— <i>The Kings of Chanṣhakā</i>	
41. Suṅgal Copper-plate Inscription of Vidagdha (11th century A.D.), Regnal Year 4	426
D— <i>The Śāhis</i>	
42. Dewāi Stone Inscription of Bhīma (c. 9th century A.D.)	430
43. Barikoṣ Stone Inscription of Jayapāla (c. 965- 1001 A.D.)	431
 CHAPTER V. NEPAL	
A— <i>The Ṭhākuris</i>	
44. Inscription on Some Copper Coins of Amśu- varman (1st half of the 7th century A.D.)	432
B— <i>The Later Lichchhavis</i>	
45. Kāṭhmanḍū Stone Inscription of Jayadeva II Parachakrakāma, Nepal (Ṭhākuri-Lich- chhavi) Year 159 (c. 737-38 A.D.)	433

BOOK III

THE DECCAN AND ITS NEIGHBOURHOOD

(from the Seventh to the Sixteenth Century A.D.)

CHAPTER I. THE CHĀLUKYAS OF BĀDĀMI

1. Aihole Stone Inscription of Pulakeśin II, Kali Year 3735, Śaka Year 556 (634 A.D.)	443
2. Vakkaleri Copper-plate Inscription of Kirtivarman II, Śaka Year 679 (757 A.D.)	451

CHAPTER II. THE RĀSHṬRAKŪṬAS

3. Paiṭhaṅ Copper-plate Inscription of Govinda III, Śaka Year 716 (794 A.D.)	457
4. Pāṭaṅ (Nesarikā) Copper-plate Inscription of Govinda III, Śaka Year 727 (805 A.D.)	469
5. Sanjān Copper-plate Inscription of Amogha- varsha I, Śaka Year 793 (871 A.D.)	478

	<i>Pages</i>
6. Sānglī Copper-plate Inscription of Govinda IV Suvarṇavarsha, Śaka Year 855 (933 A.D.)	495
7. Chinchani Copper-plate Inscription of the time of Kṛishṇa III (939-67 A.D.)	503
8. Kandhār Stone Pillar Inscription of Kṛishṇa III (c. 939-67 A.D.)	510
 CHAPTER III. THE EASTERN CHĀLUKYAS OF VENĠĪ	
9. Yelivarru Copper-plate Inscription of Amma II Vijayāditya (945-70 A.D.)	516
 CHAPTER IV. THE CHĀLUKYAS OF MĀNYAKHEṬA AND KALYĀNA	
10. Nīlgunda Copper-plate Inscription of Vikramāditya VI, Chālukya-Vikrama Years 12 = Prabhava (1087 A.D.) and 48 = Śobhakṛit (1123 A.D.)	523
 CHAPTER V. THE SEVUṆA-YĀDAVAS	
11. Gadag Stone Inscription of Bhillana V, Śaka Year 1113 (1191 A.D.)	536
 CHAPTER VI. THE HOYSALA-YĀDAVAS	
12. Gadag Stone Inscription of Vīra-Ballāla II, Śaka Year 1114 (1192 A.D.)	540
 CHAPTER VII. THE KĀKATĪYAS	
13. Moṭupalli Stone Pillar Inscription of Gaṇapati, Śaka 1166, Krodhin (1244-45 A.D.)	550
14. Pākhāl Stone Pillar Inscription of the time of Gaṇapati (1199-1261 A.D.)	560
15. Malkāpuram Stone Pillar Inscription of the time of Rudrāmbā, Śaka Year 1183 (1261 A.D.)	574
 CHAPTER VIII. THE TULUVAS OF VIJAYANAGARA	
16. Kāñchīpuram Copper-plate Inscription of Kṛishṇadevarāya, Śaka Year 1450 (1528 A.D.)	592

BOOK IV

THE FAR SOUTH

(from the Seventh to the Eleventh Century A.D.)

CHAPTER I. THE PALLAVAS		<i>Pages</i>
1. Vunnaguruvayapalem Copper-plate Inscription of Parameśvaravarman I (c. 669-700 A.D.), Regnal Year 19		605
2. Kālahasti Copper-plate Inscription of Nara-simhavarman II (c. 700-25 A.D.), Regnal Year 12		608
3. Velūrpalaiyam Copper-plate Inscription of Nandivarman III (c. 820-45 A.D.)		612
CHAPTER II. THE CHOLAS		
4. Leiden Copper-plate Inscription of Rājarāja I (985-1016 A.D.) issued by Rājendra I (1012-44 A.D.)		620
5. Tañjāvūr Rājarājeśvara Temple Inscription of Rājendra I (1012-44 A.D.), Regnal Year 19		633
6. Inscription on Some Silver Coins of Rājendra I (1012-44 A.D.)		640
CHAPTER III. THE PĀṆDYAS		
7. British Museum Copper-plate Inscription of Neḍuñjaḍaiyaṅ (c. 765-815 A.D.), Regnal Year 3		641

BOOK V

THE MUSLIM RULERS

(from the Eleventh to the Eighteenth Century A.D.)

CHAPTER I. THE YAMINĪS	
1. Inscription on Some Gold Coins of Sultān Maḥmūd Hijrī Year 397 (1006-07 A.D.)	649
2. Inscription on Some Silver Coins of Sultān	

	<i>Pages</i>
Mahmūd, Tājikīya Samvat (Hijrī) 418 (1018 A.D.)	650
 CHAPTER II. THE GHŪRĪS	
3. Inscription on Some Gold Coins of Muizuddīn Muḥammad bin Sām (1203-06 A.D.)	652
4. Inscription on Some Billon Coins of Muizud- dīn Muḥammad bin Sām (1203-06 A.D.)	653
5. Inscription on Some Billon Coins of Muizud- dīn Muḥammad bin Sām (1203-06 A.D.)	654
 CHAPTER III. THE SLAVE DYNASTY	
6. Inscription on Some Billon Coins of Shamsud- dīn Iltutmish (1211-36 A.D.), Hijrī [6*]24 (1226-27 A.D.)	655
7. Inscription on Some Billon Coins of Shams- ud-dīn Iltutmish (1211-36 A.D.)	656
8. Inscription on Some Billon Coins of Shamsud- dīn Iltutmish, [Vikrama] year 1283, Hijrī 624 (1226-27 A.D.)	658
9. Inscription on Some Billon Coins of Shamsuddīn Iltutmish (1211-36 A.D.)	659
10. Inscription on Some Billon Coins of 'Alāud- dīn Masūd Shāh (1141-46 A.D.), [Vikrama year] 1300 (1243-44 A.D.)	660
11. Inscription on Some Billon Coins of Nāsīrud- dīn Mahmūd I (1246-69 A.D.)	661
 CHAPTER IV. THE KHALJĪS	
12. Inscription on Some Billon Coins of 'Alāud- dīn Muḥammad Shāh (1296-1316 A.D.), [Hijrī] 700 (1300-01 A.D.)	662
 CHAPTER V. THE TUGHLUQS	
13. Inscription on Some Copper Coins of Muḥammad bin Tughluq (1325-51 A.D.)	663
 CHAPTER VI. THE EARLY MUGHALS AND SŪRS	
14. Inscription on Some Silver Coins of Bābur (1526-30 A.D.), Hijrī 937 (1530-31 A.D.)	664

	<i>Pages</i>
15. Inscription on Some Silver Coins of Shir Shāh (1540-45 A.D.), [Hijrī] 948 (1541-42 A.D.)	665
16. Shershāhī Bronze Canon Inscription of the time of Shir Shāh, [Hijrī] Year 948 (1541 A.D.)	667
VII. AKBAR AND HIS SUCCESSORS	
17. Khokarākoṭ Bilingual Stone Inscription of the time of Akbar (1556-1605 A.D.), [Hijrī] Year 973, [Vikrama] Year 1623 (1565-66 A.D.)	668
18. Inscription on Some Silver Coins of Akbar (1556-1605 A.D.), Ilāhī Year 44 (1599-1600 A.D.)	670
19. Inscription on Some Gold Coins of Akbar, Ilāhī Year 45 (1600-01 A.D.)	671
20. Inscription on Some Gold Coins of Akbar, Ilāhī, Year 49 (1604-05 A.D.)	672
21. Inscription on Some Gold Coins of Akbar, Ilāhī Year 50 (1605-06 A.D.)	673
22. Inscription on Some Gold Coins of Jahāngīr (1605-27 A.D.), Regnal Year 9, [Hijrī] Year 1023 (1614-15 A.D.)	674
23. Inscription on Some Gold Coins of Jahāngīr, Regnal Year 14, Hijrī 1028 (1618-19 A.D.)	675
24. Inscription on Some Gold Coins of Jahāngīr, Regnal Year 28, [Hijrī] Year 1037 (1627-28 A.D.)	676
25. Indian Museum (Calcutta) Inscription of the time of Aurangzīb (1657-1707 A.D.), Śaka Year 1588, [Bengali] Year 1074 (1666 A.D.)	677
26. Inscription on Some Gold Coins of Aurangzīb 'Alamgīr (1658-1707 A.D.), Regnal Year 50, [Hijrī] Year 1118 (1706-07 A.D.)	679
CHAPTER VII. THE RULERS OF BENGAL	
27. Rājshāhī Inscription of Saifud-dīn Fīrūz Shāh, [Hijrī] Year 887 (1475 A.D.)	680

	<i>Pages</i>
28. Inscription on Some Silver Coins of Husain Shāh (1493-1518 A.D.), [Hijrī] Year 899 (1493-94 A.D.)	682
29. Dhurail Stone Inscription of the time of Muḥammad Shāh, Śaka Year 1455 (1533 A.D.)	683

BOOK VI

SOUTH-EAST ASIA

(from the Seventh to the Fourteenth Century A.D.)

CHAPTER I. MALAYASIA

1. Ligor Stone Inscription of Śaka Year 697 (775 A.D.)	687
--	-----

CHAPTER II. INDONESIA

2. Changgal Stone Inscription of Sañjaya, Śaka Year 654 (732 A.D.)	690
3. Kalasan Stone Inscription of Paṇāṅkaraṇa, Śaka Year 700 (778 A.D.)	694
4. Kelurak Stone Inscription, Śaka Year 704 (782 A.D.)	697
5. Simpang Mahākshobhya Image Inscription of Śrījñānaśivavajra (Kṛitanagara, 1268-92 A.D.), Śaka Year 1211 (1289 A.D.)	700
6. Padang Chaṇḍi Amoghapāśa Statue Inscription of Udayādityavarman, Śaka Year 1269 (1347 A.D.)	703

CHAPTER III. Combodia (KAMPUCHEA)

7. Phnom-penh Stone Inscription of Bhavarman II, Śaka Year 561 (639 A.D.)	707
8. Prah That Kvan Pir Inscription of Pushkara, Śaka Year 638 (716 A.D.)	709

	<i>Pages</i>
9. Prah Khan Temple Inscription of Sūryavarman I, Śaka Year 924 (1002 A.D.)	710
CHAPTER IV. VIETNAM	
10. My-son Stelae Inscription of Prakāśadharman, Śaka Year 579 (658 A.D.)	712
11. Yang Tikuh Stelae Inscription of Indravarman I, Śaka Year 721 (809 A.D.)	719
12. Po Nagar Stelae Inscription of Parameśvaravarman I, Śaka Year 972 (1050 A.D.)	723
13. My-son Temple Inscription of Indravarman IV, Śaka Year 1085 (1163 A.D.)	725
SUPPLEMENT	
1. Egrā Copper-plate Inscription of the time of Śaśāṅka (c. 600-25 A.D.)	727
2. Nidhanpur Copper-plate Inscription of Bhāskaravarman (c. 600-50 A.D.)	731
3. Copper-plate Inscription of Bhavadeva Abhinavamṛigāṅka (c. 765-80 A.D.), Regnal year 2	744
4. Rāyāpur Copper-plate Inscription of Āhavanalla, Śaka Year 1104 (1182 A.D.)	751
GLOSSARY	759
INDEX	773
ADDENDA ET CORRIGENDA	817

LIST OF PLATES

- I. Kailāṅ Copper-plate Inscription of Śrīdhāraṅarāta; Obverse—pp. 37-38.
- II. Do.; Reverse—pp. 38-40.
- III. Aphaṣṭ Stone Inscription of Ādityasena (*c.* 660-75 A.D.)—pp. 45-48.
- IV. Khālimpur Copper-plate Inscription of Dharmapāla (*c.* 775-812 A.D.), Regnal year 32; Obverse—pp. 64-67.
- V. Do.; Reverse—pp. 67-69.
- VI. Paśchimbhāg Copper-plate Inscription of Śrīchandra, Regnal year 5; Obverse—pp. 94-97.
- VII. Do.; Reverse—pp. 97-99.
- VIII. Deopāḍā Stone Inscription of Vijayasena (*c.* 1096-1159 A.D.)—pp. 116-21.
- IX. Mehār Copper-plate Inscription of Dāmodara, Śaka 1156, Regnal year 4 (1234 A.D.), Obverse—pp. 141-43.
- X. Do.; Reverse—pp. 143-44.
- XI. Ratnagiri Copper-plate Inscription of Karṇa (*c.* 1100-10 A.D.), Regnal year 5; Plate I—pp. 157-58.
- XII. Do.; Plate II A—pp. 159-60.
- XIII. Do.; Plate II B—pp. 160-61.
- XIV. Do.; Plate III—pp. 161-63.
- XV. Banskherā Copper-plate Inscription of Harsha, [Harsha] year 22 (628 A.D.)—pp. 221-23.
- XVI. Nalanda Stone Inscription of the time of Yaśovarman (*c.* 725-53 A.D.)—pp. 230-32.
- XVII. Gwalior Stone Inscription of Bhoja I (*c.* 836-85 A.D.)—pp. 242-46.
- XVIII. Khajurāho Stone Inscription of Dhaṅga, of the time of Vināyakapāla, [Vikrama] year 1011 (954 A.D.)—pp. 259-66.
- XIX. Paṇḍukeśvar Copper-plate Inscription of Lalitaśūra, Regnal year 22 (854 A.D.)—pp. 269-71.

- XX. Chandrāvati Copper-plate Inscription of Chandra-
deva, [Vikrama] year 1150 (1093 A.D.); Plate I
—pp. 274-76.
- XXI. Do.; Plate II—pp. 276-78.
- XXII. Rājim Copper-plate Inscription of Tivara (c. 680-95
A.D.), Regnal year 7; Plate I—p. 308.
- XXIII. Do.; Plate II A—pp. 308-09.
- XXIV. Do.; Plate II B—p. 309.
- XXV. Do.; Plate III—pp. 309-10.
- XXVI. Do.; Seal—p. 307.
- XXVII. Sarkhon Copper-plate Inscription of Ratna II,
[Kalachuri] year 880 (1128 A.D.); Plate I—pp.
350-52.
- XXVIII. Do.; Plate II—pp. 352-54.
- XXIX. Vadner Copper-plate Inscription of Buddharāja,
[Kalachuri] year 360 (608 A.D.), Plate I—pp.
355-56.
- XXX. Do.; Plate II—pp. 357-58.
- XXXI. Copper-plate Inscription of Vishṇuśeṇa,
[Vikrama] Saṁvat 649 (592 A.D.), with an
Endorsement of Avanti, [Kalachuri] year 357
(605 A.D.); Plate I—pp. 373-74.
- XXXII. Do.; Plate II—pp. 374-76.
- XXXIII. Suṅgal Copper-plate Inscription of Vidagdha (11th
Century A.D.), Regnal year 4—pp. 427-29.
- XXXIV. Vakkaleri Copper-plate Inscription of Kīrtivarman
II, Śaka year 679 (757 A.D.); Plate I—p. 452.
- XXXV. Do.; Plate II A—pp. 452-53.
- XXXVI. Do.; Plate II B—p. 453.
- XXXVII. Do.; Plate III A—pp. 453-54.
- XXXVIII. Do.; Plate III B—p. 454.
- XXXIX. Do.; Plate IV A—p. 454.
- XL. Do.; Plate IV B—pp. 454-55.
- XLI. Do.; Plate V—p. 455.
- XLII. Chinchani Copper-plate Inscription of Kṛiṣṇa III
(839-67 A.D.)—pp. 504-08.
- XLIII. Vunnaguruvayapālem Copper-plate Inscription of
Parameśvaravarman I (c. 669-700 A.D.), Regnal
year 19; Plates I and II A—p. 606.

- XLIV. Do.; Plates II B and III—pp. 606-07.
- XLV. Ligor Stone Inscription of Śaka 697 (775 A.D.)
—pp. 687-89.
- XLVI. Egrā Copper-plate Inscription of the time of
Śaśānka (c. 600-25 A.D.); Obverse—pp. 727-29.
- XLVII. Do.; Reverse—pp. 729-30.
- XLVIII. Nidhanpur Copper-plate Inscription of Bhāskara-
varman (c. 600-50 A.D.); Plate I—pp. 732-33.
- XLIX. Do.; Plate II A—pp. 733-34.
- L. Do.; Plate II B—pp. 734-35.
- LII. Do.; Plate III A—pp. 735-36.
- LII. Do.; Plate III B—pp. 736-38.
- LIII. Do.; Plate V A—pp. 738-39.
- LIV. Do.; Plate V B—pp. 739-40.
- LV. Do.; Plate VI A—pp. 740-41.
- LVI. Do.; Plate VI B—pp. 741-42.
- LVII. Do.; Plate VII—pp. 742-43.

BOOK I
EASTERN INDIA AND BANGLADESH
(from the Seventh to the Fifteenth
Century A.D.)

CHAPTER I

ASSAM

A—The Bhauma-Nārakas

No. 1—Dūbī Copper-plate Inscription of Bhāskaravarman (c. 600-50 A.D.)

DŪBĪ, Kām̄rūp District, Assam

D.C. Sircar, *Ep. Ind.*, XXX, pp. 287 ff.; cf. P. D. Chaudhury, *Journ. As. Res. Soc.*, XI, Nos. 3-4, pp. 33-38; XII, Nos. 1-2, pp. 16-33.

Language : Sanskrit

Script: Siddhamātrikā

Metres : Vv. 1, 13, 22 वंशस्थविल; Vv. 2, 37, 50-53, 58, 62, 67-68, 70, 75 शार्दूलविकीडित; V. 3 उपजाति (इन्द्रवजा-वंशस्थविल); Vv. 4, 6, 9, 11, 18, 20, 28, 49, 57 उपजाति (इन्द्रवजा-उपेन्द्रवजा); Vv. 5, 15, 40 उपजाति (इन्द्रवंशा-वंशस्थविल); Vv. 7-8, 10, 12, 17, 25, 27, 29, 32-36, 41-48, 59, 61, 65 अनुष्टुभ्; Vv. 14, 16, 56 इन्द्रवंशा; Vv. 19, 26, 30, 76 इन्द्रवजा; V. 21 उपेन्द्रवजा; Vv. 23-24 उपजाति (उपेन्द्रवजा-इन्द्रवंशा); Vv. 31, 66, 69, 73-74 स्रग्धरा; V. 39 उपजाति (इन्द्रवंशा-इन्द्रवजा); V. 54 मन्दाक्रान्ता; Vv. 60, 64 आर्या; Vv. 63, 71 वसन्ततिलक; V. 72 शिखरिणी.

Summary: From NARAKA was born BHAGADATTA. The latter's son was VAJRADATTA from whose family sprang PUSHYAVARMAN. The latter was succeeded by his son SAMUDRAVARMAN whose son from queen Dattavati was BALAVARMAN. On Balavarman's death, the throne passed to his son KALYĀṆAVARMAN, born of queen Ratnadevi. His son by his wife Gandharvavati was GAṆAPATIVARMAN. His wife Yajñadevi gave birth to MAHENDRAVARMAN. His successor NĀRĀYAṆAVARMAN was born of queen Suvratā. Nārāyaṇa's son by queen Devamatī was MAHĀBHŪTAVARMAN. CHANDRAMUKHAVARMAN was the son born of the

latter's queen Vijñānavatī. His son was STHIRAVARMAN who shifted the capital to a city on the bank of a holy river (Brahmaputra). His wife Nayanadevī gave birth to SUSTHITAVARMAN. His queen Dhruvalakshmī brought forth two sons, viz. SUPRATISHṬHITAVARMAN and BHĀSKARAVARMAN. Not long after Susthitavarman's death, the GAUḌA army, strong in naval warfare, invaded the Kāmarūpa country. The two brothers, Supratishṭhitavarman and Bhāskaravarman, fought valiantly, but were ultimately captured and taken to the Gauḍa country. However, they were later allowed to return home. Sometime afterwards, on his elder brother's death, BHĀSKARAVARMAN occupied the throne. He accepted the royal fortune after a ceremony of purification and renewed an old charter granted by his ancestor MAHĀBHŪTAVARMAN. The original donees were *Bhaṭṭamahattara* Priyāṅkaraghoshasvāmin and *Āvasarika-Bhaṭṭa* Devaghoshasvāmin belonging to a Ghosha family. In renewing the charter, the grant was made in favour of the persons (*aṁśapatis*) who were entitled to the shares of the property granted to the original donees.—Nārāyaṇavarman and Sthiravarman are described each as having celebrated two AŚVAMEDHA sacrifices; but Mahābhūtavarman (Bhūtivarman), who is stated to have performed the horse-sacrifice in the Badaganga inscription of his time is not credited with any Aśvamedha. This is possibly because, of the two sacrifices assigned to Nārāyaṇa, the second one was celebrated when the king was too old and the *de facto* ruler of the land was his son Mahābhūta or Bhūti. Some scholars, however, think that it was not Nārāyaṇa but his father Mahendra who was the performer of two Aśvamedhas.

SEAL

Within thick raised border, below elephant standing to front above dividing line—

1. श्रीमान्नरक-तनयो भगदत्त-वज्रदत्तान्दयो महाराजा—
2. धिराज-श्रीप्राग्ज्योतिषेन्द्र-पुष्यवर्मा तत्पुत्रो महाराजाधिरा—

3. ज-श्रीसमुद्रवर्मा तस्य तनयो दत्तदेव्यां महाराजाधिराज-
4. श्रीव(ब)लवर्मा तेन जातो¹ देव्यां श्रीरत्नवत्यां महाराजाधिराज-
5. श्रीकल्याणवर्मा श्रीगन्धर्व्ववत्यां श्रीगणपतिवर्मा श्री य-
6. जवत्यां श्रीमहेन्द्रो द्विस्तुरगमेधाहर्ता² श्रीसुव्रतायां श्री नारा-
7. यणवर्मा श्रीदेवमत्यां श्रीभूतिवर्मा श्रीविज्ञानवत्यां श्री-
8. चन्द्रमुखवर्मा श्रीभोगवत्यां द्विरश्वमेधया-
9. जी श्रीस्थिरवर्मा तेन³ श्रीनयनायां⁴ श्री-
10. सुस्थितवर्मा तेन³ श्री ध्रुवलक्ष्म्यां⁵
11. श्रीभास्करवर्मेति (॥*)

1. Properly नम्नाज्जानां. See, however, *Ep. Ind.*, XXIX, p. 122.

2. The epithet probably qualifies the following name of Nārāyaṇavarman as in the case of Sthiravarman below.

3. See note 1 above.

4. She is elsewhere called Nayanadevi or Navanāśobbā. Her husband's name is sometimes given as Sthitavarman.

5. Her name is sometimes given as Śyāmādevī, and her husband is sometimes called Susthivarman.

TEXT¹

First Plate

1. ²प्रण[म्य देवं यशिशेवरं प्रियं
विनाकिनं भस्मकर्णविभूषितं (तम् ।)
विभूत]³ये भूतिम[तां]
2. सुजन्मनां
करो[मि] भूयः स्फुटवाचमुज्व(ज्व)लां(लाम्) ॥ 1
येनेयम्ब(यं व)मु[धा वराहवपुषा स्थित्ये प्र]-
3. जानां पुरा ।⁴
गुप्तोद्धि(द्धृ)त्य दयालुना प्रियतया पोत्त्रे च संस्थापिता (।*)
तस्या[भूत्सु]-
4. त उत्तमो(S*)मृतभुजान्तापायं(य) यः शक्तिमा-
न्नाम्नासौ नरकः क्षितौ क्षि-
5. तिभुजान्त्रा(जां रा)जाधिराजो विभुः ॥ 2
दिग्दन्तिहस्त-स्फुटकवर्कशे [न]
जित्वा [करे]णाहवमूर्द्धन शक्त्रं(वक्रम्) ।⁵

6. तन्मातृतो यो [वि]जहार कुण्डले
तस्या[त्म]जः श्री-भगदत्त-नामा ॥ 3⁶
तृपात्मजो⁷ वज्रधर-प्र-
7. भावः
श्री-वज्रदत्तः क्षितिपो महात्मा ।
अधीत्य साङ्गाङ्ग भ्र(ङ्गांश्च)तुरो(S*)य वेदा-
न्वाक्यं प्रमाणं स[मया]-
8. खिलं यः (॥*) 4
[ज्ञात्वा] गजानां विनयोन्नयवक्रम-
न्तथा ह्यानाङ्गु[ल]शीलसौष्ठवं(वम्) ।
[देवासु]-
9. राचार्यमतश्च तत्त्व(त्त्व)तः
स वाजिमेर्वरयजन्महर्द्धिभिः ॥ 5
[तद]न्वये [रा]जसु रा[ज]-
10. राज-
स्स(स)मानकीर्तिष्वमरेन्द्रसद्य(त्त्वः) (१*)
य(या)तेष्वभूद्भूपतिरिन्द्रकल्पः
श्री-[पुष्य]व[र्मा]रि-व(ब)ल-
11. प्रमाथी ॥⁸ 6
चञ्चलापि यमासाद्य पतिं विष्णुमिवापरं(रम्) ।⁵
लक्ष्मीः पा[णि-गृहीते]व साद्धवी जा-
12. [ता] निरा[कुला] ॥ 7
तस्य पुष्योदयोत्थानां कर्मणां किञ्च पश्यथ ।⁵
फलं तद्वद्भ श(वंश)-ज[न्मानो]
13. शुञ्ज[ते] × U-U × [॥] 8
[पुष्यानि?] [कर्मा]णि व(ब)हूनि कृत्वा
मुतं स लेभे U U- U

Second Plate : First Side

14. -- 9₁
शक्रेण -- U U-U --
यातो नरेन्द्र[स्त्रिदि]वौक[सानाम्] ॥ 9
× ×¹⁰ [नुस्मृत्य] भूपाला विनि-
15. × × U-U × (१*)

- तस्य [ता] दृग्भूद्वा (द्वा) हुररिनारी-विलापदः ॥ 10
 गते तु तस्मिन्स्त्रि (स्मिन्स्त्रि) दशेश-सख्य-
 मभून्नरेन्द्र (:*) पितृ-
16. [तु] ल्य¹¹-विक्रमः (1*)
 प्रख्यातिमान्ज्ञा (ञ्ज्ञा) न-गुणोदयोर्जितः
 समुद्रतुल्य (:*) स समुद्रवर्मा ॥ 11
 अगाध-स्वच्छ-गम्भीरो
17. व्याल-रत्नोपसेवितः (1*)
 महत्वा (त्वा) च्छैत्य-योगाच्च तुल्यो जलधिना नृपः ॥ 12
 चिरं स भुक्त्वा नृपसङ्घ-पूजितो
 गुणान्वितः
18. शक्तु-तमोपहो वशी ।⁵
 क्षिांतिं समग्रां [शु] भ-रत्न-मण्डितां
 जगाम योगाभिरतस्त्रिविष्टपं (पम्) ॥⁸ 13
 श्री-दत्तवत्यां प्रथि [तो म]-
19. हाव (ब) लः
 श्रीमान्भीष्टस्थितिकारणक्कक्रमात् (1*)
 धर्मानुगः पार्थिवलक्षणैः श्रितः
 प्रज्ञागुणैराप नरेन्द्र-
20. तामसौ ॥ 14
 शरान्स सोड्वा ज्वलनोपमान्रणे
 जित्वा व (ब) लीयान्स व (ब) लानपि द्विषः (1*)
 वु (बु) भोज भौ [मान्व]-
21. य-भूषणो मही [']
 यतस्ततो (5*) भूद्वा (द्वा) लवर्म्म-संज्ञकः ॥ 15
 भुक्त्वा महीङ्कुन्ध¹²-रत्नभूषितां (ता)-
 मिष्ट्वा च नैकैः
22. ऋतुभिः सुदक्षिण. (1*)
 कृत्वा रिपूणां व (ब) ल- [मान-ख] ण्डन-
 [न्ध्या] नेन यातो दिवमेव कामद [:] ॥ 16
 तस्य कल्या-
23. णशेषेण कल्याणचय-संभृतः (1*)
 कल्याणवर्मा नृपतिर्भूतः कल्याणकारकः ॥ 17
 श्री-रत्नदेवी-प्रभ-

24. वो मनस्वी
भु(भू)तोपकारं-रस-प्रवृत्त(:*) (1*)
[वृ]त्तारि-शक्तिर्निहतारि-पक्षः
क्षपाकराकार-मुखो म[हौजाः] (11*) 18
25. कर्मणि कृत्वा स शुभानि राजा
हत्वा रिपूणां महता[ङ्कुलानि] ।⁵
[भुक्त्वा] च भो[गान्मु]कृ[तेरु]पात्ता-
न्कालेन
26. श[वक्राति]थिताञ्जगा[म] ॥ 19
U-U-- U U-U- -
U-U-- UU-U युग्म[:] (1*)

Second Plate : Second Side

27. गणेन्द्रवर्माजिनि भूमिनाथो
गान्धर्ववत्या[] तिमिरारि-कान्तिः ॥ 20
ग[णे]न्द्र-[तुल्य]: स ग[णे]न्द्र-
28. वर्मा ।⁴
प्रभाव-योगातिशयैरुपेतः (1*)
क्षितिक्षितां क्षारमिव क्षतेषु
द्विषां प्रतापाय
29. सुतं स लेभे ॥⁵ 21
गुणैः पितेवाभवदेष भूतले
क्षितिं स भुक्त्वा जनकोपमो व(ब)ली ।⁵
जनं समाहू-
30. य गुणान्वितं सुतं
नियोज्य राज्यन्दिग्धमेव यातवान् ॥⁸ 22
स यज्ञदेवी-तनयो जितारि-
र्महेन्द्रव-
31. र्माभिरराज-विवक्रमः (1*)
बुभोज राज्य(*) रजनीकराभः
पपौ च सम्यक्स्वमु[तामि]व प्रजां[जाम्] ॥⁸ 23
विजि-
32. त्य गां सागर-मेखलान्तां

- द्विषः समानीय वशं व(ब)लेन (।*)
ईजे स राजा वक्रतुभिर्महेन्द्रव-
च्छी-
33. मुद्र(व)नाञ्चाप शचीमिव प्रियां(याम्) ॥⁸ 24
आद्या भूपाल-मर्धादा स्थितिदर्शान्-दर्पणे ।⁵
तस्मि-
34. [न्तृ]पेन्द्र-चन्द्रे तु देवी क(का)न्तिरिवाश्रिता ॥⁸ 25
तस्यामदित्यामिव चक्रपाणि-
न्नारायणो मानुषतां प्रप[द्य] (।*)
35. तेनेव नाम्ना कलिजान्निहतुं
दोषां(षान्) प्रजाया इव पार्थिवो(ऽ*)भूत् ॥ 26
तस्य देवमतिर्द्वी पत्नीत्वं प्र[त्य]-
36. पद्यत ।⁵
पद्मा नारायणस्येव श्रुः-नारायणवर्म्मणः ॥ 27
भूत्यं प्रजानामिव कास्तिकेयः
भूताधिप(ः*) प-
37. र्वंतराज-पुत्रं यां(त् याम्) ।⁵
गुणाधिवासो वसतिं विभूत्या(ः*)
श्री-देवमत्यामुदपीपदत्सः ॥ 28
श्री-महाभूतव(व) र्मणं
38. महाभूतमिवापरं(रम्) ।
तं ख्यात-व(ब)ल-वर्म्मणमभ्यसिञ्चच्च [मा]नदः ॥ 29
भुक्त्वा स भोग(गा)न्प्रचुरान्यथेच्छ-
न्दःव[र्] (त्वा)
39. [ज]नेभ्यश्च यथाभिकामं(मम्) ।⁵
सौम्यो(ऽ*)पि राजा भयकृद्विपूर्णां
योगेन यातः स्वतनं(न्तुं) विह(हा)य ॥⁸ 30
पितृ यं सं-
40. प्राप्य राज्यं सुरपति-सदृशः ख्यातवीर्यो(ऽ*)मितश्री-
[न्निज्जि]त्यारातिचक्रं स्वभुज-युग-व(ब)लादात्तशस्त्रं स-

Third Plate : First Side

41. [मस्तम्] (1*)
[दे]व्या [न्वि (व्यां वि) जानवत्यां] श [शि-स] म-वदनं सूनूमुत्पाद्य धीमा-
निष्ट्वासौ वा [जिमेध] न्नरप [ति] रगमच्छ कक्- [वासं]
यशस्वी ॥ 31
42. ततः क्रमाप्त-विजयः श्रीमद्भूपेन्द्र-भूषितः (1*)
श्री-चन्द्रमुखवर्माख्यां व (ब) भूव वसुधाधिपः [॥] 32
43. स्मर-लीला-चलापाङ्गैर्लोचनैः पुरयोषितां (ताम्) ।⁵
गतवानेकपात्रत्वं परस्परजिहीर्षया ॥⁸ 33
सिद्धहा (सिहा) स [न] -
44. गतो राजा रराज सवितेव सः (1*)
रत्नभाभिः स (सु) पटुभिर्न्नयनानन्दकृत्युधी (:*) ॥ 34
आनन्दहेतुर्लोकानां स्व [य] -
45. मानन्दितः सुखी ॥⁸ (1)
जनयामास तनयं द्वे (दे) वीम्भोगवतीम्प्रति ॥⁸ 35
स पूर्वोपात्त-धम्मणं विद्या-भूति-ज-
46. यादिभिः [ः] (1*)
वद्धमानं सुतं दृष्ट्वा र (रा) जागात्परमा (* *) मुदं (दम्) ॥⁸ 36
कृत्वासौ विधिवद्द्रुतं व (ब) लवतां
47. मानापभङ्गं द्विषां
जित्वा सागर-मेखलां वसुमे (म) तीमिष्ट्वा च यज्ञैर् [म्मु] हुः (1*)
दानेनार्थिजनं
48. श्रिया च सुहृदः सन्तोष्य पृथ्वीपति-
र्यातः शक्क-सलोकतां पृथुव (ब) लः संस्थाय्य पुत्रं क्षितौ । (॥) 37
49. स पुत्री तेन मुमुदे लोकान्तर-गतो (S*) पि सन् (1*)
रामेणेव पुरा राजा स्वर्गं दशरथो नृपः ॥ 38
कृत्वा य [था] व-
50. त् [पि] तु- देव-त्तर्पणं
पौरान्स सम्यक्परिसान्त्व्य च प्रभुः (1*)
लग्ने [ध्रु] वे सर्व्व-गुणोपपन्ने
सिद्धहा (सिहा) सनं सिद्धह (सिह) इवा-
51. हररोह ॥⁸ 39
अप्रच्युतं कर्म कृतन्ततो द्विजं-
द् ध्रुवाभिषेकं [वि] धिवच्च शान्तिकं (कम्) ।

52. स-शङ्खनादं सह-
 कुन्दुभिः(भि)-स्वनं
 सुरेशवत्सो(ऽ*)नुव(ब)भूव भूमिपः ॥ 40
 तस्य देवकुलोद्यान-भवनाराम-शोभ[या] (1*)
53. तिरस्कृत-सुनासीरपुर-क[र्व्व]ट-पत्तने ॥⁵ 41
 निर[स्त]-स्तेय-दुर्भिक्ष-मरकोपद्रवादिके ॥⁵
 नित्य-य

Third Plate : Second Side

54. × U- व्यग्र-स्वलङ्कृत-जनातते ॥⁸ 42
 × × × × U- × × × × × × U-U × (1*)
 × × × × U-U ×
55. स्कन्धावारे सरित्पतिः (1*) 43
 नैव वस्तु जगत्पस्ति निर्दोषमिति यन्मतं(तम्) ॥⁵
 वीत-[दोषानुव(ब)न्धेन]
56. स्व-गुणंस्तदपाकृत(म्*) ॥⁸ 44
 वीतरागेण तेनेह सकलङ्का नृपाः कृताः (1*)
 इन्दुनेव महीदध्राणां गु[हाः]
57. स-न्तमसः कृताः ॥ 45
 संख्यात-[कुल]-सारेण सारेण जगतीभृता(म्*) ॥⁸
 जगदानन्द-चरितैर्दर्धाया कृता इव
58. क्षितौ ॥ 46
 ता(त)त्सङ्ग-विरहे नृणां मरणं जीवतामपि ॥⁵
 सत्सङ्गमो हि विदुषां भूषा रक्षा च गीयते (॥*) 47
59. प्रणतानेक-सामन्त-शिरोमणि-शिखारुणो(णौ) ॥
 स्थलपद्मश्रियं(य)न्धत्तः पादौ यस्य [जि]ता-
60. त्मन(ः*) ॥ 48
 श्रीमानपुरे श्री-स्थिरवर्म्म-नामा
 नीत्वा [च त]स्मिन्कतिचिद्दिनानि (1*)
 स-पौर-भृत्यैः[सह] व(ब)[न्धु]-
61. मिश्च 49
 पुष्ये नदे सो(ऽ*)थ पुरीमकार्षीत् ॥
 तस्याराति-कुलारविन्द-शशिनो भौमा[न्वय]-
62. श्ल(श्ला)घिनो
 नानाशास्त्रपदार्थ-निश्चित-मतेर्व्वे[दे]षु चाधीतिनः (1*)

प्रख्यातान्वय-पौरुष-

63. स्य नृपतेरापन्नतृष्णाच्छिद्रे
देवी श्रीरिव रूपिणी [प्रियतमा] कान्ताभवन्मानिनी ॥⁵ 50
64. पौलोमीव शतक्रतोः पशुपते[र्दुर्गेव शै]लेन्द्रजा [1⁴]
- - -UU-U-UU
65. U- - -U- -U-(1*)
- - -UU-U-UUU- - -U- -U-
- - -U

Fourth Plate : First Side

66. U-U-U विपुलोर्वीव प्रजाजन्मभूः ॥ 51
त्त्रय्यामग्निरिवाध्व[रेषु] विपुलो नी[त्वा] U- -U-
67. [शास्त्राणा]मिव सम्यग्दध्ययनत. स(**)स्कार-राशिर्महान् ।
तस्यां सज्जन-सङ्गताविव परो धर्म[1]-
68. [नु]भावागमो
जातो वडश(वंश)धुरा['] समुन्नमयितुं पृथ्वीतलाखण्डलः ॥ 52
स्कन्देनेव गिरीन्द्रज(जा)दिति-
69. [रिव] [र्त्तं]लोक्यभर्त्ता भृशं 1⁴
कृष्णेनेव च देवकी भगवता दैत्यारिण(णा) श्रीमता ।
प्रोत्खाताहित-मण्डल(ले)न
70. [व(ब)लिना] सम्पूर्णचन्द्र-त्विषा
सा श्री-मुस्थिनवर्म्मणा गुणवता देवी चि[रं] नन्दिता ॥⁸ 53
य(घा)ते स्वर्ग पि-
71. [तरि] जगतां भर्त्तरि क्षमातलेन्द्रे
कालिनेष्टं स्व-मुकृत-फलं भोक्तुमाल[ण्ड]लाभे (1*)
रक्षां पृथ्व्याः पृथुरिव
72. [गुणैः] स्वैरि(र)यं संविधत्ते
शौर्य्याक्क्रान्त-क्षितिपति-शिरोरत्न-विद्योतिताडः हिः(तांहिः) ॥ 54
येन व्याकर-
73. णोदको नय-तिमिः साड्ढ्योरु-नक्रो महान्-
[मी] भाड्सा(मांसा)-ब(ब)हु-[सा] रसानुरसितः(त)स्तक्कर्नि-
लावी[जितः] 1⁵

- व्याख्यानोर्मि-परंपरातिगहनो न्यायार्थ-फेनाकुलः(ल)-
स्तीर्णो(ऽ*) ज्ञेय-सरित्पति-प्रकरणः
75. [स्रो]तो वि - -U-[॥*] 55
[धीरागमैर्भाषण] मर्थवतया
शक्तिज्जयेनोत्तमवडश(वंश)ता श्रिया ।⁵
दानेन सम्पद्वि-
76. न[येन शूरता]
- -U- - UU-U-Ü-[॥*] 56
कृतापकारे(ऽ*)प्युपकारवृत्तो
वशी विजेता प्रभुरि-
77. [न्द्रियाणां(णाम्)] (।*)
U-U- -UU-U- -
U-U- -[सुरराज]-कल्पः ॥ 57
येनाकृष्ट-पर U-
78. UUU- - -U- -U-
- - -UU-U-UUU- - -U- भूयसी (।*)
- Fourth Plate : Second Side*
79. - - -UU-U-UUU लेनापन्न-तृष्णाच्छिदो ।⁴
वाग्मिस्त्व['] पदवाक्य-UUU- - -U- -U-[॥*] 58
80. शमिताशेषद्वरितं लोकेशमिव शङ्करं(रम्) ।⁵
चेतसा भक्तिभूतेन तस्याराध्य['] नृशङ्करं(रम्) ॥⁸ 59
[तस्य] श्री-[द्ध्युव]-
81. लक्ष्मीर्लक्ष्मीरिव लक्षिता क्षितौ विष्णोः (।*)
प्रभविष्णोर्भार्याभूद्भूत्यं भ्राजिष्णु-चक्रस्य ॥⁸ 60
अनेकोरु-[द्यु]-
82. मद्रत्न-निकरोपरिचारिणी (।*)
म्वे(वे)लेवोदन्वतस्तस्य साम्भूद्भुर्मुर्महीभुजां(जाम्) ॥ 61
तस्यां तस्य महेश्वरस्य वशि[नो]
83. देवस्य देव्यां शुभौ ।⁴
शम्भोः स्कन्द-विनायकाविव जगत्पूज्यावभूता(।*) सुतौ (।*)

नानादिग्वनितामुखानि UU

84. यैरन्यैर्गुणानां गणैः
सूर्याचं (च) न्द्रव (म) स (सा) विवाङ्शु (वांशु) - विस [रे] रुद्भासि-
तानि स्फुटं (टम्) ॥ 62
यत्रैतयोः प्र[थित]-
85. योः स्वगुणैः पृथिव्या[]
व्यालक्षित-क्षितिप-लक्षणयोरिहैक (:*) ।
श्रीमानरिदमनेन्द्र¹³ इति [प्र]-
86. तोभी¹⁴
भीमाकृतिर्युधि सुहृत्सु च चन्द्र-चारुः ॥ 63
श्रीमानरिदमनेन्द्रश्चन्द्र इवाखण्ड[ल]-¹⁵
87. मण्डलो ह्यपर (:*) (1*)
सज्जनकुमुदानन्दो दुर्जन-मनुजाब्ज (ब्ज) - सङ्कोचः ॥ 64
मुप्रतिष्ठित-
88. वर्मार्ख्य एकः श्रीमान्स्त (मांस्त) थापर (:*) ।⁵
श्रीमद्भास्करवर्मार्ख्यो वर्म्म-प (द्ध) तितौ (तः) पि (प्रि) यौ ॥ 65
यो ज्येष्ठः]
89. श्रेष्ठवक्त्रः प्रवर-करि-कराकार-वा (बा) हु [मूर्गाक्ष] (:*)
सिङ्गह (सिंह) - स्कन्ध (:*) U- -UUUUUU-स्तम्भ[चा]-
90. रुरुरुच्चैः [] (1*)
चित्तू रूपेण नानाश्रुत-मुभगसुधा-सार-संपूर्णं—
- - - -U- -
91. प्रथितपृथुयशाः -U- - U- - ॥ 66
येन - U U-U-U U U- - -U- -U-

Fifth Plate : First Side

92. - - -U U -U लोदित-शशि-प्रस्पर्द्धिकान्तित्विषा ।⁴
स्मृत्युत्तुङ्गित-लोकलोचन-चयस्याग्रे (s*) -
93. द्य [या] वृत्क्षितौ
चेतो-भित्तिषु चारु-रूप-चरितेनात्मात् चित्तूकृतः ॥ 67
यावेतौ प्रथमे वयस्यपि पृथुप्र-
94. [स्पर्द्धि] - सत्वो (त्वो) द्गमौ
शक्राङ्शं (क्रांशं) विधिना प्रगत्य पितरि क्षमान्तत्रिलीने कक्रमात् (1*)

प्राप्ते गौड-व(ब)ले व(ब)[लि]न्यपि

95. [ज]ले विलम्ब-संर(*)भतः
स्तोकेरेव व(ब)लाच्युतावित्र व(ब)लैद्यो लीलयोपस्थितौ ॥¹⁴ 68
तरुपेस्थाय युद्धे

96. [हरि]-कुलिश-शतैस्तूर्णमाकर्णपूर्णं-
र्वा(र्वा)र्णैर्वा(र्वा)णामुराजावजित-भुज-व(ब)लौ ताविवावाप्त-
दप्यौ (1*)

गौडा-

97. [नां ली]लयैव प्रवर-करिघटाः वक्रौञ्ज(ञ्ज)-शैलावलीव-
द्व(द्व)ह्वीः(ह्वी)स्ता(स्ते)षामभेतां हत-विविध-रिपु-

98. [णाञ्ज]वा(बा)र्णैर्यथा तैः ॥ 69
नानासायक-शक्ति-चक्र-कनयः(य)-प्राप्ता[सि]-घातैः शितैः
कृत्वा

99. [व्याकु]ल-विह्वल(*) व(ब)लमहो तत्तूर्णमेव द्विषां(षाम्) ।
तिग्मैस्तच्छर-तोमरैः सुव(ब)हुशश्छन्नौ हि मो-

100. हङ्गुतौ
वन्याभिः करिणां घटाभिरहितै[र्व्या]वेष्ट्य चासादितौ ॥ 70
देशं स्वकं विधिवशादुपनीतयोश्च

101. तैः शत्रुभिः खलु ययोगुणवत्तयैव (1*)
प्राप्य स्वराज्यमचिरात्पुनरागतौ तौ
पित्तूद्यं जगद्भृश-

102. मिदन्तु नन[न्दतु]श्च ॥ 71
[त]तो दे[वे ज्येष्ठे] जन-मनसि सेव्ये विधिवशा-
त्तमस्याक्षिप्याशाः शशभृति यथास्तं प्रतिगते (1*)

103. U तालो - - -UUUUU- -UUU-
U - - -यैव [ज्वलि]त उरुरुगभास्कर इह ॥ 72
देवे श्री-भास्करे

104. -UUUUUU- -U- - U - -
- - - - U- -UUUUUU- प्लवे लोकभू[त्यै] ।]

Fifth Plate : Second Side

105. - - - -U- -UUUUUU- -U- -U[लोत्थं(त्यम्)]¹

- - - -U- -UUUUUU- -U आ-
106. सीत् समृद्ध्यैः(द्ध्यै) ॥ 73
नाना-शास्त्रार्थ-तत्व(त्व)-श्रुत-वितत-धियो येन वादित्वमुच्चै-

- स्तद्वच्चालङ्कृतैः सु[स्फुट]-
107. ललित-पदं सर्व्व-मार्गं कवित्वं(त्वम्) 1⁵
येन प्राप्य प्रभाभिः प्रतिहत-तमसां साधु संसत्सु सर्व्व
[स्वेच्छा]-
108. धातोच्छृतोच्चैस्त्रिज-जय-जनिता स्वा पताके(का) च दिक्षुः(क्षु)॥74
धम्मः प्रखलितः कलि पुनरपि प्र[ध्वं]-
109. स्य संरोपितः
कीर्त्तिर्दुर्ज्जनवागुरोदरगता मुक्त्वा मृगीवोज्जिता 1⁵
लक्ष्मीः क्षीव-विलास-[नीत]-
110. विधिना संस्कृत्या(त्य) च स्वीकृता
भूयो येन महेश्वराश्रय-नयः स्फायि-प्रतापाच्चिर्षा ॥16॥ 75
[श्री-भूति]-
111. वम्मर्णि प्रददौ द्विजेभ्यो
येभ्यः परं शासनमाक्षतन्तत् (1*)
भूयः समुज्वा(ज्ज्वा)ल्य ददौ तदर्थे
[श्री-भा]-
112. स्करः सम्प्रति तेभ्य एव ॥ 76
कौशिको वाजसनेयी भट्ट-महत्तरः प्रियङ्करघोषस्व(स्वा)मी 1⁵
[कौशिको]
113. वाजसनेयी श्रावसरिको भट्ट-देवघोषस्वामी (1*) यत्त्राडश(त्त्रांश)-
पतयः भट्ट-प्रियङ्कर[घोष]-
114. स्वामी 1⁵ भट्ट-पि(प)राशरघोषस्वामी (1*) भट्ट-विष्णुघोषस्वामी 1⁵
भट्ट-यज्ञघोषस्वा[मी] (1*)
115. भट्ट-रुद्रघो[षस्वा]मी 1⁵ भट्ट-वाजिघोषस्वामी (1*) भट्ट-द्ध्युवघोष-
स्वामी (1*) [भट्ट-भू]म[घो]-
116. षस्वामी 1⁵ दक्षघोषस्वामी (1*) श्रेयस्करघोषस्वामी (1*) मौद्गल्यो
[वृ(वृ)हस्पति]स्वामी (1*) माण्ड[व्यो]
117.1⁵ कौशिकः कभट्टस्वामी 1⁵ [आ]र्यो[यो]

1. From the original plates.

2. There is no trace of the symbol for सिद्धम् at the beginning of the line.

3. Most of the aksharas placed within square brackets in this line and in the following lines are totally lost. The lost aksharas in verse 1 have been

restored from the Nidhanpur copper-plate inscription of Bhāskaravarman, which also begins with the same stanza.

4. This mark of punctuation, indicated by a short horizontal stroke, is unnecessary.

5. The punctuation mark is indicated by a short horizontal stroke.

6. The metre is a variety of उपजाति having three of the feet in इन्द्रवज्रा and one in वंशस्थविल. The double *danḍa* at the end of the stanza is preceded by an unnecessary punctuation mark.

7. तदात्मजो or नृपात्मजो is intended; cf. *Ep. Ind.*, XXIX. p. 157 and note 2.

8. The double *danḍa* is preceded by an unnecessary punctuation mark.

9. One may suggest मुरराज-कल्पम्.

10. The lost *aksharas* may have been तम°.

11. The *akshara* तु looks more like त्यौ.

12. A word like काञ्चन in the place of कुञ्च would suit both the metre and the sense.

13. The metre requires a word like अराति instead of अरि. But the expression अरिदमनेन्द्र, found both in verses 63 and 64, seems to indicate a secondary name of Supratishthitarman.

14. प्रशोभी seems to be intended.

15. This ल is redundant.

16. There is a sign between the double *danḍas*.

B—The Mlechchhas

No. 2—Parbatīyā Copper-plate Inscription of Vanamālavarman (c. 835-60 A.D.)

Parbatīyā near Tezpur, Darrang District, Assam

P. D. Chaudhury and D. C. Sircar, *Ep. Ind.*, XXIX, pp. 145-59.

Language : Sanskrit

Script : Gauḍīya

Metres : V. 1 स्रग्धरा; Vv. 2, 18, 29-30 अनुष्टुभ्; Vv. 3-6, 8-9, 11, 15, 17, 19, 21-23 आर्या; Vv. 7, 12-13 इन्द्रवज्रा; V. 10 गीति; V. 14 वसन्ततिलक; Vv. 16, 25 मन्दाक्रान्ता; V. 20 रथोद्धता; Vv. 24, 26-27 शाङ्गलविक्रीडित; V. 28 उपजाति.

Summary : From ĀDIVARĀHA and the goddess EARTH sprang NARAKA. His two sons were BHAGADATTA and VAJRADATTA. When Bhagadatta obtained lordship over PRĀGJYOTISHA, his brother Vajradatta went to the forest, and, propitiating ĪŚVARA (Śiva), obtained the lordship over UPARIPATTANA as well as the future lordship of Prāgjyotisha for his descendants. In his lineage was born SĀLAMBHA, the ruler of Prāgjyotisha. When Sālabha joined in heaven the past kings of the country beginning with SĀLASTAMBHA and ending with HARSHA, his brother ARATHI became king. Arathi's queen JĪVADEVĪ gave birth to HARJARA. MAṄGALĀ, the queen of Harjara, gave birth to VANAMĀLA who rebuilt the temple of HETUKA-ŚŪLIN (Śiva). From HAḌAPEŚVARA, situated on the bank of the LOHITYA-BHA-ṬṬĀRAKA (Brahmaputra), VANAMĀLAVARMADEVA made a gift of the village called HAPOSAGRĀMA which was attached to the *maṇḍala* of SVALPA-MAṄGOKA (the Smaller Maṅgoka) situated in the UTTARAKŪLA (on the northern bank of the the Brahmaputra). The gift village was made *a-chāṭa-bhaṭa-praveśa* and *mukt-āparikara*. The donee was a Brāhmaṇa named CHŪDĀMAṆI who was the eldest son of Jejjāta. Three of Chūdāmaṇi's brothers also lived with him.

TEXT¹

First Plate

1. सिद्धम्² स्वस्ति ।
श्रीमत्कैलासभूत्पृथुकनकशिला-सञ्चयास्फालनोत्थै-
रासा[रैर्है]म-पङ्काविल-तु-
2. हिनजडैः सित्त-वैमानि-सार्थः ।
अम्भः-क्रीडा-प्रसक्त-प्रवरसुरवधू-केशहस्तच्युतेर्व्वी
नाके-
3. शद्दु-प्रसूनैररुणितसलिलो (S*) व्यात्स लोहित्य-सिन्धुः ॥ 1
स पुनातु पिनाकी वो यन्नाटचे स्वद्धु-
नी-जलम् ।
4. कीर्णं रेचकवातेन तारकाप्रकरायितम् ॥ 2
नरक इति सूनुरासीदाविबराहस्य भु-
5. वि तदुद्धारे ।
अदितेः कुण्डल-हरणे प्रतापमपि यो हरेरहरत् ॥ 3
कृष्णेन तन्निहत्य च सृ-
6. ष्टौ³ भगदत्त-वज्रदत्ताख्यौ ।
तस्य सुतौ तद्वनिता-करुणविलाप-हृत-हृदयेन ॥ 4
संप्राप्ते भगदत्ते
7. श्रीमत्प्रागज्योतिषाधिनाथत्वम् ।
वनमितरो (S*) पि तदेत्य प्राराधयदोश्वरन्तपसा ॥ 5
तुष्णे (ष्टे) न
8. तेन तस्मै दत्तमुपरिपत्तनाधिनाथत्वम् ।
प्रागज्योतिषाधिराज्यं कालेन त (द*) न्वयस्यापि ॥ 6
9. तस्यान्वये (S*) भूत्क्षितिपाल-मौलि-
माणिक्यरोचि-स्फुरिताङ्गि (तांङ्गि) -पीठः ।
प्राग्ज्योतिषे
10. गः क्षत-वैरि-वीरः
मालम्भ इत्युद्धत-नामधेयः ॥ 7
सत्पूर्व्वनृपति-गुण-सम्पदौघ-रागानु-
11. रञ्जितदिगन्तैः ।
मालस्तम्भ-प्रमुखैः (*) श्री-हयन्तैर्मर्महीपालैः ॥⁴ 8

- दिवमारुढैराद्यस्य⁵ भूभुजो (S*) ने-
 12. कवैरि-वीरो (S*) भूत् ।
 भ्राता शौर्यत्यागैरसमो नाम्नास्थीति नृपः ॥ 9
 श्री-जीवदेवी-[सं]ज्ञा राज्ञी
 हृदयानुगाभवत्तस्य ।
 व(ब)हुजन-वन्द्या महतः प्रभातसन्ध्येव तेजसो जननी ॥ 10
 तस्यान्तस्य तु
13. राज्ञः सुतो (S*) भवन्नृपशिरो (S*) चिताङ्गि (तांङ्गि) युगः ।
 श्री-हर्जरो नृ(तृ)पेन्द्रः श्रिया स्वयं यः समुपगूढः ॥ 11
15. [धर्मप्रवादेशु*] [युधिष्ठिरो यो]
 [भी]मो (S*) रिवर्गो स[मरे] च जि[ष्णुः] ।
 एको (S*) व्यनेकैरिति सद्[गु]णो (णौ)-

Second Plate : First Side

16. धै-
 निःशेष-कुन्ती-तनयत्वमेतः ॥ 12
 गोपीजनारञ्जित-मानसस्य
 से[र्ष्ये]व वक्षः परिहृ(त्य*) विष्टोः(ष्णोः) ।
 निः-
17. शेषरामाजन-देह-संस्थ-
 मादाय सौन्दर्यमिहाजगाम ॥ 13
 वर्णाद्यशेष-गुणजातमयम्ब(म्ब)भार
 पत्यु-
18. र्ममातुल-व(ब)लस्य रथाङ्गपाणेः ।
 तेनाहमग्रमहिषी जगतीभुजो (S*) स्य
 भूता जने न खलु लाघवमभ्यु-
19. पैमि ॥ 14
 इति यस्य महादेवी विगणय्य मनोनुगामवल्लक्ष्मीः ।
 श्री-मङ्गलाभिधाना प्रमदारत्नोत्तमनृ-
20. पतेः ॥ 15
 तस्याशेषक्षितिप-मकुटोद्घृष्ट-पादाब्ज (ब्ज)-पीठ-
 स्याद्भू(भू)त्सुनृपगुण-महारत्नमाला-विभूष (:*) ॥(1)
21. तस्यां(स्या)न्देव्यामखिल-भुवनानन्दको यः शशीव

- श्रीमान्ख्यातो जगति वनमालाभिधानः क्षिति (ती)-
22. शः ॥ 16
जलनिधि-तट-वनमाला-सीमावधि-मेदिनी-पतित्वस्य ।
योग्य इति नाम धाता च-
23. क्रे वनमाल इति यस्य ॥ 17
प्रचण्डाराति-मत्तेभघटा-ध्वान्तोरु-संहतिम् ।
दिवाकरायितं
24. येन विदार्यं रणभूमिषु ॥ 18
क्षितितनय-नृप⁶-वंश-प्रभव-नरेन्द्रामलाम्ब (म्ब)रे येन ।
स्फु-
25. टमेव मृगाङ्कायितमुत्सार्याराति-ति (मि*) रो (रौ)घम् ॥ 19
भूरिदृप्त-रिपुवीर-वाहिनी-
शैल-व-
26. ज्रमुहविक्रमासिना ।
येन राजकमशेषमस्यता
श्रीरकारि चिरमेकभर्तृ का ॥ 20
यस्य प्रताप-भीत्या
27. व (ब)हु-रिपु-जयिनो (ऽ*) पि मेदिनीपालाः ।
केचि (द्*) दिशो विजगृहुः प्रसभमलं चामराप्यन्ये ॥ 21
राज्ञामन्येषां
28. ये निशितानाजाविषू (न्*) नृपा मुमुचुः ॥ (1)
यस्य त एव विभीत्या भूमीदूरन्निजा विजगृहुः ॥ 22
यैरभिमुखं रिपु (पू)-
29. णामाघटिता भक्तकरि-घटा-व (ब)न्धाः ।
तैर्विक्रमैक-हेतेय (यं) स्या []जलयः कृता (: *) क्षितिपैः ॥ 23
धूरुहे नहु-
30. षस्य येन पतितं कालान्तरादालयं
सौधं भक्तिनताखिलामर-वर-घ्राताचिताङ्ग्लेः (तांङ्ग्लेः) पुनः ।
प्रालेया-
31. चल-शृङ्गतुङ्ग-मतुल-ग्रामेभ-वेश्याजनै-
र्युक्त (*) हेतुक-शूलिनः क्षितिभुजा भवत्या नव (*) चक्रुषा⁷ ॥ 24

Second Plate : Second Side

32. यस्यानन्त-द्यूतिमतिसिता नागलोके हसन्ती ।
दिङ्-नागानां श्वसित-जनितां शीकरालीञ्च दिक्षु
33. 11⁸ 25
प्रप्रीत-समस्तवर्णाश्रमादपरिमित-सुभट-साधु-विद्वज्जनाधिष्ठानाद्विचित्र-
गज-नुरग-शिवि-
34. कारुढंमंहानरपतिभिरवनिपतिसेवार्थं गच्छद्भिः प्रत्यागच्छद्भिश्च सङ्कु-
ल-महाराज-मा-
35. गर्दसंख्य-गजतुरगपदातिसाधन-निरन्तर-निरुद्ध-सकल-दिगन्तरादुभयवेला-
चलो-
36. तिथतोतु (त्तु) ङ्ग-तरुगहन-विश्रान्तमत्तवर्हिण-केकारवोद्भ्रान्त-भुजग-
व्रातमुक्त-फुत्कार-पवन-प्र-
37. कम्पितानेक-लता-विगलित-कुसुमनिकर-परिमल-सुरभि-सलिलेन ।⁹
तदुपवनलग्न-दा-
38. वानलदह्यमान-कृष्टा (ष्णा) गरु-धूमसम्भवाम्बु (म्बु) धर-वृष्ट-सुगन्धि-
जलौघप्रवाहिना ।
39. ¹⁰सकल-सुरासुरमकुटमणि-सयूखमञ्जरी-रञ्जित-चरणपोठाभ्यां श्री-
कामेश्वर-महागौरीभटा (ट्टा) रिकाभ्यामधिष्ठित-शिरसः कामकूट-
गिः (गि) रेः सतत-नितम्ब (म्ब) -
40. क्षालनादधिकतर-पवित्र-पयः-सम्पूर्णोत्तसा । उभयतट-महीधरोपवन-
ग्रन्थिपर्णा-
42. ङ्कुरभुजां क्वचित्स्वय (*) मृतानामा (म) न्यत्र पुण्डरीकैर्हृत-यूथा-
नामपरत्त वृकसङ्घं वि (ङ्घोर्वि) निहतार्द्धभ-
43. क्षित-माडसो (मांसो) जिज्ञातानां कस्तु (स्तु) रिका-मृगाणां मदगन्धे-
नामोदित-सकलतीरोपकण्ठ-निवासिजन-
44. पदेन । मज्जन्नो (त्तो) य-विलासिनी-कुचकलशतटाश्लिष्ट-मद्व (द) -
पङ्काविल-सुगन्धचम्भसा । वेश्याङ्गना-
45. भिरिव नानाभरण-शोभित-प्रकटावयवाभिः । वा (बा) ल-कुमारि-
काभिरिव क्वणत्किङ्कुणीमाला-धा-
46. रिणीभिः । कण्ठाटीभिरिव कठिनाभिघात-सम्ब (संब) द्वि (त*) -
वेगाभिः । वारस्त्रिभिरिव चामर-धारिणीभिः (:*) ॥

Third Plate

47. श्री-हृदपेश्वरात्स परममाहेश्वरो मातापितृपादानध्यातः परमेश्वर-

परमभट्टारको महाराजाधिराज-

48. श्री-वनमालवर्मदेवः कुशली । उत्तरकु(कू)ले स्वल्पमङ्गोक-मण्डल-
प्रतिव(ब)द्ध(ः*) पूर्व्वं अक्षिवाहिका । दक्षिणपू-
49. व्वं चण्डिका-पुष्क(ष्क)रि(णी*) । दक्षिणे दीर्घाङ्ग(ः*) । दक्षिणपश्चिमे
वटवृक्ष(ः*) । पश्चिमे वेणुविटप(ः*) । पश्चिमोत्तरे शा-
50. ल्मली । उत्तरे वृ(बृ)हदाली । उत्तरपूर्व्वं धवल-पुष्क(ष्क)रिणी ।
एवमष्ट-सीमापर्यन्तमचाटभटप्रवेशं ह-
51. पोसग्रामं मुक्तोपरिकरं कृत्वा ।¹²
त्यागी सत्यधनः परोपकृतिमान् साधुः सतां सम्मतः
शास्त्रा-
52. र्यान्मृ(मृ)ततृप्तधीः ।¹³ कलियुगे त्रयाः¹⁴ स एकगृहो¹⁵
वेदाभ्यास-रतश्च साम-चरणः शाण्डिल्यगोत्रो महा-
53. न्
भटो(ट्टो) जेज्जटः(ट) इत्यभूत्(भूद्) गुणनिधिः सन्मा(म्मा)-
नितो राजभिः ॥ 26
- तस्म्यं(स्यं)ते गुणशालिनो नि-
54. जकुल-प्रद्योत्(त)-दक्षकृ(क्रि)यो(या)
जाताः सत्व(त्त्व)-हितंक-दत्त-मनसः(स)श्चूडामणिदंढोभा¹⁶ ।
गर्गश्च¹⁷
55. ततो(S*)प्य(प्यु)दार-चरिता(तः) शम्भू(ः*) समेताः सुताः
नो भिन्नाश्च परस्पर(ः*) विनयिनो धर्म-क्षयाशङ्क-
56. या ॥ 27
तत्ताग्रजाय प्रददौ द्विजाय
ग्रामं हि चूडामणये प्रशास्यः(स्य ।)¹⁸
हपीसनामानमि-
57. ह प्रयत्नात्
पू(पु)ष्ये(S*)हनि प्रीति-मना नरेन्द्रः ॥ 28
मातापित्रोरात्मनश्च पुष्ययशो(S*)भिवृ-
58. द्यये¹⁹ अतः सर्व्वैरनुमन्तव्यमिति ।
व(ब)हुभिर्वसुधा दत्ता राजभिः(ः*) सगरादिभिः(ः*) ।
यस्य यस्य यदा भु(भू)मिः(मिस्)
59. तस्य तस्य तदा फलं(लम्) ॥ 29
स(स्व)-दत्तां पर-दत्ताम्बा(त्तां वा)यो हरेत्(त) वसु(ः*)धरां(राम्)।
स विष्टा(ष्टा)यां कृमिर्भूत्वा पितृभिः(ः*) सह पच्यते ॥ 30

1. From the original plates now preserved in the Assam State Museum, Gauhati, and impressions prepared at the office of the Government Epigraphist for India.

2. Expressed by symbol.

3. The word *śriṣhta* has been used here in the sense of *visriṣhta*.

4. The metre of verses 8-9 is *Āryā*. But both of them are defective from the metrical point of view.

5. A word like *yuktasya* seems to suit the context better than *ādasya*.

6. The word *nṛipati* would suit the metre better.

7. There is an ornamental design at this place to cover the space at the end of the verse.

8. As known from the Tezpur plates, this is merely the first half of a stanza in the *Mandākrāntā* metre, the latter half of it running as follows:—

सम्पूर्णोन्दोवियति विमलामंशुमालां विचित्रां
राज्ञो (S*) नल्पा विचरतितरां कीर्त्तिरद्याप्यजलम् ॥

This verse is followed in that inscription by four more stanzas which are not found in the present record. The amended text of these verses as given in the *Kāmarūpaśāsanaṅvalī* (pp. 62-63) runs as follows:

सत्यगाम्भर्यितुङ्गत्वप्रतापत्यागविक्रमः ।
यो (S*) जयद्धर्मजाब्ध्यद्रिभानुकर्णमरुत्सुतान् ॥
यस्य यशः-शशिनेदं भुवनं धवलीकृतं विलोक्य दृशा ।
सद्रीड इवोदेति प्रालेयमरीचिरद्यापि ॥
देवागारं वाद्यगीतप्रणादेर्नानारामाः सत्तिणां व्याहृतंश्च ।
गायन्त्यद्याप्यब्जरम्याः सुवाप्यो देशे देशे शालिनो यस्य कीर्त्तिम् ॥
बहुहेमरोप्यगजवाजिमहीप्रमदादिरत्ननिचयं बहुशः ।
प्रददाववारमनिशं निगदन् प्रमिताक्षरोऽपि बहुवागभवत् ॥

9. The *danḍa* in this case as also in the following lines have been used as a comma is done in English and is really unnecessary.

10. The passage *sakalasrotasā* (lines 39-41) is found in the Tezpur plates after *ubhayajanapadena* (lines 41-44).

11. A passage has been omitted at this place. In the amended text of the Tezpur plates, as given in the *Kāmarūpaśāsanaṅvalī* (p. 64), the passage missing in the inscription under discussion runs as follows.—

दशवदनान्तःपुरिकाभिरिव हं (रु) षित-सन्तत-दशनाभिः पवन-कामि-
नीभिरिवात्यन्तवेगवतीभिः रमणीयदलहाङ्गनाभिरिव सकलजन-मनो-
हारिणीभिः नदीभिरिव नर्त्तकपुरुषाक्रमण-संवाद्धितोत्कम्पाभिर्दुर्गंतदेव-
पालिभिरिव सततोत्तानस्थानकामिनीभिर्नो भिरलङ्कृतोभयतीरोपान्त-देशेन
श्री-लौहित्यमट्टारकेण सनाथ°.

The expressions *daluhāṅganābhiḥ* and *devayālibhiḥ* are doubtful.

12. There is an ornamental design between the two *daṇḍas* apparently used to separate the prose portion from the following section in verse.

13. The *daṇḍa* is superfluous.

14. Possibly the reading intended is *Trayyāḥ sa ek-āśrayaḥ*.

15. As the first half of the stanza ends here, a *daṇḍa* is necessary after *gṛihaḥ* which is not required to be joined in *Sandhi* with the following word.

16. The metre requires a short syllable in the place of *to*. Was the intended name *Debhaṭa*?

17 The metre requires °*ch=aira*.

18. The word intended may also have been *praśasyam* (to go with °*grāmam*) or *praśasyah* (to go with *narendraḥ*).

19. This passage may be taken as half of a stanza in the *Avuṣṭubh* metre.

CHAPTER II

PRE-PĀLA BENGAL

(WEST BENGAL AND BANGLADESH)

A—The Gauḍas and their Subordinates

No. 3—Midnapore Copper-plate Inscription of the time of Śaśāṅka (c. 600-25 A.D.), Regnal year 8

Midnapore, Midnapore District, West Bengal

M.N. Basu, *Mādhavī*, Āshāḍha, B.S. 1345, pp. 3 ff.; D.C. Sircar, *Pravāsī*, Śrāvaṇa, B. S. 1350. pp. 291 ff.; R. C. Majumdar, *JRASB*, Letters, XI, p. 9.

Language : Sanskrit

Script : Siddhamātrikā

Metre : Vv. 1-10 अनुष्टुप् (श्लोक)

Summary: While ŚAŚĀṅKA was ruling the earth (i.e. was the king emperor), *Mahāpratihāra* ŚUBHAKĪRTI was governing DAṆḌA-BHUKTI (district around Danton in Midnapore). The *Karaṇa* (*Adhikaraṇa*, office of local administration) of TĀVĪRA informed its present and future *Ādhis* (*Ādhikaraṇikas*, administrative officers) that Śubhakīrti had purchased from it 20 *dronas* (*dronavāpas*) of ordinary land and one *dronavāpa* of homestead land at KUMBHĀRAPADRAKA situated in the *uddeśa* (administrative unit) of KECHAKAPADRIKĀ and granted the land in favour of the *Mādhyaṇdina* Brāhmaṇa DHĀMYASVĀMIN of the BHĀRADVĀJA-GOTRA for the religious merit of his parents. The charter was issued on the 12TH DAY OF PAUSHA in the 8TH REGNAL YEAR of king Śaśāṅka.

TEXT¹

First Side

1. [सम्ब (संब)]त् ८ पौष-दि १० (+*) २ अस्मिन् दिवस-मास-सम्ब-
(संब)त्सरे
विष्णोः पोत्ताग्र-विक्षे-
2. प-क्षणभावित-साध्वसां (साम्) (1*)

- शेषाशेष-शिरो-मध्यमध्यासीन-महातनुं(नुम्) ॥ 1
 कामारा—
3. ति-शिरोभ्रष्ट-गङ्गौघ-ध्व(स्त*)-कल्मषां(षाम्) (1*)
 श्री-शशाङ्के महीम्पाति चतुर्जलधि-मेखलां(लाम्) ॥ 2
4. यस्य गाम्भीर्य-लावण्य-व(व)हुरत्नतयानया (1*)
 न समः क्षारकालुष्याव्यालोपेय^{1a}-
5. तयोदधि(:*) ॥ 3
 तस्य पाद-नख-ज्योत्स्ना-विभूषित-शिरोमणौ (1*)
 श्रीमान्महाप्रति-
6. हारे शुभकीर्त्तीं विचक्षणेः² ॥ 4
 दण्डभुक्तिमिमां पाति पितृवत्पापवर्जिते (1*)
7. धर्मशास्त्रानुरोधेन न्यायान्यायं विचेतरि ॥ 5
 अस्य तावीर-करणं विप्र-प्र-
8. धान-सङ्गतं(तम्) (1*)
 भविष्यद्वर्त्तमानाधीन्विज्ञापयति सूनृतं(तम्) ॥ 6
 क्रीत्वास्मत्तो
9. यथान्यायं शुभकीर्त्तिरे(र)यं वु(वु)धः (1*)
 चत्वारिंश(रिश)द्वदौ द्रोणान् द्रोणवापं च
10. वास्तुनः ॥ 7
 केचकपद्रिकोद्देशे³ ग्रामे कुम्भारपद्रके ।
 भरद्वाज-सगोत्रा—
11. य माध्यन्दिनाय धीमते (॥*) 8
 धाम्यस्वामिन एतस्मै पित्तो(:*) पुष्याभिवृद्धये (॥*) 9⁴
12. तद्यो वास्मत्कुले जातो मोहादन्यो(ऽ*)पि वा नरः (1*)
 पापं प्रकुरुते मोहान्म⁵हा—

Second Side

[पा*]तकवान्भवेत् ॥ 10

1. From the original plate.

1a. Read *kshāra-kāluṣhya-nyāl-āpeya*^o.2. The *Visarga* sign is redundant.3. *Uddeśa* was a group of villages. Kumbhārapadraka (i.e. Kum-
bhakārapadraka) was probably in the vicinity of Mahā-Kumbhārapadraka
mentioned in the following record.

4. This is only half of a stanza.

5. Read *lobhān*^o on the analogy of the other plate, for *mohād*^o is already
used in the first half of the verse.

No. 4— Midnapore Copper-plate Inscription of the time of Śaśāṅka (c. 600-25 A.D.), Regnal year 19

Midnapore, Midnapore District, West Bengal.

M. N. Basu, *Mādhavi*, Āshāḍha, B.S. 1345, pp. 3 ff.; D. C. Sircar, *Pravāsi*, B.S. 1350, Śrāvaṇa, pp. 291 ff.; R. C. Majumdar, *JRASB*, Letters, XI, pp. 7-8.

Language : Sanskrit

Script : Siddhamātrikā

Metre : Vv. 1-12 अनुष्टुभ् (श्लोक)

Summary : The inscription states that, when king ŚAŚĀṅKA was ruling over the whole earth, and his *Sāmanta* (feudatory) *Mahārāja* SOMADATTA was governing DAṆḌABHUKTI with UTKALA-DEŚA (i.e. the Midnapore-Balasore region), Somadatta's *Amātya* (administrator) PRAKĪRṆADĀSA informed the *Karaṇa* at TĀVĪRA that Soma had granted the locality called Mahā-Kumbhārapadraka in favour of the Brāhmaṇa BHATṬEŚVARA or *Bhaṭṭa* IŚVARA of the KĀŚYAPA-GOTRA. For some of the expressions, see the previous grant (No.3).

TEXT¹

1. [स*]म्ब(संव)त् १० (+*)९ भाद्र-दि १० (+*) ९ (॥*)
विष्णोः पौत्राग्र-विक्षेप-क्षण-भा[वित-साध्वसां(साम्)*] (१*)
[शेषा*]-
2. शेष-शिरोमध्यमध्यासीन-महातनुं(नुम्) ॥ 1
कामाराति-शिरोऽष्ट-[गङ्गौघ-ध्वस्त*]-
3. कल्मषां(षाम्) (१*)
श्री-शशाङ्के महीं पाति चतुर्जलधि-मेखलां(लाम्) ॥ 2
तस्य पाद-न[ख-ज्योत्स्ना*]-
4. विभूषित-शिरोमणौ (१*)
श्री-सामन्त-महाराज-सोमदत्ते गुणाधिके ॥ 3
स × × ×²
5. गमोत्सन्न-कालेय-ध्वान्त-संहतौ (१*)
सहितामुत्कलदेशेन³ दण्डभुक्ति प्रशा[सति ॥*] 4

6. सत्य-शौर्य-कृतास्त्रत्व-रूप-विद्यादयः पृथक् (1*)
पाण्डवेषु स्थिताः सन्ति य[स्मि]-
7. न्रेकच्छ ते गुणाः ॥ 5
अमात्यो यस्य गुणवान्प्रकीर्णदास इति श्रुतः³ (1*)
साधुकारि-
8. तथा नित्यं यः पूज्यः पूज्यते द्विजैः ॥ 6
आगामिनो नृपान्सर्वान् ज्ञापयित्वा
9. प्रणम्य च (1*)
प्राह तावीरकं सर्व्वं करणं लोक-सङ्गतं(तम्) ॥ 7
भूमेर्गोचर्मम-मात्स्य[या*]
10. दाने स्वर्गः फलं स्मृतं(तम्) (1*)
पराशर-सुतस्योच्चैर्वाचं श्रुत्वेति भाषितं(तम्) ॥ 8
ते[ने][दं च*]
11. समाम्नात(तं) मनु-शास्त्रानुवर्तिना (1*)
श्री-सामन्तेन कृतिना सोमदत्ते[न]
12. धीमता ॥ 9
भट्टेश्वराय गुणिने काश्यपायाध्वर्य्यदे⁴ ।
मुहाकुम्भारपद्रको⁵
13. दत्तः सर्व्वमण्डल-वर्ज्जित(ः*) ॥ 10
तद्यो(S*)त्तास्मत्कुले जातो मोहादन्यो(S*)पि वा [नरः1*]
14. पापं प्रकुरुते लोभान्महापातकवान्भवेत् ॥ 11
सुखानामन्ववाये(S*)f[स्मन्] ×
× स्यात्यल्पधीमतः (1*)
द्विजदेवस्य माहेतोः श्लोकाः × × × × सहिता [: कृताः *] [11*] 12

1. From the original plate.

2. The lost *aksharas* may have been *ttva-samā*.

3. This foot of the stanza has one syllable in excess.

4. There is one syllable short in this part of the stanza

5. Read *Mahā°*. *Kumbhāra* is a modification of *kumbhakāra*, 'a potter', and *Mahā-Kumbhārapadraka* means 'the Big Kumbhārapadraka' there having been at least one other locality called 'the Small Kumbhārapadraka' which may be the village mentioned in the other grant. *Varjita* = *bahishkrīta*. Read *datto maṅḍala°*.

No. 5— Inscription on Some Gold Coins of
Śaśāṅka (c. 600-25 A.D.)

D. C. Sircar, *Stud. Ind. Coins*, p. 381, No. XV/13

The coin is of the 80-Rati Suvarṇa standard, weighs 139.7 grains and is .8 inch in diameter.

First Side

ŚRĪVA half-turned to right, reclining on couchant bull to left, with right hand resting on bull's hump and left hand raised, orb of the moon above bull's neck (indicating *śaśāṅka*, 'the moon'); below in exergue—*jayaḥ* (victory); in right margin—*Śrī-Śa* (*śāṅka**), vertically written.

Second Side

LAḶSHMĪ, nimbate, seated on lotus, facing, with elephant on either side sprinkling water on her; lotus in her left hand resting on knee and right hand out-stretched; legend—*śrī-Śaśāṅkaḥ*.

No. 6— Tipperah Copper-plate Inscription of
Lokanātha— [Gupta] year [3*]44 (664 A. D.)

Tipperah (Comilla) District, Bangladesh.

R.G. Basak, *Ep. Ind.*, XV, pp. 306 ff.; cf. D.C. Sircar, *Ind. Hist. Quart.*, XXIII, p. 233.

Language : Sanskrit.

Script : Siddhamātrikā.

Metres : Vv. 1, 3, 6-8 शार्दूलविक्रीडित; V. 2 लघुधरा; Vv. 4-5, 9 वसन्ततिलक; Vv. 10-12 अनुष्टुप् (श्लोक).

Summary: There was a Brāhmaṇa *Adhūmahārāja* of the BHĀRADVĀJAGOTRA. His son was *Sāmanta ŚRĪNĀTHA*. His eldest son BHAVANĀTHA transferred the crown to his brother's son and became like a *rishi*. That king's son, born of his queen GOTRADEVĪ (daughter of the Pāraśava Keśava, granddaughter of Vira and great-

granddaughter of Sthāvara), was LOKANĀTHA. He fought obstinately with JAYATUṄGAVARSHA and conquered some territory of JĪVADHĀRAṆA (of the Rāta dynasty) probably as the general of the GAUḌA king.—LOKANĀTHA granted a piece of land in the forest region in the SUVVUṄGA-VISHAYA to his own Brāhmana subordinate *Mahāsāmanta* PRADOSHAŚARMA who made an application through the *Dūtaka*, the *Rājaputra* LAKSHMĪNĀTHA, to that effect for the maintenance of worship of the god ANANTANĀRĀYAṆA. At the request of Pradoshaśarma, plots of land each measuring several *pāṭakas* and *droṇas* were granted for the maintenance of *balī*, *charu* and *sattra*, etc., and for the dwelling of a number of Brāhmanas.—The *Kumārāmātyas*, *Mahāsāmantas* and *Vishayapatis* along with their offices and with the chief businessmen and people of the country were informed of that grant.—The grant was prepared by the *Sāndhivigrahika* PRAŚĀNTADEVĀ. It was issued in the month of Phālguna in the [Gupta] year [3*]44 (664 A.D.).

TEXT¹

Seal

कुमारामात्याधिकरणस्य (1*)²
लोकनाथस्य (1*)³

First Side

1. — — — — 4¹कुमारामात्या अधिकरणञ्च सुव्वुङ्ग - विषये
5²व्रा (ब्रा) ह्यणार्य-पुरस्सरान्वर्त्तमानान्भाविनश्च श्री-सामन्त-म⁶.....
2. [वि*]षय-पतीन्साधिकरणान्स [प्र]धान-व्यवहारि-ज (1*)-
नपदान्वो (न्वो) धयन्त्यस्तु वो विदितमिह हि ॥
य[स्याशेष-विधि] U-U
3. U U - - - [ध]रो विग्रहो
येनायं भुवनत्रय-[स्थि]ति-सुख-प्राप्त्यर्थमान्माष्टधाः (1*)
प्रत्येक [] प्रभू⁸तादि-तुल्यमहिमा - -U - - U-
4. [कायेनो⁹]ज्जित-मन्मथः स जय[ति] ध्वस्ताशुभः शङ्करः ॥ 1
शम्भोः पादाब्ज (ब्ज) -रेणु-प्रकर-कृत-शिरः-पूत-दिव्याभिषेक (:*)
प्राप्ताचन्द्रा U- - UUU

5. [मु]नि-भरद्वाज-सद्वड् श-¹⁰जातः (1*)
श्रीमान्प्रख्यातकीर्तिः प्रभवदधिमहार (1*) ज-शब्दा (ब्दा) धिकारः ।¹¹
संसारोच्छिन्त-हेतुः¹² प्रशमितदुरितो-U णा[थो]-¹³
6. (S*) वनीशः ॥ 2
सूनुस्तस्य महात्मनो गुणनिधेः प्रख्यात-वीर्यो महा-
न्सामन्तो युधि लब्ध (ब्ध)-पौरुष-धनो धर्म्य-क्रियका¹⁴ श्र[यः] (1*)
[श्रीणा]-¹⁵
7. थो भगवानिव प्रतिहत-[व्या]पत्स्व-शक्त्यास्पदं-
वीरो (S*) भूदवनीतल-प्रकटित-प्राप्तव्य-यावत्क्रियः ॥ 3
तस्या[त्म]जो (S*) पि गुणवान्म[व]-
8. नाथ-¹⁶नामा
संसार-सा[ग]र-जलोत्तरणक-चित्तः (1*)
भ्रातुः सुते गुणवति प्रतिपाद्य राज्यं
श्रीमान्मूढूषि-समो वि[धि-भूत-स*]-
9. त्वः¹⁷ ॥ 4
तेनोदपादि कुलसन्ततये सदृश्या-
म्बि (म्बि) भ्रत्पतिव्रत-गुणाभरणोज्वलायाम¹⁸ (1*)
गोत्रश्रियामिव महौजसि गोत्रदे[व्या]-
[म]-
10. ष्टायिका-विहित-जन्मनि पुत्रवर्यः ॥ 5
यस्या स्थावर-संज्ञको द्विजवरः प्रार्यो जनन्याः पितु-
[वी]राख्यो द्विजसत्तमो [विधिविदा*]-
म्मान्यः प्रमातामहः (1*)
प्रख्यातो नृपगोचरा¹⁹ बल-गन²⁰-प्राप्ताधिकारः कृती
साधुः पारशवः सतामभिमतो मा[तामहः]
12. केश[वः] ॥ 6
दौहित्रस्स तु के[व]शस्य²¹ गुणवान्सत्यक-व(ब)न्धुस्सदा
दोर्दण्ड-ज्वलितोत्तमासि-सिचिव²²-प्रज्ञा-जयत्साधनः (1*)
नि[र्व्या]-
13. जोर्जित-सत्व²³-सार-नुरगः श्री-लोकनाथो [नृ]पो
यस्मिन्छ्री-परमेश्वरस्य²⁴ व(ब)हुशो यातं क्षयम्²⁵ सैनिकम् ॥ 7
दुर्लङ्घ्यो
14. जयतुङ्गवर्ष-स(म*)रे सद्यः-[प्रयो]गो(S*)थिनां
नीतौ नीतिविधानतनिचतुरो²⁶ नित्यप्रहृष्ट-प्रजः(1*) ..

मैत्र्यापादित-निर्वृ [ति*] वं (वं) हु- [गु]-

15. णो विद्वत्प्रि] य [स्स] वंदा
 सार्वः सा[धु]-समाश्रयः पटुमतिलब्ध (ब्ध)-प्रतापोदयः ॥ 8
 इत्याप्त-मन्त्र-सुविनिश्चित-कृत्य-वस्तुः
 श्री-जीव-
16. धारण-नृप [स्त] [नुतामु*] [पेत्य] (1*)
 यस्मै ददौ स²⁷-विषयं सह साधनेन
 श्री-पट्ट-प्राप्त²⁸-करणाय विहाय युद्धं (द्धम्) ॥ 9
 तत्सुत-राजपु [त्र]-
17. लक्ष्मोनाथ-[दूत]केना [ज्ञा] (1*) [अ] गस्त्य-सगोत्रस्य वा (वा) ह्यणस्य
 देवशर्मणः प्रपौत्रेण जयशर्मस्वामिनः पौत्रेण द्विज-गुरु-[ज]-
18. नताती²⁹ तोषस्य [तो] षशर्मणो विप्रस्य पुत्रेण यथाविधि-दृताग्न्य-
 ग्न्याहित-वु (वु) धस्वामिन (:*) प्रमातामहस्य सूतोः प्रथित-गु-
19. ण-गणस्य धर्माजं [नतया ?] वृ (वृ) हस्पतिस्वा [मि] नो दुहितरि यथाथि-
 जनाभ्यर्थितार्थ-दत्त-सुवचनायां सुवचनायां वा (वा) ह्यप्यामुत्प-
20. श्नेन यथाचाराचरण-प्रतिष्ठितोभय-कुल-[प्रा]प्त-[जन्म]ना विदित-
 [भुज]-व (व) ल-वीर्येण³⁰ द्विज-साधुजनतोपभुज्यमान-विभवेनोदारान्वयिना
 द्विजन्मना [वि]-
21. [लुप्ता] शेष- दोषेण महासामन्त-प्रदोपशर्मणा विज्ञापिता वयं (यम् ॥)
 सु[द्वु]ङ्ग-विषये मृग-महिष-वराह-व्याघ्र-सरिसृपा³¹ दिभियथेच्छमनु-
 भूयमान-गृ [ह?]-
22. सम्भोग-गहन-गुल्म-लता-विताने कृताकृताविरुद्धाटवी-भूखण्डो³²
 म [या?] देवावसथं (थ) ड्कारयित्वा भगवानविदितान्तो (S*) नन्त-
 नारायण स्थापयित.
23. [दि ?] ममोपरि कृत-प्रसादा (:*) पादस्तत्र भगवतो (S*) मरवरासुर-
 दिनकर-शशधर-कुवेर-किन्नर-विद्याधर-महोरग-गन्धर्व-वरुण-य] क्ष]
24. . . . भिष्टुत-वपुषो (S*) नन्तनारायणस्य सततमष्टपुष्पिका-व (व) लि-
 चर-स्रद्ध (स्र) -प्रवृत्तये तत्र कृत-सामान्यानाञ्च चातुर्विद्य-त्रा (त्रा) ह्यणा-
 [र्या] णां.
25. . . [कृताकृ*] ताविरुद्धाऽत्री-भू-खण्ड (:*) ताम्रे (S*) भिलिख्य माता-
 पित्रोर्मम च पुष्य-प्रवृ [द्धये] सर्वतो (?) भोगेना [घ्र] हार.
26. [लोक?] नाथेण (न) प्रतिपा [दितः ?]
 परम- - - - -

Second Side

27.
28.
29. ... धिके चतुश्चत्वारिंशत्³³त्संवत्सरे फालगु[न-मा]से- - - -
क-व(ब)वन्ध-दशेनैकस्य- - - -
30.[अ]त्र पूर्वेण कणामोटिका-पर्वतो दक्षिणेन पङ्ग-चापि(?) -
कोभय-ग्राम-[सी]मा पश्चिमेन जयेश्वर-ताम्र-पथ(प्रस्त)र-खण्ड...
31. व(ब)ल-मण्डलिका उत्तरेण महत्तर-रणशुभ-पुष्करिणी इत्येवमव-
धृत-चतु(:*)सीमक-सुवुङ्ग³⁴-कृताकृताविरुद्धाटवी-भूख[ण्ड]
32. पट्टा[रोपितो] महासामन्त-प्रदोषशर्मणो मातापित्रोरस्य च
पुष्पोपचयाय एतदीय-मठे भगवतो(5*)नन्तनारायणस्य पूजा-विधि-
सम्पत्त्ये
33. [द]त्त(:*)प्रत्येक-पाटक-भोगोद्यमकृद्द्वैर(दि)क(का: 1)भट्टानन्तदेव-
स्वामि-पाटक ६ भट्ट-धर्मदास-पाटक १ भट्ट-नागदत्त-पाटक १ भट्ट-केशव-
पाटक १ भट्ट-गद(?) -
34. नन्दि-पाटक १ भट्ट-मेघसोम-पाटक १ उदयचन्द्र-पाटक १ भट्ट-मनोज्ञ-
देव-पाटक १ खलिष-कर्मा(f*)न्तक-प्रभ-प्रापि-भट्ट-जयसोम-
35. स्वामि-³⁵अर्द्धपाटक भट्ट-पूर्णदाम-द्रो³⁶ २० भ[ट्ट]-विदेश-द्रो २०
भट्ट-यज्ञदेव-द्रो २० भट्टामरदेव-द्रो २० ला[द्र?]-स्वामि-[द्रो १०]
[भट्ट]-पूर्ण-
36. घोष-द्रो १० भट्ट-उप्रसोम-द्रो २० मनोरथ-साधारण(ण)-[र]वि ×
ल-रासञ्जाल-भिक्षत-भ्रात(तृ)-पाटक-द्वय २ हरिशर्म-द्रो १०
(+*) ७ जनसोम-द्रो १० (+*)५(?)
37. विन्द-द्रो १०(+*) ५(?)भट्ट-भानु..... [द्रो-१०] [कण-विश्व-
खड्ग-चद]र-विकक्षण-प(?)ति-गोवर्द्धर(न)-प्रभावरीष-विष्णु-अन्दसूरि-
पितृकेशिवरन्तचर-
38. त(?) -हर्षभूति-सु[भ्रा]त-भण्ड-अर्द्ध-हर्ष-मा[द्र-ख]लिश..... जद्वृद्धि-
द्रो ह(१०)अटव्यामस्यैव³⁷ द्रो २० विदग्ध-प्रमख³⁸-पाटक १कव क-[द्रो]
२० महे[श?]-
39. तेजसोम-जनार्दानन्द-नृ[ग ?] - - - -सदेश(?)-[श]ङ्कर-द्रो २०
रुद्र-विकसित-दिवाकर-हरिश-विजय-वामन-गोपिशर्म-आनन्द-[द्रो
२०?]

40. सुतोष(?) - लच्छूका[भ्या(*)] पाटक १ (?) न. . . . सूक्ष्मभूतेः
पाटक १ रुद्र-दामोदराभ्यां पाटक (१*) आनन्द-नृसोम-विदग्ध-जनार्दन-
[उप?]-
41. ति-स्कन्द-इ(ई)शा[न]. न. पति-कृष्ण-भव-रुद्र-सुरट-जन-
सोम-विदग्ध-वप्प(?) - धृति-श्रवलिप्त-[द्रो?] १० वु(बु)द्वदत्तशर्म-
42. वप्प(?) शर्म. धाम-नव-च[क्र]. जय-शिव-विष्णु-सुजात-
शर्मद्रो २० व(ब)न्धु-वेदजु-लब्धु-धृति-जयामित्र-देव-श्र(?) धु-विदेश-
जीवमहासक-
43. विहि-सु(?) यत-उग्र-[प्रतोषक]- - - - अर्थ-अद्भु (त*) - सन्तोष-
दैतगण-रु(रू)प-सन्तु(?) - विष्णुमित्र-निस्तारण-गोविन्द-[द्रो?]
१० कणादुग्ध-प × -
44. वप्प(?) - सुषेण-लब्धु. [लिङ्ग]-शोक-हम्बो-शुभ-
गुणतोष-वप्प(?) - शोक-वप्प(?) - अतिथि-भानु-क्षीर-गण्ड-निधि. . .
45. भद्र-जनार्दन-भास्कर-[वप्प?]. [द्रो] २० देवदत्त-द्रो २० धनङ्कर-
भट्ट-त्र(ब्र)ह्मदत्त-द्रो २० भट्ट-अपदत्त-द्रो २० स्वामिदत्त-वप्प(?) - चन्द्र-
पन. . .
46. कृष्ण-हरिष-विकसित-भ[नोरथ]-चूकश-नयन-चित्र-विपश्चित-यज्ञ-सुकृत-
तोष-चन्द्र-वप्प(?) णि-अहि-मर्कट-चन्द्र-प्राण-नन्द-स(1*) धारण. . .
47. भट्ट-साधारण-द्रो २० क्षेमभूति-पाटक-द्वय वप्प(?) - देव-प्रशान्त-
दुधुस्वामि-प्रकाश-गौण-पाटक (१*) राजि-पूयदाम-द्रो २० आनन्द-
इन्द्रस्वामि-द्रो [२०].
48. नारायण-हरिदेव-चन्द्रकेश-पाटक १ भट्ट-सूत-द्रो १० भट्ट-पिञ्छदेवस्य
पाटक १ नन्दगोप-वन[मा]लि-नृ(त्रि)लोचन-ख[न्य]. . .
49. सत्रोपयोगाय पाटक (१*) पूजिष्णु-[अहि]. . . [स्वा]मि-पाटक ६
समृध-सङ्घ-सन्तोष-जयशर्म-दैव-इवष्टि(णि?) - नरविजय-शम्भुविजय-
गुप्तजय. . .
50. अटात्सुरि-द्रो ६ प्रिय-द्रो १० मधु(?) वा. . . . लक्ष्मण-धननन्द-
पराशा(?) . . . इन्द्र-हरि-धृति-इच्छदेव-गुणज-महाराज-दैदिभट-सरप. . . .
वक-
51. [कृ]ता भूमयस्ताअपटे समारोपिता अस्य मातापित्रोरात्मनश्च
पुण्य-प्रसवार्थं भगवद(न*) न्तनारायणाय (य*) था-लिखित-त्रा(त्रा)-
ह्मणेभ्यश्च सर्वते(तो)-भोगेनाग्र. . . .
52. षा सङ्गवतिथं³⁹ - [पू]जनोपचीयमान-सं[स्का]रत्वाभ्रप-गौरवा-
दातिथेय-पृथत्वाच्च⁴⁰ सततमनुमन्तव्याः पालन्याश्च⁴¹ (1*) दानाच्छं यो-
(5*) नु-पाल[नं].

53. दोष-दर्श[ना]य भगवता [व्या] सेन गीता (:*) श्लोकाः (।*)
षष्टिभ्वर्ष-सहस्राणि⁴² स्वर्गो मोदति भूमिद (:।*)
आक्षेप्ता चानुमन्ता च तान्ये[व] [नरके वसेत्*] (॥*) 10
54. [पूर्व-दत्तां द्विजाति*]भ्यो यत्नाद्रक्ष युधिष्ठिर (।*)
मही[] महिमता⁴³च्छ्रेष्ठ दानाच्छ्रेयो (S*) नृपालनं (नम् ॥) 11
व(ब) हुभिर्वसुधा दत्ता राजभिस्सगरादिभि (:*) (।*)
यस्य यस्य [यदा भूमिस्त*]-
55. [स्य तस्य तदा*] फलमिति (॥*) 12
कृतं [सा]न्धिविग्रहिक-प्रशान्त[दे]वेन (॥*) भोगि-भवदासस्य द्रो २०
पाचक-वसु-द्रो २० भ. ... [द्रो २०]. ...
56. वाचकत्वेन सुधाम(?) -द्रो २० विर(?) ह-द्रो १० (+*) ६
उत्खात-कामन-नरदत्तस्य द्रो १० (+*) ६ प्रकृताय-पादमूल-[य]- - -
57. - - - - - रक अविष - - - - - ततया - - - - - सित
- - - - -

1. From the facsimile in *Ep. Ind.*, XV.

2. Inscribed below the figure of Lakshmi on a lotus. Basak thinks that the passage is written in characters of the time of the early Gupta emperors. The characters may be slightly different; but there is no reason to believe that the forms of these letters are very much earlier than the characters on the plate.

3. Inscribed on a smaller seal impressed on the proper right side of the figure of Lakshmi.

4. The name of the place of issue is illegible.

5. *Ba* has been throughout written by the sign for *va*. *Rya* looks more like *rrya* here and elsewhere.

6. Basak suggests *Mahāsāmanta* correctly.

7. Read °*tm* = *āshṭadhā*.

8. Read *prabhu*°.

9. Basak suggests the alternative *kapena* or *kradhena* for *kāyena*.

10. Read *sad-vaṁśa*.

11. The sign of punctuation is unnecessary.

12. Read *hetoh*.

13. Possibly a name like *Viśvanātha* or *Lakanātha* is intended.

14. Basak's transcript has *kṛi*°.

15. Read °*nātha*.

16. Basak suggests *nā* (*nā*). In the illustration, *tha* looks like *thā*.

17. Read °*ttvaḥ*.

18. Read °*jjvalāyām*.

19. Read *gocharo*.
20. Read *bala-gaṇa*.
21. Read *Keśavasya*.
22. Read *sachiva*.
23. Read *sattva*.
24. This *Parameśvara* seems to have been one of Śāsānka's successors on the Gauḍa throne.
25. Read *kshayaṁ*.
26. Read *vidhānato' = atichaturo*.
27. Read *sva*.
28. The use of *prā* is an instance of poetic licence, as ordinarily it would have made the preceding syllable long. *Pra, hra, bra* and *ira* are supposed to be exceptions to the general rule. Cf. *Kumārasambhava*, VII. 11; *Śiśu-pālavadhā*, X. 60. *Śrī-paṭṭa-prāpta-karaṇa = Lokanātha*.
29. Read *janatāi°*.
30. *Rya* has been written in this inscription like *rrya* as already noted.
31. Read *sarī°*.
32. Read *khaṇḍe*.
33. Read *°rimśa°*. The year, taken as 44, is referred by Baśak to the Harṣa era. He thus assigns it to 650 A. D. It is very doubtful if the Harṣa era was popular in Eastern Bengal which was evidently beyond the pale of Harshavardhana's influence.
34. We have *Survvaṅga* in two other instances.
35. From here, in many cases, the rules of *sandhi* are not observed.
36. *Dro* evidently stands for *drona* or *dronavāpa*.
37. Read *aṭa:yām = asy = aiva*.
38. Read *pramukha*.
39. Read *saṅgama-tīrtha*.
40. Read *priya*.
41. Read *°nīyā°*.
42. Read *shashṭim varsha°*.
43. We need not correct *mahi* to *mahī°*.

B— The Rātas

No. 7—Kailān Copper-plate Inscription of Śrīdhāraṇarāta (c. 665-75 A.D.), Regnal year 8

Kailān or Kailāin, Chandina P.S., Tipperah (Comilla) District, Bangladesh.

D. C. Sircar, *Bhāratavarsha*, B. S. 1353, Vaiśākha, pp. 369-74; *Ind. Hist. Quart.*, XXIII, pp. 221 ff.; cf. D. C. Bhattacharya, *Vaṅgīya Sāhitya Parishat Patrikā*, LIII, pp. 41 ff.

Language : Sanskrit

Script : Siddhamātrikā

Metres : Vv. 1-2 आर्या; V.3 वसन्ततिलक; Vv. 4-6 अनुष्टुम् (श्लोक)

Summary : On the 7th *tithi* of the bright half of the month of Śrāvaṇa in the EIGHTH REGNAL YEAR of *Samataṣvara Prāptapañchamahāsabda ŚRĪDHĀRAṆARĀTA* who was born of Bandhudevī, the *Agramahishī* of king Jīvadhāraṇarāta, and whose brother was *Yutarāja Prāptapañchamahāsabda śrī-Baladhāraṇarāta-bhaṭṭāraka*, an order as regards the grant of 25 *pāṭakas* of land made by the king was transmitted to the *Vishayapatis* of the two *Vishayas* called GUPTĪNĀṬANA and PAṬALĀYIKĀ and to their *Adhikaraṇa* (office) by the *Kumārāmātyas* stationed at Devaparvata (capital of Samataṣa and situated on the southern end of the Maināmatī hill near Comilla) and by their *Adhikaraṇa*. The grant was made at the request of the *Mahāsāndhivigrahika* Jayanātha and the gift land was dedicated to the *Bhagavat TATHĀGATARATNA* (Buddha) or RATNATRAYA (Buddhist trinity) for the worship of the Buddha, the reading and writing of Buddhist religious texts and the provision of food, clothing and other necessities for the ĀRYA-SAṄGHA as well as to a number of Brāhmaṇas for the performance of their *pañcha-mahāyajña*.

TEXT¹

Seal

A

1. श्रीमत्समत[देश्व]र-पादानुध्या[तस्य]
2. कुमारामा[त्याधिक]रण[स्य] (॥*)

B

श्री-श्रीधारणरातस्य (॥*)

First Side

1. सिद्धम्² स्वस्ति (॥*)
विलसन्ति यस्य शश्वद्वितिसुत-दमनेन विक्रमोद्गाराः (१*)
स्स(स) जयति हरिरेकार्णवमध्योद्धृत-मेदिनी-भारः ॥ 1
प्रज्ञातिशय-विशो-
2. धित-गुणराशौ दुग्धसिन्दुवद्धौता (१*)
यस्य श्रीरपिः(पि) सश्रीः स श्री-श्रीधारणो जयति ॥ 2
अथ मत्तमातङ्ग-शत-सुख-विगाह्यमान-विविध-तीर्थया नौभि-
3. रपरिमिताभिरुपरचितकुलया परिकृतादभिमतनिम्नगामिन्या क्षीरोदया
सर्वतोभद्रकाद्देवपर्वताच्छ्रीमत्समतेश्वर-पादानु-
4. ध्याताः कुमारामात्या अधिकरणञ्च गुप्तीनाटन-पटलायिक[यो]-
व्विषयपती³ अधिकरणञ्च वो(बो)धयन्ति (१*)विदितम-
5. स्तु वो निरुपमगुणगणौघशालिनि जगा(ग)दुदय-स्थिति-निरोध-विवि-
धप्रपञ्च-धामनि चिबु(बु)ध-सत्तमे शतमख-शत्रु-शातन-व्यस-
6. नविलसितायतौ भगवति पुहपोत्तमे परमया विनिवेशिताशय-श्रद्धया
शब्द (ब्द) विद्यादि-विविध-समय-परिगम-जनित-स्वक (:*)
7. स्वकगुण-विशेष-घन-घटित-बु(बु)द्धिरविकल-शक्ति-त्रितय-सम्पदुद्गतो
यथार्थ-प्रवर्तित-षाड्गुण्य-गोचरश्चापचक्र-विक्री-
8. डित इव गतः कलामु कौशलमनतिशय-सुन्दरमतिमधुर-चित्रगीतेरुत्पाद-
यिता कविरपरिमित-गो-हिरण्य-भूमि-प्र-
9. दान-पुण्यकीर्त्तोरसम-सम-प्रतापोपनत-सामन्त-चक्रस्य सुगृहीत-
नाम्नो देवस्य समतेश्वर-श्री-जीवधारणरातभद्रा-
10. रकस्य सूनुरदितोदितकुलायामपरिमित-प्रजाधारिण्यां साक्षादिव वसुन्ध-
रायामग्रमहिष्यामुत्पन्नः श्रीव(ब)न्धुदेव्यां⁴ प्रसादा-
11. तिशय-सुमुखेन पित्रा स्वयमर्पिताधिराज्यः पितेव पालयिता[प]गतो⁵
बु(बु)द्धिनिग्रहादनभिमत्-प्राण-निग्रहे मनुरपर इ-
12. व परमकरुणाश्रयः कुलवसतिरिव सत्व(त्त्व)-सम्पदो जन्मभूमिरिव
प्रियवचन-जातस्य गज-नुरग-सतत-पीडन-
13. क्रमोचित-श्रम-वलित-तनुविभागरम्यत(द)र्शनः परमवैष्णवो(ऽ*)-
नेकप्राणि-कोटीशतसहस्र-जीवितस्य प्रदायकतया
14. परमकारुणिको मातापितृपादानुध्यातः प्राप्त-पञ्च-महाशब्दः(ब्दः)

- समतटेश्वरः श्री-श्रीधारणरातदेवः कुशली ।
15. पितृचरण-शुश्रूषणैकशीलस्य विजित-चक्षुरादि-करणारामतया⁶ विनयस्येव मूर्तिमतो हस्त्यश्व-प्रहरण-विद्या-
16. भिरनुगत-शब्द (ब्द) विद्या-या (प) रिश्रमस्यापयापितृ-पितामहाक्रामोचित-प्रवयसः⁷ श्री(श्रि)येव नायक-गुणसम्पदा स(सु)-
17. समापूर्वमाण-सन्ततेराज्ञाशत-प्रापिणो युवराज-प्राप्तपञ्चमहा-शब्द (ब्द)-श्री-बलधारणरातभट्टारकस्य
18. मुखेन स्फुट-चित्र-बल्यु-भाषिणा समादिशतिस्म ॥ विज्ञापितम्महा-सन्धिबिग्रहाधिकृत-श्री-जयनाथेन यत्किञ्च-
19. ल्लोक-द्वितय-मुख-निव (ब) न्धन-ङ्कर्म कर्तव्यमस्माद्दु (दृ) शंस्तत्सर्व्वमप्र-सा(दाद्*) देवपादानामेतन्मूलत्वादाशयश्च विदितो वत्सलः पादी-
20. यो यथा जन्मशतमप्यनुग्रहीतुमिच्छति लोकमनुजीविनमतो वन्द- (विज्ञा)प्यते पादीय-संविधान (**) सव्यपेक्षणम्प्युक्रिया-
21. णान्तेनाहंसि भूभ्यास्तोकया प्रसादङ्कुरुन्तामहमवाप्य प्रीतप्रीतवु (बु) द्वि-रपगत-सा (सं) सार-दोषनिर्मलस्यासंसक्तस्या-
22. पि संसक्तस्य जगति महाकरुणया सर्वज्ञस्य भगवतस्तथागतरत्नस्य गन्ध-धूप-दीप-माल्यानुलेपनार्थन्तद्रुपदिष्ट-
23. मार्गस्य धर्मस्य लेखनवाचनार्थमार्यसङ्घस्य च चीवर-पिण्डपातादि-वि-विधोपचारार्थमधिगत-विद्यानामपि द्वा(द्वा)ह्यणार्या-
24. णाम्यञ्च-महायज्ञ-प्रवर्त्तनार्थं मातापित्रोरात्मनः पुत्र-पौत्र-सन्ततेर्जगतश्च पुष्योपचयार्थम्वि (थं वि) मज्य प्र (द*) दामि (इ*) ति (।*) विज्ञापन-
25. यानया युक्ततरमावेदितमिति प्रसन्नमानसैः पञ्चविंशतिरस्माभिरस्य-क्षेत्रं (त्र)-पाटकाः प्रसादीकृतास्ते यूयमस्मत्कटक-
26. शासन-सनाथमारोप्य श्रीतापतान्प्रयच्छत तानिति (।*) पितृचरण-प्रसादादवाप्तस्य समतटाग्रनेक-देशाधिराज्यस्याष्ट-
27. मे सम्ब (संब) त्मरे श्रावण-मासस्य तिथौ सित-सप्तम्यां श्रावित-निर्जातायामाज्ञायां सीम-लिङ्गानि दातुं लिखिते विषयपताब-धिकरणे च
28. तत्प्रतिलिखितकदर्शनेन भवन्ति सीमलिङ्गानि यत्र ॥ गुप्तीनाटने खडोव्वा (व्वा) लिका- [त्रतुवापाटकोरखलाष्टदण्डाना]-

Second Side

29. म्प्रापिणामष्टादशानाम्पाटकानां सीम-लिङ्गानि यत्र पूर्वेण दशप्राभे नायविडिक⁸-विल्ल-भङ्गेन नौप-

30. ध्वी श्रीक्षेत्रं निष्क्रान्तक-प्रविष्टक-भङ्गेन नौपृथ्वी श्री-डङ्कुल्ल-नौस्थिरवेगा क्षेत्राणि दक्षिणेन नौस्थिरवेगा प-
31. श्चिमेन स्व(द्वि)ष्वलिका नदी उत्तरेणापि द्विष्वलिका नदी नाय-वड्ढिक⁹-विल्लश्च ॥ निधानीखाडोव्वा(ब्बा)-रङ्कु पोत्तके¹⁰ वप्प-
32. यशः-प्रापिणां पञ्चानाम्पाटकानां प्रथमखण्डे पूर्व्वेण तीरदेशीय-ताम्रं दक्षिणेन नौशिवभोगा पश्चिमेन
33. स्वताम्रं(म्रम्) उत्तरेणार्द्धत्त्रिक-शत-कुलपुत्रकानां क्षेत्रं द्वितीये पूर्व्वेण स्व-ताम्रं दक्षिणेन दण्ड-जयसेन-क्षेत्रं¹¹ प-
34. श्चिमेनाड्वागङ्गा उत्तरेणार्द्धत्त्रिक-शत-कुलपुत्रकानां क्षेत्रं(त्रम्) ॥ पटलायिका-करलकोटं(S*)पि¹² व(ब)हिःक्षेत्रपाटक-
35. द्वयस्य पू(वै*)ण देवीम[ठ-ताम्रम्प्रविष्टेन युक्तञ्च?] ¹³ वेलोञ्चम-पश्चिमांली स-व्यजनेन मित्रव(ब)लविहार-ताम्र-
36. मादित्यमण्डपो नौदण्डकश्च दक्षिणेन कञ्चरीरक-पुष्करिणी नौदण्डकश्च पश्चिमेन नौदण्डकः
37. प्रविश्य ईषद्वयजनेन गण्डदेव-मेटोञ्चम-पूर्वांली-निष्क्रान्तक-व्यजनेन वेन्धनादी(नां*) मल्लकर्म-
38. काराणां क्षेत्रं स-व्यजनेन निष्क्रम्य महाकायस्थ-भास्करचन्द्र-ताम्र-मुत्तरेण करलविहार-नौ[दण्डकः क्षे ?]-¹⁴
39. त्र-भ[ङ्गे]न च स-व्यज(ने*)न-श्री-तापस-धनदेव-क्षेत्रञ्चंति (I*) एवमवधृत-सीमानः पञ्चविंशति-पाटका इति पूरि-
40. ते महति भान(गे) विभ्रज्य प्रतिपादिता इति गौर[वात्] यस्य यस्य यदा भूमिस्तस्य तस्य तदा फलमिति स्व-[दान-फ]-
41. लापेक्षयाप्युपरिलिखितैरिमे दानानुमोदनविधैः [परि]पालनीया -- U - UUU - U U - [विभावाः](I*)¹⁵

श्लो-

42. का मुनेरपि पराशरवंश-केतो-
वर्मा(वर्मा)व्या(:*) भुवन-रक्षण-[व(ब)न्धकर्त्रेति]¹⁶ (II*) 3
व(ब)हुभिर्वसुधा दत्ता राजभिस्सगार(गरा)दिभिः(*) (I*)
43. र्यं(य)स्य यस्य यदा भूमिस्तस्य तस्य तदा फलं(लम्) ॥ 4
षष्टिम्ब(ष्टिं व)र्ष-सहस्राणि स्वर्गो मोदति भूमिद(:*) (I*)
आक्षेप्ता चानुमन्ता
44. च तान्येव नरके वसेत् ॥ 5
स्व-दत्ताम्पर-(द*)ताम्बा(त्तां वा) यो हरेत वसुधरां(राम) ।

45. स विष्ठायां कृमिर्भूत्वा पितृभिस्सह पच्यते ॥ 6
विभागश्चायं भगवतो रत्नत्रयस्य रङ्गुपोत्कस्तत्सार्द्धं-पाटको
मिक्षदस्य (1*) खडोच्वा(ब्वा)लिका वा(त्रा)ह्यणार्याणां मिक्ष-
46. दस्य तत्रापि पञ्चपाटकाः करलकोट्ट(ट्टे) पाटक-द्वयञ्च¹⁷(1*)
भोक्तृणाम्ना(म्ना)ह्यणानान्नामानि पदानि च (1*)भट्ट-दिवाकर(:*) ।
47. तस्य पञ्चपदानि ॥ भट्ट-भवः प¹⁸ ५ ॥ भट्ट-वत्सः प ५ ॥
वलीवर्द्धयशाः वृषभयशास्तयोः प ५ ॥ भट्ट-भद्रः प ५ (11*)
48. भट्ट-ललितः प ५ ॥ नारायणः प ५ ॥ आलोकः प ५ ॥
वलीवर्द्धचन्द्रः प ३ ॥ चन्द्रस्वामिनः प २ ॥ साधारणघो-
49. षः प २ ॥ पशुपतेः प ५ ॥

1. From the original and estampages prepared by me.

2. Expressed by symbol.

3. Cf. line 34. *Ye* was originally engraved for *yi*. The *akshara* read here rather doubtfully as *yo* looks like *hi*. I am not sure if the reading intended was (*ba**)*hir-vvishaya*.

4. The reading *va(ba)ndhu°* is not certain.

5. The reading *jagato* may not be impossible.

6. The reading may possibly also be °*karāṇagrāmatayā*.

7. The intended reading seems to be either °*yāpita-pitāmaha-kram-ochita°*, or *yāpi(ta-pi*)ṭṭi-pitāmaha-kram-ochita°*.

8. Cf. °*vaddika°* in line 31. *Villa*=a lake.

9. Cf. °*vidḍika°* in line 29.

10. Cf. *Ind. Hist. Quart.*, XIX, p. 17n, p. 20 and n.

11. *Daṇḍa* is an abbreviation of the designation *Daṇḍanāyaka*.
Ādvā gaṅgā=a local stream.

12. Cf. *Karalakoṭṭa* in line 46.

13. These letters are indistinct.

14. The letters are indistinct.

15. The letters of the second foot of the stanza are not distinct.

16. The letters are not quite distinct. Better read *bandhakartrā*
// iti //

17. Cf. line 34.

18. *Pa*=*padāni* (i.e. quarters). The word *tasya* is understood in most of these cases.

C— The Khaḍgas

No. 8— Ashrāfpur Copper-plate Inscription of Devakhadga (c. 670-85 A.D.), Regnal year 13

Ashrāfpur, Dacca District, Bangladesh.

G. M. Laskar, *Mem. A.S.B.*, I, No. 6, pp. 89-90; cf. R. C. Majumdar, *J.P.A.S.B.*, XIX, pp. 375 ff.

Language : Sanskrit

Script : Siddhamātrikā

Metres : Vv. 1-2 उपजाति (इन्द्रवज्रा and उपेन्द्रवज्रा); V.3 वसन्ततिलक

Summary : The charter begins with an adoration to the MUNINDRA (Buddha) and records the grant of several plots of land, measuring 9 *pātakas* and 10 *droṇas*, by king DEVAKHADGA, in favour of the Buddhist monastery built by the monk SAṄGHAMITRA, for the long life of prince RĀJARĀJABHAṬA. One of the plots of land is stated to have been in the *jāgīr* held by the queen PRABHĀVATĪ and another in that of the *Sāmanta* VAṆṬIYOKA.— The grant was issued on the 13TH OF VAISĀKHA in the 13TH REGNAL YEAR of king Devakhadga. It was written by a Buddhist named PŪRADĀSA at the victorious royal camp at KARMĀNTA which N. K. Bhattasali identified with modern Baḍ-Kāntā near Comilla. Devakhadga seems to have extirpated the Rātas.

TEXT¹

1. स्वस्ति ।
जयत्यविद्या-हृति-हेतु-भूत (:*)
संतीर्ण-संसार-महाम्बु (म्बु)-राशि (:*) (1*)
अनुत्तरावाप्ति* U - U - -
2. - - U - - भगवा (न्*) मुनीन्द्र (:*) ॥ 1
जयत्यशेष-क्षितिपाल-मूलि-²
मालामणि-द्योतित-पादपीठ (:*) (1*)
U-U
3. [पाद]-प्रणतोत्तमांग (:*)

श्री-देवखड्गो नृपतिर्ज्जितारिः ॥ 2

झाटल्योद्यानिका-तरला-सं[व (ब) द्व*] - - - -

4. [महा]देवी-श्री-प्रभावत्या भुज्यमानक³-पाटक-द्वयं भन्तरीको-⁴
[शु]भं⁵सुका(क)या भुज्य(मानक*) - -
5. [ट*]क(:*) कोदारवोरके श्रीमित्रावल्यां सामन्त-वण्टियोकेन भुज्य-
मानकद्वयर्ध-[पाटक:*] - -
6. [रे]लतलके श्री-नेत्रमटेन भुज्यमानक-द्वयर्ध-पाटक(:*)⁶ परानाटन-
नादवामि - - -
7. त्पल-गव्भं(भं) दश-द्रोणवापा शिवहृदिका शोग्गवर्गे नर्तकी अर्धपाटक
- - - -
8. ...श्रीमेते श्रीशर्वान्तरेण भुज्यमानक(:*) महत्तर-शिखरादिभिः
कृष्यमा[णक*]-
9. [प*]ाटक(:*) विहार-वास्तु-द्वयञ्च रोल्लवायिका-उग्रवोरके वन्द्य-
ज्ञानमतिना - - -
10. क-पाटक(:*) तीसनाद-जयदत्त-कटके द्रोणिमठिकायां पाटक(:*) ।
इ[त्येते*]-
11. षु पाटकेषु दश-द्रोणाधिकेषु समुपगत - विषयपती[न्] कुटुम्बि(म्बि)नश्च
समा[ज्ञापयति ।*]
12. [वि]दितमस्तु भवतां(ताम्) (।*) एते दशद्रोणाधिक-नव-पाटका यथा-
भुञ्जनाद[पनीय*]
13. राजराजभट्ट(ट) स्यायुष्क.मार्थं(र्थम्) आचार्य-वन्द्य-संघमित्र-पादै(:*)
कारि[त*]
14. - - विहार-विहारिका-चतुष्टयमेकगण्डीकृतं तद्विषय-
पत्यादिभिः [कुटुम्बिभिश्च]
15. [निर्विवादं*]भंविदितव्यमिति (॥*) सम्बत्⁷१०(+)^३ वैशाख-दि १०
(+*)^३(॥*)
आयुश्चलं
16. U U U-U U- U--
पुष्यं च सर्वगति-दुःख-भयापहारि (।*)
भूमेश्च दानमि U-UU-U
17. वुध्वा(बुध्वा)
भोगीश्वरैः सकरणैः प्रतिपालनीयम् ॥ 3
दूतको(ऽ*)त्र परम[सौ][गत*] - - -
18. [लि[खितं जय^८-कर्मान्त-वासके परमसौगतोपासक-पूरदासे[ने][ति*](॥*)]

1. From Plate II in *Prac. A.S.B.*, No. III, March, 1885, with the help of the published transcript.
2. Read *mauli*
3. Laskar reads *māṇaka*.
4. Laskar suggests *Bhaṭṭārikā*.
5. Laskar suggests *ham*.
6. Laskar suggests that 50 *draṇas* or *draṇavāpas* made one *pāṭaka*. At some places, it was 40 *draṇavāpas* (cf. Vol. I, 1965, p. 342, note 4).
7. Read *samvat*.
8. For *jaya* used in the sense of *jayayukta*, see *śrī-vijaya* in names like *śrī-vijaya-Kāñchīpūra*. The Khadgas had their capital in the Dacca region while the Rātas ruled from Devaparvata on the southern end of the Maināmatī hill near Comilla.

CHAPTER III

BIHAR

(Excluding Pāla and Sena Inscriptions)

A—The Later Guptas

No. 9—Aphsaḍ Stone Inscription of Ādityasena
(c. 660-75 A.D.)

Aphasaḍ or Aphsaṇḍ (also called Jāfarpur), Gaya District,
Bihar.

Fleet, *Corp. Ins. Ind.*, III, pp. 202 ff.; Sircar, *Ep. Ind.*,
XXXVII, pp. 183 ff.

Language : Sanskrit

Script : Siddhamātrikā

Metres : V. 1 शार्दूलविक्रीडित; V.2 आर्या; V.3 स्रग्धरा; V.4 आर्या; V.5
शार्दूलविक्रीडित; Vv. 6-7 आर्या; V.8 स्रग्धरा; Vv. 9-10 श्लोक
(अनुष्टुम्); V.11 वसन्ततिलक; V.12 आर्या; V.13 श्लोक (अनुष्टुम्);
V.14 शार्दूलविक्रीडित; V.15 आर्या; Vv.16-17 शार्दूलविक्रीडित;
Vv.18-19 वसन्ततिलक; V. 20 शार्दूलविक्रीडित; V.21 स्रग्धरा; V. 22
वसन्ततिलक; V.23 श्लोक (अनुष्टुम्); V. 24 स्रग्धरा; Vv. 25-27
शार्दूलविक्रीडित; V.28 श्लोक (अनुष्टुम्); Vv. 29-30 शार्दूलविक्रीडित

Summary : There was an illustrious king named KRISHNAGUPTA. To him was born HARSHAGUPTA. From him sprang JĪVITAGUPTA. His son KUMĀRAGUPTA defeated [Maukhari] ĪŚĀNAVARMAN (c.550-75 A.D.) and advanced as far as PRAYĀGA where he committed religious suicide. His son DĀMODARAGUPTA broke up the proudly stepping array of mighty elephants, belonging to the MAUKHARI king, which had previously thrown aloft in battle the troops of the Hūṇas in order to trample them to death, but became unconscious on the battle-field and expired. The fame of his son, MAHĀSENAGUPTA, marked with the honour of victory over SUSTHITAVARMAN [of Prāgjyotisha] was still sung on the banks of the Lohitya (Brahmaputra). His son MĀDHAVAGUPTA associated himself with the glorious HARSHADEVA (HARSHAVARDHANA). His son ĀDITYA-

SENA caused to be made a temple of VISHṆU. His mother Mahādevī ŚRĪMATĪ built a religious institution and his queen KOṆADEVĪ caused a tank to be dug there. This eulogy was composed or engraved by SŪKSHMAŚIVA of the GAUḌA clan.

TEXT¹

- सिद्धम्²(॥*)
 आसीद्वन्ति-सहस्र-गाढ-कटको विद्याधराध्यासितः
 सद्वंशः स्थिर उन्नतो गिरिरिव श्रीकृष्णगुप्तो नृपः ।
 दृप्ताराति-मदान्ध-वारण-घटा-कुम्भस्थलीः क्षुब्धता
 यस्यासंख्य-रिपु-प्रताप-जयिना दोष्णा मृगेन्द्रायितं(तम्) ॥ 1
- सकलः कलङ्क-रहितः
 2. क्षत-तिमिरस्तोयधेः शशाङ्क इव ।
 तस्माद्बुदपादि सुतो देवः श्री-हर्षगुप्त इति ॥ 2
 यो योग्याकाल-हेलावनत-दृढ-धनुर्भाम-वाणौघ-पाली
 मूर्तैः³ स्वस्वामि-लक्ष्मी-वसति-विमुखितैरीक्षितः साश्रुपातं(तम्) ।
 घोराणामा-
3. हवानां लिखितमिव जयं श्लाघ्यमाविर्द्धानो
 वक्षस्युद्दाम-शस्त्र-त्रण-कठिन-किण-ग्रंथि-लेखा-च्छलेन ॥ 3
 श्री-जोवितगुप्तो(S*)भूत्क्षतीश-चूडामणिः सुतस्तस्य ।
 यो दृप्त-वैरि-नारी-मुख-नलिन-वनक-शेशेरकरः⁴ ॥ 4
4. मुक्तामुक्त-पयः-प्रवाह-शिशिरासूत्तुङ्ग-तालीवन-
 आम्यद्वन्ति-करावलून-कदली-काण्डासु वेलास्वपि ।
 श्च्योतत्स्फार-तुषार-निर्झर-पयः-शीते(S*)पि शंले स्थिता-
 न्यस्थोच्चै-द्विषतो मुमोच
5. न महा-घोरः प्रताप-ज्वरः ॥ 5
 यस्यातिमानुषं कर्म दृश्यते विस्मयाज्जनौघेन ।
 अद्यापि कोशवर्द्धन-तटात्प्लुतं पवनजस्येव ॥ 6
 प्रख्यात-शक्तिमाजिषु पुरःसरं श्री-कुमा-
6. रगुप्तमिति ।
 अजनयदेकं स नृपो हर इव शिखिवाहनं तनयं(यम्) ॥ 7
 उत्सर्प्यद्वाल-हेला-चलित-कदलिका-वीचि-माला-वितानः
 प्रोद्यद्गुली-जलौघ-अमित-गुरु-महा-मत्त-
7. मातंग-शलः ।
 भीमः श्रीशानवर्म-क्षितिपति-शशिनः सैन्य-दुग्धोद-सिन्धु-

- ल्लक्ष्मी-संप्राप्ति-हेतुः सपदि विमथितो मन्दरीभूय येन ॥ 8.
- शौर्य-सत्यव्रत-धरो यः प्रयाग-गतो घ-
ने (नी) ।
8. अम्भसीव करीषाग्नौ मग्नः स पुष्य-पूजितः ॥ 9
- श्री-दामोदरगुप्तो (S*) भूतनयस्तस्य भूपतेः ।
येन दामोदरेणैव दैत्या इव हता द्विषः ॥ 10
- यो मौखरेः समितिषूद्ध-
9. त-हूण-सैन्या
वल्गदघटा विघटयभूह-वारणानां
संमूर्च्छितः सुरवधुर्वरयं⁵ ममेति
तत्पा[]ण-पङ्कज-मुख-स्पर्शाद्विदु (बु) ङ्ः⁶ ॥ 11
- गुणवद्विज⁷-कन्याना (*) नानालङ्कार-यौवन-
वतीनां ।
10. परिणायितवान्स नृपः शतं निसृष्टाप्रहाराणां (गाम्) ॥ 12
- [श्री]-महासेनगुप्तो (S*) भूतस्माद्वीराप्रणी (:*) सुतः ।
सर्व्व-वीर-समाजेषु लेभे यो धुरि वीरता[] (ताम्) (॥*) 13
- [श्री]मत्सुस्थितवर्म-युद्ध-विजय-
11. श्लाघा-पदाङ्कं मुहु-
यंस्याद्यापि विदु (बु) ङ्-कुन्द-कुमुद-क्षुष्णाच्छ-हार-[श्रि*] त[] (तम्) ।
लोहित्यस्य त[टे]षु [शी]तल-त[ले]षु[त्फुल्ल]-नाग[द्रु]म-
च्छाया-सुप्त-विदु (बु) ङ्-[] [स-ङ्] [] मथु[नेः] स्फ[] तं यशो गीयते ॥
वसुदेवा- 14
12. दिव तस्माच्छ्री-से]वन-[शो]भोदित-चरण-युगः ।
श्री-माधवगुप्तो (S*) भून्माधव इव विक्रमैक-रस[ः] (॥*) 15
- [अ] नु[स्मृ] तो धुरि र[णे] श्लाघावतामप्रण[ी]:
सोजन्यस्य⁸ निधानमर्थ-निघ-⁹
13. य-न्यागोधुराणां¹⁰ घ (व ?) र[ः] ।
लक्ष्म[ी]-स[त्य]-[स]रस्वती-कुलगृह[] धर्मस्य सेतुर्दंढः
पूज्यो[?] ना[स्ति] स [भू]त[ले] U U U - - - U - सद्गुणैः ॥ 16
- चक्र[] पाणितलेन सो (S*) प्युदवहत्तस्यापि शाङ्ग[] धनु-
नशायासुहृदा[] सुखाय सुहृदां तस्याप्यसिर्नन्दकः ।
प्राप्ते विद्विषतां वधे प्रतिह[तं*] तेनापि - -U-
- - - UU-U-U U U - - न्याः प्रणेमुर्ज्जनाः ॥ 17
- आजौ मया विनिहता व (ब)-

15. लिनो षिष[न्तः]
 कृत्य[] न म(मे) (S*) स्त्यपरमित्यवधार्य वीरः (I*)
 श्री-हर्षदेव-निज-स[]गम-वाञ्छया [च]
 --U-UUU-UU-U-- ॥ 18
 [श्री]मान्व(न्व)भूव दलितारि-करीन्द्र-कुम्भ-
 मुक्ता-रजः-
16. पटल-पांसुल-मण्डलाग्रः ।
 आदित्यसेन इति तत्तनयः क्षितीश-
 चूडाम[]णहं UU-UU - U -- (II*) 19
 --UU-U मागतमरि-ध्वंसोत्यमाप्तं यशः
 श्लाघ्यं
17. सर्व-धनुष्मतां पुर इति श्लाघां परां वि(वि)भ्रती ।
 आशीर्वाद्-परंपरा चिर-सरह- U--U-
 ---UU-U-UUU---U यामास यं(यम्) ॥ 20
 आजौ स्वदे-च्छलेन ध्व-
18. ज-पट-शिखया माज्जंतो दान-पङ्कं
 खङ्गं क्षुण्णेन मुक्ता-शकल-सिकतिल -U--U--[I*]
 ---U--UUUUUU - म[त्त]-मात[]ग-घातं
 तद्गन्धाकृष्ट-सर्पद्व(द्व)-
19. हल-परिमल-भ्रात¹¹-मत्तालि-जालं(लम्) ॥ 21
 आव(ब)द्ध-भीम-विकट-भ्रुकुटी-कठोर-
 स[]म - UU-UUU-U--[I*]
 --U-UU व-वल्लभ-मृत्य-वर्ग-
 गोष्ठीषु पेश-
20. लतया परिहास-शीलः ॥ 22
 सत्य-भर्तृ-व्रता यस्य मुखोपध[]न-त्तापसी ।
 प[]रहा[स] U - ×××××U-U× [II*] 23
 --U- ज्ञः सकल-रिपु-व(ब)ल-ध्वंस-हेतुर्गरी-
21. या-
 त्रिस्त्रिंशोत्खात-घात-श्रम-जनित-जडो (S*) प्युज्जित-स्व-प्रतापः ।
 युद्धे मत्त-कुम्भस्थ[]UUUU--U--U--
 -- [श्वे]तातपत्र-स्थगित-वसुमती-मण्डलो लो-
22. कपालः ॥ 24
 आजौ मत्त-गजेन्द्र-कुम्भ-दलन-स्फीत-स्फुरद्दोर्युगो

- ध्वस्ता[नेक]-रिपु-प्रभाव UU- - - यशोमण्डलः ।
 न्यस्ताशेष-नरेन्द्र-मौलि-चरण-स्फार-प्रतापान-
 23. लो 25
 लक्ष्मीवान्समराभिमान-विमल-प्रख्यात-कीर्तिर्नृपः ॥
 येनेयं शरदिन्दु-विम्ब (म्ब)-धवला प्रख्यात-भूमण्डला
 लक्ष्मी-संगम-काक्षया सु-महती कीर्त्तिश्चरं कोपिता ।
 याता सा-
24. गर-पारम-द्रु-ततमा सापत्न्य-वैरादहो 26
 तेनेदं भवनोत्तमं क्षितिभुजा विष्णोः कृते कारितं (तम्) ॥
 तज्जनन्या महादेव्या श्रीमत्या कारितो मठः ।
 धार्मिकेभ्य¹² स्वयं दत्तः सुर-लो-
25. [क]-गृहोपमः ॥ 27
 शंखेन्दु-स्फटिक-प्रभा-प्रतिसम-स्फार-स्फुरच्छीकरं
 नक्र-क्रान्ति-चलत्तरङ्ग-विलसत्पक्षि-प्रनृत्यत्तिमि ।
 राज्ञ्या खानितम-द्रु-तं सुतपसा पेपीयमानं
- 26.¹³ जने- 28
 स्तस्यैव प्रिय-भार्यया नरपतेः श्री-कोणदेव्या सरः ॥
 यावच्चन्द्र-कला हरस्य शिरसि श्रीः शार्ङ्गिनो वक्षसि
 व्र (ब्र) ह्यास्ये च सरस्वती कृत
27. U - - - U - - U - ।
 [भोगे] भूर्भुजगाधिपस्य च तडिद्द्यावद्धनस्योदरे
 तावत्कीर्त्तिमिहातनोति धवलामादित्यसेनो नृपः ॥ 29
 सूक्ष्मशिवेन गौडेन प्रशस्तिव्विकटाक्षरा ॥¹⁴
28. [यत्नाद्वि*][नि]मिता सम्यग्धार्म्मिकेन सुधीमता ॥ 30

1. From the facsimile in *Corp. Ins. Ind.*, III.
2. Expressed by symbol.
3. Read *mūrtaiḥ*.
4. Read *śiśirakaraḥ*.
5. Read *vadhūr=varayan*.
6. Read *sparśād°* for *sparśād°* for the sake of metre. The record does not distinguish between *ba* and *va*.
7. Read *°vad-dvija°*.
8. Read *saujanyasya*.
9. Read *nichaya*.
10. Read *tyāgoddhurāṇām*.

11. Read *bhrānta*.

12. Read *dhārmikebhyah*.

13. This line begins from below *ndu* of *śāṅkh-endu* in the previous line. This fact shows that there was originally some defect in the stone for which the last three lines could not be begun from the proper place.

14. Only one line is required for proper punctuation.

15. Fleet read...*mā* (?)*mitā*. But his *mi* may be read as *rmi* (cf. *rmmi* in *dhārmikeṇa* of the same line). His *mā* is clear; but the *ā*-sign may actually be the *i*-sign of *ni* although the *akshara* would then have a smaller shape.

No. 10—Deo-Baraṇārka Stone Inscription of Jīvitagupta II (c. 700-10 A.D.)

Deo-Baraṇārka (Deva-Varuṇārka), near Arrah, Shahabad District, Bihar.

Bhagwanlal Indrajī, *Arch. Surv. Ind.*, XVI, pp. 68, 73 ff.; Fleet, *Corp. Ins. Ind.*, III, pp. 215 f.

Language : Sanskrit.

Script : Siddhamātrikā

Summary : There was the illustrious MĀDHAVAGUPTA. His son, from Queen ŚRĪMATĪDEVĪ, was ĀDITYASENA. His son, from the queen KOṆADEVĪ, was DEVAGUPTA. His son, from Queen KAMALADEVĪ, was VIṢṆUGUPTA. His son, from the queen IJJĀDEVĪ, was JĪVITAGUPTA II. From the victorious camp near GOMATĪKOṬṬAKA, Jīvitagupta informed various officers like the messengers, markers of boundaries, *Rājaputras*, *Rājāmātyas*, *Mahādaṇḍanāyakas*, *Mahāpratihāras*, *Kumārāmātyas*, *Rājasthānīyas*, *Uparikas*, *Chauroddharaṇikas*, *Dāṇḍikas*, *Daṇḍapāśīkas*, etc., about the grant of the village of VARUṆIKĀ belonging to the VĀLAVĪ-VIṢHAYA in the NĀGARA-BHUKTI (i.e. the province of Nagara or Śrīnagara, i.e. Pāṭaliputra) in favour of the god VARUṆAVĀSĪ-BHAṬṬĀRAKA (worshipped in the Deo-Baraṇārka temple). Mention is made of the Maukhari kings ŚARVAVARMA and AVANTIVARMA as former rulers of the territory around the gift land. The grant was made together with the *udraṅga*, *uparikara*, proceeds of fines for ten offences, and other incomes. —The inscription is damaged and fragmentary.

TEXT¹

1. [सिद्धम्*॥] [वहणवासिने*]²[न]मः (॥*) स्वस्ति शक्ति-त्रयोपात्त-जयशब्दा (ब्दा)³ न्महा-नौ-हास्त्यश्व⁴-पत्ति-सम्भार-दुर्निवाराज्जयस्कन्धा-वारात्⁵ गोमतिकोट्टक-समीप-वास-
2. [कान्महाराज*]⁶-श्री-माघव]गुप्तस्तस्य पुत्रस्तत्पादानुध्यातः परमभट्टारिकायां राज्यां महादेव्यां श्री-श्रीमत्यामुत्पन्नः परमभागवतःश्री⁷-आदित्य[से]-
3. [नदेवस्तस्य] पु[त्त्र]स्तत्पादानुध्यातः परमभट्टारिकायां राज्यां महादेव्यां श्री-क्रीण[दे*]⁸व्यामुत्पन्नः परममाहेश्वर-परमभट्टारक-महार[र]ज[र]-

4. धिराज-परमेश्वर]-श्री-दे]वगृप्त[दे]वस्तस्य पुत्रस्तत्पादानुध्यातः परम-भट्टारिकाया[] राज्या[] महादेव्या[]* श्री-कमलदेव्यामुत्पन्नः परममाहे-
5. [श्वर-परमभट्टारक-म]हाराजा[धि]राज-परमेश्वर-श्री-विष्णुगुप्तदेवस्तस्य पुत्रस्तत्पादानुध्यातः परमभट्टारिकाया[]* राज्या []* महादेव्या[]* श्री-इज्जादे[व्या]-
6. [मुत्पन्नः परममाहेश्वर*]⁸-परमभट्टारक-महाराजाधिराज-परमेश्वर-श्री-जीवितगुप्तदेव (:*) कुशली नगर[भु-]क्तो वालवी-वैषयिक-श्री-वा
7. ----- [पट्टीलि?] कान्तXपाति⁹-वहणिकाग्राम-गोष्ठ[ान]कुल-तलावाटक (के) दूत-सीमकर्मकर-मद्या-
8. -----[समुपागतान् सव्वनिव*][राज-राजा]नक¹⁰-राजपुत्र-राजामत्र¹¹-महा [कार्त्ता] कृतिक¹²-महादण्डनायक-महाप्रतीहार-मह[र]सा-
[मन्त-महादौःसाधसाधनिक*]-प्रमातृ-सर [भङ्ग]¹³-कुम[र]रामात्य-राज-स्थानीयोपरिक * * * * * [दाशापरा*]धिक-¹⁴चौरोद्धरणिक-दाण्डिक-दण्ड-
10. [पाशिक*] ----- [तदायुक्तक-विनियुक्तक-हस्त्यश्वो]ष्ट्रव (ब) ल-व्या [पृ] त¹⁵-किशोरवडवा-गोमहिषाधिकृत-दूत[प्रंष]णिक-गमागमिक-अ-
11. भित्तरमाण-[विषय*]पति¹⁶-[चाटभट*]--सेवकादीन[न्यांश्चाकीर्त्ति]-ता[न*]स्मत्पादप्रसादोपजीविनश्च¹⁷ प्रतिवासिनश्च ब्रा(ब्रा)ह्मणोत्तरा [न*] महत्तर-कु[टु-]म्बि (म्बिपु)-[रो]-¹⁸
12. गान्मानयति वो(बो)धयति समादिशति च [मतमस्तु भवतां] विज्ञापितं श्री-वरुणवामिभट्टारक-प्रतिव(ब)द्ध-भोजक-सूर्यमित्त्रेण उपरि लिखि-
13. [त*]-----ग्रामादि-संयुक्त परमेश्वर-श्री-वा(वा)लादित्यदेवेन स्व-शासनेन भगवश्री(च्छी)-वरुणवासि-भट्टारक- - - -
14. -----क-----व(?) परिव(?)हक¹⁹-----
-----भोजक-हन्समित्रस्य समापत्या²⁰ यथाकालाध्यासिभिश्च एवं²¹ परमेश्वर-
15. श्री-शर्व्ववर्म ----- भोजक-रिषिमित्र²² -----
यतकं²³ एवं परमेश्वर-श्री[म*]दवन्तिवर्मणा पूर्व्वदत्तकमवल-
16. [म्ब्य (म्ब्य)] ----- एवं मह[र]रा[जाधिरा*]ज-परमेश्वर-[श्री-जीवितगुप्तदेव*]²⁴-----शासन-दानेन भोजक-दु[र्द्ध]-र-मित्रस्थानुमो-
17. [दित*] - - - - [तेन भु?]ज्यते(1*) तदहं किमपि (?)

- एवं ----- मतिमान् --- अनुपा(मो)दितमिति²⁵
 सर्व्व(?) - समाज्ञापना(?) (1*) एता
 18. ----- पयु -----
 वरुणवास्यायतनं तदनु दत्तं.
 19. ----- त्यक्ष -----
 सोद्वङ्गं सोपरिकरं स-दशापराध-पञ्च -- --
 20. ----- (11*)

1. From the facsimile in *Corp. Ins. Ind.*, III.
2. Bhagwanlal Indraji supplied *Varuṇavāsibhaṭṭārakāya* here; but as Fleet has pointed out, only five or six *aksharas* appear to have been destroyed. We therefore suggest *Varuṇavāsine* after the *Siddham* symbol.
3. *Va* and *ba* are not distinguished in the record.
4. Read *hastyaśva*.
5. *Sandhi*, which is not compulsory in prose, has not been observed here.
6. As there is not room enough for epithets like *Paramabhāgavata* or *Paramamāheśvara*, we suggest *Mahārāja*.
7. Read *śry-Āditya*. *Sandhi* has also been ignored in *śrī-Ijyāde*° below.
8. One may also supply *Paramabhāgavata*°.
9. Fleet reads °*kāntashpāti*.
10. Fleet reads.....*taka*; but *rājaputra* is generally preceded by *rājānaka* or *rāja-rājānaka*. The letter read as *ta* looks like *na*.
11. Read *rājāmātya*.
12. Fleet reads *mahā.....kshatīka*. There can hardly be any doubt that the word intended is *mahākarttākṛitīka* which stands between *amātya* and *mahādaṇḍanāyaka*, e.g., in the Monghyr plate of Devapāla.
13. Fleet reads.....*pra* (?) *mātasā* which is evidently *Pramātri-Sarabhāṅga*. We supply *Mahādaṇḍasādhasādhanika* because it generally follows *Mahāsāmanta* in the lists of officers (cf. the Monghyr plate).
14. Fleet reads... *dhika*. This is undoubtedly *Dāsāparādhika* which generally precedes *Chauroddharanika* in the list of officers (cf. the Monghyr plate).
15. Fleet reads.....*ka.....rshṇi*(?) *vala-vyāyata*. This is evidently a misreading of the passage *tadāyuktaka-viniyuktaka-hastyaśvoshṭabala-vyāpṛitaka* of the Monghyr plate of Devapāla. *Ka* of *Vyāpṛitaka* is not found here.
16. Fleet read *Kiśo*(?) *ra vā*(?) *ta*(?) *ka*(?) *grāma...ha.....da.....*
ta.....yanika-ga.....palīkarma which is evidently a misreading of the passage *kiśora-adaṇḍa-go-mahishajāvīkādhyaksha-dūtapraishanika-gamāgamīka-abhitaramāna-ishayapati* of the Monghyr plate. Here the reading appears to be *go-mahish-ādhyakṛita* as in the Nālandā plate of Devapāla.

17. The restoration has been made considering the space occupied by the illegible *aksharas*, the existing traces of them and similar passages of other early inscriptions. Fleet read.....*rasaka*..... *tāsmat-pāda-pa-sād-opa*?, etc.; but °*saka* of his *rasaka* is clearly *seva* and *kādi* after it is also certain.

18. Fleet read *ka* (? *ku*) *kshu* (?) *pura*. See, however, line 36 of the Monghyr plate where we have *mahattara-kuṭumbi-puroga-Med-Āndhraka-Chaṇḍāla-paryantān*. We have omitted the latter portion to make room for the customary phrase *mānayatī*, etc.

19. This is doubtful.

20. Read *Ham̐samitrasya samāpattyā*.

21. Better read °*sibhiś=ch=aivam*.

22. Read *Rishimitra* or better *Bhojakarshimitra*.

23. Read *yatakam=am̐*.

24. The name of the donor seems to have stood here.

25. The meaning is not clear.

B—The Khayaḍavālas

No. 11—Tārāchaṇḍī Rock Inscription of Pratāpadhavaḷa, [Vikrama] year 1225 (1169 A.D.)

Tārāchaṇḍī near Sasaram, Shahabad District, Bihar.
Colebrooke, *Misc. Essays.*, II, pp. 295f.; Fitz. Edward Hall, *Journ. Am. Or. Soc.*, VI, pp. 547 f.; D. C. Sircar, *Ep. Ind.*, XXXIV, pp. 23 ff.

Language : Sanskrit

Script : Early Nāgarī

Metre : Vv. 1-2 वसन्ततिलक

Summary : *Mahānāyaka* PRATĀPADHAVALA, the lord of JĀPILĀ (modern Japlā or Japlā-Dināra, about 25 miles from Dehri-on-Sone) declared to his sons, grandsons and other relatives that, for the village of KALAHANḌĪ and BAḌAYILĀ, the Brāhmaṇas of SVARṆAHALA or SUVARṆAHALA obtained a spurious copper-plate grant by fraud and bribery from an officer of king VIJAYACHANDRA of GĀDHNAGARA (i.e. Kānyakubja) and that they should ignore the spurious charter and collect taxes, etc., from those villages as usual. The date of the record is [Vikrama] SĀMVAT 1225, JYESHṬHA BA-DI 3, WEDNESDAY (16TH APRIL, 1169 A. D.). The inscription ends with the signature of *Rājaputra Śatrughna*. It is difficult to say whether Pratāpadhavaḷa was an independent ruler or a vassal of Vijayachandra. He seems to have ruled over the Palamau District together with the southern part of Shahabad and the adjoining area of Gaya.

TEXT¹

1. सिद्धम्²

स्वस्त्युद्गत-प्रथित-कीर्त्तिधरः समन्ता-

द्देवः प्रतापधवलो वदति स्ववंशं(शम्) ।

ग्रामेष्वमीषु कलहंडि-समीपगेषु

विप्रैः सुवर्णहलजैरिह छद्मना यत् ॥

2. उत्कोच्य गाधिनगराधिप-दास-देऊ-

हस्तात् कुताम्ब्र (अ) मिमकं प्रगृहीतमास्ते ।

नात्र प्रतीति-विषयः परितो विधेयः

शू(सू) च्यग्र-भेद्यमपि भूमितलं

3. न तेषाम् ॥ 2
संवत् १२२५ ज्येष्ठ-वदि ३ वु(बु)धे । जापिलाधिपति-महानायक-
प्रतापधवल-चरणाः । आत्मवंशोद्भवानां पुत्र-पौत्रादीनां स्वरूपं
कथयन्ति ।
4. यदेतत् सुवर्णहलीय-लोकैः कान्यकुब्जा (ब्जा) धिप-श्री-विजयचंद्र-भूप-
दास-देऊ-र्पा (पा) शर्वात् उत्कोचं दत्त्वा (त्त्वा) कलहंडी-व(ब) डयिला-
ग्रामयोः कुताम्ब्र (अ) मानीतं छद्मना । तत्र प्रतीतिर्न कार्या (।*)
5. सर्वथा लम्पटा अमो द्विजाः । शू(सू) च्यग्रभेद्यापि भूमिर्दं (र्दं) तं (ते)-
षामस्ति । इति ज्ञात्वा भाग-भै (भो) गादिकं ग्रहीष्यथ विलप्स्यथ चेति ।
6. महाराजपुत्र-श्री-स (श) वृद्धनस्य :॥³

1. From impressions. For the spurious grant mentioned here, see *Ep. Ind.*, XXXV, pp. 153 ff.

2. Expressed by symbol.

3. A *visarga*-like sign here is part of the mark of punctuation.

C— Miscellaneous

No. 12 — Bodhgayā Inscription of Mahānāman,
[Gupta] year 268 (587 A.D.)

Bodhgayā, Gaya District, Bihar.

Fleet, *Corp. Ins. Ind.*, III, pp. 276 f.

Language : Sanskrit

Script : Late Brāhmī

Metre : V. 1 लघुधरा; Vv. 2-3 शार्दूलविक्रीडित; V. 4 आर्या; V. 5 श्लोक
(अनुष्टुम्); V. 6 शार्दूलविक्रीडित; V. 7 लघुधरा; V. 8 आर्या; V. 9 लघुधरा.

Summary : The disciples of MAHĀKĀŚYAPA (BUDDHIST) roamed at one time over the country at the feet of the mountain of LAṆKĀ; and in succession from them there were, in hundreds, disciples and their disciples. Amongst them was the Śramaṇa BHAVA. His disciple was RĀHULA. After him there came the ascetic UPASENA (1). His disciple MAHĀNĀMAN, who was born in the island of LAṆKĀ and was an inhabitant of ĀMRADVĪPA, built a mansion for the Teacher of Mankind (the BUDDHA) with a pavilion open on all sides at the exalted BODHIMAṆḌA.— The inscription was incised in the [GUPTA] YEAR 268 (587 A.D.), on the 9th of the bright fortnight of the month of CHAITRA.

TEXT¹

1. [सिद्धम्]²

व्याप्तो येनाप्रमेयः सकल-शशि-रुचा सर्व्वतः सत्व³-धातुः

क्षुष्णाः पाषण्ड-योधास्तुगति-पथ-रुधस्तर्क-शस्त्राभियुक्ताः (1*)

सम्पूर्णो

2. धर्म-कोषः प्रकृति-रिपु-हृतः साधितो लोकभूत्यं⁴

शास्तुः शाक्यैक-व (ब)⁵न्धोर्ज्जयति चिरतरं तद्यशस्सार-तन्तुम् ॥ 1

नैरोधो शुभ-भावना-

3. मनुसूतः संसार-संकलेशजि-

न्त्रेयस्य करे विमुक्ति-वशिता यस्याद्भुता व्याकृता ।

निर्व्वानावसरे च येन चरणौ दृष्टौ मुनेः

4.

पावनौ ।⁶

- पायाद्वः स मुनोन्द्र-शासन-धरः स्तुत्यो महाकाश्यपः ॥ 2
 संयुक्तागमिनो विशुद्ध-रजसः सत्वा⁷नुकम्पोद्यताः
 शिष्या
5. यस्य सकृद्विचेरुरमलां लङ्काचलोपत्यकाम् (1*)
 तेभ्यः शील-गुणान्वितश्च शतशः शिष्य-प्रशिष्याः क्रमा-
 ज्जातास्तुङ्ग-नरेन्द्र-
6. वंश-तिलकाः प्रोत्सृज्य राज्य-श्रियम् ॥ 3
 ध्यानोदयाहित-हितः शुभाशुभ-विवेककृद्विहित-मोहः (1*)
 सद्धम्मतिुल-विभवो भवो व(ब)भूव
7. श्रमणस्ततः ॥ 4
 राहुलाख्यश्च⁸ तच्छिष्य उपसेनो यतियंतः (1*)
 महानामा क्रमादेवमुपसेनस्ततो (S*)परः ॥ 5
 वात्सल्यं शरणा-
8. गतस्य सततं दीनस्य वैशेषिकं
 व्यापत्सायक-सन्तति-क्षत-धृतेरार्त्तस्य चापत्यकं(कम्) ।
 क्रूरस्याहित-कारिणः प्रविततं व(ब)न्धोर्यथा-
9. भावतः(त)
 एवं सच्चरितोद्भवेन यशसा यस्याचितं भूतलं(लम्) ॥ 6
 आम्रद्वीपाधिवासी पृथु-कुल-जलधिस्तस्य शिष्यो महीयान्
10. लङ्का-द्वीप-प्रसूतः पर-हित-निरतः सन्महानाम-नामा ।
 तेनोच्चैर्द्वौ(द्वौ) धिमण्डे शशि-कर-धवलः सर्वतो मण्डपेन ।⁹
11. कान्तः प्रासाद एष स्मर-व(ब)ल-जयिनः कारितो लोक-शास्तुः ॥ 7
 व्यपगत-विषय-स्नेहो हत-तिमिर-इशः प्रदीपवदसङ्गः (1*)
12. कुशलेनानेन जनो बौ(बो)धि-मुखमनुत्तरं भजताम् ॥ 8
 यावद्धवान्तापहारी प्रवितत-किरणः सर्वतो भाति भास्वा-
 न्यावत्पूर्णो (S*)म्बु(म्बु)-
13. राशिः फणि-फण-कुटिलैर्हस्मिन्-चक्रैस्समन्तात् (1*)
 यावच्चेन्द्राधिवासी विविध-मणि-शिला-चारु-भृङ्गः सुमेरुः
 शोभाञ्चम्(ढचं)
 तावदेत-द्भवनमुह मुनेः शाश्वतत्वम्प्रयातु ॥ 9
14. सम्बत्¹⁰ २००(+*) ६०(+*) ८ चंद्र शु-दि¹¹ ९ ॥

1. From the facsimile in *Corp. Ins. Ind.*, III.

2. Expressed by symbol.

3. Read *vattva*.

4. The mark of punctuation is unnecessary.
5. *Ba* and *va* are not distinguished in this inscription.
6. The mark of punctuation is unnecessary..
7. Read *sattv-ā°*.
8. Fleet's transcript has °*iākhyās=cha*.
9. The mark of punctuation is unnecessary.
10. Read *Samvat*. Fleet reads the year as 269.
11. *Śu* is abbreviation of *śukla-pakṣa* and *di* of *divasa*.. Fleet reads 7 in place of 9.

No. 13— Bodhgayā Buddha Image Inscription of Vīryendra

Bodhgayā, Gaya District, Bihar.

T. Bloch, *Arch. Surv. Ind.*, A. R., 1908-09, pp. 157-58.

Language : Sanskrit

Script : Gaudīya of c. 10th century A.D.

Metre : V. 1 श्लोक (अनुष्टुभ्)

Summary : The image was a pious gift of the *Sthavira* VĪRYENDRA who knew the *Vinaya* (*Vinaya-piṭaka*) and was an inmate of the SOMAPURA (Paharpur, Rajshahi District, Bangladesh) monastery, an inhabitant of SAMATAṬA and a follower of the Mahāyāna system.

TEXT¹

(near the right shoulder of the image)

1. सिद्धम्²
अनेन शुभमार्गेण प्रविष्टो लोकनायकः (1*)
2. अतश्च वी(बो)धिमार्गो(5*)यं
3. मोक्षमार्ग-प्रकाशकः ॥ (॥)

(on the base)

1. श्री-सामतटिकः³ प्रवर-म-
2. हायान-यायिनः श्रीमत्सोमपुर⁴-महा-
3. विहारोय-विनयवित्स्थविर-वीर्येन्द्रस्य (1*)
4. यदत्र पुष्यन्त-द्रवत्वाचार्य्योपा-
5. [ध्याय]-मातापितृपूर्व्वङ्गमं कृत्वा सकल-
6. [सत्त्व-राशे]रनुत्तर-ज्ञानावाप्तय इति (॥*)

1. From Bloch's transcript. There are other inscriptions on the image; but they are repetitions of the usual formula *Ye dharmā*, etc. Bhandarkar does not take cognisance of this record in his List.

2. Symbol pronounced also as *Om siddhiḥ* or *Siddhi*=*astu*.

3. Read °*ṭaṭika-pravara*° or °*ṭaṭikasya*.

4. Somapura has been identified with the excavated monastic site at Paharpur. *Sthavira* Vīryendra belonged to Samataṭa (South-East Bengal with its capital at Devaparvata on the Maināmatī hill near Comilla), but lived at the monastery of Somapura which was in Puṇḍra-vaṛdhana or Vairendra.

No. 14— Nālandā Stone Inscription of Vipulaśrī-
mitra

Nālandā, Patna District, Bihar

N. G. Majumdar, *Ep. Ind.*, XXI, pp. 98 f.

Language : Sanskrit

Script : Gaudīya of c. 12th century A.D.

Metres : Vv. 1-2 शार्दूलविक्रीडित; V.3 मन्दाक्रान्ता; V.4 शिखरिणी;
V.5 मालिनी; V.6 वसन्ततिलक; V.7 इन्द्रवज्रा; V.8 शार्दूलविक्रीडित;
V. 9 उवजाति; V. 10. शार्दूलविक्रीडित; V.11 वसन्ततिलक; V. 12
शार्दूलविक्रीडित; V. 13. अनुष्टुप् (श्लोक).

Summary : The inscription beginning with adoration to the BUDDHA, the DHARMA-CHAKRA and TĀRĀ, is a *praśasti* recording the benefactions of the monk VIPULAŚRĪMITRA, disciple of AŚOKA-ŚRĪMITRA, disciple of MAITRĪŚRĪMITRA, disciple of KARUṆĀŚRĪMITRA of SOMAPURA (Paharpur near Rajshahi in Bangladesh), who died when his abode was burnt by the VAṆḂĀLA army. In connection with the benefactions, it mentions a casket for the *Prajñāpāramitā* manuscript, a temple of KHASARPAṆA, a monastery of the PITĀMAHA (Buddha) at CHOYAṆḂAKA, an image of the Jina (Buddha) DĪPAṆKARA at HARSHAPURA, and the temple of Tārā at Somapura. The record seems to have been composed by Kanakaśrī and engraved by Vaśiṣṭha.

TEXT¹

1. सिद्धम्² नमो वु(बु)द्धाय³ ॥

अस्तु स्वस्त्ययनाय वः स भगवान् श्रीधम्मचक्रः किय-
द्यन्नाम श्रुतवान्भवोऽस्थिर-वपुर्निर्जोवमुत्ताम्यति ।
तत्र श्रीघन-शासनामृत-रसैः संसिञ्च्य

2.

वौ(बौ)द्धे पदे

तं धेयादपुनर्भवं भगवती तारा जगत्तारिणी ॥

1

श्रीमत्सोमपुरे¹ व(ब)भूव कुरुणाश्रीमित्र-नामा यतिः
कारुण्याद्गुणसंपदो हित-सुखाधानादपि प्राणि-

3.

नां(नाम्) ।

यो वङ्गाल-व(ब)लैरुपेत्य दहन-क्षेपाज्ज्वलत्यालये

संलग्नश्चरणारविन्द-युगले वु(बु)द्धस्य यातो दिवं(वम्) ॥

2

तस्याच्छिद्र-व्रत-परिचितस्योचित-स्मेर-कीर्त्तः
शिष्योऽधृष्यः

4. सुकृत-घटितो वु(बु) द्विमान् वु(बु) द्विमत्सु ।
मैत्रीश्रीरित्युपरि विदितो मित्रवत्(वन्) मित्र-नामा
[स]त्व(त्वं) स्यार्थे स्वमुदयमुपादित्सुखसाहवान् यः ॥ ३
प्रशिष्यो (S*) प्यन्विष्याश्रय-
5. मलभमानैरिव गुणै-
रधीतः संश्लिष्टो यतिरमल-शीलः समभवत् ।
अशोकश्रीमित्रो गुणसमुदये यस्य हृदये
सहस्रैरष्टाभिः प्रतिवसति संवु(बु) द्व-जन-
6. नी ॥ 4
तदनु च विपुलश्रीमित्र इत्याविरासी-
द्विपुल-विमल-कीर्त्तिः सज्जनानन्द-कन्दः ।
अमृतमयकलाभिः क्षालिताशेषदोषः
सततमुपचित-श्रीः शुक्ल-प-
7. क्षे शशीव ॥ 5
श्रीमत्खसर्पण-महायतने प्रयत्नात्^३
मञ्जूषया विहितया जननी जिनानां(नाम्) ।
येन भ्रमत्यविरतं प्रतिमाश्चतस्रः
सत्त्रेषु पर्वणि समर्पयति स्म
यश्च ॥ 6
8. चोयण्डके यस्य पितामहस्य
विहारिकायां नवकर्म चित्रं(त्रम्) ।
हर्षाभिधाने च पुरे जिनस्य
दीपङ्कुरस्य प्रतिमां व्यधत् ॥ 7
अष्टौ यश्च महाभयानि जग-
9. तां निर्मूलमुन्मूलितुं
तारिष्या भवनं व्यधत् सुकृती शाल-हृदालं कृति (तिम्) ।
श्रीमत्सोमपुरे चतुर्षु लयनेष्वन्तर्ग (र्ब) हिः-खण्डयो-
र्यश्चाधत्त नवीन-कर्म जगतां
10. नेत्रैक-विश्राम-भूः ॥ 8
अदत्त हेमाभरणं विचित्रं
वु(बु) द्वाय वो(बो) धौ जनतां विधातुं(तुम्) ।

- इत्यादि-पुष्प-क्रियया स कालं
वशीव दीर्घं नयति स्म तत्र ॥ 9
कृत्वा ते-
11. न विहारिका कृतवतालङ्कार-भूता भुवो
मित्रेभ्योऽद्भुत-वैजयन्त-जयिनी दत्तेयमुन्मीलति ।
यस्यां विस्मृतवाग्निवास-रसिकः शास्ता त्रिलोकी-पतिः
12. शुद्धावास-निवासमर्थि-जनता-दुःसञ्चर-प्रान्तरं (रम्) ॥ 10
हर्तुं हरेः पदमिवाजनि तत्र तत्र
कीर्त्तिर्यया वसुमती कृतभूषणा भूः ।
तावच्चिरं जयति ने-
13. त्र-सुधा-स्त्रवन्ती
यावत्समृध्यति न मंजुरव-प्रतिज्ञा ॥ 11
तत्तत्कीर्त्ति-विधौ सुधानिधिरिवाभोधौ समुन्मीलितं
पुष्पं यद्भुवनान्तराल-तुलना-पात्रं पवित्रं म-
म ।
14. अस्तु प्रस्तुत-वस्तुवत्करतले पश्यन्ति विश्वं जिना
यत्रासीम-पदे स्थितास्त्रिजगतां तत्प्राप्तये तच्चिरं (रम्) ॥ 12
तवर्क-शिल्प-प्रसङ्गे यौ धावतो जगतां हृदि ।
कनक-
- श्रीर्वशिष्ठो⁶ वा प्रशस्ति-व्यक्ति-कारकौ ॥ 13

1. From the facsimile in *Ep. Ind.*, XXI.

2. Symbol also pronounced as *siddhir=astu*, etc.

3. *Bu* and *va* are not distinguished in the record.

4. Somapura has been identified by K. N. Dikshit with Pāhārpur in the Rājshāhi District because the name of the place occurs in inscriptions as *Śri-Somapure Śri-Dharmapāladeva-mahāvihāre*, etc., on certain terracotta sealings discovered at Pāhārpur. See *Arch. Surv. Ind.*, A. R., 1927-28, p. 105.

5. Read *prayānān=ma*°.

6. The name is often written as *Vasishtha*.

CHAPTER IV

THE PĀLAS OF BENGAL AND BIHAR AND THEIR VASSALS AND CONTEMPORARIES (Excluding the Gurjara-Pratihāras)

A—The Pālas

No. 15—Khālimpur Copper-plate Inscription of
Dharmapāla (c. 775–812 A.D.), Regnal
year 32

Khālimpur, near Gaur, Malda District, West Bengal.
Batavyal, *JASB*, LXIII, i, pp. 39 ff.; Kielhorn, *Ep. Ind.*,
IV, pp. 243 ff.; A. K. Maitreya, *Gauḍalekhamālā*, pp. 1 ff.

Language : Sanskrit

Script : Siddhamātrikā

Metres : V. 1 वसन्ततिलक; V. 2 मालिनी; V. 3 श्लोक (अनुष्टुम्);
Vv. 4-5 शार्दूलविक्रीडित; Vv. 6-7 त्रघरा; V. 8 मन्दाक्रान्ता; V. 9
श्लोक (अनुष्टुम्); V. 10 शार्दूलविक्रीडित; V. 11-12 त्रघरा; V. 13
शार्दूलविक्रीडित; Vv. 14-16 श्लोक (अनुष्टुम्); V. 17 पुष्पिताम्रा;
V. 18 शिखरिणी; V. 19 श्लोक (अनुष्टुम्).

Summary : DAYITAVISHṆU was the progenitor of a line of kings.
His son was VAPYAṬA. His son GOPĀLA was made to take
the hand of Fortune by the people in order to put an end to
Mātsyanyāya (the practice of fishes, i.e. anarchy). His son,
born of the queen DEDDADEVĪ, the daughter of the BHADRA
king, was DHARMAPĀLA who installed the king of KĀNYAKUBJA
(Chakrāyudha), the installation being approved by the BHOJA,
MATSYA, MADRA, KURU, YADU, YAVANA, AVANTI, GANDHĀRA,
and KĪRA kings and the coronation bath being conducted by
the PAÑCHĀLA elders.—From the victorious camp at PĀṬALI-
PUTRA, *Paranasaugata Parameśvara Paramabhaṭṭāraka Mahārājādhi-*
rāja DHARMAPĀLA granted, at the request of *Mahā-*
sāmantādhipati NĀRĀYAṆAVARMAṆ communicated to him
through the *Dūtaka Yuvarāja* TRIBHUVANAPĀLA, the village of

GOIPPALĪ in the ĀMRASHAṄḌIKĀ-MANḌALA belonging to the STHĀLĪKKATA-VISHAYA and the villages of KRAUṆCHAŚVABHRA, MĀDHĀŚĀLMALĪ and PĀLITAKA in the MAHANTĀPRAKĀŚA-VISHAYA belonging to the VYĀGHRATAṬĪ-MANḌALA within the PUṆḌRAVARDHANA-BHUKTI, to the god NANNA-NĀRĀYAṆA's temple built by NĀRĀYAṆAVARMAN at ŚUBHASTHĀLĪ.—The grant was made together with *hatṭikā* (market place) and *talapāṭaka* (adjacent land for maintenance), all localities and fines realisable from culprits for committing the ten offences. It was not to be interfered with and the donees were not to be molested. The order in respect of the grant was communicated to the residents of these villages as well as to the *Rājans, Rājānakas, Rājaputras, Rājāmātyas, Senāpatis Vishayapatis, Bhogapatis, Shashṭhādihikṛitas, Daṇḍasaktis, Chaurodhharāṇikas, Dauhasādhasūdhanikas, Dūtas, Kholas, Gamāgamikas, Abhitvaramāṇa*, superintendents of elephants, horses, cows, she-buffaloes, goats and sheep, superintendents of boats, superintendents of the forces, *Tarikas, Śaulkikas, Gaulmikas, Tadāyuktakas, Vinīyuktakas* and other dependants of the king such as *Chāṭas* and *Bhaṭas, Jyeshṭhakāyasthas, Mahāmahattaras, Mahattaras, Dāśagrāmikas* and other district officers including the *Karaṇas* and also the cultivators.—The charter was engraved by TĀTAṬA, son of Subhaṭa and grandson of Bhogaṭa.—The DATE of the record is the 12th of Mārga (Mārga-sīrsha) in the king's 32ND REGNAL YEAR.

TEXT¹

First Side

1. सिद्धम्² स्वस्ति (॥*)
सर्वज्ञतां श्रियमिव स्थिरमास्थितस्य
वज्रास-
2. नस्य व(ब)हु³मार-कुलोपलम्भाः ।
देव्या महाकरुणया परिपा-
3. लितानि
रक्षन्तु वो दशव(ब)लानि दिशो जयन्ति ॥
श्रिय इव सुमगा-
4. याः सम्भवो वारिराशि-

शशधर इव भासो विश्वमाह्लादयन्त्याः ।

प्रकृतिरवनिपानां सन्ततेरुत्तमाया

अ-

5. जनि दयिनविष्णुः सर्व्व-विद्यावदातः ॥ 2
आसीदा सागरादुर्व्वीं गुर्व्वीभिः कीर्त्तिभिः कृती ।
मण्डयन्
6. खण्डितारातिः श्लाघ्यः श्री-व्यटस्ततः ॥ 3
मात्स्य-न्यायमपोहितुं प्रकृतिभिर्लक्ष्म्याः करङ्गग्राहितः
श्री-गोपा-
7. ल इति क्षितीश-शिरसां चूडामणिस्तत्सुतः ।
यस्यानुक्रियते सनातन-यशो-राशिदिशामाशये
श्वेतिम्ना य-
8. दि पौर्णमास-रजनी ज्योत्स्नातिभार-श्रिया ॥ 4
शीतांशोरिव रोहिणी हुतभुजः स्वाहेव तेजोनिधेः
शर्वाणी-
9. व शिवस्य गुह्यकपतेर्भद्रेव भद्रात्मजा ।
पौलोमीव पुरन्दरस्य दयिता श्री-देह्देवात्यम्-
देवी तस्य विनो-
10. द-भूर्मु-रिपोर्लक्ष्मीरिव क्ष्मापतेः ॥ 5
ताभ्यां श्री-धर्मपालः समजनि सुजन-स्तूयमानावदानः
स्वामी भूमी-
11. पतीनामखिलवसुमती-मण्डलं शासदेकः (1*)
चत्वारस्तीर-मज्जत्करि-नाण-चरण-न्यस्त-मुद्राः समुद्रा
यात्रां य-
12. स्य क्षमन्ते न भुवन-परिखा विश्वगाशा⁴-जिगीषोः ॥ 6
यस्मिन्नुद्दाम-लीला-चलित-व(ब)ल-भरे दिग्जयाय प्रवृत्ते
यान्त्या-
13. [म्बि]श्वम्भरायां⁵ चलित-गिरि-तिरश्चीनतां तद्वशेन ।
भाराभुग्नावमज्जन्मणि-विधुर-शिरश्चक्र-साहायकार्यं
शेषे-
14. णोदस्त-दोष्णा त्वरिततरमधो (S*) धस्तमेवानुयातं (तम्) ॥ 7
यत्प्रस्थाने प्रचलित-व(ब)लास्फालनादुल्ललिङ्ग-
धूं ली-पूरंः पिहि-

15. त-सकल-व्योमभिर्भूतधाव्याः ।
सम्प्राप्तायाः परमतनुतां चक्रवालं फणानां
मनोन्मीलन्मणि-फणिपतेर्ला-
16. घवाडुल्ललास ॥ 8
विरुद्ध-विषय-क्षोभादस्य कोपाग्निरौर्ववत् ।
अनिर्वृति⁶ प्रजज्वाल चतुरम्भोधि-वारितः ॥ 9
17. ये (S*) भूवन् पृथु-राम-राघव-नल-प्राया धरित्रीभुज-
स्तानेकत्र दिदृक्षुणोव निचितान् सर्वान् समम्बेधसा⁷ ।
ध्व-
18. स्ताशेष-नरेन्द्र-मान-महिमा श्री-धर्मपालः कलौ
लोल-श्रीकरिणी-निव(ब)न्धन-महास्तम्भः समुत्तम्भितः ॥ 10
यासां
19. नासीर-धूली-धवल-दश-दिशां द्रागपश्यन्नियत्तां
धत्ते मान्धातु-सैन्य-व्यतिकर-चकितो ध्यानतन्द्रीम्महेन्द्रः ।
20. तासामप्याहवेच्छा-पुलकित-वपुषाम्वाहिनीनाम्बिधातु⁸
साहाय्यं यस्य वा(बा)ह्वोर्निखिल-रिपुकुल-ध्वंसिनोर्ना-
21. वकाशः ॥ 11
भोजैर्मत्स्यैः म-मद्रैः कुह-यदु-यवनावन्ति-गन्धार-कीरै-
भूर्पैर्व्यालोल-मौलि-प्रणति-परिणतैः
22. साधु सङ्गीर्यमाणः ।
हृष्य-पञ्चवाल-बृद्धोद्धृत-कनकमय-स्वाभिषेकोदकुम्भो
दत्तः श्री-कनककुब्ज (वज)स्स-ललित-च-
23. लित-भ्रूलता-लक्ष्म येन ॥ 12
गोपैः सीम्नि वनेचरं वनभुवि ग्रामोपकण्ठे जनैः
क्रीडद्भिः (*) प्रतिचत्वरं शिशुगणैः
24. प्रत्यापण[म्म]ानपैः⁹ ।
लीला-वेश्मनि पञ्जरोदर-शुकैरुद्गीतमात्मस्तवं
यस्याकर्णायतस्त्रपा-विवलितानम्रं स-
25. देवाननं(नम्) ॥ 13
स खलु भागीरथी-पथ-प्रवत्तमान-नानाविध-नौवाटक-सम्पादित-सेतुव-
(ब)न्ध-निहित-शैल-शि-
26. खर-श्रेणि-विभ्रमात्¹⁰ निरतिशय-घन-घनाघन-घटा-श्यामायमानवासर-
लक्ष्मी-समारब्ध (ब्ध) -सन्तत-जलद-स-
27. मय-सन्देहात्¹¹ उदीचानानेक-नरपति-प्राभृतीकृताप्रमेय-ह्यवाहिनी-

- खरखुरोत्खात-धूली-धूसरित-दि-
28. गन्तरालात् परमेश्वर-सेवा-समायात-समस्त-जम्बूद्वीप-भूपालानन्त-पादात-भर-नवदवनेः पाटलिपु-
29. त्र- समावासित-श्रीमज्जयस्कन्धावारात् परमसौगतो महाराजाधिराज-श्री-गोपालदेव-पादानुध्यातः प-
30. रमेश्वरः परमभट्टारको महाराजाधिराजः श्रीमान् धर्मपालदेवः कुशली ॥ श्री-पुण्ड्रवर्द्धन-भु-
31. कथन्तःपाति - व्याधतटो - मण्डल-सम्ब(म्ब)द्ध-महन्नात्रकाश - विशये¹² कौञ्चष्वम्न-नाम-ग्रामोऽस्य च सीमा पश्चि-
32. मेन गङ्गानिका । उत्तरेण कादम्ब(म्ब)री-देवकुलिका खर्जूर-वृक्षश्च । पूर्वोत्तरेण राजपुत्र-देवट-कृतालिः । वी-
33. जपूरकङ्गत्वा प्रविष्टा । पूर्व्येण विटकालिः खातकयानिका[] गत्वा प्रविष्टा । जम्बू(म्बू)यानिकामाक्रम्य जम्बू(म्बू)यानक[]

Second Side

34. गता । ततो नि(:*)सृत्य पुण्याराम-विलाद्ध-श्रोतिका¹³ । ततो (s*)पि नि(:*)सृत्य न-
35. लचर्मटोत्तरान्तं गता नलचर्मटात्¹⁴ दक्षिणेन नामुण्डिकापि [हे]-
36. [सद्रूम?]कायां । खण्डमुण्डमुखं खण्डमुखा(द*) वेदसविल्विका वेद(स*)विल्विकातो रोहितवाटिः पिण्डारविटि-जोटिका सीमा ।
37. उ[क्त]ार-जोटस्य दक्षिणान्तं ग्रामविल्वस्य च दक्षिणान्तं¹⁵ । देविका-सीमा विटि । धर्मायो-जोटिका । एवम्माडाशाम्मली-ना-
38. म-ग्रामः (i*)अस्य चोत्तरेण गङ्गानिका सीमा ततः पूर्व्येणाद्ध-श्रो(त्रो)-तिकया आम्रयानकोलद्धयानिकङ्गन्तः¹⁵ त-
39. तो(s*)पि दक्षिणेन कालिकाश्वभ्रः । अतो(s*)पि नि(:*)सृत्य श्रीफल[भिषु]कं यावत्पश्चिमेन ततो(s*)पि विल्वङ्गोद्ध-श्रो(त्रो)ति-
40. कया गङ्गानिकां प्रविष्टा(ष्टः) । पालिनके सीमा दक्षिणेन काणा-द्वीपिका । पूर्व्येण कोण्ठिया-स्रोतः(i*) उत्तरेण
41. गङ्गानिका । पश्चिमेन जेनन्दायिका । एतद्ग्राम-संपारीण-परकर्मक-¹⁷ द्वीपः । स्थालीकट-विषय-
42. सम्ब(म्ब)द्धाभ्रपण्डिका-मण्डलान्तःपाति-गोविन्दलीग्रामस्य सीमाः ।

- पूर्व्वेण¹⁸ उद्रग्राम-मण्डल-पश्चिम-सीमा । दक्षि-
43. णेन जोलकः (1*) पश्चिमेन वेसानिकाख्या खाटिका । उत्तरेणोद्रग्राम-
मण्डल-सीमा-व्यवस्थितो गोमार्गः । एषु च-
44. तुरुषु¹⁹ ग्रामेषु समुपगतान् सव्वनिव राज-राजनक-राजपुत्र-राजामात्य-
सेनापति-विषयपति-भोगपति-षष्ठाधि-
45. कृत-दण्डशक्ति-दाण्डपाशिक-चौरोद्धरणिक-दौस्साधसाधनिक-दूत - खोल-
गमागमिकाभित्तरमाण-हस्त्यश्वगोमहिष्यजा-
46. विकाध्यक्ष - [नौ]काध्यक्ष-व (व) लाध्यक्ष - तरिक - शौलिक - गौल्मिक-
तदायुक्तक-विनियुक्तकादि-राजपादोपजीविनो (5*) न्याशचाकीत्ति-
47. तान्²⁰ चाट-भट-जातीयान् यथाकालाध्यासिनो ज्येष्ठकायस्थ-महामहत्तर-
महत्तर-दाशग्रामिकादि-विषय-व्यवहारिणः
48. स-करणान् प्रतिवासिनः क्षेत्रकरांश्च वा (वा) ह्यण-मानना-पूर्व्वकं
यथाहंमानयति वो (वो) धयति समाज्ञापयति च । मतमस्तु
49. भवतां (ताम्) (1*) महासामन्ताधिपति-श्री-नारायणवर्मणा दूतक-
युवराज-श्री-त्रिभुवनपाल-मुखेन वयमेवस्वि²¹ज्ञापिताः । यथाऽस्मा-
50. भिर्मातापित्रोरात्मनश्च पुण्याभिवृद्धये शुभस्थल्यान् देवकुलङ्कारित-
त्तत्र²² प्रतिष्ठापित-भगवन्नन्न-नारायण-भट्टारकाय तत्प्र-
51. तिपालक-लाटद्विज-देवाचर्चकादि-पादमूल-समेताय पूजोपस्थानादि-कर्मणे
चतुरो ग्रामान्²³ अत्रत्य-हृदिका-तलपाटक-
52. समेतान्ददातु देव इति । ततोऽस्माभिस्तदीय-विज्ञप्त्या एते
उपरिलिखितकाश्चत्वारो ग्रामास्तलपाटक-हृदिका-समेताः स्व-
53. सीमा-पर्यन्ताः सोद्देशाः सदशापचाराः²⁴ अकिञ्चित्प्रग्राह्याः परिहृत-
सव्वंपोडाः भूमिच्छिद्र-न्यायेन चन्द्रार्क-क्षिति-समकालं
54. तथैव प्रतिष्ठापिताः²⁵ । यतो भवद्भिस्सव्वरेव भूमेर्दान-फल-गौरवादपहरणे
च महानरक-पातादि-भयाद्दानमिदमनुमो-
55. द्य परिपालनीयं (यम्) । प्रतिवासिभिः क्षेत्रकरेश्चाज्ञा-श्रवण-विधेयैर्भूत्वा
समुचित-कर-पिण्डकादि-सव्व-प्रत्यायोपनयः कार्यं
56. इति ॥
- व (व) हुभिर्व्वमुधा दत्ता राजभिस्सगरादिभिः (1*)
यस्य यस्य यदा भूमिस्तस्य तस्य तदा फलं (लम्) । (1*) 14
षष्टिम्बर्ष²⁷ सहस्राणि स्वर्गो मो-
57. दति भूमिदः (1*)

- आक्षेप्ता चानुमन्ता च ताव्येव नरके वसेत् ॥ 15
 स्वदत्ताम्परदत्ताम्वा²⁸ यो हरेत वसुन्धराम् (।*)
 स विष्ठायाङ्कुमिर्भूत्वा पितृ-
58. भिस्सह पच्यते ॥ 16
 इति कमलदलाम्बु (म्बु)-विन्दु-लोलां श्रियमनुचिन्त्य मनुष्य-जीवितञ्च (।*)
 सकलमिदमुदाहृतञ्च वु(बु)[द्]ध्वा न हि पुरु-
59. वैः पर-कीर्तयो विलोप्या[:] ॥ 17
 तडित्तुल्या लक्ष्मी²⁹ तनुरपि च दीपानल-समा ।³⁰
 भवो दुःखैकान्तः परकृतिमकीर्त्ति (:*) क्षपयताम् (।*)
 यशा-³¹
60. न्याचन्द्रार्कं (* *) नियतमवतामद्य च नृपाः
 करिष्यन्ते वु(बु)द्भ्वा यदभिरुचितं किम्प्रवचनैः ॥ 18
 अभिवद्धं मान-विजयराज्ये
61. सम्बत्³² ३२ मार्ग-दिनानि³³ १२ ॥³⁴
62. श्री-भोगटस्य पौत्रेण श्रीमत्सुभट-सुनुना ।
 श्रीमता तातटेनेदं³⁵ उत्कीर्णं गुणशालिना ॥ 19

1. From the facsimile published in *JASB*.
2. Expressed by symbol.
3. *Va* and *ba* have not been distinguished in the record.
4. Read *vishvag-āsā*.
5. Read *yāntyām vi°*.
6. Kielhorn suggests the correction *anivṛitti*.
7. Read *samam Vedhasā*.
8. Read *vapushām vāhinīnām vidhātum*.
9. Kielhorn suggests the correction °*navaiḥ*.
10. Better read *vibhramān=nira°*
11. Better read *sandehād=udī°*.
12. Read *vishaye*.
13. Read *srotikā*.
14. Better read °*charmmaṭād=dakṣiṇena*.
15. Not *dakṣiṇ-āntaḥ grāma-vikāśya cha dakṣiṇ-āntaḥ*
16. Read °*srotikay=Āmrayānakañ=gatā*.
17. Kielhorn suggests the correction °*kṛiddvipaḥ*.
18. Better read *purvveṇ=Odra°*.
19. Read °*turshu*.
20. Better read °*tāms=chāṭa°*.
21. Read °*m=evam vijñā°*.
22. Read °*n=kāṛitan=tatra*.
23. Kielhorn unnecessarily suggests *grāmān=atṛatya*.

24. Better °*pachārā*. Kielhorn reads °*pachārāḥ*; Maitreya follows Kielhorn, but thinks that Kielhorn may be wrong. *Sa-daś-āpachārā* is the reading, e.g., in the Bangarh plate of Mahīpāla.

26. Kielhorn thinks it to be an error for *pratipādūtāḥ*.

27. Read *shashṭīm varshaṁ*.

28. Read *dattām vā*.

29. Read *lakshmis=tanu*°.

30. The sign of punctuation is superfluous.

31. Read *yaśāmsy=ā*°.

32. Read *Sam;at*.

33. Better read *dine*.

34. After this, some letters may have been engraved; but they are quite illegible now.

35. Read °*n=edan=utkirṇam*.

No. 16—Nālandā Copper-plate Inscription of
Devapāla (c. 812-50 A.D.), Regnal year 35

Nālandā, Patna District, Bihar

H. Sastri, *Ep. Ind.*, XVII, pp. 318 ff.

Language : Sanskrit

Script : Siddhamātrikā

Metres: Vv. 1, 7-8, 13-14, 30-33 शार्दूलविक्रीडित; Vv.2,26 प्रहृषिणी;
V.3 वंशस्थ; V.4 उपजाति; V.5 इन्द्रवज्रा; V. 6 औपच्छन्दसिक; Vv. 9,
11, 22-23 आर्या; V. 10, हरिणी; Vv. 12, 15 रयोद्धता; Vv.16-19, 29
श्लोक (अनुष्टुभ्); Vv. 20, 24-25, 27-28 वसन्ततिलक; V.21. पुष्पिताग्रा;
V. 34. लम्बरा.

Summary : For genealogy, see the Khālimpur plate of Dharmapāla.—The army of DHARMAPĀLA while uprooting all the wicked kings and subduing this world, bathed at KEDĀRA in the north and GAṄGĀSĀGARA-SAṄGAMA in the east and performed religious rites at GOKARṆA and other holy places in the south and west. Dharmapāla's son, born of the queen RAṄṄĀDEVĪ, daughter of RĀSHṬRAKŪṬA PRABALA, was DEVAPĀLA. He triumphantly marched over the VINDHYAS and from there to the KAMBOJA country and ruled the whole region from the HIMALAYAS to RĀMA'S BRIDGE and from the abode of Varuṇa to that of Lakshmī (i.e. from the Eastern to the Western sea, i.e. from the Bay of Bengal to the Arabian Sea).— There was VĪRAVAIRIMATHANA who was a king of YAVABHŪMI and the ornament of the ŚAILENDRA dynasty. His son SAMARĀGRAVĪRA married TĀRĀ, daughter of VARMASETU of the lunar race. Their son BĀLAPUTRADEVA, the king of SUVARṆADVĪPA (Sumatra), built a Buddhist monastery at NĀLANDĀ.—At Bālaputradeva's request DEVAPĀLA granted NANDIVANĀKA and MAṆIVĀṬAKA in the AJAPURA-NAYA belonging to the RĀJAGRĪHA-VISHAYA within the ŚRĪNAGARA-BHUKTI, NAṬIKĀ in the PILIPIṆKĀ-NAYA, HASTIGRĀMA in the ACHALĀ-NAYA and PĀLĀMAKA in the KUMUDASŪTRA-VĪTHĪ within the GAYĀ-VISHAYA, together with their lands as undivided plots, with their grass and pasture lands, with their

grounds, spaces, mango and *Madhūka* trees, with their waters and dry lands, *uparikara*, *daśāparādha* and *chauroddharaṇa* and with all taxes due to the king's family or court for meeting the expenditure in connection with the blessed Lord Buddha, for offerings, oblations, shelter, garments, alms, beds, requisites for the sick like medicine, etc., of the assembly of the venerable *Bhikshus*, for writing the *Dharmaratnas* and for the upkeep and repair of the monastery built by the king of Suvarṇadvīpa at Nālandā. The entry of the *Chāṭas* and *Bhaṭas* was prohibited in the gift villages which were to be enjoyed free from all troubles. The residents of these villages were asked to pay the due revenue such as *bhāga-bhoga-kara* (taxes in the shape of the share of crops and the periodical offerings from subjects), *hiranya* (tax in cash), etc.—The *Rājan*, *Rāṇaka*, *Rājaputra*, *Rājāmātya*, *Mahākārtākrītika*, *Mahādaṇḍānyaka*, *Mahāpratihāra*, *Mahāsāmanta*, *Mahādauhsādhasādhanika*, *Mahākumārāmātya*, *Pramātri*, *Śarabhaṅga*, *Rājasthānīya*, *Uparika*, *Vishayapati*, *Dāśāparādhika*, *Chauroddharaṇika*, *Dāṇḍapāśika*, *Saulkika*, *Gaulmika*, *Kshetrapāla*, *Koṭapāla*, *Khaṇḍaraksha*, *Tadāyuktaka*, *Vīniyuktaka*, *Hastyaśvośṭra-naubala-vyāpṛitaka*, *Kiśora-vaḍavā-gomahishy-adhikṛita*, *Dūtapraishaṇika*, *Gamāgamika*, *Abhitvaramāṇaka*, *Tarika*, *Tarapatika*, the *Gauḍas*, *Mālavas*, *Khaśas*, *Kulikas*, *Karṇāṭas*, *Hūṇas*, *Chāṭas*, *Bhaṭas*, the servants and others and the residents of the localities headed by the *Brāhmaṇas*, the village elders, the householders, the *Medas*, *Andhrakas* and *Chaṇḍālas* were informed of the grant. The *Gauḍas* and other peoples may have been serving the *Pāla* king as mercenary soldiers.—*BALAVARMAN*, the ruler of the *Vyāghrataṭī-maṇḍala*, acted as the *Dūtaka* of the grant which was issued in the Regnal year 35 on the 21st day of *Kārttika*.

TEXT¹

Seal

श्री-देवपाल देवस्य (॥*)

First Side

1. सिद्धम्² स्वस्ति

मिद्धार्थस्य परार्थ-सुस्थित-मतेस्सन्मार्गम[भ्य]-

2.

स्यत-

- स्सिद्धिस्सिद्धिमनुत्तरां भगवतस्तस्य प्रजासु क्रिया-
3. त् (1*)
यस्त्रंधातुक-सत्व³-सिद्धि-पदवीरत्युग्र-वीर्योदया-
4. जिज्जत्वा निर्वृतिमाससाद सुगतस्सवार्थ-भूमीश्वरः (11*) 1
सौभाग्यन्दध-
5. दतुलं श्रियस्सपत्न्या
गोपालः पतिरभवद्दुसुन्धरायाः (1*)
दृ-
6. ष्टान्ते सति कृतिनां सुराज्ञि यस्मिन्
श्रद्धेयाः पृथु-सगरादयो(5*)प्यभूवन् (11*) 2
विजित्य येना जलधेर्वसुन्धरा-
म्बिमोचिता¹
7. मोघ-परिग्रहा इति ।
सवाष्पमुद्वाष्पविलोचनान्युन-
र्वनेषु ⁵व(ब)न्धून्ददृशुर्मतङ्गजाः ॥ 3
चलत्स्वनन्तेषु व(ब)लेषु यस्य
विश्वम्भरा-
8. या निचितं रजोभिः ॥⁶
पादप्रचार-क्षममन्तरिक्ष-
म्बिहङ्गमानां सुचिरम्ब(म्ब)भूव ॥ 4
शास्त्रार्थभाजा चलतो(5*)नुशास्य
वर्णान्प्रतिष्ठापय-
9. ता स्वधर्मो(1*)
श्री-धर्मपालेन मुतेन सो(5*)भू-
त्स्वर्ग-स्थितानामनृणः पितृणां(णाम्) ॥ 5
अचलैरिव जङ्गमैर्यदीर्यैवचलद्भ्रुद्विरदः कदर्थ्यमाना ।
10. निरुपप्लवमम्ब(म्ब)रं प्रपेदे शरणं रेणुनिभेन भूतधात्री ॥ 6
केदारे विधिनोपयुक्त-पयसां गंगा-समेते(5*)म्बु(म्बु)धौ ।⁸
गोकर्णादिपू चाप्यनुष्ठि-
11. तवतान्तीर्थेषु धर्म्याः क्रियाः (1*)
भृत्यानां सुखमेव यस्य सकलानुद्धृत्य दुष्टानिमा(मां)-
ल्लोकान्साधयतो(5*)नुषङ्ग-जनिता सिद्धिः परत्रा-
12. प्यभूत् ॥ 7
तैस्तैर्द्विग्विजयावसान-समये संप्रेषितानां परं:

- सत्काररपनीय खेदमखिलं स्वां स्वां गतानां भुवं (वम्) (1*)
कृत्यं भावयतां
13. यदीयमुचितं प्रीत्या नृपाणामभूत्
सोत्कण्ठं हृदयं दिवश्च्युतवतां जातिस्मराणामिव ॥ 8
श्री-परव (व) लस्य दुहितुः क्षितिपतिना रा-
14. ष्ट्रकूट-तिलकस्य
रणादेव्याः पाणिर्जगृहे गृहमेधिना तेन ॥ 9
धृततनुरियं लक्ष्मीः साक्षात्क्षितिर्नु शरीरिणी 19
किमवनिपतेः कीर्त्तिर्मु-
15. र्त्तीयवा गृहदेवता (1*)
इति विदधती शुच्याचा (रा*) वितर्कवतीः प्रजाः
प्रकृति-गुरुभिर्या शुद्धान्तङ्गुणैरकरोदधः ॥ 10
श्लाघ्या प्रतिव्रतासौ¹⁰ मु-
16. कारत्नं समुद्र-शुक्तिरिव ।
श्री-देवपालदेवम्प्रसन्न-वक्त्रं सुतमसूत ॥ 11
निम्मलो मनसि वाचि संयतः ।¹¹
काय-कर्मनि¹² च यः स्थितः शुचौ (1*)
17. राज्यमाप निरुपप्लवम्पितु-
र्वो (बो) धिसत्व¹³ इव सौगतं पदं (दम्) ॥ 12
भ्राम्यद्भ्रुविजयक्रमेण ।¹⁴ करिभिस्तामेव विन्ध्याटवी-
मुहाम-प्लवमान-वाष्प-पय-
18. [सो] दृष्टाः पुनर्वं (वं) न्धर्वः (वः) (1*)
कम्बो (म्बो) जेषु च यस्य वाजि-यु (व*) मिधर्वस्तान्य-राजौजसो
हेषा-मिश्रित-हारि-हेषितरवाः कान्ताश्चिरं प्रीणिताः ॥ 13
यः पूर्वं व (व) लि-
19. ना कृतः कृतयुगे येनागम-द्भ्रुगर्व-
स्त्रेतायां प्रहतः प्रिय-प्रणयिना कर्णानं यो द्वापरे ।
विच्छिन्नः कलिना शकद्विषि गते कालेन लोकान्त-
20. रं ।¹⁴
येन त्यागपथस्स हि पुनर्विस्पष्टमुन्मोलितः ॥ 14
श्रा गङ्गागम-महितात्सपत्न-शून्या-
मा मेतु¹⁵ प्रथित-दशास्य-केतु-कीर्त्तः (1*)
उर्व्वीमा वरुण-
21. निकेतनाच्च सिन्धो-

- रा लक्ष्मीकुलभवनाच्च यो वु(बु)भोज ॥ 15
 स खलु भाग्ययी-पथ-प्रवर्त्तमान-नानाविध-नौ- वाटक-संपादित-
 सेनुव(ब)न्ध-निहित-[शे]-
22. ल-शिखर-श्रेणि-विभ्रमात्¹⁶ निरतिशय-घनघनाघनघट्टा-¹⁷ श्यामायमान-
 वासरलक्ष्मी-समारब्ध (ब्ध) -संतत-जलद-समय-सन्देहात्¹⁸ उदीचीना-नेक-
23. नरपति-प्राभृतोक्तप्रमेय-ह्यवाहिनी-खर - खुरोत्खात-धूली -धूसरितदिग-
 न्तरालात् परमेश्वर-सेवा-समायाताशेष-जंवू (वू)द्री
24. प-भूपाल-पादात्-भर-नमदवनेः श्री-मुग्दगिरि-समावासित-¹⁹ श्रीमज्जय-
 स्कन्धावारात् परमसौगत-परमेश्वर-परमभटारक-²⁰म-
25. हाराजाधिराज-श्री-धर्मपालदेव-पादानुध्यातः परमसौगतः परमेश्वरः
 परमभटारको²⁰ महाराजाधिराजः श्रीमान्देवपा-
26. लदेवः कुशली²¹ । श्रीनगर-भुक्तौ राजगृह-विषयान्तःपाति-²² अजपुर-
 नय²³-प्रतिव(ब)द्ध-स्वस(म्ब)द्वाविच्छिन्न-तलोपेत ।²⁴ नन्दिवनाक ।
 मणि-
27. वाटक । पिलिपिष्का-नय- प्रतिव(ब)द्ध-नटिका । अचलानय-प्रति-
 व(ब)द्ध-ह[स्त्र]ग्राम । गया-विषयान्तःपाति-कुमुदसूत्र-वीथी-
 प्रतिव(ब)द्ध-नालाम-
28. कग्रामेषु ।²⁵ समुपगतां²⁶ सन्वनिव राज-राणक । राजपुत्र । राजामात्य ।
 महाकार्तिकृतिक । महादण्डनायक । महाप्रतोहार । महा-
29. सामन्त । महादौःसाधसाधनिक । महाकुमारा(मा*)त्य (I*) प्रमातृ ।
 शरभङ्ग (I*) राजस्थानी ।²⁷ योपरिक । विषयपति (I*)
 दाशापराधिक । चौरोद्धर-
30. णिक । दाण्डिक (I*) दाण्डपाशिक (I*) शौल्किक (I*) [गौ]ल्मिक ।
 क्षेत्रपाल (I*) कोटपाल । खण्डरक्ष(I*) तदायुक्तक । विनियुक्तक ।
 हस्त्यश्वोष्ट्र-नौव(ब)लव्याः-
31. तक(I*) किशोर-वडवा-गो-महिष्यधिकृत । दूत - प्रै[ष]णिक ।
 गमागमिक । अभित्वरमाणक । तरिक । तरपतिक । गौड²⁸-मालव-खड-
 कुलिक । कर्णा-
32. ट-[हृ]ण । चाट-भ(ट*)-सेवकादीनन्यांश्चाकीर्त्तितान् स्वपाद-
 पद्मोपजीविनः प्रतिवासिनश्च वा(जा)ह्यणोत्तरान् महत्तम- कुटुम्ब²⁹-
 पुरोग-मेदान्ध-
33. क । चण्डाल-पर्यन्तान् समाज्ञापयति विदितमस्तु भवतां³⁰ यथोपरि-
 लिखित-स्वसम्ब(म्ब)द्वाविच्छिन्न-तलोपेत-नन्दिवनाकग्राम । मणिवाट-

34. कग्राम । नटिकाग्राम । इस्तिग्राम । पालामकग्रामाः स्वसीमा-
तूणयूति-नोचर-पर्यन्ताः स-तलाः सोद्देशाः साभ्रमधूकाः स-जल-स्थ-
35. लाः सोपरिकराः स-दशापराधाः स-चौरोद्धरणाः परिहृत-सर्व-पीडाः³¹
अ-चाट-भट-प्रवेशा अ-किंचित्प्रग्राह्य³² राजकुलीय-
36. समस्त-प्रत्याय-समेता भूमिच्छिद्रन्यायेनाचन्द्रावर्क-क्षिति-समकालं पूर्वदत्त-
भुवत्-भुज्यमान-देव-त्र (ब्र) ह्य-देय-वर्जिताः मया
37. मातापित्रोरात्मन[श्च] पुण्य-यशोभिवृद्धये ॥³³ सुव[र्ण]द्वीपाधिप-
महाराज-श्री-वा (बा) लपुत्रदेवेन दूतक-मुखेन वयम्बि³⁴ज्ञापिताः यथा मया
38. श्रीनालन्दायाम्बिहारः³⁵ कारितस्तत्र भगवतो वु (बु) द्भट्टारकस्य
प्रज्ञापारमितादि-सकल-धर्म-नेत्रीस्थानस्यायार्थं तां-³⁶
39. क-वोधिसत्व-³⁷ गणस्याष्टमहापुरुषपुद्गलस्य चातुर्दिशार्थ-भिक्षु-सङ्घस्य
व (ब) लि-चरु-सत्र (र) -चीवर-पिण्डपात-शयनासनगलान-प्रत्यय-भै-
40. षजाद्यर्थं धर्मरत्नस्य लेखनाद्यर्थं विहारस्य च खण्ड-स्फुटित- समाधानार्थं
शासनीकृत्य प्रतिपादित (१*): (१*)यतो भवद्भिः सर्वरेव
41. भूमेर्दान-पाल (न*) -नौरवादपहरणे च महानरक-पातादि-भयाद्दानमिद-
मभ्यनुमोद्य पालनीयं प्रतिवासिभिरप्याज्ञा-श्र-
42. वण-विधेयंभूत्वा यथाकालं समुचित-भाग-भोग-कर-हिरण्यादि-
प्रत्यायोपनयः कार्य इति ॥ सम्वत्³⁸ ३५ क (१*) त्तिक-दिने २१ (॥*)

Second Side

43. तथा च धर्मानुशन्स³⁹-श्लोकाः(१*)
व (ब) हुभिर्वसुधा दत्ता राजभिः
44. सगरादिभिः (१*)
यस्य यस्य यदा भूमिस्तस्य तस्य तदा फलं (लम्) ॥ 16
45. स्व-दत्तां पर-दत्ताम्वा⁴⁰ [यो] ह[रे]त वसुन्धरां (राम्) ।
स विष्ठायां कृमिर्भूत्वा पितृभिः
46. सह पच्यते ॥ 17
षष्टिर्भ्वर्ष⁴¹-सह[स्रा]णि स्वर्गे मोदति भूमिदः ।
आक्षेप्ता चानुमन्ता च तान्येव
47. नरके वसेत् ॥ 18
अन्य-दत्ता[] द्विजातिभ्यो यत्नाद्रक्ष युधिष्ठिर ।
मंहीं⁴² मं(म)हीभृतां⁴³ श्रेष्ठ दा-
48. नाच्छ्रेयो (S*) नुपालनं (नम्) ॥ 19
अस्मत्कुल-क्रममुदारमुदा[ह]रिद्भि-
रन्यैश्च दानमिदमभ्यनुमोदनीयं (यम्) ।

- लक्ष्म्यास्तडित्सलिल-बुद्ध (बुद्ध) द-च-
 49. चलाया 20
 दानं फलं पर-यशः-परिपालनं च ॥
 इति कमल-दलाम्बु (म्बु)-विन्दु-लोलां
 श्रियमनुचिन्त्य मनुष्यजीवितं च (1*)
 सकलमि-
50. दमुदाहृतं च बुद्ध्वा (बुद्ध्वा)
 नहि पुरुषैः परकीर्तयो विलोप्याः ॥ 21
 दक्षिण-भुज इव राज्ञः पर-व (ब) ल-दलने सहाय-निरपेक्षः (1*)
51. द्रुत्यं श्री-व (ब) लवर्म्मा विदधे धर्म्माधिकारेऽस्मिन् ॥ 22
 अस्मिन् धर्मारम्भे द्रुत्यं श्री-देवपालदेवस्य ।
 विदधे श्री-व (ब) लवर्म्मा व्याघ्रतटो-मण्डलाधिपतिः ॥ 23
52. आसीदशेष-नरपाल-विलोल-मौलि-
 माला-मणि-द्युति-विबो (बो) धित-पादपद्मः ।
 शैलेन्द्र-वंश-तिलको यवभूमिपालः
 श्री-वोरवैरिमथना-
53. नुगताभिधानः ॥ 24
 हर्म्यस्थलेषु कुमुदेषु मृणालिनीषु
 शङ्खेन्दु-कुन्द-तुहिनेषु पदन्दधाना ।
 निःशेष-दिङ्मुख-निरन्तर-सद्व्य (व्य) गीतिः
54. मूर्त्तैव यस्य भुवनानि जगाम कीर्तिः ॥ 25
 भ्रूभङ्गे भवति नृपा (प) स्य यस्य कोपा-
 न्निभिन्नाः सह हृदयैर्द्विषां श्रियो (ऽ*) पि ।
 वक्राणामि-
55. ह परोपघात-दक्षा
 जायन्ते जगति भृष (श) ङ्गति-प्रकराः ॥ 26
 तस्याभवन्नय-पराक्रम-शील-शाली
 राजेन्द्र-मौलि-शत-दुर्लळिताङ्घ्रि-
56. युग्मः ।
 सूनुर्युधिष्ठिर-पराशर-भीमसेन-
 कर्णाज्जुर्नाज्जित-यशाः ममराश्रवारः⁴⁴ । (1*) 27
 उद्धूतमम्ब (म्ब) रतला [द्यु] धि सञ्चरन्त्या
 यत्सेनयावनि-रजः-प-
57. टलं पटीयं (दोत्यम्) ।

- कर्णानिलेन करिणां शनकम्बि(कं वि)तीर्ण-
गण्डस्थली मदजलै रमयाम्ब(म्ब)भूव ।(1*) 28
- अ-कृष्ण-पक्षमेवेदमभूद्भुवन-मण्डलं(लम्) ।
58. कुलन्दैत्याधिपस्येव यद्यशोभिरनारतम् ॥ 29
- पोलोमीव सुराधिपस्य विदिता सङ्कल्पयोनेरिव
पृ(प्री)तिः शैलसुतेव मन्मथरि-
59. पोलःक्ष्मीर्मुंरारेरिव ।
राज्ञः सोमकुलान्वयस्य महतः श्री-वर्ममेतोः⁴⁵ सुता
तस्याभूदवनीभुजोऽग्रमहिषी तारेव ताराह्वया ॥ 30
माया-
60. यामिव कामदेव-विजयी शुद्धोदनस्यात्मजः
स्कन्दो नन्दित-देववृन्द-हृदयः शम्भोरुमायामिव ।
तस्यान्तस्य नरेन्द्रवृन्द-चिनमत्पादारवि-
61. न्दासनः
सर्वोर्व्वेपिति-गर्व्व-खर्व्वणचणः श्रीवा(वा) लपुत्रोऽभवत् ॥ 31
नालन्दागुण-वृन्द-लुब्ध(ब्ध)-मनसा भक्त्या च शौद्धोदने-
वुं ध्वा(बुंद्वा) शैलसरित्तरङ्ग-तरलां
62. लक्ष्मीमिमां क्षोभनां(णाम्) ।
यस्तेनोन्नत-सौधधाम-धवलः सङ्गार्थमिच्छाश्रिया
नानासद्गुण-भिक्षुसङ्घ-वसतिस्तस्याम्बि(स्यां वि)हारः कृतः ॥ 32
भक्त्या
63. तत्र समस्तशत्रुवनिता-वैधव्य-दीक्षागुहं
कृत्वा शासनमाहितादरतया सम्प्रार्थ्य दूतैरसौ ।
ग्रामान् पञ्च विपञ्चितोपरि-यथोद्देशा-
64. निमानात्मनः
पित्रो[लीं]क-हितोदयाय च ददौ श्री-देवपालं नृपं(पम्) ॥ 33
यावत्सिन्धोः प्रव(ब)न्धः पृथुल-हर-जटा-क्षोभिताङ्गा च गङ्गा
गुर्व्वी
65. धत्ते फणीन्द्रः प्रतिदिनमचलो हेलया यावदुर्व्वी(र्व्वीम्) ।
यावच्चास्तोदयाद्री रवि-नुरग-खुरोद्घृष्टचूडामणी स्त-
स्तावत्सत्कीर्तिरेषा प्रभव-
66. तु जगताम्स(तां स)त्क्रिया रोपयन्ती ॥ 34

1. From the facsimile in *Ep. Ind.*

2. Expressed by symbol.

3. Read *sattva*.

4. Read *vasundharām vimochitā*.
5. *Ba* has, as usual in the age and area in question, been written by the sign for *va* here as well as in other places in the inscription.
6. Only one *daṇḍa* was required.
7. Read °*rikṣhaṃ viha*°.
8. The *daṇḍa* is redundant.
9. The *daṇḍa* is unnecessary.
10. Read *pati*°.
11. The *daṇḍa* is redundant.
12. Read *karmmaṇi*.
13. Read °*sattva*.
14. The *daṇḍa* is unnecessary.
15. Read *setoḥ*.
16. *Sandhi* has been avoided. It is optional in prose composition.
17. Read *ghaṭā*.
18. *Sandhi*, which is not compulsory in prose composition, has been ignored.
19. Sastri's transcript has *samāi āsi* for *samāi āsita*.
20. Read *bhattāra*°.
21. In the following section, *daṇḍa* has been used as a hyphen or a comma.
22. Read °*pāty=Ajaṣura*.
23. *Nāya* has 'sub-division of a district', used rarely in inscriptions.
24. The *daṇḍa* is redundant.
25. The *daṇḍa* is superfluous.
26. Read *samupāgatān*. Sastri's transcript has °*gatām*.
27. The *daṇḍa* is unnecessary.
28. Sastri reads *Odra (dra)*.
29. Read *kutumbi*°.
30. Read *bhavatām |*.
31. Sastri's transcript wrongly puts *pīḍāḥ* in brackets.
32. Read *pragrāhyā*.
33. The concluding part of the sentence is to be found in line 40.
34. Read *vayam vijñā*°.
35. Read *Nālandāyām vihārah*.
36. Read *Tāntrika*.
37. Read *Bodhisattva*.
38. Read *Samvat*. The second of the two figures is often wrongly read as 9 so that the year is regarded as 39.
39. Read °*saṁsana*.
40. Read *duttām vā*.
41. Read *Shashṭim varsha*°.
42. Read *mahīm*.
43. Sometimes we have *mah,matām*.
44. Sastri wrongly suggests the alternative reading *Samarāgradhiraḥ*.
45. Sastri wrongly suggests the alternative reading *Dharmasetoḥ*.

No. 17— Bhāgalpur Copper-plate Inscription of
Nārāyaṇapāla (c. 855-910 A. D.), Regnal
year 17

Bhāgalpur, Bhagalpur District, Bihar

R. L. Mitra, *JASB*, XLVII, i, pp. 404 ff.; Hultzsch, *Ind. Ant.*, XV, pp. 30 ff.; A. K. Maitreya, *Gauḍalekhamālā*, pp. 56 ff.

Language : Sanskrit

Script : Siddhamātrikā

Metres : VI. लघरा; Vv. 2, 4, 6, 10 शार्दूलविक्रीडित; Vv. 5, 9, 14 वसन्ततिलक; Vv. 7, 12, 15 आर्या; Vv. 8, 11, 13, 17-20, 24 अनुष्टुभ् (श्लोक); Vv. 16, 27 मन्दाक्रान्ता; V. 21 शालिनी; V. 22 पुष्पिताग्रा.

Summary : The charter begins with an adoration to the DAŚA-BALA (Buddha) and king GOPĀLA, the founder of the Pāla dynasty. Gopāla's son and successor DHARMAPĀLA appropriated the Royal Fortune of MAHODAYA (Kānyakubja) after having subdued king INDRARĀJA (Indrāyudha) and other rulers and allotted her to his subordinate CHAKRĀYUDHA. Dharmapāla's younger brother was VĀKPĀLA whose son JAYAPĀLA subdued the king of PRĀGJYOTISHA (Assam) apparently during the reign of Devapāla, son of Dharmapāla. Jayapāla's son VIGRAHAPĀLA I then became king. His queen, the HAIHAYA (Kalachuri) princess LAJĀ gave birth to king NĀRĀYAṆAPĀLA.—King Nārāyaṇapāla, son of Vighrahapāla, addressed his subordinates beginning with the *Rājans*, *Rājānakas*, *Rājaputras*, etc., in respect of his grant of the village of MAKUTIKĀ in the KAKSHAVISHAYA of TĪRA-BHUKTI made in favour of the god ŚIVA-BHAṬṬĀRAKA, installed in the *sahasr-āyatana* temple founded by the king at Kalasapota as well as the congregation of the teachers of the PĀŚUPATA sect for the observance of *bali*, *charu*, etc., at the temple and for the maintenance of the Pāśupata monks by providing for all the necessities such as beds, seats, medicines, etc. The gift village was made a rent-free property.—The charter was issued on the 9th day of Vaiśākha in the king's 17TH REGNAL YEAR.—*Bhaṭṭa* GURAVA (cf. No. 18 below) was the executor of the charter which was engraved by Śubhadāsa's son MAṄGHADĀSA who was born in the Samataṭa country.

TEXT¹

First Side

1. सिद्धम्² स्वस्ति ॥
मैत्रीङ्कारुण्य-रत्न-प्रमुदित-हृदयः
2. प्रेयसीं सन्दधानः
सम्यक्सम्बो (म्बो) धि³-विद्या-सरिदम-
3. ल-जल-क्षालिताज्ञान-पङ्कः ।
जित्वा यः काम-
4. कारि-प्रभवमभिभवं शाश्वतीम्प्राप शान्तिं
स श्रीमान्⁴ लोकनाथो जय-
5. ति दशव (त्र) लोऽन्यश्च गोपालदेवः ॥ 1
लक्ष्मी-जन्म-निकेतनं समकरो वोढुं क्षमः क्षमाभरं
पक्षच्छेद-भयादु-
6. पस्थितवतामेकाश्रयो भूभृतां (ताम्) ।
मर्घ्यादा-परिपालनं क-निरतः शौर्य्यालयोऽस्मादभू-
द्गुग्धाभोधि-विलास-
7. हासि (स) -महिमा श्री-धर्मपालो नृपः ॥ 2
जित्वेन्द्र राज-प्रभृतीनराती-
नुर्पाज्जिता येन महोदय-श्रीः ।
दत्ता पुनः
8. सा व (व) लिनार्थयित्रे
चक्रायुधायानति⁵-वामनाय ॥ 3
रामस्येव गृहीत-सत्य-तपसस्तस्यानुरूपो गुणः
सौमित्रेरुदपा-
9. दि तुल्यमहिमा वाक्पाल-नामानुजः ।
यः श्रीमान्नय-विक्रमं क-वसतिभ्रातुः स्थितः शासने
शून्याः शत्रु-पताकिनी-
10. भिरकरोदेकातपत्रा दिशः ॥ 4
तस्मादुपेन्द्र-चरितैर्जगतीम्पुनानः
पुत्रो व (व) भूव विजयी जयपाल-नामा ।
धर्म-द्वि-
11. षां शमयिता युधि देवपाले
यः पूर्व्वं जे भुवनराज्य-मुखान्यनंषीत् ॥ 5
यस्मिन्भ्रातुर्निदेशाद्द्व (द्व) लवति परितः प्रस्थिते

12. जेतुमाशाः
सीदन्नाम्नैव दूरान्निजपुरमजहादुत्कलानामधीशः ।
आसाञ्चक्रे चिराय प्रणयि-परिवृतो वि (वि) भ्रदु-
13. च्चेन मूर्धना
राजा प्राञ्ज्योतिषाणामुपशमित-समित्संकथां यस्य चाज्ञां (ज्ञाम्) ॥ 6
श्रीमान्विग्रहपालस्तत्सून (नु) रजातशत्रुरि-
14. व जातः ।
शत्रु-वनिता-प्रसाधन-विलोपि-विमलासि-जलधारः ॥ 7
रिपवो येन गुर्वीणां विपदामास्पदीकृताः ।
पुरुषायु-
15. ष-दीर्घाणां सुहृदः सम्पदामपि ॥ 8
लज्जति तस्य जलधेरिव जह्नु-कन्या
पत्नी व (व) भूव कृत-हैहय-वंश-भूषा ।
यस्याः शुची-
16. नि चरितानि पितुश्च वंशे
पत्युश्च पावन-विधिः परमो व (व) भूव ॥ 9
दिक्पालैः क्षिति-पालनाय दधतं देहे विभक्ताः
17. श्रियः
श्री-नारायणपालदेवमसृजत्तस्यां स पुण्योत्तरं (रम्) ।
यः क्षोणी-पतिभिः शिरोमणिरुचा शिलष्टाडःभि-पीठोपलं
न्यायोपा-
18. त्तमलञ्चकार चरितैः स्वरेव धर्मासनं (नम्) ॥ 10
चेतः पुराण-लेख्यानि चतुर्वर्ग-निधीनि च ।
आरिप्सन्ते यतस्त्यानि चरितानि महीभृतः ॥ 11
19. स्वीकृत-मुजन-मनोभिः सत्यापित-सातिवाहनः सूक्तैः ।
त्यागेन यो व्यधत् श्रद्धेयामङ्गराज-कथां (थाम्) ॥ 12
भयादरातिभिर्यस्य रण-
20. मूर्द्धनि विस्फुरन् ।
असिरिन्दीवर-श्यामो ददृशे पीत-लोहितः ॥ 13
यः प्रज्ञया च धनुषा च जगद्विनीय
नित्यं न्यवीविशद-
21. नाकुलमात्म-धर्म्मै ।
यस्यार्थिनो सविधमेत्य भृशं कृतार्था
नैर्गार्थितां प्रति पुनर्विदधुर्म्मनीषां (षाम्) ॥ 14

- श्रीपतिरकृष्ण-कर्मा विद्या-
22. धर-नायको महाभोगी ।
अनल-सदृशो (S*)पि धाम्ना यश्चित्रन्नल-समश्चरितैः ॥ 15
व्याप्ते यस्य त्रिजगति शरच्चन्द्र-गौरैर्यशो-
23. भि-
म्मन्धे शोभान्न खलु विभरामास रुद्राट्टहासः ।
सिद्धस्त्रीणामपि शिरसिजेष्वर्पिताः केतकीनां
पत्रापीडाः सुचिरम-
24. भवन्भृङ्ग-शब्दा (ब्दा) नुमेयाः ॥ 16
तपो ममास्तु राज्यन्ते द्वाभ्यामुक्तमिदं द्वयोः ।
यस्मिन्विग्रहपालेन सगरेण भगीरथे ॥ 17
स खलु भा-
25. गीरथी-पथ-प्रवर्त्तमान-नानाविध-नौवाट-सम्पादित-सेतुव (ब)न्ध-निहित-
शैलशिखरश्रेणी-विभ्रमात्⁶ निरतिशय-घन-घनाघन-घट्टा (टा)-
26. श्यामायमान-वासर-लक्ष्मी-समारब्ध (ब्ध) -सन्तत-जलदसमय-सन्देहात्⁷
उदीचीनानेक-नरपति-प्राभृतीकृताप्रमेय-हयवाहिनी-खर-
27. खुरोत्खात-धूली-धूसरित-दिगन्तरालात् परमेश्वर-सेवा-समायाताशेष-
जम्बू (म्बू) द्वीप-भूपालानन्त-पादात-भर-नमदवनेः⁸ । श्री-मु-
28. द्गगिरि-समावासित-श्रीमज्जयस्कन्धावारात्परमसौगतो महाराजाधिराज-
श्री-विग्रहपालदेव-पादानुध्यातः परमेश्वरः पर-
29. मभट्टारको महाराजाधिराजः श्रीमन्नारायणपालदेवः कुशली ।
तीरभुक्तौ । कश्च वैषयिक-स्व-सम्ब (म्ब) द्वाविच्छिन्न-तलो-

Second Side

30. पेत-मकुटिकाग्रामे । समुपगताशेष-राजपुरुषान् । राज-
31. राजनक । राजपुत्र । राजामात्य । महासान्धिबिग्रहिक । महाक्षपट-
लिक । म-
32. हासामन्त । महासेनापति । महाप्रतीहार । महाकार्त्ताकृतिक । महा.
33. दौःसाधसाधनिक । महादण्डनायक । महाकुमारामात्य । राज-
स्थानीयोपरिक । दाशापराधिक । चौरौद्धरणिक ।
34. दाण्डिक । दाण्डपाशिक । शौलिकक । गौलिमक । क्षेत्रप । प्रान्तपाल ।
कोट्टपाल । खण्डरक्ष । तदायुक्तक । विनियुक्तक । हस्त्य-
35. श्वोष्ट्र-नौव (ब) ल-व्यापृतक । किशोर । वडवा । गोमहिष्य-

- जाविकाध्यक्ष । दूत-प्रेषणिक । गमागमिक । अभित्व[र]माण ।
विषयपति-
36. ग्रामपति । तरिक । गौड । मालव । खश । हूण । कुलिक । कर्णाट ।
ला[ट] । चाट । भट । सेवकादीन् । अन्यांश्चाकीर्त्तितान् ।
37. राजपादोपजीविनः प्रतिवासिनो ब्रा(ब्रा)ह्मणोत्तरान् । महत्तमोत्तम-
पुरोग-मेदान्ध-¹⁰चण्डाल-पर्यन्तान् । यथाहं मानयति ।
38. वो(बो) धयति । समादिशति च । मतमस्तु भवतां(ताम्) । कलश-
पोते । महाराजाधिराज-श्री-नारायणपालदेवेन स्वयंकारित-सहला-
39. यनस्य । तत्र प्रतिष्ठापितस्य । भगवतः शिव-भट्टारकस्य । पाशुपत-¹¹
आचार्य-परिषदश्च । यथाहं पूजा-व(ब) लि-चरु-सत्र-(र) -नवक-
40. म्माद्यर्थं । शयनासन-नलान-प्रत्यय-भेषज्य-परिष्काराद्यर्थं ।¹² अन्येषामपि
स्वाभिमतानां । स्व-परिकल्पित- विभागेन ।¹³ अनवद्य-भो-
41. गार्थञ्च । यथोपरिलिखित-मकुतिका-ग्रामः । स्व-सीमा-तृण-यूति-¹⁴ गोचर-
पर्यन्तः । स-तलः । सोद्देशः । साम्र-मधूकः । स-जल-
42. स्थलः । स-गर्तोषरः । सोपरिकरः । स-दशापचारः । स-चौरोद्धरणः ।
परिहृत-सर्व्व-पीडः ।¹⁵अ-चाट-भट-प्रवेशः ।¹⁶ अक्रिञ्च-
43. त्प्रगाह्यः । समस्त-भाग-भोग-कर-हिरण्यादि-प्रत्याय-समेतः ।¹⁷
भूमिच्छिद्र-न्यायेना चन्द्रावर्क-क्षिति-समकालं यावत्¹⁸ माता-पि-
44. त्तोरात्मनश्च पुष्य-यशोऽभिवृद्धये । भगवन्तं शिव-भट्टारकमुद्दिश्य
शासनीकृत्य प्रदत्तः । ततो भवद्भिः सर्व्वैरेवानु-
45. मन्तव्यं भाविभिरपि भूपतिभिर्भूमेर्दान-फल-गौरवादपहरणे च महानरक-
पात-भयादानमिदमनुमोक्ष पालनीयं प्र-
46. तिवासिभिः क्षेत्रकरैश्चाज्ञा-श्रवण-विधेयोभूय यथाकालं समुचित-भाग-
भोग-कर-हिरण्यादि-सर्व्व-प्रत्यायोपनयः का-
47. र्य्यं इति । सम्बत्¹⁹ १७ वंशाख-दिने ६(॥*) तथा च धर्म्मार्नुशङ्कशिनः²⁰
श्लोकाः ।
व(ब)हुभिर्व्वमुधा दत्ता राजभिः सगरादिभिः ।
48. यस्य यस्य यदा भूमिस्तस्य तस्य तदा फलम् ॥ 18
षाष्ट वर्ष-सहस्राणि स्वर्गे मोदति भूमिदः ।
आक्षेप्ता चानुमन्ता च तान्येव न-
49. रके वसेत् ॥ 19
स्व-दत्ताम्पर-दत्ताम्बा²¹ यो हरेत वसुन्धरां(राम्) ।
स विष्ठायां कृमिभूत्वा पितृभिः सह पच्यते ॥ 20

- सव्वनितान्माविनः
50. पार्थिवेन्द्रान्
भूयोभूयः प्रार्थयत्येष रामः ।
सामान्योऽयन्धर्मसेतुर्नृपाणां
काले काले पालनीयः क्रमेण ॥ 21
इति -क
51. मलदलाम्बु (म्बु) -विन्दु-लोलां
श्रियमनुचित्य मनुष्य-जीवितञ्च ।
सकलमिदमुदाहृतञ्च वु (बु) द्वा
नहि पुरुषैः पर-कीर्त्तयो विलो-
52. प्याः ॥ 22
वेदान्तरप्यसुगमतमं वेदिता व्र (ब्र) ह्यता (1*) थं
यः सर्व्वसु श्रुतिषु परमः सार्द्धमङ्गं रधीती ।
यो यज्ञानां समुदित-महाद-
53. क्षिणानां प्रणेता
भट्टः श्रीमानिह गुरवो दूतकः पुण्यकीर्त्तः ॥ 23
श्रीमता मञ्जुदासेन शू²²भदासस्य शू²³नुना ।
इदं सा-²⁴
54. शनमुत्कीर्णं सत्समतट-जन्मना ॥ 24

1. From the facsimile in *JASB*, XLVII.
2. Expressed by symbol.
3. *Ba* is indicated by the sign for *ca* throughout the record.
4. Read श्रीमाल्लोक°.
5. According to Hultzs, *ānati*, when applied to Vishṇu, may convey the sense of *avatāra*.
6. Better read °*mān*=*nirati*°.
7. Better read *sandehād*=*udī*°.
8. The sign of punctuation here and at many places below is not necessary. In some cases, it is used as a hyphen or comma.
9. Read °*gamik-ābhi*°.
10. Read *Med-Āndhra*.
11. Read *Pāsūpat-āchārya*.
12. Read °*rādy-artham*=*anye*°.
13. Better read *vibhāgen*=*ānavadya*.
14. Sometimes found as *pūti*.
15. Better read *pīḍo-'chāṭa*.

16. Better read *praveśo* = 'kiñchi°.
17. Better read *samelo bhūmi*°.
18. Better read *yāvan* = *mātā*.
19. Read *Samvat*.
20. Read *śaṁsinaḥ*.
21. Read *dattāṁ iā*.
22. Read *Śubha*°.
23. Read *sūnunā*.
24. Read *śāsana*°.

No. 18 —Bādāl Stone Pillar Inscription of the time
of Nārāyaṇapāla (c. 855-910 A.D.)

Bādāl, Dinājpur District, Bangladesh.

Kielhorn, *Ep. Ind.*, II, pp. 161 ff.; cf. *As. Res.*, I, pp. 133 ff., and *JASB*, XLIII, Part i, pp. 356 ff; A. K. Maitreya, *Gauḍalekhamālā*, pp. 70 ff.

Language : Sanskrit

Script : Gauḍīya

Metres : Vv. 1, 3, 8, 12, 16, 18, 25-26 अनुष्टुप् (श्लोक); Vv. 4, 7, 13; 22-23 वसन्ततिलक; Vv. 5, 9, 15, 20, 27 शार्दूल-विक्रीडित; Vv. 6, 11 स्रग्धरा; Vv. 10, 19, 24, 28 आर्या; V. 14 मालिनी; V. 21 उपजाति.

Summary : In the ŚĀṆḍĪLYA-GOTRA were born the following Brāhmaṇas—Vīradeva; his descendant Pāñchāla; his descendant Garga who was a minister of DHARMA (Dharmapāla); his son Śakra; his son DARBHAPĀṆĪ born of Ichchhā. Darbhapāṇī's wise counsel was responsible for making DEVAPĀLA the lord of 'the earth' bounded by the father of REVĀ (Vindhya), 'the father of GAURĪ' (Himālaya) and the oceans in the west and east. Therefore king Devapāla often waited at the gate of Darbhapāṇī's abode. Darbhapāṇī's son was SOMEŚVARA whose son was the learned KEDĀRAMIŚRA. By following Kedāra's counsel, the king of GAUḌA (Devapāla) succeeded in subduing the HŪṆAS and in humbling the pride of the DRAVIḌA (Pallava) and GURJARA (Pratihāra) kings. A sacrifice performed by Kedāra was attended by king ŚŪRAPĀLA (Devapāla's son).¹ His son from Vavvā was GURAVAMIŚRA who was honoured by king NĀRĀYAṆAPĀLA and raised this GARUḌA PILLAR. The eulogy was engraved by *Sūtradhāra* VIṢṆUBHADRA.

TEXT¹

1. [विष्णुः*] शाण्डिल्यवङ्कशो (वंशे) भुङ्गीरदेवस्तदन्वये (1*)
पाञ्चालो नाम तद्गोत्रे गगंस्तस्मादजायत ॥ 1
शक्रः पुरोदिशि पतिर्न दिगन्तरेषु
तत्रापि दैत्यपतिभिर्जित एव
2. [सद्यः*]: (1*)
धर्मः कृतस्तदधिपस्त्वखिलासु विश्व

- स्वामी मयेति विजहास बृ(बृ)हस्पति यः ॥ 2
पत्नीच्छा नाम तस्यासीदिच्छवान्तव्विवर्त्तिनी ।
निसर्ग-निर्मल-स्निग्धा कान्तिश्चन्द्र-
3. मसो यथा ॥ 3
विद्या-चतुष्टय-मुखाम्बु (म्बु) रूहात्त-लक्ष्मा
नैसर्गिकोत्तम-पदाधरित-त्रिलोकः (1*)
सूनुस्तयोः कमलयोनिरिव द्विजेशः
श्री-दर्भपाणिरिति नाम निजन्दधा-
4. नः ॥ 4
आ रेवा-जनकान्मत-ङ्गज-मद-स्तिम्यच्छिला-सङ्घ (संह) ते-
रा गौरी-पितु रीश्वरेन्दु-किरणः पुष्यत्सितिओ गिरेः ।
मार्त्तण्डास्तमयोदयारुण-जलादा वारि-रा-
5. शि-द्वया-
न्नीत्या यस्य भुवं चकार करदां श्री-देवपालो नृपः ॥ 5
माद्यन्नाना-गजेन्द्र-स्रवदनवरतोद्दाम-दान-प्रवाहो-
न्मृष्ट-क्षोणी-विसर्पि-प्रव (ब) ल-
6. घनरजः-सम्बृ (संवृ) ताशाव³काशं (शम्) ।
दिक्चक्रायात-भूभृत्परिकर-विसरद्वाहिनी-दुर्व्विलोक-
स्तस्थौ श्री-देवपालो नृपतिरवसरापेक्षया द्वारि
7. यस्य ॥ 6
दत्त्वाप्यनल्पमुडुप-च्छवि-पीठमग्रे
यस्यासनं नरपतिः सुरराज-कल्पः ।
नाना-नरेन्द्र-मुकुटाङ्कित-पादपान्शुः (पांशुः)
सिहां (सिहा) सनं सच-
8. कितः स्वयमाससाद ॥ 7
तस्य श्री-शर्करादेव्यामत्रेः सोम इव द्विजः (1*)
अभूत्सोमेश्वरः श्रीमान् परमेश्वर-वल्लभः ॥ 8
न भ्रान्तम्वि (त्वं वि) कटं
9. धनञ्जयतुलामारुह्य विक्रामता । (ता)
वित्तान्यथिषु वर्षता स्तुति-गिरो नोद्गर्व्वमाकर्षिताः ।
नैवोक्ता मधुरम्ब (म्ब) हुप्रणयिनः सम्ब (संव) ल्गिताश्च श्रि-
या । (या)
10. येनेवं स्वगुणैर्जगद्विसदृशश्चक्रे सताम्वि (तां वि) स्मयः ॥ 9
शिव इव करं शिवाया हरिरिव लक्ष्म्या गृहाश्रम-प्रेप्सुः (1*)

- अनुरूपाया विधि-
11. वत्(वद्) रल्लादेव्याः स जग्राह ॥ 10
 आसन्नाजिह्व-राजद्व (द्व) हल-शिखिशिखा-चुम्बि (म्बि)-दिवचक्रवालो
 दुर्वारि-स्फारशक्तिः स्व-रस-परिणताशेष-विद्या-
12. प्रतिष्ठः ।
 ताभ्यां जन्म प्रपेदे त्रिदशजन-मनो-नन्दनः स्व-क्रियाभिः
 श्रीमान् केदारमिश्रो गुह इव विकशज्जातरूप-प्रभावः ॥०॥ 11
13. सकृद्दर्शन-सम्प्रीतान्च (तांश्च) तुर्व्विद्या-पयोनिधीन् (1*)
 जहासागस्त्य-सम्पत्तिमुद्गिरन्वा (न्वा) ल एव यः ॥ 12
 उत्कीलितोत्कल-कुलं हृत-हूण-गर्व्वं
 खर्व्वीकृ-
14. त-द्रविड-गूर्ज्जर-नाथ-द्वर्षं (र्व्वम्) ।
 भूपीठमविधि (विधि)-रशनाभरणम्बु (म्बु) भोज
 गौडेश्वरश्चिरमुपास्य धियं यदीयां (याम्) ॥ 13
 स्वयमपहृत-वित्तानर्थिनो यो-
15. तुमेने
 द्विषति मुहृदि चासीन्निर्व्विवेको यदात्मा ।
 भव-जलधि-निपाते यस्य भीश्च त्रपा च । (च)
 पि (प) रिमृदित-कशये (षायो) यः परे धाम्नि रेमे ॥ 14
 यस्ये-
16. ज्यासु वृ (वृ) हस्पति-प्रतिकृतेः श्री-शूरपालो नृपः
 साक्षादिन्द्र इव क्षताप्रिय-व (व) लो गत्वैव भूयः स्वयं (यम्) ।
 नानाम्भोनिधि-मेखलस्य जगतः
17. कल्याण-सङ्गशी (शंसी) चिरं
 श्रद्धाम्भः-प्लुत-मानसो नत-शिरा जग्राह पूतम्पयः ॥ 15
 देवग्राम-भवा तस्य पत्नी वव्वाभिधाऽभवत् (1*)
 श्रतुल्या चलया ल-
18. क्षम्या सत्या चाप्य[नपत्य]या ॥ 16
 सा देवकीव तस्माद्यशोदया स्वीकृतम्पति लक्ष्म्याः ।
 गोपाल-प्रियकारकमसूत पुरुषोत्तमन्तनयं (यम्) ॥०॥ 17
19. जमदग्नि-कुलोत्पन्नः सम्पन्नक्षत्र-चिन्तकः (1*)
 यः श्री-गुरवमिश्राख्यो रामो राम इवापरः ॥ 18
 कुशलो गुणान्विवेक्तुं विजिगीषुर्यन्नृप-
20. श्च व (व) हुमेने ।

- श्री-नारायणपालः प्रशस्तिरपरास्तु का तस्य ॥ 19
वाचाभ्रवै (चां वै) भवमागमेष्वधिगमं नीतेः परान्निष्ठतां । (तां)
वेदार्थानुगमादसी-
21. म-महसो वडश (वंश) स्य सम्ब (म्ब) न्धितां (ताम्) ।
आसक्तिङ्गुण-कीर्त्तं नेषु महतान्निष्णाततां ज्योतिषो
यस्यानल्पमतेरमेय-यशसो धर्म्मावतारोऽवदत् ॥ 20
22. यस्मिन्मियः श्री-भूति वागधीशे
विहाय वैराणि निसर्गजानि ।
उभे स्थिते सख्यमिवादि (धि) गन्ध्या-
वेकत्र लक्ष्मीश्च सरस्वती च ॥ 21
शास्त्रानुशील-
23. न-गभीरगुणैर्बर्चोभि-
व्विद्वत्सभामु परवादि-मदावलेपः (1*)
उद्भासितः सपदि येन युधि द्विषाञ्च
निस्सीम-विक्रम-धनेन [भ]टाभिमानः ॥ 22
24. [आविर्ब्वं (ब्वं) भू]व सहसैव फलं न यस्य
यस्तादृशम्य (शं व्य) धित कर्णसुखत्र किञ्चित् ।
यत्प्राप्य दान-पतिमथि-जनो (ऽ*) न्यमेति
तत्केलि-दानमपि यस्य न जातु
25. * * ॥ 23
अति-लो[भ]-हर्षणेषु (च*) कलियुग-वाल्मीकि-जन्म-पिशुनेषु ।
धर्म्मैतिहास-पर्व्वसु पुष्यात्मा यः श्रुतीर्ब्व्यवृणोत् ॥ 24
अ-मिन्धु-प्रसृता यस्य स्वं (स्व) धुनी-
26. [व सहस्र*]घा ।
वाणी प्रसन्न-गम्भीरा धिनोति च पुनाति च ॥ 25
पितृत्वं स्वयमास्थाय पुत्रत्वमगमत्स्वयं (यम्) (1*)
व (व्र) ह्येति पुरुषान् यस्य वडशे (वंशे) पञ्च प्रपेदिरे ॥ 26
शोभो
27. -U U- स्वकीय-वपुषो लोकेक्षण-ग्राहिणि
स्वाभिप्राय इवानुलोल्लसितमति स्व-प्रेम-व (व) न्ध-स्थिरे ।
स्पष्टं शल्य इवार्पिते कलि-हृदि स्तम्भो (ऽ*) व्र ते-
28. [न] U-
- - - फणिनां हरेः प्रियसखस्ताक्ष्यो (ऽ*) यमारोपितः (॥*) 27
आन्वा दिगन्तमखिलं गत्वा पाताल-मूलमप्यस्मात् ।

यश इव (ह) तस्योत्तस्थौ हृताहि-गरुडच्छल (I*) दमलं (लम् ॥) 28
 29. सूत्रधार-विष्णु [भ]द्रेण[†] प्रशस्ति (:*) क्षणितं (ता) (॥*)

1. Śūrapāla (I) was generally identified with Vighrapāla I, father of Nārāyanapāla and son of Jayapāla. A recently discovered copper-plate grant of Śūrapāla (I), however, shows that he was the son of Devapāla from the queen Māhāṭā, daughter of Durlabharāja. The queen's name has been wrongly read as Bhavadevī. See *Bul. Mus. Arch. U. P.*, 1970, Nos. pp. 6-7, 67 ff.

2. From the facsimile in *Ep. Ind.* In this record, *ba* has been written with sign for *va*. The writing may have begun with the *Siddham* symbol.

3. *Vi* had been originally engraved, but was later changed to *va*.

4. The *akshara bha* had been omitted and was later engraved below the line.

B—The Chandras

No. 19—Paśchimbhāg Copper-plate Inscription of
Śrīchandra (c. 925-75 A.D.), Regnal year 5

Paśchimbhāg, Sylhet District, Bangladesh.

K. K. Gupta Chaudhury, *Nalinikānta Bhaṭṭaśālī Com. Vol.*, Dacca, 1966, pp. 166 ff.; D. C. Sircar, *Ep. Ind.*, XXXVII, pp. 289 ff.

Language : Sanskrit

Script : Gaudīya

Metres : V. 1 वसन्ततिलक; Vv. 2,9, 16-17, 19 and 23 अनुष्टुप्; Vv. 3 and 4 उपजाति (रामा); V. 6 उपजाति (माला); V. 10 उपजाति (हंसी); V. 11 उपजाति (बुद्धि); Vv. 5, 7, 8, 12-15 शार्दूलविक्रीडित; V. 18 शालिनी; V. 20 पुष्पिताम्रा; V. 21 आर्या (पद्य); V. 22 आर्या (आदिविपुला).

Summary: There was one PŪRṆACHANDRA from whom was born SUVARṆACHANDRA. The latter's son was *Paramasaugata Parameśvara Paramabhaṭṭāraka Mahārājādhirāja TRAILOKYA-CHANDRA*. His army conquered SAMATAṬA, where the chief city was DEVAPARVATA on the KSHĪRODĀ and the LĀLAMBĪ-VANA was famous for its medicinal herbs. Trailokyachandra's forces enjoyed the curds of VAṄGA at KṚISHṆAŚIKHARIN and its hamlets, drank the waters of the SURUṄGĀ and other streams of the VINDHYAN REGION and reached the valley of the KĀVERĪ passing by the slope of the MALAYA range.—The army of his son, ŚRĪCHANDRA, by his wife KĀṆCHIKĀ (elsewhere called Kāñchanā), in an attempt to subdue UTTARĀPATHA, invaded KĀMARŪPA in the LAUHITYA valley where flowed the streams called CHITRĀŚILĀ and PUSHPABHADRĀ near the Himagiri. Śrīchandra's military success caused distress to the womenfolk of the YAVANAS, HŪṄAS and UTKALAS.—From the victorious camp at VIKRAMAPURA, *Paramasaugata Parameśvara Paramabhaṭṭāraka Mahārājādhirāja ŚRĪCHANDRADEVA* informed the *Rājñīs, Rānakas and Rājaputras, the Mahāsāndhivigrahika, Mahā-sainyapati, Mahāmudrādhikṛita, Mahākshapaṭalika, Pādamūlika, Mahāpratihāra, Mahātantrādhikṛita, Mahāsarvādhikṛita,*

Mahābalādhikaraṇika and *Mahāvīyūhapati*, the *Maṇḍalapatis*, *Koṭṭapālas*, *Dauhasādhasādhanikas*, *Chauroddharanikas*, *Naubala-hastyaśva-gomahishājāvīkādi-vyāpṛitakas*, *Gaulmikas*, *Śaulkikas*, *Dāṇḍikas*, *Daṇḍapāśikas* *Daṇḍanāyakas*, *Vishayapatis* and other servants who were dependent on the king and were mentioned only in the document called *Adhyakshapṛchāra* but not in the present charter, such as the *Chāṭas* and *Bhaṭas*, the people of the countryside and peasants headed by the Brāhmaṇas, in respect of the grant of the several plots of land, in the *Vishayas* of CHANDRAPURA, GARALĀ and POGĀRA belonging to the ŚRĪHAṬṬA-MANḌALA in the PUṆDRAVARDHANA-BHUKTI. The gift land was named the ŚRĪ CHANDRAPURA-BRAHMAPURA or °ŚĀSANA and was bounded by the MAṆI-NADĪ, VETRAGHAṬĪ-NADĪ, KOSIYĀRA-NADĪ, etc.

I. The first plot of land covering 120 *Pāṭakas* was granted in favour of a temple of the god Brahman as follows :— a teacher of the Chāndra grammar—10 P. (each *Pāṭaka* being equal to 10 *Droṇas*); for the maintenance of 10 students—10 P.; for feeding 5 guest Brāhmaṇas—5 P.; for the maker of the temple—1 P.; the *Gaṇaka*—1 P.; the *Kāyastha*—2½ P.; 4 *Mālākāras* 2 *Tailikas*, 2 *Kumbhakāras*, 5 *Kāhalikas*, 2 *Śaṅkha-vādakas*, 2 *Dhakkā-vādakas*, 8 *Drāgaḍikas*, 22 *Karmakaras* and *Charmakāras*—each ½ P.; the *Naṭa*—2 P.; 2 *Sūtradhāras* 2 *Sthapatis* and 2 *Karmakāras*—each 2 P.; 8 *Chetīkās* each ¾ P.; for *navakarman*—47 P.

II. The second plot of land covering 280 *Pāṭakas* was granted to four *Deśāntariya* temples and four VAṄĀLA temples, each group housing the gods VAIŚVĀNARA (Agni), YOGĒŚVARA, JAIMANI and MAHĀKĀLA as follows:—8 teachers of the four Vedas belonging to the two groups of temples—each 10 P.; for 5 students allotted to each of the 8 temples—5 P.; for the *Mālākāra*, *Nāpita*, *Tailika* and *Rajaka* and the 8 *Karmakaras* and *Charmakāras* in each of the 8 temples—each ½ P.; 2. *Chetīkās* in each of the 8 temples—each ¾ P.; for the *navakarman* of each of the 8 temples—10 P.; and, in either of the 2 groups of temples, for the Brāhmaṇa elder—2 P.; the *Vārika*—2½ P.; the *Kāyastha*—2½ P.; the *Gaṇaka*—1 P.; and the *Vaidya*—3 P.

III. The third plot consisting of the rest of the land was allotted in equal shares to SIX THOUSAND BRĀHMAṆAS of whom

less than forty are mentioned in a list beginning with VĀSASA- (VĀSAVA ?) DATTA and ending with GARGA.

The land was granted together with *tala*, *uddēsa*, *āmra*, *panasa*, *guvāka*, *nārikela jala*, *sthala*, *gartta*, *ushara*, *daśāparādha* and *chauroddharaṇa* and with the immunity from *sarva-ḥīdā*, from the entry of *Chāṭas* and *Bhaṭas* and from all dues (*akīñchid-grāhya*). The donees were allowed to enjoy *samastarājabhāga-kara-hiranya-pratyāya* but not the *Ratnatraya-bhūmi*. The CHANDRAPURA-ŚĀSANA was created through the *Mahāmudrādhikṛita ŚUBHĀNGA*, an immigrant from ŚĀLA-VARENDRĪ, who acted as the *Dūtaka*, and the charter was issued in the name of Lord BUDDHA-BHAṬṬĀRAKA according to the *bhūmi-chchhidra-nyāya* on the 5th day of Vaiśākha of the YEAR 5 of Śrīchandra's reign. —It was the Vaishṇava VINĀYAKA, born at KĀLĪGRĀMA, who is stated to have settled the six thousand Brāhmaṇas in CHANDRAPURA.—The charter was engraved by HARADĀSA and endorsed by the *Sāndhivigrahika* and another officer.

TEXT¹

Obverse

1. सिद्धम्² स्वस्ति
वन्द्यो जिनस्स भगवान्करणकपात्र-
न्धर्मो (S*) प्यसौ वि-
2. जयते जगदेकदीपः ।
यत्सेवया सकल एव महानुभाव-
स्सन्सार-³
3. पारमपगच्छति भिक्षुसङ्घः ॥ 1
पूर्णचन्द्र इति श्रीमानासीन्नासीरजं रजः ।
यस्यापुररयो (S*) पूर्वमा-
4. तपत्रमपत्रपाः ॥ 2
नाग्नौ विशुद्धो न तुलाधिरूढः
किन्तु प्रकृत्यैव युतो गरिमणा ।
तथापि कल्याण-सु-
वर्णकल्प-
5. स्मवर्णचन्द्रस्सुकृती ततो (S*) भूत् ॥ 3
इशंस्य माता किल दोहदेन

- दिदृक्षमाणोदितमिन्दु-
6. विम्बं (म्बम्) ।
सुवर्णचन्द्रेण हि तोषितेति
सुवर्णचन्द्रं यमुदाहरन्ति ॥ 4
तस्माद्वन्दि-विलोचनेन्दु-दृषदान्नि-
7. स्यन्द-चन्द्रोदयः ।⁴
कौलीनात्सभयस्सभाकमलिनी-सुप्रात⁵-सन्ध्यातपः ।
तृष्णक्वातकमण्डली-नवघनस्स[म्पक्]-
8. प्रजायामिकः ।⁶
त्रैलोक्यप्रथितोरुकीर्तिरजनि त्रैलोक्यचन्द्रो नृपः ॥ 5
चतुः-पयोराशिसमाप्त-पृ-
9. श्वी-
जयाभिलाषो विषयेष्वलुब्ध(ब्धः) ।
युद्धेषु निस्तुडश⁷लताजलेन
यो वैरि-वाह्न शमयाञ्चकार ॥ 6
क्षीरोदाम-
10. नु देवपर्वत⁸ इति श्रीमत्तदेतत्पुरं
यत्रागन्तुजनस्य विस्मयरसः कम्बो (म्बो) जवार्त्ताद्भुतैः ।
लालम्बी (म्बी) वनमत्र नावि-⁹
11. कशतैरन्विष्ट-सिद्धौषधि-
व्याहारा इतिह श्रुतास्समतटन्निजित्य यत्सैनिकैः ॥ 7
भुक्त्वा वङ्ग-¹⁰दधीनि कृष्णशिख-
12. रिग्रामेषु कौतूहलात्(लाद्)
विन्ध्यस्याप्यधिमेष्वलावनतलं पीत्वा सुहृद्भानदी ।
जेतुर्यस्य व(ब)लैर्व्यगा-
13. हि मलयः शृङ्गोपलप्रक्षलत्-
कावै(वै)री-जलवेणिजर्जर-रव-व्यामिश्रकोलाहलैः ॥ 8
इन्द्राणीव महे-
14. न्द्रस्य भवानीव भवस्य या ।
तस्य श्री-काञ्चिका नाम व(ब)भूमहिषी प्रिया ॥ 9
स राजयोगेन शुभे मुहूर्त्ते
15. मौहूर्त्तकैस्सूचित-राजचिह्नं(ह्नम्) ।
अवाप तस्यां तनयन्नयज्ञः
श्रीचन्द्रमिन्दूपमभिन्द्रतेजाः ॥ 10

- एकातप-
16. त्राभरणाम्भुवं यो
विधाय वैधेय-जनाविधेयः ।
चकार कारासु निवेशितारि-
र्यशस्सुगन्धीनि दिशाम्मु-
17. खानि ॥ 11
यत्सैन्यैः किल कामरूप-विजये रोहृत्कपोती-घना
निर्विष्टाः भ(फ)लपाक¹¹-पिङ्गकदलीकुञ्ज-
18. भ्रमद्वानराः ।
रोमन्यालसव(ब)द्वनिद्र-चमरीसंसेवित-प्रान्तरा
लोहित्यस्य वनस्थली-परिसराः कालागु-
19. ह-श्यामलाः ॥ 12
सैषा चित्रशिला मनोरमशिला-पुष्पप्रतानाचिता
तालीसच्छदमर्मरैः परिसरैः
20. सा पुष्पभद्रा नदी ।
इत्युत्कण्डुल¹²भुत्तरापथ-जये यत्सैनिकश्रोत्रियै-
रध्याये पठिताश्चिरं हिमगिरौ
21. दृष्ट्वा(ष्ट्वा) स्थली-देवताः ॥ 13
सन्तोषं रणदेवताङ्गभयता वीर्यावदानैश्चिजै-
रुन्मृष्टं यम(ब)नी-पयोधरतटो(टे)पत्रा-
22. ङ्गुलीमण्डनं(नम्) ।
शोकप्रच्छन्नजर्जरं विरचितं हूणी-कपोलोदरं
येनोन्मूलितभुत्कली-नयनयोस्तालीसुरा-
23. घूर्णितं(तम्) ॥ 14
स्पृष्टः पार्थिवपान्तु(पांसु)-दोहदरसश्लाघा-घनं दिग्गजै-
र्भ्राणापामनिमेषतः परिहृतो दूरेण वृ-
24. न्दारकैः (1*)
केशोष्वप्सरसामपूर्वपलितभ्रान्तिन्स(न्तिं स)मारोपयन्
सन्तानो रजसां रणेषु जयिनो यस्य द्युमार्ग-
25. ङ्गतः ॥ 15
स खलु श्री-विक्रमपुरसमावासित-श्रीमज्जयस्कन्धावारत्परमसौगत-
परमेश्वर-परमभट्टारक-
26. महाराजाधिराज-श्री-त्रैलोक्यचन्द्रदेव-पादानुध्यातः परमसौगतः परमेश्वरः
परमभट्टारको महा-

27. राजाधिराजः श्रीमान् श्रीचन्द्रदेवः कुशलो । श्री-पौण्ड्रवर्द्धन-
भुक्त्यन्तःपाति-श्रीहृदमण्डल-सातलवर्ग-
28. सम्बद्ध-अ¹⁴वेडिकासमेत-गरलाविषय-पोगारविषय-चन्द्रपुरविषयेषु ।
समुपगताशेष-राज्ञी ।¹⁵ रा-

Reverse

29. णक । राजपुत्र । महासान्धिविग्रहिक । महासैन्यपति । महामुद्राधिकृत ।
30. महाक्षपटलिक । पादमूलिक । महाप्रतीहार । महातन्त्राधिकृत ।
महासर्वाधिकृत । महाव(ब)ला-
31. धिकरणिक । महाव्यूहपति । मण्डलपति । कोट्टपाल । दौस्ताधसाधनिक ।
चौरोद्धरणिक । नौव(ब)ल-हस्त्यश्वगोमहि-
32. षाजाविकादि-व्यापृतक । गौलिमक । शौलिकक । दाण्डिक । दाण्डपासि-
(शि)क । दाण्डनायक । विषयपत्यादीनन्यांश्च राजपादो-
पजीविनो(ऽ*)ध्यक्षप्रचारोक्तानिहाकीत्तितान् । चाटभटजातीयान् । जन-
पदान् क्षेत्रकरांश्च व्रा(ब्रा)ह्मणोत्तरान् । यथाहं मानय-
34. ति । वो(बो)धयति । समाज्ञापयति च । मतमस्तु भवतां । विषया-
नेतान् । पूर्व्वेण वृ(बृ)हत्कोट्टालि(ः*)सीमा । दक्षिणेन मणि-नदी सीमा
पश्चिमे-
35. न जुजु-खातक(ः*) काष्ठपर्णी-खातक(ः*) वेत्तघटी-नदी सीमा ।
उत्तरेण कोसियार-नदी सीमा । इत्येवं चतुस्सीमापर्यन्तान् श्री-श्री-
36. चन्द्रपुराभिधानम्ब्र(म्ब्र)ह्यपुरम्परिकल्प्य । एतस्मिन् श्रीचन्द्रपुरे ।
व्र(व्र)ह्मणे । एतन्मठप्रतिव(ब)द्ध-च(चा)न्द्रव्याख्यानोपाध्यायस्य द-
37. शद्रोणिक-दशपाटकाः । दशच्छात्राणां पालिघुट्टकार्य¹⁶ दशपाटकाः ।
अपूर्व्व-पञ्च-व्रा(ब्रा)ह्मणानां प्रत्यहम्भक्तन्दातुम्पञ्च पा-
38. टकाः । एतदधिष्ठाय (न)-कारयितुर्ब्रा(ब्रा)ह्मणस्य पाटकः । गणकस्य
पाटकः । कायस्थस्य सार्द्ध-पाटकद्वयं । मालाकार चतुष्ट-
39. यस्य । तैलिकद्वयस्य । कुम्भकारद्वयस्य । पञ्चकाहलिकानां ।
शङ्खवादकद्वयस्य । ढक्कावादकद्वयस्य । अष्टद्रागडिका-
40. नां । द्वाविडश (विश)ति-कर्मकर-चर्मकाराणाञ्च प्रत्येकं(कम्)
अर्द्धपाटकः । नटस्य पाटकद्वयं । सूत्रधारद्वयस्य । स्थपतिद्वयस्य ।
कर्मका-

41. र-द्वयस्य च । प्रत्येकं पाटकद्वयं(यम्) । अष्टचेट्टिकानां¹⁷ प्रत्येकं पादोनपाटकः । नवकर्मनिमित्तञ्च सप्तचत्वारिंश(रिंश)त्-पाटकाः । ए-
42. वमनेन नियमेन विंश(विंश)त्यधिक-पाटक-शतं । तथा देशान्तरीय-मठ-चतुष्टये । वङ्गाल-मठ-चतुष्टये च । वैश्वानर-योगेश्वर-
43. जैमनि-महाकालेभ्यश्च ॥ एषामुभयेषां मठप्रतिव(ब)द्ध¹⁸-ऋग्-यजुस्-सामाथर्व्वोपाध्यायानामष्टानां प्रत्येकं दशपाटकाः । प्र-
44. तिमठ-पञ्चछात्राणां पञ्चपाटकाः । मालाकार-नापित-तैलिक-रजकानां(नाम्) । अष्टकर्मकर-चर्मकाराणाञ्च । प्रत्येकं(कम्) । अर्द्ध-
45. पाटकः । वेट्टि(चेट्टि)काद्वयस्य प्रत्येकं पादोन-पाटकः । प्रतिमठ-न्न(न)व-कर्मनिमित्तञ्च दशपाटकाः । प्रतिमठ-चतुष्टये च । म-
46. हत्तर-त्रा(त्रा)ह्यणस्य । पाटकद्वयं । वारिकस्य सार्द्धपाटकः । कायस्थस्य सार्द्धपाटकद्वयं । गणकस्य पाटकः । द्यं(वै)द्यस्य पाट-
47. कत्रयं(यम्) । एवमनेन नियमेन । अशीत्युत्तर-पाटकशतद्वयं । वावुस-(वासव)दत्त । हर्ष । शेखर । विश्वरूप । भानुदत्त ।¹⁸ ईशान ।
48. धन्यनाग । नन्दयशः । चङ्ग । गोवर्द्धन । सिद्धघ(सिंह)दत्त । कमलनन्दि । सवितार । माणिक्य । कामुक । भीमपाल ।¹⁸ अन्नट । वत्सधर । नन्दधो-
49. ष । श्रीधर । राम । शिवव(ब)न्धु । मङ्गल । वेदो । धवल । विह्व(ष्णु)-दत्त । शान्तिदाम । गर्गशर्म । महीन्द्रसोम । रविकर । भानु । नारायण ।
50. [ज्येष्ठ]गुप्त । शसि(शि)दत्त । हरि । जयदत्त-गर्गादि-षड्ब्रा(ड्ब्रा)-ह्यण-सहस्रेभ्यश्च । नानागोत्रप्रवरेभ्यः । चतुश्चरण-नानाशाखाधायिभ्यः ।
51. समविभागेन शेषभूमिः । इत्येवं । ब्र(ब्र)ह्म¹⁸ । अग्नि । योगेश्वर । जैमनि-महाकालेभ्यः । षड्ब्रा(ड्ब्रा)ह्यणसहस्रेभ्यश्च ॥ उपरिलिखित-
52. सीमावच्छिन्नावेडिका-समेत-विषया एते । स-त्तलाः । सोद्देशाः । साम्प्र-पनसाः । स-गुवा(क*)नालिकेराः । स-जल-स्थलाः स-गर्तोषराः । स-
53. दशापराधाः । स-चौरोद्धरणाः । परिहृत-सर्व्व-पीडाः । अ-चाट-भट-प्रवेशाः । अ-किञ्चित्प्रग्राह्याः । समस्त-राजभोग-कर-हिरण्य-प्रत्या-
54. य-सहिताः । रत्नत्रयभूमि-वर्ज्जिताः । इन्द्रेश्वर-नौव(ब)न्ध-प्रतिव(ब)-द्ध-दशद्रोणिक-द्वापञ्चाशत्पाटक-व(ब)हिः । महामुद्राधिकृत-श्री-शुभा-
55. ङ्ग-द(दू)तक-मुखेन भगवन्तम्बु(म्बु)द्ध-भट्टारकमुद्दिश्य । मातापित्रोरा-त्मनश्च पुण्य-यशो(5*)भिवृद्धये । श्रावण-रवि-सङ्क्रान्तौ विधिवदुदक-

56. पूर्वकं कृत्वा । आ-चन्द्रार्कक्षिति-समकालं यावत् । भूमिच्छिद्र-न्यायेन ।
ताभ्रशासनीकृत्य । प्रदत्ता अस्माभिः । यतो भवद्भूर्ज्जनपदैः
57. क्षेत्रकरेर्वा(ब्बा)ह्यणेश्च विधेयोभूय यथादीयमान-प्रत्यायोपनयः
कार्यः । यथाकालभावि-भोगपतिभिरपि भूमेर्दानफल-गौ-
58. रवात् । अपहरणे महानरकपातभयाच्च । दानमिदं सम्यगनुमोद्यानुपा-
लनीयमिति । सम्ब(संव)त् ५ वंशाख-दिने ५ । तथा च धर्म्मा-
59. नुशंसिनः श्लोकाः ।
व(ब)हुभिर्व्वसुधा दत्ता राजभिस्सगरादिभिः ।
यस्य यस्य यदा भूमिस्तस्य तस्य तदा फलं(लम्) ॥ 16
भूमि यः प्रतिगृह्णाति यश्च
60. भूमिं प्रयच्छति ।
उभो(भौ) तौ पुष्यकर्म्मणौ नियतं श्व(स्व)र्भंगामिनौ ॥ 17
सर्व्वनितान् भाविनः पार्थिवेन्द्रान्
भूयो भूयः प्रार्थयत्येष रामः ।
61. सामान्यो(ऽ*)यं धर्म्मसेतुर्नृपाणां
काले काले पालनीयः क्रमेण ॥ 18
स्वदत्ताम्परदत्ताम्बा(त्तां वा) यो हरेत वसुन्धरां(राम्) ।
स विष्ठायां कृमिर्भूत्वा
62. पितृभिस्सह पच्यते ॥ 19
इति कमलदलाम्बु(म्बु)विन्दुलोलां श्रियमनुचिन्त्य मनुष्यजीवितञ्च ।
सकलमिदमुबाहृत्तञ्च वु(बु)द्ध्वा न हि पु-
63. र्षेः परकीर्त्तयो विलोप्याः । (॥) 20
शाळवरेन्द्रि-विनिर्गत-शुर्भा(भा)ङ्ग-दूतक-मुखेन चन्द्रपुरं(रम्)¹⁹ ।
शासनमिदम्प्रवृत्तं राज्ञः श्रीचन्द्रदे-
64. वस्य ॥ 21
कालीग्राम-भवो वैष्णवः समारोपयांव(व)भूव कृती ।
श्रीमान् विनायकाख्यो विप्राणां षड्स(ट्स)हस्राणि ॥ 22
एतच्छासनमु-
65. त्कीर्ष्णं हरदासेन सि(शि)ल्पिना ।
धात्रा(पि*) निर्मितं यस्य ।²⁰ सादृश्यं कर्म्मणः स्वचित् ॥ 23
सान्धि-नि अनु²¹

1. From the photograph in *N. K. Bhaṭṭasali Com. Vol.* and a set of impressions.
2. The symbol indicating *Siddham*, *Siddhir=astu*, or *Om siddhiḥ*.
3. Read °*saṃsāra*.
4. The *daṇḍa* is superfluous.
5. Gupta Chaudhury reads *suprāta*[*ḥ**] which is metrically defective.
6. Read *yāmikas=Tai*°.
7. Read *nistrimśa*.
8. Gupta Chaudhury reads *Kshīrodāmabu*, makes it *Kshīrodāmbu* and speaks of 'the venerable mountain (i.e. the Mandara mountain) in the waters of the Kshiroda (sea)'. Devaparvata on the Kshīrodā is already known from the Kailān plate of Śrīdhāraṇarāta and the Tripurā plate of Bhavadeva. The Kshīrodā is the modern Khīrnai. The city of Devaparvata, capital of Samatāṭa, was situated on the southern end of the Maināmatī hill near Comilla.
9. Gupta Chaudhury reads *vātika*.
10. Gupta Chaudhury reads *chaṅga* and fails to notice the reference to the Kṛishnaśikhari-grāma and Suruṅgā-nadī.
11. Gupta Chaudhury wrongly finds here reference to "monkeys roaming in *bhalaḥās* (i.e. marking-nut-trees), *Kaḍiṅga* and plantain groves."
12. Better read °*m=utkaṇṭhita*°. Gupta Chaudhury fails to notice the reference to the Chitrasilā river and interprets 'Uttarāpatha' as "northern region".
13. Gupta Chaudhury reads *prachchanna* which does not suit the metre. He also misses the reference to the interesting Hūṇa custom of scarifying certain limbs of the widows. See Sircar, *Stud. Soc. Adm. Anc. Med. Ind.*, I, pp. 216 ff.
14. Read *sambaddh-Āve*°.
15. Here and in the following lines the *daṇḍa* has been used like a hyphen and sometimes like a comma.
16. Read *ghuṣṭik-ārtham*. Gupta Chaudhury reads *pālighaṭṭikārtham* which, he thinks, means 'for the stipends'.
17. Read *cheṭṭikānām*. Gupta Chaudhury has *veṭṭikānām* which is meaningless.
18. *Sandhi* has been ignored here.
19. Śrīchandrapura has been mentioned as Chandrapura for the sake of metre.
20. Gupta Chaudhury reads *vārttā* (*ri**)*nirmmitam*. Omit *daṇḍa* after *yasya*.
21. There may have been a few *aksharas* after this.

No. 20—Betkā-Pāikpādā Vāsudeva Image Inscription of Govindachandra (c. 1020-55 A.D.), Regnl year 23.

Betkā and Pāikpādā are villages in the Munshiganj Subdivision, Dacca District, Bangladesh.

D. C. Sircar, *Bhāratavarsha*, Jyaisṭha, B. S. 1348, pp. 768ff; *Ind. Cult.*, VII, pp. 405-16; N. K. Bhattasali, *Ep. Ind.*, XXVII, pp. 26 ff.

Language : Sanskrit

Script : Gauḍīya

Summary : In the 23RD YEAR of the illustrious GOVINDACHANDRADEVĀ, the image of Vāsudeva was caused to be made by Gaṅgādāsa, the Rālaḷika (inhabitant of Rālaḷa) and the son of Pāradāsa.

TEXT¹

- 1 (A) श्रीमद्गो- (B) विन्दच- (C) न्द्रस्य सम्वत् २३
 2 (A) रालजिक²-उ- (B) परत-पा- (C) रदास-सुतः
 3 (A) गङ्गादा- (B) स-कारित-वा- (C) सुदेव-
 4 (A) भट्टारक³

Corrected Text

श्रीमद्गोविन्दचन्द्रस्य संवत् २३ (संवत्सरे त्रयोविंशे) रालजिको-
 परत-पारदाससुत-गङ्गादास-कारित-वासुदेव-भट्टारकः ॥⁴

1. From estampages and eye-copies kindly supplied by J. N. Gupta. See now Plate in *Ep. Ind.*

2. Bhattasali reads *Bālaḷika* which he takes to mean the Barujivi or betel-grower community.

3. Faint traces of a *uvarga* may possibly be noticed after *ka* in the estampage.

4. Translation : In the year 23 of [the reign of] the illustrious Govindachandra, [this image of] Lord Vāsudeva [is] caused to be made by Gaṅgādāsa, son of the late Pāradāsa [and] an inhabitant of Rālaḷa.

C—Miscellaneous

No. 21— Gayā Śitalā Temple Inscription of Yakshapāla (c. 1075-85 A.D.)

Gayā, Gayā District, Bihar.

Kielhorn, *Ind. Ant.*, XVI, pp. 64 f.; R. D. Banerji, *Mem. A. S. B.*, V, pp. 76 f.; D. C. Sircar, *Ep. Ind.*, XXXVI, pp. 92ff.

Language : Sanskrit

Script : Gauḍīya

Metres : V. 1 आर्या; V. 2 शार्दूलविक्रीडित; V. 3 वसन्ततिलक V. 4 शार्दूलविक्रीडित; Vv. 5-6 वसन्ततिलक; V. 7 शार्दूलविक्रीडित; V. 8 वसन्ततिलक; V. 9 शार्दूलविक्रीडित; V. 10 लघ्वरा; Vv. 11-12 शार्दूलविक्रीडित; V. 13-14 श्लोक (अनुष्टुम्).

Summary : At GAYĀ, the holy place on the bank of PHALGU, there was the illustrious ŚŪDRAKA who was honoured by the ruler of Gauḍa, apparently by recognising him as a vassal. His son was VIŚVARŪPA, whose son YAKSHAPĀLA built a temple of Maunāditya, Sahasraliṅga, Kamalārdhāṅgina-Nārāyaṇa (combined image of Viṣṇu and Lakshmī just like the Ardhanārīśvara form of Śiva and Pārvatī), Someśvara (twice), Phalgunātha, Vijayāditya and Kedāra, dug the tank called Uttaramānasa, and established a hall of charity.—Yakshapāla does not mention his Pāla overlord like his father (whose records are dated in the 15th year of Nayapāla and the 5th year of Vighrahapāla III) probably because his inscription was issued after the slaughter of Mahipāla II, when the Pālas were passing through a crisis.

TEXT¹

1. ओ नमः सूर्याय ॥

विषय-मधूत्कर-पूर्णं प्राणिनिकायालि['] विश्व-शतपत्रं (त्तम्) ।

अष्टाशा-दल-रम्यं प्रकाशयन्नवतु वो मा-

2.

नुः ॥

1

तीर्थं फल्गु-वट (1*) दि-तीर्थ-घटना-व्याजेन सोपानिनी

- गन्तॄणां परमस्य धौततमसां धाम्नो गद्या राजते ।
श्रीमत्यैव य-
3. या महीमय-मिलच्चित्रस्य जीवात्मना
शिल्पोत्कर्षममन्यतात्मनि विधिः कृत्वा त्रिलोकीमपि ॥ 2
अस्यां व (ब)भूव रिपु-वृन्दम-
4. निन्द्य-सौ (शौ)यः
कुर्वन्वन-प्रणयि-पत्र-निकेतनस्थं (स्थम्) ।
श्री-शूद्रकः स्वयमपूजयद्विन्द्रकल्पो
गौडेश्वरो नृपति-लक्षण-पूज-
5. या यं (यम्) ॥ 3
तस्माद्-द्रु त-पौरुषाम्बु (म्बु)धिरभूत् श्री (भूच्छ्री) -विश्वरूपो नृपः
कीर्त्ति-श्री-मतयः स्वयंवरतया भेजुर्यमेकं पाति (तिम्) ।
अ-
6. द्यापि स्फुरदुग्र-विक्रम-कथामाक[र्ण]यद्यस्य च
स्वासंभूतिमराति-चक्रमसम-चासात्तदा श्ल (1*) घते ॥ 4
लक्ष्मी रिपोः
7. स्व-भुज-वीर्य-वसी (शी) कृतां यो
भोग्यां तथा विहितवा[न्] द्विजपुङ्गवानां (नाम्) ।
एषां यथा युवतयो द्युतिमादधाना
ना-
8. काङ्गना इव विरि (रे)जुरिला-तले (5*) पि ॥ 5
यस्योज्व (ज्व)लेन यशसा भ्रमता समन्ता-
च्चक्रे चिरं धवलिते विदिशां (शं) दि-
9. [श]ञ्च (1*)
लोकेष्वभिप्रययितुं मृगलाञ्छनः स्व-
मेनाङ्कु-मुल्वणमहर्निशमा[व]धाति ॥ 6
येनाद्यापि चकाश (स)ति प्रतिदि-
10. शं देवालयाः कारिता
भूयाडशो (यांशो) हिमदीधिति-द्युति-मुषो मेदिन्यलङ्क (1*) रिणः ।
मुत्पाय (मूर्त्याया) मतया हिमाद्रि-शिखर-स्प-
11. द्वौच्छ्रितैर्मूर्द्धभिः
कुर्वन्तो वियति स्खलद्गतिरथं प्रस्थान-दुस्थं रविं (विम्) ॥ 7
धर्मस्य हृद्य इव सूनुरजातशत्रु-

- स्तस्याथ
12. धैर्यनिलयो (S*) जनि यक्षपालः ।
लुप्तकृतौ कलियुगस्य विजिम्भते यः
कामान्भृशं क्रतुभुजः क्रतुभिः पु-
13. पोष ॥ 8
नोषड (नष्टो) (S*) नङ्गत्तया परेष्वयमयं भिक्षाभुजा निर्जितः
सर्व्वेणाप्यव (ब) ला-व (ब) लो (S*) यमचिरस्थायी मनोभूर-
14. यं (यम्) ।
इत्यन्यो विधिना मनोज्ञतनुभृज्जे (ज्जे) ता द्विषं (षां) यो भुजा-
दण्डक-प्रव (ब) लः स्थिरो युधि सदा मीनध्वजो निर्म्मि-
15. तः ॥ 9
भूमारो रोहणो (S*) भूदितर-तरु-तुलामाश्रितः कल्पशाखी
कि-धेनुः कामधेनुः क्षितितल-परिखा कीर्त्ति-
16. पात्रं पयोधिः ।
इत्यासन्नादि-दातृन्प्रति जगति गिरो गीयमाना नरेन्द्रे
यस्मिन्नभ्यर्थमानेर्व्वसुभिरविरतं तर्प्यत्यर्थ-सा-
17. र्थान् ॥ 10
यद्धृत्पद्म-कुटीरक-प्रणयिताभापादिते श्रीपतौ
सुप्रीते (S*) व्यभिचार (रि) णीत्व-रतया भक्त्या परिक्रीडितं (तम्) ।
अर्थिभ्यो वि-
18. नियुक्त्याप्यनुदिनं पात्रे शुचौ जातया
मत्स्वामि-प्रियवास एष इति यः कामं श्रिया संशि (श्रि) तः ॥ 11
मौनादित्य-सहस्रलिङ्ग-
19. कमलाद्धाङ्गीन-नारायण-
द्वि (द्वा) सोमेश्वर-फल्गुनाथ-विजयादित्याह्वयानां कृतौ ।
स प्र (प्रा) सादमचीकरद्विविषदां केदारदेवस्य
20. च
ख्यातस्योत्तरमानसस्य खननं सत्रं (त्रं) वटे चाक्षये ॥ 12
सूर्या-चन्द्रमसौ यावद्यावत्क्षौणी ससागरा ।
तावत् श्री (वच्छ्री) -यक्षपालस्य रा
21. जन्तां भुवि कीर्त्तयः ॥ 13
न्यायविद्या-विदां श्रेयानागीग्राम-कुलोद्भवः ।
श्री-मुरारिद्विज-श्रेष्ठः प्रशस्तिमकरोदिमां (माम्) (॥*)
लिखितासौ
22. श्री-पद्मपाणिना (॥*)

No. 22—Bhubaneswar Stone Inscription of Bhavadeva, Minister of Harivarman (c. 1090-1110 A.D.)

Bhubaneswar,¹ Puri District, Orissa.

Prinsep and Marshall, *JASB*, VI, pp. 88 ff.; Kielhorn, *Ep. Ind.*, VI, pp. 203 f.; N. G. Majumdar, *Ins. Beng.*, III, pp. 32 ff.

Language : Sanskrit

Script : Gaudīya

Metres : Vv. 1-2, 4, 9, 12, 16, 19, 21-22, 25 वसन्ततिलक; Vv. 3, 14-15, 17, 20, 26-27, 30 शार्दूलविक्रीडित; Vv. 5, 27 अर्या; Vv. 6, 10, 13 अनुष्टुप् (श्लोक); Vv. 7, 29 उपजाति; Vv. 8, 18 शिखरिणी; V. 11 वंशस्थ; Vv. 23, 28 स्रग्धरा; V. 31 मन्दाक्रान्ता; V. 32 मालिनी; V. 33 प्रह्वषिणी.

Summary : In the Brāhmaṇa family that descended from Sāvārṇa and that lived at SIDDHALA-GRĀMA in RĀḌHĀ (in the Ajay valley in the Burdwan region) in the country of Āryāvarta, flourished three brothers, viz. Mahādeva, Bhavadeva and Aṭṭahāsa. BHAVADEVĀ (I) received the village of HASTINĪ-BHIṬṬA as a grant from the king of GAUḌA and had eight sons, the eldest of whom was Rathāṅga. From Rathāṅga was born Atyāṅga. His son was Budha *alias* Sphurita. His son ĀDIDEVA was the minister of war and peace to the king of VAṅGA. His son Govardhana was born of his wife Devakī. Govardhana's first wife was Sarasvatī. His second wife Saṅgokā, the daughter of a VANDYAGHAṬĪYA BRĀHMAṆA, gave birth to BHAVADEVĀ (II) who for a long time served under king HARIVARMADEVĀ [of Vaṅga] as his minister of peace and war. Bhavadeva *alias* BĀLAVALABHĪ-BHUJAṅGA (title indicating association with the college at Bālaivalabhī), prominent among the exponents of the Brahmādvaita system of philosophy and conversant with the writings of the BHAṬṬA (Kumārila), was an antagonist of the Buddhists and was the author of a book on Horāśāstra. He wrote a treatise on Smṛiti as well and superseded the texts that were already in the field. Following the Bhaṭṭa, he wrote a guide to the Mīmāṃsā philosophy. He was proficient in Siddhānta, Tantra, Gaṇita, Arthaśāstra, Āyurveda, Astraveda and so forth. BHAVADEVĀ excavated a tank in a village in

RĀPHĀ. He installed a stone image of NĀRĀYAṆA and built a temple in which were placed the images of NĀRĀYAṆA, ANANTA and NṚSĪMHA. In the service of the god a hundred damsels (*devadāsīs*) were engaged. A tank was excavated in the front of and a garden laid outside the temple. The eulogy was composed by Bhavadeva's friend VĀCHASPATI.

TEXT²

1. १^३ ओं नमो भगवते वासुदेव[1]य ॥
गाढोपगूढ-कमला-कुच-कुम्भ-पट्ट-
मुद्राङ्किते⁴न वपुषा परिरिप्समान[ः] ।
मा लुप्यतामभिनवा वनमालिकेति
वाग्देवतोपहसितो (S*) स्तु हरिः श्रिये वः ॥ 1
वा (बा) ⁵ल्यात्प्रभृत्यहरहृद्व्यदुपासितासि
वाग्दे-
2. वते तदधुना फलतु प्रसीद ।
वक्तास्मि भट्ट-भवदेव-कुल-प्रशस्ति-
सूक्ताक्षराणि रसनाग्रमधिश्रयेथाः ॥ 2
सावर्णस्य भुनेर्मन्हीयसि कुले ये जज्ञिरे श्रोत्रिया-
स्तेषां शासनभूमयो जनि-गृहं⁶-ग्रामाः शतं सन्तु ते ।
आर्यावर्त-भुवाम्बि-⁷
3. भूषणमिह ख्यातस्तु सर्वाग्रिमो
ग्रामः सिद्धल एव केवलमलङ्कारो (S*) स्ति राढा-श्रियः ॥ 3
सत्पल्लवः स्थितिमयो दृढव (ब) द्ढ-मूलः
शाखाप्र-लग्न-मुखर-द्विज-शीलित-श्रीः ।
न ग्रन्थिलो न कुटिलः सरलः सुपर्वा
सर्वोन्नतः सुखमिह प्रससार वंशः ॥ 4
4. तद्वंशोत्तंसमणेः⁸ कलश्य⁹ दातापि तापनप्रतिमः ।
भव इव विद्यातत्त्व-प्रभवः प्रव (ब) भूव भवदेवः ॥ 5
अग्रजानुजयोर्मध्ये महादेवाट्टहामयोः ।
स जज्ञे यज्ञपुरुषो विरिञ्चि-हरयोरिव ॥ 6

स शासनं गौड-नृपादवा-

5. प
श्री-हस्तिनीभिद्रुमभीष्ट-भूमि ।
अष्टौ सुतानष्ट-महेश-मूर्ति-¹⁰
प्रख्यान् विजज्ञे (ऽ*) थ रथाङ्ग-मुख्यान् ॥ 7
रथाङ्गादत्यङ्गः समजनि जनानन्द-जननः
शशीव क्षीरोदादविकल-कला-केलि-निलयः ।
स्फुरत्प्रज्ञाज्योतिः स्फुरित इति नाम्ना दि-
6. शि दिशि
प्रकाशो (ऽ*) भूत्सौम्य-ग्रह इव वु (वु) धस्तस्य तनयः ॥ 8
तस्माद्भूद्भिजनाभ्युदयैक-बीज-
मव्याज-पौरुष-महातरु-मूल-कन्दः ।
श्री¹¹-आदिदेव इति देव इवादिमूर्ति-
र्मम[र्त्या]त्मना भुवनमेतदलङ्करिष्णुः ॥ 9
यो वङ्गराज-
7. राज्य-श्री-विश्राम-सचिवः शुचिः ।
महामन्त्री महापात्रमव (ब) न्ध्यः सन्धिविग्रही ॥ 10
स देवकी-गवर्भं (र्भं)-भं (भ) वं भुवः स्थितौ
समर्थमुच्चैःपद-लब्ध (ब्ध)-पौरुषं (षम्) ।
सरस्वती-जानिमजीजनत्सुतं
जगत्सु गोवर्द्धनमच्युतोपमं (मम्) ॥ 11
वीर-स्थलीषु च सभासु च ती-
8. थिकानां
दो[ल्ली]लया च कलया च वचस्वितायाः ।
यो वर्द्धयन् वसुमतीञ्च सरस्वतीञ्च
द्वेषा व्यधत्त निज-नाम-पदं सदर्थं (थम्) ॥ 12
वन्धां वन्दघटीयस्य व्र (ब्र) ह्यणः प्रयतां मुतां (ताम्) ।
साङ्गोकामङ्गनारत्नम्पत्नीं स परिणीतवान् ॥ 13
तस्यां स्वप्न- [वि] धा-
9. न-वो (वो) धित-निजोत्पादः स देवो हरि-
र्जातः श्री-भवदेव-मूर्तिरमुतः क्षमामण्डली-कश्यपात् ।
यत्पाणि-प्रणयि द्वयञ्जलजयोरालक्षितं लक्ष्मणा
यस्यान्तर्निहितो (ऽ*) स्ति कौस्तुभ इति ज्ञातं प्रकाशोदयात् ॥ 14

लक्ष्मीन्दक्षिणदोष्णि मन्त्र-विभवे विश्व-

10. म्भरा-मण्डलं
 जिह्वाग्रे च सरस्वती रिपुतनौ नागान्तकं पट्टिणं¹² ॥
 चक्रम्पादतले निवेशितवता दिव्यन्तदाद्यम्बपु-¹⁸
 निह्नोतुन्निज-चिह्नमेतदमुना नूनम्बि¹⁴पर्यासितं¹² ॥ 15
 यन्मन्त्र-शक्ति-सचिवः सुचिरं चकार
 राज्यं स धर्मविजयी
11. हरिवर्मदेवः ।
 तन्नन्दने वलति यस्य च दण्डनीति-
 वर्तमानुगा¹⁵ व (ब) हल-कल्प-नतेव लक्ष्मीः ॥ 16
 सत्पात्रस्य महाशयस्य कमलाधारस्य यस्य क्षमा-
 म्बि (म्बि) भ्राणस्य गुणाम्ब (म्बु) धेरकलितस्यान्तर्न दीनात्मनः ।
 मर्यादा-महिम-प्रसा-
12. द-शुचिता-गाम्भीर्य्य-धैर्य्य-स्थिति-
 प्रायाः प्रायश एव वाक्यथमतिक्रान्ताः स्वदन्ते गुणाः ॥ 17
 महागौरी कीर्तिः स्फुरदसि-कराला भुजलता
 रण-क्रीडा चण्डी रिपु-रुधिर-चर्चरा रणभुवः (।*)
 महालक्ष्मीर्मूर्तिः प्रकृति-ललि-
13. तास्ता गिर इति
 प्रपञ्चः शक्तीनां यमिह परमेशं प्रथयति ॥ 18
 यद्वा (त्रा) ह्य-तेजसि व (ब) लीयसि मन्दवीर्य्यः
 खद्योत-पीतकरणे तरणिस्तनोति ।
 उच्चैरुदञ्चति यदीय-यशः-शरीरे
 जातस्तुषारशिखरी ननु जानुदधनः ॥ 19
 व (ब) ह्या-
14. द्वैतविदामुदाहरण-भूरुद्भूत-विद्याद्भुत-
 त्रष्टा भट्ट-¹⁶गिरां गम्भीरिम-गुण-प्रत्यक्ष-दृशवा कविः ।
 वौ (बौ) द्वाग्भोनिधि-कुम्भसम्भव-मुनिः पाषण्ड-वैतण्डिक-
 प्रज्ञा-खण्डन-पण्डितो (ऽ*) यमवनौ सर्व्वज्ञलीलायते ॥ 20
 सिद्धान्त¹⁷-तन्त्र¹⁸-नाणि-
15. ताण्णव-पारदृशवा
 विश्वाद्भूत-प्रसविता फल¹⁹-संहितासु ।
 कर्ता स्वयं प्रथयिता च नवीन-होरा-
 शास्त्रस्य यः स्फुटमभूदपरो वराहः²⁰ ॥ 21
 यो धर्म-शास्त्र-पदवीषु जरन्निव (ब) न्धा-
 नन्धीचकार रचितोचित-सत्प्रव (ब) न्धः ।

सुव्याख्यया विशद-

16. यन्मुनि-धर्म-गाथाः
स्मार्त्तक्रिया-विषय-संशयमुन्ममाज्जं ॥ 22
मीमान्सा²¹यामुपायः स खलु विरचितो येन भट्टोक्त-नीत्या
यत्र न्यायाः सहस्रं रवि-किरण-समा न क्षमन्ते तमान्ति²² ।
किं भूम्ना सीम्नि साम्नां सकल-कवि-कलास्वागमेष्वर्थ-
17. शास्त्रे-
ष्वायु[र्वे]दास्त्रवेद-प्रभृतिषु कृतधीरद्वितीयो (S*) यमेव ॥ 23
यस्य खलु वा (वा) लवलभो भुजङ्गः इति नाम नादत्तं केन ।
मीमान्सयापि²³ स-पुलकमार्कार्णित-वर्णितोद्गीतं¹² ॥ 24
दंष्ट्राल-दुष्ट-भुजग-व्रण-मोह-रात्रि²⁴
प्रत्यूष-तूर्य-निन-
18. देरिव मन्त्रवर्णः ।
यो जीवयन्²⁵ जगदशेषमभूदपूर्व-
मृत्युञ्जयो गरल-केलिसु नीलकण्ठः ॥ 25
राढायामजलासु जाङ्गल-पथ-ग्रामोपकण्ठस्थली-
सीमामु श्रम-मग्न-पान्थ-परिषत्प्राणाशय-प्रीणनः ।
येनाकारि जलाशयः प-
19. रिसर-स्नाताभिजाताङ्गना-
ववत्राञ्ज (ञ्ज) -प्रतिविम्ब (म्ब) -मुग्ध-मधुपी-शून्याञ्जि (ञ्जि) नो-काननः ॥ 26
तेनायं भगवान् भवार्णव-समुत्ताराय नारायणः
शैल-सेतुरिव प्रसाधित-धरापीठः प्रतिष्ठापितः ।
यः प्राचीवदनेन्दु-नील-तिलको लीलावतन्सोत्पलं^{25a}
भू-
20. मेर्भूतल-पारिजात-विटपी संकल्प-सिद्धिप्रदः ॥ 27
तेन प्रासाद एष त्रिपुरहर-गिरि-स्पृष्टया वर्द्धित-श्रीः
श्रीमान् श्रीवच्छ²⁶-लक्ष्म[र] हरिरिव विहितो विस्फुरच्चक्रचिह्नः ।
जित्वा यो वैजयन्तं वियति वितनुते वैजयन्ती-विलासान्
कलासे
21. नाभिलाषं कलयति गिरिशे यस्य संलक्ष्य लक्ष्मीं¹² ॥ 28
न्यवीविशद्वेश्मनि तत्र विष्णोः
स निर्वर्भ (वर्भ) रं गवर्भ (वर्भ) -गृहान्तरेषु ।
नारायणानन्त-नृसिंह-मूर्त्ति-

- विविधातृ-ववत्रेष्विव वेदविद्याः ॥ 29
 एतस्मै हरिमेघसे वसुमती-विश्रान्त-विद्याधरी-
 विश्रान्त-
22. न्दधतीः शतं स हि ददौ शारङ्गशावी-दृशः ।
 दग्धस्योप्रदृशा दृशैव दिशतीः कामस्य संजीवनं
 काराः कामिजनस्य सङ्गम-गृहं सङ्गीत-केलि-श्रिया¹² ॥ 30
 प्रासादाप्रे स खलु जगतः पुष्प-पण्यैक-वीथीं
 चक्रे वापीं मरकत-मणि-स्व-
23. च्छ-मुच्छाय-तोया¹² ।
 मध्ये वारि प्रतिकृतिमिषाद्दृश्यन्तीव तादृ-
 निवण्णोर्द्धामाद्भूतमहिकुलस्याधिकं या चकास्ति ॥ 31
 व्यधित विवु (बु) ध-धाम्नः सीम्नि संसार-सारं
 स खलु निखिल-नेत्रानन्द-निस्यन्द-पात्रं¹² ।
 त्रिभुवन-जय-खिन्नानङ्ग-विश्रा-
24. म-धाम
 प्रथित-रति-विभाव-स्थानमुद्यान-रत्नं¹² ॥ 32
 तस्यैव प्रिय-सुहृदा द्विजाग्रिमेण
 श्री-वाचस्पति-कविना कृता प्रशस्तिः ।
 श्राकल्पं शुचि-सुरधाम-मूर्ति-कीर्त्त-
 रध्यास्तां जघनमियं सुव[र्ण] काञ्ची ॥ 33
 - - - - - - - - -²⁷
25. ²⁸प्रशस्तिरियं वा (वा) लवलभीभुजङ्गापरनाम्नो भट्ट-श्री-भवदेवस्य ।

1. The inscription is said to have been originally fixed on the temple of Ananta-Vāsudeva at Bhubaneswar. It was taken out in 1810 by General Stewart along with another inscription belonging to the reign of the Gaṅga king Aniyaṅkabhima, and brought over to the Asiatic Society of Bengal, Calcutta. This was taken strong objection to by the priests of Bhubaneswar; and in 1837 Major Kittoe arranged with the Society for the restitution of the inscribed stones. They were accordingly sent back, but instead of being placed in their original positions, the stones were fixed on the western wall of the temple courtyard where they may be seen even now. See *JASB*, 1837, pp. 278 ff.; R. L. Mitra, *Antiquities of Orissa*, II, p. 85. P. Acharya suggests that the inscription was engraved on the wall of a temple built by Bhavadeva in Bengal, but was wrongly sent to Bhubaneswar in place of a genuine Bhubaneswar inscription lying with the Asiatic Society. He seems to be right. See *Proc. IHC*, Calcutta, 1939, pp. 287 ff.

2. From the facsimile in *Ins. Beng.*, III.
3. Symbol for *siddham* or *siddhir=astu*.
4. *To* was originally engraved.
5. The record does not distinguish between *va* and *ba*, the latter being in all cases indicated by the sign for the former.
6. Read *gṛiha-grāmā*.
7. Read *bhuvām vi°*.
8. Read *maṇiḥ*.
9. Read *phalasya* as suggested by Princep. Kielhorn suggests *kal-āva-dāto=ḥpi*.
10. The eight *mūrtis* of Śiva are referred to in the *Agnipurāṇa*, 96.87: *Śarvaṁ Paśupatiṁ Yogaṁ Rudraṁ Bhavam=ath=Eśvaram | Mahādevaṅ=cha Bhīmaṅ=cha mantrās=tad-vāchakā ime*.
11. The rule of *sandhi* has not been observed owing to the requirement of the metre.
12. One would expect final *m* instead of the *anusvāra*.
13. Read *°d-ādyam va°*.
14. Read *nūnam vi°*.
15. *Rrtmo* was originally engraved.
16. Bhaṭṭa is evidently the same as Bhaṭṭa Kumārila.
17. The *Siddhāntas* are five in number; cf. *Bṛihatsamhitā*, II.
18. According to Kielhorn (who refers to Thibaut's *Astronomy*, p. 64) *tantra* treats of "the motions of heavenly bodies."
19. As Majumdar points out, the *Bṛihatsamhitā* has been explained by Utpala as *Phala-grantha*.
20. Varāha is evidently the celebrated Varāhamihira.
21. Read *Mīmāṃsā*.
22. Read *tamāṃsi*.
23. Read *mīmāṃsay=āpi*.
24. We can also arrange *°rātri-pratyūsha*.
25. Read *jīvayaṅ=jagad°*.
- 25a. Read *°vataṃs=o°*.
26. Read *śrīmāṅ=chchhivatsa°*.
27. Some eight letters are illegible here.
28. The line commences below the *aksharas jāgri* of the word *dij-āgrimeṇa* of the previous line.

No. 23—Rājghaṭ Stone Inscription of Bhīmadeva,
[Minister of Madanapāla (c. 1143-62 A. D.)]

Rājghaṭ at Vārāṇasī, Varanasi District, U.P.

D. C. Sircar, *Ep. Ind.*, XXXII, pp. 277 ff.; Vol. XXXVII, pp. 245 f.

Language : Sanskrit

Script : Early Nāgarī

Metres : Vv. 1, 3, 6 Āryā; V. 2 Gīti; V. 4 Śārdūlavikrīḍita;
V. 5 Vasantatilaka; V. 7 Anuṣṭubh.

Summary : MAṄGADEVA, the *Mahāsāndhivigrahika* and a member of the council of hereditary ministers of the king of GAUḌA, had a son CHAṄGADEVA by name, who received the title 'Rāṇaka of the Kingdom' which was very difficult to obtain. Chaṅgadeva's son, BHĪMADEVA, who was the *Mahāsāndhivigrahika* of the lord of the GAUḌA country, saved the kingdom of GAUḌA-VARENDRA after it had been immersed in the waters of the ocean that was the forces of the king of the RĀYĀRI lineage¹ and the king of KALIṄGA.—On the bank of the Avimuktanadī (i.e. Gaṅgā at Vārāṇasī), Bhīmadeva constructed a temple of the god BHAVA (Śiva).—This BHĪMADEVA was the *Sandhivigrahika* of the Pāla king MADANAPĀLA (c. 1143-62 A.D.) and executed the latter's Manahali copper-plate grant issued in the eighth regnal year. The present inscription points to Madanapāla's success against the Gāḍhavālas in the Vārāṇasī region.

TEXT^{1a}

1. सिद्धम्² (॥*) [न]मः शिवाय ॥
गौडमहीभृन्मौलामात्य-स[भा]यां सं[भा]जि[तारिरभूत्] ।
देव इव [मंग³]-[1⁴]
 2. देवः क्षितिप-महासांघिविग्रहिकः ॥ 1
श्री-चंगदेवमजन[य]दयमथ तनयं प्र[सि]द्ध-नयविनय-
 3. म् ।
 4. प्राप दुरापां रा[ण]क-पदवीम[लघी]यसीं स रा[ज्य]स्य ॥ 2
[तस्य] तनूजः श्रीमानुदपद्यत भीमदेव इ-
- ति विदितः ।

- स च गौडावनि-जानेरजनि महासा[·]धिविग्रहिकः ॥ 3
भिन्नारि-द्विप-निज्जि[ता]नयदिषु- 1⁶
5. स्तोमातिरोमांचभृ-
द्युद्धो[र्व्वी] कथितं द्विरुक्ति-चकिता प्राप्ता न यद्विक्रमम् ।
दानायानिशमुज्जु (ज्जि)तांवु (बु)-
6. सरितो येन स्थले वाहिता-
स्तत्प्रत्याहरता [स]रि[त्]कु[ल]-तला[डु]ल्लासिता धूलयः ॥ 4
रायारिवंश-नरना-
7. थ-कलि (·*)गराज-
मुख्यारि-वीरव (ब) ल-वारिधिमध्य- [गुप्तं (प्तम्)]⁷ ।
[ये]नोदधारि गुरु-गौड-वरे[न्द्र]-⁸राज्य[·]
मज्जत्पु- ॥⁹
8. रातन-वहिव्र-चरि[त्र-चा]रि ॥ 5
विपुल-शिलामय[मि]दमयमविमुक्त-[न]दी-¹⁰ललाटतल-तिलकम् ।
भव-[भ]-
9. [वनं] महदरचयदरिचय-चेतश्चमत्कृतये ॥ 6
[सर्वं]-सेव्य[मि]दं न्याय[तो] (s*) धिदेवकुलायते ।
आदि- ॥¹¹
10. त्य-[का]च-[प्र]त्यय-गांगेय-कलश-ध्वजम् ॥ 7

1. The reference may be to king Rāyārideva Trailokyasimha, grandfather of Vallabhadeva of the Assam plates of Śāka 1107 (1185 A. D.). See *Ep. Ind.*, V, pp., 183 ff.

1a. From impressions.

2. Expressed by symbol.

3. Originally I was inclined to read this name differently. But the most probable reading of the damaged letters now appears to me to be *maṅga*. The first letter does not appear to be *ga*.

4. These *daṅḍas*, which were incised to cover up a little space at the end of the line, are unnecessary.

5. Originally I was inclined to read the name as *Vamga*; but the first letter looks more like *cha* than *va*.

6. The *daṅḍa* is redundant (cf. note 4 above).

7. The reading may also be *luṭṭam̃*.
8. The reading is possibly not *narendra*.
9. These superfluous *daṇḍas* have a cancellation mark (cf. note 4 above).
10. The reading may possibly also be *taṭī* meaning 'the bank of the river'.
11. This unnecessary *daṇḍa* bears a cancellation mark (cf. notes 4 and 9 above).

CHAPTER V

THE SENAS OF BENGAL AND BIHAR AND THEIR SUCCESSORS

A—The Senas

No. 24—Deopādā Stone Inscription of Vijayasena (c. 1096-1159 A.D.)

Deopādā,¹ Rajshahi District, Bangladesh.

Metcalfe, *JASB*, XXXIV, i, pp. 128-54; Kielhorn, *Ep. Ind.*, I, pp. 307 ff.; N. G. Majumdar, *Inscriptions of Bengal*, III (1929), pp. 46 ff.

Language : Sanskrit

Script : Gauḍīya

Metres : Vv. 1, 20, 22, 33, 35 वसन्ततिलक; Vv. 2-3, 6, 12-13, 17-19, 21, 25, 27, 30, 32 शार्दूलविक्रीडित; Vv. 4-5, 9, 11, 23, 26, 31 लघुरा; Vv. 7, 15, 29 पृथ्वी; Vv. 8, 34 मन्दाक्रान्ता; Vv. 10, 16 मालिनी; V. 14 शिखरिणी; V. 24 इन्द्रवज्रा; Vv. 28, 36 उपजाति.

Summary : In the LINEAGE OF THE MOON were born VĪRASENA and others who were kings of Dākṣiṇāṭya. In that family flourished Sāmantasena, the head-garland of the BRAHMA-KSHATRIYAS (mixed Brāhmaṇa-Kshatriya community). He defeated the despoilers of the royal fortune of KARṆĀṬA. In his later years he retired to a hermitage on the banks of the GANGES. His son was HEMANTASENA. His son, from his wife YAŚODEVĪ, was VIJAYASENA who defeated the kings of GAUḌA, KĀMARŪPA and KALIṄGA and threatened NĀNYA (the Karṇāṭa king of North Bihar), RĀGHAVA (the Gaṅga king of Kaliṅga, 1156-70 A.D.), VARDHANA and VĪRA. He also led a naval expedition along the Ganges in order to conquer the kings OF THE WEST.—Vijayasena built a temple and installed therein the image of the god PRADYUMNEŚVARA (Hari-Hara) and excavated

a tank in its vicinity. The composer of the *praṣasti* was the poet UMĀPATIDHARA and the engraver was Rāṇaka ŚŪLAPĀṆI who was the crest-jewel of the guild of artisans of VARENDRA, and the son of Bṛihaspati, grandson of Manodāsa and great-grandson of Dharma.

TEXT²

1. सिद्धम्³ ॥ ओं नमः शिवाय ॥
वक्षोशुकाहरण-साधवस-कृष्ट-मौलि-
माल्यच्छटाहृत-रतालय-दीप-भासः ।
देव्यास्त्रपामुकुलितं मुखमिन्दुभाभि-
र्द्वीक्ष्याननानि हसितानि जयन्ति शम्भोः ॥ 1
लक्ष्मीवल्लभ- ।⁴
2. शैलजादयितयोरद्वैत-लीलागृहं
प्रद्युम्नेश्वरशब्द (ब्द)-⁵लाञ्छनमधिष्ठानं नमस्कुम्भहे ।
यत्रालिङ्गन-भङ्ग-कातरत[या⁶] स्थित्वान्तरे कान्तयो-
र्द्वीभ्यां कथमप्यभिन्नतनुता शिल्पेऽन्तरायः कृतः ॥ 2
यत्सिंहासनमीश्वर-⁷
3. स्य कनकप्राय [] जटामण्डलं
गङ्गा-शीकरमञ्जरी-परिकरं च्चामर-प्रक्रिया ।
श्वेतोत्फुल्ल-फणाञ्चलः शिवशिरः-सन्दानदामोरग-
श्छत्रं यस्य जयत्यसावचरमो राजा सुघादीधितिः ॥ 3
वंशे तस्यामरस्त्री-वि-
4. तत-रतकला-साक्षिणो दाक्षिणात्य-
क्षौणीन्द्रर्वीरसेन-प्रभृतिभिरभितः कीर्त्तिमद्भुव (ब्ब) भूवे ।
यच्चारित्रानुचिन्ता-परिचय-शुचयः सूक्ति-माधवीक-धाराः
पाराशर्येण विश्वश्रवण-परिसर-प्रीणनाय प्रणीताः ॥ 4
तस्मिन्से-
5. नान्ववाये प्रतिसुभट-शतोत्सादन-त्र (त्र) ह्यावादी
स त्र (त्र) ह्यक्षत्रियाणामजनि^{4a} कुलशिरोदाम सामन्तसेनः ।
उद्गीयन्ते यदीयाः स्वल्पदुदधिजलोल्लोल-शीतेषु सेतोः
कच्छान्तेष्वप्सरोभिर्दृशरथतनय-स्पृहया युद्धगाथा-
6. यस्मिन् सङ्गरचत्वरे पटुरटत्तूर्योपहृतद्विष-
: ॥ 5

- द्वर्गो येन कृपाण-कालभुजगः खेलायितः पाणिना ।
 द्वैधीभूत-विपक्ष-कुञ्जरघटा-विश्लिष्ट-कुम्भस्थली-
 मुक्तास्थूल-वराटिका-परिकरैर्व्या-
 प्तं तदद्याप्यभूत् ॥ 6
7. गृहाद्गृहमुपागतं व्रजति पत्तनं पत्तना-
 द्वनाद्वनमनुद्भुतं भ्रमति पादपं पादपात् ।
 गिरेर्गिरिमधिश्चितन्तरति तोयधन्तोयधे-
 र्यदीयमरि-सुन्दरी-सरक-पृष्ठलग्नं यशः ॥ 7
 दुर्वृत्तानामयमरि-
8. कुलाकीर्ण-कर्णाट-लक्ष्मी-
 लुष्टाकानां कदनमतनोत्तादृगेकाङ्ग-वीरः ।
 यस्मादद्याप्यविहत-वसा-मान्स-⁸भेदः-सुभिक्षां
 हृष्यत्पौरस्त्यजति न दिशं दक्षिणां प्रे[त]-भर्ता ॥ 8
 उद्गन्धोन्याज्यधूमैर्मूर्गशिशुरसिताखिन्न-
9. वैखानसस्त्री-
 स्तन्यक्षोराणि कीर-प्रकर-परिचित-त्र (त्र)हा-पारायणानि ।
 येनामेव्यन्त शेषे वयसि भवभयास्कन्दिभिर्मस्करीन्द्रैः
 पूर्णोत्सङ्गानि गङ्गा-पुलिन-परिसरारण्य-पुण्याश्रमाणि ॥ 9
 अचरम-परमात्मज्ञान-भी-
10. ष्मादमुष्मा-
 त्रिज-भुज-मद-मत्ताराति-माराङ्क-वीरः ।
 अभवदनवसानोद्भिन्न-निर्णिणक्त-तत्त-
 दगुण-निवहमहिम्नां वेश्म हेमन्तसेनः ॥ 10
 मूर्द्धन्यद्वेन्दुचूडामणि-चरणरजः सत्यवाक्कण्ठभित्तौ
 शास्त्रं श्रोत्रे (5*) रि-
11. केशाः पदभुवि भुजयोः क्रूर-मौर्वी-किणाङ्कः ।
 नेपथ्यं यस्य जज्ञे सततमियदिदं रत्न-पुष्पाणि हारा-
 स्ताडङ्कं नूपुरत्रक्कनक-वल्लयमप्यस्य भृत्याङ्गनानाम् ॥ 11
 यद्दोर्व्वल्लि-विलास-लव्ध (ब्ध) गतिभिः शल्यैर्व्विन्दोणोरसां⁹
12. वीराणां रण-ती [र्थ] -वैभववशाद्दिव्यं वपुर्व्वि (ब्बि) भ्रताम् ।
 संसक्तामरकामिनी-स्तनतटी-काश्मीरपत्राङ्कितं
 वक्षः प्रागिव मुग्धसिद्ध-मिथुनैः सातङ्कमालोकितम् ॥ 12
 प्रत्यर्थि-व्ययकेलि-कर्मणि पुरः स्मेरं मुखं वि (बि) भ्रतो
 रे-

13. तस्यैतदसेश्च कौशलमभूद्दाने द्वयोरद्भुतम् ।
शत्रोः को (S*)पि दधेऽवसादमपरः सख्युः प्रसादं व्यधा-
देको हारमुपाजहार मुहूदामन्यः प्रहारं द्विषाम् ॥ 13
महाराज्ञी यस्य स्व-पर-निखिलान्तःपुरवधू-
14. शिरोरत्नश्रेणी-किरणसरणि-स्मेरचरणा ।
निधिः कान्ते[:] साध्वी-व्रत-वितत-नित्योज्ज्वल-यशा
यशोदेवी नाम त्रिभुवन-मनोज्ञाकृतिरभूत् ॥ 14
ततस्त्रिजगदीश्वरात्समजनेष्ट¹⁰ देव्यास्ततो (*S)-
प्यराति-व (ब) लशातनोज्ज्व-
15. ल-कुमारकेलिक्रमः
चतुर्ज्जलधि-मेखलावलयसीम-विश्वम्भरा-
विशिष्टजय-सान्वयो विजय [से]न-पृथ्वीपतिः ॥ 15
गणयतु गणशः को भूपतींस्ताननेन
प्रतिदिनरणभाजा ये जिता वा हता वा ।
इह जगति विषे-
16. हे स्वस्य वंशस्य पूर्वः
पुरुष इति सुधांशौ केवलं राजशब्दः (ब्दः) ॥ 16
संख्यातीत-कपीन्द्रसैन्य-विभुना तस्यारिजेतुस्तुलां
किं रामेण वदाम पाण्डव-चमूनाथेन पार्थेन वा ।
हेतोः खड्गलतावर्तसित-भुजामातस्य¹¹ येनार्ज्जितं
सप्ता-
17. भ्रमोदितटी-पिनढवसुधा-चक्रैकराज्यं फलम् ॥ 17
एकंकेन गुणेन यैः परिणतं तेषां विवेकादृते
कश्चिद्धृत्यपरश्च रक्षति सृजत्यन्यश्च कृत्स्नं जगत¹² ।
देवो (S*)यं तु गुणैः कृतो व (ब) हृतिथैर्धोमान्¹³ जघान द्विषो
वृत्तस्थानपुषच्चकार च
18. रिपुच्छेदेन दिव्याः प्रजाः ॥ 18
दत्त्वा दिव्यभुवः प्रतिक्षितिभृतामुर्वीमुरीकुर्वता
वीरासृग्लिपि-लाञ्छितोऽसिरमुना प्रागेव पत्नीकृतः ।
नेत्यं चेत् कथमन्यथा वसुमती भोगे विवादोन्मुखी
तत्राकृष्टकृपाणधारिणि गता भ-¹⁴
19. इन्द्रं द्विषां सन्ततिः ॥ 19
त्वं नान्य-वीर-विजयीति गिरः कवीनां
श्रुत्वाऽन्यथामनन-रूढ-निगूढ-रोषः ।

- गौडेन्द्रभद्रददप्राकृत कामरूप-
 भूपं कलिङ्गमपि यस्तरसा जिगाय ॥ 20
 शूरमन्य इवासि नान्य किमिह स्वं राघव श्लाघसे
 स्प-
20. द्वौ वर्द्धन मुञ्च वीर विरतो नाद्यापि दर्पस्तव ।
 इत्यन्योन्यमहन्निश-प्रणयिभिः कोलाहलैः क्षमाभुजां
 यत्कारागृह-यामिकैर्नियमितो निद्रापनोद-बलमः ॥ 21
 पाश्चात्यचक्र-जय-केलिषु यस्य याव-
 द्गङ्गाप्रवाहमनुधावति¹⁶
21. नौ-विताने ।
 भर्गस्य मौलिसरि¹⁷दम्भसि-भस्मपङ्क-
 लग्नोज्जितेव तरिरिन्दु-कला चकास्ति ॥ 22
 मुक्ताः कर्पासवीजैर्मरकतशकलं शाकपत्रैरलावू(बू)-
 पुष्पै रूष्याणि रत्नं परिणतिभिदुरैः कुक्षिभिर्द्वाडिमानाम् ।
 कुष्माण्डोवल्लरीण[† f]व-
22. कसितकुसुमैः काञ्चनं नागरीभिः
 शिक्ष्यन्ते यत्प्रसादाद्(द्व)हुविभवजुषां योषितः श्रोत्रियाणाम् ॥ 23
 अश्रान्तविश्राणित-यज्ञयूप-
 स्तम्भावर्त्तो द्रागवलम्ब(म्ब)मानः ।
 यस्यानुभावादभुवि सञ्चचार
 कालक्रमादेक-पदो(S*)पि धर्मः ॥ 24
 मेरोरा-
23. हत-वैरिसङ्कुल-त्तटादाहूय यज्वामरान्
 व्यत्यासं पुरवासिनामकृत यः स्वर्गस्य मर्त्यस्य च ।
 उत्तुङ्गः सुरसद्यमिश्र विततैस्तल्लेश्च शेषीकृतं
 चक्रे येन परस्परस्य च समं द्यावापृथिव्योर्बुधुः ॥ 25
 दिक्शाखामूलकाण्डं गगनतल-म-¹⁸
24. हाम्भोधिमध्यान्तरीयं
 भानोः प्राक्प्रत्यगद्वि-स्थितिमिलदुदयास्तस्य मध्याह्नशैलम् ।
 आलम्ब(म्ब)स्तम्भमेकं त्रिभुवनभवनस्पैकशेषं गिरीणां
 स प्रद्युम्नेश्वरस्य¹⁹ व्यधित वसुमतीवासवः सौधमुच्चैः ॥ 26
 प्रासादेन तवामुनैव हरितामध्वा²⁰
25. निरुद्धो मुधा
 भानो(S*)द्यापि कृतो(S*)स्ति दक्षिणदिशः कोणान्तवासी मुनिः ।

- अन्यामुच्छपथो (S*) यमृच्छतु दिशं विन्ध्यो (S*) प्यसौ वर्द्धतां
यावच्छक्ति तथापि नास्य पदवीं सौधस्य गाहिष्यते ॥ 27
- स्रष्टा यदि स्रक्ष्यति भूमिचक्रे
सुमेरुमृत्पिण्ड-विव-
26. संनाभिः ।
तदा घटः स्यादुपमानमस्मिन्
सुवर्ण-कुम्भस्य तर्दाप्यतस्य ॥ 28
विलेशयविलासिनी-मुकुटकोटिरत्नाङ्कुर-
स्फुरत्किरणमञ्जरी-च्छुरितवारिपुरं पुरः ।
चखान पुरवैरिणः स जलमग्न-²¹
27. पौराङ्गना-
स्तनेण-मदसौरभोच्चलित-चञ्चरीकं सरः ॥ 29
उच्चिच्छाणि दिगम्ब (म्ब) रस्य वसनान्यर्द्धाङ्गना-स्वामिनी
रत्नालंकृतिभिर्विशेषित-वपुः शोभाः शतं मुध्रुवः ।
पौराद्याश्च पुरीः श्मशानवसर्तेभिक्षाभु-
28. जो (S*) स्याक्षयां
लक्ष्मीं स व्यतनोद्दरिद्रभरणे मुञ्जो हि सेनान्वयः ॥ 30
चित्रक्षौमेभ्रमर्मा हृदय-विनिहित-स्थूलहारोरगेन्द्रः
श्रीखण्डक्षोद-भस्मा करमिलित-महानीलरत्नाक्षमालः ।
वेषस्तेनास्य तेने गरुडमणिलता-गोन-²²
29. सः कान्तमुक्ता-
नेपथ्य-त्रस्थिरिच्छासमुचित-रचनः कल्पकापालिकस्य ॥ 31
वा (बा) होः केलिभिरद्वितीय-कनकच्छत्रं धरित्रीतलं
कुर्वाणेन न पर्य्यशेषि किमपि स्वेनैव तेनेहितम् ।
किन्तस्मं दिशतु प्रसन्नवरदो (S*) प्यद्धन्दुमौलिः
30. परं
स्वं सायुज्यमसावपश्चिम-दशाशेषे पुनर्दास्यति ॥ 32
प्रस्तोतुमस्य परितश्चरितं क्षमः स्यात्
प्राचेतसो यदि पराशरनन्दनो वा ।
तत्कीर्त्तिपूर-सुरसिन्धु-विगाहनेन
वाचः पवित्रयितुमत्र तु नः प्रयत्नः ॥ 33
यावद्वास्तोस्पति-
31. पुरधुनी भूर्भुवः स्वः पुनीते
यावच्चान्द्री कलयति कलोत्तंसतां भूतभर्तुः ।

- यावच्चेतो गमयति सतां श्वेतिमानं त्रिवेदी
 तावत्तासां रचयतु सखी तत्तदेवास्य कीर्तिः ॥ 34
 निर्णिणवत्-सेनकुलभूपति-मौक्तिकाना-
 मग्रन्थिल-ग (ग्र)-
32. थन-पक्षमलसूत्र-वल्लिः ।
 एषा कवेः पद-पदार्थ-विचारशुद्ध-
 वु (बु) द्वेषमापतिधरस्य कृतिः प्रशस्तिः ॥ 35
 धम्मो (म्म) -प्रणप्ता मनदासनप्ता²³
 वृ (बृ) हस्पतेः सूनुरिमां प्रशस्तिं (स्तिम्) ।
 चखान वारेन्द्रक-शिल्पिगोष्ठी-
 चूडामणी राणक-शूलपाणिः ॥ 36

1. To the south of Deopādā there is a village called Vijaynagar which R. P. Chanda identifies with Vijayapura, mentioned in Dhoyi's *Pavanadūta* as the capital of the Sena kings. See *Gaudarājamālā* (Bengali), p. 75. But the Barrackpur plate shows that Vijayasena's capital was Vikramapura (N. G. Majumdar, *op. cit.*, p. 62).

2. From the facsimile published in *Ep. Ind.*, I.

3. Expressed by symbol.

4. There is a vertical sign after *bha*; this covered a little space at the end of the line.

4a. The Brahmakshatriyas are those who have both Brāhmana and Kshatriya blood in their veins. The Purānas describe the dynasties whose progenitors were born of Brāhmaṇa father and Kshatriya mother as Brahmakshatriya: cf.

Parasparam yugānān=cha Brahmakshatrasya ch=odbhavaḥ ।

Yathā vai prakṛitis=tebhyaḥ pra:rittānām yathā kshayam ॥

Ĵāmadagnyena Rāmeṇa kshatre nraṇaśeṣhite ।

Kṛit=eyam paṅkulā sarīā kshatṛiyar=vasudhādhipaiḥ ॥

Divaṃ zatān=ahaṃ tubhyaṃ kirtayishye mbodhota ।

Ekasy=Aikshvāku-vaṃśasya prakṛitīm pra:akshate ।

Rājānaḥ śreṇibaddhās=tu tath=ānye kshatṛiyā bhui ॥

(*Brahmānda Purāna*, 33.44-46)

Brahmakshatrasya yo yonir=āmsō rājashu-satkrītaḥ ।

Kṣemakam praḥya rājānaṃ samsthā praḥsyoti ।at kalau ॥

Ity=sha Paura:ō āmsō yathā:at=anukīrtitah ॥

(*Vāyu Purāna*, 99.238-39)

See Sircar, *The Guhilas of Kishkindhā*, pp. 6 ff.

5. *Va* and *ba* are never distinguished in the record.
6. Originally *°yām*; but the *anusvāra* seems to have been deleted.
7. There is a vertical line here as at the end of line 1.

8. Read *māmsa*.
9. There is a vertical line here as at the end of lines 1 and 2.
10. Read *samajanishṭa*.
11. Read *mātrasya*.
12. Read *jagat*.
13. Read °*mān*=*jaghāna*.
14. There is a sign as at the end of line 2.
15. See note 14 above.
16. See notes 14-15 above.
17. The vowel-mark of *ri* is not properly formed.
18. A sign like that at the end of line 2.
19. The temple of Pradyumneśvara stood at Deopādā on the bank of a tank now known as Padumsar (Sanskrit : Pradyumnasaras).
20. There is a sign like that at the end of line 2.
21. See note 20 above.
22. See notes 20-21 above.
23. *Manodāsa* has been changed to *Manadāsa* for the sake of metre.

No. 25— Sanokhār Tāmra-kholī Inscription of
Ballālasena (c. 1159-79 A.D.), Regnal year 9

Sanokhār Bāzār, Bhāgalpur District, Bihar
D. C. Sircar, *Ep. Ind.*, XXX, pp. 78-82.

Language : Sanskrit

Script : Gaudīya

Summary : In the NINTH YEAR of the reign of Ballālasena (i.e. c. 1168-69 A.D.), the copper-cover bearing the inscription was granted in favour of the god DAMACHĀDITYA by CHIHOKA, the chief priest of the said deity's temple.

TEXT¹

सिद्धम्² प्रमेसर-इत्यादि-³ श्री-वल्लशेण-समत⁴ ९ ॥ ताम्बर-खोलि⁵ दत्⁶ ॥⁷
भट्टारक-श्री-दमचादित्यपादेना⁸ ॥⁹ मठपति-चिहोकेस्य

Corrected Text

सिद्धम् ॥ परमेश्वर-इत्यादि-श्री-बल्लालसेन-संवत्सरे नवमे ताम्रखोली दत्ता
भट्टारक-श्री-दमचादित्यपादेभ्यः मठपति-चिहोकेन ।

1. From the original. See Plate in *Ep. Ind.*

2. Expressed by symbol.

3. Sanskrit *Paramśvar-ty-ādī* (i.e. *Paramśvar-ty-ādī-rājōcalī pūravat*).

4. Read *Ballālasena*.

5. Read *sam.at*, i.e. *samvatsare*.

6. Sanskrit *Tāmra-kholī* or *kholikā*.

7. Read *dattā*.

8. The *danḍas* appear to be superfluous.

9. Read *Damachādityad: śhā-tānām* (*dehhyah*). The reading does not seem to be *Damarā*^o as the form of *ra* in *Prasāra* and *Bhettāka* is different.

10. The reading does not appear to be *Rihoka*, *c.* We may suggest the emendation *Chihokena*.

No. 26—Mādhāinagar Copper-plate Inscription of
Lakshmaṇasena (c. 1179-1206 A. D.)

Mādhāinagar, Pabna District, Bangladesh.

R. D. Banerji, *JASB*, 1909, pp. 467 ff.; N. G. Majumdar, *Ins. Beng.*, III, pp. 109 ff.

Language : Sanskrit

Script : Gaudīya

Metres : Vv. 1-2, 5, 7, 10 शार्दूलविक्रीडित; V. 3 पुष्पिताग्रा; Vv. 4, 11 छगधरा; V. 6 मालिनी; V. 8 वसन्ततिलक; V. 9 उपेन्द्रवज्रा; Vv. 12-13 मन्दाक्रान्ता; Vv. 14-16 अनुष्टुम् (श्लोक).

Summary : For genealogy, see Madanpādā copper-plate inscription of Viśvarūpasena and Sūryasena and the Deopādā inscription of Vijayasena.—To BALLĀASENA, from his queen, the CHĀLUKYA princess RĀMADEVĪ, was born *Virachakravartin Sārvabhauma Somavaṃśapradīpa* LAKSHMAṆASENA, the BRAHMAKSHATRIYA (mixed Brāhmaṇa-Kshatriya). He seized the kingdom of GAUḌA, raided KALĪṄGA and defeated the king of KĀŚĪ (i.e. the Gāḍhavāla monarch).—From DHĀRYA-GRĀMA (?), the king informed the *Rājans*, *Rājanyakas*, *Rājñīs*, *Rāṇakas*, *Rājaputras*, *Rājāmātyas*, *Mahāpurohita*, *Mahādharmādhyaksha*, *Mahāsāndhivigrahika*, *Mahāsenāpati*, *Mahāmudrādhikṛita*, *Antaraṅga*, *Bṛihaduparika*, *Mahākshapatalika*, *Mahāpratihāra*, *Mahābhogika*, *Mahāpīlupati* and *Mahāgaṇastha*, the *Dauḥsādhikas*, *Chauroddharanikas*, officers in charge of the navy, army, elephants, horses, cows, buffaloes, goats, sheep, etc., *Gautmikas*, *Dāṇḍapāsīkas*, *Dāṇḍanāyakas*, *Vishayapatis* and others depending on His Majesty, the *Chattas* (*Chāṭas*) and *Bhaṭṭas* (*Bhaṭas*), the provincial people, cultivators, Brāhmaṇas and chief of the Brāhmaṇas about making the grant of the village of DĀPANIYĀ-PĀṬAKA comprising 100 *bhūkhāḍīs* and 91 *khāḍīkās* (i.e. 191 *khāḍīs*) of land and yielding an annual income of more than 168 *Kapardaka-purāṇas* (?) (silver coins counted in cownie-shells) to the *Śāntyāgārika* (priest in charge of propitiatory rights) Govindadevaśarman, son of Kumāradevaśarman, grandson of Rāmadevaśarman and great-grandson of Dāmodaradevaśarman. The gift village was situated in KĀNTAPUR-ĀVRITTI in VARENDRĪ within the PAUNDRAVARDHANA-BHUKTI.—The gift was made together with jungles

and bushes or branches, land and water, pits and barren tracts, betelnut and coconut trees, preserves (*yūti*) of grass and pasture land, and was exempted from the submission of fines realised from culprits committing 'the ten sins' and from all sorts of forced labour. The entries of *Chaṭas* and *Bhaṭas* (*Chāṭas* and *Bhāṭas*, i.e. policemen and their leaders) into the gift land was prohibited.

TEXT¹

First Side

1. १^० ओं नमो नारायणाय ॥
यस्याऽङ्गे शरदम्बु (म्बु) ^३दोरसि तडिल्लेखेव गौरी प्रिया
देहाद्धेन हारि समाश्रि-
2. तमभूद्यस्यातिचित्रं वपुः ।
दीप्तावर्क-द्युति-लोचन-द्रव्य-रुचा घोरे दधानो मुखं
देव-त्रास-निरस्त-दानव-
3. गजः पुष्पातु पञ्चाननः ॥ 1
स्वर्ग-ङ्गा-जल-पुण्डरीकममृत-प्रादार-धारा-गृहं
शृङ्गार-द्रुम-पुष्पमीश्वर-शि-
4. खालङ्कार-मुक्तामणिः ।
क्षीराम्भोनिधि-जीवित [] कुमुदिनी-वृन्दकवहासको
जीयान्मन्मथ-राज-पौष्टि-
5. क-महाशान्ति-द्विजश्चन्द्रमाः ॥ 2
त्रिभुवन-जय-सम्भूतावकल्पतैः
ऋतुभिरवाधित सत्त्रिणोऽमराणाम् ।
अजनिषत
6. तदन्वये धरित्री-
बलय-विश्रुद्ध-ल-कीर्तयो नरेन्द्राः ॥ 3
पौराणीभिः कथाभिः प्रथित-गुण-गणे वीरसेनस्य
7. वंशे
कर्णाट-क्षत्रियाणामजनि कुल-शिरो-दाम सामन्तसेनः ।
कृत्वा निर्व्वोरमुर्व्वीतलमधिकतरान्तृप्यता ना-
8. क-नद्यां
निर्णिक्तो येन युध्यद्विपु-रुधिर-कणाकीर्ण-धारः कृपाणः ॥ 4
वीराणामधिदैवतं रिपु-चमू-मारा-

9. ङ्क-मल्ल-व्रत-
स्तस्माद्धिस्मयनीय-शौर्य-महिमा हेमन्तसेनोऽभवत् ।
क्षीरोदाधरवाससो वसुमती-देव्या
10. यदीयं यशो
रत्नस्येव सुमेरु-मौलि-मिलितं क्षौम-श्रियं पुष्यति ॥ 5
अजनि विजयसेनस्तेजसां राशिर-
11. स्मात्
समर-विसृमराणां भूभृतामेकशेषः ।
इह जगति विषेहे येन वंशस्य पूर्व्वः
पुरुष इति सुधांशौ
12. केवलं राजशब्दः ॥ 6
भू-चक्रं कियदेतदावृतमभूद्यद्वामनस्याङ्घ्रिणा
नागानां कियदाभ्युदर्यमुर-⁴
13. सा लङ्घन्ति गूढाङ्घ्रयः ।
एकाहोद्यदनूरुश्चति किय [न्मा] व्रन्तदप्यम्ब (म्ब) रं
यस्येतीव यशो ह्लिया त्रिभुव-
14. नं व्याप्यापि नो तृप्यति ॥ 7
तस्मादशेष-भुवनोत्सव-कारणेन्दु-
र्व्व (र्व्व) ललसेन-जगतीपतिरुज्जगाम ।
यः
15. केवलं न खलु सर्व्वनरेश्वराणा-
मेकः समग्र-विबु (बु) धामपि चक्रवर्ती ॥ 8
धराधरान्तःपुर-मौलि-रत्न-
चा-
16. लुवय-भूपाल-कुलेन्दु-लेखा ।
तस्य⁶ प्रियामूढ (ढ) हु-मान-भूमि-
ल्लक्ष्मी-पृथिव्योरपि रामदेवी ॥ 9
⁶ [एताभ्यां*]
17. वसुदेव-देवकमुता-देहान्तराभ्यामिव
श्रीमल्लक्ष्मणसेन-मूर्त्तिरजनि क्षमापाल-नारायणः ।
18. [चक्रे*]⁷
यन्मय-जन्म-निःसह-मिलन्निद्रान्धवच्चञ्चलात्
कृष्टेनाधि-[पयो*] धि-क [ञ्चू*] कमि[व] [त्यक्त्वा ?]
[प्रमुग्धं वपुः*] ॥ 10

19. [दृप्य] द्गौडेश्वर-श्री-हठ-हरण-कला यस्य कौमार-केलिः
का⁸लिङ्गेनाङ्गनाभिः प्रतिपदमुपदाश्रुकि*]-
20. रे यस्य यूनः ।
येनासौ काशिराजः समर-भुवि जितो यस्य [निस्त्रिश*]-
धारा-भी[रुः] [प्रा*][ग्ज्यो]ति[षेन्द्र*]-
21. श्चरणज-रजसा निर्ममे कार्मणानि ॥ 11
आ-कौमारं समर-[जयि][ना कुर्वतोर्वीमवीरा*]-
[मेतेनामी कथ*]-
22. मिव दिशामीशितारो विमुक्ताः ।
[अष्टभङ्गे?] वपु[सि] कल[या] तस्य ते(s*) ष्टौ प्रविष्टाः
[प्रह्वीभूते प्रभवति*]
23. [न] हि क्षत्रियाणां कृपाणः ॥ 12
यत्राराम-द्रुमदल-रुचा शैवलि¹⁰[न्यूर्द्धंगङ्गा*]
[शस्य-व्याजाज्जनपदगुण्ये*]-
24. षु रो[मा]श्विता भूः ।
प्राणान् मुञ्चन्त्यवनिपतयो [नो च नर्यानेन*]
[ग्रामास्ते ते सपदि ददिरे कोटिशः शासनानि*] ॥ 13
25. - - - निर्गते^{10a} खलु धार्यग्राम-परिसर-समावासित^{10b} -श्री-
महाराजाधिराज (ज्जयस्कन्धावारात्) - - -
26. परमभट्टारक-महाराजाधिराज-श्री-व (ब) ल्लालसेनदेव-पादानुध्यात-
श्री
27.
28.
29.

Second Side

30. विक्रमस्य वीरचक्रवर्ति-सावर्धभौम - - - - सोमवंशप्रदीप-राज-
प्रतापनारायण-परम-
31. दीक्षित-परमत्र (ब) ह्यक्षत्रिय-सुमेरु- - - - - क्रीडावधूतमशेष-केलिविकलीकृत-
क-
32. लिङ्ग¹¹-विक्रमवशीकृत-कामरू[पा]वनीमण्डलैक-चक्रवर्ति - - - -
गौडेश्वर-परमे-
33. श्वर-परनारसिंह-परमभट्टारक-महाराजाधिराज-श्रीमल्लक्ष्मणसेनदेव-
पादा विजयिनः समु-
34. पगताशेष-राज-राजन्यक-राज्ञी-राणक-राजपुत्र-राजामात्य-महापुरोहित-
महाधर्माध्यक्ष-महासाग्धि-

35. विग्रहिक-महासेनापति-महामुद्राधिकृत¹²-अन्तरङ्ग-वृ (बृ) हृदुपरिक-महाक्ष-पटलिक-महाप्रतीहार-
36. महाभोगिक-महापीलुपति-महागणस्थ-दौःसाधिक-चौरोद्धरणिक-नौव (ब)-लहस्त्यदव-गोमहिषाजा-
37. विकादिव्यापृतक-गौलिमक-दण्डपाशिक-दण्डनायक-विषयपत्यादीनन्यांश्च सकल-राज-पादोपजी-
38. विनोऽध्यक्षप्रचारोक्तानिहाकीर्त्तितान्¹³ चट्ट-भट्ट-जातीयान्¹⁴ जनपदान् क्षेत्रकरान् ब्रा(ब्रा)ह्मणान् ब्रा(ब्रा)-
39. ह्यणोत्तरान् यथार्हं मानयन्ति वो(बो)धयन्ति समादिशन्ति च(।*) मतमस्तु भवताम् । यथा श्री-पौण्ड्रवर्द्धन-भू
40. क्यन्तःपाति-वरेन्द्र्यां कान्तापुरावृत्तौ रावणसरसिङ्ग¹⁵स्थाने(?) पूर्वं चडस्पसा-पाटक-पश्चिम-भूः सीमा (।*)
41. दक्षिणे गयनगर-उ(रो)त्तर-भूः सीमा(।*) पश्चिमे गुण्डीस्थिरा-पाटक-पूर्व-भूः सीमा¹⁷ उत्तरे गुण्डीदापणिया-द-
42. क्षिण-भूः सीमा¹⁸ इत्थं चतुःसीमावच्छिन्न-गोयव-गोचराद्यस्यच(दि-समेतो) देवत्रा(ब्रा)ह्मण-पाल्य-भवद्भिः(स्व-बहिः) एक-
43. नवति-खाडिकाधिक-भू-खाडी-शतंकात्मक(ः*) संवत्सरेण कपर्दीकाष्ट-षष्टि-पुराणाधिक-शत-मूल्योत्पत्तिको दापणिया-
44. पाटकः । स-झाट-वितपः स-जल-स्थलः स-गर्तोषरः स-गुवाक-नारिकेलः सह्य-द-
45. [शापराधः*] [परि*] हृतसर्व्व-पीडोऽचट्ट-भट्ट-प्रवेशः (अ*)-किञ्चित्-प्रगाह्यस्तृण-पूति-गोचर-पर्य्यन्तः दा-
46. [मोदर*] देवशर्मणः प्रपौत्राय श्रीरामदेवशर्मणः पौत्राय कुमार-देवशर्मणः पुत्राय कौशिक-
47. सगोत्राय [कोशिकात्रि-जमदग्नि*]-प्रवराय¹⁹ अथर्व्ववेद-पैप्पलाद-शाखाध्यायिने शान्त्यागारिक-
48. श्री-गोविन्ददेवशर्मणे विधिवद्बुद्धक-पूर्व्वकं भगवन्तं श्रीमन्नारायण-भट्टारकमुद्दिश्य
49. मातापित्रोरात्मनश्च पुण्यशोऽभिवृद्धये सप्तविंश-श्रावण-दिवसे . . . पूर्व्वक-मूलाभिषेकः
50. . . . एन्द्री महाशान्ति . . . तगति . . . णिकादि . . . उत्सृज्या-चन्द्रार्क-क्षिति-
51. समकालं या[वद् भूमिच्छिद्र*]-न्यायेन प्रदत्तोऽस्माभिः (।*) तद्भूवद्भिः सर्व्वैरेवानुमन्त-

52. व्यं भाविभिरपि नृत्यतिभिरपहरणे नरकपात-भयात् पालने धर्म-
गौरवात् पालनीयं (यम्) । भवन्ति
53. चात्र धर्मानुशांसिनः श्लोकाः (1*)
भूमि यः प्रतिगृह्णाति यश्च भूमिं प्रयच्छति (1*)
उभौ तौ पुण्य-कर्मा-
54. [णौ नियतं स्वर्गगामिनौ ॥*] 14
[व (ब) ह्रुभिर्वसुधा दत्ता*] राजभिः सगरादिभिः ।
यस्य यस्य यदा भूमि-
55. स्तस्य तस्य तदा फलं (लम्) ॥ 15
[आस्फोटयन्ति पितरो बलायन्ति पितामहाः ।*]
भूमिदोऽस्मत्कुले जातस्त न-
56. स्त्राता भविष्यति [॥*]²¹ 16
- - - - -
57. - - - - -
58. - - - - -

1. From the facsimile in *JASB*, 1909.

2. Symbol for *siddham* or *siddhir*=*astu*.

3. The record does not distinguish between *ta* and *ba*, the latter being in all cases indicated by the sign for the former.

4. Banerji reads *kiyadāsyadarpa*°.

5. Majumdar reads *tasyā*.

6. The restoration is suggested by the Bhowal plate and a similar stanza in the Madanpādā and Edilpur plates.

7. Cf. the Bhowal plate.

8. Banerji reads *syād*=*Gauḍḥśvara-śrī-hatha-havaṇa* (?)-*karma*.

8a. *Kaliṅgen*=*āṅganābhīh*, "with the females of Kaliṅga", as read and translated by Majumdar cannot be accepted. The metre requires a long syllable in place of *Ka*, and *Kaliṅgena* (masculine, singular) cannot qualify *āṅganābhīh* (feminine, plural).

9. *Tra hi* (1.23) in Majumdar's transcript cannot be the reading; it would make the preceding syllable long, though the metre requires a short syllable there.

10. *Śaiḥāla* in the published transcript cannot be the true reading as it goes against the metre.

10a. *Nirgate* may not be the correct reading.

11. The Kaliṅga king may have been Rājarāja II (c. 1170-90 A.D.) or Anaṅgabhīma II (c. 1190-96 A.D.)

12. Read °*ḥṛitānta-raṅga*.

13. Read °*tāms*=*chatṭa*.

14. Read °yāñ=janapa°.
15. Possibly *Rāvanasarah-Siddhisthāna* is intended. The reading of the place-names is doubtful.
16. Read °nagar-ottara.
17. Better read *sim=ottare*.
18. Better read *sim=ettham*.
19. Better read *pravārāy=ātharva*.
20. Banerji reads *śāntyaśāvika*.
21. The rest of the record appears to have contained the verses *sva-dattām para-dattām vā*, etc., and *iti kamala-dal-āmbu-vindu-lotām*, etc., a verse in the *āryā* metre mentioning the *dūtaka*, the regnal date and the endorsements (*ni*°, etc.).

No. 27—Madanpādā Copper-plate Inscription of
Sūryasena (c. 1210-15 A.D.)—Regnal year 2,
and of Viśvarūpasena (c. 1206-22 A.D.)
—Regnal year 14

Madanpādā,¹ Faridpur District, Bangladesh.

N.N. Vasu, *JASB*, 1899, pp. 6 ff.; N.G. Majumdar, *Ins. Beng.*, III, pp. 133 ff.; D.C. Sircar, *Ep. Ind.*, XXXIII, pp. 315 ff.

Language : Sanskrit

Script : Gaudīya

Metres : V. 1 वसन्ततिलक; Vv. 2-3, 5, 7-10, 13, 15-16, 20 शार्दूल-
विक्रीडित; Vv. 4, 17 पृथ्वी; Vv. 6, 12 स्रग्धरा; Vv. 11, 26 पुष्पिताम्रा;
V. 14 गीति; Vv. 18, 21-25 अनुष्टुप् (श्लोक); V. 19 मन्दाक्रान्ता;
V. 27 आर्या.

Summary: The suzerain of the three lords (or commanders, or the possessor of the three royal titles), viz. *Aśvapati*, *Gajapati* and *Narapati*, the sun of the SENA family, the lamp of the SOMA lineage, *Parameśvara Paramabhāṭṭāraka Mahārājā-dhirāja* VIŚVARŪPASENA, the lord of GAUḌA, meditating on the feet of *Arirāja-madana-śaṅkara Gauḍeśvara* LAKSHMANASENA who meditated on the feet of *Arirāja-niḥśaṅka-śaṅkara Gauḍeśvara* BALLĀLASENA who again meditated on the feet of *Arirāja-vṛishabha-śaṅkara Gauḍeśvara* VIJAYASENA. From the victorious camp at PHASPHAGRĀMA, in the month of Bhādra of the 14TH REGNAL YEAR, VIŚVARŪPASENA granted to VIŚVARŪPADEVA-ŚARMAṆ, son of Vanamālidevaśarman, grandson of Garbheśvaradevaśarman, great-grandson of Parāśaradevaśarman, PIṆJOKĀSHṬHĪ or PIṆJOTĪHĪYA (modern Pinjari near Madanpādā) yielding an annual revenue of 627 PURĀṆAS or CHŪRṆIS and situated in the VIKRAMAPURA-BHĀGA of VAṄGA which lay within the PUṆDRAVARDHANA-BHUKTI. The major part of the village yielded 500 annually while a portion named after *Padāti Śāpāmārka* and yielding 132 coins and belonging to the *Kandarpaśaṅkar-āśrama* (wrongly included in the gift land at first) was now excluded and the donee's loss was compensated by the inclusion of a portion (yielding 127 coins and forming part of the *jāgīr* of a dependant of the king) of *Nāraṇḍapa-grāma* attached to the *Kandarpaśaṅkar-āśrama*. The donee was

allowed to enjoy land and waters, forests and bushes, or branches, barren land, betelnut and coconut trees and the preserves (*yūti*) of grass.—The grant was executed on the first day of Āśvina of the king's 14TH REGNAL YEAR. The DŪTAKA was KOPIVISHṆU, the *Mahāsāndhivigrahika* of GAUḌA. The charter was passed by the respective offices of the *Mahāsāndhivigrahika*, the *Mahāmahattaka* and the king himself.—The most INTERESTING FEATURE of the inscription is that the charter was originally issued by king SŪRYASENA, a son of Viśvarūpasena, in the second year of his reign. The *aksharas sūryya* had been rubbed off and the *aksharas viśvarūpa* were somehow re-engraved on the erasure at two places while the name of SŪRYASENA'S MOTHER, father, grandfather and great-grandfather were erased for re-incising respectively the names of VIŚVARŪPASENA'S MOTHER, etc. This shows that sometime after his accession, Viśvarūpasena was incapacitated to rule (due to some reason like his capture in the enemy's hands or a disease like insanity that was considered incurable, etc.) and his son was raised to the throne, though the latter surrendered the throne to the former when Viśva was in a position to rule. The grant portion of the charter was also rubbed off and re-engraved apparently to rectify an error in the original document, to which reference has been made above.

TEXT²

First Side

१^३ श्रीं नमो नारायणाय ॥

1. वन्देऽरविन्द-वन-वा (वा)⁴ न्धवमन्धकार-
कारा-निव (व) द्ध-भुवन-त्रय-मुक्ति-हेतुम् ।
पर्याय-विस्तृत-सि-
2. तासित-पक्ष-[युग्म-
मुद्य]न्तमद्भुत-खगं निगम-द्रुमस्य ॥
पर्यस्त-स्फटिकाचलां वसुमतीं विस्व (व्व) ग्विमुद्गीभव-
न्मुक्ता-कुट्मलमग्धि (ग्धि) म-
3. म्ब (म्ब) र-नदी-वन्यावनद्धं नभः ।
जिद्भुल्ल-स्मित-मञ्जरी-परिचिता दिक्कामिनीः कल्पयन्
प्रत्युन्मीलनु पुष्पसायक-यशो जन्मान्तरं

4. चन्द्रमाः ॥ 2
एतस्मात् क्षिति-भार-निःसह-शिरो-वं (द) र्वीकर-ग्रामणी-
विश्रामोत्सव-दान-दीक्षित-भुजास्ते भूभुजो जज्ञिरे ।
येषामप्र-
5. तिमल्ल-विक्रम-कथारब्ध (ब्ध) -प्रव (ब) न्धाद् भुत-
व्याख्यानन्द-विनिद्र-सान्द्र-पुलकैर्व्याप्ताः सदस्यैर्दृशः ॥ 3
अवातरदथान्वये महति तत्र देवः
6. स्वयं
सुधाकिरण-शेखरो विजयमेन इत्याख्यया ।
यदंलि-नख-धोरणि-स्फुरित-मौलयः क्षमाभुजो
दशास्य-नति-विभ्रमं विद-
7. धिरे किलैकैकसः⁵ ॥ 4
नीलाम्भोरुह-सोदरो (S*) पि दलयन्मर्माणि कादम्बि (म्बि) नी-
कान्तो (S*) पि ज्वलयन्मनांसि मधुप-स्निग्धो (S*) पि तन्वन् भ-
8. यम् ॥ (1)
निर्णिक्ताञ्जन-सन्निभो (S*) पि जनयन्नेत्र-क्लमं⁶ वैरिणां
यस्याशेष-जनाद्भुताय समरे कौक्षेयकः खेलति ॥ 5
ईषन्निस्त्रिंश-नि-
9. द्रा-विरह-विलसितैर्वैरि-भूपाल-वंश्या-
नुच्छिद्योच्छिद्य मूलावधि भुवमखिलां शासतो यस्य राज्ञः ।
आसीत्तेजो-जिगीषा सह दिव-
10. सकरेणं व दोष्णस्तुलाभ-
द्भ्रंवाशीविषाणामजनि दिग्धिपेरेव सीमा-विवादः ॥ 6
खेलत्खड्ग-लतापमाञ्जन-हृत-प्रत्यर्थि-
11. दर्प-ज्वर-
स्तस्मादप्रतिमल्ल-कीर्त्तिरभवद् (द्व) ल्लालसेनो नृपः ।
यस्यायोधन-सीम्नि शोणित-सरिद्दुःसञ्चारायां हृताः
संसक्त-द्विप-
12. दन्त-दण्ड-शिविकामारोप्य वैरि-श्रियः ॥ 7
श्री-कान्तो (S*) पि न मायया व (ब) लि-जयो वागीश्वरो (S*) प्यक्षरं
वक्तुं नेत्यपटुः कलानिधिरपि
13. प्रोन्मुक्त-दोषाग्रहः ।
भोगीन्द्रो (S*) पि न जिह्वागंः परिवृतस्त्रैलोक्य-रेखाद्भुत-
स्तस्माल्लक्ष्मणसेन-भूपतिरभूद् भूलोक-कल्पद्रुमः ॥ 8

14. [प्रत्यू]षे निगड-स्वनैःनियमित-प्रत्यथि-भूमिभुजां
मध्याह्ने जलपान-मुक्त-करटि-प्रेङ्खोल⁷-घष्टा-रवैः
सायं वेश-विलासिनी-ज-
15. न-रणन्मञ्जीर-मञ्जु-स्वनै-
यैनाकारि विभिन्न-शब्द (ब्ब) -घटनावन्ध्यं त्रिसन्ध्यं नभः ॥ 9
पूर्वं जन्म-शतेषु भूमिपतिना सन्त्यज्य मक्ति-ग्र-
16. हं
नूनं तेन सुतार्थिना सुरधुनी-तीरे हरः प्रीणितः ।
एतस्मात् कथमन्यथा रिपु-वधू-वैधव्य-व (ब) द्व-व्रतो
विख्यात-क्षितिपाल-भौ-
17. लिरभवत्⁸ श्रीविश्वरूपो नृपः ॥ 10
न गगन-तल एव शीतरश्मि-⁹
र्न कनक-भूधर एव कल्पशाखी ।
न विवु (बु) ध-पुर एव देवराजो
18. विलसति यत्र धरावतार-भाजि ॥ 11
वेलायां दक्षिणाब्धे (ब्धे) र्भूमिसलधर-गदापाणि-संवास-वेद्यां
क्षेत्रे विश्वेश्वरस्य स्फुरदमि-वर-
19. णाश्लेष-गङ्गोर्मिभाजि ।
तीरोत्सङ्गे त्रिवेण्याः कमलभवमखारम्भ-निर्व्याज-पूते
येनोच्चैर्यज्ञयूपैः सह समर-जयस्त-
20. र्भ-माला न्यधायि ॥ 12
यां निर्माय पवित्रपाणिरभवद्वेधाः सतीनां शिखा-
रत्नं या किमपि स्वरूप-चरितैर्विश्वं ययालङ्कृतम् ।
21. लक्ष्मीभूरपि वाञ्छितानि विदधे यस्याः सपत्नी महा-^{9a}
राज्ञी श्रु[यत्त्वणदेवि]¹⁰ तदस्य महिषी साभूत्तिवर्गोचिता ॥ 13
एताभ्यां शशिशेख-
22. र-गिरिजाभ्यामिव व (ब) भूव शक्तिधरः ।
श्री-[विश्वरूप]¹¹सेनदेवः प्रतिभट-भूपाल-मुकुट-मणिः ॥ 14
आ-कौमारमपार-सङ्गर-भर-व्यापा-
23. र-तृष्णावश-
स्वान्तस्यास्य निशम्य वीर-परिषद्वन्द्यस्य दोष्विक्रमम् ।
नेदं नेदमिदञ्च नेति चकितं दुर्गं प्रविश्य द्रुतं
निर्गच्छ-
24. द्विरराति-भूप-निवहं भ्राम्यद्भूरेवास्यते ॥ 15

- कल्पक्षमारुह-काननानि कनक-क्षामृद्विभागान्निधि
रत्नानां पुलिनान्तराणि च परि-
25. भ्रम्य प्रयासालसाः ।
एतत्पाद-पयोधर-प्रणयिनि च्छाया-वितानाञ्चले
विश्राम्यन्ति सतामनिद्र-विदशोद्भ्रान्ता मनोवृत्तयः ॥ 16
26. किमेतदिति विस्मयाकुलित-लोकपालावली-
विलोकित-विशृङ्खल-प्रधन-जैत्र-जात्रा-भरः ।¹²
शशास पृथिवीमिमां प्रथित-वीर-व-
27. गार्ग्यिणी :
स गार्ग-यवनान्वय-प्रलय-कालरुद्रो^{12a} नृपः ॥ 17
पद्मालयेति या ख्यातिर्लक्ष्म्या एव जगत्त्रये ।
सरस्वत्यपि तां लेभे यदानन-
28. कृतालयया ॥ 18
आरुह्याभ्रंलिह-गृह-शिखामस्य सौन्दर्य-रेखां
पश्यन्तीभिः पुरि विहरतः पौर-सीमन्तिनीभिः ।
वान्ताकूतैर्त्रय-^{12b}
29. न-वलिर्तैर्विभ्रमं दर्शयन्त्यो
दृष्टाः¹³ सख्यः क्षण-विघटित-प्रेम-रुक्षः कटाक्षः ॥ 19
एतेनोन्नत-वेश्म-सङ्कट-भुवः स्रोतस्वती-
30. संकत-
श्रीडा-लोल-मराल-कोमल-कल (त्*)-क्वाण-प्रणीतोत्सवाः ।
विप्रेभ्यो ददिरे मही¹⁴-मघवता नाक-प्रतिष्ठाभृतः
पाक-प्र-

Second Side

31. क्रम-शालि-शालि-शबल-क्षेत्रोत्कटाः कर्बटाः ॥ 20
इह खलु फस्फग्राम^{14a}-परिसर-समावासित-श्रीमज्जयस्कन्धावारात्
सम-
32. स्त-सुप्रशस्त्युपेत¹⁵-अरिराज-[वृषभ]-शङ्कर-गौडेश्वर-श्रीम (द्*)-[वि-
जय]सेनदेव-पादानुध्यात-समस्त-सुप्रशस्त्युपेत-अरिराज-
33. [निःशङ्क]-शङ्कर-गौडेश्वर-श्रीम (द्*) [व (ब) ल्लाल] सेनदेव-पादानुध्या-
तसमस्त-सुप्रशस्त्युपेत¹⁵-अश्वपति-गजपति-नरपति-राजत्रयाधि-
34. पति-सेनकुल-कमल-विकास-भास्कर-सोमवंश-प्रदीप-प्रतिपन्न-कर्ण-सत्यव्रत-

- गाङ्गैय-शरणागतवज्रपञ्जर-परमेश्व-
35. र-परमभट्टारक-परमसौर-महाराजाधिराज-¹⁶अरिराज-[मदन]-शङ्कर-
गौडेश्वर-श्रीम[ल्लक्ष्मण]सेनदेव-पादानुध्या-
36. त¹⁵-अश्वपति-गजपति-नरपति-राजत्रयाधिपति-सोमकुल- कमल-विकास-
भास्कर-सोमवंश-प्रदीप-प्रतिपन्नकर्ण-सत्यन्न-
37. तगाङ्गैय-शरणागतवज्रपञ्जर-परमेश्वर-परमभट्टारक-परमसौर-महाराजा-
धिराज¹⁷-अरिराज [वृषभ]ङ्क-शङ्कर-
38. गौडेश्वर-श्रीमत्[विश्वरूप]सेनदेवपादा¹⁸ विजयिनः ।¹⁹ समुपगताशेष-राज-
राजन्यक-राज्ञी-राणक-राजपुत्र-राजामात्य-म-
39. हापुरोहित-महाधर्माध्यक्ष-महासान्धिविग्रहिक-महासेनापति-दौःसाधिक-
चौरोद्धरणिक-नौव (ब) लहस्त्यश्वगोम-
40. हिषाजविकादित्यापुत-गौल्मिक-दण्डपाशिक-दण्डनायक-विषयपत्यादीन-
न्यांश्च सकलराजपादोपजीविनोऽध्यक्ष-
41. प्रवरान् चट्ट-भट्ट-²⁰जातीयान् व (त्रा) ह्यणान् वा (त्रा) ह्यणोत्तरांश्च यथार्हं
मानयन्ति वो (बो) धयन्ति समादिशन्ति च (।*) विदितमस्तु भवतां य-
42. था पौण्ड्रवर्द्धन-भुक्त्यन्तःपाति-वज्जे विक्रमपुर-भागे पूर्वे अठयाग-²¹
ग्राम-जङ्गाल-भूः सीमा दक्षिणे वारयीपडा-²²ग्राम-भूः सी-
43. मा पश्चिमे उञ्चोकाट्टी-ग्राम-भूः सीमा उत्तरे वीरकाट्टी-जङ्गाल (:*) सीमा
इत्थं चतुःसीमावच्छिन्नः (न्न)-पिञ्जोकाष्ठी²³-ग्राम-मध्यात् कन्दर्पशङ्करा-
44. श्रमीय-पदाति-शापामार्क-सां-वा (द्वा) त्रिंशत्पुराणोत्तर-चूर्णीशतकं १३२
व (ब) हिः सां-भू-हिः ५००²⁴ तथा कन्दर्पशङ्करांश-भूमौ नारण्डप-ग्रामे
स्वकीय-पाल्य-स्वं सा (.*)-
45. हि [१]२७ द्वाभ्यां सप्तविसति-पुराणाधिक-सां-चूर्णी-षट्शतिको-
त्पत्तिक-पिञ्जोकाष्ठी-ग्रामः स-जल-स्थलः स-झाट-विटपः सोषरः
सगुवाक-नारिकेलस्तृण-य-
46. ति-पर्यन्त उपरिलिखित-चतुःसि (सी) मावच्छिन्नः पिञ्जोठीय-
ग्रामो (s*) यं शिवपुराणोक्त-भूमि-दान-फ-
47. ल-प्राप्ति-कामनया वत्स-सगोत्रस्य भार्गव-च्यवन-आप्नुवत्-²⁷ और्व-
जामदग्न्य-प्रवरस्य परास (श) रदेवशर्मणः प्रपौत्राय व-
48. त्स-सगोत्रस्य भार्गव-च्यवन-आप्नुवत्-²⁷ और्व-जामदग्न्य-प्रवरस्य गर्भ-
(र्भ) श्वरदेवशर्मणः पौत्राय वत्स-सगोत्रस्य भार्गव-
49. च्यवन-आप्नुवत्-²⁷ और्व-जामदग्न्य-प्रवरस्य वनमालिदेवशर्मणः पुत्राय

- वत्स-सगोत्राय भार्गव-च्यवन-आप्नुवत-
50. और्व्व-जामदग्न्य-प्रवराय श्रुति-पाठकाय²⁸ श्रीविश्वरूपदेवशर्मणे²⁹
 वा (त्रा)हाणाय विधिवदुत्सृज्य³⁰ सदाशिव-मुद्रया मु-
51. द्रयित्वा भूच्छिद्र-न्यायेन चतुर्दशयाब्दीय-³¹भाद्र-दिना³² ताम्रशासनीकृत्य
 प्रदत्तोऽस्माभिः । यत्र चतुःसीमावच्छि-
52. न्न-सां-शासन-भू-हि ६२७ (।*) तद्भूवद्भिः सर्व्वेरेवानुमन्तव्यं भाविभिरपि
 नृपतिभिरपहरणे नरक-पात-भ-
53. यात् पालने धर्मगौरवात् पालनीयम् । भवन्ति चात्र धर्मानुशंसिनः
 श्लोकाः ॥
 आस्फोटयन्ति पितरो बलाय-
54. न्ति पितामहाः ।
 भूमिदोऽस्मत्कुले जातः स नस्त्राता भविष्यति ॥ 21
 भूमिं यः प्रतिगृह्णाति यश्च भूमिं प्रयच्छति ।
 उभौ
55. तौ पुष्य-कर्म्मार्णौ नियतं स्वर्ग-गामिनौ ॥ 22
 बहुभिर्व्वंसुधा दत्ता राजभिः सगरादिभिः ।
 यस्य यस्य यदा भूमिस्तस्य
56. तस्य तदा फलम् ॥ 23
 षष्टि-वर्ष-सहस्राणि स्वर्गं तिष्ठति भूमिदः ।
 आक्षेप्ता चानुमन्ता च तान्येव नरके वसेत् ॥ 24
 स्व-द-
57. तां पर-दत्तां वा यो हरेत वसुन्धराम् ।
 स विष्ठायां कृमिभूत्वा पितृभिः सह पच्यते ॥ 25
 इति कमल-दलाम्बु (म्बु)-विन्दु-त्तो-
58. तां
 श्रियमनुचिन्त्य मनुष्य-जीवितञ्च ।
 सकलमिदमुदाहृतञ्च बु (बु) द्वा
 न हि पुरुषैः पर-कीर्त्तयो विलोप्याः ॥ 26
 सचिव-
59. शत-मौलि-लालित-पदाम्बु (म्बु) जस्यानुशासने दूतः ।
 श्रीकोपिविष्णुरभवद्गौड-महासान्धिदिग्रहिकः ॥ 27
 श्रीमन्महा-
60. सां-करण-नि ॥ श्री-महामहत्तक-करण-नि ॥
 श्रीमत-करण-नि ॥ सं १४ आश्विन-दिने १ ॥ ॥

1. For a long time the plate had been missing from the A.S.B collection, but was acquired some years ago for the Dacca Museum by N. K. Bhattachali. See *Bhāratavarsha*, B.S. 1344, p. 170.

2. From impressions. See plates in *Ep. Ind.*

3. Symbol for *siddham* or *siddhir=astu*.

4. *Va* and *ba* are not distinguished, the latter being always indicated by the sign for the former.

5. Read *kil=aik-aikasaḥ*.

6. Vasu reads *kramaṁ*.

7. The word was wrongly read as *prodgāla*.

8. Read °*bhavach=chrī*.

9. It was wrongly read as °*raśmiḥ na*.

9a. Better read *sapatnī-dvayaṁ* or *sapatnyor=dvayaṁ*.

10. The name has been read as Śrī-Chāndrādevi or Śrī-Tādādevi. But it is written on an erasure, the original name being written in three *aksharas* following Śrī. In place of *Tāndrādevi tad=asya* or *Tādādevi tad=asya* (— — — U U — U), the metre requires only six syllables (U U — U — U). Read *devy=amushya*.

11. Vasu reads *śrīrīśva*°. Majumdar points out that the *aksharas viśvarūpa* in l. 38 are engraved in a different hand and are smaller in size. R.D. Banerji thinks that "a name with three syllables was originally inscribed, later on it was erased and the name *Viśvarūpa* with four syllables substituted for it" (*JASB*, 1914, p. 98). Both here as well in line 38, the four *aksharas viśvarūpa* were engraved after having erased the two *aksharas Sūryya*. The superscript *r* sign above *yya* remains unerased.

12. Read *yātrā*. Majumdar reads *bhavaḥ*.

12a. Garga *yavana*=Muhammadan; cf. *JAIH*, III, pp. 141 ff. They were called *Kāla-Yavana* (Dark *yavana*) to distinguish them from the fair-complexioned Greeks.

12b. This was read as *vārtt-ākūtai*°.

13. Vasu reads *ṛiṣṇāḥ*.

14. Vasu reads *mahā*°.

14a. This was read as *Phalgugrāma*.

15. *Sandhi* has been ignored here.

16. Read °*rāj-āri*°.

17. Read °*rāj-āriyā-vṛiṣhabha*. The *akshara* after *vṛiṣhabha* is the unerased last *akshara* of *mṛiṣaṅka*.

18. Read *śrīmad=Viśva*°. The *aksharas viśvarūpa* are re-engraved on an erasure in the space of the two erased *aksharas sūryya*. See note 11 above.

19. Lakshmanasena's own grants call him *Vaishnava*. The change is due to *lakshmana* being re-engraved on the erased *aksharas viśvarūpa*. *Viśvarūpa* was a *Saura*. In this part, *viśvarūpa*, *lakshmana*, *vallāla* and *vijaya* were re-engraved after erasing *sūryya*, *viśvarūpa*, *lakshmana* and *vallāla*. Likewise the central words in the titles of the kings, viz. *vṛiṣhabha*, *madana*, *niḥsaṅka*, and *vṛiṣhabha* were re-engraved after erasing *niḥsaṅka*, *vṛiṣhabha*, *madana* and *niḥsaṅka* respectively.

20. Read *chāta-bhaṭa*°.

21. *Sandhi* has been avoided for the sake of clarity. The name may also be *Athapāga*.
22. Cf. Bengali *Vāruipādā*.
23. From this to *Piñjōthīya* in line 46, the whole matter is re-engraved on an erasure.
24. In this section, the contractions used are *sām*=*sāmvarsika*; *hi*=*hiranya* (revenue income in cash); cf. *bahih*=excluding; *Chūṇmī*=*Purāṇa*, *Kārshāpaya* (*Kāhaṇa*).
25. The expression is still used in Bengali.
26. Read *sīmā*.
27. Better read *Chyavan-Āpnud-Aurva*.
28. Majumdar reads *thāti*.
29. This Viśvarūpadevaśarmman was a brother of Iśvaradevaśarmman, the donee of the Edilpur plate.
30. Vasu reads *Śrī-Sadā*^o.
31. Read *chaturddaś-ābdhīya*. Originally *dvitīy-ābdhīya* was engraved and *chaturddaśa* was re-engraved after erasing *diti*.
32. Read *dine*. A number should have been written after *dinā*. The intended reading may have been *dina* 8.

B—The Later Devas

No. 28—Mehār Copper-plate Inscription of Dāmodara, Śaka 1156, Regnal year 4 (1234 A.D.)

Mehār, Tippera (Comilla) District, Bangladesh.

B.M. Barua and P. B. Chakravarti, *Ep. Ind.*, XXVII, pp. 182 ff.;

D.C. Sircar, *ibid.*, Vol. XXX, pp. 51 ff.

Language : Sanskrit

Script : Gauḍīya

Metres : V. 1 उपजाति; V.2 पुष्पिताग्रा; V. 3 शार्दूलविक्रीडित;

V. 4 मालिनी; V.5 आर्षा; Vv. 6-8 स्रग्धरा; Vv. 9-11 अनुष्टुम्;

V. 12 मन्दाक्रान्ता.

Summary : In the line of the MOON were born in succession—PURUSHOTTAMA, his son MADHUMATHANA (Madhusūdana), his son VĀSUDEVA and his son DĀMODARA. ARIRĀJA-CHĀṆŪRA-MĀDHAVA Dāmodaradeva granted to twenty Brāhmaṇas certain plots of land in the village of Mehāra in the *khaṇḍala* of Vāyisagrāma which was included in the Paralāyi-vishaya of the Samatata-maṇḍala lying within the Puṇḍravardhana-bhukti. GAṄGĀDHARA, the leader of the king's elephant force, seems to have been responsible for the creation of the rent-free holding by paying the necessary fees to the State (in verses 5 and 8-9 the king is called *Gajapati*). The donees belonged to the Sāvarnya, Bhāradvāja and Ātreya *gotras* and some of them hailed from KĀṆṬĀMAṆI, PŪRVAGRĀMA, SIDHALAGRĀMA, DIṆḌISĀYA and KEŚARAKOṆĀ, several of the localities being well-known *gāṇis* (from Sanskrit *grāmīṇa*) of the Rāḍhīya Brāhmaṇas. The charter, yielding an annual income of one hundred CHŪRṆĪS (i.e. PURĀṆA or DHARAṆA), was received by Kāpaḍī on behalf of the donees.—It appears that the gift village formed part of the *jāgīr* of the officer Gaṅgādhara and that previously the *jāgīr* had been enjoyed on different occasions by *Mahāsāndhivigrahika* Munidāsa and *Mahākshapaṭalika* Dalaeva.—The grant was made on the 22nd day of Jyaisṭha in the 4th regnal year of Dāmodara, which corresponded to Śaka 1156

(1234 A.D.).—The inscription uses a number of interesting abbreviations, e.g., *brā* = *brāhmaṇa*, *bhū-dro* = *bhū-droṇa* or *bhūmi-droṇavāpa*, *nā-bhū* = *nāla-bhūmi* (cultivated land), *sām- hi* = *sāmvarsarika-hiranya* (annual revenue income), *vyā-bhū* = *vyāmiśra-bhūmi* (mixed land of different categories), *ṭī* = *ṭikara* or *ṭikkara* (mound), *vā-ṭī* = *vāstu-ṭikara*, *gri-ṭī* = *griha-ṭikara*, *chi-khi* = *chira-khila* (fallow for a long time), *cha-ṭī* (probably, a cultivated mound), *mu-ṭī* (probably, an uncultivated mound), etc.

TEXT¹

Obverse

1. १^२ ॥
यजा (ज्जा) ग्रतो याति जगत्प्रकाशं
निद्रायमाणे पुनरेव यस्मिन् (1*)
निलीयमानम्भवति क्षणेन
नमो (5*) स्तु त-
2. स्मै पुहोत्तमाय³ । (॥) I
त्रिभ (भु) वन-जयिनः स्मरस्य शस्त्रं
हरिणदृशां ललितैक-दृष्टि-पात्रम् (1*)
सकल-सुर-
3. गुरोः शिरो (5*) वतंसो
जगति तनोतु सुधामसौ सुधांशुः । (॥) 2
वंशे तस्य पुरुरवः-प्रभृतयो जा-
4. ताः शतं भूमजो
येषां विक्रमदान-शील-चरितैरद्यापि पृथ्वी धृता (1*)
एतस्मिन् पुहोत्तमः म (स) -
5. मवभवद्देवां (वा) न्वय- ग्रामणीः⁴
प्रख्याताद्भू (द्भू) त-शुद्ध-कीर्ति-विसरद्वयाप्त-त्रिलोकीतलः । (॥) 3
स मधुमथन-⁵
6. देवः प्रा[दु]रासीदमुष्मात् (ल्)-
ललित-मदन-मूर्त्ति[वि]श्व-विभ्रान्त-कीर्तिः ।
तदनु जगति साक्षाद्वासु-
7. देवो (5*) वतीर्णो
विदित-सकल-शास्त्रः शस्त्रविद्या-धुरीणः । (॥) 4
तस्माद्गजपतिरभवदरिरा-

8. जचाणूरमाधवो⁶ वीरः (1*)
श्री-दामोदरदेवो जगती राजन्वती येन । (॥)
यत्सङ्ग्रामातिसज्ज-
9. दि (द्वि) रदवर-घटा-कल्प-कादम्बि (म्बि) नीयं
तत् क[र्णो]त्ताल-वात्या-त्रज इह मस्तो न्यून⁷-पञ्चाशदे-
10. व
यत्तत्सि[न्दूर]र-भूषा शिरसि समुदित⁸स्तेग्मतेजाः⁹-
सहस्रं मन्ये तद्विद्विषान्तत् ख-
11. लु कमलभूवो रात्रिराकस्मिकीव । (॥) 6
देवेन्द्रस्य यथैव मातलिरभूत् कृष्णस्य यन्ता वरः
12. ख्यातो दास्कवन्धुलस्य¹⁰नृपतेर्वाष्णोय-लीलाधरः (1*)
तत्तुल्यो (5*) भवदस्य रा(वा) रण-घटा-स-
13. त्पात्र-मुख्यः कृती
श्री-गङ्गाधरदेव एय (ष) समरे प्राग्ज्योतिषेन्द्रोपमः¹¹ । (॥) 7
श्रीमदरि-
14. राजचाणूरमाधवदेवपादा विजयितः । श्री-गौण्डघ (ण्ड) वर्द्धन-भुक्त्यन्तः-
पाति-समत-
15. ट-मण्डले परलायि-विषय-प्रतिव (ब) द्व-वायिसग्राम¹²-खण्डलीय-
मैहारग्राम-निवा-
16. सि-यथाप्रधान-जनपदान् महत्तरांश्च समादिशन्ति विदितमस्तु भवताम् ।
17. उपरिलिखित-ग्रामे साव[र्ण्यं]-सगोत्र-यं¹³-श्री-कापडोकस्य¹⁴
पञ्चविंशति-मु-
18. राणोत्पत्तिक¹⁵-गृहवाटिकादि¹⁶-टी¹⁷ ३¹⁸ व्या-भू¹⁹ ॥०²⁰
सां हि²¹ २५²² (1*) तथा ब्रा(ब्रा)²³-श्री-शाङ्कोकस्य पञ्च-पुरा-
19. णोपत्ति²⁴-च-टी १ व्या-भू // सां हि ५ (1*) तथा ब्रा(ब्रा)-श्री-मुदोकस्य
च-टी १ व्या-भू /// सां हि²⁵-हि ८ (1*) त-
20. था ब्रा(ब्रा)-(श्री*)-कालेमीकस्य टी १ व्या-भू // सां-हि ४ (1*)
ब्रा(ब्रा)-श्री-तारारपतेः च-टी १ व्या-भू // × सां-हि ४॥० (1*) भरद्वा-
21. ज-सगोत्र-यं-श्री-पाण्डोकस्य गृ-टी १ व्या-भू /// × सां-हि १० // (1*)
तथा ब्रा(ब्रा)-श्री-वेडकस्य गृह-टी १ व्या-भू // ×
22. सां-हि ४ (1*) तथा ब्रा(ब्रा)-श्री-मुदोकस्य गृह-टी १ व्या-भू ॥०
सां-हि ८ । /// (1*) काष्टामणीय ब्रा(ब्रा)-श्री-केशवस्य गृ-
23. टी १ व्या-भू // सां-हि ४ ॥ // (1*) तथास्य मु-टी²⁷ १ व्या-भू // ×

- सां-हि ॥ // (1*) तथा ब्रा(ब्रा)-श्री-त्र(त्र)ह्योकस्य गृ-
 24. टी १ व्या-भू /// सां-हि २ एद²⁸ तथास्य मु-टी १ व्या-भू //
 सां-हि [१।०*](1*)²⁹ [त]थास्य ना-भू³⁰ ॥० सां-हि २ (1*)

Reverse

25. तथा स्य (च) ब्रा(ब्रा)-श्री-सिरोकस्य गृह-टी १ व्या-भू // × सां-हि ५॥
 (1*) पूर्वग्रामीय-ब्रा(ब्रा)-श्री-धरणिकस्य गुणो-
 26. म्भाद³¹-च-टी १ व्या-भू / × × सां-हि २॥० सिधल-
 ग्रामीय-पं-श्री-पाउकस्य³² च-टी १ व्या-भू ॥० सां-हि ४ (1*)
 ब्रात्रे-
 27. य-गोत्र-ब्रा(ब्रा)श्री-शाङ्कोकस्य ना-भू ॥० सां-हि १।० (1*) दिण्डसा-
 यीय-ब्रा(ब्रा)-श्री-प्रजापतेः गृह-वाटघां
 28. भू सां-हि ३।० (1*) गृहि-पं-श्री-नायोकस्य ना-भू । सां-हि १।० (1*)
 ब्रा(ब्रा)-श्री-जलोकस्य ग्रा-हि³³ १ // (1*) ब्रा(ब्रा)-श्री-
 29. विश्वरूपस्य गृ-टी १ व्या-भू // × सां-हि ३। // (1*) ब्रा(ब्रा)-श्री-
 माधोकस्य चि-खि-मु-टी³⁴ १ व्या-भू ॥० (1*) केशर-
 30. कोणोय ब्रा(ब्रा)-श्री-श्रु(श्री)पतेः महासान्धि-विग्रहिक-श्री-
 मुनिदास-कारित-शासन-च-टी १ व्या-भू // (1*)
 31. ब्रा(ब्रा)श्री-श्रु(श्री)वत्सस्य महाक्षपटलिक-श्री-दलएव-³⁵कारित-
 शासन-गृ-च-टी १ व्या-भू । // (1*) एवं
 32. शासनिक-ब्रा(ब्रा)ह्यण २० वा-टी १६ भू-द्रो २ ॥ /// नाल-भू-द्रो
 २ सां-हि १०० ॥॥³⁷
 33. ग्रामे मेहार-संज्ञे सकल-गुणिगणावास-भूमौ प्रसिद्धे
 कृत्वा ताभ्रे निव(ब)द्धं मम [U U U]³⁸
 34. यथा-संविभागं विभज्य (1*)
 नाना-गोत्राभिधान-प्रतिविहित-सदाचारव-द्भ्यो द्विजे-
 35. भ्यः
 प्रादात्(च) चूर्णो-शतस्य [द्वि]रदपतिरसौ शासनं शासितारिः ॥ 8
 सावर्ण्य-
 36. गोत्र-सम्भूतः कापडो-द्विजसत्तमः (1*)
 चाणूरमाधवादेतत् प्रतिजग्राह
 37. शासनम् । (॥) 9
 व(ब)हुभिर्व्वमुधा दत्ता राजभिः सगरादिभिः ।
 यस्य यस्य य-
 38. दा भूमि³⁹ तस्य तस्य तदा फलम् । (॥) 10

- स्वदत्तां परदत्तां वा यो हरेत वसुन्धराम् (1*)
39. स विष्ठायां कृमिभूत्वा पितृभिः सह पच्यते ॥ 11
इत्यादि मुनिवचनमवलोक (क्य)
आ-त्र (त्र) ह्याष्टं खलु जगदिदं स्वप्नमाया-विनाशि
ज्ञात्वा ज्ञात्वा गजपतिरसौ या-
41. चते भावि-भूपान् (1*)
भूयो भूयः कृत-करपुटो मौलिमाणिक्यकोटो
कीर्त्ति-
42. : सत्यं स्वकृत-रभसात् पालनीया भमेति (11*) 12
शकनृपतेरतीताब्दाः (ब्दाः)
43. ११५६ सं ४ ज्यैष्ठ-दिने २२ (11*)

1. From the facsimile in *Ep. Ind.*
2. Expressed by symbol.
3. Purushottama, the name of the *ādipurusha* of the dynasty, is here the name of Vishnu.
4. Cf. the *Ādāvāḍī* copper-plate inscription of Daśarathadeva (*Bhāratarvarsha*, 1332, B. S., pp. 78-81; also *Inscriptions of Bengal*, III, p. 181) : *Dev-ānvaya-kamala-bhāskara*.
5. He is called Madhusūdana in the Chittagong plate of Dāmodara.
6. Similar epithets are applied to the Sena kings in their later inscriptions and to Daśaratha, son of Dāmodara.
7. I.e. *ekonapañchāśad*.
8. Read *samuditaṃ*.
9. Read *ṭigmatejaḥ*.
10. Read *Dārukavan* = *Nalasya*. *Dāruka* and *Vārshṇeya* were respectively the charioteers of Kṛishṇa and Nala.
11. The king of Prāgjyotiṣa referred to is Bhagadatta.
12. The name of the *khaṇḍala* is *Vāyisa* (Bengali *bāiś*, Skt. *dvāvimsā*). A village called *Vāishgāon* lies at a distance of six miles south-east of Mehār.
13. This is an abbreviation of *Paṇḍita*.
14. *Kāpaḍika* is the same person as *Kāpaḍi* in line 36.
15. The *Tarpandighi* copper-plate inscription of Lakshmaṇasena (lines 36-37) has *saṃvatsareṇa kaṇarddaka-purāṇa-sārdḍhaśat-aik-otpattika*, while the Madhainagar plate of the same king (line 43) has likewise *saṃvatsareṇa... māly-otpattiko*; see also the *Madanpāḍā* plate of Viśvarūpasena, lines 44-45.
16. The lower vertical of the medial *i* sign is wanting.
17. *Ti* is an abbreviation of *ṭikara* (mound).
18. In the enumeration of the area of land in the standard land measure and the annual revenue in the standard silver coin, a slanting stroke stands for $\frac{1}{16}$, a vertical stroke for $\frac{1}{4}$ and a small cross probably for $\frac{1}{8}$ and cross flanked by dots for $\frac{1}{3}$.

19. *Vyā-bhū*, which apparently means *vyāmsā-bhūmi*, was wrongly interpreted by Barua and Chakravarti as *vyāpṛṣṭa-āsta-bhūmi*, "demarcated homestead land or residential site".

20. This is $\frac{1}{2}$. See note 18 above.

21. *Sām-hi* which really means *sām.atsa.ka-hi-anya* (annual revenue income in cash), was wrongly interpreted by Barua and Chakravarti.

22. The number 2 is represented by two different signs.

23. *Vrā* (*Brā*) stands for *Brahmaṇa*.

24. Read \bar{r} -*atpattika*.

25. Read *sām*.

26. *Gri-ti* = *griha-ti* = *griha-tikara* (mound with houses).

27. *Mu-ti* may be *muṇḍi-tikara* or *muṇḍā-tikara*, i.e. bare or barren mound. See *JAIH*, II, p. 68.

28. *E-da* may be *evāṅ* or may have been an abbreviation of *evāṅ dattam*.

29. The amount is broken away.

30. *Nā-bhū* = *nāla-bhūmi* (colloquial *nāl-jamī*).

31. The Barrackpore copper-plate inscription of Vijayasena (line 32) has *Tikshahaṇḍa-jal-ārdha*.

32. The name does not seem to be *Pāuka*.

33. This probably stands for *grāhya-hita*, 'income to be realised'.

34. *Chi-khi* = *chira-khila* (fallow for a long time); *mu-ti*, a barren mound.

35. *Eva* as a surname occurs in the Maīnamati plate of Rānavankamalla Harikāladeva (*IHQ*, IX, pp. 286 ff.).

36. *Bhū-dro* = *bhūmi-droṇa*; *nāla-bhū-dro* = *nāla-bhūmi-droṇa*.

37. This is evidently a sign to indicate the end of the prose statement.

38. The 2nd *pādu* is wanting in three syllables after *mema*.

39. Read *bhūmis*^o.

C—Miscellaneous

No. 29—Bodhgayā Stone Inscription of the time
of Aśokachalla, Lakshmaṇasena year 51
(c. 1230 A. D.)

Bodhgayā, Gayā District, Bihar.

Bhagavanlal Indrajī, *Ind. Ant.*, X, p. 346, and *JBBRAS*, XVI, pp. 357 ff.; V. V. Vidyavinoda, *Ep. Ind.*, XII, p. 29.

Language : Sanskrit

Script : Gauṛīya

Metre : V.1 अर्या (defective in the first *pāda*).

Summary : King AŚOKACHALLA gave assent, at the request of his officials, to the erection of a Buddhist shrine (*vihāri*) with an image of the Buddha. The shrine was consequently built by *Bhaṭṭa* DĀMODARA and others. Provision was made by certain officials to enable the Sinhalese monks at MAHĀBODHI and others to offer daily *naivedya* with lamps to the god.—The inscription bears the DATE—the 29th Bhādra of the LAKSHMAṆASENA YEAR 51 (probably 1230 A. D.).

TEXT¹

1. १^२ नमो बु(बु)द्धाय ॥
ये धर्मा हेतु-प्रभवा हेतुं तेषां तथाग[तो]^४ ह्यवदत् (1*)
तेषां च यो नि-
2. रोध एववादी महाश्रवणः^५ ॥ 1
देयधर्म्मो(s*)यं प्रवर-महाजान-जायिनः^६ पर-
3. मोपाशक^७-[समस्त]-^८ त्यप्रकृत्योपेत-महाराज-श्रीमदशोकवल्ल^९देवस्य
(1*) यदत्र
4. पुन्यं^{९a} तद्भवतु ।^{१०} माता-पितृ-पूर्वं(वं) गमं कृत्या शकल-सत्त्व^{११}-राशेर-
नुत्तरज्ञान-
5. फल(1*)वाप्तय इति ॥ कस्मीर^{१२}-पण्डित-भदन्त^{१३}-अभयश्री (1*)
राजगुर^{१४}-पण्डित-भूशल^{१५} ।
6. पात्र-संङ्करदेव^{१६} । पात्र-सैलोक्य-त्र(त्र)ह्याकादिभिः श्रीमद्राजानं
वो(वो)ध-

7. यित्वा । भट्ट-दामोदर¹⁷ । भट्ट-पद्म । शिष्ट-राघव-महि-यूकान-
प्रहिन्य¹⁸
8. विहारीयं वु(बु)द्ध-प्रतिमा-सहिता कारिता । यदपरं ।
नैवेद्यार्थ¹⁹ तां पै-
9. तं पै[त्त]क²⁰-[त्र]यं दीप-सहितं आ-चन्द्रार्कं ये केचि[त्²¹] श्रीमन्म-
हावो(बो)धी सि-
10. घ(ह)ल-संघादयेस्तैः²² प्रत्यहं देयं(यम्) । नैवेद्यमिदं सत्यद्वारित²³
कल्पि-
11. तकारहरिचंत शुककारी मामकयो परिकल्पितमिति ॥
12. श्रीमल्लखवणसेनस्यातीत²⁴-राज्ये सं ५१
13. भाद्र-दिने २९ (॥*)²⁵

1. From the facsimile in *Ep. Ind.*, XII.
2. Symbol for *siddham* or *siddhir=astu*.
3. *Ba* is written by the sign of *va* throughout the record.
4. The *akshara to*, originally omitted, has been written above the line.
5. Read °*śramaṇaḥ*.
6. Read *Mahāyāna-yāyinaḥ*.
7. Read °*m-ōpāsaka*.
8. The word *samasta* has been written above the writing together with the figure 3 indicating the line of its insertion while the place has been marked by a *kākapāda* sign. Read *satya-prakriy°* or *sat-prakriy°*.
9. The reading is clearly °*challa* in another Bodhgayā inscription (No. 30 below), but °*valla* in a third (*JALH*, VI, p. 52).
- 9a. Read *puṇyam*
10. The *daṇḍa* is redundant.
11. Read *kṛitvā sakala-sattva*.
12. This geographical name is written also as *Kāsmīra*, *Kāsmīra*, etc.
13. *Sandhi* has been ignored here. The *daṇḍa* has been used after the names as a hyphen is written in English.
14. Read °*guru*.
15. Read *Musala*.
16. Better read *Śankara*.
17. Read *Dāmodara°*.
18. Read *prabhṛitibhiḥ*.
19. V. reads °*dy-ātham*.
20. The intended reading may be *tach=ch=aitach=chartyaka-trayam*; but it does not offer a clear sense. The *aksharas* in square brackets have been engraved above with the figure 9 to indicate the line of the insertion and the places of omission have been marked by *kākapāda* signs.

21. *Sandhi*, not compulsory in prose, has been avoided here.
22. Read °*dayas=taih*.
23. This passage containing some personal names (not always correctly spelt) should have ended in the third case-ending plural.
24. Read *Śrimal-Lakshmaṇa*°.
25. At the right lower end of the plate the well-known curse for the transgressors of the grant has been engraved. An ass and a pig (representing the transgressor's parents) are here represented engaged in sexual intercourse.

No. 30—Bodhgayā Inscription of the time of Aśoka-challa, Lakshmaṇasena year 74 (c. 1253 A.D.)

Bodhgayā, Gayā District, Bihar

V. V. Vidyavinoda, *Ep. Ind.*, XII, p. 30

Language : Sanskrit

Script : Gauḍīya

Summary : On the 12th day of the dark fortnight of VAISĀKHA, on THURSDAY, in the LAKSHMAṆASENA YEAR 74, SAHAṆAPĀLA, a Kshatriya, a son of Mahattaka Chātabrahma and an officer of DAŚARATHA, who was the younger brother of AŚOKA-CHALLA (the king of the KHASA country of the SAPĀDALAKSHA hills), made some votive offerings.—The date seems to correspond to Thursday the 27TH MARCH, 1253 A.D., the month being Pūrṇimānta and Kṛishṇa-dvādaśī starting at :10 of the day.

TEXT¹

1. १^{०२} नमो वु (बु) द्वाय^३ ॥ देयधर्मो (ऽ*) यं प्रवर-महायानयायिनः परमो-
पासकस्य हेवज्रचरणारविन्दमकरन्दमधुकर-फलकार^१भूपालवे-
2. श्याभुजङ्ग-परनृपतिगरुडनारायण-रिपुराजमत्तगर्जासिंह-निखिल-
महीपालजनकेत्यादि-निज-निखिल-प्रशस्ति-समलङ्क-
3. त-सपादलक्ष-शिखरि-खसदेश-राजाधिराज-श्रीमदशोकचल्लदेव-
कणिष्ठ^२भ्रातृ-श्री-दशरथ-नामधेय-कुमार-पा-
4. दपन्नोपजीवि-भाण्डागारिक-सत्यव्रतपरायणाविनिवर्त्तनीय-वो (वो) धि-
सत्त्व-चरित-क्षत्रियकुलदीप-श्री-सहणपाल-नामधेय-
5. स्य महत्तक-श्री-चाटव्र(ब्र)ह्म-सुतस्य महामहत्तक-श्री-मृसिन्न(ब्र)ह्म-
पौत्रस्य (।*) यदत्र पु[ष्पं] तद्भवत्वाचार्योपाध्याय-मातापि-
6. तु-पूर्वंङ्गमं कृत्वा सकल-सत्त्व-राशेरनुत्तम-ज्ञानफलावाप्तय इति ॥
श्रीमल्लक्ष्मणसेनदेव-पादानामतीत-राज्ये
7. म ७४ वैशाख-वदि १२ गुरौ—॥^३

1. From the facsimile in *Ep. Ind.*, XII.

2. Symbol for *siddham* or *siddhar*=*astu*.

3. *Ba* has been throughout indicated by the sign for *ta*.

4. *Phala-kāra*=giver of gifts. The king is said to be the foremost among such liberal rulers.

5. Read *kanishṭha*. The reading here is °*challa*. The possibility of *Asokachalla* and *Asokavalla* being two different forms of the name is not improbable.

6. There is a lotus symbol here.

CHAPTER VI

ORISSA AND ITS NEIGHBOURHOOD

A—The Bhañjas

No. 31—Keśarī Copper-plate Inscription of Śatrubhañja (c. 11th century A.D.)

Keśarī, Mayurbhanj District, Orissa.

B. Misra, *Ind. Hist. Quart.*, XII, pp. 429 ff.; D. C. Sircar, *ibid.*, XV, pp. 306 ff.; R. C. Majumdar, *Ep. Ind.*, XXV, pp. 161 ff.

Language : Sanskrit

Script : Gauḍīya

Metres : V.1 आर्या; Vv. 2-9 अनुष्टुप् (श्लोक)

Summary : *Gaṇa-daṇḍa* (°*daṇḍanāyaka*) VĪRABHADRA, who was the ĀDI-BHAÑJA, was brought up by the sage VAŚIṢṬHA. He was made the lord of 88,000 villages by RĀMADEVA. In his family was born KOṬṬABHAÑJA; his son was DURJAYABHAÑJA; and his son RAṆABHAÑJA. His son *Mahāmaṇḍalādhipati Mahārājādhirāja Paramēsvara* ŚRĪ-ŚATRUBHAÑJADEVA granted, in the presence of the queen ŚRĪ-ĀNAKADEVĪ, *Yuvarāja* ŚRĪ-NARENDRABHANJA, the minister for war and peace ŚRĪ-PRAJĀPATI, the sealer ŚRĪ-BHĪMA, the chamberlain ŚRĪ-MANORATHA and the Mayor ŚRĪ-VIṢṆUDATTA, the village of SYALLĀMĀYI in the URTTI DISTRICT to *Bhaṭṭaputra* DAṆḌAPĀNI, son of *Bhaṭṭaputra* Chakrapāni and grandson of *Bhaṭṭaputra* Nārāyaṇa and an immigrant from Madhyadeśa, for the favour of LORD ŚĀNKARA of Bhaṭṭapura.

TEXT¹

First side

1. १ स्व [f]स्त ° ° °²

सकल-भुवनंकनाथो भव-मय-विदूरो³ भवो भवानि(नो)श(:*) (1*)
विवि-

2. ध-समाधि-समाधि⁴-वि (धि*) ज्ञः सर्वज्ञो वः सिवायास्तु⁵ ॥ 1
आशीत⁶ कोटाश्रम⁷-नाम
3. तपो(S*) धिष्ठानमृत्तमं (मम्*) (I*)
मयूराण्डोद्भव⁸ तस्मात्⁹ गणदण्ड-विरभद्राख्यः¹⁰ (II*)^{19a} 2
अष्टाशी-
4. [ति]-सहस्रे (स्तु*) सू (नु*) भिः¹¹ व्यापितः¹² पुरा (I*)
तेषान्तु प्रार्थनां दृष्ट्वा रामदेवेन सेवित¹³ (II*) 3
स्ततोऽ-⁴⁴
5. ष्टाशीति-सहस्र-ग्रामस्याधिपतिः कृतः (I*)
चक्रवित्ति¹⁵-सम (:*) सर्व्व-पादोन¹⁶-द्वावस्थितः (II*) 4^{16a}
6. प्रतिपक्ष-निधन-दक्षो वशीष्ट¹⁷-म् (नि*)-पालितो¹⁸ नृपतिः ।
अ[I] दि-भञ्जः¹⁹ रिपु-दहन-^{19a} दा-
7. वानलः ।²⁰ शरस्वतिव्विनित्तो²¹ जातः ।
श्री-कोटभञ्ज²²-सूत²³-माण्डलिक-सतार्च्चि²⁴ [त]-चर-
8. ण-कमलः ।²⁰ श्री-द्व (दु) जंयभञ्जदेवो (S*) भूत् (I*) तस्यात्मजः सुचिः²⁵
प्रतापि²⁶ कृतज्ञः सत्य-
9. वादी²⁷ हर-चरणा (रा*) धन-तत्परः गुरु-देव-पूजकः श्री-रणभञ्ज-
देवोऽभूत् (I*) तस्या-
10. त्मजः शूरः प्रतापि²⁶ निर्जित-शत्रुः सत्यधर्म्मन्वितः²⁸ युधिष्ठिर-समः
प्रजा-पालन-त-
11. त्पर²⁹ महामण्डलाधिपति-मा (म) हाराजाधिराज-परमेश्वर³⁰ अष्टाशीति-
सहस्र-अधिप-³¹
12. ति (:*) श्री-शत्रुभञ्जदेव-पादंः³² । माहादेवि-श्री-अनकःदेवि³³ ॥
ज्वराजा-श्री-
13. नरीन्द्रभञ्ज³⁴ । सन्धिविग्रहि-श्री-प्रजापति (:*) । मुद्र (द्रा) हस्त-
श्री-भिम्³⁵ । प्रतिहार-श्री-मनोरथ (:*) । पुर-
14. श्रेष्ठि-श्री-विष्णुदत्तः (I*)³⁶ मातापितारारात्मश्च³⁷ । धर्म्म-यसो-
वृधये³⁸ । भगवतं³⁹ भट्टारक-शङ्कु-
15. र (·*) समुदिश⁴⁰ । उत्ति-विसय-⁴¹ प्रतिव (ब) ढ⁴² स्यल्लामायि-⁴³
ग्राम (:*) स-जल-स्थल चतुशीमा-वत्सिन⁴⁴
16. स-विटप-लता⁴⁵ । मध्यदेस-⁴⁶ बिनर्गत-भट⁴⁷-पुत्र-नारायणस्य
पौत्राय भट⁴⁷-पुत्र-च-
17. कृपाणिस्य⁴⁸ पुत्राय । भट⁴⁷-पुत्र-दण्डपाणि⁴⁹ । कउसीक⁵⁰-सगोत्राय
त्रियारिष⁵¹-प (प्र) वराय ॥

18. वसिष्ठ-गोत्राय वसिष्ठ-प्र(व*)राय । ताम्ब्रशासनिकृत⁵²
प्रदतो⁵³(ऽ*)स्माभिः (॥*)
भूमि(·*) यः प्रतिग्रह्णा-⁵⁴
19. ति यश्च भूमि(·*) प्रयच्छति ।
उभौ तौ पुन्य⁵⁵-कर्म्मणौ नियतौ⁵⁶ स्वर्ग-गामिनौ⁵⁷ ॥ 5
आ-

Second Side

20. नन्दन्ति पितर(श्च*) प्रवल्गन्ति^{57a} पितामहा(ः) ।
भूमिदाता कुले जाता⁵⁸ समित्राता⁵⁹ भविश्य-
21. ति⁶⁰ ।(1*) 6
हरते हारयते यस्तु⁶¹ मन्ददधि स्तमावतः⁶² ।
स व(ब)द्धो वारुणै(ः*) पाशै⁶³ तियर्ग-यो-
22. निमु जायेते⁶⁴ (॥*) 7
स्व-द[त्त]।(·*) पर-दत्ताम्वा⁶⁵ यो हरेत वसुन्धरा(म्*) (1*)
स विष्ठा[यां] क्रिमिर भूत्वा⁶⁶
23. [पि]त्रिभि⁶⁷ सह पच्यते ।(*।) 8
स्व-दानात् फलमानन्त⁶⁸ परदता(त्ता)नृपालने (1*)
सष्टि-वरिष-⁶⁹
24. सहश्चा(ह्ला)णि स्वर्गो मोदते भूमिदः ॥ 9
[Lotus symbol]

1. From the facsimile in *Ind. Hist. Quart. and Ep. Ind.*
2. Misra reads *Om śasth.*
3. The Ukhunḍa grant *IHQ*, XIII, pp. 423 ff.; has °*bhūduo*. Misra reads °*bhūduo*.
4. Omit one *samādhi*.
5. Read *śiṣṭy=āstu*.
6. Read *āsit*.
7. Read *Koffā*°. Misra reads *mahā*.
8. Read °*dbhasas=ta*°.
9. Read °*smād=Gaṇa*°.
10. Read *Vīra*°. But the text does not suit the metre.
- 10a. The metre is defective.
11. Read °*bhur=vyāvritah*. Misra suggests *mumbhu*°.
12. Misra omits *ta*.
13. Read *śvītah*.
14. Read *tato*°.

15. Read *Chakravartti*.
16. Misra has °*nañcha na sthita*. There must be some mistake here as the text does not suit the metre. Read *padena cha vyava*°.
- 16a. The metre is defective. The following lines 6-8 may be read as two verses in *Udgīti* and *Āryāgīti*; but the meaning seems to be better if we take them as prose. It is a pity that the record is very carelessly engraved and written.
17. Read *Vaśishṭha* or better *Vaśishṭha*.
18. Read *pālito*.
19. Read °*bhañjo*. Ādi-Bhañja may have been a *viruda* of Vīra-bhadra.
- 19a. Misra reads *dalana*.
20. The mark for punctuation may be unnecessary.
21. The passage must be taken as a mistake for *śūraḥ śuchir*=*vvinīto* (cf. ll. 6-7 of the Ukhunda grant). Misra reads *Śarasvati-nimitto* and corrects it to *Sarasvati-nimitto*.
22. Read *Koṭṭa* which is Misra's reading. The correction *Śrī-Koṭṭa-bhañjaḥ* may be hazarded.
23. Misra reads *sūnu*. Better read *tat-suto*. It appears that Durjaya-bhañja has been called the son of Koṭṭabhañja. See also note 22.
24. Read *śat-ā*°.
25. Read *śuchiḥ*.
26. Read *pratāpī*.
27. Misra reads *sarvapāpa*.
28. Read °*nvito*.
29. Read °*tatparo*.
30. Better read °*śvaro*=°*śhṭā*°.
31. Read *sahasra-grām-ādhi*°. Note the admixture of feudatory's and overlord's titles.
32. The epithets suggest the reading °*devaḥ kuśalī*.
33. Read *Mahādevī Śry-Anakadevī*.
34. Read *Twarāja-Śrī-Narendrabhañjaḥ*.
35. Read *Bhūmaḥ*.
36. A passage appears to be lost here. These persons must be connected with such expressions as *matam*=*astu bhavatām* or *viditam*=*astu bhavatām*.
37. Read °*pitror*=*ātmanas*=*cha*.
38. Read *yaśo-vṛiddhaye*.
39. Read °*vantaḥ* which is Misra's reading.
40. Read *samuddīśya*.
41. Read °*vishaya*
42. *Ba* has been indicated by the sign for *va* throughout the record.
43. Misra reads *Syallāmāyī*.
44. Read *sthalaś*=*chaturṣim-āvachchhinnaḥ*
45. Read °*lataḥ*.
46. Read °*deśa*.
47. Read *vinirgata-bhaṭṭa*.
48. Read °*pāneḥ*.
49. Read °*pānaye*.
50. Read *Kauśika*.

51. Read *tryārsha*. The three *pravaras* of the Kausika-gotra are often given as Vaiśvāmītra, Daivarāta and Audala. The donee also claimed the Vāsiṣṭha-gotra having a single *pravara*.

52. Read *tāmrāsāsanīkṛitya*.

53. Read *pradatto*°.

54. Read *pratigrihṇāti* which seems to be Misra's reading.

55. Read *tau puṇya*°.

56. Read *niyatām*.

57. Omit *Visarga*.

57a. Misra reads *pragalbhanti*.

58. Read *jātaḥ*.

59. Read *sa nas=trātā* which is Misra's reading.

60. Read *bhavishyati* which is Misra's reading .

61. Read *yo* which would suit the metre.

62. Read *buddhis=tamo-vṛitaḥ* which is Misra's reading.

63. Misra reads *Vāruṇapāṣe*.

64. Read *pāśais=tiryag-yonishu jāyate*.

65. Read *dattām vā*.

66. Read *kṛimīr=bhūtvā*. Misra reads °*r=bhūtvā*.

67. Read *pitṛibhiḥ* which is Misra's reading.

68. Better read °*m=ānantyam*.

69. Read *shashṭi-varsha*.

B—The Somavamśis

No. 32—Ratnagiri Copper-plate Inscription of Karṇa
(c. 1100-10 A.D.), year 5

Ratnagiri, Cuttack District, Orissa

Mrs. Debala Mitra, *Ep. Ind.*, XXXIII, pp. 263-68; D.C. Sircar, *ibid.*, pp. 269-74; S. N. Rajguru, *Ins. Or.*, IV, pp. 253 ff.

Language : Sanskrit

Script : Gaudīya

Metres : Vv. 1, 3-7 शार्दूलविक्रीडित; Vv. 2, 8, 16 वसन्ततिलक;
Vv. 9, 13 उपजाति; Vv. 10, 12, 17 आर्या; Vv. 11, 15 रथोद्धता;
V. 14 वंशस्थ; Vv. 18-20, 2-27, 30-32 अनुष्टुम्; V. 21 इन्द्रवज्रा;
V. 28 शालिनी; V. 29 पुष्पिताग्रा.

Summary : In the family of the MOON-GOD, the mythical progenitor of the SOMAVAMŚIS, were born JANAMEJAYA; his son was YAYĀTI who was succeeded by his son BHĪMARATHA. The latter's son and successor DHARMARATHA conquered the *Chakravarti-kshetra* bounded by the SETU, the HIMAVAT and the EASTERN and WESTERN SEAS. His successor was his younger brother NAGHUSHA (Nahusha). His *anuja* (younger cousin) YAYĀTI, established his rule over both the KOSALA and UTKALA countries. His son and successor was UDDYOTAKESARIN. His immediate successor was his son JANAMEJAYA who had surpassed the Nāga king in bearing the weight of the earth. His son and successor PURANJAYA was feared by the GAUḌA, DĀHALA, KALIṄGA and VAṄGA kings. His successor was his younger brother *Paramabhaṭṭāraka Maharājādhirāja Trikalingādhipati* KARṆADEVA. His other name was MAHĀŚIVAGUPTA.—From YAYĀTINAGARA (modern Jājpur in the Cuttack District), king KARṆADEVA, in his FIFTH REGNAL YEAR on the twelfth day of Āśvina, granted the village of KOṆĀ, which was situated within BRAHMA in the AṬṬHĀVISA-KHAṆḌA of UTTARA-TOSALĪ to RĀNĪ KARPŪRĀŚRĪ who was the daughter of *Mahāri* (Devadāsī) MĀHŪNADEVĪ and daughter's daughter of UDAYAMATĪ. She hailed from the *Mahāvihāra* of SALOṆAPURA in UTKALA-DEŚA.

Karpūśrī, queen of king Karna, was thus apparently a dancing girl attached to the Buddhist temple in the monastery at Saloṇapura (modern Solampur near Jājpur). The donee was allowed to enjoy *hasti-daṇḍa*, *varabalivarda*, *chiṭṭola*, *andhāruā* (*arthāruwā*), *pratyaṇdhāruā* (*pratyaṛthāruwā*), *adattā*, *padātijivya*, *antarāvadḍi* (*āturāvadḍi*), *rintakāvadḍi*, *vasāvaki*, *vishayāli*, *ahi-daṇḍa*, *hala-daṇḍa*, *bandha-daṇḍa*, *vandāpanā* and *vijaya-vandāpanā*. The officials and dignitaries like the *Samāhartṛi*, *Sannidhātṛi*, *Niyukṭādhikārika* *Daṇḍapāśika* *Piśunavetrika*, *Avarodhajana*, *Rājñi Rāṇaka*, *Rājaputra*, *Rājavallabha* and *Bhogijana* besides the rural folk were informed in respect of the grant. The *Dūtaka* of the charter was probably the *Sandhivigrahin* KRISHNADEVA while *Mahakṣhapāṭalin* Chhittalladeva was the writer and Śāṅkhuka the engraver.

TEXT¹

First Plate

1. [सिद्धम्] ॥ 2
ज्योत्स्नाशालि-समृद्धिभूः कुमुदिनी-हासक-सम्पादना-
धूर्तो धूर्जटि-मौलि-सौ-
- 2 घ-वसतिः पीयूषधारा-गृहं(हम्) ।
तारान्तःपुर-नायको रतिपतेः शास्त्रक-सा(शा)णोपलः
क्षी-
- 3 रोदार्षव-नन्दनो विर्ज(ज)यते देवः सुधादीधितिः ॥ 1
अस्यान्वये महति सान्द्र-तमः-कलङ्क-
वि-
- 4 च्छाय-दिग्बलय-माज्जन-कूर्चकस्य ।
उत्पेदिरे सकलसद्गुण-जन्म-कन्दाः
कुन्दावदात-य-
- 5 शसो जर्ग(ग)तीभुजस्ते ॥ 2
राजाभूज्जनमेजयोऽथ नृपतिज्जतिो ययातिस्ततः
श्रीमा-
- 6 न्भीमरथोऽभवत्तदनु च क्ष्माचक्र-रक्षामणिः ।
अष्टास्वेव दिगन्तरेषु विजय-स्तम्भाव-
- 7 लि-[हु](छ)घना

- हृच्छल्यानि दिशाभुजामपि समारोप्यन्त यैः विस्फुटं⁶ ॥ 3
तस्माद्दुर्भरथो मनो-
8. रथ-फलं शीतांशु-वंश-श्री (श्रि) यो
निस्त्रिंशक-सखा शिखामणिरभून्निःशेषभूमिभुजां (जाम्) ।
य-
9. स्मिन्दिविजयावतार (रि) णि पू (पु) रा विद्वेषि-भु (भू) मीभुजः
प्रातिष्ठन्त दिगन्तरं तदनु च
10. स्फीताश्रमु (मू) -रेणवः ॥ 4
सेतू (तु) -प्रान्त-वनान्तरे हिमवतः पर्यन्तभू-शी (सी) मनि
प्रागम्भोधि-त्त-
11. टी-वनेष (षु) कटके पूर्व्वेतर-क्षमाभृतः ।
यस्योत्ताम्यदराति-राज-युवती-निश्वास-सञ्ज्ञा-
12. निल-
व्यासङ्ग-स्वनदन्तराल-मुखरेर्गीतं यशः कीचकैः ॥ 5
भ्राता तस्य व (ब) भूव [भूत] लपते-
13. भूतेश-तुल्य-प्रभः
प्रख्यातं क्षिति-भूषणं नघुष⁴ इत्युर्व्वीपतीनां पतिः ।
य [द्वो] दंष्ट-भु-
14. जङ्गमेन विलसन्निस्त्रिंस (श) -जिह्वा-भृता
पीतास्ते परिपन्ति (न्यि) -पार्थिव-चमू-कष्ठान्तरे मारुता-
15. : ॥ 6
भ्रवास्ते करि-व (वृ) न्दमुन्मदमिह प्रौढो (S*) स्ति पञ्चाननः
सन्त्येतासु⁵ जगद्द्रुहो गिरि-दरी-कु-
16. भूमिषु कुम्भीनशाः (साः) ।
स्नेहादित्यभिधाय [वृ] द्द-शवरी-वर्गणं व (ब) द्वाश्रुणा
यद्वैरि-प्रमदाजनो वन-
17. भुवः सञ्चारमध्यापितः ॥ 7
तस्यानुजो नत-स (म*) स्त-सपत्न-मौलि-
रत्नात्सुमात्सलित⁶ -पाद-सरो-
18. [ज-रो] ⁷चिः ।
विद्या-निधिः प्रतिनिधिर्म्मधुशू (सू) इनस्य
जातोऽथ विश्वविजयी नृपतिर्ययातिः ॥ 8

Second Plate : First Side

19. भट्टरवष्टब्ध (ब्ध)मिदं नरेन्द्रे
राष्ट्र-द्वयं कोप (स) लमुत्कलञ्च ।
अकष्टकं साधयतः समन्ता-
द्भू (द्भू) ज-इ-
20. यं यस्य कृतार्यमासीत् ॥ 9
तस्य ततः सुकृतफलं सफलीकृत-लोक-लोचनस्तनयः ।
सम-
21. जनि गुणंकसीमा श्रीमानु (द्*) द्योतकेमरी नृपतिः ॥ 10
भक्ति-दु (दू) र-नत-कुन्तल-स्खल-
न्मल्लिकाकुसु-
22. म-दाम-राजयः ।
ढीकयन्त इव कीर्त्ती (त्ति) -सन्तती-
र्यंप्रणेमुरभितो महीभुजः ॥ 11
तनयस्तस्य न-
23. मस्यअरेन्द्र-मौलीन्द्रनीलमणि-मधुपैः (।*)
भृङ्गारित-पद-पद्यः समजनि जनमेजयो नृपतिः ॥ 12
24. कृपाण-धाराधर-धोत-बौ (वं) रि-
भूपाल-कान्ता-म (म्) गनाभि-पङ्कः ।
वसुन्धरा-भार-महाधुरि (री) ण-
दोः-काण्ड-
25. निर्भत्सि (त्सि) त-नागराजः⁸ ॥ 13
ततस्तनु (नू) जो मनुजोत्तमो (ऽ*) भवत्
पुरञ्जयो वैरि-पुरञ्जयो नृपः (।*)
नमत्-क्षि-
26. तीशाच्चित-पादपङ्कजः
स्फुरत्सुनासीर-समान-विक्रमः ॥
गोड-डाहल-कनिङ्ग-वङ्ग जा
भूमू- 14
27. जो भुज-निवारितारयः ।
ते (ऽ*) पि यस्य भुज-सार-शङ्क्या
कम्पमानमनिशम्भनो दधु-
28. : ॥ 15
तस्यानुजो निज-भुजाज्जित-शौर्य-सूर्य-

- प्रौढप्रभा-शमित-शत्रु-यशः-शशाङ्क-
 29. : ।
 श्री-कर्णदेव-नृपतिः क्षितिपाल-मौलि-
 संलीन-रत्नचय-चुम्बि (म्बि) त-पादपीठः ॥ 16
 त्रिभुव-
30. न-कुटीर-पटले सर्पति निजकीय-कीर्त्ति-वल्लि (ल्ली) यं (यम्) ।
 यस्य समुन्नति-भाजं भुजयुग-निःश्रि (श्रे) णि-
31. कां श्रित्वा ॥ 17
 स्वस्ति । श्री-ययातिनगरात् (त्) । परममाहेश्वर-परमभट्टारक-
 महाराजाधि-
32. राज-परमेश्वर-चोमकुलतिलक-त्रिकलिङ्गाधिपति-
 श्री-महाशिवगुप्तराजदेवः
33. कुशली । उत्तर-तोप (स) लीय-त्र (त्र) ह्ये अट्टावीस (ष्टाविंश) -
 खण्ड-सं (बद्ध*) -कोणाग्रामः । अतस्तति (त्) -खण्डीय-त्रा (त्रा) ह्य-
34. णानापूज्य ।⁹ समाहर्तृ-सन्निधातृ । नियुक्ताधिकारिक ।
 दाण्डपाशिक । पिशुनवेत्रिकावरोध-
35. [ज]¹⁰न । राज्ञी । राणक । राजपुत्र । राजवल्लभ । भोगिजन-
 प्रमुख-निवासि-समस्त-जनपदान-
36. [नु]नयति वो (वो) धयति समाज्ञापयति विदितमस्तु भवतां यथाऽस्मा-
 भिरयद्ग्रामः

Second Plate : Second Side

37. स-जलस्थलः । स-गर्तोषरः । साम्र-मधूक-प्रभृति-नाना-वृक्षः । सनिधिः ।
 सोपनिधि-
38. : । हस्तिदण्ड । वरव (ब) लीवर्द्ध । चिट्टोल । अन्धारुम्ना । प्रत्यन्धारुम्ना ।
 अदत्ता । पदातिजीव्य । अ-
39. न्तरावड्डि । रिन्तकावड्डि । वसावको । विषयाली । आ (अ) हिदण्ड ।
 हलदण्ड । व (ब) न्धदण्ड । वन्दापना
40. । विजय-वन्दापना-प्रभृति-नाना-मार्गणी-समेत-भविष्यत्कर-सहितः ।
 स-खण्डपालीयः ।
41. सर्व्ववाघा-वर्ज्जितः । सर्व्वोपरिकर-दान-सहितः । चतुःसीमावच्छिन्नः ।
 उत्कलदेशीय-श्री-
42. सलोणपुर-महाविहार-विनिर्गतायै । कास्य (श्य) प- सगोत्रायै । त्र्यार्ध-
 प्रवरायै । उदयम-

43. ती-नाम्न्याः पौत्र्यै । महारी-माहूणदेवि(वी)-नाम्न्याः पुत्र्यै । राणी-
श्री-कर्पूरश्री-नाम्नौ(म्यै) । सलि-
44. लधारापुरस्सरं(रम्) । आचन्दा(न्दा)कं-क्षिति-समकालोपभोगार्थं ।
मातापित्रोरात्मनश्च पु-
45. प्ययशोभिवृद्धये । ताम्रशासनेनाकरीकृत्य । सम्प्रदत्त इत्यवगत्य ।
समुच्चि-
46. त-कर-भागभोगमुपनयद्भिभ(भं)वद्भिः सुखेन प्रतिवस्तव्यमिति ।
भाविभिश्च भूपति-
47. भिर्दत्तिरियमस्मदीया । धर्म-गौरवादस्मदनुरोवा(धा)च्च स्व-दत्तिरिवा-
नुपालनीया ॥ तथा
48. चोक्तधर्मशास्त्रे ॥
व(ब)हुभिर्व(वै)मुधा दत्ता राजभिः सगरादिभिः ।
यस्य यस्य यदा भू-
49. भिःत(मिस्त)स्य तस्य तदा फलं(लम्) ॥ 18
मा भूदफल-शङ्का वः परदत्तेति पार्थिवाः ।
स्वदत्तात् फल-
50. मानन्त्यं परदत्ता(त्ता)नुपालने ॥ 19
षष्टिं वर्ष-सहस्राणि स्वर्गं भोदति भूमिदः ।
आक्षेप्ता
51. चानुमन्ता च द्वौ तौ नरक-गामिनौ ॥ 20
अग्नेरपत्यं प्रथमं सू(सु)वर्णं
भूर्वेणवी सूर्य-सू(सु)ता-
52. श्र गावः ।
यः काञ्चनं गाञ्च महीञ्च दद्यात्¹¹ ।
दत्तास्त्रयस्तेन भवन्ति लोकाः ॥ 21
आस्फोट[य]-¹²
53. न्ति पितरो बल्ययन्ति पितामहाः ।
भूमिदाता कुले जातः स नस्त्राता भविष्यति ॥ 22
भू[मि]
54. यः प्रतिगृह्णाति यश्च भूमिं प्रयच्छति ।
उभौ तौ पुष्यकर्म्मार्णौ नियतं स्वर्ग-गामि[नौ] ॥ 23

Third Plate

55. तडागानां सहस्रेण वाजपेय-शतेन च ।
गवां कोटि-प्रदानेन भूमिहर्त्ता न शु-

56. ध्यति ॥ 24
हरति हारयेद्यस्तु मन्ववु(बु) द्विस्तभोवृतः ।
सुव(ब) द्यो दारुणैः पाशैस्त्रय(स्तिर्यं) ग्योर्नि
57. स गच्छति ॥ 25
स्व-दत्ताम्परदत्ताम्वा(त्तां वा) यो हरेत्(त्तु) वसुधरा(म्*) ।
स विष्ठायां कृमिभू(भू)त्या(त्वा) पितृभिः सह
58. पच्यते ॥ 26
गामेका[] स्वर्णमेकञ्च भूमेरप्यद्व(द्व) मङ्गलं(लम्) ।
हरन्(न*) रकमाप्नोति यावदाह-
59. त-स[] प्लवः(बम्) ॥ 27
सामान्यो(ऽ*) यं घर्मसेतु[र्भृ]र्पा(पा)णां
काले काले पासनीयो भवद्भिः ।
स[र्वा]नेतान(न्)
60. भाविनः पार्थिवेन्द्रा(न्द्रा)न् 28
भूयो भूयो याचते रामभद्रः ॥
इति कमल-दलाम्बु(म्बु)-विन्दु-लोला(लां)
61. श्रियमनुचिन्त्य मनुष्य-जीवितञ्च(।*)
सकलमिदमुदाहृतञ्च वु(बु)द्ववा
न हि पुरुषैः पर-की[र्त्त]यो
62. विलोप्याः ।(॥) 29
यज्ज(द्) षड-मण्डलाग्रेण खण्डितैरहितैरयं(यम्) ।
सू(सु)नासीरोऽर्थवान् पृथ्वी(ध्याः) प्रात्रे य(चा)-
63. त्र वसुधरा ॥ 30
यस्य वु(बु)द्वि-व(ब) लाल्लक्ष्मीरेक-पत्नीव तस्थि(त्स्थि)ता(।*)
स श्रीमान् कृष्णदेवो(ऽ*) भू(द्भू)प-
64. तेः सन्धिबिग्रहो ॥ 31
महाक्षपटली श्रीमान्(न्) वीरश्छित्तल्लदेवकः ।
सो(ऽ*) लीलिखत्
65. खलानन्द-नाशनस्ताम्रशासनं(नम्) ॥ 32
परममाहेश्वर-परमभट्टारक-महाराजाधि-
66. राज-परमेश्वर-श्रीमत्कर्णराजदेवस्य प्रवर्द्धमानविजयराज्ये । सट-¹³
सम्ब(संव)त्सरे । आ-
67. शि(शिव)न-शुदि द्वादश्यां(श्याम्) । अङ्के सम्बत(संवत्) ५

आश्विन-शुदि १२ स्वर्णवीथि-प्रतिव (ब) द्व-स्व¹⁴न्नहि-वि [जा?] नि-

68. शङ्खुकेन ताम्रशासनमिदमुत्कीर्णमिति ॥

1. From the original plates and their impressions.
2. Expressed by symbol.
3. Read *yair=iisphutaṁ*.
4. The correct form of the name is Nahusha.
5. There is a defective mark in the plate after this letter.
6. Read *ratn-ānśu-sammilita*.
7. These two letters are cut off.
8. The reference is probably not to both Vāsuki and a king of the Nāga dynasty.
9. The *danḍa* here and in most of the cases in this line and the lines below is superfluous.
10. The first *akshara* in lines 35-36 is cut off.
11. Read *dadyāḍ°* and omit the *danḍa*.
12. An *akshara* at the end of each of lines 52-54 is cut off.
13. Read *pañchama*. Although the word looks close to *shashṭha*, the corresponding figure is 5. It does not refer to the Aṅka reckoning in which the first and sixth years are omitted.
14. The reading may also be *su*; but the meaning of the word is uncertain.

C—The Gaṅgas

No. 33—Viśākhapaṭṇam Copper-plate Inscription
of Anantavarman Choḍagaṅga, Śaka year 1040
(1118 A.D.)

Viśākhapaṭṇam, Viśākhapaṭṇam District, Andhra Pradesh.
Sewell, *Arch. Surv. South. Ind.*, II, pp. 33, No. 19; J. F. Fleet,
Ind. Ant., XVIII, pp. 166 ff.

Language : Sanskrit

Script : Telugu-Kannaḍa

Metres : V. 1 वसन्ततिलक; V. 2 शार्दूलविक्रीडित; V. 3 स्रग्धरा; V. 4 वंशस्थ; V. 5 स्रग्धरा; V. 6 उपजाति (इन्द्रवज्रा & उपेन्द्रवज्रा); V. 7 शिखरिणी; V. 8 शार्दूलविक्रीडित; V. 9 वसन्ततिलक; V. 10 शार्दूलविक्रीडित; V. 11 स्रग्धरा; V. 12 मञ्जुभाषिणी; V. 13 वैतालीय; V. 14 उपजाति (इन्द्रवज्रा & उपेन्द्रवज्रा); V. 15 शार्दूलविक्रीडित; V. 16 स्वागता; Vv. 17-19 अनुष्टुम् (श्लोक); Vv. 20-21 शार्दूलविक्रीडित; V. 22 अनुष्टुम् (श्लोक); V. 23 उपजाति (इन्द्रवज्रा & उपेन्द्रवज्रा) V. 24 वंशस्थ; V. 25 मन्दाक्रान्ता; Vv. 26-27 स्रग्धरा; Vv. 28-29 शार्दूलविक्रीडित.

Summary : In the lineage of ATRI was born Gāṅgeya. His son was Virochana; his son Saṁvedya; his son Bhāsvat; his son Dattasena; his son Soma; his son Amśudatta; his son Saurāṅga; his son Chitrāmbara; his son Sāradhvaja; his son Dharmaiśhī; his son Parikshit; his son Jayasena (I); his son Jayasena (II); his son Jitavīrya; his son Vṛishadhvaja; and his son Pragalbha whose son KOLĀHALA built the city KOLĀHALAPURA (modern Koḷar in Mysore) in the GAṅGAVĀPI-VISHAYA (territory) and constructed the temple of Hari. His son was Virochana. After eighty kings, who enjoyed the city of Kolāhalapura, in this lineage there was born Vīrasimha. His five sons were KĀMĀRṆAVA, Dānārṇava, Guṇārṇava, Mārasimha and Vajrahasta. After leaving the kingdom in the hands of their paternal uncle, they set out to conquer the earth and reached the MAHENDRA mountain. They then subdued BĀLĀDIRYA and took

possession of the KALĪṄGA country. Kāmārṇava placed Dānārṇava over the capital of JANTĀVURA; to Guṇārṇava he gave the AMBAVĀDI-VISHAYA; to Mārasimha the SODĀ° or SEDĀ-MANḌALA; and to Vajrahasta the Kaṇṭhakavartani tract. And thus for 36 years he governed the Kālīṅga country.—After Kāmārṇava, his younger brother Dānārṇava reigned for 40 years. His son Kāmārṇava II reigned for 50 years from the city of ṄAGARA (Kālīṅga-nagara). His son Raṇārṇava reigned for 5 years; his son Vajrahasta II for 15 years; his younger brother Kāmārṇava III for 19 years; his son Guṇārṇava for 27 years; his son Jitāṅkuśa for 15 years; his brother's son Kaligalāṅkuśa for 12 years; his uncle Guṇḍama (I) for 7 years; his younger brother Kāmārṇava IV for 25 years; their younger brother Vinayāditya for 3 years; Vajrahasta IV, son of Kāmārṇava (III), for 35 years; his son Kāmārṇava V for half a year; his younger brother Guṇḍama II for 3 years; his maternal half-brother Madhu-Kāmārṇava VI for 19 years; his son (?) VAJRAHASTA (V), who ruled for 30 years, was the lord of TRIKALĪṄGA. His son RĀJARĀJA reigned for 8 years. He won victory against the DRAMILAS and then married RĀJASUNDARĪ, daughter of the CHOḌA king (Rājendrachola). When during the old age of Vijayāditya (VII) the Veṅgī kingdom was about to sink in the great ocean of the CHOḌAS, Rājarāja caused him to enjoy prosperity for a long time in the western region.—Rājarāja's eldest son Choḍagaṅga, who was anointed king in the ŚAKA YEAR 999 on Saturday the 3rd of the bright fortnight of the month of Kumbha (Bengali Phālguna) (i.e. on the 17th February, 1078 A.D.), at first replaced the fallen lord of UTKALA in his kingdom in the eastern region and then the waning lord of VEṄGĪ in the western region and propped up their fallen fortunes.—Anantavarman, also called Choḍagaṅga, the ruler of the whole of Utkala, while residing at SINDŪRAPORA, called together the cultivators headed by the Rāshṭrakūṭas in the SAṂVĀ-VISHAYA, issued an order in the presence of the *Purohita*, *Amātya*, *Yuvarāja*, *Sandhivigrahin*, *Dauvārūka* and other officials saying that the village of TĀMARAKHAṆḌI in the said *vishaya* was given to MĀDĤAVA, son of Bhīmaya and Meḍama-nāyikā and grandson of Vāsudeva-nāyaka and Gaṇḍama-nāyikā in the ŚAKA YEAR 1040 (1118-19 A.D.).—The genealogy of the Gaṅgas, quoted in the present record, contains some imaginary elements

not noticed in the earlier records of Anantavarman Choḍa-gāṅga and in the inscriptions of his ancestors.

TEXT¹

First Side

1. १लक्ष्मी-निषेव्यमुडुराज-कलङ्क-कांति
बाहा-चतुष्टय-चणं वपु-
2. रादघानः(1*)
प्रादुर्बभूव भुवनत्रितयं विधित्सु-
ध्विश्व-प्रसूति-जर-
3. टो³ भगवाननन्तः ॥ 1
तन्नाभि⁴-नलिनाद्वभूव भुवन-प्रारंभ-दीक्षा-रतो
4. ब्रह्मा वेद-परम्परा (·*) परिदधद्वक्त्रंश्चतुर्बि⁵स्ततः (1*)
प्राजापत्य-धुराधिरूड-⁶
5. महसामतिर्म्मनीनां प्रभु-
ज्जतस्साव्वंजनिन⁷-दिव्य-तपसा (·*) धातो वपुष्मा-
6. निव ॥ 2
अत्रे (:*) पुत्रोः⁸ बभूव त्रिपुरहर-जटा-जूटा⁹-नेपत्य¹⁰-रत्न-
नेत्र-व्यापा-
7. र-देश (:*) स्मर-चरित-महानादिका¹¹-सूत्रधारः(1*)
दृष्टान्तो दाक्षिणात्या-मु-
8. ख-मुकुर-रुचां शर्वरी-जिवितेश-¹²
स्त्रैलोक्यानंद-कंदो गगन-तल-म-
9. हाम्भोधि-शंखशशा (·*) कः ॥ (1*) 3
ततो जगत्ताप-भिषज्यित-त्विवष-
शशुभ-ग्रहो-
10. (5*) भूद्विबुधाप्रणीव्वुधः (1*)
पुरुवरवास्तत्तनयो यदुल्लस-
द्भुजा भुजि-
11. ध्यां बुभुजे वसुंधरां (राम्) ॥ (1*) 4
तस्म (1*) दायुशशुभं वस्त्रिभुवन-विवितो जन्म लेभे
12. तदीयः
पुत्रो (5*) भूज्जेत्र¹³-बाहुर्ब्रह्म-नरपतिव्व¹⁴भूतामग्र-गण्यः (1*)
य-

13. : पृथ्व्यामेक-पत्न्यामनुभव-विमुखो भूरि-जात-प्रजायां
स्वव्यश्यां ख-
14. षड्दत्तैर्द्रां प्रणय-परवशः पौरुषेणान्वमुद्गत¹⁵ ॥ 5
ततो ययातिव्विजितारि-
15. यूति-
ज्जज्ञे ततस्तुव्वंशुरुव्वंरेशः (1*)
स पूर्व्वं-गोव्वर्वाण-गुरोर्गारिम्ना¹⁶
माताम-
16. हस्योरसि हि प्रवृद्धः ।(1*) 6
अपुत्रत्वं प्राप्तस्सुचिरमतिखिन्नो नृप-वृ-

Second Plate : First Side

17. ष-
स्स गङ्गामाराध्यां नियत-गतिराराध्य वरदां (दाम्) ।
अज्येयं गांगेय-
18. *सुतमलभतारभ्य च तदा
क्रमस्तद्वंश्यानां भुवि जयति गङ्गान्व-
19. य इति ।(1*) 7
तस्यासोत्तनयो विरोचन-विभुव्वैरि-ग्रहास्ताचल¹⁷
क्षोणि-ना
20. थ-कीरोट¹⁸-पत्र-मकरी-लग्ना (*) मि-रे[णू?]त्करः (1*)
लक्ष्मि¹⁹-वाग्वनिता-महाकुल-नदी-[स]-
21. *वेद्यमुद्योगिनं
संवेद्यं समजिजनत्स²⁰ नृपतिर्गङ्गान्वयोत्तंसकं (कम्) ।(1*) 8
स-
22. वेद्यतो मणिरिव (1*) जनि नाम भास्वान्
भूपाल-मौलि-मुकुटंरूपलालनिय-²¹
23. : (1*)
त्रासादि-दोष-रहितस्स बभूव पुत्री
यत्संपदाग्निधिरजायत दत्त-
24. सेनः ।(1*) 9
तस्योव्विश्वर-²²मौलि-मण्डन-मणेरासीदसाधारणां
बिभ्राणो नृप-
25. ति-श्रियं प्रिय-सुतस्सोमो (S*) तिरम्याकृतिः (1*)

- तस्मादप्युदपादि सोदित-ज-
26. गच्चक्रौ (S*) शुदत्तस्तत-
स्सोरंगो²³ (S*) भवदन्य-राह्गज-घट (I*) -पात-कृया²⁴-पाक-
27. लः 1 (I*) 10
तस्माच्चित्रांबरो (S*) भूक्षितितल-वलये राजशब्दैक-वाभ्य-²⁵
स्सूनुस्मारध्व-
28. जो (S*) स्याभवदखिल-भुवामाघिपत्य-प्रसूति (:*) (I*)
धम्मोब²⁶ तत्तनूजो नृप-नय-
29. पदवि²⁷-पांथ-मुख्यो विरेजे
बभ्राजापत्या²⁸ मस्य क्षिति-जय-परवानेक-
30. धन्वा परिक्षित् 1 (I*) 11
स महीपतिस्सुतमपाथ²⁹ मानिनं
जयसेनमन्य-
31. नृप-द्वर्ष-शातनं (नम्) (I*)
अभवत्सुतो (S*) स्य जयसेन-संज्ञितः
प्रथयन् दिशा-
32. सित-दुकूलित (·*) यशः 1 (I*) 12
जितवीर्यमसावजीजन-
त्स च भूपा-
- Second Plate : Second Side*
33. ल-वृषं वृषध्वजं (जम्) (I*)
सहशक्तिमलंध्य-शासनं
विजिगीषुं स्स³⁰-विरोधि-भी-
34. षणं (णम्) 1 (I*) 13
तस्य प्रगर्ब्वं³¹ स्तनयो बभूव
क्षितोश-मार्गाचरण-प्रगल्भः (I*)
य (:*) ख-
35. ज्ञ-धारा-जल-धौत-वैरि-
नारी-कपोल-स्थल-पत्रभंगः 1 (I*) 14
आसीदेव सितातप-
36. व-तिलक (:*) क्षोणीभृदस्यात्मजो
वीरश्री-वनिता-स्वयंवृत-पतिद्वैवस्स को-
37. लाहलः (I*)

निर्म्मायोर्ज्जित-गंगवाडि-विषये कोलाहलाख्यं पुरं

यश्च-

38. क्रे सुर-सन्ध-विक्षण³²-रस-प्रत्यूहमक्षणां हरेः । (1*) 15
तत्सुतो धृत-शरासन-य-
39. ष्टि-
गर्गिरक्षदपवज्जित-चौर्य्यं (र्यां) (1*)
शासन-प्रथित-पाश-विदेया-³³
मेक
40. एव स विरोचन-संज्ञः (11*) 16
गते तत्र^{33a} नरेन्द्राणां कोलाहल-पुरि-³⁴भुजां (जाम्) (1*)
41. एकाशीत्यां च तद्वश्यो वीरसिंहो (S*) भवन्नृपः । (1*) 17
तस्य कामार्त्नव³⁵स्मू-
42. नुर्दानाण्णव-गुणाण्णवौ (1*)
मारसिंह इति ख्याता³⁶ वज्रहस्ताख्य-पंच
43. माः । (1*) 18
अथ कामार्त्नवो³⁷ दत्त्वा³⁸ पितृव्याय निजाम्महो (होम्) (1*)
प्रायात्पृथ्विं³⁹ भुवं जे-
44. तुम्माहेंद्रं⁴⁰ भ्रातृभिर्गिरि (रिम्) । (1*) 19
तत्र च सकल-सुरासुर-सिद्ध-साध्य-किरीट-कोटि-
45. विघृष्ट-मसृण-चरणपीठमाराध्य गोकर्ण स्वामिनमस्य प्रसादात्समा-
46. सादित-वर-वृषभ-लांचन⁴¹ स्समुपलब्ध-सकल-सांभाज्य-⁴²चिह्नो⁴³ रूप-
47. शोभमानस्स नरेन्द्रा⁴⁴ महेन्द्राचल-शिखरादवतीर्य्य युधिष्ठिर इव
48. चतुर्दिभरनुजैरनुगम्यमानस्समर-निरसिक-⁴⁵बालादित्यभिजित्य⁴⁶

Third Plate : First Side

49. कामार्त्नवः कलिगानग्रहीत् । तस्य चापहसित-सुरेंद्रपुरं जंतावुर-
50. न्नाम नगरी राजधान्यासीत् । असौ दानार्त्नव⁴⁷मनुजं कठिका-बंधुर-
51. कंधर (·*) निधाय गुणाण्णवायांबवाडि-विषयं मारसिंहाय सो-
52. दा⁴⁸-मंडलं वज्रहस्ताय कंटकवर्त्तनि⁴⁹मदात् । एवं च क्रमेण
षट्त्रि-
53. शद्वर्षान्⁵⁰ कलिगानपालयत् । (1*) तस्य च श्रीमतामशेष-भुवन-भू-
54. पाल-मौलि-मालालंकार-यशसां निज-राज्य-संपदपहसित-महै-

55. द्राणां महेंद्राचलामल-शिखर-प्रतिष्ठितस्य सकल-भुवन-निर्माणंक-सू-
 56. व्रधारस्य चराचरगुरो⁵¹र्ब्गवतो⁵² गोकर्णस्वामिनस्समाराधन-ल-
 57. ब्ध-निखिल-मनोरथानामात्रेय-गोत्राणां गंगानां कुलम-
 58. लंकरिष्णोर्व्विष्णोरिव विक्रमाक्रांत-सकल-महीमंडलस्य कामार्णव-
 59. वस्थानुजो दानार्णवश्चत्वारिंशतमब्दकान् राज्यमकार्षीत् । तत्सू-
 60. नुद्वितीयः कामार्णवः पंचाशद्वर्षान्महीमण्डलममण्डयत् । तस्य
 तिरस्कृत-त्रिविष्ट-
61. पं नगरन्नाम⁵³ पुरमासीत् ॥
 तस्मिन् सो (S*)पि मधुक-वृक्ष-जननादीशस्य लिंगाकृतेः
 कृत्वास्थं
62. मधुकेश इत्यरचयत्प्रासादमध्रंकर्षं(षम्) (I*)
 यद्वा⁵⁴रोर्ध्वं-विचित्र-पत्र-लतिकाश्रित्राणि वा पश्य-
63. तां
 सौधान्यंबरवर्त्तिनां हृदि भवेन्नूनं विमानारुचिः । (I*) 20⁵⁵
 तत्तनयो रणार्णवः पंच व-
64. र्षान् महीमहर्षयत् । तत्सूनुद्वितीयो वज्रहस्तः पंचदश
 समाः क्षमामरक्षत् (II*)
65. तस्थानुजस्त्रितीय-⁵⁶कामार्णवो (S*)र्णव-मेखलामेकोन-विंशति-
 संवत्सरान्समवर्द्ध-

Third Plate : Second Side

66. यत् । तत्सुतो गुणार्णवस्सप्त-विंशतिमब्दानब्धि-रशनां रशा-⁵⁷
 मनेषीत् । तदात्मजः जि-
67. तांकुशः पञ्चदशवत्सरान् महीनिस्सपत्नामकार्षीत् । ततस्तद्भ्रातु-
 स्सुतः⁵⁸ कलि-
68. गलांकुशो⁵⁹ द्वादश वत्सरान् कलिगानलंचकार । ततस्तस्य पितृ-भ्राता
 सप्त वर्षान्
69. गुण्डम-राजो [मही-मण्डल-मण्डनो]⁶⁰ बभूव (II*) तस्थानुजश्चतुर्थः
 कामार्णवः पंच-
70. विंशति-वर्षान् वसुंधरामनुबभूव । तयो(:*) कनि⁶¹यान्विनया-
 दित्यो
71. वर्ष-त्रयं धरित्रीमत्रायत्⁶² । ततस्तज्येष्ठस्य⁶³ कामार्णवस्य
 सुतश्च-

72. तुर्यो वज्रहस्तः पंच-त्रिंशतमब्दकान् । यद्दत्त-वंति-
सहस्र-
73. दान-वारिणा च कु-वलयं पंकिलमासीत् । ततस्तत्सुतः
74. पंचम-कामार्णवो (5*) द्वै-समां (माम्) । ततस्तदनुजो द्वितीयो गुण्ड-⁶⁴
75. म-राजस्त्रीणि वर्षाणि । तस्य द्वैमातुरो भ्राता षष्ठो मधु-
कामार्णव-
76. व एकोनविंशति-वर्षाणि (1*) ततस्तदीय-नंदनो⁶⁵ वज्रहस्त-
स्त्रिंश-
77. तमब्दकान् । तद्वर्णने ।
व्याप्ते गंगकुलोत्तमस्य यशसा दिक्चक्रवाले
78. शशि-
प्रद्योतामलिनेन यस्य भुवन-प्रह्लाद-संपादिना (1*)
सिद्धरंरति-
79. सांद्र-पंक-पटलैः कुंभस्थली-पट्टके-
ष्वालिंपति पुनः पुनश्च हरि-
80. तामाघोरणा वारणान् । (1*) 21
अनुग्रहेण गुणिनो यस्य नक्षो-⁶⁶मुखा-
81. न्जयोः (1*)
आसीने श्री-सरस्वत्यावनुकूले विराजितः । (1*) 22
न न (1*) मतः के-
82. वलमर्त्यतो (5*) पि
[स] वज्रहस्तस्त्रिकर्लिग-नाथः (1*)
यो वज्रि-हस्तादपयः⁶⁷ पृथि-
83. व्यं
वज्रं पतद्वारयितुं समर्थः (*) । (1*) 23
तत्सुतो राजराजजो⁶⁸ (5*) ष्ट-व-
84. त्सरान् । तद्वर्णने ।
स राजराजः प्रथमं जयश्रियः
पतिर्बभू-
85. व⁶⁹ द्रमिलाहबोत्सवे (1*)
विराजमानामथ राजसून्दरी-⁷⁰
मुद्गुड-⁷¹
86. वांश्चोड-महीमुजात्मजां (जाम्)⁷² । (1*) 24
त्यक्त्वा वेंगी (. *) सपदि परिण (1*) मोदये छा-

87. मिवाच्यां
चोड-व्याजे महति विजयादित्यमब्द्धौ⁷³ मिम (·*) क्षु (म*) (1*)
आ-
88. पन्नानां परमशरणं राजराजो विचित्रं
लक्ष्मी-भाज (·*) सु-
89. चिरमकरोत्पश्चिमायां दिशायां⁷⁴ (1*) 25
तस्याबुदग्र⁷⁵-सूनुः पृथुल-
90. निज-भुजा-विक्रमादित्य-⁷⁶सार-
स्सत्य-त्यागैकसीमा विमलतर-य-
91. शश्चन्द्रिका-धोत-लोकः (1*)
वागुल्लंघि-प्रतापः शुभचरित-निधिर्बाग्य-⁷⁷
92. सौभाग्य-राशिः
क्षोणी-प्राणाधिनायस्सकल-रिपु-मनोभंग-दश्चोडगं-
93. गः (1*) 26
शाकाब्दे नंद-रंछ-ग्रहगण-गणिते⁷⁸ कुभ-संस्थे दिनेशे
शु-
94. वले पक्षे तृतीया-युजि रश्मिज-दिने रेवती-भे नृयुग्मे (1*)
लम्ने गंगान्व-
95. वार्यांबुज-वन-दिनकृद्धिश्व-विश्व-भराया-
श्चक्रं संरक्षितुं
96. सद्गुण-निधिरधिपश्चोडगंगो (S*) भिषिक्तः ॥ 27*
वीरश्रीर्बुज⁷⁹-दण्ड-युग्म-
97. ललिता यस्यारि-दर्प-च्छिदः (·*)
स्तम्भ-द्वंद्व-नियंत्रितैक-करिणी-सा

Fourth Plate : Second Side

98. दृश्यमाक्लिप्यति⁸⁰ ।
यत्याद-द्वितयांतिक-प्रणयिनं⁸¹ क्षोणीभूताम्भौ-
99. लय
स्फायत्पद्म-युग्मानुकारि-⁸²सधुप-श्रेणि-श्रियं विश्रति
100. ॥ 28
पूर्वस्यां दिशि पूर्वमुत्कल-पति (·*) राज्ये विधाय च्युतं
पश्चात्पश्चि-
101. स-द्विक्तटे त्रिगदितं⁸³ वेगिश⁸⁴भय्येतयोः (1*)

लक्ष्मि⁸⁵ वंदन-मालि-

102. कामिव जयश्री-तोरण-स्तम्भयो-
बन्धनाति स्म समिद्ध-वित्त-विभव (:*)
103. श्री-गंग-चूडामणिः ॥ 29
स श्रीमदनंतवर्म-महाराजो राजाधि-
104. राजो राजपरमेश्वरः⁸⁶ परमभट्टारकः परमवैष्णवः परमब्र-
105. क्षण्यः ।⁸⁷ मातापितृपादानुध्यात (:*) श्री-चोडगंगदेवस्संवा-
106. विषये रष्टकूट⁸⁸-प्रमुखान् कुटुंबिनस्सर्वान्स-
107. माहूय पुरोहितामात्य-युवराज-संधिवि-
108. ग्रहि-दौवारिक-प्रमुख-परिजन-समक्षमित्यमाज्ञापयति (1*)
109. विदितमस्तु वो यथा ॥ आसीदार्य-कुलो-द्रुवो वामुदेव-ना-
110. यकस्त-द्रुवर्या गण्डम-नायिका तत्पुत्रो भीमय-नामा त-द्रुवा-
111. र्या मेडम-नायिका तत्पुत्रो माघवस्तस्म⁸⁹ मत्पादोपजीविने
112. भवद्विषये तामरखण्डि-नाम-ग्रामस्सतत-प्रतिबद्धाभिरविच्छिन्न-
113. समोपभोगाभिश्च पल्लिभिस्सार्द्धं स-जल-स्थलं सर्वोपद्रव-रहित-

Fifth Plate .

114. माचंद्रावर्क-प्रतिष्ठन्मातापित्रोरात्मनश्च पुण्य-यशोभिवृद्धये विय-⁹⁰
115. दुदधि-खंडु-गणितेषु शक-वत्सरेषु पुण्ये (s*) हनि सकलोत्कल-साम्ना-
116. ज्य-पदवी-विराजमानैस्सिद्धरपोर-निवासिभिरस्माभिर्द्वारा-पूर्वक (·*)
द-
117. तस्त-द्रुवाभिरपिभूमिपालैः परिपालनीय इति ॥

1. Prepared from Fleet's transcript. Compare the earlier names in the family and some details with their counterparts in No. 34 below.

2. Here there is a symbol for *Siddham* or *Siddhu* = *astu*.

3. Read *jaratho*.

4. The metre requires *nābhi*.

5. Read °*turbbhi*°.

6. Read °*rūḍha*.

7. Read °*janīna*.

8. Omit *Visarga* which is misplaced and should have come after *Atre*°.

9. Read *jūta*.

10. Read *nepathya*.

11. Read *nāṭikā*.

12. Read *jīvi*°.
13. Read °j=*jaitra*.
14. Read °tir=*bbhū*°.
15. Read °bhurikta.
16. Read °rimṇā.
17. Read °chalaḥ.
18. Read °kiri°.
19. Read *lakshmi*.
20. Read °jija°.
21. Read °niya.
22. Read °rvviśvara°.
23. Better read °s=*Saurāṅgo*°.
24. Read *kriyā*.
25. Read *vāchya*°.
26. Fleet suggests *Dharm-ākhyah*. Read *Dharmaishi*.
27. Read *padavi* for the metre's sake.
28. Read °j=*āpatya*°.
29. Read °m=*avā*°.
30. Read *sva-vi*°.
31. Elsewhere it is *Pragalbha*°.
32. Read *vikshaṇa*.
33. Read *vidheyā*.
- 33a. Better read *Gatāyām cha*.
34. Read *purī*.
35. Read *Kāmārṇava*.
36. We need not correct it to *khyāto*.
37. Read °rṇavo.
38. Read *datvā*.
39. Read °t=*pṛithvīm*.
40. Read °m=*Maheṇdra*.
41. Read *lāmchhana*.
42. Read *sāmṛāya*.
43. Read *chihnai*°.
44. Read °rendro.
45. Read *nīrasika*.
46. Read °rjitya. *Jantāvura*=*Dantapura* ?
47. Read *Dānārṇava*°. Add *tatra*.
48. Fleet's alternative suggestion is *Sedā*°.
49. *Ambavādi*, *Sodā* and *Kaṇṭakavarttani* have not been identified.
50. The reference is to *Kāmārṇava*.
51. Fleet's correction *sa-char-ā*° is unnecessary.
52. Read °r=*bbhagavato*.
53. The reference is possibly to *Kaliṅganagara*.
54. Read *yad-dvā*°.
55. The verse speaks of the god *Madhukeśvara* of *Mukhalingam*.
56. Read °s=*trītiya*° or *s=trītiyah*.
57. Better read *rasanām rasā*°.

58. Read °s=sutaḥ.
59. This is a unique name.
60. The reading of the passage within brackets is not beyond doubt.
61. Read kani°
62. Read °trāyata.
63. °s=taj-jyeshṭhasya.
64. In some records he is called Guṇḍa-mahārāja. Guṇḍa may be an abbreviated form or a mistake for Guṇḍama.
65. Read tataḥ pañchama-Kāmārṇava-nandano.
66. Read vaksho.
67. Read °patham. See No. 34 verse 14 below.
68. Read Rājarājo°.
69. Read °r=babhūva.
70. Read °sumdarim°.
71. Read °dūḍha.
72. The king's name is sometimes given as Rājendrachola.
73. Read °m=abdhou.
74. Read diśāyām.
75. Read tasy=ābhū°.
76. The reference is here to king Vikrama of the legends.
77. Read °r=bbhāgya.
78. Nanda=9, randhra=9, graha-gaṇa=9, i. e. Śaka 999. The actual date is Saturday, the 17th February, 1078 A.D.
79. Read °r=bbhuja.
80. Read °klṛipyati.
81. Read praṇayinām.
82. Read °nuchāri. The Visarga before sphā is elided according to the rule *khar-pare śari*, etc.
83. Read vigalitam.
84. Read Verṅi°.
85. Read lakshmim.
86. We need not omit rāja.
87. Omit the unnecessary mark of punctuation and better read °hmany°. He became a devotee of Viṣṇu (i.e. Purushottama-Jagannātha) after his conquest of the Puri region.
88. Read rāshṭra°.
89. Read °s=tasmai.
90. Viyat=0, udadhi=4, kha=0, indu=1, i. e. 0401, which according to the dictum *aṅkānām vāmato gatḥ* give Śaka 1040 (1118 A.D.).

No. 34—Nagarī Copper-plate Inscription of Anaṅga-
bhīma III, Śaka 1151 and 1152 (1230-31 A.D.)

Nagarī, Cuttack District, Orissa.

D. C. Sircar, *Ep. Ind.*, XXVIII, pp. 235ff.

Language : Sanskrit

Script : Gaudīya

Metres : Vv. 1-3, 5-6, 9-11, 15, 20, 24-31, 34, 40-41, 48, 50, 54, 56-58, 60-61, 64, 67, 73-74, 76, 78 शार्दूलविक्रीडित; Vv. 4, 21, 37, 42, 53, 66 ब्रह्मरा; Vv. 7, 23, 49, 65 मालिनी; Vv. 8, 13, 34, 38-39, 44-46, 51, 59, 68, 75, 79-80 88 वसन्ततिलक; Vv. 12, 16, 18-19, 22, 32, 36, 43, 52, 55, 62-63, 69-71, 77, 81-87, 89 अनुष्टुप्; Vv. 14, 17, 35, 72 उपजाति; V.47 इन्द्रवज्रा.

Summary : From the navel of VISHṆU sprang BRAHMAN; from Brahman was produced ATRĪ and from Atri's eyes was born the MOON who was the progenitor of the CHANDRAVAMŚIS. In this family was born KOLĀHALA also called ANANTAVARMAN, who became the lord of GAṄGAVĀḌI and the founder of the GAṄGA dynasty. His capital was known by the name of KOLĀHALA-PURA. His eldest son MĀRASĪMHA succeeded him to the throne while the other sons left the country for conquering other territories. Of them the fifth one, named KĀMĀRṆAVA, occupied KALĪṄGA. His descendant VAJRAHASTA (III), lord of TRIKALĪṄGA, got a son, RĀJARĀJA (I), by his wife NAṄGAMĀ. The son of Rājarāja and his chief queen RĀJASUNDARĪ (daughter of Rājendrachola) was ANANTAVARMAN CHOPAGAṄGA. He levied tribute from the whole land between the GAṄGĀ and GAUTAMA-GAṄGĀ (Godāvārī). He conquered the UTKALA country where the god PURUSHOTTAMA-JAGANNĀTHA had been in worship for many years. He also defeated the king of MANDĀRA on the bank of the GANGES and destroyed the latter's city ĀRAMYĀ. He died after a reign of 70 years and his son KĀMĀRṆAVA *alias* KUMĀRA by his wife KASTŪRIKĀMODINĪ succeeded him in ŚAKA 1069 (1147 A.D.). When he died after 10 years of rule (about 1156 A.D.), another of Anantavarman's sons, RĀGHAVA, by his wife INDIRĀ of the solar dynasty, became king and ruled for 15 years (1156-1170 A.D.). Then came RĀJARĀJA II, another son of Anantavarman by the queen CHANDRALEKHĀ. He ruled

for 25 *Añka* years (i.e. 21 years, 1170-90 A.D.). Rājarāja's younger brother and successor ANIYAÑKABHĪMA (Anañgabhīma) reigned for 10 *Añka* years, i.e. 8 years (1190-98 A.D.). RĀJARĀJA III, the son of Aniyañkabhīma and his chief queen VĀGHALLADEVĪ, ruled for 17 *Añka* years, i.e. actually 14 years (1198-1211 A.D.). His son and successor, ANAÑGABHĪMA III, born of his wife MALHAÑADEVĪ of the CHĀLUKYA family, on the Mīna-sañkrānti on Saturday, Chaitra su-di 9, ŚAKA 1151 (i.e. the 2nd February, 1230 A.D.), while taking a sacred bath in the MAHĀNADĪ between the temples of the gods CHITREŚVARA and VIŚVEŚVARA at ABHINAVA-VĀRĀÑASĪ-KAṬAKA (Cuttack) granted 20 *Vāṭis* of land at PŪRAṆA-GRĀMA in the SĀILO-vishaya to the Brāhmaṇa SAÑKARSHAÑANANDAŚARMAN. On Thursday, Māghabadi 6, in Śaka 1152 (i.e. the 26th December, 1230 A.D.), he granted to the same Brāhmaṇa a township covering thirty *Vāṭis*, twenty of which lay in PŪRAṆA-GRĀMA and the rest, a plot of homestead land, were in JAYANAGARA-GRĀMA. Both the villages were situated in the SĀILO-VISHAYA. The inhabitants of the township included a number of merchants such as a perfumer, a worker or dealer in conch-shells, a weaver of silk, a goldsmith and a brazier. There were sellers of betel, a florist, a maker of (or dealer in) sugar, milkmen, weavers, oilmen, potters, fishermen, a barber, some craftsmen and a washerman.—In the same year on the occasion of a LUNAR ECLIPSE on Thursday, Mārgaśirsha-sudi 15 (i.e. the 21st November, 1230 A.D.), he granted 18 *Vāṭis* of land in Pūraṇa-grāma to the Brāhmaṇa RUDRAPĀÑIŚARMAN. In the same year, on the occasion of the Makara-sañkrānti (i.e. the 26th December, 1230 A.D.), the king granted five *Vāṭis* of land to the Brāhmaṇa SOMAPĀLAŚARMAN. In the same year, on the occasion of the installation of the god PURUSHOTTAMADEVA, the king granted two *Vāṭis* of land to the Brāhmaṇa CHANDRAKARAŚARMAN. On the occasion of a SOLAR ECLIPSE on the Karkaṭak-āmāvāsyā (probably in Śaka 1152, i.e. the 14th May, 1230 A.D.), while the king was on a pilgrimage to PURUSHOTTAMA-KSHETRA, he granted five *Vāṭis* of land in Pūraṇa-grāma to the Brāhmaṇa KĀPAḌIŚARMAN and some other Brāhmaṇas. When the king was standing before the god Purushottamadeva at ABHINAVA-VĀRĀÑASĪ on the occasion of Makarāmāvāsyā on Sunday (probably in Śaka 1152, i.e. the 5th January, 1231 A.D.), he granted four *Vāṭis* and eight *Mānas*

of land, covered with barley, wheat and sugarcane crop and situated in the village called VILĀSAPURA-GRĀMA in the KUDDI-NDĀ-VISHAYA to the Brāhmaṇa DEVADHARASĀRMAN. The land was made a permanently revenue-free gift. To get the actual figure out of the figure of the *Aṅka* calculation of Orissa, one has to omit 1, 6 and numbers with 6 at the end (such as 16, 26, etc.) and 20 and higher numbers ending in a zero (such as 30, 40, etc.). 20 *Mānas* = 1 *Vāṭi* (about 20 acres).

TEXT¹

First Plate

1. [सिद्धम् ॥]² ओ० (॥*)
लक्ष्मी-पादसरोरुह-द्वयमदः श्रेयान्सि(यांसि) दासीष्ट(ष्ट) वः
प्रस्फुज्जन्नख-रश्मि-केसर-सटम्भास्वन्नखाली-दलम(म् ।)
2. विस्पष्टम्प्रतिविम्बि(म्बि)त(:*) प्रणमनैः क्रोडापराधोद्भवंः
कृष्णो यन्नख-दीप्तिषु भ्रमरतान्द(न्ध)त्ते स लक्ष्मीप्रियः ॥ 1
3. क्षीराब्धे(ब्धे)र्मथितात्सुरासुर-गणैः प्रादृ(दु)र्भवन्ती रमा
शम्भु-त्र(त्र)ह्य-पुरन्दरप्रभृतिषु प्रख्यात-कीर्तिष्वपि ।
पश्यत्स्वम्ब(म्बु)जनाभमी-
4. शमवृणोल्लोकत्रयाह्लादिनं
भृङ्गाली सहकारमेति हि वने फुल्ले(S*)न्य-शाखिन्यपि ॥ 2
तन्नाभी-सरसीरुहोद्भव-वि-
5. घेरत्रिद्वं(ब्बं)भूवामृत-
श्चन्द्रश्चन्द्रिकया प्रकासि(शि)त-जगत्सम्भूतवाभ्रेवतः ।
त्रैलोक्य-प्रसनैक-दक्ष-तिमिर-प्रासित्व-साम्ये(S*)-
6. पि यो
लक्ष्मव्याजि दधत्तमः प्रतिवपुः सूय्या(र्या)धिको निर्म्मलः ॥ 3
श्रीदेवी-सोदरत्वादमृत-सु(स)खतया कल्पवृक्षानुजत्वा-
7. ल्लोकानन्दं विधाता तिमिर-विषहरः सत्वंदं(दे)वैक-भोग्यः ।
तत्तत्-संसर्गलाभा(त्*) तदनुगत-गुणकं³ स्वाङ्गनिष्ठन्द-
8. धानः
स्वस्यैतन्निर्मलत्वं जगति विजयते दर्शयन्नूनमिन्दुः ॥ 4
वङ्गशे(वंशे) तस्य नृपेश्वराः समम(वं*)न्ते(स्ते)-
9. षाड्गुणाच्छ(श्छ)न्दसः
प्रोत्फ(त्फु)ल्ला इव यत्पुराण-पयगास्तत्रापि नो सम्मताः ।

- तत्तत्काव्य-पथ-श्रिता-
10. स्त्रिभुवने मूर्तिन्दधाना इव
भ्राम्यन्तीव स-चेतनाः श्रुतिगृहे विश्रम्य विश्रम्य च ॥ 5
प्रत्येकम् (कं) शशि-वङ्गश (वंश)-
11. भूपति-भुज-व्यापार-सङ्कीर्तनम् (नं)
कर्तुङ्कः क्षमते क्षितौ व (ब) हुमुखो यद्राज्जुनस्यैव हि ।
दोर्दण्डाज्जित-कीर्त्ति (त्ति) -वर्णन-
12. परन्त-द्वारतम्प्राभव-
त्समादाह्वयमात्रमादि-नृपति-श्रेणि (:*) क्रमालि (ल्लि) ख्यते ॥ 6
तथा हि चन्द्राद्गु (दु) धः । वु (बु) धात्पुरु (रु) रवाः⁴ (।*)
13. तस्मादायुः⁵ । ततो नष्टु (हु) पः । ततो ययातिः । ततस्तुर्वमुः । ततो
गाङ्ग्येः । (ततो*) विरोचनः । तत्सुतः सम्बे (संबे) द्यः । ततो
14. भास्वान् । ततो दत्तसेनः । तत (:*) सौम्यः । ततो (S*) श्वदत्तः ।
ततः सौराङ्गः । तस्माव्वि (द्वि) चित्राङ्गदः⁶ । तत्सूनुः ।⁷ सारध्वजः⁸ ।
15. ततो धम्मंषी⁹ । ततः परीक्षित् । ततो जयसेनः । तत्सुतो (S*) पि
जयसेनः¹⁰ । ततो वृषध्वजः । ततः शक्तिः । ततः प्र-
16. गलतः¹¹ । ततः कोलाहलः । स एवानन्तवर्माभवत् ।
धन-कनक-समृद्धो गङ्गवाडिः प्रसिद्धः
सकल-विषय-भूषः (तः) स्व-
17. गिग-वगो (गो) पभोगः (ग्यः) ।
तदधिपतिरथाद्यो (S*) नन्तवर्मा नृपेन्द्रः
समभवदिति रु (रु) ढा गङ्ग-नाम्ना तदाद्याः ॥ 7
कोलाह-
18. लः समरमूद्घिन (दं घिन) ततो नृपाणां
भूतो यतः स च पुरश्च तदीयमत्र ।
कोलाहलाह्वयमभूत्सुर-सद्य-तुल्य-
न्त[स्मि]-

Second Plate : Second Side

19. न्क्रमेण¹² पतिभिर्व्व (व्वं) हुभिर्व्व (व्वं) भूवे । (।*)
राज्यश्रीभूति मारसिंह-¹³ नृपतौ जे (ज्ये) ष्ठे किमत्रास्महे 8

- दोर्दण्डार्जित-भूतलोत्थित-रमा-क-
20. षष्ठग्रहामन्दिनः ॥ (1)
किञ्चास्माकमियम्भुजासिलतिका संवेष्टताम् (तां) वरिणाम् (णां)
कण्ठारण्यमियञ्च कीर्त्तित-लतिका द्यान्नः समा-
21. रोहतु । (1) 9
श्राम्यद्भिर्द्विविजिगीषया क्षितितलं क्वापि द्विषद्वन्दितैः
क्वापि द्वेषि-कुल-प्रमाधि (यि) भिरपि प्राप्ताः कलिङ्गाः किल ॥ (1)
तैः
22. कामाण्णव-पञ्चमैर्नृप-वरैर्युद्धङ्कलिङ्गैः सम¹⁴
प्राप्तं द्रष्टुमिवाण्णवाद्बुद्धगमत्कूर्म्मवितारो हरिः ॥ 10
कृ (कू) र्म्मस्वामिनि सा-
23. क्षिणि त्रिनयने तस्मिन्महेन्द्रङ्गते
गोकर्णो (5*) पि महोदधौ वियति वा सूर्ये तथेन्दावपि ।
कालिङ्गीम्भुवमाहरद्भुजव (ब) लाद-
24. न्योपभुक्ताञ्चो वम्¹⁵
लक्ष्मीञ्चित्ये (ञ्चेत्य) थ का स्त (स्तु) तिर्व्वद तहे (तो) गङ्गान्वय-
स्याह्वे ॥ 11
तत्रासीद्वंशकर्त्तासौ कामाण्णव-महीपतिः ।
यस्यै-
25. ते पुत्र-यो (पौ) व्याद्या राजानः ख्यात-विक्रमाः ॥ 12
शास्त्रार्थ-निष्ठित-मतिर्द्विषदन्तकारी
सर्व्वार्त्थिवर्ग-परितोषण-हेतु-वर्गः ।
आ-
26. चाव (र) तोपि मुनिपुङ्गव-मार्ग-चारी
तस्मादभून्नृपवरो भुवि वज्रहस्तः ॥ 13
न नामतः केवलमर्थतो (5*) पि
स वज्रहस्त-
27. स्त्रिकलिङ्ग-नाथः ।
को वज्रहस्तादपरः प्रियिव्याम् (पृथिव्यां)
वज्रम्पतद्वारयितुम् (तुं) समर्थः ॥ 14¹⁶
व्याप्ते गङ्गकुलो-
28. तमस्य यशसा दिक्चक्रवाले शसि (शि)-
प्रायेणामलिनेन यस्य भुवन-प्रह्लाद-सम्पादिना ।
सिन्दूरैरति-

29. सान्द्र-पङ्क-पटलैः कुम्भस्थली-पट्टके-
ष्वालिम्पन्ति पुनः पुनश्च हरितामाधोरणा वारणान् ॥ 15
महिषी
30. नङ्गमा तस्य पाव्वतीव पिनाकिनः
तस्मात्तस्यामभूद्वीरो राजराजो महीपतिः ॥ 16
स राजराजो द्विजराज-कान्ति-
र्भुज-
31. ङ्ग-राजानन-वर्ण्य-कीर्तिः ।
श्रीमत्तयाधःकृत-राजराज (:*)
स्वविक्रम-न्यककृत-देवराजः ॥ 17
तस्याग्रमहिषी राज्ञो नाम्ना
32. या राजस(सु)न्दरी ।
लक्ष्मीर्नारायणस्येव चन्द्रस्येव च रोहिणी । (।*) 18
ततस्तस्यामभूद्देवश्चोडगङ्गो नरेश्वरः ॥ (।)
क्षोणी-
33. भृद्गव्वविच्छित्यौ (त्यं) दिवीन्द्रात् कुलिशं यथा । (॥) 19
धात्री तस्य सरस्वती समभवन्नूनन्न चेतपीतवा-
न्तत्सारश्व (स्व)तमा-
34. मार्य्य-वा(बा)लकतमः श्री-चोडगङ्गः पयः ।
तादृग्वेदमतिः कथन्नपुणता शास्त्रेषु (षु) तादृक्व(क्क)थ-
न्तादृक्काव्य-कृतिः कथम्परिणति (:*) शिल्पेषु
35. तादृक्व(क्क)थम(म्) ॥ 20
क्षोणीम्(णीं) दिक्पाल-से(शे)षामयमकृत पदद्वन्द्वमेतस्य वरि-
क्षमाभृच्चूडाश्रियाप्तम्(प्तं) स्तुतिरिति कियती चोडगङ्गेश्वर-
36. स्य ।
[नू]नम्पूर्णः सुधांशुः परनृप-धवलच्छत्र-व(बु)द्व्यापहर्ता
मामित्यङ्गस्य वृद्धि (·*) त्यजति यत इव त्रस्त-चित्तः प्रवीरात् ॥
गुह्यति- 21

Second Plate : Second Side

37. स्म करम्भूमेर्गङ्गा-गौतमगङ्गयोः ।
मध्ये पश्यत्सु वीरेषु प्रौढः प्रौढ-स्तिषा(स्त्रिया) इव ॥ 22
प्रतिभट-कर-शस्त्र-व्याह-
38. त-स्वाङ्ग-निय्य(य्यं)-

- द्रुधिरमवनिनिष्ठन्नो भवेद्यान्तदे (द्यत्तदे) व ।
निज-कर-धृत-शस्त्र-च्छिन्न-भिन्नाङ्गमेता-
नकृत धरणि-शय्या (य्या)-
39. न्दन्द्र-युद्धेषु गङ्गः ॥ 23
यत्तेजः-परिभूत-शत्रु-नगर-प्रोद्भूत-धूमोद्गम-
र्भूयः खाण्डव-दाह-शङ्कु-मनसो देवाः क्ष-
40. णम्भा (म्भी) रवः ।
स्वर्णो (र्णो) तादसिधारया रिपुगणाद्वृत्तान्तमाकर्ण्य च
प्रौढिन्तस्य नुवन्ति गङ्ग-नृपतेर्भौतिम्बि (ति वि) हाय ध्रुवम्
41. ॥ 24
क्रोधोद्यद्विद्वपभेघवृन्दिनि मदः (द) -स्रो (स्रो) तस्वती-दुर्गमे
चञ्चत्खङ्ग-तडित्प्रभावति नदन्नाराच-वज्रोदये ।
म (य) त्सैन्ये जलदाग-
42. म-प्रतिनिधौ जेतु (तु) म्प्रवर्त्तत कः
शूरो (ऽ*) पीति वंदस्त्रिलोचन-विभुर्त्वं (र्त्वं) द्वो (ऽ*) मुना सङ्गरे ॥ 25
निर्मम्योत्कलराज-सिन्धु¹⁷ मपरङ्ग-
43. ङ्गेश्वरः प्राप्तवा-
नेकः कीर्त्तिसुधाकरम्पृथुतमल्ल (मं ल) क्ष्मोन्धरण्या समम् ।
माद्यदन्ति-सहस्रमश्व-नियुतम् (तं) च¹⁸ रत्नान्यसंख्यानि
44. वा
तत्सिन्धोः किमिमप्रकर्षमथवा वृ (वृ) मस्तदुन्मायिनः ॥ 26
पादौ यस्य धरान्तरिक्षमखिलभ्राभिश्च सर्वा दिशः
श्रोत्रे नेत्र-
45. युगम् (गं) रवीन्दुयुगलम्मुद्धा (द्धा) पि वा द्यौरसौ ।
प्रासादम्पुरुषोत्तमस्य नृपतिः को नाम कर्त्तुं क्षम-
स्तस्ये-
46. त्याद्य-नृपैरुपेक्षितमयञ्चक्रे (ऽ*) थ गङ्गेश्वरः [ः] ॥ 27
लक्ष्मी-जन्मगृह्मप्योनिधिरसौ सम्भावितस्य स्थिति-
र्नो
47. धाम्नि श्वसु (शु) रस्य पु (पु) ज्यत इति क्षीराब्धि (ब्धि) -वासा (द्*)
ध्रुवम् ।
- निर्व्विण्णः पुरुषोत्तमः प्रमुदितस्तद्धाम-लाभाद्रमा-
प्येतद्भूर्त् -गृ-
48. हम् (हं) वरम्पितृ-गृहात्प्राप्य प्रमोदान्विता ॥ 28

- त्वङ्कूर्माधिप निश्चल त्वमपि भोः (भो) व्यालेन्द्र धैर्यम्ब (य्यं व) ह
त्वं पृथ्वि स्थिरताम्भज
49. त्वमधुना द्र (ञ) ह्याण्ड गढम्भव ।
श्री-गङ्गाधिप-व (ब) द्व-सिंहविसरद्धोषा जगद्ग्यापिनो
दिङ्नागेषु भयाच्चलत्सु जगती क-
50. म्पेन्द (त) वा यु (य) त्क्रमात् (त्) 29
आरम्या-नगरात्कलिङ्गज-व (ब) ल-प्रत्यग्र-भगनावृति-
प्राकारायत-तोरण-प्रभृतयो[र्ग] 19 ज्ञा-त्तटस्थात्ततः
पा-
51. र्थास्त्रैर्युधि जज्ज (जज्ज) रीकृत-नमद्राधेय-गात्राकृति-
म्म (म्म) न्दाराद्रि-पतिं (ति) र्गंतो रणभुवो गङ्गेश्वरानुद्रुतः ॥ 30
व (ञ) ह्याण्डाद्द (द्व) हिरस्य की-
52. त्ति (त्ति) -यशसा लिप्तन्न वा भाविने
दत्तश्चार्थि-गणाय हेम-निचयः सङ्कल्पिनो (ने) वा व (ब) हु ।
निर्दग्धारि-प (पु) रश्च भावित-न्वस्तस्य प्र-
53. तापैर्ण (न्नं) वा
किम्वा (किंवा) नो कृतवानसौ स्तुति-पदम् (दं) श्री-चोडगङ्गेश्वरः ॥ 31
वर्पा (र्षा) णाम् (णां) सप्ततिम्बो (तिं बो) रः क्षोणी-सम्भोगमाचरत् ।
दि-
54. इनायकात्प्र (न् प्र) तीहारान्विधायाशामु सर्वतः ॥ 32
किप्रा (किम्प्रा) प्ता महिषी तपोभिरतुलैः श्रो-चोडगङ्गेन सा
देवं स्तुत्यगुणैर्वि (त्वि) भू-

Third Plate : First Side

55. पि (षि) त-वपुः कसू (स्तू) रिकामोदिनी ।
नाविष्णुः पृथिवीपतिः प्रभवतीत्यस्मिन् (न्) हरो वा भुवो
रक्षार्थेन्धृत-जन्मनि स्वयम-
56. सौ लक्ष्मी (:*) प्रसूताथवा ॥ 33
तस्यान्ततो (ऽ*) जनि जगत्त्रितयैकवीरः
कामार्णवस्त्रिजगदेक-वदान्य एषः ।
सूर्य्य प्रताप-विभव (वे)-
57. न जगत्प्रसिद्धः
कीर्त्तः (त्यर्) शशाङ्कमधरीकृतवान्विशुद्ध्या ॥ (॥) 34

- गङ्गेश-सूनोर्व्ववृ (बृ) धाश्रयस्य
 वृप्य (वृ*) -द्विषद्वंश-विभेदि-शक्तेः (1*)
58. कामार्णवस्यास्य कुमारकत्वं
 न नामतः क(के)वलमर्थतो (S*) पि ॥ 35
 प्राप्योदयं शशाङ्ग (ङ्क)स्य वद्ध (द्धं) तान्नाम वारिधिः ।
 वद्धंते कीर्त्ति-च-
59. न्द्रो (S*) यं चित्रङ्कामार्णरो (वो) दये ॥ 36
 नन्दर्तु-च्यो (व्यो) म-चित्र-²¹प्रमित-शक-समा-व्याप्तकाले दिनेशे
 चापस्थे (S*) न्य-ग्रहौघे व(ब) लवति रि-
60. पुषु प्रक्षयं प्राप्तवत्सु ।
 अस्मिन्मूर्द्धाभिषिक्ते नृपवर-तनये सन्ध (व्वं)-लोककनाथे
 श्रीमत्कामार्णवा (व) (व) शो जगदभवदि-
61. दन्तत्तदानन्द-पूर्णम (म्) ॥ 37
 क्षीराण्णवादजनि चन्द्रकलेति वार्ता
 कामार्णवात्तु सकलेन्दु-दिवाकराभम् ।
 कीर्त्ति-प्रताप-
62. मिथुनं सहचारि लोके
 श्लिष्यत्यहो पर-नृपाननुराग-शून्यान् ॥ 38
 यस्यासि-निर्दलित-वैरिकरीन्द्र-कु-
63. म्म-
 निम्मुक्त-मौक्तिकफलान्यसृग्क्षितानि ।
 कामार्णवस्य रिपुसंहतिहेत्वकाल (ले)
 सन्ध्या-प्रभाप-भ-गणा
64. इव भान्ति युद्धे²¹ ॥ 39
 वृप्यद्वैरि-चमूर्मया कवलिता नैवम्मयास्वादिते-
 त्यन्योन्यङ्कलहे तु निर्णयवि-
65. धौ खङ्ग-प्रतापेच्छया ।
 माध्यस्थङ्गमितेव निम्मलतरा कीर्त्तिर्यदीया व(ब)वी-
 म्यालोच्येह महिद्भूरित्युपगता
66. घातु (S*) श्रुतीवादरात् ॥ 40
 अत्राक्षीत्स हिरण्यगर्भमपर²² लोकम्महेशः पुरे-
 त्यथो (S*) यं विवदन्ति ये च वदन-व्रातस्तदीयो (S*) धु
67. ना ।
 रुद्धो यत्तु हिरण्यगर्भमकरोत्कामार्णवेशस्ततः

- सम्पन्न (*) जनितं जगद्यत इह प्रत्यक्षतः प्राणिनाम् ॥ 41
स-
68. प्ताम्भोधीन्वहन्ती क्षितिरतितरला नाग-कूर्मेश्वराणां
साहाय्यं²³ वाञ्छतीयन्तदपि पुनरयङ्कल्पितस्तत्र भारः ।
घा-
69. ता कामाणां वाख्यः स तु निजतुलना (*) निर्ज्जयत्स्वर्ण-भारं-
भूयो भूयस्त (स्तु) लायां स्थित इति धरणेभारि-वा (बा) हुल्यमा-
प्तम (म्) ॥ 42
70. हृष (ष्ट)-पुष्ट-जनाकीर्णं विद्वज्जन-मनोरम (म्*) ।
दशाब्दी (ब्दी) मकरोद्राज्यङ्कामाण्यव-महीपतिः ॥ 43
श्रीचोडगङ्गनृपते-
71. मर्महिषा (षी) ततो (s*) न्या
तस्येन्दिरा रविकुलोद्भव-राज-पुत्री ।
याद्यापि धातुरूपमाजनि सुन्दरीणां
सेयं सुधांशु-

Third Plate : Second Side

72. वदना स्वयमेव जाता ॥ 44
यद्गु (द्र) पशीलगति-वर्णनया प्रसिद्धा
दृष्टान्तभूगि (गिर्) रिमुतेत्यतिवाद-दोषः ।
नास्त्येव चण्डश्चि काम-
73. हरो यदत्र
तामिन्दिरामुदवहद्गु वि चोडगङ्गः ॥ 45
तस्यान्ततः समजनि क्षितिनाथ-नाथः
श्री-राघवः पर-धनेशव (र) -दर्प-
74. महीं ।
यत्पट्ट-व (ब) न्धन-विधि-श्रवण-प्रभोताः
सर्व्वे नृपा (ः*) स्व-हृदि कम्पमवाप्तवन्तः ॥ 46
श्री-राघवे राजनि चित्रमेत-
त्तेजो-विही-
75. नः क्षितिपाल-वर्गः ।
तत्पाद-सेवाकृत-देह-सिद्धि-
र्मित्रीभवत्येव समस्त एषः ॥ 47
प्रौढारि-प्रहतिप्रकार-विहित-प्राच-

76. षड्यमन्तर्भव(द्*)-
दोर्दण्डोपमिति-प्रगल्भ-विषय-प्राग्भूतवानर्जुनः ।
सम्प्रत्याहा(ह)व-रङ्गसङ्गत-रिपु-श्रेणी-शिरः-कन्दुक-
क्री-
77. डाश(स)क्त-भुजः शरासनभृतां चित्रोपमा राघवः ॥ 48
जगति परशुरामः प्रादुरासी(द्*)द्वितीयः
किमु रिपुकुल-हन्ता
78. स्वाज्ञयाच्छन्न-लोकः ।
क्षिति-वितरण-दीक्षासक्त-हस्तः प्रतापा-
दपि दशशतवा(बा)हुर्द्व्यस्य शतृद्वि(व्वि)नाशी ॥ 49
भेदम्भेद-
79. मराति-कुञ्जर-घटाः(टा)-क्षौणीघ्न-पत्ति[·] रणे
पायं पायमसृक्पयान्ति(यांसि) व(ब)हुधा श्री-राघवांसिः क्षणात् ।
शु-
80. भ्रं शुभ्रमिवोद्वमन्विजयते कीर्त्तिं-प्रतानम्परं
चन्द्रं चन्द्रिकया प्रपूर्णतरया संसेव्यमानाकृतिम(म्) ॥ 50
दु-
81. गौषु दाव-दहनः क्षितिभृत्स(त्सु) वज्र(·*)
माद्यत्करीन्द्र-घटनासु च सिंह एषः ।
विद्वेषि-भूमिपतयो नि-
82. वसन्ति यत्र
श्री-राघवः क्षितिपतिर्व्वितत-प्रतापः ॥ 51
श्री-राघव-घराघोशः क्षोणीनाथ-शिरोमणिः ।
अकरोद्राज्यमव्वा(व्वा)ना-
83. मुद्दामो दश पञ्च च ॥ 52
तस्य श्री-चोडगङ्ग-क्षितिबलयपतेर्व्वन्स(र्व्वश)-सन्तान-वल्ली-
कन्द-श्री-चन्द्रलेखा स्फ(स्फु)टमदितिरिव प्रेयसी
84. कस्य(श्य)पस्य ।
तस्यामुद्दामघाम-क्षयित-दिनमणिर्य्यं(ज्जं)ज्ञिवानाजराजो
राजन्य-क्षोदकेली-तिलकित-महिम-व्याप्त-दिव्व(क्च)-
85. वालः ॥ 53
तस्मिन् दिग्विजय-प्रयाण-रशि(सि)के संरम्भ-शुम्भच्चमू-
संक्षुण्ण-क्षितिचक्र-पांशुपटल-प्राग्भारवत्यम्ब(म्ब)रे ।
भूसंस्पर्षं(स्य)-

86. शंघृणा-वशाद्दिनमणेरुच्चैः [प्लु]तं सप्त (प्ति)भिः
स्वभ्यस्तं²⁴ सुरसिन्धुरेण धरणीपट्टे रदोद्धट्टनम् ॥ 54
चोडगङ्ग-नरेन्द्रस्य सून-
87. रुद्राम-विक्रमः ।
राजराज इति ख्यातस्त्रिकलिङ्ग-महीपतिः ॥ 55
विश्वं क्रोडयति प्रगल्भ (ल्भ)-यशशि (सि) प्रालेयशैल-त्विषि²⁵
यद्यद्याद्-
88. गभूत (द)भूत-सदृशं सन्तः समाकर्ण्यताम् ।
धात्री पीठति लिङ्गति स्वरव (च)लः प्रासादति त्वद्यशो
दिङ्नाथाः प्रतिमन्ति यस्य परि-
89. तः [श्रेष्ठः (यः)]-पदं शृङ्गति ॥ 56
आनन्दं विदधाति चेतसि भू (भ)वत्कीर्त्तिर्गुण-ग्राहिणः
सूते दोहदमथिनं (नः) सुमनशि (सि) श्री-राजराज ध्रुव [म् ।]

Fourth Plate : First Side

90. सेयं कर्णपथं समेत्य हृदये शल्यायते वैरिणः
स्वात्मेच्छानुविधायिनात्र हि निजो भाव (:*) क्वचिद्दृश्यते ॥ 57
एतस्याम्भुवि पञ्चविडश (विश)ति-स-
91. माः क्षमापाल-लक्ष्मीधवः
कृत्वा जित्वर-चाप-चञ्चल-भुजा-दम्भोलिरुर्व्वीपतिः ।
राज्यं प्राज्य-यशस्तुषार-किरण-श्रेणी-रगा (सा) दासना-
दुद्गच्छ-
92. त्पु (त्पु)रूहत-गीत-चरित-श्री-राजराजो नृपः ॥ 58
तस्यानुजो नृपतिराज-पदाभिषिक्तः
सूक्तिप्रियः परिमितादि-नृप-प्रशस्तिः ।
पृथ्वीपतिः क-
93. लि-मलोज्झित-धम्म (म्मं)-शुद्धः
कार्यक्षमः प्रभुरसावनियकमीम ॥ 59
वीराधिष्ठित-सङ्ग [रा]²⁶द्वि-शिखरे शङ्ख-श्व (स्व) नाशासिते
कुन्तोद्भि [न्न]-मदे-
94. भ कुम्भ-विगलन्मुक्तावली-पुञ्जिते ।
हर्षादुग्र-निज-प्रताप-दहने खङ्ग-श्रुचा विद्विषां
राज्ञामानन-पङ्कजानि नृपतिर्गत्वानयद्यः श्रिय-
95. म (म्) ॥ 60
क्षीराध्वे (ब्धे) रमृत (ता) त्सुरासुर-भुज-व्यापार-विक्षोभिता-

- चन्द्रस्यार्द्धमभूत्तदप्यधिययावीशानमेकं किल ।
चञ्चद्वा(द्वा)हु-व(ब)लेन सङ्गरभुवि
96. तत्खङ्ग-धाराजला-
ज्जातस्त्वष्टदिगीश्वरात्पु(न्यु)थु-यशश्चन्द्रः समालिङ्गति ॥ 61
यत्प्रयाण-समुद्भूत-रजः-संपूरिते (S*)म्ब (म्ब)रे ।
अभू(द्*)द्विरदराजस्य धू-
97. ली-मद-चिता तनुः ॥ 62
दश वर्षाणि वीरो (S*)सौ निर्जिताराति-मण्डलः (1*)
अनङ्कभीम-भूपालो धरित्रौ समपालयत्²⁷ ॥ 63
प्रोढानर्गल-विक्र-
98. मः कुलगृहं यो दण्डनीति-श्रियः
सत्याचार-विचार-चारुचरितः पुण्यैक-पारायणः ॥(1)
तस्यासीदनियङ्क-
99. भीम-नृपतेरद्वा (र्द्धा)ङ्गलक्ष्मीः स्वय (·*)
स्नेहस्यातिशयेन पट्टमहिषी वाघल्लदेवी भुवि ॥ 64
तुलित-पितृगुणौघः सूनु-
100. रासीदमुध्या
निरतिशयित-तेजा यौवनावाप्त-राज्यः ॥(1)
प्रणत-नृपति-चूडारत्न-रोचिः-पिशङ्गी-
कृत-चरणस-
101. रोजो राजराजां नृपालः ॥ 65
यस्योद्यद्वाजि-वृन्द-प्रखर-खुर-पुटाघात-²⁸निदर्ना (र्द्धा)रितोर्ब्बी-
सम्भूतम्भूरिभास्वत्कर-निकर-महः-स्यूत-सान्द्र-प्र-
102. याणो (गम् ।)
विस्तीर्णं कर्णतालाहतिभिरविरतोन्मत्त-सेनागजाना-
मष्टानां²⁹ दिग्गजानां मुखपटतुलनामदधे धूलि-जालं (लम्) ॥ 66
यस्मिन् (न्) शासति
103. शासितामर-नाणैः सम्यक (क्) समुद्राम्ब
(म्ब)रा (·*)
पृथ्वीं पार्थिवपुङ्गवे नय-गुणैः श्री-राजराजे नृपे
चक्रं माधव एव तैक्ष्ण्यमधिकं कौ-
104. क्षयके चिन्तनं
शास्त्राभ्यास-विधौ विधौ च जडता काले कलिः (लेः) श्रूयते ॥ 67
यत्कीर्त्ति-दुग्ध-जलधिर्भुवनान्तरालं

- संप्लाव्य दु (द्व) रतरमु-
 105. त्छ (च्छ) लितः स भाति ।
 तारा-गणाः स्फू (स्फु) ट-रुचो गगने समन्ता-
 त्सूक्ष्मातिसूक्ष्मतरला इव विप्रुषन्ति ॥ 68
 त्यागे सौ (शौ) र्य्यं च सत्ये च
106. कर्णाज्जुन-युधिष्ठिरंः (1*)
 सदृशो (5*) यम्महावीरो राजराजो नराधिपः ॥ 69
 राजराजो नरपतिर्दश सप्त च वत्सर न (न्) ।
 भुवि राज्य-श्रि-
107. यम् (यं) भुक्त्वा स्वाराज्याय प्रतस्थिवान (न्) । (1*) 70
 चालुक्यकुल-संभूता वेला सौन्दर्य्य-वारिधेः (1*)
 नाम्ना मल्हणदेवीति³⁰ महिषी तस्य भूपतेः ॥ 71
108. तस्यामभूद्भूत-विक्रम-श्रिः (श्रीः)
 श्रीमो (मा) नयं भूमृदन ङ्कभीमः ।
 विराजते कीर्त्ति-सुधा-न्तरङ्ग-
 धौ (धौ) तामु (दि*) गिभित्तिषु यत्प्रशस्ति (:*) । (॥) 72

Fourth Plate : Second Side

109. यस्यानर्गल-दोर्व्विलास-लहरी-लावण्य-वैरिव्रज-
 त्क (क) न्दत्पौरवधु-विलोचन-पयःपूरंद्धंरा दन्तुराम्³¹ ।
 किञ्च त्याग-न्तरङ्ग-
110. भङ्गि-कि (क) लनंः पाथोधि-यानोत्सवा-
 द्ग्रीडा-वक्रित-कन्धरः स भगवान्मन्ये पुराणो मुनिः ॥ 73
 कस्त्वम्भोः कलिरश्मि (स्मि) किष्णु
111. विमनाः कस्मं निवेद्यात्मनः
 शोकाभ्भोधिमपाहरामि कलया कि (·*) वेत्सि नो मां हरिम् ।
 यद्येवङ्कलयास्मदा-
112. न-⁸²समयोत्क्षेपाय गङ्गान्वयं
 जातः श्रीमदनङ्कभीम-नृपतिः सो (5*) प्यर्यभूतो³³ मम । (॥) 74
 ध्याना³⁴ नुव (ब) न्ध-निविड-प्रसर-
113. प्रमोद (·*)
 माध्वीक-मुग्ध-मसृणं हृदयारविन्दम (म्) ।
 देवः पुराणपुरुषः परिरभ्य यस्य
 रोलम्ब (म्ब)-डम्ब (म्ब) र-कलाम् (लां) क-

114. लयाञ्चकार । (॥) 75
लक्ष्मी-रक्षण-सौविदल्लं (ल्ल)-पदवी (·*) प्रत्यथि-पृथ्वीभुजा-
म्प्राणाकर्षण-रज्जुवैभव-तुलामुहाममाम-
115. षडयन (न्) ।
सङ्ग्रामस्थलकेलि ताण्डवकला-पाण्डित्यमाषडयन्
येनाय (·*) जगद[द्भु]तैक-विलसत्क्रीडा-नटः
116. सायकः ॥ 76
हिरण्यगर्भं मा गव्वम् (व्वं) कुरुव्वेवेति सेष्यया ।
हिरण्यगर्भो भूत्वा यः क्षमामिमाम्परि (र्यं) पालय-
117. त (त्) ॥ 77³⁵
यस्यानर्गल-विक्रमाज्जित-यशः क्षीरोद-दानोर्मिभिः (भि)-
दा (दा) तारः किल कामगो-प्रभु (भृ) तयः³⁶
118. प्रोत्सारिता दूरतः ॥ (।)
किञ्चायञ्च हिरण्यगर्भकलना-वैदग्ध्यमाक[र्ण]य (यं)-
ल्लज्जा-लोल-चतुर्मु-
119. खाक्षि-युगलो मन्ये महान् पद्मभूः ॥ 78
येनाभिषेके समयः कलित-त्रयेण
नीतस्तुलापुरुषदान-क-
120. लानुव (ब) न्धः ।
लब्धा (ब्धा) पि नः क्षितिरमुष्य मुदे तथाभू-
द्यादृग्वि (ग् द्वि) जातिजन-शासनदान-केलिः । (।*) 79
आकर्षता हृद-
121. यमेण-विलोचनाना-
माधु[न्व]ता च परितः प्रतिपार्थिवानाम् ।
अर्थान्वय-प्रणयिना कृतिनामनङ्ग-
भीम-प्र-
122. सिद्धिरमुना विदथे (धे) नृपेण ॥ 80³⁷
सो (s*) यं श्रीमदङ्गभीम-राजत्त³⁸ देवः शाकाव्दे (व्दे) चन्द्रेषु-रुद्र-गणिते
चैत्र-शुक्ल-नवम्यां
123. मौरि-वारे मीन स (·*) क्रान्त्यां अभिनव-वारणसीकटके चित्रेश्वर-
विश्वेश्वरयोर्मध्ये महानद्या साइलो-विषये [पू]रण-
124. ग्रामे दानसागर-भूमिदानावर्त्त (त्तं) महाभारतोक्तं पुण्यां मृदुरसां विंशति-
वाटी-परिमितां भूमिं धृतकौशिक-गोत्रा-
125. य यजुर्वेदान्त गंत-काण्व-शाखाध्यायि-पण्डित-सङ्कर्षणानन्द-

- शर्मणे ब्रा(ब्रा)ह्मणाय भगवतः श्रीपुरुषोत्तमस्य प्रीतये
 126. धारापूर्वकमाचन्द्रा[र्क]मुपभोगायाकरीकृत्य प्रादात् ॥ पुनरब्दा(ब्दा)-
 न्तरे माघकृष्ण-षष्ठ्यां गुरुवारे तस्यान्नद्यान्तस्मिन्नेव वि-

Fifth Plate : First Side

127. षथे तस्मिन् मास-दानावर्त्ते वामनपुराणोक्ता(*) प्राकार-
 मुखमण्डप-मध्यमण्डप-सहित-नृपतिगृहतुल्य-गृह-
 128. तुष्य-नानापुरजन-समेत-त्रिंशत्(शद्)गृह-निर्मितं त्रिशद्वाटी-
 परिमित-भूमिकन्नगरन्तस्मै पण्डित-सङ्घर्षणा-
 129. नन्दशर्मणे ब्रा(ब्रा)ह्मणाय भगवतः श्रीपुरुषोत्तमस्य प्रीतये धारापूर्व-
 कमाचन्द्रार्कमुपभोगायाकरीकृ-
 130. त्य प्रादात् ॥ तस्य च जयनगर-ग्रामे दश-वाटी-परिमिता वास्तु-भूमिः ।
 पूरण-ग्रामे विंशति-वाटी-परिमिता सस्य-
 131. भूमिः ॥ तस्य पुर-जन-जाति-नामानि । तत्र वणिजः गाण्धिक-
 शाङ्गिक-पाटकार-स्वर्णकार-कांस्थिकाः वापुलि-नारायण-दामोदर-माध-
 [व]-[चि]-
 132. वसोम-वाह्लु-केशव-महादेव-नरसिंघ(ह)-शिवु-नामानः ॥
 ताम्बू(म्बू)लिकाः महानाद-सोमा-इ(मे)रण्डु नामानः ॥
 मालिको मनु-नामा । गौ[डि]-
 133. को महादेव-नामा । गोपालौ धीरु-गभी-नामानौ । तन्तुवायौ नागु-
 जगाइ-नामानौ । तंलिकौ गणु-सुन्या-नामानौ । कुम्भका-
 134. रौ अर्जुन-चिसू-नामानौ । कंबर्त्ताः राजु-वासू-पद्य-नामानः । नापितः
 शिल्पिनो रजकश्च ॥ तथा तस्मिन्नेवाब्दे(ब्दे) त-
 135. स्याम्महानद्यां मार्गशीर्ष-पौर्णमास्यां गुरु-वारे चन्द्रोपरागे
 तस्मिन्पूरणग्रामे भूमिदानावर्त्ते वृ(बृ)हस्पत्यु-
 136. क्ता(*) गोचर्ममात्रामष्टादश-वाटी-परिमिताम्भूमिं भारद्वाज-
 सगोत्राय दीक्षित-रुद्रपाणिशर्मणे वा(ब्रा)ह्मणा-
 137. य तथा मकर-संक्रान्त्यां(न्त्याम्) आदित्यपुराणोक्तां पञ्च-वाटी-
 परिमिताम्भूमिं राथीतर-सगोत्राया¹⁹हिताग्नि-सोमपालश-
 138. र्मणे ब्रा(ब्रा)ह्मणाय⁴⁰ तथा श्री-पुरुषोत्तमदेवस्य प्रतिष्ठा-समये
 कास्य(श्य)प-सगोत्रायाचार्य्य-चन्द्रकरशर्मणे ब्रा(ब्रा)ह्मणाय
 139. च द्वि-वाटी-परिमिताम्भूमिं भगवतः श्रीपुरुषोत्तमस्य प्रीतये

- धारापूर्वकमाचन्द्रार्कमुपभोगायाकरीकृत्य
140. प्रादात् ॥ एते काण्वशाखाध्यायिनः ॥ पु(पू)रणग्रामे मिलित्वा
एताः पञ्चषष्टि(ष्टि)र्वाटिचः ॥ पश्चिमोत्तर-पूर्व-प्रदेशेषु पूर्वसिद्ध-
141. ग्रामसीमावच्छिन्नाः(ज्ञाः) । दक्षिणे यावन्नलितम् ॥ एतन्मध्ये
पूतिमाष-गोत्र-शासनाधिकारि-गङ्गाधरार्य्यस्य⁴¹ भूवाटिच(टचे)का
गृहवाटी
142. च ॥ ताम्ब्र(म्ब्र)-शिल्पिनो मा(म)हानादस्यंतदम्⁴² ॥ श्रीपुरुषोत्तम-
क्षेत्रे दक्षिण-त्री(तो)र्थराज-तटे कर्कटकामावास्यायां सूर्योपरागे
143. तस्मिन् पूरणग्रामे कात्यायन-गोत्रायाचार्य्याग्निचित्कापडीशर्मणे त्रा-
(त्रा)ह्मणाय यजुर्वेदान्तर्गत-काण्व-शाखाध्यायिने
ना-
144. नागोत्र-रुवे⁴³वेदाद्ध्यायि-ऋत्विक्-धृतिकरानन्त-विश्वेश्वर-यज्ञ-
सिद्ध-शङ्कर-माधव-पृथी(थ्वी)धर-सहिताय हिरण्यगर्भ-महादा-
145. नाङ्गत्वेन पञ्च-वाटी-परिमिताम्भूमिन्धारा-पूर्वकमाचन्द्रार्कमुपभोगा-
याकरीकृत्य प्रादात् ॥ तत्राचार्य्यस्य तिस्रो वाट्यः ॥ ऋ-

Fifth Plate : Second Side

146. त्विजाम्(जां) द्वे वाट्यौ । तथा अभिनव-वाराणस्यां भगवतः श्रीपुरु-
षोत्तमदेवस्य सन्निधौ मकरामावास्यायां रवि-चारे कुहिण्डा-
विषये विला-
147. सपुर-ग्रामे दानसागरे विष्णुधर्मोक्ता(.*) यव-गोधूमेषु-सन्ततामष्ट-
मानातिरिक्त-[चतु]र्वाटी-परिमिताम्भूमिं भारद्वाज-सगोत्रा-
148. य देवधरशर्मणे त्रा(त्रा)ह्मणाय यजुःसामान्तर्गत-काण्व-कौथुम-शाखै-
कदेशाध्यायि[ने] भग[वतः] श्री-पुरुषोत्तमस्य प्रीतये
149. धारापूर्वकमाचन्द्रार्कमुपभोगायाकरीकृत्य प्रादात्(त्) ॥
महानफल-सिद्धचर्थन्तद्रक्षा-[फल-सिद्धये ।]
[म]र्द्धर्मः परिपाल्यो(S*)यम्भूपैराच-
150. न्द्र-तारकम् ॥ 81
मा भूदफल-शङ्का ते परदत्तेति पार्थिव ।
स्व-दत्तादधिकमुष्यम्पर-दत्तानुपाल[ने ॥] 82
[स्व]-दत्ताम्पर-दत्ताम्वा(त्तां वा) यला(त्ना)द्रक्ष युधि-

151. [ष्ठि]र ।
 महीम्मतिमतां श्रेष्ठ दानात्स्त्रे (च्छे)यो (ऽ*) नुपालनम् ॥ 83
 स्व-दत्ताम्पर-दत्ताम्वा (त्तां वा) यो हरेत वसुन्ध[राम्] ।
 स विष्ठायां कृमिर्भूत्वा पितृभिः
152. सह पच्यते ॥ 84
 निज्जले प्रान्तरे देशे शुष्क-कोटर-वासिनः ।
 कृष्णसर्पा हि जायन्ते ये हरन्ति वसु[न्धराम्] ॥ 85
 गामेकां स्वर्णमेकम्वा (कं वा) [भूमेर]-
153. प्यद्वंमङ्गुलम् ।
 हरन्नरकमाप्नोति यावदाभूतस (ः*) प्लवम् ॥ 86
 शत्रुणापि कृतो धर्मः पा[ल]नी[यो] मनीषिभिः ।
 शत्रुरेव हि शत्रु (ः*) स्याद्धर्मः
154. शत्रुर्न कस्यचित् ॥ 87
 मद्वंशजाः परमहीपति-वंशजा वा
 पापादपेत-म[नसो] [भुवि] भावि-भूपाः ।
 ये पालयन्ति मम
155. [ध]र्ममिदं (मं) समस्त-
 न्तेषाम्मया विरचितो (ऽ*) ञ्जलिरेष मूद्नि (द्वंनि) ॥ 88
 तस्याज्ञया यथाज्ञानं गङ्गान्वय-गणान्प्रति ।
 प्रशस्ति-र-
156. [च]ना-श्लोकानप्पनः⁴⁴ कृतवान्कृती ॥ 89

1. From the original plates and their impressions. See plates in *Ep. Ind.*
2. Expressed by symbol.
3. Read *guṇam* for the sake of the metre.
4. Some other later Gaṅga records make Purūravas the son of Anala and grandson of Budha although the relationship indicated by our record is supported by ancient Indian literature.
5. Some records wrongly read *Vāyu* in place of Āyu.
6. Some inscriptions read Chitrāṅgada instead of Vichitrāṅgada.
7. The *daṇḍa* is superfluous.
8. The first *akshara* of this name is often found to be *Śi*, *Śī* and *Śr*. Siradhvaja is a famous name in the epics and the Purāṇas.
9. The name has been read in one record as Medhāvi.
10. In some records Jayasena's son is called Vijayasena.
11. Read *Pragalbhaḥ* and note how the word is written in line 76 below. In line 87 the word has been written as in the present case. In some records Pragalbha is mentioned as the father of Śakti.
12. An extra hook of *ka* wrongly incised at the right of the superscript *na* has made *nkra* look like *kkra*.

13. In some inscriptions the name has been read as Nārasimha.
14. A sign of superscript *r* had been incised above *sa* and then erased.
15. Read °*n*=*chiraṃ*.
16. Verse 14 is found in some records of Anantavarman Choḍagaṅga while the following verse is found in the records of Vajrahasta III, his son Rājarāja I and the latter's son Choḍagaṅga.
17. A *visarga* sign had been here incised and afterwards erased.
18. Omit *cha* for the sake of the metre.
19. Read *prabhṛitito Gaṅg-ā°*.
20. Read *chandra* in place of *chitra*. Other records read *Ved arttu-vyoma-chandra* instead of *nand-arttu-vyoma-chitra*. *Nanda*=9, *ritu*=6, *vyoma*=0, *chandra*=1, *veda*=4. The Śaka year is 1069 and not 1064.
21. The *akshara ya* is written here as in modern Oriya.
22. Read °*apare loke*. The *anusvāra* sign looks like the superscript *ra* in this case. Some versions read °*m*=*apare loke . . . pur*=*ety*=*atyartham* (or °*utkrishṭam*) *pravadanti*.
23. *Jya* was at first incised in the place of *yya*.
24. The *anusvāra* sign here looks like superscript *r*.
25. *Kshi* was originally incised in place of *tvi*.
26. *Rā* had been at first omitted and afterwards somehow indicated.
27. The mark indicating final consonant is placed below *ya*.
28. The *ā* sign of *ghā* had been at first omitted and was later indicated by a short stroke.
29. The *anusvāra* sign here looks like a superscript *r*.
30. This seems to be the correct form of the name that has been read wrongly in one record as Mañkuṇadevi and actually reads Sa(*d**)guṇadevi in another. Cf. Prahlāda in line 28 and Vāhlu in line 132.
31. Read *danturā*.
32. Read °*y*=*āsmadiya*.
33. Better read *so*=*'nartha*.
34. An additional medial *u* sign is found with *nā*.
35. This verse is not found in some later records giving the genealogy of the Gaṅgas.
36. Note the same form of *bhu* in line 104.
37. The verses from the beginning upto line 122 are found quoted in the later charters of the family often with slight variations.
38. The *akshara tta* may also be read as *tu*. Since, however, the word is from Sanskrit *rājaputra* and Prakrit *rāaṭṭa*, *tta* seems to be indicated. *Rāuṭta* is a feudatory title adopted by Anangabhima and his successors after the king had dedicated his kingdom to the god Jagannātha-Purushottama of Purī. See *Ep. Ind.*, XXX, p. 19.
39. Read *sagoṭrāy°*.
40. *H* in *hma* in this case has the usual loop of *na*.
41. *Āchāryyasya* may have been intended.
42. The word *oṭtada* from *etad* is interesting. The passage no doubt means that, like the *Śāsanādhikārin* the coppersmith, who engraved the plates, also received two *Vāṭis* or *Vāṭikās* of land including one *Vāṭi* of homestead land.
43. *Sandhi* has not been observed in the passage. *Ṛigveda* has been wrongly written as *Rugveḍa*.
44. The name may also be read Ayyana or Apyana.

D—The Sūryavamśīs

No. 35—Rajahmundry Copper-plate Inscription of
Raghudeva, Viceroy of Kapileśvara, Śaka
year 1378 (1456 A. D.)

Andhra Historical Research Society at Rajahmundry, East
Godavari District, Andhra Pradesh.

D.C. Sircar, *Ep. Ind.*, XXXIII, pp. 1ff.

Language : Sanskrit

Script : Telugu

Metres : Section I— Vv. 1-2, 6, 8-11, 16 उपजाति; V. 3
इन्द्रवज्रा; V. 4 हरिणी; Vv. 5, 7, 31, 33 अनुष्टुम्; Vv. 13,
21-24 मालभारिणी; V. 15 स्रग्धरा; V. 17 वसन्ततिलक; V.
18 गीति; Vv. 19-20, 28 पृथ्वी; V. 32 स्वागता; Section II—
V. 1-40 अनुष्टुम्; Section III— V. 1-9, 11-14 अनुष्टुम्;
V. 10 उपजाति; Section IV— V. 1 स्रग्धरा; V. 2 शार्दूल-
विक्रीडित; V. 3 शालिनी; Vv. 4-8 अनुष्टुम्.

Summary : In the Kshatriya clan which sprang from the two
arms of VIRIŪCHI, born of Nārāyaṇa's navel, came into being
the SUN and the MOON, from whom sprang two dynasties (i.e.
the solar and lunar races). There was a *Nāyaka* named
KAPILEŚVARA (I), who was one of the many rulers born in the
solar and lunar races. His son was YĀGEŚVARA. While fighting
with certain enemies he and his eldest son BALARĀMA died on
the battle field. Balarāma's younger brother KAPILEŚVARA
(II) acquired the exalted position of the DANTIRĀJA (i.e. GAJA-
PATI) by dint of his prowess. His younger brother was PARAŚU-
RĀMA Harichandana. Paraśurāma's son RAGHUDEVA was
putrikṛita and endowed with the title of KUMĀRA by his uncle
Kapileśvara.—While stationed at RĀJAMAHENDRANAGARA, the
headquarters of the province which extended from SIMHĀCHALA
to GIRIVRAJA, RAGHUDEVA paid a visit to KAṬAKA in connection
with some service to be rendered to KAPILEŚVARA and there he
met, on the road, a large number of Brāhmaṇas, together with
their wives, and heard their case. For settling these Brāhmaṇas,

about 40 in number, he then resolved to create an *agrahāra* within the territory under his jurisdiction.—The land granted was called *Kṛiddevy-uttarakhaṇḍa* or *Kṛiddevī-khaṇḍa* situated on the bank of the *GODĀ* (*Godāvārī*). The land was made an *agrahāra* under the name *RAGHUDEVAPURA* and the donees were allowed to enjoy the rights and privileges called *ashṭa-bhoga* and *ashṭa-bhūti*.—ŚRĪ-NARENDRA *alias* Śrī-Vīrachodeśvara (i.e. Raghudeva) prayed to the future rulers and the Brāhmaṇas for the protection of the grant.—The charter regarding *RAGHUDEVAPURA* was *kathīta* (drafted) by Āḍuvīla Nṛisīmha under the orders from Raghudeva.—It was issued on the 12th of the bright half of the month of ŚUCHI (*Āshāḍha* ?) in the Southern Cyclic year *DHĀTRĪ* corresponding to the Śaka year 1378 (1456 A.D.).

TEXT¹

Section I

First Plate : Obverse²

1. [सिद्धम् ।]³ अविघ्नमस्तु (।*) [सिद्धम् ।]⁴
पायादपायात्परमस्य पुंसो
लीलावराहस्य जग-
2. ंत्ति(ति) द्रंष्ट्रा ।
वटप्ररोहाग्र-दळस्य लक्ष्मीं
यदग्र-लग्ना वसुधा बभार ।१।
3. स-चंद्रलेखं⁵ गगनं निरीक्ष्य
मुहुर्ममं(म्मु) मोदांबुद-मेचकं यः ।
खेल(न्*) पि-
4. त्-प्रान्तचरो गजास्य-⁶
स्यो(S*) व्यादजाद्यैरभिवंद्यमानः ।२।
यामुद्दिघोषुर्जल-
5. राशि-लीनां
देवो धरो-द्भेद-विधान-चुंचुः ।
सन्स्तब्ध-रोमाजनि माघवो(S*)पि
सौकर्य्यतस्सा
6. विपुलास्तु भूत्यं ।३।
प्रघ(थ)यतु मुदं पादांभोज-द्वयं कमलापते-
नंत-

7. रिपु-शिर (:*)-श्रेण्यास्सच्चावति (ती)र्ण-जयश्रियः ।
विनमदमरो-द (ध)म्मिल्लास्त-प्रपु (फु)ल्ल-सु-
8. रदु (दु)म-
प्रसव-पटली-न्व (वे)ष्टि (ष्टी)भूत-प्रमोद-पराक्रमं (मम्) । ४।
अस्ति वस्तु चिदा-
9. नंदमयमद्वयमच्युतं (तम्) ।
अविद्या-द्वय-ना (सा)चिव्य-विवर्तित-जग (त्*)-
10. त्रयं (यम्) । १५।
सहस्र-संख्यैश्ररणैः शिरोभि-
नेत्रैः करेद्वर्याप्य जगद्वसन्तं (न्तम्) ।
विलोचनी-
11. भूत-रवीन्दु-बिंबं
विभुं महात्मानमजीजनद्यत् । ६।
उत्पत्ति-स्थिति-संह्या (हा)र-हे-
12. तुभूतो (S*)यमव्ययः ।
नारायणो (S*) भवच्छ्रीमान्^९ त्रिगुणात्मा त्रयी-मयः । ७।
13. तन्नाभि-पद्मादुदभूद्विरिञ्चि (:*)
स्रष्टा समस्तस्य चराचरस्य ।
चतुर्मुखस्यस्य म-
14. हात्मनो (S*)भू-
द्वर्णो भुजाभ्यां जय-लब्ध (ब्ध)-वर्णः । ८।
कीर्ति-प्रतापाविव मूर्तिभं-
15. तौ
तौ पुष्पवंता (ता) बुद्धितौ यत स्तः ।
यशः-पताका जगतां ततो (S*)भू-
द्वंश-द्व-
16. यो भाग्य-परंपराभिः । (९ । *)
तत्सूर्य-सोमान्वय-भूमिपाल-
वंशाप्रजानां नृ-

First Plate : Reverse

17. प-सन्मणीनां (नाम्) ।
विशुद्ध (द्ध)-वृत्तः कपिलेश्वरो (S*)भू-
त्सन्नायको नायक-मौळि-रत्नं (त्नम्) । (१० । *)

- जा (या) गेश्व-
 18. रस्तत्तनयो महात्मा
 रघोरिवाजो भुवनंक-शूरः ।
 अभूदभूर्वेरि-भुवां भ-
- यानां
 19. कीर्ति-प्रताप-द्वयभूग (गं) ज (जौ) घं: । (१११*)
 तस्यासन्^३ तनयाः प्रसिद्ध (द्ध) -विनया जा (या) गे-
- श्वरस्याभवन्
 20. वीरच्छ (च्छ) त्रित-कीर्तयः कुवलयोल्लासि-प्रताप-श्रियः ।
 तत्राद्यो बल-
- राम इत्युदयभूरन्वर्ध (र्त्य) -नामाभव-
 21. त्वङ्ग-स्तंभित-शूर-वैरि-निकर (:*) कीर्ति-प्रतापा-
- श्रयः । १२।
 22. असम-समर-संपत्कंपितारिस्तदायं
 निज-जनक-समेतो युध्ध (द्ध) -सं (स) भ्र-
- ध्ध (द्ध) -वाहः ।
 23. रणभुवि विजितारिस्त्यक्त-देहो विभिन्न-
 द्युमणिरगमदिष्ट्या स्वर्वद्ध (धू) नां
- कुं (कु) चाग्रं (ग्रम्) । १३ ।
 24. वीरश्री-कपिलेश्वरस्तदनुजः कीर्ति-प्रताप-द्वयी
 श्री-विक्षालित-
- चक्रवाल-चरमोद्दामांधकारो (S*) भवत् ।
 25. शौर्यासादित-वंतिराज-विभ-
- वो भूमंडलाखंडलो
 26. लीला-स्वीकृत-दिग्जयाजित-महि (ही) पालाखिल-श्रीभरः । (१४१*)
- दृक्कोणे यस्य शोणे रण-शरण-मुखे संमुखं वैरि-वि (वी) रं
 27. वारंवारं वरीतुं
- वरममरपुरी-वारनार्यस्वरं वै^९ ।
 28. एका यस्यासिपुत्रि (त्री) नवजलद-त्तित-श्यामला हे-
- म-भषा
 29. पुत्राळी कीर्ति-प्र¹⁰तापावलभत यमलौ गुर्विणी रक्त-रक्ता । (१*) ५ ।
 यस्यासि-धे-
- नुः समिदप्र-भूमौ
 30. यवांकुरान् कर्ण-वतंस-भूतान् ।

द्विषद्वधूनां प्रसते(5*)-

31. नुबेल-
मपल्लुवा[ना] स्तनपत्र-वल्ली: 196।
तस्यानुजः परशुराम इति प्रसिद्धो(द्वो)
नाम्ना पदे-

Second Plate : Obverse¹¹

32. न हरिचंदन एव साक्षात् ।
यं प्रास्य(प्य) यां(ति*) विबुधा परिपूर्ण-कामाः
संप्रा-
33. द्तिताधर्ध¹²-[फ]लदां हरिदाप्त-कि(की)त्तिं(त्तिम्) । 97।
अभवदमलो गुणौघंरुदितः की[त्त्या] च परशु-
34. राम-विभोः ।
उदयगिरे(:*) शि(शी)तरुचि(ची) रघुदेव-को(कु)मार-वि(वी)-
र-सिंहो(होः*)यं(यम्) । 98।
अनु(सू)त सुत-
35. मंगना-कुल-मतल्लिका मल्लिका
प्रभूतमिव मलि(ल्लि)का-प्रसवमिष्टगंधं नृणां(णाम्) ।
[यतः]
36. परशुरा(मरा*)डमभवदध्रणी पुत्रिणा-
मसौ रघुवरो वशि(शी) विभु-मणिः कडंलाभवद्¹³ । 99।
पुत्रि(त्री)-
37. कृतो महिम्ना कपिलेश्वर-दंत्ति(ति)राज-सिंहो(हे)न
दिग्विजयार्जित-यशसा रघुदेव-कुमा-
38. र-शूर-(शा*)दूलः । 100 ।
रघुदेव-कुमार-वि(वी)र-सि(सि)ंहो(हे)
विदधाने विजयं दिशां रवि(वी)द्वोः ।
प्र-
39. तिबिंबकता प्रताप-कीर्त्योः
प्य(प)रिवेवस्तु विधेरयं विशेषः । 101(9) ।
रघुदेव-नरे-
40. द्र-राजपुत्रे
विपुलां शासति कार्त्तवि(वी)र्यं-कल्पे ।
गिरयः परिपधि(न्यि)नामभूव-

- शु-
41. त सर्वाप्सरसां कुचा निवासाः । २३(२) ।
रघुदेव-नरेंद्र-राजसूनौ
रण-सन्ना-
42. ह-विधायिनि प्रकामं(मम्) ।
शरणं च रणे तदा भजंते
चरणे वा मरणं रिपु-प्र-
43. वि(वी)राः । २४(३) ।
रघुदेव-नरेंद्र-राजपुत्रे
जगतीं शासति खड्गशालि-बाहौ ।
चरणा-
44. वनतास्मुखं भजंते(ते)
रण-सीमावनतास्तु जंणेन¹⁴ । २५(४) ।
घाटी-दिग्विजयार्जि-
45. तैर्बहुने¹⁵ रत्नंश्च घोटी-शतैः
शशा(शा)टि(टी)भि(:*) क्के(क)रिणां घटाभिरभिसंपूज्यांघ्न-यु-
46. र्गं पितुः ।
वि(वी)र-श्रि(श्री)- कपिलेश्वरस्य बहुधा सेवां विधायामरा-
द्वि(द्वी)र-श्री-रघुदेव-रा-
47. ज-तनयो लब्धाखिल-श्रि(श्री)रभूत् । २५ ।
जित्वाशास्सका(क)ला निहत्य च रिपून् हृत्वा
48. तदीयं(यं) धनं
नाना-रत्न-महेभ-मप्य(व्य)-तुरग-श्रेणीभिरत्यंबुजौ ।
वीर-

Second Plate : Reverse

49. श्री-कपिलेश्वरस्य चरणौ संपूज्य तत्सेवया
लब्ध-श्रि(श्री)-रघुदे(व*)-राजतनयो
50. धर्माधिको वधर्ध(द्धं)ते । २७(६) ।
तिष्ठन्नाजमहेन्द्र-नाम-नगरे सम्यक्प्रजाः प्पा(पा)लय-
51. ना(न्ना) सिंहा(हा)चलमा गिरिप्र(न्न)जमिमां भूमि तथाकंदकां(काम्) ।
वि(वी)र-श्री-कपिलेश्व-
52. रस्य कृपया कुर्वन् कुमारराघनि(णी)-
धि(धी)र-श्री-रघुदेव-राजतनयः श्रि(श्री)श-प्रियो व-
53. र्धं(द्धं)ते । २८(७) ।

तुरंग-जू (खु) र-धा (दा) रित-क्षितिरजः-कणैर्वैरिणां
शिरांसि पट-भासुरैर-

54. नुकलं समाच्छाद(य*)न् ।
महीसुर-गणान्पुनै¹⁶र्वसुभिरध्वि (त्वि) तैस्तोषय-
न्नसौ रघु-
55. नृपात्मजः पितुरभीष्टदः शुभते । २६ (८) ।
सेवायै कपिलेश्व(र*)स्य कटकं
56. गत्वा ततो मार्गतो
व्याघ्रप्या (ष्या) गमने समीक्ष्य धरणीदेवान् स-भाः (भा) र्या-
57. न्वहून् ।
तद्रक्षाहितधीर्नरेंद्र-धरणीपालात्मजो (S*) मन्यत
क्रीद्वैव्युत्तरख-
58. [*] डमेष सुकृती दातुं द्विजेभ्य स्थिरं (रम्) । (२६ 1*)
शाकाब्दे (ब्दे) वसु-शैल-विश्व-गणिते^{16a} स (सं) वत्सरे
59. धातरि
द्वादश्यां शुचि-शुक्ल-पक्षग-तिघौ (थौ) प्रादाध्ध (द्ध) रि-प्रीतये ।
वीर-श्री-रघुदेव-
60. राजतनयः क्रीद्वैविखंडं परं
चत्वारिंशदभीष्ट-भूसुर-वर-श्रेण्यै च गो-
61. दान्ते । (३० 1*)
रघुदेवपुरं दत्त्वा (त्त्वा) रघुदेव-नृपात्मजः ।
श्रि (श्री) मतो वासुदेवस्य प्रि (प्री) त-
ये (S*) स (साव) कल्पत । (३१ 1*)
अष्ट-भोग-सहितं रघुदेव-
63. अष्ट-भूति-सहितं च विधाय ।
अप्रहार-रघुदेवपुरं त-
त्सर्वमान्यमदधा कृपातुः¹⁷ । ३१ (२) ।
रघुदेवपु-
64. रस्यास्य लिख्यते भूमुराव[लिः] ।
रघुदेव-नरेंद्रस्य धम्म (म्म) णामिव मालिका । ३२ (३)¹⁸ ।

Section II

Third Plate : Obverse¹⁹

- 65.²⁰ काश्यपस्सन्य (द्य) जुर्वेदि-वरदा[र्य] तनूभवः ।
भागि (गी) वेदगिरि-द्वेदि²¹ वेदाध्याय-प-

रायणः²² 19।

66. आत्रेयो (S*) नंत (त) भट्टो (S*) पि यजुर्वेद-परायणः ।
भागि (गी) प्राज्ञो महा-
67. विद्वानादित्यस्य (त*) नूभवः । 12।
महाविद्वान्मल्लुभट्टो हारितान्वय-शेखरः ।
न-
68. रसिह्व (ह) सुतो भागि (गी) यजुर्विच्छास्त्र-वाक्पतिः । 13।
हारितो देवरेभट्ट-सुतस्सो-
69. मय-कोविदः ।
भागी सम्यस्सदाचारैरप्रवेदि-पितामहः । 14।
कौशिको (S*) पि यजुश्शा[खो]
70. मल्लुभट्टे²³ तनूभवः ।
अन्नमार्य-द्विजो भागि (गी) वेद-शास्त्र-परायणः । 15।
हारित-अह्न-तन-
71. यो यजु²⁴ शशाखा-परायणः ।
भागि (गी) स्याच्चिगनार्यो (S*) पि नित्याचार-निरं-
72. तरः । 16।
हारितो यजुरध्याय-निष्ठो भागी द्विजोत्तमः ।
अन्नमार्य-
73. स्सदाचारो नरसिह्व (ह) तनूब (भ) वः । 17।
कामनार्यः [ः] कौशिको (S*) पि भागि (गी) भू-
74. सुरसत्तमः ।
यजुर्वेदस्सदाचारैरादित्यस्य तनूभवः । 18।
का-
75. श्यपो यजुरध्यायः (य) स्सभ्यः (:*) प्रामाणिको गुणि (गी) ।
मल्लनार्यस्य तनयो भागी
76. वेदगिरिः (:*) स्वयं (यम्) । 18।
कौशिको यजुरध्यायो बेतनार्य-तनूभवः ।
भूसुरा-
77. प्रेसरो भागी प्रोलनाव्यः (र्यः) प्रियंवदः । 190।
भारद्वाजो यजुश्शाखो गोपा-
78. ळार्य-तनूभवः ।
भागी सन्नगनार्यो (S*) पि सम्यः प्रामाणिक-प्रियः । 191।
कौंडि-

79. न्यो यजुरध्या(य*)स्तिष्पणार्थ्य-तनूभवः ।
भागी नाय²⁵-भट्टो(5*)पि विद्वद्याज्ञिक-सं-
80. मतः ॥१२॥
काश्यपस्सन्य(द्य)जुशशाखो वल्लभार्थ-तनूभवः ।
भागवानौभरार्यो²⁶(5*)पि
81. प्रामाणिक-पधा(था)नुगः ॥१३॥
लौहितो यजुरद्या(ध्या)यः कामनार्थ-तनूभवः (1*)
82. तल्लुभट्टो(5*)पि भागी स्याद्वेदशास्त्र-विशारदः ॥१४॥
काश्यपो यजुरध्यायो म-
83. ल्लनार्थ्य-तनूभवः ।
कल्पसूत्र-प्रियः कांतः कामनार्थ्यो(5*)पि भागवा-
84. न् ॥१५॥
कौडिन्यो यजुरध्यायो वल्लभार्थ्य-मुतो वशी ।
भट्टो नाराय-
85. णो भागी कर्मठो ध(र्म-व*)त्सलः ॥१६॥
कौशिको यजुरध्याय-पारंपर्य्य(र्य्यं)-पराय-
86. णः ।
कामनार्थ्य-मुतो भागी भट्टादित्य-द्विजोत्तमः ॥१७॥
भारद्वाजो य-
87. जुर्वेद(दी) ।²⁷ कंचनार्थ्य-मुतो महान् ।
भागी स्यात्कसवनार्थ्यस्तु²⁸
88. सभ्यस्संसत्प्रियो वशी ॥१८॥
भ्रात्रेयो यजुरध्याय-प्रवीणो
89. भागवानिह ।
श्रौभ[ळ]ार्थ्य-मुतस्सभ्यः शास्त्री तिमन-कोविदः ॥१९(६*) ॥
90. श्रीमत्काश्यप-गोत्रो(5*)पि भागी विश्वेश्वरस्सुधीः ।
नृसिंह-सूरि-तनयो यजु[र्वे]-
91. दी गुणोन्नतः ॥२०॥
काश्ययो यजुरध्याय-निपुणो भागवानिह ।
पेद्वनार्थ्य-मु-
92. तस्सभ्यः।(भ्यः) कृष्णभट्टस्सभा-प्रियः ॥२१॥
कुत्स-गोत्रो यजुशशाखी विश्वेश्वर-
93. तनूभववः।(भवः ।)
भागी स्या(द*) देवरे-भट्टशशास्त्रि(स्त्री) भूसुर-(स*)त्तमः ॥२२॥

[कौडिन्यो य]-

94. जुरध्याय-निपुणो भूति-भासुरः ॥ (1)
पोति(भ*)ट्टो भव(वे)ङ्गागी विश्वेश्व[र-त्तनू]भ-
95. वः ॥२३॥
आ[त्रेयो] यजुरध्याय-निपुणो ल[क्ष्म]णा[त्मजः] ।
[भागी का]मा[र्य्य]-

Fourth Plate : Obverse²⁹

96. भट्ट(:*) स्यादन्न-दान-पदोज्व(ज्ज्व)लः ॥२४॥
कौशिको यजुरध्यायी कामनाभना-³⁰
97. र्य-त्तनूभवः ।
भागि(गी) स्यादप्पलार्यो(S*)पि कल्पसूत्र-प्रियो वशी ॥२५॥
कौडि-
98. न्यो यजुरध्याय-निपुणो वल्लभात्मजः ।
भागी स्यान्ना[गनार्यो](S*)पि] [पंच-य]ज्ञ-य-
99. रायणः ॥२६॥
काश्यपो यजुरध्याय-निशितो मल्लयात्मजः ।
[डु]ग्गना[र्यो](S*)-
100. पि कर्मज्ञ(ज्ञो) भागी सभ्य-मनोहरः ॥२७॥
[श्रो]वत्स-[गोत्रो] यज्ञपि निष्णातः
101. सूरि-वल्लभः ॥(1)
श्रीभटां(ळा)र्यो (S*)शवानत्र गंग[ना]र्य्य-सुतो वशि(शी) ॥२८॥
आ[त्रे]-
102. यो बह्वृच-प्रष्ठो भागी निशठ-कम्म(म्म)ठः ॥(1)
शिगणार्य्य-सुतस्सभ्यः(भ्यो)
103. बोल्लनार्य्यस्सतां प्रियः ॥२९॥
हारितो यजुरध्याय-विश्रु(श्रु)तः
104. श्रु(श्रु)त-पारगः ॥(1)
ब्रह्मानंद-सुतो भागी भास्करो यज्व-वल्लभः ॥३०(॥*)
105. आत्रे(त्रे)यो यजुरध्यायो यरुभट्टो(S*)पि भागवान् ।
श्रीभट्टार्य्य-सु-
106. तस्सभ्यस्सधम्मस्सोमसुत्तिप्रियः ॥३१॥
आत्रेयो यजुरध्यायी
107. देचिभट्टो(S*)पि भागवान् ।

- आदित्यस्य सुतस्सभ्यः(भ्य)स्सुश्रु(श्रु)तः कर्मठ-प्रियः
 108. ॥३२॥
 हारितो मल्लनो(ऽ*)प्यर्धं(र्धं)-भागि(गी) [श्री]गि³¹-नंदनः ।
 भारद्वाजो(ऽ*)प्यर्धं(र्धं)-भागी सो-
 109. मो मल्लन-नंदनः ॥३३॥
 काश्यपो यजुरध्याय-पटुभा(र्भा)गी सतां म-
 110. तः ॥(1)
 अप्लेभट्ट-तनय औभठार्य्यस्सभाः(भा)-प्रियः ॥३४॥
 श्रि(श्री)वत्स-गोत्रो

Fourth Plate : Reverse

111. यजुषि प्रसिध्धो(द्धो) भागवानिह ।
 नरसिह्वा(हा)र्य्य-तनयो यरनार्य्यस्स-
 112. तां मतः ॥३५॥
 हारितो(ऽ*)पि यजुर्वेद(ी*) पेद्दि-यज्व-तनूभवः ॥(1)
 भागी ज्यो-
 113. तिर्विदां श्रेष्ठो रामचंद्र-बुधाग्रणीः ॥३६॥
 कौडिन्यो बह,वृच-श्रेष्ठो य-
 114. ज्ञनार्य्य-तनूभवः ।
 भागी शिगन-विप्रो(ऽ*)पि सत्संगैक-परायणः ॥३७॥
 गौ-
 115. तमो(ऽ*)पि यजुश्शाखा-पटुर्भागी सतां मतः ।
 नरसिह्वा(सिंह)स्सभेय(ः*) स्यादन-
 116. तार्य्य-तनूभवः ॥३८॥
 काश्यपो(ऽ*)पि यजुश्शाखि(खी) मल्लनार्य्य-तनूभवः (1*)
 117. सत्संग-निरतो भागी सूरणाय्यः(र्य्यः) प्रियः(य)स्सतां(ताम्) ॥ ३९॥
 श्रि(श्री)मत्कौ-
 118. शिक-कुत्साह्य-गोत्रौ माधव-विस्सनौ ।
 यल्लन-भास्कर-सुतौ याजुषा-
 119. वेक-भागिनौ ॥४०॥³²

Section III

- [सिद्धम् ॥]³³ एतद्विप्र-निवासस्य गौतमी-ति(ती)र-शोभिः ।
 रघुदेव-
 120. पुरस्या[स्य] सि(सी)मा-चिह्नं विलिख्यते । (1*) 1

- रघुदेवपुरोदीच्यां वायव्यां वृ-
121. घघ(द्ध)-गौतमी ।
तत्प्राग्दिश्यंतरीपश्च तदग्रे लघुगौ(त*)मी ।(1*) 2
तत्प्राच्यां म-
122. हति(ती) कुल्या गौतम्या निर्गता स्पुदं(स्फुटम्) ।
तत्प्राच्यां ताळ-पडित(ङ्कुति)श्च³⁴ तदग्रे स्थूल-
123. पिप(प्प)लः ।(1*) 3
तदध्वनि वट स्थूलस्तत्सेतौ ताळ-भूरुहाः ।
तदि(दै)शान्यां वंश-कु-
124. जौ तत्प्राच्यां चित्रिणी-तरु ।(॥) 4
त्तोवि(तदै)शान्यां बहा-वृक्ष[स्त]त्प्राच्यां चि(चि)त्रिणी-तरुः ।
125. पलाशौ च तदि(दै)शान्या [मि(मै)] शान्या [प्लक्षक]स्त[था] ॥ 5
गो[दिनेनि]-त[टा]कञ्च [तत्सेतौ] पि-
- Fifth Plate : Obverse³⁵*
126. प्पलो वटौ ।
शिला-स्तम्भस्तदी(दै)शान्यां शिला-स्तम्भो(S*)थ पूर्वत(:*) ।(॥) 6
तदारभ्य महासेतुः प्रा-
127. च्यां दक्षिण-दिङ्मुखः ।
[स्थूल]लः प्प(प)लाशस्सेतुस्थो मुडिकाव-महातटः ।(॥) 7
तद्दक्षिण-दिशि श्रेणि-क-
128. दंब-धरणि(णी)रुहाः ।
आज्ञे(न्ने)य्यां मधुबिभूरः प्पा(पा)षाण-स्तंभ-संगतः ।(॥) 8
केशवस्य तटाको(S*)पि
129. दक्षिणस्यां दिशि स्थितः ।(॥) 9
तटाक-पश्चा(द्*)-दिशि वक्र-मार्गो
कोटेळपुंतस्य शिलाप्र-लक्ष्मा ।
ततश्च
130. तत्राध्वनि घोष-ताळ-
वृक्षा(:*) प्रसिध्धा(द्धा) दिशि निऋ(ऋँ)तेश्च । (॥) 10
प्रति(ती)च्यां दिशि मुग्गुळ्ळु-मा-
131. र्गं(र्गो) प्पि(पि)प्पल-युग्मकः ।
तत उ[त्तर](तः*) स्थूलः प्पिप(पिप्प)लः शंकरालयः ।(॥) 11
तत्पु(त्पु)ष्ट-भागमा-
132. रभ्य प्रति(ती)च्यां दिशि गौतमी ।
चित्तलम्मालय स्थूल-पिप्पलो गौतमी-तटः³⁶ (॥*) 12

133. तत्प्रत्यगृजु-भार्गोण सूक्ष्म-वाहा च गौतमी ।
प्रत्यग्दिशि ततो लंका स्थू-
134. ल-वाहा च गौतमी ।(॥) 13
वाहा(ह)योरुभयोर्मध्ये यो(ऽ*)तरि(री)पस्ततो(ऽ*)ध्वनः(।*)
135. गौतम्याश्चोत्तरो भागो रघुदेवपुरस्य हि ।(॥) 14³⁷

Section IV

- ग्रामं सि(सी)माष्ट-चिह्न-
136. स्फु(स्फु)ट-विजि(दि)त-लस(त्*)-
क्षेत्रमेव द्विजौघं-
राकि(की)र्णं गौतमीद्यै(यै)रमृत-जल-समै(:*) स्ना-
137. न-पानादि-लोलं(लम्) ।
दत्त्वा(त्त्वा)सौ श्रि(श्री)-न(रें*)द्रो निखिल-नृप-वरान्भाविनो याचते स्व
[ध]र्म्म-
138. मे पालयन्तु प्रकटमिति चिरं प्रांजलिःब्र(लिर्ब्र)ह्म-
कल्पं(त्यम्) । (॥) 1
लक्ष्मी-विभ्रम-दर्पणा(णो)
139. रवि-कुल-क्षि(क्षी)रोद-कल्पद्रुमो
नाना-भूप-किरि(री)ट-रंजित-पदः श्रि(श्री)-वीर-चोडेश्वरः ।
मध्घ(द्ध)-
140. र्मं(:*) प्प(प)रिपाल्यतामयमिति क्षोणि(णी)सुरान्भाविनो
भूयः ।³⁸ प्राध्घं(त्यं)घते तदी-
141. य्य(य)-चरण-द्वंद्व-स्पृशा मौलिना ।(॥) 2
सामान्यो(ऽ*)यं धर्म्म-सेतुनृ(नृ)पाणां काले
142. काले पालनीय्यो(यो) भवद्भिः ।
इ[त्यं] सर्वान्भाविन(:*) प्राध्घ(त्थि)वेंद्रान्बू(न्भू)यो भूयो

Fifth Plate : Reverse

143. याचते रामचंद्रः ।(॥) 3
एकैव भगिनि(नी) लोके सर्वेषामेव भूभुजां(जाम्) ।
न भोज्या न क-
144. र-ग्राह्या विप्र-दत्ता वसुंधरा ।(॥) 4
स्व-दत्ता(द्*) द्विगुणं पुष्यं प(र*)-दत्तानुपालनं(नम्) ।
145. पर-दत्तापहारेण स्व-दत्तं निष्प(ष्फ)लं भवेत् । (॥) 5
दान-पालनयोम(मं)ध्य(ध्ये) दानाच्छ्रे(च्छे)-

146. यो (ऽ*) नुपालनं (नम्) ।
 दाना[त्स्व]र्गमवाप्नोति पालनादच्युतं पदं (दम्) । (॥) 6
 स्व-दत्तां प-
147. र-दत्तां वा यो हरेत वसुंधरां (राम्) ।
 षष्टिर्वर्ष-सहस्राणि विष्टायां जाय-
148. ते क्रिमिः । (॥) 7
 रघुदेवपुरस्यै[तद्र]घुदेव[स्य शास]नात् ।
 आडुविळ-नुसिद्धे(हे)न [क]-
149. धि(यि)तं धर्म-शासनं(नम्) ॥³⁹ 8

1. From impressions. See plates in *Ep. Ind.*
2. The figure 1 is engraved in the left margin of the plate near the beginning of line 8.
3. Expressed by a symbol which is preceded by a floral design.
4. Expressed by symbol.
5. There seems to be an unnecessary and imperfectly formed *ā-mātrā* with *kh*.
6. Read *Gajāsyō vo* or *Gajāsyas=so*.
7. Read *saṁstabdha*.
8. *Sandhi* has not been observed here.
9. Read °*nāryas=tvaramte*.
10. The syllable *pra* may be omitted for the sake of the metre.
11. The figure 2 is engraved in the left margin of the plate near the beginning of line 40.
12. Read *saṁprārthit-ārtha*.°
13. Read *kathan=n=ābhavat*.
14. Read °*toshapena*.
15. Read *bahuvīdhai*° or *bahudhanai*°.
16. Read *punar*°.
- 16a. *Vasu=8, śaila=7* and *viśva=13* would give 1378 according to the *Vāmagati* principle.
17. The intended reading seems to be °*adadat=sa kṛipāluḥ*.
18. There is a floral design here to indicate the separation of the following section quoting the list of donees from the foregoing part.
19. The figure 3 is engraved in the left margin near the beginning of lines 72-73.
20. There is another floral design at the beginning of this line.
21. The correct form of the word is *Dvivedī*; but see *Ep. Ind.*, XXIX, p.93.
22. The two *aksharas rāya* are engraved in the margin.
23. The name is written partially in the margin on an erasure.
24. Between *ya* and *ju* the letter *śā* was engraved and rubbed off.
25. One more syllable is required in the name to suit the metre. The intended reading may have been *Nāgaya*.

26. The correct form of the name is *Aubhaḷa* which is a modified form of *Ahobaḷa*.

27. The *daṇḍa* is redundant.

28. There is a redundant syllable in this foot of the stanza. Either *syāt* or *tu* may be omitted to rectify the defect.

29. The figure 4 is incised in the margin near the beginning of lines 102-03.

30. Read *Kāmanā°*.

31. The name requires one more syllable to suit the metre. It may have been *Śrigiri*.

32. There is a floral design after this to indicate the separation of the foregoing list of donees from the following description of the boundaries of the gift village.

33. Expressed by symbol.

34. The letter *pa* had been originally omitted and was later incised in the small space between *ḷa* and *ṅi*.

35. The figure 5 is not clear in the left margin.

36. The intended reading may be *taḷe*.

37. There is a floral design after this to indicate the separation of the foregoing description of the boundaries of the gift village from the concluding part of the inscription that follows.

38. The *daṇḍa* is redundant.

39. This is followed by three floral designs. There is also an ornamental design in the right hand part of the space below the writing. This was the symbolical representation of the donor's signature on the original document later incised on the plates.

BOOK II

**NORTHERN, CENTRAL AND WESTERN INDIA,
PAKISTAN AND NEPAL**

CHAPTER I

NORTHERN INDIA AND ITS NEIGHBOURHOOD

A—The Maukharis of Kanauj

No. 1—Aśīrgadh Copper Seal Inscription of Śarvavarman (c. 575-85 A.D.)

AŚĪRGADH, East Nimād District, Madhya Pradesh
Fleet, *Corp. Ins. Ind.*, III, p. 220

Language : Sanskrit

Script : Late Brāhmī of North India

Summary : There was the illustrious *Mahārāja* HARIVARMAN. His son, from the queen JAYASVĀMINĪ, was ĀDITYAVARMAN. His son, from the queen HARSHAGUPTĀ, was *Mahārāja* ĪŚVARAVARMAN. His son from the queen UPAGUPTĀ, was *Mahārājādhirāja* ĪŚĀNAVARMAN. His son, from the queen LAKSHMĪDEVĪ was *Mahārājādhirāja* ŚĀRVAVARMAN, the MAUKHARI.

TEXT¹

1. चतुस्समुद्रातिक्रान्तकोत्तिः प्रतापानुरागोपनतान्यराजा² वर्णाश्रम-
व्यवस्था-
2. पनप्रवृत्तचक्रश्चक्रधर इव प्रजानामात्तिहर (:*) श्रि³-महाराज-हरिवर्मा
(1*) तस्य
3. पुत्रस्तत्पादानुद्ध्य (1*) तो जयस्वामिनी -भट्टारिकादेव्य (1*) मुत्पन्नः
श्री-महाराजादित्यव-
4. र्मा (1*) तस्य पुत्रस्तत्पादानुद्धघातो हर्षगुप्ता-भट्टारिकादेव्यामुत्पन्नः
श्री-मह (1*) रा-
5. जेश्वरवर्मा (1*) तस्य पुत्रस्तत्पादानुद्धघात उपगुप्ता-भट्टारिकादेव्या-
मुत्पन्नो
6. मह (1*) राजाधिराज-श्री⁴ईशानवर्मा (1*) तस्य पुत्रस्तत्पादानुद्धघातो
[ल]क्षीव-⁵
7. [ती*]-भट्टारिका-मह (1*) देव्यामुत्पन्न परममाहेश्व [रो] [म]-
8. हाराजाधिराज-श्री-शर्ब[व]र्मा मौखरिः (11*)

1. From the facsimile in *Corp. Ins. Ind.*, III. "The upper part is occupied by emblems which are, in the centre, a bull walking to the proper right, decorated with garland; beyond it, or perhaps attached to its offside, there is an umbrella, the staff of which is decorated with two streamers; on the proper right side, in front of the bull, there is a man, walking, who carries in his right hand a curved double-axe on a short transversed handle and, in his left hand, either a wheel or sun-emblem on the top of it, or perhaps an *abdāgīr* or 'sunshade'; and on the proper left, behind the bull, there follows another man, who carries in his left hand an ordinary long-handled double-axe, and in his right either a *chauri*-brush or a stick, with which he is driving the bullock." Two clay seals, which are replicas of the *Aśirgaḍh* seal, were discovered at Nālandā and a description of them was published by Hirananda Śāstri; cf. *Ep. Ind.*, XXI, p. 74.

2. Read *rājo*.

3. Read *śrī*.

4. The correct expression would be *śr-Isāna*^o. Fleet reads *Śrī*.

5. The first letter is doubtful. The second is *kshī*, not *kshmi* as read by Fleet. The name 'Lakshmivati' is clear from the Nālandā seals.

No. 2—Nālandā Fragmentary Seal Inscription of
Suvratavarman (?) (c. 605-10 A.D.)

Nālandā (Baḍgāon), Paṭnā (now Nālandā) District, Bihar.
A. Ghosh, *Ep. Ind.*, Vol. XXIV, p. 285.

Language : Sanskrit.

Script : Siddhamātrikā.

Summary : The seal belonged to a king of the Maukhari dynasty, who was the son of AVANTIVARMAN, grandson of ŚARVAVARMAN and INDRA-BHAṬṬĀRIKĀ and great-grandson of ĪŚĀNAVARMAN and LAKSHMĪVATĪ-BHAṬṬĀRIKĀ. The name of the king begins with the letter *su* and the following *akshara* may be *cha* or *va*. For supposed traces of an *n* after the second letter, N.P. Chakravarti suggests that the name may have been Suchandra-varman. But since the second letter of the name may be *va* and the *Ārya-Mañjuśrīmūlakalpa* (verse 613) mentions Suvrata after Graha, the name may be SUVRATAVARMAN. It is possible that this son of Avantivarman was raised to the Maukhari throne by Śaśāṅka of Gauḍa and Devagupta of Mālava (East Malwa) after having killed Avantivarman's other son Grahavarman about 605 A.D. He was probably driven out by Grahavarman's brother-in-law Harsha.

TEXT¹

1. २. व्यामुत्पन्न
2. [हर्षगुप्ता-भ*]ट्टारिकादेव्यामुत्पन्नः श्रीमहाराज^३
3. उपगुप्ता-भट्टारिकादेव्यामुत्पन्नो महाराजाधि^४
4. त्यादानुध्यातो लक्ष्मीवती-भट्टारिका-महादेव्या^५
5. शर्व्ववर्म्म^६ (१*) तस्य [पु]त्रस्तत्पादानुध्यात इन्द्र-भट्टा^६
6. [महाराजाधिराज]-श्री^७-अवन्तिवर्म्म^६ (१*) तस्य पु^८
7. [वती ?]-भट्टारिका-महादेव्यामुत्पन्नः पर^९
8. राजा[धि]राज-श्री-सु[व]^{१०} (॥*)

1. From the photograph in *Ep. Ind.*
2. About two lines of writing are broken away before this, and they seem to have read—*Jayasvāmīnī-bhaṭṭārikādevyām=utpannaḥ śrī-mahārāj-Ādityavarmā tasya putras=tat-pād-ānudhyāto.*
3. The lost *aksharas* are—*svavarmā tasya putras=tatpād-ānudhyāto.*
4. The lost *aksharas* are—*rāja-śrī-Īśānavarmā tasya putras=ta°.*
5. The lost *aksharas* are—*m=utpanno mahārājādhirāja-śrī.*
6. The lost *aksharas* are—*rikā-mahādevyām=utpanno.*
7. *Sandhi* has been avoided here.
8. The lost *aksharas* are—*tras=tat-pād-ānudhyāto.*
9. The lost *aksharas* are—*mamāheśvaro mahā°.*
10. The lost *aksharas* may have been *toavarmā Maukhariḥ (//*)*.

B—The Pauravas of Brahmapura

No. 3—Taleśvar Copper-plate Inscription of Dyutivarman, Regnal year 5

Taleśvar, Almora District, U.P.

Y.R. Gupte, *Ep. Ind.*, XIII, pp. 109 f.

Language : Sanskrit.

Script : Late Brāhmī of North India of c. 6th century A.D.

Summary : In the lineage of the PAURAVAS, descending from the MOON and the SUN, was born AGNIVARMAN who meditated on the feet of the snake-god VĪRAṆEŚVARASVĀMIN. His son and successor, DYUTIVARMAN, informed from BRAHMAPURA the *Daṇḍa* (*Daṇḍanāyaka*), *Uparika*, *Pramātāra*, *Pratihāra*, *Kumārāmāya*, *Pilupati*, *Aśvapati*, *Jayanapati*, *Gaṅjapati*, *Sūpakārapati*, *Tagarapati* (*Nagarapati*), *Vishayapati*, *Bhogika*, *Bhāgika*, *Daṇḍapāśika*, *Kaṭuka*, *Vishayapradhāna*, *Kuṭumbin*, etc., in the PARVATĀKARARĀJYA, that *Devadronyadhikṛta Mahāsattrapati* TRĀTAIKĀKISVĀMIN and others associated with the god Vīraṇeśvara (*devanikāya*) such as *Rājadauvārika* AGNISVĀMIN and *Kārāṅkika Koṭṭādhikaraṅika Amātya* BHADRAVIŚHṆU requested him in respect of the maintenance of *bali*, *charu* and *sattra* at the temple of Vīraṇeśvara, of bathing the deity with curd, milk and ghee, of worshipping the god with perfumes, incense, lamps and flowers, of sweeping and cleansing the temple compound and ploughing the temple fields and of repairs to the temple of Vīraṇeśvarasvāmin. It was pointed out that the documents written on copper-plates, cloth-sheets, and *Vṛishatāpa* (mixture of copper with alloy) plates recording grants of land, hamlets, villages and barns made by the ruling king's ancestors, were burnt by fire. The king was therefore requested to issue a duplicate grant mentioning specifically the areas and names of the lands that were being enjoyed by the temple. The request was complied with, and a charter on *Vṛishatāpa* plates was granted. There is a long list of localities which were included in the rent-free property of the Vīraṇeśvara temple. The boundaries and areas of

none of them are, however, mentioned in the charter. The *Dūtaka* of the grant was *Sāndhivigrahika Pramātāra SŪRYADATTA*. It was written by *Divirāpati* *VISHNUDĀSA* and engraved by the goldsmith *ANANTA*. The charter was issued on the 30th day of Pausha in the FIFTH YEAR of the king's reign.

TEXT¹

1. स्वस्ति॑ (॥*) पुरन्दरपुर-प्रतिमादन्न (दन्न) ह्यपुरात्सकलजगन्मूलो [र्वी] चक्र-महाभार - वहन - [गुणवमन - फणासहस्रस्यानन्त]मूर्त्तैर्भगव[द्वी]र- [णेश्वरस्वामिनश्चरण]-
2. कमलानुध्यातः सोम-दिवाकरान्वयो गो-त्रा (त्रा) ह्यण-हितंषी श्री-गुरुरवः- प्रभृत्यविच्छिद्यमान-शौ (पौ) रव-राजवंशो (S*) ग्निरिव वैपक्ष-कक्षदहनो [म्].....
3. श्र्यग्निवर्म्मा (I*) तस्य पुत्रस्तत्पाद - प्रसादादवाप्त-राज्य - महिमा- द्युतिमदहितपक्ष-द्युतिहरो विवस्वानिव द्वितीयः परमभट्टारक-महाराजा- धि[रा]ज-श्री-
4. द्युतिवर्म्मा कुशली पर्वताकरराज्ये (S*) स्मद्वंश्यान्महाराजविशेषान्प्रति- मान्य दण्डोपरिक-प्रमातार-प्रतीहार-कुमारामात्य-पीलुपत्यश्वपति- ।
5. जयनपति-गञ्जपति-सूपकारपति-त्तगर^२पति-विषयपति-भोगिक-भागिक-दा- षडवा (पः) शिक-कटुक-प्रभृत्यनुजीविवर्गं सव्वं-विषयप्रधानादींश्च
6. प्रतिवासि-कुटुम्बि (म्बि) नः कुशलं पृष्ट्वा समाज्जापयति विदितमिदमस्तु वो देवद्रोण्यधिकृत-महासत्त्वपति-स्त्रातैकाकिस्वामिना नय-विनय-श्रुत-वृत्त-
7. सम्पन्नेन परिव्राड्व (ड्व) ह्यच-रि-गौगुलिक - परिषत्सहितेन राज- दौवारिकानि-स्वामि-कारिङ्क-वोटा (कोट्टा) धिकरणिकामात्य-भद्रविष्णु- पुरस्सरेण च
8. देवनिकायेन विज्जापितं भगवतां सुरासुर-जगद्वन्द्यानन्तमूर्त्ति-चीरणेश्वर- स्मा (स्वा) मिनाथपादानां व (व) लि-चरुक-सत्त्व-प्रवर्तन-दधिक्षीरघृत-
9. स्नपन-गन्ध-धूप-प्रदीपपुष्पा (ष्पा) ल्चन-प्रकर-सम्माज्जनोपलेपन - कृषि- कर्म्मनुष्ठान-खण्ड-स्फुटित-वचटित-पतित-संस्कारार्थं परहितानुष्ठान-
10. चरितव्रतैर्युष्मत्पूर्वजैर्महाराजभिरन्यैश्चावनिपतिभिस्तथानेक - धर्म्म- प्रसव-हेतुभूतैर्दत्तिदायकैः स्व-श्रेयसे भूमि-पल्लिका-ग्राम-

11. कम्मन्त-विषयास्ताम्रपट्ट-पट-वृषतापपत्रैः³ अत्रिलिख्याग्रहाराः प्रतिपादितास्तानि च शासनान्यादीप्तकेन दग्धानि (1*)
12. कालेन च गच्छता लुब्धाः (ब्धाः) कलिदोषग्रहाविष्टाः केचिदसत्पुरुषा लेख्यैर्व्विनाक्षेपं कुर्युरिति (1*) तदर्हन्ति भट्टारकपादाः शासना-
13. नुमतिदानेन यथाभुञ्जमान-स्थान-परिमाण-नामान्यभिलेखयितुमिति (1*) यतो मया देवभक्त्या पूर्व्वराजर्षीणां⁴ यशो (5*) र्थ-
14. मातमनश्च पुण्याभिवृद्धये वृषतापशासनमिदं दत्तम् (11*) यत्र पशुकुलावदार-कम्मन्त-कोणकलिका-गङ्गाग्रामे गुणेश्वरा
15. बलदीपकः ऋक्यकरण-भूमिभाग-सहितश्चोरकटको जम्बू(म्बू)शालिकापटल्यन्तर-पर्व्वतक-भाबिलान-करवीरकोष्ठा
16. गक्षीचरणग्रामो(मे) महासालो वुरासिका दन्तवनिका ज्योराणायां चोरपानीयं भग्नानूप-मोडुभायां पुटवनकः
17. कवर्कटस्थूणा वञ्जाल्युत्तरगङ्गा कपिलगर्ता कोटरवञ्जः शिवमुषीच्यापुरी दाडिमिका शिशपिका दक्षिणं (ण)-मा[श्वे]
18. शरठा-विषयस्ता(स्था) पल्ली करवीरगर्ता कोल्लपुरी भेलमस्तकः कवर्कोतायां खण्डाकपल्लिका मम्मदत्तो राजक्यतोली
19. सृगालखोणको भूतपल्लिका गोगपल्लिका वारुणाश्रमः प्रभिलापल्लिका देवदासतोली नारायण-देवकुलक-मा[ला]-
20. खानकः श्रीभाचर्पटो नङ्गालगर्तोत्तर-वासो व्र (त्र) ह्यपुरे कार्तिकेयपुरग्रामकस्समज्जाव्यस्ता (स्था) च भूस्त्वम्ब (म्ब) पुरे सुवर्णकारपल्लिका[द]-
21. गुण्णा वृद्धपल्लिका चन्द्रपल्लिका वि(बि)ल्वके जयभटपल्लिका वचारणग्रामो दीपपुर्यां वृद्धतरीपल्लिका ऋकोडशूप्यां वद्धंकिपल्लिकोष्ट्रल-
22. मकः कटकभृष्टी डिण्डिकपल्लिका चतुश्शालो रोहालागलपल्लिका । शोरायां भाहिरण्यपल्लिका चन्दुलाकपल्लिका भट्टिपल्लिका
23. कार्तिकेयपुरे अतिवलाकपल्लिका विशाखिलपल्लिका अरिष्टाश्रमः श्रवलीनकः सकिन्नरायां कोट्टतले पल्लिवाटकस्तुङ्गुल-कम्मन्तः
24. पितृगङ्गानटे शीर्षारण्यः कण्ठारपार्श्वः राजपुत्र्यक ओट्टालकवर्दटको व(ब)-हुग्राम-सहित उत्तरापथः पश्चिमद्रोप्यां उडुम्ब (म्ब) र-वासः
25. गोहट्टवाटकः पुष्पदन्तिका वासन्तीवनकः करवीरिका खोह्णावनको मल्लवस्तुको मल्लिका शिवककरा भशालिका दण्डवाशिवतो
26. गोलथलकाश्चेति । तद्युष्माभिरमीषां प्रक्षेप-प्रतिषेधौ न करणीयौ न चोपद्रवः कट्टुम्ब (म्ब) नां कारुकाणाञ्च कर्त्तव्यो य × कुर्यात्स पञ्चमहापातक-[संयु*]-

27. क्तः स्यादिति । दूतकः सान्धिविग्रहकः प्रमातार-सूर्यदत्तः (१*) लिखितं
दिविर-पति-विष्णुदासे [न] (१*)
28. उत्कीर्णान्यक्षराणि सौवर्णिकानन्तेनेति । राज्य-सं ५ पौष-दि ३० (११*)

1. From estampages. See Plate in *Ep. Ind.* There are a few unnecessary punctuation marks in the text.
2. Read *nagara*.
3. Read *pattrair=ebhi*°.
4. Corrected from *rājārshipam*.

C—The Pushyabhūtis of Thāneśvar and Kanauj

No.4—Bānskherā Copper-plate Inscription of Harsha, [Harsha] year 22 (628 A.D.)

Bānskherā, Shāhjahānpur District, U.P.

Bühler, *Ep. Ind.*, IV, pp. 210f.

Language : Sanskrit.

Script : Siddhamātrikā.

Metres : V.1 शार्दूलविक्रीडित; V. 2 वसन्ततिलक; V.3 अनुष्टुभ्

Summary : For genealogy, see under the Madhuban plate below. King Harsha (Harshavardhana) granted the village of MARKAṬASĀGARA in the Western *Pathaka* belonging to the AṄGADIYA-VISHAYA within the AHICHCHHATRĀ-BHUKTI to BĀLACHANDRA and BHADRASVĀMIN. The *Mahāsāmanta*, *Mahārāja*, *Dauḥsādhasādhanika*, *Pramātāra*, *Rājasthāniya*, *Kumārāmātya*, *Uparika*, *Vishayapati*, *Bhaṭa* and *Chāṭa*, etc., were informed that the grant was made together with *tulya-meya*, *bhāga-bhoga-karahiranya* and other *pratyāyas* (incomes).—The *Dūtaka* of the grant was the *Mahāpramātāra Mahāsāmanta Mahārāja* SKANDAGUPTA. By orders of the *Mahākshapaṭālādihikaraṇādhiḥkṛta* BHĀNU, the charter was engraved by ĪŚVARA. It was issued in [HARSHA]-SAMVAT 22 (628 A.D.), Kārttika-badi 1.

TEXT¹

- १^०स्वस्ति (॥*) महानौ - हस्त्यश्व - जयस्कन्धावाराच्छ्री-वर्द्धमानकोट्या
महाराज-श्री-नरवर्द्धनस्तस्य पुत्रस्तत्पादानुध्यातश्री-वज्रिणीदेव्यामुत्पन्न-
परमादित्यभक्तो महाराज-श्री-राज्यवर्द्धनस्तस्य पुत्रस्तत्पादानु-
- ध्यातश्रीमदप्सरदेव्यामुत्पन्न-परमादित्यभक्तो महाराज-श्रीमदादित्य-
वर्द्धनस्तस्य पुत्रस्तत्पादानु-नुद्धा[त]-श्री-महासे[न]गुप्तादेव्यामुत्पन्न-

- श्चतुस्समुद्रातिक्कान्त-कीर्त्तिं प्रतापानुरागोप-
3. नतान्य-राजो वर्ष्णाश्रम-व्यवस्थापन-प्रवृत्त-चक्र एकचक्र-रथ इव प्रजा-
नामार्त्तिहरं परमादित्यभक्तं परमभट्टारक-महाराजाधिराज-श्री-प्र-
[भा]कर [व]र्द्ध[न]स्तस्य पुत्रस्तत्पा[दा]-
4. नुध्या[र्त्ति]स्तत-यशं प्रतान-विच्छुरित-सकल-भुवन-मण्डलं परिगृहीत-
धनद - वरुणेन्द्र-प्रभृति-लोकपाल-तेजास्सत्पथोपार्ज्जितानेक-द्रविण- भूमि-
प्रदा [न] -संप्रीणितार्थि-हृदयो (5*)-
5. तिशयित-पूर्व्वराज-चरितो देव्याममलयशोमत्या (* *) श्री-यशोमत्यामुत्पन्न-
परमसौगतस्सुगत इव परहितकरतं [प]रमभट्टारक-महाराजाधि-
राज-श्री-राज्यवर्द्धनः ।
राजानो युधि दु-
6. ष्ट-वाजिन इव श्री-देवगुप्तादयः
कृत्वा येन कशा-प्रहार-विमुखास्सर्व्वे समं संयताः ।
उत्खाय द्विषतो विजित्य वसुधाङ्कृत्वा प्रजानां प्रियं
प्राणानुज्जितवानराति-भवने सत्या[नु]रोधेन यः । (11)³ 1
तस्या-
7. [नुजस्त]त्पादानुध्यातं पर[म]मा[हेश्व]रो महेश्वर इव सर्व्वसत्त्वा-
(त्त्वा)नुकम्पी परमभट्टारक-महाराजाधिराज-श्री-हर्ष³ अहिच्छन्ना-भुक्ता-
वङ्गदीय-वैषयिक-पश्चिम-पथक-स[म्ब] (म्ब)द्ध -मकटसा-
8. गरे [स]मुपगतान्महासामन्त-महाराज-दौस्साधसाधनिक - प्रमातार-राज-
स्थानीय-कुमारामात्योपरिक-विषयपति - भट - चाट-सेवकादीन्प्रतिवासि-
जानपदांश्च समाज्ञापय[त्]ति वि[दि]तम-
9. [स्तु] यथायमुपरि-लिखित-ग्रामस्त्व-सीमा-पर्यन्तस्सोद्गङ्गस्सर्व्वराजकुला-
[भा]व्य-प्रत्यायसमेतस्सर्व्वं-परिहृत-परिहारो विष-या[दु]द्धृत-पिण्डं
पुत्र-पौत्रानुगश्चन्द्रा [क]र्क-क्षि[ति]सम-का-
10. [त्ती]नो भूमिच्छिद्रन्यायेन मया पितुं परमभट्टारक-महाराजाधिराज-श्री-
प्रभाकरवर्द्ध [नदे] वस्य मातुभट्टारिका-महादेवी-राज्ञी-श्रीयशोमतीदेव्या
ज्येष्ठभातृ-परमभट्टारक-
11. महाराजाधिराज-श्री-राज्यवर्द्धनदेवपादानाञ्च पुष्ययशो (5*) भिवृद्धये
भरद्वाजसगोत्र-व (ब)हृवृच-च्छन्दोग-सत्र (ब)⁴ ह्यचारि-भट्ट- वालचन्द्र-
भद्रस्वामिभ्यां प्रतिग्रह-घर्मोणाप्रहारत्वेन प्रतिपा-
12. [वि]तो विदित्वा भवद्भिस्समनुम[न्त]व्यं प्रतिवासि-जानपदंरप्याज्ञा-

श्रवण-विधेयं भूत्वा यथा-समुचित-तुल्यमेय-भाग-भोग-कर-हिरण्यादि-
प्रत्याया एतयोरेवोपनेयास्सेवोपस्थान[ञ्च] [क]-

13. रणीयमित्यपि च ।

अस्मत्कुलकक्रम[मुदा]रमुदाहरद्भि-

रन्यैश्च दानमिदमभ्यनु[मो]दनीयं(यम्) ।

लक्ष्म्यास्तडित्सलिल-बुद्ध (बुद्ध)द-चञ्चलाया

दानं फलं परयशं परिपालनञ्च ।(॥) 2

कर्मणा म-

14. नसा वाचा कर्तव्यं प्राणिभि हितं⁵ ।

हर्षेणैतत्समाख्यातन्धर्म[ज्ञा]नमनुत्तमम् (॥*) 3

दूतको (S) त्व महाप्रमातार-महासामन्त-श्री-स्कन्दगुप्तः (१*) महाक्षपट-

लाधिकरणाधिकृत-महा[साम]न्त-म-

15. हाराज-[भानु]-समादेशादुत्कीर्ण⁶

16. ईश्वरेणेदमिति (॥*) सम्ब (संब) त् २० (+*) २

17. कार्त्ति-वदि १ (॥*)

18. स्वहस्तो मम महाराजाधिराज-श्री-हर्षस्य⁷ (॥*)

1. From the facsimile published in *Ep. Ind.*, IV.

2. There is possibly the auspicious symbol before *svasti*.

3. The reference is to the murder of Rājyavardhana by Śaśāṅka. See Sircar, *Some Problems of Indian History and Culture*, pp. 10-11.

4. Bühler's transcript has *sabrahmachāri*.

5. Read °*bhir* = *hitam*.

6. Read °*kīrṇam* = *Īśva*.

7. In records like the Alina plates of Śilāditya VII, we have the representation of the sign manual underneath the words *svahasto mama*. Here we have Harsha's signature on the original document incised on the copper plate by the engraver.

No. 5—Madhuban Copper-plate Inscription of
Harsha—[Harsha] year 25 (631 A.D.)

MADHUBAN, Azamgarh District, U.P.

Bühler, *Ep. Ind.*, I, pp. 72f.; Kielhorn, *ibid.*, VII, pp. 157f.

Language : Sanskrit.

Script : Siddhamātrikā.

Metres : V. 1 शार्ङ्गलविक्रीडित; V.2 वसन्ततिलक; V.3 ग्रनुष्टुम्

Summary : There was the illustrious *Mahārāja* NARAVARDHANA. His son, from VAJRIṆĪDEVĪ, was *Mahārāja* RĀJYAVARDHANA (I). His son, from APSARODEVĪ, was *Mahārāja* ĀDITYAVARDHANA. His son, from MAHĀSENAGUPTĀDEVĪ, was *Paramabhaṭṭāraka Mahārājādhirāja* PRABHĀKARAVARDHANA. His son, from YAŚOMATĪ, was *Paramisaugata Paramabhaṭṭāraka Mahārājādhirāja* RĀJYAVARDHANA (II). He curbed in battle DEVAGUPTA and other kings, but, on account of his promise, lost his life in the enemy's quarters. His younger brother, also born of Yaśomatī, was *Paramabhaṭṭāraka Mahārājādhirāja* HARSHA. From the victorious camp at KAPITTHIKĀ, Harsha informed the *Mahāsāmanta*, *Mahārāja*, *Dauhsādhasādhanika*, *Pramātāra*, *Rājasthāntya*, *Kumārāmātya*, *Uparika*, *Vishayapati*, *Chāṭa*, *Bhaṭa* and others of the confiscation of the village of Somakuṇḍikā belonging to the KUṆḌADHĀNĪ-VISHAYA in the ŚRĀVASTĪ-BHUKTĪ, which was held by Vāmarathya on the strength of a forged charter and of the grant of the same village to Bhaṭṭa Vātasvāmin and Bhaṭṭa Śivadevasvāmin. The donees were allowed to enjoy *udraṅga* and all income that might be claimed on the king's behalf and were exempt from all obligations. The residents of the said villages were asked to make over to the donees *tulyameya*, the share of the produce and the payments in money and other kinds of income, as they might be due, and to render service to them. The *Dūtaka* was *Mahāpramātāra Mahāsāmanta* SKANDAGUPTA. By order of the *Mahākshapaṭalādhikaraṇādhikṛita Sāmanta Mahārāja* IŚVARAGUPTA, the charter was engraved by Gurjara. The date of the record is the YEAR 25 of the king's reign (i.e. of the

Harsha era of 606 A.D. corresponding to 631 A.D., Mārga-
sīrsha-vadi 6.

TEXT¹

1. १°स्वस्ति (11°) महानोहस्त्यश्व-जयस्कन्धावाराहकपिन्धिकायाः महाराज-
श्री-नरवर्द्धनस्तस्य पुत्रस्तत्पादानुध्यातः श्री-वज्रिणीदेव्यामुत्पन्नः परमा-
दित्यभवतो
2. महाराज-श्री-राज्यवर्द्धनस्तस्य पुत्रस्तत्प[1]दानुध्यातः श्री-अप्सरोदेव्या-
मुत्पन्न-परमादित्यभक्तो महाराज-श्रीमद[1°]दित्यवर्द्धनस्तस्य पुत्रस्त-
त्पादानुध्यातः श्री-महा-
3. सेनगुप्तादेव्यामुत्पन्नश्चतुः-समुद्रातिस्कान्त-कीर्त्तिः प्रतापानुरागोपनतान्य-
राजो वर्ष्णाश्रम-व्यवस्थापन-प्रवृत्तवक्त्र-एकवक्त्र-रथ इव प्रजानामात्तिहरः
4. परमादित्यभक्त-परमभट्टारक-महाराजाधिराज-श्री-प्रभाकरवर्द्धनस्तस्य पुत्र-
स्तत्पादानुध्यातः सित-यशः-प्रतान-विच्छुरित-सकल-भुवन-मण्डलः
परिगृहीत-
5. धनव-वरुणेन्द्र-प्रभृति-लोकपाल-तेजाः सत्यधोपाज्जितानेकद्रविण-भूमि-
प्रदानसम्प्रीणितार्थहृदयो (5°)तिशयित - पूर्वराज-चरितो देव्याममल-
यशोमत्यां
6. श्री-यशोमत्यामुत्पन्नः परमसौगतः सुगत इव परहितंकरतः परमभट्टारक-
महाराजाधिराज-श्री-राज्यवर्द्धनः (1°)
राजानो युधि दुष्ट-वाजिन इव श्री-देवगुप्तावय.
7. कृत्वा येन कशाप्रहार-विमुखाः सर्वे समं संयताः (1°)
उत्खाय द्विषतो विजित्य वमुघां कृत्वा प्रजानां प्रियं
प्राणानुन्वितवानराति-भवने सत्यानुरोधेन यः (11°) 1
तस्यानुज-
8. स्तत्पादानुध्यातः परममाहृष्वरो महेश्वर इव सर्वसत्त्वा(त्त्वा)नुकम्पी
परमभट्टारक-महाराजाधिराज-श्री-हर्षः श्रावस्नी-भुक्तौ कुण्डधानी-वैय-
यिक-भ्रामककुण्डिकाग्रामे
9. समुपगतां महासामन्त-महाराज - दोस्ताधसाधनिक - प्रमात्तार-राजस्था-
नीय-कुमारामात्योपरिक-विषयपति-भट-चाट-सेवकादीन्प्रतिवासि- ज्ञानप-
दा(**)श्च समा-
10. ज्ञापयत्यस्तु वः सम्बदितंमयं सोमकुण्डिकाग्रामो वा(वा)ह्यज-
वामरभ्येन कट-शासनेन भुक्तक इति विचार्य यतस्तच्छासनं भद्र-कत्वा
तस्मादाक्षिप्य च स्व-सोमा-

11. पर्यन्तः सोदङ्गः सध्वराजकुलाभाय्य-प्रत्याय-समेतः सध्व-परिहृत-परि-
हारो⁸ विषयाद्व (दु)दृत-पिण्डः पुत्र-पौत्रानुगः चन्द्रार्क-क्षिति-सम-
कालीनो
12. भूमिच्छिद्र-न्यायेन मया पितुः परमभट्टारक-महाराजाधिराज-श्री-प्रभाकर-
वर्द्धनदेवस्य मातुः परमभट्टारिका-महादेवी-राज्ञी-श्री-यशोमतीदेव्याः ज्येष्ठ-
13. भातृ-परमभट्टारक-महाराजाधिराज-श्री-र ज्यवर्द्धनदेवपादानां च पुष्य-
यशो (ऽ*) भिवृद्धये सार्वर्णि-सगोत्र-च्छन्दोग-सत्र (ब्र) ह्यचारि-भट्ट-वात-
14. स्वामि-विष्णुवृद्ध-सगोत्र-व (ब) ह्वृच्च-सत्र (ब्र) ह्यचारि-शिवदेवस्वामिभ्यां
प्रतिग्रहधम्भेणाग्रहारत्वेन प्रतिपादितः (1*) विदित्वा भवद्भिः समनुम-
15. न्तव्यः प्रतिवासि-जनपदेरप्याज्ञा-श्रवण-विधेयं त्वा यथासमचित-तुल्यमेय-
भागभोग-कर-हिरण्यादि-प्रत्यायाः अनयोरेवोपनेयाः सेवोपस्थानञ्च
करणीयमित्य-
16. पि च ॥
अस्मत्कुलवक्रममुदारमुदाहरद्भि-
रन्यैश्च दानमिदमभ्यनुमोदनीयं (यम्) (1*)
लक्ष्म्यास्तडित्सलिल-बुद्बुद⁹-चंचलायाः (या)
दानं फलं पर-यशः-परिपालनं च ॥ 2
कर्मणा
17. मनसा वाचा कर्त्तव्यं प्राणिने हितं (तम्) (1*)
हर्षेणैत (त्*) समाख्यातं धर्म्माज्जनमनुत्तममं (मम्) ॥ 3
दूतको (ऽ*) तत्र महाप्रभातार-महासारन्त-श्री-स्कन्दगुप्तः (॥*) महाक्षपट-
लाधिकरणाधि-
18. कृत-सामन्त-महाराजेश्वरगुप्त-समादेशाच्चोत्कीर्णं गुर्जरेण सम्भ्रत्¹⁰
२० (+*) ५ मार्गशीर्ष-वदि ६ (॥*)

1. From the facsimile in *Ep. Ind.*, VII.
2. Correctly *Śry-Apsarodevyā*.
3. The usual expression is *vishaye* or *vishay-āntahpāti*.
4. Read *gatān*.
5. The correct Sanskrit form would be *pramātri*.
6. Read *samviditam = ayam*.
7. This is a technical term meaning 'occupied' or 'possessed'.
8. Better read *parihṛta-sarva-ṣ arihārah*.
9. Left out in Bühler's transcript. Read *budbuda*.
10. Read *Samvat*.

No. 6—Sonpat Copper Seal Inscription of
Harsha (606-47 A.D.)¹

Sonpat or Sonīpat, Rohtak District, Haryana.
Fleet, *Corp. Ins. Ind.*, III, p. 232.

Language : Sanskrit.

Script : Siddhamātrikā.

Summary : There was *Mahārāja RĀJYAVARDHANA* (I) ; his son was *Mahārāja ĀDITYAVARDHANA* begotten on the queen *APSARODEVĪ* ; his son was *Paramabhaṭṭāraka Mahīrajādhirāja PRABHĀKARAVARDHANA* begotten on the queen *MAHĀSENA GuptaDEVĪ*. His two sons from the queen *YASOMATĪ* were *Paramabhaṭṭāraka Mahīrajādhirāja RĀJYAVARDHANA* (II) and *Paramabhaṭṭāraka Mahīrajādhirāja HARSHA*.

TEXT²

1. [१*]³[महाराज-श्री-नरवर्द्धनस्तस्यपुत्रस्तत्पादानुध्यातः*] [श्रीवज्रिणी-
देव्या*][मुत्पन्नः] परमादित्यभक्तो][महारा*]ज-श्री-राजवर्द्धनः(1*)
तस्य पुत्रस्तत्प[र]-
3. [दानुध्यातः] श्री⁴-अप्सरोदेव्या[मुत्पन्नः] [परमा]दित्यभक्तो महाराज-
श्रीमदादित्य-
4. [वर्द्धनः*] (1*)[तस्य पुत्रस्तत्पादानुध्यातः*] [श्री*]-महासेनगुप्तादेव्या-
मुत्पन्न [रचतुःसमु]-
5. [द्रातिक्रान्त- कोत्तिः प्रतापानुरागोपनताभ्य]-[राजो] वर्णाश्रम-
व्यवस्थापन-प्रवृत्त-
6. [चक्रश्चक्रधर इव*] प्रजाना[मार्तिहरः*] परमादित्यभक्तः परम-
भट्टारक-
7. महाराजाधिराज-श्री-प्रभाकरवर्द्धन(:*)(1*)तस्य पुत्रस्तत्पादानुध्या-
[तो(5*)तिशयित]-
8. [पूर्वराजचरितो*]⁵[देव्याममल-य*] शोभत्यां [श्री]-यशोमत्य [र]मुत्पन्नः
परमसौगत [स्सुगत*]

9. [इव परहितैकरतः]⁶ [परमभट्टारक*]-महाराजाधि[राज*]-श्री-राज्यव-
[र्द्धनः । त]-
10. [स्यानुजस्तत्यादानु]ध्यातः⁷ [परमभट्टारिका-महादेवी-श्री]-यशोमतीदे-
11. [व्यामेवोत्पन्नः परममाहेश्वरो महेश्वर इव सर्व-सत्त्वानुकम्पकः⁸ प*]-
12. [रमभट्टारक- म*][हाराजा]धिराज- श्री-हर्षः⁹ (11*)

1. The seal is oval, measuring about $5\frac{1}{8}$ " by $6\frac{1}{8}$ ". All around it, there runs a rim about $\frac{1}{4}$ " broad and inside this there are, in rather shallow relief on a slightly counter-sunk surface—at the top, a bull recumbent to the proper right; and below this, the inscription that is quoted below.

2. From the indistinct facsimile in *Corp. Ins. Ind.*, III. The illegible portions have been restored with the help of the Madhuban and Banskhera plates and the Nālandā clay seal (*Ep. Ind.*, XXI, pp. 75f.) of Harsha. Fleet could not read many passages which are now clear.

3. The usual symbol is found at the beginning of the inscription on the clay seal of Harsha discovered at Nālandā.

4. The correct form would be *Śry-Apsarodevyā*^o; but this form is also found in the Madhuban plate. The Banskhera plate has *Śrīmad-Apsarodevyā*^o.

5. Harsha's grants refer to Rājyavardhana as *sita-yāsaḥ-pratāna-vichchurita-sakala-bhuvana-maṇḍalaḥ parigrīhita-Dhanada-Varuṇ-Endra-prabhṛiti-lokapālatejās = satpath-opārjjiit - āneka-draviṇa-bhūmi-pradāna-samprīnit - ārthi hrīdayo = tiśayita-pūruva-rāja-charitaḥ*. Considering the number of illegible *aksharas* here, the last epithet appears to suit our text. This is also the reading of the Nālandā seal.

6. The Nālandā seal reads *para-hit-ānurataḥ* according to Śāstrī. But there also the reading seems to be *hit-aikarataḥ*.

7. The passage is restored with the help of the Nālandā seal.

8. The grants read *kampī*. We follow the Nālandā seal.

9. Fleet says, "These three *aksharas*, *varddhanah*, are rather small and cramped, in the centre of the bottom of the seal." *Varddhanah*, however, cannot be deciphered from the facsimile, and it is possible that the name is actually *Śrī-Harshaḥ* as in the Nālandā seal and both the grants of the king.

D—The Mauryas of Kanauj

No.7—Nālandā Stone Inscription of the time of Yaśovarman (c. 725-53 A.D.).

NĀLANDĀ, Paṭnā (now Nālandā) District Bihar.

Hīrānanda Śāstrī, *Ep. Ind.*, XX, pp. 43f.; cf. Bhandarkar's List, No.2105.

Language : Sanskrit

Metre : Siddhamātrikā

Metres: V. 1 शार्दूलविक्रीडित; V. 2 स्रग्धरा; Vv.3-6 शार्दूलविक्रीडित; V. 7 स्रग्धरा; V.8 शार्दूलविक्रीडित; Vv.9-10 स्रग्धरा; V.11 वसन्त-तिलक; Vv. 12-15 स्रग्धरा.

Summary : MĀLĀDA, brother of Nirmalā and son of the *Tikina* (Turkish *Tegin*) Bandhumati, the minister of king YAŚOVARMAN, being 'awakened' by the monk PŪRṆENDUSENA, gave, in honour of the 'son of Śuddhodana' (the BUDDHA), installed in a temple at Nālandā by a former king named BĀLĀDITYA—ghee, curds, lamp, pure water mixed with *chatur-jātaka*, etc., together with a permanent endowment. He distributed delicious food and scented water to the Bhikshus and, purchasing a *layana* (cave-shelter) and other objects from the SAṄGHA, gave them back to the Śākyātmajas ('children of the ŚĀKYA,' *i e.*, Buddhist monks), excepting a *chivarikā* and *svadeśa* upto and beyond NARDARIKĀ. The *prastiti* was composed by Śilachandra and *Karaṇika* Svāmi-datta.—According to Jain traditions, king Yaśovarman of Kanauj was a descendant of Chandragupta Maurya and ruled in c. 725-53 A.D. He sent an embassy to the Chinese emperor in 731 A.D. and killed the Gauḍa king of Magadha, but was himself defeated by Lalitāditya Muktaṭpīḍa of Kashmir. The celebrated dramatist Bhavabhūti and Vākpatirāja, author of the *Gauḍavaha*, adorned Yaśovarman's court:

TEXT

1. १^२ संसार-स्थिर-व(ब)^३न्धनात्कृतमतिर्भोक्षाय यो देहिनां
कारुण्यात्प्रसमं शरीरमपि यो दत्त्वा तु तोषार्थिने (१*)
सेन्द्रैर्यः स्वशिरः-किरीट-मकरी-घृष्टांगि-
पद्मः सुरै-
स्तस्मै सर्व्वपदार्थ-सत्त्व(त्त्व)विदुषे वु(बु)द्वाय नित्यं नमः ॥ 1
2. सर्व्वेषां मूर्ध्नि दत्त्वा पदमवनिभूतामद्गतो भूरिधामा
निस्त्रिंशांशु-प्रतान-प्रदलित-निखिलाराति-घो-
रान्धकारः(१*)
ख्यातो यो लोकपालः सकल-वसुमती-पद्मिनी-वो(बो)ध-हेतुः
श्रीमान्मास्वानिवोच्चैस्तपति दिशि दिशि श्री-यशोवर्मदेवः ॥ 2
3. तस्यासौ परम-प्रसाद-म-
हितः श्रीमानुदाराशयः
पुत्रो मार्गपतेः प्रतीततिकिनोदीचीपतेर्मन्त्रिणः (१*)
मालादो भुवि नन्दनो(१*)रि-दमनो यो व(ब)न्धुमत्यात्सुधी-
र्दीनाशा-परिपूरणै-
क-चतुरो धीरो विशुद्धान्वयः ॥ 3
4. यासामुज्जित-वैरि-भू-प्रविगलहानाम्बु(म्बु)-पानोल्लस-
न्माद्यद्भु-ङ्ग-करीन्द्र-कुम्भ-दलन-प्राप्त-श्रियां भूभुजाम् ।
नालन्दा
सतीव सर्व्वनगरीः शुभ्राघ्न-गौर-स्फुर-
च्चैत्यांशु-प्रकरीस्सदागम-कला-विख्यात-विद्वज्जना ॥ 4
5. यस्यामम्बु(म्बु)धरावलेहि-शिखर-श्रेणीवि-
हारावली
मालेबोर्ध्व-विराजिनी विरचिता घात्रा मनोज्ञा भुवः (१*)
नाना-रत्न-मयूख-जाल-खचित-प्रासाद-देवालय
सद्विद्याधर-सङ्घ-
रम्य-वसतिर्घत्ते सुमेरोः श्रियम् ॥ 5
6. अत्रास[ह्य]-पराक्रम-प्रणयिना जित्वाखिलान्विद्विषो
वा(बा)लादित्य-महानूपेन सकलम्भुक्त्वा च भू-मण्डलम् (१*)
प्रासादः सुमहानयं भगवतः शौद्धोदनेरद्भुतः
कैलासाभिभवेच्छ्रेयैव धवलो मन्ये समुत्थापितः ॥ 6
7. अपि च ॥

- न्यक्कुर्वन्निन्दु-कान्तिस्तुहिन-गि-
10. रि-शरः-श्रेणि-शोभाश्रिरस्यन्
शुभ्रामाकाशगङ्गान्तदनु मलिनयन्मूकयन्वादिसिन्धून् ।
मन्ये जेतव्य-शून्ये भुवन इह वृथा भ्रान्तिरित्याक-
11. लय्य
भ्रान्त्वा क्षौणीमशेषाञ्जित-विपुलयशस्तम्भ उच्चैस्स्थितो वा ॥ 7
श्रत्रादायि निवेद्यमाज्य-दधिमद्वीपस्तथा भासुर-
श्चातुर्जातिक-रेणु-मिश्रममल-
12. न्तोयं सुधा-शीतलं (लम्) ।
साध्वी चाक्षयनीविका भगवते वु(बु)द्वाय शुद्धात्मने
मालादेन यथोक्त-वंश-यशसा तेनातिभक्त्या स्वयं (यम्) ॥ 8
आदेशात्स्फीत-शील-भ्रुत-धवल-धि-
13. यो भिक्षु-सङ्घस्य भूयो
दत्तन्तेनैव सम्यग्व(ब)हु-घृतदधिभिर्व्यञ्जनेर्युक्तमन्नं (न्नम्)⁴ ।
भिक्षुभ्यस्तच्चतुर्भ्यो व(ब)हु-सुरभि-चतुर्जातकामोदि नित्यं
तोयं स[त्त्रे] विभक्तं पुनरपि
14. विमलं भिक्षु-सङ्घाय दत्तम् ॥ 9
तेनैवाद्भुतकर्मणा निजमिह क्रीत्वा[यं]-सङ्घान्तिका-
न्मुक्त्वा चीवरिकां प्रदाय विधिना सामान्यमेकन्तथा ।
कालम्प्रेरयितुं सुखे-
15. न लयनन्दत्तं स्वदेशम्बिना⁵
तेभ्यो नर्हरिकावधेश्च परतः शाक्यात्मजेभ्यः पुनः ॥ 10
दानं यदेतदमलङ्गणशालि-भिक्षु-
पूर्णन्दसेन-वचन-प्रतिबो(बो) धितेन ।
तेन प्रतीत-
16. यशसा भुवि निर्म्मलाया
भ्रात्रा व्यधायि शरदिन्दुनिभाननायाः ॥ 11
पित्रोर्भ्रातुः कलत्र-स्वसृ-सुत-सुहृदान्तस्य धर्मकधाम्नो
दत्तं दानं यदेतत्सकलमतिरसेनापुरा-
17. रोग्य-हेतोः ।
सर्व्वेषाञ्जन्मभाजां भव-भय-जलधेः पारसंतारणार्थं
श्रीमत्सम्बो(म्बो) धि-कल्पद्रुम-विपुल-फल-प्राप्तये चानुमोद्यम् ॥ 12
चन्द्रो यावच्चकास्ति स्फुरदुरुहिकरणो लो-

18. क-दीपश्च भास्वान्
एषा यावच्च धात्री स-जलधि-वलया द्यौश्च दत्तावकाशा ।
यावच्चंते महान्तो भुवन-भर-धुरान्धारयन्तो महीध्रा-
स्तावच्चन्द्रावदाता धवलयतु दिशाम्म-
19. षडलं कीर्तिरेषा ॥ 13
यो दानस्यास्य कश्चित्कृतजगदवधेरन्तरायं विदध्या-
त्साक्षाद्ब्रज्जासनस्थो जिन इह भगवानन्तरस्यः सदास्ते ।
वा(वा) लादित्येन राज्ञा प्रदलित-रि-
20. पुणा स्थापितश्चैष शास्ता
पञ्चानन्त[यं] कर्तुं र्गतिमतिविषमान्धर्म-हीनः स यायात् ॥ 14
इत्येवं शीलचन्द्र-प्रथित-करणिक-स्वामिदत्तावलङ्घ्यां
संज्ञाज्ञां⁶ मूर्ध्नि कृत्वा श्रुतलव-
21. विभवावप्यनालोच्य भारं(रम्) ।
हृद्यामेतामुदारं त्वरितमकृस्तामप्रपञ्चां प्रशस्तिं
वाञ्छेतां किन्न पंगू शिखरि-तरु-फलावाप्तिमुच्चंः करेण ॥ 15

1. From the facsimile in *Ep. Ind.*, XX.

2. Symbol for *siddham*.

3. *B* has been throughout indicated by the sign for *v*.

4. A superscript *r* was originally engraved above *ma*; but it is partially erased.

5. Read *svad-śam vinā*. Out of the land granted to the Saṅgha, one was kept by the donor for himself (*sva-deśa*) and another for the purpose of bestowing *chīvaras* to the monks annually (*chīvarikā*).

6. Read *saṅgh-ājñām*.

E—The Gurjara-Pratihāras

No. 8—Barah Copper-plate Inscription of Bhoja I, [Vikrama] year 893 (836 A.D.)

Barah, Kanpur District, U.P.

Hirananda Sastri, *Ep. Ind.*, XIX, pp. 17-18.

Language : Sanskrit.

Script : Siddhamātrikā.

Metre : V. 1 अनुष्टुप्

Summary : For genealogy, see under the Partābgaḍh stone inscription of Mahendrapāla II below.—King BHOJA I informed all the officers and residents of the VALĀK-ĀGRAHĀRA belonging to the UDUMBARA District in the KĀLANĀJARA division of the province of KANYAKUBJA that the grant of the said *agrahāra*, which was originally made by [Maukhari] ŚARVAVARMAN and sanctioned by *Mahārāja* NĀGABHAṬA [II], was disturbed for sometime owing to the incapacity of the *Vyavahāriṇs* (administrative officers) during the reign of RĀMABHADRA, and that the *agrahāra* was donated together with all its income to the Brāhmaṇas born of the family of BHAṬṬA-KĀCHARASVĀMIN of the Bharadvāja-gotra and Vājasaneya-śākhā after having withdrawn the obstruction in the enjoyment of the grant.—BĀLĀDITYA, son of RĀJYA-BHAṬṬĀRIKĀ, was the *Dūṭaka* (executor) of the *śāsana* (grant), which was brought into force by RUDRAṬA. The charter was issued on the 5TH DAY of the BRIGHT FORTNIGHT of KĀRTTIKA in [VIKRAMA] SĀMVAT 893 (836 A.D.)

TEXT¹

1. १^२ स्वस्ति । श्री-महोदय-समावासितानेक-नौ-हस्त्यश्व-रथ-पत्ति-सम्पन्न-स्कन्धावारात्परमवैष्णवो
2. महाराज-श्री-देवशक्तिदेवस्तस्य पुत्रस्तत्पादानुध्यातः श्री-भूयिका-देव्यामुत्पन्नः परममाहेश्वरो

3. महाराज-श्री-[व]त्सराजदेवस्तस्य पुत्रस्तत्पादानुध्यातः श्री-सुन्दरी-
देव्यामुत्पन्नः परम्भगवती³-भक्तो
4. महाराज-श्री-[ना]गभटदेवस्तस्य पुत्रस्तत्पादानुध्यातः श्रीमदीसऽ-
देव्यामुत्पन्नः परमादित्यभक्तो
5. महाराज-श्री-रामभद्रदेवस्तस्य पुत्रस्तत्पादानुध्यातःश्रीमदप्पादेव्यामुत्पन्नः
परम्भगव-³
6. ती-भक्तो महाराज-श्री-भोजदेवः ॥⁴ श्री-कन्यकुब्ज (ब्ज) -⁵भुक्तौ ।⁴ श्री-
कालञ्जर-मण्डलान्त-
7. () पाति-उ (त्यु)दुम्ब (म्ब) र - विषय - सम्ब (म्ब) द्ध-वलाकाग्रहारे
समुपगतान्सव्वनिव यथास्था-
8. न-नियुक्ताप्रतिवासिनश्च समाज्ञापयति । उपरिलिखिताग्रहारस्त-
9. र्वायसमेत आ-चन्द्रावर्कक्षितिकालम्पूर्व-दत्त-देवद्र (ब्ज) ह्यदेयवर्जितः
परमेश्वर-श्री-
10. शर्व्ववर्मदेव-शासनं ।⁴ महाराज-श्री-नागभटदेवानुमतिञ्च दृष्ट्वा
भोगञ्च महा-
11. राज-श्री-रामभद्रदेवराज्ये व्यवहारिणो वैगुण्यात्किञ्चित्कालम्बिहतं⁷
ज्ञात्वा म-
12. या पित्रो () पुण्याभिवृद्धये ।⁴ भरद्वाज-सगोत्र-वाजसनेय-सन्न (ब्ज) ह्यचारि-
भट्ट-काच-
13. रस्वाम्यन्वयज-न्न (ब्ज) ह्यणानामन्तरा विच्छेदमप्रमाणीकृत्य प्राग्भागक्रमेणै-
वोत्सङ्कलित इति विदित्वा भवद्भिस्समनुमन्तव्यः प्रतिवासिभिरप्याज्ञा-
श्रवण-विधेयै[भुंत्वा] [स] र्वा-
15. या एषाम्संमुपनेया इति ॥
रुद्रटेन प्रयुक्तस्य शासनस्य स्थिरायतेः ।
दूतको वा (वा) लादि-
16. त्यो (S*) त्त्र राज्यभट्टारिका-सुतः ॥ I
सम्ब⁹ १०० (×*) ८ (+*) ६० (+*) ३¹⁰ कार्तिक-शुदि ५ निवद्ध-
(बद्धम्) ।

1. From the facsimile in *Ep. Ind.*, XIX.

2. Symbol for *siddham* or *Om siddhih*.

3. Better read *parama-bhagavati*

4. The sign of punctuation is unnecessary.

5. The sign for *v* has throughout been used for both *v* and *b*.

6. This king has been identified by Sastri with *Mahārāja Śarva* whose kingdom, according to the evidence of the Sanjan plates of Amoghavarsha I, lay on the northern bank of the Narmadā at the foot of the Vindhya. It is better, however, to identify the king with the Maukhari ruler Śarvavarman. See *Ep. Ind.*, XXIII, p. 243.

7. Read *kālam vihatam*.

8. Read *eshām samuṣa*^o.

9. Read *samvat*. Sastri, who thinks that the final *t* after *samva* is to be read in the figure for 100, may not be wrong.

10. I.e. Vikrama 893=836 A.D.

No. 9—Jodhpur Stone Inscription of Bāuka

(Feudatory of Bhoja I), Vikrama 894 (837 A.D.)

JODHPUR,¹ Jodhpur Division, Rājasthān.

Munshi Debiprasad, *JRAS*, 1894, pp. 1ff.; R.C. Majumdar, *Ep. Ind.*, XVIII, pp. 95ff

Language : Sanskrit

Script : Siddhamātrikā

Metres : V.1-26 *Anuṣṭubh*; V. 27-28 *Sragdharā*; V. 29 *Āryā*; V. 30 *Śārdūlavikriḍita*; V. 31 *Mālini*.

Summary : There was a Brāhmaṇa named HARICHANDRA ROHILLADDHI. The sons born of his Brāhmaṇa wife became the PRATIĪHĀRA BRĀHMAṆAS while the sons born of his Kshatriya wife Bhadrā were known as the KSHATRIYA PRATIĪHĀRAS. Four sons were born to Bhadrā, viz. Bhogabhaṭa, Kakka, Rajjila and Dadda. They conquered the fort of MĀṆḌAVYAPURA (Mandor near Jodhpur). From Rajjila was born NARABHAṬA *alias* PALLĀPELLI. His son NĀGABHAṬA had his capital at MEDĀNTAKA (Medta about 70 miles to the north-east of Jodhpur). His wife Jajjikādevī gave birth to two sons, viz. Tāta and Bhoja. TĀTA, conferred the kingdom on his younger brother BHOJA and retired to the hermitage of MĀṆḌAVYA. Tāta's son was YAŚOVARDHANA. To Yaśovardhana was born CHANDUKA. His son ŚĪLUKA fixed a perpetual boundary between the STRAVANĪ and VALLA countries, knocked down BHATṬIKA (Bhāṭi) DEVARĀJA of Valla, had a tank excavated, a city established and the temple of SIDDHEŚVARA MAHĀDEVA constructed at TRETĀ. Śīluka's son JHOṬA gave up the throne and proceeded to the BHĀGĪRATHĪ. His young son BHILLĀDITYA governed the kingdom, and, then bestowing it on his son KAKKA, proceeded to GAṆGĀDVĀRA where he stayed for eighteen years and went to heaven by practising fast. Kakka fought with the GAUḌAS at MUDGAGIRI (Monghyr, Bihar). His wife Padminī of the BHATṬI (Bhāṭi) clan gave birth to BĀUKA. Having found his

enemy gone to BHŪAKŪPA after killing NANDĀVALLA, while the Pratihāra prince's authority over other kings was destroyed, his own younger brothers and ministers left him and his army on all sides was seized with terror, the illustrious Bāuka suddenly dispersed the newly formed confederation of the enemies and killed MAYŪRA. The inscription, engraved by KRISHṆEŚVARA, son of the goldsmith Vishṇuravi, was dated in the [VIKRAMA] YEAR 894 (838 A.D.), in the month of CHAITRA, on the 5^H DAY of the BRIGHT FORTNIGHT.

TEXT²

1. १^० नमो विष्णवे ॥
य[स्मिन्विश]न्ति भूतानि यतस्सर्ग-स्थिती मते ।
स व(पायाद्वृषीकेशो निग्गुणस्सगुणश्च यः ॥ 1
गुणा(पूर्वं पूरुषाणां³ की[र्त्यन्ते] तेन⁴
2. पण्डितः ।
गुणकीर्त्तिरनश्यन्ती स्वर्गवासकरी यतः ॥⁵ 2
अतः श्री-वा(बा)उको धीमां⁶ स्व-प्रतीहार-वंशजां⁷ ।
प्रशस्तौ लेखयामास श्री-यशो-विक्रमान्वितान् ॥ 3
स्व-भ्रात्रा रा-
3. मभद्रस्य प्रतिहार्यं कृतं यतः ।
श्री-प्रतिहार-वङ्गशो⁸ (S*) यमतश्चोन्नतिमाप्नुय (I*)त् ॥ 4
विप्रः श्री-हरिचन्द्राख्य(पत्नी भद्रा च क्षत्रिया⁹ ।
ताभ्यान्तु [ये][सु]ता जाताः [प्रतिहा]राश्च तान्वि-
4. दुः ॥ 5
व(ब)भूव रोहिल्लद्वयङ्को वेदशास्त्रार्थ-पारगः ।
द्विजः श्री-हरिचन्द्राख्यः प्रजापति-समो गुरुः ॥ 6
तेन श्री-हरिचन्द्रेण परिणीता द्विजात्मजा ।
[द्वि]तीया क्षत्र-
5. या¹⁰ भद्रा महाकुल-गुणान्विता ॥ 7
प्रतीहारा द्विजा भूता वा(बा)ह्यण्यां ये(S*) भवंत्¹¹ सुताः ।
राज्ञी भद्रा च यां¹² त्सूते ते भूता मधुपायिनः ॥ 8
चत्वार[श्च]ात्मजास्तस्यां जाता भू-धरष-क्ष-

6. माः ।
 श्रीमान्भोगभटः कक्को रज्जिलो दद् एव च ॥ 9
 माण्डव्यपुर-दुर्गो (S*) स्मिन्नेभिन्निजभुजाज्जिते ।
 प्राकारः कारितस्तुङ्गो विद्विषां भीति-वर्द्धनः ॥ 10
 अमीषां रज्जिलाज्जातः
7. श्रीमान्नरभटः सुतः ।
 पेलापेल्लीति नामाभूद्वि[तीयं] तस्य विक्क्रमः ॥ 11
 तस्मा[न्नरभ]टाज्जातः श्रीमान्नागभटः शुतः¹³ ।
 राजधानी स्थिरा यस्य महन्मेडान्तकं पुरं(रम्) ॥ 12
 राज्ञ्यां श्री-
8. जज्जिकादेव्यास्ततो¹⁴ जातौ महागुणौ ।
 द्वौ सुतौ तात-भोजाय्यौ सौर्दयौ¹⁵ रिपुमर्दनौ ॥ 13
 तातेन तेन लोकस्य विद्युच्चंचल-जीवितं(तम्)¹⁶ ।
 वु(बु)ध्वा¹⁷ राज्यं लघोभ्रातु(:*) श्री-भोज-
9. स्य समर्पितं(तम्) ॥ 14
 स्वयञ्च¹⁸ संस्थितस्तात(:*) शुद्धं धर्मं(*) समाचरन् ।
 माण्डव्यस्याश्रमे पुष्ये नदी-निर्झर-शोभिते ॥ 15
 श्री-यशोवर्द्धनस्तस्मात्पुत्रो विख्यात-पौरुषः ।
 भूतो नि[ज]-
10. भुज-ख्यातिः समस्तोद्धृत-कष्टकः ॥ 16
 तस्माच्च चन्दुकः श्रीमान्पुत्रो (S*) भूत्यु-विक्क्रमः ।
 तेजस्वी त्यागशीलश्च विद्विषां युधि दुर्द्धरः ॥ 17
 ततः श्री-शिलुको जातः पुत्रो दुर्ध्वार-विक्क्रमः ।
 येन
11. सीमा कृता नित्या स्त्रवणी-त्रलज-देशयोः ॥ 18
 भट्टिकं देवराजं यो वल्लमण्डल-पालकः¹⁹ ।
 नि[पा]त्य त[त्क्ष]णं भूमौ प्राप्तवान् छत्र-चिह्नकः²⁰ ॥ 19
 पुष्करिणी कारिता येन²¹ त्वेतः-तीर्थे च पत्तनं(नम्) ।
 सि-
12. द्वेश्वरो महादेवः कारितस्तुङ्ग-मन्दिरः ॥ 20
 ततः श्री-शीलुकाज्जातः²² श्रीमान्दोडो वरः सुतः ।
 येन राज्य-सुखं भुङ्क्त्वा²³ भागीर[थ्यां] कृता गतिः ॥ 21
 व(ब)भूव सत्व(त्त्व)वान्तस्माद्भ्रुल्लादित्यस्तपो-म-

13. तिः ।
 यूना राज्यं कृतं येन पुनः पुत्राय दत्तव(रि*)न् ॥ 22
 गङ्गाद्वारं ततो [गत्वा] वर्षाष्यष्टादश स्थितः ।
 अन्ते चानशनं कृत्वा स्वर्गलोकं समागतः ॥ 23
 ततो(ऽ*)पि श्रीयुतः कक्कः
14. पुत्रो जातो महामतिः ।
 यशो मुद्गगिरौ लब्धं(ब्धं) येन गौडं(ः*) समं रणे ॥ 24
 [छन्दो] व्याकरणं तर्कको ज्योतिः-शास्त्रं कलान्वितं(तम्) ।
 सर्व्व-भाषा-कवित्वञ्च विज्ञातं सुविक्षणं(णम्) ॥ 25
 [भट्टि]-व-
15. उ-श-विशुधायां²⁴ तदस्मात्कक्क-भूपतेः ।
 श्रीमत्पद्मिन्याः²⁵ महाराज्ज्या जातः श्री-वा(वा)उक(ः*)
 सुतज्जइति²⁶ ॥ 26
 नन्दावल्लं प्रहत्वा²⁷ रिपु-व(व)लमतुलं भूभ्रुकूप-प्रयातं
 दष्ट्वा भ-
16. ग्नां²⁸ स्वपक्ष[ि]द्विज-नृपकुलजां सत्प्रतीहार-भूपां ।
 धिग्भूतंकेन तस्मिन्प्रकटित-यशसा श्रीमता वा(वा)उकेन ।²⁹
 स्फूर्जन्हत्वा³⁰ मयूरं तदनु नरभृगा घातिता हे-
 [ति]नैव ॥ 27
17. कस्यान्यस्य प्रभग्नः³¹ ससचिवमनुजं त्यज्य³² राणासु तन्त्रः³³ ।
 केनकेनातिभीते दशदिशि तु व(व)ले स्तम्भ्य³⁴ चात्मानमेकं(कम्) ।
 धैर्या[न्मु]क्त्वाश्वपृष्ठं क्षिति-ग-
18. त-चरणेनासिहस्तेन शत्रुं
 छित्वा भित्त्वा³⁵ श्मशानं कृतमति[भ]यदं वा(वा)उकान्येन तस्मिन् ॥ 28
 नवमण्डल-नवनिचये भग्ने हत्वा मयूरमतिगहने ।
 तदनु
19. भृतासि-तरगा श्रीमद्व(द्वा)उक-नृ-सिधेन³⁶(॥*) 29
 साद्वाद्धै[प्र]ग[ल]िद्धि रक्त³⁷-सुषिरैर्व्वा(र्व्वा)हृष्ट-पादाङ्गकं-
 रेन्त्रै³⁸श्चोपरिलम्बितै विरचितं शवगृहं³⁹ फेत्का[र]र-सत्वा(त्वा)कुलं-
 (लम्) ।
20. यच्छ्री-व. (वा)उक-मण्ड[ल]प्र-रचितं प्राक्छत्त्रु-संधाकुले
 तत्संस्मृत्य न कस्य सम्प्रति भवेत्त्रासोद्गमश्चेतसि ॥* 30
 ननु सम(र*)-धरायां वा(वा)उके नृत्यमाने
 शव-तनु-

- 21 शकलान्त्रेष्वेव विन्यस्त-पादे ।
 शममिव हि गतास्ते तिष्ठ-तिष्ठेति गीता-
 झय-गत-नृ[कु]रङ्गाश्चित्तमेतत्तदासीत् ॥⁴⁰ 31
 सं ८६४ चैत्र-शु-दि ५⁴¹(॥*)
22. उत्कीर्णा च हेमकार-विष्णुरवि-[सू]नुना कृष्णेश्वरेण ॥

1. It has been suggested that the inscribed stone, discovered about 1892 in the wall surrounding the city of Jodhpur, had been brought there from Mandor, 5 miles to the north of the city.

2. From the facsimile in *Ep. Ind.*, XVIII.

3. Written *puru*° in classical Sanskrit.

4. The *akshara na* of *tena* looks like *nri*. May be *te nri*°.

5. The metre is faulty in the short sixth syllable of the first *pāda*, *Pūrva-purushānām* seems to be better than *pūrvam purushānām*.

6. Read *dhīmāṇ*.

7. Read *vaṁśajān*.

8. Read *Pratthāra-vaṁśo*.

9-10. Read *kshatriyā*.

11. Read °*bhavan*=*sutāḥ* or *bhavant*°.

12. Read *yān*=*sūte* or *yānt*°.

13. Read *sutaḥ*.

14. Read °*n*=*tato*.

15. Read *sodaryau*.

16. Read *jivitam*.

17. Read *buddhvā*.

18. Read *svayaṅ*=*cha*.

19. Read *pālakam*.

20. Read *chihnakam*.

21. The metre is faulty in having one syllable in excess in the *pāda*. Better read *kṛitā* meaning *kāritā*, it being *antarbhūta-nyārtha*.

22. It is interesting to note that the name *Siluka* is spelt as *Śiluka* in

1. 10 of this record.

23. Read *bhuktā*.

24. Read *vaṁśa-viśuddhāyās*°.

25. The metre is faulty in having one syllable in excess in the *pāda*.

Better read *śri-Padminyāḥ*.

26. It has been suggested that the *prasasti* originally ended here.

27. Read *cha hatvā*.

28. Read *bhagnān sva-pakshān dvija-nṛpa-kulajān sat-Pratthāra-bhūpān*.

29. The *daṇḍa* is unnecessary.

30. *Sphūrjan* has to be corrected to *sphūrjatā* which, however, offends against the metre.

31. Read *prabhagnaṃ*.
32. One has to read *tyaktvā rāṇāsu tanttram* which offends against the metre.
33. The *daṇḍa* is unnecessary.
34. Correctly *stambhayitvā* which, however, spoils the metre.
35. Read *chhittvā bhittvā*.
36. Read *siṃhena*. The verb of the subject has, however, to be supplied. Majumdar suggests *senā hatā*.
37. Read *pragalad-virakta°*.
38. Read °*r=āntrai°*.
39. Read °*lambitaih śavagrīhaṃ* and omit *virachitam*.
40. There is the figure of a wheel here. Perhaps it represents the *Vishṇu-chakra*.
41. There is a figure of conch here. It is also a Vaishnava emblem.

No. 10—Gwalior Stone Inscription of Bhoja I
(c. 836-85 A.D.)

SĀGAR TĀL, near Gwalior, Gird District, Madhya Pradesh
Hirananda Sastri, *Arch. Surv. Ind.*, 1903-04, pp. 277ff.; Kielhorn,
*Nachrichten von der Königlichen Gesellschaft der Wissenschaften zu
Göttingen*, pp. 300-04.; R. C. Majumdar, *Ep. Ind.*, XVIII, pp.
107ff.

Language : Sanskrit

Script : Siddhamātrikā.

Metres : V.1 वसन्ततिलक; V.2 शार्दूलविक्रीडित; V.3 अगधरा; V.4 शार्दूल-
लविक्रीडित; Vv. 5-6 अगधरा; V.7 शार्दूलविक्रीडित; Vv.8-11 वसन्त-
तिलक; V.12 अगधरा; Vv.13-14 अनुष्टुम् (श्लोक); V.15 उपजाति;
V.16 अनुष्टुम् (श्लोक); V.17 शिखरिणी; Vv.18-19 शार्दूलविक्रीडित;
V.20 हरिणी; Vv.22-23 अनुष्टुम् (श्लोक); V.26 वसन्ततिलक;
V.27 अगधरा.

Summary : In the lineage of the SUN was born NĀGABHAṬA (I) who crushed the MLECHCHHA king. His brother's son KĀKUSTHA (Kākutstha) *alias* KAKKUKA was a paramount king. His younger brother, who had succeeded him, subdued a multitude of kings. His son VATSARĀJA seized the empire from the BHAṆḌI (Bhaṭṭi or Bhāṭi) clan. His son NĀGABHAṬA II subdued the kings of ANDHRA, SINDHU, VIDARBHA and KALIṄGA, vanquished CHAKRĀYUDHA and the lord of VAṄGA (Dharmapāla), and occupied the hillforts of the kings of ĀNARTA, MĀLAVA, KIRĀTA, TURUSHKA, VATSA and MATSYA. Meditating on his feet was RĀMABHADRA. His son and successor MIHIRA *alias* BHOJA I defeated DHARMA'S SON (Devapāla). Bhoja erected a house for the god NARAKADVISH (Vishṇu) within his seraglio compound.—The composer of the *praśasti* was BĀLĀ-DITYA, son of Bhaṭṭa Dhanneka.

TEXT¹

1. १^२ नमो विष्णवे ॥
शेषाहि-तल्प-धवलाघर-भाग-भासि-

- वधःस्थलोल्लसित-कौस्तुभ-कान्ति-शोणं (णम्) ।
श्यामं वपुः(*) शशि-विरोचन-विम्ब-चुम्बि-³
व्योम-प्रकाशमवताररक-द्विषो वः ॥ 1
- आत्माराम-फलावुपाज्यं विजरं देवेन दंत्य-द्विषा
ज्योतिर्व्वोजमकृत्विमे
2. गुणवर्णित भेत्त्रे यदुप्तं पुरा ।
श्रेयः-कन्द-वपुस्ततस्समभवद्भास्वानतरचापरे
मन्विश्वकु-ककुस्थ¹-मूल-पृथवः क्षमापाल-कल्प-[द्द]माः ॥ 2
तेषां वंशे मुजन्मा क्रम-निहित-पदे धाम्नि वज्रेषुघोरं
रामः पौलस्त्य-हिम्ब्रं² क्षत-विहति-समित्कर्म चक्रे पलाशः ।
श्लाघ्य-
3. स्तस्यानुजो (5°) सौ मधव-मद-मुषो मेघनादस्य संख्ये
सौमित्रिस्तोत्र-वषट्कः प्रतिहरण-विधेयः प्रतीहार आसीत् ॥ 3
तद्वन्शे⁶ प्रतिहार-केतन-भृति त्रैलोक्य-रक्षास्पदे
देवो नागभटः पुरातन-मुनेर्मूर्ति⁷ (ब्बं) भूवाद्भूतं (तम्) ।
येनासौ सुकृत-प्रमाथि-व (ब) लव⁸ न्स्तेच्छा-
4. धिपालोहिणोः
क्षुन्दान स्फुरदुग्र-हेति-रुचिरे⁹ दूर्वाभिरचतुर्भिर्व्वं (ब्बं) भौ ॥ 4
ध्रानुस्तस्यात्मजो (5°) भूत्कलित-कुल-धशाः ख्यात-काकुस्थ-¹⁰नामा
लोके गीतः प्रतीक-पृथ¹¹-वचनतया कक्कुकः क्षमाभृदोशः ।
श्रीमानस्यानुजन्मा कुलिशधर-धुरामुद्गहन्देवराजो
यज्ञे¹² (5°) च्छिनो¹³ रु-पस-क्षपित-ग-
5. ति कुलं भूमतां सन्नियन्ता ॥
तत्सूनूः प्राप्य राज्यं निजमुदयगिरि-स्पर्द्धि-भास्वत्प्रतापः 5
क्षमापालः प्रादुरासीन्नत-सकल-जगद्वत्सलो वत्सराजः ।
यस्यैतास्सम्पदश्च द्विरद-मद-सुरास्वाब-सान्द-प्रमोदाः
पद्माक्षोराक्षिपन्त्यः (*) प्रणयि-जन-परिष्वङ्ग-कान्ता विरेजुः ॥ 6
ख्या [ताद्गण्ड]-¹⁴
6. कुलान्मदोत्कट-करि-प्राकार-बुल्लंजुतो
यः साम्राज्ययधिज्य¹⁵ काम्मुं क-सखा संख्ये हठावग्रहीत् (1°)
एकः क्षत्रिय-पुङ्गवेषु च यशो-गुर्व्वान्धुरं प्रोद्बह-
न्निश्व [को] : कुलमुन्नतं सुचरितंरचक्रे स्व-नामाद्भूतं (तम्) ॥ 7

श्राद्धः पुमान्पुनरपि स्फुट-कीर्तिरस्मा-
ज्जातस्स एव किल नागभटस्तदाख्यः ।
यत्रा-

7. रघु-सैन्धव-विदर्भ-कलिङ्ग-भूपैः
कौमार-धामनि पतङ्ग-समैरपाति ॥ 8
त्वय्यास्पदस्य सुकृतस्य समृद्धिमिच्छु-
र्यः भक्त-धाम-विधि-व (ब) द्ध-व (ब) लि-प्रव (ब) न्यः ।
जित्वा पराश्रय-कृत-स्फुट-नीच-भावं
चक्रायुधं विनय-नम्र-धपुब्ध्यंराजत् ॥ 9
दुर्वारि-वैरि-वर-वारण-वाजि-वार-
याणोध¹⁶-संघट-
8. न-धोर-धनान्धकारं (रम्) ।
निज्जित्य वङ्गपतिभाविभूद्विवस्वा-
नुद्यन्निव त्त्रिजगदेक-विकासको यः ॥ 10
आनर्त-मालव-किरात-तुरुष्क-वत्स-
मत्स्यादि-राज-गिरिदुर्ग-हठापहारैः ।
यस्यात्म-बैभवमतीन्द्रियमाकुमार-
माविर्ब्वं (ब्बं) भूव भुवि विश्वजनीन-वृत्तेः ॥ 11
तज्जन्मा राम-
9. नामा प्रवर-हरि-व (ब) ल-न्यस्त-भूमृत्प्रव (ब) न्यै-
राव (ब) धनन्वाहिनीनां प्रसभमधिपतीनुद्धत-क्रूर-सत्वान्¹⁷ ।
पापाचारान्तराय-प्रमथन-रुचिरः सङ्गत (:*) कीर्ति-दार-
स्त्राता धर्मस्य तैस्तैस्समुचित-चरितैः पूर्ववन्निर्ब्वं (ब्बं) भासे ॥ 12
अनन्य-साधनाधीन-प्रतापाक्रान्त-दि-
10. इ-मुखः ।
उपायैस्सम्पदां स्वामी यः सवीडमुपास्यत ॥ 13
अर्थिभिर्विनियुक्तानां सम्पदां जन्म केवलं (लम्) ।
यस्याभूत्कृतिनः प्रीत्यै नात्मेच्छा-विनियोगतः ॥ २४ ॥
जगद्वितृष्णः स विशुद्ध-सत्वः¹⁸
प्रजापतित्वं विनियोक्तुकामः ।
सुतं रहस्य-व्रत-सुप्रसन्ना-
त्सूर्यादिवा-

11. पन्महिरामिधानं (नम्) ॥ 15
 उपरोधक-संरुद्ध-विन्ध्य-वृद्धेरगस्त्यतः (।*)
 आक्रम्य भूभृतां भोक्ता यः प्रभुर्भोज इत्यभात् ॥ 16
 यशस्वी शान्तात्मा जगदहित-विच्छेद-निपुणः
 परिष्वक्तो लक्ष्म्या न च मद-कलङ्केन कलितः ।
 व (ब) भूव प्रेमाद्रौ गुणेषु विषयः सुनृत-
12. गिरा- 17
 मसौ रामो वाप्रे स्व-कृति-गणनायामिह विधेः ॥
 यस्याभूत्कुल-भूमि-भूत्प्रमथन-व्यस्तान्य-सैन्याम्बु (म्बु) धे-
 व्य्यूढां च स्फुटितारि-लाज-निवहान्हुत्वा प्रतापानले ।
 गुप्ता वृद्ध-गुणैरनन्यगतिभिः शान्तैस्सुधो-द्वासिभि-
 र्द्वंर्मापत्य-यशः-प्रभूतिरपरा लक्ष्मीः पुनर्भू-
13. र्नया ॥ 18
 प्रीतैः पालनया तपोधन-कुलैः स्नेहाद्गुरूणां गणै-
 र्भक्त्या भृत्य¹⁹-जनेन नीति-निपुणैर्वृन्दैररीणां पुनः ।
 विश्वेनापि यदीयमायुरमितं कर्तुं स्व-जीवैषिणा
 तन्निघ्ना विदधे विधातरि यथा सम्पत्पराद्वा याश्रये ॥ 19
 अवितथमिदं यावद्विश्वं श्रुते-
14. रतुशासना- 20
 द्भ्रुवति फलभाक्कर्ता नेशः क्षितीन्द्र-शतेष्वपि ।
 अघरित-कलेः कीर्त्तैर्भर्तुं स्सतां सुकृतरभू-
 द्विधुरित-धियां सम्पद्वृद्धिर्यदस्य तदद्भुतं (तम्) ॥
 यस्य वैरि-वृहद्वड-शान्दहतः²⁰ कोप-वह्निना ।
 प्रतापादर्णसां राशीन्यातुर्व्वैतृष्यमाव (ब) भौ ॥ 21
 कुमार इव विद्यानां
15. वृन्देनाद्भुत-कर्मणा 22
 यः शशासामुरान्धोरास्त्रैणेनास्त्रैक-वृत्तिना ॥
 यस्याक्षपटले राज्ञः प्रभुत्वाद्विश्व-सम्पदः ।
 लिलेख मुखमालोक्य प्रातिलेख्यकरो विधिः ॥ 23
 उद्दाम-तेजः-प्रसर-प्रसूता
 शिखेव कीर्त्तिद्युर्मणि विजित्य ।
 जाया जगद्भर्तु-

16. रियाय यस्य
चित्त्रं त्वदं यज्जलधीन्स्ततार²¹ ॥ 24
राज्ञा तेन स्व-देवीनां यशः-पुण्याभिवृद्धये ।
अन्तःपुर-पुरं नाम्ना व्यधायि नरकद्विषः ॥ 25
यावन्नभः सुरसरित्पस²²रोत्तयरीयं
यावत्सुदुश्चर-तपः-प्रभव प्रभावः ।
सत्यञ्च यावदुपरिस्थमवत्यशेष²³
तावत् पु-
17. नातु जगतीमियमार्य-कीर्त्तिः ॥ 26
पातुव्विश्वस्य सम्यक्परम-भुनि-मत-श्रेयसस्सम्बि²⁴घाना-
दन्तवृत्तिव्विवेकः स्थितैव पुरतो भोजदेवस्य राज्ञः ।
विद्वद्बृन्दाज्जितानां फलमिव तपसां भट्ट-धन्नेक-सूनु-
र्व्वा (र्व्वा) लादित्यः प्रशस्तेः कविरिह जगता साकमाकल्प-वृत्तेः ॥ 27

1. From the facsimile in *Arch. Surv. Ind., An. Rep.*, 1903-04.
2. Symbol for *siddham* or *Om siddhih* (*siddhir=astu*).
3. The letter *b* has been denoted by the sign for *v* throughout the record. Read *vimba-chumbi*.
4. Correctly *Kākutstha*. A Kadamba king also is, however, called *Kākusthavarmān* (not *Kākutstha*^o) in all Kadamba records mentioning him.
5. Read *himsram*.
6. Read *tad-varṃṣe*.
7. Read *mūrti*^o.
8. Hirananda Sastri reads *valana* and Bhandarkar *valacha*.
9. Read *ruchirai*^o.
10. Correctly *Kākutstha*.
11. Read *priya*.
12. Read *jajñe*.
13. Read ^o*chchhinn-o*.
14. The name of the family is not quite distinct.
15. Read ^o*m=adhīya*.
16. Read *yān-augha*^o.
17. Read ^o*sattuān*.
18. Read ^o*sattuah*.
19. Read *bhṛitya*.
20. Read *brihad-varṃśā*^o; *brihad-varṅā*^o was originally read by scholars.
21. Read ^o*dhiṃs=tatāra*.
22. Read ^o*t-pasar-o*.
23. Read ^o*parishīha*.
24. Read ^o*s=samvidhā*.

No. 11—Inscriptions on Some Billon Coins of
Bhoja I Ādivarāha (c. 836-85 A.D.)

D. C. Sircar, *Stud. Ind. Coins*, p. 383, No. XVI, 4; cf. Smith,
Catalogue of Coins in the Indian Museum, pp. 41-42.

First Side

Figure of a human being with boar's head (i.e. the Boar incarnation of Vishṇu).

Second Side

Indistinct marks, in place of which the silver issues have the legend—

- (1) *Śrīmad-Ā-*
- (2) *divarāha*

“The illustrious Primeval Boar.”¹

1. *Ādivarāha* (i.e. the Boar form of Vishṇu) was a second name of king Bhoja I. The coins are mentioned in the Siyadoni inscription as ‘the Ādivarāha-dramma’; but they may really be double-dramma. The Attic Drachma weighed 67.5 grains; but the Indian *Dramma*=Drachma weighed only half of that.

No. 12—Mahisantosh Sūrya Image Inscription
of the time of Mahendrapāla I (c. 885-908 A.D.),
Regnal year 15

Mahisantosh, Dinajpur District, Bangladesh (near Balurghat,
West Dinajpur Dist., West Bengal).

D.C. Sircar, *Ep. Ind.*, XXXVII, pp. 204-08.

Language : Sanskrit.

Script : Siddhamātrikā.

Summary : An image of the SUN-GOD is stated to have been caused to be made (i.e. installed for worship) by LOKANANDIN, son of Gaṅganandin and grandson of Vishṇunandin, during the reign of MAHENDRAPĀLA (I) on the 7TH of the BRIGHT FORTNIGHT of MĀRGAŚIRSHA in the king's 15TH REGNAL YEAR. This inscription together with the Pāhāḍpur (Rajshahi District, Bangladesh) epigraph of year 5 and some other records discovered in South Bihar and bearing dates ranging from year 2 suggests that the Gurjara-Pratihāra king Mahendrapāla I was in occupation of wide areas of Bengal and Bihar from the 2nd to the 15th year of his reign, so that the contemporary Pāla king Nārāyaṇapāla had probably to become the former's vassal or subordinate ally.

TEXT¹

1. [सिद्धम् ॥]² सस्वत्³ १५ मार्ग-शुक्ल-सप्तम्यां श्री-महेन्द्र(न्द्र)पाल-
देव-व्री(वि)जय-राज्ये विष्णु-
[न]न्दि-नप्ता(पत्रा) गङ्गानन्दि-सूनु⁴ लोकनन्दि(न्दि)ना आदित्य-
2. भट्टारकः कारित इति(॥*)गन(ण)क-व्री⁵

1. From impressions. See Plate in *Ep. Ind.*

2. Expressed by symbol.

3. Read *saṃvat*.

4. Better read *sūnunā*.

5. The writing, which seems to have been continued on the central part of the image, probably referred to the writer of the document.

No. 13—Partāpgaḍh Stone Inscription of
Mahendrapāla II, [Vikrama] year 1003 (946 A.D.)

Partāpgaḍh, Chitorgaḍh District, Rājasthān.
G.H. Ojha, *Ep. Ind.*, XIV, pp. 182ff.

Language : Sanskrit.

Script : Siddhamātrikā.

Metres: Vv. 1, 7, 11-12 *Anuṣṭubh*; V.2 *Mandākrāntā*; Vv. 3, 5,
8, 10 (half) *Śārdūlavikrīḍita*; Vv. 4, 6, 9 *Vasantatilaka*.

Summary : The inscription, divided into four parts, records several grants.—I. *Mahārāja* DEVAŚAKTI, a devotee of VIṢṆU; his son born of BHŪVIKĀDEVĪ, *Mahārāja* VATSARĀJA, a devotee of MAHEŚVARA; his son born of SUNDARĪDEVĪ, *Mahārāja* NĀGABHAṬA II, a devotee of BHAGAVATĪ; his son born of IṢATĀDEVĪ, *Mahārāja* RĀMABHADRA, a devotee of ĀDITYA; his son born of APPĀDEVĪ, *Mahārāja* BHOJA (I), a devotee of BHAGAVATĪ; his son, born of CHANDRABHAṬṬĀRIKĀDEVĪ, *Mahārāja* MAHENDRAPĀLA (I) a devotee of BHAGAVATĪ; his son born of MAHĀDEVĪ, *Mahārāja* VINĀYAKAPĀLA, a devotee of ĀDITYA; and his son, born of PRASĀDHANĀDEVĪ of the DEVAVVARIDDHI (?) family, *Mahārāja* MAHENDRAPĀLA II, a devotee of MAHEŚVARA. At the request of Dhanaśūra, Mahendrapāla II granted from his capital at MAHODAYA the village of KHARPARAPADRAKA situated in the holding of *Talavargika* HARISHŪḌA and in the vicinity of GHONṬĀVARSHIKĀ in the Western *Pathaka* of DAŚAPURA, to the goddess VAṬAYAKSHINĪ whose shrine was connected with the *Maṭha* of Harsheśvara, a Brāhmaṇa of Daśapura. The grant, issued on the 5TH DAY of the DARK HALF of MĀRGA (Mārgaśirsha) in [VIKRAMA] SAṂVAT 1003 (1046 A.D.) was written under orders from Jajjanāga by *Purohita* Trivikrama-[nātha] and was signed by ŚRĪ-VIDAGDHA. II. In the family of the CHĀHAMĀNAS, which was the source of great pleasure to king BHOJADEVA, was born GOVINDARĀJA. From him sprang DURLABHARĀJA whose son *Mahāsāmanta* INDRARĀJA built the temple of Indrādityadeva at GHONṬĀVARSHIKĀ, a place associat-

ed with the god NITYAPRAMUDITADEVA. When Śrīsarman appointed by KOKKAṬA, the *Balādhikṛita* of the *Parameśvara* (i.e. Mahendrapāla), was carrying on the affairs of state at MAṄḌAPIKĀ, MĀDHAVA, the *Mahāsāmanta* and *Daṇḍanāyaka* of UJJAYANĪ and the son of DĀMODARA, granted, at the request of CHĀHAMĀNA INDRARĀJA, the village of DHĀRĀPADRAKA together with trees, *kāshṭha*, *trīṇa*, *goprachāra*, *jala*, *sthala*, *bhāga-bhoga-karahiranya* and *skandhaka-mārgaṇak-ādi-rāja-bhāvya* to the temple of INDRĀDITYADEVA. A further endowment of a field by the river-side to the north of the village, irrigated by a Persian wheel (*arahaṭa* = *araghaṭṭa*), and of five matting screens for the erection of a flower porch was also made. The grant was signed by MĀDHAVA and countersigned by VIDAGHA. III. [The Guhiha] *Mahārājādhirāja* BHARTṚPAṬṬA, son of KHOMMĀNA, bestowed upon the god Indrādityadeva of Ghoṇṭavarshi a field named VAVVŪLIKA by the side of the river NANDYĀ in the village of PALĀŚAKŪPIKĀ on the FIRST DAY of the BRIGHT HALF of ŚRĀVAṆA in [VIKRAMA] SAṂVAT 999 (942 A.D.).

IV. (a) DEVARĀJA, son of CHĀMUṄḌARĀJA, made to Indrādityadeva a gift of the field called CHHITTULLĀKA in which 10 *māṇis* of seed could be sown and which was situated in Kosavāha (place). (b) Indrarāja made a gift of the field called UṂḌĪĀKA to the god TRAILOKYAMOHAHADEVA in the grounds of INDRĀDITYADEVA. (c) The trading community made on the 9TH DAY of the BRIGHT HALF of the month of CHAITRA the permanent endowment of one *palikā* of oil per oilmill, five bundles of foliage, 100 garlands of four strings together with two *palas* of saffron and one *pala* of betelnut in favour of VAṬAYAKSHINĪDEVĪ. (d) Some persons (not specifically mentioned) offered as gift to unspecified deities the DHĀDIVĀHA field in which 10 *māṇis* of seed could be sown and the MOCHCHA field requiring 10 *māṇis* of seed and lying to the north-east of Ghoṇṭavarshi.

The inscription, dated in [VIKRAMA] SAṂVAT 1003 (1046 A.D.) was engraved by Siddhapa, son of Satya.

TEXT¹

1. [न*] [म]:² ॥
 भवंतु¹ भव[तां] [भानो] भूतये भानवः सदा ॥⁴
 प्रातर्भ्रम[स्त] रोस्ताभ्राः पवित्राः पल्लवा इव । 0 ॥ 1
 व्र(ब्र) ह्यादीनां नियमितद्वियां⁶ [स्तोत्र] -पात्रं यदेकं ।⁷
 यस्मिन्नेताः पुनरपि दिशो ।⁷
2. - U - - U - - [1*]⁹
 सूर्या[द्या] ⁸ख्यं प्रतिदिनमहो ध्यायते यन्मुनीन्द्रः⁹
 तेजस्तद्वो हरतु दुरितं पावनं सप्तसप्तेः । 0 । 2
 रुद्रे विद्ववति द्रुतं सुरपतौ प[स्त्यं] प्रति प्रस्थिते ।⁷
 वित्तेशे प्रतिपन्नरायि [त]
3. U - - - U [शाङ्के] सति (1*)
 वैकुण्ठे मतिकृष्णतामुपगते ब्रा(ब्रा) [ह्यं] [श्रि]ते व्र(ब्र)ह्मणि ।⁷
 पायाद्वो महिषासुरं सुररिपुं देवी दृशा निघ्नती ॥ 0 । 3
 वर्णा-द्वयाभ्यसनमम्ब (म्ब) तवेदमेव
 दुर्गोति नाक-गमनाय
4. U - U - [न्ति] ।
 कात्यायनीति वरदेति च सन्ति कस्याः¹⁰
 नामाक्षराणि परमाणि यथा भवत्या(:*) । 0 । 4
 १¹¹ स्वस्ति । श्री-महोदय-समावासितानेक-नौ-हस्त्यश्व-रथ-पत्ति-सम्पन्न-
 स्कन्धावारात्प-
5. [रम*] [वं] षण्वो महाराज-श्री-देवशक्तिदेवस्तस्य पुत्रस्तत्पादानु-
 नुध्यात(:*) श्री-भूयिकादेव्यामुत्पन्न(:*) परममाहेश्वरो महाराज-
 श्री-वत्सराजदेवस्तस्य पुत्रस्तत्पादानुध्यात(:*) श्री-
6. [सु]न्दरीदेव्यामुत्पन्नः परं¹² भगवती-भक्तो महाराज-श्री-नागभट्टदेव-
 स्तस्य पुत्रस्तत्पादानुध्यातः श्रीमदीसटादे यामुत्पन्नः परमादित्यभक्तो
 महाराज-श्री-रामभद्र-
7. [दे]वस्तस्य पुत्रस्तत्पादानुध्या[तः] श्रीमदप्पादेव्यामुत्पन्नः परम्भग-
 वती¹²-भक्तो महाराज-श्री-भोजदेवस्तस्य पुत्रस्तत्पादानुध्यातः श्री-
 चन्द्रभट्टारिकादेव्यामुत्पन्नः परं¹²
8. भगवती-भक्तो महाराज-श्री-महेन्द्रपालदेवस्तस्य पुत्रस्तत्पादानुध्यातः
 श्री-महादेवीदेव्यामुत्पन्नः परमादित्यभक्तो महाराज-श्री-विनायकपालदेव-
 स्तस्य पुत्रस्तत्पा-

9. दानुध्यातः श्री-देववर्वा[र]द्वि-नाम-निज-कुल-प्रसाधनादेव्यामुत्पन्नः
परममाहेश्वरो महाराज-श्री-महेन्द्रपालदेवः श्री-दशपुर-पश्चिमपथके
तलवर्गिक-हरिषूड¹³-भुज्य-
10. मान-खर्परपदक-ग्रामे घोष्टावर्षिका-प्रत्यासन्ने समुपगतान् सर्व्वान्ने¹⁴
यथास्थान-नियुक्तान्प्रतिवासिनश्च समाज्ञापयत्यस्तु वः¹⁵ उपरिलिखित-
ग्रामः स्व-सोमा-तृण-प्रति¹⁶
11. गोचर-पर्यन्तो¹⁷ सर्व्वदाय-समेत आ-चन्द्रावर्क-क्षिति-कालं पूर्वदत्त-वेव-
ब्रह्मादेय¹⁸-वर्ज्जितो मया पित्तोः पुन्या¹⁹भिवृद्धये का[र्]हि[त्ति] क्यां
गंगायां स्नात्वा पुन्ये (९*)हनि घनशूर-प्रार्थनया श्री-
12. दशपुर-चानुव्वेद्य-हरिषेश्वर²⁰-मठ - संव(ब)ध्यमान-श्री- वटयक्षिणीदेव्यै
शासनत्वेन प्रतिपादितः (१*) मत्वा²¹ भवद्भिः सामुनुमन्तव्यो²²
प्रतिवासि-जनपदंरप्याज्ञा-स्त्रवण-²³ विधेयैर्भूत्वा यथा-
13. दीयमान-भाग-भोग-कर-हिरन्या²⁴दिकमस्योपनेतव्यमिति (१*) श्रीजज्ज-
नाग-प्रदत्तादेशात् । संवत् १०० सं १०²⁵ १००३ मार्ग-वदि²⁶ ५
(१*) पुरोहित-त्रिविक्रमताच्च²⁷ लिखितमिदम्²⁸ । एहस्तो (९*)यं श्री-
14. विदग्धस्य । ० ।
यो राज्ञामुपरि स्थितः²⁹ वसुमती-र[क्षा]र्थमुत्पादितः³⁰
येनोच्चैः सुखमासितं क्षितिभृता श्री-भोजदेवेन च (१*)
यस्माद्वि (द्वि)भ्यति विद्विषः किमपरं यस्माच्च
15. लक्ष्मीर्ज्ञाणां ।⁷
सो (९*)यं राजति राजचक्र-निलय [ः] श्री-चाहमानां-
न्वयः³¹ (११*) 5
गोविन्दराज इति तत्र व(ब)भूव भूपो ।⁷
राका-शशाङ्क-किरणोत्कर-शुभ्र-कीर्तिः (१*)
येन प्र[च]ण्ड-भुज-दण्ड-तरण्डकेन ।⁷
प्रोता-³²
16. रिता समर-सागरतो जयश्रीः (११*) 6
यस्य पीन-वृ(बृ)हद्भूमि-भुज-पञ्जर-मध्यगाः (१*)
विपक्षाः संकुचत्पक्षाः पतत्त्रिण इवामवन् ॥ 7
लिक्ष्मर्याल्लिगत³³-विग्रहो हरिरिव क्रोधाग्नि-दग्धाहितः
17. सर्व्वे[षां] च शरन्यता³⁴मुपगतो भास्वत्प्रतापोदयः (१*)
श्रीमद्दुर्लभरा[ज]-नाम-नृपति (स्*) ।⁷ तस्मादभूदंगजो
वक्रं येन कृतं न चार्थिनि जने वक्रं द्विषोवायति ॥ 8
तस्मादनेक-समराज्जि-

18. त-कीर्त्ति-कोशः³⁵
 चिंतामणिः प्रणयिनां प्रणतो द्विज (१*)तेः ।*
 यो योषितां तनुधरो (५*) भिनवो मनोभूः³⁶
 भूषा भुवः समभवत्सुत इन्द्रराजः³⁷ ॥ 9
 तेनाकारि हिमाचलेन्द्र-शदृशं³⁸ भासां
19. प्रभोर्भासुरं
 धामेदं ध्वज-किङ्किणी-कल-मिलत्कोलाहल (१*) लंकृतं (तम्) ॥ 10
 स्वस्ति श्रीमदुज्जयन्यां³⁹ महासामन्त-दण्डनायक-श्री-माधव ॥⁷
 तथा मण्डपिकायां परमेश्वर-पादोपजीवि-बलाधीकृ-⁴⁰
20. त-श्री-कोककट-नियुक्त-श्री-शम्भे⁴¹ च व्यापारं कृष्वंते⁴² इत्यस्मिन्
 काले वर्त्तमाने⁴³ इहैव श्रीमदुज्जयन्यायां⁴⁴ कार्याभ्यागत-तंत्रपाल-
 महासामन्त-महादण्डनायक-श्री-माधवेनः⁴⁵ श्री-
21. दामोदर-सुतेन ।⁷ चाहमानान्वय-महासामन्त-श्री-इन्द्रराज⁴⁶ ।⁷ श्री-
 दुर्लभराज-सुतस्य प्रार्थनयाः⁴⁷ ।⁷ श्री-विदग्ध-भोगावाप्तये धारापद्रक-
 ग्रामे समुपगतान् सर्व्व-राजपुरुषान् द्वा (द्वा) ह्य-
22. णोत्तरीयान् प्रतिनिवासी-जनपदांश्च वो (वो) धयत्यस्तु वस्संविदितं
 श्री-महाकाल-देवायतने मुस्तात्वा महादेवमभ्यर्च्य्य मातापित्रोरात्मनश्च
 सु-पुण्य-कर्म-यशो (५*) भिवद्भये ।⁷ परलोक-हि-
23. ताय जल-चन्द्रं⁴⁸-चपल-जीवितं तेत्य ।⁷ क्षण-दृष्ट-नष्ट-संपदाः⁴⁹ समनु-
 चिन्त्य⁵⁰ मोन-संक (१*)न्तो श्री-नित्यप्रमुदितदेव-प्रति [व (व) ङ]-घोंटा-
 वर्षिकस्थाने श्रीमदिन्द्रादित्यदेवस्य खण्ड-स्फुटित-समार-
24. चनाय व (व) लि-चरु-शत्रु⁵¹-प्रबर्त्तनाय ।⁷ ग्रामो (५*)यं स्व-सीमा-पर्यन्तं⁵²
 स-वृक्षमाला [कु] लं स-काष्ट-⁵³तृण-भोगप्रचारं स-जल-स्थल-समेतं ।⁷
 चतुष्ककट⁵⁴-विशुद्धं भाग-भोग-कर-हिरन्या (ष्या) दि-स्कंध-
25. क-मा [गं] णकादि-राजभाष्यंस्सहितं⁵⁵ उदकपूर्व्वकेण शासनेन प्रबत्तं⁵⁶
 ॥ मत्तैतदस्मद्दृ-श⁵⁷जंरन्त्यंश्च धर्ममिदमनुपालनीयं⁵⁸ ।⁷ प्रति-
 निवासी⁵⁹-जनपदेशचाज्ञा-श्रवण-विधेयं भूत्वा
26. यथादीयमानं च दातव्यं (य्यम्) ॥ अपरं [चं] तस्मिन्नेव ग्रामे⁶⁰ उत्तरतो
 [दिग्भा] गे साधारं कच्छकभ्राम⁶¹ अरहटेन तु संयुतं दत्तं (त्तम्) । पुनः
 पत्रमण्डपकिटिकाः पञ्च⁶² शासनेन प्रबत्ताः ॥ स्व-ह-
27. स्तो (५*)यं श्री-माधवस्य । स्व-हस्तो (५*)यं श्री-विदग्धस्य ॥
 संवत् ६६६ श्रावण-मुदि १ (॥*) समस्त- [रा] जावलि-पूर्व्वमघेह⁶³

- महाराजाधिराज-श्री-[भ⁶⁴तृपट्टः] श्री-खोम्माण-सुतः⁶⁵ (1*)स्व-मातृ-
पित्रोरात्मनश्च ध-
28. म्माभिवृद्धये घोष्ठावर्षोयेन्द्राजादित्यदेवाय । पलासकपिका-ग्रामे बंबू-
लिको ग्रामे⁶⁶ कच्छ (:*) । अस्य चाघाटानि लिख्यंते⁶⁷ पूर्वस्यां दिशि
स्वर्गपाली (1*) दक्षिणस्यां दिशि च पलासकूपिका-
29. क्षेत्रांतरितं वराहपल्लि-ग्राम-वर्त्म । पश्चिमस्यां⁶⁸ दिशि सीमायां
क्षेत्राणि । उत्तरस्यां दिशि नन्द्या-नदी-समीपवर्त्तिनी [स]मेत्ताघाटा-
तै⁶⁹ सहायं व[]बूलियको नाम कच्छो⁷⁰ अस्माभिः प्रदत्तः (1*)
मत्वास्म-
30. त्पुत्र-पौत्रादिकेरयं⁷¹ च माचन्द्रार्क-क्षित्युदधि-समकालं पालनी(य* :)
(1*) एतदीय-रति-परिपंथना न केनापि कर्त्तव्याः⁷² । 0।
भूमिं यः प्रतिगृह्णाति⁷³ यश्च भूमि[] प्रयच्छति (1*)
द्वावेतौ पुष्यकर्म्मणि
31. नियतौ स्वर्गंग(मि*)नौ (॥*) [Lotus symbol] । 1
श्री-देवाराजेन⁷⁴ श्री-चामुण्डराज-सुतः⁷⁵ श्रीमदिन्द्रादित्यदेवस्य कोसवाहे
छित्तुल्लाक-क्षेत्रं माणिवाप १० शासनेन प्रदत्तं(त्तम्) ॥ श्रीमदिन्द्रादित्य-
देव-जगत्यां । 7 त्रं-
32. लोक्यमोहनदेवस्य⁷⁷ श्रीमदिन्द्रराजेन उडिग्राक-क्षेत्रं⁷⁸ । आघाटा लिख्यंते
(1*)दक्षिणतः सा[धार]वहं पश्चिमतो राजवर्त्मनी(1*)उत्तर-
पूर्वतः⁷⁹ द्रा(बा)ह्मण-केशवादित्यस्य क्षेत्रं(त्तम्) । एवं चतुराधा-
33. टोपलक्षितं⁸⁰ । 7 शासनेन प्रदत्तं श्री-वटयक्षिणी⁸¹ घाणा-पलिका १
पत्रमण्डपपालि[कारश्च]⁸² ५ महानवम्यां चेत्रे पुष्पचौसरा शत्(तं) १००
वणि-वर्गो⁸³ कुं कुम⁸⁴-पल २ पुग⁸⁵ १ चेत्रे निवे-
34. दनीया(नि*) ॥ 0॥ घाडिवाहा-क्षेत्रं माणिवाप ६ तौडाभिक्षश्च-भोज्ये
दातव्य[] मास-चि ५ घोष्ठावर्षि-पूर्वोत्तरतः⁸⁶ मोच्च-क्षेत्रं माणि-
वाप १० (॥*)
षष्ठीवरिष⁸⁷-सहस्राणि स्वर्गो ति[छ]ति
35. भूमिदः (1*)
आच्छेता⁸⁸ चानुमन्ता च्च⁸⁹ तात्येव नरकं [वसेत्*] (॥*) 12
[सत्य]⁹⁰-सु[त]-सिद्धयेन⁹¹ इयं प्रशस्ती⁹² उत्कीर्णमिति ॥
संवत् १००३ (॥*)

1. From the facsimile in *Ep. Ind.*, XIV.
2. Some six letters appear to be lost before [ma]h. They may be conjecturally restored as the *Siddham* symbol followed by *Ādityāya namaḥ*.
3. Read *bhavantu*.
4. Only one *daṇḍa* is required for proper punctuation.
5. *V* and *b* are not distinguished in the record, both being represented by the symbol for *v*.
6. Read *dhiyām*.
7. The *daṇḍa* is unnecessary.
8. The *akshara dyā* is doubtful.
9. Read °*ndrais* = *teja*°.
10. Read *kasyā*.
11. Symbol for *siddham* (or *siddhir*=*astu*) or *Om siddhiḥ*.
12. Instead of *parama*°, *param* is used before *Bhagavati-bhakta*.
13. The intended reading may be *Harishamḍa* or °*sūra*.
14. Read *sarvān*=*eva*.
15. Supply *saṁviditāṁ yathā*.
16. Read *pūti* or *yūti*.
17. Read *paryantaḥ*.
18. Read *deva-brahmadeya*.
19. Read *puṇy-ā*°.
20. Possibly *Harshesvara*. Ojha suggests *Hari-rshisvara* (*Haryishisvara*).
21. I.e. *evam matvā* or °*pādita iti matvā*.
22. Read *samanumantavyaḥ*.
23. Read *śravaṇa*.
24. Read *hirany*=*ā*°.
25. Ojhā reads *saṁvartsro* 1000 1003. But Bhandarkar's suggestion seems to be better. *Sam* has been wrongly placed before the symbol for 10, and 1000 appears to have been expressed here by the symbols for 100 and 10.
26. *Mārga-badi* stands for *Mārgasīrsha-bahulapaksha-dvasa*.
27. Possibly *Trivikramanātha*°.
28. Supply *śāsanam* after *idam*.
29. Read *sthuto*.
30. Read °*dito*.
31. Read °*n-ānvayaḥ*.
32. Read *protā*°.
33. Read *lakshmyā*.
34. Read *śaraṇya*°.
35. Read *kośaś*=*chintā*°.
36. Read *bhūr*=*bhūshā*.
37. Read *Indrarājāḥ*.
38. Read *sadyisam*.
39. In both lines 19 and 20, *Ujjayni* is written as *Ujjayani*.
40. Read *balādhū*°.
41. Read *śrī-Śarmmani* or *Śrīśarmmani*.
42. Read *kurvati*.

43. Better read °māna ih = aiva.
44. Read °yanyām.
45. Omit *visarga*.
46. Read *Śr-Indrarājasya*.
47. Omit *visarga*.
48. Read *chandra* and *avetya*. It is better to have *chapalaṁ jivitaṁ = avetya*.
49. Read *sampadaḥ*. It is better to have *hshaṇa-driṣṭa-nashṭāḥ sampadaḥ*. Ojha's transcript has *dashṭa*.
50. Read °chintya.
51. Read *sattra*.
52. Generally we have *sva-sīmā-ṣṛyantaḥ*, etc., as adjectives qualifying *grāmaḥ*. But *sva-sīmā-ṣṛyantaṁ*, etc., are also correct if we take them as adverbs.
53. Read *kāshṭha*.
54. Read *chatushkarṇṭaka*.
55. Read °s = *sahitam = udaka*°.
56. Read *pradattaḥ*, or better omit the *daṇḍas* and read *pradatta iti matv = ai*°.
57. Read *vamśajai*°.
58. Ojha corrects it to *dharṇo = yam = anupālaniyaḥ*.
59. Read °vāsi°.
60. Better read *grāma utta*°.
61. Better read °n = *nām = ārahaṭena*.
62. Ojha reads *paṇcha*.
63. Read °m = *ady = eha*.
64. *Bha* was at first omitted and is written below the line. This name is also found as *Bhartṛtribhaṭa*.
65. The text of the grant which had originally been recorded on *kārpāsa*° or *bhūrja-patra* is not given here in full. Only the donor and his father, his purpose, the god, the land and its boundaries are summarily mentioned. This is the case also with other grants that follow here. Add *samājñāpayati*.
66. Read *nāma*.
67. Read *āghāṭā likhyante*.
68. Read *paśchimāyām*.
69. Read °ghāṭaiḥ (or *ṭanaiḥ*) *sah = ā*°.
70. Read *kachcho = 'smābhi*°.
71. Read °r = *ayam = āchandr-ā*°.
72. Omit *visarga*.
73. Read *grihṇāti*.
74. Read *Śrī-Deva*°.
75. Read °suteṇa.
76. The intended reading seems to be °*devasya* as in the other case in this line. It should better be corrected to *devāya* (see l. 27).
77. Read *devāya*. Is *suteṇa* or *prārthanayā* to be supplied after *devasya* ?
78. Supply *śāsanena pradattam*.
79. Better read °*pūrvato Brāhmaṇa*°.
80. Supply *kshetraṁ* or *Umḍiyāka-kshetraṁ*.

81. Supply *devyai* after *yakshini*^o or read ^o*yakshinyai*.
82. Probably *palikā* is intended.
83. Read *vaṇig-varggena*.
84. Read *kuṅkuma*.
85. Read *pūga*.
86. Better read ^o*rato*.
87. Read *shashṭim varsha*^o.
88. Read *āchchettā*.
89. Read *cha*.
90. *Satya* is not beyond doubt.
91. Better read ^o*pen*=*eyam*.
92. Read *praśastir*=*utkirṇ*=*eti*.

No. 14 Khajurāho Stone Inscription of
Dhaṅga of the time of Vināyakapāla,
[Vikrama] year 1011 (954 A.D.)

Khajurāho, Chhatarpur District, Madhya Pradesh
Kielhorn, *Ep. Ind.*, I, pp. 124ff.

Language : Sanskrit.

Script : Siddhamātrikā.

Metres : V.1 Śikharīṇī; Vv. 2-4 Śārdūlavikriḍita; Vv. 5-6 Śikharīṇī; Vv. 7-8 Śārdūlavikriḍita; V. 9 Mandākrāntā; Vv. 10-11 Śārdūlavikriḍita; V. 12 Upajāti; V. 13 Vasantatilaka; V. 14 Āryā; V. 15 Upajāti; V. 16 Śloka (Anuṣṭubh); V. 17 Śārdūlavikriḍita; V. 18 Vasantatilaka; V. 19 Śārdūlavikriḍita; V. 20 Sragdharā; V. 21 Śloka (Anuṣṭubh), V. 22 Vasantatilaka; V. 23 Sragdharā; V. 24 Śikharīṇī; V. 25 Śārdūlavikriḍita; Vv. 26-27 Sragdharā; V. 28 Śārdūlavikriḍita; V. 29 Mandākrāntā; V. 30 Śārdūlavikriḍita; V. 31 Sragdharā; V. 32 Śārdūlavikriḍita; V. 33 Vasantatilaka; V. 34 Śloka (Anuṣṭubh); V. 35 Śārdūlavikriḍita; V. 36 Sragdharā; Vv. 37-39 Śārdūlavikriḍita; V. 40 Vasantatilaka Vv. 41-42 Sragdharā; Vv. 43-44 Śārdūlavikriḍita; Vv. 45-46 Vasantatilaka; V. 47 Āryā; V. 48 Śloka (Anuṣṭubh).

Summary : The inscription begins with an adoration to the god VĀSUDEVA or HARI, also called VAIKUṆṬHA. It then mentions YAŚOVARMAN probably because it was originally meant to have been a eulogy of that monarch. The genealogy of the Chandellas runs as follows—VEDHAS (Brahman); his mind-born son ATRI; his son CHANDRĀTREYA (Chandra, the Ātreya or son of Atri); in his family NANNUKA; his son VĀKPATI; his sons JAYAŚAKTI and VIJAYAŚAKTI; the latter's son RĀHILA; his son HARSHA who married the CHĀHAMĀNA princess KAṆCHHUKĀ or KAMBUKĀ; their son YAŚOVARMAN obtained military success against the GAUḌAS, KHASAS, KOŚALAS, KAŚMĪRAS, MĪTHILAS, MĀLAVAS, CHEDIS and GŪRJARAS. The same king is further described as having overcome the CHEDI RULER and also captured the hill fort of KĀLAÑJARA. Another name of Yaśovarman was LAKSHAVARMAN whose

war elephants sported in the waters of the GAṄGĀ (Jahnu's daughter) and YAMUNĀ (Kalinda's daughter). Yaśovarman installed an image of the VAIKUNṬHA form of Viṣṇu which he obtained from *Hayapati* DEVAPĀLA. The image had been secured from the KAILĀSA by the king of the BHOṬA (Tibetan) people, who gave it to his friend, the Kīra king, and from him it went to the monarch Herambapāla, the father of the above-mentioned Devapāla.—Yaśovarman's son and successor was Dhaṅga who ruled over the territory bounded by KĀLAÑJARA, BHĀSVAT (Bhāyillasvāmin) on the MĀLAVA-NADĪ (Vetravatī), the bank of the KĀLINDĪ (Yamunā), the country of the CHEDIS and GOPAGIRI (Gwalior).—The poet MĀDHAVA, son of Dedda, composed the eulogy which was engraved by *Karaṇika* JADDHA who belonged to the Gauḍa clan and was the son of Jayagūṇa.—The eulogy was written in [VIKRAMA] 1011 (954 A.D.) when VINĀYAKAPĀLA was ruling the earth (i.e. was the overlord of the Chandellas). The inscription ends with an adoration to the gods VĀSUDEVA and SAVITRĪ (Sun-god).

TEXT¹

1. ओं नमो भगवते वासुदेवाय ॥
 दधानानेकां यः किरि-पुरुषसिंहो (S*) भयजुषं
 तदाकारोच्छेद्यां तनुमसुरमुख्यानजवरात् ।
 जधान-त्रीनुग्रान्जगति कपिलादीनवतु वः
 स वैकुण्ठः कण्ठ-ध्वनि-चकित-निःशेष-भुवनः ॥ 1
 पायामुर्व्वं (र्व्वं) लि⁴-वण्चन⁵-व्यतिकरे देवस्य विक्रान्तयः
 सद्यो विस्मित-देव-दानव-नुतास्तिस्त्रिलकी⁶
2. हरेः ।
 यासु व (व्र) ह्य-वितोर्णमर्घ-सलिलं पादारविन्द-च्युतं
 धत्ते (S*) द्यापि जगत्रयैक⁷-जनकः पुष्यं स मूर्द्धना हरः ॥ 2
 देवः पातु स वः पयः-कण-भृति व्योम्नीव ताराचिते
 दंत्यासि-व्रण-लाच्छने⁸ दिविसदः संत्यज्य सर्वानपि ।
 तस्मिन्नञ्जनशैल-भित्ति-विपुले वक्ष-स्थले यस्य ताः
 पेतुमन्दर-सङ्ग-संभ्रम-वल्लक्ष्मी-कटाक्ष-च्छटाः ॥ 3

गंभीरो-

3. म्बु (म्बु) घयः शशांक-रुचिमान्भास्वत्प्रतापोज्वलो⁹
 धीरो धात्रि महान्महीधर-वराः कल्पद्रुमास्त्यागवान् ।
 आ कल्पादविकल्प-निर्मल-गुण-प्रा[मा]भिरामः¹⁰ प्रभुः
 सत्यं व्रुत¹¹ यदि क्वचित्पुनरभूत्तुल्यो यशोवर्म्मनः¹² ॥ 4
 प्रधानादव्यक्तादभवदविकारादिह महा-
 नहंकारस्तस्मादजनि जनितोपग्रह-गणः ।
 ततस्तन्मात्राणि प्रसव-
4. मलभन्त¹³ ऋ (म*)¹⁴-वशा-
 दयैतेभ्यो भूतान्यनु भुवनमेभ्यः प्रववृते ॥ 5
 इहाद्यो विद्यानां कविरखिल-कल्प-व्युपरतौ¹⁵
 परः साक्षी देवस्त्रिभुवन-विनिर्माण-निपुणः
 स विश्वेषामीश (:*) स्मित-कमल-किञ्जल्क-वसति-
 मंहिम्ना स्वेनैव प्रथममथ वेधाः प्रभुरभूत् ॥ 6
 तस्माद्विश्वसृजः पुराणपुरुषादान्नाय-धाम्नः कवे-
 यै (ऽ*) भूवन्मु-
5. नयः पवित्र-चरिताः पूर्वं मरीच्यादयः ।
 तत्रात्रिः सुषुबे निरन्तर-तपस्तीव्र-प्रभावं सुतं
 चंद्रात्रेयमकृत्रिमोज्ज्वलतर¹⁶-ज्ञान-प्रदीपं मुनि (निम्) ॥ 7
 अस्ति स्वस्ति-विद्यायिनः स जगतां निःशेष-विद्याविद-
 स्तस्यात्मोपनताखिल-[स्रु]ति¹⁷निघेर्वन्नाः¹⁸ प्रशंसास्पदं (दम्) ।
 यत्राभन्न पराक्रमेण लघुता नो चाट्टकारोद्धति-
 नाल्पाप्यंतर-सा-
6. रता न च फलप्राप्ति (:*) क्षयायात्मनः ॥ 8
 त्रस्त-त्राण-प्रगुण-मनसा[] सर्व्व-संपत्पदाना-
 मुद्युक्तानां कृत-कृतयुगाचार-पुण्यस्थितीनां (नाम्) ।
 तत्रत्यानाममल-यशसां भूभुजां का प्रशंसा
 येषां शक्तिः सकल-धरणी-ध्वंसने पालने वा ॥ 9
 तत्र क्षत्र-सुवर्ण-सार-निकष-प्रावा यशश्चन्दन-
 क्रीडालंकृत-दिक्पु-
7. रन्धि-वदनः श्री-नभुको (ऽ*) भूभुपः ।
 यस्यापूर्व्व-पराक्रम-क्रम-नमसिःशेष-विद्वेषिणः
 स[] आन्ताः शिरसावहन्नपतयः [शे]षामिवाज्ञां भयात् ॥ 10

- यस्यानंदित-वंदि-वृंद-रचित-स्तोत्र-क्रिया-प्रक्रमा-
त्स [] कान्तम्वहृ¹⁹-वैरि-वर्ग-जयिनः कंदर्प-कल्पाकृतेः ।
नाम क्षाम-तनूभृतां मृगदृशां सद्यो विधत्ते पदं
स्वान्तेषु
8. द्विषतां च रा[शिषु] व(ब)लाद्वैक्लव्यमव्याहृतं(तम्) ॥ 11
तस्मादभूदाजि-पराजितारेः
श्री-वा[क्प]तिर्वाक्पतितुल्य-वाचः ।
यस्यामला भ्राम्यति भानु-भाभिः
सहैव लोकत्रितयो (S*) पि²⁰ कीर्त्तिः ॥ 12
यस्यामलोत्पल-निषन्न²¹-किरात-योषि-
दुद्गीत-तद्गुण-कलध्वनि-रम्य-सानुः ।
क्रोडा-गिरिः शिखर-निज्झंर-वारि-पात-
ज्ञात्का-
9. र-ताण्डवित-केकिगणः स विन्ध्यः ॥ 13
तस्माद्विस्मय-धाम्नः क्षीरोद्धे²²श्चन्द्र-कौस्तुभौ यद्वत् ।
द्वावात्मजावभृतां जयशक्तिविजयशक्तिश्च ॥ 14
तयोर्द्वयोरप्यमित-प्रताप-
दावाग्नि-दग्धाहित-काननानि ।
कर्माणि रोमांच-जुषः समेताः
समूर्द्धकल्पं क्षितिपा स्तुवन्ति ॥ 15
तत्रानुजन्मा तनयं राहिलाख्यमजीजनत् ।
निद्रा-द-
10. रिद्रतां यान्ति यम्वच्चिन्त्य²³ निशि द्विषः ॥ 16
भोम-भ्राम्यदसि-स्रुचि लवदसृक्संपादिताज्यक्रिये
ज्या-निर्घोष-वषट्पदे क्रम-चरत्सरव्ध (ब्ध)-योधत्विजि ।
अश्रान्तः समराध्वरे (S*) प्रतिहत-क्रोधानिलोद्वीपिते]
[वै]रोदच्चिषि यः पशूनिव कृती मन्वेर्जु हाव द्विषः ॥ 17
श्री-हर्ष-भूपमथ भूमिभृताम्वरिष्ठः²⁴
सो (S*) सूत कल्पतरु-कल्पमन-
11. लप-सत्वः²⁵ (I*)
अद्यापि यस्य सुविकासि-यशः-प्रसून-
गन्धाधिवास-सुरभोगि दिगन्तराणि ॥ 18

यत्र श्रीश्च सरस्वती च सहिते नीति-क्रमो विक्रम-
स्तेजः सत्त्व²⁶-गुणोज्ज्वलं²⁷ परिणता क्षान्तिश्च नैसर्गिकी ।
सन्तोषो विजिगीषुता च विनयो मानश्च पुण्यात्मन-
स्तस्यानन्त-गुणस्य विस्मय-निधेः किन्नाम वस्तु स्तुमः ॥ 19
भीरुर्द्धर्मापराधे मधुरिपु-

12. चरणाराधने यः स-तृष्णः
पापालापे (s*) नभिज्ञो निजगुण-गणना-प्रक्रमेष्वप्रगल्भः ।
शून्यः पेशुन्य²⁸-वादे (s*) नृत-वचन-समुच्चारणे जातिभूकः
सर्वत्रैवं स्वभाव-प्रथित-गुणतया नाम[कः*]²⁹ स्तूयते (s*) सौ ॥ 20
सो (s*) नुरूपां सुरूपाङ्गः क[म्बु]³⁰ काख्यामकुण्ठ-घोः (i*)
सवर्णा³¹ म्विधिनोवाह चाहमान-कुलो-द्भवां (वाम्) ॥ 21
यस्याः पतिव्रत-नुलामघिरोद्भो-

13. शा
नारुन्धतो गुरुतरामभिमानीनीति ।
पत्युः समीहित-विधान-परापि साध्वी
कार्श्यन्तथा परमगादतिलज्जितेव ॥ 22
गौड-क्रीडालतासिस्तुलित-खस-व (ब) लः कोशलः कोशलानां
नश्यत्कस्मी (शमी) र-वीरः शिथिलित-मिथिलः कालवन्मालवानां (नाम्) ।
सीद[त्सा]वद्य-वेदिः कुरु-तरुषु मरुत्संज्वरो गूर्जराणां
तस्मात्तस्यां स जज्ञे नृप-कुल-

14. तिलकः श्री-यशोवर्मराजः ॥ 23
स दाता राधेयः स च शुचि-वाचा पांडु-तनयः
स शूरः पार्थो (s) पि प्रथित-महिमानः किमपि ते ।
व्यतीताः कि दू (दू) मो यदि पुन[रि]ह स्युः सचरिते³²
[हि]या नम्नी³³ कुर्युं बंदनमवल्लो[क्यै]नमधुना ॥ 24
व्रस्त-व्रातरि तत्र भूभृति नृणां क्लेशाय शस्त्र-ग्रहः
कामं दातरि सिद्ध-केलि-सुमनस्तल्पाय कल्पद्रुमाः (i*)
वित्तेशः पर-

15. मर्थ³⁴-वृद्धि-विघ्न-स्वान्तो विलासी स चे-
दास्ये तस्य सतीन्द्रुत्पल-वन-प्रोत्यं दृशामुत्सवे ॥ 25
यस्योद्योगे व (ब) लानां प्र[स]रति रजसि व्याप्त-[भे]दो (s*) [न्तराले]
स्वः-सिन्धुर्व्वं (ब्बं) द्वरोधाः पिहित-रचिरभू-द्भानुरादर्श-र[म्य]ः ।

- स[म्य]ग्देवेन्द्र-दन्ती मुदमधित वियत्साभ्रमालोच्य हन्साः³⁵
 सोत्कण्ठास्तस्थुरासीन्नयन-दशशती कूणितावृत्त-शत्रोः ॥ 26
 अन्योन्याव (ब) -
16. द्व-कोप-द्विप-कलह-मिलद्वन्द्वदण्डाभिघात-
 प्रोद्यज्वाला³⁶-कलाप-प्रसृत-हुतभुजि ज्या-घन-ध्वान-भोमे ।
 पीतासृ (क्*)-क्षीव-रक्षः-प्रम[द]-क[ल]क[ल]-ह्लाद-री[द्र-प्रहासे]
 धीरं भोते[व] लक्ष्मीः [समर-शि]रसि यं सं[भ्रमा]दालि[लिङ्ग] ॥ 27
 उत्तुङ्गाञ्जन-शैल-सन्निभ-चलन्मत्त-द्विपेन्द्र-स्थित-
 क्रुध्यद्दुर्द्धर-धन्वि-मार्गण-गण-प्रारब्ध (ब्ध) -रक्षाक्रियं (यम्) ।
 विख्यात-क्षिति-पाल-मौ-
17. लि-रचना-विन्यस्त-पादाम्बु (म्बु) जं
 संख्ये (ऽ*) संख्य-व (ब) लं व्यजेष्ट गतभीर्य[श्चे]दि-राजं हठात् ॥ 28
 लक्ष्म-च्छाया-कलुष-वपुषः कान्तिमद्दूरमि -
 - - यत्त³⁷ [स्फुरि]त-विधुरा[त्सु]न्दरं चारवि[न्दात्] ।
 य - - - U U U U U - - U - - हृ-वृत्तेः³⁸
 संभ्रान्ताभिः कथमपि मुखं वीक्ष्य वैरि-प्रियाभिः ॥ 29
 गङ्गा-निर्ज्वर-घर्घर-ध्वनि-भय-भ्राम्यत्तुरङ्ग-व्रजाः
 सद्यः-सुप्त-विवु (बु) द्व-केस-
18. रि-रव-त्रस्यत्करोन्द्राकुलाः ।
 यत्सैन्यैः प्रति-कल्प-पादपमुमा-लून-प्रसूनोच्चयाः
 प्रालेयाचल-मेखलाः कथमपि [क्रा]न्ताः श[नै]र्हिग्जये ॥ 30
 उ[च्च-प्रा]कार-भि[त्ति-स्थित-]स[मद-]शिखि]-U³⁹- -U[ना]द⁴⁰
 - - - - U - - श्लथ-[रथ]-तुरग-प्राप्त-वेगान्तरायः ।
 यस्मिन्मध्यन्दिने स्यात्तरणिरनुदिनं नीलकण्ठाधिवासं
 जप्राह क्रीडया यस्तिलकमिव भुवः
19. किञ्च कालंजराद्रि (द्रिम्) ॥ 31
 आ शस्त्रग्रहणादखण्डित-महावीर-व्रत-प्रक्रियं-
 रा वा (बा) ल्यादविलुप्त-सत्य-[समयै]रा पा[णि]पीडा-विधेः ।
 अश्रान्तार्थि-वि[तीर्ण]-पूर्ण-द्विभवंस्त[थेप्सिता]कांक्षि[भि]-
 दूर्-रोत्कर्ष-कथा-कृ[तोच्च]-⁴¹पुलकैर्यः साधुभिः स्तूयते ॥ 32

[नि]न्दामुप[मि] पुरुषान्तर-सङ्गमेन
[शान्ति]न्न जातु सतत-भ्रमण-क्रमेण ।
यस्यातिपौरुष-निरस्त-मनुष्यभावे
लोके समं⁴²

20. **अमति कीर्त्तरनिन्दितेव ॥** 33
एकैवोवाह लोकेस्मिन्पुत्र-जन्मोन्नतं शिरः ।
कम्बु⁴³का येन धीरेण देवकीव मधुद्विषा ॥ 34
शौ[यो]दाय-नयादि-निर्मल-[गु]ण-ग्रामाभिरा[मं य*]शो
[यस्या*]शेष-[विशुद्ध*]-नाथ-[ति]लक[ङ्गा]य[न्ति] सिद्ध-[स्त्रि*]यः ।⁴⁴
[तस्य स्तोत्रम]मित्र-मर्दन-रवे⁴⁵ स्पष्ट-प्रकाशोक्त-
त्रैलोक्यस्य सहस्र-संख्य-महसो दीप-प्रदानोपमं(पम्) ॥ 35
क्रोधोद्धृत्तान्तक-भ्रूकुटिल-
21. **पटु-रल(ण) उचण्ड-कोदण्ड-यष्टि-**
ज्याघात-स्फार-धोर-ध्वनि-चकित-मनः-संभ्रम-घ्रात-दृक्षु ।
स्पष्टं नष्टेषु दूरं क्वचिदपि रिपुषु क्षत्र-त्ते[जो](S*)म्बु(म्बु) राशे-
- - - -U - - U U U⁴⁶[वि]जयिन[श्चण्डदो]र्दण्ड-क[ण्डू]: ॥ 36
[यो] लक्षव[र्म]-नृप[ते*]: शरदिन्दुकान्त-
माख्यातुमिच्छति यशः-प्रसक्त⁴⁷ वचोमिः ।
दीप-प्रभा-परिचयेन विमुग्धवु(बु) द्वि-
मंध्यन्दिने दिवसनाथमदीक्षते (S*)सौ ॥ 37
22. **यन्नाक्रामदवक्र-मानस-व(ब) लि-व्याज-प्रयोगापत-**
तृथ्वी-लंघन-लब्ध(ब्ध)-साधवमघच्छेदी पदं वामनः ।
लोकालोक-शिरः-शत-प्रतिहत-ज्योतिर्विवस्वान्न य-
त्तस्य क्रामति तन्निशाकर-[महाश्री*]-स्पष्टि-[शुभ्रं] यशः ॥ 38
धीरो दिग्विजयेषु केलि-सरसी[न्ती]न्न-प्रतापं [द]घ-
न्निशेष-द्विषदव्यथोभय-तटी-विन्यस्त-सेनाभरः ।
मज्जन्मत-करीन्द्र-पंकिल-जलां श्री-लक्षवर्मा-
23. **मिध-**
श्चक्रे शक्र-समः कलिन्दतनया जह्लोः सुतां च क्रमात् ॥ 39
आस्थानेषु महीभुजां मुनिजन-स्थाने सतां सङ्गमे
ग्रामे पामर-मण्डलीषु वणिजां वी[य]ी-पथे चत्वरे ।
[अ*]ध्वन्यध्व[ग-सङ्क]यासु⁴⁸ निलये (S*)र[ण्यौ]कसां विस्मया-

- न्नित्यं [त*]द्गुण-कीर्त्तनैक-मुखराः सर्वत्र सर्वे जनाः ॥ 40
यस्यान[ने] शरदखण्ड-शशि-प्रसन्ने
कोपं व्यनक्ति हृदयस्थमरि-प्रिया-
24. णां(णाम्) ।
सिदूर-भूषण-विर्वाजतमास्य-पद्म-
मुत्सृष्ट-हार-वलयं कुच-मण्डलं च ॥ 41
तेनैतच्चारु चामीकर-कलस-लसद्भ्योम धाम व्यधापि
भ्राजिष्णु प्रांशु-वंश-ध्वजपट[-पटलां]दोलितां[भोज]-वृन्दं (न्दम्) ।
दंत्यारातेस्तुषारक्षितिधर-शिखरस्पद्धि वद्विष्णुरागा
दृष्टे यात्रासु यत्र तृदिव⁴⁹-वसतयो विस्मयन्ते समेताः ॥ 42
कैलाशा(सा)द्भोटनाथः सुहृदिति च ततः की-
25. र-राजः प्रपेदे
साहिस्तस्मादवाप द्विप-तुरग-ख(ब)लेनानु हेरम्ब(म्ब)पालः ।
तत्सूनोर्देवपालात्तमथ ह्यप[ते]ः प्राप्य नित्ये प्रतिष्ठां
वैकुण्ठं⁵⁰ कुण्डितारिः क्षि[तिधर-तिलकः श्रो-यशोवर्मराजः ॥ 43
श्री-धङ्गः स्व-[भु]ज-प्रसाधित-मही-निर्व्याज-राज्य-स्थिति-
स्तस्मादास महोदधेरिव विधुः सूनूर्जनानन्दकृत् ।
युद्धे नश्यदराति-वर्ग-सुभट-प्रस्तूयमानस्तुति-
नि-
26. त्यं नम्र⁵²-महीप-मौलि-गलित-स्रक्पूजितांघ्रि-द्वयः ॥ 44
आ कालञ्जरमा च मालवनदी-तीर-स्थिते⁵³ भास्वतः
कालिन्दी-सरितस्तटादित इतो (5*)प्या चेदिदेशावधो[ः ।*]
[आ*] [तस्मादपि]⁵⁴ विस्मयैक-निल[या]द्गोपाभिधानादिगरे-
र्यः शास्ति क्षि[ति]मायतोजित-भुज-व्यापार-लीलाजितां (ताम्) ॥ 45
यस्त्याग-विक्रम-विवेक-कला-विलास-
प्रज्ञा-प्रताप-विभव-प्रभवश्चरित्रात् ।
चक्रे कृती
27. सुमनसां मनसामकस्मा-
दस्मादकाल-कलिकाल-विराम-शंकां (काम्) ॥ 46
शब्दानुशासन⁵⁵-विदा पितृमाःव्यधत्त
दे[द्वे]न माधव-कविः स इमां प्रशस्तिं (स्तिम्) ।
यस्यामलं [कवि]-यशः कृतिनः कथासु
रोमाञ्च-कञ्चुक-जुषः परिकीर्त्तयति ॥ 47

संस्कृत-भाषा-विदुषा जयगुण-[पुत्रे]ण कौतुका[ल्लिखि]ता ।

रुचिराक्षरा प्रशस्तिः करणिक-जट्टेन गोडेन ॥

48.

पाताद्भू-

28. मि-पतिः पृथ्वी[] त्रयी-धर्मः[] प्रवर्द्धतां(ताम्) ।

नन्दन्तु गो-द्विजन्मान[] प्रजा प्राप्नोतु निर्वृतिम् ॥

49.

सम्ब(संव)त्सर-दश-शतेषु एकादशाधिकेषु सम्ब(संव)त् १०११ उत्की-

र्णा चेयं रु[प*]कार — — — — —⁵⁷ श्री[वि]ना[य]कपालदेवः⁵⁸

पालयति [वसु]धां वसुधा + + + + + + + + + +⁵⁹[।*]नमो भगवते

वासु[देव]ाय ॥⁶⁰ ॥ नमः सवि[त्रे] ॥

1. From the facsimile in *Ep. Ind.*, I. There are many cases of the omission of *visarga* according to the rule *khar-pare sari*, etc.

2. Kielhorn reads *bhaya* which may not be correct.

3. Read °*grāñ=ja*°.

4. The letters *b* and *v* are never distinguished in the record.

5. Read *vañchana*.

6. Read °*s=triloktñ*.

7. Read °*ttray=aika*.

8. Read *lāñchhane*.

9. Read °*jvalo*.

10. The *akshara mā* was originally omitted by the scribe, and is engraved above the line.

11. Read *brūta*.

12. Read °*varmmaṇaḥ*.

13. Read °*labhanta*.

14. The restoration is due to Kielhorn.

15. The word *kalpa* was originally omitted and is engraved above the line.

16. Read °*jvala*°.

17. Read *śruti*.

18. Read °*r=vvañśa*.

19. Read °*t-saṁkrāntam=bahu*.

20. Read *trītaye=pi*.

21. Read *nishāṇya*.

22. Read *kshīrābdhe*°.

23. Read *yam vichintya*.

24. Read °*bhṛitām varishthaḥ*.

25. Read *sattvah*.

26. Read *sattva*.

27. Read °*jvalam*.

28. Read *paśunya*.

29. Kielhorn suggests *kaḥ* which is very indistinct.
30. Kielhorn reads *Kāñchhukā*.
31. Read °*mṇām vi*°.
32. Read *sva-charite* which is Kielhorn's reading.
33. Read *namrī*°.
34. Read °*m-ārtha*°.
35. Read *haṁsāḥ*.
36. Read °*jjvālā*.
37. Kielhorn is inclined to read *kāntimad=dūram=indor=any-āyatta*.
38. Kielhorn is inclined to read *ch=ārha-vṛitteḥ*.
39. Kielhorn suggests *śikhi-krūra*
40. Kielhorn is inclined to read *nināda*.
41. The restoration is due to Kielhorn.
42. Kielhorn reads *samudra-gata-kīrti*° and suggests the alternative reading *samañ bhramati kīrti*°. There can be no doubt that the latter is the correct reading as *mañ* and *ti* are quite clear.
43. Kielhorn reads *Kāñchhukā*.
44. Restorations in the verse are due to Kielhorn.
45. We need not correct it to *raveḥ* which is the suggestion of Kielhorn.
46. Before this word Kielhorn wants to read *yasy=aujo na tyaramsid=bhuvana*°.
47. Read *prasarañ* which is Kielhorn's reading.
48. Kielhorn has *saṁkathā*°.
49. Read *tridiva*.
50. Vaikunṭha is a form of Viṣṇu whose description is given in the *Rūpamaṇḍana* (III. 52-53) by *Sūtradhāra Maṇḍana* (middle of the 15th century) as follows :

Vaikunṭhañ cha pravakṣyāmi so=śṣṭa-bāhur=mahābalaḥ |
Tārṣhy-āsanaś=chaturmukhaḥ kartarayo bhūtim=icchehatā ||
gadāñ khadgañ sarañ cakrañ dakṣiṇe cha chatusṭayam |
saṁkhañ kheṭaṁ dhanuñ padmañ vāme dadyāch=chatusṭayam ||

A Vaikunṭha image from Gujarat has been reproduced in *IHQ*, XVI, Plate II facing p. 530.

51. Kielhorn's text has *prastayamāna* which may be a misprint.
52. Kielhorn reads *namra*.
53. Kielhorn reads *tīrasthīte*, but suggests the reading °*sthīd=bhāsvataḥ*. Better read °*sthīter=Bhāsvataḥ*.
54. This restoration is due to Kielhorn.
55. Read *śabd-ānuśāsana*.
56. Kielhorn doubtfully reads *gu* which seems to be clear.
57. Here 10 or 12 *aksharas* cannot be read.
58. Read °*deve*.
59. Kielhorn's suggested reading is *vasudh=ānadhigatā nir'dagdha-vairibhūḥ*.
60. There is the symbol of a lotus here.

F—The Kings of Kārttikeyapura

No. 15—Pāṇdukeśvar Copper-plate Inscription of Lalitaśūra, Regnal year 22 (854 A.D.)

Pāṇdukeśvar, Garhwal District, U.P.

D.C. Sircar, *Ep. Ind.*, XXXI, pp. 277ff.

Language : Sanskrit.

Script : Siddhamātrikā.

Metres : Vv. 1-4 *Anuṣṭubh*; V. 5 *Pushpitāgrā*.

Summary : There was the illustrious NIMBARA whose son, born from the queen Nāsūdevī, was ISHTAGAṆADEVA. The latter's queen Vegādevī gave birth to LALITAŚŪRADEVA. From the city of KĀRTTIKEYAPURA, *Paramabhaṭṭāraka Mahārājādhirāja Parameśvara* LALITAŚŪRADEVA informed all the officials assembled there, together with the officers in charge of the townships inhabited by the eighteen kinds of subjects, headed by the *Rājan, Rājanaka, Rājaputra, Rājāmātya, Sāmanta, Mahāsāmanta, Ṭhakkura, Mahāmanushya, Mahākārttikritika Mahāpratihāra, Mahādanāyaka, Mahārājapramātāra, Śarabhaṅga, Kumārāmātya, Uparika, Duḥ-sādhyasādhanika, Dāsāparādhika, Chauroddharanika, Śaulkika, Gaulmika, Tadāyuktaka, Vinīyuktaka, Paṭṭakāpachārika, Āshedhabhaṅgādhi-kṛita*, superintendents of the elephant, horse and camel troops, ✓ *Dūta, Preshanika, Dāṇḍika, Dāṇḍapāśika, Gamāgamin, Khāḍḍika, Abhivaramāṇaka, Rājasthānīya, Viśhayapati, Bhogapati, Tarapati, Aśvapāti, Khaṇḍaraksha, Pratiśūrika, Sthānādhikṛita, Vartmaṭṭāla, Koṭṭapāla, Ghaṭṭapāla, Kshetrapāla, Prāntopāla, Kīśoravaḍavā-gomatishyadhikṛita, Bhaṭṭa-Mahattama*, cowherd, merchant, and foremen of guilds, down to the KHAŚA, KIRĀTA, DRAVIḌA, KALĪṄGA, GAUDA, HŪṆA, UḌRA, MEDA, ANDHRA and CHĀṆḌĀLA, to all the inhabitants, to the entire people, to the regular and irregular soldiers (or, Pāiks and Barkandāzes), etc., that some land which was in the possession of a person named Denduvāka and was lying within the jurisdiction of the administrative unit called Thappalasāri forming a part of the *vishaya* of KĀRTTIKEYAPURA was granted in favour of the god NĀRĀYAṆA-

BHAṬṬĀRAKA installed by BHAṬṬA-ŚRĪPURUṢHA in a village called GARUḌĀGRĀMA. The executor of the grant was the *Mahādānākshapatalādhikṛita* PĪṬKA. The record was engraved by Gaṅgabhadra from the draft of the original prepared by *Mahāsāndhivigrahākshapatalādhikṛita* ĀRYAṬA. The record was issued in the king's REGNAL YEAR 22, on the 15th day of the dark half of KĀRTTIKA (see below).

TEXT¹

1. सिद्धम्^२ स्वस्ति ॥ श्रीमत्कार्तिकेयपुरात्सकलामर-दि[ति]तनुज-मनुज-विभु- भक्ति-भाव- भरानमितामितोत्तमाङ्ग - संगि-विकट-मुकुट-किरीट-विटङ्क-कोटि-कोटि-श्वेतंकता-
2. नानायक-प्रदीप-दीप्त-दीधिति-पान-मद-रक्त- चरण-कमलामल-विपुल-व- (ब)ह(ल*)- किरण-केसरासार-सारिताशेष- विशेष-मोषि-धन-तमस्ते-जसस्वर्धुनी-घौत-जटाजू-
3. यस्य भगवतो धूर्जटे () प्रसादाग्निजभुजोपाज्जितो (तौ) जिजत्य-निज्जित-रिपु-तिमिर-लब्धो (ब्धो) दय-प्रकाशः दया-दाक्षिण्य-सत्य-सत्त्व-शील-शौच-शौथो दार्य-गाम्भीर्य-मर्यादार्य-वृत्तारच-
4. यं-कार्यं-वर्यादि-गुण-गणालंकृत-शरीरः महा-मुकृति-सन्तान-चीजाव-तारः कृत-युगागम-भूपाल-त्लितकीर्तिः नन्दाभगवती-चरण-कमल-कमला-सनाथ-मूर्तिः श्री-
5. निम्ब (म्ब) रस्तस्य तनयस्तत्पादानुध्यातो राज्ञी महादेवी श्री-नाशूदेवी तस्यामुत्पन्नः परममाहेश्वरः परमन्न (न्न) ह्युष्य [ः] शित-कृपाण-धारोत्-खात-मत्तेभ-कुम्भाकृष्टोत्कृष्ट-मुक्ता-
6. वली-यशः-पताकोच्छ्राय-चन्द्रिकापहसित-तारा-गणः परमभट्टारक-महा-राजाधिराज- परमेश्वर - श्रीमदिष्टगणदेवस्तस्या (स्य) पुत्रस्तत्पादानु-ध्यातो राज्ञी महादेवी श्री-
7. वेगादेवी तस्यामुत्पा (त्प)न्नः परममाहेश्वरः परमन्न (न्न) ह्युष्य [ः] [कलि]-कलङ्क- पङ्कतङ्क- मग्न-धरष्युद्धार-धारित- धीरेय-वर-वराह-च-रितः सहज-मति-विभव-विभु-विभूति-
8. स्थगिताराति-चक्र-प्रताप-दहनः अ[ति]वैभव-संभारारम्भ-[संभृत]-भीम-भ्रुकुटि-कुटिल-केस[रि]-सटा-भीत-भीतारातीभ-कलभ-भर[ः] अतुण्ड-रण- (त्*)-कृपाण-वा (वा) ण-गण-प्राण-

9. गुण-हृदाकृष्टोत्कृष्ट - सलील-जयलक्ष्मी - प्रथम-समालिङ्गनावलोकन-
वैलक्ष्य-सखेद-सुरसुन्दरी-विधूत-कर - स्व[ल]द्व[ल]य - [कु]सुम - प्रकर-
प्रकीर्णावतंस-सम्ब (संव) द्वित-कीर्त्ति-
10. वी[ज]: पृथुरिव दोर्दृष्ट-साधित-धनुर्मण्डल-व (ब) लावष्टम्भ-वस-
(श)-वशीकृत-गोपाल[ना]-निश्चलीकृत-धराधरेन्द्र: परमभट्टारक-महारा-
जाधिराज-परमेश्वर-श्रीमल्ललि-
11. तशूरदेव: कुशली। श्रीमत् कार्त्तिक (केय) पु]र-विष[ये]समुपगता[न्सर्व्वा]-
नेव नियोगस्था[न्ना]ज-राजनक³-राजपुत्र-राजामात्य-सामन्त-महासामन्त-
ठक्कुर-महामनुष्य-म-
12. हाक (का) तर्का[ति]क- म[हा]प्रतीहार]- महादण्डनायक- महाराजप्र[मा-
तार]-शरभङ्ग-[कु]माराामात्योपरिक - दुस्साध्यसाधनिक - द (दा) शाप-
राधिक-चौरोद्धरणिक-शौलिक-
13. क-गौल्मिक- तदायुक्तक - विनियुक्तक - पट्टकापचारी (रि) काशे (से) घ-
भङ्गाधिकृत-[हस्त्य]श्वोष्ट्र-व (ब) ल - व्यापृतक-दूत - प्रेषणिक-द (दा)-
ष्टिक-द (दा) ष्टपाशिक-गमागमि-खा-
14. झिकाभित्तरमाणक - राजस्थानीय - विषयपति - भोगपति - तरपत्यश्व-
पति-खण्डरक्ष-प्रति[शू]रिक-स्थानाधिकृत-वत्स (त्सं) पाल-कोट्टपाल - घट्ट-
पाल-क्षेत्रपाल-प्रा[न्त]-
15. पाल-कि[शोर-व]डवा-गोमहिष्यधिकृत-भट्टमहत्त[मा]भीर - वणिक्श्रेष्ठि-
पुरोगान्साष्टादश-प्रकृत्या (त्य) धि[ष्ठा]नीयान्खष (श)-किरात - द्रविड-
कलिङ्ग-गौ-
16. ड-हूणोड्र-मदा[न्ध]-चाण्डाल- पर्यन्तान्सर्व्व-सम्वा (संवा) सान्सम[स्त]-ज-
(जा) नप[दा]न्भट- चा[ट -सेवक]दीनन्यान्श्व (न्यांश्च) कीर्त्तितान-
कीर्त्तितानस्मत्पाद-यद्मोपजीविनः प्रतिवासि-
17. न[श्च] ब्रा (ब्रा) ह्यणोत्तरा[न्य]याहं मानयति वो (बो) धयति समा[ज्ञा]-
पयत्य[स्तु] वस्सम्बि (स्संवि) दित (म्*) उपरि-संसूचित-विषये थप्पलसा-
[रि]-प्रतिव (ब) द्व-देन्दुवाक-परिभुज्यमा-
18. न (नं) [ता]वत्स्थानं मया मातापित्तोरात्मनश्च पुष्य-यशो (ऽ*) भिवृद्धये
पवन-विघट्टिताश्वत्थ-पत्त्र-चञ्चल-त्तरङ्ग-जीवलोकमवलोक्य ज[ल]वु-
(बु) द्वु (दबु) दाकारमसार[ञ्चा]-
19. युद्धं द्वा गज-कलभ-कर्णाग्र-चपलताञ्च ल[क्ष्म्या] ज्ञात्वा परलोक-
निःश्रेयसार्थं (र्थं) संसाराण्णव-तरणार्थञ्च पुष्ये (ऽ*) ह[नि] विषु (व*) -
संक्रान्तौ ग[न्ध]-पुष्य-धूप-दीपोपलेपन-व (ब) -

20. लि-चरु-न्त्य-भेय-वाद्य-सत्त्रादि-प्रवर्तनाय खण्ड-स्फुटित-स(सं)स्करणाय भृत्य-पादमूल-भरणाय च अभिनव-कर्म-करणाय च गरुडा-ग्रामे भट्ट-श्रीपुरु-
21. षेण प्रतिष्ठापित-भगव[ते] श्री-नारायण-भट्टारकाय शासन-दानेन प्रति-पादितं प्रकृति-परिहार-युक्तमचाट-भट-प्रवेशमकिञ्चित्प्रप्राह्यमनाच्छेद्यं-
(द्यम्) आचन्द्रा-
22. कर्क-क्षिति-स्थिति-समकालिकं विषयादुद्धृत-पिण्डं स्व-सीमा- गोचर-पर्यन्तं स-वृक्षारामो-द्भेद-प्र[त्नव]णोपेतं देव-त्रा(त्रा)हाण-भुक्त-भुज्य-मान-वर्जितं(तम् ।) यतस्सु[ख] प(पा)रंपर्ये-
23. ण परिभूञ्जतश्चास्योपरि-निद्विष्टेरन्यतरंर्वा धरण-विधारण-परिपन्थना-दिकोपद्रवो मनागपि न कर्त्तव्यो(S*)[तो](S*)न्यथाज्ञा-हानौ महाद्रोहः स्यादिति । निवेशं(शः) तस्य देवस्य व(व)-
24. दरिकाश्रमीय-तपोवन-प्रतिव(व)द्ध-व्र(व्र)ह्यचारी(रि)णां स(य)त्-किञ्चित्साथ्यं(ध्यं) तत्र कर्त्तव्यं तत् स[र्व्व] व्र(व्र)ह्यचारिभिः करणीयं(यम्) । प्रवर्द्धमान-विजय-राज्य-सम्ब(संव)त्सरे द्वाविड्-श-
(विश)तितमे सम्ब(संव)त्
25. २२ कार्तिक-वदि १५⁴(1*) दूतकोत्त्र महादानाक्षपटलाधिकृत-श्री-पीऊक-
(कः) । महासन्धिविग्रहाक्षपटलाधिकृत-श्रीमदार्यटः(ट) - वचना(त्*)
टङ्कोत्कि(त्की)र्णं(र्णं) श्रीगङ्गभद्रेण ॥
व(व)हुभिर्व्व-
26. सुधा भु[क्ता] राजभिस्सगरादिभिः (1*)
यस्य यस्य यदा भूमिस्तस्य तस्य तदा फलं(लम्) (॥) 1
स्व-दत्ताम्परदत्ताम्बा(त्तां वा) यो हरेत वसुधरां(राम्) ।
षष्टिम्ब(षिष्टं व)र्ष-श(स)हस्राणि श्व-विष्ट्या⁵ जायते कृ-
27. मि(मिः ॥) 2
षष्टिम्ब(षिष्टं व)र्ष-सहस्राणि स्वर्गो तिष्ठति भूमिवः ।
अच्छेत्ता चानुमन्ता च्च(च)तान्येव नरके वसेत् । । 3
गामेक(का)ञ्च सुवर्णञ्च भूमेरप्येकमङ्गलं(लम्) ।
हृत्वा नरकमायाति यावदा-
28. भूति(त)-संप्लवः(वम्) । 4
इति कमल-दलाम्बु(म्बु)-विन्दु-लोलां
श्रियमनुचिन्त्य मन(नु)ष्य-जीवितञ्च ।
श(स)कलमिदमुदाहृतञ्च बु(बु)[द्ध्वा]
न हि पुरुषैः पर-कि(की) संयो विलोप्यः(प्याः) ॥⁶ 5

1. From impressions. See Plate in *Ep. Ind.*, XXXI.
2. Expressed by symbol.
3. The word is also found in the form *Rājānaka*, the same as *Rāṇaka* of later records.
4. Considering the palaeography of the inscription and the fact that Māgha-vadi 3, Uttarāyaṇa-saṅkrānti, year 21 of Lalitaśūra's reign, which is the date of another charter of the king, seems to correspond to the 22nd December, 853 A.D., Kielhorn was confident that the date of the present charter corresponds to the 25th September, 854 A.D. For the other inscription edited by Kielhorn, see *Ind. Ant.*, XXV, 1896, pp. 177 ff.
5. Read *vishṭhāyām* for *śva-vishṭhyā*.
6. Here there is a design indicating the end of the writing.

G—The Gāhaḍavālas

No. 16.—Chandrāvati Copper-plate Inscription of
Chandradeva, [Vikrama] year 1150 (1092 A.D.)

Chandrāvati, Varanasi District, U.P.

Daya Ram Sahni, *Ep. Ind.*, XIV, pp. 192ff. Cf. R. Nivogi, *Ind. Hist. Quart.*, XXV, pp. 36-37; D.C. Sircar, *Ep. Ind.*, XXXV, p. 202, note 6.

Language : Sanskrit.

Script : Early Nāgarī.

Metres : Vv. 1, 4-5, 15-20 *Anuṣṭubh*; Vv. 2-3, 7-8, 10-12, 22 *Vasantatilaka*; V. 6 *Śārdūlavikrīḍita*; V. 9 *Sraḡaḥarā*; V. 14 *Śālīni*; V. 21 *Mālini*.

Summary : On the destruction of the family of [Pratihāra] DEVAPĀLA, another dynasty of rulers occupied the city of KANYAKUBJA. In this family was born YAŚOVIGRAHA. His son was MAHICHANDRA, and the latter's son CHANDRADEVA conquered the GĀDHIPURA kingdom by his own prowess — *Paramabhaktāraka Mahānījādhiāja Paramēvara Paramimāheśvara* CHANDRĀDITYA-DEVA, after bathing at the SVARGADVĀRA-TĪRTHA at the confluence of the SARAYŪ and the GHARGHARĀ in Ayodhyā conferred on a body of five hundred Brāhmanas the KAṬHEHALĪ-PATTALĀ (modern Kaṭehir Pargana of the Varanasi District, U.P.) bounded by the KOLLAKANANDIVĀRA-PATTALĀ, and the GOMATĪ, BHĀGĪRATHĪ and VARAṆĀ rivers, with the exception of certain villages formerly given to temples and Brāhmanas as *vikāra* rent-free holdings, on SUNDAY the 15TH day of the DARK HALF of the month of ĀŚVINA in [VIKRAMA] 1150, on the sacred occasion of a SOLAR ECLIPSE. The village of SARISODA in the BRĪHADPŪRIHEVAĀKĀYAI-PATTALĀ was also granted in favour of the Brāhmana settlement (*Brahmapuri*). The inhabitants of the KAṬHEHALĪ-PATTALĀ and persons depending on His Majesty, such as *Rājan*, *Rājāi*, *Yuvārāja*, *Mantrin*, *Senāpati*, *Purohita*, *Dūta*, officers in charge of the *karn*, *tucaḡa*, *patāna*, *ālarasthāna*, *ciṣṭhāna*, *golu'a*, etc., were

informed of the grant. The land was granted together with its, water and dry land, hills and forests, ravines and saline wastes, stones, mines of iron and salt and with its groves of *madhūka* and mango trees, enclosed gardens, bushes, grass and pasture land. The donees were allowed to enjoy every kind of income, the due share of the produce, the *bhoga*, *kara*, *turushka-daṇḍa*, *praty-ādāya*, *viśhaya-dāna*, etc., and also *navikā-bhāṭaka* and *taradāya*. HṚIDAYADHARA, son of Śivastambha of the KĀYASTHA community, wrote the copper-plate charter.

TEXT¹

First Plate

1. [स्वस्ति ॥]
 अकुण्ठोत्कण्ठ-वंकुण्ठ-कण्ठ-पीठ-लुठत्करः ।
 संरंभः सुरतारम्भे स श्रियः श्रेयसे (ऽ*)स्तु वः ॥ 1
 आसीदशेष-नरनाथ-किरीट-कोटि-
 संघट्ट-घट्टित-लसन्मणि-पाद-पीठः ।
 श्रीदे-
2. वपाल-नृपतिस्त्रिजगत्प्रगीत-
 कुदेंदु-धाम-ह्रिम-करव-कान्त-कीर्त्तिः ॥ 2
 कालेन नाशमथ तस्य गते (ऽ*)न्ववाये
 दोर्दण्ड-विक्रम-हठाज्जित-कन्यकुब्जः (ब्जः) ।
 क्षात्रो (ऽ*)यमत्र व (ब)हु-पत्नरथानुगम्य-
 मा-
3. नोन्नतिविजयते भुवि भूप-वंशः ॥ 3
 तस्मिन्वंशे समुत्पन्नो यशोविग्रह-संज्ञकः ।
 विगृह्य य मेदिनी येन दण्ड-प्रणयिनी कृता ॥ 4
 तत्सुतो (ऽ*) भून्महीचन्द्रश्चन्द्र-धाम-निभं निजं (जम्) ।
 येनापारमकूपार-पारे
4. व्यापारितं यशः ॥ 5
 तस्याभूत्तनयो नयंकरसिकः क्रान्त-द्विषन्मण्डलो
 विध्वस्तोभ्वत-बीर-योध-तिमिरः श्री-चन्द्रदेवो नृपः ।
 येनोदारतर-प्रताप-शमिताशेष-प्रजोपद्रव-
 श्रीमद्गा-

5. धिपुराधिराज्यमसमं दोर्विक्रमेणार्ज्जितम् ॥ 6
 तीर्थानि काशि-कशिकोत्तरकोसलेन्द्र-
 स्थानीयकानि परिपालयताभिगम्य (1*)
 हेमात्मतुल्यमनिसं (शं) ददता द्विजेभ्यो
 येनांकिता वसुम-
6. ती शतशस्तुलाभिः ॥ 7
 हैमानि येन मणिभिः खचितान्यनर्घे-
 र्ततानि विष्णु-हरये च विभूषणानि ।
 काश्यां व्यभूषयदनेक-सुवर्ण-रत्नै-
 र्यश्चादिकेशव-विभोः प्रतिमां निवेश्य ॥ 8
 केशा-
7. नाकर्ष हर्षादिपहर कुचयोरंब (ब) रं भिद्धि सन्धी-
 नुद्गाढान्कंचुकस्य प्रणम चरणयोर्नू पुरासक्त-हस्तः ।
 नीवीमु-मुंच कांचीमपनय न चिरादित्यमुद्वेलेराग-
 श्चक्रे वै संकत्वो (था) नां स्व-पतिरि-
8. व रते यस्य लुटन्भटौघः ॥ 9
 दिक्चक्र-चुवि (बि) -रुचिर-प्रसरत्करो यः
 पद्माकरानसुहृदो मुकुलीकरोति ।
 अस्मं कलंक-मलिनाय जडात्मने च
 वक्राय न स्पृहयते रजनीकराय ॥ 10
9. प्राचीनमनुप्रचलितानि व (ब) लानि यस्य
 धूलीभिरंबु (बु) -घन-पंकमकार्षु रण्येः (ब्धेः) ।
 कि चौर्व्व-रोचिरचिरोष्मभिरन्तराश (स)-
 न्यादांसि पंक-गुट-पाक-पचेलिमानि ॥ 11
 क्षोणीतलं विपुलमद्रि-पतीनुद-
10. प्रा-
 नंभोनिधीनतिपृथून्ककुभां महेभान् ।
 उल्लंघा (घ्य) स (श) ऋपुर-सीम्नि यसो (शोऽ) स्ति वृद्धं
 यस्य श्रम-क्लम-भरादिव संमुमूर्च्छं ॥ 12
 रवि-शशि-कुले गुणाढ्या भारवयो राजशेखरा रेजः ।
 जगति
11. पुनरेक एव स्वामी योगीश्वरश्चंद्रः ॥ 13

- सो (S*) यं नरपति-मुकुट-मकरिका-मरकत-प्रभा-पटल-पल्लवित-पादपीठो
गजपति-गल-गज्जित-प्रलय-पचाननस्त्रिशंकु-पति-क-
12. पट-पाटन-ऋकच-पातश्चपल-पंचाल-चूल-चुवनचण-चंद्रहासो गिरिपति-
पिचु- पिण्ड- चण्ड-मारुतः कवलित-कलिकाल-कपट-पेटको निर्व्वान-
पथिक-लोपाक-दर्शनः समधिग-
13. त-सकल-दर्शन-स्वर-सपेशल-ज्ञान- संपद्विजित-मुनि-मनोवृत्तिराश्रयः श्रेय-
सामाकरः सर्व्वविद्यानामालयः कलानामाधारः सामि (स्वामी) संपदां
परमभट्टारक-महाराजाधिराज-प-
14. रमेश्वर-परममाहेश्वर - निज-भुजोपार्जित-श्री-कन्यकुब्जा (ब्जा) धिपत्य-
श्रीमच्चन्द्रादित्ये वो विजयो ॥ छ ॥ कठेहलीपत्तला-निवासिनो निखिल-
जनपदानुपगतानपि च रा-
15. ज-राज्ञी-युवराज-मंत्रि- सेनापति- पुरोहित- प्रतीहाराक्षपटलिक- भाण्डा-
गारिक-भ्रिषभनेमित्तकान्तःपुरिक-दूत-करि-तुरग-यत्तनाकरस्थान - विषय-
गोकुल-प्रमुखाधिकारि-पु-
16. रूपानपरातपि ययार्ह मानयति वो (वो) धयत्याज्ञापयति च यथास्तु वो
विदितैव तावदियमनित्यता जगतः कतिपय-दिवसावलोक-रमणीया
मध्मास-कुमुम-संपदिव सं-
17. पत (त्*) सतत-गत्वर-स्वरूपं गिरि-कटक- वाहिनी-पुलिन-वालुका-कूट-
मिव देहिनामायुरापाच-मधुराः कटक-पाकिनो दुर्जरास्तिलखला इव
विषय-भोगाः सदसदालो (कन*)-परा-
18. ङ्मुखानि स्वायँक-निष्ठानि वेश्या-विलसितानीव दुरुपचाराणीन्द्रियाणि
कतिपय-कला-विलासिनी जल-बुद्ध (बुद्ध) द- स्तवक-संपदिव] यौवन-श्री-
स्तद्विदमस्माभिरपि सकल-दर्शनावि-
19. संवादिनीभिः प्रामाणिकीभिः श्रुतिभिः परिच्छिद्य हरि-हर-कमलासन-
मुनासीरपुर-भोग-भाजनं भूमिदानमिति कृतनिश्चयं शतरकोशलाभिधा-
नायामयोध्या-

Second Plate

20. या पचाशदधिकैकादश-स (ज) त-संवत्सरे आश्विने मामि अमावस्यायां
रवि-दिने (S*) ङ्के (S*) पि मवन् ११५० आश्विन-वदि १५ रवौ सूर्यो-
पराग-पद्वर्णि जनिता-मरय-घर्घरा-

21. घमर्धणे स्वर्गद्वार-नाम्नि तीर्थे स्नात्वा विधिवन्मन्त्र-देव-मनि-मनुज-भूत-पितृगणास्तर्पयित्वा तिमिर-पटल-पाटन-पट्ट-मह[समु]ष्णरोचिष-मुपस्थाय क्षिति-जल-दहन-पवन-ग-
22. गन - यजमान - तुहिन-किरि (र) णारुण - दपुषमोषधीपति-शकल-शेखरं समभ्यर्च्य भगवतस्त्रिभुवन-त्रातुर्वामुदेवस्य पूजां विधाय प्रचुर-पायसेन हविषा हविर्भुजं हृत्वा पितृपि-
23. ष्ट-यज्ञनिर्व्वर्त्य उपरि-लिखित-पत्तला स-जल-स्थल-गिरि-गहन-गर्तोषर-पाषाण-लोह-लवणाकरा स-मधूक-चूत-वन-वाटिका-विटप-तृण-यूति-गोचर-पर्यता विमे (शे) पतो निर्दोष (दृश्य) -
24. मान-पूर्वदत्त-देव-द्विज- विकर-ग्राम-वर्जिता कोत्सकनदिवार-गत्तना गोमती-भागीरथी- वरणा-मरिद्रुश्चतुराघाट-विशुद्धा निर्दोष (दृश्य) - मान-नाना-नाम-गोत्रेभ्यश्चतुश्चरण-चानु (चतुः) श्रु-
25. ति-पाठकेभ्यः पंच-स (श) त-संख्येभ्यो द्वा (त्रा) ह्यण्यो गो-कर्ण-कृश-पूत-करतलोदक-पूर्वमापद्यसद्यनो हृदुकान्तं यावच्छासनीकृत्य प्रदत्ता तद्भ्र- (द्ब) ह्यपुरी-निवासाय वृहद्देवकागं-प-
26. तलाया मरिसोडग्राम- प्रवत्त इति मत्वा यथादीयमान-भाग-भोग-कर-तुरुत्कदण्ड-प्रत्यादाय-विषयदाण (न) -प्रभृति-समस्तादायान् तथा स्व-नौका-भाटक-तरादायानेभ्य उपने-
27. (त*) व्य (व्यान्*) उपनेष्येति ॥च्छ॥ अस्यां पत्तलायां देव-द्विज-विकर-ग्रामास्तथा देव-ग्रामाः ॥ भंडदह । उडेलडी । पणि-हली । खजुरी । तलसाम । सायी । लधुवडवि-
28. ष्टी । मलेणी । दूणा । उं धरौहा । स्वागमुग्रामार्द्ध । जिगणा । लधुकमवली । सेचलवण । चठतरा । सोणक । अधिव । उपलाइच । वृ (बृ) हत् सीउ । वृ (बृ) हत्पंचलाम । मोणदहा (।*)
29. कधिवी अणदीरी । अणदीरा । चमेख । कृण्डाम । द्विज-ग्रामाः ॥ चुदवाम-द्वादशक ॥ तलहुति । विकर-ग्रामाः । चिरिरली । सेविली । गुलवट । चडथला । दीवाक-
30. क्ष । चिलाड । भवन्ति चात्र शोका यया । सव्वनितान्भाविनः पार्थिवेन्द्रा-न्मयो भूयो याचते रामभद्रः । सामान्यो (5*) यं धर्म-सेतुर्नृपाणां काले काले पा-

31. लनीयो भवद्भिः । (1*) 14
 शंखो भद्रासनं च्छ (छ) त्रं वराश्वा वर-वारणाः ।
 भूमि-दानस्य चिह्नानि फलं स्वर्गः पुरन्दर । (1*) 15
 सर्वेषामेव दानानामेकजन्मानुगं फलम् ।
32. हाटक-क्षिति-गौरीणां सप्त-जन्मानुगं फलम् । (1*) 16
 गाम (मे) कां स्वर्णमेकं च भूमेरप्येकमंगुलम् ।
 हरभ्ररकभायाति यावदाहु (त*) -संग्लवम् । (1*) 17
 स्व-दत्तां पर-दत्तां
33. वा यो हरेत्तु वसुन्धराम् ।
 स विष्ठायां कृमिभूत्वा पितृभिः सह मज्जति । (1*) 18
 भूमि यः प्रतिगृह्णाति यस्तु भूमि प्रयच्छति ।
 उभौ तौ पुण्य-कर्म्मणौ नि-
34. यतो स्वर्गंगामिनौ । (1*) 19
 व (ब) हुभिर्व्वसुधा भुक्ता राजभिः सगरादिभिः ।
 यस्य यस्य यदा भूमिस्तस्य तस्य तदा फलम् । (1*) 20
 मंगलं महाश्रीः ॥
35. द्विजवर-नति-रक्तः सु (शु) द्व-कायस्थ-वंश्यो
 हृदयधर-समाख्यः श्री-ति (शि) वस्तांभ-सूनुः ।
 अलिखदखिल-वर्ण-व्यक्त-पंक्ति-प्रशस्यं
 नव-कि[श]लय-कान्तं ताम्रे (अमे) तद्वि (द्वि, व) जानां (नाम्) ॥ 21
36. किं तस्य चन्द्र-नृपतेर्व्वत वर्णयामो
 यस्य द्विजेंद्र-सुर-शासन-ताम्र-पट्टः ।
 उत्कीर्यमाण-निविडाक्षर-पंक्ति-[जाल]-
 वाचालितैर्व्विधर-भावमिधाय विश्वम् ॥ [Lotus symbol] 22

1. From impressions. See Plate in *Ep. Ind.*, XIV.

2. Sahni draws our attention to *Rāja-śrīr = durjarā tasya navatve bhū-
 bhujō = 'bhavat* in the *Rājatarānginī*, V. 19.

3. The rest of the inscription, lines 37-90 engraved on plates III-V, contains the names of the donees. We have not transcribed this concluding part. The text of verses 1-20 is ignored in Sahni's transcript.

No. 17—Basāhi Copper-plate Inscription of
Govindachandra issued in the reign of
Madanapāla, [Vikrama] year 1161 (1104 A.D.)

Basāhi, Etawah District, U.P.

R.L. Mitra, *JASB*, XLII, Pt. I, pp. 314ff; J.F. Fleet, *Ind. Ant.*, XIV, pp. 103f.

Language : Sanskrit.

Script : Early Nāgarī.

Metres: Vv.1-2 अनुष्टुभ्; V.3 स्रग्धरा; V.4 अनुष्टुभ्; Vv.5-6 वसन्त-
तिलक; V.7 शार्दूलविक्रीडित; Vv.8-11 अनुष्टुभ्.

Summary : In the family of the GĀHAḌAVĀLAS, there was a victorious king, the son of MAHĪALA (Mahīṭala, Mahīchandra), named CHANDRADEVA, who, when on the death of king BHOJA and king KARṆA, the world became troubled, came to its rescue, became king and established his capital of KANYĀKUBJA. His son was MADANAPĀLA whose son GOVINDACHANDRA issued commands from ASATIKĀ on the 5TH day of the BRIGHT fortnight of the month of PAUSHA in [VIKRAMA] SĀMVAT 1161 (1104 A.D.) to the *Mahattaras* and others that the village of VASABHĪ in the JĪYĀVANĪ-PATTALĀ was donated to ĀLHEKA, son of Kalpe or Kalye and grandson of Meme, after a bath in the Yamunā.—The charter was written by *Paṇḍita* VIJAYADĀSA, son of Kūke, with the permission of *Purohita* JĀGŪKA, *Mahattaka* Vālhaṇa and *Pratihāra* Gautama.

TEXT¹

1. १^२ नमो भगवते वासुदेवाय ॥
तमाद्यं सर्व्वदेवानां दामोदरं^३ उपास्महे ।
त्रैलोक्यं यस्य वक्तीव ।^४

2. क्रोडान्तस्थं वलि- त्रयी ॥ 1
वंसे⁵ गाहडवालाख्ये पभुव⁶ विजयी नृपः ।
महिम्नल-सुतः श्रीमान्नल-नाभाग-सन्नि-
3. भः ॥ 2
याते श्री-भोजभूपे विवु (बु)⁷ध-वर-वधू-नेत्र-सीमातिथित्वं
श्री-कर्णो कौत्ति-शेषं गतवति च नृपे क्षमात्यये जायमाने ।
भ-
4. त्तारं यं वरित्री⁸ त्रिदिवविभु-निभं प्रीतियोगादुपेता
त्राता विश्वसा⁹-पूर्वं समभवदिह स क्षमापतिश्चन्द्रदेवः ॥ 3
द्वि-
5. षत्क्षितिभृतः सर्वान्विधाय विवशान्वशे ।
कन्याकुब्जे (ब्जे) (S*) करोद्राजा राजधानीमनिदितां (ताम्) । 4
तेनाजनि द्विषदिला-प-
6. ति-दन्ति-सहः
क्षौणीपतिर्मदूनपाल इति प्रसिद्धः
येनाक्रियन्त व (ब) ह्यशः समर-प्रव (ब) न्धाः
सन्नत्तित-प्रहत-शत्रु-कव (ब) न्ध-व (ब) -
7. न्धाः ॥ 5
तस्मादजायत नरेश्वर-वृन्द-वञ्च-
पादारविद-युगलो ज्वलित-प्रतापः ।
क्षौणीपतीन्द्र-तिलको रिपु-रंग-भंगी
गो-
8. विदचंद्र इति विश्रुत-राजपुत्रः ॥ 6
संवत् सहस्रके¹⁰ एकषष्ट्युत्तर-शताभ्यधिके पीप-मासे शुक्ल-पक्षे पंचम्यां
रवि-दिनेऽङ्के संव-
9. त् ११६१ पीप-सु¹¹ दि ५ रवौ । अद्योहासतिकायां सकल-कल्मष-क्षय-
कारिण्यां यमुनायां स्नात्वा यथाविधानं ॥¹² मन्त्र-देव-ऋषि¹³-म-
10. नुष्य-भूत-पितृ¹⁴स्तपित्वा¹² सूर्यं मृट्टारकं सर्व्व-कर्त्तारं भगवन्तं शिवं
विश्वाधारं वासुदेवं (च*) समभ्यर्च्यं¹² हुतवहं हुत्वा ॥¹² जीयावनी-
11. पत्तलायां वसभी-ग्रामे समस्त-महत्तम-जनपदान्संबो (बो) धयति ॥¹² यथा
ग्रामो (S*) यं मया क्षेत्र-वन-मधूकाम्राकास¹⁶-पाताल-सहि-
12. तः स-दशापराध-दण्डः भाग-कूटक-दशव (बं) ध-विशति¹⁷-अठ्ठप्रस्थाक्षपटल-
प्रस्थ-प्रतीहारप्रस्थाकर-तुहकदण्ड-वरवक्षे¹⁸-हि-

13. रष्य-सर्वादाय-संयुक्तः ॥¹² पूर्वस्यां वांधमौत्र-ग्रामः पश्चिमायां वड-
थला-ग्रामः दक्षिणस्यां पुसौलि-ग्रामः उत्तरस्यां सावभद- ॥¹²
14. ग्रामः एवं चतुराघाट-विशुद्धः ।¹² माता-पित्रोरात्मनश्च यशः-पुष्य-
चिवृद्धये । जल-बुद्धु(बुद्धु)दाकारं जीवितं दान-भोग-फलां लक्ष्मी(*)
ज्ञात्वा ।¹²
15. व(ब) हृच्च-शाखिने गौतम-गोत्राय गौतम-अवितथ-अङ्गिरस²⁰-त्रिप्रवराय
मेमे-पौत्राय कल्पे²¹-पुत्राय ज्योतिर्विदे द्वा(ब्रा) ह्यण-आल्हे- ॥¹²
16. काय महाराज-पुत्र-श्रीमद्गोविंदचंद्रदेवेन उत्तरायन²²-संक्रान्ती कुश-
पूतेन हस्तोदकेन चंद्रावर्कं यावत् शासनत्वेन प्रदत्तः ॥
17. ये यास्यन्ति महीभूतो मम कुले किंवा परस्मिन् पुर-
स्तेषामेष मयाञ्जलिर्विरचितो नादेयमस्मात्कियत् ।
दूर्वा-भात्रमपि सु-धर्म-नि-
18. रता दत्तं मया पाल्यतां
वायूर्वास्यति तप्स्यति प्रतपनः श्रुत्वा मुनीनां वचः ॥ 7
व(ब) हुमिर्वसुधा भुक्ता राजभिः सगरादिभि-²³
र्यस्य यस्य
19. यदा भूमिस्तस्य तस्य तदा फलं(लम्) ॥ 8
स्वदत्तां परदत्तां वा यो हरेत् वसु(*) धरां(राम्) ।
स विष्टायां कृमिभूत्वा पितृभिः सह मज्जति ॥ 9
भूमि यः प्र-
20. तिगृह्णाति यस्तु भूमिं प्रयच्छति ।
तावुभौ पुष्य-कर्माणौ नियतं स्वर्ग-वासिनौ ॥ 10
तडागानां सहस्रेण वाजपेय-शतेन च ।
ग-
21. वां कोटि-प्रदानेन भूमि-हर्ता न शुध्यति ॥ 11
लिखितं च पुरोहित-श्री-जागूक ।¹² महत्तक-श्री-वाल्हन ।¹² प्रतीहार-श्री-
गौतम ।¹² एषां²⁵ सं-
22. मत्या पंडित-श्रीकूके-पुत्र-विजयदासेनेति ॥

1. Adapted from Fleet's transcript. Of the places mentioned, Vasabhi=modern Basāhi; Vāndhamaua=Bāndhmanu, 3 miles to the east of Basāhi; Pusauli 2 miles to the south of Basāhi; Sāvabhada=Sabhād 2½ miles to the north-west of Basāhi.

2. Symbol for *Siddham* or *Om siddhiḥ*.

3. Read °daram.

TEXT¹

1. [१^० न*]मः ।

याब्ज (ब्ज) [न्म]^२-[मु*]खाब्ज (ब्ज)-श्रीः श्रीमता (त्या) या विरोधिनी ।
तां वन्दे वाङ्मर्यां देवीं वाक्प्रपञ्च- प्रसिद्धये ।१।
एको (ऽ*) पि [गु][ण*]-स[.*]पक्काद्भिद्यते मुरजित्त्रिधा ।
यो ज[ग^३] xxxxx xxxxx [सो (ऽ*) स्तु वः] थि (शि*) ये ।२।
आक्रान्त-भूतलमघौघ-विघात-दक्षं
गं [गा*]-

2. [प]यः—परिचयेन विराजमानं (नम्) ।

पायादनन्त-मुनि-लोक-निषेवितं वो
वारीव यामुनमधोक्षज-पाद-युग्मं (ग्मम्) ।३।
[ए]का त्वं हृदयं ममाधिवसतीत्युक्तं त्वया — U —^४
— — — प्रिय-वल्लभा यदपरा^६ स्वौ (स्वो) रः-स्थले शायितां (ता)।
इत्थं कौस्तुभ-दर्पणे

3. प्रतिमितिं स्वां वीक्ष्य पद्माह यं

सासूर्यं स पराङ्मुखीमनुनयंस्तां पातु वो [मा*]धवः ।४।
त्यक्त्वासूत्रि (न्त्रि) य-विप्रयोग-विधुरा गोप्यो दिवं या ययु-
स्ता एतास्तव पूर्व्वधद्रत-मुखं प्रत्यागताः सेवितुं (नुम्) ।
इत्युक्तः फणिनः फणा-मणि-गणे दृष्ट्वात्मनो विम्बि (म्बि) ता-
न्यः सेष्यं र-

4. मय (१*) मुरारिरवतात्प्रत्याययन्वः सतां (ताम्) ।५।

नीरःधः प्रथितः पुरः पृथुतरः प्रोत्खात-भूभृत्कुलो
व्याप्तसो^५ जनित-प्रताप-बहनो (ऽ*) प्यासादिता^६ स्वोन्नतिः ।
अन्तःसारतरोऽरि-कुंजर-कर-व्याघात-दक्षोऽभव-
द्वंशस्तद्विपरीत एष [गु]हिलस्याद्धार-भू-^७

5. तो [भु]वः ।६।

अ[स्त्र]-ग्रामोपदेशंरवनत-नृपतीन्भूतलं भूरि-भूत्या
भूदेवान्भूमि-दानंस्त्रिदिवमपि मखंन्नं [न्दय]न्नन्दितात्मा ।
व्र (ब्र) ह्य-क्षत्रान्वितोऽस्मिन्समभवदसमे राम-तुल्यो विशल्यः
सौर्यादयो^८ भक्तं पट्टो रिपु-भट-विटपि-च्छेद-केली-पटोयान् ।७।
ली-

6. लाक्रा[न्त-महा]महीभृदवनिर्गोरी-कुचालि[ङ्गन]-
व्यापारंकरसो (S*) प्यभिन-⁹ हृदयो वा (बा) षैर्मनोजन्मनः ।
भास्वद्भूति-वि(भू*)षि[तः] कृतवर्जिन्नित्यं विशुद्धे [वृ]षे
तस्मात्स्था[णु]रिव व्यजायत नृपादीशान-पूर्व्वो भटः । 15।
उपहत-वृषो याचञ्जा-लम्बा(म्बा)ल्लघुत्वमुपागतः
कृत-जड-रति-
7. म्माया[च](I*)रो द्वि-जिह्व-समाश्रितः ।
हरिरहमहो ना[स्मी][त्युच्चै]र्विवाहमरि[] [म]धो-
रहसदिव यो भूपः सोऽभूदुपे[न्द्र]भटस्ततः । 16।
[कल]समुद्योतित-¹⁰ सर्व्व-भूतले
निजोदयानन्दित-भृत्य-कैरवः ।
उदीर्ण-धामा परिपुरि¹¹[पूर्ण]मण्डलः
शसीव¹² जज्ञे गुहिलस्ततो नृपः । 17०।
8. मानं मानवतां मतिं मतिमतामानन्दमान[न्दि]नां
[कोश*] [को*]शवतां व(ब)लं व(ब)लवतामुद्योगमु[द्योगिनां(नाम्) ।
सत्वं सत्व¹³वतां स्थितिं स्थितिमतां दुर्गाणि दुर्गाश्रितां यः
शौर्यादहरद्दिवषां स धनिकस्तस्मात्तजज्ञे¹⁴ प्रभुः । 19१।
कर-विहित-जय-श्रीः सत्त्वं¹⁵-शल्यावसादा-
9. दजित-नर-सहायो भीमसेनानुयातः ।
UUUUUU — ध्याद्यो (S*) यमानन्दकारी
[सुत] इव तपसोऽस्मादाउकोऽभूत्स भूयः¹⁶ । 19२।
चक्राक्रान्तारि-चक्रो हत-नरक-भयानन्दिताशेष-लोको
लक्ष्मी-लामाद्विशेष-प्रज[नि]त-परमुद्धस्त-विद्वेष-वा(बा)णः ।
सा-
10. [धू]नां सत्व¹⁷-स[क्त]ः स्थितिमुपविदधन्निग्र[हं]
पाप-[भाजा]-
[मा]म्भोधि-प्राप्त-कीर्त्तिर्मग्धुजि[दि]व ततः कृष्ण-
राजो व(ब)भूव । 19३।
प्रतिज्ञां प्राक्कृत्वोद्भूट¹⁸-करि-घटा-संकट-रणे
भटं जित्वा गौड-क्षितिपमवर्नि संगर-हृतां(ताम्)¹⁹ ।
वालादासी¹⁹ चक्रे [प्र]भु-चरणयोयः प्रण-
14. यिणीं
ततो भुपः²⁰ सो (S*) भूज्जित-व(ब)हु-रणः शंकरगणः । 19४। (*)

2. क्षमापाल-मालासु दिवङ्गतासु ।
साक्षाद्विवस्वानिव भूरि-धाम्ना
नाम्ना यशोविग्रह इत्युदारः ॥ 2
तत्सुतो (s*) भूमहीचन्द्रश्चन्द्रधाम-निभन्नज-
3. म् ।
येनापारमकूपार-प (r*) रे³ व्यापारितं यशः ॥ 3
तस्याभूत्तनयो नयैक-रसिकः क्रान्त-द्विषन्मण्डलो
विध्वस्तोद्धत-धीत (र) -योध-तिमिरः
4. श्री-चन्द्रदेवो नृपः ।
येनोदारतर-प्रताप-शमिताशेष-प्रजोपद्रवं
श्रीमद्गाधिपुराधिराज्यमसमन्दोर्विवक्रोणाज्जितम् ॥ 4
तीर्थानि का-
5. शि-कुशिकोत्तरकोशलेन्द्र-
स्थानीयकानि परिपालयताभिगम्य¹ ।
हेमात्म-तुल्यमनिशन्ददता द्विजेभ्यो
येनाङ्किता वसुमती शत-
6. शस्तुलाभिः ॥ 5
तस्यात्मजो मदनपाल इति क्षितीन्द्र-
चूडामणिद्विजयते निज-गोत्र-चन्द्रः ।
यस्याभिषेक-कलशोल्लसितैः पयोभिः
प्रक्षा-
7. लितं कलि-रजः-पटलन्धरिद्वयाः ॥ 6
यस्यासीद्विजय-प्रयाण-समये तुङ्गाचलोच्चैश्चल-
न्माद्यत्कुम्भ-पद-क्रमासम-भर-भ्रश्यन्मही-
8. मण्डले ।
चूडारत्न -विभिन्न-तालु-गलित-स्त्यानासृग्गुड्वासितः
शेषः पेष्¹वशादिव क्षणमसौ क्रोडे निलीनाननः ॥ 7
तस्मादजाय-
9. त निजायत-वा (बा)⁶हु-वल्लि-
व (ब)न्धा (व*) रुद्ध-नव-राज्य-गजो नरेन्द्रः ।
सान्द्रामृत-द्रव-मुचां प्रभवो गवां ये
गोविन्दचन्द्र इति चन्द्र इवा-

10. **म्बु (म्बु) राशेः ॥** 8
 न कथमप्यलभन्त रण-क्षमां-
 स्तिसृषु दिक्षु गजानथ वज्रिणः ।
 ककुभि व⁷भ्रमुरभ्रमु-वल्लभ-
 प्रतिभटा इव यस्य घ-
11. **टा-गजाः ॥** 9
 सो (S*) यं समस्त-राज-चक्र-संसेवित-चरणः⁸ परमभट्टारक-महाराजा-
 धिराज-परमेश्वर-परममाहेश्व (र*) -निजभुजोपाज्जि-
12. त-श्री-कन्यकुब्जा (ब्जा) धिपत्य-श्री-चन्द्रदेव - पादानुध्यात-परमभट्टारक-
 महाराजाधिराज-परमेस्वर⁹-परममाहेश्वर-श्री-मदनपा-
13. लदेव-पादानुध्यात-परमभट्टारक-महाराजाधिराज-परमेश्वर-परम-
 माहेश्वराश्वपति¹⁰-गजपति-नरपति-राजद्रथाधिप-
14. ति-विविध-विद्या-विचार-वाचस्पति - श्रीमद्गोविन्दचन्द्रदेवो विजयी
 हलदोय-पत्तलायां महसोणमौञ्ज-ग्रावा¹²-निवासिनो मि-¹³
15. खिल-जनपदानुपगतानपि राज-राज्ञी-युवराज- मन्त्रि-पुरोहित-प्रतीहार-
 सेनापति-भाण्डागारिकाक्षपटलिक-भिषग्ने¹⁴मित्तिकान्तःपु-
16. रिक-दूत-करि-तुरग-पत्तनाकरस्थान - गोकुलाधिकारि - पुरुषांश्चा¹ ज्ञा-
 पयति वो (वो) धयत्यादिशति च यथा विदितमस्तु भवतां यद्वोपरि-¹⁶
17. लिखित-ग्रामः स-जल-स्थलः स-लोह-लवणाकरः स-मत्स्याकरः स-पष्णां-
 करः स-गर्तोषरः स-मधुक-चूत-वन-वाटिका-विटप-तृण-पूति-
18. गोच (र*) -पर्यन्तः सोर्द्धा (द्धर्वा) धश्चतुराघाट-विशुद्धः स्व-सीमा-पर्यन्तः
 संवत् ११८२ माघ-सुदि १५ सनौ¹⁷ श्रीमदप्रतीहार-समावासे सोम-प्र-
19. हण-पर्वणि गङ्गायां स्नात्वा विधिवन्मन्त्र-देव-मुनि-मनुज-भूत-पितृ-गणां-
 स्तर्पयित्वा तिमिर-पटल-पाटन-पदु¹⁸-महसमृष्णरोत्रिष-
20. मुपस्थायौषधिपति-शकल-शेखरं समभ्यर्च्यं त्रिभुवन-त्रातुर्वासुदेवस्य
 पूजां विधाय हविषा हविर्भुजं हुत्वा मातापित्रोरा-
21. त्मनश्च पुष्य-यशो (S*) भिवृद्धये¹⁹ कुशलता-पूत-करतलोदक-पूर्व्व-
 मस्माभिर्व्व (र्व्व) न्धुल-गोत्राय व (व) न्धुलाघमर्षण विश्वामित्र-त्रि [प्र]
 वरा-
22. य दीक्षित-श्री-पुरुषोत्तम-पौत्राय दीक्षित-श्री-वील्हा-पूत्राय महापुरोहित-
 श्री-जागू-शर्मणे²⁰ आचन्द्रावर्क शासनीकृत्प²¹ प्रदन्तो²²
23. मत्वा यथादीयमान-भागभोगकर-प्रवर्णिकर-कूटक-प्रभृति-समस्तादायाना-
 ज्ञाविधियोभूय²¹ दास्यथ ॥ भवन्ति चात्र पुष्य-श्लो-

24. काः ॥
 भूमि यः प्रतिगृह्णाति यश्च भूमिं प्रयच्छति ।
 उभौ तौ पुष्यकर्म्मार्णौ नियतं स्वर्ग-गामिनौ ॥ 10
 शङ्खं भद्रासनं च्छत्रं²⁴ वराशवा व-
25. र-वारणाः ।
 भूमि-दानस्य चिह्नानि फलभेतत्पुरन्दर ॥ 11*
 सव्वानितान्भाविनः पार्थिवेन्द्रा-
 न्मूयो भूयो याचते रामचन्द्रः ।
 सामा (r*) न्यो (s*) यं धम्म-
26. सेतुन्मृपाणां
 काले काले पालनीयो भवद्भिः ॥ 12
 व (ब) हृभिर्व्वसुधा दत्ता राजभिः सगरादिभिः ।
 यस्य यस्य यदा भूमिस्तस्य तस्य त-
27. दा फलम् ॥ 13
 स्व-दत्तां पर-दत्तां वा यो हरेत वसुन्धरां (राम्) ।
 स [वि]ष्टायां कृमिभूत्वा पितृभिः सह मज्जति ॥ 14
 श्रीवास्तव्य-कुलो-
28. द्रुत-कायस्थोल्हण-सूनुना ।
 लिखितस्ताम्र²⁵पट्टो (s*) यं कीठणेन नृपाजयेति ॥ छ ॥ छ²⁶ ॥ 15

1. From facsimile in *Ep. Ind.*, IV.
2. Symbol for *siddham* or *Om siddhih*.
3. *Pari* appears to have been originally engraved; *ri* has later been made *re*.
4. Some records read °*dhiḡgamyā*.
5. Kielhorn corrects this to *śaisha*.
6. The letters *b* and *v* have not been distinguished.
7. Read *babhra*°.
8. Some records insert *sa cha* here.
9. Read °*śvara*.
10. Read °*pati*.
11. The Haladoya-pattalā has been mentioned in another record of Govindachandra (*JASB*, XXVII, p. 243).
12. Read *grāma*.
13. Read *nikhīla*.
14. Read *bhishag-nai*°.
15. Better construct *gatān=api chapurushān=ājñāpayati*.

16. Read *yath-o*°.
17. Read *Śanau*.
18. Read *paṭu*.
19. Kielhorn reads °*ṛḍḍaḥye*.
20. The correction °*sarmnaṇa*° is unnecessary.
21. Read °*kṛitya*.
22. Read *pradatto*.
23. Read *vidheyi*°
24. Read *chhattraṁ*.
25. Read °*s=tāmra*.
26. These are symbols indicating the end of the document. Sometimes they indicate the end of a section.

No. 19 Sahet̥h-Mahet̥h Copper-plate Inscription of
Govindachandra, [Vikrama] year 1186 (1129 A.D.)

Sahet̥h-Mahet̥h on the borders of the Gonda and Bahraich
Districts, U.P.

D.R. Sahnī, *Ep. Ind.*, XI, pp. 22ff.

Language : Sanskrit.

Script : Early Nāgarī.

Metres: V.1 अनुष्टुम् (श्लोक) ; V.2 इन्द्रवज्रा; V.3 अनुष्टुम् (श्लोक) ;
V.4 शार्दूलविक्रीडित; Vv.5-6 वसन्ततिलक; V.7 शार्दूलवि-
क्रीडित; V.8 वसन्ततिलक; V.9 द्रुतविलम्बित; Vv. 10-12 अनुष्टुम्
(श्लोक); V.13 शालिनी; Vv.14-15 अनुष्टुम् (श्लोक); V.16
वसन्ततिलक; V.17 अनुष्टुम् (श्लोक).

Summary : For genealogy, see the Kamauli plate of Govinda-
chandra.—*Paramabhaṭṭāraka Mahārājādhirāja Parameśvara Parama-
māheśvara* GOVINDACHANDRA, who was another Vāchaspati and
was the lord of three kings (or army-commanders, or possessed
the three royal titles), viz. *Aśvapati*, *Gajapati* and *Narapati*, made
a grant of the villages of BIHĀRA, Paṭṭanā, Upalaundā and
Vavvahālī in the *paṭṭalā* (district) of VĀPĀ-CHATURAŚĪTĪ, Mosādī
attached to MEYĪ and Payāsi attached to Poṭhivāra together
with water and dry land, mines of iron and salt, repositories of
fish and fields of betel vines, pits, and deserts, gardens of
madhūka and mango trees, parks, bushes, grass and pasture to
Buddha-bhaṭṭāraka and the community (Saṅgha) of Buddhist
monks residing in the great convent of JETAVANA.—The
grant was made at the request of the *Saugata-parivrājaka*
Mahāpaṇḍita ŚĀKYARAKSHITA and his disciple the *Saugata-
parivrājaka Mahāpaṇḍita* VĀGĪŚVARARAKSHITA, a resident of
the CHOḌA country.—The taxes specified as due to the donees
included *bhāga-bhoga-kara*, *pravaṇikara* and *turushka-daṇḍa*. —
The offer of the grant was conveyed to the inhabitants of the
said villages as well as to the kings, queens, *Yuvarājas*, ministers,
priests, chamberlains, generals, *Bhāṇḍāgarikas*, record-keepers,

physicians, astrologers, harem-guards, messengers and officers who were in charge of elephants, horses, towns, mines and *gokulas*.—The grant was made in [VIKRAMA] SAMVAT 1186 ĀSHĀDHA-SUDI 15, MONDAY. The date seems to be Monday, the 23RD JUNE, 1130 A D., the correct Vikrama year being 1187.

TEXT¹

1. १^२ स्वस्ति ।
 अकुण्ठोत्कण्ठ-वैकुण्ठ-कण्ठ-पीठ-लुठत्करः ।
 संरंभः सुरतारंभे स श्रियः श्रेयसे (S*) स्तु वः ॥ 1
 आसीदशीत-द्युति-वंश-जात-
 क्षमा-पाल-माला-
2. सु दिवं गतासु ।
 साक्षाद्विवस्वानिव भूरि-धाम्ना
 नाम्ना यशोविग्रह इत्युदारः ॥ 2
 तत्सुतो (S*) भून्मही[चं]द्रश्चन्द्र-धाम-निभं नि[चं](जम्) (I*)
 येनापारमकूपार-
3. पारे व्यापारितं यशः ॥ 3
 तस्याभूत्तनयो नयैक-रसिक[ः] क्रान्त-द्विषन्मण्डलो
 विध्वस्तोद्धत-वैरि-योध-तिभिरः श्री-चंद्रदेवो नृपः ।
 येनोदारतर-प्रताप-शमिताशेष-प्र-
4. जोषद्वं
 श्रीमद्गाधिपुराधिरा[ज्य]मसमं बोव्विक्रमेणाज्जितं (तम्) ॥ 4
 तीर्थानि काशि-कुशिकोत्तरकोसलेंद्र-
 स्थानीयकानि परिपालयताधिगम्य ।
 हेमात्म-तुल्यम-
5. निशं ददता द्विजेभ्यो
 येनाङ्किता वसुमती शतशस्तुलाभिः ॥ 5
 तस्यात्मजो मदनपाल इति क्षितोन्द्र-
 च्छामर्षिद्विजयते [न]ज-गोत्र-चंद्रः ।
 य[स्या]भिषेक-कलशो[ल्ल]सितैः पयोभिः
 प्रा-³

6. क्षालितं कलि-रजः- पटलं धरिद्र्याः ॥ 6
यस्यासीद्विजय-प्रयाण-समये बुद्धा⁴चलोच्चैश्चल-
न्माद्यत्कुम्भि-पद-क्रमासम-भर-भ्रश्यन्महो[मं]डलः ।
चूडारत्न-विभिन्न-तालु-
7. गलित-स्त्यानासृग्बुद्धासितः । 7
शेषः पेष-वशादिव क्षणमभूत्क्रोडे निलीनाननः ॥
तस्मादजायत निजायत-वा (बा)⁵हु-वल्लि-
व (ब) द्वावरुद्ध-नव-रा[ज्य]-गजो नरेन्द्रः ।
सांद्रा-
8. मृत-द्रव-मुचां प्रभवो गवां यो 8
गोविंदचंद्र इति चंद्र इव[ं]वु (बु) राशेः ॥
न कथमप्यलभन्त⁶ रण-क्षमा[]-
स्ति सृषु दिक्षु गजानथ वज्रिनः ।
ककुम्भि व (ब) भ्रमुर[भ्र]मु-वल्लभ-
प्रति-
9. भटा इव यस्य घटा-गजाः ॥ 9
सो (S*) यं समस्त-राज-चक्र-संसेवित-चरणः परमभट्टारक-महाराजा-
धिराज- परमेश्वर- परममाहेश्वर- निजभुजोपाज्जित-कान्यकुब्जा (ब्जा)
धिप-
10. त्य-श्रीम[च्चं]द्रदेव-पादानुध्यात-परमभट्टारक-महाराजाधिराज- परमेश्वर-
परममाहेश्वर - श्रीमा (म) (न्*) - मदनपालदेव - पा[दा]नुध्यात - परम
भट्टारक-महाराजाधिराज-पर-
11. मेश्वर- परममाहेश्वराश्वपति- गजपति-नरपति- राजत्रयाधिपति-विविध-
विद्या-विचार-वाचस्पतिः श्रीमद्गो[वि]न्द्रचंद्रदेवो विजयी ॥⁷ [Symbol]
12. वाडा-चतुरशीति-पत्तलायां विहार । पट्टना।⁸ उपलउण्डा । वव्हल्ली । मेयी-
संव (ब) द्व-मोसाडी-पोठिवार-सं[व (ब)]द्व-पयासि-ग्राम-निवासिनो
13. निखिल-जनपदानुपगतानपि (च*) राज-राज्ञी-युवराज-मंत्रि-पुरोहित-
प्र[ती]हार - सेनापति- भाण्डागारिकाक्षपटलिक-भिषग्नैमित्तिकान्तःपुरिक-
दूत-
14. करि-नुरग-पत्तनाकरस्थान-गोकुलाधिकारिणश्च पुरुषानाज्ञापयति वो-
(बो) धयत्यादिशति च यथा । विदितमस्तु भवतां यथोपरिलिखित-ग्रामाः
15. स-जल-स्थलाः स-लोह-लवणाकराः स-मत्स्याकराः स-पर्णाकराः⁹ स-गर्तोष-
[रा]ः स-मधूकाम्र-वन-वाटिका-विटप-तृण-यूति¹⁰-गोचर-पर्यन्ताः सोद्धर्वाधि-
श्चतुराघाट-विशु-

16. **द्ध-स्व-सीमापर्यन्ताः ।** संवत्सरे षडशीत्यधिकैकादश-शते¹¹ आषाढे मा[से] सोमवारे पूर्वाषाढा-नक्षत्रे पूर्णिमायां तिथौ अङ्कतो(S^*)पि संवत् ? १८६ आषाढ-
17. सु-दि १५ सोमे । अद्येह श्री-वाराणस्यां गंगायां [स्न]त्वा मन्त्र-देव-मुनि-मनुज-भूत-पितृ-गणांस्तर्पयित्वा तिमि[र]-पटल-पाटन-पटु-महसमुष्ण-रोचिष¹³ मुपस्थायौ-
18. षधिपति-शकल-शेखरं समभ्यर्च्यं त्रिभुवन-त्रातुर्वासुदेवस्य पूजां विधाय प्रचुर-पायसेन हविषा हविर्भुजं हुत्वा मातापित्रोरात्मनश्च-पुष्य-यशो(S^*)-भिवृद्धये गो-
19. कर्ण-कुशलता-पूत-करतलोदक-पूर्वम् । उत्कल-देशीय-सौगत-परिव्राजक-शाक्यरक्षित-तच्छिष्य-चोड-देशीय-सौगत-परिव्राजक-महापण्डि-
20. त-वागीश्वररक्षिताभ्यां परितोषितंरस्माभिः श्रीमज्जेतवन-महाविहार-वास्तव्य-वृ(वृ)द्धभट्टारक-प्रमुख-परमार्थ-[शा]क्य-भिक्षुसंघाय विहारान्तर-मर्याद-
21. या परिभोगार्थं महता चित्तप्रसादेनाचंद्राकर्कं पुनरपि शासनीकृत्य ग्रा[म]ा इमे षडपि दत्ता(इति*)मत्वा यथा-दीयमान-भाग-भोग-कर-प्रवनि(णि)कर-न्तु(रु*)ष्कदण्ड¹⁴-प्र-
22. भूति-सर्वादायानाज्ञा-[श्र]वण-विधेयीभूय दास्यथेति ॥
भवन्ति चार [श्लो]काः ।
भूमि यः प्रतिगृह्णाति यश्च भूमि प्रयच्छति ।
उभौ तौ पुष्य-कर्मणौ नियतौ¹⁵ स्व[र्ग]-गामि-
23. नौ ।(1*) 10
शखं [भ]द्रासन¹⁶ [छ]त्रं वराश्वा वर-वारणाः ।
भूमि-दानस्य चि[ह्ना]नि फलमेतत्पुरंदर ॥ 11
व(व)द्भुभिर्व्वसुधा दत्ता राजभिः सगरादिभिः ।
यस्य यस्य यदा भूमिस्तस्य
24. तस्य तदा [फलं](लम्) ॥ 12
सव्वनितान् भाविनः पार्थिवेन्द्रान्
भूयो भूयो याचते राम[भ]द्रः ।
सामान्यो(S^*)यं धर्म-सेतुर्नराणां
काले काले पालनीयो भवद्भिः ॥ 13
षष्टि-व-

25. ष-सहस्राणि स्व[ग] वसति भूमिदः ।
 आच्छेत्ता चानुमन्ता च तान्येव नरके वसेत् ॥ 14
 स्व-दत्तां पर-दत्तां वा यो हरेत् वसुधराम् ।
 स विष्ठायां कृमिभूत्वा
26. पि[तृभिः] सह मज्जवि¹⁷ ॥ 15
 वाताम्र-विभ्रममिदं वसुधाधिपत्य-
 मापातमात्र-मधुरा [वि]षयोपभोगाः ।
 प्र[ा]णा[स्तृ]णाग्र-जल-विन्दु-समा नराणां
 धर्मः सखा परमहो पर-लोक-याने ॥ 16
27. श्रीमद्गोविन्दचंद्रस्य भूपतेराज्ञयालिखत् ।
 ताम्रमेतत्सुरादित्यः कायस्यः सर्व-शास्त्र-वित् ॥ 17
 [Symbol]॥ ॥¹⁸ मंगलं महा-श्रीः ॥ ॥

1. From the facsimile in *Ep. Ind.*, XI.
2. Symbol for *siddham*, *Om siddhiḥ* or *siddhir=astu*.
3. Read *prakṣā°*.
4. Read *tuṅgā°*.
5. The letter *b* is denoted by the sign for *v* throughout the record.
6. Read °*labhanta*.
7. These *daṇḍas* and those in the following lines are unnecessary. The butterfly-like symbol and the four *daṇḍas* are meant for filling up the space.
8. A *daṇḍa* was engraved close to *nā*; but it seems to have been cancelled.
9. Sahni reads *sa-pallikarāḥ*; but Venkayya rightly suggests *sa-parṇ-ākārāḥ* and refers to *Ep. Ind.*, IV, p. 101, text line 17.
10. In many grants, this word occurs and is read *pūti* or *yūti*.
11. The correction *śata Āshā* is unnecessary.
12. The correction *tīthāv=āṅka°* is not required.
13. Read *rochisham=upa°*.
14. I do not find *ra* (or *ru*) on the plate: but Sahni says that there is *ra* engraved below its proper place.
15. Read *niyatam*.
16. The letter *bha* is engraved below its proper place.
17. Read *majjati*.
18. The butterfly-like symbol and the *daṇḍa* signs are employed to fill up the space.

No. 20 Sārnāth Stone Inscription of Kuma(mā)radevī, Queen of Govindachandra (c. 1114-55 A.D.)

Sārnāth, near Vārāṇasī, Varanasi District, U.P.

Sten Konow, *Ep. Ind.*, IX, pp. 323ff.; cf. D.C. Sircar, *Journ. Anc. Ind. Hist.*, VIII, pp. 303 ff.

Language : Sanskrit.

Script : Early Nāgarī.

Metres : V.1 मालिनी; V.2 स्रग्धरा; V.3 शार्दूलविक्रीडित; V.4 वसन्ततिलक; Vv.5-7 शार्दूलविक्रीडित; Vv.8-9 अनुष्टुम्भ (श्लोक); V.10 मालिनी; Vv.11-13 शार्दूलविक्रीडित; Vv.14-15 मालिनी; V.16 वसन्ततिलक; Vv.17-19 शार्दूलविक्रीडित; V.20 मालिनी; V.21 शार्दूलविक्रीडित; V.22 वसन्ततिलक; Vv.23-25 शार्दूलविक्रीडित; V.26 अनुष्टुम्भ (श्लोक).

Summary : The inscription begins with an adoration to the Buddhist goddess ĀRYA-VASUDHĀRĀ. Then it introduces the husband of the water-lilies (the Moon-god) as the progenitor of the CHHIKKORA family of Kannāḍa origin, to which VALLABHARĀJA, the lord of PĪṬHIKĀ (i.e. the Vajrāsana-pīṭha or Bodhgayā), and *Pīṭhipati* DEVARAKSHITA belonged. Devarakshita defeated the GAJAPATI. The Kshatriya MAHANA of Kannāḍa origin, who was a unique warrior of the GAUḌA country and was the governor of AṄGA, was the maternal uncle of several PĀLA kings. He defeated DEVARAKSHITA on behalf of the Pāla king RĀMA-PĀLA who was his nephew. Mahana's daughter ŚAṅKARADEVĪ was given in marriage to *Pīṭhipati* Devarakshita and gave birth to KUMA(MĀ)RADEVĪ who became the queen of king GOVINDACHANDRA, son of MADANACHANDRA and grandson of CHANDRADEVA of the KSHATRIYA family of the GAHADAVĀLAS. Govindachandra is said to have been Hari's incarnation for the purpose of protecting VĀRĀṆASĪ from the TURUSHKA (Turkish Muhammadan general).—The Buddhist queen KUMARADEVĪ built a *vihāra* (monastery) in which an image of VASUDHĀRĀ was

installed. She also set up a new image of the JINA (Buddha) and installed it in a *vihāra*. The eulogy was composed by the poet KUNDA who was a friend of the king of VAṄGA; it was engraved by Vāmana. Kunda was proficient in eight languages.

TEXT¹

1. १^२ नमो भगवत्ये आर्यवसुधाराय ॥
समवतु वसुधारा धर्म-पीयूष-धारा-
प्रशमित-व^३ (ब) ह्रु-विश्वोद्दाम-दुःखोरु-धारा ।
धन-कनक-समृद्धि भूमुं वः श्वः^४ किरन्ती
तद-
2. खिल-जन-दैन्यान्याजयन्ती^५ जगन्ति ॥
नेत्रैरुत्कृष्टितानां क्षरणमुपनयंश्चाह-चन्द्रोपलाना-
म्मान-प्रन्थिम्बि (म्बि) भिन्दन् सह कुमुदवनी-मुद्रया मानिनीनाम् ।
दधन्दुग्घाश्व (श्म) नामाम्]-
3. त-निकर-करैर्जीवयन् कामदेवं
कान्तो (ऽ*) थं कौमुदीनां स जयति जगदालोक-दीप्र-प्रदीपः ॥ 2
वंशे तस्य नमस्य-पीरुष-जुषि प्रस्फार-कीर्त्ति-त्वषि
द्राक् शौचेन सुराय]-
4. गा-मद-भुषि प्रत्यर्थि-लक्ष्मीरुषि ।
वीरो वल्लभराज-नाम-विदितो मान्यः स भूमो-भुजां
जेतासीत्पृथु-पीठिका-परितरति-प्रौढ-प्रतापोदयः ॥ 3
छिक्कोर-वंश-कुमुदोदय-पूर्ण-
5. चन्द्रः
श्री-देवरक्षित इति प्रथितः पृथिव्याम् ।
पीठी-परतिर्गर्जपतेरपि राज्य-लक्ष्मीं
लक्ष्म्या जिगाय जगदेक-मनोहर-श्रीः ॥ 4
तस्मादास पयोनिघेरिव विधु-
6. त्वाविष्य-लक्ष्मी-विधु-
नेत्रानन्द-समृद्ध-वर्द्धन-विधुः कीर्त्ति-श्रुति-श्री-विधुः ।
सौजन्यैक-निधिः स्फुरद्गुण-निधिर्गाभीर्य्य-वाराभिधि-
हंमार्द्धैत-निधिः स च[ण्डि]म-

7. निधिः शस्त्रक-विद्या-निधिः ॥ 5
दीनानामभिवाञ्छितक-फलदः प्रत्यक्ष-कल्पद्रुमो
दृप्यद्वैरि-गिरीन्द्र-भेदन-विधौ दुर्वार-वज्रश्च यः ।
कान्तान (I*) म्मद-
8. न-ञ्चरोपशमने सिद्धौषधी-पल्लवो
वा (बा) हुर्यस्य व (ब) भूव भूतल-भुजामन्तश्चमत्कारिणः ॥ 6
गोडे (S*) द्वृत-भटः स-काण्डपटिकः क्षत्रक-चूडामणिः
प्रक्षातो⁷
9. महताङ्गपः क्षिति-भुजाम्मान्यो (S*) भवन्मातुलः ।
त (.*) जित्वा युधि देवरक्षितमघात् (च्) श्री-रामपालस्य यो
लक्ष्मीं निर्जित-वैरि-रोधनतया देवीप्यमानोदयाम् ॥ 7
कन्या महन-
10. देवस्य तस्य कन्येव भूमृतः ।
सा पीठी-पतिना तेन तेनोबोढा स्वयम्भूवा⁸ ॥ 8
ख्याता शङ्करदेवीति तारेव करुणाशया ।
व्यजेष्ट कल्पवृक्षाणां लता दानीद्यमेन या ॥ 9
अ-
11. जनि कुमर⁹ देवी हन्त देवीव ताभ्यां
शरदमल-सुघाडशो¹⁰ श्चारु-लेखेव रम्या ।
दुरित-जलधि-मध्याल्लोकमुद्धर्तुं कामा
स्वयमिह करुणात्तां तारिणीवावतीर्णा ॥ 10
12. याम्बे¹¹ धाः प्रविधाय शिल्परचना-चातुर्य्य-दुर्ष्यं व्यधा-
द्यद्वक्त्रेण जितस्तुषारकिरणो ह्रीणः स स्वस्थो (S*) भवत् ।
रात्रावुद्गममातनोति मलिनो जातः कलङ्को तत-
स्त-
13. स्याः सुदरिमा¹² स विष्मय¹³ करो वाच्यः किमष्मादृशः¹⁴ ॥ 11
चित्रञ्चञ्चल-दृक्कुरङ्गम-वधू-व (ब) न्ध-स्फुरद्वागुराम्
14. विभ्राणा¹⁵ तनु-सम्पदम्प्रविलसत्कान्त्यामिकान्त-श्रिया ।
खेलत्क्षीरसमुद्र-सान्द्र-लहरी-लावण्य-लक्ष्मी-मुषं
मोषं शैलसुतामदस्य दधती सौभाग्य-गर्वेण सा ॥ 12
धर्मद्वित-मतिगुं णाहित-रतिः प्रारब्ध (ब्ध)-पुण्याचिति-

15. दर्नोदार-घृतिर्मं तङ्गज-गतिर्नो¹⁶भिरामाकृतिः ।
शास्तृ-न्यस्त-नति¹⁷ जनोदित-नुतिः कारुष्य-केलि-स्थिति-
नित्य¹⁸-श्री-वसतिः कृताघ-विहतिः स्फायद्गुणाहंकृ-
16. तिः ॥ 13
जगति गहडवाले क्षत्र-च (*) शे प्रसिद्धे-
(S*) जनि नरपति-चन्द्रश्चन्द्रमा¹⁹नामा नरेन्द्रः ।
यदसहन-नृपाणाङ्कामिनी-वाष्पवाहेः²⁰
शितितरमिदमासीद्यामुन (*) तून²¹मम्भः ॥ 14
नृ-
17. पति-मदनचन्द्रश्चण्ड-भूपाल-चूडा-
मणिरजनि स तस्माद्धि (द्वि) भ्रदेकातपत्र (भ्*) ।
घरणि-तलमनल्प-प्रौढतेडो²² (S*) नल-श्रीः
श्रियमपि च मघोनः स्व-श्रियाघो दघानः ॥ 15
वाराण-
18. सीं भुवन-रक्षण-दक्ष एको
दुष्टान्तु²³रुष्क-सुभटादवितुं हरेण ।
उक्तो हरिस्स पुनरत्र व (ब) भूव तस्मा-
द्गोविन्द चन्द्र इति प्रथिताभिधानः ॥ 16
वत्साः कामदुहां कणा-
19. नपि पयःपूरस्य पातु (*) न ते
चित्रं प्रागल्भन्त याचक-मनः-सन्तोषमित्यव्ययात् ।
त्यागैर्यस्य महीभूजः²⁴ प्रमुदिते तद्याचकानाञ्चये
स्वच्छन्दाहित-नित्य-निर्भर-पयः-
20. पानोत्सवैरासते ॥ 17
यद्विद्वेषि-महीभुजां पुरवरे प्रभ्रष्ट-हारावली-
ध्याघास्तन्मृग-पाश-व (ब) न्ध-मनसा गृह्णन्ति नैव भ्रमात् ।
व्यधाः स्रस्त-सुवर्ण-कुण्डलमहि-घ्नान्त्या
21. तदत्यायतं-
दंष्ट्रैर्द्रागपसारयन्ति च भय-प्रोत्कम्पि-हस्त-त्रजः ॥ 18
यस्योत्सन्न-विरोधि-भूपति-पुर-प्रासाद-पृष्ठोपरि
प्रत्यग्र-स्फुरद्गुण-शष्य-कवल-ध्यालोल-वाजि-

22. व्रजः ।
 आदित्यस्त्वभवत्स मन्थर-रथश्चन्द्रो (S*) पि म दो (S*) भवत्²⁵
 घास-घ्रास-विरुद²⁶-लोभ-हरिण (*) रक्षन् पतन्तस्ततः ॥ 19
 अहह कुमरदेवी तेन र (1*) जा प्रसिद्धा
 त्रि²⁷-जगति
23. परिगी (णी)ता श्रीरिवेहाच्युतेन ।
 प्रविलसदवरोधे तस्य राज्ञो (S*) ज्ञानानां
 नियतममृतरश्मेलेखिका तारकासु ॥ 20
 वीहारो²⁸ नव-खण्ड-मण्डल-मही-हारः कृतो (S*) यन्तया
24. तारिष्या वसुधारया ननु वपुर्वि (बि) भ्राणयालंकृतः ।
 यं दृष्ट्वा प्रविचित्र-शिल्प-रचना-चातुर्य्य-सीमाश्रयं
 गीर्वाणः सुदृश[ञ्च] विस्मयमगाद्द्राग्विश्वकर्मापि सः । (1*) 21
 श्री-धर्मचक्र-जि-
25. न-शासन-सन्निव (ब) ढं
 सा (या) जम्बु (म्बु) की सकल-पत्तलिवाप्रभूता²⁹ ।
 तत्तान्न-शासन-वर (*) प्रविधाय तस्यै
 दत्त्वा (त्तं) तथा शशि-रवी भ्रुवि यावदास्ताम् ॥ 22
 धर्माशोक-नराधिपस्य समये श्री-ध-
26. म³⁰-चक्रो जिनो
 यादृक् तन्नय-रक्षितः पुनरयञ्चक्रे ततो (S*) प्यद्भुतम् ।
 वीहारः स्यविरस्य तस्य च तथा यत्नादयङ्कारित-
 स्तस्मिन्नेव समर्पितश्च वसतादाचन्द्र-चण्डद्युति ॥ 23
 तत्कीर्त्तिम्य-
27. रिपालयिष्यति जनो यः कश्चिदुर्बोतले
 सा तस्याङ्घ्रि-युग-प्रणाम-परमा यूयं जिनाः साक्षिणः ।
 तस्याः कश्चिदनिश्चितो यदि यशो-व्यालोपकारी खलः³¹
 तं पापीयसमा-
28. शु शासति पुनस्ते लोकपालाः क्रुधा ॥ 24
 एकस्तीर्थिक-वादि-वारण-घटा-सङ्घट्ट-कण्ठीरवः
 साहित्योज्ज्वल³²-रत्न-रोहणगिरियों ह्राष्ट-भाषा-कविः
 ख्यातो वङ्ग-महीभजः³³
29. प्रणय-भूः श्री-कुन्द-नामा कृती
 तस्याः सुन्दर-वर्ण-गुम्फ-रचना-रम्यां प्रशस्ति व्यधात् ॥ 25

एषा प्रशस्तिकृत्कीर्णा वामनेन तु शिल्पिना ।
राजावर्त्तस्य सापत्न्यन्दधाने प्रस्तरोत्तमे ॥

26

1. From the facsimile in *Ep. Ind.*, IX.
2. Symbol for *siddham*, *siddhir*=*astu* or *Om siddhih*.
3. *V* is used for *b* throughout the record.
4. Read *svah*.
5. Venkayya suggests °*t*=*tyājayanti* which may have been intended; but *ntyā* is clear; cf. *dushātān*=*Turu*° for *dushāt*=*Turu*° in l. 18.
6. Read °*dharm-ādwaita*.
7. Read *prakhyāto*.
8. Read *svayambhuvā*.
9. The name *Kumāradevī* may have been made *Kumaradevī* owing to the requirement of the metre. Cf. *āpi māsham māsham kuryāch*=*chhando-bhaṅgam tyajed*=*girām*. But more probably this is due to her Southern origin because *Kumāra* becomes *Kumara* in South Indian pronunciation. The queen was compared to the goddess *Tāriṇī* for her dark complexion.
10. Read *sudhāmśo*°.
11. Read *yām Vedhāh*.
12. Read *sundarimā*.
13. Read *vismaya*°.
14. Read °*m*=*asmādrīśai*h.
15. Read *bibhrāṇā*.
16. Read °*r*=*netrā*°.
17. Read *natir*=*jano*°.
18. Read *sthitir*=*nitya*°.
19. Read °*ś*=*Chandra-nāmā*.
20. Read *vāhāih*.
21. Read *nūna*°.
22. Read *tejo*.
23. Read *dushāt-Turu*.°
24. Read °*bhujah*.
25. Read °*bhavād*=*ghāsa*.
26. Read *virūḍha*.
27. Read *tri-jagati*.
28. *Vihāra* is an alternative form of *vihāra*. Jambuki was a *Pattalikā*, i.e. officer in charge of the *pattalas* or documents.
29. Read *Pattalik-ā*°.
30. Read *dharmā*°.
31. Read *khalas*=*taṁ*.
32. Read °*jvala*°.
33. Read *mahibhujah*.

No. 21 Machhlīshahr Copper-plate Inscription of
Hariśchandra, [Vikrama] year 1253 (1196 A.D.)

Kotwā, Machhlīshahr Tahsil, Jaunpur District, U.P.
Hirananda Sastri, *Ep. Ind.*, X, pp. 95 ff.

Language : Sanskrit.

Script : Early Nāgarī.

Metres: V.1 अनुष्टुभ्; V.2 इन्द्रवज्रा; V.3 अनुष्टुभ्; V.4 शार्दूलवि-
क्रोडित; Vv.5-6 वसन्ततिलक; V.7 शार्दूलविक्रीडित; V.8 वसन्त-
तिलक; V.9 द्रुतविलम्बित; V.10 मालिनी; V.11 वसन्ततिलक;
V.12 शार्दूलविक्रीडित; V.13 स्रग्धरा; V.14 वसन्ततिलक; V.15
स्रग्धरा; V.16 वसन्ततिलक; Vv.17-25 अनुष्टुभ्; V.26 शालिनी;
V.27 इन्द्रवज्रा; V.28 वसन्ततिलक.

Summary : There was the illustrious YAŚOVIGRAHA. His son was MAHĪCHANDRA. His son, the illustrious *Paramabhaṭṭāraka Mahārājādhirāja Parameśvara* CHANDRADEVA, obtained the sovereignty of GĀDHIPURA or KANYAKUBJA by virtue of his own prowess. Meditating on his feet was P.M.P. MADANAPĀLA; meditating on his feet was *Aśvapati-Gajapati-Narapati-Rājatrayādhipati* P.M.P. GOVINDACHANDRA; meditating on his feet was P.M.P. etc. VIJAYACHANDRA; meditating on his feet was P.M.P. etc. JAYACHANDRA; meditating on his feet was P.M.P. etc. HARIŚCHANDRA. While residing at DHANAṀVAKRA, HARŚICHANDRA granted, after having bathed in the GANGES at the bathing Ghāṭ called CHYAVANEŚVARA, the village of PAMAHAI together with some other hamlets to one RĀHĪHĪYAKA, son of *Ṭhakkura* MADANŪ of the Kāśyapa-gotra.—The charter was written by the *Mahākṣapaṭalika Ṭhakkura* BHOGĀDITYA. The date of the grant is given as SUNDAY THE 15TH TITHI OF THE BRIGHT HALF OF THE MONTH OF PAUSHA in [Vikrama] SĀMVAT 1253 (5TH JANUARY, 1197 A.D.). About this time, the Turkish Muslims appear to have been in occupation of the cities of the Gāhaḍavala kingdom, though the Gāhaḍavala king's rule must have been acknowledged in the rural areas.

TEXT¹

1. १^३ अकुं ठोत्कंठ-वैकुंठ-कंठपीठ-लुठत्करः ।
 [संरं]भ[ः] [सुर[तारं]भे स [श्रियः श्रेयसे (S*) स्तु वः ॥ 1
 आसीदशीव (त) द्युति-वंस⁴-जातः
 क्षमापाल-मालासु दिवं गतासु ।
 सा[क्षा]द्विवस्वानि (व*) भूरि-घा[म्ना]
2. नाम्ना यसो⁵[वि]ग्रह इत्युदारः ॥ 2
 तत्सुतो (S*) भूमहीचंद्र[ः] (द्रश) चंद्रघाम-निभं निजं (जम्) ।
 येनापारमकूपार-पारे व्यापारितं यशः ॥ 8
 तस्याभूत्तनयो नयंकरसिक (:*) क्रांत-द्विषन्मण्डलो
3. वि [ध्वस्तो]द्धत-वीर-योध-तिमिरः श्री-चन्द्रदेवो नृपः ।
 येनोदारतर-प्रताप-समिताशेष⁶-प्रजोप [द्र]वं
 श्रीमद्गाधिपुराधिराज्यमसमं दोर्व्विक्रमेणार्जितं (तम्) ॥ 4
 तीर्थानि कासि-कुसिको-⁷
4. [त्त]रकोसलेन्द्र-
 स्थानीयकानि परिपालयताधिगम्य ।
 हेमात्म-तुल्यमनिशं ददता द्विजे[भ्यो]
 येनांकिता वसुम[ती] शत (श*) स्तुलाभिः ॥ 5
 तस्यात्मजो मदनपाल इति क्षिती[द्र]-
 श्चूडामणिद्विजयते निज-गो-
5. व्र-चंद्रः ।
 यस्याभिषेक-कलसोल्लसितैः पयोभिः
 प्रक्षालितं [कलि]-रजः-पटलं धरिद्व्याः ॥ 6
 यस्यासीद्विजय-प्रयाण-समये तुंगाचलोच्चैश्चल-
 न्माद्यत्कुम्भि-पदक्रमासम-भर-भ्रस्य-⁹
6. न्मही-मंडले ।
 चूडारत्न-विभिन्न-तालु-गलित-स्त्यानाश्रु¹⁰गु-द्रासितः
 शेषः पेष-वसा¹¹दिव क्षणे¹²मसौ क्रोडे विलीनाननः ॥ 7
 तस्मादजायत निजायत-वा (बा) हु¹³-वल्लि-
 वदा-¹⁴
7. वरुद्ध-[न]व-वाज्य¹⁵-गजो नरद्रः¹⁶ ।
 [सां]द्रामृत-द्रव-मुचां प्रभवो गवां यो

- गोविदचंद्र इति चंद्र इवाम्बुरासे.¹⁷ ॥ 8
 न कथमप्यलभन्त रणक्षमां-
 स्तिसृषु दिक्षु गजानय वज्रिणः ।
 क-
8. कुम्भि पत्न¹⁸मुरभ्रमु-वल्लभ-
 प्रतिभटा [इव] यस्य य¹⁹टा-गजाः । 9
 भ्रजनि विजयचंद्रो नाम तस्मान्नरे (रें)द्रः
 सुरपतिरिव भ²⁰भृत्यक्ष-विच्छेद-दक्ष (:*) ।
 भुवन-दलन-हेला-हर्म (म्यं)-हस्वीर²¹-ना-
9. री-
 नय(न)-जलद-धारा-धौत-भूलोक-तापः ॥ 10
 लोक-त्रयाक्रमण-केलि-विभृंखलानि
 [प्रख्या]त-कीर्त्ति-कवि-वर्णिगत-वैभवानि ।
 यस्य त्रिविक्रम-पद-क्रम-भांजि भान्ति
 प्रो[ज्जू]भय[न्ति] व(ब)लि-
10. राज-भयं यसांसि²² ॥ 11
 तस्माद्-द्रुत-विक्रमादथ जयचंद्राभिधानः पति-
 भूपानामवतीर्णं एष भुवनो[द्ध]ग[र]ाय नारायणः ।
 द्वेधीभावमपास्य विप्रह-रुचि धिक्कत्य²³ सान्तासयाः²⁴
 सेवन्ते यमुदग्र-
11. व(ब)न्धन-भय-ध्वंसायिनः पायिवाः ॥ 12
 ग[च्छे]न्मू[च्छामि]तु[च्छां] न य[दि] [क]वलयेत्कू[र्म]-पृष्ठाभिघात-
 प्रत्यावृत्तं²⁵ श्रमात्तो नमदखिल-फणास्वाम²⁶-वात्या-सह[श्रं]²⁷ ।
 उद्योगे यस्य धावद्धरणिधर-धुनी-निर्झ-
12. र-स्फार-धारा-
 भ्रस्य²⁸ दान-द्विपाली-व(ब)हुल-भर-गलद्धैर्य-नुद्रः²⁹ फणीन्द्रः ॥ 13
 [यस्मि]श्चलत्युदधि-नेमि-मही-जया[र्थ]
 माद्यत्करीन्द्र-[गु]रु-भार-[नि]पीडितेव ।
 याति प्रजापति-पदं स³⁰रणार्थ-
13. नी भू-
 [स्त्वं]गतुरं[ग]-निवहोत्य-रजश्छ[लेन] ॥ 14

तस्मादा³¹शीदसीम-स्वर-नुरग-खुर-क्षोद-विक्षि[प्त]-धूलि-
व्याप्त-क्षमा]-चक्रवाल-क्रम-कलित-नभो-रुद्ध-सूर-प्रकासः³² ।
सेनासं-

14. भार-संपदर-[वि]दलदिलां दोगमां तां [नरें]द्र-
श्चं[द्रार्क]-U-यि स्फुरदसम-[य]शाः श्री-हरिश्चंद्रदेवः ॥ 15
येन प्रणा[म]-पतिन³³-क्षितिपाल-मौलि-
रत्न-प्रभा-रुचिर-चारु-पदांबु[बु]-
15. जेन ।
उ[द्धं]³⁴ड-शीतकर-मंडल-पुंडरीक-
[डि]डीर-पि[डमिव] [शुभ्रय]सो³⁵ वितेने ॥ 16
सो (s*) यं सम[स्त]-राज-च[क्र-सं]सेवित-चरणः स च परमभट्टारक-म-
[हा]राजाधिराज-परमेस्वर³⁶-प[र]ममा-
16. हेस्वर³⁷-निजभुजोपाजित-[श्री]-कन्यकुब्जा (ब्जा) धिष[त्य]-श्री-चंद्रदेव-पा-
[द]ानुध्यात -परमभट्टारक-महाराजाधिराज-परमेस्वर³⁶-प[र]ममाहेस्व³⁷-
[र]- श्री-मद[न]पालदेव-[पा]दानुध्यात-परमभट्टारक-महाराजा-
17. धिराज-परमे[श्व]र-परममाहे[श्व]रा[श्व]प[ति]-गजपति - नरपति -राज-
[त्र]याधिपति-विविध - विद्या - विचार-वाचस्पति-श्री- [गो]विदचंद्रदेव-
पादानुध्यात]-परमभट्टारक-महाराजाधिराज-परमे[श्वर]-
18. परममाह³⁷[श्व]राश्वपति-गजपति-नरप[ति]-राजत्रयाधिपति - विवि[ध]-
[वि]द्या-विचार-वाचस्पति-श्री-विजयचंद्र[दे]व- पादानुध्यात-परमभट्टारक-
महाराजाधिराज-परमे[श्व]र-परममा-
19. हे[श्व]राभ्य³⁸पति-गजपति-नरपति-[राज]-त्रयाधिपति-विविध-विद्या-विचा-
[र]- वाचस्पति- श्री- जयचंद्रदेव- पादानुध्यात-परमभट्टारक- महाराजा-
धिराज-पर[मेश्व]र-परममाहे[श्व]रास्व³⁸पति-
20. गजपति-नरपति-राज[त्र]याधिपति-विविध- विद्या-विचार]- वाचस्प[ति]-
श्रीम[त्]³⁹हरि[श्चंद्र]देवो विजयो ॥ [हा]लपांगि[क-अगहल]-[महा]-
सपाटक-पमहैग्राम-निवासिनो निखिल-जनप-
21. दानुगतानपि⁴⁰ च राज-राज्ञी-यु[व]राज-[मं]त्रि-[पुरो]हित-[प्र]ती[हा]-
र-साम[न्त]-सेनापति- भांडागारिकाक्षपटलिक-भिषग्नैमि[त्ति]कान्तःपुरिक-
करि-नुरग-दूत-पत्तनाकरस्थान-[गो]कुलाधिकारि-पु-
22. रुषानाज्य⁴¹पयति [वो(बो)]धयत्यादिशति च (।*) विदितम[स्तु] भवतां
य[थोप]रि-लिखित-ग्रा]मः स-जल-स्थलः स-लोह-लवणाकरः स-म-

- [त्स्य]करः स-गर्तोवर⁴²-साम्न-मधूक-वन-विटप-वाटिका-तृ[ण]-यूति-
23. गोचर-पर्यन्तः सोद्धाघः⁴³ चतुरघाट-विसद्वः⁴⁴ स्व-सीमा-पर्यन्तः त्रिपंचा-
श⁴⁵ताधिक-द्वादशशत-संवत्सरे पौष-मा[सि] पौ⁴⁶[र्ण]मायां रवि-दिने
श्रद्धे (5*) पि संवत⁴⁷१२५३ पौ[ष]-शुदि १५ रवौ श्रद्धे श्री-
24. मत⁴⁸धनं वक्र-समावासे च्यवनेस्व⁴⁹रघट्टे गंगायां स्नात्या⁵⁰ विधि⁵¹वन्यंत्र-
देव-मुनि-[मनु]ज-[भू]तग[ण]स्तर्पा[यित्वा] नि[खि]ल-पुत्य⁵²-यसाभि[वृद्ध]ये
गोकर्ण-कुश[ल]ता-पूत-करतलोदकमस्मा[भिः]
25. कास्यपगोत्राय⁵³ ठक्कुर-सोपाल-पौत्राय ठक्कुर-मदन-पुत्राय रा[ही]ही[य]-
कार्य[भ्रा]चंद्रार्कं या[वच्छा]सनीकृत्य पि[तृ]पितापहोपाज्जित-त[ङ्का]महारा-
गाम⁵⁴ भंडारी-रतनूकेन संप्रति गु-
26. डान्तीकृत्य वृत्ति वहिःकृत्य[त्स्य] प्रदत्तो मत्वा यथा-दीयमान-भाग-भोग-
कर-प्रवणिकर-जलकर-लवणाक[र]-प[र्णा]कर-दागपसदी - दीर्घगोविष्ठा-
(?) -नियतानियत-प्रभृति-समस्तादा[या]नाज्ञाविधेयोभू-
27. य दास्यथ ॥ भवन्ति चात्र श्लोकाः ॥
भूमि यः प्रतिगृह्णाति [य]श्च भूमिं [प्र]यच्छति ।
[उ]भौ तौ पुन्य-⁵⁵कर्माणी नियतं स्वर्ग-ग[मि]नौ ॥ 17
संख⁵⁶ भद्रासनं छत्रं वरास्वा⁵⁷ वर-वारणाः (1*)
भूमि-दामस्य⁵⁹
28. चिह्नानि फलमेत[त्स्य]रंदर ॥ 18
षष्टि-वर्ष-सहश्राणि⁵⁹ [स्वर्ग] ति[ष्ठ]ति भूमिदः ।
आ[च्छे]त्ता चानु[मं]ता च तान्वेव⁶⁰ नरके वसेत्⁶¹ ॥ 19
व(ब)हुभिर्वसुधा भुक्ता राज[भिः] सगरादिभिः ।
यस्य
29. यस्य यदा भूमिस्तस्य तस्य त[दा] फलम् ॥ 20
स्व-दत्तां प[र]-दत्तां वा यो हरेद्व[सु]धरां⁶² ।
स विष्ठायां कृमि [भ्रू]त्वा पितृभिः सह मज्जति ॥
गामेकां स्वर्णमे[कं] (वा*) भूमर⁶³[ध्ये]कमंगुलं (लम्) ।
हरन्नरक-
30. मवाप्नोति यावदा[भू]त-संप्लवं (वम्) ॥ 22
तडाग (गा)नां सहस्रेण वाजपेय-शतेन च ।
गवां कोटि-प्रदानेन भूमि[हर्त्ता] न सु⁶⁴[ध्य]ति ॥ 23
वारि-हीनि]व्यरण्येषु⁶⁵ सुष्क⁶⁶-कोटर-वासिनः ।
कृस्न⁶⁷सर्पाश्च जायन्ते

31. देव-त्र(त्र)ह्य-(स्व*)-हारिणः ॥ 24
 न विषं विषमित्या[हु]र्त्रं(र्त्रं)हा(ह्य)-स्वं विषमुच्यते ।
 विषमेकाकिनं हन्ति [त्र(त्र)ह्य]-स्वं [पुत्रपौत्रिकं(कम्) ॥ 25
 सव्वनितान् भाविनः पार्थिवेन्द्रा(न्*)
 भूयो भूयो याचते राण⁶⁸[भ]द्रः ।
32. सा[मा]न्यो(ऽ*)यं धर्म-सेतु⁶⁹नृपाणां
 काले काले पालनीयो भव[ि]द्भिः ॥ 26
 यानीह दत्तानि पुरा नरेन्द्र-
 र्दानानि धर्मार्थं-यशस्कराणि ।
 निर्मा[त्य]-वान्त-प्रतिमानि तानि
 को नाम साधुः पु-
33. नराददीत ॥ 27
 वाताम्र-वि[भ्रम]मिदं वसु[धा]धिपत्य-
 सापातमात्र-मधुरा विषयोपभोगाः ।
 प्राणा[स्तृ]णा[प्र-ज]लविन्दु-समा नराणां
 धर्मः सखा परमहो परलाक⁷⁰-[या]ने ॥ 28
 लिखितं चेदं [त]ाम्र-पट्टकं महाक्षपटलिक-ठक्कुर-श्री-भोगादित्यैरिति ॥

1. Jayachchandra's Kamauli plate of Vikrama 1232 (10th August, 1175 A.D.) records a gift made by the king on the occasion of the *jāta-karman* (the birth-ceremony before the navel-string is cut) of his son Hariśchandra. Another record of Jayachchandra refers to the *nāma-karaṇa* (name-giving) ceremony of Hariśchandra, which took place on the 31st August, 1175—just three weeks after the child's birth. Hariśchandra seems to have ascended the throne after the death of his father in 1193 A.D. in the battle of Etawah against Muizuddin Muḥammad bin Sām. The Belkharā inscription dated Vikrama 1253 or 1257 is also supposed to be a record of Hariśchandra's reign. See *JASB*, 1911, pp. 763 ff.

2. From the facsimile in *Ep. Ind.*, X.

3. Symbol for *siddham*, *Om siddhiḥ* or *siddhir=astu*.

4. Read *raṁśa*.

5. Read *yaśo*°.

6. Read *śami*°.

7. Read *Kāśi-Kuśi*°.

8. Read *chūḍā°*.
9. Read *bhraśya°*.
10. Read *°srig-u°*.
11. Read *vasā°*.
12. Read *kshaṇa°*.
13. *B* has throughout been indicated by the sign for *v*.
14. Read *bandhā°*.
15. Read *rājya*.
16. Read *nareṇdraḥ*.
17. Read *°mbu-rāśeḥ*.
18. Read *babhrāmur = a²*.
19. Read *ghatā°*.
20. Read *bhūbhrit-pakṣha*.
21. Read *Hammīra* or *Hambir.*
22. Read *yasāmi*.
23. Read *dhikkṛitya*.
24. Read *sānt-āśayāḥ*.
25. Read *°vṛitta*.
26. Read *phaṇā-śvāsa*.
27. Read *sahasram*.
28. Read *bhraśya°*.
29. Read *mudraḥ*.
30. Read *saraṇ-ārthinī*.
31. Read *tasmād = āsi°*.
32. Read *prakāśaḥ*.
33. Read *patita*.
34. Read *uddamḍa*.
35. Read *yaśo*.
36. Read *parameśvara*.
37. Read *māheśvara*.
38. Read *°svar-Āśvapati*.
39. Read *śrīmad-Dhari*.
40. Read *°dān = upagātān = api*.
41. Read *°n = ājñāpayati*.
42. Read *°gartt-osharaḥ*.
43. Read *s-orddhv-ādhaḥ*.
44. Read *visuddha*.
45. Read *pañchāśad-adhika*.
46. Better read *pūrṇnimāyām*.
47. Read *saṁvat*.
48. Read *śrīmati*.
49. Read *°svara*.
50. Read *snātvā*.
51. Read *mlhvan-mantra°*.
52. Read *puṇya-yaśo°*.
53. Read *Kāśyapa*.

54. Read *grāmaṁ Bhāṇḍārī°*. The meaning of the following passage is not quite clear.

55. Read *puṇya*.
56. Read *Śaṁkhaṁ*.
57. Read *var-āśvā*.
58. Read *dānasya*.
59. Read *sahasrāṇi*.
60. Read *tāny=eva*.
61. Read *vaset*.
62. Read *hareta vasundhorām* to satisfy the metre.
63. Read *bhūme°*.
64. Read *śudhyati*.
65. Read *°shv=araṇyeshu*.
66. Read *śushka*.
67. Read *kṛishṇa*.
68. Read *Rāma°*.
69. Read *setur=ṛiṣṭā°*.
70. Read *para-loka*.

CHAPTER II

CENTRAL INDIA

A—The Pāṇḍuvamśīs

No. 22—Rājim Copper-plate Inscription of Tivara
(c. 580-95 A.D.), Regnal year 7

Rājim, Raipur District, Madhya Pradesh
Fleet, *Corp. Ins. Ind.*, III, pp. 294-96.

Language : Sanskrit.

Script : Box-headed variety of Late Brāhmī.

Metres : V. 1 अनुष्टुम् (श्लोक); V. 2 आर्या; V. 3 वसन्ततिलक;
V. 4 अनुष्टुम् (श्लोक.) V. 5 इन्द्रवज्रा; Vv. 6-8 अनुष्टुम्
(श्लोक).

Summary : From ŚRĪPURA (mod. Sirpur in the Raipur Dist., M.P.) in the 7TH YEAR of his reign, on the eighth of KĀRTTIKA, Mahārāja TĪVARADEVĀ, who was the lord of KOSALA and the son of NANNADEVĀ, the son of INDRARĀJA of the PĀṆḌU lineage, informed the residents of the village of PIMPARIPADRAKA in the PEṆṬHĀMA-BHUKTI that, on the 12th lunar day of the month of JYĒSHṬHA, the said village had been granted to BHAṬṬA BHĀVADATTA and BHAṬṬA HARADATTA who were the sons of Bhaṭṭa Gaurīdatta. The donees were allowed to enjoy the hidden treasures and deposits and *Daradrāṇaka* (?) while the *Chāṭas* and *Bhaṭas* (probably policemen and the leaders of their groups) were forbidden to enter the gift village.

TEXT¹

Seal

1. श्रीमत्ति (त्ती)वरदेवस्य कोसलाधिपतेरिदं (रम्) (1*)
2. शासनं धम्म-वृद्धयर्थं [] स्थिरमाचन्द्रतारकं (कम्) (11*) 1

First Plate

1. १^{०३}

जयति जगत्र^३य-तिलक(:*) क्षितिभृत्कुल-भवन-मङ्गल-स्तंभ(:* १)*
श्रिमत्तिवरदेवो^४ धीरेय(:*) स-

2.

कल-पुण्य-कृतां(ताम्) (॥*) 2

स्तस्ति^५ (॥*)^६श्रिपुरात्समधिगत-पञ्चमहाशब्दानेक-नत-नृपति-किरिट-^७

3.

कोटि-घृष्ट^८-चरण-नख-दर्पणो-द्भासितो(ऽ*)पि कण्ठदुन्मुख-प्रकट-रिपु-
राज-लक्षिम-^९

4.

केशपाशाकर्षण-दुर्ललित-पाणिपल्ल(वो*) निशित-निस्तृड्^{१०}श-घन-घात-
पातितारि-द्विरद-कु-

5.

म्भ-मण्डल - गलद्व^{११}हल - शोणित - सदासिक्त - मुक्ताफल-प्रकर-मण्डित -
रणाङ्गण-

6.

^{१२}द्विविध-रत्न-संभ[र-त्नाभ-त्तोभ- विजृम्भमाणारि-क्षारवारि-वाडवा-
नलश्चन्द्रोदय इवाकृत-

7.

करोद्वेगः क्षिरोद^{१३} इवाद्वि^{१४}भूतानेकातिशायि-रत्न-सम्पत् गरुत्मा-
निव भुजङ्गोद्धार-चतुर(:*)

8.

परामृष्ट-गत्र^{१५}-कलत्र-नेत्रांजन-कोमल-कपोल-कुङ्कु-मपत्र-भङ्गत् शिष्टा-
चार-व्यवस्था-^{१६}

9.

परिपालनेक-दत्त-चित्त(:*) (१*) अपि च प्राक्तने तपसि यशसि रहसि
चेतसि चक्षुषि ब[पु]-^{१७}

Second Plate, First Side

10.

षि च पूजितो जनेनाक्लिष्टतया नितान्तमवितृप्तो गूडो^{१८} गाड-^{१९} स्वच्छ-
प्रसन्नयद^{२०}-

11.

नेन चालङ्कृत(:*) स्वामि-भवन^{२१}प्यबहु-त्पनो(ऽ*)नुज्जितः कु-तृष्णो-
(ऽ*)पि नितान्त-त्या-

12.

गि^{२२} रिपुजन-प्रचण्डो(ऽ*)पि सोम्य^{२३}-दर्शानो भूति-विभूषणो(ऽ*)व्यपहृषः
स्वभाव(तः*) कि-

13.

ञ्चासन्तुष्टोऽधर्माजने न सम्पल्लाभे स्वल्प(:*)क्रोधे न प्रभावे लुब्धो
यशसि न प-

14.

र-वित्तापहारे स[क्त].^{२४} सुभासितेषु^{२५} न कामिनि-कृडासु^{२६} प्रतापानल-
दग्धाशेष-

15.

रिपुकुल-तूलराशिस्तुहिनशिलाशैल-धवल-यशोराशि-प्रकाशित-दिगन्त(:*)
कान्त(:*) प्रकृत्या

16. शि²⁷ मदिन्द्रबल-सूनोरलङ्कृत-पाण्डुवङ् शस्य श्रि-नन्नदेवस्य तनयप्राप्तः²⁸
स्वपुन्य-²⁹
17. संभार- प्रस³⁰मिता शेष-जगदुपद्रवः स्व-प्रज्ञा-शूचि³¹-समुद्धृताखिल-
कण्टकः पर-
18. मवैष्णवो मातापितृ-पादानुध्यातः श्री-महाशिव-तिरराजः³³ कुशली ॥
पेण्ठामभुक्तिय-

Second Plate, Second Side

19. पिम्परिपद्रके ब्राह्मणां³⁴ संपूज्य प्रतिवासिनः समाज्ञापयति (1*) विदि-
तमस्तु
20. भवतां यथास्माभिरयं ग्रामो यावद्रवि-शशि-तारा-किरण-प्रतिहत-
घोरान्धकारं ज-
21. गदवतिष्ठते तावदुपभोग्यः(*) स-निधिः सोपनिधिः³⁵रचाट-भ[ट]-
प्रवेश³⁶ दा-
22. रद्रणक-सर्व्व-करादान-समेतो [माता]-पित्रोरात्मनश्च पुण्याभिवृ³⁷द्धये
भा-
23. रद्वाज-सगोत्र-वाजसनेय-माध्यन्दिन-भट्ट-गौरिदत्तपुत्र-भट्ट-
24. भवदत्त-भट्ट-हरदत्ताभ्यां ज्येष्ठ-द्वादश्यामुदक-पूर्वं प्रतिपादित इ-
25. त्यवगम्य भवद्भिर्यथोचितमस्मै³⁸ भोग-भागमुपनयद्भिः सुखम्प्रति-
26. वस्तव्यमिति³⁹ ॥ भाविनश्च भूमिपालानुद्दिश्येदमभिधीयते (1*)
भूमि-प्र-
27. दा दिवि ललन्ति पतन्ति हृन्त⁴⁰
हृत्वा महि⁴¹ नृपतयो नरके नृशङ्साः(शंसाः) (1*)

Third Plate

28. एतद्वय⁴² परिकलय्य चलाञ्च लक्ष्मि-⁴³
मायुस्तथा कुरुत यद्भवतामभिष्ट[.]⁴⁴ (॥ *) 3
29. अपि च (1*)
रक्षा-पालनयोस्तावत्फलं सुगति-दुर्गति(ती) (1*)
को नाम स्वर्गमुच्छृज्य⁴⁵
नरकं प्रतिपद्यते (॥*) 4
30. व्यास-⁴⁶गितांश्चात्र श्लोकानुदाहरन्ति⁴⁷ (1*)
अग्नेर(प*)त्यं प्रथमं

31. सुवर्णं
भूर्वेणवि⁴⁸ सूर्य्य-सुताश्चः गावः (1*)
दत्ता⁴⁹ त्रयस्तेन भवन्ति लोका
यः काञ्चनं गा-
32. उच्च महि[ञ्च]⁵⁰ दद्यात् (11*) 5
षष्टि-वर्ष-सहस्राणि स्वर्गं मोदति भूमिदः (1*)
आक्षेप्ता
33. चानुमन्ता च तान्येव नरके वसेत् (11*) 6
बहुभिवंसुधा दत्ता राजभिः सगरादिभिः (1*)
34. यस्य यस्य भूदा भूमि⁵¹ तस्य तस्य तदा फलं (लम्) (11*) 7
स्व-दत्तां पर-दत्तां बा⁵² यत्राद्रक्ष
35. युधिष्ठिरः⁵³ (1*)
महि⁵⁴ महिमतां श्रेष्ठ दाना⁵⁵ श्रेयो (S*) नुपालनमिति ॥ 8
प्रवर्द्धमान-
36. विजय-राज्य-सम्बत्सुरु⁵⁶ ७ कर्त्तिक-दिवसु अष्ट(ष्ट) मु ८ (11*)

1. From the facsimile in *Corp. Ins. Ind.*, III.
2. The *āñji* symbol indicating *siddham*, *Om siddhiḥ* or *siddhir=astu*.
3. Read *jagat-traya*.
4. Read *Śrīmat-Tivara*°. Long *ī* sign has been used only in a few cases in the record. The subscribed sign looks more like *r* than *ri*.
5. Read *svasti*.
6. Read *Śrīpurā*°.
7. Read *kiriṭa*.
8. Read *ghṛishṭa*.
9. Read *lakshmi*.
10. Read *nistriṃśa*.
11. Read *galad-bahala*.
12. Fleet suggested the correction *iridha*.
13. Read *kshiroda*.
14. Read *iv=āvi*°.
15. Read *śatru*.
16. Read *vyavasthā*.
17. Read *vaṇpushi*.
18. Read *gūdhā*.
19. Read *gāḍha*°.
20. Read *vadanena*.
21. Read *bhavane=py-a*°.
22. Read *tyāgi*.
23. Read *saumya*.

24. Read *suklah*.
25. Read *subhāshiteshu*.
26. Read *kāmūnī-kṛidāsu*.
27. Read *śrīmad-I^c*.
28. Read *vam^casya śrī-Vannadevasya tanayah prāpta-sakala-Kōsal-ādhipatyah* (cf. *Ep Ind.*, VII, p. 105, text line 19). The defective passage in our record led Fleet to suggest that Tivara was an adopted son of Nanna.
29. Read *puṇya*.
30. Read *praśamīta^o*.
31. Read *sūcī*.
32. Read *śrī*.
33. Read *Tivaraarāja*.
34. Read *Bāhmanān*.
35. Read *ndhin = a-chāṭa^o*.
36. Read *prave^o*.
37. Read *vidhaye*.
38. The correct word would be *ābhyām*, not *asmat*.
39. Read *vastat^o*.
40. Read *hanta*.
41. Read *mahīm*.
42. Read *etad = d. ayaṁ*.
43. Read *Lakshmī*.
44. Read *m = abhishṭam*.
45. Read *m = utsṛijya*.
46. Read *Vyāsa-gītā^o*.
47. Fleet's transcript has *n = udīnāharanti*.
48. Read *shnavī*.
49. Read *dattās = traya^o*.
50. Read *mahīn = cha*.
51. Read *bhūms = tasya*.
52. Read *vā*.
53. Read *Yudhishṭhira*.
54. Read *mahīm*.
55. Read *dīnāch = chhr. yo^o*.
56. The *u* ending of *samvatsara*, *divasa* and *ashṭama* seems to be a vernacular termination as in Telugu. Better read *samvatsare 7 Kārttikā-divase^o = shtamē 8*.

B—The Śailas

No. 23—Ragholi Copper-plate Inscription of Jayavardhana II, Regnal year 3

Ragholi, Balaghat District, Madhya Pradesh
Hiralal, *Ep. Ind.*, IX, pp. 44 ff.

Language : Sanskrit.

Script : Siddhamātrikā of about the 8th century A.D.

Metres : Vv. 1-3 शार्दूलविक्रीडित; V. 4 इन्द्रवज्रा; Vv. 4-5 वसन्ततिलक; Vv. 6-8 अनुष्टुम्भ (श्लोक).

Summary : The charter was issued by king JAYAVARDHANA from the city of ŚRĪVARDHANAPURA.—There was a king named ŚRĪVARDHANA in the ŚAILA dynasty; he was probably a devotee of JAYEŚA of Mt. KAILĀSA. His son was PṚITHUVARDHANA who conquered the country of the GURJARAS; in his family was born SAUVARDHANA; one of his three sons obtained a tract of land after having killed the PAUNḌRA king; another of the brothers killed the king of Kāśi and occupied the enemy's land; his son JAYAVARDHANA I killed the king of the VINDHYA and settled in the enemy's territory; his son was ŚRĪVARDHANA II, the lord of the VINDHYA; his son was JAYAVARDHANA II.—*Mahārājādhirāja Parameśvara Jayavardhana II*, called *Sakala-Vindhyādhipati*, addressed his subordinates and subjects in respect of the grant of the village of KHADDIKĀ in the KAṬERAKA-VISHAYA in favour of the god ĀDITYA-BHAṬṬĀRAKA (Sun-god) installed by CHAṬṬULLIHA, on the occasion of the FULL MOON OF KĀRTTIKA. The charter was written by Mahāchaṇḍapāla on the 30TH DAY OF KĀRTTIKA IN THE KING'S 3RD REGNAL YEAR.

TEXT¹

Seal

- 1 श्री जयव-
- 2 द्वन्द्वदेवस्य (॥*)

First Plate

1. १^२ स्वस्ति (॥*) श्रीवद्वन्द्वपुरात् (॥*)
कैलासाचल-तुङ्ग-शृङ्ग-
2. विपुल-द्रोणी-जयेश^३-प्रभुः
प्रख्यातो भुवि शैलवं-
3. श-तिलकः श्रीवनोवद्वन्द्वनो^४ यो नृपः ।
तत्पुत्रः पृथुव-
4. द्वन्द्वो निज-भुज-व्याकृष्ट-खड्ग[ः] मुया^५
देशं गौर्जरमास-
5. साद सहसा विक्रांतिभिर्यस्ततः ॥ 1
तद्वंश-प्रभवो
6. व्यजीजनदलं सोवद्वन्द्वनो^६ भूपति-
भू-चक्र-क्र-
7. म-लच्छ (ब्ध)-विक्रम-यशः पुत्र-त्रयं त्वौरसं (सम्) ।
ते-
8. षामुज्जित-वैरि-दारण-पटुं पौण्ड्राधिपं क्षमाप-
9. ति-
हृत्वेको विषयं तमेव सकलं जग्राह शौ-
10. र्यान्वितः ॥ 2
ताभ्यामन्यतमो विहृत्य सहसा द-
11. पौद्धतं दारुणं
काशिं काशि-नराधिपं सित-

Second Plate, First Side

12. गुणो जग्राह जेता द्विषां (षाम्) ।
तत्पुत्रो जयवद्वन्द्वे

13. ति-वचसा ख्यातो वरो भूभृतां
विन्ध्ये विन्ध्य-नरेशमेव
14. सुचिरं हत्वा चकार स्थितिं (तिम्) ॥ 3
मातङ्ग-दान-क्षत-दीन-चे-
15. ष्टः
स(सं) वद्वितानेक-विशाल-वंशः ।
विन्ध्योऽश्वरो विन्ध्य
16. इवाचल-श्रीः
श्रीवर्द्धनस्तस्य सुतो बभूव ॥ 4
तस्या-
17. त्मजः सकल-वैरि-विनाश-दक्षो
जातो महा-
18. गुण-निधिर्जयवर्द्धनाहयः ।
लक्ष्मी-प्रगाढ-
19. परिरंभण-पीडिताङ्गं
दृष्ट्वा दिवं यमगमत्पर-
20. वेव कीर्त्तिः ॥ 5
परममाहेश्वरो मातापितृ-पादा-
21. नुध्यातः सकल-विध्याधिपतिः महाराजाधिरा-
22. ज-परमेश्वर-श्री-जयवर्द्धनदेवः कुशली

Second Plate, Second Side

23. कटेरक-विषयीय-खट्टिकायां ब्रा(ब्रा)ह्मणा(न्*)संपूज्य प्रति-
24. वासिनो(ऽ*)न्याश्च कुटु[म्बि]न । (नः)⁸ समाहृतं-सन्निधातृ-प्रमुखां⁹
25. यथाकालाध्यासिनः सर्व-राजपुरुषां¹⁰ विषय-पती-
26. श्च समाज्ञापयति विदितमस्तु भवता(.*) यथास्माभिर-
27. यं ग्रामः स-निधिः सोपनिधिः सर्व-करादान-
28. समेतः प्रतिषिद्ध-चाट-भट-प्रवेशः स-दशा-
29. पराधः सर्व-पीडा-विवर्जितः¹¹ चट्टुल्लिह-प्रतिष्ठि-
30. त-श्रीमदादित्यभट्टारकाय¹² अधिष्ठान-विज्ञप्तिकया
31. कार्त्तिक्यामुदक-पूर्वमाचन्द्रार्क-ग्रह-समकालोप-
32. भोगार्थं मातापित्रोरात्मनश्च पुण्याभिवृद्धये ता-
33. म्ब्र¹³-शासनेन प्रतिपादित इत्यवगत¹⁴ समुचित-भो-

Third Plate, First Side

34. ग-भागादिकं भक्ता¹⁵ सुखं वस्तव्यं(व्यम्) ॥ तथा चोक्तं धर्म-
35. शास्त्रे ॥
व(ब)हुभिर्दसुधा दत्ता राजभिः सगरादि-
36. भिः ।
यस्य यस्य यदा भूमिस्तस्य तस्य तदा फलं(लम्) ॥ 6
37. षष्टिं वर्ष-सहस्राणि स्वर्गं मोदति भूमिदः ।
आ-
38. च्छेत्ता चानुत(म)न्ता च तान्येव नरके वसेत् ॥ 7
स्व-द-
39. तां परदत्ता(त्तां) वा यो हरेत वमुन्धरां(राम्) ।
स-विष्ठा-
40. यां कृमिभूता¹⁶ पितृभिः सह पच्यते ॥ 8
इति क-
41. मल¹⁷-दत्ता¹⁸भ्रुविन्दु-लोलां
श्रियमनुचिन्त्य मनुष्य-
42. जीवितं च (।*)
सकलमिदमुदाहृत(.*) च बुध्वा¹⁹
नहि पुरु-
43. षं: पर-कीर्त्तयो विलोप्याः ॥ 9
श्री-श्रीवर्द्धनदेव-
44. स्स्य²⁰ पाद-ष[द्यो]ष²¹जीविता ।
श्री-महाचण्डपालेन लि-

Third Plate, Second Side

45. खितं शासनं शुभ[म्] । (।*) 10
प्रवर्द्धमान-विज-
46. य-राज्ये सम्ब²² ३ कार्त्तिक[क]²³-दिन ३०²⁴(।*)

1. From the facsimile in *Ep. Ind.*, IX.

2. Symbol for *siddham*, *Om siddhiḥ* or *siddhir-astu*.

3. Hiralal suggests the correction °*droṇija-taṁṣa* which according to him means the *Gaṅgā-taṁṣa*.

4. The engraver omitted *rdha* and made *vano* instead of *vardhano* which was then engraved separately. Read *Śrīvardhano*.
5. Read *purā*.
6. Probably *Sauvardhano*°.
7. The *akshara mba* is not properly formed. There is only a vertical stroke below *ma*. Hiralal reads *kuṣumina*°
8. The *daṇḍa* is unnecessary.
9. Read *pramukhān*.
10. Read *purushān*.
11. We may have °*rjjitās*=*Chaṭṭu*°; but *sandhi* is not compulsory in prose composition.
12. Better read °*kāy*=*ādhiśṭhāna*°.
13. Read *tāmra*°.
14. Read °*gatyā*.
15. Read *bhuktvā*.
16. Read °*r*=*bhūtū*.
17. Hiralal reads *kambala*.
18. Read *dal-āmbu-bindu*.
19. Read *buddhvā*.
20. Better read °*sya*.
21. Read *padm-opaji*°. The form of *dmo* is rather peculiar.
22. Read *saṁvat*.
23. The *akshara* in brackets is of a peculiar shape.
24. Hiralal reads 30; but the facsimile exhibits no trace of zero after 3.

C—The Chandellas
No. 24—Darbat Śāntinātha Image Inscription
of the time of Kīrtivarman,
[Vikrama] year 1132 (1075 A.D.)

Darbat near Mahobā, Hamirpur District, U. P.
D.C. Sircar, *Ind. Hist. Quart.*, XXX, pp. 183 ff.; cf. N.P.
Chakravarti in *Arch. Surv. Ind.*, A.R., 1936-37, p. 92.

Language : Sanskrit.
Script : Early Nāgarī.
Metre : Verses 1-2 अनुष्टुभ् (श्लोक)

Summary : In the kingdom or during the sovereignty of KĪRTIVARMAN, son of VIJAYAPĀLA, an image of ŚĀNTI (i.e. the Jina Śāntinātha) was installed by the *Śreshthins* PĀHILA and JIJŪ who appear to have been two of the king's hereditary officers. This is the EARLIEST DATE of KĪrtivarman so far known although he must have ascended the throne some time before the death of Kalachuri Karṇa about 1071 A.D.

TEXT¹

- [A] 1. सिद्धम्²(॥*)
रु(रू)पं स्त्रे(श्रे)यस्करं सां(शां)तेर्वासवेन्दु-कृत-स्तुति(तेः) ।
स्त्रे(श्रे)ष्ठि-पाहि-
2. ल-जीजूभ्यां भक्त्येदं क(का)रितं भू(भु)वि ॥ 1
- [B] 1. पण्डिताचार्य-श्री-वासव-
2. चंद्रः प्रणमति जिनं(नम्) ॥
- [C] 1. सूनोर्व्विजयपालस्य राज्ये श्री-कीर्त्तिवर्मणः ।
तत्कुलामाल्य-
2. वृन्दस्य प्रतिमा संप्रतिष्ठि(ष्ठि)ता ॥ 2
संवत् ११३२ ॥०॥ ॥

1. From impressions. For an earlier Chandella inscription, see No. 14 above.

2. Expressed by symbol which is also read as *Om*, *Om siddhiḥ* or *siddhir=astu*.

No. 25—Garra Copper-plate Inscription (No. 1) of
Trailokyavarman. [Vikrama] year 1261 (1205 A.D.)

Garra near Chhatarpur, Chhatarpur Dist., Madhya Pradesh.
K.N. Dikshit, *Ep. Ind.*, XVI, pp. 274 f. (B).

Language : Sanskrit.

Script : Early Nāgarī.

Metre : Vv. 1-2 अनुष्टुप्

Summary : In the family of the CHANDRĀTREYAS, which was hall-
owed by heroes like JAYĀŚAKTI and VIJAYĀŚAKTI, sprang *Parama-
bhaṭṭāraka Mahārājādhirāja Parameśvara* MADANAVARMADEVA.
Meditating on his feet was *P.M.P. PARAMARDIDEVA*; meditating
on his feet was *P.M.P. Paramamāheśvara* TRAILOKYAVARMADEVA,
the lord of KĀLAÑJARA. —To *Rāuta SĀMANTA* (or *Sāvanta*), son
of *Rāuta PĀPE* (who had been killed at KAKAḌĀDAHA in a battle
with the TURUṢKAS or Muhammadans), grandson of *Rāuta*
Sahaṇapāla and great-grandson of *Rāuta Raṇapāla*, the king
granted as 'maintenance for death' the village of KĀDOHĀ
in the PĀÑIULI-VISHAYA on FRIDAY the SECOND *tithi* of the BRIGHT
fortnight of VAIŚĀKHA in [VIKRAMA] SĀMVAT 1261. The *Maha-
ttaras*, etc., were informed that the village was granted toge-
ther with land and water, movable and immovable as well as
overhead and underground objects and all the produce, and that
the *Chāṭas* and others were prohibited to enter the gift
village. The donee was allowed to enjoy *bhāga-bhoga*, the
temples and walls, exit and entrance roads, sugarcane, *kārpāsa*,
kusuma, *śaṇa*, *āmra*, *madhūka*, forests, mines, treasures, iron mines,
bāhya and *ābhyantara ādāyas*, etc.—The DATE seems to correspond
to the 22ND OF APRIL, 1205 A.D., the correct Vikrama year
being 1262.

TEXT¹

1. १^२ स्वस्ति (१*)
जयत्याह्लादयन्विश्वं विश्वेश्वर-शिरोधृतः ।
चन्द्रात्रेय-नरेंद्राणां वंशश्चन्द्र इवो-
2. ज्ज्वलः ॥ 1
तत्र प्रवर्द्धमान-विरोधि-विजय-भ्राजिष्णु-जयशक्ति-विजय-
शक्त्यादि-वीराविभव-भा-
3. स्वरे परमभट्टारक-महाराजाधिराज-परमेश्वर-श्री-मदनवर्मदेव-
पादानुध्यात-परमभट्टार-
4. क-महाराजाधिराज-परमेश्वर-श्री-परमर्द्धदेव-पादानुध्यात-
परमभट्टारक-महाराजाधिराज-
5. परमेश्वर-परममाहेश्वर-श्री-कालञ्जराधिपति-श्रीमत्त्रैलोक्यवर्म-
देवो विजयी (१*) स एष दुर्विषहतर-प्रता-
6. प-तापित-सकल-रिपुकुलः कुलवधूमिव वसुन्धराग्निराकुलां परिपालयन्न-
विकल-विवेक-निम्मं (ली*) कृत-मतिः
7. पाणिउलि^३-विषयान्तःपाति-कादोहा^४-ग्रामोपगतान्महतरादीन्सम्बो (म्बो)-
धयति समाज्ञापयति चास्तु वः
8. सन्वदितं^५ यथोपरिलिखितो (ऽ*)यं ग्रामः स-जल-स्थलः स-स्थावर-
जङ्गमः स्व-सीमावच्छिन्नः साध-ऊर्द्ध^६ भूत-
9. भविष्यद्वर्त्तमान-निःशेषादाय-सहितः प्रतिषिद्ध-चाटादि-प्रवेशश्चास्माभि-
र्वडवाड-ग्राम-समावासे^७ सं-
10. वत् १२६१ वैशाख सु^८-दि २ सुक्र^९-वारे भरद्वाज-गोत्राय रा ।^{१०} रणपाल-
प्रपौत्राय रा ।^{१०} सहनपाल-पौत्राय ककड[र]-
11. दहे^{११} तुरुष्क-युद्धे मृत-रा ।^{१०} पापे-पुत्राय रा ।^{१०} सामन्त-
नाम्ने प्रशादेन^{१२} मृत्यु-क-वृत्तौ शासनं कृत्वा प्रदत्त इति
12. मत्वा भवद्भिराज्ञा-स्रवण^{१३}-विधेयैर्भूत्वा भाग-भोगादिकं
सर्व्वमस्मं समुपनेतव्यं (व्यम्) । तदेनमस्य ग्रामं स-मंदि-र-
13. प्राकारं स-निर्गम-प्रवेशं स-सर्व्वानिक्षु-^{१४} कर्पास-कुशुम-^{१५}
सेषाम्न-मधूकादि-भूरुहं स-वन-खनि-निधानं स-
14. लोहाद्याकरमपरैरपि सीमान्तर्गतैर्व्वसुभिः सहितं
स-वा (वा) ह्याभ्यन्तरादायं भुंजानस्य न केनापि बाधा कार्यं [र] (१*)
15. अत्र च राज-राजपुरुषादिभिः स्वं स्वमाभाव्यं परिहर्त्तव्य-
मिदञ्चास्मद्दानमनाच्छेद्यमनाहार्यञ्चेति भाविभिरपि भूमि-

16. पालैः पालनीयं (यम्) ॥

शंखं भद्राशनं छत्रं वरास्वा¹⁷ वरवारणाः ।

भूमि-दानस्य पुण्यानि¹⁸ फलं स्वर्गः पुरंदर ॥

2

स्व-हस्तो (S*) यं राज्ञः¹⁹

1. From the facsimile in *Ep. Ind.*, XVI. In the centre of the upper part of the record, dividing ll. 1-4, is engraved a figure of seated Lakshmi with four arms, the upper two holding lotuses.

2. The symbol for *siddham* or *Om siddhiḥ* or *siddhir=astu*.

3. Identified with modern Panna, capital of the Panna District, Madhya Pradesh.

4. Identified with Kādoā, just south of Garra.

5. Read *samvidita*°.

6. Read °*ūrdhvo*.

7. Identified with Beḍwāḍā in the Lalitpur Subdivision of the Jhansi District, U.P.

8. Better *śu*° (for *śuddha* or *śukla*).

9. Read *Śukra*.

10. I.e. Rāutta, Rāvata, Rājaputa or Rājaputra.

11. Kakaḍādhaha, the scene of the battle with the Turks (i.e. Musalmans), has been identified with Kakaḍwā, a little to the south-east of Beḍwāḍā. Kakaradhaha in the Vaḍavāri region is also mentioned in the Semra plates of Paramardin (*Ep. Ind.*, IV, p. 157).

12. Read *prasādēna*.

13. Read *śravaṇa*.

14. Read *sa-saruv-āśan-ekshu*° as in the Semra plates of Paramardin (*Ep. Ind.*, IV, p. 157).

15. Read *kuśumbha-śaṇ-āmra*. From *kuśumbha* (Beng. *kuṣum*) seeds oil is made and from its flowers is prepared a dye. *Śaṇa* (Being *śan*) is a fibrous plant, from which ropes are made.

16. Read *bhadrasānaḥ*.

17. Read *var-āśvā*°.

18. Read *puṇyāni*.

19. One would expect *Trailokyavarmaṇaḥ* after *rājñah*. The actual signature of the king was made on the original document on *bhurjapatra* or cloth. Sometimes the record was copied on the copper plates from drafts not containing the actual signature (as in the present case), but sometimes from the original grant containing the signature (as in the Banskhera plate of Harsha). There is no reason to believe that the letters at the bottom of the Banskhera plate are an eye copy of Harsha's signature.

D—The Kalachuris of Tripuri and Ratanpur

No. 26—Bilhāri Stone Inscription of Yuvarāja II
(c. 980-95 A.D.)

Bilhāri, Jabalpur District, Madhya Pradesh

Kielhorn, *Ep. Ind.*, I, pp. 254 ff.; Mirashi, *Corp. Ins. Ind.*, IV, pp. 204ff.

Language : Sanskrit

Script : Early Nāgari

Metres V 1 शार्दूलविक्रीडित; V.2 अनुष्टुम् (श्लोक); V.3 शार्दूलविक्रीडित; V.4 स्रग्धरा; V.5 अनुष्टुम् (श्लोक); V.6 शार्दूलविक्रीडित; V.7 स्रग्धरा; V.8 वसन्ततिलक VV.9-10 शार्दूलविक्रीडित; V.11 द्रुतविलम्बित; V.12 स्रग्धरा; V.13 मालिनी; V.14 शार्दूलविक्रीडित; V.15 वसन्ततिलक; V.16 उपजाति; V.17 शालिनी; V.18 उपजाति; Vv. 19-20 स्रग्धरा; V.21 पुष्पिताम्रा; V.22 मालिनी; V.23 उपजाति; Vv.24-25 शार्दूलविक्रीडित; V.26 वसन्ततिलक; V.27 मन्दाक्रान्ता; V.28 शार्दूलविक्रीडित; V.29 स्रग्धरा; V.30 शिखरिणी; V.31 शार्दूलविक्रीडित; V.32 वसन्ततिलक; V.33 शिखरिणी; V.34 मालिनी; V.35 उपेन्द्रवजा; V.36 मन्दाक्रान्ता; V.37 शार्दूलविक्रीडित; Vv.38-40 वसन्ततिलक; V.41 इन्द्रवजा; V.42 उपजाति; V.43 आर्या; V.44 अनुष्टुम् (श्लोक); V.45 आर्या; V.46 शार्दूलविक्रीडित; V.47 वसन्ततिलक; V.48 अनुष्टुम् (श्लोक) Vv. 49-50 वसन्ततिलक; V.51 अनुष्टुम् (श्लोक); V.52 उपजाति; V.53 अनुष्टुम् (श्लोक); V.54 मालिनी; V.55 शार्दूलविक्रीडित; V.56 वंशस्थ; Vv.57-58 अनुष्टुम् (श्लोक); Vv.59-60 मालिनी; V.61 अनुष्टुम् (श्लोक); V.62 शार्दूलविक्रीडित; V.63 शिखरिणी; V.64 अनुष्टुम् (श्लोक); Vv.65-71 शार्दूलविक्रीडित; V.72 अनुष्टुम् (श्लोक); Vv. 73-76 मालिनी; Vv.77-78 अनुष्टुम् (श्लोक); Vv.79-82 गीति; V. 83 शिखरिणी; V.84 आर्या(?); Vv. 85-86 आर्या.

Summary : The inscription begins with an adoration to ŚIVA.—In the family of the Moon-god, which was also the clan of the HAIHAYAS, there were BUDHA and others like ARJUNA (son of Kṛitavīrya) and DATTĀTREYA; there was KOKKALLA who conquered the whole earth and erected two pillars of victory in the forms of king KṚISHṆA in the south and king BHOJA in the north. These were Rāshṭrakūṭa Kṛishṇa II and Gurjara-Pratihāra Bhoja II. His son was MUGDHATUṄGA who snatched away PĀLĪ from the king of KOSALA and came into conflict with the GAUḌAS, KARṆĀṬAS, LĀṬAS and KĀŚMIRAS; his son YUVARĀJA I, also called KEYŪRAVARSHA, ruled over the tract of land surrounded by Mt. KAILĀSA in the north, the SETU (Rāma's bridge) in the south and the eastern and western oceans; he married NOHALĀ who was the daughter of CHAULUKYA AVANTVARMAN, the son of SADHANVA and grandson of SIMHAVARMAN; their son, LAKSHAṆARĀJA made some grants.—There was the Śaiva ascetic PAVANAŚIVA, the MĀDHUMATEYA (inhabitant of Madhumatī); after him came ŚABDAŚIVA; to his disciple IŚVARAŚIVA the villages NIPĀNĪYA and AMBIPĀṬAKA were granted together with some other localities in the name of SMARĀRI (Śiva).—There was RUDRAŚAMBHU among the Śaiva SIDDHAS at KADAMBAGUHĀ; his disciple was MATTAMAYŪRANĀTHA who seems to have received a village from the king of AVANTI; his disciple was DHARMAŚAMBHU; his disciple SADĀŚIVA; his disciple MĀDHUMATEYA; his disciple CHŪPĀŚIVA; his disciple HṚIDAYAŚIVA to whom LAKSHMAṆARĀJA dedicated the *maṭha* of VAIDYANĀTHA; having accepted it, the ascetic gave the NAUHALEŚVARA-MAṬHA to his disciple AGHORAŚIVA. The CHEDI king covered SOMEŚVARA with jewels and worshipped him with the wealth he obtained by defeating the kings of South KOSALA and ODRA.—Lakshmaṇa's son ŚAṆKARAGAṆA became king and was succeeded by his younger brother YUVARĀJA II who was a great devotee of the god ŚIVA.—The eulogy of three kings (Kokkalla, Mugdhatuṅga and Yuvarāja I) was composed at first by ŚRĪNIVĀSA, son of Sthirānanda. The eulogy of three more kings (Lakshmaṇa, Śaṅkaragaṇa and Yuvarāja II) was then composed by SAJJANA, son of Thīra.—AGHORAŚIVĀCHĀRYA of the Nohaleśvara-maṭha brought the two compositions together. The concluding part of the record was written by *Kāyastha*

SĪRUKA. This part enumerates certain gifts such as '1 Shoḍasikā (coin) per *khaṇḍikā* (weight) of salt', etc., at the customshouse at the town (*pattana-maṇḍapikā*).—The eulogy was written on the stone by NĀI, son of *Karaṇika* DHĪRA, and was engraved by NONNA, son of *Sūtradhāra* Saṅgama.

TEXT¹

1. १^२ श्रौं नमः शिवाय ॥
 पायाद्दः स समस्त-मंगल-निधिः शम्भोज्जटाजूटको
 य[स्मिं]ल्लोल-लसद्यु^३-मण्डल-गलनमन्दाकिनी-वारिभिः ।
 गाढ-ग्रन्थि-निपीडितोरग-पति^४-प्रस्फार-फलत्फणा-
 भीम-व्यावृत-वक्तु-मारुत-धृतैः श्वेतातपत्रायितं (तम्) ॥ 1
 अपि च ॥
 अत्र्याद्दशचन्द्रचूडस्य लोचनाच्चिष्मत शिखा (१*)
 मित्रमेष स्मरस्येति दग्धुं विद्युमिवोद्गता ॥ 2
 यं खेलाय षडाननः शिशुतया कृत्वा प्रहं मार्गति
 प्रथो यश्च
2. दुरोदरैः पुरभिदो देव्या समं दौव्यतः ॥^५
 केली-कोप-कथासु येन तनुते हेति-क्रियां पाव्वंती
 पायाद्दः स जटावनक-कुसुमं शार्व्वः सुधादीघितिः ॥ 3
 दिक्षु प्रेखाभियोग-प्रवलित-वलना-विभ्रमाकाण्ड-चण्ड-
 दौर्दण्डानां प्रकाम-प्रथिमभिरनिलेदूर् रमुत्सारितासु ।
 किं च प्रस्फारचारी नमद्वनिवशाद्ध्योमिन् याते महत्ता-
 मव्यादव्याहतेच्छं त्रिपुरविजयिनस्ताण्डवाड^६श्वर-
3. श्वः^७ ॥ 4
 वग्शे^८ (५*)त्र सोम-संभूती वाचं निक्षिपता मया (१*)
 हन्त हस्तरुपक्रान्ता मोहेन विद्यतो मितिः ॥ 5
 वाचामुज्व^९लिमापि नास्ति यदि मे तत्कीर्त्यमानोन्नते-
 रस्मादेव महीयसः शशाभृतां वंशात्स सम्पत्स्यते (१*)
 यद्वा पश्य निसर्गं-कालिम-भुवो (५*)प्याशोम-दान-च्छटाः
 क्षीरोदन्वति किन्न् सङ्गतिभूतस्तच्छायताम्वभ्रति^{१०} ॥ 6
 नेत्रादत्रेर्द्धरित्त्री-धवलन-मुहूदां धाम धाम्नामुदंच-
 त्तोकालोकं यदा-

4. प प्रभवमतलिन-ध्वान्त-विध्वन्स-¹¹हेतुः ।
 सो (S*) यं सोमाभिधानस्तिलकपति कला भौलिमस्यं व शम्भो-
 रस्मादेव प्रवृत्तः किमपरमयमप्यन्वयो हैहयानां (नाम्) ॥ 7
 अस्मिश्च वन्द्यतमताङ्गमिते बु (बु) धाद्यं-
 राद्यैर्नृपैर्नृपतिरज्जुं न इत्युदारः ।
 आसीद्वि (द्वि) ष द्विपिन-कर्त्तन-कीर्त्तनीय-
 कीर्त्तिच्छटाच्छुरित-दीर्घ-दिगन्तरालः ॥ 8
 यद्वक्षस्तट-ताडनातितरल-वृद्यत्यवि-प्रोच्छल-
 ज्वला¹³मालि-क-
5. रालितेन करिणा देवाधिपः क्वाप्यगात् ।
 लीलोल्लालित-[श]र्व्वं¹⁴-यध्वंतपतेस्तस्यापि लङ्कापते-
 र्यद्वर-व्यवसायिनो यदभवत्ख्याति-प्रमाणं हि तत् ॥ 9
 दत्तात्त्रेय इति प्रक. म-कमला-सीलायितानाम्पदं
 यो देवस्स सुत-प्रतिश्रुति-वचः-प्रीत्या यमन्वग्रहीत् ।
 के वा तद्गुण-वर्णने वयमहो किं फल्गुभिर्जल्पिते-
 र्म्भ्ये सापि च वाग्पुर्भगवती तत्र स्फुटं मुह्यति ॥ 10
 अथ तपस्तत-सत्युष-अत-
 व्रतति-यध्वंततः कति ना-
6. भवन् ।
 तरुण-तारक-राज-पराजय-
 ध्यसनि-¹⁵कीर्त्तिभुवः पतयो भुवः ॥ 11
 तेध्वेवन्स¹⁶म्भवत्सु क्रममनु मनुजाश्चर्यतामादधानो
 धन्यानामेक-सीमा समुपनत-महीमण्डलाखण्डलामः ।
 जातः कोकल्लदेवो दत्तदहित-लता-दाह-वावायमानो
 मानोत्तन्स्य¹⁷ यस्य त्त्रिभुवन-वलय-व्यापनो (S*) भूत्प्रतापः ॥ 12
 भुवन-विजय-हेतोर्मुक्त-मर्यादयाद-
 स्सदन-लडित-लोलैर्यद्वलैस्सम्बलङ्कः¹⁸ ।
 अतलिनतर-भार-अश्यदुर्व्वो-
7. विषीद्-
 ल्फण-फलक-कलापो भोगि-भर्त्ता व (ब) भूव ॥ 13
 श्यामाशङ्कभिराकुलं व्विजघटे चक्राह्वयानान्दयं-
 रम्भोदागम-विभ्रमेण विदधे लास्योत्सवः केकिभिः ।
 भग्नालोकमकाण्ड एव च दशामाख्येन लेभे पदं
 यत्सेना-रजसि क्रमाववनितस्तारापथे लुप्यति¹⁹ ॥ 14

वेलावन-प्रणयि-संन्य-भरे च यत्त्र
 मज्जिद्भूराकुल-कुलाद्रि-निभैरिभेन्द्रैः ।
 संभ्रान्त-मन्दर-गिरेस्समयस्य तस्य
 कालाद्द्व (द्व)होः स्मरणमाप निधिर्जलानां (नाम्) ॥ 15
 [यत]-

8. श्च वैन्ध्यन्तटमाददाने
 दानेद्ध-सेनागज-भञ्जनेन ।
 भ्रमञ्जु-शिञ्जान-शकुन्त-चक्र-
 ञ्चक्रन्द दुःखादिव वृक्षजालं (लम्) ॥ 16
 जित्वा कृत्स्नां येन पृथ्वीमपूर्व-
 ङ्कीर्त्ति-स्तम्भ-द्वन्द्वमारोप्यते स्म ।
 कौम्भोद्भय्यान्दिश्यसौ कृष्णराजः
 कौवेर्याञ्च श्रीनिधिर्भोजदेवः ॥ 17
 व (ब) भूव तस्मादथ मुग्धतुङ्ग-
 स्तुङ्गस्त्रिलोक्यामपरो न यस्मात् ।
 दिशश्च यः किञ्च विजेतुकामः
 कामस्त्व शत्रुर्न भुवम्बिलेभे²⁰ ॥ 18
 शय्या संग्राम-लक्ष्म्याः पर-व (ब) ल-परिघः पल्लवः कोप-वत्याः²¹
 प्रेयो दर्पस्य मित्त्रं मुचरित-सलि-

9. लस्येन्द्रनील-प्रणालः ।
 शाखा शौर्य-द्रुमस्य प्रसरण-सरणिश्शाश्वती साहसाना-
 मासीद्यस्यासिरेव प्रघन-परिकरारम्भणः प्रीति-पात्रं (त्रम्) ॥ 19
 वल्गद्वेताल-वग्गं द्रुटित-निज-शिरोधारि-धावत्कव (ब) ध-
 षडात्कुर्वन्डडाकि-डिम्बं (म्बं) मुख-वि (बि) ल-विलसत्सम्मुखोलकामुखोलकं-
 (लकम्) ।
 मान्स्²²-प्रासाभिलाष-स्वनदशिव-शिवा-भैरवाराव-रौद्रं
 रौद्रं यो घाम वि (बि) भ्रतप्रतिसमरमिति द्वेषि-चक्रञ्चकार ॥ 20
 उपविपिन-भुवो निधेर्जलाना-
 मधिवसता कटकेन यस्य यातुः ।
 भ्रव-

10. चय-विचलद्गु-कराप्र-
 द्विगुणित-विद्रुम-पल्लवा व (ब) भूवुः ॥ 21

- इह विहित-विलासा वीचयो वारिराशो-
रिह स वसति²³ वायुः केरली-केलिकारः ।
इह हरति भुजङ्ग²⁴स्मीरभं भूरहाणा-
मिति मलय-समीपे यद्विचाराः प्रचेरुः ॥ 22
विजित्य पूर्वाम्बु (म्बु) धि-कूल-पालीः
पालीस्समादाय च कोसलेन्द्रात् ।
निरन्तरोद्वासित-वैरि-धामा
धामाधिकः खड्गपतिर्यं आसीत् ॥ 23
गौडी-गाढ-मनो-मनोरय-करः कर्णाट-कान्ता-कुच-
क्रीडाशैल-तटी-विहार-हरिणो लाटी-उलाटाङ्कदः ।
काश्मी-
11. री-विहित-स्मर-व्यतिकरस्तस्मात्कलिङ्गाङ्गना-
सद्गान-व्यसनी स नीतिनयनः केयूरवर्षो (S*) भवत् ॥ 24
आशापाल-पराजयाय जनित-स्त्रैलोक्य-शङ्का-पदं
संन्ययंस्य युगान्त-केलि-कलनेर्हत्त-प्रयाणंरपि ।
न प्रोद्भूतिमय (वा) प पांशु-पटलं भूयो गृहीत-द्विष-
द्व (द्व) न्दीवन्द-वहद्विलोचन-पयःपूर-प्लुतायां भुवि ॥ 25
यस्संयति प्रकट-पाटित-कुम्भि-कुम्भ-
मुक्ताफल-प्रचय-वाहमुवाह देवः ।
भूयो निपीत-दृढ-पीडन-व्येग-वान्त-
विद्वेषि-कीर्ति-कण-कीर्णंमिवासि-दण्डं (ण्डम्) ॥ 26
आ कैलासाद-
12. नलस-लसत्पाव्वती-केलि-व (ब) न्यो-
रा च प्राचशिशखरि-वरतो भास्वदुद्भास-भूमेः ।
आरात्सेतोस्तदनु पयसामा प्रतीचो (S*) पि पत्यु-
र्यत्सेनानामहित-निहितानन्त-त्तापः प्रतापः ॥ 27
प्रेखात्क्षिप्र-खु[र]-²⁵प्रघात-विगलत्कीलाल-त्तोलोत्लस-
द्वेताली-कर-यन्त्र-पीडन-वश-भ्रश्यत्कपालास्थिभिः ।
यस्तस्तार सविस्तरं रणभुवः कोपोत्कटाभिर्दव-²⁶
द्विद्रप्त²⁷-द्वेषि-शिरोभिरम्ब (म्ब) र-चरी-नेत्र-त्त्रिभागाच्चित्तैः ॥ 28
देवो रुद्रावतारस्त्रिभुवन-भवनोत्तम्भनो देव एव
त्यागी देवः प्रमाद्यन्नुपति-

13. नियमने नंगडन्दां देवः ।
 इन्थन्स²⁸द्वन्द्व-वृन्दैरविरल-विलसच्चाटु-वादं वर्दाद्भू-
 र्यस्यास्थान-स्थितानामसमसुहृदां विव्यथे चित्त-वृत्तिः ॥²⁹ 29
 भरद्वाजो नाम च्युत-कलुष-दोषस्समभ[व]-
 छ ए[क]स्सर्वेषामुपशम-धनानामधिपतिः ।
 तदोयात्तेजस्तः कृत-कलश-वासाद्यदभव-
 त्स वै भारद्वाजस्त्रिभुवन-चमत्कारि-चरित ॥ 30
 त्रंलोक्यावधि यस्य कीर्ति-लडितं लक्ष्मीश्च वाञ्छावधि-
 यत्कोपः प्रलयोपपन्न-महिमा शापेन चापेन च ।
 व[र्ण्य]म्वा³⁰ नय-विक्र-
14. मेक-जलघेः कित्तस्य यस्याभव-
 ल्लीला-खर्व्वित-[श]³¹र्व्व-गरिमा शिष्यस्सुभद्रा-पतिः ॥ 31
 कोदण्ड-ताण्डवन-पण्डित-वा (बा) हु-दण्ड-
 मुद्दण्ड-काण्ड-भर-खण्डित-पाण्डु-संन्यम् ।
 यम्बोक्ष्य³² विक्षत-विपक्ष-पराजयाश-
 स्सत्याद्रितस्स³³ तपसो (ऽ*)पि सुतरश्चचाल ॥ 32
 अथाक्षेपात्तेन हुपद-विपदर्थोद्धृत-धिया
 यदात्तं शपाम्भस्तरलित-कराव (ब) दु-च्लुकम् ।
 पुमानासीत्तस्मिन्विजय इव साक्षादनु च तं
 कुलं चीलूक्यानामनणु-गुण-सीम प्रववृते ॥ 33
 विभवति च वि[स]र्प्य[त्सौ]यं³⁴-सौन्दर्य-व-
15. यं-
 क्षितिधर-परिपाटी-सूत्रिते तत्र गोत्रे ।
 रचित-चटुल-चापाकृष्टि-कृष्टाहित-भ्रो-
 रभवदवनिवर्मा विश्व-विख्यात-कर्मा ॥
 पितामहो यत्खलु मिहवर्मा 34
 पिता च यद्वीरवरस्सघन्वः ।
 जगत्यतीवातिशयो (ऽ*)मनैव
 महानुभावत्वमतो (ऽ*)पि यत्तु ॥ 35
 यस्य त्यागस्सकल-जनतापास्त-दारिद्र्य-मुद्रो
 वेला-व (ब) न्यु-क्षितिधर-दरी-चारितारि-प्रतापः ।
 ईष्टे स्पष्टन्स³⁵ यदि³⁶ गणनान्तद्गुणानाम्बिधानु-³⁷
³⁸म्वाचान्घेनुर्णन³⁹ भगवती भारती यस्य वश्या ॥ 36

- रुद्राणीमिव भूमृतां परिवृढो 36
16. लक्ष्मीमिवाम्भोनिधिः
 कालिन्दीमिव भास्करस्स भगवान्ज्योत्स्⁴⁰नामिवात्रेस्सुतः ।
 वेदेहीमिव जानकः ऋतुविधिः श्री-नोहलेत्यद्भूतं
 कन्या नाम ललाम तान्स्⁴¹ सुषुवे सामन्त-चिन्तामणिः ॥⁴² 37
 भर्तुः पुलोम-तनयेव मरुद्गणानां
 च्छाये व⁴³ दष्ट-तमसां महसाञ्च पत्युः ।
 देवस्य सा रतिरिवेक्षुशरासनस्य
 केयूरवर्षं-नृपतेर्द्वयिता व (ब) भूव ॥ 38
 देव्या तथा मदजल-च्छटयेव दन्ती
 वा (बा) ल-प्रवा (बा) ल-लतयेव तटः पयोधेः ।
 पुष्प-श्रियेव च तरुस्तडितेव भेघः
 शोभां स
17. कामपि व (ब) भार नरेन्द्र-चन्द्रः ॥
 निर्म्मापितन्मुकृत-⁴⁴सङ्गतये तयेद- 39
 मभ्रङ्कुषाग्रशिखर-स्खलितोष्ण-रश्मि ।
 देवस्य मन्दिरमुमा-प्रणयं क-व (ब) न्धो-
 स्त्यानाकृति स्व-यशसामिथ (व) चक्रवालम् ॥ 40
 आकाश-यान-क्रम-खेदिताना-
 मल्लोधिनाथस्य तुरङ्गमाणाम् ।
 फेणाम्बु (म्बु) भिन्नित्य-निषिच्यमाना
 मन्ये समुद्धान्ति न यत्यताकाः ॥ 41
 विटङ्क-भागेषु वृ(बृ) हत्सु यस्य
 वर्षासु तुङ्गामलसारकस्य ।
 आश्लेषवत्यो नव-भेघ-मालाः
 पारावताली-तुलनाम्बहन्ति⁴⁵ ॥ 42
 आसीन्माघुम[ते]-
18. यः पवनशिवस्तमनु जयति शब्द (ब्द) शिवः ।
 ईश्वरशिवः पुनाति च तस्यान्तेवासितान्मुकृती⁴⁶ ॥ 43
 तस्मै तपोनिधानाय निपानीयाम्बि (म्बि) पाटकौ ।
 दत्तौ विद्या-धनत्वेन ग्रामावग्राभयया तथा ॥ 44
 धङ्गटपाटक-पोण्डी-नागव (ब) ला (:*) खँलपाटको वीडा ।
 सज्जाहली च दत्ताः स्मरारये गोष्ठपाली च ॥ 45

ख्यातः श्री-युवराजदेव-नृपतेस्तस्यामभूद्भू पतिः
श्रीमल्लक्ष्मणराज ऊर्ज्जित-महाभास्वानिवाभ्युन्नतः ।
भूमृत्तुङ्ग-शिरोभिराङ्घ्रि-रुचयो यत्सेविताः श्री-[श्रि]-

19.

[ताः]

कामं यः कमनीय-सुन्दर-गुणंर्नर्व्यैज्जिगाय स्मरम् ॥ 46

यस्याहवे दृढ-निपीडित-खड्ग-कोटि-
निर्द्धारितारि-करि-कुंभ-समुद्भवेन ।

वीर-श्रियः क्षिति-तले विततञ्चतुष्कं

मुक्तादलेन ननु कीर्त्तिवधूश्चकार ॥ 47

किञ्च ॥

सा कदम्ब (म्ब) गुहा मान्या यत्रासीत्सिद्ध-सन्ततिः ।

तस्याः पुनरभूद्वन्द्यो रुद्रशम्भुर्मनीश्वरः ॥ 48

तत्त्व-प्रभाव-महनीयतमस्य तस्य

शिष्यो (S*) भवज्जगति मत्तमयूरनाथः⁴⁷ ।

निःशेष-कल्मष-मषीमपहृत्य येन

सङ्क्रामित[स्पु?]र- 49

20.

महो नृपतेरवन्तेः ॥

तस्मादभूद्भुवन-मण्डनतामवाप्तो

भूपाल-भौलि-मणि-कान्तिभिरिच्छितांग्रिः ।

श्री-धर्मेशम्भुश्चितामल-कान्त-कीर्त्ति- 50

⁴⁸सैवागमाद्भु (म्बु) निधि-पारमितस्तपोभिः ॥

अस्मात्सदाशिवः शिष्यस्तपोराशिरभून्नृपै ।

यत्पाद-द्वयम्बन्धमर्च्चितं⁴⁹ शेखरांशुभिः ॥ 51

अस्मादभून्माधुमतेय⁵⁰-नामा

शिष्यः सुधामा फल-मूल-वृत्तिः ।

तपान्ति⁵¹ तेजान्ति⁵² च यत्र वास-

मनन्य-संक्रान्ति-गुणेन चक्रुः ॥ 52

अस्माच्चूडाशिवः शिष्यो बंदनीयतमो (S*) भवत् ।

21. कर्मजालमलं येन नीतमस्तं भुमुक्षुणा ॥ 53

अथ सकल-गुणानामाकरस्तस्य शिष्यो

हृदयशिव-समाह्वो यद्यशो (S*) द्यापि वण्यं (ण्यंम्) ।

नृप-मुकुट-निविष्टैर्यस्य माणिक्य-चक्रं-

रकृत चरण-मूलं कान्तमेकान्त-वन्द्यम् ॥ 54

विद्यानां निलयेन येन सुधिया सत्य-व्रतेनाधिकं
श्रीमन्माधुमतेय-वन्श⁵³-वितता कीर्तिश्चरं वद्धिता ।
किञ्च इमा क्षमयाम्बु (म्बु) दः समतया मर्यादयाम्भोनिधि-
वैराग्येन⁵⁴ जितः स्मर स भगवान्कस्यास्पदं न [स्तु]तेः ॥ 55

22. किं स्तूयते (S*) सौ मुनि-पुङ्गवो (S*) यवा
श्री-चेदि-चन्द्रो नृपतिः कृतादरः ।
सद्वृत्त-दूत-प्रहितैरुपायनैः
प्रदर्श्य भक्तिम्बिधिना⁵⁵ निनाय यम् ॥ 56
श्रीमल्लक्ष्मणराजो (S*) पि तस्मै सुतपसे स्वयम् ।
मठं श्री-वेङ्गनाथस्य भक्ति-युक्तः समाप्ययत् ॥ 57
स्वीकृत्यापि मुनिभूयो मठं श्री-नौहलेश्वरम् ।
अघोरशिव-शिष्यस्य साधु-वृ (वृ) [त्त]स्य दत्तवान् ॥ 58
अथ स विहित-कृत्यश्चेदिनाथः समर्थः
करि-तुरग-समग्रः शक्त-सामन्त-पतिः ।
दिशमतिश-

23. य-रम्यां सम्प्रतस्थे प्रतीची-
महित-व्रनित-भीतिर्दुर्निवार-प्रचारः ॥ 59
समर-कृत-विकारान्विक्रमेण प्रहृत्य
प्रणत-नृपति-दत्तोपायनैर्वद्धिताज्ञः ।
हृदय-निहित-वृत्तैरर्थिनां पूरिताशो
जलनिधि-जल-खेलं संन्य-चक्रं चकार ॥ 60
निमज्ज्य यो रत्न-निधौ श्रीमान्सोमेश्वरं शनैः ।
अभ्यर्च्य काञ्चनैः पद्मैर[था]⁵⁶ न्यस्तु न्यवेदयत् ॥ 61
जित्वा कोसल-नाथमोङ्ग-नृपतेराप्तस्तु यः कालियो
रत्न-स्वर्ण-मयः स येन वि[हि]-

24. तस्सोमेश्वराभ्यर्चनम् ।
दत्त्वा⁵⁷ यः करि-वाजि-शुभ्र-वश (स) न-स्त्रवचन्दनादीन्युतः
सन्सार⁵⁸-भ्रम-शान्तये (S*) ति- विनतस्तुष्टाव तुष्टः प्रभुः ॥ 62
असारं सन्सारं⁵⁹ य इह मनुते को (S*) पि नृ[प]ति-⁶⁰
स्तर्द्धि-ध्यानत्या विगलिततमास्तत्व (त्त्व) -निरतः ।
न तस्य श्रीभूयो विकृति]⁶¹-कृतये जन्म-विरहा-
विति ध्यानाविष्टः शिव-महसि चित्तं विहितवान् ॥ 63

- श्री-शङ्करगणस्तस्माद्भूद्भू भोश्वरो महान् ।
 यत्पाद-द्वन्द्वमद्वंद्वं द्विर्षाद्भूरपि सेवितम् ॥ 64
 संख्ये (S*) संख्य-विपक्ष-
25. पक्ष-दलन-व्यासङ्गि-खड्ग-व्रतं
 यस्यासीद्दृढ-साहसस्य सततन्दानं जनानन्दकृत् ।
 रूपेणाप्रतिमो मनोभव-भवं दप्यं जहारोद्धतं
 यः सर्व्वत्र च सर्व्वकालमवनीनाथः स्तुतः कोविदः ॥ 65
 यत्पाद-द्वय-पद्म-सद्म विततं भूतेरभूद्भूषितं
 भूपानां नमतां किरीट-विकट-प्रान्तस्थ-रत्नांशुभिः ।
 वक्षो-रत्न-निघिन्समाश्रितवती⁶² लक्ष्मीः क्रमेणागता
 वीर-श्रीरपरं व यस्य नृपतेः कौक्षेय-धाराश्रया ॥ 66
 तस्य श्री-युवराजदेव-नृ-
26. पतिभ्रंता कनीयानभू-
 द्भूपैर्यच्चरणारविद-पतितंभूर्ङ्गैरिवा[ङ्ग]-स्थितम् ।
 यः सत्य-श्रत-सत्व-⁶³सूक्ति-वसतिः श्री-विक्रमंकाश्रयः
 प्रायस्तस्य न सज्जनो (S*)पि सकलान्वक्तुं गुणान्शक्यति⁶⁴ ॥ 67
 दंष्ट्रा-कोटि-विपाटनोग्र-वदनः क्रूर-⁶⁵स्वरो भासुरो
 ने[त्र]⁶⁶प्रान्त-विकीर्ण-कोप-रुधिरः पाद-प्रचारायुधः ।
 येनाक्रम्य भुजेन भूमि-पतिना लाङ्गूल-व(ब)द्ध-क्रमो
 दंत्यो व्याघ्र-वपुर्हंतो (S*)तिभयदः शस्त्री-भृता पाणिना ॥ 68
 कन्दर्पो (S*) भिनवः पुर-
27. निध्-नयन-प्रोति-प्रदो (S*)प्यन्यथा
 यः कालः करवाल-कोटि-विहत-स्थूलेभ-कुम्भ-स्थलः ।
 चित्रं यच्च सरस्वती-कृत-रतिः श्रीकण्ठ-पूजापर-
 श्चानुर्व्वर्ण्य-विचार-चारु-चतुरो यच्चार्थि-चिन्तामणिः ॥ 69
 यस्योतुङ्ग-⁶⁷गजेन्द्र-मज्जन-गलद्दानाम्बु (म्बु) मिम्मिश्रितं
 रेवा-वारि विविक्त-तिक्तमुचित-स्नानेन तन्वीजनः ।
 संप्राप्योह-नितम्ब (म्ब) -त्ताडन-वश-व्यस्तास्त-वोची-चयं
 स-[द्वं द्वं] सम-सौरभेण महता निर्व्याजमायोजितः ॥ 70
 रामाणां कु-
28. च-मण्डलेषु नियतं हार-प्रकार-क्रमा-
 त्संपूर्णं शशि-मण्डले च विमले ज्योत्स्ना-च्छलेनोज्वलम्⁶⁸ ।

विद्यानां निलयेन येन सुधिया सत्य-व्रतेनाधिकं
श्रीमन्माधुमतेय-चन्द्र⁵³-वितता कीर्तिश्चिरं वर्द्धिता ।
किञ्च क्षमा क्षमयाम्बु (म्बु) दः समतया मर्यादयाम्भोनिधि-
वैराग्येन⁵⁴ जितः स्मर स भगवान्कस्यास्पदं न [स्तु]तिः ॥ 55

22. किं स्तूयते (S*) सौ मुनि-पुङ्गवो (S*) थवा
श्री-चेदि-चन्द्रो नृपतिः कृतादरः ।
सद्वृत्त-दूत-प्रहितैरुपायनैः
प्रदर्श्य भक्ति-स्विधिना⁵⁵ निनाय यम् ॥ 56
श्रीमल्लक्ष्मणराजो (S*) पि तस्मै सुतपसे स्वयम् ।
मठं श्री-वेद्यनाथस्य भक्ति-युक्तः समापर्पयत् ॥ 57
स्वीकृत्यापि मुनिभूयो मठं श्री-नौहलेश्वरम् ।
अघोरशिव-शिष्यस्य साधु-वुं (वृ) [त्त]स्य दत्तवान् ॥ 58
अथ स विहित-कृत्यश्चेदिनाथः समर्थः
करि-नुरग-समग्रः शक्त-सामन्त-पतिः ।
दिशमतिश-

23. य-रम्यां सम्प्रतस्थे प्रतीची-
महित-जनित-भौतिर्दुर्निवार-प्रचारः ॥ 59
समर-कृत-विकारान्विक्रमेण प्रहृत्य
प्रणत-नृपति-दत्तोपायनैर्वर्द्धिताज्ञः ।
हृदय-निहित-वृत्तैरार्थनां पूरिताशो
जलनिधि-जल-खेलं सैन्य-चक्रं चकार ॥ 60
निमज्ज्य यो रत्न-निधौ श्रीमान्सोमेश्वरं शनैः ।
अभ्यर्च्य काञ्चनैः पद्मैर[था]⁵⁶ न्यत्तु न्यवेदयत् ॥ 61
जित्वा कोसल-नाथमोडु-नृपतेराप्तस्तु यः कालियो
रत्न-स्वर्ण-मयः स येन वि[हि]-

24. तस्सोमेश्वराभ्यर्चनम् ।
दत्त्वा⁵⁷ यः करि-वाजि-शुभ्र-वश (स) न-स्रक्चन्दनादीन्पुनः
सन्सार⁵⁸-भ्रम-शान्तये (S*) ति- विनतस्तुष्टाव तुष्टः प्रभुः ॥ 62
असारं सन्सारं⁵⁹ य इह मनुते को (S*) पि नृ[प]ति-⁶⁰
स्तर्वाङ्घ्रि-ध्यानत्या विगलिततमास्तत्व (त्त्व)-निरतः ।
न तस्य श्रीभूयो विकृति]⁶¹-कृतये जन्म-विरहा-
दिति ध्यानाविष्टः शिव-महसि चित्तं विहितवान् ॥ 63

श्री-शङ्करगणस्तस्माद्भूद्भू मीश्वरो महान् ।
यत्पाद-द्वन्द्वमद्वंद्वं द्विषिद्भूरपि सेवितम् ॥ 64
संख्ये (S*) संख्य-विपक्ष-

25. पक्ष-दलन-व्यासङ्गि-खड्ग-व्रतं
यस्यासीद्दृढ-साहसस्य सततन्दानं जनानन्दकृत् ।
रूपेणाप्रतिभो मनोभव-भवं दर्पं जहारोद्धतं
यः सर्वत्र च सर्वकालमवनीनाथः स्तुतः कोविदेः ॥ 65
यत्पाद-द्वय-पद्म-सद्म विततं भूतेरभूद्भू षितं
भूपानां नमतां किरोट-विकट-प्रान्तस्थ-रत्नांशुभिः ।
वक्षो-रत्न-निधिन्समाश्रितवती⁶² लक्ष्मीः क्रमेणागता
वीर-धीरपरदेव यस्य नृपतेः कौक्षेय-धाराश्रया ॥ 66
तस्य श्री-युवराजदेव-नृ-

26. पतिभ्राता कनीयानभू-
द्भूपैर्यञ्चरणारविद-पतितंभूङ्गंरिवाङ्ग]-स्थितम् ।
यः सत्य-व्रत-सत्व-⁶³सूक्ति-वसतिः श्री-विक्रमकाश्रयः
प्रायस्तस्य न सज्जनो (S*)पि सकलान्वक्तुं गुणान्शक्यति⁶⁴ ॥ 67
दंष्ट्रा-कोटि-विपाटनोप-वदनः क्रूर-⁶⁵स्वरो भासुरो
ने[त्र]-⁶⁶प्रान्त-विकीर्ण-कोप-रुधिरः पाद-प्रचारायुधः ।
येनाक्रम्य भुजेन भूमि-पतिना लाङ्गूल-व(ब)द्ध-क्रमो
दैत्यो व्याघ्र-वपुर्हतो (S*)तिभयदः शस्त्री-भृता पाणिना ॥ 68
कन्दर्पो (S*) भिनवः पुर-

27. निघ्न-नयन-प्रोति-प्रदो (S*)प्यन्यथा
यः कालः करवाल-कोटि-विहत-स्थूलेभ-कुम्भ-स्थलः ।
चित्तं यच्च सरस्वती-कृत-रतिः श्रीकण्ठ-पूजापर-
श्चानुर्वर्ण्य-विचार-चारु-चतुरो यच्चार्थि-चिन्तामणिः ॥ 69
यस्योतुङ्ग-⁶⁷गजेन्द्र-मज्जन-गलहानाम्बु (म्बु) भिम्मिश्रितं
रेवा-वारि विविक्त-तिक्तमुचित-स्नानेन तन्वीजनः ।
संप्राप्योरु-नितम्ब (म्ब) -ताडन-वश-व्यस्तास्त-बीची-चयं
स-[द्वं द्वं] सम-सौरभेण महता निर्व्याजमायोजितः ॥ 70
रामाणां कु-

28. च-मण्डलेषु नियतं हार-प्रकार-क्रमा-
संपूर्णं शशि-मण्डले च विमले ज्योत्स्ना-च्छलेनोज्वलम्⁶⁸ ।

- [म]न्ये⁶⁹ मानस-वारि यस्य वितते हन्सावली⁷⁰-विघ्नमा-
 द्धान्ताशेषमुमापतेस्तु वसतौ विश्रान्तिमागाद्यशः ॥ 71
 संपूज्य देवमीशानम्बिभवेः⁷¹ स्वैर्यथोचितैः ।
 यथागमं यथाशास्त्रं स्तोत्रम्बिहितवान्मृपः⁷² ॥ 72
 अविचलित-मनोभिर्येस्त्वमीश क्षितीशै-
 विभव-विहित-कृत्यैरिज्यसे ते कृतार्थाः ।
 य इह कृ[त-वि]-
29. कारा मन्मथैकान्त-चिता⁷³
 भवति वरद तेषां संपदुन्माद-हेतुः ॥ 73
 स-मद-करि-घटाभिः किं किमङ्गाङ्गनाभि-
 म्मंदन-शयन-स्त्रीलां भावयन्तीभिराभिः ।
 कनक-नुरग-वासो-रत्न-जातैर्न कृत्यं
 न हि भवति भवानी-वल्लभस्यार्चनं चेत् ॥ 74
 भवति नृपति-वन्शे⁷⁴ जन्म पृथ्वी च भोग्या
 श्रुतमुचित-विचारश्चास्-रूप-प्रभावः ।
 समर-विजय-संपत्तस्य यो निःप्रपञ्च-⁷⁵
 ऽचरण-युगल-मूलं संश्रितः शङ्करस्य ॥ 75
 [किमिह]
30. व(व)हुभिरुक्तं न्नाथ सर्व्वस्य हेतु-
 भंवतु भवति नित्यं भक्ति-योगो ममेकः ।
 सकल-सुख-विशेषाद्यत्त्रे पीयूष-वर्षः
 स्वयमनुभव-गम्यो जायते त्वत्प्रसादात् ॥ 76
 भूप-त्रय-यशोराशि-वर्णनं प्रथमं कृतम् ।
 श्रीमता श्रीनिवासेन श्री-स्थिरानन्द-सूनुना ॥ 77
 भूपतीनां त्रयाणां तु कीर्त्ति-कीर्त्तनमुज्वलम्⁷⁶ ।
 विहितं [स]ज्जनेनाथ सुधिया थीर-सूनुना ॥ 78
 पत्तन-मण्ड[पि]कायां ॥
 लवण[स्य] [खण्डिकायां षो]-
31. [ड]सिका⁷⁷ घाणके च [षोड]⁷⁸ षोडसिका ।
 तैलस्य मासि मासे दिनमनु च यु[गा]युगे च पौरस्तु ॥ 79
 पूगफल-मरिच-शुष्ठी-प्रभृतिषु भाण्डेषु म[र]क-पौरस्तु ।
 वीथीं प्रति च कपट्टी(ट्टी) छूत-क[प]ट्टी⁷⁹ट्टीस्तु शाक-वार्त्ताकम् ॥ 80

- रस-वणिजामादायस्तृण-पूलक-धी[र्म]रादि यत्किञ्चित् ।
 दत्ते करो (रि)-चतुष्टयमङ्ग तुरङ्गो (ङ्ग)-द्वयन्तु पौराणाम् ॥ 81
 यद्बहद[न्य]द्दानं किमपि च विद्या-धनन्तदुद्दिष्टम् ।
 य[त्त्र]⁸⁰...दः [पुष्य-श्री]-
32. [की]र्त्तयः प्रवर्त्तन्ते ॥ 82
 यत्त्र च श्री-नोहलेश्वर-मठे श्रीमदघोरशिवा[चा]र्षो (S*) भूत् ॥
 क्वचिद्भू[क्षा-वृ]त्तिः क्वचिदपि च शाकाभ्यवहृतिः
 क्वचिन्मूलाहारो क्वचिदपि च कंदांश्च वु(बु)भुजे ।
 परं ज्योतिः शैवं विगलित-रजस्कान्ध-तमसं
⁸¹न्विचिन्वन्नो यातो विष-विषय-वे[ग]स्य कलनाम् ॥ 83
 तेनेयं प्रशस्तिः सङ्गतिमानोता ॥
 श्री-त्तिपुरी-[सौ]भाग्यपुर-लवणनगर-दुर्लभपुर-विमान[पु]र-[न]
⁸²
33. ⁸³[मि]:
 काष्ठ-[वृ]षः प्रत्यहमथ रक्षितः समानेयः ।
 [देव]...[मर्माचारार्थं चारु]-दारुणि ॥ 84
 सुमिलष्ट-व (ब) न्य-घटना विस्मित-कवि-राजशेखर-स्तुत्या ।
 आस्तामियभाकल्पं कृतिश्च कीर्तिश्च पूर्वा च ॥ 85
 कायस्थ-श्री-सीरुकस्य ॥
 करणिक-धीर-सुतेन तु नाईनाम्ना प्रशस्तिरालिखिता ।
 सत्सूत्र[घा]र-[स]ङ्गम-तनूज-नोम्नेन चोत्कीर्णा ॥ 86
 स्वकी[य] दायदक्रय-पु(प्र)दानम् ॥]...

1. From the facsimile in *Ep. Ind.*, I.
2. Symbol for *siddham*, *Om siddhih* or *siddhir=astu*.
3. Read °*d-dyu-maṇḍala*.
4. *Patih* had been originally engraved, but the *visarga* was afterwards struck out.
5. Only one *daṇḍa* is necessary for proper punctuation.]
6. *Ba* is throughout indicated by the sign for, *va*. *Āḍambara* is generally used in masculine.
7. Read °*raṁ vah*.
8. Read *vaṁṣe*.
9. Read °*jjvali*°.
10. Read °*tām bibhrati*.
11. Read *vidhvāṁsa*.
12. Read *āsīd=dvi*°.

13. Read °j=jvālā.
14. Śā had been originally engraved; but the ā sign was afterwards struck out.
15. Better read *vyasana*.
16. Read °vam sambha°.
17. Read *mān-ottamaśya*.
18. Read °balais=samvaladbhiḥ.
19. Kielhorn alternatively suggests the reading *luṭyati*.
20. Read *bhuvam vīlebhe*.
21. Read *vallyāḥ*.
22. Read *māmsa*.
23. Kielhorn alternatively suggests the reading *rahati*.
24. *Bhujāṅgī* had been originally engraved; but the ī sign was afterwards struck out.
25. *Ru* had been originally engraved, but the *u* sign was afterwards struck out.
26. Read °ṭ-ābhidrava°
27. Read °d-dṛipta.
28. Read *ītham sa°*.
29. There is a symbol here which is possibly the crude representation of a lotus.
30. Read *varṇyam vā*.
31. Śā had been originally engraved; but the ā sign was afterwards struck out.
32. Read *yam vikshya*.
33. Read °ty-ādṛita.
34. Read °ch-chhaurya.
35. Read *śpaṣṭam sa*.
36. Kielhorn alternatively suggests *śapadi*.
37. Read °nām vidhātu°.
38. Read °tum vāchā.
39. Read °r=nnanu.
40. Read *bhagavān=jyo°*
41. Read *tām sa*.
42. Here is a symbol which is possibly the crude representation of a lotus.
43. Read *chhāy=eva*.
44. Read °pītam sukṛita.
45. Read °nām vahanti.
46. Read °vāsītām sukṛitī.
47. *Mattamayūranātha* is used as a personal name. It may, however, mean 'lord of Mattamayūra', Mattamayūra being probably a town belonging to the king of Avanti, which was given to this person.
48. Read °ś=sāv-ā°.
49. Read *yasya pāda°* to suit the metre. Read also *dvayam vandyā°*.
50. *Mā* had been originally engraved; but the ā sign was afterwards struck off.

51. Read *tapāmsi*.
52. Read *tejāmsi*.
53. Read *vaṁśa*.
54. Read ^o*vairāgyena*.
55. Read *bhaktim̄ vidhi*^o.
56. *Yo* was originally engraved.
57. Read *dattvā*.
58. Read *sāmsāra*.
59. Read *sāmsāraṁ*.
60. *Pa* is engraved below the line.
61. *Ti* was possibly corrected to *ta*.
62. Read *nidhiṁ samā*^o.
63. Read *sattva*.
64. Read *guṇāṅ = śakshyati*.
65. *Krūraḥ* had been originally engraved and the *visarga* was afterwards struck out.
66. *Tra* had been originally omitted and was engraved afterwards below the line.
67. Read *yasy = ottu*^o.
68. Read ^o*jjvalam*.
69. *Mā* had been originally engraved; but the *ā* sign was afterwards struck out.
70. Read *hams-ā*^o.
71. Read ^o*nom vibhavaiḥ*.
72. Read ^o*stottram̄ vithi*^o.
73. Read *chittā*.
74. Read *vaṁśe*.
75. Read *nishprapañcha*^o.
76. Read ^o*jjvalam̄*.
77. Read ^o*śikā*.
78. These two *aksharas* appear to have been struck out.
79. *Pa* had been originally omitted and was afterwards engraved below the line.
80. About five letters are illegible here.
81. Read *vichi*^o.
82. About 9 *aksharas* are illegible here.
84. *Sīruka* possibly wrote the record below verse 78, *Nāi* traced the whole on the stone and *Nanna* engraved it.
85. Possibly this space contained the royal signature.

No. 27 — Inscription on Some Gold Coins of Gāṅgeya
(c. 1015-41 A.D.)

D. C. Sircar, *Studies in Indian Coins*, p. 383, No. XVI/5.

The coin is of the 34-Rati or $\frac{1}{2}$ -Dināra standard and has the weight of about 62 grains (4 grammes). It became the popular gold coin of wide areas of North India and was minted by the moneyers for centuries.

First Side

Legend : (1) श्रीमद्गा-
(2) ङ्गयेदे-
(3) वः (॥*)

Second Side

Four-armed Lakshmi, seated, facing.

No. 28—Vārāṇasī Copper-plate Inscription of
Karna—[Kalachuri] year 793 (1042 A.D.)

Vārāṇasī, Varanasi District, U.P.

Kielhorn, *Ep. Ind.*, II, pp. 305 ff.; Mirashi, *Corp. Ins. Ind.*, IV, pp. 236 ff.

Language : Sanskrit.

Script : Early Nāgarī.

Metres : V.1 अनुष्टुम् (श्लोक); V.2 शार्दूलविक्रीडित; Vv.3-4 स्रग्धरा; Vv.5-6 शार्दूलविक्रीडित; V.7 आर्या; V.13 स्रग्धरा; Vv.14-15 वसन्ततिलक; Vv.16-17 शार्दूलविक्रीडित; V.18 आर्या; V.19 अनुष्टुम् (श्लोक); V.20 उपजाति; V.21 अनुष्टुम् (श्लोक); V.22 उपजाति; Vv. 23-24 शार्दूलविक्रीडित; V.25 अनुष्टुम् (श्लोक); V.26 शार्दूलविक्रीडित; V.27 इन्द्रवज्रा; Vv.28-29 अनुष्टुम् (श्लोक); V.30 वसन्ततिलक; V.31 मालिनी; V.32 अनुष्टुम् (श्लोक); V.33 इन्द्रवज्रा; Vv.34-35 अनुष्टुम् (श्लोक).

Summary : The inscription begins with adoration of the gods ŚIVA, BRAHMAN and the SUN. King KĀRTAVĪRYA (Arjuna, son of Kṛitavīrya) is then introduced as the conqueror of Rāvaṇa, and as the lord of the country bounded by the DAUGHTER OF THE TUHINAGIRI (Himālaya), i.e. the Gaṅgā, Mt. KAILĀSA and the EASTERN and SOUTHERN OCEANS and the SETU. This is of course a conventional claim. In the said family was born KOKKALLA who extended fearlessness to BHOJA (Pratihāra king, Bhoja II), VALLABHARĀJA (Rāshtrakūṭa Kṛishṇa II), ŚRĪ-HARSHA, lord of CHITRAKŪṬA (usually identified with Chandella Harsha; see below) and ŚAṆKARAGAṆA (probably a Kalachuri subordinate). He married NAṬṬĀDEVĪ of the CHANDELLA family. His son was BĀLAHARSHA who was succeeded by his younger brother YUVA-RĀJA I. His son was LAKSHMAṆARĀJA whose son and successor was ŚAṆKARAGAṆA. His son was YUVARĀJA II; his son KOKKALLA II; his son GĀṆGEYA; his son KARṆA.—P.M.P. Karṇadeva, called *Paramamāheśvara*, *Trikaliṅgādhipati* and 'meditating on (or favoured by) the feet of P.M.P. VĀMADEVA (i.e. the Śaiva ascetic Vāmaśambhu of the Golakī-maṭha in Dāhala, to whom

Kalachuri Sāhasika or Gāṅgeya Vikramāditya dedicated his kingdom)', addressed his subordinates, etc., from his camp at PRAYĀGA (Allahabad) in respect of the grant of SUSĪGRĀMA in the land of KĀŚĪ in favour of *Paṇḍita* VIŚVARŪPA who hailed from Vesālagrāma, belonged to the Vājasaneyā-śākhā, the Kauśika-gotra and the three *pravaras* (Audala, Devarāta and Viśvāmitra) and was the son of Nārāyaṇa, grandson of Vāmana and great-grandson of Maha. The grant was made by the king after taking his bath in the waters of the VENĪ (Trivenī at Prayāga) and worshipping the god TRILOCHANA (Śiva) on the occasion of the annual *śrāddha* of the king's father Gāṅgeya on SATURDAY, PHĀLGUNA-BADI 2, [KALACHURI] YEAR 793. The date corresponds to the 18TH JANUARY, 1042 A.D., year 1 of the era being equivalent to 248-49 A.D.

TEXT¹

First Plate

1. सिद्धम्² ओं नमः सिवाय³ ॥
निर्गुणं व्यापकं नित्यं सिद्धं⁴ परम-कारणं (णम्) ।
भावग्राह्यं पर(रं) ज्योतिस्तस्मै सद्त्र(द्व)ह्यगो⁵ नमः ॥ 1
यद्वेद्य(घा) स्थितमव्यय[.] प-
2. रमपि जोति⁶ स्त्विदं⁷-प्रभं ।⁸
सूर्याखा(ख्य)स्य च [भा]स्वर-प्रभृतयो यस्य स्फुरंत्यूर्ध्वयः(1*)
सर्वज्ञान(म*)यो व(ब)भूव भगवांस्तस्मान्मनुस्मानसो
यस्मात्सृष्टिरभू[दियं गु]-
3. णवती स्त्री-पुन्निमित्ता ततः । (॥) 2
देवः श्री-कार्तवीर्यः क्षितिपतिरभवद्भूषण(णं) भूतघात्रया
हेलोत्क्षिप्ताद्रि-बि(बि)भ्यत्तुहिनगिरि-सुतास्तेषु⁹-सन्तोषितेसम्¹⁰(1*)
दोर्दण्डा-
4. काण्ड-सेतु-प्रतिगमित-महापूर-रेवा-प्रवाह-
व्याघ्रीत-त्र्यक्ष-भूजा-गुह-जनित-रुषं रावणं यो बवम्ब¹¹(॥*) 3
यस्य भ्रूमू(भङ्ग)-भीता वदति नृपतयः क्लिष्ट[ष्ट]-

5. भावे प्रतिपं¹²
 आ केलासत्सहेलं¹³ हर-वृषभ-समुत्खात-सृंगाग्र¹⁴-भित्तेः ।
 आ चः¹⁵ प्राचः समुद्रात्पुरसरिदतुल-स्थूल-मुक्तावलीका-
 दम्भोधेर्दक्षिणाच्च स्फु-
6. रदतुल-मणेः सेतु-सोमन्त-भाजः । (॥) 4
 तद्वन्स¹⁶-प्रभवा न[रें]द्र-पतयः ख्याता (:*) क्षितौ हैहया-
 स्तेषामनृत्य¹⁷-भूषण[.] रिपु-मनो-विन्यस्त-तापानलः ।
 धर्म-ध्यान-ध-
7. नानूसंधित¹⁸-सुखः समूत्सता¹⁹ सोक्षकृ-²⁰
 त्रेया (न*) सर्व्व-गुणाङ्कित-प्रभुतया श्रीमानूभू कोक्कल्लः²¹ (॥*) 5
 सम्यक्सास्त्र²²-विचारणा प्रतिदिनं धर्म्मयि योगाय च
 इष्टा-
8. [पु]र्त्तं-परोपकारकृतये यस्यार्थसक्तो²³ मतिः ॥²⁴
 आनृत्याधिगमाय²⁵ दान-निरतिः सद्वंस-²⁶पुष्टेस्तथा
 जानाभ्यासवसान्ममुक्ष-²⁷पदवीमंते च यः प्राप्तवान् । (॥) 6
 भोजे व-
9. ल्ल (भ*) राजे श्रीहर्ष (ष) चित्रकूट-भुपाले²⁸ ।
 सङ्करगणो²⁹ च रा (ज*) नि यस्यासीदभय-दः पाणिः । (॥) 7
 सचिभिवेन्द्र³⁰ कमलामुपेन्दो (न्द्रो)
 नगेन्द्र-कन्यामिव चन्द्रमौलिः ।
 चन्देल्ल-वस-प्रभवा³¹
10. सुसिला 8
 नट्टाख्यदेवी (•*) स तु पज्जनैषित्³² ॥
 उद्दाम-दर्प-द्विषतो जयन्तं
 क (•*) दर्पमापिन³³-धन-स्तनीनाम् ।
 अजीजनत्स स्थितये जनस्य
 तस्या[.] महास (श) कित्तिधर (•*) कु-
11. मारम् (॥*) 9
 नाम्ना प्रसिद्धो भुधन³⁵-त्रये (ऽ*) पि
 प्रसिद्ध-पूर्व्वो³⁶ धवलः स राजा ।
 वोढु (•*) धुरं यो गुरु-हा (भा) र-हा (बाहो)
 योऽन्या (न*) नृपेन्द्रान्क[हा]र³⁷ चकार ॥ 10
 एकैक (•*) ददता भुजङ्गमनि-

12. सं³⁸ स्व(·*) जीवित(·*) रतक्षा
भक्ष्यार्थं(·*) गरुडाय नागपतिना न्यक्कार उन्मीलितः ।
चारित्राय ददो³⁹ जलं सुरपतिर्गच्छन्न(ह*) ल्यामृतो⁴⁰
वन्द्यासा(या) भुवनत्रये(ऽ*)प्ययमभू(दो)-
13. चित्त-वत्तेः⁴¹ पद(म्*) ॥ 11
किम्वापरेण⁴² ।
होहन्ति एत्थ घ(ब*)से पुरिसा पुहइय गारव-महग्घा (।*)
इअ भाविक्रण जेणं पालीण परिग(ग्ग)हो गहिअो ॥⁴³ 12
तत्सु(त्सू)नुः श्यात-
14. कर्म्मा दिगिभ-कर-निभाजानु-वाहुमंहात्मा⁴⁴
भूमे⁴⁵भर्ता वभूव⁴⁶ क्षत-रिपु-नृपतिर्बालहंषः⁴⁷ सु(ज*)न्मा⁴⁸ ।
यं सद्वृत्तानुरागानुकृत-कृतयगा⁴⁹चारमासृत्य⁵⁰ जात-
स्त्य-
15. क्तान्योन्योपमर्द्दं-स्थिर-वसतिरपास्तारिवर्गं⁵¹
त्रिवर्गः । (॥) 13
घन्यो(ऽ*)त्र दासरथिरेव⁵² रिपुर्दसास्यो⁵³
यस्याभवत्किमपरं समरोत्सवाय ।
भू⁵⁴-भङ्ग-(भ*)ग्न-सकल-द्विषतो
16. धिगस्मा-
नात्मानमाहव-रसादिति यः सुसोच⁵⁵ ॥ 14
सत्यव्रतैकनिरतस्य युधिष्ठिरस्य
तस्यानुयः⁵⁶ प्रथित-वा(वा)हु-व(ब)लो व(ब)भूव ।
दुर्योधनारि-व(ब)ल-विर-⁵⁷वधं क-घ-
17. न्वी
पार्थो(ऽ*)परः कलियुगे युवराजदेवः । (॥) 15
भु-⁵⁸भार-क्षम-दृक्स(क्श्)ति-प्र(ण*)यिनीमाल म्व(म्ब) मानस्तन⁵⁹
कुर्वाणः समरे(ऽ*)पि नागपथगानागच्छतो विद्वि(व*)ः ॥⁶⁰
विख्या-
18. ता[ः] भ्रुवि भूरि-मार्गं-गमनामुच्चैर्दंघद्वाही(हि)नीं
यः साक्षात्परमेस्वर⁶¹ समभवत्सम्यक्सि(विश)वाराधनात् ॥ 16
तस्माद्भूल्लक्ष्मणराजदेवः
पुष्येज्जंनाना⁶²
19. जनित-व्यवस्थः ।
आवाप्य⁶³ यं धर्ममिव क्षितीसं⁶⁴

- चिराय लेभे जनता सुखानि ॥ 17
 यः सत्यस्य निधिः स्त्रियां⁶⁵ च सरणिः साम्ना च धाम्ना (च*) यो
 यो दाता च दयालु-
20. रेव च पद (•*) कीर्त्तस्व⁶⁶ नीतेस्व⁶⁷ यः ।
 तस्यासीत्परमेष दूषण-कण (:*) कारुण्य⁶⁸ पुष्यात्मनः
 पात्रापान्न-विवेचनं न यदभूत्सर्व्वस्व⁶⁹ दानेष्वपि ॥ 18
 श्री-सङ्करगणदेव-⁷⁰
21. स्ततो (ऽ) भवत्सकल-भुवनतल-तिलकः ।
 सासति⁷¹ वसुधां यस्मिन्पलायित (•*) क्वापि कलिनापि ॥ 19
 असौ निस्तृसता⁷² यत्र वक्रत्वं पलितागमे (।*)
 रथचक्रेषु चारि-
22. त्वं वायो⁷³ स्वच्छन्दचारिता (।*) 20
 तस्यानुयो⁷⁴ (ऽ*) भुष्टुवराजदेवः
 पतिः क्षितेः क्ष[त्र]-कुल-प्रसुतिः⁷⁵ ।
 यस्यासि-धारा-जल-धौत-मुर्त्त-
 स्त्वि⁷⁶ स्थिरासि⁷⁷ चपलापि लक्ष्मि (।*) 21
 श्रिय-
23. सार्थाविधिस्त्यागः सेसं सूरतयावधिः⁷⁸ ।
 यससा⁷⁹ धर्म्मरासेस्व⁸⁰ नावधियस्य भूपतेः । 22
 स्त्रीसास्वतोयायत यातकीर्त्तुः
 काकल्लदेवो वस्वधिक-नाथः ।⁸¹
 जन्मण्ड-⁸²
24. लाप्रो रिपु-मण्डलानि
 पुरोदधातीति यथार्थ-सव्दः⁸³ ॥* 23
 नम्र (•*) कामुक⁸⁴ वत्कृत[ः] नियमितं तूणीरवत्पृष्ठतः ।⁸⁵
 काष्ठासु क्षणमात्र-सूस्त्र⁸⁶ विहितः [भ्रा]न्तरादादण्डवत् (।*)
25. कृत्वा सा[धु] परिच्छदेन रहित (•*) सम्यक्करि] स्थापित (तं) ।
 सन्नगामखेल⁸⁷ कुल (•*) नरपति-[यियेभ]⁸⁸ येनासिबत् । (।*) 24
 काक्कल-नृपादवास्त-सकल-क्वाणीव-पद⁸⁹
 क्षी-
26. र-क्षालित-हार-गोर-गूणभूर्गागवदेवामवत् ।⁹⁰
 यस्याजायत केवलं रण-मुखे कोक्येयकोपेसर⁹¹ ।
 स्तत्रेव प्रतिविबि[थ] पुनरभूदालाव[रं] स[न्मुखं (खम्)] ॥ 25

27. अग्ने ज्लोजलोलेति क्षातं यदिह दुर्जसः⁹² ।
 लक्ष्म्या तदधुना धौत(.*)दिव्यभादाय तद्वपुः । (॥) 26
 ख्यात(.*) सत्यतया स धर्म-तनयः⁹³ त्यागेन विरोच-
 निः⁹⁴
28. सोयेनेद्रसुर न चैतदसवत्स[त्यं] गता [चि]तसि ।⁹⁵
 एकस्मि[ः]स्त्रितय[ः] कलो समनिक⁹⁶ गांगेयदेवे नृपे
 [दृस्ता] रिस्वित[मि]व तेर-

Second Plate

29. वितथं पूव्वे येथोक्ता भूपाः ॥⁹⁷ 27
 तस्यात्मजः कर्ण इवावतीर्णः
 कर्णः पृथिव्या[ः] प्रथेत-पृभावः⁹⁸
 यस्याभितेक⁹⁹-स्त्रवना-द्वि-
30. षड्भि-
 नष्ट(.*) प्रदृष्टं द्विज-मित्र-वर्गः ॥ 28
 यत्कीर्त्ति-लतया दूरं प्रसरन्त्या दिने दिने ॥¹⁰¹
 व(ञ्ज) ह्याण्ड-मण्डपाभोगः स्वल्पतामपनीयते ॥ 29
 स्वय(.*) समु-
31. त्सृजन्नर्थानर्थि-साथेष्वचिन्तितान् ।
 को(ऽ*)पेष¹⁰² भूषण(.*) भूमेर्जङ्गमः कल्म-¹⁰³पादपः ॥ 30
 सक्तिवर्मेकनेलयस्य¹⁰⁴ गुणाकरस्य
 धम्मा (मर्मा) त्मनः
32. स्तुति-पदं किमिहास्ति कि(.*)चित् ।
 आसास्यते¹⁰⁵ प[र]मिदं कृतिभिः सदे (दे) व
 राजन्वती वसुमती भवतेव¹⁰⁶ भूयात् ॥ 31
 तवेव¹⁰⁷ गुण-गणालंकृत-
33. सरीरः¹⁰⁸[पृ]याग-¹⁰⁹समावासित-श्रीमद्विजय-कटात्परम-¹¹⁰
 भट्टारक-महाराजाधिराज-परमेस्वर-¹¹¹श्री-वामद (दे) व-¹¹²पादानुधान-¹¹³
 परमभट्टा-
34. रक-महाराजाधिराज-परमेस्वर-¹¹⁴परममाहेस्वर¹¹⁵-तृकालग्याधिपति-¹¹⁶
 श्रीमत्कर्णदेव(.*) कुसली¹¹⁷ महादेवीं महाराजपुत्र-महाम-

35. त्रि[णो] महाभात्या¹¹⁸ महसन्धिविग्रहिका महाधर्माधिकरणिका महा-
क्षपटलिका महाकरणिका महाप्रती-
हारो महासामंतो
36. महाप्रमातारो महास्वसाधनिको महाभाण्डागारिको महाध्यक्ष
एतानन्यांस्व कीर्तिताकीर्त्तितास्व¹¹⁹ यथार्हं(र्हं)मानयति वो(बो)-
ध्यति समाज्ञापयति विदित-
37. म[सु]¹²⁰ भवता(**) यथा[हपाथा] कासि[भूम्य]न्त[र्ग]त-¹²¹
[सु]सिग्रामः सात्र¹²²-मधूकः सगर्त्त-स्थल-जलोषरः सर्वाकर-ख-
(नि*)प्रभृति-समुत्प-
38. त्ति-समेतस्व¹²³तुराघ(र*) ट-सीमा-पर्यन्तः ।¹²⁴ वेसाल-ग्राम-
विनिर्गताय कोसिक¹²⁵-गोत्राय ।¹²⁶ श्रोदल-देवरान्न-विस्वा-
मित्र¹²⁷-त्रि-
39. प्रवराय वाजसनेय-साखाया¹²⁸ ¹²⁹मह-प्रनप्त्रे वामन-नप्त्रे
नारायण-पुत्राय पण्डित-श्री-विस्वरूपाय¹³⁰ ।¹³¹ इहैव पितुः श्री-
40. मदगाङ्गेयदेवस्य संवत्सरे स्राद्धे¹³² फाल्गुन-वहुल-पक्ष-¹³³
द्वितीयायां सनैस्वर-वासरे वेण्यां¹³⁵ स्नात्वा भगवंतं देवंदेवं¹³⁶
त्रिलोचन-
41. म¹³⁷सन-स(**)भार-प्रकल्पित-पंचोपच(र*)र-(प्र*)पंचेन परया
भक्त्या समभ्यर्च्यसम-स्रद्धया¹³⁸ स्राद्धं विधायोभयभोगेन¹³⁹
सासत्त्वेन¹⁴¹ यप्रदत्तः । अतः श्रीमत्क-
42. ण्णंदेवपादा(:*) सुमीग्राम-निवासिनः समस्त-जनपदान्समादि-
सति¹⁴² विदितमस्तु भवता(**)यथा ग्रामोयं¹⁴³ स्माभिः सासन-
त्त्वेन¹⁴⁴ प्रदत्त इति मत्वा
43. भाग-भोग-कर-हिरण्य-दण्डादायकासोत्पत्ति-¹⁴⁵ प्रभृति - समस्त-
राज-प्रत्यादाय(र*) अस्योपनव्या¹⁴⁶ इति तदपचिकीर्षया मध्ये
वातेनापि न
44. गंतव्यमिति¹⁴⁷ ॥ अभ्यर्थना ॥
सर्वानिता(न्*) भाविनो राजपुत्रा(न्*)
भूयो भूयो याचते रामचन्द्रः ।
सामान्यो(ऽ*)य(**) धर्मसेतु¹⁴⁸ नृपाणा
काले क[र]-
45. ले पालनीयो भवद्भिः । (॥) 32
वहृभि¹⁴⁹ वसुधा भुक्ता राजभिः सगरादिभिः ।
यस्य यस्य यदा भूमिस्तस्य तस्य तदा फलम् । (॥) 33
अस्मिन्चन्से द्वि—¹⁵⁰

46. (S*)पि यस्त्रान्यो¹⁵¹ नृपतिर्भवेत् ।
 तस्यापि हस्तलग्नो (S*)हं सासनं¹⁵² न ध्यतिक्रमेत् ॥ 34
 यानीह दत्तानि पुरानरेन्द्र-
 दा(र्दा)नानि धर्मार्थं-यसस्करार्णि¹⁵³ ।
47. नृमाल्य¹⁵⁴-वान्त-प्रतिमानि तानि
 को न(नाम) साधुः पुनराददीत् ॥ 35
 अस्वमेव-¹⁵⁵सहस्रेण राजसुय-सहतेन¹⁵⁶ च (।*)
 गवां का(को) टि-प्रदानेन भूमि-ह-
48. र्त्ता न सुध्यति¹⁵⁷ ॥ 36
 सुवर्णमेक (·*) गामेका (·*) भूमेरप्येकमङ्गुल(म्*) ।
 हरन्न[रक]माप्नोति यावदाहुत¹⁵⁸-स (·*) ल्यवं (वम्) ॥ 37
 संवत् ७९३ फाल्गुन-वदि ९ सोमे (॥*)

1. From the facsimile in *Ep. Ind.*, II. The text is full of mistakes which prove that the engraver could not read the letters of the draft of the records prepared by the king's officer on *bhurjapatra*.

2. Expressed by a symbol which is also read as *siddham*, *Om siddhiḥ* or *siddhur=astu*

3. Read *Śivāya*.

4. Read *śivam*.

5. *Ba* and *ta* are not distinguished in the record. See also records like the Rewa plates of *Mahārāṇaka Salakhaṇavarmadeva* in *Ind. Ant.*, XVI, p. 228.

6. Read *jyoti*°.

7. Read °*śchid-amśu*°.

8. The sign of punctuation is superfluous.

9. Read °*ślesha*.

10. Read °*t-Eśam*.

11. Read *babandha*.

12. Kielhorn suggests the correction *dadhati nṛpatayaḥ klišṭhamāre prati-
 shthām*.

13. Read *Kailāśāt-sa*°.

14. Read *śṛṅg-āgra*.

15. Read *cha*.

16. Read *tad-i amśa*.

17. Read °*m=an: aṅa*.

18. Read °*n-ānu*°.

19. Read *śaśvat-satām*.
20. Read *saukhya*.^o
21. Read *śrīmān—abhūt=Kokkallaḥ*, or better to suit the metre, *śrīmān=abhūt=Kokkallaḥ*.
22. Read ^o*k-śāstra*.
23. Read ^o*saktā*.
24. Only one *daṇḍa* is necessary for proper punctuation.
25. Read *ānṛṇy-ā*.^o
26. Read *sad-vamsa*.^o
27. Read ^o*avān—mumukshu*.
28. Read *bhūpāle*. Vallabharāja is Kokkala's son-in-law Krishṇa II Rāshṭrakūṭa (877-913 A.D.). Bhoja may be Pratihāra Bhoja I (c. 936-85 A.D.) or probably II (c. 912 A.D.). Śrī-Harsha, ruler of Chittrakūṭa, may be Chandella Harsha, grandfather of Dhanga (953-1002 A.D.), or Guhila Harsha of Chitor who was a feudatory of Bhoja according to the Chatsu inscription.
29. Better read *Śankara*.^o, although the name is usually spelt with *sa*.
30. Read *Śachim=v—Endraḥ*.
31. Read *amśa-prabhavām suśilām*.
32. Read *pariyāṇaśhit*.
33. Read ^o*m=āpina*.
34. Read ^o*śakti*.
35. Read *bhuvana*.
36. Kielhorn reads *pū:to* and corrects it to *pūrto*.
37. Kielhorn suggests the correction *nṛpendrān=karadichakāra*.
38. Read ^o*śam*.
39. Read *dadau*.
40. The restoration is due to Kielhorn.
41. Read ^o*chitya-ṛitteḥ*.
42. Read *kim v=āpareṇa*.
43. In Sanskrit *Bhāxanti atra samse purushāḥ pṛithivyām gaurāḥ-mahārghāḥ/*
etad bhāvayit:ā yena Pālinām paṅgrahah gṛhītaḥ ;|
44. Read *bāhu*.^o
45. Read *bhūmer=bha*.^o
46. Read *babhū:a*.
47. Read ^o*r=Bbālaharshaḥ*.
48. The restoration is due to Kielhorn.
49. Read *kṛita-yug-ā*.^o
50. Read ^o*m=āsṛitya*.
51. Read *arggas=tri*.
52. Read *Dāsarathu*.
53. Read ^o*r=Ddaśāsyo*.
54. Read *bhrū-bhanga-bhagna*.
55. Read *śuśocha*.
56. Read ^o*nuyaj*.

57. Read *vīra*.
58. Read *bhū-bhāra-kshama-dṛikśruti*.
59. Read °s=*tanuṃ*.
60. Only one *daṇḍa* is required.
61. Read °*svaraḥ*.
62. Read °*nām*.
63. Read *avāpya*.
64. Read *kshutīśaṃ*.
65. Read *śriyām*.
66. Read *kīrtteś=cha*.
67. Read *nīteś=cha*.
68. Read *kāruṇya*.
69. Kielhorn reads *savvasva* which may be a misprint.
70. Better read *śrī-Śaṅkara*°.
71. Read *śāsati*.
72. Read *nīstrimśatā*.
73. Read *vāyau*.
74. Read °*nujo*=*'bhū*°.
75. Read *pras ūtiḥ*.
76. Read *mūrtteś=chiram*.
77. Read *sthir=āsich=chopal=āpi Lakshmi*ḥ.
78. Kielhorn suggests the correction *sauryaṃ śūra-jay-āvadhī*.
79. Read *yāśasā*.
80. Read °*rāśeś=cha*.
81. Kielhorn suggests the correction *śrīmāms=tato='jāyata jātakirtteḥ*
Kokkaladevo vasudh-aika-nāthaḥ |
82. Read *yan-maṇḍa*°.
83. Read *śabdaḥ*.
84. Read *kārmuka*.
85. The sign of punctuation is superfluous.
86. Kielhorn suggests the correction—
kshana-mātra-dṛiṣṭa-vihita-bhrāntaṃ cha dorḍaṇḍavat.
87. Kielhorn suggests *śatrūnām=akhilām*.
88. Kielhorn suggests *śreṣṭhena*.
89. For the commencement of the line, Kielhorn suggests *Kokkall-*
ākhyā-nṛipād=apāsta-sakala-kshauṇi-vipada°.
90. Kielhorn suggests °*r=Gāṅgeyadevo*=*'bhavat*.
91. The punctuation mark is unnecessary. Kielhorn suggests—*kauksheya-*
ko='gresaras=tatr=aiva pratibimbitaṃ punar=abhūd-ā°; for the end of the
verse we cannot suggest a suitable reading.
92. Kielhorn suggests—
ambudhi-toya-lol=eti khyātāṃ yad=iha duryaśaḥ. Read *a-guṇa-jñ=eti, et'*
93. Read *tanayas=tyā*°.
94. Read *Vairo*°.
95. Kielhorn suggests the correction—
Sauryaṇ=Endra-suto na ch=aitad=abhavat=satyaṃ mataṃ śrotṛibhiḥ.

96. Kielhorn suggests *kalau samadhikam*.
97. Kielhorn suggests the correction *dṛiṣtvā niśchitam=eva tair=avīta-
tham pūrvve yathoktā nṛpāḥ*.
98. Read *prathīta-prabhāvah*.
99. Read °*sheka-śraavanād-dvī*°.
100. Read °*varggaih*.
101. Only one *danḍa* is necessary.
102. Read °*py=esha*.
103. Read *kalpa*°.
104. Read *śakti-tray-aika-nilayaśya*.
105. Read *āsāśyate*.
106. Read *bhavat=aiva*.
107. Read *tad=evam*.
108. Read *śariraḥ*.
109. Read *Prayāga*. Kielhorn originally read [*Svasā*]ga, and remarked that "the first *akshara* might perhaps be read *sta*, and the second *vā*." The first letter looks like *sva* or *pva*; but *pri* seems to have been intended. Afterwards however, Kielhorn suggested *Prayāga* (*Ep. Ind.*, IV, p. 122; V, App., p. 58, note 4). *Prayāga* must be the reading as it is said to be on the *Ivī*.
110. Kielhorn reads *kayalpa*° and corrects it to °*kaṭakāt=pa*°.
111. Read °*meśvara*°.
112. For Vāmadeva who was a Śaiva pontiff of the Golaki-matha in the Dāhala country and to whom king Gāngeya dedicated his kingdom which the Kalachuri kings now ruled as the saint's viceroy, see Sircar, *Studies in the Religious Life of Ancient and Medieval India*, pp. 148-56.
113. Read *pād-ānudhyāta*.
114. Read °*meśvara*.
115. Read °*heśvara*.
116. Read *Trikalīṃg-ā*°.
117. Read *kuśali*.
118. Read *mahāmātrīṇo*.
119. Kielhorn suggests that the scribe intended to write *mahāmātya* / *mahāsāndhivigrahika* ! etc., as in the Monghyr plate of Devapāla (*Ind. Ant.*, XXI, p. 256, l. 31). The sign of punctuation may therefore be taken as an English 'hyphen'. Read *mahāmātya-mahāsāndhivigrahika-mahādharmaḍhukaranika-mahākṣhapāṭalika-mahākāranika-mahāpratihāra-mahāsāmanta-mahāpramātrī - mahāśa-sādhhanika-mahābhāṇḍāgarika-mahādhyakṣa-prabhṛitīn=etān=anyānś= cha kīrtit-ākīrtitāmś=cha*.
120. Read °*m=astu*.
121. What was intended is possibly *yath=āsmābhīḥ Kāśi-bhūṃy-antargata*°.
122. Read *s-āmra-madhūkaḥ*.
123. Read °*ś=chatu*°.
124. The sign of punctuation is superfluous.
125. Read *Kauśika*.

126. The sign of punctuation is superfluous.
 127. Read *Audala-Daivarāta-Vaiśvāmītra*°.
 128. Read *śākhāya*.
 129. Kielhorn reads a *danḍa* here.
 130. Read °*viśva*°.
 131. The sign of punctuation is superfluous.
 132. Read *sāmvatsara-śrāddhe*.
 Cf. *Prayāgam paramam tirtham mṛitānām bhukti-muktidam/ sevānāt=kṛita-piṇḍā-*
nām pāpa-bhit kāmadaṁ nṛiṇām ||
 133. Read *bahula*°
 134. Read *Śanaishchara*°.
 135. One may expect *Triveṅyām*; but compare *śrīmat-Prayāge manvantar-ādau*
Veṅyām snātū, etc., in a grant of Gāhaḍavāla Jayachandra (*Ep. Ind.*, IV,
 p. 122).
 136. Read *devadevaṁ*.
 137. Read °*m*=*aśana*.
 138. Read *śrāddhayā*.
 139. Read *śrāddham*.
 140. Kielhorn suggests °*y*=*odaka-sargeṇa*.
 141. Kielhorn suggests the correction *śāsanatvena sampradattaḥ*.
 142. Read °*disanti*.
 143. Read °*yam*=*asmābhiḥ*.
 144. Read *śāsanatvena*.
 145. Kielhorn suggests °*dāy-ākar-otipatti*°.
 146. Read °*netavyā*.
 147. Kielhorn reads *gantavya*°.
 148. Read *setur=nṛipāṇām*.
 149. Read *bahubhir=vasu*°.
 150. Kielhorn suggests *asmīn=vamṣe dvitiyo*°. Mirashi reads *dvighnā*
 (*dvijaghno*=).
 151. Read *yaś=chā*°
 152. Read *śāsanam*.
 153. Read *yaśa*°.
 154. Read *nirmālya*.
 155. Read *aśvamedha*.
 156. Read *rājas ūya-śatena cha*.
 157. Read *śudhyati*.
 158. Read °*hūta*.

No. 29—Sarkhon Copper-plate Inscription of Ratna
II, [Kalachuri] year 880 (1128 A.D.)

Sarkhon near Janjgir, Bilaspur District, Madhya Pradesh.
V.V. Mirashi, *Ep. Ind.*, XXII, pp. 153ff.; *Corp. Ins. Ind.*, IV, pp. 423 ff.

Language : Sanskrit.

Script : Early Nāgarī.

Metres : Vv. 1, 9, 12, 13, 18, 25-35 अनुष्टुभ्; Vv. 2,6
उपजाति; V.3 स्रग्धरा; Vv. 4, 10, 14, 17, 19 शार्दूल-
विक्रीडित; Vv. 5, 7, 8, 11, 15 वसन्ततिलक; Vv. 16 मालिनी;
V. 20 शालिनी; 21 आर्या

Summary : In the family of the HAIHAYAS, which sprang from ARJUNA KĀRTAVĪRYA, was born KOKKALLA. Of his EIGHTEEN sons the ELDEST became the ruler of TRIPURĪ and the rest lords of *maṇḍalas* (districts of the kingdom). In the family of these younger brothers was born KALIṄGARĀJA who had a son named KAMALARĀJA. His son was RATNARĀJA (I) who married NONALLĀ. Their son was PRĪTHVĪDEVA, who had a son named JĀJALLADEVA by RĀJALLADEVĪ. Jājalla's son was RATNADEVA (II).— There was a Brāhmaṇa named MAHĀSOṆA, who hailed from SOṆABHADRA in MADHYA-DEŚA within BHĀRATA-VARSHA. He observed a fast unto death for fifty days at the holy place called JĀMBAVAT. His son was Someśvara who had a son named Kulachandra. The latter's son was PADMANĀBHA. In the presence of all astronomers at the court of Ratnadeva (II), Padmanābha asserted that there would be total lunar eclipse when three quarters of the night had passed and the moon was in the asterism Rohiṇī on THURSDAY, the FULL-MOON TITHI OF KĀRTTIKA in the [KALACHURI] YEAR 880 (8TH NOVEMBER, 1128 A.D.). When the eclipse occurred at the predicted time, the king became pleased and donated the village of CHIṆCHĀTALĀI, situated in the *maṇḍala* of ANARGHAVALLĪ, to Padmanābha. The charter was engraved by KĪRTIDHARA, the owner of the village of JAṆḌERA in ANARGHAVALLĪ.

TEXT

First Plate

1. सिद्धम्¹ ओं² नमो ब्र (ब्र)ह्मणे ॥
निगुणं व्यापकं नित्यं शिवं परम-कारणम् ।
भाव-प्राह्यं परं ज्योतिस्तस्मै सद् (द्ब्र)ह्मणे नमः ॥१॥
2. यदेतदग्रेसरमम्ब (म्ब) रस्य
ज्योतिः स पूषा पुरुषः पुराणः ।
अथास्य पुत्रो मनुरादिराज-
स्तदन्वये (ऽ*) भद्भुवि कार्त-
वीर्यः ॥२॥
देवः श्री-कार्तवीर्यः क्षितिपतिरभवद्भूषणं भूतधात्र्या
हेलोत्क्षिप्ताद्रि-वि (बि) भ्यत्तुहिनगिरिसुतास्ते (श्ले)-
4. ष-सन्तोषितेस (श) म् ।
दोर्दंडाकांड-सेतु-प्रतिगमित-महावारि-रेवा-प्रवाह-
व्याधूत-त्र्यक्ष-पूजा-गुरु-जनित-रुषं रावणं यो
5. वव (बबं) ध ॥३॥
तद्वंस (श) -प्रभवा नरेद्र-पतयः ख्याताः क्षितौ हैहया-
स्तेषामन्वय-भूषणं रिपु-मनो-विन्यस्त-तापानलः ।
धर्म-
6. ध्यान-धनानुसंचित-यशाः स (श) स्व (श्व) त्सतां सौख्यकृ-
त्प्रेयान्सर्व्व-गुणान्वितः समभवत्श्री (च्छ्री) मानसौ कोवकलः ॥४॥
अष्टादशारि-
7. करि-कुंभ-विभंग-सिंहाः
पुत्रा बभूवुरतिसौ (शौ) र्य-पराश्च तस्य ।
तन्नाप्रजो नृपवरस्त्रिपुरीश आशी (सी) -
त्से (च्छे) षाश्च मंडलपतीन्स
8. चकार वं (बं) धून् ॥५॥
तेषामनूजस्य³ कलिगराजः
प्रताप-वह्नि-क्षपितारि-राजः ॥
जातो (ऽ*) न्वये द्विष्ट-रिपु-प्रवीरः⁴
प्रियान-

9. नांभोरुह-पाव्वणंदुः ॥६॥
तस्मादपि-प्रतत-निर्मल-कीर्ति-कान्तो
जातः सुतः कमलराज इति प्रसिद्धः ।
यस्य प्रताप-तर-
10. णावुदिते रजन्यां
जातानि पंकज-वनानि विकासर्भाजि ॥७॥
तेनाथ चंद्र-वदनो (ऽ*)जनि रत्नराजो
विस्वो (श्वो)पकार-करुणाज्जि-
11. त-पुण्य-भारः ।
येन स्व-वा (वा)हु-युग-निर्मित-विक्रमेण
नीतं यशस्त्रिभुवने विनिहत्य स (श)त्रून् ॥८॥
नोनल्लाख्या प्रिया त-
12. स्य शूरस्येव हि शूरता ।
तयोः सुतो नृप-श्रेष्ठः पृथ्वीदेवो बभूव ह ॥९॥
पृथ्वीदेव-समुद्भवः समभवद्राजलदेव्री (वी)-सुतः
शू-
13. रः सज्जनवाञ्छि (छि)तार्थ-फलदः कल्पद्रुमः श्रीफलः ।
सर्वेषामुचितो (ऽ*) चर्चने सुमनसां तीक्ष्ण-द्विषत्कटकः
पस्य (श्य)त्कां (त्का)न्तरांगनां [ग]-
14. मदनो जाजल्लदेवो नृपः ॥ १०॥
तस्यात्मजः सकल-कोसल-मंडन-श्रीः
श्रीमान्समाहृत-समस्त-नराधिप-श्रीः ।
सर्व-क्षि[ती]-
15. श्वर-सि (शि) रो-विहितांहि-सेवः
सेवाभृतां निधिरसौ भुवि रत्नदेवः ॥११॥
इलावर्त्ता (वृता)दि-वर्षाणां मध्ये भारतमुत्तमम् ।
मध्यदेस (श)स्तु त-
16. त्वापि सोणभद्रो (ऽ*)स्ति यत्र सः ॥१२॥
श्री-सोणभद्र-निर्यातः पंचाशो वत्स-गोत्रजः ।
म[हा]सोण इति ख्यातो बभूव द्विज-वंस (श)जः ॥१३॥
यः ष-

17. दत्कर्क-कला-कलाप-कुस (श) लो निःश्रे (शे) ष-वेदागम-
ज्ञाता व्र (व्र) ह्य-समः समस्त-जनता-ल[ब्धा]दरः सर्व्वदा ।
यः पंचास (श) दहानि चान्त-समये त्य-
18. क्तास (श) नं यां (जां) व (व) व-⁵
त्तीर्थे प्राण-विमुक्तिमाप निपुणो वेदान्त-सिद्धान्तगः ॥१४॥
प्रज्ञा-निधिः सकल-वेदविदां वरिष्ठो
नानाविधाध्व-
- Second Plate*
19. र-विधान-विमु (शु) ङ्क-व् (वु) ङ्कः ।
तस्यात्मजो द्विज-समाज-विभूषण-श्रीः
सोमेश्वरः समभवद्भुवन-प्रसिद्धः ॥१५॥
श्रुति-समुचित-
20. शीलस्तत्व (त्त्व) विच्चागमानां
निरवधि-गुणरासि (शि) व्यसि-कल्यो (ल्यो) ज^{नेषु} ।
इह हि जगति शापानुग्रहाभ्यां समर्थ-
स्तदनु च कुल-
21. चंद्रस्तस्य सूनुर्बभूव ॥१६॥
प्रज्ञा-मंगल-वेश्म विस्मयकराभ्यासः स्वमस्तागमे
पुष्यात्मा मख-कर्म-धर्म-निपुणः प्रावोष्यवान्जो (ञ्ज्यो) -
22. तिथि ।
तस्याशेष-गुणाकरस्य मतिमान्पुत्रः पवित्रात्मनो
व्र (व्र) ह्याभ्यास-निदेश-पेस (श) ल-मतिः श्री-पद्मनाभो (ऽ*) -
भवत् ॥१७॥
यः सिद्धा-
23. न्त-द्वयं वेत्ति होरा-सागर-पारगः ।
संहिता-सा (शा) स्त्र-तत्व (त्त्व) ज्ञो वा (व) राहमिहिरोपमः ॥१८॥
तेनासी (शी) त्यधिकष्ट-वत्सर-शते जाते दिने गीः-पते-
24. :
कातिक्यामथ रोहिणी-भ-समये रात्रेश्च याम-त्रये ।
श्रीमद्रत्न-नरेश्वरस्य सदसि ज्योतिर्विदामग्रतः
सर्व्व-ग्रासमनुष्णगोः प्रव-
25. दत्ता तीर्णा प्रतिज्ञा-नदी ॥१९॥
इंदोर्भुक्तिं कुर्व्वतायं तदानीं
सर्व्वदायैर्म्मंडले (ऽ*) नर्घवल्ल्यां (ल्ल्याम्) (।*)

राज्ञा तुष्टेनाथ चिचातलाइ-
ग्रामस्तस्मै सा(शा)-

26. सनीकृत्य दत्तः ॥२०॥
तपति न तपनः प्रखरो मरुदपि नो वाति शासने तीव्रः ।
व्र(ब्र)ह्मस्व-स्तेय-पातकमतिस(श)य-भीमं समालोच्य ॥२१॥
चंद्रा-
27. कर्का गगने यावत्तपतो लोक-साक्षिणौ ।
तावदव्याहृतं स्थेयाद्दानमेतन्महीपतेः ॥२२॥
द्विजाश्च नावमन्तव्यास्त्रैलोक्य-स्थिति-हेतवः ।
28. देववत्पूजनीयाश्च दान-मानाचर्चनादिभिः ॥२३॥
यैः कृतः सर्व्व-भक्षो (S*)ग्निरपेयश्च-महोदधिः ।
क्षयो चाप्यायितः सोमः को न नस्ये(श्ये)-
29. त्प्रकोप्य तान् ॥२४॥
सं(शं)खं भद्रासनं च्छ(छ)वं गजास्व(श्व)-वर-वाहनम् ।
भूमि-दानस्य चिह्नानि फलं स(स्व)र्गः पुरन्दर ॥२५॥
व(व)हुभिर्व्वसुधा भुक्ता राज-
30. भिः सगरादिभिः ।
यस्य यस्य यदा भूमिस्तस्य तस्य तदा फलम् ॥२६॥
यथाप्सु पतितं स(श)क्र तैल-वि(बि)न्दु त्विसर्पति ।
एवं भूमि-कृतं दानं स-
31. स्ये सस्ये प्ररोहति ॥२७॥
भूमि यः प्रतिगृह्णा(ट्टिणा)ति यस्तु भूमिं प्रयच्छति ।
उभौ तौ पुष्य-कर्म्मणी नियतौ स्वर्ग-गामिनौ ॥२८॥
पूर्व्व-
32. दत्ता(त्तां) द्विजातीनां यत्नाद्रक्ष पुरंदर ।
मही(ह्रीं) महीभृतां स्त्रे(श्रे)ष्ठ दानच्छ्रयो हि पालनम् ॥२९॥
स्व-दत्तां पर-दत्तां वा यो हरेत वसुंधराम् ।
33. स विष्टायां कृमिभूत्वा पितृभिः सह पच्यते ॥३०॥
अस्व(श्व)मेध-सहश्रे(स्त्रे)ण वाय(ज)पेय-स(श)तेन च ।
गवां कोटि-प्रदानेन भूमि-हर्त्ता न सु(शु)-

34.

ध्यति ॥३१॥

षष्टि वर्ष-सहस्रा (स्रा) णि स्वर्गो वसति भूमिदः ।
 आच्छेत्ता चानुमन्ता च ताग्येव नरकं व्रजेत् ॥३२॥
 इष्टं दत्तं हुतं चैव य-

35.

त्किंचिद्धर्म-संचितम् ।

अर्द्धांगुलेन सीमाया हरणेन प्रणस्य (श्य)ति ॥३३॥
 न विषं विषमित्याहुर्न (न्नं) ह्य-स्वं विषमुच्यते ।
 विषमेकाकिनं ह-

36.

न्ति व्र (न्न) ह्य-स्वं पुत्र-पौत्रिकम् ॥३४॥

तस्यामेवानर्घवल्यां श्रीमत्कीर्तिधरः सुधीः ।
 जंडेर-ग्राम-नाथो (s*) यं लिलेखाक्षर-सो (शो) भनम् ॥३५॥

1. From the facsimile in *Ep. Ind.*, XXII.2. Expressed by a symbol which is also read as *Om*, *Om siddhiḥ* or *siddhir=astu*. The following symbol is expressed by the letter *u* with a dot over it.3. The vowel of *nū* is lengthened for the sake of metre.4. Read *dvishṭa-riṣu-pravira-priy-ānana°* as in all other grants of the kings of Ratanpur.5. The second letter of this word appears more like *cha* than *va*; but *va* and *cha* appear almost like each other in this inscription (cf. *ch=aiva*, l. 34 *infra*) and other records of the period (cf. *Ep. Ind.*, XIX, p. 75, l. 23). Besides, *yāṁchavat* makes no sense. Mirashi therefore proposes to read *jāmbavat-tirtha*. *Ya* is substituted for *ja* here as in *vāṣṭeya* in l. 33 *infra*.6. After *ja* a superfluous *daṇḍa* was engraved and scored out. This is to cover a little empty space. See the same at the end of l. 17.7. Read *vishthāyām*.

CHAPTER III

WESTERN INDIA

A—Early Kalachuris

No. 30—Vaḍner Copper-plate Inscription of
Buddharāja, [Kalachuri] year 360
(608 A.D.)

Vaḍner, Nasik District, Maharashtra.

Y. R. Gupte, *Ep. Ind.*, XII, pp. 33ff. ; Mirashi, *Corp. Ins. Ind.*,
IV, pp. 47ff.

Language : Sanskrit.

Script : Late Brāhmī of South India.

Metres : Vv. 1-4 अनुष्टुप् (श्लोक) ; V. 5 इन्द्रवजा.

Summary : BUDDHARĀJA, son of ŚAṆKARAGAṆA and grandson of KRISHṆARĀJA of the KAṬACHCHURI family, made a grant of the village of KOṆYĀṆĀM in the VAṬANAGARA-BHOGA (subdivision) in the neighbourhood of BHAṬṬAŪRIKĀ to BODHASVĀMIN, a resident of Vaṭanagara and belonging to the Vājasaneyā-Mādhyaṇḍina school, for the maintenance of *bali*, *charu*, *vaiśvadeva*, *agnihotra* and other rites. The gift village was made free from all *dityas* (dues), forced labour and *prātibhedikā* and from the entry of the *Chāṭas* and *Bhaṭas*. The donees were allowed to enjoy *udraṅga*, *uparikara* and all other receipts.—The grant, made at the request of the queen ANANTA-MAHĀYĪ, was executed on BHĀDRAPADA-SU 13 in the [TRAIKŪṬAKA-KALACHURI] YEAR 360 (c. 608 A.D.). The *Dūtaka* was the *Mahābalādhikṛita* PRASAHYAVIGRAHA and the writer was the *Mahāsāndhivigrahādhikaraṇādhikṛita* ANAPHITA.

TEXT²

First Plate

1. १^३ स्वस्ति (॥*) विजय-स्कन्धावाराद्वैदिश-वासकाच्छरदुपगम-
प्रसन्न-गगनतलविमल-विपुल-विविध-पुष्-

2. [ष-रत्न]-गुण-किरण-[निकर]।वभासिते महासत्वा^१पाश्रय-डुर्ल्ल-
ङ्घे गाम्भीर्य्यवति स्थित्यनुपालनपरे महोदधा-
3. विव [कट] च्चुरीणाम[न्चये] [सकल-जन]-मनोहरया चन्द्रिकयेव
कीर्त्या भुवनभवभासयन्ता जन्मन [एव] [पशु]-
4. [पति-समा]श्रय-पर^२ कलङ्क-[दो]ष-रहित^३ कुल-कुमुदवन-
लक्ष्मी-विबोधनश्चन्द्रमा इव श्री-कृष्णराजो [यः]
5. संश्रय-विशेष-लोभादिव सकलैराभिगामिकैरितरैश्च गुणरूपेत-
स्संपन्न-प्रक्रि (कृ) ति-मण्डलो यथा[वत्]
6. आत्मन्याहित-शक्ति-सिद्धिय्येन च रुचिर-वंश-शोभिना निय-
तमस्खलित-दान-प्रसरेण प्रथित-बल-गरिम्णा
7. वन-वारण-यूथपेनेवाविशङ्कं विचरता वन-राजय इवावनमिता
दिशो यस्य च शस्त्रमापन्न-
8. व्राणाय विग्रह^४ पराभिमान-भंगाय शिक्षितं विनयाय विभ-
वाज्जनं प्रदानाय प्रदानं धर्म्मयि
9. [धर्म्म]श्रेयो (S*) वाप्तये तस्य^६ पुत्र^५ पृथिव्यामप्रतिरथ-
श्चतुरुदधि-सलिलास्वादित-यशा धनद-वरुणेन्द्रान्त[क]-
10. [सम]- प्रभावस्त्व-बाहु-बलोपात्तोज्जित-राजश्री ^७ प्रतापाति-
शयोपनत-समग्र-सामन्त-मण्डलः
11. परस्परपीडित-धर्म्मार्त्य-काम-निषेवी प्रणति-मात्र-मुपरितोष-
गम्भीरोन्नत-हृदयस्सम्यक्प्रजापालनाधि-
12. गत-भूरि-द्रविण-विश्राणनावाप्त-धर्म्मक्रियश्चिरोत्सन्नानां नृपति-
वंशानां प्रतिष्ठापयिता अत्युच्छ्रितानां
13. उ[न्म]लयिता दीनान्ध- क्रिपण-^८ समभिलषित- मनोरथाधिक-
निकाम-फल-प्रद^९ पूर्वापर-समुद्रान्तादि-देश-स्वामी
14. [माता-पितृ]-पादानुद्घ्यात ^{१०} परममाहेश्वरः श्री-शङ्करगण
स्तस्य पुत्रस्तत्पादानुद्घ्यातस्सकल-महीमण्डलं क-
15. तिलकस्सातिशय-प्रथित-नय-विनय-दया-दान-दाक्ष्य-दाक्षिण्य-
धैर्य्य-शौर्य्य-स्थैर्य्याद्यशेष-गु[ण-स]मन्वितः
16. प्रबल-रिपु-बलोद्भू त-दुर्ष-विभव-प्रध्वन्स-^{११} हेतुस्सेतु स्थितीनामा-
[यतनं] सिद्धेरप्रति[हत-चक्रः]
17. चक्रधर इवात्ति-प्रशमन-कर^{१२} प्रजानां परममाहेश्वरः श्री-बुद्ध-
[राज]स्सव्वनिव राज-

Second Plate

18. सामन्त-भोगिक- विषयपति-राष्ट्र-ग्राम-महत्तराधिकारिकादी (न्*)
समाज्ञापयत्यस्तु वो विदितमस्माभिः¹⁰
19. वटनगर-भोगे¹¹ भट्टउरिका-प्रत्यासन्न-कोरियाणां¹² ।¹³ एष
ग्रामस्सोद्गङ्गस्सोपरिकरस्सर्वादान-
20. संग्राह्यस्सर्ध्वं-दित्य-विष्टि-प्रातिभेदिका-परिहीणो भूमिच्छिद्र-
न्यायेनाचाट-भट-प्र (1*) वेश्य¹⁴ प्राच[न्द्राकर्का]ष्णव-
21. क्षिति-स्थिति-समकालीन-पुत्र¹⁵-पौत्रान्वयभोग्यो वटनगर-
वास्तव्य-काश्यप-सगोत्र-वाजसनेय-माध्यन्दिन-
22. [स]ङ्गहाचारि-आहाण-बोधस्वामिने बलि-चरु-वंशवदेवाग्निहोत्रा-
दि-क्रियोत्सर्पणार्थं मातापित्रोरात्मनश्च
23. पुण्याभिवृद्धये¹⁶ उदकातिसर्गोणातिसृष्टो यतो (5*) स्मद्वंशैर-
न्यंर्वागाभि-नृपति-भोगपतिभिः प्रबल-पवन-प्रेरितोदधि-
24. जलतरङ्ग-चञ्चलं¹⁷ जीवलोकमभावानुगतानसारान्विभवान्दी-
र्घ-कालस्थेयसश्च गुणानाकलय्य सामान्य-
25. भोग-भू-प्रदान-फलेप्सुभिश्शशि-कर-रुचिरं चिराय यशश्चि-
चीषुभिरयमस्महायो (5*) नुमन्तव्य-पालयितव्यश्च (1*)
26. [यो वाज्ञा]न-तिमिर-पटलावृत-मतिराच्छिन्द्यादाच्छिद्यमानं
वानुमोदेत स पञ्चभिर्महापातकैस्संयुक्तस्स्या[त्]¹⁸
27. इत्युक्तञ्च भगवता वेदव्यासेन व्यासेन ॥
षष्टिं वर्ष-सहस्राणि स्वर्गो मोदति भूमिदः (1*)
आच्छेत्ता च¹⁹
28. अनुमन्ता च तान्येव नरके वसेत् ॥ 1
विन्ध्याटवीध्वतोयासु शुष्क-कोटर-वासिनः (1*)
कृष्णाहयो हि जायन्ते
29. भूमि-दायं हरन्ति ये ॥ 2
बहुभिर्ध्वंसुधा भुक्ता राजभिस्सगरादिभिः (1*)
यस्य यस्य यदा भूमिस्तस्य तस्य तदा
30. फलं²⁰ ॥ 3
पूर्व-दत्तां द्विजातिभ्योया (य)न्ताद्वक्ष युधिष्ठिर ।
महिं (हौं) महीमंतां²¹ श्रेष्ठ दानाच्छेयो (5*) नुपालनम् ॥ 4
यानि (नी)ह

31. व[त्तानि] [पुरा] नरेन्द्र-
 र्दानानि धर्म्मार्थि-यशस्कराणि ।
 निर्भुक्त-माल्य-प्रतिमानि तानि
 को नाम साधु-पुनराद-
32. दीत इति ॥ 5
 संवत्सर-शत-त्रये षष्ट्यधिके भाद्रपद-शुद्ध-त्रयोदश्यां
 पाशुपतराज्ञी-राज्ञी-²²
33. अनन्त-महायी-विज्ञापनया महाबलाधिकृत-श्री-प्रसह्यविग्रह (*):
 दूतकं (कः ।) [लिखितं]²³
34. इदं महासन्धिविग्रहाधिकरणाधिकृतानाफितेनेति ॥ सं ३००
 (+*) ६० भाद्रपद-शु १० (+*) ३ ॥

1. Other important records of the early Kalachuris are (1) Ābhoṇā (Nasik Dist.) plates of Kāṭachchuri Śaṅkaragaṇa dated in year 347, issued from Ujjayinī (*Ep. Ind.*, X, pp. 297 f.) and (2) Sarsavaṇī (Baroda District) plates of Buddharāja, dated year 361, issued from Ānandapura, i.e. modern Vaḍnagar in Gujarat (*Ep. Ind.*, VI, pp. 297ff.)

2. From the facsimile in *Ep. Ind.*, XII.

3. Symbol for *siddham*, *Om siddhiḥ* or *siddhir=astu*.

4. Vaidiśa is the same as Vidiśā, modern Besnagar near Bhilsa (now called Vidisha). It is interesting to note that the Ābhoṇā plates were issued from Ujjayinī and that the Haihayas (Kalachuris) are connected with Māhishmatī on the Narmadā in the Purāṇic traditions.

5. Better read *satto-ā*°.

6. Some influence of Gupta inscriptions is noticed in this part of the record apparently because the Malwa region once formed part of the Gupta empire.

7. Read °*tānām=unmū*°.

8. Read *kṛipāṇa*.

9. Read *pradhvaṁsa*.

10. One may have °*bhir=Vaṭa*° though *sandhi* is not compulsory in prose.

11. This Vaṭanagara is modern Vaḍner.

12. Gupte reads °*nam*.

13. Gupte thinks that the punctuation is unnecessary and takes the passage *Koṇiyāṇām=esha grāmaḥ* as meaning "this village of the Koṇiyas." It is possible that Koṇiyāṇām is the name of the village granted.

14. *Chāṭa-bhaṭa* means according to some "swindlers and servants who are liars" (*Ep. Ind.*, IX, pp. 296f.). Another explanation of the expression is given in *Ep. Ind.*, IX p. 284, note 10. The *Chāṭas* appear to be head constables and *Bhaṭas* constables.

15. Gupte reads °*linashputra*° and corrects it to °*linah-putra*°.

16. One may read *vrddhaya* if *sandhi* is preferred.

17. Gupte reads *chañchalam*.

18. Read °s=*syād* = *iti uktān*=*cha*.

19. Read *ch*=*ānumantā*.

20. Properly we should have *m* instead of *m̄*.

21. Read °*matām*.

22. Read *Pāśupata-rājñy-Ananta*°. The expression *Pāśupata-rājñi* may indicate that the queen was a follower of the *Pāśupata* doctrine. Gupte takes it to mean the wife of the *Pāśupata* king. *Mahāyī* may be Sanskrit *mahāryikā* meaning the senior grandmother.

23. Read *likhitam*=*idam*.

B—The Guhilas

No. 31—Sāmoli Stone Inscription of the time of
Śīlāditya—[Vikrama] year 703 (646 A.D.)

Sāmoli, Bhomat District, Udaipur Division, Rājasthan.
R. R. Halder, *Ep. Ind.*, XX, p. 99.

Language : Sanskrit.

Script : Siddhamāṭṛikā.

Metres : V. 1 *Vishamavṛitta*; Vv. 2, 4-7, not determined;
V. 3 *Udgīti*.

Summary : A *Mahājana* (Community) headed by JENTAKA, who had migrated from VAṬANAGARA, founded an *Āgāra* (literally, 'a house', probably 'a boarding house') on the ARANYAKŪPA-GIRI, which became the source of livelihood for the people. *Mahattara* Jentaka, at the command of the *Mahājana*, founded at the place a *devakula* (temple) of ARANYAVĀSINĪ (Durgā). Jentaka, having seen the approach of the messengers of Yama, entered fire near the holy *devakula*.— The inscription was dated in the [Vikrama] YEAR 703 (646 A.D.), KĀRTTIKA-DI... during the reign of ŚĪLĀDITYA, probably Guhila Śīla¹ and not Harshavardhana (606-47 A.D.). See Sircar, *The Guhilas of Kiṣkindhā*, pp. 27, 30, 48-49.

TEXT²

1. १^३ नमः ॥

पुनातु दिनकृ^१मरीचि-विच्छुरित-पद्म-
पं(प)त्रच्छवि दुरितमाशु श्च^२ण्डिका-पाद-द्व-

2. यं(यम्) ॥^६

हरे^७ शिखि-शिखाम-केसर-स्थितमपास्त-
रज[१] नूपुरा^८भयाः च्छुरित-दिविभाव^९ स-

3. दाः¹⁰ (॥*) 1
 असुरोर¹¹-स्थल (*) शूल-
 विनिर्भिन¹²मुद्गिरद्वधिर-निवहं ।
 [समा]लोक्य केसरि¹³ वहति ति-
4. रश्च (ि*) 2
 चापलममप्येव¹⁴ भयमुद्विजनिवः¹⁵ ॥
 जयति विजयी रिपूनां¹⁶ देव-द्विज-गुह-
5. जणानंदीः¹⁷ (ि*) 3
 श्री-शीलादित्यो नरपति (:*) स्वकुला (*) बर-चन्द्रमा (:*) पृथ्वीः¹⁸ ॥ 3
 जयति वट-
6. नगर-विनिर्गत-
 महाजनं (नो)¹⁹ ज्ञे (न्त*) क-प्रमुखं :²⁰ ।
 येनास्य लोक-जोवनं²¹ आगर-
7. मुप्तादितं मारण्य-कू[प]गिरौः²² (ि*) 4
 नाना-द्विदेशमागत²³ अष्टादश-वंतालि (क*) -लेक²⁴-विख्यातः ॥²⁵
8. धन-धान्य-दृष्ट-नुष्ट (प्र*) विष्ट-ज्ञन-नित्य-संबार्धं (धम्) ॥ 5
 एभिर्गुणै युतं²⁶ तत्र [जेन्त]-
9. क-महतर²⁷
 श्री-अरण्यवासिन्या देवकुलं चक्रे महाजनादिष्ट (:*) ॥²⁸
 देवी च प्र[ति]-
10. ष्ठाप्यं मनुपालयतु²⁹ [चि]रंः³⁰
 स च जेन्तक-महतरः³¹ आस— (॥*) 6
11. वस्वत-द्वृता³² समवे[क्ष्य]
 देब्रुवके सिधायत[ने]³³...
12. लनं³⁴ प्रविष्ट (:*) ॥ 7
 ७०० (+*) ३ ॥ क[]ति[क]³⁵-[दने*]... (॥*)

1. This Śilāditya appears to have belonged to the Guhila dynasty. He may have been named by his father after the latter's overlord, king Harshavardhana Śilāditya of Thanesar and Kanauj.

2. From the facsimile in *Ep. Ind.*, XX.

3. Symbol indicating *siddham*, *Om siddhiḥ* or *siddhir=astu*.

4. Read **kṛin-marichī*.

5. Read *Chaṇḍikā*:

6. Only one *daṇḍa* is necessary.
7. Read *Hareh*.
8. Read *nūpura-bhayā*.^o
9. Possibly *dig-vibhāgam*.
10. Read *sadā*.
11. There is no necessity of correcting *ra* to *rah*.
12. Read *vinirbhinnam=udgirad-rudhira-pravāham*.
13. Read *kesari*.
14. Read *chāpalam=apy=eva*.
15. Read ^o*m=udvijann=iva*.
16. Read *ripūṇām*.
17. Read *jan-ānandī*.
18. Read *prithvyām*.
19. Read *nirgata*.^o
20. Read *pramukhaḥ*.
21. Read *jīvanam=āgāram=utpāditaṃ=A*.^o
22. Omit *visarga*. *Pa* is engraved below the line.
23. Read *dig-deśāgat-āshṭā*.^o
24. Read *loka*.
25. Only one *daṇḍa* is necessary.
26. Read *gunair=yutaṃ*.
27. Read *mahattaraḥ śry-Araṇya*.^o
28. Only one *daṇḍa* is necessary.
29. Read *devīm cha pratishṭhāpya samanupālayatu*.
30. Read *chiram* ¶
31. Read *mahattara*.^o
32. Read *Vaivasvata-dūtān*.
33. Read *siddh-ā*.^o
34. Halder suggests *jvalanam*.
35. Read *Kārttika*. The sign resembling *sra* here indicates the figure for one hundred which is joined with should better have been 7 in order to indicate 700.

No. 32.—Chātsū Stone Inscription of Bālāditya
(c. 900-20 A.D.)

Chātsū, Jaipur Division, Rājasthān.

D. R. Bhandarkar, *Ep. Ind.*, XII, pp. 13 ff.

Language : Sanskrit.

Script : Early Nāgarī.

Metres : Vv. 1-2 अनुष्टुम् (श्लोक); V. 3 वसन्ततिलक; Vv. 4-6 शार्दूलविक्रीडित; V. 7 स्रग्धरा; V. 8 शार्दूलविक्रीडित; V. 9 हरिणी; V. 10 वंशस्थविल; V. 11 शार्दूलविक्रीडित; V. 12 मालिनी; V. 13 स्रग्धरा; V. 14 शिखरिणी; V. 15 मन्दाक्रान्ता; V. 16 स्रग्धरा; V. 17 अनुष्टुम् (श्लोक); Vv. 18-19 शार्दूलविक्रीडित; V. 20. अनुष्टुम् (श्लोक); Vv. 21-22 शार्दूलविक्रीडित; V. 23 स्रग्धरा; V. 24 शार्दूलविक्रीडित; Vv. 25-26 स्रग्धरा; Vv. 27-29 शार्दूलविक्रीडित; V. 30 स्रग्धरा; V. 31 मालिनी; V. 32 शार्दूलविक्रीडित; V. 33 स्वागता; Vv. 34-35 उपजाति (इन्द्रवजा-उपेन्द्रवजा); V. 36 स्रग्धरा; V. 37 शार्दूलविक्रीडित; V. 38 वसन्ततिलक

Summary : In the Guhila dynasty flourished one BHARTRIPATTA who was endowed with both Brāhmaṇa and Kshatriya blood (*Brahma-Kshatr-ānvita*). From him sprang ĪŚĀNABHAṬA and from the latter UPENDRABHAṬA. His son was GUHILA I, his son DHANIKA and his son KṚISHṆARĀJA. KṚishṇa's son ŚĀNKARAGAṆA conquered BHAṬA, a ruler of the GAUḌA country, and made a present of the enemy's territory to his [Gurjara-Pratihāra] overlord. He had, by his wife YAJJĀ, a son named HARSHARĀJA. The latter conquered kings in the north and presented horses to BHOJA (Pratihāra Bhoja I, c. 836-85 A.D.). From his wife SILLĀ, he had a son called GUHILA (II). With excellent horses from the sea-coast, Guhila vanquished the GAUḌA king and levied tribute from princes in the east. He married RAJJHĀ, daughter of PARAMĀRA VALLABHARĀJA. Their son was BHATTA who led an expedition against the kings of the south. Bhatta's wife PURĀŚĀ, daughter of one VĪRŪKA, gave birth to BĀLĀDITYA *alias* BĀLĀRKA, BĀLABHĀNU etc. From his wife RAṬṬAVĀ, daughter of CHĀHAMĀNA ŚĪVARĀJA, Bālāditya had three sons, viz. VALLABHARĀJA, VIGRAHARĀJA and DEVARĀJA.—In commemoration of Raṭṭavā who had died, Bālāditya erected a temple of MURĀRI. The *prasasti* was composed by BHĀNU, son of Chhitta and a *Karaṇika* who was a Vaishṇava. It was engraved by *Sūtradhāra* Bhāila, son of Rājuka.

TEXT¹1. [१^० न*]मः ।

याब्ज (ब्ज)[न्म]²-[मु*]खाब्ज (ब्ज)-श्रीः श्रीमता (त्या) या विरोधिनी ।
तां वन्दे वाङ्भर्यो देवीं वाक्प्रपञ्च-प्रसिद्धये ।१।
एको (S*) पि [गु][ण*]-स[ः*]पक्काःद्विद्यते मूरजित्त्रिधा ।
यो ज[ग³] XXXX XXXX [सो (S*)स्तु वः] यि (शि*)ये ।२।
आक्रान्त-भूतलमघौघ-विघात-दक्षं
गं[गा*]-

2. [प]यः-परिचयेन विराजमानं (नम्) ।

पायादनन्त-मुनि-लोक-निषेवितं वो
वारीव यामुनमघोक्षज-पाद-युग्मं (ग्मम्) ।३।
[ए]का त्वं हृदयं ममाधिवससीत्युक्तं त्वया — U —⁴
— — — प्रिय-वल्लभा यदपरा⁵ स्वौ (स्वो) रः-स्थले शायितां (ताम्)
इत्थं कौस्तुभ-दर्पणे

3. प्रतिमितिं स्वां वीक्ष्य पद्माह यं

सासूयं स पराङ्मुखीमनुनयंस्तां पातु वो [मा*]धवः ।४।
त्यक्त्वासूत्रि (न्त्रि)य-विप्रयोग-विधुरा गोप्यो दिवं या ययु-
स्ता एतास्तव पूर्ववद्रत-मुखं प्रत्यागताः सेवितुं (तुम्) ।
इत्युक्तः फणितः फणा-मणि-गणे दृष्ट्वात्मनो विम्बि (म्बि)ता-
न्यः सेष्य र-

4. मय (I*) मुरारिरवतात्प्रत्याययन्वः सतां (ताम्) ।५।

नीरःधः प्रथितः पुरः पृथतरः प्रोत्खात-भूभूत्कुलो
व्याप्तासो⁵ जनित-प्रताप-दहनो (S*)प्यासादिता⁶ स्वोन्नतिः ।
अन्तःसारतरोऽरि-कुंजर-कर-व्याघात-दक्षोऽभव-
द्वंशस्तद्विपरीत एष [गु]हिलस्याद्धार-भू-⁷

5. तो [भु]वः ।६।

अ[स्त्र]-ग्रामोपदेशंरवनत-नृपतीन्भूतलं भूरि-भूत्या
भूदेवान्भूमि-दानैस्त्रिदिवमपि मखेन्न[न्दय]न्नन्दितात्मा ।
व्र (ब्र)ह्म-क्षत्रान्वितोऽस्मिन्समभवदसमे राम-तुल्यो विशल्यः
सौर्यादयो⁸ भर्तृपट्टो रिपु-भट-विटपि-च्छेद-केली-पटीयान् ।७।
ली-

6. लाका[न्त-महा]महोद्भवनिर्गोरी-कुचालि[ङ्गन]-
व्यापारंकरसो (S*) व्यभिन्-⁹ हृदयो वा (बा) षैर्मनोजन्मनः ।
भास्व-द्रूति-वि(भू*)षि[तः] कृतवर्जिन्मित्यं विशुद्धे [वृ]षे
तस्मात्स्था[णु]रिव व्यजायत नृपादीशान-पूर्वो भटः । 15।
उपहत-वृषो याच्छा-लम्बा(म्बा)ल्लघुत्वमुपागतः
कृत-जड-रति-
7. म्माया[च](I*) रो द्वि-जिह्व-समाश्रितः ।
हरिरहमहो ना[स्मी][त्युच्चै]द्विवाहमरि[] [म]धो-
रहसद्वि व यो भूपः सोऽभूदुपे[न्द्र]भटस्ततः । 16।
[कल]समुद्योतित-¹⁰ सर्व-भूतले
निजोदयानन्दित-भूत्य-कैरवः ।
उदीर्ण-धामा परिपुरि¹¹[पूर्ण]-मण्डलः
शसीव¹² जज्ञे गुहिलस्ततो नृपः । 17।
8. भानं भानवतां मतिं मतिमतामानन्दमान[न्दि]नां
[कोशं*] [को*]शवतां व(ब)लं व(ब)लवतामुद्योगमुद्योगिनां (नाम्) ।
सत्त्वं सत्त्व¹³वतां स्थितिं स्थितिमतां दुर्गाणि दुर्गाश्रितां यः
शौर्यादिहरद्विवषां स धनिकस्तस्मात्प्रजज्ञे¹⁴ प्रभुः । 18।
कर-विहित-जय-श्रीः सत्त्व¹⁵-शल्यावसादा-
9. दजित-नर-सहायो भीमसेनानुयातः ।
UUUUUU — ध्याद्यो (S*) यमानन्दकारी
[मुत] इव तपसोऽस्मादाउकोऽभूत्स भूयः¹⁶ । 19।
चक्राक्रान्तारि-चक्रो हत-नरक-भयानन्दिताशेष-लोको
लक्ष्मी-लाभाद्विशेष-प्रज[नि]त-परमुद्धस्त-विद्वेष-वा (बा) णः ।
सा-
10. [धू]नां सत्त्व¹⁷-स[क्त]ः स्थितिमुपविदधन्निप्र[हं]
पाप-[भाजा]-
[मा]भ्रोधि-प्राप्त-कीर्त्तिर्मधुजि[दि]व ततः कृष्ण-
राजो व(ब)भूव । 20।
प्रतिज्ञां प्राक्कृत्वोद्भूट¹⁸-करि-घटा-संकट-रणे
भटं जित्वा गौड-क्षितिपमवनि संगर-हृतां(ताम्)¹⁹ ।
बालाहासी¹⁹ चक्रे [प्र]भु-चरणयोर्धः प्रण-
14. यिणीं
ततो भूपः²⁰ सो (S*) भूज्जित-व(ब)हु-रणः शंकरगणः । 21। (*)

सेना-नागैर्घन-मद-क[ले*]म्मन्द[रोन्द्र]²¹-तुङ्ग-
 र्यस्यासंख्यः श्रियमिव दिशां [जेतु]राकर्णकामैः²² ।
 अत्त(न्त)[म्म]गनां विविध-कुपति-श्लेष-दु²³ष्खाद्दम्बा-
 न्भूयो नीतो मथन-समय-प्रव्यथां क्षोभिताम्भ(1*) : 195।
 क-

12. न्दप्पो रुप²⁴-दप्पं रविरतुलमहो देवि-मन्त्रो²⁵ स्व-मन्त्रं
 शाङ्गो²⁶ संग्राम-वातं²⁷ दश[शत]नयनो नाकधामाधिपत्यं (त्यम्) ।
 मन्ये श्रीशं जहौ श्रीः श्रुति-निहित-[म*]ति लज्जयाम्भो[ज*]जन्मा
 यस्नी²⁸न्युथ्वौ प्रशासत्य[स]म-गुण-जितानेक-नाक-प्रधानो²⁹ 196 (1*)
 महामहोभूतः पुत्रा³⁰ शिवा-

13. नन्दित-मानसा (सः) (1*)
 तेनोढा पादवंती-तुल्या यज्जा नाम यश[स्विनी 197।]
 — — — UU—U निश्चल-मति शक्ति दधानं परां
 सेना-रक्षण-दक्षमुग्र-महसं व्यावृत्त-विद्वे[वि]षणं (णम्) ।
 सानन्दं शिखिनः परिग्रहितया³¹ श्रीहर्षर (1*) जं द्विजं
 तस्यां वीरमजीज (न*) त्स नतय³² स्कन्दोपमं भूभुजं (जम्)

14. 198।
 विरं³³व्वरि-चमू-विनाश-[कुशलं हं विन्स्तो—U—
 — — वारण-वंशजं] गिरि-शिरस्तुं गैर्मदान्धैग्गजेः³⁴ (1*)
 जित्वा यः सकलानुदिच्य-³⁵ नृपतीन्भोज (1*) य भक्त्या चादौ³⁶
 सक्तां³⁷ से[कत]-सिधु-ल (.) घन-वि (धौ*)³⁸ श्रीवं[श]जान्वाजिनः ॥ 198।
 यो (S*) शेष-जन-

15. [संज्ञातां] शिखामिव विभावसोः ।
 व्युवाह विधिना सि[ल्ला]मुल्लसद्विशद-द्युति (तिम्) ॥ 20।
 कान्तानां हृदयेष्वभक्त-सशरं रक्षां विघातुं स्मरं
 तद्भूयादिव शंकितः स्मृति-पथं यातो (S*) पि यो³⁹ दूरतः ।
 सौभागयाजन-⁴⁰वल्ल-

16. [भो] (S) पि नितरामुद्वेगकृत्द्विषणां⁴⁰
 [तस्यां*] [श्री]-गुहिलः सु⁴² तेन जनितः ।⁴³ पुत्रः प्रभावान्वितः । 29।
 भूयो (S*) [वा]तरदेष संगर-भरान्वोद्दुं समर्थो (S*) स्त्रवित्⁴⁴
 वरं पूर्व्वं (म*) वोद्दुवं पृथु-यशा देवो नरः संस्मरन् ।
 नूनं नो विनिहन्तुमायत-भुज[श्च]।प⁴⁵-च्यु-

17. तैः सायकै-
रित्याशङ्क्य रणांगणादरिगणा यस्य द्रुतं विद्रुताः ॥२२॥
पीनोरस्कैरुदंचत्कुलिश-खर-खुर-क्षुन्न⁴⁶-पूर्वार्वाधि (विधि)-तीरैः
संग्रामाम्भोधि-पोतैरु[द]धि-भव-महावाह-वंश-प्रसूतैः ।
जित्वा गौडाधिनाथं विवु (बु) ध-जन-वधू-गीत-सत्कीर्त्ति-महाजौ⁴⁷
प्राच्येभ्यः
18. पाथि[वे]भ्यः⁴⁸ प्रचुरतर-कर (रं) या (यो) ग्रहीत्स्वामि-
[नि]शठः⁴⁹ ॥ (२३ ॥ *)
[लक्ष्मीं] चांद्रमसोमिवोन्नतिमति⁵⁰ स्वच्छाम्ब (म्ब) रोद्भासितां⁵¹
आवि[भू]त-कलां स्व-कान्ति-विशदाभीशोदयानन्दितां (ताम्) ।
यो (S*) [म्भो]धरिव⁵² वाहिनी-परिगताज्जातां सुरत्नालया-
दूहे वल्लभराजतो नरपते रज्जां प्रम (T*) रान्व[यात् १२४] (I*)
19. राज्यं स्वोयं दधानो जित-खर-समरश्चाप-धृतारि-सारः
सुग्रीवाद्भासमानो जनित-जनकमुत्सांगदः सत्व-⁵³युक्तः ।
तस्यान्तेनोदपादि प्र[णमद]वनिभून्मौलिभिश्चुम्बि (म्बि) ताङ्गिः
भट्टः काकुस्थ⁵⁴-कल्पो भरतकृतरसो नीत्य-⁵⁵ लीनः सुमंत्रे ॥ (२५ ॥ *)
आक्रांता वीक्ष्य शंभ्ये⁵⁶ च्चिं U U U U
20. तटीभंग्न-नाना-न[गो]घाः⁵⁷
भीतो व (ब) ग्धादिवाल (. *) पुनरमृदु-मरुद्वेपमानोम्मि-वा (बा) हुः ।
यस्यादादृक्षिणाब्धः (विधिः) समिति-जितवतो दाक्षिणात्यान्क्षितीशा-
नीशादेशादशेषान्तसद्वसम-रुचो वेलया रत्नराजीः ॥ (२६ * ॥)
गंभीरापि समुन्नता परिजने लोलापि नित्यं [स्थि][रा*]
[लाव*]-
21. [ण्यो]पचित्तापि वाचि मंघुरा शा (. *) ता [पि] रक्ता प्रिये ।
श्यामा पीन-⁵⁸कर-प्रसाधित-मुखी मुग्धापि दक्षा विधौ
तेनोदौहृत वीरुकस्य तनया तन्वी पुराशाभिधा ॥ (२७ ॥ *)
न्यस्ताङ्घ्रि (. *) प्रथमं महीधर-शिरस्याक्रान्त-काठं हयैः
सम्यक्वद्धित⁵⁹-मण्डलं समुदयैर्दौषात्यमं⁶⁰ भासितं (तम्) ।
मुष्णतं निज-तेजासा⁶¹ प्रसरता तेजांसि [तेजस्विनां*]
[वा (बा) *]-
22. लादित्यमसूत सा मृदुकर⁶² रानन्दयन्तं व्रजाः ॥ (२८ * ॥)
पद्यानन्दकरो (S*) राति-सरसामुद्धृत-पद्मोदयो
आन्ताशो (S*) प्यचल-स्थितिर्मुदुकरो (S*) प्युग्र-प्रतापोद्गमः ।

आरुढो⁶³ (S*) प्युदयं हृतास्त-शमयः⁶⁴ सौम्यो (S*) पि दुर्दशनः
वा (बा) लावर्को (S*) पि निशा निषेवित-रती रक्तो (S*) पि यो
निर्मलः ॥ (२६॥*)

लोलो वा (बा) लांशुमाली ग्लपयति कुमुदा — U — — U — — ।

23. [नित्यं] प्राप्तोदयो (S*) पि [व्रजति] [पुनरधः] [खिन्न]-पाद-प्रचारः ।
वैकल्यं लोचनानां वितरति सततालोक-भाजां नराणां⁶⁵
इत्थं येनासमन्ताज्जगति न जनिता तुल्यता तेन सार्द्धम् ॥ (३०॥*)
वि[ग]त-पुरुष-भावा यस्य चण्ड-प्रहारं-
रतिशय-मृदितांग्यः⁶⁶ पीडिताः⁶⁷ साधनेन ।
युवतय [इ]व मृद्व्यो द्राकद्रवंत्यो⁶⁸ स्व-वेगा-
र्दधिक-रणमसक्ताः⁶⁹ शत्रु-सेना [विसो*][ढुं (ढुम्)] ॥ (३१॥*)
विष्णुं

24. नि[द्वि]षयं पुराणमरसं मायाविनं निगुणं
मुक्त्वा [देश]-चयो-रसाज्ज्व-गुणैर्यु[क्तं] [भजस्वो]चितं (तम्) ।
वा (बा) लावर्कं नृपमादरादिति रमां वक्तुं प्रयाता स्वयं
कीर्त्तिस्य हिमांशु-धाम-धवला दूतीव दुग्धोदधिम् ॥ (३२॥*)
चाहमान-शिवराज-तनूजां रट्टवामुदधिजामिव भव्यां (व्याम्) ।
कान्त-[र]त्न-निचितामुपयेमे सोरि⁷⁰-लब्ध (ब्ध)-विजयः
कमलेशः ॥ (३३॥*)

विजित्य सौभाग्य-

25. [गुणैः] सपत्नी-
रपण्य-रूपाज्ज्व-[यो]वनाद्याः⁷¹ ।
उवास पत्युर्मनसि प्रकामं
या रा[जलक्ष्मी]रिव लोक-नंदा ॥ (३४॥*)
श्रमूत या वल्लभरा[ज]मादौ
ततो (S*) परं विप्रहराजमार्यं (यम्) ।
सुनं तृतीयं त्रिदशेन्द्र-तुल्यं
श्री-देवराजं गुरु-भक्ति-भाजं (जम्) ॥ (३५॥*)
यः प्रालेयौघ-गौरो गुरुभिरुपचितो प्रावभिः सव्वंसारैः
प्रोत्तुं गाग्रो विचित्रो विकट-कट-तटासन्न-

26. भू-भार-गाढः ।
स प्रासादो मुरारेरकलित-महिमा स्नेहतो वा (बा) ल-पूष्णा

याताया देवलोक (•*) तुहिनगिरिरिव श्रेयसे (s*) कारि
तस्याः ॥ (३६॥*)

यावत्कौस्तुभमुद्गभस्तिमुरसा धत्ते मुदा माघबो
निष्कंपः कनकाचलः परिवृतो यावत्सुरैः शोभते ।
यावद्भूरवतिष्ठते पुथुतरा⁷² शेषे स-कलाचला⁷³
तावन्मंदिरमुन्नतं स्थिरतरं भूयादिदं भू-

27. [तये*] ॥ (३७॥*)

[राज्ञो] वु (बु) धेषु निकटे [ष्व]पि वा (बा) ल-भानोः
कौतूहलोत्कलिक (त) या न कवित्व-द्वर्पात् ।
छित्तात्मजः करणिको हरि-विप्र-भक्तो
भानुः प्रशस्तिमकरोत्यटु-बु (बु) द्विरेताम् ॥ (३८॥*)
उत्कीर्णा प्रशस्तिमिमां⁷⁴ सूत्रधार-रजुक-सुत-भाइलेन (।*)
संवत्⁷⁵

1. From the facsimile in *Ep. Ind.*, XII.
2. *Ba* has been indicated by the sign for *va* throughout the record.
3. We may restore *yo jagat-srishji-samhāra-raksh-ārtham so='stu vah sriye*.
4. Bhandarkar suggested the restoration *kaitavam kāle='sau*.
5. Read *vyāpt-āso*.
6. Read °*sādita*°.
7. Read °*dhāra-bhūto*.
8. Read *saury-ā*°.
9. Read °*bhinna*.
10. Read *kalā-samuddyoti*°.
11. Read *paripūrṇa*°.
12. Read *śaś=iva*.
13. Read *sattvaṁ sattva*°.
14. Read °*t=prajajñe*.
15. Read *śatru*.
16. Read *bhūpaḥ*.
17. Read *sattva*°.
18. *Ta* is written over an erasure.
19. Read *balā*°.
20. Read *bhūpaḥ*.
21. Read *Mandar-ādr-indra*°.
22. Read °*krashṭu*°.
23. Read *duḥkhā*°. Cf. the same spelling in some grants of Lakshmaṇa-sana. However, the intention was to write the *jihvāmūliya* sign.

24. Read *rūpa*.
25. Read *deva*°.
26. Read *Śāriḡim*.
27. Read *vāto*.
28. Read *yasmi*°.
29. Read *pradhāne*.
30. Read *puttraḥ*.
31. Read °*grihītayā* which does not suit the metre. *Gri* has been purposely used in order to lengthen the preceding syllable.

32. Read *tanayam*.
33. Read *vīrai*°.
34. Read °*r=ggajaiḥ*.
35. Read °*dichya*.
36. Read *dadau*.
37. Read *śaktān=saikata*°.

38. The space for *dhau* is left blank. The engraver could not possibly read the *akshara* in the draft before him or the *akshara* was rubbed off in the copy to be incised on the stone.

39. Read *yo*.
40. Read °*j=jana*.
41. Read °*d=dveshiṇām*.
42. Read *sa*.
43. The sign of punctuation is unnecessary.
44. Read °*vid=vairam*.
45. Bhandarkar reads *śā* (*ś=chā*)*pa*.
46. Read *kshuṇṇa*.
47. Read °*sat-kīrtim=ājau*.
48. *Ve* had been at first omitted, but was afterwards inserted in a limited space.
49. Read *nishṭhaḥ*.
50. Read °*matim*.
51. Read °*tām=āvi*°.
52. Read °*dher=iva*.
53. Read *sattva*°.
54. Read °*ṅghrir=bhaṭṭaḥ*. The proper spelling of the name is *Kākutṣtha*; but the form *Kākutṣtha* is not uncommon in inscriptions.
55. Read *nitya*°.
56. Read *sainyai*°.
57. Read °*ghair=bhīto*.
58. Bhandarkar prefers *śyām=āpīna*.
59. Read *samyag=vardhita*°.
60. Read °*sh-ātyayai*°.
61. Read *tejasā*.
62. Read °*karair=ā*°.
63. Read *ārūḍho*°.
64. Read *samayaḥ*.

65. Read *narāṇām = ittham*.
66. The original seems to have °*śayan*.
67. Read *piḍitāḥ*.
68. Read *drāg = dravaṁtyo*.
69. Read °*saktāḥ*.
70. Read *Śauri*°.
71. Read °*van-ādhyā*.
72. Read *pṛithu*.
73. Read *sa-kul-ā*°.
74. Read *prasastir = iyaṁ*.
75. The date apparently in the Vikrama Saṁvat has not been engraved. But since Śri-Harsharāja, great-grandfather of Bālāditya, was a contemporary of Bhoja, very probably Bhoja I Pratihāra (c. 836-85 A.D.), the record must be placed in the 10th century.

C. —The Maitrakas

No. 33—Copper-plate Inscription of Vishṇuśheṇa, [Vikrama] Saṁvat 649 (592 A.D.), with an Endorsement of Avanti, [Kalachuri] year 357 (605 A.D.)

The plates, which are lost, were apparently found in the Kathiawar region of the Gujarat State and the king was very probably related to the Maitraka dynasty.

D. C. Sircar, *Ep. Ind.*, XXX, pp. 163-81.

Language : Sanskrit

Script : Late Brāhmī of South India.

Summary : On the 5TH DAY of the BRIGHT half of ŚRĀVAṆA in the [VIKRAMA] YEAR 649 (592 A.D.), *Mahākārttikritika Mahādaṇḍanāyaka Mahāpratihāra Mahāsāmanta Mahārāja* VIṢṆUŚHEṆA meditating on the feet of his illustrious BĀVA (uncle) who was a paramount ruler, informed from the *vāsaka* of LOHĀṬĀ, the *Rājan*, *Rājaputra*, *Rājasthāniya*, *Āyuktaka*, *Viniyuktaka*, *Saulkika*, *Choroddharaṇika*, *Vailabdika*, *Chāṭa* and *Bhaṭa* and other officials executing the ruler's orders as well as the *Dhruvādhukaraṇa* that he had been approached by the community of merchants with the request of being favoured with the ruler's *āchāra-sthiti-pātra* to be utilised in protecting and favouring the merchant class and that they were favoured with the ruler's *sthiti-pātra* used in the protection and settlement of the people of his dominions. The document contains a list of over seventy CUSTOMARY LAWS of exceptional importance and uses a number of technical expressions of lexical interest.—The excutor of the document was BHAPPAKA who was an officer of the department of war and peace.—*Sāmanta* AVANTI, who endorsed the document on the 7TH DAY of the DARK half of KĀRTTIKA in the [Traikūṭaka-KALACHURI] year 357 (605 A.D.), issued an order from DARPAPURA to his own officials informing

them that he had given assent to the *sthiti-vyavasthā* granted by the illustrious VISHṆUBHĀṬA (Vishṇuṣheṇa) to the community of merchants residing at LOHĀṬAKA-GRĀMA and that persons conducting their respective trades, following the above *sthiti-pātra-vyavasthā*, should not be disturbed in any way.

TEXT¹

First Plate

1. स्वस्ति (॥*) लोहाटा-वासकात्परमभट्टारक- श्री-वाव-पादानुध्यातो महाकार्तिकृतिक-महादण्डनायक- महाप्रतीहार-महासामन्त-महाराज-श्री-विष्णुषेण :
2. [कु]शली [स]ध्वनिव स्वानराज-राजपुत्र-राजस्थानीयायुक्तक-विनियुक्तक-शौलिकक-चोरोद्धरणिक-वैलब्धिक-चाट-भटादीनन्यांश्च यथासंबन्धमान-कानादेश-विक्षेप-कारिणः]
3. ध्रुवाधिकरणं च समाज्ञापयत्यस्तु वः संविदितं यथा विज्ञा (ज्ञ)प्तो (S*)-हं वणिग्राभेण यथास्माकं लोक-संग्रहानुग्रहार्थमाचार-स्थितिपात्रमात्मीयं प्रसादीकुर्वन्तु (1*) तन्मया भूत-पूर्वस्य
4. जनपदस्याभूत-पूर्वस्य च परिरक्षण-सन्निवेशनायात्मीयं स्थिति-पात्रं प्रसादीकृतं (तम्) (1*) उन्मरभेदो न करणीयो राजपुरुषेण । उद्भावक-
5. व्यवहारो न ग्राह्यः (1*) शङ्क्या ग्रहणं नास्ति । पुरुषापराधे स्त्री न ग्राह्या (*) क्षेमाग्नि-समुत्थाने छलो न ग्राह्यः (1*) स्वयं हसिते कर्णो छलो न ग्राह्यः (1*) अत्यि-प्रत्यत्यिना विना व्यवहारो न ग्राह्यः (1*)
6. आपणे आसनस्थस्य छलो न ग्राह्यः (1*) गो-शकटं न ग्राह्यं (ह्यम् ।) सामन्तामात्य-भूतानामन्येषां चाभ्युपागमे शयनीयासन-सिद्धान्तं न दापयेत्सर्व्व²-श्रेणीनामेकापणको न देयः (1*) सर्व्व-श्रे-
7. णीभिः खोवादानं न दातव्यं (भ्यम् ।) राजकुले (S*) धिकरणस्य च राजार्थिका देया । ग्रन्थेषामदेया । वारिकस्य हस्ते न्यासको न स्थापनीयः (1*) पर-विषयात्कारकाभ्यागतो वाणिजक () पर-रेषे न ग्राह्यः (1*)
8. आवेदनकेन विना उत्कृष्टी न ग्राह्या । वाक्पारुष्य दण्ड-पारुष्ययोः साक्षित्वे सारी न ग्राह्या । ढेङ्क-कड्डक-नील-डम्फकारश्च विष्टिं न कारयितव्याः (1*) प्रपापू[र]क-गोपालाः राजग्रहेण न ग्राह्या (ः*) ।
गृहा-

9. पञ्च-स्थितानां मुद्रा-पत्रक-दूतकैः साहस-वर्ज्जमाह्वानं न करणीयं (यम् ।) परेणार्थाभियुक्तानां वाद-प्रतिसमासने यज्ञ-सत्र (त्र)-विवाहादिषु आह्वानं न कारयेत् (।*) ऋणादानाभिलेखित-व्यवहारे
10. अ-काष्ठ-लोह-बद्धेन कृतप्रतिभुवेन (भुवा) गुप्तिरुपास्या । वर्षासु स्व-विष-यात् बीजात्यंभागतक-कर्षकाः स्वामिना न ग्राह्याः (।*) आषाढ-मासि पौषे च द्रष्टव्यं मान-पौतवं (वम् ।) आदाने रूपकः
11. स-पादः सह धार्म्मिकेण । असंवाद्य व्यवहरतः शुल्कादिकं च धान्यादि प्रवेशयतो निष्काशयतो वा शुल्कमष्ट-गुणं दाप्यः (।*) पेटविक-वारिकेण पंच-रात्रके पंच-रात्रके कर्त्तव्यमर्घ-
12. निवेदनं (नम् ।) अनिवेदयतो विनये रूपका षड्धार्म्मिके पादः । उत्तर-कुलिक-वारिकैः मान-भाण्ड-मेय-गते बहिर्नं गन्तव्यं (व्यम् ।) उत्तर-कुलिक-वारिकाणामेव करण-संनिधौ छात्रेण त्रिराघुषितान (नां)
13. निरुपस्थानाद्विनये रूपक-द्वयं स-पादं सह धार्म्मिकेण (।*) व्यवहारा-भिलेखितक-करण-सेवकस्यामध्याह्नादूर्ध्वं निरुपस्थितस्य विनयो रूपकाः षट्स-पादास्सह धार्म्मिकेण (।*) आ म-
14. ध्याह्नादूर्ध्वमुत्तरकुलिक-वारिकाणां छलो नास्ति । अर्घ-वंचने रूपक-त्रयं स-पादं सह धार्म्मिकेण (।*) मुद्रापचारे विनये रूपकाः षट्स-पादाः सह धार्म्मिकेण । स्थावर-[व्य]वहारे सामन्तैः
15. अर्वासितस्य विनय (यो) रूपक-शतमष्टोत्तरं १०० (+*) ८ (।*) संवदने रूपकाः चतुष्पञ्चाशत् (।*) जयिके भाषा फालावने चा (च)³ रूपक-त्रयं स-पादं (दम् ।) उल्लंबने कर्ण-त्रोटने च विनयो रूपकाः
16. सप्तविंशत् (शतिः ।) वाक्पारुष्य-दण्डपारुष्ययोः विनये रूपकाः षट्स-पादाः (।*) क्षत-दर्शने रूपकाः अष्टचत्वारिंशत् (।*) गवां तौण्डिके वि (।*) शोपकाः पंच । महिष्यास्त [द्वि व] गुणम् ।

Second Plate

17. मद्य-भाजनस्यावलोक्ये रूपकाः पंच (।*) प्रथम-भाजने धार्म्मिके] अधिकरणस्य रूपक-द्वय [] सार्धं (।*) रू २३ (।*) अनापृष्ट्वा (च्छय) सन्धयतो द्वितीये (S*) हनि तद्द्वि वगुणं दाप्यः । सुरा-कर [ण]-
18. स्यावलोक्ये रूपक-त्रयं धार्म्मिके रूपकः स-पादः राजाग्धिकया मद्य-चातु-र्थ-द्वयं २ (।*) कांस्य-दोस्यायुधानां (नाम्) आ [षा] दो⁴ -पौर्णमासी-भरोलक-निरोधेन ग्रह-

19. णक-प्रविष्टं भवति । ग्रहणकेषु दण्डको नानुसरणीयः । राजकीय-गञ्जे कत्वपाल-वारिकेण चातुर्थ्य-शीटी-हस्तेन मेयं मुक्त्वा नान्यत्[कि] चित्-करणीयं (यम् ।) नीलकुट्यादानं [डु]फकेन
20. देयं रूपक-त्रयं रु ३ (1*) इक्षु-वाटादानं रूपकाः द्वात्रिंशत् रु ३० (+*) २ धार्म्मिके रूपक-द्वयं स-पादं रु २ १/४ (1*) अल्ल-वाटस्यातो (S*)-द्वादानं (नम् ।) यन्त्रकुट्यादानं रूपक-त्रयं रु ३ धार्म्मिके रूपकः
21. स-पादः (1*) वर्ष-पर्युषिता वणिजः प्रावेश्यं शुल्कातियात्रिकं न दापनीयाः नैर्गमिकं देयं (यम् ।) भाण्ड-भूत-वहित्रस्य शुल्कातियात्रिके 1⁵ रूपका द्वादश 1⁵ रु १० (+*) २ धार्म्मिके रूपकः
22. स-पादः रु १ १/४ (1*) महिषोष्ट-भरकस्य रूपकाः पञ्च स-पादः रु ५ १/४ सह धार्म्मिकेन (ण ।) बलीवर्द्धादानं रूपक-द्वयं सार्धं रु २ ३/४ धार्म्मिके पादः १/४ (1*) गर्दभ-भरकादाने रूपकः
23. स-पादः रु १ १/४ सह धार्म्मिकेन (ण ।) अतो (S*) द्वेन पोट्टलिका-स[ि]-काचितकादानं (नम् ।) अवलम्बकस्य विशोपकाः पंच 1⁵ १/४ (1*) पल-शतस्य विशोपक-द्वयं सह धार्म्मिकेन (ण) । यथोपरि-लिखित-
24. भाण्डादानात् धान्यस्यार्द्धादानं (नम् ।) आर्द्रक-लकटायाः शुल्काति-यात्रिके रूपकः स-पादः सह धार्म्मिकेन (ण) रु १ १/४ (1*) वंश भूत-वहित्रस्य रूपकाः षट् स-पादाः सह धार्म्मिकेन (ण) रु ६ १/४ (1*)
25. [स्क]न्ध-वाह्यं धान्यं शुल्कं न प्रदापयेत् (1*) कणिवका-कुस्तुम्बरी-राजिका-प्रभृतीनां वर्षणका-ग्रहणे सेतिका प्राह्या । विवाह-यज्ञोत्सव-सीमन्तोन्नयनेषु च शुल्कं न प्रदापयेत् (1*) वर-यात्रायां
26. शुल्कादि (ति) या[त्रिके] रूपकाः द्वादश 1⁵ रु १० (+*) २ (1*) पट्टक-धार्म्मिके रूपक-द्वयं स-पादं रु २ १/४ (1*) मद्य-वहनकस्यादाने रूपकाः पंच 1⁵ रु ५ (1*) धार्म्मिके रूपकः स-पादः रु १ १/४ (1*)
27. ख[ल्ल-भ]रक[स्य] रूपकः स-पादः सह धार्म्मिकेन (ण) रु १ १/४ (1*) केलायाः संकाचितकस्य च अतो (S*) द्वादानं (नम्) पाद-घटस्य विशो-पकाः पंच । सह धार्म्मिकेन (ण) । कटु-मद्ये शीघु-चातुर्थ्य-
28. त्रयं ३ (1*) छिम्पक-कोलिक-पदकाराणां यथानुरूप-कर्मणः जनपद-मूल्याद्वाजकुले (S*) द्वादानं (नम् ।) लोहक, र-रथकार-नापित-कुम्भकार-प्रभृतीनां वारिकेण विष्टि^x करणीया । ये चान्ये
29. [पु]र्व्व-वलमानकाचारास्ते (S*) पि समनुज्ञाताः (1*) यतो (S*)-न्यराजभिरपि अस्मद्वंशजैरन्येर्व्वा सामान्यमाचन्द्रार्कर्णव-ग्रह-नक्षत्र-क्षिति-स्थिति-समकालीनं पुत्र-पौत्रान्वयं यशः-

30. कीर्त्ति-फलमभिवाञ्छिद्भिरिदमस्मत्प्रदत्तानुग्रह-स्थिति-पात्रं (त्रम्) अन्मोद-
नीयं प्रतिपालनीयं चेति ॥ दूतको (5*) त्र सन्धिविग्रहाधिकरणाधिकृत-
मङ्ककः (11*) सं ६०० (+*) ४० (+*) ९ श्रावण-शु ५ (1*)
31. 1^० स्व-हस्तः श्री-विष्णुघेणस्य ॥—
32. स्वस्ति ॥ द^७र्पपुरात्सामन्तावन्ति कुशाली [स]व्वनिवात्मीयानन्यांश्च
यथासम्बद्ध्यमानकान्बोधयत्यस्तु वो विदितं यथा मयेषां^८
33. वणिग्ग्रामस्य लोहाटक-ग्रामे प्र[ति]वसतो येयं(य)मुपरिलिखिता
स्थिति-व्यवस्था श्री-विष्णुभटेन दत्ता सा मयाप्यनुमता (1*) यत्
34. एषामुपरिलिखित-स्थितिपात्र-व्यवस्थया प्रतिवसता[.] स्व-पथ्येन चात्मानं
वर्त्तयतां ण(न) केनचित्परिपन्थना कार्य्येति (11*)
सं ३०० (+*) ५० (+*) ७ कार्तिक-शु ७ (1*)

1. From two sets of impressions preserved in the office of the Govern-
ment Epigraphist for India (now styled Chief Epigraphist).

2. Better read *dāpayet/sarva*.

3. We may also suggest *ch = ā-rūpaka*^०.

4. Originally *mā* was engraved for *shā*.

5. The punctuation mark is unnecessary.

6. The following *aksharas* are below the concluding portion of line 30
and actually stand at the end of line 32.

7. The mark looking like the tail of *da* may be due to a break in the
original.

8. Read ^०*aitasya*. Lines 32-33 are shorter owing to the space covered by
line 31.

No. 34—Alinā Copper-plate Inscription of Śīlāditya
VI Dhrūbhāṭa, [Gupta-Valabhī]
year 447 (766 A.D.)

Alinā, Kaira (Khedā) District, Gujarat.

Bühler, *Ind. Ant.*, VII, pp. 79 ff.; Fleet, *Corp. Ins. Ind.*, III, pp. 173 ff.

Language : Sanskrit.

Script : West Indian variety of Old Telugu-Kannaḍa.

Metres : Vv. 1-4 (वसन्ततिलक) ; Vv. 5, 7-8 अनुष्टुभ् ; V. 6 उपजाति

Summary : Descended from BHAṬĀRKA who belonged to the family of the MAITRAKAS, there was the illustrious GUHASENA. His son was DHARASENA (II); his son ŚĪLĀDITYA (I) DHARMĀDITYA (I). His successor was his younger brother KHARAGRAHA (I); his son was DHARASENA (III); his successor was his younger brother DHRUVASENA (II) BĀLĀDITYA. His son was *Paramabhaṭṭāraka Mahārājādhirāja Parameśvara Chakravartin* DHARASENA (IV). The next king was DHRUVASENA (III) who was the son of DERABHAṬA. His elder brother, who succeeded him, was KHARAGRAHA (II) DHARMĀDITYA (II) who made liberal grants of the *udraṅga* (tax on permanent tenants) and other incomes from plots of land to the Brāhmanas. The son of his elder brother ŚĪLĀDITYA, the lord of the earth, was *P.M.P.* ŚĪLĀDITYA (II) who meditated on (or was favoured by) the feet of (i. e. succeeded) his uncle (Kharagraha II). His son was *P.M.P.* ŚĪLĀDITYA (III); his son was *P.M.P.* ŚĪLĀDITYA (IV); his son was ŚĪLĀDITYA (V); his son *P.M.P.* ŚĪLĀDITYA (VI) DHRŪ(DHRUVA)-BHAṬA made a gift of the village of MAHILABALĪ in the UPALAHEṬA-PATHAKA in the KHEṬAK-ĀHĀRA to *Bhaṭṭa ĀKHAṆDALAMITRA*, son of *Bhaṭṭa Viṣṇu*, an inhabitant of ĀNANDAPURA (modern Vaḍnagar) for the maintenance of the *bali*, *charu*, *vaiśvadeva*, *agnihotra*, *atithi* and other ceremonies. The grant was made together with *udraṅga*, *uṣarīkara* (tax on temporary tenants), right to forced labour, *bhūta-vāta* (income from storm, etc.),

finest from culprits committing the 'ten offences', *ādeyas* including *bhoga*, *bhāga*, *kara* and *hiranya*. The gift village was not to be even pointed at with the hand by any royal servant. The *Dūtaka* was *Mahākshapaṭalika* SIDDHASENA who was the son of SARVAṬA and a *Rājakula* ('king's kin', i.e. a feudatory). The charter, which was written by his deputy, the *Pratinartak-āmātya* GUHA, son of Hembraṭa, was issued on the 5TH lunar day of the BRIGHT fortnight of JYESTHĀ in the [Gupta-Valabhī] YEAR 447 (767 A.D.).—Bhandarkar regards Śilāditya, the elder brother of Kharagraha II, as Śilāditya II (even though he did not rule from the Valabhī throne), so that the later rulers mentioned above as Śilāditya II-VI are found in his List of Inscriptions as Śilāditya III-VII.

TEXT¹

1. १^२ स्वस्ति (॥*) श्रीमदानन्दपुर-सम (१*) वासित-जयस्कन्धावारे^३ प्रसभ-
प्रणतामित्राणां मैत्रकानामतुल-बल-सम्पन्न-मण्डलाभो [ग] - [संस] क्त-
संप्रहार-शत-सन्ध-प्रतापा-
2. त्रतापोपनत- दान- मानाज्जंबोपाज्जितानुरागादनुरक्ता^४- मौल-भूतः-^५
श्रेणी-बलावाप्त-राज्यश्रियः परममाहेश्वरः^६-श्री-भटाकर्कादाव्यवच्छिन्न-^७
वंशान्मा-
3. तापित्-चरणारविन्द-प्रणति-प्रविविक्ताशेष-कल्मषः शंशवात्प्रभृति खड्ग-
द्वितीयः^८-बाहुरेव समद-पर-गज-घटा [स्फो] टन-प्रकाशित- [सत्त्व-नि] -
कषः तत्प-^९
4. [भा] व-प्रणतारति-जूडारन-^{१०} प्रभा-स (•*) सक्त-पाद-नख-रश्मि-संहतिः
सकल-स्मृति-प्रणोति^{११}-मार्गः-^{१२}सम्यक्क्रिया-पालनः-^{१३} प्रजा-हृदय-रंजना-
(द*) न्वर्त्य-राज-श [व्दो] रूप-का-
5. न्ति-स्यैय्य^{१४}-गांभीर्य्य-बुद्धि-सम्पद्भिः स्मर-शश[र]ङ्गाधिराजोदाधि^{१५}-त्-
दश^{१६}-गुप्त-धनेशानतिशयानः शरणागताभय-प्रदानः^{१७}-परतया तृणवउ (द) -
पास्ता [शेष-स्व] -वीर्य्य-
6. फलः प्रात्थनाधिकार्थ्य-प्रद[रना] नन्दित-विद्वत्सुहृत्प्रणयि-हृदय (:*) पाद-
चारीव सकल-भुवनमण्डलाभोग-प्रमद [:]^{१८} परम-
7. माहेश्वरः श्री-गुहसेनः (॥*) तस्य सुतः तत्पाद-नख- (मयूख*) -
संतान-विसृज^{१९}-जाह्नवी-जलौघ-प्रक्षालिताशेष-कल्मषः प्रणयि-
शत-स-

8. हृन्नोपजीव्यमान-संपद्रूप-लोभादि[वा]शृतः²⁰ स-रभा²¹समाभिगामिकैः²²गुणैः सहजशक्तिः²³- शिक्षा-विशेष-विस्मापित²⁴-लब्ध-धनुर्द्धरः प्रथम-[न]-
9. रपति-समतिःसृष्टानामनुपालयिता²⁵ धर्म[दाया]नामपि (पा) कर्ता प्रजोपघात-कारिणां²⁷ उपप्लवानां शमयिता श्री-सरस्वत्योरेकाधिवासस्य सहोपपति²⁸-प-
10. क्ष-लक्ष्मी-परिभोग-दक्ष-विक्रमः विक्रमोप (क*) म-संप्राप्त-विमल-पार्थिव-श्रीः परममाहेश्वरः श्री-धरसेनः (॥*) तस्य सुतः²⁹ तत्पादानुद्धातः सकल-जगदानन्दनात्याद्भु-³⁰
11. त-गुण-समुद्र³¹-स्थगित-समग्र-दिग्मण्डलः समर-शत-विजय-शोभा-सनाथ-मण्डलाग्र-द्यति³²-भासुरान्स-पीठोव्यूढ-³³ गुरु-मनोरथ-महाभावः³⁴सर्व-विद्या-पार-परम-
12. भागाधिगम-विमल-मतिरपि सर्व्वतः सुभाषित-लवेनापि स्वो³⁵पपादनी-य-पर (रि) तोषः समग्र-लोकागाध-गांभीर्य्य-हृदयो (ऽ*) पि सव्य-³⁶ रितातिशय-सुव्यक्त-परम-
13. कल्याण-स्वभावः ख (खि) लीभूत-कृतयुग-नृपति-पथ-विशोधनाधिगतोदग्र-कीर्त्तिः धर्म्मानु³⁷गाधाज्जलतरी-कृतात्यं-सुख-स[]पदु (प*) सेवा-निरहृढ-³⁸ वर्ज्मादित्य-त्वित्तीय-नामा³⁹
14. पारममहेश्वरः⁴⁰ श्री-गीलादित्य[ः]⁴¹ (॥*) तस्य सुतः⁴² तत्पादानुद्धातः स्वय⁴³बुपेन्द्र-गुरुणेप गुरुः⁴⁴ गुरुणात्यादरवता समभिलषणीयाणां⁴⁵मपि राजलक्ष्मी (•*)
15. स्कन्धासक्त[ः] परम-भद्राणां⁴⁶ धृय्य⁴⁷स्तदाजा-सपादनेक- रसतयोद्वाहन खेद-सुख-रतिभ्यां⁴⁸ अनायासित-(सत्त्व*)-संपत्ति (:*) प्रभाव-सां-पद्वाशीकृत⁴⁹-नृपति-शत-शिरो-
16. रत्ना⁵⁰-न्नायोपगूह-पादपीठो (ऽ*) पि परामावज्ञाभिमान-⁵¹सहसा⁵²नालि- (ङ्गि*) त-मनोवृत्तिः प्रणतीरोका⁵³ परित्यज्य प्रख्यात-पौरुषाभि-मानैराप्याराति⁵⁴भिरनासा[दि]-
17. त-प्रकृतयोपाय[ः]⁵⁵ कृत-निखल-भुवना⁵⁶माद-विमल-गुण-स[]हृतिः प्रसभ-विधटित-सकल-कलि-विलस (सि) त-गतिमन्त्र- जनभिद्रोहिभिराशब्ः⁵⁷ दोषैरनाम्-
18. (ष्टा*) त्युन्नत-हृदय (:*) प्रख्यात-पौरुषः शास्त्र-कोटलाति⁵⁸शय (१*) गुण⁵⁹-गणतिथ-विपक्ष-क्षितिपति-सक्ष्मी-स्वयं⁶⁰स्वयंप्राहे-प्रकाशित-प्रवि-⁶¹र-पुरुष-प्रथमः⁶²-[संख्या]-

19. घिगमः यरम⁶⁵म(1*) हेश्वरः श्री-खरग्रहः(॥*) तस्य सुतः⁶⁴ तत्पाद(1*)-
नुद्घ्यातः सव्व⁶⁵-[f]वद्याधिगमः⁶⁶पहित-निखिल-विद्वज्जन-मनः-परितो-
षितातिषय⁶⁷ सत्व(त्त्व)-
20. स(**)पत्यागैः शौच्येण च विगतानुस(**)घान-समाहिताराति-पक्ष-
मनोरथ-रथाक्ष-भंगः सम्यगुपलक्षितानेक-शास्त्रकला-लोकचरित-गह्वर-वि-
21. भागो(5*)पि परम-भद्र-प्राकृति⁶⁸रकृतम-प्रश्रयो(5*)पि विभय⁶⁹-शोभा-
विभूषनाः(णः)समर-शत-जयपताकाहरण-प्रत्ययोदप्र-बाहु-दण्ड-विध्वंसित-
प्र[तिप]क्ष-
22. दर्पोदयः स्व-धनुः(**)-प्राभाव⁷⁰(परि*)भूतास्त्र-कौशलाभिमान-सकल-
नृपति-मण्ड(ला*)भिनन्दित-शासनाः⁷¹पर[मभा]हेश्वरः श्री-धरसानः⁷²
(॥*)तस्यानुजः त[त्पादानु]-
23. द्ध्यातः सच्च⁷⁴रिततिरुयित-सकल-पूर्व-नरपतिः दुस्साधना(ना*)मपि
प्रसाधयिता विषय(1*)णां मू[त्ति]म(1*)निव पुष्यकारः परिवृद्ध-गु[णा]-
नुराग-[निर्वा]
24. र-चित्त-वृत्तिः⁷⁵मनुरिव स्वायमभ्युपपन्नः⁷⁶प्रकृतिभिरविगत-कला-
कलाप(**)कान्ति-तिरसकृत-सला⁷⁸छनः-कुमुदा(द)-नाथ(**)प्राज्य-
प्रताप-स्थगित-दिग[न्त]राल[ः]
25. प्रध्वंसित-ध्वान्त-राशिः सततोदित-सविता प्रकृतिभ्यः(**)पर(**)प्रत्यय-
मर्त्यवन्तमतिपहु⁷⁹तिथ-प्योजनानुबंधमम⁸⁰गम-परि⁸¹मूर्णं विदधामः⁸²
सन्धि-विग्रह-
26. समास-निश्चय-निपुण(**)स्थानमनुपदेश⁸³ददंतं गुणवृद्धि-राज⁸⁴दिनित-
सस्क(संस्का)र-साधूनां राज्य-शालातुरीय-तन्त्रयोश्मयोरपि निष्णातः
प्रकृ-
27. ति-विक्रमो(5*)पि करुणा-मृदु-हृदयः श्रुतवानप्यिगर्वतः⁸⁵कान्तो(5*)पि
प्रशमि⁸⁶शिर⁸⁷-सौह(1*)द्वे(5*)पि निरसिता दोष-⁸⁸दोषवतामुदय-समु-
पज[f]न-
28. त-जनानुराग-परिवृ(**)हित-भुवन-समर्त्थित-प्रथित-बालादित्य⁸⁹-द्वितीय-
नाम(1*)परम⁹⁰माहृग्वन श्री-धरसनः⁹¹(॥*)तस्य सुतः तत्पादरदेस-⁹²
प्रणा-
29. म-धरणि-कषण-दिनित⁹³-किण-लांछन-ललाट-चन्द्र-सकल-⁹⁴शिशुभाव
एव ध्रुवण-निहित-मौक्तिकालंकार-विभ्रमामल-श्रुत-विशोष⁹⁵प्रदान-स-

30. लिल-क्षालिताग्रहस्तारविन्दः व्यास⁹⁶ इव मृदु-कर-ग्रहणादमन्दीकृता-
नन्द-विधिः वसुधारायाः⁹⁷ राम्मुं रा-धनुर्ब्द⁹⁸ इव सभाविनाशप्र-⁹⁹लक्ष्य-
कलाप (:*) प्र-
31. णत-समस्त-सामन्त-मण्डलाममो¹⁰⁰निभूंत-चूडामणनियमन-शासनः परम-
(माहे*) श्वरः परमभट्टारक-महार (र*) जाधिराज- परम¹⁰¹श्वर-चक्रवर्त्ति-
श्री-ध-
32. रसेनः (॥*) तल्पितामह-भातृ-श्री-शीलादित्यस्य वाङ्मोपाणेरिवाप्रजन्मनो¹⁰²
भक्ति-बन्धुरावयव- [कल्पित-प्रणते] रति-धवलया तत्पादारविन्द-प्रपू-¹⁰³
त्तया चरण-नख-मणि-
33. [रु]चा मन्दाकिन्येव नित्या¹⁰⁴ममलितोत्तमां वदेशस्यावस्त्यस्यव¹⁰⁵ राज-
कुचोः¹⁰⁶ दक्षिण्य¹⁰⁷ मानतन्वानस्य प्रबल-धवलिब्धो¹⁰⁸ यगसां¹⁰⁹ वलयन¹¹⁰
म-
34. [ण्डित]-ककुभा नवयाथरलिताशेषिः खड्ग-परिवम-मण्डलस्य¹¹¹ पयेद-¹¹²
श्याम-शिखर-चूचुर-¹¹³कचि-सम-विन्यस्त-स्तन-युगायाः क्षि[ते]ः प[त्यु]ः
श्री-[देरभ]ट-
35. स्याप्रजः¹¹⁴ क्षिति (प*)-स[ः]हतेः चरुविभागस्य¹¹⁵ गुचिर्द्यगोङ्गक-¹¹⁶
भूतः स्वयं वरामिलाषिणीमिव रा[ज्य]-श्रियमर्प्यन्त्याः कृत-पर (रि) ग्रह-
[:] [शौर्यमप्रतिह]-
36. त-प्रतापा¹¹⁷नमित-प्रचण्ड-रिपु-मण्डलं मण्डलाग्रमपालं पधुयानः¹¹⁸ शरदि
प्रसभम (र*) कृष्ट-शिलीमुख-पाणासना¹¹⁹पादित-प्रसाध[नानां]
37. पर-भुवां विधिवदाचरित-कर-ग्रहणः पूर्वमव¹²⁰ विविध-वर्णोज्वलेन¹²¹
भू¹²²तातिशयनो [द्वा]सित-श्रवण-युगलः पुन [ः-पुनरुक्तेनेव] [रत्ना]-
38. [लङ्क]रिणालङ्कृत-प्रोत्रा¹²³ परिस्फुरत्का¹²⁴टक-विकट-कीट-पक्ष-रत्न-
किरणमिपच्छिन्न¹²⁵- प्रदान-सलिल-निबहानवसे[क]-¹²⁶ [विलसन्नवश-
वलां]-
39. कुरमपा¹²⁷प्रपाणिमुद्बह(न्*) घृत- विश(र*)ल - रत्न-पलय-¹²⁸
जलधि- वेल(र*)-तटायम(र*)न-भुज-परिष्वक्त-विश्व[म्भ]रः पर-
मम(र*)हेश्वरः श्री-ध्रुवसेनस्तस्याग्र-
40. [जो(ऽ*)पर]-म[हीप]ति-स्पृष्ट-दोष-¹³⁰नागन-¹³¹ [धिषे]व लक्ष्म्या
स्वयमतिस्पृष्टचेष्टभाश्लिष्टाङ्ग-य [ष्टिरतिरुचिरतर-चरित-गरिम-परिक-
लित-सकल-न]रप[ति]रति-

41. प्रकृष्टानुराग- (स*) रभस-वशीकृत-प्रणत-समस्त-सामन्त-चक्र-चूडामणि-
मयूख- [खचित-चरण-कमल-युगलः] प्रोद्ग[मोदार]-दो[दृष्ट] - दलित-
द्विषद्व-
42. मं-द्वयः प्रसर्प्यटपीयः-प्रताप-प्लोषिताशेष-शत्रु-व(वं)शः प्रणयि-
पक्ष-नि[क्षिप्त-लक्ष्मीकः] [प्रेरित-गदोक्षि]प्त-सु[दर्शन-चक्र]ः परिहृत-
43. [बाल-क्री]डो (S*) नघःकृत-द्विजातिरेक-विक्रम-प्रसाधित-धरित्रीतलो-
(S*) नंगीकृत-जलश[य्यो] (S*) [पूर्वं-पुरुषोत्त]मः [साक्षाद्धर्मं इव
सम्यग्व्य]वस्था-¹³²
44. पित-वर्णाश्रमाचारः पूर्वैरप्युच्चि(र्वी)पतिभिः तृष्णा-लव-लुब्धैः
यान्यपहृता[नि] [देव-ब्रह्म-दे]या[नि] [ते]षामप्य[तिसरल]-मनः-प्र-
45. [स]रमुत्स[ङ्ग]ल[नानु]मोदनाभ्यां परिमुदित-तृभुवनाभिनन्दितो-¹³³
चिच्छतोक्कृष्ट-धवल-ध[र्म-ध्वज]ः [प्रकाशित-नि]जवड्[शः (वंशः)] [दे]व-
द्विज-गुरु[प्रतिपूज्य] [यथाहं]भनवरत-
46. प्रवर्तित-महोद्भङ्ग[रि]दि-दान-व्यवसनानुपजात-¹³⁴ संतोषोपात्तोदार-
कीर्त्तिः¹³⁵-[पर]परा-[दन्तुरित-नि]खिल-दिवचक्रवालः [स्पष्टमेव] [य]-
यात्थं[] धर्मादित्य-¹³⁶
47. [द्वि]तीय-नामा पर(म*)माहेश्वरः श्री-खरग्रहः (॥*) तस्याग्र-¹³⁷
जन्मनः कमुद-षष्ट-श्री-[विकासिन्या] [कलावतश्चन्द्रिकयेव] [कीर्त्यां]
[धवलित-स]कल-दिग्मष्ट-
48. लस्य खंडितागुरु-[वि]लेपन-विड¹³⁸- श्यामल-चिन्ध्य- [शं]ल-विपुल-
पयोधरायाः क्षि[तेः] [पत्यु]ः श्री-शीलादित्यस्य सूनू[नंव-प्रालेयकिरण]
[इ]व
49. प्रतिदिन-संबद्धमान-हृदय¹³⁹- कला-चन्द्रवालः¹⁴⁰ [केसर]ेन्द्र- शि]शुरिव-
राजलक्ष्मीं सकल¹⁴¹-वन[स्थलीमि]वालंकुर्व्याणः [शिख]ण्डिकेतन इव
रुचि[मच्चूडा]-म[ष्टनः]
50. प्रचष्ट-शक्ति-प्रभावश्च शरदागम¹⁴² इव द्विषतां परममाहेश्वरः परम
भट्टारक-महाराजाधिराज-परमेश्वर-श्री-वप्य-पादानुद्ध्यातः परमम[ट्ट]ारक-
[महारा]-
51. जाधिराज-परमेश्वरः श्री-शीलादित्यदेवस्तस्य सुतः¹⁴⁴ पारमेश्वर्य्यं (:*)
कोपाकृष्ट-निस्तृङ्[श]¹⁴⁵-पात-विदलिताराति-करि-कुम्भस्थलोल्लसत्प्र[सूत-
म]हाप्रतापानलः प्रा[कार]-
52. (परिगत*)-जगन्मण्डल-लब्ध - स्थितिः विकट-निज-दोहृष्टावलम्बिना-

सकल-भुवनाभोग-भाजा मन्थास्फालन-विधु[त-दुग्ध-सि]न्धु-फे[न-पिण्ड-
पा]ण्डुर-यशो-विता[नेन]

53. विहितातपत्रः परम(माहे*)श्वरः परमभट्टारक-महाराजाधिराज-परमे-
श्वर-श्री-वप्प-पादानुद्ध्यातः परमभट्टारक-महारा[जाधि]राज-पर[मेश्वर]-
[श्री]-शीलादित्य[देवः] (॥*) [तत्पुत्रः]
54. प्रतापानुराग-प्रणत-समस्त-सामन्त - चूडामारि-¹⁴⁶नख - मयूख-निचित-
र[ि]ञ्ज[त-पादारविन्दः परम(मा*)]हेश्वरः परमभट्टारक-महाराजा-
धिराज-परमेश्वर-श्री-[वप्प]-पादा-
55. नुद्ध्यातः परमभट्टारक-महाराजाधिराज-परमेश्वर-श्री-शीलादित्यदेव[:]
(॥*) तस्यात्मजः प्रशमित-[रिपु]¹⁴⁷-बल-दप्यः विपुल-जय-मंगलाश्रयः
श्री-समालि[गन-लालि]त-
56. वक्षा(:*) समपोढ¹⁴⁸-नारसिद्ध-विप्रहोज्जितोधुर¹⁴⁹-शवितः समुद्धात-¹⁵⁰
विपक्ष-भूभृत्कृत-निखिल-गोमण्डल-रक्षः पुरुषोत्तम(:*) प्रणत-नाभूत-¹⁵¹
पाल्थिव-किरीट-
57. [मा]णिक्य-[म]सृणित-चरण-नख-मयूख- रंजितागेजा¹⁵² - दिग्बधू-मुखः
परममाहेश्वरः परमभट्टारक-महाराजाधिराज-परमेश्वर-श्री-वप्प-पा-
58. [दा]नुद्ध्यातः परम भट्टारा¹⁵³-महारलधिराज-परमेश्वर - श्री-शीला-
दित्यदेवः परममाहेश्वरः¹⁵⁴ (॥*)
तस्यात्मजः प्रथित-दुस्सह-चीव्यं-चक्रो
लक्ष्म्याल[यो]
59. [नरक-नाश-कृत-प्रयत्नः (१*)
पृथ्वी-समुद्धरण-कार्यं-कृतक-निष्ठः
संपूर्णं-चन्द्र-कर-निम्मल¹⁵⁵-जात-कीर्तिः (॥*) 1
ज्ञात-[त्रयो-गु]ण-मयो जित-वै[रि]-पक्षः
संप[न्न]-
60. धर्मज(?) -सुखः सुखदः सदैव (१*)
ज्ञानालय(:*) सकल-वन्दित-लोकपालो
विद्याधरैरनुगतः प्रथितः प्रिथिव्यां¹⁵⁶ (॥*) 2
रत्नोज्ज्वलो¹⁵⁷ वरतनु-
61. [र्ग]ण-रत्न-राशि.(शि)-
ऐ(रं)श्वर्यं-विक्रम-गुणैः परमैरुपेतः(१*)
सत्वोपकार-करणे सततं प्रवृत्तः
सक्षाजनार्दना¹⁵⁸ इवाहित-दुष्ट-दप्यः (१*) 3

62. युद्धाः¹⁵⁹ सकृद्गाज-घटा-घटनेक-दक्षः
पुष्यालयो जगति गीत-महाप्रतापः (1*)
राजाधिराज-मरमश्वर-वङ्ग-श-जन्मा¹⁶⁰
श्री-धूम्रटो जयति जात-
63. महाप्रभोदा¹⁶¹(11*) 4
(स च*) परमेश्वरः¹⁶² परमभट्टारक-महाराजाधिराज-परामेश्वर¹⁶³-श्री-
पप्प-¹⁶⁴ पादानुद्ध्यातः परामभट्टारन¹⁶⁵-महाराजा-
64. धिराज-परमेश्वर-श्री-शीलादित्यदेवः सञ्चनिव समाज्ञापयत्यस्तु वः
संविदित (*) यथा मया म (1*) ता-पित्तोरात्मनश्च पुष्य-यशो (5*) भिवृ-
65. द्वये ऐहिकामुष्मिक-फलावाप्त्यर्थं श्रीमदानन्दपुर-वास्तव्य-तच्चातुर्व्विद्य-
सामान्य-शकंराक्षि¹⁶⁶-सगोश्र-चह्नू-च-सब्रह्मचारि-
66. भट्टाखण्डलमित्त्राये¹⁶⁷ भट्ट-विष्णु-पुत्राय बलि-चरु-वेशवदेवाग्निहोत्र-क्रतु-
कृयाद्यु¹⁶⁸त्सर्पणात्थे श्री-¹⁶⁹खेटकाहारे उप्पलहेट-
67. पथके महिलबली¹⁷⁰-न (1*) म-ग्रामः सोद्रङ्गः (*) सपरिकारः¹⁷¹ सोत्पला-
मान-विष्टिकः स-भूत-पात-प्रत्यादोयः¹⁷² स-दशापराधः स-
68. भोग-भागः स-धान्य-हिरण्यादयः¹⁷³ सर्व्व-राजकीयानः¹⁷⁴ अ-हृस्त-प्रक्षोप-
शीयः पूर्व्व-प्रदत्त-दोषदाय¹⁷⁵-प्रह्लादाय-वज्जर्जा भूमिच्छिद्र-न्यायनाच-¹⁷⁶
[न्द्र]ाक्का-
69. ष्णव-क्षिति-यर्व्वंत-समकालीनः पुत्र-पौत्रान्वय-भोग्य उदयातिसर्गण¹⁷⁷
ब्रह्मदायत्वेन प्रतिपादितः (1*) यतो (5*) म्योचितया¹⁷⁸ ब्रह्मदा[य-
स्थि]-
70. त्या भुंजतः कृषतः कर्षापयतः प्रतिदिशतो वा न कंश्चिद्ब्यासेधे
वर्त्तितव्य (म्*) ॥ आगामी-भद्र-निपतिभिः¹⁷⁹ अ-
71. स्मद्वंशजंरन्यैर्व्वानित्यानित्यान्यै¹⁸⁰श्वर्य्याभ्यस्थिर (*) मानुष्यक¹⁸¹सामान्यं
च भूमिदानं¹⁸²-फलं अरवगच्छद्भिः अयम-
72. स्मदायो (5*) नु मन्तव्यः पालयितव्यश्च (11*) उक्तञ्च पेदव्यासोन¹⁸³
[व्यासेन] (1*)
बहुभि व्वासुरघा¹⁸⁴ भुक्ता राजभिः सगरादिभिः (1*)
73. यस्य यस्य यदा भूमिस्तस्य तस्य तदा फल (म्*) । (1*) 5
यानीह वत्तानि पुरा न्नरेन्द्रैः¹⁸⁵
घनानि धर्म्मयितना कृतातानि¹⁸⁶ (1*)
निर्म्माल्यवान्तः-¹⁸⁷
74. प्रति[मा]नि तानि

- के¹⁸⁸ नाम (सा*)घु(:*) प्रतिराददीतः¹⁸⁹ (॥*) 6
 षष्टि-वर्ष-¹⁹⁰सहस्राणि स्वर्ग¹⁹¹ तिष्ठति भूमिदः¹⁹² (।*)
 अ(।*) च्छेत्ता चानुमंत(।*) च्व¹⁹³ तान्येव नर-
75. [कि] [व]सेत् ॥ 7
 भुष्वाटवीष्वतेयामु¹⁹⁴ सुषु-¹⁹⁵कोटर-वासिनः (।*)
 कृष्ण(।*)ह्यो हि जायन्तो¹⁹⁶ भूमि-द(।*)यं हरन्ति य¹⁹⁷ ॥ 8
 दूतकेत्र¹⁹⁸ महाप्रतीहा-
76. [र*]-¹⁹⁹[म*]ह[।*]क्षपटलिक-न्न-राजकुल - श्री-सिद्धसेन (:*)
 द्वि²⁰⁰-शर्व्वट- सुतः(।*) तव²⁰¹ तन्नियुक्त-प्रतिनर्त्तक-कुलपुत्रासा-²⁰²
77. त्य-[गु]हेन हेम्बट-पुत्रेण लिखितमिति²⁰³ ॥ संव[त्स]र-शत-चतुष्टये सप्त-
 चत्वारिङ्शदधिके द्येष्ठ²⁰⁴-शुद्ध-पंचम्यां(म्याम्) । अङ्क-
78. त(:*) स(*)व(त्*) ४०० (+*) ४० (+*) ७ श्रेष्ठ²⁰⁵-गु ५
 (॥*) स्व-हस्तो मम²⁰⁶ (॥*)

1. From the facsimile in *Corp. Ins. Ind.*, III. "As in the case with all the later grants of this family, the inscription was engrossed with great carelessness and inaccuracy; and there are a few passages, the proper reading of which can hardly yet be determined with certainty." When a genuine record is thus found to be full of mistakes, it may be supposed that the record was not drawn on the plates for helping the engraver and that the writing of the officer who prepared the draft of the record on *bhurjapatra* was not intelligible to the engraver.

2. Symbol indicating *Om siddhih, siddham* or *siddhir=astu* (*Ep. Ind.*, XVII, p. 352). The symbol is called *āñjī* in Bengal and *pillaiyār tūli* (Gaṇeśa's curl) in the Tamil country. According to Al-Birūnī, the symbol indicated *Om* (Sachau, *Albiruni's India*, I, p. 173) which was accepted by scholars, but may not be strictly accurate (see also *Kāmarūpaśāsanāvalī*, p. 56; *Haraprasāda-saivardhana-lekhamālā*, I, pp. 267 ff); cf. Sircar, *Ind. Ep.*, pp. 92-93.

3. Read °*vārāt*.
4. Read °*rakta*.
5. Read °*bhṛita*.
6. Read °*śvara*.
7. Read °*d=avyavachchhinna*.
8. Read *dvitīya*.
9. Read *tat-pra°*.
10. Read *chūḍā-ratna*.
11. Read *prañīta*.
12. Read *mārgga*.

13. Read *pālana*.
14. Read *sthairyya*.
15. Read °*rāj-odadhi*.
16. Read *tridaśa-guru*.
17. Read *pradāna*.
18. Read *pramodaḥ*.
19. Read *visṛita*.
20. Read °*v-āśṛita*.
21. Read *sa-rabhasa*.
22. Better read °*kair=gunaiḥ*.
23. Read *śakti*.
24. Read *vismāpita-sarva*.
25. Here and in some other places there is a mark which may have been intended for punctuation. It looks like half of a *oisarga*.
26. Read °*m=apākartā*.
27. Read °*ṇām=upa°*.
28. Read *saṁhat-ārāti*.
29. One may prefer *sutas=tat-pā°* though *sandhi* is not compulsory in prose.
30. Read °*n-ātyadbhu°*.
31. Fleet suggests *samudaya*.
32. Read *dyuti*.
33. Read °*r-āmsa-piṭh-odūḍha*.
34. Read *bhāraḥ*.
35. Read *sukh-opa°*.
36. Read *sacchharit-ā°*.
37. Read *dharm-ānurodh-ōjjvala°*.
38. Read *nirūḍha*.
39. Read *Dharmmāditya-dvītiya-nāmā*.
40. Read *paramanāheśvaraḥ*.
41. Read *śrī-Śilādityaḥ*.
42. Read *tasy=ānujas=tat-pā°* on the authority of other grants of the family.
43. Read *svayam=Upendra-guruṇ=eva*.
44. Omit the word *guruḥ*.
45. Read *samabhilashaṇḍyam=api*.
46. Read *paramabhadrā ioa*.
47. Read *dhuryyas=tad-ājñā-sampādan-aika-rasatay=odvahan*.
48. Read °*bhyām=anā°*.
49. Read *sampad-vaśikṛita*.
50. Read *ratna-chchhāy-opagūḍha*.
51. Read °*par-āvajñā*.
52. Read °*ras-ānā°*.
53. Read *prapatim=ekām*.
54. Read °*mānair=apy=arāti*.
55. Read *pratikṛiy-ō°*.
56. Read *nikhila-bhuvan-āmoda°*.

57. Read *gatir* = *nnīcha-jan-ābhiraḥibhir* = *aśeshaiḥ*.
58. Read *kausal-āti*°.
59. Omit the word *guṇa*.
60. Read *svayaṃgrāha*.
61. Read *pravīra*.
62. Read *prathama*°.
63. Read *parama*.
64. Read *sutas* = *tat-pā*°.
65. Read *sarva*.
66. Read °*gama-vihita*.
67. Read *paritash-ātiśayaḥ*.
68. Read *prakṛitir* = *akṛitrima*°.
69. Read *vinaya*.
70. Read *prabhāva*.
71. Read *śāsanaḥ*.
72. Read *Śrī-Dharasenaḥ*.
73. Read *tasy* = *ānujas* = *tat-pā*°.
74. Read *sachcharit-ātiśayita-sakala-pūrvva*°.
75. Better read *vṛittibhir* = *Manu*°.
76. Read *svayam* = *a*°.
77. Read °*r* = *adhigata*.
78. Read *sa-lāñchhana-kumuda-nāthaḥ*.
79. Read °*m* = *atibahutitha*.
80. Read °*n-ānubandham* = *āgama*.
81. Read *paripūrṇam*.
82. Read *vidadhānaḥ*.
83. Read *sthān-ānurūpam* = *ādeśam dadatām*.
84. Read *vidhāna-janita*.
85. Read °*py* = *agarvvitah*.
86. Read *prasamī*.
87. Read *sthira*.
88. Omit one *dasha*.
89. Read *Bālādīya*.
90. Read *paramamāheśvara*.
91. Read *śrī-Dhruvasenaḥ*.
92. Read *tat-pāda-uva-kamala*°.
93. Read *janita*.
94. Read *śakalaḥ*.
95. Read *viśeṣaḥ*.
96. Read *kanyāyā iva*.
97. Read *vasundharāyāḥ*.
98. Read *kārmuka-dhanurveda iva*.
99. Read *sambhāvit-āśeṣa*.
100. Read *maṇḍa'-ottam-āṅga-dhṛita-chūdāmaṇīyamāna*.
101. Read *parameśvara*. In two other grants of Dharasena IV, dated in the year 326 (*Ind. Ant.*, I, pp. 16-45), the reading, is *chakravarti śrī-ajjaka-*

pād-ānudhyātaḥ śrī°, etc. In subsequent grants, the epithet *śrī-ajjaka-pād-ānudhyātaḥ* was omitted. *Ajjaka* (Sanskrit *āryyaka*) is the same as *ajja* in Kannaḍa and *ājā* in Marāṭhī and Bengali and means 'grandfather'. In Bengali, it means 'mother's father'. The words *ayaka* (mother's father) and *ayikā* (mother's mother; Bengali *āyī*, *āji*) have been used in a Nagarjunikonda inscription.

102. Read *Śāringapāṇer=iv=āṅgajanmano*. The word *āṅgajanman* (son) not *agrajanman* (elder brother) is in accordance with some other records of the family.

103. Read *pravṛittayā*.

104-105. Read *nityam=amalit-ottamāṅga=deśasy=Āgastyasy=eva*.

106-107. Read *rājārsher=dākshīnyam=ātānvānasya*.

108. Read *dhavalimnā*.

109. Read *yaśasām*.

110. Read *valayena*.

111. Fleet suggests *nabhasi yāminīpater=vvirachit-ākhaṇḍa-parivesha*.

112. Read *payoda*.

113. Fleet suggests *chūchuka-ruchira-Sahya-Vindhya-stana*.

114. Read *°sy=āṅgajāḥ* in accordance with most of the records of the family.

115. Fleet suggests *sam'hater=anurāgīnyāḥ*.

116. Read *suchir=yyaśo-'mśuka*.

117. Fleet suggests *apratihata-vyāpāram=ānamita*.

118. Read *°gram=iv=ālambamānaḥ*.

119. Read *bāṅ-āsan-ā°*.

120. Read *pūrvam=eva*.

121. Read *varṇ-ōjvalena*.

122. Read *śrut-ātīśayen=ō°*.

123. Read *śrotrah*.

124. Read *°f-kaṭaka*.

125. Read **m=avichchhinna*.

126. Read *nivah-āvaseka*.

127. Read *°kṛam=iv=āgra°*.

128. Read *valaya*.

129. Unless it is supposed that a younger brother ruled before his elder brother, it is peculiar that the younger should be mentioned before the elder. This is, however, the reading of most of the records of the family. Cf. the case of Amma II and Dānārṇava in the Eastern Chālukya family.

130. Read *sparśa*.

131. Read *nāsana*. It is interesting that, roughly speaking, lines 40-62 offer fewer number of mistakes in comparison with the rest of the record. We do not know if the engraver received somebody's help in engraving these lines.

132. Read *°py=urvīpati°*.

133. Read *tribhuvan-ā°*.

134. Fleet suggests *vṛavasthān-ōpajāta* or *vṛavasāy-ōpajāta*.

135. Read *kīrtti*.
136. Read *Dharmāditya*.
137. This is another instance of an elder brother being mentioned after his younger brother. This same order and relationship are, however, maintained by some other grants of the family.
138. Read *piṇḍa*.
139. Omit the word *hṛidaya*.
140. Read *chakravālah*.
141. Read *lakshmīm*=*achala*.
142. As Fleet pointed out, the full passage should run as *śarad-āgama iva pratāpavān*=*ullasat-padmaḥ sarīryuge vidalayann*=*āmbhodharān* = *iva para-gajān*=*udaya-tapana-bālātapa iva saṁgrāmeshu muṣṭann*=*abhimukhānām*=*āyūnshi dvishatām*.
143. Fleet is inclined to correct *bappa* to *bāva* in accordance with some other grants of the family. He interprets *bāva* as 'uncle'.
144. The full reading of the passage would be *tasya suto*=*'para-prithvī-nirmāṇa-vyavasāy-āsādita-pāramaiśvaryaḥ*.
145. Read *nistrīmśa*.
146. Read *chūdāmaṇi*.
147. The reading is doubtful.
148. Read *samupoḍha*.
149. Read *Nārasimha-vigraha-orjjit-oddhura*.
150. Read *samuddhata*.
151. Read *prabhūta*.
152. Read °*t*=*āśeśa*.
153. Read *paramabhaṭṭāraka-mahārājādhirāja*.
154. Omit the word *paramamāheśvaraḥ*.
155. Read *nirmāla*.
156. Read *prithivyām*.
157. Read *ratn-ojvala*.
158. Read *sākshāj*=*Janārddana*.
159. Read *yuddhe sakṛid-gaja*.
160. Read *parameśvara-vaṁśa*.
161. Read *pramodaḥ*.
162. Read *paramamāheśvara*.
163. Read *parameśvara*.
164. Read *bappa*.
165. Read *paramabhaṭṭāraka*.
166. Read *Śārkkarākshi-sagotra*.
167. Read °*mitrāya*.
168. Read *kriyādy-utsarppaṇ-ārttham*.
169. Read *śrī*.
170. Fleet suggests *Mahilābālī*.
171. Read *s-oparikaraḥ*.
172. Better read *sa-bhūta-vāta-pratyāyāḥ*.
173. Read °*ty-ādeyaḥ*.
174. Read *rājakiyānām*=*ahasta-prakṣhepaṇiyāḥ*.

175. Read *devadāya-brahmadāya-varjjaṃ*.
 176. Read *bhūmichchhidra-nyāyen=āchandr-ārkk-ārṇava°*.
 177. Read *udak-ā°*.
 178. Read *yato='sy=o°*.
 179. Read *nṛipatibhiḥ*.
 180. Read *°rvv=ānityāny=ai°*.
 181. Read *°mānushyakam*.
 182. Read *dāna-phalam=avagachchadbhiḥ*.
 183. Read *Vedanyāsenā*.
 184. Read *bahubhir=vasudhā*.
 185. Read *narendrair=dhanāni*.
 186. Read *dharmāyatānikṛitāni*.
 187. Read *vānta*.
 188. Read *ko*.
 189. Read *punar=ādādita*.
 190. Read *varsha*.
 191. Read *svargge*.
 192. Read *bhūmidāḥ*.
 193. Read *cha*.
 194. Read *Vindhy-āṣavīshv=atoyāsu*.
 195. Read *sushka*.
 196. Read *jāyante*.
 197. Read *ye*.
 198. Read *dūtako='tra*.
 199. There is space for three *aksharas* before *h[ā]ksha*. Of them, *ra* of *pratihāra* and *ma* of *Mahākshapaṭalika* are certain. There may have been a meaningless *visarga* or *akshara* between *ra* and *ma*. Bühler read here the personal name as *śrī-Deḥaha* which is not possible. *Tra* is superfluous and meaningless.
 200. Read *śrī*.
 201. Read *tathā*.
 202. Read *°putr-āmātya*.
 203. Better read *likhitaṃ śāsanam=iti*.
 204. Read *°rimśad-adhike Jeshṭha*.
 205. Read *Jyeshṭha-śu, śu* standing for *sukla-paksha* or *suddha-paksha*.
 206. These two words stand in an enclosure at the end of ll. 77-78 with an indistinct representation of the sign-manual underneath them.

D—The Paramāras

No. 35—Nagpur Museum Stone Inscription of
Naravarman, [Vikrama] year 1161 (1104 A.D.)

Nagpur Museum, Nāgpur, Maharashtra.

B. G. Śāstrī, *JBRAS*, I, pp. 259ff.; Lassen, *Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes*, VII, pp. 194ff.; Kielhorn, *Ep. Ind.*, II, 182ff.

Language: Sanskrit.

Script: Early Nāgarī.

Metres : V. 1 श्लोक (अनुष्टुम्); V. 2 रथोद्धता; V. 3 श्लोक (अनुष्टुम्); V. 4 रथोद्धता; V. 5 श्लोक (अनुष्टुम्); V. 6 शार्दूलविक्रीडित; V. 7 श्लोक (अनुष्टुम्); Vv. 8-9 शार्दूलविक्रीडित; V. 10 वसन्ततिलक; V. 11 शार्दूलविक्रीडित V. 12 वसन्ततिलक; V. 13 शार्दूलविक्रीडित; V. 14 रथोद्धता; V. 15 अनुष्टुम् (श्लोक); V. 16 स्रग्धरा; Vv. 17-20 शार्दूलविक्रीडित; V. 21 मालिनी; Vv. 22-26 शार्दूलविक्रीडित; V. 27 मालिनी; Vv. 28-29 शार्दूलविक्रीडित; V. 30 पृथ्वी; Vv. 31-37 शार्दूलविक्रीडित; V. 38 उपेन्द्रवज्रा; V. 39 शार्दूलविक्रीडित; V. 40 उपजाति; V. 41 शार्दूलविक्रीडित; V. 42 स्रग्धरा; Vv. 43-45 शार्दूलविक्रीडित; V. 46 अनुष्टुम् (श्लोक); Vv. 47-51 शार्दूलविक्रीडित; V. 52. उपजाति; Vv. 53-55 शार्दूलविक्रीडित; V. 56 अनुष्टुम् (श्लोक); V. 57 उपजाति; V. 58 अनुष्टुम् (श्लोक).

Summary: From the SACRIFICIAL FIRE-PIT OF VASISHTHA, sprang PARAMĀRA. From him was born VAIRISĪMHA. His son was SĪYAKA. His son was MUÑJARĀJA. His younger brother was SINDHURĀJA. His son was BHOJA whose death ushered in a chaotic condition. But his relative (brother or cousin) UDAYĀDITYA defeated king KARNA [of Dāhala] who was joined by the KARNĀṬAS (Later Chālukyas) and killed his foes on the battle field. His son LAKSHMA-

DEVA invaded 'the four quarters of the earth' (i.e. performed a *digvijaya*). When in order to procure elephants he invaded the EASTERN QUARTER, fear took refuge in the capital of the king of GAUDA. Having conquered TRIPURĪ in a campaign, he spent some time on the banks of the GODĀVARĪ. He also subdued the KĪRA chief on the SARASVATĪ. At his approach, the elephants of AṄGA and KALIṄGA fled from the battle-field. Then the elephants of the vassals of LAKSHMĪDHARA (Lakshmadeva) sported in the waters of the SOUTHERN OCEAN (Indian Ocean). The pearls which dropped from the golden girdles of the wives of his vassals, while bathing in the sea, bestowed upon the waters of the TĀMRAPARNĪ (modern Tambaravari) the quality of producing pearls which were the support of the PĀṆḌYA king. After having invaded the CHOLAS in the southern region, he marched towards the WEST. From there, being jealous of the YAKSHAS, the king advanced towards the NORTH. There he destroyed the TURUSHKAS on the VAṆKSHU (Oxus).—THIS CONVENTIONAL ACCOUNT of Paramāra Lakshmadeva's *digvijaya* exhibits the poet's flight of fancy and is imitated from Kālidāsa's description of Raghu's *digvijaya* in the *Raghuvamśa*, IV.—On the occasion of a SOLAR ECLIPSE, Lakshmidhara (Lakshmadeva) bestowed [upon a priest?] two villages in the province of VYĀPURA, and these were exchanged for another called MOKHALAPĀṬAKA by Lakshmadeva's younger brother and successor NARAVARMADEVA.—In [VIKRAMA] SAMVAT 1161 (1104-05 A.D.) Lakshmidhara (Lakshmadeva) caused the temple (bearing the present inscription) to be erected (?). The eulogy was probably composed by king NARAVARMAN HIMSELF.

TEXT¹

१^{०२} (॥*) श्रौं नमो भारत्यै ॥

प्रसादोदार्य-माधुर्य-समाधि-समतादयः ।

युवयोर्ये गुणाः सन्ति वाग्देव्यौ ते (S*)पि सन्तु नः ॥

एक एव भुवन-त्रये (S*)पि स

श्रीपतिर्भवतु वो विभक्तये ।

यस्य मध्यम-पद-भित्तौ (S*)प्यमी

भास्कर-प्रभृतयश्चकासति ॥

जातिं वृत्तञ्च वि (वि)³[स्राणा] गु-

1

2

2. णालंकार-चारवः ।
 सरसाश्च प्रसीदन्तु सूक्तयः सूरयश्च नः ॥ 3
 दुर्द्धरारि-पुर-भङ्ग-भोषणो
 भूरि-भूति-सविशेष-भूषणः*] 4 ।
 [रा]जराज-कृत-सत्क्रियः क्रिया-
 द्वल्लि-वंश-सदृशः शिवः शिवं(वम्) ॥ 4
 जाता महाण्णवोत्पन्ने व(ब्र)ह्माष्ट-शुक्ति-संपुटे ।
 महेश[स्याच्च]-
3. ता मुक्ता जयन्त्यम्भोजयोनयः ॥ 5
 वैराग्यं च सरागतां च नृशिरो-मालां च माल्यानि च
 व्याघ्रानेकप-चर्मणी च वसने चार्हीश्च हारादि च ।
 यद्भूति च विलेपनं च भजते भीमं च भयं च त-
 दिश्याद्रूपमुमा-रमा-रमणयोर्भुक्ति च मुक्ति च वः ॥ 6
 वैश्वरूप्यं सम[भ्य]-
4. स्य मीनाद्याकृति-कंतवात् ।
 स्वाभिन्न-निर्मिताशेष-विश्वो विष्णुः पुनातु वः ॥ 7
 अस्ति ग्रस्त-गिरीन्द्र-गर्ध्वं-गरिमा-नीलाशम-सानुल्लस-
 त्कान्ति-घ्रात-विडवम्बिताम्बरतलः⁵ श्रीमान्गोन्दो(5*)वं(ब्बं)दः ।
 यस्य व्योम-तलोद्विलङ्घि-शिखर-प्राग्भार-पद्माकर-
 प्रेङ्खत्पद्म-पराग-चक्रमि-
5. तर-व(ब्र)ह्माष्ट-खण्डायते ॥ 8
 देवैरावृतमभ्र-मण्डलमिदं मर्त्यैश्च भ्रू-मण्डलं
 कृत्वा धर्मतुलायमान-वपुषो यस्यान्तयोर्न्यस्य च ।
 जाने यावदचैतुमिच्छति विधिः किं शुद्धमित्येतयो-
 रूर्ध्वं तावदगादमर्त्य-शिखरि-स्तम्भान्भो-मण्डलं(लम्) ॥ 9
 लेभे विभिद्य जलधि-प्र-
6. धि-भूमि-चक्र-
 माकाश-चक्रमपि येन दिगन्त-नेमि ।
 संसार-वर्त्मनि महाविषमे निषन्न-⁶
 भग्नोन्नतैक-तट-विश्व-रथाक्ष-लक्ष्मीः ॥ 10
 तस्मिन्वेदविदां वरः स भगवानाकाश-गङ्गा-पयः-
 पूर-प्लावित-कान्त-कोमल-तटे तिष्ठद्वसिष्ठो मुनिः ।
 यस्त्रे तानल-धूम-वर्त्ति-यम्-

7. नां प्रीत्यं पितुर्वं (त्रं) ह्यणो
गङ्गा-सङ्गम-सिद्धये समनयद्ब्र (द्ब) ह्याण्ड-खण्डं प्रति ॥ 11
विद्या-महासरिदुपान्त-विवात्ति-घोर-
संसार-सैकत-विषक्तमसक्तमेते ।
यस्य त्रिलोक-रथमुत्पथ-संप्रवृत्त-
मुत्तारयन्ति शतशो (S*) प्युपदेशधुर्याः ॥ 12
आयातस्य कदाचन क्षितिपतेराच्छिन्दतः कौशिक-
स्याति-
8. श्योचित-वस्तु-जात-जननादानन्दिनीं नन्दिनीं (नीम्) ।
निज्जैता कृषितेन तेन हविषा संहर्षिताद्ब (द्ब) ह्रिषो
वीरः श्री-परमार इत्यनुपमः सत्याभिधानो (S*) भवत् ॥ 13
राज्यवर्द्धन-विशाल-धम्मंभू-
त्सत्यकेतु-पृथुकीर्त्ति-पार्थिवः ।
वर्द्धते (S*) यमहिमांशु-चन्द्रमः-
संतति-प्रतिकृतिर्यदन्वय-
9. : ॥ 14
वराजराभराजितो नलोद्भवः समारतः ।
ग्रहेन्द्र-चन्द्रयोरिव व्यजायतायमन्वयः ॥⁷ ॥ 15
वंशो (S*) स्मिन्दैरिसिंहः क्षितिपतिरभवद्भूरि-भूति-प्रभाव-
प्रागल्भ्योदार्य-शौर्य-प्रचय-परिचय-प्राज्य-सौराज्य-सिद्धिः ।
नम्र-दमापाल-भालस्थल-दलित-लुलत्कान्त-को-
10. टोर-कोटि-
वृत्त्यन्माणिक्य-चक्रस्थ-पुटित-मणिमत्पादपीठोपकण्ठः ॥ 16
सर्वाशा-विजय-प्रयाण-समये यत्येन्द्रनीलप्रभं-
मर्मायूरातप-वारणः शुशुभिरे नष्टावकाशा दिशः ।
सर्पन्मत्त-करीन्द्र-चक्र-चरण-प्राग्भार-दीर्घ्य-स्थिरा
रन्ध्रोद्भूत-विषम⁸-शेष-सविष-
11. श्वासावरुद्धा इव ॥ 17
पाताले वडवा-मुखानल-मिषात्पृथ्वी-तले च स्फुर-
त्सौवर्णाचल-कैतवाद्वियति च व्र (त्र) ह्याण्ड-खण्ड-च्छलात् ।
[च]ञ्चत्काञ्चन-चक्रवाल-वलय-व्यजाञ्च दिङ् मण्डले
यस्याद्यापि समुल्लसत्यविचलीभूतः प्रतापानलः ॥ 18
स्वत्लोकैषु च विद्विषत्क्षितिषु च व्यालेन्द्र-गोहेषु च

12. स्वाराजं च रिपु-द्रजं च मुरजिन्नागाधिराजं च यः ।
 ऐश्वर्येण च विक्रमेण च धरा-भार-क्षमत्वेन च
 न्यक्कुर्व्वंश्च पराभवंश्च समतिक्रामंश्च पृथ्वीमपात् ॥⁸ 19
 तस्माद्देरि-नृपावरोधन-वधू-वैधव्य-दुःखो-द्भव-
⁹द्वाष्पाम्भ \times कण-शान्त-कोप-दहनः श्री-सीयको (S*) भून्तृपः ।
13. आविर्भावित-नूतन-स्थितिरयं ब्रह्माण्ड-¹⁰खण्डच्छला-
 द्यस्याद्यापि विलोक्यते विय[द]घोघूमः प्रतापानलः ॥ 20
 अनुगगनमुदस्थः स्थूल-मुक्तोच्चया ये
 यदसि-दलित-कुप्यत्कुम्भि-कुम्भस्थलेभ्यः ।
 सततमपि पतन्तस्ते (S*) च यावन्न पृथ्वीं
 पृथुल-तरल-तारा-व्या-
14. ज-भाजो भजन्ते ॥ 21
 अत्याश्चर्यमदृष्टमश्रुतमिदं कस्मै समाचक्ष्महे
 को न्वेतत्प्रतिपद्यते च तदपि प्रस्तूयते कौतुकात् ।
 उद्धृत्यापि वसुन्धरामसदृशीं लब्धापि¹² लक्ष्मीं च यः
 कुर्व्वंकार्यमनेकशः सुमनसामागान्न वैकुण्ठतां(ताम्) ॥¹³ 22
 तस्माद्दे-
15. रि-वरुथिनी-च (ब)हुविध-प्र-रब्ध (ब्ध)-[यु]द्धाध्वर-
 प्रध्वंसंक-पिनाकपाणिरजनि श्री-मुञ्जराजो नृपः ।
 प्रायः प्रावृतवान्पिपालयिषया यस्य प्रतापानलो
 लोकालोक-महामहीघ्न-बलय-व्याजान्महीमण्डलं (लम्) ॥ 23
 यस्मिन्सर्पति लीलयापि ललितैः सैन्यैः समुञ्जृ-
 म्भितं
16. बाह-व्यूह-विसारि-धूलि-पटल-व्यालुप्त-दिग्मण्डलैः ।
 अत्यद्वी[न्द्र]-करीन्द्र-[सञ्च]य-पद-प्रेङ्खोलनोच्छृङ्खल-
 प्रेङ्खच्छृङ्खल-नाद-निर्व्वर्ण (वर्ण) र-भृत-त्र (त्र) ह्याण्ड-माण्डोदरैः ॥ 24
 यन्निस्तृ (स्त्रि) श-निरस्त-मस्तकतया लब्धान्यथा¹⁴ दुर्लभं
 देवत्वं स्व-कव (ब)न्धमुद्धतमघो दृष्ट्वा भटं-
17. ख्वेष्टितं (तम्) ।
 संहर्षात्पततो विमान-शिखरादाश्लिष्य कण्ठे हठा-
 द्वीरा[न्सङ्गर-रागिणो रुधिरं संभूय सिद्धाङ्गनाः ॥¹⁵ 25
 तस्यासीदथ पार्थिवः पृथु-यशाः श्री-सिन्धुराजो (S*) नुजः

स्फूर्ज्जद्वाडव-पावक-स्फुट[म]ह-[सौन्द]र्य-शौर्यानिः ।

यः संग्राम-यु-

18. गान्त-वल्गित-भुजा-बुध्वातदूरोल्लस-
त्कल्लोलायित-मण्डलाग्रप[ट]लिनामज्जयद्भू भूतः ॥ 26
व्रजति जयिनि यत्रामित्र-जातेन जज्ञे
तरल-तुरग-वेगोद्घूत-भूरेणु-राजिः ।
विकट-करटि-भार-घ्रष्ट-भूपृष्ठ-रग्ध्रा-
दुदित इव समन्तादन्तकालाग्नि-धूमः ॥ 27
गाम्भीर्यं प्रल-
19. य ष्यं वस्य च व (ब) लं कल्पागत-जातस्य च
स्येमानं कमठेशितुश्च [गुरु]तां [व्र (ब्र) ह्याष्ट]-भाष्टस्य च ।
तेजः काल-हृताशनस्य च महीयस्त्वं ह्यु-चक्रस्य च
स्वीकृत्येव विनिर्मितं यमविदुः प्रत्याजि पृथ्वीभुजः ॥¹⁶ ॥ 28
तत्सूनुर्भुवनैक-भूषणमभूद्भूपाल-चूडामनि-
20. च्छायाडम्बर-चुम्बिताङ्गि¹⁷-कमलः श्री-भोजदेवो नृपः
यस्याद्या[पि] स[माश्र]यन्ति चरणौ शक्रासनाद्धा (ध्या)सिनः
स्पर्धाव (ब) न्ध-विनम्र-निज्जर-नटत्कोटीर-कोटि-त्विषः ॥ 29
रटत्पटह-पाटव-प्रकट-शङ्कर-स्फूर्ज्जित-
स्फुरद्भ्रमर-डम्ब (म्ब) रोड्भ्रमर-दिण्डिमोड्डामरा ।
स्फु-
21. टत्करट-कुञ्जर-प्रपद-संपतत्संभ्रम-
भ्रमद्भ्रवन [म]भ्रमज्जग [ति] यच्चमू [रुच्च]कैः ॥ 30
वकुष्ठः कमलासनाय चतुरास्याय स्वयंभूः पुनः
पञ्चास्याय हराय शम्भुरपि षड्वक्त्राय पुत्राय च ।
सेनानीरपि दन्वशूक-पतये (S*) जघ्नं सहस्रानना-
याद्यापि स्पृहय-
22. त्यमर्त्यं-समितौ य [त्कीर्त्ति] मुत्कीर्त्तयन् ॥¹⁸ ॥ 31
तस्मिन्वासव-व (ब) न्धुतामुपगते राज्ये च कुल्याकुले
मग्न-स्वामिनि तस्य व (ब) न्धुरुदयादित्यो (S*) भवद्भूपतिः ।
येनोद्भूत्य महाशर्मादीपम-मिलत्कण्ठाटि-कण्ठं-प्रभु-
मुध्वीपाल-कर्दाशितां भुवमिमां श्रीमद्वराहायितं (तम्) ॥ 32
य-

23. स्माद्गुप्रतर-प्रताप- [पवनो] पाण्डु-दुर्दंशंता-
सादृश्योत्थ-रवि-भ्रमादभिमुखैः प्रापञ्चि यैः पञ्चता ।
मन्ये सो (S*) यमिति प्रतीति-विततामर्ष-प्रकर्षेण ते
भि[त्त्वा] भास्कर-मण्डलं रिपु-भटाः प्रापुः परां निर्दृति (तिम्) ॥ 33
एकस्यां समितौ विलोक्य विजयं य-
24. स्थापरस्यां स्तुव
———UU तां समर्थयति दृग्जिह्वा-सहस्र-द्वये ।
कित्वानन्द-निमीलितेक्षणतया श्रौतैः सुखैर्ध्वञ्चित-
श्चक्षुः-¹⁹ कर्णमकर्णमप्यहिपतिः स्वीयं वपुन्नन्दति ॥²⁰ ॥ 34
पुत्रस्तस्य जगत्रयैक-तरणेः सम्यक्प्रजापालन-
व्यापार-प्र-
25. वणः प्रजापतिरिव श्री-लक्ष्मदेवो (S*) भवत् ।
नीत्या येन मनुस्तथानुविदधे नासौ न वैवस्वतः
सर्व्वत्रापि सदाप्यवहृत यथा कीर्त्तिर्नवैव स्वतः ॥ 35
संभूय धियतां गुरुर्ध्वं (ध्वं) लभराद्भूः कूर्म्मराजादयः
सद्यो नश्यत [वा द्रु]तं नमत वा प्रत्य-
26. थि-पृथ्वीभुजः ।
चक्षुर्म्मंसु पिधीयतामनिभिषाः पांसुः पुरा प्रूरय-
त्येवं व्याहरति प्रयाण-पटहो यस्य स्वनच्छद्मना ॥ 36
यस्मिन्सर्प्य[ति] वा (बा) न्धवो (S*) पि विधुरैः पूर्ध्वैः परित्यज्यते
कल्याणस्य कथापि कातरतया नापेक्ष्यते दक्षिणैः ।
आशा-बल्लिरस-
27. त्कलेति विकर्त्तन्निश्चीयते पश्चिमै-
र्म्मत्तुं केवलमुत्तमैन्नुपतिभिर्द्वेष्याप्ययोध्यास्यते ॥ 37
प्रयाति यस्मिन्प्रथमं दिशं हरे-
जिर्ज्हीर्षयानन्य-समान-दन्तिनां (नाम्) ।
यथाविशद्गौडपतेः पुरं दर-
[स्तया]शशङ्के सहसा पुरंदरः ॥ 38
उत्साहोन्नति-सन्निमित्त-जनि-
28. ताजस्र-प्रयाण-क्रमे-
णाक्रम्य त्रिपुरीं रणैक-रसिकान्धि[ध्वं]स्य विद्वेषिणः ।
येनावात्यत विन्ध्य-निर्गम-मस्तसंचार-चास्त्वस-

- ल्लोलोद्यान-लता-वितान-वसतो रेवोपकण्ठ[स्य]ले ॥ 39
जातानि जन्यश्रम-माज्जनानि
• वीजानि यत्कुञ्जर-मज्जनानि ।
तटाचलो-
29. च्चाटन-तत्पराया
रेवा-प्रवाहोर्म्मि-परंपरायाः ॥ 40
ये व्यालोल-कराल-निर्झर-कराः कुम्भायमानोन्नम-
त्कटान्ताः कटकान्तभाग-विगलद्दानायमानाम्भसः ।
प्रायस्ते (S*) पि विरोधि-सिन्धुर-घिया यद्वाहिनी-वारण-
रन्मीलन्मद-मेदुरैर्व्व (र्व्वि) भिदिरे विन्ध्यस्य
30. पादाचलाः । (I*) 41
स्फार-[त्वक्सा]र-वार-स्यगित-गुरु-तटी-कूट-कुट्टाक-टङ्क-
प्रायःप्रेङ्गुत्तुराण-त्वरित-[ह]रि-चमू-चक्र-चङ्क्रम्यमाणाः ।
येनालङ्घ्यन्त सेना-करि-करट-तटोद्दाम-दानाम्बु(म्बु)-गन्ध-
व्याविद्वागण्य-वन्य-द्विप-कुल-पटल-ध्यामला विन्ध्यपादाः ॥ 42-
ये दिक्सिन्धुर-व(व)-
31. न्धवः क्षयमरुल्लोलाद्रि-स[त्ता]भृतः
श्रीडाक्रीड-कुटुम्ब(म्ब)-का[न्ति]-जलमुक्स व(व)ह्यचर्याजुषः ।
यत्सेना नृप-गन्धसिन्धुर-मरुमंदी-विहस्तीकृतै-
स्तरप्यङ्ग-कलिङ्ग-कुञ्जर-कुलंयुंद्वा[य] व(व)द्वो (S*) ऊजलिः ॥ 43
देवो (S*) सौ पुरुषोत्तमः स भगवानाशिश्रिये यः श्रिया
32. येनेदं व(व)लि-वैरि-व(व)न्ध-विधिना विशवं समारवासितं (तम्) ।
येनाधारि वसुन्धरेति दधतः सानन्द-मन्दाक्षतां
यस्य प्राच्य-भयोनिधौ वु(बु)धजनैर्व्याजस्तुतिः प्रस्तुता ॥ 44
ये कल्पानल-धूम-मण्डल-निभाः कादम्बि (म्बि)नी-विद्विषः
संवत्तोल्लसितान्धकार-सुहृदस्त्वृदय-
33. द्वियद्वा (द्वा)न्धवाः ।
—UU[आह्व]-श्रम-नुदे पा[यो] (S*) वगाहोद्यतै-
र्यत्सामन्त-मतङ्ग-जैरघरितास्ते (S*) प्यम्बु (म्बु) धेरुर्मयः ॥ 45
कुम्भ-संभव-सोदर्ये यत्रापाचीमुपा[च्छं]ति ।
चोलाद्यैर्न्नी[च]कै[भू]त्वा विन्ध्य-वा (वा)न्धवतादधे ॥ 46
ली[ला]म्भः-प्लवने यदीय-मृतना-सामन्त-

34. सीमन्तिनी-
श्रोणि-[श्रोणि]-[विशो]र्यमाण-र[श]ना-मुक्ताः पतन्ति स्म याः ।
ताभिः संप्रति पप्रथे नु पृथिवीं यत्ताम्रपण्णो-पयः
पश्याद्यापि तदेव पाण्ड्य-नृपते[ज्जो]वातवे [जा]यते ॥ 47
स्वामिन्नेष स सेतुरत्रभवतो रामस्य यो मारुति-
प्रायोपाहृत-
35. शैल-शृङ्ग-रचितो बर्द्धि [ष्णु-विन्ध्या] यते ।
इत्या[दृ]त्य कुतूहलेन कथितं त²¹ज्ञैरवजाय यः
सेना-हास्तिक-सेतुनैव विदधे द्वीपान्तरोपक्रमं (मम्) ॥ 48
अथावभज्योभयथा यमाशां
यस्या[नघे] सर्पति सैन्य-सङ्घे ।
अभूत्स्वकीयां ककुभं व्यपाया-
दगो-
36. पायितुं पाशभृदप्यपाशः ॥ 49
मैनाक-प्रमुखा वसन्ति कुहचित्कालाग्निरास्ते क्वचि-
त्सन्ति क्वापि तिमिगिल-प्रभृतयः कुत्रापि शेते हरिः ।
एतद्वेत्ति न को (ऽ*)पि यत्र जलधौ [त]स्याप्य[शेषं] पय[:]
[पीत्वा] यत्करिभिः कृतैक-चलुकैस्तेस्तै-
37. रगस्त्यायितं (तम्) ॥ 50
यैः संभूय तिमिङ्गिल-प्रभृतिभिः संसर्पणस्त[न्व]ते
पोताधान-सव(ब)न्धुतां शिखरिणो मैनाक-मुख्या अपि ।
भ्राम्यन्मन्दर-डम्ब (म्ब) राणि दधिरे²² तैरप्यशेषेष्वु (म्बु)धौ
यत्सेना-गजराज-[पीव]र-करा— —Uनोच्छृङ्खलं ॥ 51
अथातितिक्षोरिवराज-
38. राज-
मन्यं तदाशां प्रति यस्य यातुः ।
द्विधापि भीत्युज्झत-वित्त-पाशं-
भू पंः प्रतीपैर्विभवयैर्व्व (ब्ब) भूवे ॥ 52
आराभाः समरा मरावपि तदा पुन्नाग-पूगादि-म-
द्गुल्मान्तर्व्वनदेवतायित-जयश्रीमद्यशः-पादपाः ।
यस्यासन्भुज-दण्ड-च[ण्ड] म-लसल्लोलासि-लक्ष्मीकृत-
क्षौणीपालक-
39. पाल-मण्डल-गलत्कीलाल-कुल्याकुलाः ॥ 53
खेलोत्खात-तुरष्क-दत्त-बिलसद्वाहावली-बेल्लन-

- क्ताम्यत्कुङ्कुम-केसराधिकमृदो वंक्षूपकष्ठस्थले ।
येनावास्य सरस्वती-सविधता-साधिक्य-वाक्पाटव-
श्चादूनुक्त- [प]त्रि-पञ्जर-गतः कीराधिपो (5*) ध्याप्यत ॥ 54
तेन व्यापुर-मण्डले सुकृति-
40. ना यस्मिं ग्रहेन्द्र-ग्रहे
यद्ग्राम-द्वयमग्निषेण विधिना विश्राणितं श्रद्धया ।
तद्भ्राता नरवर्म्मदेव-नृपतिः पश्चात्परीवर्त्स्य त-
द्ग्रामं भेखलपाटकाख्यमदिशद्देशत्रयस्येच्छया ॥²³॥ 55
तेन स्वयंकृतानेक-प्रशस्ति-स्तुति-चित्रितं (तम्) ।
श्रीमल्लक्ष्मीधरेणैतद्देवागारमकार्यत ॥ 56
सं ११६१ ॥
41. ओं (॥*)
हंहो बुधाः साधु समुत्सहर्ष्वं
कुशाग्र-कल्पां च धियं विघर्ष्वं²⁴ (ध्वम्) ।
मध्यस्थ-भावं च समाश्रयर्ष्वं
सुखं च नः सूक्ति-सुधामुपाध्वं (ध्वम्) ॥ 57
बन्धनीयावुभौ सूक्तिश्रोतारौ तौ विपश्चितौ ।
यावधु मुञ्चतः सान्द्रमानन्दालस्य-निर्ष्मं (र्म्मं) रौ ॥ 58

1. From the facsimile published in *JBBRAS*, I.
2. The symbol which is read as *Om siddhih*, *siddham* Or *siddhir*= *astu*.
3. *Ba* and *va* are not distinguished in the record.
4. The restoration is due to Kielhorn.
5. Read *viḍambit-āmbara*^o.
6. Read *nishaṅga*.
7. Here there is a lotus symbol.
8. Read *vishaṅga*.
9. Better read *bāshp-ā*^o.
10. Read *brahmāṇḍa*.
11. Possibly *dhau* was originally inscribed.
12. Read *labdhv=ā*.
13. Here is again a lotus symbol.
14. Read *labdhv=ā*^o.
15. Here is also a lotus symbol.
16. Another lotus symbol is found here.
17. Read *°ḍambara-chumbitām*. The word *aṅghri* is also spelt *aṅhri*.

18. Again a lotus symbol is found here.
19. Read °ś=chakshu°.
20. There is another lotus symbol here.
21. Read *taj-jñaiḥ*.
22. Possibly *dhidhire* was originally inscribed.
23. Here also there is a lotus symbol.
24. Read *vidaddhvam*.

E—The Chaulukyās (Solāṅkīs)

No. 36—Verāval Stone Inscription of the time of
Arjuna—Hijrī year 662, Vikrama year 1320,
Gupta-Valabhī year 945 and Simha year 151
(1264 A.D.)

Harshadamātā temple, Verāval, Junagadh District, Gujarat.
E. Hultszch, *Ind. Ant.*, XI, pp. 242f.; D. C. Sircar, *Ep. Ind.*,
XXXIV, pp. 141 ff.

Language: Sanskrit.

Script: Early Nāgarī.

Metre. 1-2 अनुष्टुप् (श्लोक)

Summary: In the [HIJRĪ] YEAR 662 of the Prophet MUḤAMMAD whose teachings were followed by the sailors devoted to Viśvanātha (i.e. Allah the God of the Musalmans), in VIKRAMA SĀMVAT 1320, VALABHĪ SĀMVAT 945 and SIMHA SĀMVAT 151, on SUNDAY, ĀSHĀDHA-BADI 13, i.e. on the 25TH MAY, 1264 A.D., when NIḤSAṆKAMALLA ĀRJUNĀDEVA, the *Chaulukya-chakravartin*, a thorn in the hearts of the enemy kings, was ruling from AṆAHILLAPĀṬAKA (Anhilwada), when the prime minister of the Chaulukya king or the viceroy of the area concerned was *Rāṇaka Śrī-MĀLADEVA*, and when the HURMUJA (Ormuz) coast was ruled by Amīr Śrī-RUKNUD-DĪN, the ship owner NŪRUD-DĪN FIRŪZ, son of the ship-owner Khojā Ābu Ibrāhīm, a native of Hurmuja, who had come to the town of ŚRĪ-SOMNĀTHĀDEVA, bought with the consent of the *Pañchakula* (the local administrative board)—*Pāśūpat-āchārya* Vīrabhadra, the priest (*para*), *Pārikshaka Mahattara* Śrī-Abhayasiha and others, a piece of land situated in SĪKOTTARĪ-MAHĀJANAPĀLĪ outside the town of Śrī-Somanāthadeva in the presence of all the leading men living in Mahājanapālī attached to the *Droṇi* (temple property) of Śrī-Somanāthadeva, viz. *Ṭhakkura* Śrī-Palugideva, *Rāṇaka* Śrī-Someśvaradeva, *Ṭhakkura* Śrī-Rāmadeva, *Ṭhakkura* Śrī-Bhīmasiha, *Rājakula* Śrī-Chhāḍā, etc., and in the presence of the Musalman congregations, from *Rājakula* Śrī-Chhāḍā, son of *Rājakula* Śrī-Nānasiha, etc.—The ship-owner Firūz, who was a friend of *Rājakula* Śrī-Chhāḍā, and received help from the latter, caused an east-facing Masjid (mosque) to be

erected on the said piece of land. For the maintenance of this Masjid, for the lamps, oil and water required for the daily worship, and for the appointment of a preacher, a crier to prayers, and a monthly reader of the Qur'ān, and for the payment of the expenses of the Barātiśabi (Shab-i-Barāt) and Khatamarātri (reading the entire Qur'ān in one night) festivals according to the custom of the [Muslim] sailors, and for the annual white-washing and repairs of rents and defects, Fīrūz donated the following: (1) the whole *pallaḍikā* (free holding) belonging to the temple of Śrī-Vakuleśvara in Śrī-Somanāthadevanagara, which he had bought from Tripurāntaka, priest of the god Navaghaneśvara, and Ratneśvara, priest of the god Vināyaka-bhaṭṭāraka; (2) another *pallaḍikā*; (3) one oil-mill together with its *dāna* (tax) which was one *Pala* (four *Tolās*) of oil per measure of oil produced; (4) two shops in front of the Masjid, which he had bought from the following persons:—Nirmālya, Chhaḍā and Kilhaṇadeva (son of the householder Sodhala), Lūṇasiha, Dharaṇi and Māsumā (sons of *Thakkura* Sohaṇa), and *Rāṇaka* Āśādhara (a resident of Balyarthakareṇa), and others.—After meeting the requirements of the Masjid, the surplus that would remain was to be sent to Makkā and Madīnā.—The congregation of the ship-owners, that of the oilmen of the town (together with their preachers), that of the [Muslim] Chūrṇakāras (lime-washers) and that of the Musalmans among the *Patrapatis* (probably, Taṅgāwālās) and others were requested to protect the grant.—The inscription offers an instance of the amity between the Hindus and Arab Muslims in Gujarat before the Muslim occupation of the country.

TEXT¹

1. १^० ॥ ओं नमः श्री-विश्वनाथाय ॥
नमस्त (स्ते) विश्वनाथाय विश्वरूप नमो (S*) स्तु ते ।
नमस्ते सू^३न्य-रूपाय
2. लक्षालक्ष^४ नमो (S*) स्तु ते ॥ 1
श्री-विश्वनाथ-प्रतिव (ब) ^५द्व-तौ^६जनानां वो (बो) धक-रसूल^७-
महंमद-संवत् ६६२ त-

3. था श्री-नृप-[वि]क्रम-स(सं) १३२० तथा श्रीमद्वलभी-सं ९४५ तथा श्री-सिंह-सं १५१ वर्षे आषाढ-वदि १३ र-
4. [वा*]वद्येह श्रीमदणहिल्लपाटकाधिष्ठित⁸ - समस्त - राजावली-समलंकृत-परमेश्वर-परमभट्टारक-
5. श्री-उमापति⁹-वर-सव्य-प्रौढ-प्रताप-निःशंकमल्ल¹⁰-अरि-राय-हृदय-शल्य - श्री-चौलुक्यचक्रवर्ति-म-
6. हाराजाधिराज-श्रीमत्¹¹ अर्जुनदेव-प्रबुद्धमान-कल्याण-विजय-राज्ये तत्पादपश्रोपजीविनि
7. महामात्य-राणक-श्री-मालदेवे श्रीश्री-करणादि¹²-समस्त-मुद्रा-ध्यापारान् परिपंथयतीत्येवं का-
8. ले प्रवर्तमाने¹³ इह श्री-सोमनात्त(थ)देव-प[त्त]ने परमपाशुपता-चार्य-महापंडित-महत्तर-धर्ममूर्ति-
9. गंड-श्री- पर-वीरभद्र¹⁴ - पारि¹⁵-महं¹⁶ श्री¹⁷- अभयसीह-प्रभृति-पंचकुल-^{17a}प्रतिपत्तौ तथा हुमुंज¹⁸-बेला-
10. कूले अमीर-श्री-रुकनदीन(ने)¹⁹ राज्ये(ज्यं) परिपंथयति सति कार्य-वशात्²⁰ श्री-सोमनाथदेवनगरं स-
11. मायात-[हु]मुंजदेशीय-खोजा-नौ²¹ भवू(वू)-आ(बा) हिम-सुत-नाखू²² नोरदीने²³-पीरोजेने श्री-
12. सोमनाथदेव - द्रोणी-प्रतिबद्ध-महायणान्तः²⁴पाति-प्रत्यय - बृहत्पुरुष-ठ²⁵ श्री-यलुगिदेव-
13. वृ(बृ)हत्पुरुष-राणक-श्री-सोमेश्वरदेव - बृह[त्पु]रुष-ठ²⁵-श्री-रामदेव-वृह-त्पुरुष-ठ²⁵-श्री-भीम-
14. सीह - वृ(बृ)हत्पुरुष - राज²⁶-श्री-छाडा-प्रभृति-समस्त महण(हाजन)-लोक-प्रत्यक्षं तथा समस्त जमा-²⁷
15. थ-प्रत्यक्षं च राज²⁶-श्री-नानसीह-सुत - वृ(बृ)ह²⁶-राज²⁶-श्री-छा[डा]-प्रभृतीनां पार्श्वत्²⁹ श्री-सोमनाथ-
16. देवनगर-वा(बा)ह्ये सीकोत्तर्यां महायण(जन)पाल्यां संतिष्ठ(ष्ठ)मान-भूषंडं³⁰ नव-निघान-सहि-
17. तं यथेष्ट-काम(कर्म)-करणीयत्वेन स्पर्शन-न्यायेन समुपात्तं(त्तम्) ॥ ततः नाखू²²-पोरोजे-
18. न स्व-धर्म-शास्त्राभिप्रायेण परम-धार्मिकेण भूत्वा आ-चन्द्राकर्क-स्था-यिनी³¹-कीर्त्ति-प्र-

19. सिद्ध्यर्थं³² ग्रात्मनः श्रयोऽर्थं (च*) उपर्यालापित-भूषण्डस्य³³ स्थाने पूर्वाभिमुख-मिजिमिति-
20. धर्मस्थानं वृ(बृ)ह°-राज°-श्री-छाडा-सखा(हा)यत्वेन धर्म-बांधवेन कारितं-(तम्) । नाखू°-पीरोजेन³⁵
21. अस्य मिजिगिति-धर्मस्थानस्य वर्त्तापनार्थं^{35a} प्रतिदिनं पूजा-दीप-तैल-पानीय(ार्थं*) तथा मा-
22. लिम-मोदिन³⁶-मास-पाठक(कार्यं) तथा नौ-वित्तकानां समाचारेण बरातिरा(श)वि³⁷-खतमराति(त्रि)-
23. विशेषपूजा-महोत्सव-काराप(कर)णार्थं तथा प्रतिवर्षं छोह-चूना-भग्न-विशीर्णं-समारच-
24. नार्थं च श्री-नबघणे(ने)श्वरदेवीय - स्थानपति-श्री-पर-त्रिपुरांतक-तथा-^{37a} विनायकभट्टारक-
25. पर-रतनेश्वर-प्रभृतीनां पार्श्वत्³⁸ उपात्त(त्ता) श्री-[सो]मनाथदेवनगर-मध्ये श्रीवउ(कु)लेश्व-
26. रदेवीय-समग्र-पल्लडिका³⁹ नानामुख-तृणछाद्य-कवेलुकाछा(च्छा)दित-गृहंरूपेता (।*) तथा उत्त-
27. राभिमुख-द्विभौम-⁴⁰मठ-समेतापरं⁴¹ अस्या मध्ये सूत्र°-⁴² काह्लं-आ-सक्त(त्क)-पूर्वाभिमुख-गृहं-
28. क(कं) बाह्यं चतुराघाटेषु अव्यग्र(ङ्ग)-प्राकारोपेता उत्तराभिमुख-प्रतोलो-प्रवेश-निर्गमोपे-
29. ता यथावस्थित-चतुराघाटन -विशुद्धा यथा-प्रसिद्ध-परिभोगेता (।*) तथा घाणो⁴³ १ स.क्त(तत्सत्कं) दान(नंतैल-) पलं (च।*)
30. तथा अस्या मिजिगिति(त्याः) अप्रतः प्रत्यय°-निर्मात्य-छडा-सोडलसुत-कील्हनदेव-तथा^{43a} ठ-
31. सोहणसुत-लूणसीह-धरणि-[म]सू[मा]⁴⁴ - तथा^{43a} - [बाल्यर्थ]-करेणाधिष्ठित-रण°⁴⁵-आसधर-प्रभृ-
32. तीनां पार्श्वत् स्पशनेनोपात्तं हट्ट-द्वयं(धम् ।) एवमेतत्⁴⁶ उदकेन प्रदत्तं-(त्तम्) ॥ अनेन आ(य*)पदेन⁴⁷
33. आ-चंद्र-ग्रह-तारकं यावत्⁴⁸ नौ-पीरोज-सक्त(त्क)-मिजिगिति-धर्मस्थान-मिदं नौ-पीरो-
34. ज-श्रेयोऽर्थं प्रतिपालनीयं,वर्त्ताप(वर्त्त)नीयं भग्नविशीर्णं समारचनीयं च ॥ अनेन आय-

35. पदेन धर्मस्थानमिदं वर्त्ताप(वर्त्त)यतां प्रतिपालयतां तथा विशेष-
महोत्सव-पर्व-व्यये⁴⁹
36. कुर्वतां च(।*)यत्किञ्चित्⁵⁰ शेष-द्रव्यमुद्ग(द्गि)रति तत्सर्वं द्रव्यं
मषा-⁵¹-मदीना-धर्मस्थाने प्रस्थाप-
37. नीय(म्*) ॥ अस्य धर्मस्थानस्य आयपदं सदेव जमाथ-मध्ये नाखुया-⁵²
नोरिक-जमाथ(:*) त-
38. था खतीब⁵³- सहित-समस्त- शहर⁵⁴- सक्त(त्क) -घं(घां)चिकानां^{54a}
जमाथ(:*) तथा चूण(र्ण)कर-जमाथ(:*) तथा पा(प)-⁵⁵
39. व्रपतीनां मध्ये मुशलान-जमाथ-प्रभृतिभिः समस्तैरपि मिलित्वा आय-
पदमि-
40. दं पालाप(पाल)नीयं धर्मस्थानमिदं वर्त्ताप(वर्त्त)नीयं च ॥
दाता च प्रेरकश्चैव ये धर्म-प्रति-
41. पालकाः । 2
ते सर्वे पुष्य-कर्माणि नियतं स्वर्ग-गामिनः ॥
य × कोऽपि धर्मस्थानमि-
42. दं तथा आयपद⁵⁶ च लोपयति लोपापयति⁵⁷ स पापात्मा पञ्च-
महापातक-दोषेण लि-
43. प्य[ते] नरक-गामी (च*) भवति ॥

1. From impressions.
2. This is the symbol read as *siddham*, *Om siddhiḥ* or *siddhiḥ=astu*.
3. Read *tūnya*.
4. Read *lakshy-ālakshya*.
5. *B* and *v* have been rarely discriminated, the latter being generally used to indicate the former.
6. Read *nau*°.
7. I.e. the prophet Muḥammad.
8. Read °*ṣṭhita*.
9. Correctly, °*ṣṛy-Umā*°.
10. Correctly, °*mall-āri*°.
11. Correctly, °*mad-Arjjuna*°.
12. Literally, the making of *śrī-śrī* (at the beginning of documents). It therefore means 'drawing up of documents'.
13. One may prefer *manā ita*, though *sandhi* is not compulsory in prose.
14. Hultzsch takes it as *Gaṇḍa-śrī-paravīrabhadra*.
15. I. e. *ṣārikshaka*, 'money-changer'.
16. I. e. *mahattara*.
17. Correctly, *ṣṛy-Abhaya*°.

17a. According to Bühler *pañchakula* (i.e. board of five clans) is preserved in the modern name Pancholi which is borne by many distinguished Kāyastha families. It is the same as *Pañchāyat*; cf. *ashṭa-kul-ādḥikaraṇa* of some old Bengal records and Tamil *añj-ashṭa-sabhāi* (assembly of five or eight members).

18. The Hurmuz coast may indicate the island of Ormuz (Arabic *Hurmūz* or *Hurmuz*) or the neighbouring Persian coast.

19. Arabic *Ruknud-dīn*.

20. One may prefer °*vaśāch*=*chhri*°; but *sandhi* is not compulsory in prose composition.

21. The *akshara nau* stands for *nauvāha*, i.e. *nākhudā*.

22. I. e. *nākhudā*.

23. I. e. Arabic *Nūrud-dīn Fīrūz*.

24. Hultzsch takes it to be the same as *mahājana*.

25. I. e. *ṭhakkura*.

26. I. e. *rājakula*.

27. I. e. *jamāyet*.

28. I. e. *brīhatpurusha* like *mahājana*.

29. One may prefer *pārśvāch*=*chhri*, though *sandhi* is not compulsory in prose.

30. I. e. *khaṇḍam*. *Sh* has been used in the record in several places to indicate *kh*.

31. Correctly, *sthāyi*°.

32. Correctly, *siddhy-artham*=*ātmanah*.

33. Read °*khaṇḍasya*.

34. I. e. *maṣjid*.

35. One may prefer °*jen*=*āsyā*; but *sandhi* is not compulsory in prose composition.

35a. Read *varttan-ārtham*.

36. Arabic *mālim* and *mūdīn*.

37. The reference here is to the great Muslim festival of Shab-i-barāt and to the custom of reading out the entire *Qurān* in a single night. *Chhoha*=Gujarāti *chho*, mortar; *chūnā*=Sanskrit *chūrṇa*, lime.

37a. The word *tathā* is redundant.

38. One may prefer *sandhi* here as *pārśvād*=*upātta*.

39. This word is found also in other Chaulukya inscriptions.

40. Better *dvi-bhūma*.

41. Read °*parā* / *asyā*.

42. I. e. *sūtradhara*.

43. I. e. oilmill.

43a. The word *tathā* is superfluous.

44. *Masūmā* may also be read *Gasūnā*.

45. I. e. *Rāṇaka*. Read *Āśādharma*.

46. Better read *etat sarvam*.

47. For this word, see lines 34, 37, 39 and 42 below.

48. Correctly *yāvan*=*nau*°; *nau* stands for *nauvāha* or *nākhudā*.

49. The author has used neuter accusative dual.
50. One may prefer *sandhi* here as °*tkiñchich*=*chhesha*°.
51. I. e. *Makhā* i.e. *Makkā* (Mecca). *Madinā* is *Madinah*.
52. The first word may be *nākhudā* and the second a mistake for *nāvika*.
53. Arabic *Khaṭīb*.
54. Hultzsck read *sahaḍa* and regarded it as Arabic *shahīd* or 'martyr'.
- 54a. Hultzsck reads *ghaṭṭika*, translates 'wharf-people' and connects the word with *ghaṭṭa*, a landing place; but it is Gujarāṭi for 'oilmen'.
55. The word *patrapati* may mean a *ṣaṅgāwālā*.
56. Read *āyapadam*=*īdam*.
57. The correct form of the word is *lopayati*.

CHAPTER IV

NORTH-WESTERN INDIA AND PAKISTAN

A—The Chāhamānas

No. 37—Delhi-Siwālik Stone Pillar Inscription of
Viśala or Vighraha IV, [Vikrama] year 1220
(1163 A.D.)¹

R. Śarmā, *As. Res.*, I, pp. 379ff.; H. T. Colebrooke, *ibid.*, VII, pp. 179ff.; IX, p. 445; Wilford, *ibid.*, IX, pp. 188f.; Prinsep's *Essays*, I, p. 325; Kielhorn, *Ind. Ant.*, XIX, p. 218.

Language: Sanskrit.

Script: Early Nāgarī.

Metres: Vv. 12 शार्दूलविक्रीडित; V. 3 स्रग्धरा; V. 4 शार्दूलविक्रीडित.

Summary: The inscription contains three records, two of which bear the date — VIKRAMA-SAMVAT 1220 VAISĀKHA-SUDI 15, THURSDAY (9TH APRIL, OR 7TH MAY, 1164 A.D.). It is a eulogy of the CHĀHAMĀNA king VIGRAHARĀJA IV or VIŚALA who was the son of ANALLA (Arṇo or Ānāka) and is called 'the lord of ŚĀKAMBHARĪ'. He is stated to have made ĀRYĀVARTA (lying between the Vindhya and Himādrī) completely free from the MLECHCHHAS (Muhammadans) and levied taxes from the said area.—The eulogy was composed or written on the stone by ŚRĪPATI, son of Māhava (Mādhava) of the GAUḌA-KĀYASTHA community, in the presence of the astrologer TILAKARĀJA, under orders from the king.—At the time, the *Mahāmantrin* was Prince SALLAKSHAṆAPĀLA.

TEXT²

A

1. १^३ संवत् १२२० वैशाख-शुति^४ १५ (॥*)
2. शाकंभरी-भूपति-श्रीमद्वेत्तदे-
3. वात्मज^६-श्रीमद्वीसलदेवस्य ॥

B

1. १^३ अंभो नाम रिपु-प्रिया-नयनयोः प्रत्यथि-दंतान्तरे
प्रत्यक्षाणि तृणानि वैभव-मिलत्काष्ठं यशस्तावकं (कम्) ।

2. मार्गो लोक-विरुद्ध एव विजनः शून्यं मनो विद्विषां
श्रीमद्विग्रहराजदेव भवतः प्राप्ते प्रयाणोत्सवे ॥ 1
3. लीला-मंदिर-सोदरेषु भवतु स्वांतेषु चामभ्रुवां
शत्रूणां तु न विग्रह-क्षितिपते च्याप्यो(S*)त्र वासस्तव ।
4. शंका वा पुरुषोत्तमस्य भवतो नास्त्येव वारांनिघे-
न्निर्मम्यापहृत-श्रियः किमु भवान्क्रोडे न निद्रायितः ॥ 2

C

1. १^३ आ विध्यादा हिमाद्रेर्विवरचित-चिजय^६स्तोर्ययात्रा-प्रसंगा-
दुदधीवेषु प्रहर्ता नृपतिषु विनस(म)त्कन्धरेषु प्रसन्नः ।
2. आर्यावर्तं यथार्यं पुनरपि कृतवान्लेच्छ-विच्छेदनाभि-
द्वैवः शाकभरीन्द्रो जगति विजयते वीसल-सोणिपालः ॥ 3
3. ब्रूते^२ संप्रति चाहमान-तिलकः शाकभरी-भूपतिः
श्रीमद्विग्रहराज एष चिजयी संतानजानात्मनः ।
4. अस्माभिः करदं व्यघ्रायि हिम्बद्वि^७ध्यांतरालं भुवः
शेष-स्वीकरणाय मास्तु भवतामुल्लोग-शून्यं मनः ॥ 4
5. संवत् श्री-विक्रमादित्ये^७१२२० वंशाख-शु-ति १५ गुरो (॥*)
लिखितमिदं राजादेशात्^८ ज्योतिषिक-श्री-तिलकराज-
प्रत्यक्षं गौडान्वय-कायस्थ-माहव-पुत्र-श्रीपतिना ।
6. अत्र समये महामंत्री राजपुत्र-श्री-सल्लक्षणपालः ॥

1. It is said that the original site of the pillar was near Khizrābād, west of the Jamunā, at the feet of the Siwālik mountains, whence it was brought to Delhi by Sultān Firūz Shāh (1351-88 A.D.). It is now at Delhi and is known as Firūz, Shāh's Lāṭ or the Siwālik pillar. It contains one version of the pillar edicts of Aśoka.

2. From the facsimile in *Ind. Ant.*, XIX.

3. Symbol for *siddham* or *Om siddhiḥ* or *siddhir=astu*.

4. Often written *śu°-di°* which is a contraction of *śuddha* (or *śukla*)-*paksha-divasa*.

5. A *visarga* had been engraved between *ja* and *śrī*, but was afterwards cancelled. Read *Śrīmad-Ānalladev-ātmaja*.

6. *Vijayaḥ* had been at first engraved; but the *visarga* was struck out afterwards. The claim concerning the whole of North India is conventional.

6a. *B* has been indicated by the sign for *v*. Read *brūte*.

7. Properly *Vaikramāditye*. Cf. *samvatsare=smin Vaikramāditye samvat* 1337 in the Pālam Bāoli stone inscription (*J.A.S.B.*, XLIII, Pt. I, p. 108, Pl. x, l. 21).

8. One may prefer *sandhi* here as ° *deśāj=jyo°*.

9. *Gauḍa*, which signifies the *Gauḍa* country, does not appear to be a Sanskritised form of *Gonḍ*.

No. 38—Inscription on some Silver Coins of
Prithvirāja III (c. 1175-93 A.D.)

D.C. Sircar, *Stud. Ind. Coins*, p. 384, No. XVI/11.

The coin is of the 32-Rati Kārshāpaṇa standard and has the size of .6 inch and the weight of 52 grains.

First Side

Crude representation of a horseman.

Legend—**श्री-पृथ्वीराजदेव**

Second Side

Crude representation of a bull.

Legend—**आशावरी-श्री-सामन्तदेव**, 'The illustrious vassal of the [Goddess] Āśāvarī (Āśāpūrī)'.

This reverse type was imitated from earlier coins.

B—The Trigartas

No. 39—Baijnāth Stone Inscription of the time
of Jayachandra, [Laukika] year 80, Śaka
[1126] expired (1204 A.D.)

Śiva-Vaidyanātha (Baijnāth) temple, Kirgāon (Kiragrāma) or
Baijnāth, Kangra District, Himachal Pradesh.

Cunningham, *Arch. S. Rep.*, V, pp 180f.; Bühler, *Ep. Ind.*, I, pp.
104ff.; II, pp. 482 f.; cf. Kielhorn, *Ind. Ant.*, XX, p. 154;
Bhandarkar's List, No. 1438.

Language : Sanskrit.

Script : Early Nāgarī.

Metres: V. 1 वसन्ततिलक; Vv. 2-3 शार्दूलविक्रीडित; V. अनुष्टुम्
(श्लोक); V.5 उपजाति; V.6 वंशस्थ; V.7 उपजाति; V.8
अनुष्टुम् (श्लोक); V.9 मञ्जुभाषिणी; V.10 आर्या; Vv.
11-17 अनुष्टुम् (श्लोक); Vv. 18-19 आर्या; V.20 रथोद्धता;
Vv.21-22 उपजाति; V.23 उपेन्द्रवज्रा; V.24 उपजाति;
V.25 वंशस्थ; V.26 उपजाति; Vv.27-28 इन्द्रवज्रा; V.29
उपजाति; V.30 शार्दूलविक्रीडित; V.31 आर्या; Vv.32-33
अनुष्टुम् (श्लोक); Vv.34-37 रथोद्धता; V.38 अनुष्टुम्
(श्लोक); V.39 उपजाति.

Summary : The inscription, belonging to *Rājānaka* LAKSHMAṆA-
CHANDRA OF KĪRAGRĀMA (Kangra) and his overlord JAYACH-
CHANDRA OF TRIGARTA (Jālandhara), begins with adoration to
the GAṆAPA (Gaṇeśa) COUPLE and at first quotes a small poem
entitled *Gauriśvarastotra*. The latter part of the epigraph intro-
duces the chief Lakshmaṇachandra who visited KEDĀRA on
pilgrimage. It records the construction of a ŚIVA TEMPLE by the
merchant brothers MANYUKA and ĀHUKA who were the sons of
Siddha and also the gift of land made by the Brāhmaṇas
RALHAṆA and GAṆEŚVARA and the merchant JĪVAKA. The
temple was built by *Sūtradhara* NĀYAKA and ṬHODHUKA of

SUŚARMAPURA.—The eulogy was composed by the poet RĀMA in the [LAUKIKA] YEAR 80 and apparently the Śaka year 1126, JYĒSHṬHA ŚU-DI 1 (2ND MAY, 1204 A.D.).

TEXT¹

1. [१^२] [स्वस्ति] (1*) [श्रो] न[मो] [ग]णपयोः³ ।
यद्यप्यहं पशुपते कुमति [इ] एव
पर्याप्त-भक्ति-विद[शो]न मया त[था]पि ।
अस्यां स्तुतौ [श]वण-ले[ह्य-र]सांश-भाजि
गौ-
2. [र्य]ा सहैव परमेश निमन्त्रितो (5*)सि ॥ 1
पा[श-च्छेद]न-[क]र्त्तरि प्र[ण]मतां मोहान्धकूप-बुड-
[ल्लोक]-प्रोद्धरण-[क्षमे] नि[र]पमानन्दं-क-[सं] दायिनि ।
दुर्गे द्वार U-U
3. हारिणि हरि-ञ्[ह्य]ादि-देव-स्तुते
भक्ति क्षेम-विधायिनि त्रिनयने त्वय्येव न[स्त्वा]मिनि ॥ 2
ध्यापद्मल्लि-[समू]ल-[पा]टन-[क]री त्वं गीयसे स[र्वंदा]
[मा]-
4. ता [त्वं] जगतस्तवास्ति न मिति[स्स्वे]षां [महि]म्नामिह ।
उक्ति × केवलमेव [शो]भत इयं नो देव-[मा]तेति ते
संसर्गं-पि[त्]-काननै[र]पचि[तं]रा[श्री]यते च [त्वया] ॥ 3
5. यस्य [र] हिमालयो[त्कर्ष]-पोषिणी [मूर्त्ति]रुत्तमा ।
तस्यानमन्ति चरणौ धन्या × केचन जन्तवः ॥ 4
धन्यं [नं] रं [श] वधूस्सदं
[त्व]मुद्यसे [भ]क्ति-
6. भराभिरामैः ।
क्लेशापहारीति मनोहराभि-
र्वा [ग्नि] × क[वीना]मुपगीयसे च ॥ 5
आसन्न-मृत्युत्व-दशामुपेयुषा[]
सुरेषु नास्थाममरेषु कु-
7. वंताम् ।
सत्यं भवानी-शरणाभिलाषिणां
मनोरथं पूरयितुं प्रगल्भते ॥ 6

- मुहुस्समुद्रासिन एव यु[द्ध]-
 क्रो[ड]I-निकृत्तासुरस[र्भ]प[स्य] ।
- 8 सत्यं हरेरप्युपरि त्वमेव
 सन्तिष्ठसे नि[ष्ठु]र-वीर्य-धाम्नः ॥ 7
 [म]लादि-हृदयाह्लादि-व[शं]नतो दिने दिने ।
 बहुदेहान्तर-[स्या]णु[स्त्व]मेव किल कथ्यसे ॥ 8
9. प्रसरन्मरीचि-चय-चन्द्र-चारुणा
 वदनेन राजसितरामतिश्रिणा ।
 बहु-शोणिमादि-गुण-सम्पदालयो
 परिपूजयन्ति चरणौ तवामराः ॥ 9
10. त्रैलोक्य-जनन्यां त्वयि करुणावति युज्यते नृणां भक्तिः ।
 त्रैलो[क्या]न्तर्निलयं त्वं हि [ज]नं नयसि परम-पदम् ॥ 10
 गिरिजेशाधिखिन्नो (S*) [स्मि]
11. त्वं गतिर्भव साम्प्रतम् [I]
 संसार-सागराच्चेतो भीरु मे नोयतां शमम् ॥ 11
 शिवायैकविनन्तव्य-पुण्य-पादाग्र-यांसवे ।
 तुभ्यं [क्षुभ्य]द्विपु-ध्वंस-म-
12. हाशक्तिमते नमः ॥ 12
 चन्⁴च्चापल-सद्दृष्टिर्विषमेषु प्रयोजक (: I*)
 त्रैलो[क्य]-स्त्रीजनो यो (S*) त्र तस्य त्वमधिदैवतम् (II*)
 [शोभि]तानां त्रिभिन्नैर्दृ[डा]नि-
13. शरणषिणाम् (I*)
 वपुश्श्री-मद-विध्वंसं विधातुं प्रजगत्त्रिभये ॥ 14
 आपत्कलापमेलाप-परिताप-प्रलापिनम् (I*)
 गौरीशास्ति विमोहात्कं [कस्त्रा]तुम-
14. परः क्षमः ॥ 15
 शर्वाणि मानं त्वद्भक्ता यान्ति सर्वातिशायिनम् ।
 प्रसीद मातस्संसारच्छीघ्रमेव विमोचय ॥ 16
 गाढा गजानने प्रीतिस्स[र्व-मोहि] व-
15. पुस्सदा ।
 उद्दीपित-स्मरा दृष्टिर्यस्यास्ते तत्पदं नुमः ॥ 17
 इति रामेण निरामय सममुमया यन्मया स्तुतो(S*)सि विभो (I*)
 श्रुत्वा तममोघीकुरु परिश्रमं

16. परमकारुणिक ॥ 18
 एकोक्त्या स्तोत्रमिवं गौरीश्वरयोः पठन्ति ये भक्त्या ।
 तेषामप्यभिलाषस्तिष्ठत्यु शिवयोऽप्रसादेन ॥ 19
 इति गौरीश्वर-स्तोत्रम् ॥
17. अस्ति शीतलगभस्तिशेखर
 त्वत्प्रशस्ति-करणे कुतो (ऽ*) हंता ।
 किन्तु पावकमयाक्ष तावकी^१
 भक्तिरेव जडतां भनक्ति नः ॥ 20
 अद्यापि विस्मापयिता-
18. र एते
 विद्यन्त एवेश्वर-भक्तिमन्तः (1*)
 विचित्र-चारित्र-निधियंथेष
 राजानको लक्ष्मणचन्द्र-नामा ॥ 21
 केदार-यात्रां विरचय्य रेन
 विशोघनीं प्राक्त-
19. न-दुष्कृतस्य
 इतः परं सर्व-पर-स्त्रियो मे
 स्वसार इत्येव कृता प्रतिज्ञा ॥ 22
 किमेतदाश्चर्यमवार्य-वीर्य-
 यं देष यो धंर्युधि दुष्प्रघ[र्ष]ः (1*)
 धनु-
20. धंराणां धुरि यो मनोमू-
 बंभूव तस्याप्यविधेय एव ॥ 23
 अष्टेश्वरा मन्द-पराक्रमत्वं
 मत्वा विपक्षंरवधारिताज्ञाः (1*)
 [व]स्तव्य-नारी-हठ-स[ङ्ग]मिन
21. पुराधिपत्यं सफलं विदन्ति ॥ 24
 नवं वयो रूपमधि[श्रि] दातृता
 पुराधिपत्यं बहवः प्रियङ्कराः (1*)
 तथापि चेतः पर-द्वार-वर्जि चे-
 त्किमस्ति दुस्साधमतः प-

22. रं तपः ॥ 25
 राजानकस्य प्रविशुद्ध-बूढे -
 पाणि कृपाण-ग्रहण-प्रवीणः (1*)
 विवर्जयामाम विगहितानि
 तस्य | 1 | न्य-नारी-स्तन-मर्दनानि ॥ 26
 तस्यास्ति
23. देमे⁶ (5*) व बणिक्प्रमिद्ध-
 स्सिद्धान्मज्जो मन्यक-नामधेयः (1*)
 छिन्नेत्यविच्छिन्न-महेश-भक्ते-
 र्मानावदान-चरित्तम्य य[स्य] ॥ 27
 यस्याहु[का] श्यो (5*) स्स्यविभक्त-वित्तो
24. भ्राता कनिष्ठस्मुकृतेकनिष्ठः (1*)
 व्यप्रा समप्रार्थित्य-पूजनाय
 गुणहेति गर्हा रहिता च भ[ार्या] ॥ 28
 भक्षि- [वृटल्लो] भ-मनेन ते[न]
 स-भ्रानृकेन त्रिपु-
25. गन्तकस्य ।
 द्वारस्य-गङ्गा -यमनादि-मूनि -
 कृता पुरीयं सह मण्डपेन ॥ 29
 भस्त्रा-गर्भ-गृहीत-सर्व-विभवा नेविष्ठ-देशे क्वचि-
 छे कुर्वन्ति गतागता-
26. नि वणिजो गष्या वराका × क्व ते ।
 धन्यो मन्यक-नामधेय इह हि श्रीकृष्ण-रज्यन्मन -
 पोतप्रोत-विबेक-वेतन-धनो मोहाणवं तीर्णवान् ॥ 30
 देव-द्विज-गु-
27. द-भक्तस्सौजन्यनिघणुं णि-प्रियो दाता ।
 ग्रामुक-मुतो (5*) स्ति विप्रो ग्न्द्गण-नामा मुशर्मपुरे
 तेन देवज्ञ-धुर्येण धान्य-द्रोण-द्वयं शिवे
 वहमान-[स्व]-भू-पु- 31
28. ष्टान्त्वप्रामात्समपितम् ॥ 32
 इतस्त्येन नवप्रामाहृता चा[त्र] ह[लाघं]-भूः (1*)
 गणेश्वरेण गाविन्द-द्विज-पुत्रेण धोमता ॥ 33
 देपिकाङ्ग-जनितेन मन्हिक्का-

29. सूनना⁹ वितत-वित्त -शालिना ।
जीवकेन वणिजा निजा च भू-
प्राङ्गणाय पुरतश्शिवे (S*) पिता ॥ 34
[या]वदे⁹[ष] भगवा[म्भुवाम्प]ति-
व्योम कोम[ल-ह]विश्व ग[ह]-
30. ते ।
मन्युकाहु[क-कृत]शिशवालय-
स्तावदस्तु सम¹¹मन्य-सासनः¹² ॥ 35^{12a}
आसिकात्मज उ[दा]र-धी[र्व]स-
न्सुवधार-धरि नायकाभिधः
श्री-सुश[र्म]-
31. नगरादिहाययौ
[सम्म]नस्य¹³ तनयश्च ठोढुकः ॥ 36
तेन तेन च सहैव टङ्कित्ता
प्रोन्नता शिवपुरी स-मण्डपा
[शा]स्त्र-दृष्टिमनुसृत्य नि[मि]-
32. ता
यत्र भान्ति गण-वर्ग-भू[क्त्यः] [॥] 37
शृङ्गारा-भृङ्गको यस्य पितरौ पुष्य-
33. शालिनौ ।
स प्रशस्तिमिमां चक्रे राम-नामा क[वी]द्वरः¹⁴[॥] 38
संवत्सरे-
34. (S*)शीतितमे [प्र]स[न्ने]¹⁵
[ज्यैष्ठ¹⁵]स्य शुक्ल-प्रतिपत्तिथौ च ।
[श्री]म[ज्ज]यच्चन्द्र-नरेन्द्र-राज्ये
रवो[दि]ने राम-कृता प्रशस्तिः ॥ 39
॥ ओं नमश्शिवाय ॥
35. [शक-काल-गताब्दाः]¹⁶

1. Prepared from the transcript in *Ep. Ind.*, I.

2. The symbol is read as *Om siddhih*, *siddhir=astu* or *siddham*.

3. Bühler accepts the reading above and translates the passage as, "obeisance to the two rulers of the Gaṇas" (i.e. Śiva and Pārvatī). But

it is better to regard it as referring to Gaṇeśa and his *Śakti*, sometimes called Gaṇeśāni. See *JAIH*, II, pp. 112f.; cf. *ibid.*, IV, p. 181.

4. Read *chañcha*°.
5. *Tāviki* was originally engraved.
6. Read *dese*°.
7. The reading is due to Kielhorn.
8. Read *sūnūnā*.
9. Possibly *sa* is wrongly engraved in place of *sha*.
10. This may possibly be read as *bhuvanapati*.
11. An *akshara* had possibly been engraved and then scratched out between the two *mas* of *samamānya*.
12. Read *sāsanaiḥ*.
- 12a. After this verse there is the rude representation of a lotus.
13. This may also be read as *Masmanasya* or *Sasmanasya*.
14. Read *kaviśvaraḥ*.
15. This may also be *prasindhe*, a mistake for *prasiddhe*.
- 15a. Possibly *Jyeshthasya*.
16. The date is apparently Śaka 1126 as in the other grant. See Kielhorn's Northern List, No. 9, note.

No. 40 — Baijnāth Stone Inscription of the time of
Jayachchandra, Śaka year 1126 (1204 A.D)

Baijnāth or Kīrgāon, Kangra District, Himachal Pradesh.

Cunningham, *Arch. Rep.*, V., pp. 180 f; Bühler, *Ep. Ind.*, I, pp. 112ff.; II, pp. 482f.; Bhandarkar's List, No. 1084.

Language : Sanskrit.

Script : Early Nāgarī.

Metres: V.1 स्रग्धरा; V.2 अनुष्टुप् (श्लोक); V.3-4 शार्दूलविक्रीडित;
V.16 अपरवक्त्र; V.17 उपजाति; V.18 आर्या; V.19
गीति; Vv.20-21 अनुष्टुप् (श्लोक); Vv.22-31 आर्या;
V.32 रथोद्धता; Vv.33-37 आर्या.

Summary : The inscription, beginning with adoration to the god ŚIVA, belongs to the rule of *Rājānaka* LAKSHMAṆA or LAKSHMAṆACHANDRA of KĪRAGRĀMA (Kangra) and his overlord king JAYACHCHANDRA of JĀLANDHARA or TRIGARTA. Lakshmaṇa, who married MAYATALLĀ and was the younger brother of RĀMA, was the son of BILHAṆA by LAKSHAṆIKĀ or LAKSHAṆĀ (daughter of king HRIDAYACHANDRA of TRIGARTA). Bilhaṇa's father was Kuntana or Kalhaṇa; his father Bhuvana; his father Ḍombaka; his father Brahman; his father Vighraha; his father Buddha; and his father Kunda.—The inscription records the construction of a temple and *maṇḍapa* by Manyuka and Āhuka, sons of Siddha, for the god (Śivaliṅga) called VAIDYANĀTHA.—LAKSHMAṆACHANDRA made a grant of 6 *drammas* per day in favour of the temple out of collections of the customs houses while the queen mother LAKSHAṆĀ gave one *hala* of land at the village of PRALAMBA. MANYUKA and ĀHUKA gave to the god their oilpressing machine at KĪRAGRĀMA and 4 *halas* of land at NAVAGRĀMA.—The eulogy was composed by the youngman RĀMA, son of Bhṛiṅgaka. It was engraved by GUHAKA.—The date of the inscription is the EXPIRED ŚAKA YEAR 1126 (1204 A.D.).

TEXT¹

1. १^२ स्व[स्ति] (१*) [भ्रों] नमश्श[र्वा]य ।
[आशास्यं वो^३ गजास्यो] वितरतु हरता[त्तार]कारिर्विकारं
नन्दी सानन्द[नो](५*)यं भवतु स [च] महाकाल-शूलस्य [ध]र्ता ।
—
2. — —ीना U — —[रच]यतु कु[स्तां]^४ वीरभद्रो हि [भ]द्रं
सर्वं वो(५*) खर्व-गर्वा विदधतु कुशलं किङ्कराश्शङ्करस्य ॥
स पातु वो [म]हादेवो [ब्रह्मा]- 1
3. [द्या*] भक्तिमास्थिताः^५(१*)
आत्मानं मु[हु]रीक्षन्ते यत्पाद-नख-दर्पणे ॥ 2
काष्ठोद्दीपन-क[र्म]ठा जगति या या निर्निमेषेक्षणै-
स्सत्पक्षै-
4. रूपजीव्यते द्विज-जनं या बिभ्रतो शस्य[ते](१*)
देवस्याहुति-लम्पटस्य परमा पुष्टिर्यतो [जा]यते
ताभिर्भूतिभिरष्टभिर्भवतु वो भूत्यै भवानी-वि-
5. [भु]: ॥ 3
एतेनै[व] शरत्वमभ्युपगतं प्लोषाय पूर्व पुरा
संप्राप्त[ि] धनुषश्शिरयं तनुरियं संप्रत्यमुष्येव च ।
व्यानन्ने हसतीव य[त्सु]र-
6. रिपावित्थंमुहुर्विस्मया-
द्भस्म-स्मेरमुपास्महे स्मरजित्—पाद-द्वयं [त]द्वयम् ॥ 4
यद्यप्यचेतनत्वाद्वक्तुमशक्तस्सुरालयस्तदपि ।
भ्र-
7. थ केन [कु]तो(५*)हमिति प्रशस्ति-पृथु-जिह्वया वदति ॥ 5
ज[ि]लन्धराधिराजो जयति गुणानां निधिर्जयच्चन्द्रः ।
ईदृं शि यस्य राज्ये देवायतना-
8. नि जातानि ॥ 6
वित्तं शिवे प्रयुक्तं येषां कालेन भवति कोटि-गुणम् ।
ग[ण]ध्यास्तत्रैव वणिजश्लशेषं <किं स्तोक-वा[र्धुं]षिकं ॥ 7
अनेन वक्ष्यमाणेन सुकृतेन महा-

9. नयौ ।
गण्यौ गणेषु भ्रातरौ भूयास्तां मन्युकाहुकौ ॥ 8
तौ भ्रातरौ कृताथौ याम्यां शम-दम-[प]योधर-युतायाः ।
शि[व]-भक्ति-जनन्या [अ]पि रस-
10. स्समास्वादितस्सार्धम् ॥ 9
शैलस्याङ्काच्चलित्वा रुचिर-नव-वया × खेलतीयं स-हेलं
कुल्या कन्येव यत्र स्फुरदुरु-लहरी कन्दुकाविन्दुकाख्या ।
की-
11. र-ग्रामो (S*) भिरामो गुण-गण-निलयो वत्तंते (S*) धिन्निगर्तं
सो (S*) यं राजानकेन प्रबल-भुज-यु[जा] [रक्षि]तो लक्ष्मणेन ॥ 10
अतुल-कुल-बकुल-पा[दप]-कन्द-प-
12. रिपन्थिभित्पुरास्कन्दः (I*)
राजानको (S*) व कन्द-प्रथ[म]भू[द्दु]र्यमस्कन्दः ॥ 11
बुद्धो विशुद्ध-बुद्धिस्तस्य सुतो (S*) जनयद्दुद्धुरं तनयम् ।
विग्रह
13. इति कृत-विरहशत्रु-वधूनां तसो जज्ञे ॥ 12
विग्रह-विग्रह-जातो ब्रह्मोति वभूव भू-वधू-दयितः (I*)
विग्रह-निग्रह करणे शक्तिर्यस्य[ाम]वद्वि-
14. पुषु ॥ 13
हस्तालम्बकमुन्नताद्विलुठतामाराधित-त्र्यम्बकं
शत्रु-श्री-परिचुम्बकं परतिमि-स्वीकार-चिन्ताघकम्⁶ (I*)
क्रान्तग्राम-कदम्बकं नृपतिभिस्सद्वन्धु-
15. [कौ]टुम्बकं
[स्वा]कार-प्रतिबिम्बकं स च कृती लेभे सुतं डोम्बकम् ॥ 14
नारी-मोहन-यौवनं नव-नव-स्यागोमिभि[प]ावनं
भू-भर्तु × कृत-सेवनं निजभुवस्सम्यक्प्रकृप्ता-⁸
16. वनम् (I*)
[उद्दा]म-द्विषदालयीकृत-वनं युद्धोग्र-सह-स्वनं
पुत्रं सो (S*) पि समाससाद भुवनं शम्भौ बृहत्सावनम् ॥ 15
गुण-मणि-निकुरुम्ब रोहणं
प्रव-

17. हणमापदगाध-वारिधौ ।
 कृत-सुभट-शिरोधिरौहणं
 [स]मजनयत्तनयं स कुन्थनम् ॥ 16
 [जा]लन्धराधीश्वर-पाद-पद्म-
 निश्छद्य-भक्ति-प्रचुरात्मशक्तिः ।
18. बलोत्वणो बिल्हण-ना[म]धेय-
 स्तस्यात्मजो (S*) जायत सद्बोधेयः ॥ 17
 तनयायां सनयस्य त्रिगर्त-भू[र्तृ]-हृदयचन्द्रस्य (I*)
 [स] च राम-लक्ष्मणाख्यौ
19. लक्षणिकायां सुतो लेभे ॥ 18
 ज्येष्ठे गुणंरिष्ठे बिम्बौष्ठीभिस्समं द्युपुरि गोष्ठीम् ।
 अधितिष्ठति निष्ठुरधी[स्तस्य] कनिष्ठो (S*) व सुप्रतिष्ठो (S*) भूत् ॥ 19
 त्रिगर्त-नृपतीनां या
20. पादपद्मोपजीविभिः (I*)
 कन्दादि[भिरा]सन्दारि-सन्दारिभिरभुज्यत ॥ 20
 परिपालित-वास्तव्य-स्तव्य-निर्मल-कर्मणा ।
 साधुना साधुना भूमिलक्ष्मणेनोपभुज्यते ॥ 21
21. यस्य प्रेयस्य भवन्मयतल्ले[त्य]तुल-रूपभृद्मणो ।
 तस्मिन्कीरग्रामं लक्ष्मणचन्द्रे (S*) नुपालयति ॥ 22
 सिद्धाख्य-वणिक्पुत्रौ धर्म-प्रवणाविह
22. स्थितौ कृतिनौ ।
 [ज्येष्ठो मन्युक-नामा कनिष्ठमप्याहुकं प्राहुः ॥ 23
 भव-तरु-कठार-धारा प्रविषमतम-जन्मभरुमरुल्ल[हरी] ।
 प्ररुहोह मोह-
23. [हं]त्री [मन]सि तयोश्शाम्भवी भक्तिः ॥ 24
 ताभ्यां शिवलिङ्गमिदं निरालयं वीक्ष्य वंद्यनायाख्यम् (I*)
 पुर्या सहितं विहितं पुरतो (S*) स्य च मण्डपो रचितः (I*) ॥ 25
24. इति मन्यु[का]हुकाम्यामुदरे स्थित्वा पुरा किलेकत्र ।
 पुनरुदर-सम्प्रवेश-प्रतिषेध-विधि[स्स] सह विहितः ॥ 26
 यद्यपि पितेव कुरुते कुरुणां
25. शम्भुस्तथापि पितुरधिकः (I*)
 जन्म-निमित्तं हि पिता शशिमौलिरजन्मनो हेतुः ॥ 27
 शाहिल-पाहिल-[क]ाहिल-सिद्धास्स्वर्लोक-नामिनस्सन्तु ।

26. पूर्वे पुरुषा × क्रमशश्चत्वारो मन्युकाहुकयोः ॥ 28
किम्बहुना[प्यु]द्धेषा⁹ पुरुषाणामे[व] विशतिर्यातु ।
[सुकृ]तेनानेन दिवं स्वयं च परमास्तु
27. गतिरनयोः ॥ 29
राजानकेन चास्मै लक्ष्मणचन्द्रेण वैद्यनाथाय ।
मण्डपिकोत्पत्तिधनाद्द[त्ता]ष्व[ट्]प्रत्यहं द्रम्माः ॥ 30
ग्रामात्प्रलम्ब-ना[म्नो]
28. मात्रा राजानकस्य लक्षणया ।
एक-हल-वाहनीया दत्ता भूमिर्महेशाय ॥ 31
लक्ष्मणस्य सुकृतं सुकृती य[स्मि]पालयिष्यति तदन्वय-धर्ता ।
तस्य पु-
29. ष्यमुपयातु विवृद्धि यो हरिष्यति स गच्छतु चाघः ॥ 32
तैलोत्पीडनयन्त्रं कीरग्रामे (S*) स्ति मन्युकाहुकयोः ।
ताभ्यां तदपि शिवाय
30. प्रदीप-निष्पत्तये दत्तम् ॥ 33
एका च पथ्यशाला ताभ्यां स्वीया शिवस्य भोगार्थम् ।
भूमिश्च हल-चतुष्टयं योग्या दत्ता नवग्रामात् ॥ 34
इति ये-
31. न येन यद्यत्सुकृतं विहितं शिवं समुद्दिश्य (1*)
इह तस्य तस्य तत्तत्तिष्ठतु यावद्धरित्रीयम् ॥ 35
यस्याविस्मृत-[ज]ननी-स्तन्य-समास्वादनस्य वदना-
32. ब्जे ।
परिशुद्ध-कवित्व-फला सरस्वती भगवती न्यवसत् ॥ 36
श्री-भृङ्गकस्य च सुत [× कारम्]ीर-नृप-प्रमातुरनघस्य (1*)
प्रथम-वयास्सर[लाथार्ता] व्यघत्त राम[स्मि]प्रशस्तिमिमा[म्] ॥* 37
33. चबेढ-क्षेत्रात्¹⁰हर.....क्षेत्रात्¹¹ व वन्नण[दे]वाद[प्र]-
भूमि [च्छ] ॥ ॥ गृहकेन [प्र]शस्तिर[त्की]¹²र्णा ॥ ॥
शक-काल-गताब्दाः ११¹³२६ (॥*)

1. Prepared from the transcript in *Ep. Ind.*, I.

2. This is the symbol which stands for *siddham*, *Om siddhiḥ* or *siddhir=astu*.

3. The reading *Gajāsyo* is not certain.

4. The reading *kurutām* is doubtful.

5. The reading is due to Kielhorn.
6. Read *chint-āndhakam*.
7. Fleet read *prākāra*.
8. Read *prakṛipta°*.
9. Read °*p**v* = *uchcheshā*.
10. *Sandhi* is ignored, and the reading seems to be doubtful.
11. *Sandhi* is ignored.
12. This probable reading is suggested by Hultzsch. Bühler read *ya(?)* *śasi bhadī(?) nā*.
13. Bühler read 7[26]. See, however, *ASIAR*, 1905-06, pp. 19f., and Bhandarkar's List, No. 1084, note 4.

C—The Kings of Chanṣpakā

No. 41—Suṅgal Copper-plate Inscription of Viḍag-
dha (11th Century A.D.)—Regnal year 4

Suṅgal, Chamba District, Himachal Pradesh.

J. Ph. Vogel, *ASI, An. Rep.*, 1902-03, pp. 251 ff.; *Antiquities of Chamba State*, Pt. I, pp. 166 ff.

Language : Sanskrit.

Script : Early Sāradā.

Metres : Vv. 1-2 अ॒नु॒ष्टु॒प्; V. 3 इ॒न्द्र॒व॒ज्रा॒.

Summary : In the house of MOSHAṆA, belonging to the SOLAR RACE, was born king YUGĀKARAVARMADEVA. His son, by his wife BHOGAMATĪDEVĪ, was *Paramamāheśvara* VIDAGDHADEVA. The latter from his residence at CHAṆPAKĀ (Chambā) informed the *Rājan, Rājānaka, Rājaputra, Rājāmātya, Rājasthāniya, Pramātāra, Sarobhaṅga, Kumārāmātya, Uparika, Vishayapati, Nihelapati, Kshatrapa* (probably *Kshetrapa*), *Prāntapāla, Hastyasvoshṭra-bala-vyāpṛitaka, Dūta, Gamāgamika, Abhitvaramāṇa, Khasa, Kulika, Śaulkika, Gaulmika, Khaṇḍaraksha, Tarapatika, Chhatrachchhāyika, Veṭakila, Vīrayātrika, Chauroddharaṇika, Dāṇḍika, Daṇḍavāsika, Bhogapati, Viniyuktaka, Bhāgika, Bhogika, Chāṭa, Bhaṭa* and others, from the Brāhṃmaṇas at the head of the eighteen kinds of subjects, down to the Medas, Andhrakas, Dhīvaras and Chaṇḍālas, that in the village of SUMAṆGALA belonging to the TĀVASAKA district, one *bhū* of land, called Serī, and half a *bhū* of land called Lavāla, were granted as an *agrahāra* to NANDUKA the son and grandson respectively of Devanna and Dedduka. The grant was made together with *ṭṛina, goyūthī* (i.e. *go-yūti*), *gochara*, fruit trees, water of the water-courses and channels, with ingress and egress, with fallow lands and with the income derived from fines for *daś-āparādha*. The gift land was made uncurtailable, unopposed, free from the entry of the officers called *Chāṭa* and their subordinates called *Bhaṭa*, free from taxes

and inalienable.—The grant was made in the king's FOURTH REGNAL YEAR.

TEXT¹

1. १^० स्वस्ति ॥ श्री-चण्पका-वासकात्परमभट्टारक - महाराजाधिराज-परमेश्वर-श्रीमद्युगाकरवर्मदेव-पादानुध्यात (:*) परमब्र-
2. ह्यण्यो निखिल-सच्छासनाभिप्रवृत्त-गुरुवृत्त-देवतानुवृत्त-समधिगत-शास्त्र-कुशलतया समाराधित-विद्वज्जन-
3. हृदयो नयानुगत-पौरुष-प्रयोगावाप्त-त्रिवर्ग-सिद्धिः संय (सम्य)ग-जिताभिकामिकगुण-सहिततया फलित इव
4. मार्ग-तरु (:*) । सर्व-सत्वाश्रयनी (णी) यो मोषनाम्ना (णान्व) - यादित्यवङ्गो (वंशो) द्भव-परममाहेश्वरो (रः) श्री-भोगमतीदेव्याः समुत्पन्न (:*) प-
5. रमभट्टारक-महाराजाधिराज-परमेश्वर-श्रीमद्विदग्धदेवः कुशली स्व-शास्यमान-गविदकहरण-संव (ब) द्व-ताव-
6. सक-मण्डल-प्रतिव (ब) द्व-सुमङ्गलग्रामे समुपागता (न्*) सर्वानिव राज-राजानक-राजपुत्र-राजामात्य-राजस्थानीय-
7. प्रमात् - सरोभंग-कुमारा मात्योपरिक-बिषयपति-निहेलपति-क्षत्रप-प्रान्त-पाल-हस्त्यश्वोष्ट्रव (ब) ल-ध्यावृ (पृ) तक-दूत-ग-
8. मागमिकाभित्तरमाण-खष (श) - कुलिक-जौलिकक - गौलिक-खण्डरक्ष-तरपतिक-छत्रच्छायिक-चेटकिल-वीरयात्रिक-
9. चौरोद्धरणिक-दण्डिक-दण्डवासिक-भोगपति-विनियुक्तक- भागिक-भोगिक-चाट-भट-सेवकादीं (दीन्) सर्वानिव कीर्तिता-
10. कीर्तिता (न्*) राजपाद-प्रसादोपजीविनो (नः) कुटुम्बि (म्बि) -जनपदा- (दां) श्च ब्राह्मणोत्तरा (न्*) साष्टादशप्रकृत्याधिष्वा (ष्ठा) नीयो (यान्) मेदान्धक-
11. धीवर- चण्डाल-पर्यन्ता (न्*) सर्व-स (सं) वासां (सान्) समाज्ञापयत्यस्तु वस्संविदितं यथोपरि-लिखित-सुमङ्गल-ग्रामे सेरी-ना-
12. म-भूरेका यस्यामाघाटान्यमी भवन्ति/पूर्व-दिग्भागे पाटलीयाग्रहारिक-भू-सीमा दक्षिण-दिग्भागे वृ (वृ) ह (द्*) वीडा- नाम-
13. सीमा पश्चिम-दिग्भागे खनिवग्गवीडा सीमा उत्तर-दिग्भागे प्राहवग्ग-नाम-सीमा एवं चतुराघाटोपेता उपरिस्थित-गृ-

14. ह-शाक-वाटिका-समेता भूरेका (॥*) तथान्यास्मिन्नेव ग्रामे लवाल-नामार्ध-भूमि/यस्यामाघाटानि भवन्ति । पूर्वदिग्भागे खड्डा । द-
15. क्षिण-दिग्भागे बहत्पाषाणं पश्चिम-दिग्भागे मज्जलिका(?) -नाम-कुप्पटो (ट) उत्तर-दिग्भागे गोचर-पुष्करी-पथ-सीमा ॥ एवं चतुराघाट- (टो)-
16. पेतं भूम्यर्धं (धर्म) उपरिलिखितभूम्या सह सार्धां भूः (।*) स्व-सीमा-तृण-गोयूथी-गोचर-पर्यन्ता स-वा (व) नस्पत्युदक-सीहार-कुल्लक-पाणी (नी) य-
17. समेता सागम-निर्गम-प्रवेशा स-खिल-पोलाच्य (च्या) स-दशापराधा पुत्र-पौत्राद्यन्वयोपभोग्या अनाच्छेद्या अ-परिपन्थ्या अ-चाट-म-
18. ट-प्रवेशा अ-किंचित्करा अनाहारा आ-चन्द्राकार्णव-क्षिति-स्थिति-समकालीना मया मातापित्रोरात्मरश्च पुष्य-हेतवे यशो (S*) भिवृ-
19. द्वये / परलोकसंश्रेयो (S*) र्धं सङ्सा (संसा) रार्णव-तारणार्थं च/ कुरुक्षेत्र-तीर्थाश्रम-विनिर्गत-त्रा (त्रा) ह्यण-देवन्न-पौत्राय देद्दुक-पुत्राय श्री-नन्दुका-
20. य काश्यप-गोत्राय व्र (व्र) ह्यचारिणे त्रि-प्रवराय वाजि (ज) से (स) -नेयाय पुष्ये (S*) हन्युत्तरायण-सङ्क्रान्त्यामुदक-पूर्वक-प्रतिग्रहेणाग्रहारत्वे-
21. न प्रतिपादितं (तम्) / विदित्वास्मदीयाग्रहार-शासन-प्रामाण्या (द्*) यथेष्टं भुंजतु भुंजापयतु³ (।*) भुंजमानस्य प्रतिवासि-जनपदैः आ-
22. ज्ञा-श्रवण-विधेयं भूत्वा यथा-समुचित-भाग-भोग-कर-हिरण्यादि-सर्व-राज-भाव्य-प्रत्यायमस्योपदेयं (यम्) / अस्य चास्मदीय-चा-
23. ट-भटान्यतरादिना गृहावतरण-हरित-पक्व-सस्येक्षु-चारण-सवण (नो) -पमर्दन-रोचिक-चिटोला-ग्रहण-गोक्षीर-ग्रहण-पीठक-पीठि-
24. का-खट्वापहरण-काष्ठेन्धन-घास-वुसादिकं न केनचित्प्रप्राह्यं (ह्यम् ।) स्वल्पमपि पीडोपद्रवं न कर्त्तव्यं (व्यम्) / एतदाशू (श्रि) त-हालिक-गोपाल-
25. दासी-दासादि-समस्त-जन-समेतस्य च/अतो (S*) न्यथा शासनातिक्रमे धर्महानि-निग्रहो (हः) स्यात्/आगन्तु-राजभिरस्मद्दृशे (दृश) जैश्च
26. सामान्यं भू-दान-फलमवेक्ष्यायं व्र (व्र) ह्यदायो (S*) नुमन्तव्यः परिषा- (पा) लनीयश्च/उक्तं भगवता वेदव्यासेन/ व (व) हुभिर्वसुधा भुक्ता राजभि-

27. स्सगरादिभिः (1*)
 यस्य यस्य यदा भूमि(स्*)तस्य तस्य तदा फलं(लम्) ।(1*) 1
 सुवर्णमेक(कं) गौरे(गामे)कां भूमि(मे)रप्येकमङ्गुलं(लम्) (1*)
 हरे(र)न्नरकमःप्नोति यावश्च(च्च)-
28. न्द्र-दिवाकरौ ।(1*) 2
 दत्तानि दानानि पुरा नरेन्द्रै-
 यंष्य(न्य)न्न धर्मार्थयशस्कराणि ।
 निर्माल्यवन्तत्¹ प्रतिमाणि(नि) तानि
 को णा(ना)म साधुपुनरादधीतः(दीत) ॥ 3
29. प्रवर्धमाण(न)-कल्याण-विजय-राज्य-संवत्सरे चतुर्थे संवत् ४ माघ-शु-
 ति⁵-प्रतिपद(दि) ॥ दूतो(ऽ*)न्न श्री-⁴
 आदित्यवर्धन(:*) ॥ लिखित(तं) मया सुखराजेन ॥
 श्रीमद्विदग्धदेव-स्वहस्त(:*) ॥ श्रीमद्विदग्धदेव(:*) ॥

1. From the facsimile in *ASI, An. Rep.*, 1902-03.
2. *Vetākila* may be intended.
3. Read *bhojayatu*.
4. Read *vanti*.
5. *Ti*=*tithi*.
4. *Sandhi* has been ignored here.

D—The Śāhis

No. 42—Dewai Stone Inscription of Bhīma (C.
9th Century A.D.)

Dewai, Gadun territory, Pakistan

D. R. Sahni, *Ep. Ind.*, XXI, p. 299.

Language : Sanskrit.

Script : Early Śāradā.

Summary : Mentions *Paramabhaṭṭāraka Mahārājādhirāja Parameśvara Śāhi Śrī-BHĪMADEVA*, son of the illustrious KA(KU?)-LAKA[MA]LAVARMAN.

TEXT¹

1. [श्री²]-कल[क][म]ल³वर्मो⁴द्भव-
2. [ग*]दाहस्त-परमभटा(ट्टा)र-
3. क-म[हा]राजाधिराज-पर-
4. [मे]श्वर-शाहि⁵-श्री-[मी]म[देवः*]⁶ (॥*)

1. From the facsimile in *Ep. Ind.*, XXI.
2. The *i*-sign is different from those in l. 4.
3. The expression may be *Kulakamalavarm-odbhava*.
4. The intended reading is probably not *vañś-o°*.
5. Sahni reads *Sāhi*; but the first consonant is possibly *śa* as the upper side of the letter is not open as in *sa*.
6. Only traces of *da* remain.

No. 43—Barikoṭ Stone Inscription of Jayapāla
(C. 965-1001 A.D.)

Barikoṭ in the Upper Swat Valley, Pakistan.
D.R. Sahni, *Ep. Ind.*, XXI, p. 301.

Language : Sanskrit.

Script : Early Śāradā.

Summary : When *Paramabhaṭṭāraka Mahārājādhirāja Parameśvara Śrī-JAYAPĀLA* was reigning three persons founded something at VAJĪRĀSTHĀNA (modern Waziristān).

TEXT¹

1. श्रौं स्वस्ति १००२ परमभट्टारक-महाराजाधिराज-पर-
2. मेश्वर-श्री-जयपालदेव-राज्ये श्री-वजीरस्थाने^३
3. भट्टपुत्र-श्री-पोष्यमित्र-देवकुलप्रभ-प्रार्थिते.....
4.
5. एभिस्त्रिमि[:*].....
6. कर्म-
7. प्रभव उद-
8. कर्म प्रतिष्ठा
9. तस्य रथ प्रतिष्ठित क रापितः
10. एभिस्त्रिमि [:*].....
11.

1. From the facsimile in *Ep. Ind.*, XXI. The inscription is fragmentary.
2. The year seems to belong to an era started from the foundation of the Brāhmaṇa Śāhi dynasty by Lalliya-Kallār whose reign is assigned roughly to 850-70 A.D.
3. I.e. in Waziristān.

CHAPTER V

NEPAL

A—The Thākuriś

No. 44—Inscription on Some Copper Coins of Amśu-
varman (1st half of the 7th century A.D.)

D.C. Sircar, *Stud. Ind. Coins*, p. 383; plate XVI/2.

First Side

Winged horse to left; border of thick dots; legend above—

श्रुयंशुवर्मा

Second Side

Cow to left; border of thick dots; legend above—

कामदेही

B—The Later Lichchhavis

No. 45—Kāthmaṇḍū Inscription of Jayadeva II Parachakrakāma, year 159 (C. 737-38 A.D.)

Bhagwanlal Indraji and Bühler, *Ind. Ant.*, IX, pp. 178 ff. (No. XV); R. Gnoli, *Nepalese Inscriptions in Gupta Characters*, Part I, pp. 115 ff. (No. LXXXI). D. Vajracharya, *Lichchhavikālkā Abhilekh*, pp. 548ff. (No. 148).

Language : Sanskrit.

Script : Siddhamātrikā.

Metres : Verses 1, 3, 5, 19-20, 22-23, 30, 32 ऋधरा; Verses 2, 4, 6-7, 12-15, 17, 21, 25-29, 33-34 शार्दूलविक्रीडित; Verses 8, 11, 16 वसन्ततिलक; Verses 9, 24, 31 उपजाति (इन्द्रवज्रा+उपेन्द्रवज्रा); Verses 10, 18 अनुष्टुम् (श्लोक).

Summary : In the IKSHVĀKU lineage, after EIGHT kings from DAŚARATHA, was born the illustrious LICCHHAVI. After several successors of Lichchhavi had passed away, there came Supushpa born at PUSHAPURA (Pāṭaliputra). He was followed by twenty-three kings in succession, and there was another king named JAYADEVA. After him eleven kings passed away and then came VṚSHADEVA, a follower of the SUGATA (Buddha). From him was born ŚAṆKARADEVA, from whom DHARMADEVA sprang. After him came his son, king MĀNADEVA, and thereafter his son MAHĪDEVA became king. From him descended VASANTADEVA. Afterwards came thirteen rulers, sprung from his son, king UDAYADEVA, and then NARENDRADEVA flourished; next ŚIVADEVA became king. His queen VATSADEVĪ was the daughter of BHOGAVARMAN of the Maukhari race and the granddaughter of ĀDITYASENA, the lord of Magadha. Their son JAYADEVA married RĀJYAMATĪ, who was born in BHAGADATTA'S FAMILY and was the daughter of ŚRĪ-HARSHADEVA, lord of GAUḌA, OḌRA, KALĪṄGA, KOŚĀLA and other lands. — The queen mother VATSADEVĪ dedicated a precious SILVER LOTUS together with ordinary lotuses in favour of Hara's liṅga.—The eulogy with the exception of five verses, which the KING himself composed, was written by

BUDDHAKĪRTI. — The record was issued on the 9th day of the BRIGHT HALF of KĀRTTIKA in SAMVAT 159. The Nepalese era, to which the date should be referred, seems to have started from Śaka 500, made year 1, with the omission of hundreds, by Amśuvarman, i.e. from 578 A.D., so that year 159 would correspond to c. 737-38 A.D.

TEXT¹

1. १^०व्यक्षस्त्र्यय्यव्ययात्मा त्रिसमय-सदृशस्त्रिप्रतीतस्त्रिलोकी-
व्राता व्रेतादि-हेतुस्त्रिगुणमयतया व्यादिभिर्व्वर्णिता (S*) तं (लम्) ।
त्रिस्रोतो-धौत-मूर्द्धा त्रिपुरजिदजितो निद्विबन्ध-त्रिवर्णो
य[स्योत्तुङ्ग]-
2. स्त्रिशूलस्त्रिदशपति-नृत[स्तादरि]-त्रोटनो नः ॥ 1
राजद्रावण-मूर्ध-पङ्क्ति-शिखर-व्यासक्त-चूडामणि-
श्रेणी-सङ्गति-निश्चलात्मकतया लङ्काम्युनानाः पुरी (रीम्) ।
— — द्व[न्ध्यपरा क्रमा]UU
3. U — — — U — सङ्गताः
श्री-बाणासुर-शेखराः पशुपतेः पादाणवः पान्तु वः ॥ 2
सूर्यादिब्रह्मप्रपौत्रान्मनुरथ भगवाञ्जन्म लेभे ततो (S*) भू-
दिदवाकुश्चक्रव[र्त्ती] नृपतिरपि ततः श्री-विकुक्षि[बंभूव] ।
4. जातस्तस्मात्ककुत्स्थः पृथुरिति विदितो भूमिपः सावर्धभौभो
भूतो (S*) स्मादिवशवगणवः प्रबल-निजबल-व्याप्त-विश्वान्तरालः । (1*) 3
राजाष्टोत्तरविडश (विश) ति-क्षितिभुजस्तस्माद्व्यतीत्य क्रमा-
त्सम्भूतः सगरः पतिः U
5. UU — — [साग]रायाः क्षितेः ।
जातो (S*) स्मादसमञ्जसो नरपतिस्तस्मादभूदङ्गु (दंशु) मा-
न्स श्रीमन्तमजीजनन्नरवरो भूपन्दिलीपाह्वयं (यम्) । (1*) 4
भेजे जन्म ततो भगीरथ इति ख्यातो नृपो (S*) व्रान्तरे
भूपाला UU — U
6. — UU [रघुर्जातो] रघोरप्यजः (1*)
श्रीमत्तुङ्गरथस्ततो दशरथः पुत्रंश्च पौत्रंस्समं
राज्ञो (S*) ष्टावपरान्विहाय परतः श्रीमानभूल्लिच्छविः ॥ 5
अस्त्येव क्षितिमण्डलैक-तिलको लोक-प्रतीतो महा-
ना[दित्य]-

7. [प्रभवः] प्रभाव-महताम्मान्यः सुराणामपि ।
स्वच्छं लिच्छवि-नाम बिभ्रदपरो वडः शः (वंशः) प्रवृत्तोदयः
श्रीमच्चन्द्र-कला-कलाप-धवलो गङ्गा-प्रवाहोपमः ॥ 6
तस्माल्लिच्छवितः परेण नृपतीन्हृत्वा प-
8. [रान्द्राब]श
श्रीमान्पुष्पशराकृतिः क्षितिपतिर्ज्जातः सुपुष्पस्ततः ।
सार्धं भूपतिभिस्त्रिभिः क्षितिभूतां त्यक्त्वान्तरे विडः श (विंश) ति
ख्यातः श्री-जयदेव-नाम-नृपतिः प्रादुर्ब्भूवापरः ॥ 7
एकादशक्षिति-
9. पतीनपरञ्च भूपं
[हि]त्वान्तरे विजयिनो जयदेव-नाम्नः ।
श्रीमान्बभूव वृषदेव इति प्रतीतो
राजोत्तमः सुगत-शासन-यक्षपाती ॥ 8
अभूत्ततः शङ्करदेव-नामा
श्री-धर्मदेवो (5*) प्युदपादि तस्मात् ।
10. श्री-मानदेवो नृपतिस्ततो (5*) भू-
त्ततो महीदेव इति प्रसिद्धः ॥ 9
वसन्त इव लोकस्य कान्तः शान्तारि-विग्रहः ।
आसीद्वसन्तदेवो (5*) स्माह्वान्त-सामन्त-वन्धितः ॥ 10
अस्यान्तरे (5*) प्युदयदेव इति क्षितीशा-
ज्जातस्त्रयो-
11. दश [इत]श्च नरेन्द्रदेवः ।
मानोन्नतो नत-समस्त-नरेन्द्र-मौलि-
माला-रजो-निकर-पांशल-पादपीठः ॥ 11
दाता सद्द्रविणस्य भूरि-विभवो जेता द्विषत्संहतेः
कर्ता बान्धव-तोषणस्य
12. [बिधि]वत्पाता प्रजानामलं (लम्) ।
हर्ता संशित-साधु-वर्ग-विपदां सत्यस्य वक्ता ततो
जातः श्री-शिवदेव इत्यभिमतो लोकस्य भर्ता भुवः ॥ 12
देवी बाहुबलाढ्य-मौखरि-कुल-श्री-वर्म-
13. चूडामणि-
ख्याति-ह्येपित-वैरि-भूपति-गण-श्री-भोगवर्माद्भवा ।

- दौहित्री मगधाधिपस्य महतः श्रयादित्यसेनस्य या
व्यूहा श्रीरिव तेन सा क्षितिभुजा श्री-वत्सदेव्यादरात् ॥ 13
14. तस्माद्भूमिभुजो (S*)प्यजायत जितारातेरजय्यः परं
राजा श्रीजयदेव इत्यवगतः श्री-वत्सदेव्यात्मजः ।
त्यागी मान-धनो विशाल-नयनः सौजन्य-रत्नाकरो
विद्वा[न्स त्कवि]राश्रयो
15. गुणवतां पीनोरु-वक्षःस्थलः ॥ 14
माद्यद्वित-समूह-वन्त-मुसल-क्षुण्णारि-भूभृच्छिरो-
गौडोद्गादि-कलिङ्ग-कोसलपति-श्रीहर्षदेवात्मजा ।
देवो राज्यमती कुलोचित-गुणैर्युक्ता प्रभूता
16. कुलं-
येंनोढा भगदत्तराज-कुलजा लक्ष्मीरिव क्षमाभुजा ॥ 15
अङ्ग-श्रिया परिगतो जित-कामरूपः
काञ्चीगुणाद्दय-चनिताभिरुपास्यमानः (I*)
कुर्वन्सुराष्ट्र-परिपालन-कार्य-चिन्तां
यः सावर्ध-
17. भौम-चरितं प्रकटीकरोति ॥ 16
राज्यं प्राज्य-सुखोर्ज्जित-द्विज-जन-प्रत्यर्प्यताज्याहुति-
ज्योतिर्ज्जात-शिखा-विजृम्भण-जिताशेष-प्रजापद्भुजं (जम्) ।
बिभ्रत्कण्टक-वर्ज्जितन्नि ऋ-भुजावष्टम्भ-विस्फूर्ज्जितं
18. शूरत्वात्परचक्रकाम इति यो नाम्ना परेणान्वितः ॥ 17
स श्रीमाञ्जयदेवाह्वयो विशुद्ध-बृहदन्वयः ।
लब्ध-प्रतापः सम्प्राप्त-बहु-पुण्य-समन्वयः ॥ 18
मूर्त्तारष्ट्राभिरष्टौ महयितुमत्तुलैः
19. स्वर्दंलंरष्टमूर्त्तैः
पातालादुत्थितं किं कमलमभिनवं पद्मनाभस्य नाम्नेः ।
देवस्यास्यासनायोपगतमिह चतुर्वक्त्र-सादृश्य-मोहा-
द्विस्तीर्णं विष्टरं किं प्रविकसित-सिताम्भोजमम्भोज-
योनेः ॥ 19
20. कीर्णा किम्भृतिरेषा सपदि पशुपतेनृत्यतो (S*)त्र प्रकामं
मौलीन्दोः किम्भयूखाः शरदमभिनवां प्राप्य शोभासुपेताः ।
भक्त्या कैलास-शैलाद्विमनिचय-रुचः सानवः किं

21. समेता
दुग्धाब्धेरागतः किं गलगर-सहज-प्रीति-पीयूष-राशिः ॥ 20
देवं वन्दितुमुद्यतो राज्ञः द्युतिमतो विद्योतमान-द्युतिः
किं ज्योत्स्ना-धवला फणावलिरियं शेषस्य सन्दृश्यते ।
22. अन्तर्दूर-रसातलाश्रित-गतेर्देव-प्रभाव-श्रिया
किं क्षीर-स्नपनं विघातुमुदिताः क्षीराण्वस्योर्मम्यः ॥ 21
विष्णोः पाताल-मूले फणिपति-शयनाक्रान्ति-लीला-सुखस्था-
दाज्ञां प्राप्योत्प-
23. तन्त्यास्त्रिपुर-विजयिनो भक्तितो (S*) भ्यर्चनाय ।
लक्ष्म्याः संलक्ष्यते प्राक्करतल-कलितोत्फुल्ल-लीला-सरोजं
किं वेतीत्यं वितर्कास्पदमतिरुचिरं मुग्ध-सिद्धाङ्गनानां (नाम्) ॥ 22
नाली-नालीकमेतन्न खलु समुदितो राजतो
24. राजतो (S*) हं
पद्मा-पद्मासनाब्जे कथमनुहरतो मानवा मा नवाभे ।
पृथ्व्यां पृथ्व्यान् मादृग्भवति हृतजगन्मानसे मानसे वा
भास्वान्भास्वान्विशेषं जनयति न हि मे वासरो वा सरो वा ॥ 23
इतीय
25. चामीकर-केसराली-सिन्दूर-रक्त-द्युति-दन्त-पङ्क्त्या
राजीव-राजीमप्रति जीव-लोके सौन्दर्य-दर्प्पादिच स-प्रहासं (सम्) ॥ 24
एषा भाति कुलाचलैः परिवृता प्रालेयसंसर्गाभि-
र्व्वेदी मेरुशिलेव काञ्चनमयी देव-
26. स्य विश्राम-भूः ।
शुभ्रं प्रान्त-विकासि-पङ्कज-दलैरित्याकलय्य स्वयं
रौप्यं पद्ममचीकरत्पशुपतेः पूजार्थमत्युज्ज्वलम् ॥ 25
राज्ञः ॥
यं स्तौति प्रकट-प्रभाव-महिमा ब्रह्मा चतुर्भिर्मुखै-
र्यञ्च श्लाघ-
27. यति प्रणम्य चरणे षड्भिर्मुखैः षण्मुखः ।
यन्तुष्टाव दशाननो (S*) पि दशभिर्व्वक्त्रैः स्फुरत्कन्धरः
सेवां यस्य करोति वासुकिरलं जिह्वा-सहस्रैः स्तुवन् ॥ 26
ख्यात्या यः परमेश्वरो (S*) पि वहते वासो

28. दिशाम्मण्डलं
व्यापी सूक्ष्मतरश्च शङ्करतया ज्ञातो (S*)पि संहारकः ।
एको (S*)प्यष्ट-तनुः सुरासुर-गुरुर्वीतद्रपो नृत्यति
स्थाणुः पूज्यतमो विराजति गुणैरेवं विरुद्धैरपि ॥ 27
राज्ञः ॥
तस्येदं प्रमथा-
29. धिपस्य विपुलं ब्रह्माब्ज-तुल्यं शुभं
राजद्राजत-पङ्कजं प्रविततं प्रान्त-प्रकीर्णहूलैः ।
पूजार्थम्प्रविधाप्य तत्पशुपतेर्यत्प्रापि पुष्यम्मया
भक्त्या तत्प्रतिपाद्य मातरि पुनः संप्राप्त्यां निर्वृति (तिम्) ॥ 28
राज्ञः ॥
30. किं शम्भोरुपरि स्थितं स-सलिलं मन्दाकिनी-पङ्कजं
सर्गोद्भून्न-नवांबुजेक्षण-धिया सम्प्राप्तमम्भोरुहं (हम्) ।
देवानां किमियं शुभा सुकृतिनां रम्या विमानावली
पद्यं किं करुणाकरस्य करतो
31. लोकेश्वरस्यागतं (तम्) ॥ 29
राज्ञः ॥
श्रोतः स्वर्गापगायाः किमिदमवतरल्लोल-कल्लोल-रम्यं
किं ब्रह्मोत्पत्ति-पद्यं तल-कमल-वर-प्रेक्षणायोपयातं (तम्) ।
संप्राप्तञ्चन्द्रमौलेरमल-निज-शिरश्चन्द्रबिम्बं किमत्रे-
त्येवं
32. यद्वीक्ष्य शङ्कां वहति भुवि जनो विस्मयोत्फुल्ल-नेत्रः ॥ 30
श्री-वत्सदेव्या नृपतेर्जनन्या
समं समन्तात्परिवार-पद्मैः ।
रौप्यं हरस्योपरि पुष्करिकं
तदावरैः कारितमत्युदारं (रम्) ॥ 31
पुष्यं पुत्रेण दत्तं शशिकर-विमलं
33. कारयित्वाब्ज-मुख्यं
प्राप्तं शृङ्गं शुभञ्च स्वयमपि रजतैः पद्म-पूजां विधाय ।
सर्व्वं श्री-वत्सदेवी निजकुल-धवलाञ्चित्त-वृत्तिन्वधाना
प्रादात्कल्याण-हेतोश्चिरमवनिभुजे स्वामिने स्वर्गताय ॥ 32
कः कुर्या-

34. त्कुलजः पुमान्निज-गुण-श्लाघामिति ह्रीच्छया
 राज्ञा सत्कविनापि नो विरचितं काव्यं स्ववङ्शा (वंशा)श्रयं (यम्) ।
 श्लोकान्पञ्च विहाय साधु-रचितान्प्राज्ञेन राज्ञा स्वयं
 स्नेहाद्भूभुजि वु(बु)द्धकीर्त्तिकरोत्पूर्वामपूर्वामिमां (माम्) ॥ 33
 योगक्षेम-विद्यान-बन्धुर-

35. भुजस्संवर्द्धयन्वा (न्वा) ग्धवा-
 न्निह्यत्पुत्र-कलत्र-भृत्य-सहितो लब्ध-प्रतापो नृपः ।
 दीर्घायुर्नितरान्तिरामय-वपुर्नित्य-प्रमोदान्वितः
 पृथ्वीम्पालयतु प्रकाम-विभव-स्फीतानुरक्त-प्रजाम् ॥ 34
 संवत् १०० (+*) ५० (+*) ६² कार्तिक-शुक्ल-नवम्याम् ॥

1. From the facsimile in Gnoli's work. *B* has sometimes been indicated by the sign for *v*.

2. Bhagwanlal reads the date as year 153 and Vajracharya as 157.

BOOK III

THE DECCAN AND ITS NEIGHBOURHOOD

(From the Sixth to the Seventeenth Century A.D.)

CHAPTER I

The Chālukyas of Bādāmi

No. 1 Aihole Stone Inscription of Pulakeśin II,
Kali 3735 and Śaka 556 (634 A.D.)

Aihole, Hungund Tāluk, Bijapur District, Karnataka.
Fleet, *Ind. Ant.*, V, pp. 67ff.; VIII, pp. 237ff.; *Arch. Surv. W. Ind.*, II, pp. 129ff.; Kielhorn. *Ep. Ind.*, VI, pp. 4ff.

Language : Sanskrit.

Script : Early Telugu-Kannaḍa.

Motres: Vv. 1-4 आर्या; V. 5 शार्दूलविक्रीडित; V. 6 उपजाति; V. 7 आर्या; V. 8 रथोद्धता; V. 9 औपच्छन्दसिक; V. 10 द्रुतविलम्बित V. 11 वसन्ततिलक; V. 12 मालिनी; V. 13 वंशस्थ; V. 14 वसन्ततिलक; V. 15 मालिनी; V. 16 ब्रग्धरा; V. 17 मन्दाक्रान्ता; V. 18 मत्तेभविक्रीडित; V. 19 इन्द्रवज्रा; V. 20 श्लोक (अनुष्टुम्); V. 21 हरिणी; V. 22 श्लोक (अनुष्टुम्); V. 23-25 मालिनी; V. 26 औपच्छन्दसिक; V. 27 श्लोक (अनुष्टुम्); V. 28 वसन्ततिलक; V. 29 शार्दूलविक्रीडित; V. 30 प्रहृषिणी; V. 31 श्लोक (अनुष्टुम्); V. 32 शार्दूलविक्रीडित; Vv. 33-34 श्लोक (अनुष्टुम्); V. 35 वसन्ततिलक; V. 36 श्लोक (अनुष्टुम्); V. 37 आर्यागीति.

Summary : In the CHALUKYA family was born JAYASIMHAVALLABHA. To him was born RAṆARĀGA. His son PULAKEŚIN (I) established himself at Vātāpipurī and performed the HORSE-SACRIFICE. His son KĪRTIVARMAN, the night of death to the NALAS, MAURYAS and KADAMBAS, broke up the confederacy of the KADAMBAS. His younger brother MAṄGALEŚA who had succeeded him, vanquished the MATAṄGAS and the KAḶACHCHHURIS (Kalachuris) and captured the island of REVATĪ-DVĪPA (Reddi promontory). When Maṅgaleśa was attempting to secure the sovereignty for his own son, his elder brother's son PULAKEŚIN (II) *alias* SATYĀŚRAYA killed his uncle. During the CIVIL WAR

between Maṅgaleśa and Pulakeśin II, the whole world was enveloped in the darkness that was the enemies, and the Chalukya empire collapsed. GOVINDA and ĀPPĀYIKA attacked Pulakeśin II and advanced as far as the northern bank of the BHĪMARATHĪ. The Chalukya king succeeded in winning over Govinda and in driving out Āppāyika. Next he conquered VANAVĀSĪ on the VARADĀ and also the GAṄGA and ĀLŪPA kings. The Chalukya army ejected the MAURYAS from the KOṆKAṆA and besieged their capital city (PURĪ) which was the goddess of fortune of the Western Ocean. The Chalukya king then subdued the LĀṬAS, MĀLAVAS and GŪRJARAS in South Gujarat, and caused the joy of HARSHA (Harshavardhana of Thanesar and Kanauj) to have melted away through fear. By his conquests, Pulakeśin acquired the sovereignty of the THREE MAHĀRASHṬRAKAS which contained ninety-nine thousand villages. The KALĪNGAS and KOSALAS manifested signs of fear at the appearance of his army. He reduced the fortress of PISHTĀPURA and another fort in the KUṆĀLA waters (Kollair Lake). He also caused the PALLAVA king, who aimed at the eminence of his own power, to hide his prowess behind the ramparts of the city of KĀNCHĪPURA. Pulakeśin then made friendship with the CHOLAS, KERALAS and PĀṆDYAS. After the *digvijaya*, Pulakeśin returned to VĀTĀPI-NAGARĪ which was his capital.—3735 YEARS having elapsed since the BHĀRATA WAR in the Kali age, 556 years of the ŚAKA KINGS having also elapsed (i.e. in 634-35 A.D.), a stone temple of the JINENDRA was constructed by RAVIKĪRTI who composed the *prāśasti* and whose poetical genius was equal to that of KĀLIDĀSA and BHĀRAVI.

TEXT¹

1. जयति भगवान्जिनेन्द्रो² [वी[त-ज[रा]-[म]रण-जन्मनो यस्य (1*)
 ज्ञान-समुद्रा³न्तर्गा[त]मखिलञ्जगदन्तरीपमिव । (1*) 1
 तदनु चिरमपरि[मे]यश्चलुक्य-[कु]ल-विपुल-जलनिधिर्जयति ॥⁴
 पृथिवी-मौलि-ललाम्नां य⁵प्रभव⁶पुरुष-रत्नानाम् ॥ 2
 शूरे विदुषि च विभजन्वानम्मानञ्च युगपदेकत्र ॥⁵
2. अविहित-याथासं[ख्यो] [ज]यति च सत्याश्रयस्सुचिरम् ॥ 3
 पृथिवीबल्लभ-शब्दो येषामन्वयंता[ञ्चि]र⁶ञ्जातः (1*)

- तद्वंशेषु जिगीषुषु तेषु बहुष्वप्यतीतेषु ॥ 4
- नाना-हेति-शताभिघात-पतित-भ्रान्ताश्व-पत्ति-द्विपे
नृत्य-द्वीम-कवन्ध-खड्ग-किरण-ज्वाला-सह[स्त्रे] रणे (1*)
3. लक्ष्मीर्भावि[त]-चापल[र]पि च [कृता] शौर्य्येण येनात्मसात्⁷
राजासीज्जयसिङ्-हृवल्लभ इति ख्यात[श्च]लुक्यानव्यः] ॥ 5
तदात्मजो(5*) भूद्ररणराग-नामा
दिव्यानुभावो जगदेकनाथः (1*)
अमानुषत्वं किल यस्य लोकः^{9a}
स्मुप्तस्य जानाति वपु-प्रकर्षात् (11*) 6
तस्याभवत्तनूज-पोलकेशि(शी) य[ः] शितेन्दुकान्तिरपि (1*)
4. श्री-बल्लभो(5*) प्ययासीद्वातापिपुरी-वधू-वरताम् ॥ 7
यत्त्रिवर्ग-पदवीमलं क्षितौ
नानुगन्तुमधुनापि राजकम् (1*)
भूश्च येन ह्यमेध-याजिना
प्रापितावभृथ-मज्जना बभौ (1*) 8
नळ-मौर्य्य-कदम्ब-काळरात्रिः(त्रि)-
स्तनयस्तस्य बभूम¹⁰ कीर्त्तिवर्मा (1*)
पर-दार-निवृत्त-चित्त-वृत्ते-^{10a}
रपि धीर्यस्य रिपु-श्रि-
5. यानुकृष्टा ॥ 9
रण-पराक्रम-लब्ध-जयश्रिया
सपदि येन विरुगन¹¹मशेषतः (1*)
नृपति-गन्धगजेन महौजसा
पृथु-कदम्ब-कदम्ब-कदम्बकम् (11*) 10
तस्मिन्सुरेश्वर-विभूति-ग[ताभिला]षे
राजाभवत्तदनुज × किल मङ्गलिशः¹² (1*)
य × पूर्व्व-पश्चिम-समुद्र-तटोषिताश्व-
सेना-रज-पट-विनिर्मित-दिग्वितानः (11*) 11
स्फुरन्मयूखैरसि-दीपिका-शतैः¹³
6. व्युदस्य मातङ्ग-तमिल्ल-सञ्चयम् (1*)
अवाप्तवान्यो रण-रङ्ग-मन्दिरे
क[ळ]¹⁴चचुरि-श्री-ललना-परिग्रहम् ॥ 12

- पुनरपि च जिघृक्षोस्सैन्यमाक्रान्त-सालम्¹⁵
 रुचिर-बहु-पताकं रेवतीद्वीपमाशु (1*)
 सपदि महदुदन्वत्तोय-संक्रान्त-बिम्बम्¹⁶
 वरण¹⁷-बलमिवाभूदागतं यस्य वाचा ॥ 13
 तस्याप्रजस्य तनयो नहुषानुभागे^{17a}
 लक्ष्म्या किलाभि-
7. लषिते पोलि⁸केशि-नाम्नि (1*)
 सासूयमात्मनि भवन्तमत-पितृव्यम्¹⁹
 ज्ञात्वापरुद्ध-चरित-व्यवसाय-बुद्धौ (॥*) 14
 स यदुपचित-[म]न्त्रोत्साह-शक्ति-प्रयोग-
 क्षपित-बल-विशेषो मङ्गलिश²⁰स्समन्तात् (1*)
 स्व-तनय-गत-राज्यारम्भ-यत्नेन साद्धं
 निजमतनु च राज्यञ्जीवितञ्चोज्झति स्म ॥ 15
 तावत्तच्छत्र²¹-भङ्गे जगदखिलमरात्यन्धकारोपरुद्धं]
8. यस्यासह्य-प्रताप-द्युति-ततिभिरिवाक्रान्तमासीत्प्रभातम् (1*)
 नृत्यद्विद्युत्पताकं-प्रजविनि मरुति क्षुण्ण-पर्यन्त-भागं-
 गंज्जं-द्विर्वारिवासं²²रलि-कुल-मलिनं व्योम यातं कदा वा ॥ 16
 ल[ब्धवा] कालं भुवमुपगते जेतुमाप्पायिकाख्ये
 गोविन्दे च द्विरद-निकरैरुत्तराम्भैमरथ्याः (1*)
 यस्यानीकैर्युधि भय-रस-ज्ञत्वाभे]क-प्रयात-
 स्तत्रावाप्तम्फलमुपकृतस्या-
9. परेणापि सद्यः] । (1*) 17
 वरद[1]-तुङ्ग-तरङ्ग-रङ्ग-विलसद्दंसा[वली]-मेखलां
 वनवासीभवमृद्नतस्सुरपुर-प्रस्यद्धिर्नो [सम्प]दा (1*)
 महता यस्य बलार्णवेन परितस्सञ्छादितोर्व्वीतलं ।²³
 स्थलदुर्गञ्जल-दुर्गं^{23a} तामिव गतं तत्तत्क्षणे पश्यताम् (॥*) 18
 गङ्गाळुपेन्द्रा व्यसनानि सप्त
 हित्वा पुरोपाज्जित-सम्पदो(5*)पि (1*)
 यस्यानुभावोपनतास्सदास-
10. न्नासन्न-सेवामृत-यान-शौषडः(षडाः) (॥*) 19
 कोङ्कणेषु यदादिष्ट-चषड-दषडाम्बु-वीचिभिः (1*)
 उदस्तास्तरसा [मौ]र्य्य-पल्वलाम्बु-समृद्धयः । (1*) 20
 अपर-जलधेर्लक्ष्मी] यस्मिन्पुरीम्पुरभ्रिप्रभे

- मद-गज-घटाकारेर्न्नावां शतैरवमृद्नति (1*)
जलद-पटलानीका²⁴किर्णन्नवोत्पल-मेचक-
ञ्जलनिधिरिव ध्योम ध्यो[म्नस्स]-
11. मो(ऽ*)भवदम्बुभिः²⁵ (11*) 21
प्रतापोपनता यस्य लाट-माळव-गूर्जराः (1*)
दण्डोपनत-सामन्त-चर्याच[र]्य्या इवाभवन् ॥ 22
अपरिमित-विभूति-स्फोत-सामन्त-सेना-
मकुट-मणि-मयूखाकान्त-पादारविन्दः (1*)
युधि पतित-ग[जो]न्द्रानीक-बीभत्स²⁶-भूतो
भय-विगळित-हर्षो येन चाकारि हर्षः ॥ 23
भुवमुरुभिरनीकेशश-
12. सतो यस्य रेवो-²⁷
विविध-पुलिन-शोभावन्ध्य-विन्ध्योपकण्ठः] (1*)
अधिकतरमराजत्त्वेन तेजो-महिम्ना
शिखरिभिरिम-वर्ज्या²⁸ वर्ष्मणा स्पर्द्धयेव (11*) 24
विधिवदुपचिताभिरशक्तिभिरशक्क-कल्प-
स्तिसृभिरपि गुणोद्यंस्त्वैश्च महाकुलाद्यैः (1*)
अग्रमदधिपतित्वं यो महाराष्ट्रकाणां
नव-नवति-सहस्र-ग्राम-भाजां त्रयाणां(णाम्) (11*) 25
गृहिणां स्व-²⁹
13. स्व-गुणस्त्रिवर्ग-तुङ्गा
विहितान्य-क्षितिपाल-मानभङ्गाः] (1*)
अभवन्नपजात-भोति-सिङ्गा
यदनीकेन स-को(स*)ला × कलिङ्गाः (11*) 26
पिष्टं पिष्टपुरं येन जा[तं] दुर्गमदुर्गम-³⁰(1*)
ञ्चित्रं यस्य कलेवृ[त्तम्]³¹ जातं दुर्गम-दुर्गमम् ।(1*) 27
सन्नद्ध-वारण-घटा-स्थगितान्तरालम्³²
नानायुध-क्षत-नर³³क्षतजाङ्गरागम् (1*)
आसीज्जलं यदवमर्द्दितमभ्र-[ग]भं
कौणालम-
14. म्बरमिवोद्दित³⁵-सान्ध्यरागम् ॥ 28
उद्धूतामल-चा[म]र-ध्वज-शत-च्छ³⁵त्रान्धकारेर्वलैः³⁶
शौर्व्योत्साह-रसोद्धतारि-मथनंमूर्त्तौ(1*)विभिष्यद्विघ्नैः (1*)

- श्रावकान्तात्म-बलान्तिम्बल-रजस्सञ्छन्न-काञ्चीपुरः-³⁷
 प्राकारान्तरित-प्रतापमकरोद्यप्लववानाम्पतिम् ॥ 29
 कावेरी दूत³⁸-शफरी-विलोल-नेत्रा
 चोळाना[] सपदि जयोद्यतस्य यस्य (1*)
 प्रश्च्योतन्मद-गज-[सि]-
15. तु-रुद्ध-नीरा
 संस्पशं परिहरति स्म रत्नराशेः । (1*) 30
 चोळ-केरळ-पाण्ड्यानाम्³⁹ यो (5*) भूतत्र महर्द्धये [।]
 पल्लवानीक-नीहार-नुहिनेतरदीर्घितिः ॥ 31
 उत्साह-प्रभु-मन्त्र-शक्ति-सहिते यस्मिन्समस्ता दिशो
 जित्वा भूमि-पतीन्विसृज्य महितानाराद्ध्य देव-द्विजान् (1*)
 वातापीन्नगरीम्प्रविध्य नगरीमेकामिदोव्विमिमाम्⁴⁰
 चञ्चन्नीरघो^{40a} -नोल-नीर-परिखा[]
16. सत्याश्रये शासति ॥ 32
 त्रिंशत्सु त्रि-सहस्रेषु भारतादाह्वादितः (1*)
 सप्ताब्द-शत-युक्तेषु श⁴¹तेष्वब्देषु पञ्चसु (11*) 33
 पञ्चाशत्सु कलौ काले षट्सु पञ्च-शतासु च (1*)
 समासु समतीतासु शकानामपि भूभुजाम् ॥^{41b} 34
 तस्याम्बुधि-त्रय-निवारित-शासनस्य
17. सत्याश्रयस्य परमाप्तवता प्रसादं (दम्) (1*)
 शैलञ्जिनेन्द्र-भवनम्भवनम्महिम्ना-
 न्निर्मापित्तम्मतिमता रविकीर्त्तिनेदम् ॥ 35
 प्रशस्तेर्व्वसतेश्चास्या⁴² जिनस्य त्रि-जगद्गुरो -⁴³ (1*)
 × कर्त्ता कारयिता चापि रविकीर्त्ति × कृती स्वयम् ॥ 36
 येनायोजि नवे (5*) श्म-स्थिरमर्त्य-विधौ विवेकिना जिन-वेश्म (1*)
 स विजयतां रविकीर्त्ति × कविता-
18. श्रित-कालिदास-भारवि-कीर्त्तिः । (1*)⁴⁴ 37

1. From the facsimile in *Ep. Ind.*, VI.
2. Read *bhagavān* = *Jinendro*.
3. Read °*dr-ānta*°.
4. One of the *daṇḍas* is superfluous.
5. One of the *daṇḍas* is superfluous.
6. Read *chiram yātaḥ*.

7. Read °sād=rāj=āsī°.
8. Read °sīmha.
9. Read °bhūd=Ravarāga.
- 9a. The *visarga* is superfluous.
10. Read *babhūva*.
- 10a. The *aksharas* *vritte* had been originally left out but were afterwards engraved below the line. The place where they should be inserted was indicated by a vertical stroke above the line just below *ra*.
11. Read *virugna*.
12. Kielhorn suggests *l*° (or *li*). The *akshara* looks like *li*; but *li* seems to have been originally engraved.
13. Read *śctair*=vyudaya.
14. Slight traces of the *serif* and a lower stroke may suggest that the letter intended was *ḷa*; cf. *ḷa*: in °r=atīkula in l. 8.
15. Read *sālam*.
16. Read *bimbam*.
17. Read *Varuṇa*.
- 17a. Read *tanaye Nahush-ānubhāve*.
18. Kielhorn reads *Polḷkeṣi* and thinks that *p* has both the signs of *o-kāra* and *u-kāra* of which the latter is struck out. *ḷē* according to him may also be read *li*. It however appears that there is no other *ḷē* in the record except in *Polḷkeṣi* in l. 3.
19. Read *pitṛiyam*.
20. Kielhorn reads *Maṅgalā*.
21. Read °chchhatra.
22. Read °vāhai°.
23. The sign of punctuation is superfluous.
- 23a. Between *durgga* and *tām=iva*, the *aksharas* *tām=iva* were engraved and struck out.
- 23b. Kielhorn's transcript has *yasy=āna*°.
24. Read °kiruṅga.
25. Read °mbudhiḷ.
26. Read *bīḷhatsa*.
27. Read *Retā*.
28. Read °tarjjo.
29. This *sva* is superfluous.
30. Read *durggaman'chitram*.
31. Read °vrittam.
32. Read *sthaḷit-āntarāḷa*°.
33. Between *nāa* and *kshata*, one or two *aksharas* (possibly *kshata*) had been engraved and then struck out.
34. Read °i=odita. Kielhorn reads *voji* (? *ia*).
35. Read °chchhatra.
36. Read °rbhaluḷ.
37. Kielhorn reads a *visarga* after *pura*. It however looks like *pra* which is superfluous and was possibly struck out.

38. Kielhorn suggests the correction *druta*.
39. Read °*nām*.
40. Read °*v*=*orvīm*=*imām*.
- 40a. Read °*n-nīradhi*.
41. Read *gate*°.
- 41a. The date given is $30+3000+700+5$, i.e. Kaliyuga year $3735=634-35$ A.D.
- 41b. The date given is Śaka $50+6+500$, i.e. $556=634-35$ A.D.
42. The *visarga* is superfluous.
43. Read *guroh/karttā*.
44. From here, after a symbol, the writing of the rest of l. 18 (together with the letters engraved at the beginning of the following line) differs from the preceding part of the record. Kielhorn may be right in taking it to be "a later addition to the poem". The passage in Kannada enumerates six villages and speaks of their boundaries.

No. 2—Vakkaleri Copper-plate Inscription of
Kirtivarman II, Śaka year 679 (757 A.D.)

Vakkaleri, Kolar Dist., Karnataka

L. Rice. *Ind. Ant.*, VIII, pp. 23 ff. Cf. E. Hultzsch, *SII*, I, pp. 146 ff.

Language : Sanskrit.

Script : Early Telugu-Kannada.

Metres : Verses 1-4 अनुष्टुप् (श्लोक).

Summary : The inscription is one of the WESTERN CHĀLUKYA MAHĀRĀJĀDHIRĀJA PARAMEŚVARA BHAṬṬĀRAKA KĪRTIVARMAN II SATYĀŚRAYA styled ŚRĪPRITHIVĪVALLABHA. The king's genealogy is traced from PULAKEŚIN I, performer of the horse-sacrifice; his son KĪRTTIVARMAN (I) was succeeded by PULAKEŚIN (II) who obtained the designation PARAMEŚVARA after vanquishing HARSHAVARDHANA, the lord of the entire UTTARĀPATHA (Āryāvarta); his son VIKRAMĀDITYA (I) subdued the PĀṆDYA, CHOLA and KERALA kings as well as the [Pallava] lord of KĀÑCHĪ; his son VINAYĀDITYA defeated the forces of the lord of KĀÑCHĪ allied with the three kingdoms, and levied tribute from the Kaveri, Pārasika, SĪMHALA (Sri Lanka) and other *doipas*; his son VIJAYĀDITYA defeated the enemies when his grandfather was fighting in the South, obtained for his father banners, drums, wealth, elephants, etc., after overpowering the enemies in the presence of his father when the latter was trying to conquer UTTARĀPATHA (Āryāvarta), and was captured by the retreating enemies, but succeeded in returning to his paternal country and in eradicating anarchy prevailing there; his son VIKRAMĀDITYA (II) defeated the PALLAVA king NANDIPOTAVARMAN, entered KĀÑCHĪ where he offered much gold to the RĀJASĪMHEŚVARA temple, and subdued the PĀṆDYA, CHOLA, KERALA, KALABHRA and other princes; his son was the donor of the charter.—In the expired ŚAKA YEAR 679 (757 A.D.) in the ELEVENTH YEAR of his reign, on the full moon *tithi* of the month of Bhādrapada, king KĪRTTIVARMAN II issued the

charter from the victorious camp at BHAṆḌĀRAGAVITṬTAGE. He granted, at the request of Dosirāja, the village of SUḶḶIYŪR, together with NEṄGIYŪR and NANDIVALĪ, situated in the midst of the villages of TĀMARAMUGE, Pānuṅgala, Kiṛuvaḷli and Vāḷavūru on the southern bank of the river Aṛaḍoṛe, in the PĀNUṄGAL-VISHAYA in favour of MĀDHAVAŚARMAN, who was the son of Kṛishṇaśarman and grandson of Viṣṇuśarman, belonged to the Kāmākāyana-gotra and was a student of the Ṛigveda and Yajurveda. The charter was written by the *Mahāsāndhivigrahika* Anivārita-DHANAṆJAYA, styled PUṆYAVALLABHA.

TEXT¹

First Plate

1. ²स्वस्ति (1*)
जयत्याविष्कृत[] विष्णोर्ब्बाराहं क्षोभितार्णवं(वम्) (1*)
दक्षिणोन्नत-दंष्ट्राप्र-विश्रान्त-भुवन[*]
2. चपु-³
श्रीमता[] सकल-भुवन-संस्तूयमान-मानव्य-सगोत्राणां हारिति-पुत्रा-
3. णां सप्तलोक-मातृभिस्सप्त-मातृभिरभिवर्द्धितानां कार्तिकेय-परिरक्षण-
प्रा-
4. प्त-कल्याण-परम्पराणांभगवन्नारायण-प्रसाद-समासादित-वराह-
सां-
5. छनेक्षण-क्षण-वशीकृताशेष-महीभृताञ्चौलुक्याना[]⁴ कुलमलंक-
6. रिष्णोरश्वमेधावभूय-स्नान-पवित्रीकृत-मात्रस्य श्रीपोलेके-⁵
7. शिवल्लभ-महाराजस्य सूनु-पराक्रमाक्रान्त-वनवास्यादि-पर-
नृपति-म-
8. [डल]-प्रणिवद्ध⁶-विशुद्धकीर्त्ति-श्री-कि(की)र्त्तिवर्म-पृथिवीवल्लभ-
महाराजस्तस्या-
9. त्म[ज]स्समर-संसत्त-सकलोत्तरपथेश्वर-श्रीहर्षवर्द्धन-पराज-
10. यो[पा]त्त-परमेश्वरशब्दस्तस्य⁷ सत्याश्रय-श्रीपृथिवीव-

Second Plate : First Side

11. ल्लभ-महाराजाधिराज-परमेश्वरस्य⁸ प्रिय-तनयस्य प्रजात-नय-

12. स्य खड्गमात्र-सहायस्य चित्रकण्ठाभिधान-प्रवर-तुर-गमेणैकेनैवो-
13. ⁹त्सादिताशेष-बि[जि]गोषोरवनिपति-त्रितयान्तरितां स्वगुरो (:*)
श्रियमात्म-¹⁰
14. सात्कृत्य¹¹ प्रभाव-कुलिश-दलित-पाण्ड्य-चोळ-केरळ-कळभ्र-प्रभृति-भू-
15. भूददभ्र-विभ्रमस्या¹²नन्यावनत-काञ्चीपति-मकुट-चुम्बित-पा-
16. दाम्बुजस्य विक्रमादित्य-सत्याश्रय-श्रीपृथिवीवल्लभ-महा-
17. राजाधिराज-परमेश्वर-भट्टारकस्य प्रिय¹³सूनोबलिन्दुशेख-
18. रस्य तारकारातिरिव दैत्यबलमतिसमुद्धतं तैराज्य-काञ्चीपति-
19. बलमवष्टभ्य करदीकृत-कवेर-¹⁴पारसीक-सिंहह्लादि-द्वीपाधिप-

Second Plate : Second Side

20. स्य सकलोत्तरापथ-नाथ-मथनोर्पाज्जित-पाळिध्वजादि-समस्त-
21. पारमेश्वर्य्य-चिन्ह (ह्ल) स्य¹⁵ विनयादित्य-सत्याश्रय-श्रीपृथिवि (वी)-
वल्लभ-महारा-
22. जाधिराज-परमेश्वर-भट्टारकस्य प्रियात्मजशंशव एवाधिग¹⁶ताशेषा-
23. स्त्र-शास्त्रो दक्षिणाशाविजयिनि पितामहे समुन्मूलित-निखिल-
कण्ट-
24. क-संहतिरुत्तरापथ-विजिगोषोर्गुरोरग्रत एवाह्व-व्यापार-
25. माचरन्नराति-गज-घटा-पाटन-विशीर्य्यमाण-कृपाण-
26. धारस्समग्र-विग्रहाग्रेसरस्सन्सा हसरसिक¹⁷परांमुखी-कृत-¹⁸
श-
27. त्रु-मण्डलो गंगा-यमुना-पाळिध्वज-प [ड]¹⁹ढक्का-महाशब्द-चिन्ह (ह्ल)-
मा-
28. णिक्य-मतंगजादीन्पितृसात्कुर्व्वन्परै × पलायमा[नै]रासाद्य
29. कथमपि विधिवशादपनीतो (S*) [पि] प्रतापादेव विष-

Third Plate : First Side

30. य-प्रकोपमराजकमुत्सारयन्वत्सराज इवानपेक्षितापर-सहा-
31. यकस्तद्वग्रहान्निर्गत्य स्व-भुजावष्टम्भ-प्रसाधिताशेष-विश्वम्भरः प्र-
32. भुरखंडिव (त) -शक्तित्रयत्वात्छ (च्छ) त्रु-मद-भञ्जनत्वादुदारत्वा-
न्निरवद्यत्वा-
33. छस्समस्त-भुवनाश्रयस्सकल-पारमेश्वर्य्य-व्यक्ति-हेतु-पाळि-
34. ध्वजाद्युज्व (ज्व्व) ल-प्राज्य-राज्यो विजयादित्य-सत्याश्रय-श्री-पृथिवी-
35. ²⁰ववल्लभ-महाराजाधिराज-परमेश्वर-भट्टारकस्य²¹ प्रियपुत्र-

36. स्स²²कल-भुवन-साम्राज्य-लक्षि (क्ष्मी) -स्वयं वराभिषेक-समयान्त-
 37. र-समुपजात-महोत्साहः²³ आत्म-वंशज-पूर्व-नृपति-च्छाया-
 38. पहारिणः प्रकृत्यमित्तस्य पल्लवस्य समूलोन्मूल-

Third Plate : Second Side

39. नाय कृतमतिरतित्वरया तु[]डाक-²⁴विषयं प्राप्याभिमुसा(खा)गत-
 न्नन्दिपोतव-
 40. म्माभिधानमपल्लवं रण-मुखे संप्रहृत्य प्रपलास्य (य्य) कटुमुख-वादि-
 41. त्र-समुद्रघोषाभिधान-वाद्यविशेषा²⁵न्खट्वांगध्वज (जं) प्रभूत-प्रख्यात-
 42. हस्ति-वरान्स्वकिरण-निकर-विकास-निराकृत-तिभिरम्माणिक्य-राशि-
 43. उच्च हस्ते कृत्य²⁶ कलशभव-निलय-हरिदंगनांचित-कांचीय-
 44. मानां कांचीमविनाश्य प्रविश्य सतत-प्रवृत्त-दानाना(न)न्दित-
 द्विज्ज (ज)-
 45. दीनानाय-जनो नरसिहपोतवर्म-निर्मापित-शिलामय-राज-
 46. मिहेश्वरादि-देवकुल-सुवर्ण-राशि-प्रत्यर्पणोपाजितो जित-पुण्यः²⁷ अ-
 47. निवारित-प्रताप-प्रसर-प्रतापित-पाण्ड्य-चोळ-केरळ-कळभ्र-प्र-

Fourth Plate : First Side

48. भृति-राजन्यकः क्षुभित-करि-मकर-कर-हत-दलित-शुक्ति-मुक्त-मुक्ताफल-
 49. प्रकर-मरि(री)चि-जाल-विलसित-वेला-कुले घुणंमानार्णाभिधाने
 दक्षिणा-
 50. णंवे शरदमल-शशधर-विशद-यशोराशि-मयं जय-म(स्त)म्भ-
 51. मतिष्ठिष²⁸ द्विक्रमादित्य-सत्याश्रय-श्रीपृथिवीवल्लभ-महाराजाधिरा-
 52. ज-परमेश्वर-भट्टारकस्य²⁹ प्रियसनुर्बाल्ये सुशिक्षित-शस्त्र-शास्त्रशत्रु-
 53. षट्व (ड्व)र्ग-निग्रह-परस्त्व-गुण-कलापानन्दित-हृदयेन पित्रा समा-
 54. रोपित-यीवराज्यः स्वकुल-वैरिण × काञ्चीपतेर्निग्रहाय मां प्रेषय इ-³⁰
 55. त्यादेशं (सं*)प्राप्य लब्ध्वा तदनन्तरमेव कृतप्रयाणस्सन्नभिमुखमाग-
 56. त्य प्रकाश-युद्धं कर्तुमसमर्त्य प्रविष्ट-दुर्गम् पल्लव(*) भग्न-शक्ति
 कृत्वा
 57. मत्त-मतंगज-माणिक्य-सुवर्ण-कोटीरादाय पित्रे समर्पितवा-

Fourth Plate : Second Side

58. नेवं क्रमेण प्राप्त-सार्वभौम-पद > प्रतापानुरागावनत-सामन्त-मकु-

59. ट-माला-रज-पुंज-पिंजरित-चरण-सरसी(रु*)ह × कीर्तिवर्म-
सत्याश्रय-श्री-
60. पृथिवी-वत्तलभ-महाराजाधिराज-परमेश्वर-भट्टारकस्सब्बनिव-
61. माज्ञापयति (1*) विदितमस्तु वो(S*)स्माभिर्गं(नं)व-मप्तव्युनर-
पट्छतेपु शकवर्षे-
62. प्वतीतेपु प्रवर्धमान-विजय-राज्य-संवत्सरे³¹ एकादशे वत्त-
63. माने भीमरथी-नद्युत्तर-तटस्थ-भण्डारगविट्टगे-नाम-ग्राम-
64. मधिवसति विजय-स्कन्धावारे भाद्रपद-पौर्णमास्यां श्री-दोसिराज-
65. विज्ञापनया कामकायन-गोत्राय ऋग्यजुर्वेद-पारग-श्री-विष्णु-
66. शर्मणं पोत्राय कृष्णशर्मणः पुत्राय माधवशर्मणे
67. पा[नु]ङ्गन्विपये अ[र.]वो[रे.]नवी-दक्षिण-तटे तामर-

Fifth Plate

68. गमुगे-पानुङ्गल्कि[र.]वळिळ-बाळवूर इत्येतेषां ग्रामाणां मध्ये नेङ्गियू-
र्नन्दिवळिळ-
69. सहितस्मुळ्ळियूर्नाम-ग्रामो दत्तस्तदागामिभिरस्मद्वंश्यंरन्येश्च राजभिरा-
70. युरेश्वर्यादीनां विलसितमचिरांशु-चञ्चलमत्रगच्छद्भिराचन्द्रार्क-धराण-
71. व-स्थिति-समकालं यशश्चिचीषुं भिस्स्व-दत्ति-निर्व्विशेषम्परिपाल-
नीय³²मुक्तञ्च
72. भगवता वेदव्यासेन व्यासेन (1*)
बहुभिर्वसुधा भुक्ता राजभिस्सगरा-
73. दिभिः (1*)
यस्य यस्य यदा भूमिस्तस्य तस्य तदा [फ]ल³³(लम्) (11*) 2
स्वन्दातुं
74. सुमहच्छब्दं दुःखमन्यस्य पालनं(नम्) (1*)
दानं वा पालनं वेत्ति(ति) दानाच्छेयो(S*)-
75. नुपालनं(नम्) (11*) 3
स्व-दत्तां पर-दत्तां वा यो हरेत वस्व(सु)न्धरां(राम्) (1*)
षाष्टि वर्ष-स-
76. हत्त्राणि विष्ठायां जायते क्रिमिरति(11*) 4
मह[1]सान्धिबिग्रहिक- श्रीमदन-
77. वारित-धनजय-पुण्यवत्तलभस्य³⁴ लिखितमिद[] शासन[](नम्) (11*)

1. From the facsimile in *Ind. Ant.*, VIII.
2. From here down to the word *bhaṭṭārakasya* in line 35, the text is practically the same as in the other copper-plate inscriptions of Vijayāditya. See *Ind. Ant.*, Vol. IX, pp. 126ff.
3. Read *vapuḥ || Śrīmatām.*
4. Some records have *Chalukyānām.*
5. Some epigraphs have *Pulakeśi.*
6. The Haidarabad plates of Pulakeśin II have *pratibaddha* (*Ind. Ant.*, Vol. VI, p. 73, text l. 7).
7. Omit *tasya*. The Nerūr plates have °*śabdasya*.
8. Better read °*śvaras* = *tasya*.
9. The Nerūr plates have °*tsārit*°.
10. Originally *śrī* seems to have been engraved for *sri*.
11. Read °*sāt* = *kr̥itā*.
12. The copper-plate inscriptions of Vinayāditya, instead of this, have *prabhāva-kulīsa-dalita-Choḷa-Pāṇḍya-Keraḷa-nūyamāna-māna-śiṅgasya* (*Ind. Ant.*, Vol. VI, p. 86, l. 16, and p. 89, l. 16; Vol. XIX, p. 150, l. 11; cf. Vol. VII, p. 301, l. 15). For the epithet of our text, cf. *ibid.*, Vol. IX, p. 127, l. 12.
13. Some records have *sūnoḥ pitur = ājñayā Bā*°.
14. Some records have *Kāmera* (*Ind. Ant.*, Vol. IX, p. 127, note 24).
15. *Pāramaiśvarya* is derived from *parameśvara* as *rājapauruṣya* is from *rājapuruṣa*.
16. Originally °*dhiśatā* was engraved.
17. Some records have *sat-sāhasa*.
18. Read *parānmukha*°.
19. The *akshara* may possibly be *da* (but is not *ṭa*). In some cases, the reading is *paḍa* (not *pada*). The Lakshmeśvar inscription (*Ind. Ant.*, Vol. VII, p. 112) gives both *paṭa-dhakkā* and *paḍa-dhakkā*. Kittel's *Kannaḍa-English Dictionary* gives *paḍaḍakke* and *padaḍakke* in the sense of 'a kettle-drum'. Often we have *pāliketana-pratidhakkā*.
20. Read *vallabha*.
21. Better read *bhaṭṭārakas* = *tasya*.
22. For the text and translation from here down to the word *bhaṭṭārakasya* in line 52, see *S. Ind. Ins.*, Vol. I, p. 146.
23. Read °*tsāha*.
24. The *Tuṇḍāka-vishaya* is the same as *Topḍai-maṇḍalam*, i.e. the Kāñchi region.
25. Read °*viśeshau*.
26. Better read *haste k̥itvā* (see Pāṇini 1.4.77).
27. Better read *puṅyo* = 'nivārīta
28. For *śarad. . . atishthipad*, read *sthāpita-śarad.maya-jayastambho*.
29. Read *bhaṭṭārakas* = *tasya*.
30. Better read *preśhay* = *e*°.
31. Better read °*tsara ekā*°.
32. Read °*niyam* || *uktañ* = *cha*
33. For *pha*, *la* or *laṃ* seems to have been incised originally.
34. Read °*llabhena*.

CHAPTER II

The Rāshtrakūṭas

No. 3—Paīṭhaṅ Copper-plate Inscription of Govinda III—Śaka year 716 (794 A.D.)

Paīṭhaṅ, Aurangābād District, Maharashtra
Kielhorn, *Ep. Ind.*, III, pp. 105 ff.

Language : Sanskrit.

Script : Southern Nāgarī.

Metres: V. 1 (श्लोक) अनुष्टुम्; Vv. 2-3 वसन्ततिलक; V. 4 उपजाति;
Vv. 5-6 वसन्ततिलक; V. 7 गीति; Vv. 8-9 वसन्ततिलक;
V. 10 शार्दूलविक्रीडित; Vv. 11-14 अर्या; V. 15 वसन्ततिलक;
V. 16 स्रग्धरा; V. 17 उपजाति; Vv. 23-24 वसन्ततिलक;
V. 25 अर्या; Vv. 26-27 अनुष्टुम् (श्लोक); V. 28 अर्या;
Vv. 29-32 अनुष्टुम् (श्लोक); V. 33 पुष्पिताम्रा.

Summary : In the family of the RĀSHTRAKŪṬAS, was born GOVINDA (I); from him sprang KARKARĀJA; his son was INDRA-RĀJA (II); his son was DANTIDURGA VALLABHARĀJA; his successor was Karkarāja's son KRISHNARĀJA ŚUBHATUṅGA AKĀLAVARSHA; meditating on his feet was his son GOVINDARĀJA (II) VALLABHA. His younger brother DHRUVARĀJA ousted Govinda (II) in spite of the latter being allied with the ruler of MĀLAVA and others who were again joined by the lord of Kāñchī and the GAṅGA and VEṅGĪ rulers.—Paramabhaṅgāraka Mahārājādhirāja Paramēśvara Pṛithivīvallabha PRABHŪTAVARSHA ŚRĪVALLABHA-NARENDRADEVA *alias* GOVINDARĀJA (III), the son and successor of DHĀRĀVARSHADEVA *alias* DHRUVA NIRUPAMA, being encamped near PRATISHṬHĀNA (Paīṭhaṅ, Aurangabad District, Maharashtra) and having bathed in the GODĀVARĪ, on the occasion of the SOLAR ECLIPSE on the new moon *tīthi* of the dark half of VAISĀKHA in the ŚAKA YEAR 716, granted the village of LIMBĀRĀMIKĀ, situated in the village group of SĀRĀKACHCHHĀ-TWELVE in the PRATISHṬHĀNA-BHUKTI to a group of Brāhmaṇas

for keeping up the five great sacrifices and other duties. The date corresponds to Sunday, the 4TH MAY 794 A.D., the month being *Amānta*.

TEXT¹

First Plate

1. १^२
स वो (s*) व्याद्वेघसा धाम यन्नाभि-कमलं कृतं (तम्) ।
हरश्च यस्य कान्तेंदु-कलया कमलं कृतम् ॥ 1
आसीद्दिन[ष]-³
2. त्तिमिरमुद्यत-मण्डलाप्रो
ध्वस्तिन्नयन्न[भि]मुखो रण-शर्व्वरीपु⁴ ॥
भूपः शुचिर्व्विधुरिवास्त-⁵दिग-
3. न्त-कीर्त्ति-
र्गोविन्दराज इति राजसु राज-सि[ङ्गह]:⁶ ॥ 2
दृष्ट्वा चमूमभिमुखो सुभटाट्टहासा-
मुन्ना-
4. मितं सपदि ये[न] रणेषु नित्यं (त्यम्) ।
वष्टाघरेण दधता भ्रुकुटि ललाटे
खड्गं कुलं च हृदयञ्च
5. निजं च सत्वं (त्वम्) ॥ 3
ग⁶ङ्गं करान्प्रान्मुखत[स्य]⁷ शोभा
मानो मनस्तः सममेव यस्य (i*)
मभाभवे⁸ नाम
6. निशम्य सद्य-
स्त्रयं रिपूणां विगलत्यकाण्डे ॥ 4
तस्यात्मजो जगति विश्रुत-दीर्घं-कीर्त्ति-
रार्त्ता-
7. त्ति-हारि-हरि-विक्रम-धाम-धारी ।
भूपस्त्रिविष्टप-नृपानुकृतिः कृतज्ञः
श्री-कर्कराज इति गोत्र-म-

8. गिठ्वं (ब्बं) भूव⁹ । (॥) 5
तस्य प्रभिन्न-क[र]ट-च्युत-दान-दन्ति-
दन्त-प्रहार-श्चिरोल्लिखितांस-पीठः ।
क्ष्मापः क्षि-
9. तौ क्षपित-शत्रुरभूतनूजः
सद्राष्ट्रकूट-कनकादृ¹⁰रिवेन्द्रराजः ॥ 6
तस्योपार्जित-
10. महसश्चतुरुदधि-वलय-मालिन्याः ।
भोक्ता भुवः शतक्रतु-सदृशः श्री-
11. दन्तिदुर्गराजो (S*) भूत् ॥ 7
कांचीश-केरलनराधि[प]-चोल-पांड्य-
श्रीहर्ष-वज्रट-विभेद-विधा-
12. त-दक्षं (क्षम्) ।
कर्णाटकं व(ब)लमनन्त¹¹मजेयमन्यै-
भृत्यैः कियद्भिरपि यः सहसा जिगाय ॥ 8
[सभ्रू]-¹²
13. विभंगमगृहीत-निशात-शस्त्रं-¹³
मश्रान्तमप्रतिहताजमपेत-यत्नं (त्नम्) ।
यो वल्लभं सपदि द-
14. षड-व(ब)लेन-जित्वा
राजाधि राजपरमेश्वरतामवाप ॥ 9
भ्रासेतोव्विपुलोपलावलि-लसल्लो-
15. लोस्मि-माला-जला-
वा प्रालेय-कलंकितामल-शिला-जालात्तुयारा¹⁴चलात् ।
आ पूर्वपर-
16. वारिराशि-पुलिन-प्रान्त-प्रसिद्धावध -
ध्यनेयं जगती स्व-विक्रम-व(ब)लेनैकातपत्रा¹⁵ कृता (॥*) 10
17. तस्मिन्दित्त¹⁶ प्रयाते वल्लभराजे (S*) क्षत-प्रजा-वाधः (बाधम्) (I*)
श्री-कवर्कराज-सूनुर्महोपतिः कृषत्¹⁷-

Second Plate : First Side

18. राजो (S*) भूत् ॥ 11
यस्य स्व-भुज-पराक्रम-निःशोथो¹⁸त्सादितारि-दिक्चक्रं (क्रम्) ।
कृष्णस्येवाकृष्ण-चरितं श्री-कृष्ण-¹⁹

19. राजस्य ॥ 12
शुभतुंग-तुंग-नुरग-प्रवृद्ध-रेणुधर्व-रुद्ध-रवि-किरणं (णम्) (1*)
घोष्मे (ऽ*) पि नभो निखिलं प्रावृट्का-
20. लायते स्पष्टं (ष्टम्) ॥ 13
दीनानाथ-प्रणयिषु यथेष्ट-चे [ष्ट] ममीहितमजस्रं²⁰ ।
त[त्क्ष]णमकालव-
21. पौ वर्षति सध्वान्ति-निर्वाणं (णम्) ॥ 14
गहृप्यमात्म-चुज²¹-जात-वला^{21a}चलेप-
माजौ विजित्य निथिता-²²
22. सि-लता-प्रहारः ।
पालि[ध्व]जावलि-[श]भामचिरण²³ यो हि
राजाधिराजपरमेश्वरतां तता-
23. न ॥ 15
क्रोधादुत्खात-ख[ङ्ग]-प्रसृत-रुचि-चयैर्भासमानं समन्ता-
दाजा वृद्ध-दरि-प्रकट-गज-घटा[टो]
24. प-संक्षोप-²⁴दक्षं (क्षम्) ।
शौर्ध्य-त्यबदारि²⁵-वर्गो भय-च[कि]त-वपु क्कापि^{25a} दृष्ट्वैव²⁶ सद्यो
दप्पधमातारि-चक्र-क्ष-
25. य-करमगमद्यस्य दोर्दण्ड-रूपं (पम्) । (1*) 16
पाता यश्चतुरभ्व (भ्व) राशि-रस²⁷नालंकार-भाजो भुव-
स्त्रय्याश्चा-
26. पि कृत-डिक्²⁸जामर-गुरु-प्राज्याज्य-पूजादरः ।
दाता मानभूदग्रणीर्गुणवतां यो (ऽ*) सौ श्रियो वल्ल-
27. भो
भोक्तु स्वर्ग-फलानि भूरि-तपसा स्थानं जगामामरं (रम्) ॥ 17
येन श्वेतातपत्र-प्रहृत-रवि-कर-प्रात²⁹-तापा-
28. त्मलीलं
जग्मे नासीर-धूली-धवलित-शिरसा वल्लभाय्यः सदाजौ (1*)
स श्री-गोविन्दराजो जित-जगदहित-स्त्रै-
29. ण-बंधव्य-हि]तु-
स्तस्यासीत्सूनुरेकक्षण-रण- दलिताराति-मत्तेभ- कुम्भः ॥ 18
तस्यानुजः श्री-ध्रुवराज-नामा
म-

30. हानुभावोऽप्रहत-^{29a}प्रतापः ।
 प्रसाधिताशेष³⁰-नरेन्द्र-चक्रः
 क्रमेण वा (वा) लावर्क-वपुर्ध्वं (ध्वं) भूव ॥ 19
 श्री-काञ्ची ।-
31. ति-गंग-वेगिक-युता ये मानवेशाडयः³¹
 प्राज्य[र]नानयति स्म तान्क्षितिभृतो सः³² प्रातिराज्यानपि ।
 माणिक्या-
32. भरणाच्चि³³ हेस-³⁴निचयं यस्य [प्र]पद्योपरि
 स्वं [ये]³⁵न प्रति तं तथापि न कृतं चेतो (S*) न्यथा भ्रातरं (रम्) ॥ 20
 सामाद्ये-³⁶
33. रपि वल्लभो न [हि]³⁷ यदा स(सं)धि व्यधात्तं तदा
 [चानुदन्त]-³⁸रणे विजित्य त[र]सा पश्चात्ततो भूयतः³⁹ ।
 प्राच्योदीच्य-[प]-
34. रच्यपास्य⁴⁰ च लसत्पालिध्वजैर्[भू]षि⁴¹तं
 चिह्नं⁴² परमेश्वरत्वमखिलं तेषो⁴² महनो⁴³ विभुः ॥
 जितासेष-⁴⁴ 21
35. पहीपालः⁴⁵ पु[र]द[र]⁴⁶-जिगी[ष]या(।*)
 स श्री-निरुपमां राजा हि[त्वा] मर्त्यं दिवं गतः (॥*) 22
 तस्याप्यभूद्भुवन-भा[र]-

Second Plate : Second Side

36. भृती समर्थः
 पार्योपमः पृ[थु]-स[मा]न-गुणो गुण-ज्ञः(।*)
 दुर्ध्वार-वैरि-त्तरितातुल⁴⁷-ताप-हेतु-
 [र्गोवि]न्दर[र]ज [इ]ति
37. सूनुरिन-प्रतापः ॥ 23
 यस्त्वं⁴⁸ प्रभुश्चतुर-[चा]रु[र]दार-कीर्त्त-⁴⁹
 रा[से]दिवान्निरुपमस्य पितुः सकाशात् ।
 सत्स्वप्य-
38. चेक⁵⁰-त्तनयेषु गुणातिरेका-
 न्म[र्द्धा]भिपिक्त⁵¹-नृप-सम्मतमाशु राज्यं (ज्यम्) ॥ 24
 शशधर-कर-निकर-निभं यस्य⁵² यशः

39. तुरनगाप्र-सानुस्थैः (1*)
परिगोयते (S*) नुरक्तैः⁵¹ विद्याधर-सुन्दरी-निबहैः ॥ 25
रक्षता येन निःशेषं चतुरच्य-⁵⁴
40. धि-संयुतं (तम्) ।
राज्यं धम्मणेण लोकानां कृता तुष्टिः परा हृदि (11*) 26
अ[यमा]रा⁵⁵[त्त्रि]यो लोका[न्यानद्र]क्ष[ी]त्समा[भितः] (1*)
41. न ते या[चित]⁵⁶वन्तो (S*) न्यं भूभृतं धन-तृष्णया । (11) 27
तेन⁵⁷ दगनिल-विद्युच्चंचलम[व]लोक्य जा⁵⁸वितमसारं (रम्) ।
[क्षि*]-
42. ति-नान⁵⁹-परम-पुण्यः प्रवर्तितो ब्र(ब्र)ह्मदायो (S*) यं-
(यम्) ॥ 28
स च परमभट्टारक-महाराजाधिराज-परमेश्वर-[श्री]-
43. मद्धाराव[त्स]⁶⁰देव-पादानुध्यात-परमभट्टारक -महाराजा-
धिराज-परमेश्वर-पृथिवीवल्लभ-प्रभूतवर्ष-श्री-
44. वल्लभनरेन्द्रदेवः कुशली सव्वनिव यथासंव(ब)ध्यमानकान्नाष्ट्रपति-
विषयपति-ग्रामकृटा-
45. युक्त-नियुक्तकारिक-महत्तरादीन्समनुदशंयत्यस्तु वः संविदितं
यथा श्रीमत्प्रति-
46. ष्ठान-[व(ब)]हिः-समावासित-जयसु[र]ि⁶¹दारावस्थितेन मया माता-
पित्रोरात्मनश्चैहिकामुष्मिक-
47. पु[ण्या]य⁶² [अ]विल[वा]⁶³[रेश]-वास्तव्य-वत्स-सगोत्र-वाजि-⁶⁴स-
ब्र(ब्र)ह्मचारि-[म]⁶⁵पादित्य-पूत⁶⁶-पितामह[ह]व⁶⁷ (1*)
48. [प्यव्या*]⁶⁸[भद्र]-वास्तव्य-[व]त्स-सगोत्र-वाजिस ..⁶⁹सत्र(ब्र)ह्मचारि-
रिषि⁷⁰-पुत्र-भृटिक्रम⁷¹ । तथा श्री-प्रतिष्ठान-[वा]स्त-
49. व्य-ततैविद्य⁷²-सामान्य-पाराशर-सगोत्र-वहूच⁷³-भ⁷⁴ब्रह्म[चा]रि- जेज्जट-
पुत्र-[रा]जट(:*) (1*) तिथा⁷⁵ [ज]⁷⁶कलि-वास्त-
50. ⁷⁷[व्य-तच्चानुविद्य]-सामान्य-वशिष्ठ-सगोत्र-व(ब)ह्वृच-सत्र(ब्र) -
ह्मच.रि-[चा]⁷⁷अष्ट-पुत्र-[वा] · । [तथा] · [वा]-
51. [स्त]व्य- [संतेह]-⁷⁸[स]गोत्र-व(ब)ह्वृच-सत्र(ब्र)ह्मच(1*) रि-[रा]हुल्ल-
पुत्र-वामदे[व](:*) । तथा...वास्तव्य-तत्त्रैविद्य-
52. [सामान्य]-[हारीत]-सगोत्र-[तैत्तिरीय]-सत्र(ब्र)ह्मचारि ... पुत्र ...
कुमार(:*) । तथा [क]-
- 53.⁷⁹ [च्छोरज-वास्तव्य-काश्यप-सगोत्र-माध्यन्दिन-सत्र(ब्र)]-

Third Plate

54. [ह्र⁸⁰चारि]-चतुर्थं एतेभ्यो⁸¹ व्रा(ञ्जा)ह्यणेभ्यः श्री-प्रतिष्ठान-
भुक्त्यन्तर्गत-[सारा]-⁸²
55. कच्छ-द्वादश-ग्रामाभ्यन्तरे लिम्बा(म्बा)रामिका-ग्रामो यस्याघाटनानि
र्व्वतः समतीर्थक-ग्रा-
56. [म]: (1*) दक्षिणतः⁸³ गोदावरी-नदी (1*) [अ]परतः⁸⁴ व्र(ञ्ज)ह्य[पु]री
(1*) उत्तरतः⁸⁵ [धोन]-ग्राम-ह[ल] (लम्) । एवमेतच्चतुराघाट-
57. नोपलच्छितो⁸⁶ ग्रामः सोद्रंगः स-परिकरः⁸⁷ स-दशापराधः स-भूतपा(वा)त-
प्रत्यायः सोत्पद्यमा-
58. न-रिण्टिकः^{87a} स-धान्य-हिरण्यादेयो (S*) च्चाट⁸⁸-भट-प्रवेश्यः⁸⁹ सट्वं-
राजकीयानामहस्त-प्रक्ष⁹⁰पणीय
59. ग्रा-चन्द्रावर्काणव-क्षिति-सरित्पर्व्वत-सम-कीलानः⁹¹ पुत्र-पौत्रान्वय-
क्रमोपभोग्यः पूर्व्वप्रत्त-दे[व]-
60. व्र(ञ्ज)ह्य-दाय-रहितो (S*) भ्यन्तर-सिद्ध्या [भू]मिच्छिद्र-न्यायेन
शकनृप-कालातीत-संवत्सर-स⁹²तेषु सप्तभु⁹³ जे-⁹⁴
61. डशोत्तरेषु वैशाख-व (व)हुलामावास्या (या*) मादित्य-ग्रहण-पर्व्वणि व-
(व)लि-चरु-वैश्य⁹⁵देवाग्निहा⁹⁶त्राति-
62. [थि]-पद⁹⁷-महायज्ञादि-क्रियोस्सर्पणा[थ⁹⁸] गोदाटप्यां⁹⁹ स्त्रात्वा-
[द्यो]दकासिसर्गण¹⁰⁰ प्रतिपादितो¹⁰¹ य-
63. तो (S*) स्यो[चि]तया व्र(ञ्ज)ह्यद (दा*) य-स्थित्या [भू]जतो भोजयतः
कृषतः¹⁰² कर्षयतः प्रतिदिशता¹⁰³ वा न कैश्चि-
64. दन्यापि¹⁰⁴ परिप[य]ना कार्या (1*) तथागामि-भद्र-नृपतिभि-
रस्मद्वंशैर्व्वर्वा¹⁰⁵ नन्यैर्व्वर्वा सामान्यं भूपि-¹⁰⁶
65. [दा]न-फलमवत्य¹⁰⁷ विद्युल्लोलान्यनित्यैश्वर्यानि¹⁰⁸ तृणाग्र-लग्न-जलविन्दु-
चंचलं च जीवितमाकलय्य
66. स्व-दाय-निर्व्वशेषो (S*) यमस्मद्दाया¹⁰⁹ नुमन्तव्यः प्रतिपालं¹¹⁰ तव्यश्च
(1*) यश्चाज्ञान-तिमिर-प[ट]ला-
67. वृतमतिराच्छिद्यादा (f*) च्छद्यमानकं वानु[मो]दतः¹¹¹ स पंचमि-
र्महापातकोः¹¹² सोपपातकैश्च¹¹³ संयुक्तः[:]
68. स्यादित्युक्तं¹¹⁴ (च*) भगनता¹¹⁵ [वे]दच्यासन¹¹⁶ व्यासेन ॥
षण्ति¹¹⁷ वर्ष-स[ह]स्राणि स्वर्गं तिष्ठति भूमिदः (1*)
आच्छेत्ता

correction is meant. But the correction is instead of *shṇa*, *ḍaksha* or *ḍuksha*. The mistakes in the record seem to show that the writing of the officer who drafted the record was not intelligible to the engraver. Cf. the Varanasi plate of Karṇa (Bk. II, No. 28).

18. Read ° *śesho*°.
19. Read *Kṛishṇa*°.
20. Read *samihitam* = *ajasram*.
21. Read *bhujā*.
- 21a. Read *bal-āvalepa*.
22. Read *nisit-ā*.
23. Read ° *m* = *achireṇa*.
24. Read *samkshepa*.
25. Read *tyakt-āri*.
- 25a. Read *kv* = *āpi*.
26. Read *dṛishṭv* = *aiva*.
27. Read *raśan-ā*°.
28. Read *dvij-ā*°.
29. Read *vrāta*°.
- 29a. Read ° *prahata*.
30. Read ° *śeśa*.
31. Read ° *dayaḥ*.
32. Read *yaḥ*.
33. Read ° *bharaṇi*.
34. Read *hema*.
35. The *akshara ye* is not distinct.
36. Read *sām-ādyai*°.
37. *Hi* is doubtful.
38. Kielhorn's transcript has [*Bhrā ?*] *turdda[ita]*.
39. Read *bhūyasah*.
40. Kielhorn tentatively suggests the correction ° *parān* = *vyapārya*°.
41. *Bhū* is doubtful.
42. Read *lebhe*.
43. Kielhorn tentatively suggests the correction *mahindro*.
44. Read *śeśa*.
45. Read *mahī*.
46. The letter *ra* in both places looks like *va* in the original.
47. Read *vanitā*°.
48. Read *yaś* = *cha*.
49. Read *kirtte*°.
50. Read ° *neka*.
51. Read ° *shikta*.
52. Read *yasya*.
53. Read ° *raktair* = *vvi*°.
54. Read ° *r* = *ambudhi*.

55. The *aksharas* in brackets are indistinct and doubtful.
56. *Chita* is doubtful.
57. Read *ten=edam=a°*.
58. Read *jivita°*.
59. Read *dāna*.
60. Read °*varshadeva*.
61. Read *jayaskandhāvār-āvasthi°*.
62. The *akṣara nyā* is not clear.
63. *Vā* is doubtful.
64. Possibly *Vājasaneyi*.
65. Possibly *Bhavāditya*
66. Read *putra*.
67. Read *Pitāmahadevaḥ*.
68. Read *tathā*.
69. Possibly *Vājasaneyi*.
70. Read *Rishi°*.
71. Possibly *Trivikramaḥ*.
72. Read *tat-traividya°*.
73. Read *bahuricha*.
74. Read *sabrahma°*.
75. Read *tathā*.
76. As Kielhorn suggests, *ja* may be read *ta*; but the name is after all very doubtful.
77. Lines 50-53 are carelessly engraved, and the reading in many places is conjectural.
- 77a. *Chā* is doubtful.
78. *Saitēha* is doubtful.
79. This line begins in the original under *ri* of *taittirīya* of the preceding line; but there are some indistinct marks before *chuhau*.
80. After this and before *etebhyo* some 10 or 12 *aksharas* are effaced and, in their place, the word *chatvrbhya* has been engraved in large letters.
81. Kielhorn thinks that *etebhyaḥ saptabhyo* was originally engraved but the second word was effaced.
82. *Sārā* is doubtful.
83. Better read °*nato*.
84. Better read °*rato*.
85. Better read °*vato*; but *Dhona°* is doubtful.
86. Read °*lakshito*.
87. We generally have *s-oparikara* for which it may be a mistake.
- 87a. Read *vishṭīkaḥ*.
88. Read *chāḥa*.
89. *Prā* was originally engraved.
90. Read *prakshepaṇīya*.
91. Read *sama-kālīnaḥ*.
92. Read *śateshu*.
93. Read *saptasu*.

94. Read *shoḍaṣo*.
95. Read *vaiśva*°.
96. Read °*hoṭr-ā*°.
97. Read *pañcha*.
98. Read *kriy-otsarppaṅ-ārtham*.
99. Read *Godāvaryām*.
100. Read °*dak-ātisa*°.
101. Better read °*pāditaḥ*!
102. Correctly, *eshām*.....*bhūñjatām bhojyatām karshatām karshayatām pratidīsatām*.
103. Evidently °*dīśato* was intended; but it is a mistake for *dīśatām*.
104. Read °*d=alp=āpi*.
105. Read °*d-vamśyair=vv=ānyair||vā*°.
106. Read *bhūmi*.
107. Read °*m=avetya*.
108. Read °*svaryāni*.
109. Read °*d-dāyo='numa*°.
110. Read °*pālayitavyaś=cha*.
111. Read °*numodeta*.
112. Read °*pātakaiḥ*.
113. Read *pātakair=upapātakaiś=cha* or *pātakaiḥ s-opapātakaiḥ*.
114. Better read *syād=iti=uktām*.
115. Read *bhagavatā*.
116. Read °*vyāsena*.
117. Read *Shashṭīm*.
118. Read *ch=ānumantā*.
119. Read *vaset*.
120. Read °*ṭavīshv=ato*°.
121. The space for *dāyam* remains blank in the original. Possibly the engraver could not read the *aksharas*.
122. Read *bhuktā*.
123. Read *bhūmis=tasya*.
124. The space for *phalam* is blank in the original.
125. Read *para-dattām*.
126. Read *narādhīpa*.
127. Read *mahīnatām*.
128. Read *dānāch=chhre*°.
129. Read *iti*.
130. Read *kamala*.
131. The space for the first four *aksharas* is blank in the original.
132. Read *sriyam=anu*°.
133. Read *manushya*.
134. Read *ati*.
135. Read °*r=ātmaninair=nna*.
136. Read *purushaiḥ*.

137. Read *para*.
- 137a. The space for the first three *aksharas* is vacant.
138. Read *parameśvara*.
- 138a. Possibly Śrī-Ṛshikeśa or a name like that was intended. Read *dūtakaḥ*.
139. Read °*r-ājñayā*.
- 139a. Possibly Śrī-*Kṛishṇen=eti*.
140. From below *dū* of *dūtakaḥ* in l. 73 and upto below *śva* of *parameśvara*, some 10 or 11 letters are faintly traceable. Kielhorn thinks that they are those that were omitted at the beginning of ll. 70-73.

No. 4—Pāṭan (Nesarikā) Copper-plate Inscription of
Govinda III, Śaka year 727 (805 A.D.)

Pāṭan, North Satara District, Maharashtra.

G.H. Khare, *Sour. Med. Hist. Dec.*, I, pp. 15ff.; P. L. Gupta, *Ep. Ind.*, XXXIV, pp. 123 ff.; D. C. Sircar, *ibid.*, pp. 137 ff.

Language : Sanskrit.

Script : Southern Nāgarī.

Metres : Verses 1, 21-24, 27-29, 31 अनुष्टुप् (श्लोक);
Verses 2, 6, 9 वसन्ततिलक; Verses 3, 5-8, 10-20 शार्दूल-
विक्रीडित; Verse 26 आर्या; Verse 30 इन्द्रवज्रा; Verse 32
पुष्पिताग्रा.

Summary : *Paramabhaṭṭāraka Mahārājādhirāja Parameśvara* PRA-
BHŪTAVARSHA ŚRĪVALLABHANARENDRA GOVINDA (III) was at first
appointed *Yuvarāja* and invested with the *kaṇṭhikā* by his father
DHĀRĀVARSHA (Dhruva). Then, becoming king, he subdued
twelve rulers who had combined against him. The GAṄGA,
VEṄGĪ, MĀLAVA, VINDHYA, PALLAVA and GURJARA kings
surrendered to him. He took away the following insignia of his
enemies: (1) the fish from the PĀṆḍYA king; (2) the bull from
the PALLAVA king; (3) the tiger from the CHOLA king; (4)
the elephant from the GAṄGA king; (5) the bow from the
KERALA king; (6-8) the boar from the ANDHRA, CHĀLUKYA and
MAURYA kings; (9) a *phalaka* bearing the figures of the *pratipad*
or kettle drum and the *hārya* or snake from the GURJARA king;
(10) the bull from the PALLAVA king, (11-13) the *nāmaka*
(banner bearing the king's name) from the KOSALA, AVANTI
and SĪMHALA kings; and (14) the celebrated goddess TĀRĀ
(i.e. her representation on the banner) from DHARMA
(Dharmapāla), the king of VAṄGĀLA.—From the camp at
SŪGŪṬŪRU on the occasion of *saṅkrānti* on the 13TH DAY of the
DARK HALF of the month of PAUSHA in the Cyclic year
TĀRAṆA and the expired ŚAKA YEAR 727, Govinda granted the

village of NESARIKĀ to ŚIVANĀGA-BHAṬṬA at the instance of NĀGAHASTIRĀJA of the BRĪHACHCHHINDA family of the PHANĪNDRA race. The donee was allowed to enjoy *udraṅga*, [*u*]parikara, *daṇḍa-daśāprādha*, *bhūt-ṣpāṭṭa-pratyāya*, *utpadyamāna-visṣṭi*, *dhānya* and *hiranya*. The gift land was made *a-chāṭa-bhaṭa-prāveśya* and *sarva-rājakīyānām*—*ahasta-kshēpaṇīya*. The record was written by ARUNĀDITYA, son of Vatsarāja. The *Dūtaka* was DEVAIYA-RĀṆAKA.—The DATE of the record is Monday, the 22ND DECEMBER, 805 A.D., falling in the southern cyclic year named Tāraṇa corresponding to the expired Śaka year 726.

TEXT¹

First Side

1. १^० स [वोऽव्याद्वे]घसा धाम यन्नाभि-कम[लं] कृतं(तम्) (1*)
हरश्च यस्य काते दु-कलया कमलंकृतं(तम्) ॥ 1
भूपो (S*) भवद्व (द्व) हदुरस्थल-रा-
2. जमान-
श्री-कौस्तुभायत-करंरुपगूढ-कण्ठ (: 1*)
सत्यं(त्या) न्वितो विपुल-चक्र-विनिर्जितारि-
चक्रो (S) प्यकृष्ण-चरितो भुवि कृष्ण-
3. राज (: 11*) 2
पक्षच्छेद-भयाशु (श्रि)ताखिल-महामूभूत्कुल-भ्राजिता (द*)
दुल्लंघ्यादपरंरनेकविमलं(ल)-भ्राजिष्णु-रत्नान्वितात् (1*)
4. यश्चालुक्य-कुलादनूनविद्व (बु) ध-द्राताश्रयो वारिधे-
ल्लंक्ष्मीन्म (म्) दरवत्सलीलमचिरादाकृष्टव [ग]न्वल्लभः ॥ 3
तस्याभू-
5. सनयः प्रताप-विसरैराक्रांत-दिग्मण्डला (ल)-
श्चण्डांशो[:] सदृशो (S*) प्यचण्ड-करता-प्रह्लादित-क्षमातलः (1*)
धीरो धैर्य-धनो विपक्ष-वनि-
6. ता-ववत्रांवु (बु) ज-श्री-हरो
हारीकृत्य यशो यदीयमनिशं दिग्नाजि (धि) काभिर्धृतं(तम्) ॥ 4
ये (ज्ये) ष्ठील (ल्लं) धन-या (जा) तयाप्यमलया लक्ष्म्या

7. समेतो (ऽ*)पि स-
न्ये (न्योऽ)भून्निर्मल-मण्डल-स्थिति-युतो दोषाकरो न क्वचित् (1*)
कर्णाध-स्थित-दान-संतति-भूतो यस्यान्य-दानाधिकं
दा-
8. न (नं) वीक्ष्य सु-लजि (ज्जि)ता इव दिसं (शां) प्राप्ते स्थिता दिग्गजा-
[ः] (11*) 5
अन्यैर्न जातु विजितं गुरु-शक्ति-सार-
माक्रांत-भूतलमनन्य-सम [I]-
9. न-मानं (नम्) (1*)
येनेह व (ब)ध (द्ध)मवलोक्य चिराय गंगं
दूरं स्व-निग्रह-भियेव कलि प्रयातः ॥ 6
एकत्रात्म-व (ब)लेन वा-
10. रिनिधिनाप्यन्यत्र रुध्वा (द्ध्वा) घनं
निष्कृष्टासि-भटोघ (द्ध)तेन विहरा (र)द्राहातिभोमेन च (1*)
मातंगान्मद-व[I]-
11. रि-निर्झरमुच प्राप्यानतात्पल्लवा-
त्तच्चित्रं मद-लेशमप्यनुदिन (नं) य (:*) स्पृष्टवान (न्न) क्वचित् ॥
हेला-श्वी (स्वी)कृत-गौ-
12. ड- (रा*)ज्य-कमला-मलं (त्तं) प्रवेस्या (श्या)चिरात् (राद्)
दुम्मार्गं मरु-मध्यमप्रतिव (व)लैर्यो वत्सराजं व (ब)लैः (1*)
गौडीयं शरदी (दि)दु-पाद-धवल-च्छत्र-द्ध-
13. यं केवलं
तस्माना (न्ना)हृत (त्तं) तद्यशो (ऽ*)पि ककुमां प्राप्ते स्थिता (त्तं)
तत्क्षणा (त् ॥*) 8
लब्ध (ब्ध)-प्रतिष्ठमचिराय कलि [शु] (सु)दूर-
मु[त्सार्]य सुध (शुद्ध) -चरितर्ध-
14. रणीतलस्य (1*)
कृत्वा पुन कृतयुग-श्रृ (श्रि)यमप्यशेषं
चित्रं कथं निरुपमः कलिवल (ल्ल)भो (ऽ*)भूत् (11*) 9
प्राभूधे (द्धे)र्यवतस्ततो निरुपमा-

15. दिदु(न्दु)यथा वारिघे(:*)
शुधा(द्धा)त्मा परमेश्वरो (न्त-शिर:*)-संसक्त-पाद(:*) सुतः (।*)
पद्मानंदकरः प्रताप-सहितो नित्योदयस्तोन (न्)ते-
—पूर्वद्वैरि-
16. व भानुमानभिमतो गोविन्दराज(:*) सतां(ताम् ॥) 10
यस्मिन्सर्व्व-गुणाश्रये क्षितिपतौ श्री-राष्ट्रकूटान्वयो
या(जा)ते यादव-
17. वां(वं)शवं(वन्) मघु [रिपावा]सीदलंघयः—परै(:*)
दृष्टाशावधय × कृता(:*) शु(सु)-
सदृशा दानेन येनोध(द्ध) [ता]
मुक्ताहा[र]-विभूषि[ता]

18. [स्फु टमिति प्रत्यथिनो]प्यथि (थि)नां(नाम्) ॥ 11
यस्याकारममानुषं त्रिभुवन-ध्याप[त्ति-र]क्षोचितं
कृष्णस्येव निरीक्ष्य यच्छति पि[त]-
19. [यैकाधिपत्यं भुवः ।]
[श्रास्तां ता]त तवै[तद]प्रतिहता दत्ता त्वया कष्टिका
कि[न्नाज्ञे]व मया धृतेति पितरं यु[क्त] व[चो]

Second Plate : First Side

20. यो(ऽ*)भ्यघा[त्] (॥*) 12
तस्मिन् स्वर्ग-विभूषणाय जनके याते यशः-से (शे)षत[र]-
मेकीभूय समुद्यतान्वसुमती-संहारमाधिच्छ (त्स)या (।*)
विच्छ[ायान्]
21. सहसा व्यघत[त्त] नृपति(ती)नेको(ऽ*)पि यो द्वादश
ख्यातानप्यधिक-प्रताप-विसरं(:*) संवत्तंको(ऽ*)वर्कानिव (॥*) 13
येनात्यंत-दयालु[नाथ]
22. निगड-क्लेशादपास्यायतां(तात्)
स्वं देशं गमितो(ऽ*)पि दर्प-विसराद्य—प्र[र]तिकू-
त्ये स्थितः(।*)
यावन्न भ्रकु[टी] ललाट-फलके

23. नित्योदयसो (स्सो) न्न्ते-
विक्षेपेण विजित्य तावदचिराद्बद्ध (द्बद्धः) स गंग (ः*) पुन्नः (नः ॥) 14
संधायामु (शु) सि (शि) लीमुखां (खान्) स्व-समयाद्वा (द्वा) णा-
24. सनस्योपरि
प्राप्तं वद्धित-व (बं) धुजीव-विभवं पद्याभिवृष्ट्या (द्ध्या) न्वितं-
(तम्) (1*)
सं (सन्) नक्षत्रमृदोक्ष्य यं स (श) रदृतुं पर्जन्यवद्गूर्जरो
न-
25. ष्ट (ः*) क्वापि भयात् (त्त) था न समरं स्वप्ने (ऽ*) पि पस्ये-
(श्ये) द्यथा (॥*) 15
यत्पादानति-मात्रकैक-शरणामालोक्य लक्ष्मी (क्ष्मीं) निजां
दूरान्मा-
26. लव-नायको नयपरो यं प्राणमत्प्राञ्जलिः (1*)
को विद्वां (द्वां) व (ब) लिनो (ना) सहात्प- [बल] कः स्पर्धा (र्द्धां)
विघते (त्ते) परां
नीतेस्तधि (द्धि) फलं य-
27. दात्म-परयोराधिक्य-संवेदनं-
(नम् ॥) 16
विद्ध्यद्दे × कटके निवि [ष्ट-कटकं श्रुत्वा चरै] यो निजैः
स्वं देसं (शं) समुपागतं ध्रुवमिव ज्ञात्वा भि^२
28. भिया प्रेरितः (1*)
माराशर्व्वं-महीपति [द्भु तम] गादप्राप्तपूर्व्वं [प] रं-
य (यं) स्पेच्छामनुकूलया (यन्) कुलधनै पा-
29. दौ प्रणामैरपि (॥*) 17
नीत्वा श्रीभवने घनाघन-घन-ध्याप्तां व (ब) रां प्रावृषं
तस्मादागतवं (वान्) सम (*) नि (ज*) -व (ब) ले (लं)-
30. रातुं गभद्रा-न्तटा (टम्) (1*)
तत्रस्थ (ः*) स्वकर-स्थितामपि पुनन्नि (न्नि) स्थे (श्शे) षमाकृष्टवां (वान्)
विक्षेपैरपि चित्रमानति (त्त) -रिपु-
31. यः (यंः) पल्लवानां श्रियां (यम् ॥) 18
लेखाहार-मुखोदिताघ (द्धं) -वचसा यत्रैत्य वेंगीश्वरो
नित्यं किंकरवद्ब्यधादविरतं क-

32. मर्म श्व(स्व)-शर्मन्च्छया (।*)
वाह्याली-वृतिरस्य येन रचिता व्योमात्र-लग्ना रुचः(चा)
रात्रौ मौक्तिक-मालिकामिव घृता मूर्ध-
33. स्थ-तारागणं (: ॥*) 19
संत्रासात्पर-चक्र-राजकमगात(त्) त्पूवर्ष-सेवा-विधि-
व्याव(ब)घा(द्ध)ञ्जलि-शोभितेन स(श)रणं मूर्धना
34. यवंह(ह्लि)-द्वयं(यम्) (।*)
यद्यद(द्)त(त्)-पराध्य(द्धं)य-भूषण-गणैर्नालिकृतं तत(त्) था
मा भ्रंशो(षी)रि(ति*) सत्य-पालित-यशः-स्थित्या यथा
35. तद्विगरा (॥*) 20
पाण्ड्यदेशाधिपान्मत्स्यं वृषभं पल्लवेश्वरा(त् ।*)
च्चो(चो)लाद्द्रयाघ्नं गजं गंगाच्चाप-र्याष्टि च केरला(त् ॥*) 21
ग्रंघ्र-
36. चालुक्य-मौर्येभ्यो वा(व)[रा]हं गूर्यं(र्ज)रेश्वरा(त् ।*)
त्फ(फ)लक(कं)प्र(प्रा)तिप(द्*)घार्यं वृषभं पल्लवेश्वरा(त् ॥*) 22
क्को(को)सलावति-नाथा-
37. भ्यं(भ्यां)सि(सि)हलादपि नाम[कं](कम् ।*)
तारा(रां)भगवति(तीं)ख्यातां धर्माद्विगाल-भूमिपात् ॥ 23
इध्य(त्य)मेतान्यथान्यानि चिह्नान्यादाय
38. भूमजां(जाम्) (।*)
गरुडांकां(को)जगतु(त्तुं)गो व्यधत्(त्त)सकलं जगत् (॥*) 24
यश्चञ्चच(च्च)तुरुद्(द्)रासि(शि)-रस(श)नां निष्कृ-
ष्ट-खड्ग(ः*)
- Second Plate : Second Side*
39. स्फुर-
यति(त्यति?)³भार्गुरितेन दक्षिण-भुजाञ्चिह्नानि तैस्तैर्धृतं
स्वस्यैकं भुवने व्यधत्त गर(रु)डं श्रीवल(ल्ल)भः
40. श्रीमुखं(खम्) ॥ 25
तेनेदमनिल-विद्युच्च(च्च)ञ्चलमवलोक्य जीवितमसारं(रम्) (।*)
क्षिति-दान-परम-पुण्यं प्रव-
41. त्तितो द्र(द्र)ह्यवायो(ऽ*)यं(यम्) ॥ 26
स च परमभटा(ट्टा)रक-महाराजाधिराज-परमेश्वर-
श्रीम(द्*)घारावर्षदे-

42. व-पादानुष्यात-परमभटा (ट्टा) रक-महाराजाधिराजः
परमे (श्वर-पृथ्वीवल्लभ*)-श्री-गोविन्दराजः श्रीमत्प्रभूतवर्ष-
43. श्री-श्रीवल (ल्ल) भ-ने (न) रे (रें) द्वदेव (:*) कुशली सर्व्वनिव
यथासंब (ब) ध्यमानकां (कान्) राष्ट्रपति-विषयपति-ग्रामकूटा-
44. युक्तका (क) -नियुक्तकाधिकारिक-महत्तरादी (न्*) समादिशत्यस्तु
व (:*) संचिदितं यथा श्री-शूगुटूरु-समा-
45. वासितेन मया मातापित्रोरात्मनश्चैहिकामुष्मिक-
पुं (पु) ष्य-यशोभिवृध (द्ध) ये फर्णाद (द्र) -वां (वं) शांव-
(ब) र-वि-
46. राजितादित्य-श्रीरिपुसेव्य-वृ (वृ) हृच्छंद-तिलकुल-
केन (कुल-तिलकेन) श्री-नागहस्तिराज्ञा (जेन) विज्ञप्तेन स-
47. ता इक्षु-ग्राम-वास्तव्या (व्य) -त्रैविद्यसामान्य अं (आं) गि-
रस-वा (बा) हृस्पत्य-भारद्वाज- (प्रवर-भारद्वाज-*) सगोत्र-
48. तैति (त्ति) रि (री) य-सत्र (त्र) ह्यचारि-मारिदास-चतु-
व्वेद-पौत्राय परिवच्छर-चतुव्वेद-पुत्राय शिवनागभटा (ट्टा)-
49. य चन्दगडे-विषयांतर्गतो नेसरिकाभिधानो ग्रामः तस्य चाघा
टनानि पूर्व्वत (:*) तारानदी-
50. संगम-[क. जव. का]-दक्षिणेण निट्टुरग्रामः हेमगिरि-पश्चिम-दर्व्वण-
ग्रामत[:] प्रपाः उत्तर (तः*) क्रि (कृ)-
51. षण्गिरि (रि) ब्रा (ब्रा) ह्यणस्य मे (ने) सरिका-
ग्रामश्चाघटनान्यभिली (लि) ह्यंते शो (सो) द्रं-
52. ग-सपरी (रि) करः स-दण्ड-दशापराधः स-भूतोपात (त्त) -प्रत्यायः
शो (सो) त्पद्यमान-विष्टिक (:*) स-
53. धान्य-हिरं (र) न्या (प्या) देय (:*) अ-चाट-भट-प्रावेश्य (:*)
सर्व्व-राजकीयानामहस्त-क्षेपणीय आ-
54. चंद्रावर्काण्णव-क्षिति-सरित्पर्व्वत-समकालीन (:*) पुत्र-पौत्रान्वय-क्रमो-
पभोग्यः

Third Plate : First Side

55. पूर्व्व-प्रत्त-देव-ब्रा (ब्र) ह्य-दाय-रहितमभ्यंतर-सिध्या (द्ध्या) भूमि-
च्छिद्र-न्यायेन श (क*) -नृप-काला-

56. तीत- संवत्सर-स(श)तेषु सप्तषु(सु) सप्ता(प्त)वि(श)-
त्यधिकेषु तारणाभिधान-संवत्सरे षोष(षा)-
57. सित-त्रयोदस्यां(श्यां) कृष्णपक्ष-सं[क्रां]ती(ति)-महापर्वणि व(ब)-
लि-चरु-चैश्वदेवाग्निहोत्रातिथि-प-
58. ङ्च-महायज्ञ-कृ(क्रि)योत्ससर्प्यणार्थं स्नात्वाद्योदकातिसर्गेण प्रति-
पादितो यतो(ऽ*)स्थोचित-
59. या प्रदाय-स्थित्या भू(भु)ञ्जतो भोजयतः कृषतः(कर्षतः) कर्षयतः
प्रतिदिशतो वा न कैश्चिदल्पापि
60. परिपंथना कार्या (॥*) तथागामि-भद्र-नृपतिभिरस्मद्वंशैरन्यैर्व्वि
सामाष्यं(न्यं) भू-
61. मि-दान-फलमवेत्य विद्युलो(ल्लो)लान्यनित्यैश्वर्याणि तृणाग्र- लग्न-
जल-विन्दु-
62. चञ्चलञ्च जीवितमाकलय्य स्व-दाय-निर्व्विशेषो(ऽ*)यमस्मदा-
(द्दा)यो(ऽ*)नुमंतव्य(ः*) प्र-
63. तिपालयितव्यश्च (१*) यश्चाज्ञान-तिमिर-पटलावृत-मतिराच्छि(च्छि)-
द्यादाच्छिद्यमानकं वानुमोदेत स प-
64. ङ्चभिर्महापातकैश्चोपपातकैश्च संयुक्त(ः*) स्यादित्युक्तञ्च
भगवता [वे]दव्यासेन व्यासेन (१*)
ष-
65. ष्टि-वर्ष-सहस्रा(णि*) स्वर्गे तिष्ठति भूमिद(ः १*)
आच्छेता(त्ता) चानुमंता च तान्येव नरके वसेत् (॥*) 27
विन्ध्याटवीश्व(व)तोया-
66. सु शुष्क-कोटर-वासिन(ः १*)
कृष्णाहयो हि जायंते भूमि-दानं हरंति ये (॥*) 28
व(ब)हुभिर्व्वसुधा भुक्ता राजभि(ः*) सग-
67. रादिभि(ः १*)
यस्य यस्य यदा भूमिस्तस्य तस्य यदा फलं(लम् ॥) 29
यानीह दत्ता(त्ता)नि पुरा नरेंद्र-
दानानि धर्मा-
68. र्थ-यशस्कराणि (१*)
निर्माल्यवान्त-प्रतिमानि तानि
को नाम साधु(ः*) पु(न*)राददीत (॥*) 30
स्व-दत्ता(त्तां) पर-दत्तां(त्तां)वा य-

69. त्नाद्रक्ष नराधिप (1*)
 महौ महिमता (*) श्रेष्ठ दा(ना*)श्रे(च्छे)यो(5*) नुपालनं-
 (नम् ॥) 31
 इति कमल-दलं(लां)वु(बु)-विदु-लो[लां]
Third Plate : Second Side
70. श्री(श्रि)यमनुचि(चि)त्य मनुष्य-जीवितञ्च (1*)
 अतिविमल-(म*)नोभि
71. रात्मनीने-
 न्हि पुरुषं [प]र-कीर्त्तयो वि[लो]य्या(: ॥*) 32
 श्री-
72. विषय-पते(:*) पञ्च सहश्रा(स्रा)णि प्रतिवरिषं(षं) देयानि (1*)
73. श्री-देवेय-राणक(को) दूतकं(कः।) लिखितं श्री-वत्सराज-सु(सू)-
74. नुना श्री-अरुणादित्येन ॥

1. From the illustration in *Ep. Ind.*, XXXIV. The record has sometimes been called 'Nesarikā Grant' after the name of the gift village.

2. The *akshara* is redundant.
3. There is a mistake and an omission of 19 syllables here.
4. *Sandhi* has not been observed here.

No. 5—Sanjān Copper-plate Inscription of
Amoghavarsha I, Śaka year 973 (871 A.D.)

Sanjān, Thānā Dist., Maharashtra.

S. R. Bhandarkar, *J.B.B.R.A.S.*, XXII, pp. 116 ff.; D. R. Bhandarkar, *Ep. Ind.*, XVIII, pp. 243ff.

Language : Sanskrit.

Script : Southern Nāgarī.

Metres: V.1 अनुष्टुम् (श्लोक); Vv. 26 वंशस्थविल; V.7 अनुष्टुम् (श्लोक); V.8 वंशस्थविल; V.9 अनुष्टुम् (श्लोक); Vv.10-11 वंशस्थविल; V.12 अनुष्टुम् (श्लोक); V.13 वसन्ततिलक; V.14 अनुष्टुम् (श्लोक); Vv.15-17 ऋग्धरा; V.18 पुष्पिताग्रा; V.19 ऋग्धरा; V.20 मालिनी; V.21 शार्दूलविक्रीडित; V.22 पृथ्वी; V.23 मत्तेभविक्रीडित; V.24 पृथ्वी; V.25 शालिनी; Vv.26-30 अनुष्टुम् (श्लोक); Vv.31-32 शार्दूलविक्रीडित; V.33 मालिनी; V.34 शार्दूलविक्रीडित; Vv.35-37 ऋग्धरा; V.38 शार्दूलविक्रीडित; V.39 मत्तेभविक्रीडित; Vv.40-41 मालिनी; Vv.42-48 शार्दूलविक्रीडित; V.49 मालिनी; V.50 अनुष्टुम् (श्लोक); Vv.51-52 शालिनी; V.53 आर्या; Vv. 54-55 अनुष्टुम् (श्लोक); V.56 इन्द्रवज्रा; Vv. 57-58 अनुष्टुम् (श्लोक); V.59 पुष्पिताग्रा.

Summary : In the lineage of Yadu (i.e. the Rāshtrakūṭa dynasty) was born PRICHCHHAKARĀJA. His son was GOVINDA. To him was born KARKARĀṬ. His son INDRARĀJA, who married, according to the *rākshasa* form of marriage at the time of the battle of Khetaka, the daughter of the CHĀLUKYA king. His son DANTIDURGA humbled the circle of proud kings from the HIMĀLAYAS TO THE SETU and made the GURJARA Lord and others the door-keepers when, at UJJAYANĪ, the Hiraṇyagarbha (*mahādāna* ceremony) was performed by his subordinates. Then, on the battlefield ŚUBHATUṄGAVALLABHA (Kṛishṇa I) crushed

the CHĀLUKYAS. AKĀLAVARSHA (Kṛishṇa I), a destroyer of kings, was a royal sage. His successor was [his son] PRABHŪTAVARSHA (Govinda II). His successor (younger brother) DHĀRĀVARSHA-NIRUPAMA (Dhruva) seized the white umbrellas of the GAUḌA king as the latter was fleeing through the territory between the GAṄGĀ and the YAMUNĀ. His son TRIBHUVANADHAVALA (i.e. Govinda III) released the imprisoned GAṄGA king and reinstated all wicked vassals, their spirit of defection evaporating before his valour. But the ungrateful GAṄGA had to be again imprisoned. The Rāshṭrakūṭa king defeated NĀGABHATA and CHANDRAGUPTA, and received the submission of DHARMA (Dharmapāla) and CHAKRĀYUDDHA while his horses and elephants drank the waters of the springs of the HIMĀLAYAS. From there, he returned to the banks of the NARMADĀ, conquering the MĀLAVA, KOSALA, KALĪṄGA, VEṅGĪ, DĀHALA and OḌRAKA countries. While staying at ŚRĪBHAVANA (modern Sarbhon in Gujarat), capital of the principality of ŚARVA at the foot of the Vindhya, a son, viz. ŚARVA AMOGHAVARSHA I), was born to him. From there PRABHŪTAVARSHA alias JAGATTUṄGA (Govinda III) marched against the DRAVIDA kings and terrifying the KERALA, PĀṆḌYA and CHAULIKA (Chola) kings, caused the sprouting PALLAVA to wither, made the KALĪṄGA and MAGADHA kings to seat themselves and fast unto death, destroyed the GURJARAS and made the lord of VEṅGĪ and others to clean his camp-ground. At HELĀPURA (modern Alampur, Mahboobnagar District, A.P.), Govinda received two statues which the king of Laṅkā had sent to him, through his minister, as a mark of obedience. The Rāshṭrakūṭa monarch transferred these statues to Kāñchī and placed them there before the temple of Śiva.—When ANUPAMA (Govinda III) was succeeded by his son AMOGHAVARSHA, the feudatories, ministers and relatives, giving deceitful counsel through false oaths, killed loyal officers and became independent. But one PĀTĀLAMALLA (probably Kakka of Gujarat) overpowered the unruly circle of vassals.—From Mālyakheta, *Paramabhaṭṭāraka Mahārājādhirāja Parameśvara ŚRĪPRITHIVĪVALLABHA ŚRĪ-AMOGHAVARSHA ŚRĪVALLABHANARENDRADĒVA* informed the governors of the *rāshṭras* and *vishayas*, *Grāmakūṭas*, *Āyuktakas*, *Niyuktakas*, the leading persons and others, that, on the occasion of the

UTTARĀYAṆA in the month of PAUSHA in the ŚAKA YEAR 793 (871-72 A.D.), he had granted to NARASIMHA-DĪKSHITA, Rakshāditya-Kramavid, Trivikrama-Shaḍaṅgavid and Keśava-gahiya-sāhasa (Gṛihītasāhasra), all hailing from KARHAḌA (Karhad, Satara Dist.) and belonging to the Bahvṛicha-śākhā, the village of JHARIVALLIKĀ from the village-group Twenty-four adjoining SAÑJĀNA, for the purpose of maintaining their *bali*, *charu*, *vaiśvadeva*, *agnihotra* and *atithi-tarpana* sacrifices. The donees were allowed to enjoy trees, *udraṅga* and *uparikara* (taxes on permanent and temporary tenants), *daṅḍa-dasāparādha* (fines from culprits committing certain offences), *bhūta-pāta-pratyāya* (income resulting from storms, etc.), *utpadyamāna-vishṭika* (free labour) and *dhānya-hiranya* (dues payable in crop and cash). The gift village was made *a-chāṭa-bhaṭa-prāveśya* and *sarva-rājakiyānām = a-hasta-prakshepaṇiya*. The charter was written by the *Dharmādhikaraṇa-senabhogika* (judge-court clerk) GUṆADHAVALA, son of Vatsarāja, and a Vālabha-Kāyastha (Kāyastha of Valabhī). The *Dūtaka* was Mahattaka GOGU-RĀṆAKA. — Verse 48 makes AMOGHAVARSHA I superior to a GUPTA KING (Chandragupta II Vikramāditya) because the latter killed his elder brother (Rāmagupta), seized the latter's kingdom and queen (Dhruvadevī) and publicised the gift of a crore of coins when he had given only a lakh of them. The reference is to the story of Viśākhadatta's drama *Devichandragupta* probably composed, like the same author's *Mudrārākshasa*, about the close of the sixth century during the reign of Maukhari Avantivarman. There is no proof of its historicity.

TEXT¹

Seal

श्रीमदमोघवर्षदेवस्य

First Plate

1. १²

स वो(5*)व्याद्वेघसा धाम यन्नामि-कमलं कृतं(तम्) ।
हरश्च यस्य कान्तेन्दुकलया कमलंकृतं(तम्) ॥

- अनन्त-भोग-स्थितिरत्र पातु वः
प्रताप-शील-प्रभवोदयाचलः (1*)
2. शु(मु)-राष्ट्रकूटोच्छित-वंश-पूर्वजः
स वीरनारायण एव यो विभुः । (1*) 2
तदीय-वीर्यायत-यादवान्वये
क्रमेण वाद्धाविव रत्न-संचयः (1*)
व(ब) भूव³ गोविन्द-महीप्र⁴तिर्भुवः
3. प्रसाधनो(नः) पृच्छकराज-(नन्द*)नः ॥ 3
व(ब)भार यः कौस्तुभ-रत्न-विस्फुर-
द्गभस्ति-विस्तीर्णमुरस्थल ततः (1*)
प्रभात-भानु-प्रभव-प्रभाततं
हिरण्मयं मेहरिवाभितस्तटं(टम्) ॥ 4
मनांसि
4. यत्रा⁵समयानि सन्ततं
वचांसि यत्कीर्त्ति-विकीर्त्तनान्यपि ।
शिरांसि यत्पाद-नतानि वैरिणां
यशांसि यत्तेजसि नेशुरन्यतः ॥ 5
धनुस्समुत्सारित-भूमृता मही
प्रसारिता
5. येन पृथु-प्रभाविना ।
महीजसा वैरितमो निराकृतं
प्रताप-शीलेन स कर्कराट् प्रभुः ॥ 6
इन्द्रराजस्ततो(5*) गृह्णात्⁶ यश्चालुक्य-नृपात्मजां(जाम् ।)
राक्षसेन विवाहेन रणे खे-
6. टक-मण्डपे ॥ 7
ततो(5*) भवदन्ति-घटाभिर्मर्दनो
हिमाचलादास्थित-सेतु-सीमतः (1*)
खलीकृतोद्धत्त-महीप-मण्डलः
कुलाग्रणोर्यो भुवि दन्तिदुर्गराट् ॥ 8
हिरण्य-
7. गर्भं राजन्यै⁷रुज्जयन्यां⁷ यदासितं(तम्) (1*) 9
प्रतीहारीकृतं येन गुर्जरेणादि-राजकम् ॥

- स्वयंवरीभूत-रणांगणे तत-
 स्स निर्व्यपेक्षं शुभतुंग-वल्लभः (1*)
 चकर्ष चालुक्य-कुल-श्री-⁸
8. यं व(ब)ला-
 द्विलोल-पालिध्वज-माल-भारिणां⁹ ॥ 10
 अयोध्य-सिंघासन-¹⁰चामरोजित-
 स्सितातपत्रो (5*)प्रतिपक्ष-राज्यभाक् (1*)
 अकालवर्षो हत-भूप-राजको
 व(ब)भूव राज-¹¹
9. रिषिरशेष-पृष्यकृत् ॥ 11
 ततः प्रभूतवर्षो (5*)भूद्धारावर्षस्ततश्शरैः (1*)
 र्द्धा(घा)रावर्षायितं येन संग्राम-भुवि भूभुजा ॥ 12
 युद्धेषु यस्य करवाल-निकृत्त-शत्रु-
 मूर्ध्नाङ्कु-वोष्ण-रुचिरासव-पान-
10. मत्तः ।
 आकण्ठ-पूर्ण-जठरः परितृप्त-मृत्यु-
 रुद्गारयन्निव स काहल-धीर-नादः ॥ 13
 गङ्गा-यमुनयोर्मध्ये राज्ञो गौडस्य नश्यतः (1*)
 लक्ष्मी-लीलारविन्दानि श्वेत-च्छत्राणि यो (5*)हरेत्¹² ॥ 14
11. व्याप्ता विश्वम्भरान्तं शशि-कर-धवला यस्य कौत्ति (:*) समन्तात्
 प्रेखच्छंकालि-¹³मुक्ताफल-शत-शफरानिक-फेनोर्मि-रूपैः¹⁴ ।
 पारावारान्य-तीरोत्तरणमविरलं कुर्व्वतीव प्रयाता
 स्व-
12. र्गं (*) गोर्वाण-हार-द्विरव-सुरसरिर्द्धात्तराष्ट्र-¹⁵च्छलेन ॥ 15
 प्राप्तो राज्याभिषेकं निरुपम-त्तनयो य (:*) स्व-सामन्त-वर्गा-
 त्स्वेषां¹⁶ स्वेषां पदेषु प्रकटमनुनयं स्थापयिष्यामश-¹⁷
13. षाम् ।
 पित्रा यूय(यं) समाना इति गिरमरणीन्मन्त्रि-वर्गं¹⁸ त्रिवर्गो-
 द्युक्तः कृत्येषु दक्षः क्षितिमवति यदोन्मोक्षयन्व(न्व)द्व-गंगं(गम्) ॥ 16
 दुष्टांस्तावत्स्व-भृत्यां¹⁹ झटिति विघ-
14. टिता(न्*) स्थापितान्येश-पाशां²⁰
 युद्धे युद्ध्वा स वध्वा(बद्ध्वा)विषमतर-महोक्षानिवोधानसमप्रां²¹ (1*)
 मुक्त्वा सार्द्रान्तरात्मा विकृति-परिणतौ बाडवाग्निं समुद्रः
 क्षोभो नाभूद्विपक्षान-

15. पि पुनरिव तां²² भूमृतो यो व(ब)भार ॥ 17
 उपगत-विकृतिः कृतघ्न-गंगो
 यदुदित-दण्ड-पलायनो (S*) नुवन्धा²³
 द्वयपगत-पद-शृंखलः खलो य-
 स्सनिल-व(ब)न्ध-गलः
16. कृतस्स येन ॥ 18
 श्री-मान्घाता विधातु (:*) प्रतिनिधिरपरो राष्ट्रकूटान्वय-श्री-
 सारान्सारामरम्य-प्रवितत-नगर-ग्राम-रामाभिरामा²⁴
 मुर्वीमुर्वीश्वराणां मकु-
17. ट-मकरिकाश्लिष्ट-पादारविन्दः
 पारावारोरु-वारि-स्फुट-रव-रशनां पातुमुभ्युद्यतो²⁵ यः ॥ 19
 नव-जलधर-वीर-धवान-गम्भीर-भेरी-
 रव-वधिरित-विश्वशाशान्तरा-
18. लो रिपुणां²⁶ (I*)
 पटु-रव-पद-ढक्का-काहलोत्ताल-तूर्य-
 त्त्रिभुवनधवलस्योद्योगकालस्य कालः ॥ 20
 भूमृन्मृद्धि²⁷ सु-नीत-पाद-विशरः²⁸ पुष्पोदयस्तेजसा
 क्रान्ताशे-
19. ष-दिगन्तरप्रतिपदं प्राप्त-प्रतापोन्नतिः (I*)
 भूयो यो (S*) प्यनुरन्ता²⁹-मण्डल-युतः³⁰ पद्माकरानन्दितो
 मार्त्तण्ड (:*) स्वयमु³¹तरायण-गतस्तेजोनिधिदुस्सहः ॥ 21
 स नाग-
20. भट-चन्द्रगुप्त-नृपयोर्यशौर्य³² रणे-
³³स्वहार्यमपहार्य-धैर्य³⁴-विकलानथोन्मो³⁵ालयत् (I*)
 यशो (S*) ज्जन-परो नृपान्स्व-भुवि शालि-सस्यानिव ।³⁵
 पुनपुनरतिष्ठ-
21. पत्स्व-पद एव चान्यातपि । (I*) 22
 हिमवत्पर्वत-निर्झराम्बु (म्बु) तुरगं वीतम्बु³⁶ (गां*) गङ्गाजै-

Second Plate : First Side

22. द्विनितं मज्जन-तूर्यकैद्विगुणितं भूयो (S*) पि तत्कन्दरे (I*)
 स्वयमेवोपनतौ च यस्य महतस्तौ धर्म-चक्रायुधौ ।³⁷
 हिमवान्कीर्त्ति-सरूपतामुपगतस्त-

23. लकीत्तिनारायणः ॥ 23
 ततः (*) प्रतिनिवृत्य तत्प्रकृत³⁸-भृत्य-कर्मत्ययः³⁹
 प्रतापमिव नर्मदा-तटमनुप्रयात पुनः (1*)
 स-कोशल-कलिंग-वेगि⁴⁰-डहलौङ्क[1]-
24. न्मालवां⁴¹
 विलभ्य निज-सेवकैः (*) स्वयमवू (बू) भुजद्विक्रमः ॥ 24
 प्रत्यावृत्तः प्रातिराज्यं विधेयं
 कृत्वा रेवामुत्तर (i*) विन्ध्य-पादे (1*)
 कुर्वन्धर्मान्कीर्त्तनैः पुष्य-[वृ]न्दै-
 रध्यष्टात्तान्सो-⁴²
25. चितां राजधानी (नीम्) ॥ 25
 मण्डलेश (ी*) महाराजः (*) सर्वस्व⁴³ यदभूद्भुवः ।
 महाराज-सर्वस्वामी⁴⁴ भावी तस्य सुतो (s*) जनि ॥ 26
 यज्जन्म-काले दैवज्ञंरादिष्टं विषहो भुवं (वम्) (1)
 भोक्त्रेति हि-
26. भवत्सु⁴⁵-पर्यान्ताम्बुधि-मेखलां (॥*) 27
 योद्धारो (s*) मोघवर्षेण व (ब) द्वा ये व⁴⁶ युधि द्विषः (1*)
 मुक्ता ये विकृतास्तेषां भस्मतशृंखलोद्धृतिः ॥ 28
 ततः प्रभूतवर्षस्सन्व-संपूर्ण-म-
27. नोरथः (1*)
 जगतुं गस्स⁴⁷ मेरुर्वा भूभूतामुपरि स्थितः ॥ 29
 उर्वालिष्ठदवष्टम्भं भक्तुं द्रविल-भूभूतां (ताम्) (1*)
 स जागरण-चिन्तास्य-मन्त्रण-भ्रान्त-चेतसां (साम्) ॥ 30
 प्रस्थानेन हि के-
28. बलं प्रचलति स्वच्छादिताच्छादिता
 घात्री विक्रम-साधनेस्सकलुषं चिद्वेषिणां द्वेषिणां (णाम्) (1*)
 लक्ष्मीरप्युरसो लतेव पवन-प्रायासिता यासिता
 घूलिन्नेव दिशो (s*)-
29. गमद्विपु-यशस्सन्तानकं तानकं (कम्) (॥*) 31
 त्रस्यत्केरल-पाण्ड्य-चौलिक-नृपस्संपल्लवं पल्लवं
 प्रम्लानि गमयन्कलिंग-मगध-प्रायासको यासकः (1*)
 गर्जद्गुर्जर-मौशौ-⁴⁸

30. शौर्य-विलयो लंकारय (न्कारय*)-
 न्नुद्योग⁴⁹स्तदनिन्द्य-शासनमतस्सद्विक्रमो विक्रमः ॥ 32
 निकृति-विकृत-गंगाशृङ्खलो⁵⁰वद्ध-निष्ठा
 मृतिमयुरनुकूला मण्डलेशा (:*) स्व-भू-
31. त्या (: 1*)
 विरजसमहि⁵¹तेनुर्यस्य बाह्यालिभूमि
 परिवृति (मनु*) विष्ट्या वेंगि-नाथादयो (ऽ*) पि ॥ 33
 राजामात्यवराविव स्व-हित-कार्यालस्य-नष्टौ हठा-
 ददण्डेनैव नि-
32. यम्य मूक-व (ब) धिरावानीय हेलापुरे (1*)
 लंकातच्छिल⁵² तत्प्रभु-प्रतिकृती काञ्चीमुपेतौ⁵³ ततः
 कीर्त्ति-स्तम्भ-निभौ⁵⁴ शिवायतनके येनेह संस्थापितौ⁵⁵ ॥ 34
 या-
33. स्या⁵⁶ कीर्त्तिस्तूलोक्यार्त्तिन्नज-भुवन-भरं भर्तुं भासीत्समर्थः
 पुत्रश्चास्माकमेकस्सफलमिति कृतं ज्जन्म⁵⁷ धर्मरनेकैः (1*)
 किं कर्त्तुं (*) स्थे⁵⁸यमस्मिन्निति विम-
34. ल-यश-पुण्य-शोपान⁵⁹-मार्गं
 स्वर्गं-प्रोत्तुंग-सौध (*) प्रति रदनु⁶⁰पमः कीर्त्ति⁶¹न्नेवानुयात्तः⁶² ॥ 35
 व (ब) न्धुनां व (ब) न्धुराणामुचित-निज-कुले पूर्वजानाम्प्रजानां
 जाता-
35. नां बल्लभानां भुवन-भरित-सत्कीर्त्ति-मूर्ति-स्थितां (तानाम्) (1*)
 व्रातुं कीर्त्ति (*) सलोकां कलि-कलुषमथ हंतुमंतो रिपूणां
 श्रीमान्ति (*) हासनस्थो बु (बु) ध-नुत-चरितो (ऽ*) मोघव-
36. र्ण (:*) प्रश (1*) स्ति ॥ 36
 व्रातु (*) नन्म्रान्विजेतुं रण-शिरसि परान्प्राय⁶³केभ्य-प्रा (प्र) दातुं
 निर्व्वोद्धं रुद्धि-सत्यं धरणि-परिवृद्धो नेदृशो (ऽ*) न्यः (समर्थः 1*)
 इत्थं प्रोत्थाय-सार्थं पृथुरव-पद-
37. ढक्कादि-मन्द्र-प्रघोषो
 यसो⁶⁴न्द्रस्येव नित्यं ध्वनति कलि-मल-ध्वन्सि (ध्वंसि) नो मन्दिराग्रे ॥ 37
 दृष्ट्वा तन्नव-राज्यमूर्ज्जित]-वृ (बृ) हृद्धर्म-प्रभावं नृपं
 भूय (:*) षोडश-राज्य-

38. वक्तृतयुग⁶⁵ प्रारम्भ इत्याकुलः (1*)
 नश्यन्न्तरनुप्रविश्य विषमो मायामयो (5*) सौ कलिः
 सामन्तान्सचिव (1*) न्त्व-वा (वा) न्धव-जनानक्षोभयत्स्वीकृताम्-
 (तान्) ॥ 38
39. शठ-मत्त्रं⁶⁶ प्रविधाय त्कू (कू) ट-शयथं रीशस्वतंत्रा (:*) स्वयं
 विनिहत्योचित-युक्तकारि-पुरुषान्सर्वं स्वयंप्राहिणः (1*)
 पर-योषि⁶⁷ दुहिता स्वसेति न पु-
40. नभेदं पशूनामिव
 प्रभुरेवं कलिकालमित्य⁶⁸ वसितं सद्वृत्तमुधृत्तः⁶⁹ ॥ 39
 वितत-महिम-धाम्नि व्योम्नि संहृत्य धाम्ना-
 मितवति महतीन्दोर्मर्मण्ड-
41. लं तारा⁷⁰ काश्च (1*)
 उदय-महिमभाजो भ्राजितस्स-प्रतापे
 विरतवति विजिह्वाश्चोर्ज्जितास्तावदेवः⁷¹ ॥ 40
42. गुरु-बु (बु) धमनुयातस्सा⁷² र्थपातालमल्ला-
 दुदयगिरि-महिम्नो रट्टमार्त्तण्डदेवः ।
 पुनरुदयमुपेत्योधृत्त⁷³ तेजस्वि-चक्रं
 प्रतिहतमथ कृत्वा लोकमेक (:*) पुनाति ॥ 41
 राजात्मा मन एव तस्य
43. सचिवस्सामन्त-चक्रं पुन-
 स्त⁷⁴ नोत्येन्द्रिय-वर्ग एष विधिवद्वागादयस्सेवकाः (1*)
 देह-स्थानमधिठित (:*) स्व-विषयं भोक्तु (1*) स्वतन्त्रः क्षम-
 स्त-

Second Plate : Second Side

44. स्मन्भो⁷⁵ क्तरि सन्निपात-विवशे सर्वे (5*) पि नश्यन्ति ते ॥ 42
 दोषानोषधवद्धनाननिलवत्शु⁷⁶ ष्केन्देनान्यग्नवत्⁷⁷
 ध्वान्तं भानुवदात्म-भूर्ध्वज-
45. समान्मायागतान्द्रोहकान⁷⁸ (1*)
 संतापान्वि⁷⁹ निहत्य यः कलिमलं धाद्रयादि-संप्रान्ततः ।⁸⁰
 कीर्त्या चन्द्रिकएव⁸¹ चन्द्र-धवल-च्छत्र-श्रिया
46. भ्राजितः ॥ 43
 य (इ*) षडाभिहतो⁸² त्तरोरिव फलं मुक्ताफलं मण्डलात् ।⁸³
 यातं शूकर-यूथवद्गहनतस्तन्मन्दिरं हास्तिकं (कम्) ।
 यत्कोपोप-

47. दवाग्नि-दग्ध-तनवः प्राप्ता विभूति⁸⁴ पन⁸⁵ ।⁸⁶
तत्पादोपनत-प्रसाद-तनवः प्राप्ता विभूतिम्पर⁸⁷ ॥ 44
यस्याज्ञां परचक्रि(णः*) स्रजमिवाजल्लं शि-
48. रोभिर्व्वंह-
न्त्यादिग्दन्ति-घटावली-मुख-पटः कीर्त्ति-प्रतान (f*) स्सतः ॥⁸⁸
यत्रस्थ (:*) स्व-कर-प्रताप-महिमा कस्यापि दूर-स्थितः ।⁸⁹
तेज (:*)-क्रान्त-समस्त-भूभृदि-
49. न एवासौ न कस्योपरि ॥ 45
य(द्*) द्वारे पर-मण्डलाधिपतयो दौवारिकैर्ध्वारिकै-
रास्थानावसरं प्रतीक्ष्य व(ब) हिरप्यध्यासिता यासिता ।
गणिक्यं वर-(र*) त्न-मौ-
50. क्तिक-चितं तद्धास्तिकं हास्तिकं ।⁹⁰
नादास्याम⁹¹ यदीति^{91a} यत्र निजकं पश्यन्ति नश्यन्ति च ॥ 46
सर्पं पातुमसौ ददो⁹² निज-तनुं जीमूतकेतोस्सुतः ।⁹³
श्येनायाथ शिबिः क-
51. पोत-परिरक्षार्थं दधोचो (s*) तिर्थने ।
ते (s*) प्येकैकमतर्पयन्किल महालक्ष्म्ये स्वा⁹⁴-वामांगुलि
लोकोपद्रव-शान्तये स्म दिशति श्री-वीरनारायणः ॥ 47
हत्वा भ्रातर-
52. मेव राज्यमहरद्देवीं च दीनस्ततो
लक्षं कोटिमलेखयन्किल⁹⁵ कलौ दाता स गुप्तान्वयः (i*)
येनात्प्राजि तनु (:*) स्व-राज्यमसकृद्वा(द्वा) ह्यार्थकैः का कथा⁹⁶
ही-
53. प्त⁹⁷स्थोन्नति-राष्ट्रकूठ⁹⁸-तिलको दातेति कीर्त्यावपि⁹⁹ ॥ 48
स्व-भुज-भुजस¹⁰⁰-निस्त्रिशोप्र-दंष्ट्राप्र-दष्ट-
प्रब(ब) ल-रिपु-समूहे (s*) मोघवर्षे मघोशे¹⁰¹ ॥¹⁰²
न दध-
54. ति पदमीति-व्याधि-दुष्कालकाले ।¹⁰³
हिम-शिशिर-वसन्त-श्रीष्म-वर्षा-शरत्सु । (i*) 49
चतुस्समुद्र-पर्यान्तः¹⁰⁴ स-मुद्र¹⁰⁵ यत्प्रसाधितं (तम् ।)
भग्ना समस्त-भूपाल-मुद्रा ग-
55. रुड-मुद्रया ॥ 50
राजन्द्रास्ते¹⁰⁶ वन्दनी (या*) स्तु पूष्वं

- येषां¹⁰⁷र्मा (पाला¹⁰⁸नीयो (S*) स्मदादेः^{108a} (I*)
 ध्वस्ता दुष्टा वर्त्तमानास्सधर्म¹⁰⁹
 प्रार्थ्या ये ते भ्र (I*) विनः पांथवेन्द्राः¹¹⁰ (II*) 51
 भुक्त (I*) कै-
56. शिच (द्वि*) क्रमेणापरेभ्यो
 दत्तं चान्यैस्त्यक्तमेवापरैर्यत् (I*)
 क (I*) स्थानित्ये तत्र राज्य¹¹¹ महद्भिः
 कीर्त्या¹¹² धर्मः केवलं पालनीयं¹¹³ ॥ 52
 तेनेदमनिल-विद्यु (च*) -चञ्चलमवलो-
57. क्य जीवितमसारं ॥¹¹⁴
 क्षिति-दान-परम-पुण्यं प्रवर्त्तितो ब्र (ब्र) ह्यदायो (S*) यं (यम्) ॥ 53
 स च परमभट्टारक-महाराजाधिराज-परमेश्वर-श्री-जग (त्*) तुंग-
 देव-पादानुध्यात-पर-
58. मभट्टारक-महाराजाधिराज-परमेश्वर-श्रीपृथ्वीवल्लभ-श्रीमदमोघ-
 वर्ष-श्रीवल्लभनरेन्द्रदेवः कुशली सर्वानिव यथा-सम्बन्ध्य (म्बध्य) मानका-
 न्नाष्टपति-विषयपति-
59. ग्रामकूट (I*) युक्तक-नियुक्ताधिकारिक-महत्तरादीं¹¹⁵ समादिशत्यस्तु ॥¹¹⁶
 वस्संविदितं यथा मान्यखेट-राजधान्यात¹¹⁷ स्थितेन मया
 मातापित्रोरात्मन¹¹⁸ कश्चैहिकामु-
60. त्रिक-पुण्य-यशो (S*) भिवृद्धये ॥ 0 ॥ करहड-विनिर्गत-भरद्वा¹¹⁹ माग्नि-
 वेश्यानां¹²⁰ आंगिरस-पारुहस्पत्यानां भारद्वा¹²¹ नाजे-सन्न (ब्र) ह्यचारिणे
 साविकवार-क-
61. मइत¹²² प्रौत्राय । गोल-स¹²³ डगमि-पुत्राय । नरसिघ¹²⁴ दीक्षितः । पुनरपि
 तस्मै¹²⁵ विषय-विनिर्गताय तस्मै¹²⁶ गोत्रे च (न्द्र*) भट्ट-पौत्राय ।
 गोविन्दभट्ट-
62. पुत्राय । रच्छादित्य-क्रमइतः¹²⁷ तस्मिंदेवे¹²⁸ । वड्डमुख-सन्न (ब्र) ह्यचारिणे
 दावडि-गहियसहास-पौत्राय । विष्णुभट्टा¹²⁹ पुत्राय । तिविक्रम-¹³⁰
63. षड¹³¹ गमिः । पुनरपि तस्मिं देवे¹³² वच्छ¹³³ गोत्र-सन्न (ब्र) ह्यचारिणे ।
 हरिभट्ट-पौत्राय । गोवादित्यभट्ट-पुत्राय । केसव¹³⁴ गहियसाहासः ।

Third Plate

64. चतुकाःना¹³⁵ बह्वृच¹³⁶ सखानां । एवं चतुकः³⁷ ब्रा (ब्रा) ह्यणानां ग्रामो
 दत्तः (I*) संजाण-समीप-वर्त्तिनः¹³⁸ चतु¹³⁹ विशति-ग्राम-मध्ये ।
 हरिवल्लिका-नाम-ग्रामः (I*) तस्य चाघाट-

65. नानिः¹⁴⁰ (1*) पूर्वतः कल्लुवी समुद्र-गामिनी नदी । दक्षिणतः उप्पल-
हत्थकं¹⁴¹ भट्ट-ग्रामः । पश्चिमतः नन्दग्रामः । उत्तरतः धन्नवल्लिका-¹⁴²
ग्रामः अयं¹⁴³ ग्रामस्य संज्जाने¹⁴⁴
66. पत्तने शुंकन-शुष्णयामि-ग्रामं (मः) स-वृक्ष-मालाकुलं भोक्तव्यं (व्यः) ।
एवमयं चतुराघाटनोपलक्षितः सोद्रंगस्स-परिकरः स-दण्ड-दसपराधः¹⁴⁵
संभूतोपात्त¹⁴⁶-प्रत्य (1*) यः सोत्प-
67. छमान-विष्टिकः स-धान्य-हिरष्यादेयः¹⁴¹ अ-चाट-भट-प्रवेश्यः सर्व्व-राज-
कीयानामहस्त-प्रक्षेपणीया¹⁴⁷ आ-चन्द्राकर्णाणं व-क्षिति-सरित्त्वर्ध्वत-सम-
कालिनः¹⁴⁸ पुत्र-पौत्रान्वय-क्रमो-
68. पभोग्यः पूर्व्व-प्रत्य¹⁴⁹ ब्र (ब्र) ह्य-देव-दाय-रहितो (S*) भ्यन्तरसिद्ध-याय¹⁵⁰
भूमिच्छिद्र-न्याएन¹⁵¹ शक-नृप-कालातीत-संवत्सर-शतेषु सप्तसु
नवतृतयत्यधिकेषु¹⁵² नन्दन-संवत्सरान्तर्गत-पुष्य-
69. मास उत्तरायण-महापर्व्वणि व (व) लि-चरु-वंशवदेवाग्निहोत्र (1*) तिथि-
शतर्षणात्थं¹⁵³ अद्योदकादि (ति) सर्गोण प्रतिपादितः (1*) अतो (S*)-
स्योचितया ब्र (ब्र) ह्यदाय-स्थित्या भुंजतो भोज-
70. यतः कृषतः कर्षयतः प्रविशतो वा न कैश्चि (द*) त्पापि परिपन्थना
कार्या (1*) तथागामि-भद्र-नृपतिभिरस्मद्वश्यैरन्यैर्वा सामान्यं भूमि-
दान-फलमवेत्य विद्युल्लोला-
71. न्यनित्यैश्वर्याणि त्रिणात्र¹⁵⁴-लग्न-जल-विन्दु-चंचलं च जीवितमाकलय्य
स्व-दाय-निर्व्विशेषो (S*) यमस्मद्दाया (योऽ) नुमन्तव्यः प्रतिपालयितव्यश्च ॥
यश्चाज्ञान-तिमिर-पट-
72. लावृत-मतिराच्छि (न्यादाच्छि*) छमानकं चानुभोदेत स पंचभिर्महा-
पातकैस्सोप¹⁵⁶ पातकैश्च स (1*) युक्तः (S*) स्यादित्युक्तः (1*) च भगवता
वेदव्यासेन व्यासेन ।
षष्ठि¹⁵⁷ वर्ष-सहस्रा-
73. णि स्रग्गो तिष्ठति भूमिदः (1*)
आच्छेत्ता¹⁵⁸ चानुमन्ता च तान्येव नरके वसेत् (11*) 54
विन्ध्याटवीष्वतोयामु शुष्क-कोटर-वासिनः (1*)
कृष्णसर्पा हि जायन्ते भूमि-दानं हरन्ति
74. येत्¹⁵⁹ ॥ 55
अग्नेरपत्य (1*) प्रथमं सुवर्णं
भूर्वेण्वी सुर्य्य-सुताश्च गावः (1*)

- लोक-त्रयं तेन भवेद्वि दत्तं
 यः काञ्चन¹⁶⁰ गांच महीं च दद्यात् ॥ 56
 व(ब)हुभिर्व्वसुधा भुक्ता
75. राजभिस्सगरादिभिः (1*)
 यस्य यस्य यदा भूमिस्तस्य तस्य तदा फलं (लम्) ॥ 57
 स्व-दत्ताम्परदत्तां वा यत्नाद्रक्ष नराधिप (1*)
 महीं महिमतां¹⁶² श्रेष्ठ दाना¹⁶³च्छेयो (S*) नुपालनं (नम्) ॥ 58
76. इति कमल-दलाम्बु (म्बु)-विन्दु-लोलां
 श्रियमनुचिन्त्य मनुष्य-जीवितं च (1*)
 अतिविमल-मनोभिरात्मनी (नं*)-
 न्नीहि पुरुष]¹⁶³पर-कीर्त्तयो वि (लो*)प्याः ॥ 59
 लिखितं चंत (द*) घर्म्मधि-
77. करण¹⁶⁴-सेनभोगिकेन वालभ-कायस्थ-वंश-जातेन ।
 श्रीमदमोघवर्षदेव-(चरण*)-कमलानुजीविना गुण-ध्रवलेन वत्सरज-
 सुनुना ॥ महत्तको
78. गोगू-राणक (:*) राजा¹⁶⁵-स्व-मुखादेशेन दूतकमिति¹⁶⁶ ॥ मंगल (')*
 मह (1*) श्री (:*) ॥ [Siddham symbol] ॥

1. From the facsimile in *Ep. Ind.*, XVIII.
2. Symbol for *siddham*, *Om siddhih* or *siddhir=astu*.
3. Bhandarkar says, "V is almost invariably written for b;" but the only instance of *b* in Bhandarkar's transcript is in *bibhūti* in l. 47. The letter used there is however clearly *v* and not *b*.
4. Read °*patu*.
5. Read *yat-trā*°.
6. Read °*grīhpād=yaś=Chā*°.
7. The form of the name adopted here is *Ujjayanti*, though *Ujjayini* seems to be more popular.
8. Read *śriyam*.
9. Read *bhāriṇim*.
10. Read *simhāsana*.
11. Read *rājarshi*.
12. Read °*harat*.
13. Read °*ch-chhriṅkhāli*.
14. Read *rūpaih*.
15. Read °*d=Dhārttarā*°.
16. Read *varggān=sveshām*.
17. Read *sthāpayishyann=ateśhān*. *Visarga* is elided after °*nayaiḥ*, as in many other cases in this record, according to the rule *Khar-pare śari*, etc.

18. Read °*vargge*.
19. Read *bhṛityāñ=jhaṭiti*.
20. Read *pāsān*.
21. Read °*n=samagrān*.
22. Read *tān*.
23. Read *bandhāt|vyapa°*.
24. Read *sārāñ sārā°* and °*rāmām|uruvī°*.
25. Read *pātum=abhyu°*.
26. Read *riṣūpām*.
27. Read °*n=mūrdhni*.
28. Read *visaraḥ*.
29. Read *rakta*.
30. Omit *visarga* which is redundant with the *upadhāniya*.
31. Read °*m=uttarāyaṇa*.
32. Read °*r=yaśo=ryam*.
33. Read *raṇeshv=a°*.
34. Omit *anusvāra*.
- 34a. Read °*nmūlayat*.
35. The *daṇḍa* is unnecessary.
36. Read *pītañ=cha*.
37. The *daṇḍa* is unnecessary.
38. Read °*kṛiti*.
39. Read *karm=ety=ayam*.
40. Bhandarkar suggests the correction *Varṅga*; but it is undoubtedly *Veṅgi* as in l. 31. The Rāshṭrakūṭas were always inimical to the Eastern Chālukyas of Veṅgi.
41. Read °*lavān*.
42. Read °*r=adhyāshṭhāt=tām sv-o°*.
43. Read *Śarvvaḥ svo*.
44. Read *Śarvva°*.
45. Read °*t=Setu-paryant-āmbudhi-mekhalām*.
46. Read *cha*.
47. Read *Ḥagatturṅgas=Su°*.
48. Read *maulī*.
49. Read °*dyogai°*.
50. Read °*khal-āba°*.
51. Read °*m=abhitenu°*.
52. Read *laṁkātaḥ kīla*.
53. Read *Kāñchim=upete*.
54. Read °*nibhe*.
55. Read °*pīte*.
56. Read *vyāptā kirttis=trilokim nija°*.
57. Read *janma*.
58. Read *stheya°*.
59. Read *sopāna*.

60. Read *yad-anu*^o.
61. Read ^o*m=evā*^o.
62. Read ^o*yātaḥ*.
63. Read *prārthake*^o.
64. Read *yasy*=*e*^o.
65. Omit *upadhmanīya*.
66. Read *mantram*.
67. Read ^o*shid-duhi*^o.
68. Read ^o*kāla ity=a*^o.
69. Read ^o*m=udorītataḥ*.
70. Read *tārakā*^o.
71. Omit the *visarga*.
72. Read ^o*s=so'=yam*.
73. Read ^o*ty=odorīta*^o.
74. Read ^o*s=tan-nīty=endriya*^o.
75. Read ^o*smin=bhaktari*.
76. Read ^o*ch-chhushk-endha*^o.
77. Read ^o*gnivad=dhvāntam*.
78. Read ^o*kān*.
79. Read *samāpād=vini*^o.
80. The *daṇḍa* is unnecessary.
81. Read ^o*kay=eva*.
82. Read ^o*hatāt=ta*.
83. The *daṇḍa*^o is unnecessary. Read *maṇḍalād*^o.
84. Bhandarkar reads *bibhūtim pane*.
85. Read *pare*.
86. The *daṇḍa* is unnecessary.
87. Read ^o*m=pare*.
88. Only one *daṇḍa* is necessary for proper punctuation.
89. The *daṇḍa* is unnecessary.
90. The *daṇḍa* is unnecessary.
91. Read ^o*syāmo*; but that spoils the metre.
- 91a. Read *yad=eti*.
92. Read *dadau*.
93. The *daṇḍa* is unnecessary.
94. Read *sva*^o.
95. Read ^o*lekhayat=kila*.
96. There is here an unnecessary *daṇḍa*.
97. Read *hris=tasy=onna*^o.
98. Read ^o*kūṣa*.
99. Better read *kīrtiyām=apī*.
100. Read *bhujaga*.
101. Read *mahīse*.
102. Only one *daṇḍa* is necessary for proper punctuation.
103. This *daṇḍa* is unnecessary.
104. Read *ṣaryantam*.

105. Read *sva-mudrañi*.
106. Read *rāje*°.
107. Read *dharma*°. Bhandarkar suggests the correction *yeshām dharmma*° which is unnecessary (cf. Pāṇini's rule *vā padāntasya*, viii. 4.59).
108. Read *pāla*°.
- 108a. Read °*d=ādyañi*.
109. Read *sva-dharmmañi*.
110. Read *pārthi*°.
111. Read *rājye*.
112. Read *kīrttyñi*.
113. Read °*nīyañi*.
114. Only one *daṇḍa* is required for proper punctuation. Read °*asāram*.
115. Read °*ḍin*.
116. The *daṇḍas* are unnecessary.
117. Read °*ny-avasthitena*.
118. Omit *ka*. The *daṇḍas* in lines 60-64 are unnecessary.
119. Read *Bhāradvāj-Āgni*°.
120. Read °*veṣy-Āṅgira-va-Bārhaspatyānām*.
121. Possibly °*dvāja-gotra Vājasaneyā*.
122. Bhandarkar suggests °*kramavit-pautrāya*.
123. Bhandarkar suggests °*shaḍaṅgavit*.
124. Read *Narasimhadikshitāya*.
125. Read *tad-viśha*°.
126. Read *tad-gotrāya*.
127. Bhandarkar suggests °*kramavide*.
128. Read *tasmin=deśe*. *Gahiyasahāsa* is Sanskrit *grihīta-sāhasra*, 'one who accepted one thousand (coins, cows, etc.)'. This was in connection with the test of one's learning; cf. the case of Yājñavalkya at Janaka's court. He may also be one whose knowledge was tested by questions on 1000 slips to be taken out of a jar one by one.
129. Omit the *daṇḍa*.
130. Read *Trivikrama*.
131. Bhandarkar suggests °*gavide*.
132. Read *tasmin d-śe*.
133. Read *Vatsa*.
134. Read *Keśava-gahiyasāhāsāya (grihītasātrāya)*.
135. Read *chatushkāñām*.
136. Read *Bahvṛicha-śā*°.
137. Read *evam chatur-Brā*°.
138. *Sandhi*, which is optional in prose composition, has not been observed here.
139. Read *chaturvīm*°.
140. Omit the *visarga*.
141. Better *Utpatahastaka-nāma*°.
142. Better *Dhānyapallikā*.
143. Possibly we have to read *asya grāmasy=āntargatañi*.
144. The name is differently spelt in the previous line.

145. Read *daś-āpa*°.
146. Read *sa-bhū*°.
147. Read *ṛiya*.
148. Read °*kālīnaḥ*.
149. Read *pratta*, i.e. *pradatta*.
150. Read *siddhyā*.
151. Read *nyāyena*.
152. Read *navaty-uttara-try-adhikeshu*.
153. Read *saṁtarppaṇ-ārtham=ady-o*°.
154. Read *triṇ-āgra*.
155. Read °*d-dāyo*.
156. Read either °*pātakair=upa*° or °*pāṭakaiḥ sam*°.
157. Read *Shashṭim*.
158. Read °*ttā*.
159. Read *ye*.
160. Read *kāñchanām*.
161. Bhandarkar corrects it into *mahimatām*; but *mahimatām* is also correct. *Mahi* means 'intellect', 'greatness', etc. It is also used for *mahi* in compounds.
162. Read *dānāch=chhre*°.
163. Read °*shaiḥ=para*°.
164. *Senabhogika* (also called *Senabhoga*, *Ṣeṇaibhogam* and *Senabova*) was an accountant-clerk.
165. Read *rāja*°.
166. Read *dūtaka iti*.

No. 6—Sānglī Copper-plate Inscription of Govinda
IV Suvarṇavarsha, Śaka year 855 (933 A.D.)

Sānglī, Kolhāpur District, Maharashtra.

George le Grand Jacob, *J.B.B.R.A.S.*, IV, pp. 100 ff.: J.F. Fleet,
Ind. Ant., XII, pp. 249 ff.

Language : Sanskrit.

Script : Southern Nāgarī.

Metres: V.1 अनुष्टुम् (श्लोक); V.2 स्रग्धरा; V.3 वसन्ततिलक; V.4
अर्धसमवृत्त; V.5 शार्दूलविक्रीडित; V.6 अनुष्टुम् (श्लोक); V.7
वसन्ततिलक; V.8 आर्या; V.9 स्रग्धरा; V.10 आर्या; V.11 अनु-
ष्टुम् (श्लोक) V.12 आर्या; V.13 अनुष्टुम् (श्लोक); Vv.14-15
आर्या; V.16 शार्दूलविक्रीडित; V.17 आर्या; V.18 शार्दूलविक्रीडित;
V.19 आर्या; V.20 द्रुतविलम्बित; Vv.21-23 वृतालीय; V.24
अनुष्टुम् (श्लोक); V.25 स्रग्धरा; V.26 शार्दूलविक्रीडित; V.27
शालिनी; Vv.28-31 अनुष्टुम् (श्लोक).

Summary : In the lineage of YADU (i.e. the Rāshtrakūṭa dynasty) was born Dantidurga. His uncle KRISHNARĀJA (I), who was his successor, subdued the CHĀLUKYAS. From him sprang GOVINDA (II) whose successor was his younger brother NIRUPAMA (DHURVA). To him was born JAGATUṅGA (Govinda III). His son AMOGHAVARSHA defeated the [Eastern] CHĀLUKYAS at VIṄGAVALLI. His son was AKĀLAVARSHA (Krishṇa II). His son born of his wife who was the daughter of KOKKALLA of the SAHASRĀRJUNA (Haihaya=Kalachuri) lineage, was JAGATUṅGA. His son born of his wife LAKSHMĪ, who was the daughter of RAṆAVIGRAHA and granddaughter of KOKKALLA, was INDRARĀJA (III).—In the family of the HAIHAYAS, which destroyed the pride of Daśakaṅṭha, was born KOKKALLA. His son was ARJUNA. His son was AMMAṆADEVA. His daughter DVIJĀMBĀ was married to INDRARĀJA (III). Their son was GOVINDA (IV) who was better than SĀHASĀṆKA (Vikramāditya Śakāri) because he did not display any cruelty towards his elder brother, incur disgrace by cohabiting with the wives of his brother (or relative) and other

evil actions. He, the glorious SUVARṆAVARSHADEVA who meditated on the feet of NITYAVARSHADEVA (Indra III), announced to the *Rāshtrakūṭas* (subdivisional officers), *Vishayapatis* (district magistrates), *Grāmakūṭas* (village headmen), *Mahattaras* (village elders), *Āyuktakas* (administrative officers), *Upayuktakas* (smaller executive officers) and *Ādhikārikas* (departmental heads), that, from MĀNYAKHEṬA, he had made a grant of the village of LOHAGRĀMA in the RĀMAPURĪ-700 to KEŚAVADĪKSHITA whose father Dāmodara-bhaṭṭa hailed from PUṆḌRA-VARDHANA. The grant was made together with rows and groves of trees, *dhānya* (tax in crops), *hiranya* (tax in cash), *daṇḍa-doshadaśāparādha* (fines from culprits committing certain offences) and *bhūt-opātta-pratyāya* (income derived from storms, etc.), and the gift village was made free from the entry of the *Chāṭas* and *Bhaṭas*.—The grant was made on THURSDAY, the FULL MOON *tithi* of ŚRĀVAṆA in the cyclic year VIJAYA in ŚAKA 855 corresponding to the 8TH August, 933 A.D.

TEXT¹

First Side

1. १^२
जयन्ति व्र(ब्र)ह्मणः सर्ग-निष्पत्ति-मुदितात्मनः (।*)
सरस्वती-[कृ]तानंदा मधुरास्साम-गीतयः ॥ 1
तारा-चक्राब्ज(ब्ज)-
2. षंडावृत-गगन-सरपिङ्गुनी-राजहंसा(त्*) ।⁴
त्रैलोक्यकाधिपत्य-स्थित-मदन-महाराज-शु^५भ्रा(भ्रा)तपत्रात् ।
3. लावण्य-क्षीर-सिन्धोद्युति-रजत-गिरेर्द्विदग्ध-दंतपत्रा- ।^६
द्वंशः सोमादयं यस्त्रिभुवन-कमलवास-
4. सौघादुपेतः ॥ 2
तस्माच्छ्रियः कुल-गृहं भवनं महिम्नः
ऋडास्पदं स्थिति-महर्द्धि-गभीरतानां⁷ ।
5. आपन्न-सत्व(त्व)-परिपालन-लब्ध(ब्ध)कीर्ति-
ब्बंशो व(ब)भूव भुवि सिन्धु-निभो यदूनां⁷ ॥ 3
परिणत-पर-मंडलः कला-

6. वा-
 न्प्रवितत-व (ब) हल-यशोशु-पूरिताशः ।
 शशधर इव दन्तिदुर्ग-राजो
 यदु-कुल-विमलविद्यत्यथोदिया-
7. य ॥ 4
 तस्याद्यं नृपतेः पितृव्य उदयो श्री-वीर-सिंहासनं
 मेरोः शृंगमिवाधिरुह्य रविवच्छ्री-
8. कृष्णराजस्ततः ।
 ध्वस्तोदृक्त-⁸चलुक्य-वंश-तिमिरः पृथ्वीभृतां मस्तके
 न्यस्ताट्टः सकलं
9. जगत्प्रविततंस्तेजोभिराक्रांतवान् ॥ 5
 तस्माद्गोविन्दराजो (5*) भूदिन्दु-विम्ब (म्ब)-शिलातले (1*)
 यस्यारि-
10. प्लोष-धूम्रो (5*) कः प्रशस्तिरिव लक्ष (क्ष्य) ते ॥ 6
 तस्याभवद्भुवन-पालन-वीर-वु (बु) द्वि-
 रुद्धत-शत्रु-कुल-संततिरिद्ध-तेजाः ।
11. राजानुजो निरुपमापर-नामधेयो
 यन्मुद्रयांबु (बु) धिरपि प्रथितः समुद्रः ॥ 7
 तदनु जगत्तु गो (5*) जनि परि-
12. हृत-निज-सकल-मंडलाभोगाः (1*)
 गत-यौवन-वनिताजन-कुच-सदृशा यस्य वीर-नृपाः ॥ 8
 तस्माच्चा
13. मोधवर्षो (5*) भवदतुल-व (ब) लो येन कोपादपूर्व-
 श्चालुक्याभ्युष-खाद्यैर्जनित-रति-यमः प्रीणितो विग-
14. वल्ल्यां ? ।
 वीरि चांडोदरांतर्ध्वं (र्ध्वं) हिरुपरितले यन्न लब्धा (ब्धा) वकाशं
 तोयव्याजाद्विशुद्धं यश इव निहितं तज्ज-
15. गत्तु ग-सिन्धौ ॥ 9
 तस्मादकालवर्षो नृपतिरभूद्यत्पराक्रम-त्त्वस्तैः (1*)
 सद्यः स-मंडलाग्रं खटकमहि-
16. तैः परित्यक्त⁷ ॥ 10
 सहस्राज्जु न-वंशस्य भूषणं कोकलात्मजा ।
 तस्याभवन्महादेवी जगत्तु ग-

Second Plate : First Side

17. **स्ततो (S*) जनि ॥** 11
गंभीराद्रत्ननिघेर्भूभृत्प्रतिपक्ष-रक्षण-क्षमतः ।
कोक्कल-सुत-रणविग्रह-जलघोर्लक्ष्मीः स-
18. **भृत्यन्ना ॥** 12
सा जायाजायताजातशत्रोस्तस्य महीभुजः (I*)
भीमसेनाज्जुं नोपात्त-यशो-भूषण-शालिनः ॥ 13
19. **तत्र जगत्तु गोदय-धरणीधरतः प्रताप-कलितात्मा (I*)**
लक्ष्म्यानंदन उदितो (S*) जनि विजयी राज-मार्त्तण्डः ॥ 14
स्थिति-च-
20. **लित-सकल-भूभृत्यक्षच्छेदाभिमुक्त-भुज-वज्रः (I*)**
अनिमिष-दर्शन-योग्यो यः सत्यमिहेंद्रराज इति ॥ 15
यस्तस्मिन्दशकंठ-
21. **दर्प-दलने श्री-हैहयानां कुले**
21. **कोक्कल्लः प्रतिपादितो (S*) स्य च गुण-ञ्जये⁹ ष्टो (S*) ङ्जुं नो (S*) भूत्सुतः**
तत्पुत्रो (S*) म्मणदेव¹⁰ इत्यतिव (ब) -
22. **लस्तस्माद्विजाम्वा (म्बा) भव-**
त्पद्येवांबु (बु) निघेरेमेव हिमवन्नाम्नः क्षमाभृत्प्रभोः ॥ 16
श्रीन्द्र-नरेन्द्रात्तस्यां सूनुरभूद्भूपतिर्विव-
23. **जांवायां (बायाम् ।)**
गोविन्दराज-नामा कामादिक-¹¹ रूप-सौन्दर्यः ॥ 17
सामर्थ्ये सति निन्दितां¹² प्रविहिता नैवाग्रजे क्रूरता
वन्धुः-¹³ स्त्री-
24. **गमनादिभिः कुचरितैरावर्जितं नायशः ।**
शौचाशौच-पराङ्मुखं न च मिया पेशाच्यमंगीकृतं
त्या-
25. **गेनासम-साहसंरच भुवने यस्साहसांको (S*) भवत् ॥** 18
वर्षन्मुदवर्णवर्षः प्रभूत-वर्षो (S*) पि कनक-धा-
26. **राभिः (I*)**
जगदखिलमेक-कांचन-मयमकरोदिति जनैरुक्तः ॥ 19
यदधिदिग्विजयावसरे सति प्रस-

27. भ-संभ्रम-भावन एव भूः ।
सपदि नृत्यति पालि-महाध्वजोच्छ्रित-करान्य-कुनाथ-विवाञ्जिता ॥ 20
सहते (न*) हि मंडलाधिपं
प-
28. रमेषो (5*) भ्युदयी समुद्धत⁷ ।
इति जातधिया धियाप्रतो
रविचन्द्रावपि यस्य धावते¹⁴ ॥ 21
अवनत-पर-मंडले-
29. श्वरं
सह-विजय-शुभि वेश्म-शोभितं (1*)
सम-हिमकर-तोरणं चिरं
निजतेजस्तति¹⁵ यस्य राजते ॥ 22
सह-
30. ते सम-वाहिनीमयं
न परेषां सविशेष-शालिनी⁷ ।
यर्दानदित-राजमंदिरं
ननु गंगा यमुना च सेवते ॥ 23
31. यास्मि¹⁶ त्राजनि सौराज्यं निज्जितारि वितन्वति (1*)
विमान-स्थितिरित्यासीन्न भोगेषु कदाचन ॥ 24
यस्योद्दाम-प्रता-
32. पानल-व (ब) हल-शिखा-कज्जलं नील-मेघा
विस्फूर्ज्जत्खड्गधारा-स्फुरण-विसरणान्येव विद्युद्विलासाः ।
33. दुर्वारारीभ-कुंभ-स्थल-दलन-गलन्मौक्तिकान्येव तारा-
श्चन्द्रः क्षीराब्धि (ब्धि)-शेषा भृत-भुवन-यशो-राशि-निष्यं-
[दितानि ॥]¹⁷ 25

Second Plate : Second Side

34. यास्मि¹⁸ कंटक-शोधनोत्सुक-मनस्यंभोज-नालंभृ-ये-¹⁹
वोन्मग्नं न पयस्सु कोश-वसतिल्लक्ष्मीः²⁰ कृतोपायनं⁷ (1*)
के-
35. तक्ष्या पवनोल्लसन्निजरजः-पुंजांधकारोदरे ।
भू-गर्वो (र्भो) पनसेन वेत्त्रलतया द्वार्यात्म-शुद्धये स्थितं⁷ ॥ 26
यश्च समु-

36. पहसित-हर-नयन-दहने²¹ विहितानित्य-कन्दर्प-रूप-सौंदर्य-दर्पः श्री-नित्य-कन्दर्पः । प्रभु-मंत्र-शक्त्युपबृ (बृ) हि-
37. तोत्साह-शक्ति-समाक्षिप्त-शतमुख²² मुखश्चाणक्य-चतुर्मुखः । प्रथितैक-विक्रमाक्रांत-वसुंधरा-हित-करण-प-
38. रायणः श्री-विक्रांत-नारायणः । स्व-कर-कलित-हेति-हल-दलित-विपक्ष-वक्ष-स्थल-क्षेत्रः श्री-नृपति-तृणेत्रः²³ ॥²⁴
39. समभवत्स च परमभट्टारक-महाराजाधिराज-परमेश्वर-श्रीमन्नित्यवर्षदेव-पादानुध्यात-परमभट्टार-
40. क-महाराजाधिराज-परमेश्वर-श्रीमत्सुवर्णवर्षदेव-पृथ्वीवल्लभ-श्रीमद्व-वल्लभ-नरेंद्रदेवः कुशली सब्वनिव
41. यता²⁵ संवत्यमानकान्राष्ट्रपति-²⁶विषयपति-ग्रामकूट-महत्तर (र*) युक्त-कोपयुक्तकाधिका-
42. रिकान्समादिशत्यस्तु वः संविदितं यथा मान्यखेट-राजधानी-स्थिरतरा-वस्थानेन माता-
43. पित्रोरात्मनश्च पुष्य-यशो (S*) भिवृद्धये पूर्व्वलुप्तानपि देवभोगाग्रहारा-न्प्रतिपालय-
44. ता प्रतिदिनं च निरवधि-नमस्यग्राम-शासनानि शतरुः²⁷ प्रयच्छता (मया*) शक-नृप-कालातीत-संवत्सर-
45. शतेष्वष्टसु पंच-पंचाशदधिकेष्वंकतो (S*)पि संवत्सराणां ८५५ प्रवर्त्तमान-विजय-संवत्सरान्तर्ग-
46. त-श्रावण-पौर्णमास्यां वारे गुरोः पूर्व्व²⁸-भद्रपदा-नक्षत्रे प्रथम-करोदका-तिसर्गोण ॥^{28a} पुंडव-
47. वद्धंन-नगर-विनिर्गत-कौशिक-सगोत्र-वाजि-काश्व-सन्न (ब्र) ह्यचारि-दामोदर-भट्ट-मुताय
48. केशव-दीक्षिताय रामपुरी-सप्तशतांतर्गत-लोहग्रामः स-वृक्ष-माला-कुलः स-
49. धान्य-हिरण्यादेयः स-दृष्ट-दोष-दशापराध (:*) स-भूतोपात्त-प्रत्ययः²⁹ अ-चाट-भट-प्रवेश (:*)

Third Plate

50. शतोत्तरीयो व्र (ब्र) ह्यदाय-न्यायेनाचंद्रावर्कं नमस्यो दत्तः (॥*) यस्य चाघाटाः पूर्व्वतः घोडे-
51. ग्रामः दक्षिणतः बंजुली-नामा ग्रामः पश्चिमतः विचविहरभ-नामा ग्रामः उत्तरतः

52. सोन्नही-नामा ग्रामः (॥*) एवं चतुराघाट-विशुद्धं लोहग्रामं केशव-
दीक्षितस्य कृषतः क-
53. र्षयतो भुंजतो भोजयतो वा न केनचिद्ब्याघातः कार्यः(॥*)मत्वानिला-³¹
न्दोलित-जल-तरंग-त-
54. रलमैश्वर्यं (*) शरद्वभ्र (बभ्र)-विद्वभ्र (बभ्र)मं जीवितं सामान्यं च भूमि-
दानफलमवगच्छद्भिः³²रागा-
55. मि-नृपतिभिरस्मद्वंशै³³र्वायमस्मद्धर्मदायः समनुमंतव्यः परिपालनीयश्च
॥ उषतं
56. च रामभद्रेण ॥
सामान्यो (5*) यं धर्म-सेतुनृपाणां
काले काले पालनी-
57. यो भवद्भिः (1*)
सर्वनिवं भाविनः पारित्यवेद्वा-
न्भूयो भूयो याचते
58. रामभद्रः ॥ 27
षष्टि³⁴-वर्ष-सहस्राणि स्वर्गं तिष्ठति भूमिदः (1*)
आच्छेत्ता चानुम (*)-
59. ता च तान्येव नरके वसेत् ॥ 28
स्व-दत्तां पर-दत्तां वा यो हरेत्तु वसुंधरा⁷ ।
60. स्व³⁵-विष्ठायां कृमिभूत्वा पितृभिस्सह पचच्यते³⁶ ॥ 29
प्रसृत्यासंप्रदानेन द-
61. तापहरणेन च ।
जन्म-प्रभृति यद्दत्तं तत्सर्व्वं निष्फलं भवेत् ॥ 30
क-
62. ल्प-कोटि-सहस्राणि कल्पकोटि-शतानि च ।
निवसेद्ब्र (द्ब्र) ह्यणो लो-
63. के भूमि-दानं ददाति यः ॥ 31
शिवमस्तु सर्व्व-जगतः ॥ श्रौं नमः शिवाय । (1*)

1. From the facsimile in *Ind. Ant.*, XII.

2. Symbol for *siddham*, *Om siddhih* or *siddhir=astu*.

3. *B* has been indicated by the sign for *v* throughout the record.

4. The *danḍa* is unnecessary.

5. Consonants except a few are generally redoubled not only when preceded by *r*, but also when followed by it.
6. The *daṇḍa* is unnecessary.
7. Properly we should have final *m* instead of the *anusvāra*.
8. Read °*drikta*.
9. Better read *jyeshṭho*°.
10. Jacob's Pandit read °*putro*=*m̐gana*°.
11. Read *Kām-ādhika*.
12. Read *ninditā*.
13. Read *bandhu*°.
14. Read *dhāvataḥ*.
15. The passage does not suit the metre.
16. Omit *anusvāra*.
17. The letters *dītāni* are written below the line owing to want of space at the end of l. 33.
18. Omit the sign for *anusvāra*.
19. Read °*r*=*bhīy*=*e*°.
20. Read °*r*=*lla*°.
21. Read *dahano*.
22. Read *Śatamakha*.
23. Read *trinetraḥ*.
24. The double *daṇḍa* is wrongly placed. Read *sambhavat || sa cha*.
25. Read *yathā*.
26. Read *sambadhya*°.
27. Read *śataśaḥ*.
28. Read *Pūrva-bhādrapādā*.
- 28a. The *daṇḍas* are unnecessary. Read *Puṇḍra*°.
29. Sometimes we have *pratyāya*.
30. *Sandhi* has often been ignored in this part for the sake of avoiding ambiguity.
31. Read *mand-ā*°.
32. Omit *visarga*.
33. Read °*d*-*vaṁśyair*=*anyair*=*vv*=*āya*°.
34. Or read *Shashṭin*.
35. Fleet's correction *sva* is unnecessary.
36. Better read *pachyate*.

No. 7—Chinchani Copper-plate Inscription of the
time of Kṛishṇa III (939-67 A.D.)

Chinchani, Thana District, Maharashtra.

D. C. Sircar, *Ep. Ind.*, XXXII, pp. 55 ff.

Language : Sanskrit.

Script : Southern Nāgarī.

Metres : V.1 *Drutavilambita*; Vv.2-3, 20 *Sragdharā*; V 4 *Śārdūla-vikṛīḍita*; Vv.5,8 *Mālini*; Vv.6-7, 18-19 *Upajāti*; Vv. 9,11, 14-16 *Vasantatilaka*; Vv.10, 17 *Anuṣṭubh (Śloka)*; V.12 *Upajāti*.

Summary : In the family of the RĀSHṬRAKŪṬAS, which belonged to the Yādava dynasty, Kṛishṇarāja (I), Govindarāja (II), Nirupama (Dhruva), Jagattuṅga (Govinda III), Amoghavarsha (I), Akālavarsha (Kṛishṇa II), Indrarāja (III), Amoghavarsha (II), Govindarāja (IV) surnamed Suvarṇavarsha, and Amoghavarsha (III). KRISHṆARĀJA, the son and successor of Amoghavarsha (III), received the submission of the PĀṆḌYAS, OḆRAS, SĪMHALAS, GHOLAS and PĀRASĪKAS, the ANDHRA king, the DRĀVIDAS, VARVARAS and TAJJIKAS and the VAMKĪNAS, HŪNAS, KHASAS, GŪRJARAS and MĀLAVĪYAS.—The descendants of the merchants of BHILLAMĀLA installed the god BHILLAMĀLA, also called MADHUSŪDANA. At the same place there was another *maṭhikā* (temple), which had been constructed by KAUTUKA and at the gate of which the goddess BHAGAVATĪ had been installed. A *vyavasthā* based on an order was offered to the *maṭhikā* and the *svādhyāyikas* belonging to the *Mahāparshad* attached to it by the god BHILLAMĀLADĒVA and his *Vārikas*. The terms of the *vyavasthā* were that the *maṭhikā* of the goddess should pay forty *Drammas* to Bhillamāladeva and his *Vārikas* as *śrotaka* (hiring charges) for a small piece of land that belonged to the god, but had been enclosed within the northern compound wall of the *maṭhikā*. It was stipulated that the amount was to be paid on each occasion of the *dipotsava-bhaṅga* (i.e. at the end of the *Dīwālī*) and that the payment should be made in coins minted

by the *Śreshṭhin* GAMBHUVAKA. Now that the *vyavasthā* was offered, it was stipulated that, if any devotee of the god commits suicide or creates any trouble with a view to increasing the amount of *śrotaka* or to the removal of the wall of the *maṭhikā* enclosing the piece of land belonging to BHILLAMĀLADEVA, he should be looked upon as a dog or a donkey or a Chāṇḍāla even if he is dead. If a merchant was involved in such a case, his whole property should have to be confiscated by the government. On the other hand, in case the *śrotaka* was not duly paid to the *Vārikas* of the god Bhillamāladeva, if any one out of the persons belonging to the *Mahāparshed* attached to the *maṭhikā* who kept the door of the *maṭhikā* open to the public, or of outsiders who conducted the worship of the goddess, committed suicide, he would also share a similar fate even if he is dead. This *vyavasthā*, based on the *sthiti*, was a permanent one and had to be observed by both the parties of the dispute, viz. the devotees of the god BHILLAMĀLADEVA and those of the goddess worshipped in the *maṭhikā*. Anybody, who would appropriate the piece of land in his attempt to avoid the payment of *śrotaka*, should be endowed with all the greater and minor sins.—The writer of the charter was *Kāyastha* SAMBHUDEVA, the son and grandson of Ambaiya (Ambaiya) and Joggaiya respectively.

TEXT¹

1. ओम्^२ भगवत्यै नमः ।
भगवती भवतां भव-भी-भिदे
भवतु शुभ-निशुभ-विनाशनी ।
2. सुरवरासुर-किन्नर-नारद-
प्रभृतिभिर्विनुता वरदाभवा ॥ 1
गोत्र[] भित्वा(त्वा) न भूतो न मधुप-
3. वसतिर्नो सदा धम्मवक्रो
नाक्रान्तो दण्डको(ऽ*)[स्य](यं) न च पर-पवनाकपितो ना नु हीनः ।
4. नाद्यस्तान्नीतमूल-प्रकृतिरतिघनो नो रणे दत्त-पृष्टः(ष्ठः)
सो(ऽ*)पूर्वो(ऽ*)स्तीह वंशो यदुकुल-

5. तिलको राष्ट्रकूटेश्वराणां (णाम्) ॥ 2
तत्रासीद्दन्तिदुर्गाः सकल-गुणनिधिः कृष्ण(ण) राजस्ततो (S*) भू-
6. श्री(च्छ्री) मद्गोविन्दराजस्तदनु निरुपमः श्री-जगत्तुङ्गदेवः
पृथ्वीशां (S*) मोघवर्षः स[म]-
7. जनि विमलः ख्यातकीर्तिः समन्ता-
त्त[स्ये] हाकालवर्षो (S*) खिल-भुवनपतिर्द्वं वस्त-
8. शत्रुध्वं (ब्बं) भूव ॥ 3
लक्ष्म्यालिङ्गित-विग्रहः प्रियतया विद्याधरेन्द्राश्रित-
शचक्रांभोज-
9. मनोद्य (ज) -भूषित-करो विध्वस्त-शत्रु-प्रभुः ।
यः सद्यो^३व (ब) न्धनाच्च^४ विमलां कीर्तिं परां प्रा-
10. प्तवान्
श्रोमानिन्द्रनृपो गुणैः समभवन्नूनं समानो हरेः ॥ 4
विदधदिह जन-
11. स्यामोघवर्षां (S*) तिहर्षं
तदनुभुवन-धाता जातवान्निष्कलंकः (I*)
वपुषि-विमल-(ल*) क्ष्मो (*) पी (वो) क्ष्य
12. सेषेव कोपा-
त्प्रतिदिशमनवद्या यस्य कीर्त्तिज्जंगाम ॥ 5
पुरा-क्रमायाततरां स्व-भू-
13. मि (*)
रक्षन्समन्तान्निज-विक्रमेण ।
गोविन्दराजो नृपतिस्ततो (S*) भू-
त्संप्रोच्यते यो (S*) -
14. व सुवर्णवर्षः ॥ 6
ततः पुरा पुष्यचर्यैः प्रजानां (ना)-
मभूद्भू (द्भू) वि श्रीमदमोघवर्षः ।
नृ-
15. पः समानन्दित-वं (बं) धु-वर्गो
विख्यात-कीर्त्तिनिहतारि-सात्थः (त्थः) ॥ 7
समजनि तदपत्यं कृ-

16. [ष्ण]राजो महीषो
निज-रिपु-जनताया मूँ (मूँ) धिर्न विन्यस्त-पादः ।
अवनि-पति-किरोटैः पद्म-
17. राग-च्छलेन
ध्रियत⁵ इह समूर्त्तं विस्फुरद्यस्य तिजः ॥ 8
खङ्गाभिघात-निहतारि-क-
18. रीन्द्र-कुम्भ-
संप्रोच्छलद्विमल-मौक्तिक-वृं (वृ) न्दमाजौ ।
आदाय हार-करणाय सुरांग-
19. नौघः
स्पष्टं (ष्ट) निनाय दिवि यस्य यशोवदुच्चं ॥ 9
यौवराज्य-स्थितेनैव येनेह रि-
20. पवः क्षयं (यम्) ।
नीता हरि-किशोरेण द्विपा इव मदोत्कटाः ॥ 10
पाण्ड्योद्ग-सिघ (ह) ल-स-चो-
21. लक-पारसीका
अन्ध्राधिप-द्रविड-वर्त्वं (वर्त्वं) र-तज्जिकाश्च ।
वंकीण-हूण-खस-गूर्जर-मालवी-
22. काः (या)
यस्यांघ्रि-पद्म-युगलं प्रणमन्ति नित्यम् ॥ 11
अस्तीह तिलकभूतस्त्रि-भुवन-भवन-
23. भयापह (हा) रः (1*)
श्री-भिल्लमालदेवो वन्द्यैरभि[न]न्दितो (S*) निन्द्यः ॥ 12
यः संस्तुतो दिविज-दा-
24. नव-मानवेन्द्रं-
गन्धर्व-किन्नर-गणैः खचरोरगैश्च (1*)
श्रीमत्सुरेन्द्र-धरणेन्द्र-मुनी-
25. न्द्र-चन्द्रैः
स्तोत्रैर्मनो-मलहरैर्ममधुसूदनाख्यः ॥ 13
यो (S*) घिष्ठितो नय-परैः सधनेर्गु-
26. णादयैः⁶
भ[क्त]याचितैः स्तुति-परैरमलैरुदारैः ।
श्री-भिल्लमाल-वणिजां कुलजैरमार्यैः⁷

27. घर्मोद्यतैरखिल-लोक-कलैरगर्वैः ॥ 14
अस्तीह कौतुक-कृति[र्म]ठिकानघाप्या
दुर्लभ-
28. घ्य-शालं(ल)-कलिता कलिना विमुक्ता (1*)
स्वाध्यायिकैरखिल-वाङ्मय-तत्त्व(त्त्व)-वो(बो)घा-
दुद्भूत-वु(बु)द्वि-
29. पटुभिः सकलार्थ-दक्षैः ॥ 15
वेदार्थ-सार-निपुणंरमितैः परीता ॥⁸
लोकैर्विलोकित-क-
30. [लै]रमलेश्च रम्या (1*)
देश्येश्च भाण्ड-निचर्येन्न चितातिसारं-
र्या देव-भूमिरिच सद्विबु(बु)-
31. घैर्विभाति ॥ 16
यस्यां भगवती देवी देव-दानव-पूजिता (1*)
वरदा मानवानां तु कल्पार्घि-
32. प-त्तरूपमा ॥ 17
विराजिता द्वारि घन-प्रवेश-
विनिर्गता⁹यासित-लोक-लक्षं (: 1*)
र्या(या) गोपुरं-
33. शच्छित-कूट-कोटि-
क्षण-ध्वजोभूत-सितां(ता) भ्र-संगैः ॥ 18
अधिष्ठिता कोटि-सहस्र-रत्नैः
श्रुता-
34. न्वितैः(तं)श्चानघ-पर्यदा वा¹⁰(1*)
विमुक्त-मायैरमदैरुदारै-
र्या भूसुरैर्व्वैदपरंरनिन्दं-
35. : ॥ 19
स च पूर्वोक्तः श्री-भिल्लमालदेवो वारिक-पुरस्सरस्तस्याश्च श्री-महा-
पर्यत्स्वा-
36. ध्यायिक-समेत-श्री-मठिकायाः शासन-पूर्व्वै] व्यवस्थां प्रयच्छति ॥
यथा मठिको-
37. त्तर-दिग्भागे स्थित-प्राकाराम्बन्तरेऽस्मदीया कियन्मात्रा भूमिर्या
प्रविष्टा त-

38. त्संव(ब)न्धे मठिकयाऽस्माकं प्रतिदीपोत्सव-भङ्ग(*)व्याव-
हारकश्रेष्ठ-¹¹गंभुवक-द्रम्माः श्रोत-
39. के¹² देया(:*) चत्वारिंशदङ्कृतो(ऽ*)पि द्र¹³४०(1*)अधुना-यः
कश्चिद्देवकीय-विप्रो वणिजो¹⁴ वा श्रोतक-सं-
40. वर्द्धन-व्याजेनान्येन वा प्रकारेण प्राकार-भ(*)जनाय काकतालीयो
भूत्वा आत्म(त्म)-हननं
41. व्याजं वा करोति स मृतो(ऽ*)पि श्व-गर्हभ-चाण्डालवद्द्रष्टव्यः(1*)
वणिजस्तु राजकुलेन स-
42. स्वस्वापहरणं करणीयं तथा देववारिकानां(णां) श्रोतकं न दत्तं चेत्तदा
मठिका-द्वारं
43. ददतां भगवतीं(त्यै) पूजयां(जां) विदव(घ)तां पर्षन्मध्यवर्त्यन्यो वा¹⁵
आत्म-हननं करोति स मृ-
44. तो(ऽ*)पि श्व-गर्हभ-चाण्डालद(व)दनया स्थित्या व्यवस्थेयमा-चंद्रावर्क-
कालं यावदुभय-व-
45. गणापि पालनीया (1*) यस्तु पुनः श्रोतकोल्लंघन-ध्याजेन भूम्यपहारं
करोति स
46. पंचभिर्महापातकंरुपपातकंश्च संपूक्तो भवेत्(वेत्)॥ यथा चैतत्तथा
व्यवस्था-
47. दाता स्व-मतमारोपयति । मतं मम श्री-भिल्लभालदेवस्य वारिकपुर-
स्सरस्य (1*)
48. आसीत्कायस्थ-गोत्रे शशिक[र]-¹⁶विमले जोगपंथाभिधान-
स्तस्मादम्बैष-¹⁷सूनुनि (*)ज-
49. कुल-तिलको(ऽ*)भूततः सूरि-सेव्यः ।
जातः श्री-शंभुदेदो(वो) विनय-नय-युत(:*) सद्गुवो व(ब)न्धु-
कान्तो
50. धम्म(म्म)जः शासनं द्रागलिखदनुभतेनोभयो(:*) स्पष्टमेतत् ॥ 20
मंगलमिति ॥

1. From impressions.

2. Expressed by symbol.

3. Two short syllables are wanting in the stanza here.

4. The word *bandhana* refers to the *Yamal-ārjuna-bhaṅga* episode in regard to Hari and to *paṭṭa-bandhana* or coronation with reference to the king.

5. Originally *yā* was engraved in the place of *ya*.

6. Read °*dhyair*°.

7. Read *māyair*^o.
8. The *daṇḍas* are superfluous.
9. Better read *vinirgam-ā*^o.
10. Better read *parshadīyaiḥ*/.
11. Read *vyavahārika-Śreshṭhi*^o.
12. I.e. *śrotaka-rūpeṇa*.
13. This is a contraction of the coin-name *dramma* which seems to have been often identified with *rūpaka*, *purāṇa* or *cūrṇi* and regarded as weighing about 20 *ratīs* of silver.
14. The word *vaṇija* has been used here in the sense of *vaṇik* which is, however, used in line 41 below.
15. We may add *yaḥ kaśchit* here.
16. Originally *ha* was incised in the place of *ka*.
17. The intended name may be *Ambaiya*.

No. 8—Kandhār Stone Pillar Inscription of
Kṛishṇa III (939-67 A.D.)

Kandhār, Nanded District, Maharashtra.

D. C. Sircar and G. Bhattacharya, *Ep. Ind.*, XXXV, pp. 105ff.

Language : Sanskrit.

Script : Early Southern Nāgarī.

Metres: Vv.1-2 *Pushpitāgrā*; V.3 *Śārdūlavikriḍita*; V.4 *Mālini*;
Vv.5-7 *Vasantatilaka*.

Summary : In the YADU family, which sprang from the MOON, was born the Primeval Male. His desendants, owing to their eminence in fame and valour, became known in the world as the TUṄGAS. In that lineage known as the RĀSHṬRAKŪṬA-KULA was born DANTIDURGA. After him, his paternal uncle Kṛishṇarāja (I) became the ruler of the earth.—The bards (*vandī-jana*) who used to praise the noble qualities of [KṚISHṆARĀJA III] were receiving 200 *drammas* together with a pair of clothes per year. Next, provision of a hundred *drammas* and a pair of clothes was made for each of a group of persons whose duty was to recite sacred texts four times a day. The third provision of fifty *drammas* and a pair of clothes was made in favour of each of another group of reciters.—KĀLAMEGHA (Kṛishṇa III) also made provision for offering meals to the Brāhmaṇas numbering thirty who were engaged in reciting the Vedas, in the *Sattra-sālā*, close to the temple of the god KĀLAPRIYA. In order to meet the requirements of the college, situated on the bank of the NĀNDĪ river in the Godāvarī valley, provision of two *prasthas* of oil and one *prastha* of salt daily was made. For this purpose, arrangements had to be made for the storing of nine *khaṇḍikās* of oil and four and a half *khaṇḍikās* of salt by purchasing the articles from the *Grāma-kaṭaka*.—Near the temple of KSHETRAPĀLA, a *maṇḍapa* named Sarvalokāśraya was constructed. For the amelioration of the suffering of the people during summer, were set up centres for the distribution of water at five places, viz. (1) the

Makara-toraṇa in the royal palace, (2) the *Yaksha-dvāra* adorned with the image of MAṄḌALASIDDHI VINĀYAKA; (3) the front of the temple of KĀMADEVA close to the area where the chief courtesans of the king lived; (4) the courtyard of the temple of the god KĀLAPRIYA, and (5) the above-mentioned pavilion named SARVALOKĀŚRAYA.

Similarly, fire-places were constructed for saving the poor people from cold during winter, at five places, viz. (1) the pavilion called SARVALOKĀŚRAYA in the courtyard of the god MAṄḌALASIDDHI (Vināyaka); (2-3) two places near the temple of KĀLAPRIYA, (4) the front of the temple of SAGARVEŚVARA; and (5) the vicinity of the temple of BAṆKEŚVARA. Arrangements were made for the provision of some tankfuls of water and troughfuls of fodder for the cattle at five places, viz. (1) the market of the GURJARAS, (2-4) the temples of the deities VĪRANĀRĀYAṆA, ŚRĪKRISHṆEŚVARA and KSHETRAPĀLA, and (5) the much-frequented market place. To meet the expenses of the above the amount of fifty *drammas* was allotted per day. Then for the *pañchāmṛita* ablution with *pañchopachāra*, curds and milk and flower offerings for the temples of BAṆKEŚVARA, CHHALLEŚVARA, GAJJIGASOMANĀTHA, TUMBEŚVARA and TUḌIGEŚVARA were provided for at the expense of 500 *drammas* per month. The provision of 1 *ādhaka* and 55 *palas* of candied sugar and 1104 *palas* of Sandal wood is next mentioned.

TEXT¹

First Side

1. ॥ ओं² नमः शिवाय ॥
स जयति जगद्भुत्सव-प्रवेश-प्रथन-परः
2. कर-पल्लवो मुरारेः (1*)
लसदमृत-पयः-कणांक-लक्ष्मी-स्तन-कल-
3. [शा]नन-लब्ध-सन्निवेशः ॥ 1
ज[य]ति च गिरिजा-कपोल-विव (ब)-प्रणि-
4. [हि]त-यत्र-विचित्रितांस-भित्तिः (1*)
4. त्रिपुर-विजयिनः[ः] प्रियोपरो-

5. [धा]द्धृत-मदनाभय-दान-शासनेव ॥ 2
श्रीमानस्ति नभस्तलंक-ति-
6. [ल]कः³ [त्रंलोक्य]-नेत्रोत्सवो
देवो मन्मथ-वां(बां) धवः कुमुदिनी-नाथः सुधा-
7. [दी]धितिः ।
निःशेषामर-तर्प्यर्णाप्पित-तनु-प्रक्षीणतालंकृते-
र्थ-
8. स्यांशः सि(शि)रसा गुण-प्रियतया नूनं धृतः शंभुना ॥ 3
[अभ]वदमल-
9. [कांतिस्त]स्य वंशे मणीनां
गण इव यदुवंशो दुग्ध-सिंघय[मा]-
10. ने ।
अधिगत-हरि-नील-प्रोल्लसन्नायक-श्री-
रशियिल-गुण-संगो
11. भूषण[] यो भुवो (S*) भूति ॥ 4
उद्धृत-दैत्य-कुल-क[]दल-शांति-हेतु-
स्तत्रावतार[मु]-
12. दभूत्⁴पुरुषः पुराणः ।
तद्वंशजा जगति तंग-यशः-प्रभावा-⁵
स्तु-
13. [गा] इति क्षिति-भुजः प्रथिता व(ब)भूवुः ॥ 5
तत्सन्ततौ समभवद्भुवन-
14. प्रसिद्ध-
श्री-राष्ट्रकूट-कुल-[ना]मनि दंतिदुर्गः ।
एकं चकार चतुर-
15. ष्यु (ष्यु)पकष्ठ-सीम-
क्षेत्रं य एतदसि-लांगल-भिन्न-दुर्गः ॥ 6
तस्माद[पा]-
16. [ल]यदिमां वसुधां पितृभ्यः
श्री-कृष्णराज-नृपतिः शरदञ्जशु[स्त्रं]: (1*)
17. [य]त्कारितेश्वर-गृहैर्व्वसुमत्य[निक]-
[कं]—U—UUU—UU—U— —
18. ——U—UUU—UU—U— —⁷(11*) 7

Second Side

1. [म]ति (:*) पुष्यानुवं (वं) धिनी दान-प्रवृत्ति[यं]शो (5*) नुवं (वं)-
2. धि[नी] (1*) [एत]द्गुण-स्तुति-निव(ब) द्वां जाति-वृत्त-मालां वि-
3. [चि]त्र-मणि-मालिकामिव कं (क) ष्ठे कुर्वतां वंदि-ज-
4. [ना]नां द्रम्म-शत-द्वयं द्र २०० वस्त्र-युगमेकं (कम्) ॥ च
5. ...लं⁸ पठतां द्रम्म-शतमेकं । द्र १०० वस्त्र-यु-
6. [ग]मि. डपाठ-प्रणयिनां द्रम्माः पंचाशत्
7. द्र ५० वस्त्र-युगमेकं (कम्) ॥ मत्यनुराग (?) -क्षो[भो]द्देशेन [दा]-
8. न-प्रवृत्तिः । द्वितीयश्च (1*) अविरतमदांबु(बु)-वृष्टिर्दो[षा]-
9. कर-त्तपन-मण्डलावरणः प्रशमित-पर-व(ब) ल-
10. धूलिः कलितोचित-कालमेघाद्यः । [तस्या]-
11. नेक-त्स (स) मर-संकेत-मस (य) -सन्निहित-विजय ...⁹
12. समागम-प्रशस्त-भूतस्य शत्रु-क्षय- [परम] ...
13. [न्नाद्य]-हस्तिनो यशः . दान-सिंहस्य ...
14. तथा हि श्री-कालप्रियस्य भगवतः समीपवर्त्ति-
15. न्यां [सत्र]शालायां वेदामृत-पवित्रित-मुखानां [त्रिं]-
16. [श]त्संख्यानामाहार-दानं (नम्) ॥ तथा गोदावरी-त्त-
17. [टा]ध्यासिनि¹⁰ [नान्दी]-त्तटे । निर[व]द्य-विद्याज्जन-
18. [जु]षां द्विजन्मनां संव (ब) न्धिनी विद्यास (स्या) नस्य स्नेह-
19. लवण-समप्रता-सम्पादनाय [।]¹¹ दिनम्प्रति तैल-
20. [प्र]स्यद्वयं लवणस्य चैकं प्रस्थं विधाय व (त) या च.¹²
21. म-कटक-क्रेणिकेन देयास्तैलस्य ख[ण्डि].¹³
22. [न]व । लवणस्य खण्डिकास्सार्धाश्च [तस्रः] । त-
23. [दु]द्देशेन च दिनानु[दिनं*] रसार्ध-पिण्डेन क्के (क्के) णिक-
24. स्यावलस्व (म्ब) नं ...¹⁴ । तदेवं निराकृत-दरिद्र-
25. [ज]नोपद्रवं (व) मुपपादिताकल्प-कल्याण-या[द]प-
26. ...प्रसर-निय[त] (तम्) । प्र ...
27. ...

Third Side

1. तथा प्रसिद्ध-क्षेत्रपाल-समीपे सुविहित-प्रावर[णा]-
2. स्तरणादि-परिकरः सर्व्वलोकाश्रय-नामा मं[ड]-

3. पः ॥ तथा राजगृहांतर्ज्वन्ति-मकर-तोरणे । मंड[]-
4. [ल]सिद्धि-विनायक-मंड[]-यक्ष-द्वारे । प्रधान[]-
5. राजविलासिनी-पाटक-सन्निहित-कामदेवा[]-
6. तन-पुरोभागे । कलि-काले (S*) पि सकल-लोक-प्र-
7. त्यक्ष-दिव्य-शक्तेर्भगवतः श्री-कालप्रियस्य प्राङ्गणे ।
8. [प्र]तीते च सर्वलोकाश्रय-मंडपे । इति पंचसु [स्था]-
9. नेषु शीष्म-संताप-निरसन-क्षमाः धर्म-नरपति-
10. विलासकायमान-महिम-स्पर्शः प्रपाः । त-
11. था मंडलसिद्धि-प्रांगणे सर्वलोकाश्रय-मंडपे ।
12. कालप्रिय-समीप-प्रदेश-द्वये । जगत्तुंग-समुद्र[]-
13. स्य [पा]ली-प्रतिष्ठिता (त) -सगवे (बं) श्वर-पुरोभागे । उदीच्य-
14. दिग्वर्त्ति-वं (बं) केश्वर-समीपे । इति पंचसु स्थानेषु प्रल-
15. य-महाप्लवायमान-हेमं व (त) -काल-प्रालेय-विलसिते[]-
16. [ष्व]नाथ-जन-परिरक्षणार्थमग्नि-स्थितिका (:*) । तथा
17. [गू]र्जरापण-बीरनारायण-श्रीकृष्णेश्वर-क्षेत्र[पा]-
18. ल-क्षुष्ण-हृदिकासु¹⁵ पंचसु स्थानेषु गवां सच्छंद-पा-
19. नाहार-निमित्तं ज[ल]-द्रोष्यो गोघ्रासाश्च तत्प्रतिकर-
20. णाय¹⁶ प्रतिदिनं द्रम्माः पञ्चाशत् द्व ५० तथा वं (बं) के-
21. श्वर-च्छल्लेश्वर-गोज्जगसोमनाथ-तुम्बे (म्बे) श्वर-तुडिगेश्वरे-
22. [षु] पंचायतनेषु पंचोपचार-सहितं पञ्चामृत-[स्नानो]-
23. [प]योगि-दधि-दुग्ध-कुसुमार्चन-निमित्तं मासा[नुमासं]
24. [च] द्रम्माणां पञ्चशतानि द्व ५०० खंडस्यैका[ढकं]
25. पलानि पञ्च-पञ्चाशत् प ५५ श्रीखण्डस्य-पलानि [चतु]-
26. [रघिकानि] शतान्येकादश ११०४ प्रतिदिनं
27.

1. From impressions.

2. Expressed symbolically.

3. Read °kas=trai°.

4. The other texts have °āvatāram=akarot.

5. The Deoli text has Sātyaki-varḡga-bhājas°.

6. This half of the stanza is found in the other grants as *Tasmād=arāti-vanītā-kucha-chāru-hāra-nihāra-bhānur=udagād=iha Dantidurggaḥ.*

7. The reading of the lost letters can be restored from the other grants as °lāsa-saila-nichit=eva chiram vibhāti.

8. The original may have been *chatushkālām*.
9. The word lost here may have been *lakshmi*.
10. The verb *adhyās* has been used here in the sense of 'to preside over, influence, rule', so that *Godāvārī-taṭ-ādhyāsin* would mean 'dominating over the Godāvārī valley', or 'predominant in the Godāvārī valley'.
11. The *daṇḍa* is unnecessary.
12. The lost *akshara* at the end of the line may have been *grā*.
13. The word is obviously *khaṇḍikā*.
14. These two letters appear to stand for a word like *kṛitām*.
15. The word *iti* seems to be understood here.
16. The word *pratīkaraṇa* means 'repaying', 'compensation', etc. But here it has been used in the sense of 'meeting the expense'.

CHAPTER III

The Eastern Chālukyas of Veṅgī

No. 9—Yelivarru Copper-plate Inscription of Amma II Vijayāditya (945-70 A.D.)¹

Yelivarru, Repalle Tāluk, Guṇṭūr District, Andhra Pradesh.
J. F. Fleet, *Ind. Ant.*, XII, 1883, pp. 91ff.

Language : Sanskrit.

Script : Telugu-Kannaḍa.

Metres : V.1 *Āryā*; Vv.2-3 *Āryāgīti*; Vv.4-6 *Indravajrā*; V.7
Anuṣṭubh (Śloka); V.8 *Upendravajrā*; Vv.9-10 *Gīti*;
Vv. 11-13 *Āryā*; V.14 *Upendravajrā*; Vv.15-16 *Anuṣṭubh*
(Śloka).

Summary : KUBJA VIṢṆUVARDHANA, brother of SATYĀŚRAYA VALLABHENDRA (Pulakeśin II) of the CHĀLUKYA family, ruled over VEṅGĪ for 18 years. His son JAYASĪMHA (I) ruled for 33 years; his son MĀNGI-YUVARĀJA for 25 years; his son JAYASĪMHA II for 13 years; his younger brother KOKKILI for 6 months. Kokkili was expelled by his elder brother VIṢṆUVARDHANA who ruled for 37 years. His son VIJAYĀDITYA-BHAṬṬĀRAKA ruled for 18 years; his son VIJAYĀDITYA-NARENDRAṆṆIGARĀJA for 48 years; his son KALI-VIṢṆUVARDHANA for 1½ years; his son GUṆAGA-VIJAYĀDITYA for 44 years; his successor BHĪMA, the son of his younger brother VIKRAMĀDITYA, for 30 years; his son KOLLABHIGAṆḍA-VIJAYĀDITYA, for 6 months; his son AMMA (I) for 7 years; having expelled his son, the child VIJAYĀDITYA, TĀLAPA ruled for one month; having subdued him, VIKRAMĀDITYA, son of BHĪMA, ruled for 11 months; then YUDDHAMALLA, son of Tālapa, ruled for 7 years; then BHĪMA, the son of KollabhigaṆḍa-Vijayāditya, reigned for 12 years. His son, by his wife LOKAMAHĀDEVĪ, was AMMA II VIJAYĀDITYA.—Amma II addressed the *Kuṭumbins*, headed by the *Rāshtrakūṭas*, who inhabited the district of VELANĀṆḌU, and informed them of

the grant of the village of ELAVARŪ, with the relinquishment of all taxes, to the SUVARŪA-BHĀṆḌĀGĀRA-ŚRĪKARAṆA-MUKHYA (head clerk of the treasury) KORAMIYA.—The *ājñāpti* of the grant was KAṬAKARĀJA, the composer POTANA-BHAṬṬA and the writer JONTĀCHĀRYA.

TEXT²

SEAL

श्री-त्रिभुवनांकुश (॥*)

First Plate

1. स्वस्ति (॥*) श्रीमतां सकल-भुवन-स (सं) स्तूयमान-मानव्यासगोत्राणां³
हृ-
2. रीति-पुत्राणां कौशिकी-वर-प्रसाद-लब्ध-राज्यानां मातृगण-परिपालि-
3. तानां स्वा (मि*)-महासेन-यादानुध्यातानां भगवन्नारायण-प्रस (सा) द-
4. समासादित-वर-वराह-ला (ञ्छ*) नेक्षण-क्षण-वशीकृता[रा]⁴ ति-म-
5. षडलानां⁵ भश्वमेधावभूत⁶ स्नान-पवित्रीकृत-वपुषां चा-⁷
6. लुक्थानां कुलमलंकरिणोः सत्याश्रय-वल्लभेन्द्रस्य भ्राता कु-
7. ङ्ज-विष्णुवर्द्धनो (ऽ*) ष्टादश-वर्षाणि वेंगीदेशमपालयत् ॥ तदात्म-

Second Plate : First Side

8. जो जयसिहस्त्रयस्त्रिशतं । तदनुजेन्द्रराज-नन्दनो विष्णुव-
9. र्द्धनो नव । तत्सूनुर्मागि-युवराजः पंच-विंशतिं । तत्पुत्रो
10. जयसिहस्त्रयोदश । तदवरजः कोक्किलिः षष्मा-
11. षा (सा) न् । तस्य ज्येष्ठो भ्राता विष्णुवर्द्धनस्तमुच्चाट्य सप्त-
12. त्रिशतं । तत्पुत्रो विजयादित्य-भट्टारको (ऽ*) ष्टादश । तत्सु-
13. तो विष्णुवर्द्धनिः⁸ षट्त्रिंशतं । तत्सुतो विजयादित्य-नरेन्द्रमृग-
14. राजश्चाष्टचत्वारिंशतं । तत्सुतः कलि- (विष्णु*) वर्द्धनो (ऽ*) द्व्यर्द्ध-
वर्षा⁹ ।

Second Plate : Second Side

15. तत्सुतो गुणगांक-विजयादित्यश्चतुश्चत्वारिंशत् । तदनु-
 16. ज-विक्रमादित्य-भूपतेः¹⁰ सूनुश्चालुक्य-भीम-भूपालस्त्रि-
 17. ंशत् । तत्पुत्रः कोल्लभिगण्ड-विजयादित्यः ष-
 18. ष्मासान्(1*) तत्सूनुरम्भराजः सप्त-वर्ष(1*)णि । तत्सुतं
 19. विजयादित्यं ब(1*)समुच्चाद्य तालपो मासा¹¹मेकं(1*)
 20. तं जित्वा श्चलुक्य¹²-भि(भी)म-त्तनयो विक्रमादित्य एकादश-मा-
 21. सान् ततस्तालपराजस्य सुतो युद्धमल्लः सप्त वर्ष(1*)-

Third Plate : First Side

22. णि । तत्पुत्रः¹³ कोल्लभिगण्ड-विजयादित्य-सुतो भीम-रा-
 23. जो द्वादश वर्षाणि ॥
 तस्य माहेश्वर-मूर्त्तेश्मा-समा-
 24. नाकृतेः कुमाराभः(1*)
 लोकमहादेव्या(ः*) खलु य-
 25. स्समभवदम्भराजाख्यः ॥ 1
 जलजातपत्र-चा-
 26. मर-कलशांकुश-लक्षणांक-कर-चरण-त-
 ल(ः1*)
 27. लसदाजान्ववल(ः*)बित-भुजयुग-परिधो गिरी-
 28. न्द्र-सानूरस्कः ॥ 2
 यो रूपेण मनोजं विभवेन म-

Third Plate : Second Side

29. हेन्द्रमहिमकरमुख-महसा ।
 हरमरिपुर-दहनेन न्यक्कुर्वन्भा-
 30. ति विदित-दिगवनि-कीर्त्तिः¹⁴ ॥ 3
 स सकल-रिपु-नृपति-मकुट-त्तट-घटित-मणि-
 31. गण-मधुकर-निकर-परिष्ुं बित-चरण-सरसिरुह-युगलो
 32. युगलो वन-पद-कमल-विलसद्द्विरेपायमानो¹⁵ मानोस-
 33. तोनतोद्धत-¹⁶समस्त-लोकः समस्तभुवनाश्रय-श्री-विजया-
 34. दित्य-महाराजाधिर(1*)जः परमेश्वरः परमभद्रारकः परमभद्राख्यः
 वेल-

35. नाण्डु-विषय-निवासिनो राष्ट्रकुट-¹⁷प्रमुखान्कुटुं बिन (:*) समाहूयेत्य-
माज्ञापय-

Fourth Plate : First Side

36. ति ॥
विद्वत्कवीन्द्र-प्रभवं प्रसिद्धं
पूज्योदयं भूरि-गुणाधिवासं (सम् ।)
घर्मिष्ठ-भूमि-¹⁸
37. नियम-स्वधाम
पात्रं परं काश्यप-गोत्रमासीत् ॥ 4
तत्र भूसुर-यथोचि-
38. त-विद्या-
कर्म-षट्क-विधि-निर्मल-देहः (।*)
वेदविद्विदित-शास्त्र-समु-¹⁹
39. हो
विद्वमय्य इति विश्रुत-कीर्तिः ॥ 5
भूदेव-वंशा (*) बुवि-²⁰शीतरश्मि-²¹
40. विद्वत्सरोज (।*) कर-भानु-भानुः (।*)
तत्सूनुरंभोजभवोपमानो
41. विद्यामयो विद्वमियः प्रसिद्धः ॥ 6
अरुन्धत्या विशिष्टस्य वशिष्ठस्योपमाम-²²
42. यात् (।*)
पतिव्रतात्मया घर्मपत्न्या यश्चानमब्धया । (।*) 7
कुल-क्रमायातमुदार-मा-

Fourth Plate : Second Side

43. व-
मनन्यदृष्टाश्रुतपूर्व-रूपं (पम् ।)
दबद्धराधारि-²³धरोपमानः²⁴
तयोस्मुतः कोरमिया-

44. भिधानः ॥ 8
श्री-लोकमहादेव्या समवर्द्धत यो (5*) स्मदंबया प्रीत्या (1*)
चातुर्य्य-नागर-
45. कयोरावास-स्थानमिति मनोहरयोः ॥ 9
अपहसति वाग्मिता वाग्वनितां यत्र स्थि-
46. ता महाचतुरे (1*)
अ-सुजन-वरा²⁵ नागरक-जलजभव-बहुमुख-प्रियां
47. स(सं)ततं(तम्) ॥ 10
उत्पद्यते प्रसंगात्सुजनतया चात्म-सहजया यस्य
48. विभवः पति-प्रसंश्चिद्वमिदं²⁶ साधुवाद इति ।(1*) 11
रसिकानामति-रसिकश्चतुराणामधिक-
49. चतुर एवायं(यम्) ।
कोरमिय-नामधेयोः²⁷ विदुषामत्यन्त-विज्ञ(1*)नी ।(1*) 12
सेवित-समस्त-भू-
50. पति-हृदय-स्थिति-भाग्गुणोपपन्नो (5*) मूल्यः²⁸ (1*)
मुक्ताफल-सञ्चरितः कोरमिया²⁹ वस्तु-पु-

Fifth Plate : First Side

51. एव इत्युपपन्नं ।(भ्रम् ॥) 13
अनागत-ज्ञ(1*)न-विवेकिनी धी-
रनिन्द्य-चारित्र-परा हि चेष्टा (1*)
अशेष-भो-
52. गोपनतस्मनश्च
अहो महत्कोरमियस्य पुष्यं(प्यम्) ॥ 14
तस्मै कोरमिय-नाम्ने सुवर्ण-
53. भाण्डागार-श्रीकरण-मुख्याय एलवर्-रु-नाम-ग्रामस्सर्व्वंकर-
परिहारेणाग्रहारी-
54. कृत्योदक-पूर्व्व³⁰मुत्तरायण-निमित्ते (5*) स्माभिर्दत्त इति विदितमस्तु वः ।
अस्यावधयः
5. पूर्व्वतः³¹ गोमडुवु-सीमा । आग्नेयतः ढगुंबर्त्-सीमा । दक्षिणतः
इष्टूरि-सीमा । नैर्ऋं-
56. ति-पश्चिमाभ्यां प्रंपर्त्-सीमा । वायव्यतः तुरिर्मिषिड-सीमा ।
उत्तरेशानाभ्यां³² अमुतूनूरि-सीमा (॥*)

57. अस्योपरि न केनचिद्बाधा कर्तव्या(।*)यः करोति स पंच-महापातको भवति । तथोक्तं व्यासेन ।
बहु-
58. भिर्वसुधा दत्ता बहुभिश्चानुपालिता(।*)
यस्य यस्य यदा भूमिस्तस्य तस्य तदा फलं । (तम्॥) 15
स्व-द-

Fifth Plate : Second Side

59. तां पर-दत्तां वा यो हरेत वसुधरां(राम् ।)
षष्टि वर्ष-सहस्राणि विष्टाया(ष्ठायां) ज(।*)यते कृमिः ॥ 16
60. आज्ञप्ति(ः*) कटकराजः(।*) पोतनभट्ट-काव्यं जोन्ताचार्य्य-
लिखितं(तम्) ॥

1. The first year of Amma II Vijayāditya's reign falls in Śaka 867 (945-46 A.D.).

2. From the facsimile in *Ind. Ant.*, XII. Omit the *daṇḍa* after the final *m* changed to *anusvāra* before a consonant.

3. Read *Mānavya*.

4. *Ri* had been originally engraved and was afterwards made *rā*.

5. The *anusvāra* is superfluous.

6. Read °*bhṛitha*.

7. The form *Chalukya* often occurs in earlier records.

8. Read *vardhanaḥ*.

9. Read *varsham*.

10. Read *bhūpateḥ*.

11. Read *māsam = ekaṁ*.

12. Read *Chalukya*.

13. In reality, Bhima was the son of Kollabhiḡaṇḍa-Vijayāditya, who was in the same degree of descent as Yuddhamalla II.

14. Read *kīrttiḥ*.

15. Read °*rephāyamāno*.

16. Read °*ī-ānat-oddhata*.

17. Read °*kūṣa*.

18. Read *bhūmir = nniyama*.

19. Read *samūho*.

20. Read °*budhi*.

21. Read °*raśmir = vvidva*°

22. Fleet reads *Vaśiṣṭa*°.
23. Read *dadhad-dharā*°.
24. Read °*mānas*=*tayo*°.
25. Fleet corrects *varā* to *dhārā*. Better read *dharā*.
26. Read *praśaṁsyat*=*chitra*°.
27. Omit *visarga*.
28. Better read °*mūlyaḥ*.
29. Read °*miyo*.
30. Read °*pūrvam*=*utta*°.
31. Read *pūrvataḥ*.
32. Read °*bhyām*.

CHAPTER IV

The Chālukyas of Mānyakhēṭa and Kalyāṇa

No. 10—Nīlgunda Copper-plate Inscription of
Vikramāditya VI, Chālukya-Vikrama years 12
(Prabhava=1087A.D.) and 48
(Śobhakṛit=1123 A.D.)

Nīlgunda, Bellary District, Karnataka.

L. D. Barnett, *Ep. Ind.*, XII, pp. 142 ff.

Language : Sanskrit.

Script : Southern Nāgarī.

Metres: V.1, 18-23, 32, 49-52 अनुष्टुप्; Vv. 2, 4, 9, 11-12, 26, 37 मालिनी; V.3 आर्यागीति; Vv. 5, 8, 15, 29, 41, 43, 54 वसन्ततिलक; Vv. 7, 28, 44, 48 शार्दूलविक्रीडित; Vv. 6, 10, 24-25, 27, 30, 38 आर्या; Vv. 13-14, 45, 47 मन्दाक्रान्ता; V. 16 द्रुतविलम्बित; Vv. 17, 31, 33, 35, 39, 42 उपजाति; Vv. 34, 36 उपेन्द्रवज्रा; V. 40 स्रग्धरा; V. 46 प्रहर्षिणी; V. 53 शालिनी.

Summary : Fifty-nine kings of the family are said to have reigned in Ayodhyā and sixteen of them later ruled in the South. After a temporary obscuration, the family's fortunes were restored by JAYASĪMHA I who overcame RĀSHṬRAKŪṬA INDRA, son of KṚISHNA. His son was RAṆARĀGA; his son PULAKĒŚIN; his son KĪRTIVARMAN I; his younger brother MAṄGALĪŚA who ruled during the minority of his brother's son SATYĀŚRAYA (PULAKĒŚIN II). Then came Satyāśraya's son NIḌAMARI (Neḍamari); his son ĀDITYAVARMAN; his son VIKRAMĀDITYA I; his son YUDDHAMALLA; his son VIJAYĀDITYA; his son VIKRAMĀDITYA II; his son KĪRTIVARMAN II under whom the family eclipsed. His brother (Bhīma); his son KĪRTIVARMAN III; his son TAILA I; his son VIKRAMĀDITYA III; his son BHĪMA II; his son AYYAṆA I who married a daughter of RĀSHṬRAKŪṬA KṚISHNA III; his son VIKRAMĀDITYA IV who

married Chedi LAKSHMAṆA's daughter; his son TAILA II who conquered KARKARA (Kakka II) and RAṆASTAMBHA; his son SATYĀŚRAYA II; his younger brother DAŚAVARMAN (Yaśovarman) his son VIKRAMĀDITYA V; his younger brother JAYASĪMHA II; his son ĀHAVAMALLA (Someśvara I) who fought with the MĀLAVA, CHOLA and KANAUJ kings; his son BHUVANAĪKAMALLA (Someśvara II); his younger brother VIKRAMĀDITYA VI TRIBHUVANAMALLA. — ŚRĪPRITHVĪVALLABHA M.P.P. TRIBHUVANAMALLA addressed the *Rāshṭrapati*, *Vishayapati*, *Grāmakūṭaka*, *Āyuktaka*, *Niyuktaka*, *Ādhikārika*, *Mahattara* and others who may be associated with the gift land from time to time in respect of his grant of NIRAGUMDA-GRĀMA (Nilgunda) in VIKKIGA-70 within KOKALI-500 in favour of 300 learned Brāhmaṇas of Draviḍa-deśa. The grant was made from KALYĀṆAPURA at the request of Palata-pāṇḍya in the CHĀLUKYA-VIKRAMA YEAR 12 = PRABHAVA of Jupiter's cycle, PUSHYA-BADI 13, SATURDAY, UTTARĀYAṆA SAṆKRĀNTI. In the CHĀLUKYA-VIKRAMA YEAR 48, ŚOBHAKṚIT, BHĀDRAPADA-ŚUDI 12 (Śravaṇa-dvādaśī), MONDAY, the king again granted the village together with KRISHṆAPALLIKĀ to the same Brāhmaṇas, whose number rose by now to 500, at the request of Palata-pāṇḍya's grandson Rāya-pāṇḍya, introduced by *Śrikaraṇādhikārin Sarvādhyaaksha* DRAVIḌĀDITYA when the king was camping at VAIJAYANTĪ (Banavāsi). The grant was made with the exemption of *śulka*, *kara* and *vādhā* (*viśṭi*), with all dues and *nidhi* and *nikshepa* and *tri-bhog-ābhyanantara-siddhi* and making it a *sarva-namasya śāsana*. The hamlet called Ādityapallikā was granted to the god Bhīmeśvara worshipped in the locality. The record was written by *Dān-ādhikārin* Bhaṭṭa MALLAYA-PAṆḌITA of KĀŚMĪRA, son of Bhaṭṭa Vilāsa *alias* Aryamasvāmin, with the permission of VIKRAMĀDITYA, son of Kālidāsa, the *Śāsan-ādhikārika*, *Akshapaṭalika* and *Mahāprachaṇḍa-Daṇḍanāyaka*.—Some of the statements regarding the early history of the family are imaginary and wrong; e.g. Pulakeśin II was actually the father of Vikramāditya I and obtained the throne after killing Maṅgaliśa.

TEXT¹

First Plate

1. **श्री² (॥*)**
जयत्याविष्कृतं विष्णोर्वाराहं क्षोभितार्णवं (वम्) ।
दक्षिणोन्नत-दंष्ट्राग्र-विश्रांत-भुवनं वपुः । (॥) 1
श्रियमुपहरताद्वः श्रीपतिः क्रोड-रूपो
2. विकट-विशद-दंष्ट्रा-प्रान्त-विश्रांति-भाजं (जम्) ।
अवहृददय-दंष्ट्राकृष्ट-विस्पष्ट कांड-
प्रतनु-विस-जटाग्र-ग्रथिवद्यो धरित्रीं (त्रीम्) । (॥) 2
करि-मकर-म-
3. करिकांकित-जलनिधि-रशनां वशीकरोत्ववनि-वधूं (धूम्) ।
त्रिभुवनमल्ल-महीपतिरकलंक-यशो (ऽ*) वु (बु)-³राशि-वलघित-भुवनः॥3
ग[द्यं (द्यम्)] ।
4. स्वस्ति समस्त - भुवन-संस्तूयमान-मानव्य - सगोत्रा[णां] हारोति-पुत्राणां
कौशिकी-वर-प्रसाद-लब्ध (ब्ध) -श्वेतातपत्रादि-राज्य-चिह्नानां स-
5. प्त-मातृका-परिरक्षितानां कार्तिकेय-वर-प्रसाद-लब्ध (ब्ध)-मयूर-पिच्छ-
कुंत-श्वजानां भगवन्नारायण-प्रसादासादित-वर-वराह-लांछनेक्षण-
6. क्षण-वशीकृतारातिराज-मण्डलानां समस्त-भुवनाश्रय-सर्व-लोकाश्रय-विष्णु-
वर्द्धन-विजयादित्यादि-विशेष-नाम्नां राज-रत्नानामुद्भूत-भूमिः । वृत्तं-
(त्तम्) ।
7. कवलित-नल-लक्ष्मीर्दुर्जयौर्जित्य-हारी
विहत-पृथु-कडंवा (बा) डंवा (ब) रो⁴ मौर्य-निर्जित् ।
निज-भुज-व (ब) ल-भुम्नोत्पाटयन्नाष्टकूटा-
द्विलित-कल-
8. चुरि-श्रीरस्ति चालुक्य-वंशः । (॥) 4
तज्जेषु राज्यमनुपाल्य गतेषु राज-
स्वेकान्निषष्टि-गणनेषु पुराध्ययोध्यं (ध्यम्) ।
तद्वंशजास्तदनु षोडश भूमिपा-
9. लाः
क्ष्मां दक्षिणापथजुषं विभरं व (व) भूवुः । (॥) 5
दुष्टावष्टब्धायां कतिपय-पुरु[षां]तरांतरितायां च (।*)

- चालुक्य-कुल-संपदि भूयश्चालुक्य-वंश्य एव ।(॥)⁵ 6
कंदः की-
10. ति-लतांकुरस्य कमलं लक्ष्मी-विलासास्पदं
वज्रं वैरि-महीतृ(भृ)तां प्रतिनिधिर्देवस्य दैत्य-द्रुहः ।
राजासीज्जयसिंह-वल्लभ इति ख्यातश्चरित्रं-
11. निजै-
र्यो रेजे चिरमादिराज-चरितोत्कंठाः प्रजानां हरन् ।(॥) 7
यो राष्ट्रकूट-कुलमिद्र इति प्रसिद्धं
कृष्णाह्वयस्य सुतमष्ट-शतेभ-सैन्यं ॥ (न्यम् ।)
12. निर्जित्य दग्ध-नृप-पंच-शतो व(ब)भार
भूयश्चलुक्य-कुल-वल्लभराज-लक्ष्मी ।(क्ष्मीम् ॥) 8
चटुल-रिपु-तुरग-पटु-भट-करटि-घटा-कोटि-घटि-
13. त-रणरागः ।
सुकृत-हर-चरण-रागस्तनयो(S*)भूतस्य रणरागः ।(॥) 9
तत्तानयः ।⁶ पुलकेशी केशि-निसूदन-समो(S*)भवद्राजा ।
वा-
14. तापिपुरी-वर-पतिरकलित-खल-कलि-कलंक-कलः ।(॥) 10
वयमपि पुलकेशि-क्षमापतिं वर्णयंतः
पुलक-कलित-देहा पश्यताद्या-
15. पि संतः ।
स हि तुरग-गजेन्द्र-ग्राम-सा[रं] सहस्र-
द्वय-परिमितमृत्विक्साञ्चकराश्वमेघे ।(॥) 11
तत्तानयः ।
नल-निलय-विलोपी-मौर्य-निर्याण-हेतुः
प्रथित-
16. पृथु-कडंब(ब)-स्तंब(ब)-भेदी कुठारः ।
भुवन-भवन-भागापुरणारंभ-भार-
व्यवसित-सित-कीर्तिः कीर्तिवर्मा नृपो(S*)भूत् ।(॥) 12
तदनु तस्यानुजः ।
सर्व-द्वीपाक्रम-
17. ण-महसो यस्य नौ-सेतु वं(बं)घं-
रुल्लंघ्यादिघ(दिघ)व्यधित पृतना रेवती-द्वीप-स्तोपं(पम्) ।

- राज्य-श्रीणां हठ-पतिरभूद्यश्च कालच्चूरीणां⁷
व(ब) भ्रे भूमि सह स सक-
18. लंमंगलैर्मंगलीशः । (॥) 13
ज्येष्ठ-भ्रातुः सति सुत-वरे (S*) प्यर्भकत्वादशक्ते-
र्यस्मिन्नात्मन्यकृत हि धुरं मंगलीशः पृथिव्याः ।
तस्मिन्प्रत्यापिपदथ महौ
19. यूनि सत्याश्रये (S*) सौ 14
चालुक्यानां क इव (ह) हि पथो धर्म्यतः प्रच्यवेत । (॥)
जेतुर्दृशां विजित-हर्ष-महानृपस्य
दातुमंनोरथ-शताधिकमर्थयद्भू यः ।
सत्यादि-
20. सर्व-गुण-रत्न-गणाकरस्य 15
सत्याश्रयत्वमुपलक्षणमेव यस्य । (॥)
भ्रडमरीकृत-दिग्वलयो (S*) र्द्वित-
द्विडमरी-परिगीत-महायशाः ।
मृडमरिष्ट-भि[दं] म-
21. नसोद्वह- 16
न्निडमरिः क्षितिपो (S*) जनि तत्सुतः । (॥)
सुतस्तदीयो गुण-रत्न-माली
भू-वल्लभो (S*) भू-दु-ज-वीर्य-शाली ।
आदित्यवर्माजित-पुण्य-कर्मा
तेजो-
22. भिरादित्य-समान-धर्मा । (॥) 17
तत्सुतो विक्रमादित्यो विक्रमाक्रान्त-भूतलः ।
ततो (S*) पि युद्धमल्लाख्यो युद्धे यम-समो नृपः । (॥)
तज्जन्मा विजयादित्यो वीरा-
23. नेकांग-संगरे । 19
चतुर्णां मंडलानामप्यजयद्विजयोपमः । (॥)
तद्भूवो विक्रमादित्यः कीर्तिवर्मा तदात्मजः ।
येन चालुक्य-राज्य-श्रीरंतरापिप्य-
24. भूद्भुवि । (॥) 20
विक्रमादित्य-भूपाल-भ्राता भीम-पराक्रमः

तत्सूनुः कीर्तिवर्माभून्मृतप्रासादित-दुर्जनः ।(॥) 21
तैल-भूपस्ततो जातो विक्रमादित्य-भूपतिः ।

Second Plate : First Side

25. तस्तूनुरभवत्तास्माद्भूमिराजो (S*)रि-भीकरः ।(॥) 22
अव्यणार्यस्ततो जज्ञे यद्वंशस्य श्रियं स्वकां(काम्) ।
प्रापयनि(न्नि)व वंशं स्वं स
26. वव्रे कृष्ण-नंदनां(नाम्) ।(॥) 23
अभवत्तयोस्तनूजो विभव-विभासी विरोधि-विध्वंसी(।*)
तेजो-विजितादित्यः सत्य-धनो विक्रमादि-
27. त्यः ।(॥) 24
चेदीश-वंश-तिलकां लक्ष्मणराजस्य^० नंदनां नुत-शीलां(लाम् ।)
वोथादेवो विधिवत्परिगिन्ये विक्रमादित्यः ।(॥) 25
- सु-
28. तमिव वसुदेवाद्देवकी वासुदेवं ।^०
गृहमिव गिरि-जामिह्वं वमद्धं दुभौलेः ।
अजनयदथ [वो]थादेव्यतस्तै-
29. ल-भूपं(पम्) ।^०
विभव-विजित-शक्रं विक्रमादित्य-नाम्नः ।(॥) 26
अरि-कुंति(मि)-कुं भ-भेदन-रिपु-दुर्गं-कवाट-भंजन-प्रभृतिः(।*)
सहज-
30. व(ब)लस्य हरेरिव वा(बा)ल-क्रोडाभवद्यस्य ।(॥) 27
किं च राष्ट्रकूट-कुल-संब(ब)द्वावुभौ ।
श्रीजित्याच्चरणाविव प्रचलितौ साक्षा-
31. त्कलेः क्रामतः ।^०
क्रूरो व(ब)द्ध-शरीरको गुरु-जन-द्रोह-प्ररोहाविव ।
कालात्खंडित-राष्ट्रकूटक-कुल-श्री-वल्लि-जातांकु-
32. रौ ।^०
लूनौ येन सुखेन कर्कर-रणस्तंभौ रण-प्रांगणे ।(॥) 28
इत्थं पुरा दितिसुतैरिव भूतधात्रीं
यो राष्ट्रकूट-कुटिलैर्गं-
33. मितामघस्तात् ।
उद्धृत्य माघव इवादिवराह-रूपो

- व(ब)भ्रे चलुक्य-कुल-वल्लभ-राजलक्ष्मी । (क्षमीम् ॥) 29
भम्मह-रट्टादभव-द्रूपालाद्राष्ट्रकू-
34. ट-कुल-तिलकात् ।
लक्ष्मीरिव सलिलनिधेः श्री-जाकच्वाह्वया कन्या । (॥) 30
चालुक्य-वंशांत्र (व) र-भानु-माली-
श्री-तैल-
35. भूपाल उपायतंतां (नाम्) ।
तयोश्च लोकाभ्युदयाय योगः
स चन्द्रिका-चन्द्रमसोरिवासीत् । (॥) 31
श्री-तैल-भूमिपाला-
36. त् ।¹⁰ श्री-जाकच्वा समजीजनत् ।
श्रीमत्सत्याश्रयं स्कंदमंवि (बि) का द्वयं (ब) कादिव । (॥) 32
तस्यानुजः श्री-दशवर्म-¹¹नामा ।⁹
तद्वल्लभा भा-
37. ग्यवती च देवी ।
तयोरभूद्विक्रम-शील-शाली ।¹⁹
श्री-विक्रमादित्य-नृपस्तनूजः । (॥) 33
असौ निज-ज्येष्ठ-पितुः परोक्षं
व(ब)भार वा-
38. राशि-वृतां धरित्रीं (त्रीम्) ।
भुजेन केयूर-लतामिवोच्चै-
व्विदारिताराति-कदंब (ब) केन । (॥) 34
तदनु तस्यानुजः ।
यस्याखिल-व्यापि यशो (5*)-
39. वदात-
मकांड-दुग्धां (बु) धि-वृद्धि-शंकां (काम्) ।
करोति मुग्धाभर-सुन्दरीणा-
मभूत्स भूपो जगदेकमल्लः । (॥) 35
सदावनस्थः¹¹ पटु-विक्रमा-
40. द्यो
मदांध-गंधेभ-घटा-विपाटी ।

- धरोर्जित-प्रस्फुरित-प्रभासो
रराज यो (S*) सौ जयसिहराजः । (11) 36
अगमदखिल-धात्री येन रा-
41. जन्वतीत्वं
निवसति नृप-लक्ष्मीर्यस्य शुभ्रातपत्रे ।
स सकल-नमितारि-क्षोणिभृन्मौलि-रत्न-
द्युति-शवलित-पादो गंडह[ल्गं]ड-
42. भूपः । (11) 37
विख्यात-कृष्णवर्णं तैल-स्नेहोपलब्ध (ब्ध) -सरलत्वे (1*)
कुन्तल-विषये नितरां विराजते मल्लिकामोदः । (11) 38
ततः प्रताप-ज्वलन-
43. प्रभाव-
निर्मूल-निर्दग्ध-विरोधि-वंशः ।
तस्यात्मजः पालयिता धरायाः
ध्रीमानभूदाहवमल्लदेवः । (11) 39
श्रात्मावस्थान-हेतोरभिलष-
44. ति सदा मंडपं¹² मालवेशो ।⁹
हो (दो) लत्तालो-वनांतान्यनुसरति सरिन्नाथ-कूलानि चोलः ।
कन्याकुब्जा (ब्जा) धिराजो भजति [च तर]-
Second Plate : Second Side
45. सा कंदरास्ता हिमाद्रे-
रुद्रामा यत्प्रताप-प्रसर-त्त (भ) र-भवोद्भीति-विभ्रांत-चिराः । (11) 40
अम्लान-न्ते (तै) ल-गुण-संग्रह-
46. ण-प्रवृद्ध-
तेजो-विशेष-दलित-द्विषदंघकारः ।
अन्वर्थतां समनुसृत्य कवि-प्रधानै-
यः प्रोच्यते ननु चलु-
47. क्य-कुल-प्रदीपः । (11) 41
श्रीद्धत्य-युक्तांघकज-प्रभाव-
निर्मूलनोद्दाम-च (ब) लस्य यस्य ।
विराजते निर्जित-मीनकेतो-
[दैं]-

- 48 वस्य चालुक्य-महेश्वरत्वं (त्वम् ॥) 42
तस्मादजायत जगज्जनित-प्रमोद-
शृंगार-वीर-रसिकः कवि-लोक-कांतः ।
कां-
49. ता-विलोल-नयनोत्पल-चारु-चन्द्र-
श्चालुक्य-वंश-तिलको भुवनैकमल्लः । (॥) 43
यः पत्रं स्फुट-पुष्कराक्षर-धरं पा-
50. णौ कृपाण-च्छला-
दा-ज-म-प्रतिपन्न-दास्य-विजय-श्री-दत्तमुच्चैर्दधत् ।
साक्ष्यं ग्राहयितुं दिशां परिवृढान्सर्वानिव
51. प्राहिणो-
त्प्रत्याशं निज-कीर्त्तिमभ्र-तटिनी-स्पृहानुवं (बं) धोद्यतां (ताम् ॥) 44
तदनु तस्यानुजः ।
आसीत्तेजः-कलित-कमलो-
52. त्लासन-प्रोढ-पाद-
स्पर्शाद्बुद्धैः श्रियमवनिभृच्छेखराणां दधानतः ।
ध्वांत-भ्रांति दधदिव दृशोरंजनं वैरि-वीर-
[स्मे]-
53. राक्षीणां मुहुरपहरन्विक्रमादित्यदेवः । (॥) 45
भू-भारं नमित-फणीश्व[रं] मुजाभ्यां
त्रि (त्रि) आणः पटह-पलायित-क्षि-
54. तीशः (१*)
यश्चोच्चैरपहृत-नाकि-शाखि-लीलः
प्रख्यातस्त्रिभुवनमल्ल इत्युदारः । (॥) 46
यतो (५*) न्वेष्टुं जनक-जनितां
55. बल्लमोदार-लक्ष्मीं
भात्रा साद्धं हरि-व (ब) ल-युतः स्वां मुमित्रात्मजेत ।
तीरे सिन्धोर्व (बं) हुमुख-भयादेत्य वैभीषण-श्री-
धाम्ना
56. नेमे द्रविड-पतिना यश्च चालुक्य-रामः । (॥) 47
सर्वाशा-विजय-प्रयाण-समय-ज्ञाताखिलोर्ध्वो-पय-
प्रस्थानेव महीमतीत्य त्रि-

57. मला यत्कीर्त्तिरब्धि (ब्धि) गता ।
 प्रेक्ष्यस्ते विजय-श्रियापर-वशो दूरीकरोत्येष मा-
 मित्याख्यातुमिवाण्णव-स्थिति-जुषः शौरेस्त्रिलो-
58. की-गुरोः । (॥) 48
 स तु श्री-पृथ्वी-वल्लभ-महाराजाधिराज-परमेश्वर-परमभट्टारक-सत्या-
 श्रय-कुल-तिलक-चालुक्याभरण-श्रीमति-
59. भुवनमल्ल-वल्लभनरेन्द्रदेवः कुशली कुशलिनः सर्वानेव यथासंबध्य-
 मानमानका¹³घ्राष्ट्रपति-विषयपति-ग्रामकूट-
60. कायुक्तक-नियुक्तकारिक-महत्तरादीन्समादिशत्यस्तु वः संबिदितं-
 (तम्) । यथास्माभिश्चालुक्य-विक्रम-वर्षे द्वादशे
61. श्रंकतो (S*) पि ॥१२॥ प्रवर्त्तमान-काले प्रभव-संवत्सरे पुष्य-व (ब) ह्रल-
 त्रयोदशि (शी) -वड्डवारोत्तरायण-संक्रांतौ व (ब) ह्रनि महादानानि दत्वा-
 (त्वा) तद्-
62. क्षिणा-काले कल्याणपुर-समावासित-निज-विजय-स्कंधावारे पलत-पांड्य-
 विजप्त्या द्रविड-देशागतेभ्यो नाना-गोत्रेभ्यो नाना-वेद-
63. शाखा-शास्त्र-पारगेभ्यस्त्रिशत-संख्याकेभ्यो ब्रा (ब्रा) ह्यणेभ्यः श्रीमत्रिभुवन-
 मल्लदेवेन कोकलि-पंचशत-देश-मध्य-स्थित-विक्रम-सप्तत्यन्तर्व-
64. तीं ।^१ नीरुगुंद-नामा ग्रामः ।^१ धारा-पूर्वकमग्रहारीकृत्य दत्तः । पंच-
 शतेभ्य एव ब्रा (ब्रा) ह्यणेभ्यः चालुक्य-विक्रम-वर्षे अष्टाचत्वारिंशे
 श्रंकतो (S*) -

Third Plate

65. पि ॥४८॥ प्रवर्त्तमान-काले शोभकृतसंवत्सरे भाद्रपद-शुद्ध-श्रवण-द्वादश्यां
 सोम-वारे व (ब) ह्रनि महादानानि दत्वा (त्वा) तद्दक्षिणा-काले वै-
66. जयन्तीपुर-समावासित-निज-विजय-स्कंधावारे
 श्रीकरणाधिकारि-सर्वार्ध्यक्ष-द्रविडादित्य-प्रेरित-पलत-पांड्य-पौत्र-
 राय-पांड्य-विज-
67. प्त्या श्रीमत्रिभुवनमल्लदेवेन स प (ए) व ग्रामः कृष्णपल्लिका-समेतः
 तेभ्यः एव ब्रा (ब्रा) ह्यणेभ्यः धारा-पूर्वकं शासनीकृत्य दत्तः । तैरेव
 ब्रा (ब्रा) ह्य-
68. णंः तद्देश-स्वामिने पिडादान-स्वरूपेण सुवर्ण-शत-चतुष्टयं देयं (यम्) ।^{13a}
 स-शुल्क-कर-वाधा-परिहारः समस्तादेय-सहितो राजकी-
69. यानामनंगुलि-प्रेक्षणीयो निधि-निधान-समेतः सर्व्व-नमस्यः त्रिभोगाभ्यंतर-
 सिध्या (द्वया) शाश (स) नीकृत्य दत्तः । तस्य ग्रामस्य सीमान्ता-

70. नि कथ्यंते । प्राच्यां दिशि गज-पाषाणः । ततो दक्षिणतः खल्वाट-पर्वतश्च । आग्नेय्यां दिशि तलेवाग्यग्रामात्पश्चिमासन्न-प्रदेशे
71. स्रोतः । कमंडलुकार्पासग्रामात्पश्चिमासन्न-प्रदेशे स्रोतो^(5*) तरं च । दक्षिणस्यां दिशि तिलक-नाम-ग्रामादुत्तरासन्न-प्रदेशे स्रोतः ।
72. नैर्ऋत्यां दिशि शैलः । तस्य चोत्तरतो लाक्षागेह-नाम-ग्रामात्पूर्वतो महिष-पाषाणः । पश्चिमस्यां दिशि मधूक-वृक्ष-सरः । ततः पश्चिमो-
73. उत्तरतः आयास-सार-तित्रिणीक-वृक्षश्च (1*) वायव्यां दिशि दीर्घतुंग-पर्वतः । उत्तरस्यां दिशि स्वर्ण-खदिर-वल्मीकः । ऐशान्यां दिश्यक्षर-पाषाणः ।
74. इति सीमांत-प्रमाणानि । तत्रत्य-भीमेश्वरदेवाय गंध-पुष्प-धूप-दीप-नैवेद्यार्चनार्थं खंड-स्फुटित-जीर्णोद्धार-नव-सुधा-कर्मार्थं नृत्य-गो-
75. त-वाद्य-भोग-पादमूल-परिवारार्थं त्रा(त्रा)ह्यण-तपस्वि-भोजनार्थं च । आदित्य-नाम-पल्लिका¹⁴ स-शुल्क-कर-वाधा-परिहारः समस्तादेय-सहितो
76. राजकीयानामनंगुलि-प्रेक्षणीयो निधि-निधान-समेतः सर्व-नमस्यस्त्रि-भोगाभ्यंतर-सिध्या (द्वया) धारा-पूर्वकं देव-भोगार्थं शाश(स)-
77. नोक्त्य दत्तः । तस्याः पल्लिकायाः सीमांतानि कथ्यंते । प्राच्यामाग्नेय्यां दक्षिणस्यां नैर्ऋत्यां च नीरुगुं द-ग्रामोक्त-सीमेव सी-
78. मा । पश्चिमस्यां दिशि नागर-सरः-सेतुः । वायव्यामुत्तरस्यामंशान्यां च चूत-ह्रद-स्रोतः । इति आदित्य-पल्लिकायाः सीमान्त-प्रमाणानि ।
79. एवं पूर्व-प्रसिद्ध-सीमा-समन्वितश्चतुराघाट-विशुद्धः स युष्माभिरागामि-भिरस्मद्वंशयैरन्यैश्च भूमिपालैः पालनीयः । तथा चो-
80. क्तं ।⁹ भगवता वेदव्यासेन ।
व(ब)हुभिर्व्वसुधा दत्ता राजभिः सगरादिभिः ।
यस्य यस्य यदा भूमिस्तस्य तस्य तदा फलं । (लम्॥) 49
अपहरणे^(5*)पि
81. च दोषस्तेनैवोक्तः ।
स्व-दत्तां पर-दत्तां वा यो हरेत वसुधरां (राम्) ।
षष्टि-वर्ष-सहस्राणि विष्ठायां जायते कृमिः । (॥) 50
सुवर्णमेकं गामेकां भू-

82. मेरुप्येकमंगुलं (लम्) ।
 हरं (रन्) नरकमायाति यावदा-भूत-संप्लवं । (वम् ॥) 51
 विष्ट्याटवीष्वतोयासु शुष्क-कोटर-शायिनः ।
 कृष्णसर्पा हि जायंते व्र (ब्र)-
83. ह्य-देयापहारिणः । (॥) 52
 रामभद्रेणाप्युक्तं (क्तम्) ।
 सामान्यो (ऽ*)यं धर्म-सेतुर्नृ पाणां
 काले काले पालनीयो-भवद्भिः ।
 सर्वनितान्भाविनः पार्थि-
84. वैद्रा- 53
 भूयो भूयो याचते रामभद्रः । (॥)
 मद्रंशजाः पर-महीपति-वंशजा वा
 पापादपेत-मनसो भुवि भावि-भूपाः ।
 ये पालयन्ति मम
85. धर्ममिमं समस्तं 54
 तेभ्यो मया विरचितो (ऽ*)जलिरेष मूद्दिन ॥
 मयेदं शासनाधिकारिकाक्षपटलिक-महाप्रचंडदंडनायक-कालिदा-
86. स-सुत-विक्रमादित्यानुमत्या ।⁹ वत्स-गोत्र-साम-वेदि-भट्ट-विलासोपमाना-¹⁵
 यंमस्वामि-सूनुना काश्मीर-भट्ट-मल्लय-[पं]डितेन दा-
87. नाधिकारिणा लिखितमिदमिति¹⁶ शुभम् ॥ श्री-शारदायै नमः ॥

1. From the facsimile in *Ep. Ind.*, Vol. XII.

2. This is written by *O* surmounted by *anusvāra*.

3. The letter *b* has been written by the sign for *v* here and elsewhere in the record.

4. The usual spelling of the name is *kadamba*. See also line 16 below.

5. The stanza is read as prose in Barnett's transcript.

6. The *daṇḍa* is redundant.

7. The usual form of the name is *Kalachuri*, sometimes written as *Kaḷachchuri* and *Kalatsuri*. It is supposed to be the Indian adaptation of Turkish *Kulchur*.

8. Read *Lakshmaṇarāja-nāṃdanām* for the metre's sake.

9. The mark of punctuation is superfluous.

10. Read °*ch-chrī-jā*°.

11. As an epithet of the king, the expression does not appear to be very satisfactory.

12. Maṇḍapa (modern Mandu) was the capital of the Paramāras of Mālava.

13. Read °*sañbadhyamānakā*°.

13a. Note that the rent-free holding was created by the State on receipt of 400 gold coins from the donees.

14. The adjectives qualifying the word *ḥallikā* are wrongly given in the masculine.

15. Read °*oḥanām-Ā*°.

16. The word *idam* has been wrongly repeated.

CHAPTER V

The Sevuna Yādavas

No. 11—Gadag Stone Inscription of Bhillana V,
Śaka year 1113 (1192 A.D.)

Trikūṭeśvara (Śiva) temple, Gadag, Dharwar District, Karnataka.
Kielhorn, *Ep. Ind.*, III, pp. 219 f.

Language : Sanskrit.

Script : Southern Nāgarī.

Metres : V.1 Āryā: Vv.2-10 *Anushtubh* (Śloka).

Summary : In the lineage of VIṢṆU was born SEVANADEVĀ. His son was the prince MALLUGIDEVĀ. From him sprang the prince AMARAGAṄGA. Meditating on his feet was his younger brother KARṆADEVĀ (wrong Sanskritization of Kannaradeva-Kṛiṣṇadeva). Meditating on the latter's feet was his son BHILLAMĀDEVĀ.— His Majesty Bhillamadeva, the refuge of the whole world, the illustrious favourite of the earth, *Mahārājā Parameśvara Paramabhaṭṭāraka*, the ornament of YADU'S FAMILY, while encamped at HERŪRĀ made at the request of his minister JAITASIMHA a *sarva-namaśya* (rent-free) grant of the village of HIRIYA-HANDIGOLA in BELUVOLA-300 after having washed the feet of the holy ascetic *Siddhānti-CHANDRABHŪSHAṆA-PAṆḌITĀDEVĀ* alias SATYAVĀKYA, the disciple of VIDYĀBHARAṆADEVĀ who himself was the disciple of SOMEŚVARĀDEVĀ, and the Superintendent (or chief priest) of the shrine of the god SVAYAMBHŪ-TRIKŪṬEŚVARĀ at KRATUKA. The grant was divided into two parts, one of which was meant for the god Trikūṭeśvara. It was made together with every kind of income in accordance with the *tribhoga* tenure (i.e. enjoying $\frac{1}{3}$ of the revenue income) and was exempted from tolls, taxes and molestation while the royal officials were forbidden even to point at the gift land with finger. The grant was executed on the occasion of a SOLAR ECLIPSE ON SUNDAY the NEW MOON *tithi* of JYESHṬHA of the year VIRODHAKṚIT in ŚAKA 1113, i.e. the 23RD OF JUNE, 1191 A.D., the month being Amānta Nija-Jyeshṭha.

TEXT¹

1. १^२ ओं स्वस्ति ॥
अवतु स वः कंसारिः कुमुद-रुचिर्भाति यत्करे शंखः ।
क्षीराब्धि-मथन-संभ्रम-संक्रान्तः
2. फेन-पुंज इव ॥ 1
अस्ति क्षत्रिय-सिंहस्य यदु-नाम्नः कुलं भुवि ।
लीला-कृतावतारेण हरिणा
3. यदलंकृतम् ॥ 2
तत्र सेवनदेवाख्यः प्रथितः पृथिवीपतिः ।
आसीदशेष-भूपाल-मौलि-लालित-शा-
4. सनः ॥ 3
तस्य मल्लुगिदेवाख्यो बभूव नृपतिः सुतः ।
यस्य न प्रतिमल्लोऽभून्नृपेषु क्षिति-मण्डले ॥ 4
तस्या-
5. प्यमरगंगाख्यस्तनयोऽभून्महीपतिः ।
प्रताप-पावक-प्लुष्ट-प्रत्यर्थि-नृप-काननः ॥ 5
ततस्तदनुजः
6. श्रीमान्कर्णदेवो नृपोऽभवत् ।
शरदिदु-प्रभा-शुभ्र-यशो-धवलिताखिलः ॥ 6
तस्य च ॥
7. जातो धृंदावन-क्रीडा-कौतुकी शंख-लाञ्छनः³ ।
राजा भिल्लभदेवाख्यः सुतः कृ-
8. ण इवापरः ॥ 7
आक्रम्य विविधान्देशानर्जयित्वा धनं बहु ।
येन सेवन-भूपाल-
9. कुल-राज्यं विर्वाधितम् ॥ 8
तस्यास्ति जैत-सिंहाख्यः शक्ति-त्रय-समन्वितः ।
अतर्क्य-विक्रमो मं-
10. त्री मंडलेश्वर-वृश्चिकः ॥ 9
तस्य विज्ञापनेन ॥⁴ तेन च समस्त-भुवनाश्रय-श्रीपृथ्वीवल्लभ-
महाराजा-

11. धिराज - परमेश्वर - परमभट्टारक-यदुकुलतिलक-श्रीविष्णुवंशोद्भूवेत्यादि-
समस्त-नामा-
12. वली-विराजमानेन श्रीमत्प्रतापचक्रवर्त्तान[1] [भिल्लम*]देवेन हेरूरा-
समावासित-विजयस्कंधा-
13. वारेण शक-नृप-कालातीत-संवत्सर-शतेषु त्रयोदशाधिकेष्वेकादशसु वर्त्त-
मान-विरोधकृतसंवत्स-
14. रांतर्गत-ज्येष्ठामावास्यायामादित्यवारे सूर्यग्रहणे श्रीमत्कृतकुस्वर्यभू-
त्रिकूटेश्वर-देवस्थानाचा-
15. र्थस्य सोमेश्वरदेव-शिष्य-विद्याभरणदेव-शिष्यस्य सत्यवाक्यापर-नामधे-
यस्य श्रीमत्परम-
16. तापसाचार्य-सिद्धांति-चंद्रभूषणपंडितदेवस्य पादप्रक्षालनं कृत्वा बेलुवोल-
त्रिशतांतर्गत-
17. हिरिय-हृदिगोल-नाम-ग्रामः स-शुल्क-कर-बाधा-परिहारः समस्तादेय-सहितः-
पूर्व-प्रसिद्ध-
18. सीमा-समन्वितो राजकीयानामनंगुलि-प्रेक्षणीयस्त्रिभोग-युक्तः सर्वनमस्थी-
कृत्य द्वेषा
19. विभज्य धारा-पूर्वकं स-शासनो दत्तः ॥ तत्रैको भागस्तस्यैव भगवत-
स्त्रिकूटेश्वरदेवस्या
20.⁵ धर्मस्तद्वंशैरन्यैश्च भूमिपालैः पालनीयः ।
उक्तं च पालने
21.⁶
[बहुभिर्वसुधादत्ता*] [रा*]जभिः सगरादिभिः ।
यस्य यस्य [यदा]
22. [भूमिस्तस्य तस्य तदा फलम् ॥]⁷ 10

1. Prepared from Kielhorn's transcript.

2. It is the symbol indicating *siddham*, *Om siddhi* or *siddhir=astu*.

3. Read *lāmchhanaḥ* or better *lāñchhanaḥ*.

4. These *daṇḍas* are unnecessary.

5. Since each line of the record contains about 28 *aksharas*, some 11 or 12 *aksharas* are lost at the commencement of this line. The lost portion may conjecturally be restored as *devasy=ā[yatanasya bhagna-saṁskār-ārtham=esha] dharmas=tad=vam°*.

6. Some 14 or 15 *aksharas* are lost at the commencement of this line. The beginning of it may be conjecturally restored as *dharmā-gauravam=iti*.

7. This may be the end of the record, or there might have been another verse (*Shashṭim varsha-sahasrāṇi*, etc.) after it.

CHAPTER VI

The Hoysala Yādavas

No. 12—Gadag Stone Inscription of Vīra-Ballāla II,
Śaka year 1114 (1192 A.D.)

Trikūṭeśvara temple, Gadag, Dharwar District, Karnataka.
Fleet, *Ind. Ant.*, II, pp. 298 ff.; H. Lüders, *Ep. Ind.*, VI, pp. 94ff.

Language : Sanskrit.

Script : Kannaḍa.

Metres : Vv.1-2 *Anuṣṭubh (Śloka)*; Vv.3-5 *Upajāti (Indravajrā and Upendravajrā)*; V.6 *Praharshiṇi*; Vv.7-11 *Anuṣṭubh (Śloka)*; V.12 *Āryā*; V.13 *Anuṣṭubh (Śloka)*; Vv.14-16 *Āryā*; Vv.17-19 *Anuṣṭubh (Śloka)*; V.20 *Indravajrā*; Vv. 21-28 *Āryā*; V.29 *Upajāti (Indravajrā and Upendravajrā)*; V. 30 *Vasantatilaka*; Vv. 31-35 *Śārdūlavikriḍita*; V. 36 *Āryā*; V. 37 *Upajāti (Indravajrā and Upendravajrā)*; V.38 *Āryā*; V.39 *Anuṣṭubh (Śloka)*; Vv.40-45 *Āryā*; V.46 *Anuṣṭubh (Śloka)*; V.47 *Āryā*; Vv.48-55 *Anuṣṭubh (Śloka)*; V.56 *Śālini*; V.57 *Vasantatilaka*; V.58 *Āryā*.

Summary : In the lineage of YADU, there was a king called SAḶA. Once there lived at ŚAŚAKAPURA an ascetic who, while engaged in performing his rites, was attacked by a tiger. He called Saḷa for assistance with the words : *Hoy Saḷa* (in Kannaḍa), 'Slay, O Saḷa'. Saḷa killed the tiger and thus acquired for himself and his descendants the name of Hoysaḷa, tiger being the emblem of their banner.— After some rulers, VINAYĀDITYA became king. His son was EREYAṄGA, who again had three sons, BALLĀḶA, Viṣṇuvardhana and Udayāditya. After the elder of them, who attacked JAGADDEVA and took away the latter's sevenfold sovereignty, had ruled the kingdom, his younger brother, VIṢṆUVARDHANA also reigned for a long time. Having given away in religious gifts, the whole of his own territory, in order to have a kingdom of his own, Viṣṇuvar-dhana invaded UCHCHAṄGI and other territories belonging to

his enemies. After invading the whole country from his own abode to BEḶVOLA, he bathed his horses in the KRISHNAVERNĀ. His overlord VIKRAMĀDITYA VI of the Chālukya house of KALYĀṆA was reminded again and again by his servants whenever they waited upon him : 'Know the Hoysala alone among all princes not to be conquerable by king PARAMARDIDEVA (Vikramāditya VI).'—Vishṇuvardhana's son and successor was NARASĪMHA whose wife was ECHALADEVĪ. Their son VĪRA-BALLĀLA (II) acquired the kingdom by worshipping VAJREŚVARA. The AṄGAS, KALĪNGAS, VAṄGAS, MAGADHAS, GHOLAS, MĀLAVAS, PĀṆḌYAS, KERALAS and GURJARAS were all in fear of him. By force, he defeated Brahman and deprived the general of his position, on account of an insult to his father, tearing off the royal fortune from the family of the KALACHURIS. And cutting off JAITRASĪMHA, who was, as it were, the right hand of Yādava BHILLAMA, he also acquired sovereignty over the KUNTALA country.—*Samastabhuvanāśraya Śrīprithivīvallabha Mahārājādhirāja Paramesvara Paramabhaṭṭāraka VĪRA-BALLĀLA-DEVA*, the lord of the city of DVĀRĀVATĪ, from the victorious camp at LOKKIGUNḌI—on the occasion of a LUNAR ECLIPSE on SATURDAY, the day of the FULL MOON in the month of MĀRGASĪRSHA of the year PARIDHĀVIN in the ŚAKA YEAR 1114 after having washed the feet of the *āchārya* Siddhānti-CHANDRA-BHŪSHANA-panḍitadeva, also called SATYAVĀKYA, who was the disciple of VIDYĀBHARAṆADEVA and the disciple's disciple of SOMEŚVARADEVA of the lineage of the KĀLAMUKHA Āchāryas, granted the village of HOMBĀLĀLU in the BEḶVOLA-300 together with the right to hidden treasures, underground stores, water, stone, gardens, etc., together with *tribhoga* right, with the full proprietorship of *ashṭa-bhoga*, with the right of appropriating all things such as tolls and fines, for the sake of the *aṅga-bhoga* and *raṅga-bhoga* of the god SVAYAMBHŪ-TRIKUṬĒSVARA at KRATUKA, whose *sthānāchārya* was SATYAVĀKYA, for the sake of repairing anything that might be broken, torn or worn out through age, etc., of providing for instruction, and of feeding etc., ascetics, Brāhmaṇas and others, making it a *Sarva-namasya* (tax-free) grant not to be pointed at with finger by the kings or the kings' officials.—By order of the king, the *sāsana* was composed by the learned AGNĪSARMAN.—

The DATE corresponds to the 21st NOVEMBER, 1192 A.D., though the full moon (with lunar eclipse) occurred really on the previous day (Friday).

TEXT¹

1. स्वस्ति । [Siddham Symbol.]
1. त्रैलोक्यं पाल्यते येन सदयं सत्व(त्त्व)-वृत्तिना ।
स देवो यदु-शाद्दूलः श्रीपतिः श्रेयसेऽस्तु वः ॥ 1
2. देवः समस्त-सामन्त-मस्तक-न्यस्त-शासनः ।
आ चन्द्रावर्कं नृपः पायाद्भुवमम्भोधि-मेखळां(लाम्) ॥ 2
3. आसीत्क्षितौ क्षत्रिय-पुंगवानां
शिरोमणिः श्री-यदु-नामधेयः ।
यदन्ववाये स हरि²र्धरित्री-
भारावतारार्थमजो (S*)पि जातः ॥ 3
यदन्ववाये
4. बहवो बभूवु-
र्भुं(र्भुं)जोद्भुवा विश्रुत-कीर्ति-भाजः ।
अद्यापि लोके चरिताद्भुतानि
येषां पुराणेषु पठन्ति संतः ॥ 4
कालक्रमेणाय बभूव कश्चि-
न्मही-
5. पतिस्तत्र सळाभिधानः
कुलस्य कृत्वा व्यपदेशमन्यं
विस्मारितो येन यदुस्तदाद्यः ॥ 5
केनापि ब्रति³-पतिना स्व-देवकार्ये
शार्दूलं प्रसितमुपागतं नि-
6. हन्तुम् ।
आदिष्टः शशकपुरे स होयसळोति⁴
प्राप्तं किळ विनिहत्य होयसळाख्याम् ॥ 6
ततः प्रभृति तद्वंशे प्रवृत्तं होयसळाख्यया ।
शार्दूलश्च ध्वज-

7. स्यासीदंकः शत्रु-भयंकरः ॥ 7
 अपरेषु च तद्राज्यं भुक्तवत्स्वथ राजसु ।
 विनयादित्य इत्यासीत्क्रमशः पृथिवीपतिः ॥ 8
 एरं यंगामिघानोऽभून्नृपति-
8. स्तस्य चात्मजः । 9
 गुणरनन्य-सामान्यः प्रख्यातः पृथिवीतले ॥
 अथ तस्यापि बल्लाळ-विष्णुवर्द्धन-नामकौ
 अभूतामात्मजन्मानावुदयादित्य-
9. पश्चिमौ ॥ 10
 तेजस्मि(स्वि)नौ भूत-हित-प्रवृत्तौ लोक-पूजितौ ।
 यावभासयतां विश्वं सूर्य्यचन्द्रभसाविव ॥ 11
 रण-शिरसि येन बलिना गजपतिमाक्रम्य निज-नुरंगेन (1*)
10. विनिपात्य जगद्देवं सप्ता(*)गं तस्य चापहृतम् ॥ 12
 तत्राग्रजे निजं राज्यमुपभुक्तवति क्रमात् ।
 अनुजो(5*)पि चिरं राज्यं बुभुजे विष्णुवर्द्धनः⁵ ॥ 13
 यो देशमग्रहा-
11. रीकृत्य समस्तं निजं स्व-राज्यात्यर्थम् । 14
 आचक्रामोच्चंगि-प्रभृतीनन्यादिषुदेशान् ॥
 आरभ्य निजनिवासाद्बेळ्वोल-पर्य्यंतमखिलमपि विषयम् ।
 आक्रम्य
12. येन धौतं नुरग-वपुः कृष्णवैर्णायाम् ॥ 15
 यः स्मार्य्यते नियुक्तैः प्रत्यपचारं नृपेष्वसाध्यतया ।
 परमर्हिदेव-नृपतेर्होय्सल्लभव-
13. धारयते मुहुः ॥ 16
 येनाग्रहाराः ऋतवो महादानानि षोडश ।
 अन्यान्यपि च पुष्यानि पौनःपुन्येन चक्रिरे ॥ 17
 नरसिंह इति ख्यातो जात-
14. स्तस्यात्मजो नृपः । 18
 यस्य वर्णयितुं नैव शक्यन्ते मादृशगुणाः ॥
 तस्य श्रीरिव दैत्यारैः शंकरस्येव पार्व्वती ।
 आसीदेचलदेवीति महादेवी कुलोद्भूता ॥ 19

15. [Siddham Symbol.] तेनापि तस्यामनुल-प्रभावो
वज्रेश्वराराधन-लब्ध-राज्यः ।
जातः सुतो दोर्व्वल⁶-चक्रवर्त्ती
श्री-वीर-बल्लाल इति प्रसिद्धः⁷ ॥ 20
माध्यस्थेनोन्नत्या कांचन-
16. विभवेन विबुध-सेव्यतया
यो जंगम इव मेरुर्महीभूतामग्रणीज्जंगति ॥ 21
सीमातिक्रम-भीरोरतिगंभीरस्य विपुळ-सत्व (त्व)स्य ।
रत्ना-
17. करस्य यस्य च न को (S*)पि लक्ष्मीवतोभ्र्मदः⁸ ॥ 22
चरितं भरतादीनामपि भुवने तावदेव बोद्यमिह⁹ ।
लोकोत्तरा न यावद्रृश्यन्ते यस्य साधु-गु-
18. णाः ॥ 23
विष्णौ निसर्ग-सिद्धां¹⁰ भक्तिं¹¹ यस्याद्य पश्यतां पुंसाम् ।
प्रट्टादादि-कथा¹² अपि न विस्मयाय प्रकल्पन्ते ॥ 24
तन्न तपस्तन्नेष्टं तन्न हृतं तन्न दानमस्तीह ।
अ-
19. सकृन्न येन विहितं देशे काले च [पा]त्रे च ॥ 25
स्त्रीष्व¹³भ्र्मकेषु शूद्रेष्वन्येष्वपि येषु केषु चिज्जगति ।
सोऽस्ति न जनो विद्यते यः पापं यत्र शासितरि ॥ 26
षट्तर्क-
20. काव्य-नाटक-वात्स्यायन-भरत-राजनीतिषु च ।
अन्येषु तेषु तेषु च शास्त्रेष्वखिलेषु यः कुशलः ॥ 27
सर्व्वेषु दर्शनेषु च भुवि ताविकक-चक्रवर्त्तनो
21. यस्य ।
नेवास्ति प्रतिवादी वादि-मद-द्विरद-केसरिणः ॥ 28
सर्व्वार्थुधाजीव-पुरःसरेण
समस्त-विद्वज्जन-वल्लभेन ।
शस्त्राणि शास्त्राणि च येन लोके
स-
22. नाथतामद्य चिराद्गतानि ॥ 29
यन्नामधेयमपि विश्व-[वि]द्यासिनीनां

- लोके वशीकरण-कर्मणि सिद्ध-मंत्रः¹⁴ ।
तस्य प्रगल्भ-वनिता-कुसुमायुधस्य
23. सौभाग्य-वर्णन-विधौ कतमः समर्थः ॥ 30
विश्वग्वाजि-खुर-प्रहार-दलित-क्षौणीतल-प्रोच्चल-
धधूली¹⁵-ध्वांत-निमीलिताखिल-दिशि द्वंद्व-प्रदोषागमे ।
द्वती-
24. वातिपटोयसी मृहुरिह स्वस्सुंदरीभिः समं 31
वीराणामभिसारणं वितनुते यत्खड्ग-यष्टिद्विषाम् ॥
शश्वद्यत्समरावतार-पिशुनेष्वाहन्यमा-
25. नेष्वित-
स्तूर्येषु स्व-पति-प्रणाश-चकिताः क्षुभ्यन्त्यराति-स्त्रियः ।
अप्येताः सुभट-स्वयंबर-कृते मंदारमालामितो
हस्ताभ्यां परिगृह्य नाक-
26. वनिताः सज्जीभवत्यंबरे ॥ 32
यस्मिन्होयसल-भूमिपाल-धरणी-साम्राज्य-सिंहासना-
दारूढे सति मत्तवारण-पतेर्युध्वाय¹⁶ पूर्वासनम् ।
सद्यः[ः] स्व-
27. स्व-कुल-कमागत-मही-साम्राज्य-सिंहासना-
त्प्रत्यर्थि-क्षिति-प्यालकैरपि रणे वल्मीकमारुह्यते ॥ 33
यस्मिन्दिग्विजयात्थमुद्यतवति प्रस्थान-भेरी-रवे
28. गंभीरे स्फुटमुच्चरत्यवनिभृत्स्वन्येषु वात्तं का (1*)
दूरादंग-कलिग-वंग-मगधाश्चोलास्तथा मालवाः
पांड्याः केरल-गूर्जर-प्रभृतयो(5*)प्युज्झन्ति सद्यो घृ-
29. तिम ॥ 34
न्यक्कारेण पितुः श्रियं कळचुरि-क्षत्रान्वयात्कर्षता
येनैकेन हि तूबरेण करिणा षष्टिजिता दन्तिनाम् ।
तं च ब्रह्म-चमूर्पति गजघटा-
30. वण्टब्ध-सैन्यं हठा-
द्येनाश्वरपि केवलं¹⁷भ्रुज-वृता¹⁸ निज्जित्य राज्यं हृतम् ॥ 35
उच्छिद्य जैत्रसिंहं दक्षिणमिव तस्य भिल्लमस्य भुजम् ।
वीरेण येन लब्धं कुन्तल-देशाधि-
31. पत्यमपि ॥ 36
[Siddham Symbol.] स च समस्त-भुवनाश्रय-श्री-पृथिवी-वल्लभ-

- महाराजाधिराज-परमेश्वर-परमभट्टारक-द्वारावती-पुरवराधीश्वर-यादव-कुलांबर-द्यु-
32. मणि-सम्यक्त्व-चूडामणि-मलपरोळ्गुंड-कदन-प्रचंड¹⁹-असहाय-शूर²⁰-एकांग-वीर-शनिवारसिद्धि²¹-गिरिदुर्गमल्ल-चलदंकराम²²-इत्यादि-समस्त-प्रशस्त-नामावली-वि-
33. राजमान (:*) श्रीमत्प्रतापचक्रवर्त्ति-श्री-वीर-बल्लाळदेवो लोक्कगुंडि-निवेशित-विजयस्कन्धावारः ॥ [Siddham Symbol.]
अस्ति स्वयंभूः ऋतुकाभिधाने
ग्रामे त्रिकूटेश्वर-
34. नामधेयः (।*)
शिवः समस्त-क्षितिपाल-मौलि-मणि-प्रभा-रंजित-रम्य-पीठः ॥ 37
तस्य स्थानाचार्य्यः कालमुखाचार्य्य-संतति-प्रभवः ।
सिद्धांति-^{22a}चंद्रभूषणपं-
35. डितदेवाभिधोऽस्ति मुनिः ॥ 38
तं त्रिकूटेश्वरं देवं लिंगंस्तैः स्थावरंस्त्रिभिः ।
जंगमेन समं येन चतुः^{22b}कूटेश्वरं विदुः ॥ 39
सतत-शरीराधर्म²³-स्थित-गौरी-भूश-संगमा-
36. द्वधुष्वद्य ।
शिव इव विरज्यमानो यो भाति ब्रह्मचर्य्यस्थः ॥ 40
यश्च ॥
कुल-शैलेषु चलत्स्वपि मर्यादामतिपतत्सु सिधुषु च ।
सत्यं न सत्यवाक्य-द्वितीय-
37. नामा परित्यजति ॥ 41
अन्यत्र काव्य²⁴-नाटक-वात्स्यायन-भरत-राजनीत्यादौ ।
[ने]व कथासिद्धा (द्धा)न्तेष्वखिलेष्वपि यस्य नास्ति समः ॥ 42
येन च ॥
अदृश्येत कदा-
38. चिद्विश्रामो वारिधौ तरंगाणाम् ।
न त्वेव कृपा-भाजा प्रदीयमानेऽश्नतां सत्रे²⁵ ॥ 43
अनेनेव न केवलमपि तु सुवर्णो षष्ठांबु-वस्त्राद्यैः ।
अन्तो नास्ति ज-

39. नानां निरन्तरं तर्प्यमाणानाम् ॥ 44
येन चात्र स्थाने ॥
उद्धृत्य²⁶ जोर्णमखिलं निर्माय च नूतन[] पुरं रम्यम् ।
देवान्तिकमानीता वेश्या-वीथी स्थिता परतः ॥ 45
40. अमृतोपम-पानीय-पूष्णा पुष्करणी²⁷ कृता ।
वनं च नन्दन-[साम्यं] नानापुष्प-लतावृतम् ॥ 46
किं जल्पितेन बहुना श्राव-प्राकार-वलय-ब्राह्मि-
41. ह ।
यद्यत्समस्तित तत्समस्तमपि तस्य निर्माणम् ॥ 47
[Siddham Symbol.] तस्य भगवतश्चराचर-गुरोः श्री-स्वयंभू-
कि (त्रि) कूटेश्वरदेवस्यांग-रंग-भोग-खंड-स्फुटित-जोर्णोद्धा-²⁸
42. राद्यर्थं विद्या-दानार्थं[] तपोधन-ब्राह्मणादि-भोजनाद्यर्थं[] च वेङ्गवोल-
त्रिशतान्तर्गत-होवाळलु-नामधेय-ग्रामं पूर्व-प्रसिद्ध²⁹-सीमा-समन्वितं
निधि-निक्षेप-
43. जळ-पापणारामादि-सहितं त्रिभोगाभ्य[]तरमण्ड-भोग-तेजः-साम्य-युक्तं
शुल्क-दंडादि-सकल-द्रव्योपाज्जंनोपेतं शक-नृप-कालातीत-संवत्सर-श-
44. तेषु चतुर्दशाधिकेश्वेकादशसु अंकतो(5*)पि १११४ वर्तमान-परिधावि-
संवत्सरान्तर्गत-मार्गशीर्ष-पौर्णमास्यां शनैश्चर-वारं सोम-ग्रहणे तस्य
कालमुखा-
45. चार्थ्य-सोमेश्वरदेव-प्रशिष्यस्य विद्याभरणदेव-शिष्यस्य सत्यवाक्यपर-
नामधेयस्य श्रीमदाचार्य-सिद्धान्ति-³⁰चन्द्रभूषणपंडितदेवस्य पाद-प्रक्षा-
46. लनं कृत्वा राजा राजकीयं रप्यनंगुळि-प्रक्षेपणीयं सर्व्व-नमस्यं कृत्वा
धारा-पूर्व्वकं भक्त्या दत्तवान् ॥ [Siddham Symbol.] अस्य च
धर्मस्य संरक्षणे फळमिद-
47. मुदाहरन्ति स्म तपो-महिष-साक्षात्कृत-धर्मस्थितयो मन्वादयो
महर्षयः ॥
बहुभिर्वसुधा भुक्ता राजभिः सगरादिभिः ।
यस्य
48. यस्य यदा भूमिस्तस्य तस्य तदा फलम् ॥ 48
गण्यन्ते पांसवो भूमोर्गण्यन्ते वृष्टि-विन्दवः ।
न गण्यते विधात्रापि धर्म-संरक्षणे फलम् ॥ 49
अपह-

49. रतः समर्थस्याप्युदासीनस्य तैरेव विपरीतमपि फलमुदाहृतम् ॥
स्व-दत्तां परदत्तां वा यो हरेत वसुन्धराम् ।
वर्षिष्ट वर्ष-सहस्राणि विष्टा-
50. यां जायते कृमिः ॥ 50
परदत्तां तु यो भूमिमुर्पाहसेत्कदाचन ।
स ब्रह्मो³¹ वारुणैः प्राशैः क्षिप्यते पूय-शोणिते ॥ 51
कुलानि तारयेत्कर्त्ता
51. सप्त सप्त च सप्त च । 52
अधोऽधः पातयेद्वर्त्ता सप्त सप्त च सप्त च ।
अपि गंगादि-तीर्थस्य हंतुर्गामिथवा द्विजम् ।
निष्कृतिः स्यान्न देवस्व-ब्रह्मास्व-हर-
52. णे नृणाम् ॥ 53
विंध्याटवीष्वतोयासु शुष्क-कोटर-शायिनः (1*)
कृष्णसर्पा हि जायन्ते देव-द्रव्यापहारकाः ॥ 54
कर्मणा मनसा वाचा यः
53. समर्थो (5*)प्युपेक्षते । 55
स स्यात्तदेव चंडालः (*) सर्व्व-कर्म-बहिष्कृतः ॥
अत एवाह रामचन्द्रः ॥
सामान्यो (5*)यं धर्मसेतुर्नृपाणां
काले काले
54. पालनीयो भवद्भिः ।
सर्व्वनितान्भाविनः पात्तिवैद्रा-³²
न्भूयो भूयो याचते रामचन्द्रः ॥ 56
मद्रशजाः पर-महीप-
55. ति-वंशजा वा
पापादपेत-मनसो भुवि भावि-भूपाः ।
ये पालयन्ति मम धर्ममिमं समग्रं
तेषां मया विरचितोऽंजलिरेष
56. मूर्ध्नि ॥ 57
[Siddham Symbol.] बल्लाळदेव-नृपतेरादेशादग्निशर्मणा रचिता ।
शासन-पद्यतिरेषा³³ सारस्वत-सार्व्वभौमेण⁴ ॥ 58

1. From the photograph in Fleet's *Pali, Sanscrit and Old Canarese Inscriptions*, No. 98, with the help of his transcript.
2. Read *Harir*=*ddharitri*.
3. Read *vratī*.
4. *Hoy Saḷa* is a Kanarese expression which means, "Slay, O Saḷa."
5. Read °*varddhanah*.
6. Read *dor-bbala*.
7. Read *prasiddhaḥ*.
8. Read *bhedaḥ*.
9. Read *bodhya*°.
10. Read *siddhām*.
11. *Bhaktiḥ* had been originally engraved; but the lower dot of the *visarga* was effaced.
12. The word *kathāḥ* (accusative plural) has dropped its *visarga* before *api*.
13. Read *strīshv*=*arbbhake*°.
14. Read *siddha*.
15. Read °*d*=*dhūḷi*. In many places *l* has been expressed by *ḷ*. This is due to the influence of Dravidian pronunciation.
16. Read °*r*=*yyuddhāya*.
17. Read °*r*=*bbhuja*.
18. Read *vṛitā*.
19. Correctly °*chamḍ-āsahā*°.
20. Correctly *sūr-aikāṅga*°.
21. Read *siddii*.
22. Correctly *Rām-etyādi*.
- 22a. Read *siddhānti*°.
- 22b. Read *chatuskūṭe*°.
23. Read *sarir-ārdha*.
24. Read *kāvya*.
25. Better read *sattre*.
26. Read *uddhṛitya*.
27. Read *pushkariṇī*.
28. Read *jīrṇopdhā*°.
29. Read *prasiddha*.
30. Read *siddhānti*°.
31. Read *baddho*.
32. Read *pārthivendṛā*°.
33. Read *paddhati*.
34. Read °*bhaumena*.

CHAPTER VII

The Kākatīyas

No. 13—Moṭupalli Stone Pillar Inscription of
Gaṇapati, Śaka 1166, Krodhin (1244-45 A.D.)

Moṭupalli, Bāpaṭla Tāluk, Guṇṭūr Dist., Andhra Pradesh.
E. Hultzsch, *Ep. Ind.*, XII, pp. 188ff.; cf. *An.Rep.Ep.*, 1909-10,
pp. 106-07.

Language : Sanskrit and Telugu.

Script : Telugu.

Metres : V. 1, 15, 26 मन्दाक्रान्ता; V. 2, 7 अनुष्टुप्; V. 3, 5, 16-17,
19-22 मालिनी; V. 4 शार्दूलविक्रीडित; V. 6, 10 वसन्ततिलक;
V. 8. 12-14, 23-25, 27 स्रग्धरा; V. 11 हरिणी; V. 18
नर्दटक; V. 28 आर्या; V. 29 उपगीति.

Summary : After invoking the god Svayambhū (Śiva), the family deity of the Kākatīyas, and Gaṇeśa, Sarasvatī, the Moon-god and the Boar form of Viṣṇu, the inscription begins the mythical genealogy of the solar dynasty in which was born Durjaya. In his family, Prola I; his son Tribhuvanamalla; his son Prola II; his sons Rudra and Mahādeva; and the latter's son Gaṇapati.—It is an *abhaya-sāsana*, 'an edict [assuring] freedom from fear', to foreigners who traded by sea and whose vessels might be wrecked on the coasts of the king's territories. It is stated that formerly the whole cargo of such ships became forfeited to the state, but that henceforth nothing but the customs duties would be levied on it.—The duties are specified as follows : (1) one in thirty on all exports and imports; (2) on one Tulā (400, 500 or 800 Tolās) of sandal wood—1 Gadyāṇa (Varāha or Pagoda, a gold coin of 48 Ratis or 87.81 grains) and $\frac{1}{4}$ Paṇa (Fanam, a gold coin of 5 or 6 grains): (3) on 1 Gadyāṇa worth of camphor, Chinese camphor or pearls— $\frac{3}{4} + \frac{3}{8}$ Paṇa; (4) on 1 Gadyāṇa worth of rose-water, ivory, civet, camphor oil, copper, zinc, lead, silk-threads, cereals and perfumes—1 $\frac{1}{4}$ Paṇas + $\frac{1}{8}$ Paṇa;

(5) on 1 Gadyāṇa worth of pepper— $\frac{3}{4} + \frac{1}{8}$ Paṇa. (6) on 1 measure of silk of all kinds— $5\frac{1}{2}$ Paṇas; and (7) on one lakh arecanuts—1 Gadyāṇa and $3\frac{1}{4}$ Paṇas.—The inscription is dated in Śaka 1166 (expired) which was the year Krodhin of Jupiter's 60 year cycle as prevalent in South India and corresponds to 1244-45 A.D.

TEXT¹

South Face

1. Siddham Symbol. स्वस्ति श्री-स्वयंभूदेवाय न-
2. मः ॥
इच्छा-सिद्धि-चे (द्धयं) हिमगिरिसुता-
3. नंदथोरालवालं
देवं लबोद-
4. र-करिपति वंदनेन्रंदयामः ।
यस्य
5. क्रीडा-परिणति-भुवो मेरुशृंग-स्फुलिगा-
स्सं-
6. दृश्यंते दुरित-तिमिरोत्सारणाकार्यं-सू-
7. र्थ्याः ॥ 1
- तां विधातृ-चतुर्ज्जिह्वारंगै-
8. कोद्योग-नर्त्तकीं (कीम्) ।
वंदेमहि गिरं देवीं संवि-
9. दंबुधि-चंद्रिकां (काम्) ॥ 2
- जयति मुकुट-गंगा-[रं]-
10. गदंभस्तरंग-
प्लवन-चतुर-हंसी-विभ्रमा चं-
11. द्रलेखा ।
उपहरति दृशोर्या शर्व-सर्वेश्व-
12. रत्व-
प्रकृति-नियत-मुक्ता-पटुबंध-प्र-
13. तीति । (तिम् ॥) 3
देव (:*) श्री-कमनीय-प्रव्व (यौत्र) न-वन-क्रीडा-
14. यिताप्नेडन-
स्वातंत्र्यानुगृहीत-सू-

15. करतनुः पु[ष्णा]तु वो वांछितं(तम्) ।
क्षोणी-
16. मुद्धरतो महाब्धि-जठराद्विकां-
17. त-नीराजनां
चक्रे यस्य फणीश्वरो निजफ-
18. णा-माणिक्य-दीपोत्करैः ।(1*) 4
अधिजलनिधि
19. शेषे को(ऽ*)पि पर्य्यक-शेषे
विहरति कि-
20. ल देवः पद्मवासासहायः ।
प्रस-
21. व-सवन-यष्टो(ष्टा) विष्टपानाममु-
22. ष्य
स्वयमजनि हि नाभी-पद्मतः पद्म-
23. योनिः ॥ 5
विश्वंनसां च तमसां च निरा-
24. करिष्णु-
रंभोरुहां च हरितां च विका-
25. स-हेतुः ।
तस्येक्षणाज्जगदशेषमि[दं]
26. सिसृक्षो-
राविर्बभूव भगवानय-
27. मंशुमाली ॥ 6
ततो मनुरभू-
28. न्नाम्ना शेखरं नयर्दाशानां(नाम्) ।
विश्व-
29. राजन्य-मूर्द्धन्यश्चूडामणिरिवा-
30. परः ॥ 7
क्ष्वाकार्णा(कुर्ना)म तस्मिन्नभवद-
31. भिजने भूमुजां चक्रवर्ती
साक्षा-
32. च्छ्रीवत्सवक्षाः स्वयमुदित इव

33. व्रातुकामो धरित्री(म्*) ।
एकच्छत्रं समस्तं
34. जगदनुभवतो यस्य स-द्वीप-मालं
35. भ्रूकंकय्याणि चक्रे समुपहृ-
36. त-करं विश्व-राजन्य-चक्रं(क्रम्) ।(1*) 8
आ पूव्वा(व्वा)त्य-
37. व्वर्तेद्रादमरकरि-तट-क्रीडितोच्चा-
38. वचाप्रा-
दा च प्रत्यङ्-महीध्राद्वरु-
39. ण-पुरवधू-दत्त-संकेत-भृंगात् ।
यस्यान्यस्वाम्य-शून्यं क्रम-समु-
40. पनतं क्षेत्रमाहुर्द्वरित्रीं
41. भूमा-
42. विभर्मा(र्भा)व-भूमौ समजनि जनने तस्य
43. मांघात्-नामा ।(1*) 9
शासन्महीं परिहृ-
44. तान्य-नृपातपत्रां
तद्वंश-भौक्तिक-
45. मभूत्सगरो नरेंद्रः ।
यस्याश्वमे-
46. ध-तुरगं भुवि मार्गमाणैः
खातस्त-
47. नूज-निवहैरयमंबुराशिः ।(1*) 10
अध(थ)
48. निरबहत्सव्वाभुव्वीधुरां स भगीर-
49. थः
कठिन-कपिल-क्रोघालीढ-स्व-वंश्य-वि-
50. मुक्तये ।
गगनशिरसो गंगां रुद्रो-
- East Face*
51. तमांगमतश्चिरा-
दवनिमनघंस्ता-
52. दृग्भिस्तंस्तपोभिरनीनयत् ।(1*) 11
मान्येस्मि-

53. नन्ववाये जन्मकृत रघुज्जैत्र-या
 54. द्वा-प्रसंग-
 प्रेखद्गंभीर-लंबा-पटह-रव-
 55. भयोद्भ्रांत-विद्वेषि-पांथः (पार्थः) ।
 अश्वं य-
 56. स्याश्वमेधं ववचिदपहरतो भाति प-
 57. त्युः सुराणां
 प्रत्यंगं यत्कलंब-त्र-
 58. ण-पटलमिवाक्षीणमक्षणां सहस्रं (स्रम) । (1*) 12
 अःसी-
 59. दा चक्रवालात्प्रणतिषु चरणाक्रांत-राज-
 60. न्य-चक्र-
 61. स्तस्संतत्यां महत्यां तदनु दश-
 र[थो] नाम राजाधिराजः ।
 पूर्व स्वर्गाप-
 62. सगो त्रिदश-परिवृढं पुंगवीभूतमारा-
 दा-
 63. रह्यासह्य-शौर्योत्पल-भुजमवधीदं-
 64. बरे शंबरं यः । (1*) 13
 प्रागिदष्टद्वि (द्वि) ष्टपानां तदनु द-
 65. शरथः पुत्रकामेष्टिनिष्ट्वा
 पुत्री जातस्त-
 66. दास्ताममरपुर-वहो राम-नाम्ना त्रि
 67. धाम्ना ।
 येन प्रावंधि सिधौ प्लवग-बलवता बं-
 68. धुरः को (5*) पि पंधा (था)-
 स्तूर्णं निस्तीर्णमर्णः किम-
 69. परमसवो लुंठिता दाशकंठाः ॥ 14
 सत्यं भ-
 70. द्रासननिभ-भुजावत्ताया वीरलक्ष्म्या
 जात-
 71. स्तस्मिन् क्षितिपति-कुले दुर्जयो नाम राजा ॥ (1)
 यद्यात्राया ह्य-खुर-रजःपीत-
 72. [तो]याः समुद्रा

73. लोपामुद्रा-दयित-
 74. चुलुकात्याहितानां स्मरंति ।(1*) 15
 अथ निरविशदु-
75. ध्वीं तत्कुलोदन्वविदुः
 सकल-जलधि-वेला-मेख-
76. लां प्रोलराजः ।
 कन्दुरु-करवालाकालका-
77. लांबुवाहा-
 भ्युदय-ह (हृ) दय-शल्य-प्रद्र-
78. वद्राजहंसः ।(1*) 16
 कुलगृहं (हृ) ममलिम्नो जन्म-
79. भूमिं ल (म) हिम्नः
 पदमतिमधुरिम्णः प्रेम-
80. धाम प्रधि (थि) म्नः ।
 प्रतिनिधिमुदधीनां संच[यं]
81. तोय-सृष्टे-
 रतुलमकृत केसय्याख्यया
82. यस्तटाकं (कम्) ।(1*) 17
 अथ चतुरंबुराशि-रशनां
83. भुवमस्य सुत-
 स्त्रिभुवनमल्लदेव इति
84. भूमिपतिर्बुभुजे ।
 निज-भुज-दर्प-संप-
85. दसमपित-बलु (क्लृ) प्त-कर-
 प्रतिभट-गांड-कंठ-प-
86. रिमोटन-चंड-भुजः ।(1*) 18
 अशिषदथ समस्तां त-
87. स्य पुत्रो धरित्री-
 मशनिमति (रि)-नृपाणां भूप-
88. तिः प्रोलराजः ।
 प्रतिसभर-धरित्री-प्रद्र-
89. वच्छत्रु-सेना-
 चरण-बहल-धूली-पं-

90. किल्ल-व्योम-गंगः । (1*) 19
अथ भुवमधिचक्रे त-
91. स्य पुत्रः समंता-
त्करद-नृपति-चक्र (1*) श (च) क्र-
92. वालादि-वप्रां (प्राम्) ।
डमर-समर-रंग-त्वंगद-
93. श्वीय-शश्व-
द्विहितमहित-भूभृद्विद्रवो
94. रुद्रदेवः । (1*) 20
अथ निज-भुज-शंले तत्कनीयानशे-
95. षा-
मषित ड (ध) रणिमेनां श्री-महादेवराजः (1*)
96. प्रणति-विमुखमासीद्यद्रणे कांदिशिकं
गि-
97. रि-तट-गृहमेधि क्षमापतीनां कुटुंबं (ब्रम्) । (1*) 21
श्रम-
98. रतरिवाब्धेरत्रि-नेत्रादिवेदु-
म्मदन इव
99. मुकुंथा (दा) ल्लोचनानन्द-दायी ।
अध (थ) गणप-
100. तिदेवः श्री-महादेवराजा-
दजनि भुवन-भू-
101. त्यै भूभुजां चक्रवर्ती ॥ 22
यावद्यज्जैत्र-

North Face

102. यात्रा-तुरग-खुर-रजः-पंकिल्ला
103. व्योम-गंगा
ताड्यंते तावदेवं शत-
मख-नगरी-वीथि-पुंजेषु गुंजाः ।
105. पाथः पौरोगवा वश्चिनुत वित्तनु
106. चाधोरणंरावणं ते
प्रत्यूषे

- 107 स्नातमुच्चैः(*)श्रवसमपि तदा पा-
 108. ययस्वाश्ववार ।(।*) 23
 कोलांको(ऽ*)भू-
 109. न्मृगांको न वसति कमले श्रीरिति श्री-व-
 110. राहः
 प्राप्तो नैषा प्रियस्योर[सि]
 111. रति-विरतौ लग्न-गंडं प्रमुप्ता ।
 इ-
 112. त्यालापे सखीनामुषसि स-कु-
 113. तुकं स-न्नपं सानुतापं
 हस्ता-
 114. भ्यां यद्विपुस्त्री विनमित-वदना
 115. गंडपाली पिधत्ते ।(।*) 24
 कंडूलाखंडलै
 116. रावण-कट-कषण-क्षोभ-संभ्रांत-
 117. भृं गी-
 संगीताकल्प-कल्पद्रुम-वन-
 118. चिटप-व्रात-धा(दो)लाधिरूढाः ।
 119. गायं गायं रमते सुरपु-
 120. र-सुधृ(सद्)शोविक्रमं यस्य ताद्-
 121. क्
 संग्रामारंभ-संबा पटह-रव-
 122. दुरातंक-ताम्यत्कलिगं(गम्) ।(।*) 25
 यात्रा-
 123. रंभे दिशि दिशि पुरः प्रस्थितैर्दंडपा-
 124. लं
 र्गं(र्गां) डोत्कीर्णः प्रतिगिर(रि)-र्ताधि(टं) वैज-
 125. यन्ती-वराहः ।
 यद्दोस्तम्भे प्र[ल]-
 126. य-जलधेरुधु(द्ध)ता न्यस्य पृथ्वीं(ध्वीं)
 [त]-
 127. त्कालीन-श्रम-विधुतये तिष्ठती[वा]-

128. दि-कोलः । (1*) 26
मेरोः स्वैरोपरिखन्मघ-
129. व-मणि-घृणि-ग्राम-जाग्रत्तमिस्त्रा-
130. विल्लब्धधारब्ध-तत्तन्मधुर-निधुवना-
131. विद्वयोः सिद्ध-ग्रनोः ।
आसन-स्व-
132. ण्णकूट-स्थित-सुरविटए (पि)-[स्कन्ध]-दोला-
133. धिरूढ-
स्वर्गस्त्री-वर्ग-गोरा (ता) नुदिन-
134. मभवन्वद्यशास्यंतरायः ॥ 27
135. तेनानेन श्री-गणपतिदेव-म-
136. हाराजेन सकल-दीपांतरी-
137. य-देशांतर-पट्टनेषु गता-
138. गतं कृष्वाणेभ्यः सांया-
139. त्रिकेभ्य एवमभय-शास-
140. नं दत्तं (त्तम्) । पूर्व राजानः
141. पोत-पात्रेष्वन्य-देशाद्देशा-
142. तर-प्रवृत्तेषु दुर्वृत्तिन समा-
143. पतितेषु भग्नेष्वतीर्थसंगते-
144. षु च संभृतानि कनक-करि-तुर-
145. ग-रत्नादीनि वस्तूनि सकलानि
146. बलादपहरन्ति । वयम-
147. पि प्राणेभ्यो (5*) पि गरीयो ध-
148. नमिति समुद्र-यान-कृत-

West Face

149. महासाहसेभ्यस्तेभ्यः वल्लु (वल्) प्त-शु-
150. ल्कादूते कृपया कीर्त्ये धर्म्मार्थ च
151. सर्व्व वितराम इति ॥ तत् शुल्क-
152. परिमाणं एककुमटि डिगुम-
153. टिनि सुष्पयिदनु श्रोक्कटि (1*)
154. श्रीगंधमु तुलामु श्रोक्-
155. टिकि । ग १ < । कर्प्पूरमुनकू
156. चीनिकर्प्पूरानकू सुत्याल-

157. कू वेल । ग १ कि < ॥॥ ≡ पंतीह (।*)
158. दंतमु जवादि कर्प्पर-तै-
159. लमु रागितगरमु रि[से]-
160. य-सीसमु पट्टु नूलु प-
161. वडम् गंधयद्रव्यालकू-
162. नु वेल । ग १ कि < १। - मिरिया-
163. ल वेल १ ग १ कि < ॥॥ - पट्टु एल्ल
164. वानिकिन्नि स्वरूपमु ओकटिकि-
165. नि < ५॥ पोंकलु लक्ष ओक्कटिकि-
166. नि । ग १ < ३। (॥*)
षट्षष्ट्यधिकैकाद-
167. श-शत-संख्ये क्रोधि-नाम्नि श-
168. क-वर्षे ।
मोट्टु पत्य (ल्ल्य) भिधाने
169. [देश्यु]यक्कोडपट्टुने मह-
170. [ति ।] 28
- गणपतिदेवः कीर्त्ये स्थापित-
171. [वांशछा]सन-स्तंभं (भम्) ।
कलिका-
172. [ल]-कर्हम-स्खलदनादि-धम्मर्मा-
173. वलंबन-यष्टिमिव (॥*) 29
श्रीः (॥*)

No. 14—Pākhāl Stone Pillar Inscription of the time
of Gaṇapati (1199-1261 A.D.)

Pākhāl, Warangal District, Andhra Pradesh.

L. D. Barnett, *Hyderabad Archaeological Series*, No. 4, pp. 2 ff.;
cf. *Kākatīyasam̐chika*, App., pp. 50 ff.

Language : Sanskrit (with Telugu).

Script : Telugu.

Metres : V.1 *Āryāgiti*; V.2 *Anuṣṭubh*; V.3 *Śārdūlavikriḍita*; V.4
Anuṣṭubh; V.5 *Sragdharā*; V.10 *Harīṇi*; V.11 *Śikharīṇi*; V.12
Sragdharā; Vv.13-14 *Pushpitāgrā*; Vv.15-17 *Sragdharā*; V.18
Mālini; V.19 *Sragdharā*; V.20 *Śārdūlavikriḍita*; V.21 *Śikharīṇi*;
V.22 *Sragdharā*; Vv. 23-25 *Śārdūlavikriḍita*; Vv. 26-28
Nardaṭaka (*Avitatha* or *Kokilaka*); V. 29 *Sragdharā*; Vv.
30-31 *Śārdūlavikriḍita*; Vv. 32-33 *Sragdharā*; V. 34
Śārdūlavikriḍita; V. 35 *Nardaṭaka*; Vv. 36-40 *Anuṣṭubh*;
V.41 *Śārdūlavikriḍita*.

Summary : The inscription begins with an adoration to the gods GAṆEŚA, VARĀHA and ŚIVA and introduces the KĀKATĪYA king GAṆAPATI; reference is next made to PADMA-NĀBHA (Brahman); his eye-born son the SUN-GOD; his son MANU; in his family IKSHVĀKU; in his family MĀNDHĀTRI; in his family SĀGARA; in his family BHAGĪRATHA; in his family DAŚARATHA; his son RĀMA; in his family KALIKĀLACHOLA (KARIKĀLA); in his family DURJAYA; in his family PROLA; in his family RUDRA I; his younger brother MAHĀDEVA; his son GAṆAPATI who claims [conventionally] success against the kings of KĀŚĪ, KALĪŅGA, ŚAKA, MĀLAVA, KERALA, TUMMĀNA, HŪṆA, KURU, ARIMARDA, MAGADHA, NEPĀLA and CHOLA. Gaṇapati's subordinate was BAYYANA-NĀYAKA whose wife was BĀCHAMĀMBĀ; their son GAṆAPATI; his younger brothers NALLAGAṆAPA and JAGADĀLA-MUMMAḌI. The said JAGADĀLA-MUMMAḌI, subordinate of the Kākatī king, made the grant of a temple and five *nivartanas* of land, together with a tank, in favour of the god Rāmanātha (Śiva).

TEXT¹

First Side

1. स्वस्ति श्री[:](1*)
स जयति कळभ-मु-
2. खो यः
कट-तट-मद-मा-
3. दित-निनददळि-गरद-नोलैः(1*)
4. पूरयति कर्ण-श(1*)खं
स्व-भ-
5. जन-निरत-जन-सकल-कुश-
6. ल-विभूत्यं ॥ 1
श्रियं दद्याद्वरा-
7. हो² वः सिधोर्ग्यस्योद्गतस्य
8. भूः(1*)
मुहूर्त्तमकरोत्पोत्र-
9. लग्न-शंवल-विभ्रमं(मम्) ॥ 2
10. भूयाद्वः क्षणदा-ललाम-
11. जगती-निर्व्वेश-धाम-त्रय-
स्त्रिंश-
12. त्कोटितयासतां सुमनसा-
13. मायुष्यमेकौषधं(धम्) ।
आका-
14. श-व्यपदेश-धूर्जटि-जटालंका-
15. र-गंगा-पयः-
कल्लोलकल-कल्हक³-च्छ-
16. द-निभानंदाय चांद्री कला ॥ 3
17. एतन्माद्यन्महीराज-गज-कैसरि-विभ्र-
18. मं(मम्)(1*)
गणपत्यवनींद्रस्य शास-
19. नं चक्रवर्त्तिनः ॥ 4
क्षीरोदे रुद्ध-
20. रोधः-कुहरमविरतं दिक्षु रं-

21. गत्तारंगे
तन्त्रानो योगनिर्द्धारिव
22. स विहरते पद्मया¹ पद्यनामः (1*)
23. तन्नेत्रान्पद्यमित्रं समजनि भु-
24. वन-ध्वान्त-जंबाल-जूभा-
गाडा-
25. वाटभ-मृष्टी देव-किरण-म-
26. [र]ी-सानुमानुमानुमाली ॥ 5
- मन-
27. रभवदमादादिमः क्षमाप-
28. तीनां
स्थिर-नियमित-जानुस्वर्ण्य-
29. धर्म-व्यवस्त.⁶ ।
तट इव पुनरम्भोरा-
30. शिभिर्ज्जानु नांकं-
न्नं खनु पदुपदि-
31. टो लघ्यते नीति-मार्गः ॥ 6
पश्चात्तद्-
32. गजस्तामशिवदनितर-क्षामृष्टिवा-
33. कुस्वर्वा
वस्त्रीवापाम्न-दंयो दि-
34. वमसि-लतया जग्य-जिह्वाल-बाहुः] (1*)
35. यान्त्राया यस्य घाटी-चटु-
36. ल-हय-घटां-धूनि-वारं-रवारं-
37. रप्यामी⁷ चक्रवानः क्षितिभूदनुक-
38. ल पांमुनोत्संग-भृगः ॥ 7
न-
39. स्मिन्नजनि माद्याना वशे राजा म-
40. ह(हा)भुजः ॥ 1*)
मामयं घास्यनी-
41. न्युस्वर्वा स्वयय¹⁰ यस्य स्तनं ददी
42. ॥ 8
तद्वंशान्यांशुमाली गर इव

43. मगत¹¹ शास्त्रवाणामयासी-
न्नासीरं-
44. कांगवीर्यायित-मय- विस्वमन्त्रइग मे-
45. चक्रगण ।
गर्भा (वर्मा) वधोनिधेः ६मा-
46. महद्वदहरद्विःयादिकोलः इव-
47. य यो
भूमदू यस्नामवा-
48. तार्यवकृत पुनः स्वाम-नीना-
49. वतंस (सम) ॥ ५
घजनि जनने तस्मिन्ना-
50. काश-संवलिनो-धरा-
वनरण-मणि-ध्रेणी-
51. निर्धेणिरूप-नयो-बलः ।
हरिदिव-घटा-
52. लानोद्गाढ-धम-प्रतिपादन-
क्षमत-
53. म-जय-स्वतः क्षोणोरति, म जयोर-
54. [य] ॥ 10
N. and S. etc.
55. कुने तस्मिन्नासीदनुल-बल-शाली इत्यर्थः
56. [मु]स्त्री-संगोल-प्रसूय-भृजा-विक्रम-
57. कथः ।
मरुव-प्रोन्धे यो ध्यतनुन र-
58. जे शंकर-शिरः
करोटीमिः
59. कोडोकृत-मिन-पुटीमबंर-नटो । टोम् ।
60. ॥ 11
तस्मान्नाता त्रयाणां समज-
61. नि जगतां जंगम-स्यावगन्म-
व्यक्त्या-
62. न्या मद नक्ष्याः³ कृतजगदधिताप-

63. द्विरामः स रामः ।
सिधौ
64. गन्त्री-पथं यो व्यतनुत पृ-
थुना सेतुना यातुधाना-
ना-
66. ख्या-शेषानकार्षीत्किमपरमकरोद-
67. तंकास्ये दशास्यं (स्यम्) ॥ 12
- उदभवद-
68. थ भूतलैक-वीर-
स्तदभिजने कलिका-
69. लचोळदेवः (I*)
प्रणतिषु चरणौ नृ-
70. पा यधीयौ¹⁴
द्विगुणमवादल-
71. यन्किरीटभासा ॥ 13
समजनि किल तत्कु-
72. ले नरेंद्रः
कुल-गिरि-सांद्र-भुजो (S*) ध¹⁵दु-
73. ज्जयाख्यः ।
प्रति-नुटि किल यं प्रण-
74. भ्य भूम्यां
पदमलमंत सप-
75. त्त-भूमिपालाः ॥ 14
राज¹⁶स्तस्यारिरा-
76. सीत्युनरभिजनने जंत्र-लक्ष्मी-निवा-
77. सो
लक्ष्मीवान्वासवादप्यहित-
78. गज-घटा-केसरी प्रोलरा-
79. जः (I*)
यस्याज्ञा वै निघत्ते पदभव-
80. निमृतां मूर्द्धि¹⁷ पणंति¹⁸ जंत्र-
स्तं-
81. भाश्चेते¹⁹ जूं भमानाः प्रति-हरि-

82. बजरं दिग्गजाळाण-लीला(म् *) ॥ 15
स्तुत्वा-
83. लं सो(ऽ*)पि तस्मिन्नजनि किल [कुले रुद्रदे-
84. वक्षितीन्द्रः
सांद्रा रात्राविवा-
85. हन्युपहरतितरां चद्रिका
86. यस्य कीर्त्तिः ।
किं चासीदा-दशाशा-
87. कुहरमहरहः प्रेखदंशु-प्र-
88. रोह-
प्रस्फूर्ज-²⁰द्वादशावर्क-व्यतिक-
89. र-निबिड-प्रौढ-तापः प्रतापः ॥ 16
त-
90. त्सोदर्यः समुध्रो²¹त्तरलतर-तर-
91. गावली-धौत-वेला
संक्रोडध्व्यूढ-²²से-
92. ना-सुभट-शकटिका-नेमि-सेमंति-²³
93. ताशः(1*)
कृत्वा पृथ्वीं निरस्तेतर-धरणिपति-श्रेणि-
94. मुक्तातपत्रां
तन्वन्नेकातपत्रांनुदि-²⁴
95. त-नीज-²⁵भुजे तां महादेवराजः ॥ 17
श्र-
96. थ गणपतिदेवस्तस्य पुत्रो धरित्री
चि-
97. रमशिषदशेष-क्षमाभृतां चक्रवर्ती ।
98. श्रवतमस-घटीव प्रौढिमभ्यंति²⁶ भा-
99. नी
पदमकृत तदानीन्नान्य-राजन्य-
100. सत्ता ॥ 18
कोलांको(ऽ*) भून्मृगांको न वस-
101. सि कमले श्रीरिति श्री-वराहः
प्राप्तो

102. नैषा प्रियस्योरसि रति-विरती लग्न -
 103. गंडं प्रसुप्ता ।
 इत्यालापे सखीनामु-
 104. षसि स-कुतुकं स-त्रयं सानुतापं
 ह-
 105. स्ताभ्यामात्मनो यत्प्रतिभट-तरुणी
 106. गंड-पाली पिधल्ले ॥ 19
 हस्तरावृणुता-
 107. ननं मृगदृशो न चेन्मृगांक-भ्रमा-
 108. भ्रदन्कृं रति²⁷ पोत-पा[त्र]मुद-
 109. धिस्तुंगैस्त रंगोत्करैः (1*)
 इत्थं य-
 110. त्प्रति-भूमृता(*)_प्रतिदिशं द्वीपांत-
 111. रं गच्छतां
 शुद्धा(द्धां)त-प्रमदाः स-मी-
 112. त्तिस-दयु²⁸ शंसन्ति सांयान्नि-
 113. काः ॥ 20
 प्रणमुस्ताम (1*)शामनिशम-
 114. त्तिस-संवास-तरला
 महीपाला
 115. यस्यां वसति वसुधेन्द्रो ग-
 116. णपतिः ।
 न चेन्नस्तध्धाटी-²⁹तुरग-खु-
 117. [र-नि]ल्लोठित-शिरः-
 करोटी-संघ-
 118. —UUU निकटे स्युः पुर इति ॥ 21

Third Side

119. काशीनाथः कर्लिगः शक-धरणिपतिम्मर्मा-
 120. लवः केरलेश-
 स्तौ माणो हूण-भू-³⁰
 121. पः कुरुपतिररिर्मर्दाधिपो माग-
 122. धेशः
 नेपाळाश्चोळ-पृथ्वीपतिरिति विन-

123. तानग्रतो राजवर्गा-
श्राम-ग्राह-
124. [] गृहीत्वा सदसि सदसि यद्धर्शका³¹
125. [द]र्शयति ॥ 22
तस्यासीत्प्रथमं प्र-³²
126. थमं प्रधानमपरं चेतो द्वितीय-
127. वपुः
श्रीमद्बय्यन-नायकः कि-
128. मपरं निस्सीम-विल्लंभ-³³भूः (1*)
129. प्रत्यस्थि-क्षितिपाल-मंडल-पुरी-लु-
130. टाक-दोश्चंडिम-
स्वर-स्मारित-राम-
131. भागव-पृथा³⁴पुत्रादि-चित्राहवः [॥] 23
132. आसीदब्धि-सुतेव कंटभ-रिपोः श्री-ब्राह्म-
133. मांवा पदं
प्रेम्णो बय्यन-नाय-
134. कस्य सृहिणी-³⁵चर्यापराहंधती ।
त-
135. स्यां तस्य तु विद्वनो³⁶ गणपतिः स[र्व्व]-
136. सहा-जन्मनां
सर्व्वेषां सुकृतोद-
137. यैः सुमनसां जातः स पुत्रात्म-
138. ना ॥ 24
तस्यासीदन्ताजः³⁷ स नल्ल-गणप-
139. : स्वर्लोक-कल्लोलिनी-
नेर्मल्यातिशय (1*)-
140. तिलंधन-कला-जंघाल-को[र्त्ये]।-
141. करः ।
यस्य त्याग-कला-पलायन-
142. परा नैव श्रयते दूशोः
पंथा-
143. नं मरुतां निरंतर-मनो-

144. दैन्यावदान्या धृमाः³⁸ ॥ 25
अथ जग-
145. दाळ-मुंमडिरभूत्सुकृतैर्जर्ग-
146. तां
क्षिति-भरणं ततान भुजयोः
147. स तयोरनुजः ।
बलि-बलभद्र-कद्रुत-
148. नये द्वं-कुलाद्रि-कुल-
प्रसृमर-सार-ड-
149. [ब]र-विडम्बन-शौंड-भुजः ॥ 26
जगद³⁸_a-
150. ल-मुम्मडेरयममुष्य कृप-
151. ण-विटः
प्रतिभट-राज-वक्तृ-शतपत्र-
152. वनी-मधुपः ।
जयति जगद्वयी³⁹ त-
153. दवरोधन-वामदृशां
स्मित-कुसु-
154. मास-विग्रहण-दोहळ-दुल्लंछितः ॥ 27
155. आदि-क्रोडावगाह-प्रकट-परिभव-
156. स्तार्क्ष्य-संक्षुण-कुक्षि-
माथ-प्रा-
157. वाल्त-गंडः किमपरमपरिनिद्रोर्ध्वं-
158. निर्व्वसितांभाः ।
तत्त-दूङ्गापनु-
159. त्यं⁴⁰ श्रित इति जलधिः शंकु-मानं व्य-
160. धाद्यो
हृद्यं मौद्गन्य-तीर्थे निज-
161. तट-विलठद्विकटाहं तटाकं (कम्) ॥ 28
गां-
162. श्रीर्याद्यस्य तोये हिम-गळ-गरळा-
163. पास्त-शोषः स शोषो
वंपुल्याद्वारि-केलि

164. विदधति युगपद्यत्र ता दिक्करुष्यः ।
 165. तुंगत्वाल्लंघयति त्रिदिव-पुर-वनी-
 166. वाहिनीं यत्तरंगा
 यस्मिन्नक्कोदु-बि-
 167. 'वौ प्रतिनिधि-विधया मज्जतो वाद्धि-बु-
 168. ध्या⁴¹ ॥ 29
 वैडूर्य-द्विति-⁴²सोदर-द्विति-⁴²
 169. जलं यं वीक्ष्य रोध-स्थली
 चंच-
 170. त्चंपक-⁴³चूत-सौरभ-⁴⁴मिळ-
 171. तसौरभ्य-सौगन्दिकं⁴⁵ ।
 श्लाघं-
 172. ते न जना कदापि सरसे सा-
 173. रस्य रेखा-विदो
 नाच्छोदाय
 174. न मानसाय न पुनः पंपा-
 175. भिधानाय च ॥ 30
 आसन्न-स्थित-
 176. रामनाथ-मुकुटापीडेंदु-रेखा-
 177. सुधा-
 स्रोतः-पूरित-सारणी-ना-
 178. ण-परिह्वंगानुषंगादिव (।*)
 य(:*)
 179. स्वैठं⁴⁶ स्वदते तुषार-लघुभि[स्तो]-
 180. यंस्तटाकोत्तमः
 कर्ता तस्य च यो
 181. विशंकट-तडः⁴⁷ वडं-डू-सूर्य्या-
 182. द्भुवः ॥ 31

Fourth Side

183. चंद्रादित्याशुशुक्ष्मनिल-जल-वि-
 184. यन्मेदिनी-होतृताभि(:*)
 स्पष्टीभूता-

185. ष्ट-मूर्त्तिं यमनुतुटि निरा-
 186. कार इत्यामनंति⁴⁸ ॥
 तस्यैतस्या-
 187. भिषेकोचित-सलिल-कृते रामना-
 188. यस्य यो(ऽ*)यं
 जागर्त्यंत्यंत-शीतो
 189. लघिम-कुल-गृहं हारि-मा-
 190. धुर्य्य-धुर्य्यः ॥ 32
 एकेन ब्रह्म-
 191. त्रिष्णु-त्रिपुरहर-महस्सार-
 192. शूरं त्रिशूलं
 विभ्राणो(ऽ*)न्ये-
 193. न चोपर्य्यमृतकर-कर्नाद्विब-
 194. खेळं कपाळं(लम्)।
 हस्ताभ्यामप्यध-
 195. स्तादभयद-वरदे लांचछने संनिध[त्ते]
 196. यत्रोत्तालाट्टहासोड्डमर-रव-म-
 197. हाभैरवो भैरवो(ऽ*)पि ॥ 33
 तत्क-स्तौर⁴⁹-निरी-
 198. क्षण-क्षण-परिभ्रष्टीभवद्विष्टप-
 व्यू-
 199. ह-प्राक्तन-जन्म-कोटि-घटितोद्वेलाघ-
 200. कोलाहलं(लम्)।
 मीद्गल्यस्य पवित्रमा-
 201. श्रम-यदं यत्राविरास्ते निजो
 ह-
 202. स्ति-व्यापृत-डिब-लुंपन-कटी-घंटा-
 203. रवो भैरवः ॥ 34
 व[द]न-भुजोरु-पाद-म-
 204. नुषामनुजाति सदा-
 तन-धन-धान्य-सौ-
 205. ध-नियुताभ्यधिकाभ्युदयं(यम्) ।
 ग-

206. णपपुराख्ययाप्यकृत यः पुरम-
 207. स्थिति सरसस्तटौ निबिड-च[]पक-
 स्थ्य दृढ-
 208. यत्र श्री-रामनाथस्य चूत-वनं (नम्) ॥ 35
 209. चूडा-चन्द्रांशु-तापिताः ।
 चंद्र-
 210. कांत-चितास्सौथा⁵⁰ ग्रीष्मं मुषा वित-
 211. न्वते ॥ 36
 करोति यस्य सौधेषु गायं-
 212. तीनां मृगीदृशां (शाम्) ।
 गीताकृष्ट-मृगश्च-
 213. द्रस्त्रियामा बहु-यामिनीः
 214. ॥ 37
 हंसा यत्र विमुञ्चन्ति न कदा-
 215. पि जलाशयान् ।
 तपस्यन्त इव क्षतीणा-
 216. लभ्यं गमन-कौशलं (लम्) ॥ 38
 आलापै-
 217. र्यत्र कांतानां कलकंठाः
 218. पराजिताः ।
 व्रीडयेव वहिः
 219. क्वापि विचरन्ति वने वने ॥ 39
 यत्रे-
 220. द्रनील-प्रासादे तारकाः प्रति-
 221. बिंबिताः ।
 स्पृशन्ती कुमुम-
 222. भ्रांत्या हस्त्येकां स[खी]-
 223. जनः ॥ 40
 श्रीमत्कार्कति-राज-व-
 224. श-भजन-ख्यातात्म-वंश-क्रमः[ः]
 225. श्लाघा-संतति-शासनं कव-
 226. यतां यश्चक्रवर्ती व्यधा-

227.

त्(1*)

तस्मै श्री-जगदाळ-सुंम-

228.

डिरदादस्यां पुरि प्रोन्नतं

229.

सौधं पंच निवर्त्तनानि च

सदारिलष्टानि सस्य-श्रिया ॥

41⁵¹

1. From the facsimile in *H.A.S.*, No. 4.
2. Boar, the third of Vishṇu's incarnations, was the device of the Kākatiya (also called Kākati or Kākati) kings.
3. Read *kalpaka*.
4. Read *padmayā*.
5. Read *mushṭ-odaya*.
6. Read *vyavasthaḥ*.
7. Read *ghaṭā*.
8. Read *bhārai*°.
9. Read °*stich*=*chakra*°.
10. The second *yaṁ* is superfluous.
11. Read *Sagaraḥ*.
12. Read *sukha*.
13. Read *sadma*.
14. Read *yadyau*.
15. Read *bhujo*=*'tha*.
16. Read *rājñā*°.
17. Read *mūrdhni*.
18. Read *pushṇanti*.
19. Read °*bhās*=*ch*=*aite*.
20. Read *prasphūrjad*=*dvāda*°.
21. Read *samudro*.
22. Read °*kṛīdad*-*vyūḍha*.
23. Read *simanti*°.
24. Read °*patrām*=*udita*.
25. Read *nija*.
26. Barnett points out the use of *anti* with accusative in the expression *bhashmānti* in *Bhāgavata P*, IX, 8.19.
27. Read *kṛintanti*.
28. Read *sadayam*.
29. Read °*d*=*dhāṭi*.
30. The list is conventional. Hūṇa and Śaka may indicate the Musalmans. Arimardana is the modern Pagan in Burma. Tummāṇa was the seat of a branch of the Kalachuri family.
31. Read *yad*=*darśa*°.
32. The second *pratthamaṁ* is superfluous.
33. Read *viśrambha*.
34. Read *prithā*°.

35. Read *grihiṇī*.
36. Read *viddhanō*.
37. Read °*sid*=*anujāḥ*.
38. Read *drumāḥ*.
- 38a. *Jagadāla* does not suit the metre.
39. Read *jagat-trayīm*.
40. Read °*panuttyai*.
41. Read *buddhyā*.
42. Read *dyuti*.
43. Read *chañchach-champā*.
44. Read *saurabha*.
45. Read °*gandhikam*.
46. Read *svairam*.
47. Read °*tato*.
48. Read °*manan* .
49. Read °*shaur* .
50. Read °*s*=*saudhā*.
51. An endorsement in Telugu in lines 231-35, means : "To Kavichakravartin, who spoke (composed) this edict, the estate given by Munmaḍiyaṅgāru is 5 *maṭṭulu* (*nivartanas* of land)."

No. 15—Malkāpuram Stone Pillar Inscription of the
time of Rudrāmbā.—Śaka year 1183 (1261 A.D.)

Malkāpuram, Guntur District, Andhra Pradesh.

J. Ramayya, *Journ. Andhra Hist. Res. Soc.*, IV, pp. 152 ff.;
ākatiyasamcika (Telugu), App., Inscription No. 31. (pp. 71
ff., Pl).

Language · Sanskrit.

Script : Telugu.

Metres: V.1 *Pushpitāgrā*; V.2 *Anuṣṭubh (Śloka)*; Vv.3-4 *Āryā*;
V.5 *Śārdūlavikriḍita*; V.6 *Mandākrāntā*; V.7 *Śārdūlavikriḍita*;
V.8 *Anuṣṭubh (Śloka)*; V.9 *Śārdūlavikriḍita*; V.10
Anuṣṭubh (Śloka); V.11 *Upajāti (Indravajrā and Upendra-
vajrā)*; V.12 *Vasantatilaka*; Vv.13-14 *Śārdūlavikriḍita*;
V.15 *Sragdharā*; V.16 *Āryā*; Vv.17-18 *Anuṣṭubh
(Śloka)*; Vv.19-22 *Śārdūlavikriḍita*; V.23 *Anuṣṭubh (Śloka)*;
Vv.24-25 *Śārdūlavikriḍita*; Vv.26-27 *Vasantatilaka*; V.28
Giti; V.29 *Rathoddhatā*; V.30 *Upajāti (Indravajrā and
Upendravajrā)*; V.31 *Śālini*; V.32 *Śikhariṇi*; V.33 *Indravajrā*;
V.34 *Rathoddhatā*; V.35 *Śārdūlavikriḍita*; V.36 *Śikhariṇi*
Vv.37-39 *Śārdūlavikriḍita*; Vv. 40-41 *Anuṣṭubh (Śloka)*;
V.45 *Śārdūlavikriḍita*; Vv. 46-66 *Anuṣṭubh (Śloka)*; V.67
Upajāti (Indravajrā and Upendravajrā); Vv.68-69 *Indravajrā*;
Vv.70-71 *Upajāti (Indravajrā and Upendravajrā)*; Vv.72-81
Anuṣṭubh (Śloka); V.82 *Sragdharā*; V.83 *Śārdūlavikriḍita*;
V.84 *Śālini*; V.85 *Giti*; Vv.86-87 *Anuṣṭubh (Śloka)*; V.88
Giti; V.89 *Śālini*; Vv.90-91 *Anuṣṭubh (Śloka)*.

Summary : The inscription begins with an adoration to
GAṆEŚA and to ŚIVA. Then it introduces KĀKĀTIYA GAṆAPATI,
king of ĀNDHRADEŚA.—The GENEALOGY of the Kākatīya
dynasty is thus narrated as follows.—PROLA II; his son RUDRA I;
his younger brother MAHĀDEVA; his son GAṆAPATI; his
daughter RUDRADEVĪ, also called *Rudradeva*, who was the ruling
queen when the inscription was written.—In the ḌĀHALA-
MAṆḌALA lying between the Bhāgīrathī and the NARMADĀ, there
was the Śaiva ascetic SADBHĀVAŚAMBHU of the DURVĀSAS lineage

who obtained 3 lakhs of 'villages' from the Kalachuri king YUVARĀJADEVA and founded the monastery called GOLAKĪ-MAṬHA. His disciple, who succeeded as pontiff of the monastery, SOMAŚAMBHU, was the author of the *Somaśambhupaddhati*. His successor was his disciple VĀMAŚAMBHU whom the KALACHURI rulers continued to worship even when the inscription was written. The ascetics of this spiritual lineage succeeded to the pontifical seat one after another. Thus there were ŚAKTIŚAMBHU; his disciple KĪRTIŚAMBHU; VIMALAŚIVA; his disciple DHARMAŚIVA or DHARAMAŚAMBHU; his disciple was VIŚVEŚVARAŚIVA or °ŚAMBHU who hailed from PŪRVAGRĀMA in RĀḌHĀ (Dakṣiṇa-Rāḍhā) in GAUḌA and was the preceptor of king GAṆAPATI as well as of the CHOLA MĀLAVA and KALACHURI rulers.— In the ŚAKA YEAR indicated by the words LOHAḤ KO-YAṀ, i. c. 1183, styled DURMATI, CHAITRA-BADI 8, Friday (25TH MARCH, 1261 A. D.), GAṆAPATI granted in favour of his preceptor the village of MANDARA in KAṆḌRAVĀṬI in the *viśhaya* of VELIVĀḌA bounded by the KṚIṢIṆAVENĪ in the north. The said king's daughter RUDRADEVĪ confirmed the grant of the village along with VELAṄGAPUḌI together with an islet in the bed of the KṚiṣhṇā.— VIŚVEŚVARA-DEŚIKA founded in the gift land a monastery called GOLAKĪ-MAṬHA. Each of the DRĀVIḌA Brāhmaṇas settled there received 2 *puṭṭikās* of land measured by the Penumbāka rod. The remaining land was allotted in three shares to the following—the first to the god PINĀKIN, the second to the students and the ŚUDDHA ŚAIVA-MAṬHA, and the third to the maternity home, the hospital and the establishment offering free food to the Brāhmaṇas.— 3 teachers of the Vedas, viz. *Ṛik*, *Yajus* and *Sāman*, interpreters of the *pada*, *vākya*, *pramāṇa*, *sāhitya* and *āgama*, and the *Vaidya* and *Kāyastha*—2 *puṭṭikās* to each of these 10. The 10 DANCING GIRLS attached to the god VIŚVEŚVARA, and 8 *maddata* players including MUKHARĪS—1½ *puṭṭikās* to each of the 18. One Kashmirian, 14 songstresses, 6 *Karaḍā*-players, 2 Brāhmaṇa cooks and 4 servants, 6 Brāhmaṇas attached to the *maṭha* and *sattra*, the 10 CHOLA ascetics of all the

Ṭaṇas, called VIRABHADRA protectors of the village who were experts in *bija-chchheda*, *śiraśchheda* and *kukshichchheda*, etc., 20 VIRAMUṢṬI soldiers—makers of objects in gold, copper, stone, bamboo and *ayaskumbha*, and *sthapati*, *kāru*, *nāpita* and *śilpin*—10

such soldiers, — 1 *puṭṭikā* to each of these 73. In addition, each of the above also received a plot of land $\frac{1}{16}$ of a *nivartana* in area. The Sāmavedin Brāhmaṇas of ŚRĪVATSA-GOTRA, hailing from PŪRVAGRĀMA in DAKSHIṆA-RĀDHĀ in the GAUḌA country, received 300 *puṭṭis*. For keeping the account of the income and expenditure of the property, they also received 150 *puṭṭis*. The land of one would pass on to his son on his death or to his wife in the absence of sons.— The *Āchārya* or pontiff of the VIŚVEŚVARA-GOLAKĪ enjoyed 100 *nishka* coins as *āchāryabhoga*. — The concluding part of the inscription records numerous other pious activities of VIŚVEŚVARAŚAMBHU.

TEXT¹

First Side

1. १^३ स्वस्ति श्रोः(1*)
वितरतु भगवानसौ श्रियं वः
करि-व-
1. दनो हरि-नील-भासि यस्य ।
2. द्युति-वर-सरसि-स्फुरत्त-
3. रंग(ग)-
श्रियमधिकामल्लि-पंक्तयो वहन्ति ॥ 1
जय-
4. तोन्दोः कला खेलतु³ गंगांभः-कण-दंतुरैः ।
करैः करोति या श-
5. श्मोम्मूर्च्छि] मुक्तावलि-श्रियं(यम्) ॥ 2
हरिरवतु किरि-तनुव्वों
6. [भु]वमुद्बोदुं गतस्य वरुण-पुरिं(रीम्) ।
यस्याखिल-जलधि-ज-
7. लंपाद्यायाम्भूदनगर्ध्याय ॥ 3
जयति भगवान्⁴ स्वय-
8. श्मूर्गणपति-नृपतेहृदि स्थितस्सततं(तम्) ।
यत्कारुष्य-कटा-

9. शैर्वृद्धिं प्राप्तांघ्रदेश-श्रीः ॥ 4
प्रस्ति स्वस्तिमती तनु भ्रमं (वर्म) गवतो
10. देवस्य तस्यास्फुर-
न्नाभि⁵-पंकज-संभवस्य भुजतो भूवल्लभा ज-
11. ज्ञिरे ।
तेषां तिग्ममरीचि-संतति-भुवो ये वुर्ज्याः क्षत्रिया-
स्तेषा-
12. मस्ति कुलं कलंक-रहितं श्रीकाकती-भूभुजां (जाम्) ॥ 5
वीरस्तस्माद-
13. जनि रजनि⁵aनाथवद्गु-सिधोः
कीर्त्ति-ज्योत्स्ना-^{5b}भरित-भुवनः प्रोल-भूपाल-
14. नामा ।
राजन्यस्मिन्कमपि नृपतिं राज-शब्दाभिधेय-
न्नेवास्त्रौ-⁶
15. षम त्रिजगति विना यामिनी-कामिनीशं (शम्) ॥ 6
कीर्त्तिर्यस्य हिमेन्दु-कुन्द-विश-
16. दा मूर्त्तिर्जनानदिनी
दानं विश्व-जनार्त्तिहारि चरितं गंगा-पयः-
17. पावनं (नम्) ।
चित्तं शम्भु-पदारविन्द-युगल-ध्यानामृत-क्षालितं
शौ
18. र्यं विश्वगराति⁷-बुम्मंद-हरं धामापि धाम श्रियः ॥ 7
रुद्र-
19. देवस्ततो जातो यत्कीर्त्या भूरलंकृता ।
प्रतिपक्ष-महोपा-
20. ल-यशो-निर्मर्माल्यमुज्जति ॥ 8
राजानः कति वा न संति सुभटास्स-
21. कान्त-विक्रांतय-
स्ते तिष्ठन्तु तमेकमेव शृणुमश्शूरेषु रुद्र-
22. नृपं (पम्) ।
यस्यासौदसि-दारितारि-नृपति-श्रेणी-शिरः-कन्दुक-
क्रीडांब्रैडि-

23. त-विक्रमा युधि जयश्रीः प्रेयसी स्थेयशी⁸ ॥ 9
एक एव धनुर्वी(धं)रो रुद्रदेवो म-
24. हीभुजां(जाम्) ।
सुरेश्वराणां^{8a} सर्वेषां पिनाकीव धनुष्मतां(ताम्) ॥ 10
अथानुज-
25. स्तस्य महीं शशास
धीरो महादेव-नृपो महौजाः ।
प्रताप-दीपाः
26. प्रतिपक्ष-भाजां
शाम्यन्ति यत्शौर्य्यं⁹-कथानिलेन ॥ 11
कुन्देन्दु-चन्दन-
27. सखः कुमुदस्य मित्रं
स्वस्तिं(स्ति)न्धु-सिथु(सिन्धु) र-तुरंग-रुचां सनाभिः ।
28. कर्णूर-हार-हर-हास-पयः-पयोधि-
बन्धुर्बिभाति यदुदार-
29. यशो-विलासः ॥ 12
तस्यायं तनयस्त्रयीमयतनोद्देवाद्भ्रुवानीपते-
30. [ग्धां] क्षमां समपालयतु¹⁰ गणपतिः क्षमापाल-चूडा-मणिः ।
यस्मि-
31. न्विस्मयकारि-विक्रम-कथा-धारामुचि श्रीघने ।
पृथ्वी-दुष्ट-बुरीश-दाव-दह-
32. न-प्राप्तां रुजं मुञ्चति ॥ 13
दर्प्यो धन्वनि मत्सरो रणजये धाष्ट्यं द्विपारो-
33. हणे
क्रौर्य्यं शौर्य्य-विधौ तुरंग-दमने चापत्यमाशा युधि ।
क्रोधो दुष्ट-
34. जने भयं द्विजघना लोभश्च¹¹ धम्मज्जने
पूजा कर्मणि शांकरे गणपति-क्षोणी-
35. पतेराग्रहः ॥ 14
कोदण्डोच्चण्ड-वेग-व्यथित-करि-हृय-त्रात-पृथ्वीश-सैन्यं
किं ब्रूम-

36. श्रण्डिमानं गणपति-नृपतेर्बाहु-दण्ड-द्वयस्य ।
अद्याप्युद्दाम-दम्पाद्विपर-
37. त-पृतना-कोटि-कंकूल-¹²कूट-
प्रकीडतु (त्) -प्रेत-यूथ-ऽयतिकर-विपम (1*) भू-
38. भयो भीषयंते ॥ 15
कति कति न संति भूपाः कति कति (च न सन्ति*) गुण-गणाभ-
39. रणाः ।
गणपति-नृपतिस्त्वेको नरपति-शत-पोषकः क्षोण्यां (प्याम्) ॥ 16
निस्साण-रव-
40. सन्त्रस्ताः क्षणाद्गणपतेर्नृपाः ।
अपि त्यजन्ति दुर्गाणि न दारानेव केव-
41. लं (लम्) ॥ 17
रुद्रदेवि¹³ समुदभूत्त्व (च्छ) रष्यात्सर्व्व-भूभृतां (ताम्) ।
गम्भीरान्महत-
42. स्तस्माल्लक्ष्मी रत्नाकरादिव ॥ 18
सर्व्वोर्व्वोश-किरीट-कुट्टिम-तटी-विन्यस्त-पादांबुजा
शा-
43. स्त्येषा चतुरम्बुराशि-रसनां श्रीरुद्रदेवी भुवं (वम्) ।
यस्या जन्म महोत्सवो
44. गणपतेः क्षमापाल-चूडामणे-
व्विष्णुर्ज्जत्कलि-काल-कल्मष-कथा-ध्वान्तौघ-
45. तेजो-निधेः ॥ 19
साम्नाज्ये¹⁴ खल-वर्ज्जितं विरचिते श्री-रुद्रदेव्या स्वयं
चातुर्व्व-
46. र्थ्य-निज-स्थितिर्व्विजयते विद्राति कालः कलिः ।
धर्म्मसौ भगवान्विभाति दुरितं
47. द्वरे द्विजानां द्विष-
स्तन्नाम-ग्रह-भीषिता निजपुरान्निर्व्व्यन्ति पर्याकु-
48. लाः ॥ 20
आक्रामन्ति तरत्तरंग-विगलद्दुग्धाब्धि-फेनावळी-
राचामन्ति शरत्छ-¹⁵
49. शाङ्क-विसरद्ज्यो^{15a} [त्स्ना]-प्रवाहामृतं (तम्) ।
आकर्षन्ति सुरेन्द्र-दंति-दशन-

50. प्राग्मार-लग्नां श्रिय-
म्मुक्ता-हार-लतायिताः प्रतिदिशं रुद्रांबिका-
51. कीर्त्तयः ॥ 21
श्री-विश्वेश्वर-देशिकेन्द्र-शिव-हस्तोद्भासि-बोव्विक्रम-
स्त्रि-क्षोणीश-
52. जगद्गुह्यः प्रतिबल-प्रध्वंसि-जन्मोत्सवः ।
यस्याः काकति-वंश-भौक्तिक-
53. मणोः श्री-रुद्रदेवस्सुत-
स्तस्याः किं कथयाम वैभवमत (:*) श्री-रुद्रदेव्या-
54. : परं (रम्) ॥ 22
अस्ति विश्वंभरा-सारं कमला कुल-मंदि¹⁶ ।
भागीरथी-नम्मंद-
55. योम्मंध्यं डहल-मंडलं (लम्) ॥ 23
उग्रं तत्र तपश्चरन्नियमय-
56. न्बाह्येन्द्रिय-क्रीडनं
सान्द्रानन्द (न्द) मये समाधि-समये
57. चित्तेन लीनशिवे ।
नीत्वा कालमनन्तमन्तक-जयी सद्भावशंभु-
58. र्गुह्य-
र्द्वासो (S*) न्वय-संभवस्सुचरितः प्राबुद्ध-पुण्यंन्तं णां (णाम्) ॥ 24
शैवाना-
59. म्प्रथमाय शंकर-पद-ध्यानामृताम्भोनिधि-
क्रीडाम्भेडन-कर्म-निर्म-
60. लतर-स्वान्ताय शान्तात्मने ।
तस्मै निस्पृह-चेतसे गलच्चरि¹⁷-क्षमापाल-चू-
61. डा-मणि-
र्ग्रामाणां युवराजदेव-नृपतिर्भिर्भक्षान्त्रिलक्षो ददौ ॥ 25
कृत्वा
62. स शैवमुनिरद्भुत-शील-मूर्त्ति (:*)
श्री-गोलकीमठमुदारमुदात्त-चित्तः ।
63. (त*) स्याकरस्य नृप-देशिक-भौक्तिकानां
वृत्ति चकार सकलामपि तां त्रिलक्षो (क्षीम्)

64. ॥ 26
 प्राचीन-पुण्य-परिपाक-वशात्प्रजाना-
 माविर्बभूव भगवानिह-सो-
65. मशंभुः ।
 नाम्ना निजेन सकलागम-सिन्धु-सेतुं
 यः पद्मार्तिं करुण-
66. या प्रतिमां बबन्ध ॥ 27
 अथ नृप-शेखर-माला-लालित-पादो (S*) त्र वामश-
67. भुरभूत् ।
 अद्यापि कलचुरीशा यच्चरणाराधकाः प्रशस्यन्ते ॥ 28
 लब्ध-
68. देशिक-पदा मनोहरा
 भूरि-दान-परितोषितात्थिनः ।
 यत्र मत्त-करि-
69. णो (S*) पि कुर्वन्ते
 पाशभेदमिह भद्र-जातयः ॥ 29
 तस्मिन्मठे तस्य गुरोर्बभूव-
70. शिष्याः¹⁸ प्रशिष्याश्च¹⁹ परस्सहस्राः ।
 विनिग्रहीतुं समनुग्रहीतुं
 क्षोणी-
71. श्वरान्दक्ष-कटाक्ष-पातः ॥ 30
 इत्थं काले याति सत्संप्रदाये
 संताने (S*) स्मिन्न-
72. त्रिय-संतान-कल्प²⁰ ।
 शैवांभोधेऽशक्तिशंभोरुदारा-
 च्छिष्य (:*) श्रीमान्कीर्त्तिशंभुर्बभूव ॥ 31
73.²¹

Second Side

1. प्रणाम-ध्यालोलत्कलचुरि-महीपाल-परिष-
 त्किरीट-प्रक्रीडत्किरण-कलिका-ला-

2. लित-पदाः ।
यशःपूरस्स्वेर-स्तबकित-दिशः केरल-भुव-
स्तटः(टी)-पद्मावासा विम-
3. ळशिव-पादास्समभवन् ॥ 32
निर्व्वरमुर्व्या कलिकाल-मध्ये
स्यात्तुं पदाभ्या(भ्यां)
4. कुतुकीव धर्मः ।
शिष्यः कृपा-कंदलितांतरात्मा
तेषामभूद्धर्मशिवो मुनी-
5. द्रः । 33
यं कृपा-निधिमुदार-वैभवं
धर्मशम्भुमखिलात्ति-भंजनं(नम्) ।
एक-व-
6. वत्र-कमलं सदाशिवं
संकथाः(था)-सुकृतिनः प्रचक्षते ॥ 34
अध्येता निगमस्य धर्म-नत-²²
7. यशश्री-गौड-राढोल्लस-
त्पूर्व्व-ग्राम-शिखामणिर्गणपति-क्षमापाल-दीक्षागुरुः ।
8. क्षीराब्धेरिव चन्द्रमाशशिकलामौलेय्यथा षष्मुखः
श्री-विश्वेश्वर-शम्भुरु-
9. ग्र-तपसः श्रीधर्मशंभोरभूत् ॥ 35
चिरं पृथ्वीपालावलि-मकुट-घृष्टांघ्रि-कमल-
द्वयो
10. विद्या-वल्ली-वलय-कलना-कल्पतरुः(रुकः) ।
सदा दान्तस्स्वांत स्थिरतरो(र)-लसद्घूर्जटि-
11. म(र्म)हान्- 36
महाशान्तः कान्तो जयति भुवि विश्वेश्वरशिवः ॥
श्री-चोलेश्वर-मालव-
12. क्षितिपती राजन्य-चूडामणी
यच्छिष्यौ किमतः परं गणपति-क्षोणीपतिर्य्य-
13. त्सुतः ।
न स्यात्कस्य भुदे स देशिकवरशंवागमाम्भोनिधिः
श्री-विश्वेश्वर-देशिकः कल-

14. चुरि-क्षमापाल-दीक्षा-गुरुः ॥ 37
गौडाः पूर्ण-मनोरथाः कति कति प्राप्त-श्रिय-
स्तापसा-
15. स्संतुष्टाः कवि-पुंगवाः कति कति प्रध्वस्त-पाशा नृपाः ।
ये तस्मिन्
16. गणपत्यधीश-गुरुता सिंहासनाध्यासिनि
श्री-विश्वेश्वर-देशिके शिवपुरी-विश्रा-
17. गण-श्लाघिनि ॥ 38
त्वंगल्पिग-जटा-किरीटमुदय-स्मे रारविन्दाननं
मुक्ता-कुंडल-
18. ताडितांस-शिखरं हारंमर्मनोहारिणं (णम्) ।
विद्या-मण्डप-वर्त्तिनं गणप-
19. ति-क्षमापाल-दीक्षा-गुरुं
श्री-विश्वेश्वरशंभुमीक्षितवतां ते चक्षुषी चक्षुषी ॥ 39
20. लोहः कोयं²⁴ शकस्याब्दे दुर्मर्तौ²⁵ वत्सरे शुभे ।
चैत्रे सितेतराष्टम्यां²⁶ वा-
21. रे शुक्राभिधानके ॥ 40
विषये वेलिवाडाख्ये कण्डूवाट्यां विशेषतः ।
यदुत्त-
22. रेण वहति कृष्णवेणी महानदी ॥ 41
श्री-विश्वेश्वरशंभवे गणपति-क्षोणीश्वरेणा-
23. दरा-
द्ग्रामं मंदर-नामधेयमखिलैव्विदत्तमायैस्समं (मम्) ।
तत्पु-
24. त्री तदनुज्ञया पशुपतेः श्रीरुद्रदेवी पुरः
प्रादाद्ग्रामं (मं) वेलंगपुडि-स-
25. हितं सीमाष्टकेनावृतं (तम्) । 42
अष्ट-स्वाम्येन सहितं धारापूर्वं स-कर्षकं (कम्) ।
कृ-
26. णवेणी-नदी-मध्य-गतया लंकया सह ॥ 43
तस्य ग्रामस्य सीमानः कथ्यं-
27. ते पूर्वतः क्रमात् ।
परिज्ञानाय सर्वेषां भाषयान्द्र्या²⁷ स्फुटार्थं-

28. या ॥ 44
पूर्वस्यां.....²⁸
39. श्री-विश्वेश्वरदेवमिन्दु-कलिका-चूडं मठं शाश्वतं
सन्नं
40. विश्वजनाग्रहार-सहितं संस्थाप्य नित्योज्जितं (तम्) ।
श्री-विश्वेश्वर-गोळकीत्यभिध-
41. या तं ग्राममत्यादरात्²⁹
श्री-विश्वेश्वरदेशिकस्समयुजत्छ्री-³⁰गौड-चू-
42. डा-मणिः ॥ 45
नानागोत्र-समुद्भूता द्राविडा ये द्विजोत्तमाः ।
परस्य-
43. रं प्रकुर्वाणा क्रय-विक्रयमादिकं (कम्) ॥ 46
षष्टि-संख्या-विशिष्टेभ्यः प्रत्येकं
44. पुष्टिका-द्वयं (यम्) ।
पेनुम्बाक-प्रसिद्धेन भानदण्डेन सम्मितं (तम्) ॥ 47
स्थित्युपाधिम-
45. दात्तेभ्यः (*) श्री-विश्वेश्वर-देशिकः ।
एतत्³¹ क्षेत्रं तु पुष्टीनां विशत्याभ्यधिकं श-
46. तं (तम्) ॥ 48
वेलंगपूण्डि-सहितं दत्तं मंदर-नामनि ।
त्रिधा विभज्य तत्सि-³²
47. ष्टमेकं भागं पिनाकिने ॥ 49
विद्यात्त्यभ्यो (5*) परं भागं शुद्ध-शंभ-मठाय
48. च ।
प्रसूत्यारोग्य-शालाभ्यां विप्रसत्राय चैतरं (रम्) ॥ 50
प्रादाद्विश्वेश्वरशि-
49. वशशंभ-सिद्धांत-पारगः ।
ऋ³³ग्यज्ञस्साम-वेदानां सम्यगष्ट्यापकास्त्र-
50. यः ॥ 51
पद-वाक्य-प्रमाणानां साहित्यस्यागमस्य च ।
पञ्च-व्याख्या-कृ-

51. तो वैद्य-कायस्थौ द्वौ विचक्षणौ ॥
दशानामपि चंतेषां प्रत्येकं पुट्टिका-^{34a}
52. द्वयं (यम्) ॥ 52
श्री-विश्वेश्वरदेवस्य नर्तक्यो दश संहयया ।
मुखरी-द्वय-संयुक्ता
53. अष्टौ महल-वादकाः ॥ 53
अष्टादशानामेतेषां प्रत्येकं सार्द्ध-पुट्टिका ।
ए-
54. कः काश्मीर-देशीयो गायिन्यश्च चतुर्दश ॥ 54
करडा-³⁵वादनाद्येषु कृत्येषु रस-³⁶
55. संहयया ।
पाचकौ द्वौ द्विजन्नानौ³⁷ चत्वारः परिचारकाः ॥ 55
तथैव षट्समा-
56. ख्याता ब्राह्मणा मठ-सत्रयोः ।
चातुर्वर्ण्य-समुद्भूता जटिलाश्चोड-दे-
57. शजाः ॥ 56
बीजच्छेद-शिरच्छेद-³⁸कुक्षिच्छेदादि-कर्मभिः ।
वीरभद्र-समाख्याता दश ग्रा-
58. मस्य रक्षकाः ॥ 57
भटा स्युरपरे भक्ता त्रिंशतिर्ब्वोरमुष्टयः ।
सुवर्ण-ताम्र-³⁹
59. पाषाण-वंशायस्कम्भ-कारकाः ॥ 58
एते स्थपति-संयुक्ताः कारु-नापित-
60. शिल्पिनः ।
दश स्व-कृत्यं कुर्वाणा भटाः स्युर्व्वोरमुष्टिभिः ॥ 59
त्रि-सप्ततिर्मर्मनुष्या-
61. णां कल्पिता त्वेक-पुट्टिका⁴⁰ ।
प्रत्येकं पूर्व्वंभुक्तानामारामार्थं च सर्व्व-
62. तः ॥
प्रादात् षोडशकं भागन्निवर्त्तनमित-क्षितेः ॥ 60
गौड-दक्षिणराष्ट्रीय-पू-

75. क-
शशान्तशुचिशंभु-रहस्य-वेदी ।
शंवागमानामपि पारगामी
सन्तान-
76. पालस्सम-लोष्ट्र-हेमा ॥ 70
सर्वाणि भूतान्यनुकम्पमान-
स्समस्त-विद्या-
77. सु कृतावगाहः ।
महीसुरशशीलवतां पुरोगो-
(S*) भवत्तरां नैष्ठिक देशि-
78. केन्द्रः ॥ 71
विश्वेश्वर-शिवाचार्य्यो धीमान्राज-गुरुस्स्वयं(यम्) ।
एवमाज्ञापय-
79. द्वीरशंवाचार्य्य-शतैर्वृतः ॥ 72
आन्ध्रेषु-स्थान-पतयष्वट्कम्मणिस्तपो-धनाः ।
Third Side
1. सांतानिकाश्च सर्व्वे(S*)त्र साक्षीभूता भवन्तु ते ॥ 73
श्री-विश्वेश्वर-गोळवचा-
2. माचार्य्यत्वे प्रतिष्ठितः ।
एतत्सर्व्वं सदाचारः परिपाल्यो(S*)जितं
3. सदा ॥ 74
निष्काणां शतमाचार्य्य-भोगं भुञ्जीत देशिकः ।
उपे-
4. क्षके(S*)स्मिन् दुर्वृत्ते प्रजा ... भक्तु ।
...स्तं परित्यज्य सा-
5. न्तानिकमथापरं(रम्) ॥ 75
द. . .त. . .ता. . .हाया रक्षका-
6. स्तथा । 76
सर्व्व-तीर्त्य-फलं सर्व्व-जप-होम-फलं तथा ॥
सर्व्वदेवाचर्च-
7. न-फलं प्राप्नुवन्त्यत्र मानवाः ।
विरुद्धा विघ्न-कर्त्तारः क्षेत्र-द्र-

8. व्यापहारिणः ॥ 77
त्रि-सप्त-कुलजैस्साधंमन्न-पानाद्यभावतः ।
वरि-
9. द्राः प्रेत्य रौद्रोश्च प्राप्याष्टादश-दुर्गतीः ॥ 78
दुःखान्यनुभविष्यन्ति
10. महंतीति महातपाः ।
विश्वेश्वरशिवाचार्य्यस्सदाचारैस्तपोध-
11. नैः ॥ 79
ब्राह्मण्यैरप्यसंख्येयैर्ग्रंस्ते स्वर्भानुना रवी ।
कृष्णवेष्याम्म-
12. हानद्यां स्नात्वाचम्य विधानतः ॥ 80
एवं पापकृतां शापं प्रादात्पुष्यकृता-
13. वरं(रम्) ॥ 81
कृत्वा काळीश्वराख्ये पुर उपल-मठं पोन्नग्रामाग्रहारं
कृत्वा⁴⁴
14. विश्वेश्वर-शिव उरुधीर्दत्तावान् सर्व्वसाक्षि ।
निर्म्माय स्वाख्य-लिंगम्मठमपि नगरे
15. मंद्रकूटाभिधाने
मानेपत्यु (ल्ल्यु) दत्तुपल्लि-द्वयमददत् सद्देव-स-
16. व्र-द्वयाय ॥ 82
नाम्ना स्येन स चंद्रवल्लि-नगरे लिंगं प्रतिष्ठाय्य सन्-
कञ्चं-
17. पल्लि-तटाक-सेतुमधिकं कृत्वाद्धमस्मा अदात् ।
कृत्वानंदपदे स्व-नाम-नग-
18. रं (लिंगं*) प्रतिष्ठाय्य चा-
प्यानंदं मुनिकूटमप्यथ पुरं देवस्य भुवत्त्यं^{45a}
19. अदात् ॥ 83
कोम्मग्रामे स्वाख्य-लिंग-प्रतिष्ठां
कृत्वा त्रिशत्खारि-मानां म-
20. हीं सः ।
निम्न-क्षेत्रं पंच-खारी-मितं च
प्रादाद्देवायांग-रंगोपभु-

21. वृत्ये ॥ 84
श्रीशैले शान्ये ई (चे) श्वर-पुरि स- मठं च षोडशावरकं (कम्) ।
अकरोत्तच्छिष्यो (S*) वाद्प्रा
22. मं गणपतिरवारि-सत्राय⁴⁵ ॥ 85
विषये पल्लिनाडाख्ये कंडुकोटाभिधान-
23. कं (कम्) । 86
आचार्य्य-दक्षिणा-रूपं तस्मै भक्त्या समर्पयत् ॥
लिंगनिवृत्तौ नि-
24. र्माय तद्वेलालांतरर्षालि (लिम्) ।
दुद्याल-ग्राम-वन्यांशं पूनूरु-ग्राम-
25. मप्यदात् ॥ 87
उत्तर-सोमशिलायां लिंगं वंशेश्वरं प्रतिष्ठाप्य ।
ऐतप्रोन्ना-
26. मानं ग्रामं प्रादात्स देशिक-श्रेष्ठः ॥ 88
मामान्यो (S*) य धम्मसेतुनूपाणा-
27. काले काले पालनीयो भवद्भिः ।
सर्वानितान्माविनः पार्थिवेन्द्रा-
न्मू-
28. यो भूयो याचते रामचन्द्रः । 89
स्व-दत्तां पर-दत्तां वा यो ह-
29. रेत वसुधरां (राम्) ।
षष्टि-वरुष-⁴⁶सहस्राणि विरठायां जायते क्रिमि-
30. : ॥ 90
अस्य सर्वस्य धम्मस्य पालकस्य पद-द्वयं (यम्) ।
विश्वेज्वरशिवाचार्य्यो बहृत्य-
31. न्यां (न्यं) सहृत्यल (लम्) ॥ 91
मगळमहा-श्री-श्री (:।*) ।

1. Adapted from the published texts.

2. Symbol for *siddham*, *Om siddhah* or *siddhur = astu*.

3. Read *khelad*°.
4. Read *bhagavān*.
5. Read °*n-nābhi*° to satisfy the metre.
- 5a. Read *rajanī* to satisfy the metre.
- 5b. Read *kīrti-jyo*°.
6. Read °*śraushma*.
7. Usually spelt *vishva*°.
8. Read *stheyasī*.
- 8a. Better read *sureśānān=cha sarveshām* to satisfy the metre.
9. Read *yach-chhauryya*.
10. Read °*pālayad*°.
11. Read °*l=lo*°.
12. Read *kamkāla-koṭi*.
13. Read °*devī*.
14. Read *sāmā*°.
15. Read *śarach-chhā*°.
- 15a. Read *visaraj-yo*°.
16. Read *mandīram*.
17. The name is generally written as *Kalachuri*. See 1. 67 below.
18. *K. S.* has °*ś=śiśyāḥ*.
19. *K.S.* has *praśiśyā*°.
20. Read *kalpe*.
21. Ll. 73-90, omitted here, are written in the Telugu language.
22. *K.S.* has *Dharmmarnataya*.
23. *K.S.* has *Chūrya*°.

24. *La* indicates 3, *ha*=8, *ka*=1 and *ya*=1, i.e. 3811 which according to the formula *añkānām vāmato gatiḥ* would give the Śaka year 1183. For the Kaṭapayādi system assigning numerical values to consonants of the Indian alphabet, see Sircār, *Indian Epigraphy*, pp. 222, 234.

25. According to the sixty-year cycle of Jupiter, each of the 60 years has a particular name. The names are different in the northern and southern methods of calculation. Naturally the Kākatiya records follow the southern system in naming the years. See *ibid.*, pp. 267 ff.

26. Calculations show that it is not *Chaitre*=°*sit-e*°.

27. The *Āndhrī bhāshā* is Telugu.

28. The following details in Telugu are omitted by us.

29. Read °*darāch=chhri*°.

30. Read °*yujach=chhri*.

31. *K.S.* has *etatu*.

32. Read *tach=chhi*°.

33. *K.S.* has *Rug-Yaju*°.

34. *K. S.* has *vichakshapākā*.

34a. *K. S.* has *puṭṭitā*.

35. It is Sanskrit *karāṣa*.

36. *Rasa* indicates the number 'six'.

37. Read *duijanmānau*.

38. Read *śiraś-chheda*.
39. *K.S.* has *tāmra*.
40. *K. S.* has *puṭikā*.
41. Read *tishṭha*^o.
42. Read *bhavanty*=*ā*^o.
43. *K. S.* has *sarvasva*.
44. *K.S.* has *kritoā* (i.e. *kṛtvā*).
- 44a. Read *bhuktaye*=*'dāt*.
45. Read *°patir*=*vāri-sattrāya*.
46. Read *varsha* for *varusha* which is the Telugu modification of the Sanskrit word.

CHAPTER VIII

The Tuluvas of Vijayanagara

No. 16—Kāñchīpuram Copper-plate Inscription of
Kṛishṇadevarāya, Śaka year 1450 (1528 A.D.)

S. V. Venkatesvara and S. V. Visvanatha, *Ep. Ind.*, XIV,
pp. 170 ff.

Language : Sanskrit.

Script : Nandināgarī with the deity's name in line 100 in
Kannāḍa.

Metres : Vv.1-4 *Anuṣṭubh* (Śloka); V.5 *Śārdūlavikriḍita*;
Vv.6-8 *Anuṣṭubh* (Śloka); V.9 *Harīṇi*; Vv.10-11 *Sragdharā*;
Vv.12-13 *Anuṣṭubh* (Śloka); Vv. 14-17 *Sragdharā*;
Vv.18-19 *Anuṣṭubh* (Śloka); V.20 *Śārdūlavikriḍita*; Vv.
21-23 *Sragdharā*; V.24 *Dodhaka*; Vv.25-27 *Anuṣṭubh* (Śloka);
V.28 *Sragdharā*; Vv.29-42 *Anuṣṭubh* (Śloka); V.43
Udgiti; Vv.44 *Anuṣṭubh* (Śloka); V.50 *Śālīni*.

Summary : In the lineage of the Moon was born TIMMA. From him sprang IŚVARA. His son NARASA offered gifts at RĀMEŚVRAM and other places. He captured ŚRĪRĀNGAPATTANA, defeated the CHOLA, CHERA, PĀṆDYA and MUSALMAN kings, subdued the chieftain of MADHURĀ and the king of ORISSA, and extended his suzerainty from LAṆKĀ to the banks of the GAṆGĀ. To him was born VĪRANṚSĪMHENDRA and KṚISHṆARĀYA. After VĪRANṚSĪMHENDRA's death, KṚISHṆARĀYA *alias* Rājādhīrāja *alias* VĪRAPRATĀPA ascended the throne.— In the ŚĀLIVĀHANA Śaka year 1450, named Virodhin, in the month of VAISĀKHA on the PŪRNIMĀ-TITHI, the king granted on the banks of the TUṄGABHADRĀ, near the temple of ŚRĪ-VIRŪPĀKSHA, to SADĀŚIVA SARASVATĪ, disciple of Chandraśekhara Sarasvatī, the village of UDAYAMBĀKKAM, also called KṚISHṆARĀYAPURAM, in PAḌAVĪḌU-MAHĀRĀJYA, in the JAYACHOLA-MANḌALA, comprising the town of TIRKKALEKUMNAREMḌĀRU and the fort of

KALATTŪR in VILIMALANĀḌU in the district (*sima*) of Cheṅgali-
paṭ ṭaon the banks of the PALAR.— The donee was allowed the
EIGHT KINDS of enjoyment in the land, viz. treasures, accumula-
tions, rocks, etc., and tanks, gardens, trees, etc.—The grant was
composed by SABHĀPATI and engraved by VĪRAṆĀCHĀRYA.—
The DATE seems to correspond to FRIDAY the 23RD APRIL, 1629
A.D., the name Virodhin being really applicable to Śaka 1451.

TEXT¹

First Plate

1. श्री गणाधिपतये नमः ।
नमस्तुङ्ग-शिरः(र)श्चुं बि-चन्द्र-
चामर-चारुषे ।
2. व्रंलो(श्च*)-नगरारंभ-मूल-स्तंभाय (श*)भवे ।(1*) 1
हरे³ लीला-वरा-
3. हस्य दंष्ट्रा-दण्डः स पातु वः ।
हेमाद्रि-कलशा यत्र धात्रीच्छन्न-भियं दधौ ।(1*) 2
4. कल्याणायस्तु त⁴घाय प्रत्यूह-तिमिरापहं(हम्) [।]
यद्गजो(ऽ*)प्यगजो⁵ भूतं हरि-
5. णापि च पूज्यते ।(1*) 3
अस्ति क्षीरमया⁶ देवे मंथ्यमानान्महांदुधेः ।
नवनी-
6. तमिवोद्भूतमपनीत-तमो महः ।(1*) 4
तस्यासी⁷ तनयस्तपोभिरतुलंरन्व-
7. यं-नामा बहुः
पुं⁸च्यंरस्य पुरुरवा भुजबलंरायुद्विषां निघ्नतः ।
तस्या⁹
8. तस्यायुर्णहुषो(ऽ*)स्य¹⁰ तस्य परुषो युद्धे घयाति[ः] क्षितौ
ख्यातस्तस्य तु तुवंसुर्वसुनि-
9. भ. श्री-देवयानी-पतेः ।(1*) 5
तद्वंशे देवकी-जानिदिदीपे तिम-भूपतिः ।
यशस्वी

10. तुलुवेद्रेषु यदोः कृष्ण हवान्वये । (1*) 6
ततो (5*) भृद्वक्कमा-जानिगीश्वर-क्षिति-पाल-
11. कः । 7
अत्रासम-गुण-भ्रंशं मौलि-रत्नं महीभुजां (जाम् । (1*)
सरसाबुवभू¹¹ तस्मा नर-
12. सावनिपालकः । 8
देवकी-नंदना कामो¹² देवकी-नंदनादिव । (1*)
विविध-मुकृतोद्दा-
13. मे रामेश्वर-प्रमुखे मुहु-
भूवित-हृदयः] स्थाने स्थाने व्यधत्त य¹³ यथाविधिः¹⁴ ।
बु-
14. ध-परिषृतो नाना दानानि यो भुवि षोडश
त्रिभुवन-जनोद्गीतं स्फी (तं*) यशः]
15. पुनरुक्तयथाविधिः¹⁵ । (1*) 9
कावेरीमाशु बध्वा बहल-जल-भरां यो विलं
16. ध्येव शतु (त्र) न्
जीवघ्राहं गृहीत्वा समिति भुज-बला¹⁶ तं च राज्यं तद्विष्य¹⁷ (1*)
17. कृत्वा श्रीरगपूर्वं तदपि निज (व*) शे पट्टनं यो बभूशे¹⁸
कीर्त्ति-स्तंभं निखातं
18. स्त्रि¹⁹भुवन-भुवनः²⁰ स्तूयमानापदानः । (1*) 10
चेर चोल च पांड्यं तर्भापि च मधु-
19. ग-वत्सभं मानभूषं
वीर्योदधं नुरुक्क गजपति-नृपति चापि जि-
20. त्वा तदन्यान् ।
ग्रा गंगा-तीर-लं (का*)-प्रथम-चरम-भूभृत्तटांतं नितान्तं
स्था-
21. तः क्षोणीपतीनां स्रजमिव शिरसा शासनं यो व्यतानीत् । (1*) 11
तिष्णाजी-नाग-
22. नादेव्यो कंसल्या²¹-श्री-सुमित्रयोः ।
देव्योरिव नृसिंहोद्गा (त्*) तस्मात्पंक्तिर-
23. धाविव²² । (1*) 12
वीरौ विनयिनौ राम-लक्ष्मणाविव नंदनौ (1*)
जातौ वीर-नृसि-

24. हेन्द्र-कृष्णराय-महीपती । (1*) 13
वीर-श्री-नारमिहः स विजयनगरे रत्न-
25. सिह्या²¹सनस्यः ।
कीर्त्या नीत्या निरस्य नृग-नल-नहृषानप्यवन्त्यां म-
26. शंन्या²⁴ ।
आ [मि]नोरा मुमंगोरबनिसुर-नृत-स्वरमा चोदयात्रे-
रा पाशना (श्व)न्या-
27. चलातादाखिल-हृदयमावर्ज्यं राज्यं मशास²⁵ । (1*) 14
नाना-दानान्यकार्षात्क-
28. नरु-सदासि य श्री-विरूपाक्षदेव-
स्थाने²⁶ श्री-कानहस्नीशितुरपि न-
29. गरे वेकटाद्रौ च कांख्यां (च्याम्) ।
श्रीशैले शोणशैले महति हरिहरे (ः*) हाबले
30. मगमे च
श्रीरंगे कुभघोणे हत-तमसि महानदि-नीये निवृत्तौ । (1*) 15
31. गोकर्णे रामसेतौ [ज]गति तवितरेष्वप्यशेषेषु पुण्य-²⁷
स्थानेष्व-

Second Plate : First Side

32. लब्ध-नानाविध-बहल-महादान-वारि-प्रवाहैः ।
यस्यो-
33. दंष्टरुङ्ग-प्रकर-खुर-रज-शुष्यदंभोधि-मगनः
स्मामृत्य-
34. अच्छिदो (छ*) स्कर-कुलिशघरोत्कंठिता कुंठितामून् । (1*) 16
ब्रह्मांडं
35. विश्वचक्रं²⁸ टमुदित²⁹-महाभूतकं रत्नधेनुः³⁰
सप्तांभो[धो]श्च कल्प-
36. क्षितिरह-त्तिके कांचनी कामधेनुः (नृम्) ।
स्वर्ण-स्मा-यो (गो)-हिर-
37. व्याश्व-रथमपि तुलापूरुषं गोसहस्रं
हेमाश्वं हेमगर्भं कन-

38. क-करि-रथं पंचलांगल्यतानीत् । (1*) 17
प्राज्यं प्रशास्य निविध्नं रा-
39. ज्यं द्यामिव शासितुं (तुम्) ।
तस्मिन्गुणेन विख्याते क्षितेरिद्रे दिवं ग-
40. ते । (1*) 18
ततो (s*) प्यवार्य-वीर्य-श्री-कृष्णराय-महीपतिः ।
बिभर्ति मणि-के-
41. यूर-निविशेषं महीं भुजे । (1*) 19
कीर्त्या यस्य समंततः प्रसृतया वि-
42. श्वं रुचंक्ष्य³¹ व्रजे-
दित्याशंक्ष्य³² पुरा पुरारिरभवत्³³ भालेक्षणः प्रा-
43. यशः ।
पद्याक्षो (s*) पि चतुर्भुजो (s*) जनि चतुर्वक्त्रो (s*) भवत्यद्यभूः
काली
44. खड्गमघाद्रमा च कमलं वीणां च वाणी करे । (1*) 20
शत्रुणां³⁴ वा-
45. समेते ददत इति रुषा किंनु सप्तांबुराशी
नाना-सेना-तुरं-
46. ग-वृद्धित-वसुमती-धूलिकापालिकाभिः ।
संशोष्यष्य³⁵ स्वैर-
47. मेतत्प्रतिनिधिजलधि-जलधि³⁶-श्रेणिका यो विघत्ते
ब्रह्मां-
48. उं स्वर्णमेघ-प्रमुख-निज-महादान-तोयैरभयैः³⁷ । (1*) 21
महत्तार्थिसार्थाः
49. श्रियमिह सुचिरं भुंजतामित्यवेत्य
प्रायः प्रत्यूह-हेतोः³⁸ स्त-
50. पन-रथगतेरालयं देवतानां (नाम्) ।
तत्तद्दिग्जैत्र-वृत्यापि
51. च विरुद-पदैरंकितास्तत्र तत्र
स्तंभां³⁹ जात-प्रति⁴⁰-प्रतिष्ठा-
52. न्व्यतनुतनुत⁴¹ भुवि यो भूभूदभ्रंकषापान् । (1*) 22
कांची-श्री-

53. शैल-शो (णा*) चल-कनकसभा-वैकटाद्रींद्र- मुख्ये-
ष्वावर्त्याव-
54. त्पं सर्वेष्वतनुत विधिवत् भूयशे⁴² ज्ञेयसे⁴³ यः ।
देवस्थानेषु
55. तीर्थेष्वपि कनक-तुला-पुरुषादीनि नाना-
दानान्येवोप-
56. दानैरपि सममखिलैरागमोक्तानि तानि ।(1*) 23
शेषकृत-प्र-
57. तिपाथिव-दंडः
शेषभुजाकृति-रक्षण-शौडः ।
भाषगत-
58. प्युवरायरगंड-
स्तोषकृदधिषु यो रणचंडः ।(1*) 24
राजा-
59. धिराज इत्युक्तो यो राजपरमेश्वरः ।
मूररायरगंडश्च
60. परराय-भयंकरः ।(1*) 25
हिंदु-राय-सुरत्राणो बुष्ट-शादू ल-भदं-
61. नः (1*)
वीरप्रताप इत्यादि-विरुदंश्चित्तैर्युतैः(तः) (11*) 26
आलोक-

Second Plate : Second Side

62. य महाराय जय जीवेति चादिभिः ।
अंग-वं(ग*)-कलिगा-
63. ह्यं राजभिः सेव्यते च यः ।(1*) 27
स्तुत्यौदार्यस्सुधीभिः स⁴⁴ विजय-
64. नगरे रत्न-सिंहास(न*)स्थः
क्षमापालान् कृष्णराय-क्षितिप-
65. तिरघरीकृत्य नीत्या नृगादीन् ।
आ पूर्वद्विरथास्तक्षिति-
66. धरकटकादा च हेमाचलांता-⁴⁵
दा सेतोरथिसार्थश्रिय-

67. मिह ली⁴⁶कृत्य कीर्त्या र्मिधे ।(1*) 28
शकाब्दे शालिवाहस्य सह-
68. खेण चतुश्शतैः ।
पंचाशता प्रसंख्याते विरोध्यब्दे विराजि-
69. ते ।(1*) 29
विख्याते मासि वैशाखे पूर्णिमायां महातिथौ ।
विशाख[र्क्ष]-
70. समायुक्ते दिने च शुभ-वासरे ।(1*) 30
तुंगभद्रानदी-तीरे श्री-विरूपा-
71. क्ष-संनिधौ (1*)
परमहंस-⁴⁷ परिव्राजकाचार्याय मुमुक्षवे ।(1*) 31
भस्मो-
72. द्रूलित-गात्राय र⁴⁸द्राक्षाबलि-धारिणे (1*)
शीतोष्णादि-द्वन्द्व-दुःखा-
73. तीताय च महात्मने ।(1*) 32
अष्टांग-योग-युक्ताय दयाशीलाय धी-
74. मते ।
सर्व-तंत्र-स्वतंत्राय ज्ञान-वैराग्य-शालिने ।(1*) 33
चन्द्रशेखरस-^{48a}
75. रस्वत्या (:*) शिष्यायामित-तेजसे ।
सदाशिव-सरस्वत्यै गुरवे
76. शिव-रूपिणे ।(1*) 34
पडवीडु-महाराज्ये जयचोलाख्य-मंडले ।
तिवर्क-
77. लेकुंनरें डारु-पत्तनाच (नेन) समन्विते ।(1*) 35
कलत्तूर्कोट्ट-संयुक्ते श्री-
78. विलिमल-नाडके ।
चंगलिपट्ट-⁴⁹ सीमास्थे क्षीरनद्यां⁵⁰स्तटे
79. शुभे (11*) 36
प्रल्लयन्नूरि-⁵¹महाप्रामा[त्] प्राचीं दिशमुपाश्रितं (तम्) ।
मणप्या-
80. क्काभिधाप्रामा[त्]⁵² दक्षिणस्यां दिशि स्थितं । (तम्॥) 37
कलत्तूरभिधा (घ)-ग्रा-

81. मात् पश्चिमां दिशमाश्रितं (तम्) ।
पुण्यपट्ट-महाग्रामादुत्तरस्यां
82. उत्तरस्यां⁵³ दिशि स्थितं (तम्) । (1*) 38
वुदयंवाक्क⁵⁴-नामानं सर्वसस्योपशोभि-
83. तं (तम्) ।
कृष्णरायपुरं चेति प्रतिनाम-समन्वितं (तम्) । (1*) 39
सर्वमान्यं
84. चतु⁵⁵शीमा-संयुतं च समंततः ।
निधि-निक्षेप-पाषाणाद्यष्ट- भोग्यैर-
85. थैतरैः । (1*) 40
विविधैश्च फलयुक्तं स-तडाकं स-भूहं (हम्) ।
ग्रा-चंद्र-तारकं
86. भोक्तुं दातुं चापि निजेच्छया । (1*) 41
सिष्य-⁵⁶प्रशिष्यैः स्तच्छिष्यैः तच्छिष्यैः त-
87. त उत्तरैः ।
कृष्णदेव-महारायो माननि⁵⁷यो मनस्विनां (नाम्) ।
स-हिरण्य-
88. [प]योधारा-पूर्वकं दत्तवान्मुदा ॥०॥ 42

Third Plate

89. तदिदमवनीप-कवि-नुत-धरापस्य कृष्णरायस्य ।
शास-
90. नमुरु-कवि-वैभव-निवह-निदानस्य भूरिदानस्य । (1*) 43
कृष्णदेवम-
91. हाराय-शासनेन सभ (भा)पतिः ।
अभानीत्⁵⁸ मद्दु-संदर्भं तदिदं ताम्र-⁵⁹
92. शासनं (नम्) । (1*) 44
कृष्णदेवमहाराय-शासनं⁶⁰ मल्लनात्मजः [।]
त्वष्टा श्री-वीरणाचा-
93. यो व्यलिखत्तान्-⁶¹शासनं । (1*) 45
दान-पालनयोर्मध्ये दानाच्छ्रेयो (S*) नुपालनं (नम्) ।
दा-

94. नात्स्वर्गमवाप्नोति पालनादच्युतं पदं (दम्) । (1*) 46
स्वदत्ता (द*) द्विगुणं पुष्यं पर-दत्तानुपा-
95. लनं (नम्) । 47
पर-दत्तापहारेण स्व-दत्तं निष्फलं भवेत् । (1*)
स्व-दत्तां पर-दत्तां वा यो हरे-⁶²
96. ति वसुधरात् । 48
षष्टि⁶³ वंरुष-सहस्राणि विष्ठायां जायते क्रिमिः । (1*)
एकं व भगि-
97. नी लोके सर्वेषामेव भूभुजां (जाम्) । 49
न भोज्या न कर-ग्राह्या विप्र-दत्ता वसुध-
98. रा । (1*) 49
सामान्यो (s*) यं धर्मसेतुः⁶⁴ नृपाणां
काले काले पालनि (नी) यो भवद्भिः [1]
99. सदनितान् भाविनः पाथिवेद्रान् 50
भूयो भूयो याचते रामचन्द्रः । (1*)
100. श्री-विरूपाक्ष⁶⁵

1. The plates belong to the Śaṅkarāchārya of the *maṭha* of Kāñchipuram.

2. From the facsimile in *Ep. Ind.*, XIV.

3. Read *Harer = līlā°*

4. Read *tad-dhāma*.

5. Read *°jo = dbhutaṁ*.

6. Read *kshīramayād = devai°*.

7. Read *tasy = āsit = tana°*.

8. Read *puṇy = ai°*.

9. Omit *tasyā*.

10. Read *tasy = āyur = Na°*.

11. Read *sarasād = udabhūt = tasmān = Nara°*.

12. Read *°nāt = Kāmo*.

13. Omit *ya*.

14. Read *yathāvidhi*.

15. Read *°ruktavat*.

16. Read *balāt = taṁ*.

17. Read *tadiyaṁ*.

18. Read *babhāse*.

19. Read *tri°*.

20. Read *°bhavana-sīūyamā°*.

21. Read *°devyoh Kausalyā°*.

22. Read *pañkti-rathād = iva*.

23. Read *siṃhā*° and omit *daṇḍa*.
24. Read °*vanyām*=*ath*=*ānyān*.
25. Read *śaśāsa*.
26. The editors read *Śrī-Virūpāksha-sthāne*.
27. Better read *puṅya*°.
28. The editors read *chakarāṃ*.
29. Read *samudita*.
30. Read *dhenuṃ*.
31. The editors read *ruch*=*aikya*.
32. The editors read °*dīvyāśaṅkya*.
33. Read *Purārir*=*abhavad*=*bhālṛ-e*°.
34. Read *śatrūṇām*.
35. Omit one *shya*.
36. Omit one *jaladhi*.
37. Read °*meyaiḥ*.
38. Read °*hetos*=*ta*°.
39. The editors read *stabhāṃ*. Read *stambhāṅ*=*jā*°.
40. Omit one *prati*.
41. Omit one *nuta*.
42. Read °*vad*=*bhūyase*.
43. Read *śreyase*.
44. The editors read °*bhis*=*sa*.
45. Read °*lāmtā*°.
46. Read *bahali*°.
47. The word *parama* has been shortened to *parma* owing to the requirements of the metre. The editors read *pama*.
48. Read *rudrā*°.
- 48a. There is one syllable in excess in this foot of the stanza.
49. Read *Chemga*°.
50. Read *nadyās*=*taṣe*. The river is the Palar.
51. *Līa* is indistinct and *nnū* may be *nū*. This *pāda* of the verse has one *mātrā* in excess.
52. Read °*bhidha-grāmād*=*dakshī*°.
53. Omit one °*ttarasyaṃ*.
54. Read *Uda*°.
55. Read *chatuḥśimā*°.
56. Read *śiṣhya-praśiṣhyais*=*tach-chhiṣhyais*=*ta*°.
57. Read *mānani*°.
58. Read *abhānīn*=*mṛidu*°.
59. Read *tāmra*.
60. Better read *śāsanān*=*Malla*°.
61. Read °*t*=*tāmra-śāsanam*.
62. Read *haretā vasundharām*.
63. Read *Shashtim varsha*°.
64. Read *setur*=*nṛi*°.
65. This line is written in big Kannaḍa characters, while the rest of the record is in Nandināgari.

BOOK IV
FAR SOUTH

CHAPTER I

The Pallavas

No. 1—Vunnaguruvayapalem Copper-plate Inscription of Parameśvaravarman I (c. 669-700 A.D.), Regnal year 19

Vunnaguruvayapalem, Nellore District, Andhra Pradesh.
D. C. Sircar and P. Seshadri Sastri, *Ep. Ind.*, XXXII, pp. 91 ff.

Language : Sanskrit.

Script : Early Telugu-Kannaḍa.

Metre : Vv. 1-3 *Anuṣṭubh* (*Śloka*).

Summary : PARAMEŚVARAVARMAN of the PALLAVA race, who was the son, grandson and great grandson respectively of MAHENDRAVIKRAMAVARMAN (Mahendravarman II), NARASIMHAVARMAN (I) and MAHENDRAVARMAN (I), granted from KĀNCHĪPURA on the occasion of the *ayana* (Dakṣiṇāyana), the village of KUBUṆṆŪRU to the Brāhmaṇa DEVAŚARMAN, son of Doṇaśarman and grandson of Svāmiśarman. The donee's family hailed from the village called URPUṬŪRU-GRĀMA and belonged to the Maudgalya gotra and Āpastamba-sūtra.—The grant was made for the increase of the longevity and health of the donor. The officers were ordered to exempt the gift village from the collection of taxes and other levies while on their tours of collection. The transgressor of the order was liable to physical punishment. The executor of the grant was KULAVARMAN, the son of Nagī° or Tagī-pallava and the ruler of NANDAKUṚṚA.—The document was written by VIŚEHAVIDITA belonging to the GHANASKANDHA family on SUNDAY, PAUSHYA-SUDI 13 in the 19TH REGNAL YEAR OF PARAMEŚVARAVARMAN I, probably corresponding to the 22ND DECEMBER, 687 A.D.

TEXT¹

First Plate

1. [स्व]स्ति(1*) [जित]²म् भगवता(1*) श्रीमत्काञ्चीपुरात्पल्लवानां
भारद्वाज-सगोत्राणां यथावदा-
2. [हृ]ताश्व[मे]²घाघनेक-ऋतु-याजिनां स्व-धी[र्या]धिगत-राज्यस्य प्रतापोप-
नत-राज-
3. [म]ण्डलस्य मध्यमलोक-पालस्य लोकपालानाम्पञ्चमस्य [श्री]-म-
4. [हे]न्द्रवर्मण्ये प्रपौत्रः बहु-समर-लब्ध-यशः-प्रकाशस्य[ध] विधि-
5. [वि]हित-सर्व्व-मय्या(र्या)दस्य वसुधातलेकवीरस्य श्री-नरसिंह³वर्मणः
6. [पौ]त्रः देव-द्विज-गुरु-वृद्धापचायिनो विवृद्ध-विनयस्यानेक- गो-

Second Plate : First Side

7. हिरण्य-भूम्यादि-प्रदानैरहरहरभिवर्द्धमान-धर्म-सञ्चयस्य श्री-महे-
8. न्द्रविक्रमवर्मण्ये पुत्रः प्रजासंर(रं)जन-परिपालन-नित्य-युक्त-
कलियुग-दो[षा]-
9. [व]सन्न-धर्मोद्धरण-नित्य-सन्नद्ध- परममाहेश्वरः परमब्रह्म-
10. [ण्य]ः बप्पभट्टारक-पाद-भक्तः श्री-परमेश्वरवर्मा पूमिराष्ट्रे [मुल्]-
11. [वु?]वाड्य]-मार्गं मुसुणनदी-दक्षिण-तटे कुबुणूरु-नाम-ग्राम(मे)
ग्र(शा)मेय-
12. [क]ानित्य[मा]ज्ञापयति (1*)अयं ग्रामः सर्व्व-कर-परिहारः
ब्रह्मदेयी-

Second Plate : Second Side

13. [कृ]त्य [अ]यन-निमित्ते उर्प्पुटूरुग्राम-व(वा)स्तव्यस्य मौद्गल्यायन-
गोत्रस्य आपस्त-
14. वं(म्ब)-चरणस्य वेद-वेदांगेतिहासपुराण-तत्त्व(त्त्व)विदः स्वामि-
शर्मण्ये पुत्राय यम-नियम-
15. स्वा[ध्या]य-तत्परायणस्य⁵ सर्व्व-शास्त्र-तत्त्व(त्त्व)-विदः
दोणशर्मण्ये पुत्राय अभिजन-[विद्या]-
16. वृत्त-सम्पन्नाय सतत-सत्यव्रत-संयुक्ताय षट्कर्म-निरताय देवशर्म-

17. णे अस्मदायुरारोग्याभिवृद्धये मया प्रदत्तः (1*) एवमवगम्य
सर्वाधिकरण-[नियु]-
18. क्ताः राज-वल्लभाश्च सं(स)ञ्चरन्तः सर्व-कर-परिहारं परिहरन्तु
परिहारय[न्तु]

Third Side

19. [च] (1*) य इदमस्मच्छाश(स)नमतिक्रमेतस पापशारीरन्वष्ट-
मर्हति (1*) भवतो² (5*) व [श्लोकौ ।
20. बहु]-
[भिर्व्वसु] धा दत्ता बहुभिरचानुहा(पा)लिता (1*)
यस्य यस्य यदा भूमिस्तस्य तस्य तदा फलं (लम् ॥)
[भूमि]-
21. [दा]ना[त्] प[र]न्दानन्न भूतन्न भविष्यति (1*)
तस्यैव हरणात्पापन्न भूता(त)न्न [भविष्यति] (11*) 2
[न(त?)]-
22. गीपल्लव-संभूतो नन्दकुर्र नृपेश्वरः (1*)
आज्ञापितः (*) कुलवर्मास्य शासनस्य म-
23. हाय[शा]: (11*) 3
प्रवर्द्धमान-विजयराज्य-संवत्सरे एकान्नविशत्यां पौष्यमासे
24. [शुक्ल-प]क्ष-त्रयोदश्यां (श्याम्) आदित्य-दिने घनस्कन्धान्वय-प्रसूतेन
विशेष[वि]दि-
25. [ते]न [लि*]खितमिदं (दम् ॥) स्वस्त्यस्तु गो-ब्राह्मणेभ्यः ॥⁸

1. From a set of photographs. See illustration in *Ep. Ind.*, XXXII.

2. These letters are hidden under the ring in the photograph, while the first letter of the lines is either wholly or partially cut off. Similar is the case with other inscribed faces of the plates.

3. Read °*siṃha*°. The *anusvāra* has been incised away from its proper place.

4. The *anusvāra* has been engraved away from its proper place.

5. I.e. *svādhyāya-parā*°.

6. The correct form of the name may be *Droṇa*.

7. This obviously refers to the following two imprecatory and benedictory stanzas without counting the third verse mentioning the *ājñapti*.

8. The full stop is indicated by a spiral followed by a few *danḍas* and horizontal strokes.

No. 2—Kālahasti Copper-plate Inscription of Narasimhavarman II (c. 700-25 A.D.), Regnal year 12

P. B. Desai, *Ep. Ind.*, XXIX, pp. 89 ff.; cf. V. Prabhakara Sastri, *Journ. Sri Venkatesvara Or. Inst.*, VIII, pp. 82 ff.; IX, pp. 25 ff.

Language : Sanskrit.

Script : Telugu-Kannāḍa.

Metre : Vv. 1-4 *Anuṣṭubh* (*Śloka*).

Summary: In the race of the PALLAVAS belonging to the BHĀRADVĀJA-GOTRA was born MAHENDRAVIKRAMAVARMAN (Mahendrarman II). From him sprang PARAMEŚVARAVARMAN (I). His son and successor NARASIṂHAVARMAN (II) issued, from KĀNCHĪPURA, the charter granting the village of REYŪRU in the MELMUNDRĀSHṬRA as a *brahmadeya* (rent-free holding of a Brāhmaṇa) to the Brāhmaṇa KUMĀRAMAṆḌAŚARMAN, a resident of KURAVAŚRI. The donor was the *Paramabhaṭṭāraka Paramabrahmaṇya* king who was devoted to the feet of the *Bappa-bhaṭṭāraka* (i.e. his father).—It was enjoined on pain of corporal punishment upon all the ministers along with their subordinate officials (*karāṇayukta*), all the officers of the state (*niyogika*) and the courtiers (*rājavallabha*), that they should collect no dues whatsoever from the village, particularly while on tour (*sañcharantaḥ*).—The executor of the order was ĪŚVARA, the chief of NANDAKURRA and the son of SOMĀDITYA.—The record is dated in the 12TH YEAR of Narasimhavarman's reign on the occasion of a LUNAR ECLIPSE on the FULL MOON of VAIŚĀKHA (probably falling in 712 A.D.).

TEXT¹

First Plate

1. स्वस्ति (1*) श्रीमत्² जितम् भगवताम्³ (1*) काञ्चीपुराधिष्ठा (ष्ठा)-
नात्पल्लवानाम् भारद्वाज-

2. सगोत्र(त्रा)णां स्व-वीर्याधिगत-राज्यस्य⁴ अभ्याच्चित-शक्ति-सिद्धि-सम्पन्नस्य
3. प्रतापोपनत-राजमण्डलस्य मध्यमलोकपालस्य लोकपालानाम्पत्ति⁵ (ञ्च)-
4. मस्य⁶ परमब्रह्मा(ह्य)प्यस्य महाराजस्य श्री-महेन्द्रविक्रमवर्मणः पौत्र.⁴ बहु-
5. समर-विजय-लब्ध-यशः-प्रकाशस्य विधि-विहित-सर्वमर्यादस्य स्थिति-स्थितस्य⁴

Second Plate : First Side

6. श्रमितात्मनो यथावदाभूताश्वमेधाद्यनेक-ऋतु-याजिनस्सत्य-व्रतस्य धर्म्मा-
7. त्मनो महिमपि⁷-महेन्द्रस्य परमेश्वरवर्मणः पुत्रः⁴ भगवद्भक्ति-सद्भाव-समर्पि-
8. त-सर्वं (:*)⁸ प्रजासंरं⁹ जन-परिपालनोद्योग-सतत-सत्य¹⁰ व्रता (त) - दीक्षित (:*)⁸ क-
9. लियुग-दोषापहृतधर्म्मोद्धरण-नित्यसन्नद्धो¹¹ अनेकसमर-संधट्टजनित-विक्र-
10. म-वसुधातलैः (लं) कवीर (रो)⁸ राजरिषि (जषि) -गुण-सर्वसन्दोह-विजिगीषु (:*)⁸ परमभ (भा) गवत (:*)¹² प-

Second Plate : Second Side

11. रममाहेश्वर (:*) परमब्रह्मण्य (ण्यो) वप्पमट्टारक-पाद-भक्ति (क्तः) श्री-नरसिंहवर्म-
12. णः (वर्म्मा) मेल्लमुण्डराष्ट्रे¹³ असिधारपुरस्योत्तरे ।¹⁴ रेयूर-नामग्रामम् (मस्य) ग्रामेयका-
13. नित्यमाज्ञायति (।*) अयं ग्राम (:*) कुरवश्ची- वस्य (वास्त) व्यस्य राथितर-सगोत्रस्य¹³
14. आपस्तंभ (ब) सूत्राध्यायिनः¹³ द्वे (द्विवे) द-पारगस्य वेद-वेदांगे¹⁵ तिहास-पुराण-तत्त्व (त्त्व) वि-
15. द (:*) कूळ शर्मणस्य (णः*) पौत्राय द्वि (वे*) द-पारगस्य कुमारशर्मण- (:*) पौत्राय द्वे (द्विवे) द-पारगाय

Third Plate : First Side

16. नित्य-स्वाध्याय-निरताय सोमयाजिने कुमारमण्डशर्मणे¹³ अस्माक (म् *) आयुर्-

17. बल-विजयंश्वर्याभिषुद्धये ब्रह्मदेहि (यी) कृत्यास्माभिर्दत्त (:*) प्रवर्द्धमान-
विजय-
18. राज्य-संवत्सरे द्वादश-वर्षे वैशाख-पौर्णमास्ये (स्यां) सोमग्रहण-निमित्ते
दत्त एव-
19. मवगस्ये (स्य) ¹⁶ इमा (म) (म*) मात्या (:*) सर्वाः (व्वं) करण-युक्ता-
(:*) सर्व्व-नियोगकाः ¹³ राज-वल्लभाश्च सञ्चरन्ताः (न्तः)
20. सर्व्व-कर-परिहारः (परिहारैः) परिहरन्तु (।*) (य*:) इमामाज्ञामति-
क्रमेत्स पापशारीरन्दण्डमर्हति (।*)
¹⁷सोमादित्य-

Third Plate : Second Side

21. सुत (:*) धीमान् नन्दकुर, र-नृपेश्वरः (।*)
आज्ञप्तिशशासन-स्यास्य राजादित्य (:*) प्रतापवान् (॥*)
22. यत्राम ¹⁸घतः ¹⁹श्लोकः (काः ।)
ब्रह्मस्वम् (स्वं) ²⁰विषं घोरः (रं) न विषं विषमुच्यते (।*)
विषमेकाकिन (नं) हन्ति ब्रह्म-
23. स्वम् पुत्र-पौतृ (त्रि) कम् (॥*) 2
स्व-दत्ताम् पर-दत्तां वा ¹⁴यो हरेति (त) वसुधराम (।*)
षष्ठी ²¹-व-
24. र्ष-सहस्राणि ²²विष्ठा ²³यं (यां) जायते क्रिमिः (॥*) 3
बहुभिर्व्वसुधा दत्ता ²²बहुभि-
25. श्चानुपालित (ता) ।
यस्य यस्य यथा ²⁴भूमि ²⁵तस्य तस्य तथा ²⁴फलम् ॥ ²⁶ 4

1. From the facsimile in *Ep. Ind.*, Vol. XXIX.
2. Better read *Śrīmatā*.
3. Better read *Bhagavatā*. The invocation *jitam Bhagavatā* is met with in the Uruvupalli inscription and other records.
4. *Sandhi* has not been observed here.
5. The letter is peculiar and looks like *li*. The engraver seems to have incised the wrong form of the intended *akshara űcha*.
6. In the Uruvupalli and Pikira grants, the expression reads *Lokapālānām pañchamasya lokapālasya*, whereas it is *Lokapālānām pañchamasya* in the Vilavatti grant. The expressions *Madhyamalokapāla* and *Lokapālānām pañchama* refer to the king.
7. Omit *mapi*.

8. For clarity of sense it is better to separate this compound expression.
9. This *anusvāra* is placed wrongly on the *akshara jā*.
10. The word is *satra* in the Uravupalli grant.
11. *Sandhi* is not correctly observed here.
12. This and the following two expressions may also be taken as qualifying *Pappa-bhaṭṭāraka*, in which case we need not separate them.
13. *Sandhi* has not been observed here.
14. The *daṇḍa* is superfluous.
15. The *anusvāra* is placed wrongly on the following *akshara ge*.
16. There is some confusion here. If the *akshara mye* is the result of *Sandhi*, then the following initial *i* should be deleted.
17. This and the following verses are in the *Anuṣṭubh* metre.
18. The form of this letter is queer. It is neither *bha* nor *ma*. It is clear that the engraver wanted to make it *bha*.
19. Read °*bhāshitāḥ*.
20. Insert *hi* before this word to make the *pāda* metrically correct.
21. The subscript of this *akshara* looks like the subscript *dh* or *v*. Compare, for instance, *ndha* in line 23 and in the following line. Read *shashī*°.
22. The *daṇḍa* is superfluous.
23. The subscript of this *akshara* looks like the subscript *dh* or *v*.
24. The word *yadā* and *tadā* are more commonly used for *yathā* and *tathā* in this verse.
25. Read *bhūmis*=*tasya*.
26. The punctuation in the original is made up of a spiral followed by a wavy line.

No. 3—Velŭrpālaiyam Copper-plate Inscription of
Nandivarman III (c. 820-45 A.D.)

Velŭrpālaiyam, North Arcot District, Tamil Nadu.

H. Krishna Sastri, *S. Ind. Ins.*, II, Part V, pp. 507 ff.

Language : Sanskrit and Tamil.

Script : Grantha and Tamil.

Metres : Vv. 1-2 *Śārdūlavikrīḍita*; V. 4 *Indravajrā*; V. 5 *Upajāti* (*Indravajrā* and *Upendravajrā*); V. 6 *Rathoddhatā*; V. 7 *Anuṣṭubh (Śloka)*; V. 8 *Upajāti* (*Indravajrā* and *Upendra vajrā*); V. 9 *Upendravajrā*; V. 10 *Prīthvi*; V. 11 *Upajāti* (*Indravajrā* and *Upendravajrā*); V. 12 *Anuṣṭubh (Śloka)*; V. 13 *Upajāti* (*Indravajrā* and *Upendravajrā*); V. 14 *Anuṣṭubh (Śloka)*; V. 15 *Mālabhāriṇi*; V. 16 *Upajāti* (*Indravajrā* and *Upendravajrā*); Vv. 17-18 *Śārdūlavikrīḍita*; V. 19 *Upajāti* (*Indravajrā* and *Upendravajrā*); V. 20 *Vasantatilaka*; V. 21 *Śārdūlavikrīḍita*; V. 22 *Sragdharā*; V. 23 *Upajāti* (*Indravajrā* and *Upendravajrā*); V. 24 *Upendravajrā*; V. 25 *Anuṣṭubh (Śloka)*; V. 26 *Indravajrā*; Vv. 27-28 *Anuṣṭubh (Śloka)*.

Summary : From DRAUṆI (Aśvatthāman) was sprung [the eponymous hero] PALLAVA. Thence came into existence the race of the PALLAVAS in which were born AŚOKAVARMAN and others. Then came KĀLABHARTRĪ. His son was CHŪTAPALLAVA; his son was VĪRAKŪRCHA. His son SKANDAŚISHYA seized, from king SATYASENA, a *ghaṭikā* (centre for testing learning) of the twice born. His son KUMĀRAVIṢṆU captured KĀŅCHĪ. Then BUDDHAVARMAN, who was the submarine fire to the ocean-like army of the Cholas, became king. After a host of kings including VIṢṆUGOPA had passed away, was born NANDIVARMAN. Then from the king SĪMHAVARMAN was born SĪMHAVIṢṆU who seized the CHOLA country on the KĀVERĪ. His son was MAHENDRA (I). His son NARASĪMHAVARMAN (I) raised a pillar of victory in the town of VĀTĀPI after defeating his enemies. His son PARAMEŚVARA (I) destroyed the army of the CHĀLUKYAS. His son was

NARASĪMHAVARMAN (II), and his son PARAMEŚVARA (II). His successor was NANDIVARMAN [II Pallavamalla]. His son, born of his queen REVĀ (probably the daughter of Rāshṭrakūṭa Dantidurga) was DANTIVARMAN. His son, born of his queen MAGGALANIMMAṬĪ of the KADAMBA dynasty, was NANDIVARMAN (III).—At the request (*viññapti*) of KUMĀRĀNKUŚA of the CHOLA race, Nandivarman granted the village of TIRUKKĀṬṬUPPALLI to the god ŚARVA (Śiva) whose temple, was built at ŚRĪKĀṬṬUPPALLI by YAJÑABHAṬṬA *alias* Bappa-bhaṭṭāraka, son of Śivadāsa and Droṇamaṇi, and grandson of Yajña. The executor of the grant was the king's minister NAMPA of the AGRADATTA family. The *Māheśvara* MANODHĪRA composed the *praśasti*.

TEXT¹

First Side

1. स्वस्ति श्रीः नमश्शिवाय ॥—
नित्यम् (त्यं) व्यापि निरामयं परमया भक्त्याधिगम्यं शिवम् (वं)
वाचान्दूरमचि-
2. न्यमक्षरमिति प्रोद्गीयमानम् बुधैः (1*)
संयम्येन्द्रिय-वाहिनीं यतिवरैर्यन्मृग्यते सन्त-
3. तम् (तं)
तेजस्तत्परमार्थसच्चिदरतरन्निश्रेयसायास्तु वः ॥— 1
शर्वाणी-कुच-कुंकुमांक-शुभक²-सुभ-
4. गाः प्रोद्दाम-दर्पांमर-
द्वेषि-न्नात-वधू-प्रसाधन-परामृष्ट-प्रसंगोचिताः (1*)
युष्मान्यान्तु यु-
5. गान्त-वह्निविलसद्दीप्रास्त्र-चक्राश्चिरं
श्रीकण्ठस्य शिखण्ड-रत्न-रुचिर-व्याळांगदा बाह-
6. वः (11*) 2
आसीदंबुजनाभ-नाभि-कमला[द्ब्र]ह्मा ततो (5*) प्यंगिरा-
7. [स्त]स्माद्देवगुरुस्ततश्शुभमतिशयुस्ततश्शांयवः (1*)
स्त³स्मात्कु[म्भ]-समूद्भव (:*) स्मर-रिपो[द्द्वै¹³]णिस्ततो (5*) श-क्रमा-
दस्माद्विस्मयनीय-कीर्त्तिर-

8. खिल-[क्ष्मा]-वल्लभः पल्लवः (॥*) 3
 वंशस्ततो (ऽ*) वत्तत⁴ पल्लवानां
 रक्षा-विधि-धवस्त-विपल्ल[वाना]म् (१*)
 भू-

Second Plate : First Side

9. भार-खेदालस-पन्नगेन्द्र-
 साहाय्य-निष्णात-भुजागलानाम् (॥*) 4
 अशोकवर्मादिषु देवभूयं
10. ग-
 [तेषु] [वंश्ये]ष्वय पायिवेषु (१*)
 वंशस्य चू⁵ळामणिराविरासी-
 न्दूर्त्तेन्द्रिया इव काळभर्ता ॥— 5
11. तत्सुतादजनि चूतपल्लवा-
 द्वीरकूर्चं इति विश्रुताह्वयः (१*)
 यः फणीन्द्र-सुतयाप्रहीद्राज-
12. (राज*)-चिह्नमखिलं यशोधनः (॥*) 6
 अन्ववाय-नभश्चन्द्रः (ः*) स्कन्दशिष्यस्ततो (ऽ*) भव (त् १*)
 त्द्विजानां⁶ घटिकां⁷ राजस्सत्य-
13. सेनात्जहार⁸ यः (१*) 7
 गृहीत-काञ्चीनगरस्ततो (ऽ*) भू-
 ल्कुमारविष्णुस्समरेषु जि[ष्णु]ः (१*)
 भर्ता भुवो-
14. (ऽ*) भूदथ बुद्धवर्मा⁹
 यश्चोळ-सैन्याण्णव-वा¹⁰डबागिनः (॥*) 8
 स-विष्णुगोपे च नरेन्द्र-वृ (वृ)न्दे
 गते
15. ततो (ऽ*) जायत नन्दिवर्मा (१*)
 अनुग्रहाद्येन पिणाकपाणेः
 प्रन¹¹तितो वृष्टिविषः¹² फणीन्द्रः (॥*) 9
 अथ प्रथित-विक्र-
16. भो जगति सिंहवर्माह्वया-

न्पात्परमदापहादजनि सिंहविष्णु¹³ जयी (1*)
लसत्क्रमुक-मण्डलाः कळम-¹⁴

17. काननालंकृताः
कवी (वे) रतनयाञ्चितास्सपदि येन चोळा हताः (11*) 10
तदान्म¹⁵जादाविरभून्महेन्द्रा-
दुपे-

Second Plate : Second Side

18. न्द्र-कीर्त्ति¹⁶न्नरसिंहवर्मा (1*)
वातापि-मध्ये विजितारि-व[र्ग](:*) 11
स्थितञ्जयस्तम्भमलम्भयद्यः (11*)
ततः पर-मद-दध्व-
19. सी बभूव परमेश्वरः (1*)
चाळुक्य-क्षितिभूत्सैन्य-ध्वान्त-ध्वंस-दिवाकरः (11*) 12
तत्पुत्र-सूनुर्नरसिंहवर्मा
पु-
20. न¹⁷र्य्यघाद्यो घटिकां द्विजानां(नाम्) (1*)
शिलामयं वेश्म शशांकमौलेः
कैलास-कल्प¹⁸ञ्च महेन्द्र-क-
21. त्पः¹⁸ (11*) 13
तत्सूनुर्भूभतां [मा]न्यो बभूव परमेश्वरः (1*)
मानवेन क्रमेणोर्वीमशाद्यः कलिशासनः (11*) 14
तद-
22. नन्तरमन्वयस्य लक्ष्मी-
ञ्चतुर[म्भो]निधि-वाससा सहोर्व्या (1*)
समवापदशेष-पूर्व- [भू]-
23. भू-
द्गुण-सम्मेलन¹⁹-धाम नन्दिवर्मा (11*) 15
तस्यांबुराशेरिव बाहिनीना-
न्नाथस्य नानागुण-र[त्न]-
24. धाम्नः (1*)
धीरस्य भूभृद्वर-लब्ध-जन्मा

- रेवेव रेवा महिषी बभूव (11*) 16
तस्यामाविरभू (त्*) त्रिलोक-परिर-
25. [क्षा]त्यः²⁰ क्षमा-नन्दनः
साक्षादंबुरुहेक्षणस्त्वयमिह श्री-दन्तिवर्मा नृपः (1*)
शौर्य-त्याग-कृतज्ञ-
26. तादिरमलो यस्मिन्गुणानां गणः
प्र[1]प्त[1]न्यो (S*) न्य-समागमोत्सव इव प्रापत्र (ति*) ष्ठाञ्च-
- Third Plate : First Side*
27. रात् (11*) 17
प्रख्यातस्य कद[म्ब]-वं (श*)-तिलकस्योर्वीपतेरात्मजा
वीराणां प्रथमस्य पल्लव-महाराज-
28. स्य तेजस्विनः (1*)
आख्याम्मगळनिम्मटीति (द*) धतो शुद्धान्ववायोचिता
[भ]र्तुस्तस्य भुवो
29. बभूव महिषी गौरीव जेतुः पुर (1*) म् । (1*)— 18
श्री-नन्दिवर्माणमसूत सेयं
सन्ध्येव ते-
30. जस्विनमम्बिकेव (1*)
कुमारभत्यद्भूत-शक्तियुक्तं
यथा जयन्तं जयिनं शचीव । (1*)— 19
उत्खात-
31. खड्ग-निहत-द्विप-कुम्भ-मुक्त-
मुक्ताफल-प्रपा²¹सिते समरांगणे यः [1]
शत्रू-
32. न्निहत्य समवापदनन्य-ल²²ब्धां
राज्यशिश्रय²³ स्वभुज-विक्रम-दर्प-शाली । (1*)— 20
उ[द्या]नं म-
33. धुना गुणैः कुलभुवः शिलेन वामे²⁴र्षणा
त्यागेनात्थं पतिश्रुतेन विनय-
34. स्सूर्य्येण पत्मा²⁵करः (1*)
प्रालेय-श्रुतिना पयोद-समयापाये नभः-प्रांगणा-
न्त-

35. वं [भा]ति तथा यथा जगदिदं येन त्वमा-बन्धुना²⁶(॥*) 21
पृथ्वीपालस्य तस्य प्रधित²⁷-गु-

Third Plate : Second Side

36. ण-ग[णो] बप्पभट्टारकाग्य-²⁸
शशास्त्रे वेदे च सांख्ये प्रकटित-महिमा यज्ञ-
37. भट्टाभिधान (: 1*)
श्री²⁹कट्टुपळ्ळि-नाम्नि श्रुत-विन(य*)-धरस्तुग-कैलास-कल्पं
ग्रा-
38. मे बालेन्दुमौलेर्भवन³⁰मकृत यद्भुक्तियोग-प्र[ती]तः ।(1*)— 22
पिताभवद्यस्य
39. विशुद्ध-बुद्धि-
गिरामिवेशशिशवदास-नामा (1*)
माताभवद्यस्य गुणस्समश्रं-³¹
40. गंरीयसी [द्रो]णमणिसर्महीव ॥ 23
पितामहो यस्य विशुद्ध-वृत्ति-
द्विजाग्रगण्य-
41. स्तमसान्निपा³²न्ता (1*)
निधिः कलानामि[व] यज्ञ-नामा
बभूव विख्यात-यशः-प्रकाशः(॥*) 24
तस्म
42. देवाय शर्वाय पूजा-सत्रादि-कर्मणे (1*)
सो(S*) दाग्ना³³मन्तिश्ककाट्टुपळ्ळी-नामान-
43. मोश्वरः (॥*)— 25
विज्ञप्तिमत्राकृत चोळ-वंश-
चू³⁴ळामणिर्विश्रुत-विक्रम-श्रोः(1*)
धीरः कुमा-
44. रांकुश-नामघेय-
स्त्यागेन राघेय-समः कृतज्ञः ।(1*)— 26
अत्राज्ञप्तिरभून्मन्त्री न

Fourth Plate : First Side

45. म्प-नाना महीपते: (1*)
अग्रदत्तान्वय-व्योम-शरन्नीहार-दीधिति (:*) 1(1*)— 27
वाग्मनः-[क]।-
46. य-कर्म्मणि परातर्यान्वेव यस्य सः (1*)
माहेश्वर-मनोधीरः प्रशास्ति कृत-
47. वानिम[गम्] 1(1*)— 28

1. From the facsimile in *S. Ind. Ins.*, II, Plate XVII. The seal of the record contains a verse:—

[*Śrīmat-Palla**]va-nātha-sya Na[ntipa]nma[sya] bhū[pa*]teḥ (1*)
viśva-[vi]śva[ṁ]bharā-pāla-śrīḥ..... (//*)

2. *Subhaka* is unnecessarily engraved.

3. Read *tasmā*°.

4. Read °*varttata*.

5. This is the same as *chūdā*°.

6. Read *dvijā*°.

7. *Ghaṭikā*, which is regarded as the same as *Brahmapurī*, means a centre of learning and is also found mentioned in the Tālaguṇḍa inscription. It has been suggested that it was an institution where the scholarship of a person was tested with the help of a number of scriptural passages written on slips kept in a *ghaṭikā* or jar. See *JAIH*, V, pp. 256 ff.

8. Read °*senāj=ja*°.

9. Read °*varmmā*.

10. Read *bāḍa*°.

11. Read *praṇartito*.

12. *Drishṭi-viśha* may be taken as an epithet of *phaṇindra*. It may also be the name of a Nāga king.

13. Read °*vishṇur=jjayī*.

14. This is the same as *kalama*°.

15. Read *tad-ātma*°.

16. Read °*r=Nnara*°.

17. Read °*Lyadhā*°.

18. Read *kalpa*°.

19. This is the same as °*melana*.

20. Read °*ksh-ārttham*.

21. Read *prahasite*.

22. Read °*labhyām*.

23. Read °*śriyam*.

24. Read *vām-ekṣṭāṇā*.

25. Read *padm-ākaraḥ*.

26. Read *kshamā*.
27. Read *prathita*.
28. Read °*k-ākhyā*°.
29. Read *Śrī-Kaṣṭhapa*°.
30. Read °*r=bbhavana*.
31. Read °*magrā*°.
32. Read °*n=nihanā*.
33. Read *so=dād=grā*°.
34. This is the same as *chūdā*°.
35. The rest of the record (ll. 47-69) is in Tamil with the exception of three verses in Sanskrit. It is said that the plates were engraved by the *sthapati* Paraya or Perayan, son of the *kāshṭhakārin* Śeṛṛaya of Manaichcheri in Kachchipeḍu (Kāñchipura).

CHAPTER II

The Choḷas

No. 4—Leiden Copper-plate Inscription² of
Rājarāja I (985-1016 A.D.) issued by Rājendra I
(1012-44 A.D.)

Leiden University Museum, The Netherlands (Holland).
N. Sastri and Burgess, *Arch. Surv. S. Ind.*, IV, pp. 204 ff.;
K. V. Subrahmanya Aiyer, *Ep. Ind.*, XXII, pp. 238 ff.

Language : Sanskrit.

Script : Grantha and Tamil.

Metres : V. 1 *Anuṣṭubh (Śloka)*; V. 2 *Śārdūlavikriḍita*; Vv. 3-4
Sragdharā; V. 5 *Śārdūlavikriḍita*; Vv. 6-7 *Upajāti*; Vv. 8-9
Anuṣṭubh (Śloka); V. 10 *Praharṣiṇi*, V. 11 *Rathodhdhatā*;
Verse 12 *Anuṣṭubh (Śloka)*; V. 13 *Mandākrāntā*; V. 14
Mañjubhāshiṇi; V. 15 *Anuṣṭubh (Śloka)*; V. 16 *Upajāti*;
V. 17 *Vasantatilaka*; V. 18 *Upajāti*; Vv. 19-20 *Śārdūla-*
vikriḍita; V. 21 *Sragdharā*; V. 22 *Mandākrāntā*; V. 23 *Upajāti*;
V. 24 *Anuṣṭubh (Śloka)*; V. 25 *Ruchirā*; V. 26 *Vasanta-*
tilaka; Vv. 27-28 *Anuṣṭubh (Śloka)*; V. 29 *Upajāti*; V. 30
Vaṃśastha; V. 31 *Mandākrāntā*; V. 32 *Vasantatilaka*; V. 33
Mālabhāriṇi; V. 34 *Śārdūlavikriḍita*; V. 35 *Upajāti*; Vv.
36-38 *Anuṣṭubh (Śloka)*; V. 39 *Upajāti*; V. 40 *Mandā-*
krāntā; Vv. 41-46 *Anuṣṭubh (Śloka)*; V. 47 *Upajāti*;
Vv. 48-49 *Anuṣṭubh (Śloka)*.

Summary : In the lineage of the SUN was born CHOLA. Then
there were RĀJAKEŚARIN and PARAKEŚARIN, and these two names
alternately occur in the family. In this line sprang SURAGURU
MRITYUJIT. Then came VYĀGHRAKETU and Pañchapa. In this race
was born KARIKĀLA who made an embankment on the KĀVERĪ.
There was in this race KOCHCHAMKANṆĀN. In his line was born
KOKKILLI or 'king KILLI'. In his line appeared VIJAYĀLAYA.
From him sprang ĀDITYA (1). From him arose PARĀNTAKA (1)

who decked the temple of ŚIVA at the VYĀGHR-ĀGRAHĀRA with gold. His three sons were RĀJĀDITYA, Gaṇḍārāditya and Ariṅjaya. RĀJĀDITYA, who had succeeded Parāntaka, died fighting KRISHNARĀJA (Rāshṭrakūṭa Kṛishṇa III). He was succeeded first by GAṆḌĀRĀDITYA and then by ARIṅJAYA. PARĀNTAKA (II), son and successor of ARIṅJAYA, won a victory over his foes at CHEVŪR. Then came his son ĀDITYA (II) *alias* KARIKĀLA who, when yet a boy, played sportively in battle with VĪRA-PĀṆḌYA. He was succeeded by GAṆḌĀRĀDITYA'S SON MADHURĀNTAKA. Then came RĀJARĀJA (I), SON OF PARĀNTAKA (II). He conquered the kings of PĀṆḌYA, TULU, KERALA, the SIMĪHALA king and Satyāśraya (the later Chālukya king).—In the twenty-first regnal year of RĀJARĀJA RĀJAKEŚARIVARMAN'S rule, in the town of NĀGAPATTANA in the division of PATTANAKKURRAM in the country of KSHATRIYAŚIKHĀMAṆI-VALANĀḌU, ŚRĪMĀRAVIJAYOTTUNĠAVARMAN, son of CHŪḌĀMAṆIVARMAN, a scion of the ŚAILENDRA family and the lord of ŚRĪVIJAYA, who possessed the *Makara-dhvaja* and was the lord of KAṬĀHA, built a Buddhist monastery called CHŪḌĀMAṆIVARMA-VIHĀRA after his father, and the CHOĻA monarch granted the village of ANAIMAṅGALAM in the PAṬṬANAKKURRA DISTRICT in favour of the monastery.—In respect of the village^{.....} thus given, king MADHURĀNTAKA (Rājendra I), after the death of his father (Rājarāja I), issued the charter.—The eulogy was composed by ANANTANĀRĀYAṆA of the family of the VASISHTHAS OF KOṬṬAYŪR; he also executed this *śāsana* by the order of the *Mahādḥikārin* RĀJARĀJA-MŪVENDAVEL *alias* TILLAYĀLI.—By the order of the lord of KAṬĀHA, TUVAVŪRAVĀN ANUKKA, the son of ATIKAL had this grant executed. RĀJARĀJA-Vāsudeva, Śrīraṅga and Dāmodara all sons of Kṛishṇa, Vāsudeva's son Kṛishṇa, and Purushottama, son of Ārāvamṛita, the temple engravers of KĀṆCHĪPURA, incised the grant.

TEXT³Seal¹

एतद्राजेन्द्र-चोळस्य परकेसरिवर्मणः (I*)

राजद्राजन्य-मुकुट-श्रेणि-रत्नेषु शासनम् (II*)

First Plate : First Side

1. स्वस्ति श्री (:*) ॥ [Symbol.]
लक्ष्मी-पीन-पयोधर-द्वय-तटी-काश्मीर-पंकांकिता
2. भ्राम्यन्मन्दर-तुंग-भृंग-कषण-भ्राजिष्णु-हेमांगदाः (1*)
रक्षन्तो ह-
3. रिनील-नील-वपुषो लोक-त्रयं शार्ङ्गिण-
शशाङ्गाद्यायुध-शोभिन्-
4. विश्रयमलम् पुष्पन्तु वो बाहवः ॥ 2
यावत् कंलास-शंले
5. विहरति भगवानिन्दुमौलिस्त्व-देव्या
यावत् क्षीराम्बुराशौ
6. हरिरहि-शयने योगनिद्रान्तनोति (1*)
यावद्ध्वान्तन्नितान्तम्⁵ व्यप-
7. नयति रविद्विष्व-लोकैक-दीप-
स्तावत् पायादपायादयमखि-
8. ल-महीमण्डलञ्चोळ-वंशः ॥ 3
आसीदाद्यो-नृपाणाम्मनुरहिमकराद्विष्व-
9. लोकैकनेत्रा-
दिश्वकुस्तत्नूजो (S*) जनि नृप-मुकुट-श्रेणि-लीढांघ्रि-पी-
10. ठः (1*)
मान्धाता धातृ-कल्पो गुणनिधिरभवत्तत्कुले भूमिपालो
यो लो-

First Plate : Second Side

11. कालोक-शैलावधि विधिवदिमाम् पालयामास भूमिम् ॥ 4
राजासीन्मुचुकुन्द इत्य-
12. भिहितस्तस्यात्मजो वीर्यवां-
स्तत्पुत्रो वळभो (S*) जनि क्षितिपतिः क्षत्रं-
क-
13. चूडामणिः (1*)
तद्वंशे शिविरित्यशेष-जगति प्रख्यात-कीर्त्तिन्प-
श्रीमानाविरभूव-

14. शेष-नृपति-त्रातार्च्चितांघ्रि-द्वयः ॥ 5
परार्थ-संरक्षित-जीवितस्य
तस्या-
15. ति-गम्भीर-गुणस्य राज्ञः (*1)
व्यासं कवीनानृषभम्⁶ विहाय
को वा गुणा-
16. न्वर्णयितुं समर्थः ॥ 6
तद्वंश-वाराकर-पूर्णचन्द्रो
निधिः कलानाम-
17. जनिष्ट चोळः (1*)
यद्वंश-जाता यदुपजमेव
चोळाम्निधानन्दधति क्षितेशाः ॥ 7
18. ततो जिताखिलाराती राजासीद्राजकेसरी (1*)
ततः पर-पुर-दध्वंस-परो (S*) भूत्
19. परकेसरी ॥ 8
राजकेसरिणो नाम परकेसरिणो (S)स्य च (1*)
स्व-वंश-जन्मनां
20. राजामाज्ञासीत् परिवृत्तितः ॥ 9
तद्वंशो मुरगुहरस्त-वंरि-वर्गो
राजेन्द्रो

Second Plate : First Side

21. रविकुल-केतुराविरासीत् (1*)
यो जित्वा रण-भुवि मृत्युमप्यजय्य-
न्दुष्प्रापामलभ-
22. त मृत्युजित्समाख्याम् ॥ 10
ध्याघ्रकेतुरभवत्तदन्वये
वंरि-वा (R*) ण-मृगाधि-
23. पो नृपः (1*)
पञ्चपो (S*) जनि तदन्वये बली
पात्थिवो (S*) तिथजन-कल्पपाव-

24. पः ॥ 11
अरिकालो महीपालो (लः) करिकालस्तदन्वये (1*)
आविरासीदसौ चक्रे का-
25. वेरी-तीर-बन्धनम् ॥ 12
कोच्चकन्नानभवदखिल-क्षमाधिपाराधिताङ्घ्रि-
26. ध्वंशे तस्य प्रथित-महिमा शम्भु-पादाब्ज-भृंगः (1*)
कोक्किळ्ळि-श्रीपति-
27. रमल-धीरन्ववाये तदीये
भूपालो (5*) भूदखिल-नृपति-श्रेणि-चू-
28. डाच्चितांग्रिः ॥ 13
विजयालयो (5*) जनि तदन्वये जयी
विजिताखिलावनितलो म-
29. हाबलः (1*)
प्रणमन्नृपेन्द्र-मुकुट-स्थल-स्खल-
न्मणि-रश्मि-रञ्जित-पदाम्बुज-द्वयः ॥ 14
30. आदित्यो भूभूतस्तस्मादुदगादमित-द्युतिः (1*)
ध्वस्ताराति-महीपाल-ध्वान्त-च-
31. ऋः प्रतापवान् ॥ 15
अनन्त-रत्न-प्रकरैकवासा-
दुदार-सत्त्वादुदियाय तस्मा-

Second Plate : Second Side

32. त् (1*)
परान्तको विश्व-हिताय राजा
राजेव दुग्धाम्बुनिधेः कलाभिः ॥ 16
आ-चक्र-
33. वाळभवनि स विजित्य सत्त्वां
रक्षन् मुखेन कलि-काल-तमो (5*) शुमाली (1*)
आ-
34. मान्निवेश्य विविधान्महतो यशोभि-
शुश्रीचकार शरदभ्र-निर्भङ्गिगन्तान् ॥ [Symbol.] 17

35. स्व-बा (हु*)-वि⁷र्घ्याविजिताखिलाशा-
मुखोपनीतामल-हाटकेन (1*)
समावृणो-
36. न्मन्दिरमिन्दुमौले-
व्यर्घ्याघ्राग्रहारे रवि-वंश-केतुः ॥ 18
तस्याशेष-न-
37. रे⁸न्द्र-वन्दित-पद-द्वन्द्वस्य पुत्रास्त्रय-
स्त्रेताग्नि-द्युतयो (5*) भवन्नरपते-
38. स्मुद्राम-तुल्यश्रियः (1*)
राजादित्य इति क्षितौ निगदितश्श्री-गण्डरादित्य इ-
त्यु-
39. क्तो (5*) रिञ्जय इत्यशेष-जगति ख्याताभिधानो बली ॥ 19
संरक्ष्य क्षितिमम्बुरा-
40. शि-रशनान्धर्मानुयाते दिवं
याते तत्र परान्तके पर-बल-द्धवसंक-दक्षे
41. नृपे (1*)
भूपालावलि-भौलि-लीढ-चरण-द्वन्द्वस्तदीयात्मजो
राजादित्य इ-
42. ति श्रुतस्स बलवानासीदवन्याः पतिः ॥ 20
राजादित्यस्स वीरो रविकुल-तिलकः

Third Plate : First Side

43. कृष्ण-रा[ज] स-सैन्यं
संक्षोभ्याक्षोभ्यमाजो निज-निशितशरै-
44. स्संपतत्त्रि¹⁰स्समन्तात् (1*)
नागेन्द्र-स्कन्ध-वर्त्तो विदलित-हृदयस्तन्निशातेषु-पा-
45. तै-
रारुह्योन्वैव्विमानन्निभुवन-महितो वीर-लोकञ्जगाम ॥ 21
राजादित्ये
46. सुरपुर-वधू-वक्त्र-पंकेरुहाणां
प्रीतिं कर्त्तुं गतवति महातेजसि क्षमा-

47. मशेषाम् (1*)
वीरो (5*) रक्षत् क्षपित-सकलाराति-सान्द्रान्धकारो
48. भ्राता तस्य प्रथित-महिमा गण्डरादित्यवर्मा ॥ 22
उत्पाद्य पुत्रम्मधुरान्तका-
49. ह्यं
कवेरकन्योत्तर-तीरभूमौ (1*)
ग्रा (म*) म्महान्तञ्च निजेन नाम्ना
प-
50. रत्र-हेतोस्स दिवञ्जगाम ॥ 23
तस्मिन्दिवं गते देवे शशास स-
51. कलाम्महीम् (1*)
अरिञ्जयो (5*) रि-भूपाल-वन-दावानलो बली ॥ 24
अरिञ्जयादज-
52. नि पुरान्तकोपमः
परान्तकः पर-नृप-चक्र-मर्द्दनः (1*)
अपालयज्जलनिधि-मे-
53. खलाम्महीं
सुखेन यो निज-गुण-रञ्जित-प्रजः ॥ 25
चेवूर-नाम¹²नि पुरे
54. निजचारुचाप-
मुक्ता¹³तिशात-शर-राशि-निरन्तराशः (1*)
शातासि-भिन्न-रिपु-दन्ति-

Third Plate : Second Side

55. गिरिन्द्र-¹⁴निर्घ्यं-
द्वक्तापगा बहुविधा निरवर्तयत् सः ॥ 26
करिकालान्य-नामा-
56. नमादित्यमुदपीपदत् (1*)
राजराजञ्च राजेन्द्रो रवि-वंश-शिखा-मणिम् ॥ 27
57. सुरलोक-परित्राण-परे तस्मिन् परान्तके (1*)
नरलोक-परित्राणमा-

58. दित्यो विधिवद्बधधात् ॥ 28
स वीर-पाण्ड्येन स-हेलमाजौ
चिक्रीढ¹⁵ बालो
59. मनु-वंश-दीपः (1*)
मतंगजेनेव मदोत्कटेन
मृगेन्द्र-शाबो ब-
60. ल-गर्व्वितेन ॥ 29
दिवं गते तन्न नराधिपाधिपे
स गण्डरादित्य-¹⁶सु-
61. तो¹⁷महाभुजः (1*)
अपालयद्वारिधी¹⁸मेखलाम्मही-
म्महेन्द्र-कीर्ति-
62. म्मंधुरान्तको नृपः ॥ 30
तस्मिन्याते त्रिदश-निलयन्त्रातुमुर्व्वीपतीन्द्रे
63. वीरो विश्व-क्षिति-पति-लसन्मौलि-लीढांग्रि-पीठः (1*)
दोष्णा शेषोरग-प-
64. ति-तनु-श्री-मुषा राजराजो
गुर्व्वीमुर्व्वी-धुरमुदवहच्चोळ-वंश-प्रदीपः ॥ 31
जि-
65. त्वा स पाण्ड्य-दुळु-¹⁹केरळ-सिहळेन्द्र-
सत्याभयादि-नृपती²⁰न्नज-बाहु-वीर्यात् (1*)
आ-
66. दाय तत्करि-तुरंगम-रत्न-राष्ट्रा-
प्याशा दशापि यशसा धवळीचकार²¹ ॥ 32
कु-

Fourth Plate : First Side

67. त-दिग्विज(य*)स्स राजराजः
करदीकृत्य महीपतीनशेषान् (1*)
न्यवसत्²² स्वपुरे सुखन्तु-
68. पे²³न्द्र-
स्त्रिदिवे लोक-नमस्कृतो ययेन्द्रः ॥ 33
आ-शैलादहिमांशु-जन्म-महि-

69. तादा दक्षिणाम्भोनिधे-
रा चास्ताह्वय-पर्वतात्²⁴ गिरिपतेरा शम्भुनाधि-
70. ष्टितात् (1*)
राजानो निज-वंश-रक्षण-परा भोक्तुञ्च भोगान्वहू-
न्नीत्या नित्य-
71. विनोद-पाद-कमल-द्वन्द्वं समाशिश्रियन् ॥ 34
यतस्स राजा निज-पा-
72. द-भाजां
राजामुदारो बहुधाश्रयो (5*) भूत् (1*)
अतः पृथिव्याममित-
73. प्रभावं
राजाश्रयन्तन्निगदन्ति सन्तः ॥ 35
सो (5*) यमखिल-कला-कलाप-
74. पारावार-पारदृशवाशेष-नृप-चक्र-चारु-चामीकर-किरीट-कोटि-घ-
75. टितानेक-माणिक्य-मरीचि-पुञ्ज-पिञ्जरीकृत-पादपीठो राजराजो
राजकेसरि-
76. वर्मा स्व-साम्राज्य-वर्षे²⁵ एकविंशतितमे निखिल-धरणि-तिलकायमाने
क्ष-
77. त्रिय²⁶शिखामणि-वळनाडु-नाम्नि महति जनपद-निवहे पट्टन-क्कूर-
नाम्नि जनप-
78. दे (5*) नेक-सुर-सदन-पत्र-प्रपाभिराभे विविध-सौध-²⁷राजि-राजमाने ना-

Fourth Plate : Second Side

79. गी(ग)पत्तने निज-मति-विभव-विजित-सुरगुरुणा बुध-जन-कमल-वन-
मरीचिमालिना-
80. स्थि-जन-कल्पपादपेन शंलेन्द्र-वंश-सम्भूतेन श्रीविष(ज)याधि-पति-
81. ना कटाहाधिपत्यमातन्वता मकर-ध्वजेनाधिगत-सकल-²⁸ राजविद्यस्य
चूळा-
82. मणिवर्मणः पुत्रेण श्री-मारविज[यो]त्तुङ्गवर्मणा स्व-पितु[र्ना]म्ना
निर्मापितमघ-

83. रीकृत-कनकगिरी-²⁹ समुन्नति-विभवमतिरमणीयञ्चूळामणि-
वर्म-विहारमधिव-
84. सते बुद्धाय तस्मिन्नेव जनपद-निवहे पट्टन-क्कूर-र-नाम्नि जनप-
85. दे करिणी-परिक्रमण-विस्पष्ट-सीमा-चतुष्टयमानैर्मगलाभि-
86. धानं ग्राममदात् ॥
इत्यन्देवेन दत्तस्य स्व-पित्रा चक्रवर्तिना (1*)
ग्रामस्यास्य ग-
87. ते³⁰ तस्मिन्देवभूम्यम्महौजसि ॥ 36
तत्सिंहासनमारूढस्तत्पुत्रो मधुरान्तकः (1*)
88. शासनं शाश्वतन्धीमान् कारयित्वादिश (न्*) नृपः ॥ 37
शेषो (s*) शेषाम्महौ याव-
89. द्युत्ते (s*) शेषोरगेश्वरः (1*)
स्येयात्तावन्विहारो (s*) यम्³¹ विभवेन स-
90. हावनौ ॥ 38
सो (s*) यं कटाहाधिपति³² गुणाना-
न्निवास-भूमिर्महित-प्र-³³
- Fifth Plate : First Side*
- भावः (1*)
- आगामिनः प्रार्थयते नरेन्द्रान्
धर्मं सदेमम्मम रक्षतेति ॥ 39
ग्रामे
92. रम्ये जगति महिते कोट्टयूराभिधाने
लक्ष्मी-धामन्यजनि विमले यो वसिष्ठ-
93. न्ववाये (1*)
सत्संसेवो विमलचरितो (s*) नन्त^{33a} नारायणाख्य-
स्सो-
94. (s*) यन्धीमानरचयद्विमामग्रजन्मा प्रशस्तिम् ॥ 40
तस्य रा-
95. ज्ञो³⁴ माह³⁵ सर्वान्धर्मणं परिरक्षतः (1*)
अजय्यस्य

96. जिताशेष-रिपु-भूपाल-संहतेः ॥ 41
महाधिकारि³⁶
97. मतिमांस्तिल्लयाळि-समाह्व(य*): (1*)
यज्जन्मभूरभूत्³⁷ भूमौ काञ्चिवायिलि-
98. ति श्रुतः ॥ 42
यो राजराज-मूवेन्दवेळिति प्रथितो भुवि (1*)
तन्नियोगादि-
99. दं सो(S*)यं शासनं साध्वकारयत्³⁸ ॥ 43
[Symbol thrice repeated.]

Fifth Plate : Second Side

100. कटाहाधिपतेस्तस्य नियोगात्तुववूरवान् (1*)
अणुक्क इति विख्यातश्रीमानटिकळात्मजः³⁹ ॥ [Symbol.] 44
101. विनीतो गुण-सम्पन्नस्वामि-कार्य-हिते रतः (1*)
शासनं शाश्वतमिदमचोकरदुदार-धीः ॥ [Symbol.] 45
102. राजराज-महाचार्य्यो वासुदेवापराह्वयः (1*)
अ-कृष्ण-चरितः कृ-
103. ण-सम्भवो(S*)पि महामतिः ॥ 46
श्रीरंग-दामोदर-नामधेयौ
कृष्णात्म-
104. जौ कृष्ण-पदाब्ज-भृंगौ (1*)
कृष्णाभिधानो(S*)पि च वासुदे-
105. व-
शरीरजो नीरज-चाहनेत्रः ॥ 47
आरावमृत-पुत्रश्च पुरुषो-
106. त्तम-स(ि*)जितः ।
स्पृष्टमानो(S*)क्षर-न्यासे चित्रगुप्तेन चित्रगुः ॥ 48
107. होव्यान्ववाय-तिलकाः काञ्चीपुर-समुत्भवाः⁴⁰ (1*)
प्रशस्तिमेनामलि-
108. खन् पञ्चंते चित्रकारिणः ॥ 49
- 109-11. [Endorsement in Tamil.]

1. The record, generally called the larger Leiden plates, is written on 21 plates, the first 5 of which are written in Sanskrit language and Grantha characters. The 16 other plates are written in Tamil script and language. Here we give the Sanskrit portion of the record.

2. The find-spot of the plates is not known.

3. From the facsimile in *Ep. Ind.*, XXII.

4. "The plates are held together by a massive ring bearing a seal about $4\frac{1}{8}$ " in diameter with 16 knobs at about equal distances from each other round the margin. The central field contains, on the left, two fishes—the scales, fins, gills, eyes and mouth of which are all clearly expressed; and on the right, an animal, seated dog-fashion, with its tails brought forward to touch the nearer of the fishes: from the large tusk in its mouth, it is probably intended for a tiger—the Choḷa symbol. Over it is a *chhatra* with a *chāmara* on each side, the handles resting on the heads of two small pillars resembling lamp-stands—each stand having a cloth knotted round the middle of it. The tops of these resemble lamp-flames. A well-raised circle, double below, surrounds all this; and outside it, in raised characters of the Chola-grantha type, is the legend beginning at the bottom."

5. Read °*ntam*.

6. Read °*bh im*.

7. Read °*vīrya*.

8. The *e*-sign of *re* is at the end of the previous line; cf. *tai* in ll. 44-45. etc.

9. After *ja*, an *ā*-sign was incised and then erased.

10. Read °*d bhi*°.

11. Before *mma* there is a mark resembling a *virāma* sign.

12. *Mā* had been originally incised and the *ā*-sign was then erased.

13. After °*ktā*° an *ā*-sign was incised and then erased.

14. Read *girindra*.

15. Read *chikriḍa*.

16. Read *Gaṇḍarādityu*.

17. The *e*-sign of *to* is at the end of the previous line.

18. Read °*ridhi*.

19. Read *Tuḷu*.

20. Read *nṛpatin*=*nija*.

21. The letters *chakāraḥ* had been originally engraved; but the *isarga* was afterwards erased.

22. The letters *vasat* are written over an erasure.

23. The *e*-sign of *pe* is at the end of the previous line.

24. Read °*tād*=*giri*.

25. If *sandhi* is preferred, we may have *varsha eka*°.

26. Tamil characters are interspersed with Grantha characters from this line.

27. The words *viciḍha-sandha* are written over an erasure. An *ā*-sign has been erased after *dha*.

28. An *akshara* was incised and then rubbed out after *sakala*.

29. Read *giri*.

30. The *e*-sign of *te* is at the end of the previous line.
31. Read °*tāvad*=*vihāro*=°*yaṁ*.
32. Read *ḥatir*=*ggū*°.
33. *Pra* is written over an erasure.
- 33a. Sastri and Burgess take the name to be *Nanda*, i.e. *Nandanārāyaṇa*.
34. The *e*-sign in °*jñō* is at the end of the previous line.
35. Both *mahīm* and *mahim* are correct.
36. Read °*kāri*.
37. Read °*bhūd*=*bhūmau*.
38. *Sādhu*=*akāra*° is written over an erasure.
39. Sastri and Burgess read the name as *Abhikaḷa*.
40. Read *samudbhavāḥ*.

No. 5—Tañjavūr Rājarājeśvara Temple Inscription
of Rajendra I (1012-44 A.D.), Regnal year 19.

Tañjavūr (Tanjore), Tanjavur District, Tamil Nadu.

E. Hultzsch, *South Indian Inscriptions*, II, Part I, pp. 105 ff.
(No. 20).

Language : Tamil

Script : Tamil and Grantha

Summary : ON the TWO-HUNDRED AND FORTY SECOND DAY of the 19TH YEAR of the reign of KO-PARAKESARIVARMAN *alias* Śrī-RĀJENDRAŚOLADEVA, whom Royal Fortune, the Goddess of Earth, the Goddess of Victory and the Goddess of Fame made their husband, who occupied, through his army—IDAITURAI-NĀDU; VANAVĀSI, whose warriors were protected by a wall of continuous forests; KOLLIPPĀKKAI, whose walls were surrounded by *suḷḷi* trees; MAṆṆAIKKADAKKAM (Māṇyakheta) of unapproachable strength; the crown of the king of IḶLAM (Siṁhala) who was as impetuous in fighting as the sea; the exceedingly beautiful crown of the queen of the king of that country; the crown of SUNDARA and the pearl necklace of INDRA, which the king of the SOUTH (Pāṇḍya king) had previously given unto that king of IḶLAM; the whole IḶLA-MANḌALAM (Siṁhala), that is on the transparent sea; the crown praised by many and the garland of the SUN, family-treasures, which the arrow-shooting [king of] KERALA rightfully wore; many ancient islands, whose old and great guard was the SEA, which resounds with conchs; the crown of pure gold, worthy of LAKSHMĪ, which PARAŚURĀMA, having considered the fortifications of SĀNDIMATTĪVU impregnable, had deposited there, when, raging with anger, he bound the kings twentyone times; IRAṬṬAPĀDI SEVEN-AND-HALF-LAKHS which was strong by nature and through the conquest of which immeasurable fame arose, and which he took from JAYASĪMHA, who, out of fear and full of vengeance, turned his back at MUYAṅGI (Musaṅgi) and hid himself; the principal great

mountains, which contained the nine treasures; ŚAKKARA-KOṬṬAM (Chakrakoṭa, Bastar) whose warriors were brave; MADHURA-MANḌALAM whose forts bore banners which touched the clouds; the fertile NĀMANAIKKOṆAM which was full of groves; PAÑCHAPPALI whose warriors were hot with rage; MĀSUNIDEŚAM whose paddy-fields were green; a large heap of family-treasures, together with many other treasures, carried away by him after having seized INDRARATHA of the old race of the MOON (Soma-varṇśa) together with his family, in a fight which took place in the hall at ĀDINAGARA (Yayātinagara), a city which was famous for its unceasing abundance; OḍḍA-vishayam which was difficult to be approached, and which was subdued in close fights; the good KOSALAI-NĀḌU, where Brāhmaṇas assembled; TAṆḌABUTTI (Daṇḍabhukti) in whose gardens bees abounded and which was acquired after having destroyed DHARMAPĀLA in a hot battle; TAKKAṆALĀḌAM (DAKSHIṆA-RĀḌHA), whose fame reached all directions and which was subdued after having attacked RAṆAŚŪRA whose strength departed; VAṆGĀLA-DEŚAM where the rain did not cease and from which GOVINDACHANDRA, whose fortune diminished, fled; elephants of rare strength and treasures of women, which were seized by him after having frightened on a hot battle-field MAHĪPĀLA, who was deprived even of his slippers, bracelets and ear-rings; UTTIRA-LĀḌAM (Uttara-Rāḍha) on the vast sea of pearls; the GAṆGĀ whose waters sprinkled *tirthas* which were full of flowers; and who having despatched many ships in the midst of the rolling sea and having caught SAṆGRĀMAVIJAYOTTUṆGAVARMAN, the king of KAḌĀRAM (Kaṭāha), along with his vehicles, viz. rutting elephants which were as impetuous as the sea in fighting, occupied the large heap of treasures which that king had rightfully accumulated; the arch called *Vidyādhara-toraṇa* at the 'war-gate' of the extensive city of the enemy; the Jewel-gate adorned with great splendour; 'the gate of large jewels'; VIJAYAM (Śrīvijaya) of great fame; PANṆAI, watered by the rivers; the ancient MALAIYŪR with a fort situated on a high hill; MĀYIRUḌIṆGAM surrounded by the deep sea as a moat; ILAṆGĀŚOGAM (Laṅkāśoka), undaunted in fierce battles; MĀPPAPPĀLAM, having abundant high waters as defence; MEVILIMBAṆGAM, having fine walls as defence; VALAIPPANDŪRU, possessing cultivated land (?) and jungle;

TALAI-TTAKKOLAM praised by great men versed in the sciences; MĀDAMĀLIṄGAM (Tāmraliṅga), firm in great and fierce battles; ILĀMURI-DEŚAM (Lamri in North Sumatra) whose fierce strength was subdued by a vehement attack; MĀNAKKAVĀRAM (Nicobar Islands) whose flower gardens resemble the girdle of the nymph of the southern region; and KAḌĀRAM (Kaṭāha) of fierce strength, which was protected by the neighbouring sea;—having been pleased to make gifts in the college (*kalluri*) which surrounds the king's flower-garden (*aram*) on the northern side of the royal hall (*tirumāligai*) of MUDIḌIKONḌAŚOLAṆ within the palace (*koyil*) at GAṄGAIKONḌAŚOLAPURAM, the lord ŚRĪ-RĀJENDRAŚOLADEVĀ vouchsafed to order that two thousand *kalam* of paddy fully measured by the *marakkāl* preserved in the temple of the god and called after ĀḌAVALLĀN, should be supplied every year, as long as the moon and the sun endure, to the treasury in the city, to be enjoyed (*bhoga*) by the priests (*āchārya*) of the temple of the lord ŚRĪ-RĀJARĀJEŚVARA, viz. by our lord, the *Śāvāchārya* SARVAŚIVA-PAṆḌITA, and by those who shall deserve it among the pupils (*śiṣhya*) of this master and the pupils of his pupils (*praśiṣhya*), who are natives of ĀRYA-DEŚA, MĀDHYA-DEŚA or GAUḌA-DEŚA. The order was written by the royal minister who writes the king's orders, ŚEMBIYAN VIRUPPARAIYAN and engraved on stone as heard from the mouth of the king. Let the *Śāvāchāryas* of this spiritual line (*vaṁśa*) protect this charity (*dharma*).

TEXT¹

1. Svasti Śrī (i*) Tī(Ti)ru maṅṅi vaḷara iru-ṇila-maḍantai-
[yu]m poṛ-chaya = ppāvaiyum Śer² = ttani = [ch]ch[e]-
lvaiyum taṅ perundeviar = āgi iṅbuṛa neḍudiyaḷ³ ūḷiy = uḷ
IḍAITURAI-NĀḌUM tuḍar-vaṅa-veli = ppāḍar VANAVĀSIYUM
śuḷḷi = chchūḷ-maḍiḷ.
2. KOLLIPPĀKKAIYUM naṅṅakk⁴ = aru-[mu]raṅ MAṅṅAIKKA-
ḌAKKAMUM poru-kaḍal = ĪLATT = araiśar ta-muḍiyum ā[ṇ]-
gavar deviyar oṅg = eḷḷil muḍiyum muṅṅavar pakkal
TENNAVAR vaitta sundara-muḍiyum Indira[n] = āramum
taṅ-ḍirai ĪLA-MANḌA-

- 3 LA-muḷavadum eṟi-paḍai = KKERALAN murai [m]ai yir-
śūduṅkula-daṇam-āgiya palər pūgaḷ⁵ muḍiyum ś[e]ṅ-
kadir malaiyum śaṅk = aḍir-velai = ttol-peruṅ-kāvar-pala-
paḷan-tivum⁶ śeruvich-chiṇavi⁷ irupatt = oru-kil = araśuka-
lai kaṭṭa Paraśurāmaṅ
- 4 mev = aruṅj = CHĀNTIMAT-TĪV = ara[ṅ] karudi irut[tiya śe]-
m-poṟ-ṟiru-ttagu muḍiyum ba[ya]ṅ-koḍu paḷi miga Mu-
[yaṅ]giyil⁸ mudug = itt = oḷitta ŚAYAŚIṅGAN aḷapp = arum
pugaḷ = oḍum pi(di*)yal IRATṬAPĀḌI eḷarai ilakkanum
nava-nidi-kkula-pperu-malaiga-
- 5 Ium Vikkirama-vīrar ŚAKKARAKOṬṬAMU.....llai^{8a} MADURA-
MAṆḌALAMUM Kā-miḍai vaḷa-NĀMANAI = [k]KOṆAIYUM
veṅjiṇa-vīrar PAṅJAP-PALLIYUM pāś = aḍai = ppaḷa[ṅa]-
MĀSUNI-DEŚAMUM ayar-vil-vaṅ-kīrtti ĀDINAGAR = avaiyil
- 6 CHANDIRAN = iḷkulatt-INDIRARATHAṅAI....tu⁹-kkiḷaiy =
oḍum piḍittu-ppala [daṇa*]tt = oḍu niṟai ku[la]-daṇa-
kkuvaiyum kiṭṭ = aruṅ-jeṟi-mi[ṅai] OṬṬA-VISHAIYAMUM
būsurar śer-naṟ-KośALAI-NĀḌUM DHANMABĀLA[ṅai] vem-
mu[ṅai]y = aḷittu vaṅḍ = uṟai-śolai Ta[ṅ] da-
- 7 buttiyum IRANĀSŪRA ṅai muraṅ = uga-ttākki [t]tti⁰-t-
TAKKAṅA-[LĀ]ṬAMUM GOVINDACHANDAN māv = ilind = oḍa
-[t] taṅ-gāda śāral VAṅGĀLA-ŚEŚAMUM¹¹ toḍu-kaḷaṟ-
śaṅguv = oṭṭal MAYIPĀLANAI veṅ-jamar-viḷāgatt =
aṅjuvitt = aru-[li]y = oṅ-ṭiral yāṅaiyum [p]eṅḍi-

Second Tier

- 8¹² [ni]ttila-neḍuṅ-kaḍal = UTTIRA-LĀḌAMUM veṟi-
malar-t[ti]rttatt = e[ṟi-pu]-ṅal-KKAṅGAIYUM alai-kaḍal
naḍuv-uṭ-pala kalaṅ-jelutti-CHCHAṅGIRĀMAVIŚAIYOTTOṅGA-
PANMAN = āgiya Kaḍāratt = araiśaṅai vāgavam¹³ poru-
- 9k-kariy¹⁴ = oḍum = aga-ppaḍutt = urimaiyil piṟakkiya
peru-ṅedi-ppiṟakkamum¹⁵ ārtt-avaṅ = aga-ṅagar p[o]r-
ttoḷil-vāśalil vichchādira-ttorānamum moytt = oḷir-puṅai
maṅi-ppudavamum kaṅa-maṅikkadavamum niṟai-śīr
VIŚAIYAMUM tuṟai-

- 10[N]NĀIYUM¹⁶ vaṅ-malaiy ūr = eyiṛ- iṅ-MALAIY = ŪRUM aḷ-kaḍal-agaḷ-sūḷ MĀYIRUḍIṅGAMUM kalaṅgāval-[vi]ṇai ILĀṅKĀŚOKAMUM kāpp = uru-niṛai- puḇal MĀPPAPPĀLAMUM kāvalam-puriśai MEVILIMBAṅGAMUM viḷai-ppandūr = uḍai VALAIPPA-
- 11[ru]m¹⁷ kalai-ttakkor puḇaḷ TALAI-TTAKKOLAMUM tidamā-val-viṇai MĀDAMĀLIṅGAMUM kalā-mudir-kkaḍuṅ tiṇal ILĀMURIDEŚAMUM¹⁸ teṇakka-vār-poḷil MĀNAKKAVĀRAMUM toḍu kaḍal-kkāval-kkaḍu-muraḷ-KAḌĀRAMUM [m]ā-
- 12 [ppo*]ru-taṅḍār-koṅḍa¹⁹ ko-pParakeśari-vanmarāṇa Uḍaiyār ŚRĪ-RĀJENDRAŚOLADEVARKKI YĀṅḍU 19 āvadu nāl irunūṛru nār-patt = iraṅḍiṅāl Uḍaiyār ŚRĪ-RĀJENDRAŚOLADEVAR GAṅGAIKOṅḍAŚOLAPURA-
- 13 [ttu*] [k]Koyilin = uḷḷāl Muḍi-koṅḍa-śoḷaṅṭiru-māḷigaiyil vaḍa-pakkattu devārattu-chchurru-kkalluriyil dānañ-jeyd = aruḷāirundu Uḍaiyār ŚRĪ-RĀJARĀJA-ĪŚVARAM = uḍaiyār koyilil āchāryya-bhogam nam-uḍaiyār SARVVAŚIVAPANḌITA
- 14 [Śaiy*]vvāchāryyarkkum ivv = uḍaiyār śiśhyarum praśiśhyarum āy Ā[R]YYA-DEŚATTAM MADHYA-DEŚATTU-TTĀN GAUḌA-DEŚATTU-ttāṅ uḷḷārāy yogyarāy = iruppārkkē āṭṭ = āṅḍu²⁰ torum i-ddevar koyilil Āḍavallā[ṅ = e]-
- 15 [ṅṅu*]m marakkālāl uḷḷ = ūr-ppaṅḍāratte niṛaiḥch = aḷavāga iraṅḍ = āyira-kkalanellu āṭṭ = āṅḍu²¹ torum chandrādittaval peṛa-ttiru-vāy moḷḷind = aruḷa-ttiru-mandira olai ŚEMBIYAN VILUPPARAIYAN eḷuttinā-
- 16 [l*]...ttiru-vāy-kkeḷvi-ppaḍi kallil veṭṭittu (*) idu ivvaṅśātt = uḷḷa Śaiyvva-āchā[r]yargale i-ttaṅmam [ra]-kshikka ||—

SANSKRIT TRANSLATION IN NĀGARĪ SCRIPT

स्वस्ति श्रीः । परकेसरिवर्मत्यपर-नामधेयस्य राज्ञः श्री-राजन्द्रचोळदेवस्य एकोनविंशतितमे राज्यसंवत्सरे द्विचत्वारिंशदुत्तर-द्विशततमे दिवसे महाभ्युदयोपेते [तस्य] जीविते भाग्य-लक्ष्मीः स्थिरा प्रवृद्धमाना च मूल-लक्ष्मीः; युद्धे विजय-लक्ष्मीः प्रनुपमा कीर्ति-लक्ष्मीश्च [तस्यानुरक्ता] महामहिम्ना आसन् ॥—रणोत्सुकेन महता संन्येन [स राजा] अघोनिदिश्यमानान् जिगाय ॥ इड-

तुरेनाडुम्; अविच्छिन्न-वनभित्ति-रक्षित-भटं वनवासि; शुल्ल्या[ख्य-वृक्ष]-वेष्टित-
 प्राकारं कोळिळ्प्यावकं; अनूपसर्पबलं मण्णकटकं; समुद्रस्येव [रणे] उच्च-
 डस्य ईळस्य (सिंहलस्य) राज्ञः किरीटं; तस्यैव [देशस्य] राज्ञः महिष्या
 अतिसुन्दरं किरीटं; पुरा दक्षिणस्य [पांड्येन] राज्ञा ईळस्य (सिंहलस्य) राज्ञे प्रदत्तं
 सुन्दर-किरीटं इन्द्रस्य मुक्ताहारञ्च; स्वच्छ-समुद्र-तीरस्थं समग्रमीळ-मण्डलम्;
 इषु-हस्तेन केरळीयेन राज्ञा साधिकरं धार्यमाणं कुलक्रमागतं बहु-स्तुतं किरीटं,
 सूर्यस्य हारं च; शंख-निनद-मूखरेण सागरेण पुराणारक्षकेणाभिरक्षितान् बहून्
 पुराण-द्वीपान्; पुरा संजात-कोपेन परशुरामेण एकविंशतिवार बद्धेषु नृपतिषु
 [तदा तेन] शान्तिमदद्वीपं दुर्गोर्दुर्गमं ज्ञात्वा [तत्र] निक्षिप्तं लक्ष्मी-मुकुटोप-
 योग्यमच्छ-स्वर्णमयं किरीटं; मुयङ्ग्यां भीत्या प्रतीकार-बुद्ध्या च विनिवृत्तात्
 प्रच्छन्नाज्जयसिहात् अनुपमया कीर्त्या सह [समासादितं] स्वतः सारवन्तं
 सार्द्धं-सप्तलक्ष रट्टपाडिम्; अन्तर्वर्तित-नवनिधीन् प्रधान-महागिरीन्; विक्रान्त-
 वीरं शक्रकोट्टं; गगनचुम्बि-पताकालङ्कृत-दुर्गं मधुर-मण्डलं; उपवनोपशोमितं
 समृद्ध-फलं नामणैककोणं; क्रोधोग्र-वीरं पञ्चप्पल्लि; सस्य-श्यामलं माशुणि-
 देशम्; अक्षय्य-सामग्र्युपेते आदिनगरे, अपवरक-प्रवृत्त-युद्धे प्राचीन-सोमकुल-प्रसूत-
 मिन्द्ररथं स-कुटुम्बं समाक्रम्य अन्यैर्धनैः सह [ततः समासादितानि] राशीभूतानि
 बहूनि कुलधनानि; दुरासदं तुमुल-युद्धे समाक्रान्तं श्रोङ्-विषयं; भूसुर-समाकीर्णं
 सुकोसल-देशं; दारुणे जन्ये धर्मपालं विनाशय [ततः समासादितं] भ्रमर-गीत-
 शोभितोपवनं दण्डभृक्ति; रणशूरं गलित-शक्तिं प्रतिवधाय [समाक्रान्तं] दिगन्त-
 विश्रान्त-कीर्तिं दक्षिण-राढं; यस्मात् प्रक्षीण-भाग्यः गोविन्दचन्द्रः [भीत्या]
 पलायितः तादृशम् अविश्रान्त-शञ्जना-चातोपेतं वङ्गालदेशं; प्रभ्रष्ट-पादुकाङ्गद-
 कुण्डलं महीपालं दारुणे युद्धे भीषयित्वा [तत आसादितान्] अपूर्वं-सत्त्वान्
 गजान्, स्त्री-धनानि च; मुक्ता-समुद्र-तीरस्थम् उत्तर-राढं; कुसुमोपशोभि-तीर्थ-
 प्रसरां गङ्गां; वेल्लिते समुद्र-मध्ये नाविक-दलं संप्रेष्य कटाहराजं संप्रामविजयोत्तुङ्ग-
 वर्माणं संगृह्य [ततो गृहोतान्] जन्ये समुद्र इव दुर्घर्षान् स-रथान् गजान्; तेन
 राज्ञा धर्मतः समुपाजितान् धन-राशोश्च; शत्रूणां विशाले नगरे, युद्ध-द्वारि
 विद्यमानं विद्याधर-तीरणं; देदीप्यमानं भूषणद्वारं; प्रभूतालङ्कारालङ्कृतं
 द्वारं; महाकीर्तिमन्तं [श्री]विजयं; नदी-जल-समाकीर्णं पण्णं; उन्नत-गिरौ
 दुर्गोपशोभितं पुराणं मलयूरुम्; अगाध-सागरेण परिखेणेवोपवेष्टितं
 मायिर्शङ्गं; दारुणे जन्येऽपि निर्भाकं लङ्काशोकं; प्रभूत-जलेनारक्षकेणाभिरक्षितं
 मापप्याळं; शोभन-प्राकारैः आरक्षकैरिव रक्षितं मेविलिबगं; क्षेत्र-वन-युतं वळ्ळप्पन्दु-
 रं; कलाविद्मंहिन्दुरभिष्टुतं तल्लत्तक्कोलं; दारुणे महत्यपि रणेऽवचलितं
 मादमार्लिगं; प्रच्छाक्रमण-वशीकृत-प्रबल-शक्तिं लामुरिदेशं; दक्षिण-देश-

नायिकायाः काञ्चीव राजमानोद्यानशोमितं मानकवारं; आसन्न-सागराभिरक्षितं समुद्धत-बलं कडारं च । गङ्ग-कोण्डचोळपुरस्थ-प्रासादान्तर्वति-मुडिगोण्डचोळराज-गृहस्य उत्तर-भाग-स्थित-राजोद्यान- परिवृत-विद्या[शालायां स्थितः] प्रीतमना राजा श्री-राजेन्द्रचोळदेवः दान-करणोद्युक्तः सन्नेवमाज्ञापयति । श्री-राजराजेश्वर-देवालये पूज्यानामस्मदाचार्याणां शैवाचार्य-शर्वशिवपण्डितानामपि चार्यदेशो-द्भुवानां मध्यदेशोद्भुवानां अथवा गौडदेशोद्भुवानां पात्रभूतानामेतेषां शिष्य-प्रशिष्याणां उपभोगार्थम् एतद्देवालयस्थेन श्राडवल्लानिति विख्यातेन मरककाळेन [मोतिपात्रेण] प्रतिवर्षं द्विसहस्र-कल-परिमितं धान्यं सम्पूर्णतया मापयित्वा श्राचन्द्रादित्यं नगर-भाण्डारे समुपस्थापनीयमिति । उपरि निर्दिष्टेयं राजाज्ञा राजशासन-लेखकेन मन्त्रिणा शोम्बियन् विष्णुपरयेन लिखिता उत्कीर्णा च शिलायां यथा राजनुषाचञ्चुत्म् । एतद्वंशीयाः शैवाचार्या एव धर्ममिमभिरक्षन्तु ॥

1. I am indebted for the transcript and Sanskrit translation of the inscription to Pandit V.S. Subrahmanyam of the Chief Epigraphist's office, Mysore. The matter of lines 1-8 is found also in the Tirumalai rock inscription of year 13 of Rājendra I.

- 1a. Read *Tiru*.
2. Read *sir*.
3. Read *neḍḍiyal*.
4. Read *taṇṇakk°*.
5. Read *pug.ḷ*.
6. Read *tirum*.
7. Read *seruvir-sīṇav*.
8. *Muyan°* seems to be corrected by the engraver from *Mung*.
- 8a. This break has to be filled up by *mudīrapaḍavallai*.
9. Read *viḷai amar-kaḷattu* in the break.
10. Read *tākki-ttik = anai-kirtti*.
11. Read *deśamum*.
12. Read *peṇḍir baṇḍāramum*.
13. Read *vāgiyam (?)*.
14. An Uttaramallūr inscription reads *poru-kaḍal kumbak-kari*.
15. A Tiruvallam inscription of the 26th year reads *nedi-perukkamum*.
16. The Uttaramallūr inscription reads *tuṇainruppanaiyum*.
17. The same inscription reads *ṽaḷaiṭṭpandūrum*.
18. The syllables *ṽrideśa°* are engraved on an *erasure*. In the Uttaramallūr inscription, the word *Ilāmuri-deśamum* is distinct.
19. After *koṇḍa*, a few letters have been erased by the engraver.
20. Read *āṭṭ-āṇḍu*.
21. Read *āṭṭ-āṇḍu*.

No. 6—Inscription on Some Silver Coins of
Rājendra I (1012-44 A.D.)

D. C. Sircar, *Stud. Ind. Coins.*, p. 386, No. XVII/ 11.
The coin is of the 10-Mañjāḍi or 32-Rati standard and
weighs 52 grains.

First Side

Tiger seated to right under canopy, between bow on left and
a pair of fish on right; Nāgarī legend below—

श्री-राजेन्द्र (: १*)

Second Side

Same as on the First Side

CHAPTER III

The Pāṇḍyas

No. 7—British Museum Copper-plate Inscription of Neḍuñjaḍaiyan (c. 765-815 A.D.), Regnal year 3

The find-spot of the plates being uncertain, the inscription is known, after the gift village, as the Veḷvikuḍi grant.

H. Krishna Sastri, *Ep. Ind.*, Vol. XVII, pp. 291 ff.; cf. V. Venkayya, *An. Rep. S. Ind. Ep.*, 1908, pp. 50 ff.

Language : Sanskrit and Tamil.

Script : Grantha and Vaṭṭeḷuttu.

Metres : V. 1, 12 *Vaṁśastha*; Vv. 2, 17 *Śloka* (*Anuṣṭubh*); Vv. 3, 9 and 19 *Vasantatilaka*; Vv. 4, 6 and 10 *Śārdūlavikriḍita*; Vv. 7, 8, 15 and 16 *Mālabhāriṇi*; Vv. 11 and 14 *Upendra-vajrā*; V. 13 *Drutavilambita*.

Summary : This is only the Sanskrit section of the inscription, the remaining parts being in Tamil. There was a powerful king named PĀṆḍYA belonging to the PĀṆḍYA family whose priest was AGASTYA. He, who was ruling at the entrance into the sea (i.e. on the coast of a gulf), was born at the beginning of the current KALPA as Budha, the son of the MOON. His son was PURŪRAVAS. In his family, whose crest was a PAIR OF FISH, was born MĀRAVARMAN. His son was RAṆADHĪRA, and his son MĀRAVARMAN II RĀJASĪMHA who defeated king PALLAVAMALLA and married a MALAVA princess. The latter gave birth to JAṬILA, also called PARĀNTAKA. From other records, this king is known to have been also called NEḌUÑJAḌAIYAN, MĀRAṆJAḌAIYAN, JATILAVARMAN and VARAGUṆA (1). [The *praśasti* was composed by the *Sarvakratuyājīn* VARODAYA-BHAṬṬA.] The *ājñāpti* or executor of the grant was Vaidya MAṆĠALARĀJA, an inhabitant of KARAVINDAPURA.

TEXT¹

First Plate

- स्वस्ति² (॥*)
1. श्रियञ्चिरं वशिशशिरांशुशेखर-
शिव (:*) श्रितार्ति-प्रतिबन्ध-कारणम् (१*)
तनोतु सौवर्ण-कप-
 2. ई-सुन्दर ॐ -
कुदर्प-कन्दर्प-मद-प्रमद्वनः ॥ 1
विश्वम्भरा-भर-श्रान्त-शेष-विश्रम-कारणम् (१*)
आ-
 3. कल्पान्तम्भुवि स्थेयादन्वय-पाण्ड्य-भूमताम् ॥ 2
अस्तम्भयत्क्षितिधरम्प्रविजृम्भमाण-
मम्भ-
 4. स्समस्तमपिवज्जलधेश्च यस्सः (१*)
कुम्भोद्भवो भवति यस्य मुनि-पुरोध-
स्स श्रीनिधि-
 5. ऊर्जयति पाण्ड्य-नरेन्द्र-वंशः ॥ 3
अस्यादप्रतिम-प्रभाव-महित-पाण्ड्याभिधानो निधे-
 6. व्वाराधवारि³ महीपतिस्त्रिभुवने लीने (S*)पि कल्प-क्षयात् (१*)
घात्रा सृष्टवता पुनस्स
 7. जगतां रक्षार्थमभ्यर्चित-
स्तेजस्वी तनयत्वमेत्य शशिनो नाम्ना बुधाख्यो (S*) भवत् ॥ 4

Second Plate : First Side

8. पुत्रस्तस्य पुरुरवा भुजबल-प्रध्वस्त-दैत्य-प्रभु-
स्तद्वंशे शिखरीन्द्र-मस्तक-शि-
9. ला-विन्यस्त-मत्स्य-द्वये (१*)
शक्रार्द्धासन-हार-भाजि शरणे विश्वस्य विश्वम्भरा-
गेह-
10. स्वामिनि शाश्वते युधि जिताशेषामरारि-प्रभौ ॥ 5
द्वृतीभूत-दिवोकसि⁴ क्षितिधर-भु-

11. **ब्धाभिसंक्षोभित-**
क्षीरोदन्वति कुम्भसम्भव-कर-प्राप्ताभिषेक-क्रिये (1*)
इष्टार्थात्प्यर्पण-
12. **तप्पितात्थि-जनता-पूर्ण-क्षमा-मण्डले**
जन्मावाप जग⁵-त्रयाच्चितगुण (:*) श्री-मारवर्मा नृ-
13. **पः ॥** 6
धरणी-वलयं समस्तमेत-
न्निज-दोर्दण्ड-महोरगेण विभूत्⁶ (1*)
अहरत्स भु-
14. **जंगमाधिभर्तु-**
श्चिरकालोद्वहन-क्लमन्धरायाः ॥ 7
अधिरुह्य तुलामिन्न-वर्गं
युधि जि-

Second Plate : Second Side

त्त्वा-

15. **मृत-गम्भंतो जन्तुत्वा (1*)**
सुधियामधिपस्सुवर्णं राशि
विधिवत्स प्रतिपादयाम्बभूव ॥ 8
तस्या-
16. **न्मजस्तरुण-भास्कर-तुल्य-तेजा**
राजा बभूव रणधीर इति प्रतीतः (1*)
यो लीलयं व भुवन-
17. **स्य बभार भारं**
हारं यथास्य गुरवस्सुर-नायकस्य ॥ 9
पुत्रस्तस्य पुरन्दर-प्रतिकृति-भू-
18. **सुन्दरी-वल्लभो**
नम्राशेष-नरेन्द्र-वेष्टन-मणि-आतावृतांश्चि-द्वयः (1*)
आसीत्सत्य-सख्य-प-
19. **राक्रम-धन-पत्मासनाया-पति-**
व्विद्याचार-विभूषण (:*) श्रुत-धर (:*) श्री-मारवर्माभिधः ॥ 10
स राज-

20. सिंहस्सरसीरुहाक्षो
भयम् भुवि प्राणभृतामपास्य (1*)
ररक्ष दक्षः क्षपितारि-पक्ष-
21. \times^9 -
क्षमातलं क्षमापतिरक्षताज्ञः ॥ 11
नरो नु रक्षो नु हरो नु पूरुष्य-
परो नु शक्रो नु
- Third Plate : First Side*
22. सरोषमागतः (1*)
इति [स्म] मत्वा युधि ग्रम्भयादित-
पलायते [पल्लव]मल्ल-भूप-
तिः ॥ 12
23. कनकगर्भ-कृत-प्रसव-पुन-
स्समधिरुह्य तुलामतुलामपि (1*)
अकिर[ता]-
24. तथमपाकृत-कल्मषो
द्विज-दरिद्र-सुरायतनेषु यः ॥ 13
माहा¹⁰कुलीनाम्मल्लवेन्द्र-[क]-
25. न्यां
स मारवर्मा सद्वशीमु¹¹वाह (1*)
अजायतास्यां हर-सूनुकल्पो
जगद्धितार्थञ्जटि-
26. लाभिधानः ॥ 14
अशिषत्स धरामहीन-सार \times -
क्षितिप \times क्षाळित-कल्मषानुषंगम् (1*)
नत-रा-
27. जक-मौलिरन्न-¹³रश्मि-
प्रकराभ्यञ्चित-पाद-पत्म्-¹⁴पीठः ॥ 15
खलये स गुणानदात्कृतस्य
28. स्व-भुजाभ्यां सुरपादप-स्वभावम् (1*)
अभयं शरणागत-प्रजाभ्य-
स्स दिवं संयति श-

Third Plate : Second Side

29. वृ-पार्थिवेश्यः ॥ 16
 राजतां स महीपाल-किरीटार्षित-शासनः (1*)
 राजसिंह-सुतो रा-
 जा चिरमुर्व्याम्परान्तकः ॥॥॥॥- 17

Lines 30-141 on Plate III-B to Plate IX-A are in Tamil.

Ninth Plate : Second Side

142. आसीत्स (न्म) ङ्गलराजो मधुरतरः शस्त्रवित्कविर्वर्गमी (1*)
 श्राज्ञप्तिरस्य वैद्यः करविन्दपुरा-
 143. धिवास्तव्यः ॥ 18
 रत्षा (क्षा) न्नरः परकृतौ विदधीत विद्वा-
 न्यादा हि धर्म्यशसः पर-
 144. मस्य लब्धाः (1*)
 धात्रेव स्र (सृ) ष्टमखिलम् भुवनन्तथापि
 रत्षन्त्रि (क्षन्ति) पुष्य-रतयः प्र (पृ) थिवीन्नरेन्द्राः [Symbol] 19
 145. न हि भूमि-प्रदानाद्वं दानमन्यद्विशिष्यते (1*)
 न चापि भूमि-हरणात् पाप-
 146. मन्यद्विधीयते ॥ 20
 दाता दशानुप्र (गृ) ह्णाति यो हरेद्देश हन्ति च (1*)
 अतीतानागता-
 147. नीह कुलानि कुल-नन्दन ॥ 21
 स्वदत्ताम् परदत्ताम् (त्तां) वा यो हरेत् वसुन्धराम् (1*)
 148. न तस्य नरकात्घो (द्घो) राद्विद्यते निष्कृतिः क्वचित् ॥ 22
 बहुभिर्वसुधा

Tenth Plate

149. दत्ता भुज्यते हि त (न) राधिपंः (1*)
 यस्य यस्य यदा भूमिस्तस्य तस्य त-
 150. दा फलम् ॥ [Symbol] 23
 चत्वार इमे वैष्णवे धर्म श्लोकाः ॥¹⁵ [Symbol]

1. From the facsimile in *Ep. Ind.*, Vol. XVII. The symbol indicating punctuation at the end of most of the stanzas has been represented by us with double-*daṇḍa*. In lines 144 and 150 there are ornamental signs of a different type.
2. These two syllables are written on the left margin of the plate.
3. Read °*r*=*vvārān*=*dvāri*.
4. Read *divaukasi*.
5. Read *jagat*°.
6. Read *bibhrat*.
7. Read °*tmaja*°.
8. Read *padm-ā*°.
9. The correction *pakshaḥ kshamā*° is unnecessary.
10. Read *mahā*.
11. Read *sadṛiṣim*°.
12. The correction *kshūṭipah kshā*° is unnecessary.
13. Read *ratna*.
14. Read *padma*.
15. The end of the record proper here is indicated by several signs.

BOOK V
THE MUSLIM RULERS

CHAPTER I

The Yaminis

No. 1—Inscription on Some Gold Coins of Sultān
Maḥmūd, Hijrī year 397 (1006-07 A.D.)

C. R. Singhal, *JNSI*, Vol. XVI, p. 123.

The weight of the coin is 179 grains.

First Side

The legend contains the *Kalima* and—*al-Qādir Billah Amirul Muminin*, '[the Khalifa] al-Qādir Billah, the Amīr of the Faithful'.

Second Side

In a circle—*Maḥmudi*; in the margin—*hazā ad-Dinār fi al bilād dār al-Hamād Hind fi sana sia' wa tas'ain wa chalchala māifa*, 'This Dīnār [is struck] for the cities [subdued] during the holy war against India.—Hijrī year 397.

No. 2—Inscription on Some Silver Coins of Sultān
Maḥmūd, Tājikiya Saṁvat (Hijrī) 418 (1018 A.D.)

Thomas, *Chronicles of the Pathan Kings of Delhi*, p. 48; Stanley Lane-Poole, *Catalogue of Oriental Coins in the British Museum*, II, pp. 149-51, Plate VI; Cunningham, *Coins of Mediaeval India*, pp. 65 f., Plate VII, No. 21; R. P. Chanda, *A.S.I. A.R.*, 1929-30, p. 197 f.; V. S. Agrawala, *JNSI*, V, pp. 155 ff.; D. C. Sircar, *Studies in Indian Coins*, 1967, p. 19.

*First Side*¹

At the centre, in a circle, inscription in Nāgarī characters:—

- (a) अव्यक्तमेक(म्*) (1*)
- (b) मुहम्मद(:*) अ-
- (c) वतार(:*) (1*) नृप-
- (d) ति(:*) महमुद (:*) (11*)²

In the margin outside the circle—

अव्यक्तिय-नामे(म्नि) अयं टङ्कु(:*) महमुदपुरे घटित(:*) ताजिकीयेन
संवता ४१८(11*)³

Second Side

At the centre, in a circle, inscription in Arabic characters:—

- (a) *al-Qādir Billah*
- (b) *lā ilāhī al-Allah Muḥammad Rasūl Allah*⁴
- (c) *Āmin ad-dawla wa Āmin al-mulk Maḥmūd*

In the margin, outside the circle:—

*bismillāh zurab hazā al-dirham ba-Maḥmūd-pūr sana chamān
'ashra wa āmiya*⁵.

1. From representation in Cunningham's *Coins of Mediaeval India*, Plate VII, No. 21. This coin, here called Ṭaṅka, was generally known as Dirham (Dramma) weighing 45 grains.

2. This is the Kalima translated into Sanskrit. It is interesting that *Allah* has been indicated by the word *Avyakta*, and *Rasūl* by *Avatāra*.

3. Only *Maḥamūdaparagha* is clear on Cunningham's plate. He reads *ghaṭīte* and *ṭaṅkaṅ*. Chanda's transcript has *avyaktiya-nāme ayaṅ ṭaṅkaṅ* (*ṭaṅkaḥ?*) *hata Mahamudapure saṁvati* 418. Cunningham thinks that Al Birūni's Mandahūkur (Sachau, *Alberuni's India*, I, p. 206), the capital of Lauhawūr (Lahore), is a mistake for Mahmūdpur. Some specimens have the date 419.

4. This is the Kalima meaning "God is one; Muḥammad is God's messenger."

5. This is from Thomas.

CHAPTER II

The Ghūrīs

No. 3—Inscription on Some Gold Coins of
Muizzuddīn Muḥammad bin Sām (1193-1205 A.D.)

H. N. Wright, *Catalogue of the Coins in the Indian Museum, Calcutta*, 1907, II, p. 17.

*First Side*¹

Rude representation of the goddess Lakshmi.²

Second Side

Inscription in Nāgarī characters³:—

1. [श्री]म[द]-[ह*]-

2. [मी]र-मह[म*]-

3. [द]-सा[म]

(श्री-महम्मौर⁴-मुहम्मदः साम[-पुत्रः])

1. From representation in Wright's Catalogue, Plate I, No. 2 (weight 64 grains, size. 6").

2. Seated goddess is found on the coins of the Imperial Guptas. The Gupta type was copied by many dynasties. In the early mediaeval period it seems to have been popularised in Mid-India by Kalachuri Gāṅgeyadeva (c. 1015-41 A. D.). See Smith, *Cat.*, pp. 252 f. It is found on the coins of other dynasties like the Chandellas (*ibid.*, p. 253), Tomaras (*ibid.*, p. 259), Gāhadavīlas (*ibid.*, pp. 260f.), etc. According to Cunningham, the present type was copied from the coins of Govindachandra (*CMI*, p. 86).

3. On some specimens we have the legend *Śrī-Mahamada-vini-Sāma*. Wright reads on some specimens (*The Coinage and Metrology of the Sultans of Delhi*, 1926, p. 6, No. 5)-*Śrīma-Dhamīra-Mahamada-Sāma*. The first part of the legend is undoubtedly *Sāmād-Dha*^o.

4. *Hammīra* is the Indian word for Arabic *Amīr*, meaning 'commander, leader', which is derived from *amr*, 'to command'. The term gradually came to be applied to kings, and afterwards to any high official of the State. The horse-man-and-bull type silver coin with the legend *Śrī-Hamīraḥ* in Smith's *Catalogue*, p. 263, seems to be the issue of a Sultān of Delhi.

No. 4—Inscription on Some Billon Coins of
Muizzuddīn Muḥammad bin Sām (1203-06 A.D.)

H. N. Wright, *The Coinage and Metrology of the Sultāns of Delhi*, 1936, p. 12, No. 36 A; D. C. Sircar, *Studies in Indian Coins*, 1967, pp. 230 ff.

*First Side*¹

Śiva's bull, recumbent, to left; Śiva's trident on rump; the Arabic letter *alif* (or l) on *jhūl*; inscription around in Nāgarī characters:—

श्री-महमद-साम (श्री-मुहम्मदः साम-पुत्रः)

Second Side

Chauhān horseman to right; inscription above in Nāgarī characters:—

(to the left of the rider) श्री-पृ-
(to the right of the rider) ध्वीराजादेव
(= श्री-पृध्वीराजदेवः)²

1. The weight and size are sometimes 44 grains and .55" or 54 grains and .6".

2. This legend is found on the silver and billon coins of Prithvirāja himself (Smith, *Catalogue*, pp. 261 f.), sometimes with reference to a feudatory on the reverse. Horseman on the obverse and bull on the reverse are the chief features of the Chauhān coins. See Smith's *Catalogue*, pp. 261-62, Plate XXVI, Nos 19-20. The bull-and-horseman type of coins were also issued by the Śāhis (*ibid.*, pp. 259 ff), the Gāhaḍavālas (*ibid.*, pp. 260 f.), the kings of Kangra (*ibid.*, pp. 275 ff.), the rulers of Narwar (*ibid.*, pp. 262 f.), etc. The coin under discussion appears to have been fabricated by the goldsmiths during the troubled period after the overthrow of Prithvirāja.

No. 5—Inscription on Some Billon Coins of Muizzu-
ddīn Muḥammad bin Sām (1203-06 A.D.)

H. N. Wright, *Catalogue of Coins in the Indian Museum*, II, p. 18,
Nos. 9-11.

*First Side*¹

Śiva's bull to left; Śiva's *triśūla* on rump; inscription around
in Nāgarī characters:—

श्री-महमद-साम (श्री-मुहम्मदः साम-पुत्रः)

Second Side

Chauhān horseman to right; on right, inscription in Nāgarī
characters:—

श्री-हमीरः (श्री-हम्मौरः)

1. The type is copied from the coins of Pṛithvirāja (*CMI*, p. 87). In this specimen, the Chauhān type is retained; but the name of the Chauhān king is omitted. Chronologically, this specimen appears to be later than that with Pṛithvirāja's name in the legend. Regarding the type, Cunningham says, "The types of the humped bull and horseman were at once adopted by the kings of Ghazni until their extinction and were afterwards continued by Muḥammad bin Sām and his successors in Ghazni and Delhi down to the time of Balban, A.D. 1265" (*CMI* p. 66 f.). The weights of the coins are 55 or 53 grains and the size .55".

CHAPTER III

The Slave Dynasty

No. 6—Inscription on Some Billon Coins of
Shamsuddīn Iltutmish (1211-36 A.D.),
Hijri [6*]24 (1226-27 A.D.)

H. N. Wright, *The Coinage and Metrology*, etc., p. 21, Nos. 54 ff.

*First Side*¹

Recumbent bull, to left; on *jhūl* 2 and on hind quarter 4
(i.e. 24); inscription around in Nāgarī characters:—

सुरिताण स्त्री-समसदीण² (मुल्तान् श्री-शमसुद्दीन्)

Second Side

Horseman to right, inscription around in Nāgarī characters:—

स्त्री-हमीरः (श्री-हम्मोरः)

1. From representation in *The Coinage and Metrology*, etc., Plate I. The weight is often about 55.5 grains and the size .6".

2. On some specimens we have °*dīna*.

No. 7—Inscription on Some Billon Coins of
Shamsuddīn Iltutmish (1211-36 A.D.)

H. N. Wright, *Catalogue*, etc., p. 24, Nos. 77 ff.; *The Coinage and Metrology*, etc., p. 26, No. 81.

*First Side*¹

Bull to left; trident on hind quarter; inscription around in Nāgarī characters:—

असवरी स्त्री-समसौरण देवे³ (आसावरी श्री-शमसुद्दीनदेवः)

Second Side

Horseman to right; inscription around in Nāgarī characters:—

स्त्री-चाहडदेव⁴ (श्री-चाहडदेवः)

1. From representation in Wright's *Catalogue*, Plate 1 (weight about 55.5 grains and size about .6").

2. On the coins of the Chauhān kings Someśvara and Pṛithvirāja, we have on the obverse *Śrī-Someśvaradeva* or *Śrī-Pṛithvirājadeva* and on the reverse the legend in fuller form—*Asāvārī Śrī-Sāmāntadeva*. It may here be noticed that the coin with the obverse legend *pathi*, catalogued by Smith (p. 263) appears to be an issue of Pṛithvirāja Chauhān. The reverse legend is found on the coins of Chāhāḍadeva, king of Narwar (Smith, *op. cit.*, p. 262); and there are many medieval coins, in the reverse-legend of which the issuers refer to themselves as Sāmāntas. On this point, we must note that a coin of Gāhāḍavāla Madanapāla has on its reverse—*Mādhava-Śrī-Sāmānta* (Smith, *op. cit.*, p. 269) and a coin of a king named Pipala has on its reverse—*Kutāmāna-Śrī-Sāmānta*. The first of these indicates evidently that the Gāhāḍavāla king considered himself feudatory of Lord Mādhava or Kṛishṇa, that is to say, Mādhava was the family-deity of the Gāhāḍavālas. Asāvārī (a name of Durgā, according to Thomas) was therefore the family-deity of the Chauhāns and the Narwar kings. *Asāvārī*, Sanskrit *Āśāpurī* meaning the goddess who fulfils the devotees' desires, was the tutelary deity of several Hindu ruling families. The legend on our coin appears to indicate that the Muhammadan king claimed to be the very Asāvārī whose feudatory the Narwar prince was. These coins were struck as overlord of Chāhāḍa. It is interesting in this connection to note that, on some copper coins of Jalāluddīn Razīa, we have, on the obverse, Devanāgarī legend above the bull to left—*Śrī-Sāmānta[deva]* and, on the reverse, Arabic legend *Raziah*.

3. The reading intended is no doubt *Samasadinadeva*. Wright reads *Samasivaladeva* and *Samasoraladivi* which appear to be wrong. The *akshara* read as *la* should be *ṇa*.

4. In *The Coins and Metrology*, Wright reads *Sri-Chāhaḍaḍiva. Chāhaḍadeva*, ruler of Narwar (c. 1230-54 A.D.), belonged to the Yajvapāla or Jajapella family. See Ray, *Dynastic History*, II, p. 1103; Bhandarkar, List of Inscriptions, Nos. 502, 603, 636, 642, etc.

No. 8—Inscription on Some Billon Coins of
Shamsuddīn Iltutmish, Vikrama 1283, Hijrī 624
(1226-27 A.D.)

H. N. Wright, *The Coinage and Metrology*, etc., p. 30, Nos. 121 ff.

*First Side*¹

Inscription in Arabic characters:—

(in circle)² (a) *as-Sulṭān*

(b) *Īltutmish*

(around within circle)³—*zarab hazā ba-Dihli fī sanah arbʿa
wa ʿashrin wa satmaya.*

*Second Side*¹

Inscription in Nāgarī characters:—

(a) स्त्री-मुलतान*]

(b) [ई*]लितितिमि-

(c) [सि] सं १२८३⁴

1. From representation in *The Coinage and Metrology*, etc., Plate II, No. B 121 (weight about 56 grains and size 65').

2. *I.e.*, Iltutmish, the king.

3. *I.e.*, minted at Dehli in the year four and twenty and six hundred (624 of the Hijri era). Hijri 624 began on the 22nd December, 1226 A.D., and ended on the 12th December, 1227 A.D.

4. The Vikrama year 1283 is equivalent to 1226-27 A.D. The coin was therefore minted between December, 1226, and April, 1227.

No. 9—Inscription on Some Billon Coins of
Shamsuddīn Iltutmish (1211-36 A.D.)

H. N. Wright, *The Coinage and Metrology*, etc., p. 26, Nos. 68 ff.

*First Side*¹

Recumbent bull to left; inscription around in Nāgarī characters:—

मुस्तंसिरि अमीर लि मोमिना²

Second Side

Chauhān horseman to right; inscription around in Nāgarī characters:—

श्री-शलीफः³

1. From representation in *The Coinage and Metrology*, etc., Plate I (weight about 53.7 grains and size .6").

2. *Mustānsiri* evidently stands for Arabic al-Mustansir, i.e. the 'Abbāsīd Khalifa Abūl Qasim Aḥmad' of Egypt (1226-60 A.D.). The rest stands for Arabic *amīr ul mūminīn*, "commander of the faithful."

3. *Shalīpha* is the Indian equivalent of Arabic Khalifah, the Caliph. It is well known that the letters *sha* and *kha* are interchangeable in some parts of Northern India. *Sri* is a mistake for *shri*.

No. 10—Inscription on Some Billon Coins of 'Alāuddīn
Masūd Shāh (1141-46 A.D.), Vikrama year 1300
(1243-48 A.D.)

H. N. Wright, *Catalogue, etc.*, II, p. 30, Nos. 122 ff.; *The Coinage and Metrology, etc.*, pp. 47 ff.

*First Side*¹

Bull to left; inscription in Nāgarī characters:—

(on *jhūl*) 1²

(on hind quarter) 300²

(around) सुरिताण श्री-अलावदिण³

(मुल्तान् श्री-अलावद्दीन्)

Second Side

Chauhān horseman to right; inscription in Nāgarī characters:—

[श्री-हम्मीरः]⁴ (श्री-हम्मीरः)

1. From representations in Wright's *Catalogue*, Plate II (weight 57 grains, size .5").

2. *I.e.*, the Vikrama year 1300 which is equivalent to 1243-44 A.D.

3. On some specimens we have *Srī-Alavadi-suritāṇa*, or *Alādina*, or *Srī-Alāva-suratāṇa*.

4. On some specimens we have *Srī-Shalīpha*.

No. 11—Inscription on Some Billon Coins of
Nāṣiruddīn Maḥmūd I (1246-69 A.D.)

H.N. Wright, *Catalogue, etc.*, II, p. 33, Nos. 141-42; *The Coinage and Metrology, etc.*, p. 56, Nos. 228 ff.

*First Side*¹

Inscription in Arabic characters:—

- (a) *as-sultān alā*
- (b) *'azam Nāsiruddu-*
- (c) *-nyā wa ad-dīn*²

Second Side

Chauhān horseman to right;³ inscription above in Arabic characters:—

Maḥmūd.

Inscription in Nāgarī characters:—

स्री-हमीरः (श्री-हम्मौरः).

1. From representations in *The Coinage and Metrology, etc.*, Plate III (weight about 53.5 grains, size. 6'').

2. I.e., the king, the pride and defender of religion and the world. It has a play on the name Nāṣiruddīn.

3. The bull had already become obsolete, and the horseman was going to be obsolete. On the coins of Ghīyāṣuddīn Balban (*Śrīh Sulatām Gayasudīm*), Muizzuddīn Kaiqubād (*Śrī-Sulatām Muījudīm*), Jalāluddīn Firūz Khaljī (*Śrī Sulatām Jalāludīm*) and other later kings, we have the Nāgarī legend on some specimens, but no bull or horseman.

CHAPTER IV

The Khaljīs

No. 12—Inscription on Some Billon Coins of 'Alāuddīn
Muḥammad Shāh (1296-1316 A.D.), Hijrī 700
(1300-01 A.D.)

H. N. Wright, *Catalogue*, II, p. 42, Nos. 227 ff.; *The Coinage and Metrology*, etc., pp. 93 f., Nos. 342 ff.

*First Side*¹

Inscription in Arabic characters:—

- (a) *as-Sultān al-ā*
- (b) *'azam 'Alāud-du-*
- (c) *nyā wa ad-dīn*

*Second Side*²

(Area within double circle)—*Muḥammad Shāh*.

Margin—श्रीः सुलतां अलावदीं ७००³

1. From representation in *The Coinage and Metrology*, etc., Plate IV (weight about 56.7 grains, size about .65").

2. I.e., the king, the pride and glory of the religion and the world. There is a play on the name of 'Alāuddīn.

3. I.e., Hijrī 700, equivalent to Sept. 16, 1300 A.D., to Sept. 6, 1301 A.D. On other similar specimens we have the dates 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710 and 711.

CHAPTER V

The Tughluqs

No. 13—Inscription on Some Copper Coins of
Muḥammad bin Tughluq (1325-51 A.D.)

H. N. Wright, *Catalogue*, etc., II, p. 62, No. 400.

*First Side*¹

Inscription in Arabic characters in double circle:—

(a) *Muḥammad*

(b) *Tughluq*

Parts of inscription in Nāgarī characters:—

श्रीः² मोहमद

Second Side

Parts of inscription around in Arabic characters:—

(a) *sikkah zar*

(b) *khayz dar 'ahad*

(c) *bandah amidwār*

(d) *Muḥammad Tughluq*.³

1. Weight 66 grains, size .6".
2. Omit *visarga*.
3. I.e., coined money current (lawful) in the time of the hopeful slave, Muḥammad bin Tughluq.

CHAPTER VI

The Early Mughals and Sūrs

No. 14—Inscription of Some Silver Coins of Bābur
(1526-30 A.D.) Hijri 937 (1530-31 A.D.)

R. B. Whitehead, *Catalogue of Coins in the Punjab Museum, Lahore*,
II, p. 3.

*First Side*¹

Inscription in Arabic characters:—

In circle—*lā ilāhī al Allāh Muḥammad rasūl Allāh*²

Margins—*Ābūbakr as-sadiq ‘Umar al-fārūq ‘Uthmān al-āfān ‘Alī
al-murtazi*.³

Second Side

Above—*as-Sulṭān alā ‘azam wā-l-Khaqān al-makram*⁴; in oblong
area with arched sides, and knot in middle of top and bottom
lines:— *Zāhir-ud-dīn Muḥammad Bābur Bādshāh Gāzi*, 937.⁵

Below—*Khallada Allahu mulkahu wa sultānah; zarab urdū*.⁶

1. From representation in Whitehead's *Catalogue*, Plate 1, No. 1.

2. I.e., "There is no God but God; Muḥammad is the Prophet of God." This is the Kalima or Muslim profession of faith.

3. I.e., "Abū Bakr, the faithful witness; 'Umr, the meek; 'Uthmān, the father of two lights; 'Alī, the chosen." This part is illegible.

4. I.e., "The greatest king, the illustrious emperor." This part is partly readable.

5. This is the official name of Bābur. *Bādshāh* is an Indian form of Persian *Pādshāh*.

6. I.e., "May God, the most high, perpetuate the kingdom and sovereignty; minted in the camp." Issue of coins from the royal camps is interesting.

No. 15—Inscription of Some Silver Coins of Shīr Shāh (1540-45 A.D.), Hijrī 948 (1541-42 A.D.)

H. N. Wright, *Catalogue, etc.*, II, pp. 84 ff.

*First Side*¹

Inscription in Arabic characters:—

In Square—*Lā ilāhī al Allāh*
*Muḥammad Rasūl Allāh;*²

Left margin—*‘Umr al-farūq,*
Top—*‘Uthmān al-‘afān,*
Right margin—*‘Ali al-martuzī*
Bottom—*Ābūbakar as-sādiq.*

Second Side

In square—948

Sulṭān
Shīr Shāh
*Khallada Allāhu mulkah*⁴
खो-सीरसाह⁵

Left margin—*as-Sulṭān al-‘ādil*
Top—*Abū-l-mazafar Farid*
Right margin—*ad-dunyā wa ad-din*
Bottom—*zarab Aghrah*⁶

1. From representation in *Catalogue, etc.*, Plate VIII, No. 615. (weight near about 179 grains, size 1.2”).

2. The Kalima—“There is no God but Allah, and Muḥammad is the apostle of Allah.”

3. I.e., ‘Umar, the timid, ‘Uthmān, the defender; ‘Ali, the accepted; Ābūbakar, the sincere.’

4. I.e., Sultān Shir Shāh: May God perpetuate his kingdom. Hijri 948 began on the 27th April, 1541 A.D., and ended on the 16th April, 1542 A.D.

5. On some other specimens of gold and silver coins we have *Srī* (or *Śrī*) *Serasāhī*, *Srī* (or *Śrī*) *Serasāhī* and *Srī* (or *Śrī*) *Serasāha*. On some silver coins of Islām Shāh (1545-52 A.D.), we have the Nāgari legend *Srī* (or *Śrī*) *Islama Sāha*, °*lāmasāha*, °*lāmasāhī* and °*lāmasāhī*. On some gold and silver coins of Muḥammad 'Ādil Shāh (1552-56 A.D.), we have the Nāgari legend *Srī-Mahamada Sāha*, °*sāhī* and *Srī-Sultā Mahamada*. See H. N. Wright, *Catalogue*, etc., II, pp. 110 ff.

No. 16—Shershāhī Bronze Cannon Inscription of the
time of Shīr Shāh, [Hijrī] year 948 (1541 A.D.)

Shershāhī, Malda District, West Bengal.

S. Sharfuddin, *Bulletin of the V. R. S., Rajshahi*, 1927, pp. 5 ff.;

S. Ahmad, *Inscriptions of Bengal*, IV, pp. 311-12.

Language and Script : Persian

TEXT¹

- (A) *Dar ‘ahad bādshāh ‘ādil Shīr Shāh khalid Allah mulkah wa
sultānah²*
- (B) *dar shahr Jannatābād ‘urf Gaur farmāshad khwājah Bashārat
Sulṭāni dar tārikh nahṣad chahal hashi ‘amal Said Āhmad
Rūmi.³*
- (C) *Shīr Shāh ‘ādil kāndar jahān
nām bagwid bamānd jāwdān.⁴*

1. From published transcripts.

2. *I.e.* "In the time of the just emperor Shīr Shāh. May god perpetuate his kingdom and authority."

3. *I.e.* "In the town of Jannatābād, *alias* Gaur, at the command of Khwajah Bashārat Sulṭāni, in the year nine hundred, forty and eight, wrought by Said Ahmad Rūmi."

4. *I.e.* "Shīr Shāh who is just in the world, may his good name continue for ever."

CHAPTER VII

Akbar and his Successors

No. 17—Khokarākoṭ Bilingual Stone Inscription of the time of Akbar (1556-1605 A.D.), [Hijra] year 973, [Vikrama year] 1623 (1565-66 A.D.)

Khokarākoṭ, near Rohtak, Haryana.

P. Horn, *Ep. Ind.*, II, p. 154.

Language : Persian and Hindi.

Script : Persian and Kāyethī.

TEXT¹

Persian Part

1. *Dar āyyām sultānat bandkān hazrat Jalālud-dīn Muḥammad Akbar Bādshāh Ghāzī*³
2. *Khalid Allahu mulkahu bā dā raf'ata fi jannāt abā Shamshir Khān shiqdār parkanah Rahtak 'amārat*³
3. *ain darwājah buniād nahād fi shahr al-mubāarak Ramzān sanah nah-ṣad wa sal wa haftād batamām rasid.*⁴

HINDI PART

1. स[]वत् १६२३ वर्ष⁵ वसष⁶-वदि
2. १५ राज्य (?) अकबर-ज(?) लालदेन
3. बादसह दरवाजा कराय्य (या?) सम-
4. सेर पन⁷ मसद⁸ अली चौइ (घ) री
5. जंतादास-सउ सतराम-सात ॥⁹

1. From the facsimile in the *Ep. Ind.*, II, and Horn's transcript.

2. I.e., "In the days of the empire of the slave [of God], his Majesty Jalālud-dīn Akbar Bādshāh-i-Ghāzī."

3. I.e., "May God perpetuate his kingdom for ever [and] his highness in paradise!—Abā Shamshir Khān, the *Shiqqdār* of *Pargana Rohtak*". The passage *rafatahu fi jannāt Abā* is not certain. *Shiqqdār* means an officer appointed to collect the revenue from a certain division of land. For the activities of Shamshir Khān, see *Akbarnāma*, III, pp. 284, 286, 405, etc.

4. I.e., "has laid the foundation of this gateway. In the blessed month of Ramazān in the year nine hundred and three and seventy, it has been finished." Hijri 973 began on the 29th July, 1565 A.D., and ended on the 18th July, 1566 A.D.

5. *Vasha* was engraved in place of *vasa*. The scribe wrote the word afresh when the mistake was detected. It may also stand for *varsha*.

6. I.e. *Vaiśākha*. The change of *kha* into *sha* is very common.

7. *Khāna* i.e. *Khān*.

8. I.e. *Masnad*.

9. The Hindi portion was thought to be unintelligible. It may however be translated: "On the 15th day of the dark half of *Vaiśākha*, *Samvat* 1623, in the reign of Akbar *Jalālud-din Bādshāh*, the door was made by Shamshir Khān *Masnad-i-'Alī*. *Chaudhari Gaitādās Sāu*, together with *Satrām*. The date is supposed to correspond to the 20th April, 1566 A.D., if the year is taken to be an expired *Vikrama* year. Possibly *yya* in 1,3 is marked by a dot below. If the dot be taken as *anusvāra*, we have to read *Chauññiri* in l. 4. The intended word may be *Chaudhari*.

No. 18—Inscription on Some Silver Coins of Akbar
(1556-1605 A.D.)—Ilāhī year 44 (1599-1600 A.D.)

R. B. Whitehead, *Catalogue*, etc., II, p. 36, No. 246.

*First Side*¹

In double circle with one of dots between, on flowered field in Arabic characters:—

*Allah akbar jalla jalālah*²

Second Side

Continued from first side:—

Shahriwar Ilāhī 44

[*zarab Agrah*]³

1. From representation in Whitehead's *Catalogue*, Plate III (weight 175 grains, size 1").

2. From the 30th year of his reign, Akbar began to date his coins according to his own regnal year, and the new era was called the *Ilāhī* or divine era. On these coins, the Hijri date and Kalima are replaced by this new creed which means, "God is the greatest; eminent is His glory," or if the words are slightly rearranged, "Akbar is God; let his brightness shine forth."

3. I.e. "[The month] Shahriwar of the Ilāhī year 44; minted at Agrā." It is interesting to note that in Ilāhī dates Akbar used the names of old Persian solar months instead of the Arabic lunar ones. These are:—Farwardin, Ardibihisht, Khūrdād, Tir, Amardād, Shahriwar, Mihr, Abān, Āzar, Dī, Bahman and Isfandārmuz.

No. 19—Inscription on Some Gold Coins of Akbar,
Ilāhī year 45 (1600-01 A.D.)

Lane-Poole, *Catalogue of the Coins of the Mughal Emperors in the British Museum*, p. 33, Plate V, No. 166.

*First Side*¹

On flowery field:—

1. *Allahu Akbar.*
2. *zarab Asir.*
3. *Ilāhī 45 Isfandārmuz.*²

Second Side

Representation of a hawk on a field of flowery creepers.

1. See also representation in Whitehead's *Cat.*, II, Plate XXI, No. i (weight 183 grains, size .75").

2. I.e. "God is great". "Struck at Asir". "Month of Isfandārmuz of the Ilāhī year 45."

No. 20—Inscription on Some Gold Coins of Akbar,
Ilāhī year 49 (1604-05 A.D.)

R. B. White head, *Catalogue*, etc., II, p. 22, No. 136.

First and Second Sides

In circles on flowered field :—

*Muhar mihr Shāh Akbar abrūy ain zar ast
Tā zamīn wa āsmān rā mihr anwar jivār ast²
zarb Agra Dī 49²*

1. From representation in Whitehead's Catalogue, Plate II (weight 166 grains, size 1.1").
2. I.e., "The sun-stamp of Akbar is the honour of this gold,
While the light of the sun remains an ornament to the earth and sky."
"Minted at Agra; the month of Dī in the year 49 of the Ilāhī era."

No. 21—Inscription on Some Gold Coins of Akbar
(1556-1605 A.D.), Ilāhī year 50 (1605 A.D.)

R.B. Whitehead, *Catalogue, etc*, II, Plate XXI, No. ii; cf. Lane-Poole, *Catalogue of the Coins of the Mughal Emperors*, p. 34, No. 172, Plate.

First Side

Figures of RĀMA and SĪTĀ. Rāma is to right wearing trousers, stockings and boots; a many-forked helmet on head and a quiver full of arrows on back; bow in out-stretched left hand; possibly one arrow in right hand and another stuck to his left knee; upper garment hanging on both sides. Sītā is to right behind Rāma; wearing *ghāgrā* or *sāri*; left hand touching her veil; right hand on waist. Legend above in Nāgarī characters:—

राम सीता

Second Side

On field of flowers and creepers:—

Farwardin Ilāhī 50²

1. From representation in Whitehead's *Catalogue* (74 grains, size .8").
2. I.e., month of Farwardin in the Ilāhī year 50.

No. 22—Inscription on Some Gold Coins of Jahāngir
(1605-27 A.D.), Regnal year 9, Hijrī year 1023
(1614-15 A.D.)

R. B. Whitehead, *Catalogue*, etc., II, p. 119, No. 889

First Side

Emperor Jahāngir;² his head crowned with a halo, seated on a throne, to left; with goblet in his right hand.

To right—*Qazā bar sikkah zar kard taṣwir*

To left—*Shabih hazrat Shāh Jahāngir.*³

Second Side

The sun surrounded by rays:—

Above:—*Harūf Jahāngir wa Allah akbar*

Below:—*Za rūz azal dar 'adud shad barābar*⁴

Left:—*zarab Ajmir 1023*⁵

Right:—*m'inyā sanah 9*⁶

1. From representation in Whitehead's *Catalogue*, Plate V (weight 165 grains, size .8").

2. The representation of the emperor himself and of the sun is a striking novelty in Muslim numismatics. Muslim coins generally do not bear any representation of the issuer. For the other specimens of Jahāngir's portrait *muhars*, see Whitehead's *Cat.*, II, Plate XXI., Nos. 6 and 7.

3. I.e., "Destiny has pictured on the coins of gold,
The likeness of His Majesty King Jahāngir."

4. I.e., "The letters in the names of Jahāngir and of the supreme God,
From the first day to the last are equal in value."

The significance of this verse is that, according to the Abjad reckoning, the words *Jahāngir* and *Allah Akbar* are each equal to 289. According to this form of reckoning, every letter has a numerical value with reference to its old position in the alphabet (cf. Sircar, *Indian Epigraphy*, p. 316, note 2).

5. I.e., minted at Ajmir in the Hijrī year 1023 which began on the 1st February, 1614 A.D., and ended on the 20th January, 1615 A.D.

6. I.e., in the current (regnal) year 9.

No. 23—Inscription on Some Gold Coins of Jahāngir
(1605-27 A.D.), Regnal year 14, Hijri 1028
(1618-19 A.D.)

R. B. Whitehead, *Catalogue, etc.*, II, p. 124, No. 906.

*First Side*¹

Within double circle containing one of dots, in Arabic characters:—

Sikkah Agrah dād zinat zar
az Jahāngir Shāh Shāh Akbar.

1028 *Āgrah* 14

Second Side

In rayed circle, bull standing to left.³

1. From representation in Whitehead's Catalogue, Plate V (weight 164, size .85").

2. I.e., "The stamp of Agra gave ornament to gold,
Through Jahāngir Shāh, son of Shāh Akbar."

The date is given as year 14 [of the reign]. According to the Abjad reckoning, the letters of the verse give the Hijri year 1028 (9th December, 1618 A.D., to 27th November, 1619 A.D.).

3. It is very interesting that, in this specimen of Jahāngir's coins, the months in which they were struck are indicated by the signs of the zodiac with which they are associated. In the present instance, we have *Vṛisha* or Taurus which indicates the month of Jyaishṭha according to the solar calendar of Bengal.

No. 24—Inscription on Some Gold Coins of Jahāngīr
(1605-27 A.D.), Regnal year 23, Hijrī 1037
(1627-28 A.D.)

R. B. Whitehead, *Catalogue*, etc., II, p. 128, No. 919.

*First Side*¹

*Ba-hukum Shāh Jahāngīr yāfat sad jīwar;*²
*sanah 23 jalūs sanah 1037.*³

Second Side

*Ba-nām Nūrjahān bādshāh bigam zar.*⁴
*zarab Ahmadābād.*⁵

1. From the representation in Whitehead's Cat., Plate VI.
2. This is the first half of the verse; the rest is on the reverse.
3. I.e., year 23 of the reign and year 1037 (2nd September, 1627 A.D., to 20th August, 1628 A.D.) of the Hijrī. *Jalūs* evidently stands for the expression—*sanah jalūs minnat mānūs* (i.e. in the year of the reign associated with prosperity) found on the reverse of later Mughal coins.
4. I.e., "By order of king Jahāngīr a hundred beauties gained,
Gold by the name of the empress Nūrjahān."
5. I.e., struck at Ahmadābād.

No. 25—Indian Museum (Calcutta) Inscription of the time of Aurangzīb (1657-1707 A.D.), Śāka year 1588, [Bengali] year 1074 (1667 A.D.)

R. P. Chanda, in *Arch. Surv. Ind.*, A. R., 1922-23, pp. 144-45.
Language : Sanskrit.
Script : Bengali.

Summary : When *Sultān AURANGZĪB Bādshā* was the emperor, when *Nawāb SĀISTĀKHĀN* was the governor of the GAUDA-MANḌALA appointed by the emperor, when *ISPINDĀR KHĀN* was the *Jāgirdār* of DHĀMRĀI-TAPĀ appointed by the governor and when *NANDALĀLA* was the *Sikdār* of DHĀMRĀI-TAPĀ appointed by the *Jāgirdār*, in the ŚĀKA YEAR 1588 (1666 A.D.), a CHAṆḌĀLA named *GOPĀLA*, who was an inhabitant of the village of ḌEMARĀNA within the town of DHĀMARĀI, sold himself together with his wife, son and daughter to RĀMAJĪVANA MAULIKA [of Kāyastha-pāḍā in Dhāmarāi] at RUPEES NINE only for the purpose of freeing himself from debt.—The DATE is given at the end as the Bengali SAN 1074 (1666 A.D.), THE 29TH OF ŚRĀVAṆA.

TEXT¹

1. समस्त-सुप्रशस्त्वलङ्कृत-सद्विराजमान-महाराजाधिराज-
श्रीमत्-शुल्लुतान[रञ्जेव*]-
2. (वा)।दसाहाक-पादानामभ्युदयिनि शुभराज्ये तन्नियोजित-
गौड-मण्डलाधिप-न[वाव*]-
3. श्रीयुत-साहिस्ताखान-महास^२यानामधिकारे तन्नियुक्त-
सुल्लुतान-प्रताप-[धाम]म[राइ*]-
4. तपाकीय^{२a}-जायगीरदार-श्रीयुत-इस्पिन्दारखान-महाशया-
श्या^३धिकारे [तन्नियु]-
5. क्त-सुल्लुतान-प्रताप-धामराइ-तपाकीय-सिकदार-
श्री-नन्दलाल-महास^४ये वि[ज*]-
6. यिनि अप्टाशीत्यधिक-पञ्चदश-शत-शकाव्दे (द्वे) सुल्लुतान-प्रतापा-
न्तर्गत-धाम[राइ*]-

7. ग्रामान्तर्गत कायस्थपाडा-निवासि-श्री-गोपीनाथमजुमदार-
सदस्य ने^{5a}
8. धामस्थितं तथावास्तव्य-श्री-रामजीव[न]मौलिक-सकास-⁶
न्नव-मुद्रों [गृहो*]-
9. त्वा धामराड-सहरान्तर्गत-डेमरान-ग्राम-निवासि-श्री-
गोपाल-नाम-चण्डा[ल]:[*]
10. स्त्री-पुत्र-कन्या-समेतमात्मानं (नम्) ऋणाद्यपहृत्या स्वेच्छया
लिखित-वित्तदात्रि⁷-स्था[नि*]
11. विक्रीतवानि[ति*⁸] (11*) सन १०७४ त २९ स्रा (श्रा)वण (11*)

1. From Chanda's transcript. There are two documents of a similar nature in the possession of an inhabitant of Sylhet (*Vīśvavāṇī*, *Jyaishṭha*, 1348 B.S., pp. 112-13). No. 1 reads—*Śrī-śrīmatām Sultāna Āoraṅga-Sādeva-pādapadmānā—Svasti aśhṭānavatitamo-ttara-sahasr-ābde Chaitrasya dvādaśa-dīvase V m=abhyudayini rājye tad-adhikār-āntargata-Gauḍa-Vaṅgādhipatau Śrīyukta-Nabāba*, etc.

2. Read °*śayā*°.

2a. Tapā is a territorial division like Taraf, Parganah, etc. Tapā is “in every respect similar to dependent Taluks held immediately from Zamindars” (Hunter, *Stat. Ac. Beng.*, VI, p. 304).

3. Read °*śayasy=ādhi*°.

4. Read °*śaye*.

5. Read °*rgata*.

5a Read °*dārasya sadane*.

6. Read *Maulika-sakāśā*°.

7. Read °*dātri*°.

8. Similar records of the sale of one's own self by a person are not rare in Bengal. See *Bhāratavarsha*, *Agrahāyana*, 1331 B.S., for a record in Persian and Bengali dated the 11th Kārtik, Bengali San 1101 (1694 A.D.) and *jalus* 39 (i.e. in the 39th regnal year, evidently referring to the reign of Aurangzib). For another Bengali record dated B.S. 1231 (1824 A.D.), see *Pravāsi*, Bhādra, B.S. 1333, p. 835. Deeds recording the release of slaves are also found; for such a *fārāk-patra* (in Bengali) dated B.S. 1232 (1825 A.D.), see *Pravāsi*, Āshāḍha, 1333, pp. 452 f. Cf. also Sircar, *Stud. Soc. Adm. Anc. Med. Ind.*, Vol. I, pp. 219ff.

No. 26—Inscription on Some Gold Coins of
Aurangzib 'Alamgīr (1658-1707 A.D.), Regnal year
50, Hijrī year 1118 (1706-07 A.D.)

R. B. Whitehead, *Catalogue*, etc., II, p. 215, No. 1476.

First Side

Sikkah zad dar jahān chū mihir munir
*Shāh Aurangzib 'Ālamgir.*²

Second Side

*sana jalūs*³
zarab Ahsanābād 50.

1. From representation in Whitehead's *Catalogue*, Plate X (weight 168, grains size .8").

2. I.e., "Struck coin in the world like the shining sun,
Shāh Aurangzib 'Ālamgir."

The legend also gives the date 1118 (4th April, 1706 A.D., to 23rd March, 1707 A.D.) of the Hijrī era.

3. I.e., "The year of the accession associated with prosperity." Its use was continued from Aurangzib's time till the end of the dynasty. The coin was struck at Ahsanābād in the 50th regnal year.

CHAPTER VIII

The Rulers of Bengal

No. 27—Rājshāhī Inscription of Saifud-dīn Firūz Shāh, [Hijri] year 887 (1475 A.D.)

V. R. S. Museum, Rājshāhī,² Bangladesh.

S. Sharfuddin, *V. R. S. Monograph*, No. 6, p. 2; S. Ahmed, *Ins. Beng.*, IV, pp. 128 ff.

Language and Script : Arabic (Naskh)

TEXT³

- 1 *Qāl Allha ta'ālyā ānmā i'amr masājad Allah man āmin bāllah wālyūm ālā khar wāfām aṣ-ṣalwā wā ti alaj kwā ūlim iksh ālā Allah fasi aw lāyek an ikū nu āmin al-mahtādīn⁴*
- 2 *qāl al-banī ṣali allah 'alī wa salam man bani masjadā bani ullah lah fi aj-janah qaṣarā fi 'ahad as-Sulṭān Saifu-d-dunyāwa ad-dīn Ābū-l-muzafar Firūj Shāh sultān khalid allāh mulkah ū wa sultānah*
- 3 *bani hazā al-masjid Khān A'azam al-ma'azam bahar al-m'ānī Hātīm us-shānī mahab-al-'a-'mā' wā-l-faqrāl al-makhātāb bakhitāb Qirāt Khān-salma allah t'ālyā fi at-tārikkh as-sānī wā-l-'ashr man Jamādi-al-aula sanah samānīn wa shamānmāya.⁵*

1. The Hābshī or Abissynian king Sayfuddin Firūz Shāh is generally believed to have ruled from 892 A.H. (1486 A.D.) to 896 A.H. (1489 A.D.). The present record shows that he was a ruler even at an earlier date.

2. The record was brought from Birol in the Dinajpur District.

3. From the facsimile in V.R.S.'s Mon., No. 6.

4. *I.e.*, "God Almighty says: He only should visit the mosques of God, who believes in God and the Last Day and keeps up worship, pays the poor-rate and fears none but God. So, it may be that these are among the rightly guided" (*Qur'an*, 10.9. 18).

5. *I.e.*, "The Prophet—peace and blessings of God be upon him—said: Who builds a mosque, God builds for him a castle in Paradise" (*loc. cit.*). "In the reign of Sulṭān Sayfuddunyā wa addīn Abu-l-Muzaffar Firūz Shāh, the king—may God perpetuate his kingdom and authority—this mosque was built by Khān 'Azam (lit. 'the Great Khān'), the exalted, the ocean of spirituality, the second Hātim [in liberality], the lover of the learned and the mendicants, styled as Qīrat Khān—peace of God Almighty be upon him—on the date 12th Jumādialāul in the year eight hundred and eighty." The date is the 9th October, 1475 A.D.

No. 28—Inscription on Some Silver Coins of Husain
Shāh (1493-1518 A.D.), Hijrī year 899
(1493-94 A.D.)

H. N. Wright, *Catalogue*, II, pp. 173 f., No. 175.

First Side

Inscription in Arabic characters in a circle:—

As-Sultān
al-fāthī al-Kāmrū
wa Kamtah
wa Jājnagar wa Arisah
'Alāud-duniyā wa addīn
Ābūl muzafar.²

Second Side

Inscription in Arabic characters in a circle:—

Husain Shāh
as-Sultan bin Saīd
Ashraf al-Husaini
khalid mulkah wa sultānah
Fathābād 89[9]³*

1. From Wright's *Catalogue*, Plate V, No. 175. We have understood as obverse what Wright regards as reverse. The weight is 160.5 grains, the size 1.15".

2. I.e., "The king, the conqueror of Kāmrū (Kāmarūpa) and Kamtā and Jājnagar (Yayātinagara) and Arisah (Orissa)."

3. I.e. Husain Shāh, the king, son of Saīd Ashrafal-Husaini: May God perpetuate his kingdom and sovereignty. [From the mint of] Fathābād; [in the Hijrī year] 899. The year corresponded to Oct. 12, 1493—Oct. 2, 1494 A.D.

No. 29—Dhurail Stone Inscription of the time of
Muḥammad Shāh, Śaka year 1455 (1533 A.D.)

Dhurail, near Rājshāhī, now in the V.R.S. Museum, Rājshāhī,
Bangladesh.

N. B. Sanyal, *Ind. Hist. Quart.*, VII, 1931, pp. 17-18.

Language : Sanskrit.

Script : Bengali.

Summary : In the ŚAKA YEAR 1455 (1533 A.D.), in the month of
MADHU (Chaitra), during the reign of MAḤMŪD SHĀH, the
courtier or minister FARĀD KHĀN, son of Nurwāj Khān, made
the bridge to which the inscribed stone was fixed.

TEXT¹

1. श्रीरस्तु² (॥*)
2. शाके पञ्च-पञ्चा-
3. शदधिक-चतुर्दं-
4. श-शताङ्किते मघौ
5. श्री-श्रीमन्महामुदसा-³
6. ह-नृपतेः समये नृ⁴-
7. रवाजखान-पुत्र-म-
8. हापात्रातिपात्र-श्री-म-
9. त्-फराद⁵खानिन संक्र-
10. मो(ऽ*)यं विनिर्मित इति (॥*)

1. From a photograph. The record is important from the standpoint of the development of the modern Bengali script. The form of *ś* is interesting as its left side is made of two lobes joined slantingly, which make the nearest approach to its modern Bengali form. This form of *ś* was noticed by R. D. Banerji in the MS of Chaṇḍidāsa's *Śrīkṛishnakirtana* (*cf. Origin of the Bengali Script*, p. 110, Plate VIII). *Ra* is indicated by the sign for *va* with a dot inside, which is the nearest approach to the modern Bengali *ra*, i.e. sign for *va* with a dot below the left lower arm, and Assamese *ra*, i.e. sign for *va* with an inclined bar joining the upper left arm and the vertical right arm.

2. There are two circular knobs at either end of *Śrī=astu*, which is moreover striking at the beginning of a Muslim record. It is also very interesting that the names of the Muslim king and his Wazir are written with the word *śrī*.

3. He is evidently the same as Ghiyāṣuddin Muḥammad Shāh who was a younger son of 'Alāuddin Husain Shāh (1493-1518 A.D.), the famous king of Bengal. Muḥammad's coins are found with dates between Hijri 933 (1526 A.D.) and 943 (1536 A.D.).

4. The name may be Nūrbāz Khān.

5. Sanyal reads *Pharāsa*; but the last *akshara* is more like *da*.

BOOK VI
SOUTH-EAST ASIA

CHAPTER I

Malaysia

No. 1—Ligor stone Inscription of Śaka year 697 (775 A.D.)

Ligor, to the south of the Bay of Bandon, Malay Peninsula. Vieng-sa was once supposed to be the findspot.

M. Coedes, *B.E.F.E.O.*, No. 6., App. 1, pp. 29 ff.; B. Ch. Chhabra, *J.R.A.S.B.L.*, I, No. 1, pp. 20 ff.; *Expansion of Indo-Aryan Culture*, 1965, pp. 26 ff.

Language : Sanskrit.

Script : Late Brāhmī.

Metres : Vv. 1-2 Śikhariṇi; V. 3 Hariṇi; V. 4 Pushpitāgrā; V. 5 Upajāti; Vv. 6-7 not determined; Vv. 8-9 Āryā; V. 10 Sragdharā.

Summary : King VIṢṆU, the ŚAILENDRA-varṇśa-prabhu and the lord of ŚRĪVIJAYA, erected the triple brick edifice of PADMAPĀNI, of the MĀRA-SLAYER (i.e. Buddha) and of VAJRAPĀNI. At the instance of the king, the *Rāja-sthavira* JAYANTA made three *stūpas*, and, after his death his disciple ADHIMUKTI became the *Rāja-sthavira* and made two *chaityas* in the vicinity of those *stūpas*.—The DATE of the record is the 11TH DAY of the BRIGHT half of the month of VAISĀKHA in the ŚAKA YEAR 697 (probably the 16TH APRIL, 775 A.D.).

TEXT¹

1. विसारिष्या कीर्त्या नय विनय-शौर्य्य-श्रुत-शम-
क्षमा-
2. धैर्य्य-त्याग-द्युति-मति-दयाक्षय-भुवा (1*)
परं यस्या-
3. कान्ता भुवन-कुभुजां कीर्त्ति-विसरा
मयूखास्ताराणां शरदि

4. तुहिनाड् शोरिव² राचा³ (॥*) 1
गुणानामाधारस्तुहिनगिरि-
5. कूटाधिक-रुचा
गुणाढचानां पुं सामपि जगति यस्तुङ्ग-
6. यशसाम् (१*)
मणीनां भूरीणां दुरित-भिदुदन्वानिव महा-
7. न्मणि-ज्योतिर्ल्लेखावलयि-शिरसाञ्चापि फणिनाम् ॥ 2
8. धन-विकलता-वह्नि-ज्वालावलि-क्षपिताशया
यम-
9. भिपतिता ये ते स्वास्थ्यं परं समुपागताः (१*)
हृदमि-
10. व गजा नित्याशोष्य⁴म्प्रसन्न-शभाभसं
सवितरि त-
11. पत्युषे सेव्य⁵ सरोज-रजो(S*) रुणम् ॥ 3
गुण-भूतमुप-
12. गम्य यं गुणाढ्या
[जगति न*]रा मनुना समं समन्तात् (१*)
13. मधु-समयमिवाभ्र-केसराद्या-
श्थियमधिकान्दधते म-
14. हीरहेन्द्राः ॥ 4
जयत्यथं श्री-विजयेन्द्रराजा⁶
15. समन्त-राजाच्चित-शासन-श्रीः⁷ (१*)
प्रशस्त-धर्मस्थिरतोन्मुखेन
16. विनिर्मितो विश्वसृजेव यत्नात् ॥ 5
श्री-विजयेश्वर-भूपति-
17. रेष गुणोद्यः[]
क्षितितल-सर्व-समन्त-नृपोत्तम एकः (१*)
18. स्थापित ऐष्टिक-गोह-वर-त्रयमेत-
त्कजकर-मारनि-
19. सूदन-वह्नि-निवासम् ॥ 6
सन्तमेतत्त्रिसमय-चेत्य-निकेतं(त)-
20. न्दश-दिगवस्थित-सर्व-जिनोत्तम-दत्तम् (१*)
सर्व-जगत्मल-⁸भू-

21. घर-कुलिश-वर-
न्त्रिभव-विभूति-विशेष-दममर-पदम् ॥ 7
22. पुनरपि जयन्त-नामा राजस्थविरो नृपेण मुनियुक्तः (1*)
स्तू-
23. प-त्रयमसि⁸ कुर्वित्यतस्स तदिदन्तथा कृतवान् ॥ 8
स्वरिते (5*)-
24. स्मिस्तच्छिष्यो (ह्य*) धिमुक्तिरमूच्च नामतः स्थविरः (1*)
इष्टिक-चं-
25. त्य-द्वितयं चैत्य-त्रितयान्तिके कृतवान् ॥ 9
वृद्ध्या-
26. प्ते शाकराजे मुनि-नव-रसकैर्माधवकादशाहे
शुक्ले को-
27. लीर-⁹लग्ने भृगु-मुत-सहिते चार्यमञ्ज्यो¹⁰तिरार्य्यो (1*)
देवे-
28. द्वाभेन च श्रीविजयनृपतिना¹न्य-क्षितोशोत्तमेन ।
त्रं-
29. लोक्यंकाप्र्य-चिन्ता-मणि-वपुष इ[ह स्था]पितास्त्प-[चैत्याः] ॥ 10

1. From the facsimile in *B.E.F.E.O.* There is another section of the record (called A) engraved on the back of the stela. It contains the eulogy of a *Rājādhirāja*, having the name Vishṇu (*Vishṇv-ākhyā*). Possibly it also refers to a Śailendra king called *Śri-Mahārāja*, who may, again, be identical with the *Vishṇv-ākhyā* king (Vishṇuvarman?).

2. Read *tuhināmsō*.

3. Read *ruchā*.

4. Coedes reads *nityāko*.

5. Coedes reads *sevyum*.

6. Read *°rājāḥ*. The name is given as *Śri-Vijayendrarāja*, *Śri-Vijayēśvara-bhūpati*, and *Śri-Vijayanripati*. It may indicate both "the king, lord of Sri-vijaya" and "the king named Śri-Vijaya or Śri-Vijayendra or Śri-Vijayēśvara". It is difficult to determine which of these would be the correct interpretation.

7. Coedes reads *tigm-āsana-śriḥ*.

8. Possibly *trayam = api* is the reading intended.

9. Read *kaulira*.

10. Read *°ma-jyoti*.

CHAPTER II

Indonesia

No. 2—Changgal Stone Inscription of Sañjaya, Śaka 654 (732 A.D.)

Ruins of a Śiva temple at Changgal, on the Wukir Hill in Kedu, Central Java.

Kern, *Verspreide Geschriften*, VII, pp. 117 ff.; Chhabra, *Journ. As. Soc. Beng.*, Letters, I, pp. 34ff.; H.B. Sarkar, *Corpus of the Inscriptions of Java*, I, pp. 15 ff.

Language : Sanskrit.

Script : Derivative of Late Brāhmī of South India.

Metres : Vv. 1-2 *Śārdūlavikriḍita*; V. 3 *Sragdharā*; Vv. 4-7 *Śārdūlavikriḍita*; V. 8 *Sragdharā*; V. 9 *Vasantatilaka*; V. 10 *Prithvi*; V. 11 *Sragdharā*; V. 12 *Śārdūlavikriḍita*.

Summary : In the expired ŚAKA YEAR 654, on KĀRTTIKA-SUDI 13, MONDAY, UTTARA-BHĀDRAPADA-NAKSHATRA, KUMBHA-LAGNA, king SAÑJAYA installed a ŚIVA-LINGA on the hill. The tract of land in which the LINGA was installed seems to be called KUÑJARA-KUÑJA-DEŚA or a haunt of elephants. Due to a defective calculation in the almanac consulted by the persons responsible for the inscription, the correct equivalent of the date cannot be determined; but it may be the 6th October, 732 A.D.

TEXT¹

1. शाकेन्द्रे (S*) तिगते श्रुतीन्द्रिय-रसैरङ्गीकृते² वत्सरे
वारेन्दो धवल-द्वयोदश-³तिथौ भद्रोत्तरे कार्तिके (1*)
2. लग्ने कुम्भमये स्थिराङ्ग-श(रांश)-विदिते प्रातिष्ठित्यन्वते
लिङ्गं लक्षण-सक्षितन्नरपतिश्री-सञ्जयशान्तये (11*) 1
3. गङ्गीत्तुङ्ग-तरङ्ग-रञ्जित-जटा-मौलीन्दुचूडामणि-
र्भास्वत्पति⁴-विभूति-देह-विकसन्नागेन्द्र-हार-द्युतिः (1*)
4. श्रीमत्स्वाञ्जलि-कोश-कोमल-करैर्देवैस्तु यः स्तूयते
स श्रेयो भवतां भवो भव-त्तमस्सुर्यो ददात्वद्भुतम् (11*) 2

5. भक्ति-प्रह्लंभुनीन्द्रंरभिनुतमसकृत् स्वर्ग-निर्वाण-हेतो-
ह्वैल्लेखर्षभाद्यैरवनत-मुकुटेश्चुम्बि (म्बि) तं ष-
6. ट्पदाभैः (1*)
अङ्गल्याताम्र-पत्रं नख-किरण-लसत्केसरारञ्जितान्तं
देयात् (च्) शं शाश्वतम्ब (तं व) स्त्रिनयन-चर-
7. णानिन्दिताम्भोज-युग्मम् ॥ 3
ऐश्वर्यातिशयोद्भवात्सुमहतामप्यद्भुता[नां नि]धि-
स्त्यागंकान्त-रतस्तनोति
8. सततं यो विस्मयं योगिनाम् (1*)
यो (ऽ*) ष्टाभिस्तनुभिर्जगत्करुणया पुष्पाति [न स्वार्थ]तो
भूतेशशशिखण्ड-भू-
9. विषित-जटस्स व्यम्ब (म्ब) कः पातु वः ॥ 4
वि (बि) भ्रद्धेम-वपुस्स्व-देह-दहन-ज्वाला इवोद्यज्जटा
वेद-स्तम्भ-मुव-⁵
10. द्व-लोक-समयो धर्म्मार्थि-कामोद्भवः (1*)
देवैर्वन्दित-पाद-पङ्कज-युगो योगीश्वरो योगिनां
मान्यो लोक-
11. गुरुदंदातु भवतां सिद्धिं स्वयम्भूँल्विभुः ॥ 5
नागेन्द्रोत्फण-रत्न-भित्ति-पतितां दृष्ट्वात्म-विम्ब⁶-श्रियं
स-भू-
12. भङ्ग-कटाक्षया कुपितया नू[नं] श्रिया वीक्षितः ।
यो योगारुण-लोचनोत्पल-दलशशते⁷म्बु-शय्या-त-
13. ले
वाषार्थन्त्रिदशैः स्तुतस्स भवतान्देयात् श्रियं श्रीपतिः ॥ 6
आसीद् वीप-वरं यवाख्यमतुल[न्धान्या]-
14. दि-बीजाधिकं
सम्पन्नं कनकाकरैस्तदमरै[स्सर्गादिनो]पारञ्जितम् (1*)
श्रोमत्कुञ्जर-कुञ्ज-देश-निहितं [ग*]-
15. ज्ञादि-तीर्यावृतं
स्थानन्दिव्यतमं शिवाय जगतशश[म्भो]स्तु यत्राद्भुतम् ॥ 7
तस्मिन्द्वीपे यवाख्ये पुरुष-[पद]⁹

16. महालक्ष्म-भूते प्रशस्ते
राजोप्रोदघ्न-जन्मा प्रथित-पृथुयशास्साम-दानेन सम्यक् (1*)
शास्ता स[र्व-प्र]-
17. जानाञ्जनक इव शिशोर्जन्मतो वत्सलत्वा-
त्सन्नाख्यस्सन्नतारिर्मन्नुरिव सुचिरम्पाति धर्म्मण [पृथ्वीम्] (11*) 8
18. एवङ्गते समनुशासति राज्यलक्ष्मीं
सन्नाह्वये (5*) न्वय-विधौ समतीत-काले (1*)
स्वर्गो [सुखं फल]-कुलो-
19. पचितम्प्रयाते
भिन्दञ्जगद्भूमति शोकवशादनाथम् ॥ 9
ज्वलज्वलन-विद्रवत्कनक-गौर-वर्ण-[द्युति]-
[वृ (वृ)]¹⁰
20. हृद्भुज-नितम्ब-तुङ्गतम-मूर्द्ध-शृङ्गोन्नतः (1*)
भुवि स्थित-कुलाचल-क्षितिधरोच्च-पादोच्छ्रयः
U—U¹¹
21. गुण-सम्पदोद्भवति यस्ततो मेखवत् ॥ 10
श्रीमान्यो माननीयो वु (वु) घ-जन-निकरंशास्त्र-सूक्ष्मार्थ-[वेदी]
[रा]-
22. जा शौथ्यादि-गुण्यो रघुरिव विजितानेक-सा[मन्त-च] क्रः (1*)
राजा श्री-सञ्जयाख्यो रविरिव य[शसा दि]-
23. ग्विदिक्ख्यात-लक्ष्मी-
स्सुनुस्सन्नाह-नाम्नस्स्वसुर¹² UUU—[न्या]यतश्शास्ति राज्यम् ॥ 11
यस्मिञ्छासति [साग-]
24. रोम्भि-रशानां शैलस्तनीम्भेदिनीं
शेते राजपथे [जनो न] चकितश्चोरैर्न चान्यंभयैः (1*)
कीर्त्या[ढचंरलम]-
25. जिजताश्च सततन्धर्म्मार्थि-कामा नरैः
नूनं रोदिति रोदितोति स कलिर्नास्यद्गश(स्यंश)-[शेषो मतः ॥] 12

1. From the illustration in *Journ. As. Soc. Beng.*, Letters, I, Plate 6, and Kern's eye-copy.

2. Possibly we are to correct *rasair* = *an'kik'rite*. *Śruti* = 4; *indriya* = 5 and *rasa* = 6; therefore, 456 which, according to *ankasya vāmā gatih*, would give Śaka 654. The Śaka era seems to have been originally confined to territories

of the Śakas of Ujjain; but it was made popular in the Kannaḍa country by the early Chālukya house. This era may have been introduced in the Far East by people who went from the ports in Western India during the rule of the Chālukyas of Badami.

3. °*Daśī* has been made *daśi* for the sake of the metre. *Bhadra—ottara=Uttara—Bhādrapadanakshatra*.

4. Read °*t-ṣamkti*. The reading may be °*t-bhū* (°*d-bhū*)*tī*.
5. Read *subaddha*.
6. Read *vimba* or *bimba*.
7. Read *sete=’mbu*°.
8. Kern reads [*va*] *ñśād=it=iv=ādḥṛitaṃ*.
9. *Purusha-pada* means Viṣṇu’s foot-marks.
10. Kern reads *ma*°.
11. Kern suggested *prabhūta*.
12. Read °*r=asama-guṇo*.

No. 3—Kalasan Stone Inscription of Paṇaṅkaṛaṇa,
Śaka 700 (778 A.D.)

Kalasan, in Prambanan, Jogjakarta District, Java.

Brandes, *Tijdschrift voor Indische Taal-, Land- en Volkenkunde van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen*, Batavia, XXXI, pp. 240-60; R. G. Bhandarkar, *J.B.B.R.A.S.*, XVII, ii, pp. 1 ff.; Bosch, *Tijdschrift voor Indische Taal-, Land- en Volkenkunde*, etc., LXVIII, 1928, pp. 57 ff.; Chakravarti in *India and Java*, pp. 44ff.; Sarkar, *Corpus of the Inscriptions of Java*, I, pp. 34ff.

Language : Sanskrit.

Script : Derivative of Late Brāhmi of North India.

Metres : V. 1 *Vasantatilaka*; V. 2 *Udgīti*; Vv. 3-8. *Āryā*; V. 9 undetermined; V. 10 *Śālini*; V.11 *Upendravajrā*; V. 12 *Āryā*.

Summary : The inscription begins with adoration to the goddess TĀRĀ or ĀRYA-TĀRĀ. It records the construction of a temple of the goddess (*Tārā-bhavana*) by the preceptor of the ŚAILENDRA king with the help received from *Mahārāja PAÑCHAPAṆA PAṆAṅKARAṆA* who also made a grant of land in favour of the *Saṅgha* of Buddhist monks responsible for the maintenance of the temple. In the concluding part of the inscription, *KARIYĀNA-PAṆAṅKARAṆA*, who seems to be identified with *PAÑCHAPAṆA PAṆAṅKARAṆA*, is probably mentioned as a scion of the ŚAILENDRA king.

TEXT¹

1. नमो भगवत्यै आर्य-तारायै ॥

या तारयत्यमित-दुःख-मवान्धि-मग्नं
लोकं विलोक्य विधिवत्त्रिविधं ह-

2. पायैः ।

सा वः सुरेन्द्र-नर-लोक-विभूति-सा[र]ं
तारा दिशत्वभिमतं जगदेक-तारा ॥

आवर्ज्यं महाराजं × (श्री)-पंच-

3. पणं पणंकरणं (णम्) ।
शैलेन्द्रराज-गुरुभिस्तारा-भवनं हि कारितं श्रीमत् ॥ 2
गुर्वाज्ञिया कृतज्ञैस्तारादेवी
4. कृतापि तद्भुक्तं (नम्) ।
विनय-महायान-विदां भवनं चाप्यार्य-भिक्षुणाम् ॥ 3
पङ्गु-गुरुर-तवान-तीरिप-
5. नामभिरादेश-शस्त्रिभ्यो राज्ञः ।
तारा-भवनं कारितमिदं (द) मपि चाप्यार्य-भिक्षुणाम् ॥ 4
राज्ये प्रवर्द्धमा-
6. ने राज्ञः शैलेन्द्रवंश-तिलकस्य³ ।
शैलेन्द्रराज-गुरुभिस्तारा-भवनं कृतं कृतिभिः ॥ 5
शक-नृप-कालातीर्त-
7. वर्ष-शतैः सप्तभिर्महाराजः ।
अकरोद्गुरु-पूजार्थं तारा-भवनं पणंकरणः ॥ 6
ग्र.मः कलस-⁴नामा
8. दत्तः संघाय साक्षिणः कृत्वा ।
पङ्गु-गुरुर-तवान-तीरिप-देशाध्यक्षान्महापुरुषान् ॥ 7
भुर (भूरि) -द-
9. क्षिण्यमनुला दत्ता संघाय राजसिंहेन ।
शैलेन्द्रवंश-भूपैरनुपरिपाल्यार्थ-सन्तत्या ॥ 8
10. सन्ग् पङ्गुरादिभिः सन्वानकादिभिः ।
सन्ग् तीरिपादिभिः पत्तिभश्च साधुभिः ॥ 9
अपि च ॥
11. सव्वनिवागाभिनः पार्थिवेन्द्रान्
भूयो भूयो याचते राजसिंहः ।
सामान्यो (S*) यन्धम्मसेतुर्न-
12. राणां
काले काले पालनीयो भवद्भिः ॥ 10
अनेन पुष्येन विहारजेन
प्रतीत्य जातार्थ-विभाग-वि-
13. ज्ञाः ।
भवन्तु सर्वे त्रि-भवोपपन्ना

- जना जिनानामनुशासन-ज्ञाः ॥ 11
 करियान^६-पणंकरणः श्री-
14. मानभियाचते (s*)त्र भावि-नृपान् ।
 भूयो भूयो विधिवद्विहार-परिपालनार्थमिति ॥ 12

1. From the facsimile in *J.B.B.R.A.S.* The record is in the early mediaeval characters based on those of North-Eastern India, which proves the relation of that part of India with Java.

2. There is confusion between *v* and *b*.

3. Bhandarkar reads *Śailendravarmma-tanujasya*.

4. Bhandarkar reads *Kolaga (śa?)*.

5. Vogel suggests that *kariyāna* is equivalent to Old Javanese *rakarayān* or *rakaryan* which is the title of a dignified officer, next only to the king. He also thinks that this inscription refers to two Śailendra kings : (1) the Sumatran Śailendrarāja whose *gurus* were connected with the foundation of the Tārā temple; and (2) *kariyāna* Paṇamkarana, a scion of the Śailendra family ruling in Java (*Bijdragen tot de Taal-, Land- en Velkenkunde van Nederlandsch-Indie*, LXXV, p. 634). Stutterheim rejects this suggestion and takes the two to be one and the same king of the Śailendra dynasty, with whose sanction his *gurus* built the Tārā temple.

No. 4—Kelurak Stone Inscription, Śaka 704
(782 A.D.)

Kelurak, to the north of the Loro Jonggrang temple at Prambanan, Jogjakarta District, Central Java.

Bosh, *Tijdschrift voor Indische Taal-, Land- en Volken-kunde*, etc., LXVIII, pp. 1 ff.; H.B. Sarkar, *Corpus of the Inscriptions of Java*, I, pp. 41 ff.

Language : Sanskrit.

Script : Derivative of Late Brāhmi of North India

Metres : Vv. 1-2 not determined; Vv. 4-5 *Vasantatilaka*; Vv. 7, 8, 10 *Śārdūlavikriṭita*; V. 11 *Āryā*; Vv. 13, 15 *Anuṣṭubh* (*Śloka*).

Summary : The inscription begins with an adoration to the BUDDHIST TRINITY, to LOKEŚVARA-SUGATAPADĀKSHARA, etc., and to LOKEŚVARA. It mentions king DHARAṆINDRA of the ŚAILENDRA dynasty and probably his preceptor hailing from GAUḌĪ-DVĪPA (the Gauḍa country?) and records the installation of an image of the Buddhist god MAṆJUŚRĪ (also called MAṆJUGHOSHA and MAṆJUVĀK) by the royal preceptor. It again says that, in the ŚAKA YEAR 704, KUMĀRAGHOSHA installed the image of MAṆJUGHOSHA. It seems that Kumāraghosha was the name of the preceptor of the ŚAILENDRA king.

TEXT

नमो रत्न-त्रयाय ॥

जय लोकेश्वर-सुगत-पदाक्षर जय भद्रेश्वर-सुगत-पदाक्षर ।

जय विश्वेश्वर-सुगत-पदाक्षर जय श्वर-सुगत-पदाक्षर ॥ 1

धर्षति यो (2) लोकेश (शं) धत्तुं (त्तुं) मूर्ध्नामिताभमपि लोकेश्वरम् ।

प्रणमत तम्³ लोकेशम्³ सकल-दिगन्तावभासनालोकेशम् ॥ 2

— — — — — ।

सङ्गत-नवरत्नं मामपि (3) भय-भीतमवचरतं (न्तम्) ॥ 3

सामन्त-मन्त्रि-पति-संस्कृत-सत्क्रमेण

दिवक्त्र-राज-विजयाजित-विक्रमेण ।

- [दुर्वा*]र-वैरि-वर-वीर-विमर्दनेन
नित्यं परार्थ-करु[णा*]]UU—Uमेण ॥ 4
- शैलेन्द्र-वंश-तिलकेन महो (4) दयेन
यस्य क्रमाम्बुज-रजः शिरसा प्रणम्य ।
सम्पूज्यते प्रवर-रत्न-सरोरुहाद्यं
राज्ञा धृता धृतिमता धरणीन्द्र-नाम्ना ॥ 5
- लोकं कृपाण-परिगतेन जगद्धिताय ।
—U—UU—UU—
वं (5) पुल्य-विप्र-तिलकेन तथागतोक्तं
—U—UU—UU—U— ॥ 6
- गौडी-द्वीप-गुरु-क्रमाम्बुज-रजः -पूतोत्तमाङ्गात्मना
— — —थं-विदा महर्द्धि-सहृदा संवेद— —U— ।
— — —UU—U—UU— (6) प्राप्ताभिषेकं श्रिया
श्रेयः कार U—U—UU— — —U विद्वि (दम्) या ॥ 7
- — —UU—U—UU— — —U— —U—
— — —UU—U—UU—U—U— ।
मञ्जुश्रीरयमप्रमेय-सु (7) गत-प्रहयात-कीर्तिर्भहा-
— —UU—U राजगुरुणा लोकार्थ-संस्थापितः ॥ 8
-
..... सेतुर्मञ्जुघोषः सन्तोषः (1*)
.....
(8) [य]स्मात्तस्माद्भुवद्भिः ॥ 9
- — —UU—U—UU— — —U— —U—
त्रैलोक्याचित-संक्रमस्य जगतः (9) त्रातुविघातुः श्रियः ।
कृत्वेमां प्रतिमां मया यदमितं प्राप्तं गुरुं भक्तितं (तः)
सेवा—UU—U—स्मरजितः— —U मञ्जुश्रियम् ॥ 10
- शक-नृप-कालातीर्तवर्ष-शतैः सप्तभिश्चतुर्भिरपि ।
वर्षैः कु (10) मारघोषः स्थापितवान्मञ्जुघोषमिमं (मम्) ॥ 11
- — — — — — — ।
— — — — — — — ॥ 12
- कीर्तिस्तम्भो (5*) यमतुलो (11) घर्मसेतुरनुत्तरः ।
रक्षार्थं सर्वसत्त्वानां मञ्जुश्री-प्रतिमाकृतिः ॥ 13

अत्र बुद्धश्च धर्मश्च सङ्घश्चान्तर्गतः स्थिताः ।	
दृ (द्र) ष्टव्यो दृश्य-रत्ने (ऽ*) स्मिन् स्मराराति- (12) निसूदने ॥	14
अयं स वज्रघृक् श्रीमान् ब्रह्मा विष्णुर्महेश्वरः ।	
सर्वदेवमय-स्वामी मञ्जुवागिति गीयते ॥ ²	15

1. From the published transcript. The characters used in this record point to the North Indian element in the culture of Java.

2. Mañjuśrī is represented here as an embodiment of various Brāhmanical gods along with the Triratna. There are a few more stanzas in the original; but we have omitted them. The concluding part seems to mention Mañjuśrī's image as the *kr̥iti* or work of Saṅgrāmadhanañjaya.

No. 5—Simpang Mahākshobhya Image Inscription
of Śrijñāna-Śivavajra (Kṛitanagara, 1268-92 A.D.),
Śaka 1211 (1289 A.D.)

Simpang, Surabaya, Java.

Kern, *Verspreide Geschriften*, VII, pp. 190 ff.; N. P. Chakravarti
in *India and Java* (by Chatterjee and Chakravarti), II, pp. 76ff.

Language : Sanskrit.

Script : Old Javanese.

Metre : Vv. 1-19 *Anuṣṭubh* (Śloka).

Summary : The inscription begins with an adoration to the
BUDDHA. It speaks of an ancient ascetic named ĀRY-OBHARĀṬ
who divided the YAVA country into two parts called JĀṄGALĀ
and PAÑJALU and of the sage king, VISHṆUVARDHANA or HARI-
VARDHANA, and his queen JAYAVARDHANĪ. The son of the couple
was ŚRĪ-JĀNĀSĪVA (i.e. king KṚITANAGARA) who united the
two states and whose officer NĀDAJÑA set up the image of
AKSHOBHYA made in the form of the king in the ŚAKA YEAR
1211, ĀŚVAYUJA-SUDI 5, WEDNESDAY, ANURĀDHĀ-NAKSHATRA
(21ST SEPTEMBER, 1289 A.D.).

TEXT¹

आदौ नमामि सर्वज्ञं ।² ज्ञान-कायन्तथागतं (तम्) ।
सर्व्वस्कन्धातिगुह्यस्थं । सदसत्पक्ष-वर्जितं (तम्) ॥ १ ॥
अन्वतस्सर्व्वसिद्धिभ्वा³ । वन्दे (S*) हङ्गौरवात्सदा ।
शक-कालमिदं वक्ष्ये । राजकीर्त्ति-प्रकाशनं (नम्) ॥ २ ॥
यो⁴ पुरा पण्डितश्छ्रेष्ठ । आर्य्योभराडभिज्ञतः ॥⁵
ज्ञान-सिद्धि-समागम्याभिज्ञा-लाभो मुनीश्वरः ॥ ३ ॥
महायोगीश्वरो वीरः । सत्त्वेषु करुणात्मकः ।
सिद्धाचार्य्यो महावीरो । रागादि-क्लेश-वर्जितः ॥ ४ ॥
रत्नाकर-प्रमाणान्तु । द्वैधीकृत्य यवावनीं (नीम्) ।
क्षिति-भेदन-सामर्थ्य्य-कुम्भ-वज्रोदकेन वै ॥ ५ ॥
परस्पर-विरोधेन । नृपयोर्युद्धकाङ्क्षिणोः ।
अतस्मा⁷ज्जाङ्गलेत्थेषा । पंजलु-विषया स्मृता ॥ ६ ॥

किन्तु यस्मात्⁸ ररक्षेमां । जय-श्री-विष्णुवर्द्धनः ।⁹
 श्री-जयवर्द्धनी-भाय्यो । जगन्नाथोत्तमः प्रभुः ॥ ७ ॥
 आ-जन्म-परिशुद्धाङ्गः । कृपालुः¹⁰ धर्म-तत्परः ।
 पार्थिवानन्दनङ्कृत्वा । शुद्ध-कीर्त्ति (:*) पराक्रमात् ॥ (८ ॥*)
 एकीकृत्य पुनर्भूमीं । प्रीत्यञ्जगतां सदा ।
 धर्म-संरक्षणार्थम्वा¹¹ । पित्रादि-स्थापनाय च ॥ ९ ॥
 यथैव क्षिति-राजेन्द्रश्री-हरिवर्द्धनात्मजः ।
 श्री-जयवर्द्धनी-पुत्रः । चतुर्द्वीपेश्वरो मुनिः ॥ १० ॥
 अशेष-तत्त्व-सम्पूर्णो । धर्मशास्त्र-विदाम्बरः¹² ।
 जीर्णोद्धार-क्रियोद्युक्तो । धर्म-शासन-देशकः ॥ ११ ॥
 श्री-ज्ञानशिववज्राक्षय¹³ शिचत्त-रत्न-विभूषणः ।
 प्रज्ञा-रश्मि-विशुद्धाङ्गस्सम्बोधि-ज्ञान-पारगः ॥ १२ ॥
 सुभक्त्या तं प्रतिष्ठाप्य । स्वयम्पूर्वम्प्रतिष्ठितं (तम्) ।
 श्मशाने वूररे-नाम्नि । महाक्षोम्यानुरूपतः ॥ १३ ॥
 भव-चक्रे शकेन्द्राब्दे¹⁴ । मासे चामुजि-संज्ञके ।
 पञ्चम्यां शुक्ल-पक्षे च । वारे पकबु-संज्ञके ॥ १४ ॥
 सिन्त-नाम्नि च पर्वे च । करणे विष्टि-संस्कृते ।
 अनुराघे (ऽ*)पि नक्षत्रे । मित्रे महेन्द्र-मण्डले ॥ १५ ॥
 सौभाग्य-योग-सम्बन्धे । सोम्ये¹⁵ चैव मूहूर्त्तके ।
 क्वात (ह्याते) कुबेर-पर्व्वंशे तुला-राश्यभिसंयुते ॥ १६ ॥
 हिताय सर्व-¹⁶सत्त्वानां । प्रागेव नृपतेस्सदा ।
 सत्पुत्र-पोत्र¹⁷-दारस्य । क्षित्येकीभाव-कारणात् ॥ १७ ॥
 अथास्य दासभूतो (ऽ*)हं । नादज्ञो नाम कीर्त्तितः ।
 विद्याहीनो (ऽ*)पि सम्मूढो । धर्म-क्रियास्वतत्परः ॥ १८ ॥
 धर्माध्यक्षत्वमासाद्य । कृपयंवास्य तत्त्व (त्त्व)तः ।
 सक¹⁸-कालं समुद्धृत्य । बज्रज्ञानज्ञाय¹⁹ पदः ॥ १९ ॥

1. See Kern's eye-copy. The verses are not consecutively written in the 3³/₄ long lines of the inscription.

2. There is a mark of punctuation after all the *pādas* of the verses. They are unnecessary after the first and third *pādas*.

3. Read °*ddhiṃ vā*.

4. Read *yaḥ*

5. Only one *daṇḍa* is necessary.

6. *Abhijñā* indicates the 5 supernatural powers of the Buddha : (1) taking any form at will; (2) hearing at any distance; (3) seeing to any distance; (4) penetrating men's thoughts; and (5) knowing their state and antecedents.

7. Read *ath=āsmā*°.

8. Read *yasmād=ra*°.

9. *Jayaśrī* appears to be an honorific having its parallel in names like *Śrīvijaya-Skandavarmman* in Indian inscriptions.

10. Read °*lur=dha*°.

11. Read °*ritham vā*.

12. Read °*dām va*°.

13. Read °*vajr-ākhyā*°.

14. *Bhava* (*Rudra*) = 11, and *chakra* (probably the *rāśi-chakra*) appears to indicate 12; according to the principle of *anāsya vāmā gatiḥ* therefore we get year 1211 of the Śaka era. The date has been found to be equivalent to Wednesday, September 21, 1289 A.D. *Asuji* is a modified form of *Aśvayuja*.

15. Read *saumye*.

16. Read *sarva*.

17. Read *pautra*.

18. Read *Śaka*.

19. Read *vajra-jñān-ā*°.

No. 6—Padang Chaṇḍi Amoghapāśa Statue
Inscription of Udayādityavarman, Śaka
1269 (1347 A.D.)

Padang Chaṇḍi, Central Sumatra.

Kern, *Verspreide Geschriften*, VII, pp. 163 ff.; Chatterjee and Chakravarti, *India and Java*, II, pp. 79 ff.

Language : Sanskrit.

Script : Old Javanese influenced by Old Burmese.

Metres : V.1 Śārdūlavikriḍita; V. 2 Mālīni; Vv. 3-4 Anuṣṭubh (Śloka); V. 5 Śārdūlavikriḍita; V.6 Upajāti (Vamśastha-Indravamśā); V.7 Mālīni; Vv.8-9 Śārdūlavikriḍita; V.10 Anuṣṭubh (Śloka); V. 11 Mālīni; V.12 Drutavilambita.

Summary : The inscription, exhibiting the poverty of the author's knowledge of Sanskrit and belonging to king ĀDITYAVARMAN of Sumatra, describes the consecration of an AMOGHAPĀŚA group of images (i.e. Amoghapāśa and his thirteen male and female followers) and also glorifies the god MĀTAṄGINĪŚA and the goddess TĀRĀ. The principal point in the inscription is the installation of an image of Amoghapāśa under the name GAGANAGAÑJA by Āchārya DHARMAŚEKHARA, a priest belonging to the BHĀIRAVA sect, at the instance of ĀDITYAVARMAN. In the ŚAKA YEAR 1269 (1347 A.D.), when the sun was in the KARKAṬARĀŚI, on a FULL MOON DAY (probably the 23RD JULY, 1347 A.D.), repairs were effected in the temple by some people.— It has been suggested that MĀTAṄGINĪ was the name of Ādityavarman's queen and that the king was deified as MĀTAṄGINĪŚA.

TEXT¹

1. सु²भमस्तु ।
श³द्धर्मश्च सुवर्द्धनात्म-महिमा सो⁴भाग्यवान् सील⁵वान् ।⁶
2. सास्त्रज्ञा⁷ सुविमु (शु) द्ध-योग-लहरी-शोभा प्रवृद्धासते ।
सौन्दर्य्यं गिरिक-
3. न्दरान्वित-गजे सन्दोह-वाणी- [प्र]मा ।
(मा*)या वेरि-तिमिश्र⁸-धिककृत-महा-

4. नादित्यवर्मोदयः ॥ 1
तदनुगुण-समृद्धिः स्सस्त्र-सास्त्र⁹-प्रवृद्धिः ।
5. जिन-समय-गुणाब्धिः कार्य-संरम्भ-वृद्धिः ।
तनु-मदन-विसुद्धिः (शुद्धिर्) अत्यता
6. सर्व-सिद्धिः ।
धन-कनक-समाप्तिः (पितर्) देवतूहन् प्रपातिः ॥ 2
प्रतिष्ठोयं¹⁰
7. मुगातानं (गतानाम्) आचायन्धम्मसेखर.¹¹ ।
नाम्ना कगण¹²गञ्जस्य मञ्जु-
8. श्रीरिव सौहृदि ॥ 3
प्रतिस्थो¹³यं हितात्वाय¹⁴ सर्व-स्व¹⁵
9. त्वासुकाश्रय ।
देवंरमोघपासेसः¹⁶ श्रीमदादित्यवर्मणः ॥ 4
10. मूल-द्वा-शरणे पतङ्ग-चरणे नदान्त¹⁷-साके¹⁸मुभे ।
भास्म¹⁹त्कवकंठके दिनै-
11. रपि तथा पूर्णोन्दु-योगायते ।
तारंरुत्तर-सिद्धि-योग-घटिका-कारुण्य-मूर्त्त-स्वरा-
12. त् ।
जीणं रद्धरिता समाहित-ससत्सम्बोध-मागर्गात्थिभिः ॥ 5
स्वस्ति समस्त-भुवना-
13. धार-हाटक (:*) भावाश्रम-गृहा²⁰बिशारद । अपार-महायान-
योग-विज्ञान-विनोद (:*) । अपि च (।*) घ-
14. राधिप-प्रतिराज-बिकट²¹-संकट-किरीट-कोटि-सङ्घ-
नितक²²-मणि-द्वय-नाटक-कारण (:*) । श्रीमत् (मान्)
15. श्रीउ (शु)दयादित्यवर्म (मर्मा) प्रताप-पराक्रम-राजेन्द्र-मौलि²³-मणि-
वर्मदेव-महाराजाधिराज (:*) स बिज्ञेया-²⁴
16. माज्ञाङ्कुरोति ।
बिहङ्ग-²⁵मातङ्ग-बिलास-²⁶सोमिते ।
कान्तार-सौगन्धी²⁷-सुहृदमाकुले ।
सुराङ्गना-

17. लाखित-काञ्चनालये ।
मातङ्गनीसा²⁸ सुर-दीर्घकागते ॥ 6
अनुभवधि बिशेषो²⁹न्माद-सन्वोह-हाहा
18. अकिल³⁰-दिति-सुतानान्देव-बिद्याधरेसः³¹ ।
अपि मधुकर-गीतेर्नर्त्य-भोगासितोनाम् ।
अचलति चलति-
19. र्तंसोभ³²-मातङ्गनीसो (शः) ॥ 7
हाहा-हूह-कणेन³³ सम्भ्रम-लसत् (ल्) लोकार्य-भूम्यागतः ।
सौन्दर्यैः ससि-³⁴
20. पूर्णवत् कुसलभे³⁵ हृत्सोभतालकृते ।
नाम्ना उद्ध³⁶यवर्मगुप्त-सकल-क्षौणीपति-नायकः ।
स त्यक्ता जिनरू-
21. प-सम्भ्रम-गतो मातङ्गनी-सून्यहा³⁷ ॥ 8
रक्षन्तः क्षयता ब (व) मुन्धरमिद (म) म्मातङ्गनीपा (प) -त्रय (म्) ।
भक्षेत्सन्त्रियर्वरि-मार्ग-च-
22. रिता सर्व्व-स्व-संहार-कृत् ।
सक्षेत् क्षान्ति-बलाबिलासि³⁸-दमने संप्रान्त-कुलो³⁹स्सद (I*) ।
पातिः (ति) प्रत्यद (ह) लालने प्रकटि-
23. त-ऋरै (ः*) पलाशन्नति ॥ 9
बच्च-⁴⁰प्र (I*) कार-मद्धघस्था प्रतिभायं जिनालयः ।
श्रीमान्नमोधपासेसः⁴¹ ह-
24. रिः (रिर्) उदयमुन्दरः ॥ 10
सुरु⁴²तर-दि (जि) त-पाणिस्सत्य-सङ्गीत-बाणिः (वाणी) ।
रिपु-नृप-जित-कीर्त्तिः पुष्पधन्वास्त्रमूर्तिः ।
म-
25. लयपुर-हितात्यर्थः सर्व्वकार्य्यस्समर्थः⁴³ ।
गुणरशिलविभातिः देवतूहन्नपातिः ॥ 11
उदयपर्व्वत-
26. सोभितरूपतिः⁴⁴ ।
उदयिद्ध (मूर्ति ?) - नरेश्वर-नायकः ।
उदय-वैरि-बलोन्नत [मृ]द्धघते ।
उदय-मुन्दर-की
27. ति-महीतले ॥ 12

1. From the published transcripts. The text is full of grammatical and metrical errors.
2. Read *śubha*°.
3. Read *saddha*°.
4. Read *saubhā*°.
5. Read *śīla*°.
6. There is a sign of punctuation after all the *pādas* of the stanzas; those after the 1st and 3rd *pādas* are unnecessary.
7. Read *śāstra*°.
8. Read *tamisra*.
9. Read *śastra-śāstra*.
10. Read *pratishthe*'=*yaṁ*.
11. Read *śekharāḥ*.
12. Read *gagana*.
13. Read *pratishthe*'=*yaṁ*.
14. Read *hit-ārthāya*.
15. Read *sarva-sattva-sukh-āśrayaḥ*.
16. Read °*pās-eśaḥ*.
17. Read *Nandānta*. The chronogram has *Nanda*=9; *patāṅga* (bee)-*charaṇa*=6; *daṁḍu*=2; and *mūla* (source)=1. The date suggested by the figures is 1269 of the Śaka era. *Mūla* may also be the same as the *mūla-prakṛiti*'
18. Read *Śāke śubhe*.
19. Read *bhāśva*°.
20. Read *gṛiha-viśāradaḥ*.
21. Read *vikaṣa*.
22. Read *nīta*°.
23. Kern reads °*māli*.
24. Read *vijñe*°.
25. Read *viha*°.
26. Read *vilā*°.
27. Read °*gandhi-sura-drum*°.
28. Read *Mātāṅginīśaḥ*.
29. Read *viśe*°.
30. Read *akhīla*°.
31. Read *vidyādhareśaḥ*.
32. Read °*rttaś*'=*śobha*°.
33. Read °*hu-gaṇena*.
34. Read *śaśī*.
35. Read *kusālabhe hṛich-ḥhobha*°.
36. Read *udaya*°.
37. Read *śūnya*°.
38. Read *vilā*°.
39. Read *kula*°.
40. Read *vajra*°.
41. Read °*nān*'=*Amoghapāśeśaḥ*.
42. Read *sura*°.
43. Read *kārye-sama*°.
44. Read *śobhi*°.

CHAPTER III

Cambodia (Kampuchea)

No. 7—Phnom-penh Stone Inscription of Bhavavarman II, Śaka 561 (639 A.D.)

Phnom-penh,¹ Combodia (Kampuchea).

G. Coedes, *B.E.F.E.O.*, IV, 1904, p. 695; R.C. Majumdar, *Inscriptions of Kambuja*, p. 35.

Language : Sanskrit.

Script : Local Modification of Late Brāhmi.

Metres : V.1 *Anuṣṭubh* (Śloka); V.2 *Upajāti* (*Indravajrā-Upendravajrā*); V.3 *Anuṣṭubh* (Śloka).

Summary : The inscription states that, when BHAVAVARMAN was ruling, in the ŚAKA YEAR counted by the words *mukha* (1), *ṛitu* (6) and *bāṇa* (5), i.e. 561 (639 A.D.), on PAUSHA-BADI 5, Devī CHATURBHUJĀ was installed by the king out of devotion to the god ŚAMBHU (Śiva).

TEXT²

1. अस्ति मन्वादि-भूपाल-वर्णमृष्टिय्यंशो-निधिः (1*)
2. राजा श्री-भववर्मोति तपसा धारणाद्धितिः (11) 1
3. मुखर्तु-वा[नै]र्गणिते शकाब्दे⁴
झषोदये कण्य⁵गताद्धचन्द्रे (1*)
4. पुष्यस्य कृष्णे दिवसो दसाद्धे⁶
प्रतिष्ठितं देवि चतुर्भुजाख्यं⁷ (11*) 2
5. भक्त्या भगवतशशंभु⁸ पितामार्तोविमुक्तये (1*)
6. देवी यथार्थं चरितं⁹ स्स्यापितं य[मि]ना भुवि (11*) 3

1. The original provenance is unknown. Foucher brought it in 1901 from Phnom-penh and presented it to the Museum of the *L.F.E.O.*

2. From the eye-copy in *B.E.F.E.O.*, *op.cit.*, p. 692.

3. Read *bānair=ga°*.

4. Read *sakābde*. That the Śaka era was introduced in these parts in the sixth century A.D. from the parts of the Maharashtra regions then under the Chālukyas of Badami is suggested by the Robang Romans inscription of Śaka 520 (598 A.D.). See *BEFEO*, XLIII, pp. 6-7.

5. Correctly *kanyā*; but the long syllable in *nyā* would spoil the metre. Cf. *api māṣaṁ maṣaṁ kuryāch = chhandobhaṅgaṁ tyajed = girām*.

6. Read *divase daś-ārddhe*.

7. *Devi* has been made *devi* for the metre's sake. Read *pratishṭhītā devī Chaturbhuj-ākhyā*.

8. Read °*ś* = *Śambhoḥ pitur = mātur*°.

9. Read °*s* = *sthāpitā*.

No. 8—Prah That Kvan Pir Inscription of Pushkara,
Śaka 638 (716 A.D.)

Kvan Pir temple, Kraceh Province, Cambodia (Kampuchea).

L. Finot, *B.E.F.E.O.*, IV, 1904, p. 675; R.C. Majumdar, *Inscriptions of Kambuja*, p. 55.

Language : Sanskrit

Script : Local Modification of Late Brāhmī.

Metres : V. 1 *Sragdharā*.

Summary : In the ŚAKA YEAR counted by *vasu* (8), *dahana* (3) and *rasa* (6), i.e., 638 (716 A.D.), king PUSHKARA installed the god PUSHKAREŚA.

TEXT²

1. आविभूते शकेन्द्रे वसु-दहन-रसै³ कर्माग्नि⁴-मध्य-चन्द्रे
सिंहे लग्ने तुलायां दिनकर-तनये घाटिके जीवशुक्रे (1*)
2. मिनेन्द्रेन्द्रात्मजाते⁵ क्षितिसुत-सहिते भूरि-तीक्ष्णाङ्गशुजाले⁶
देवश्री-पुष्करेशो द्विजवर-मुनिभिस्स्थापितः पुष्करेण (11*) 1

1. Pelliot identifies this Pushkara with Pushkarāksha, prince of Aninditapura and later on the king of Śambhupura (Sambaur).

2. From an eye copy. See Finot, *op. cit.*, p. 676.

3. Read *rasaiḥ kā*^o. *Vasu*=8, *dahana*(fire)=3 *rasa*=6 make 638 according to the *vāma-gatī* principle.

4. Read *kāmini*^o. This refers to the Kanyā-rāśī.

5. Read *mīne*.

6. Read *tikshṇ-āṁśu*^o.

No. 9—Prah Khan Temple Inscription of Sūryavarman, Śaka 924 (1002 A.D.)

Prah Khan, Kompong Svay Province, Cambodia (Kampuchea). Delaporte, *Voyage en Cambodge*, 1880, p. 411; Harmand, *Annales de l'Extreme-Orient*, June, 1880, p. 195; L. Finot, *B.E.F.E.O.*, IV, pp. 195, 764; R. C. Majumdar, *Inscriptions of Kambuja*, pp. 360-61.

Language : Sanskrit.

Script : Local Derivative of Late Brāhmī.

Metres : V.1 *Sragdharā*; Vv. 2-9 *Anuṣṭubh* (Śloka).

Summary : The inscription begins with an adoration to the god CHANDRAMAULI (Śiva) and to the BUDDHA. It contains a eulogy of king SŪRYAVARMAN of the solar dynasty and alludes to his success against UDAYĀDITYAVARMAN and to the DATE—ŚAKA 924 (1002 A.D.).

TEXT¹

1. श्रीमत्पादाग्र-लीलावनमित-धरणी-क्षोभ-संक्षोभितौष्ठं
2. भ्राम्यत्क्रन्दत्सुरेन्द्रं भुज-वल²-पवनंस्संखलत्सद्विमानं: (1*)
3. स्वाङ्गंस्वल्पीकृताशं नव-रस-रुचिर्भिवस्फुरद्भ्रिम-माल्यै-
4. नाट्यं वृ³ह्यादि-सेव्यं मुखयतु दयितानन्दनं चन्द्रमौले: (11*) 1
5. नमो बुद्धाय सर्वज्ञ-शब्दो यत्रैव सार्थक: (1*)
6. तस्यैव हि वचस्सत्यं प्रमाणेन निरूपितम् (11*) 2
7. तदुक्तौ पारमी-तन्त्र-त्रय्यौ तद्गत-योगिन: (1*)
8. द्व्यक्ष-रञ्जनीज-ज्ञानं गुरु-पाद-युगन्ममे (11*) 3
9. श्रीद्विश्री-सूर्य्यवर्मासीच्चतुर्भुज-विलासक:⁴ (1*)
10. यस्सूर्य-वंशजो राज्ये चतुर्भुज-विलासक: (11*) 4
11. स्मरो(5*) नङ्गशशाङ्को (5*)पि शशीति निरवद्यक(म् 1*)
12. म(अ)सृजद्यन्विदङ्गुर्मं कान्ति-सर्गावधीच्छया (11*) 5
13. भाष्यादि-चरणा काव्य-पाणिष्वड्दर्शनेन्द्रिया (1*)
14. यन्मतिद्वंर्म-शास्त्रादि-मस्तका जङ्गमायता (11*) 6
15. एतावतानुमेयं यद्वीर्य्यं यद्गूढधीर्भुनि: (1*)

16. रणस्थो राज-सङ्कीर्णाद्राज्ञो ⁵ राज्यं जहार यः (॥*)	7
17. काल-दोषानलाविष्टा यस्य सेकाम्बु ⁶ -निर्गमे (१*)	
18. तद्विनाशात्क्षणं लोकाः सुखायन्ते स्म सर्व्वथा (॥*)	8
19. युग-हानेरयन्धर्मः पद-हीनो जरा-कृशः (१*)	
20. यन्नीतिरसमासाद्य सत्यदस्म युवायते (॥*)	9

1. From the published transcripts.
2. Read *bala*. *B* and *v* are hardly discriminated.
3. Read *Brahm-ā*^o.
4. *Chatur*=4, *bhuja*=2, *vila*=9; i. e. Śaka 924 (1002 A.D.).
5. The reference is to Sūryavarman's victory over Udayādityavarman.
6. Read *sek-āmbu*.

CHAPTER IV

Vietnam

No. 10—My-son Stalae Inscription of Prakāśadharman (c. 653-90 A.D.), Śaka 579 (658 A.D.)

My-son, Quang Nam District, Vietnam.

M. Finot, *B.E.F.E.O.*, IV, pp. 918ff.; M. Coedes, *ibid.*, XII, pp. 15ff.; R. C. Majumdar, *Champā*, Book III, pp. 16 ff.

Language : Sanskrit.

Script : Local Modification of Late Brāhmī.

Metres : V.1 *Śārdūlavikriḍita*; V.2 *Upajāti*; Vv.3-4 *Anuṣṭubh* (*Śloka*); V.5 *Vasantatilaka*; Vv.6-7 *Anuṣṭubh* (*Śloka*); V.8 *Śikharīṇi*; V.9 *Upajāti*; Vv.10 *Mālini*; Vv.11-12 *Āryā*; V.13 *Upajāti*; V.14 *Āryā*; Vv. 15-16 *Anuṣṭubh* (*Śloka*); Vv.17-19 *Upajāti*; V.20 *Śārdūlavikriḍita*; V.21 *Āryā*; V.22 *Upajāti*; V.23 *Āryā*; V. 24 *Śikharīṇi*; V. 25 *Mālini*; V.26 *Upajāti*; V. 27 *Śārdūlavikriḍita*; Vv. 28-29 *Upajāti*; V.30 *Śārdūlavikriḍita*.

Summary : In the city of CHAMPĀ, there was the king called GAṄGĀRĀJA. In his family was born RUDRAVARMAN whose mother was the daughter's daughter of [the Kshatriya] MANORATHAVARMAN. His son ŚAMBHUVARMAN (c. 565-629 A.D.) re-established the god ŚAMBHUBHADREŚA. His son was KANDARPADHARMAN (c. 629-40 A.D.) and his son PRABHĀSADHARMAN (c. 640-45 A.D.). Next came SATYAKAUŚIKASVĀMIN, son of Rudravarma and son-in-law of Kandarpadharman. His son was BHADREŚVARAVARMAN whose brothers were Anaṅgarūpa and Viśvarūpa. Bhadeśvaravarman's son JAGADDHARMAN went to the town called BHAVA. In that town, KAUNḌINYA is said to have planted the spear he had obtained from AŚVATTHĀMAN. The Brāhmaṇa Kaunḍinya married SOMĀ, the daughter of the local NĀGA king. King BHADRAVARMAN, who was born in that pure unbroken line of kings, had a brother named MAHENDRAVARMAN. The latter's son was

ĪSĀNAVARMAN. His son from his wife Sarvāṇī was JAGADDHARMAN. His son was *Mahārāja* PRAKĀŚADHARMAN *alias* VIKRĀNTAVARMAN. In the ŚĀKA YEAR 579 (658 A.D.), Prakāśadharman established the god ŚRĪ-PRABHĀŚEŚVARA for the welfare of the city of CHAMPĀ. The store-house of LOVI, with (?) the district of Chaum, and the store-houses of Havauṅ, Karnnauy, Chau, Pitau, Kirauṅ, Najoch and Vasauy at Midit—all these were given by him, for the worship of the gods ĪSĀNEŚVARA, ŚRĪ-ŚAMBHUBHADREŚVARA and ŚRĪ-PRABHĀŚEŚVARA. — Death was prescribed as penalty for the destroyer of the grant.

TEXT¹

First Side

1. सिद्धिः (॥*)
2. न्यविशद्द
3.
4. वंशांतर-चतुराननपुर-पु . . .
5.
6. धरात्रदीक्षित-मूर्त्तिभंगवतश्श्री-शम्भुभद्रेश्वरस्य
7. श्रीमत्याञ्चम्पापुर्याम् (१*)
आसीत्—U U—U—U
8. UU— — —U रः स्वर्गुणः²
गंगाराज इति श्रुतो नृप-गुण-प्रख्यात-वीर्य्य-श्रुतिः ।
राज्यं दुस्त्य[ज*]—U—UUU—
9. — —U— प्रग्रहे
गंगा-दर्शनजं सुखं महदिति प्रायादतो जाह्लवीम् ॥ 1
दिलीप-मान्धातृ-पुरस्स— —
U—U— —UU—U— — [१*]
10. सनातनीर्लघयति स्म नो हि 2
स्थितीरुदन्वानिव यः प्रभुत्वे ॥
तस्य कीर्त्ति-यशो-[वृत*]-श्री-म-
11. नोरथवर्मर्[णः १*]
दौहित्री-तनयो यो(५*) भूद्द्वि-वजात-प्रवरात्मजः ॥ 3
श्री-रुद्रवर्मर्णस्तस्य नृपतेभू रि-ते[जसः १*]

12. [जेता*] तेजस्विनां यो (ऽ*) भूत्सूनुर्दीर्घतिमानिव ॥ 4
धर्म-स्थिति कृत-युगाखिल-पाद-भाजं
यस्साम्प्रते (ऽ*) प्यनुसरत्यमलं U — — ।
13. [शीतांशु]-मुख-तिरस्कृत-मण्डलाभ-
स्सोम्यं³ स्वकं नहि जहाति [निरा*] कृतो (ऽ*) पि ॥ 5
श्री-शम्भुवर्म्मणस्तस्य राजः प्रथित-ते[जसः ।*]
14. [य*] इमं शम्भुभद्रेशं पुनः स्थापितवान् भुवि ॥ 6
यत्सूनुरौरसो राजा प्रादुरासीन्महायशाः ।
श्रीमान्कन्दर्पधर्मोति
15. साक्षाद्धर्म इवापरः ॥ 7
प्रजा यस्स्वर्धर्मव्यसन-रहितः पाति सुतव-
न् तत्रास्त्याशा मे कलिरिति समुत्सेक-विमुखः ।*]
16. [महद्भि*] स्तेजोभिर्विधुत-विरसः क्वाप्यपगतो
निदाघासह्यांशोर्द्दिनकृत इव द्ध्वान्त-निवहः ॥ 8
यस्तस्य पुत्रत्वमुपसन् — —
17. — — U — — स्थिति-निघ्न-हेतुः ।
सर्व-प्रजानां समुदेति यत्र
मनोरथो विश्वसृजिव सर्गः ॥ 9
स्व-पर-हित-निषेध-प्राप्ति-हेतु-प्र — —
18. UUUUU गुणानां युक्तिमापादन्यः ।
प्रकृति-हितमधोप्सन्सन्तनोत्यात्म-तेजो
मघु-समय-विवस्वद्रश्मि-धर्मानुपाती ॥ 10
19. प्रभासधर्म-नृ (भू) पतेस्सोदर्या तस्य यानुजा समभूत् ।
जगतां हितार्थं जननी विश्वसृजः कर्म-सिद्धिरिव ॥ 11
20. जन्माच्छन्दस्य-सत्यकौशिकस्वामी ।
तस्याः पतित्वमागादनसूयाया इवान्नि-मुनिः ॥ 12
21. — — U पत्यं किल यो बभूव
प्रख्यात-वीर्य-श्रुति-रूप-कान्तिः ।
क्षत्रं कुलं ब्राह्मणमथ द्वयं हि
निरन्तरं यः प्रकटीचकार ॥ 13

22. [श्री-भ*]द्वेश्वरवर्मोत्पन्नङ्गरूपो (ऽ*) य विश्वरूप इति ।
ते च त्रयो बभूवुस्सोदर्य-भ्रातरो य[स्मात् ॥*] 14
23. [विख्या*]तश्री-जगद्धर्मः प्रथितः प्राज्य-विक्रमः ।
प्रायातकेनापि विधिना पुरं यद्भव-साह्व[यम्]⁴ ॥ 15
24. [तत्र*] स्थापितवाञ्छूलं कौण्डिन्यस्तद्द्विजर्षभः ।
अश्वत्याम्नो द्विजश्रेष्ठाद्द्रोण-पुत्रादवाप्य तं (तम्) ॥ 16
25. [महा*] कुलासीद्भुजगेन्द्र-कन्या
सोमेति सा वंशकरो पृथिव्याम् ।
आश्रित्य भावेति-विशेष-वस्तु
या मानुष-वासमुवास [हृष्टा*] ॥ 17
26. कौण्डिन्य-नाम्ना द्विज-पुङ्गवेन
कार्यार्थ-पत्नीत्वमनायि यापि ।
भविष्यतो (ऽ*) र्यस्य निमित्त-भावे
विधेरचिन्त्यं खलु चेष्टितं हि ॥ 18
27. तदव्यवच्छेदि-विशुद्ध-वंश-
परम्परोपात्त-नृपत्व-जन्मा ।
अद्यापि यो (ऽ*) लङ्कृतिनां प्रजाना-
मायात्यनिन्द्य-प्रसवै[र्गु]णानाम्* ॥ 19

Second Side

1. तस्य श्री-भववर्मणः क्षितिपतेशशक्तित्रय-श्लाघिनो
2. वीर्योद्दाम-सपत्न-संघ-समर-स्पृष्टीभिमान-च्छिदः ।
भ्राता यः पृथिवी-सुरस्समभवद्दृप्तारि-पक्ष-क्षय-
3. स्तेजो-वर्द्धित-शासनो रविरिव प्राज्य-प्रभावोदयः ॥ 20
स श्री-महेन्द्रवर्मा त्रिदशाधिप-तुल्य-विक्रमः प्रथितः ।
4. यमजनयत्प्रिय-त्तनयं नय इव सुधियां सुख-प्रसवम् ॥ 21
श्रीशानवर्मा स नराधिपति-
स्समस्त-दिक्प्रान्त-विसर्पि-तेजा [ः ।*]
5. [प्रा*]सूत याम-द्वय-वृद्धि-हेतो-
र्यज्ञ-क्रियारम्भ इवोदर्याद्धिम् ॥ 22
तस्यां शी-शर्व्वीण्यां सत्यां सोमान्वय-प्रसूतायाम् ।

6. वर-विक्रमं प्रिय-सुतं यमजनयच्छ्री-जगद्धर्मः ॥ 23
गुणानां साकल्यं भवति न किलेकत्र वशिनः
किमप्ये[वं] सृष्टेर्वर-
7. कमलयोनेर्भगवतो⁵ ।
गुणा यत्राशेषा दधति तु परार्द्धा यमरति-
म्महार्हो⁶ रत्नो⁷ यो⁸ इव जलनिधौ दुस्तर-जले ॥ 24
8. अविरत-नर-देव-ब्रह्म-वश्यस्व-तेजः-
शमित-रिपु-सनाथ (:*) श्री-समुत्सेक-हेतुः ।
दशरथ-नृपजो (S*) यं राम इत्याशया यं
9. त्रयति⁹ विधि-पुरोगा श्रीरहो युक्ति-रूपम् ॥ 25
विवृद्धिमेति त्रितयं यमेत्य
पद्मा च कान्तिश्च सरस्वती च ।
प्रायेण
10. सत्स्थानमभिप्रपन्न (न्तं)
सुवीजमानन्त्य-फलाय कल्प्यम् ॥ 26
सो (S*) यमुदितोदित-मानवेन्द्र-महतीयान्वय-महत्तर-
11. दुरवाप-पर्यन्त-क्षीर-पयोनिधि-पूर्व-भागोदित-निर्मल-भयूख-
पर्याप्त-मण्डल-क्षपा-नाथः क्षपित-महाभिमान-
12. दुष्पूह-सपत्न-संघ-संस्तुत-निसर्ग-वीर्यो वीर्यं-दृढतरंक-
साथं-पार्थिव-गुणोपात्त-पालित-सम्बद्धितार्ह¹⁰ तीर्थापादित-
राज्यः
13. लक्ष्मी-निरूपित-वैचक्षण्य (:*) श्रीमान् श्री-चम्पापुर-परमेश्वरो
महाराजः श्री-विक्रान्तवर्मन्त्युपात्त-विजयाभिषेक-नामा श्री-प्रकाशधर्म¹¹
14. नव-सप्तत्युत्तर-पञ्च-वर्ष-शतातीत-शकावनीन्द्र-काल-परिमाणं
तपस्य-सित-दशाहार्क-वासरादित्यर्क्ष-वृषभोदयैकादश-
15. घटिकानवद्य-होरादि-पुरस्सरं मीनयुगायातार्क-बुध-
भागवं तुलाधरस्थ-भीम-सीरं घटधर-संस्थ-वाचस्पति-नर-युग्मोपगत-
16. ताराधिप-शोभनमित्याजवञ्जवी-भावसामर्थ्य-बीज-संहति-
चिकीर्षया सकलभवनैकनाथं श्री-प्रभासेश्वरं प्रतिष्ठापितवान् ।
17. स्वाः शक्तीः प्रतियोग्यतामुपगता क्षित्यादयो मूर्त्तयो
लोक-स्थित्युदयादि-कार्यपरता तामिन्विना नास्ति हि ।

18. इत्येवम्बिगणय्य¹⁵ शक्तिवशिना येनाधियन्ते (s*) धवा
का नामेह विभुः क्रिया न भजते या स्युः परार्थोदये ॥ 27
19. यो ब्रह्म-विष्णु-त्रिदशाधिपादि-
सुरासुर-ब्रह्म-नृपाधि-मान्यः ।
तथापि भूत्यं जगतामनृत्य-
च्छमशान-भूमाविति चित्रमेतत् ॥ 28
20. यतो जगत्स्थास्तु-चरिष्णु-रूपं
विवर्तते (s*) कादिव¹³ रश्मि-जालम् ।
यत्रैव भूयः प्रतिलीयते त-
दहो विचित्रो महता निसर्गः ॥ 29
21. यस्यातीत-मनोगतेरपि सतो हेतोर्जगज्जन्मनां
प्रयो (s*) नन्त्य-फल-प्रदा स्मृतिरपि व्यक्तिः पुनः का कथा ।
22. सौस्थित्य-प्रभवोपलब्धि-विधये चम्पा-नगय्या स्थिरं
स्थेयादा भुवन-स्थितेर्बिभुरयं स श्री-प्रभासेश्वरः ॥ 30
23. ¹⁴लोङ्कोष्ठागारं स-चौम्बिषयं हवौङ्कन्तोय्चौ-पितौ-क्रौङ्-नजो-
च्चसौय्कोष्ठा-
24. गार-दिमिदित्तत्र सहितं सर्व्वमिदं श्रीमाङ्गुली-चम्पेश्वर-श्री-प्रकाशधर्म्मं
भगवतां (ताम्) ईशाने-
25. श्वर-श्री-शम्भुभद्रेश्वर-श्री-प्रभासेश्वराणां सतत-पूजा-विधये प्रादात् ॥
ये ध्वंसयन्ति
26. ते ब्रह्म-हत्या-फलमनन्तं कल्पेष्वजस्रमनुभवन्ति (l*) ये
परिपालयन्ति तेऽश्वमेध-फलं (लम् ।)
27. ब्रह्महत्याश्वमेधाभ्यां न परं पुष्य-पापयोरित्यागमादिति प्रतिज्ञातं
तेन तद्देवता-विशेष-
28. समक्ष (क्षं) योऽस्य सर्व्वस्य प्रदातेति ॥

1. From the published transcripts.

2. Read °nair = g Gaṅgā.

3. Read °s = saumyaṁ.

4. I.e. Bhavapura.

5. Read °vatah.

6. Read °rhatḥ. The word aratī seems to be unsuitable here.

7. Read °*tnaṁ*.
8. Grammar requires *ya* but the metre requires *yo*. Better read *bhava*° for *iva*.
9. Read *śrayati*.
10. Read *saṁvarddhī-ārtha*.
11. Read °*dharmā*.
12. Read °*vañ vi*°.
13. Read °*rkaḍ*=*iva*.
14. The sentence may be translated as "the store-house of Loṅ, with the district of Chaum, and the store-houses of Havauṅ, Karnnauy, Chau, Pitau, Krauṅ, Najoch, and Vasauy at Midit—all these have been given for the worship of the gods Iṣāneśvara, Śri-Śambhubhadreśvara and Śri-Prabhāseśvara, by Śri-Prakāśadharman, king of Champā."

No. 11—Yang Tikuh Stelae Inscription of Indravarmān I, Śaka 721 (779-800 A.D.)

Takoh, near Datrang hill, Phanrang, Vietnam.

Bergaigne, *Collection of Sanskrit Inscriptions of Champā*, No. XXII, pp. 31ff.; R. G. Majumdar, *Champā*, III, pp. 44 ff.

Language : Sanskrit.

Script : Local Derivative of Late Brāhmī of South India.

Metres : Vv.1-2, *Sragdharā*; Vv.3-4, *Śārdūlavikrīḍita*, Vv.5-9 *Anuṣṭubh* (Śloka); V. 10 *Vaṁśastha*; Vv.11-14 *Anuṣṭubh* (Śloka).

Summary : The god ŚRĪ-BHADRĀDHIPATĪŚVARA, worshipped in the west of the town of CHAMPĀ, enjoyed for a long time treasures, grain-stores, male and female slaves, silver, gold, jewels, etc. But in the ŚAKA YEAR 709 (787 A.D.) the temple was burnt by the army of JAVA coming in ships. Then king INDRAVARMAN of the BRAHMA-KSHATRA (of mixed Brāhmaṇa-Kshatriya blood) family re-installed it and gave it treasures, grain-stores, silver, gold crown, jewel, necklace and other objects of enjoyment, together with women of the harem (*devadāsīs*), male and female slaves, oxen, buffaloes, fields and other articles. Indravarmān also installed an EARTHEN LĪṄGA of the god, which came to be known as INDRABHADREŚVARA. He established, in the ŚAKA YEAR 721 (799-800 A.D.), two treasuries of the god, one composed of movable and immovable property, and one of movable property with mouths (priests?). To the god, the king granted the territory of ŚIKHĪŚIKHĀGIRI, comprising the two fields called ŚIVA-KSHETRA and YAJÑA-KSHETRA and the grain-store at Jaña.

TEXT¹

A

1. १० यस्मिद्धर्षिषि-सङ्गैस्सुरवर-निचयंश्चारणंश्चोत्तमौजो
यं यस्माद्याति युक्तस्स ज-

2. यति जगताञ्जायते जन्म-जुष्टः ।
ताक्ष्याक्केन्द्रिन्द्रदंत्यर्द्वि भुवि विभव² भ्रवि-भोगस्य भोक्ता
3. यक्षर्क्ष-क्षुद्र-रक्षः क्षणमपि समभूतस्य भक्तघा स्मरेद्यम् ॥ 1
तस्य भगवतोऽसुरासुर-रिपु-पवि-
4. त्र-चरण-युगल-सरोरुह-मकरण्डस्य³ क्षीराण्णव-तरङ्ग-गण-
सिन्धु-फेण-शशिकर-शुक्लतर-भ-
5. स्मावदात-धवलतर-शरीर-प्रदेशस्याशेष-भुवनोपजीव्यमान-
विप्रतीय⁴तर-पङ्कज-मृणाल-नाल-पा-
6. द-विम्ब (म्ब)स्य सुरासुरपति-शिखर-मङ्गल-पद-द्वय-रेणु-गङ्गा-
प्रवाहस्यापि सुर-सिद्ध-विद्याधर-गण-मुकुट-कि-
7. रीटवर-कनक-कण-निकर-सन्ध्यायमान-चरण-नख-मणि-
दर्पणस्य पाद-युगलारविन्दस्य शरणमधि-
8. कृत्य स भगवान् श्रीमानिन्द्रवर्मा प्रतिदिवसमेवमखिल-
दिगन्तराल-धर्मस्थिति-तरतम-क्रम-प्रती-
9. तः क्षितितले पुण्यमकरोत् ॥
श्रीमान् राजेन्द्रवर्मा वर-जन-महितो यज्ञ-रत्न-प्रमुख्यः
ख्यात-
10. स्तेषां प्रभावेर्मनुरिव जगितो रक्षणे क्षेम-युक्तः (1*)
ब्रह्म-क्षत्र-प्रधानो जगति दिवि यथा य-
11. ज्ञ-भागर्महेंद्रो
राज्ये वड्श (वंश) -प्रतीतस्सरुचिरिव शशी निर्मलाकाश-वेशे ॥ 2
स-जयति विक्रमतया
12. भुज-द्वयेनोद्वहन्निव धरणीं सकल-चम्पाधिराज्य-वसुभतीतल-
पतित-शतमख इव धनञ्जय
13. इवाप्रतिहत-पराक्रमोऽपि हरिरिव विजिताशेष-रिपुवृन्द-वृद्ध-
स्सुरासुर-गुरु-चरण-द्वया-
14. रविन्द-जनित-मुस्फीत-देशातिशय-विक्रमस्तु भुवि देवराज-
सदृशः पूर्वजन्मानवरत-मख-कुश-
15. ल-तपः-फलतया धनद इव धन-त्यागातिशयेन राज-सङ्ख्यालिङ्गित-
मृदुतर-शरीर-प्रदेशः
16. प्रभूदित-मनसा तस्य नगरी-प्रतीततर-वसुधा-तरतमानुक्रम-
रक्षण-स्व-शक्ति-प्रभावो-

17. जिजित-निरुपद्रव-वर्णाश्रिम-व्यवस्थितस्सुर-नगरीव राजधान्यासीत् ॥
स श्रीमान्नृपतिस्सदा
18. विजयते भूमौ रिपो⁵स्सर्वत-
श्चन्द्रेन्द्राग्नि-यमस्य विग्रहमघाद्यधपस्यौजसा (1*)
19. ब्रह्माङ्गश(ह्यांश)-प्रभवः प्रभूतविभवो भाग्यप्रभावान्वितः
शक्त्या विष्णुरिव प्रमथ्य च रिपुन्धर्म-स्थिति
20. पालयेत् ॥ 3

B

1. श्री-भद्राधिपतीश्वरस्त्रिभुवने ख्यातस्स्वतेजो (5*) त्निभि-
गन्धर्वोरग-राक्षसैश्च मुनिभिर्द्वैर्वाषि-विद्याधरैः (1*)
2. पाताल-प्रभवश्च वीर्य्यं-तपसा सात्वेन⁶ वा योगिनो
युक्तस्तैर्मनसा प्रभाव-विभवैः संस्तूयते सर्व्वदा ॥ 4
3. नगर्याः पश्चिमोद्भूत⁷स्त्रिभिलोकैः सर्माचितः ।
दूरतस्तेजसो भक्त्या सोऽयं भाति महीतले ॥ 5
4. भद्रं स्वस्थं शुभं
यस्माज्जगतां पाति तेजसा ।
भद्रस्याधिपतिस्तस्मात्स भद्राधिपतीश्वरः ॥ 6
अथ चिरकालेन कोश-कोष्ठागार-
5. दास-दासी-रजत-सुवर्ण-रत्नादि-परिमोग-भुक्तस्स भुवन-
त्रयाच्चित-पाद-पङ्कज-रेणुरेव स्वेन तेजसा सकल-जगद्धित-
6. कारणस्समभवत् ॥ ततश्च कलियुग-
दोषातिशय-भावेन नावागतैर्ज्ज(र्य्य)व-चल-संघेर्निर्दृह्यते (5*) पि
नवाम्बराद्रि-य (प्र)-
7. मिते शक-काले⁸ स एव शून्योऽभवत् ॥
बहु-वर्ष-सहस्राणि स बभूव महीतले (1*)
स्वं स्थानं दहनं गन्तुं ह्यकरोत्स्वस्य
8. मायया ॥ 7
अथ तस्य तदपि राजेन्द्रवर्मणा पुनः स्थापितमेव सकल-कोश-
कोष्ठागार-रजत-सुवर्ण-मुकु-
9. ट-रत्न-हारादि-परिमोग-सान्तःपुर-विलासिनी-
दास-दासी-गो-महिष-क्षेत्रादि-द्रव्यं तस्मै

- तेन दत्तञ्चित्त-प्रसादेन ॥
10. तस्यापि पार्थिवं लिङ्गं स्थापितं श्रीन्द्रवर्मणा (1*)
इन्द्रभद्रेश्वरो नाम्ना ततश्चाभूत्स एव वा ॥ 8
11. तस्यैव स्थापि-
तन्तेन द्वयं कोषञ्चरं स्थिरं॥(रम् 1)
समुखञ्चरकोशं हि शाके शशि-यमाद्रिगे⁹ ॥ 9
स एव राजा परिपालयन्महीं
12. यदा प्रजास्ताः मुदितास्व-विक्रमैः(1*)
स्व-धर्म-यत्नात्प्रथितो महीतले
सदा रिपूणाञ्जयति स्म तेजसा ॥ 10
13. स धर्म-कुल-सम्पन्नस्त्यागी शूर-समन्वितः ।
शक्त्या पराञ्च (रांश्च) निर्जित्य महीं पायात्समन्ततः ॥ 11
14. तस्मै भगवते सकल-लोक-हित-कारणाय श्रीन्द्रभद्रेश्वरायेदमिति
स भगवान् श्रीमानिन्द्र-
15. वर्मा जज्ञ-कोष्ठागारं शिव-यज्ञ-क्षेत्र-द्वयं
शिखिशिखागिरि-प्रदेशं भक्त्या शुद्धेन मनसैव दत्त-
16. वानिति ॥
इन्द्रभद्रेश्वरस्यैव सर्व्व-द्रव्यं महीतले (1*)
ये रक्षन्ति रमन्त्येते स्वर्गो सुर-गणैस्सदा ॥ 12
17. ये हरन्ति पतन्त्येते नरके वा कुलैस्सह (1*)
यावत्सूर्य्योऽस्ति चन्द्रश्च तावन्नरक-दुःखिताः ॥ 13
18. लुब्धेन मनसा द्वयं यो हरेत्परमेश्वरात् (1*)
नरकान्न पुनर्गच्छेन्न चिरन्तु स जीवति ॥ 14

1. From the published transcripts.
2. Read °r=bbhāva°.
3. Read °ndasya.
4. Read °pratīpa.
5. Read *ripurī sarivataḥ*.
6. Read *sattvena*.
7. Read °bhūta°.
8. *Nava*=9; *ambara*=0; *adri*=7; the date is (according to the formula *āṅkasya vāmā gatiḥ*) Śaka 709, i.e. 787 A.D.
9. *Śaśin*=1; *yama*=2; *adri*=7; the date, according to the usual formula, is Śaka 721=799-800 A.D.

No. 12—Po Nagar Stelae Inscription of Parameśvara-
varman I, Śaka 972 (1050 A.D.)

Near Nha Trang, Khan Hoa District, Vietnam.

Bergaigne, *Collection of Sanskrit Inscriptions of Champā*, No. XXIX,
p. 702; XI, pp. 93-94; R. C. Majumdar, *Champā*, III, p. 152.

Language : Sanskrit.

Script : Local Derivative of Late Brāhmī.

Metres : V.1 *Sragdharā*; V.2 *Śārdūlavikrīḍita*; V.3 *Anuṣṭubh*
(*Śloka*).

Summary : King Parameśvara bows down, with his queen, to
the goddess (Bhagavati) forming half the body of the moon-
crested god (Śiva Ardhanārīśvara) and donates various golden
ornaments and other objects to the deity in Śaka 972(1050 A.D.).

TEXT¹

1. स्वस्ति ।
भूताभूतेश-भूता भुवि भव-विभवोद्भाव-भावात्म-भावा
2. भावाभावा स्वभावा भव-भवक-भवाभाव-भावंक-भावा ।
भावाभावा (3) प्र-शक्तिः शशि-मुकुट-तनोरध-काया सुकाया
काये काये (4) श-काया भगवति नमतो नो (नौ) जयेव स्व-सिद्ध्या ॥ 1
सारासार-वि (5) वेचन-स्फुट-मना मान्यो मनो-नन्दनः
पापापाप-भय-प्रियः
6. प्रियकरः कीर्त्यर्जनंकोद्यमः
लोकालोकिकलो क-
7. लौ सति सतस्त्रातुं भवद्भाविनो
भावोद्भाव-सुभाव-सद्गुण-गण-
8. ह्युर्मं तनोत्येव यः ॥ 2
वेलाद्रि-नव-मे² क्ष्मेशः श्रीद्धः श्री-पर (9) मेश्वरः ।
स्वर्ण-विद्ध-घटन्तस्याः स्थापयेत्स्थानक-स्थले ॥ 3
10. इदन्तु पूजार्थमुत्तमं

मुकुट-भूषणमेकं विचित्र-रशना- (11) गुण एकः रूप्यमय-भृङ्गार
 एकः मयूरच्छत्रमेकं पृथु-रजत- (12) वितानमेकमेतत्सर्वं
 कलधौत-मयैः सुकलशाष्टाद्वै-बा (13) ल-भाजन-पृथु-भाजनैः
 साकन्तेनास्यै प्रहितमिति ॥

1. See illustration in Bergaigne's book.
2. *Velā*=2; *adri*=7; *navan*=9; the date, according to the usual formula, is Śaka 972=1050 A.D.

No. 13—My-son Temple Inscription of Indravarman IV, Śaka 1085 (1163 A.D.)

My-son, Quang Nam District, Vietnam.

Finot, *B.E.F.E.O.*, IV, p. 969, No. XXIII; R. C. Majumdar, *Champā*, III, pp. 196 f.

Language : Sanskrit.

Script : Local Derivative of Late Brāhmī.

Metres : V.1 *Indravajrā*; V.2 *Vamśastha*; Vv.3-6 *Indravajrā*.

Summary : Puciy Anak Śrī JAYA INDRAVARMAN of GRĀMAPURA made a gift to the god ŚRĪ ĪŚĀNABHADREŚVARA in the ŚAKA YEAR 1085 (1163 A.D.). For the *Kośa*, a further grant of 232 *Paṇas* of gold, 82 precious stones, 67 groups of pearls and 200 *Paṇas* of silver was made.

TEXT¹

1. पुचिय् अनाक् श्री-जय-इन्द्रवर्म्मना
प्रादादिदं
2. ग्राम-पुर-प्रदेशः ।
वा(वा) षाष्ट-खेन्दाविव² रत्न-
3. सानुं
श्रीशानभद्रेश्वर ईश्वरेशे ॥ 1
4. सनीश्वरात्मा महदीश्वरीकृतो
हिरण्य-
5. गर्भो न स ईश्वरोऽधुना ।
हिरण्यगर्भो-³
6. कृत वप्रतेदसे⁴
दृशस्ततो येन सनु
7. स्तुतस्सता ॥ 2
नेवाशिषस्तत्सुधिया-
8. नुशक्त-
स्तस्मिन्स दातुं दश-दिक्षु देवः ।

9. रक्षाकृतो भूमृति पञ्चववत्ः
पुनर्व्वि (बिब) -
10. भर्त्यद्य मुखानि पञ्च ॥ 3
दृष्टैर्महा-
11. स्यैवं (बं) हुवाक्स शर्व्व-
स्तुत्यात्म (1*) यद्दत्त-
12. सुवर्ण-कोशः ।
तत्रैक-कान्त्या वचनो
13. न्वलाभा-
द्देयस्य दत्तने समान-कान्तेः ॥ 4
14. दयाथ कीर्त्तिश्च गुणश्च यस्य
रूपञ्च
15. वीर्य्यञ्च मुखानि पञ्च ।
एतानि वक्ष्यद्युगप-
16. न्महेशे⁵
सत्कोशनं पञ्च वि (बि) भर्त्ति वेदम्⁶ ॥ 5
17. सत्कोशने तत्र पणे सुवर्णो
कर्णा-त्रि-
18. कर्णा द्वि-वपुर्मणीन्द्रे
मुक्तासु धात्रीधर-
19. षट्समूहे
रूप्ये पणे (5*) प्यम्बर-शून्य-कर्णाः ॥⁷ 6

1. Prepared from published transcripts.

2. *Bāṇa*=5; *ashṭan*=8; *kha*=0; *indu*=1; according to the general formula therefore we get the Śaka year 1085. *Ba* appears to be indicated by the sign for *va*.

3. There may be a reference here to the Hiranyagarbha-mahādāna performed by the king.

4. Read *ugra-tejase*.

5. Read °*Maheśaḥ*.

6. Read *ch*=*edam*.

7. *Karṇa*=two, *vapus*=eight. *dhātridhara*=seven, etc.

SUPPLEMENT

No. 1—Egrā Copper-plate Inscription of the time
of Śaśānka (c. 600-25 A.D.)

Egrā, Midnapore District, West Bengal.

Language : Sanskrit.

Script : Siddhamātrikā.

Metres : Vv.1-3 *Anuṣṭubh* (Śloka).

Summary : During the reign of ŚAŚĀNKADEVA, a number of *Mahāmahattaras*, *Mahattaras*, *Mahāpradhānas*, *Pradhānas*, *Vaishayikas*, *Karaṇikas*, *Sthāyīpālas*, *Pustapālas*, etc., who belonged to the board of administration of an *adhikaraṇa* of the EKATĀKAKSHA-VISHAYA, approached the officers of the district like the *Kārtākritika*, *Uparika*, *Bhuktīpattalika*, *Vishayapati*, *Bhāṇḍāgārādhikṛita*, etc., with the following statement. They mentioned that *Antaraṅga* DOSHATUṅGA had applied to them for a plot of land as a rent-free estate for settling a Trivedin Brāhmaṇa named Bhaṭṭa DĀMASVĀMIN of the Kausika-gotra. Accordingly one hundred Droṇavāpas of land at the rate of 4 Paṇas per Droṇavāpa (i.e. getting 32,000 cowries as the price) were granted to the applicant in the north-western part of the village of KAPARDIPADRAKA.

TEXT¹

Seal

1. एकताकक्ष-विषय ×
2. . . अधिकरणं (गम् ॥)

Obverse

1. १ स्वस्त्यनेक-सृष्ट्यन्तरेषु पारम्पर्य-क्रमेण समतीत-राजेषु (षु)
- 2 शत-सहस्राध्युषितायां चतुर्विपर्यन्तायां चतुर्विपर्याश्रमाकीर्णयां

3. चतु[र*]म्भोनिधि-मेखला-कलापाभरणायां शब्द-श्वस्वांष (स्पर्श)-रसरूप-गन्धवक्त्या (त्या) -
4. मपरिमित-गुणवत्यां पृथ (थि)व्यां परमदंवंत-श्री-परमभट्टारक-श्रीश-महारा-
5. जाधिराज-परममाहेश्वर-श्री-शो (श) शाङ्कदेव (वो) राज्यं प्रशास-
ति स्म (।*) इहैकताकक्ष-
6. विषये पूज्यान्वर्त्तमान-भविष्यत्कार्तिकृतिकोपरिक-भुक्तिपत्तलिक-
कुमारामात्य-वि-
7. षयपतीन्तद (था) धिकृतां (तान्) भाण्डागारे च भाण्डागाराधिकृता-
न्तदा (था) धिकरणानि च यथा-
8. हंन (हं) जा (ज्ञा) पयित्वा शिरोभिश्च प्रणिपत्यंतदा (द) धिवा-
सीय-महामहत्तर-स्कन्दसेन-
9. नागसेन-प्रत्यग्रहारीय-पट-त्राणेकाग्रहारीय-नागदेवानन्तदेव-
तरवतोदभाग्रहारी-
10. य-महामहत्तर-धर्मगुप्त-यज्ञवसु-लोड्डा[वा]ग्रहारीय-महामहत्तर-
सोमदे[व]-गु-
11. हदेवाखवटयिकाग्रहारीय-महामहत्तर-गोध्यक्षिघोषा (ष) -मोक्षदेव-
वि (वि) शतिखड्डानीय-
12. महामहत्तसो (र) -महीमद्र-रात-छात्र-मृगाटेय-महत्तर-
गोमिदत्त-गुर्जरपदकीय-
13. भट्ट-धनपाल-कापलाशकीय-भट्ट-गोपालदेव-सर्षपवासिनीय-महादेव-
14. ब्रा (ब्रा) ह्यणपद्रकीय-रंथिस्वामि-वैषयिकानाम-महामहत्तर-
वत्सशर्म-महाप्रधानोदय-
15. चन्द्र-प्रधान-जयदेव-प्रधान-ध्रुवद-प्रध (धा) न-यशोनाग-प्रधान-
वान्ध (बान्ध) वनाग-करणिको (क) -प्रवृद्धदत्त-
16. समुद्रदत्त-उद्यो (त्तोद्यो) तसिंह-पुस्तपो (पा) ल-जिनसेनादामरा-
चोन-स्थायिपाल-श्रीधर्म-स्वस्तयस्तदा
17. ज्ञापयन्ति चान्तरङ्ग-दोष्टतुङ्गेन विज्ञापिता (:*) स्म आ-चन्द्रावर्क-
समकालीनाक्षय-णी (नी) -
18. वी (व्या) सम्यत्प (वप्र) तिपाल्य-साधनानि पर (रा) क्रमेण (ण) भुज्यमा-
(ना*) नि इच्छे (s*) हं सह पि (वा*) म (मा) ता-पिबो-

19. रात्मनश्च पुण्याभिवृधं(द्ध)ये कौशिक-सगोत्राय त्रि-प्रवराय
कौशिकाय(घ)मर्ष-
20. [ण-विश्वामित्र-प्रवराय] त्रि-वेदाध्यायिनि(ने) भट्ट-दामस्वामि(ने) बातु-
मिति (।*) कर्पाट्टपद्रके

Reverse

21. द्रोण-वाप-शतं क्षेत्रं ताम्रपट्टीकि(कृ)त्य छित्वा तु(त्वात्र) मं(मां)
ति(दी)यतां (तामिति ।) एतद्धर्म-
22. संहिता-वचनमुपश्रुत्यास्मार्भिर्यैरुपरिलिखितके(कै)र-
न्योन्यावधारण-
23. यावधृतं(तम् ।) युक्तमयां(यं) प्रार्थयते चि(ख)ा(र)-खिल-
शून्यावस्करायां भूपाष(माव)व-
24. तिष्ठमानायां [न] किञ्चिदर्थ-मा[त्रं] राज्ञः(*) पुष्पात्यि(त्य) स्य च
राज्ञो धर्म-फल-य-
25. ड्भाग-प्राप्तिरस्त्येव यतो दीयता[मि]त[त्को]षा(त्*) ताम्रपट्ट-दान-
मर्यादया (।*)चतु-²
26. षण्णिक-[द्रो]णवापाद्भूस्माङ्गा[रा*] [दिना] द्रोणवाप-शतं छित्वा(त्वा)
दत्तां गा(घ्रा)मात्पश्चि-
27. मोत(त्)र-दिक्भागेन द्रो १०० ० ०³ ॥ अपि च । महाभारते
श्रू[य]ते⁴ धर्म-शास्त्रे
28. श्रूयते (।*)
स्व-दत्तां पर-दत्ताम्बा(त्तां वा) यो हरेति(त)वसुधरा[म् ।*]
स विष्ठायां कृ[मि]भू-⁵
29. त्वा पितृभिः(*) सह पच्च(च्य)ते ॥ 1
व(ब)हु[भि]र्वसुधा⁶ दत्ता राजा(ज)भिः(*) सगरादिभिः(।*)
यस्य
30. यस्य यदा [भू]मित(स्त)स्य⁷ तस्य तदा फल[म्]⁸ (॥*) 2
कण्टिकारिक(का)-गर्त्ता-पश्चिम-दक्षिणे⁹
31. कोणे कीलक(।*) ततो दक्षिणेन ताल-पुष्क(ष्क)रिण्या(।*) पश्चिम-
महापदका-दक्षिणेन कीलकः(।*)
32. ततो(तः) पश्चिमोत्तर(रेण) वहिदकीर्यं(य)-सृष्टोदक-पुष्क(ष्क)
रिण्यां (पू*)र्व्वेण कीलक(।*) । तदुत्तरेण [भक्ति]-

33. स्वामि-मण्डलकी(य*)-सीमायां कीलक(:*) [॥] ततो(तः) पूर्व्वेण-
(ण)चाण्डाल-पुष्क(ष्क)रिष्यां दक्षिण-महाप-
34. [दका][यां*] कीलक:(*) ततो दक्षिण(णे)न वेदमत्तस्वामि-
मण्डले पूर्वेण कीलक(:।*) ततो(तः) पश्चिमने(मेन) षु(शु)-
35. ष(ष्क)-पुष्क(ष्क)[रिणी]-पश्चिमोत्तरो(र)-कोणे कीलके(कः) ।
ततो दक्षिणेन १०¹⁰ कण्टकारि-
36. गर्तायामा प्रती[क(कम्)] । भूयते धर्म-शास्त्रे महामारते(।*)
[ष]ष्टि वर्ष(षं)-सहस्राणि
37. स्वर्गे मोदति भू(मि*)द(:।*)
आक्षेप्ता चानुमन्ता च तान्यै(न्येव) नरगम्ब(कं व)से(त् ॥*) 3

1. From impressions.
2. A redundant *akshara* seems to have been engraved after *tu*.
3. The two cyphers are due to influence of the decimal system on the old fashion of writing numbers by symbols. See *Journ. Anc. Ind. Hist.*, Vol. III, pp. 133ff.
4. Omit this word. The *akshara ya* was at first omitted and is incised above the line. Read *dharmma*^o.
5. The *akshara mi* is engraved below the line for the same reason.
6. The *akshara bhi* is likewise incised below the line.
7. The *akshara bhū* was also engraved later in a small space.
8. The *akshara la* is found below the line while the final *m* is not properly shaped.
9. The intended reading may be *paśchima-dakṣiṇeṇa kaṇṭakārikā-gartā-koṇe*.
10. This was probably the *pratika* or symbol mentioned below.

No. 2—Nidhanpur Copper-plate Inscription of
Bhāskaravarman (c. 600-50 A.D.)

Nidhanpur, Sylhet District, Bangladesh.

P. N. Bhattacharya, *Ep. Ind.*, XII, pp. 65ff.; XIX, pp. 115ff., 245ff.; also *Kāmarūpaśāsanāvali*, pp. 1ff.

Language : Sanskrit.

Script : Siddhamātrikā

Metres : V. 1 *Vamśasthāvila*; Vv. 2-25, 28 *Āryā*; Vv. 26-27 *Anuṣṭubh* (*Śloka*).

Summary : Out of the seven plates on which the charter was engraved, six have so far been available for study. The grant was originally issued by king MAHĀBHŪTAVARMAṆ (Bhūtiavarman, c. 518-42 A.D.); but the plates were burnt in a conflagration so that the tax-free gift land became tax-paying. Then at the request of the Brāhmaṇas who were formerly enjoying the land (i.e. the heirs of the donees), the donor's great-great-grandson king BHĀSKARAVARMAṆ (c. 600-50 A.D.), renewed the charter in favour of the claimants of shares in the gift land whose number was about 290, the names of nearly 85 of them being lost with the lost plate.—The genealogy of the renewer of the grant (i.e. Bhāskaravarman) is practically the same as found in the Dubi copper-plate inscription (above, pp. 1ff.) which was another charter of his great-great-grandfather renewed by him; but the great importance of the present grant is that it was issued by Bhāskaravarman when he was camping at KARṆASUVARṆA (in the Murshidabad District, West Bengal), the capital of his Gauḍa enemies, which must have been invaded by him successfully about the time (c. 640 A.D.).—Another importance of the record is that the names of about 200 Brāhmaṇas are mentioned in it together with their Gotras and Vedic Śākhās which exhibit cases showing that the members of the same family had generally the same stereotyped name-endings developing into family names and that the said family names are now found not among the East Indian Brāhmaṇas, but

among non-Brāhmaṇa communities, like the Kāyasthas, who appear to have absorbed some Brāhmaṇa elements.— The gift land was the *agrahāra-kshetra* (tax-free property) of Mayūrasālmala lying in the Chandrapuri-vishaya. On the boundaries stood the dried up KAUSĪKĀ (modern Kushiyaṛā in the Sylhet District) and the Gaṅgiṇikā meaning 'the dried up bed of a small stream'.— People in the king's service who were associated with the grant included the *Ājñā* (*Ājñāpti*, executor), *Śāsayitṛi* and *Lekhayitṛi* (who got the charter drafted and engraved), *Utkhoṭayitṛi* (collector of taxes in the area in question) and *Sekyakāra* (brazier who shaped the plates and probably also engraved the record).

TEXT¹

First Plate

1. १^० प्रणम्य देवं शशिशेखर(रं) प्रियं
पिनाकिन(नं) भस्म-कर्णोविभूषित(म् ।*)
विभूतये भूतिम[तां द्विज]-
2. न्मनां
करोमि भूय^३ स्फुट-त्राचमुज्वलां(ज्ज्वलाम्) ॥ 1
स्वस्ति महानो-हस्त्यस्व(श्व)-पति-संपत्यु(त्त्यु)पात(त्त)-जय-
शब्दा(ब्दा)न्व-
3. थं-स्कन्धावारात् कर्णासुवर्णा-वासकात् ॥
भोगीश्वर-कृत-परिकरभीक्षण-जित-काम-रूपम-
4. विमुक्तं(क्तम् ।)
परमेश्वरस्य रूपं निज-भूति-विभूषितं जयति ॥ 2
जयति जगदेक-व(ब)न्धुर्लोक-द्वित-
5. यस्य सम्पदो केतु(ः ।*)
पर-हित-मूर्त्तिरदृष्टः फलानुमेय-स्थिति ध(र्ष)म्म(ः*) ॥ 3
धात्रीमुच्चिक्षिस्पो(प्सो)-
6. रम्बु(म्बु)निधे(ः*)कपट-कोल-रूपस्य (।*)
चक्रभृत्(ः*) सूनुरभृत् पार्थिव-वृन्दारको नरक(ः*) ॥ 4

7. तस्माद्दृष्ट-नरकाभ्ररकादजनिष्ट नृपतिरिन्द्र-सखः (1*)
भगवत्तः ख्यात-जयं विजयं
8. युधि यः समाह्वयत ॥ 5
तस्यात्मज (:*) क्षतारेर्वज्रगतिर्वज्रदत्त-नामाभूत् (1*)
शतम-
9. खमखण्ड-व (ब) ल-गतिरतोषयद्यः सदा संख्ये ॥ 6
वंशेषु तस्य नृपतिषु वर्ष-सह-
10. ल-त्रयं पदमवाप्य (1*)
यातेषु देवभूयं क्षितीश्वर (:*) पुष्यवर्माभूत् ॥ 7
मात्स (तस्य) -न्याय-
11. विरहित (:*) प्रकाश-रत्न (:*) सुतो द्व (द्वै)-
रथ-लघु (: 1*)
पञ्चम इव हि समुद्र (:*) समुद्रवर्माभवत् (त्त)स्य ॥ 8
12. अ-विखण्डित-व (ब) ल-वर्मा व (ब) लवर्मा तस्य सूनुरजनिष्ट (1*)
क्षितिपस्य दत्तदेव्या (व्यां) सेना य-
13. स्याभ्यमित्रोया ॥ 9
तस्यापि रत्नवत्या (त्यां) नृपतिः कल्याणवर्म्म-नामाभूत् (1*)
तनयस्तनीयसा-
14. सपि यो दोषाणामनावासः ॥ 10
गन्धर्ववती तस्माद्गणपतिमिव दान-वर्षणमजलं (त्रम् ।)
15. गणपतिमगणित-गुण-गणमसूत कलि-हानये तनयं (यम्) ॥ 11
तन्महिषी यज्ञवती

Second Plate : First Side

16. यज्ञवतीवारणि (:*) सुतमसूत (1*)
यज्ञ-विधोनामास्पदमनलमिव महेन्द्रवर्म्माणं (णम्) ॥ 12
तस्मा[द]-
17. जनयदात्मजमात्म-विदः सुन्नता भुव³ स्थितये (1*)
नारायणवर्म्माणं जनकमिवाधिगत-सांख्यार्थं (र्थम्) ॥ 13
18. प्रकृतिरिव तस्य पुंसो देववती स्थिर-गुणानुव (ब) न्धाय (1*)
षष्ठमिव महाभूतं न्द (द) धौ महा-

19. भूतवर्माणं (णम्) ॥ 14
चन्द्रमुखस्तस्य सु[तश्च]न्द्र इव कला-कलाप-रमणीयः (१*)
विज्ञानव-
20. ती छौरिव यं सुषुवे ध्वान्त-शान्तिकरं (रम्) ॥ 15
भोगवती भोगवती भूतेः स्थितवर्माण-
21. त(स्त)तो हेतुः (१*)
आसीद्भोगिपतेरिव भूमिभृतो (S*) नन्त-भोगस्य ॥ 16
तस्मादगाध-
22. मु (म्) तैरकलित-रत्नाद्गुपोढ-लक्ष्मीकात् (१*)
क्षीरोदघेरिव नृपादकलङ्क-
23. श्री-मृगाङ्को (S*) भूत् ॥ 17
उदपादि नयनदेव्या (व्यां) सु (सू) नुस्तस्य स्व-वा (बा) हु-धृत-
24. राज्यः (१*)
देवः (ः*) सुस्थितवर्मा यः ह्यातः श्री-मृगाङ्ग इति ॥ 18
प्रत्युरसं विलसन्ती (न्ती)
25. तद्धन इव या (यां) मुदा हरिर्वहति (१*)
सा श्रीरथि-जनेभ्यः क्षितिरिव विश्राणिता येन ॥ 19
26. कार्त्युगीव श्यामादेवी तस्मादजीजन (त्*) तनयं (यम् ।)
शशिनमिव सुप्रतिष्ठित-
27. वर्माणमपास्तये त (म*) सां (साम्) ॥ 20
यस्योन्नति (तिः) परार्या विद्याधर-चक्रवर्त्ति-सेव्यस्य (१*)
स-ग-
28. जस्य सुप्रतिष्ठित-कटकस्य कुलाचलस्यं (स्ये) व ॥ 21
संब श्यामादेवी तस्यानुजम-
29. कलितोदयमसूत (१*)
श्री-भास्करवर्माणं भास्करमिव तेजसां निलयं (यम्) ॥ 22

Second Plate : Second Side

30. एको (S*) पि हि यः पु (पुं) सां हृदयेष्वभिलक्षित (ः*) [स्वभावेन] (१*)
शुद्धेषु दर्पण (णे) ळिव व (व) हु से (सु) ष-
31. मं सन्म् (म्मु) खीनेषु ॥ 23

- यस्यावै (वि) हृतमतनुभिस्तं (स्ते) जोभिल्लक्ष्म नृपति-भवनेषु (।*)
उद-
32. पात्त्रेष्विव भूरिषु विलोक्यते भास्करस्येव ॥ 24
अव्यालः स्वारोहः(*) कल्पद्रुम-
33. वत्समृद्धि-भूरि-फलः (।*)
च्छाया (छायो) पाश्रित-जनता-परिवेष्टित-पादमूलो यः (॥*) 25
34. इत्यपि स जगदुदु (द) य-कल्पनास्त-मय-हेतुना भगवता कमलसम्भ-
वेना-
35. वकीर्ण-वर्णाश्रम-धर्म-प्रविभागाय निम्मितो भुवनपतिरिचोदया-
नुरक्त-मू (म) षड-
36. लो यथायथमुचित-कर-निक (र*)-वितरणाकुलित-कलि-तिम (मि) र-
सञ्चय-
37. तय (या) प्रकाशित (ता) र्य-धर्मालोकः (*) स्व-भुज-व (व) ल-तुलित-
सकल-साम-
38. न्त-चक्र-विक्रम^३ स्थिति (ति-) विनय-संस्तवोपचित-भक्तिषु प्रकृतिषु
परंपरीणासु
39. निकाममुपकल्प (ल्प) तानेक-भोगीन-वत्त्रा (त्रा) समर-विजित-
नरपति-शत-व (वि) हित-
40. विविध-नुति-वचन-कुसुम-रच (चि) त-रुचिर-कीर्ति-चित्त्रावतङ्गः
(तंसाङ्गः) शिविरिव परो-
41. पकार-विश्राणनाभिरत-सत्व (त्त्व) -वृत्तिर्यथा-समयमुदित-गुण-विधि-
विभाग-
42. सम्ब (म्ब) न्ध-पटुतया सुर-गुरुरिवापरे (रः) परंरवहित-प्रभावः (*)
श्र (श्रु) त-शौर्य-धैर्य-
43. शौटीर्य-सुचवि (रि) तंरलङ्कृतात्म-वृत्तिः प्रतिपक्ष-संश्रय-निराकृतंरिव
चिव-
44. जितो दोषंरचलित-निरन्तर-प्रणय-[र] स-भराकृष्ट-कामरूप-लक्ष्मी-स्स-
(स) मा-

Third Plate : First Side

45. [लि]ङ्गन-प्रकटिताभिका (गा) [मि]क-गुणानुराग-वृत्तिः क[लि]युग-
पराक्रमाकलित-विग्र-

46. हस्य समुच्छा(च्छ्वा)स इव भगवतो घर्मस्य नयस्याधिष्ठानमास्पदं
गुणानां निधिः
47. प्रणयिनामुपघ्नः सन्वस्तानां श्री-सम्पदामायतनं वसुमती-सुत-क्रमाधि-
48. गत-पद-समुत्कर्ष-दधि(शि)त-प्रभाव-शक्तिर्महाराजाधिराजः श्री-
भास्करवर्म-
49. देवः कुशली ॥ चन्द्रपुरि-विषये वर्त्तमान-भाविनो विषयपतीनधिकर-
50. णानि च समाज्ञापयति (1*) विदितमस्तु भवतामेतद्विषयान्तःपाति-
मयूर-
51. शाल्मलाग्रहार-क्षेत्रं राज्ञा श्री-भूतिवर्मणा ताम्रपट्टीकृतं यत्
तत्ताम्रपट्टाभा-
52. वात्करदमिति महाराज(जेन) ज्येष्ठभद्र(द्रान्) विज्ञाप्य पुनरस्याभिन-
(व-ता*) ताम्रपट्ट-करणाय शासं(स)-
53. न दत्त्वा(त्त्वा) चन्द्रावर्क-क्षिति-सम-कालमकिञ्चित्प्रग्राह्यतया भूमि-
च्छिद्र-न्यायेन पूर्व-भो-
54. क्तु(क्त)-त्रा(त्रा)ह्यणोभ्यः प्रतिपादितं यत्त्र त्रा(त्रा)ह्यणा(नां*)
नामानि (1*) प्राचेतसो वाजसनेयी पट्टक-प-
55. तिः अङ्श(अंश)-द्वय-भोक्ता साधारणस्वा(मी*) ॥ श्रीवसु(:*)
भ्रातृ-त्रयेण एकोऽंश(कोऽंशः) ॥ सोमवसु(:*) भ्रातृ-सहितो(ऽ*)-
र्द्धाङ्श(र्द्धांशः) ॥
56. कात्यायन-च्छान्दोगो मनोरथस्वा(मी*) चतुर्थाङ्श(र्थांश)-हीनो
द्विरङ्शः(रंशः) पट्टक-पति(:*) ॥ अर्द्धाङ्श(र्द्धांशः) विष्णुघोषस्वा-
(मी*)
57. वेदघोषस्वा(मी*) एकाङ्श(कांशः) ॥ यास्को वा(वा)हू वृच-दामदेव-
स्वा(मी*) अङ्श(अंशः) ॥ घोषदेवस्वा(मी*) अर्द्धाङ्श(र्द्धांशः) ॥
नन्ददे-
58. [वस्वा](मी*) अर्द्धाङ्श(र्द्धांशः) ॥ भारद्वाज-च्छान्दोगो(ऽ*)-
कदत्त(:*) गोत्र-सहिता(तोऽ)ध्यर्द्धाङ्श(र्द्धांशः) ॥ तुष्टिदत्त-
स्वा(मी*) अर्द्धा(र्द्धां)-

Third Plate : Second Side

59. ङ्श(शः) ॥ काश्यप-सगोत्र-वाजसनेयि-ऋषिदामस्वा(मी*) अङ्श-
(अंशः) ॥ शुभदामस्वा(मी*) अङ्श(अंशः) ॥ कौत्सो वाजसने-

60. यि-शनि(नं)श्च भूति(:*) गोत्राङ्श(त्रांशः) ॥ वा(वा)ह्वचो गौरात्र-
(त्रे)य- सङ्कर्षणस्वा(मी*) द्विरङ्श(रंशः) ॥ नरस्वा(मी*)
अङ्श(अंशः) ॥ नारायण-
61. स्वा(मी*) अर्द्धाङ्श(र्द्धांशः) ॥ विष्णुस्वा(मी*) अङ्श(अंशः) ॥
सुदर्शनस्वा(मी*) अङ्श(अंशः) ॥ गोपेन्द्रस्वा(मी*) अङ्श-
(अंशः) ॥ अक्कस्वा(मी*) अङ्शा(अंशात्) चतुर्थो भागः (॥*)
62. भानुस्वा(मी*) (अ*)र्द्धाङ्श(र्द्धांशः) ॥ भूयस्करस्वा(मी*)
अर्द्धाङ्श(र्द्धांशः) ॥ कृष्णात्रेयो वाजसनेय-यशभु(शोभू)तिस्वा(मी*)
गोत्राङ्श(त्रांशः) ॥ भारद्वाज-
63. श्छान्दोगो वरुणस्वा(मी*) अङ्श(अंशः) ॥ कौण्डिन्यो वाजसनेयि-
मधुसेनस्वा(मी*) अङ्श(अंशः) ॥ गौतमश्छान्दोगो
64. द्रुवसोमस्वा(मी*) अङ्श(अंशः) ॥ विष्णुसोमस्वा(मी*) अङ्श-
(अंशः) ॥ भारद्वाजो वाजसनेयो विष्णुपालितस्वा(मी*)
65. (अ*)ध्यर्द्धाङ्श(र्द्धांशः) ॥ शुचिपालितस्वा(मी*) अङ्श(अंशः) ॥
मित्रपालितार्थपालितयो(:*) अर्द्धाङ्श(र्द्धांशः) ॥
66. प्रजापतिपालितस्वा(मी*) अङ्शा(अंशा)च्चतुर्थ-भाग(:*) ॥
गौतमो वाजसनेयी मधुस्वा(मी*) अङ्श(अंशः) ॥
67. चक्रदेवस्वा(मी*) अर्द्धाङ्श(र्द्धांशः) ॥ वात्सश्चारक्धो(क्धः)
कुष्माण्डपत्रस्वा(मी*) चतुर्थाङ्श(थांश)-हीन-पद(पादः) ॥ इ(ई)-
श्वर-
68. दत्तस्वा(मी*) द्विरङ्ग(रंशः) ॥ मौद्गल्यो(ल्य)-वाजसनेयो(यि)-
सुदर्शन-दिनकरस्वामिभ्यां(भ्याम्) अङ्श(अंशः) ॥ शौभ(न)को
69. वाजसनेयी यज्ञकुण्डस्वा(मी*) (अ*)ध्यर्द्धाङ्श(र्द्धांशः) ॥ यश(:*)-
कुण्डस्वा(मी*) पादाधिकोङ्श(कोऽंशः) ॥ अर्द्धाकुण्डस्वा(मी*)
अङ्श(अंशः) ॥
70. नारायणकुण्डस्वा(मी*) अङ्श(अंशः) ॥ [ई]श्वरकुण्डस्वा(मी*)
अर्द्ध-पादाभ्यधिक(:*) अङ्श(अंशः) ॥ शक्तिकुण्डस्वा(मी*)
71. अङ्शा(अंशा)च्चतुर्थ-भाग(:*) ॥ तोषकुण्डस्वा(मी*) अर्द्धपादाभ्य-
धिक(:*) अङ्श(अंशः) ॥ पाराशर्य-चारक[:]

72. साधुस्वा(मी*) अङ्श(अंशः) ॥ अश्ला(आश्वला)यण(न)शछान्दोगो
गङ्गस्वा(मी*) अङ्श(अंशः) । । [वारा] हो वा(बा)ह्वृच्यो न[र]स्वा-
(मी*)अङ्श(अंशः) ॥

Fourth Plate — Lost (containing about 28 lines of writing)

Fifth Plate : First Side

- 1 01. स्वा(मी*) (अ*)ध्यर्द्धाङ्श(र्द्धांशः) ॥ भट्टि-महेश्वरस्वा(मी*)अर्द्धाङ्श-
(र्द्धांशः) ॥ पाराशर्यो या(वा)ह्वृच्यो गोपालनन्दिस्वा(मी*) अङ्श-
(अंशः) ॥ भागवो
- 1 02. विश्वभूतिस्वा(मी*) अङ्श(अंशः) ॥ सुरञ्जित-सुचरिताभ्यां(भ्याम्)
अर्द्धाङ्श(र्द्धांशः) ॥ भारद्वाजस्तैत्तिरि(री)य(:*) शिवगण-
- 1 03. स्वा(मी*) अङ्श(अंशः) ॥ वा(बा)ह्वृच्य-कात्यायन(:*) भ्रातृत्वयेण
वसुश्री-स्वा(मी*) अङ्श(अंशः) ॥ कौशिको वाजसनेयी
- 1 04. वीरभूतिस्वा(मी*) अङ्श(अंशः) ॥ विष्णुभूतिस्वा(मी*) अर्द्धाङ्श-
(र्द्धांशः) ॥ प्रमोदभूतिस्वा(मी*) अङ्श(अंशः) ॥ भारद्वाजो वाज-
- 1 05. सनेयी विष्णुदत्तस्वा(मी*) अङ्श(अंशः) ॥ कौण्डिन्यो वाजसनेयी
वृ(वृ)हस्पतिस्वा(मी*) अङ्श(अंशः) ॥ यास्को
- 1 06. वा(बा)ह्वृच्य-हर्षदेवस्वा(मी*) अङ्श(अंशः) । जातुकर्ण-वाजसनेयी
मेघस्वा(मी*) अङ्श(अंशः) ॥ कृष्णस्वा(मी*) अङ्श(अंशः) ॥
- 1 07. माघव-हरिभ्यां(भ्याम्) अङ्श(अंशः) ॥ भारद्वाजशछान्दोगो जनार्दन-
देवस्वा(मी*) अङ्श(अंशः) ॥ मौद्गल्यो
- 1 08. वाजसनेयी विष्णुसोमस्वा(मी*) अर्द्धाङ्श(र्द्धांशः) ॥ गागर्ग्यश्चारक्यो
घनसेनस्वा(मी*) अङ्श(अंशः) ॥ प्रमो-
- 1 09. दसेन-घोषसेनाभ्यां(भ्याम्) अङ्श(अंशः) ॥ सोमसेनस्वा(मी*)अङ्श-
(अंशः) ॥ गौतमो वा(बा)ह्वृच-भास्कर-
- 1 10. मित्रस्वा(मी*) अङ्श(अंशः) ॥ मधुमित्रस्वा(मी*) अङ्श(अंशः) ॥
साधारणमित्र-साधुमित्राभां(भ्याम्) अङ्श(अंशः) ॥ धृति-
- 1 11. मित्रस्वा(मी*) अर्द्धाङ्श(र्द्धांशः) ॥ भारद्वाजो वा(बा)ह्वृच्य-शुक्रभव-
स्वा(मी*) अङ्श(अंशः) ॥ पौत्रिमाष्यो वा(बा)ह्वृच्य-सुदर्शन-
- 1 12. धनेश्वरस्वामिभ्यां(भ्याम्) अर्द्धाङ्श(र्द्धांशः) ॥ शाण्डिल्यो वाजसनेयी
रविस्वा(मी*) अङ्श(अंशः) ॥ मधुस्वा(मी*) अङ्श(अंशः) ॥

113. महीधरस्वा(मी*) अङ्श(अंशः) ॥ पौष्णो वा(बा)ह्वृच्य-
भट्टि-महेश्वरस्वा(मी*) अङ्श(अंशः) ॥ भट्टि-मातृस्वा(मी*) अर्द्धाङ्श-
(र्द्धांशः) ॥
114. रुद्रभट्टिस्वा(मी*) अर्द्धाङ्श(र्द्धांशः) ॥ कौशिकश्छान्दोगो(गः)
अर्द्धि(र्द्धि)विलेपनस्वा(मी*) अङ्श(अंशः) ॥ सार्वाण्य-
115. क-सगोत्रो वाजसनेयी गोमिनागस्वा(मी*) अङ्श(अंशः) ॥

Fifth Plate : Second Side

116. प्रवरभा(ना)गस्वा(मी*) चतुर्थ-भाग-हीनोऽङ्श(नोऽंशः) ॥ अपना-
गस्वा(मी*) अङ्श(अंशः) ॥ तोषनाग-हम्पिनागस्वामिभ्यां(भ्याम्)
117. अङ्शाच्चतुर्थो भाग(:*) ॥ काश्यपो वाजसनेयी मन(नो)घोषस्वा-
(मी*) अङ्श(अंशः) ॥ वेष्ण(व)वृद्धिश्छान्दोगो(गः)
118. सर्पिणस्वा(मी*) अङ्श(अंशः) ॥ जनार्दनस्वा(मी*) अङ्श
(अंशः) ॥ कौशिको वा(बा)ह्वृच्य(:*) अर्कस्वा(मी*) (अ*)-
ध्यर्द्धाङ्श(र्द्धांशः) ॥ श्रद्धदास-
119. स्वा(मी*) अर्द्धाङ्श(र्द्धांशः) ॥ गौतमो वाजसनेयी सनातनस्वा(मी*)
अङ्श(अंशः) ॥ हर्षप्रभ(:*) गोत्रेण सह अर्द्धा(र्द्धांशः)-
120. ङ्श(शः) ॥ कौटिल्यो वाजसनेयी खण्डसोमस्वा(मी*) (अ*)-
ध्यर्द्धाङ्श(र्द्धांशः) ॥ श्रेयस्कर-गति-गौरिसोमेष्यः
121. अङ्श(अंशः) ॥ वकुलसोमस्वा(मी*) अर्द्धाङ्श(र्द्धांशः) ॥ धृतिसोम-
सिङ्हयो(सिंहसो)मस्वामिभ्यामर्द्धाङ्श(र्द्धांशः) ॥ कृष्णा-
122. र्शो वाजसनेयी भायश(:*)स्वा(मी*) (अ*)ध्यर्द्धाङ्श(र्द्धांशः) ॥
यज्ञ-स्वा(मी*) पादाभ्यधिकोङ्श(कोऽंशः) ॥ दं-व-
123. स्वा(मी*) पादाभ्यधिकोङ्श(कोऽंशः) ॥ दृष्टिस्वा(मी*) अर्द्धाङ्श-
(र्द्धांशः) ॥ प्रद्युम्न(म्न)स्वा(मी*) (अ*)ध्यर्द्धाङ्श(र्द्धांशः) ॥ वृद्धिस्वा
(मी*) द्विरङ्श(रंशः) ॥
124. दिवाकर-हरि-⁴अङ्गु त-स्वष्टु(ष्टु)-तोषनागेष्यो(ष्यः) अङ्श(अंशः) ॥
कवेस्तरो वाजसनेयी
125. मेधस्वा(मी*) अङ्श(अंशः) ॥ माण्डव्यो वाजसनेयी धृतिस्वामि(मी)
गोत्रेण सह अङ्श(अंशः)-चतु-

- 1 26. र्यो भाग(:*) ॥ कश्यपो वाजसनेयी केशवस्वा(मी*) अङ्गश(अंशः) ॥
भारद्वाजो वाजसनेयी गौरिस्वा(मी*)
- 1 27. अङ्गश(अंशः) ॥ सुचरितस्वा(मी*) अर्द्धाङ्गश(र्द्धांशः) ॥ भारद्वाजो
वाजसनेयी व(ब)प्य स्वा(मी*) अङ्गश(अंशः) ॥ कौण्डिन्यो वा(बा)-
ह्वृच्यो(च्यः)
- 1 28. ककंदत्तस्वा(मी*) अर्द्धाङ्गश(अंशः) ॥ भारद्वाजो वा(बा)ह्वृच्यो(च्य)
उदयनस्वा(मी*) अर्द्धाङ्गश(अंशः) ॥ वासिष्ठो वा(बा)ह्वृच्य-मेरुदत्त-
स्वा(मी*)
- 1 29. अङ्गश(अंशः) ॥ अग्निवेश्यो (श्य)-वाजसनेयी (यि)-नरेन्द्र-रेणुभूति-
स्वाभ्यां-(मिभ्याम्) अङ्गश(अंशः) ॥ मेघभूतिस्वा (मी*) अर्द्धाङ्गश
(र्द्धांशः) ॥
- 1 30. साङ्कृत्यायन-च्या(चा) रक्षो(क्यः) चन्द्रपक्षस्वा(मी*) अर्द्धाङ्गश-
(अंशः) ॥ यास्को वा(बा) ह्वृच्य-कालिस्वा(मी*) अर्द्धाङ्गश(अंशः) ॥

Sixth Plate : First Side

- 1 31. शालङ्कायनो वाजसनेयी सूर्यस्वा(मी*) अर्द्धाङ्गश(अंशः) । भार-
द्वाजो वाजसनेयी भवदेवस्वा(मी*) अङ्गश (अंशः) ।
- 1 32. शर्वदेवस्वा(मी*) अङ्गश(अंशः) ॥ गोमिदेवस्वा(मी*) अर्द्धाङ्गश-
(र्द्धांशः) । सवितर(तृ)देवस्वा(मी*) द्विरङ्गश(रंशः) । अक्रंदेवस्वा-
(मी*) अर्द्धाङ्गश(र्द्धांशः) ।
- 1 33. साधारणस्वा(मी*) अङ्गशा(अंशा) च्चतुर्भाग(:*) । गायो(र्ग्यो)
वाजसनेयी दामरातस्वा(मी*) अङ्गश(अंशः) । भारद्वा(द्वा)जो
- 1 34. वाजसनेयी वमुदत्तस्वा(मी*) द्विरङ्गश(रंशः) । आलम्बा(म्बा)यनो
व(वा)जसनेयी जा(या)गेश्वरस्वा(मी*) द्विरङ्गश(रंशः) ।
- 1 35. विश्वेश्वरस्वा(मी*) अङ्गश(अंशः) । दिव्येश्वरस्वा(मी*) अङ्गश-
(अंशः) । गणेश्वरस्वा(मी*) अङ्गश(अंशः) । वु(बु)द्धेश्वरस्वा(मी*)
अङ्गश(अंशः) ।
- 1 36. जातेश्वराङ्गेश्वराभ्यां(भ्याम्) अङ्गश (अंशः) ॥ घो(धौ)तेश्वरस्वा-
(मी*) अङ्गशा(अंशा) च्चतुर्भ(र्भा)ग(:*) ॥ मधेश्वरस्वा(मी*)
अ(अं)शा च्चतुर्भाग (:*) ।
- 1 37. जाह्नवेश्वरस्वा(मी*) अर्द्धाङ्गश(र्द्धांशः) ॥ नन्देश्वरस्वा(मी*) अङ्गश-
(अंशः) । आङ्गिरसो वाजसनेयी दामभूति-

138. स्वा(मी*) अङ्श(अंशः) । काश्यपो वा(बा)ह्वृच्च(च्य)-प्रकाशवर-
स्व(स्वामी) भ्रातृ-सहितोऽङ्श(तोऽंशः) । यास्को वाजसनेय[ी]
139. गायत्रिपालस्वा(मी*) अङ्श(अंशः) ॥ पाराशर्यो वा(बा)ह्वृच्च-शान्त-
शर्मस्वा(मी*) अङ्ग(अंशः) ॥ कौशिको
140. वा(बा)ह्वृच्च- पद्मदासस्वा(मी*) गोत्राङ्ग(त्रांशः) ॥ गोवर्द्धन-
यज्ञपाल-पणु-सुदर्शनस्वामि-
141. भ्यां(भ्यः) अर्द्धाङ्शः(र्द्धांशः) ॥ पाङ्कल्यश्छान्दोगो गोपालस्वा(मी*)
अङ्शः(अंशः) ॥ काश्यपस्तत्त(त्ति)रीय उपदत्तस्वा(मी*)
142. अङ्शः(अंशः) ॥ वा(बा)र्हस्पत्यो वा(बा)ह्वृच्चो भट्टि(ट्ट्य) नन्तस्वा-
(मी*) अंशः ॥ साधुस्वा(मी*) अंशः ॥ देवकुलस्वा(मी*) अंशः (॥*)
143. जनार्दनस्वा(मी*) (अ*)र्द्धाङ्शः(र्द्धांशः) ॥ स(सु)नयन-नारायण-
वृद्धि-स्वामिभ्यः(*) अर्द्धांशः ॥ गौतमो वा(बा)[ह्वृ]-

Sixth Plate : Second Side

144. च्य इ(ई)श्वरभट्टस्वा(मी*) अंग(शः) ॥ भृगुस्वा(मी*) अर्द्धांशः ॥
भारद्वाजो वा(बा)ह्वृच्चो रुद्रघोषस्वा(मी*) अंशः । कात्यायनश्चारकः
कौशिसो-
145. मस्वा(मी*) अंशः ॥ गौतमो वाजसनेयो प्रभाकरकीर्तिस्वा(मी*)
अङ्शः(अंशः) ॥ शाण्डिल्यो वाजसनेयो अ(आ)नन्दस्वा(मी*)
अंशः(॥*)
146. शौनको वा(बा)ह्वृच्चो गतिभट्टिस्वा(मी*) अंशः ॥ तेज(जो)भट्टि-
स्वा(मी*) अंशः ॥ मन(नो)घोष-तेज(जो)भट्टि-नन्दभू-
147. तिस्वामिभ्यां(भ्योऽ)र्द्धांशः ॥ दामभट्टिस्वा(मी*) अंशः ॥ मेघभट्टि-
स्वा(मी*) अंशः ॥ सुमतिभट्टिस्वा(मी*) अंशः ॥
148. सुयोगभट्टिस्वा(मी*) अंशः ॥ वात्स्यो वा(बा)ह्वृच्चो(च्यः) शाश्वत-
दामस्वा(मी*) अंशः(ः*) ॥ गौतमश्छान्दोगो(गः) तोषस्वा(मी*)
149. अङ्शः(अंशः) । वाराहो वा(बा)ह्वृच्चो भट्टि-हरस्वा(मी*) अङ्शः
(अंशः) ॥ भारद्वाजो वाजसनेयो नागदत्तस्वा(मी*) (अ*)र्द्धाङ्शः-
(र्द्धांशः) ॥
150. आलम्बा(म्बा)यनो दूर्वेश्वरस्वा(मी*) भ्रात्रा सहार्द्धाङ्शः(र्द्धांशः) ॥
भारद्वाजो रूपाढ्यस्वा(मी*) (अ*)र्द्धाङ्शः(र्द्धांशः) ॥ कौशिको(क)-

151. वा(बा) हृवृच्यो (च्य)-चन्द्रदास-विमर्दनदासस्वामिनोरेकोडशः
(कोडशः) ॥ काश(श्य)पो वा[ज]सनेयी
152. मुप्रतिष्ठितस्वा(मी*) अडशः(अंशः) ॥ गौतम-नन्दनस्वा(मी*) अडशः-
(अंशः) ॥ शाकटायनो(नः) तोषस्वा(मी*)
153. अर्द्धाडशः(र्द्धांशः) ॥ गौतम-काश्यपाया(पयोः) सारस-चकुलस्वामिनो-
रेकोडशः(कोडशः) ॥ भारद्वाजो(ज)-विदूष-
154. स्वामिनो(नः) अर्द्धाडश(र्द्धांश)श्चेति ॥ व(ब)लि-चरु-सत्त्रो-
पयोगाय सप्ताडशा(प्तांशाः) ॥ यदेतत्को(त्कौ)शिकोपचितक-क्षेत्रं
155. तत्पूल(त्फलं) प्रतिग्राहक-त्रा(बा)ह्यणानामेव(।*) यत्तु गङ्गिण्युपचितक-
क्षेत्रं तद्यथा-लिखित-
156. क-त्रा(त्रा)ह्यणै(।*) समं विभज्यतामिति ॥ सीमानो यत्र पूर्वेण शुष्क-
कौशिका ॥ पूर्व-दक्षि-
157. णेन संव शुष्क-कौशिका डुम्ब(म्ब)री-च्छेद-सम्ब(संवे)द्या । दक्षि-
णेनापि डुम्ब(म्ब)री-च्छ(च्छे)द(।*) ॥ दक्षिण-

Seventh Plate

158. पश्चिमेन गङ्गिणिका डुम्ब(म्ब)री-च्छेद-सम्बे(संवे)द्या ॥ पश्चिमेनाधुना
सीम(मा) गङ्गिणिका ॥ पश्चि[मो]-
159. त्तरेण कुम्भकार-गर्तस्सैव च गङ्गिणिका प्राग्भुज्यमानोत्तरेण वृ(बृ)ह-
ज्जाटली ॥ उत्तर-पू-
160. वेंण व्यवहारि-खासोक-पुष्कि(ष्क)रिणो संव शुष्क-कौशिका चेति ॥
आज्ञा शता(त)-प्रापयिता
161. प्राप्त-पञ्च-महाशब्द(ब्द)-श्री-नोपाल(।*) । सीमा-प्रदाता(रः*)
चन्द्रपुरि-नायक-श्री-क्षि(ति*)कुण्ड(।*)
162. न्याय-करणिक-जनार्दनस्वामी व्यवहारि-हरदत्त-कायस्थ-दुग्धुनाथ-
प्रभृ(भृ)तयः(।*)
163. शासइ(यि)ता लेखयिता च वसुवर्ण(।*) भाण्डागाराधिकृत-महा-
सामन्त-दिवाकरप्रभ(।*)
164. उत्खोटयिता दत्तकारपुण्णो(पूण्णः) । सेक्ककार-कालिया ।
षांष्टि म्व(व)र्ध-सहस्र(स्रा)-
165. णि स्वर्गे मोदति भूमिदः(।*)
आक्षेप्ता चानुमन्ता च तान्येव नरके वसेत्(॥*)

166. स्व-दत्तां पर-दत्ताम्वा(त्तां वा) यो हरेत वसुन्धरां(राम् ।)
स विष्ठायां कृमिर्भूत्वा पितृभ(भिः) सह पच्यते [॥] 27
167. शासन-दाहादवर्गभिन्नव-लिखितानि भिन्नरु(रू)पाणि (।*)
तेभ्यो अ(ऽ)क्षराणि यस्मा-
168. तस्मानै(न्ने)तानि कूटानि ॥ 8

1. From the illustrations in *Ep. Ind.*, XII and XIX.
2. This is the symbol for *siddham*, *Om siddhiḥ* or *siddhir=astu*.
3. The *visarga* has been elided here and elsewhere according to the *Vārttika*—*Khar-ṣare śari*, etc.
4. *Sandhi* has been avoided here and elsewhere for the sake of clarity. Otherwise there could have been confusion about the identity of persons.

No. 3—Copper-plate Inscription of Bhavadeva
Abhinavamṛigāṅka (c. 765-80 A.D.), Regnal year 2

Some village in the Comilla District, Bangladesh

D.C. Sircar, *Journ. As. Soc.*, Letters, XVII, 1951, pp. 83-94.

Language and Script : Sanskrit, Siddhamātrikā.

Metres : Vv. 1-2, 4-5, 15, 19, 22 *Sragdharā*; Vv. 3, 13-14, 18 *Vasantatilaka*; Vv. 6-8, 20 *Āryā*; Vv. 9-10, 12, 16, 21, 23 *Śārdūlavikrīḍita*; Vv. 11, 17, 25 *Anuṣṭubh (Śloka)*; V. 24 *Pushpitāgrā*.

Summary : The charter was issued from DEVAPARVATA on the Kshīrodā river by the Buddhist PPM BHAVADEVA ABHINAVAMRIGĀṅKA who was the son of king ĀNANDEVA and grandson of king VĪRADEVA and made the grant of 7½ Pāṭakas of land in the PERANĀṬANA-VISHAYA in favour of the RATNA-TRAYA (i.e. the Buddha, Dharma and Saṅgha) worshipped at the *vihārikā* (monastery) at VEṆḌAMATĪ at the request of VIBHŪTIDĀSA made through the *Dūṭaka*, the chief *Mahāsāmantādhipati* NANDADHARA. The record was composed or written on the plate by Brahma-dāsa. Ādityadāsa, the sponsor of the grant, agreed to pay *udraṅga* (principal fixed tax) for the gift land.

TEXT¹

Legend on the Dharma-chakra Seal—

[श्री]-अभिनव[सृगाङ्क]

Obverse

1. १^{०२} स्वस्ति (॥*)

दानाद्यभ्यास-सात्मो भवन-भर-भवद्भूरि-पू[ष्णं]-

2.

प्रवाह-

प्रापि-प्रा[ज्य-प्रजा-प्र]स्फुट-[घट]-घटनावाप्त-भूमिभव[रत्वः ।]

3.

मो[हात्सङ्क]ल्प-जालोत्वण-रिपु-तिमिरोन्मूलने तिग्म-तेजा
न्याया-

4. जीवात्स पूज्यो जगति जिन-[मु]निधंम्भराजो जिगीषुः ॥ 1
[वंरि]-
5. क्षीराब्धि (ब्धि) भृद्यत्प्रव (ब) ल-व (ब) ल-वलन्मन्दर-क्ष्माधरेण
प्रोन्मध्योद्दाम-द-
6. पं-प्रसर-फणि-फणाभोग-सन्दानि[तां ताम् ।]
यो लक्ष्मीमुज्जहार स्व-पद-गुरु-व (ब) लाक्रान्त-दिवचक्रवालः
श्रीमान्निर्व्याज-[शूरो]
7. व (ब) लि-रिपु-दमनादच्युतो वीरदेवः ॥ 2
तस्यात्म[जः] समर-बोह[ब]-दुर्निवार-
बोर्दण्ड-[भीम]-यम-दण्ड-निपात-भीतम् (I*)
आ-
8. क्रम्य चक्रमखिलम् (म्ब) लिनां
नृपा[णा]मानन्ददेव इति यः क्षितिपाधिपो (S*) भूत् ॥ 3
कृत्वा लंका-पथं पत्त्रि-गति-जयि (U*) तयाज-
9. भव राम
— — — — पयोधाविति ह विकथयन्त्वा (यैला) धवं राघवस्य (I*)
[अ]न्योन्याश्लिष्ट-नौका-घन-घटित-घटा-कोटि-
10. संघट्ट-रुद्धं
— — — — U मेव क्षितितलमसकृद्द्वेलया [य]श्चकार ॥ 4
अन्योन्याघाति-खड्ग-ज्वलदनल-भवामाहवे
11. यस्य वा (बा) हो-
दुर्वारां क U — — UUU परिकरैः शोकरै[र्वा]रणा[ना]म् (I*)
बलान्ति—शान्तिमारादनयदविरमल्लोचना-
12. [म्भो]धरा—
— — — — U — — शमित-रिपु-वधू-दीर्घ-निःश्वास-
वात (:*) ॥ 5
तस्यासीत्सुरपत्नी-गुरु-गुण-गरिमोद्गीत-गौ-
13. री × × × (I*)
[धू]माङ्गदेवी. [॥*]
. (I*)
. . . श्रयति विलसन्मौलि-

14. माणिक्य-माल-रोची [॥*] 7
 (१*)
 (॥*) 8
 — — — U U — U — U
15. UU — — — U — — U —
 — — — UU — U — UUU — — — U — — U — (१*)
 — — — UU — U — UUU — — —
16. [स]मा[नान्व]या-
 युक्तः] श्री-भवदेव—UUU— — — U — — U—[॥*] 9
 — — — UU — U — UUU — लोके प-
17. राग-स्थिताः
 प्रेमाव(ब)न्ध U—U—UUU— — — U — — U— (१*)
 — — — U सनाहरेण व(ब)हुलामोदेन ये-
18. न द्विषा-
 माकृष्टा कमलासि-ले[ख]-विषयाच्चेतः सुदूरोकृतम् ॥ 10
 ×××××[श्रेष्ठो] दोषणा विष्णुर्दधे घराम् (१*)
 तामे-
19. व यः प्रसक्तां क्ष्मां वि(बि)भर्ति धरणी[धरः] ॥ 11
 विश्वासं गुण-सम्पदा जगति— — — U — — U—
 — — — UU — स्स एव मुदित[स्त्रै]लो-
20. क्य-लक्ष्म्या U— (१*)
 — — — UU — U — UUU — — — U — — चिरं
 श्रीमांस्त्वं भवदेव मे पतिरिति [प्रेम्णा] श्रिया यो
21. वृतः ॥ 12
 — — U — UUU — UU — U — —
 — — U — UUU — U लिनास्य-शोभं(भम् ।)
 युध्युद्धृतासि-
22. UU—UU गर्भ-गुप्तं
 यस्यामनित्य-विमुखं प्रतिबिम्ब(म्ब)मेव ॥ 13
 लीलोल्वनालक-लता-विलसल्ललाट-
 लेख U

23. —UUU—UU खावलीव (1*)
 — —U—UUU—UU—U— —
 — — Uभूप-वनिता-हृदये विलग्ना ॥ 14
 लक्ष्मी-स्त्री-
24. [ला]U— —UUUUUU— —U— —U— —
 — — — —U— —UUरपि पयसामर्थि-तृष्णापहारे (1*)
 दुर्वारा-
25. राति-लक्ष्मी-हृठ-हरण-सहो यस्य वा(बा)हुः U— —
 — — — —U— — रण-शिरसि जय-श्री-निकेतस्य भूषिः-
 (मिः) ॥ 15
 नि-
26. [जित्य क्षि]तिपाल-चक्रमखिलं— — U— —U—
 — — — UU— U— UUUस्वीकुर्वता दूरतः (1*)
 — — —
27. — UU — U—UUU— — — —U—U—
 लोके वक्तुमिव भ्रमत्यविरतं कीर्त्तिर्महीं य[स्य च] ॥ 16
 × × × न-
28. त-दुर्वार-सर्वोर्वी-नायका × × (1*)
 × × × कुलाभिमतः सुफला अपि निष्फलाः ॥ 17
 × × × × × म[णि-म]-
29. षिडताखण्डल-पर-महा-महिम्नः उच्चाचल-चूडा-चुम्बि (म्बि)-हिम-रुचि-
 विम्ब (म्ब)-चारु-चेत्य-चय-नावि × × × × ×
30. मपाशन-वर्त्मनः जव-विजित-सप्तसप्त-सप्त-वाजि-व्रज-खलना-चरण-
 फोटि-[मार्ग]-मल्लन-समुच्छल-
31. दच्छेतर-रजः-पटल-पिहित-सकल-ककुभो (5*) प्यजनित-रजो-विकारात्
 दीर्घ-निर्घात-निर्घोष-
32. घोर-गज-गजिताकर्णनोत्कर्ण- [तूर्ण]- कम्पितापर-करि-कर-पराघात-
 स्व(सु)पुटित-भू-भागादप्यनिमात् कु-
33. मुदाकरादिवाभिनवमृगाङ्क-जनित-कान्ति-सन्ततेः जलधेरिव विलासिनी-
 रचित-शोभात् असि-विसराव-
34. [सर]. बाल-लग्न-घन-दिनकर-कर-निकर-घटित-विकट-कंकटोरः-
 कवाट-पट × ×

Reverse

35. × × सङ्कटीकृत-राजद्वाराजिरात् अनेक-कटका.
36. × काह-मसिका-वाहनिका-पूगड-टके-[निपानया यिलो]ल-समु[ल्ल]-
37. सद्द (दब) हल-जल-लव-धवल-विलास-वाससा व (ब) हल-जल-पूरि-
38. तालवालिका-विपुल-गुलिनासीन-सित-कलहन्स (हंस) -कुल-कृत-
39. कोलाहल-वाचालितोभय-कुलया फणि-मणि-किरण-विस-
40. र-विभासित-सकल-सलिलयापि घन-तिमिर-च[ञ्चत्त]-रत्तरङ्गया शसि-
- (शि)-कर-शिशिर-रो (नी) रयापि सदानुगताहि-
41. ककर-पाद-निकरया क्षीरोदाभिधानया पुष्य-नद्या सनाथीकृतात्
- सतताभिवर्द्धमान-प्रभूत-भूति-
42. सम्भारात् देवपर्वतावस्थित-श्रीमज्जयस्कन्धावारात् पर[म-सौ]-
- गतो महाराजाधिराज-श्रीमदानन्ददे-
43. व-पादानुध्यातः परमेश्वरः परमभट्टारको महाराजा[धि]राजः [श्री]मां-
- (मान्) भवदेवः कुशली ॥ पेरनाटन-
44. विषये यथाकाल-भावि-विषयपतीं (तोन्) करणिक-[दश]ग्रामि[का]-
- न्समाज्ञापयति । विदितमस्तु भवताम् (१*)
45. श्री—UदासUU—UUभूमपाल-
- लब्ध (ब्ध) U—UUU—UU—वं (वं) भूव (१*)
- ख्यातो (S*) खिले जगति चन्दन-कुन्द-चन्द्र-
- [श]-
46. [ङ्ग]वदात-[यशसा] UU— U— — [॥*] 18
- — — विश्व-मित्र[स्स] मर-हित-करो ध्वान्त-विध्वन्स (ध्वंस)
- साधवी शक्ति— — U
47. — —UUU— —U— —U—श्री (: १*)
- श्रीमानादित्यदासो विवु (बु) ध-पय-गति (:*) पुष्य-सूर्यं स्तुतो (S*) भू-
- त्तस्मादित्ये]-
48. वमात्मा शुभ UUUU— —U [ना]दीप्त-दे[वः] ॥ 19
- इष्टाली तस्य जायासीदजस्य रिगि (गिरि) जेव वा भूरि (भुवि ।)
- सच्छक्ति-
49. मत्त्व. [॥*] 20
- — — परमेश्वरेण सततं यः स्वीकृतः सादरं
- साङ्गं यस्य सदे (दि) च्छया सु-

50. कृतिनो [व(ब)न्धेषु ये] तन्वा(न्व)ते (1*)
 — — —UU—U—UUU शनोच्चैः कुलं भूषितं
 ख्यातो भूरि विभूतिदास इति
51. सत्पुत्रो (S*)स्य तस्यामभूत् [11] 21
 — — — —U— —UU कुल-वनिता-भूषणं भू-स्तुपा(ता) या
 गोत्रं सत्त्वस्य नित्यं निधिर-
52. धिक-धियस्त्यागि-व(ब)न्धुः [शिवात्मा]²(1*)
 — — — —U— —UUUUUU— —U— —U
 धाम्ना
 सम्मानस्यापि धाम ध्रुव-
53. भवनिभुजो भूरि-विश्वास-पात्रम् [11] 22
 विभूतिदासेन
 हस्तोदस्त-कृपाण-पात-
54. न-दलद्वंद्वीभ-कुम्भ-खल-
 द्ग — —UU—U—UUU— — —U—क्षामलः ।
 त्यागि(गौ) सत्य-निकेतनो गुरु-
55. महासामन्तना[य]: कृतो
 श्रीमां(मान्)नन्दधरो U—UUU— — —स्वयं [द्वू]तकः ॥ 23
 एवंविध-दूतक-म-
56. हासामन्ताधिपति-श्री-नन्दधर-मुखेन वयं [विज्ञापिताः] (1)* [पेर-
 नाटन-विष]ये वेण्डमत्यां वाहक-
57. खण्डे अर्द्धतृति(ती)य-पाटकाः एककरकोट्टे(S*)पि पाटकः म[ञ्जि-
 क्ककोरके](S*)पि पाटक-द्वयं कोड्डा-
58. वारे(S*)पि पाटक-द्वयम् एते अर्द्धाष्टम-पाटकाः[ताम्र-शासने समारोप्य]
 वेण्डमती-विहारि-
59. कायां रत्नत्रये प्रतिपादयितुमुद्गङ्गीकृत्य मां पसादी रब्यस्य⁴
 विज्ञप्त्या ताम्र(म्र)-शा-
60. सने समारोप्य सोद्गङ्गीकृत्य तथैवं प्रति[पादिताः] (1*) एतच्च भूमि-
 [दानं यथा-काल]-भाविभिस्सर्वैरे-
61. व भूमिपतिभिः प्रतिपालनीयं कारणं यस्य यस्य यदा [भूमि-
 स्तस्य तस्य तदा फलं(लम्)] ॥
 इति कमल-द-

62. लाम्बु (म्बु)-विन्दु-लोलां
श्रियमनुचिन्त्य मनुष्य-जीवितञ्चः (ञ्च ।)
सकलमिदमुदाहृतञ्च बुध्वा (बुद्ध्वा)
न हि पुह]षैः]
63. पर-कीर्तयो विलोप्याः ॥ 24
स्व-दत्तां पर-दत्ताम्वा (त्तां वा) यो हरेत वसुन्धरां (राम् ।)
स विष्ठायां कृमिभूत्वा पितृभिः (*) स-
64. ह पच्यते ॥ ॥ 25
सम्ब (संव) त् २ वैसाघ (शाख)-दिने १८ ॥ लिखितं व्र (व्र)-
ह्यदासेन ॥

1. From the original plate and impressions. See illustration in *JAS*, Letters, XVII.

2. Here is the symbol for *Siddhir=astu*, etc.

3. *Śiv-ātmā* is written below the line.

4. Read *prasādikriyatām=bhavadbhir=ity=asya. Udraṅga* here apparently means gift land liable to pay the *udraṅga* tax.

No. 4—Rāyāpur Copper-plate Inscription of
Āhavamalla, Śaka 1104 (1182 A.D.)

Rāyāpur, Dharwar District, Karnataka.

R. N. Gurav, *Studies in Indian Epigraphy (Journ. Ep. Soc. Ind.)*,
I, pp. 135ff.

Language : Sanskrit.

Script : Southern Nāgarī.

Metres : Vv.1-7 *Anuṣṭubh (Śloka)*; V.8 *Śārdūlavikriḍita*; V.9
Mandākrāntā; Vv.10-11 *Śārdūlavikriḍita*; V.12 *Āryā*;
Vv.13-32 *Anuṣṭubh (Śloka)*; V.33 *Śālīni*; V.34 *Anuṣṭubh*
(*Śloka*).

Summary : The inscription begins with adoration to the gods Prajānātha (i.e. Prajāpati Brahmaṇ) and Dharaṇīdhara (i.e. the Boar form of Viṣṇu). In the Kalachuri royal family was born Kṛishṇa; his son was Jogama; his son Paramardīn or Permāḍi; his son Vijjaṇa or Bijjaṇa is credited with the conventional claim of having subdued the Pāṇḍya, Chola, Vaṅga and Mālava kings. This king was followed on the throne by his three sons, viz. Soma, Saṅkama and Āhavamalla. The charter records the grant of the village of Bellavura in Navilugunda-40 within Beluvala-300 to 102 Brāhmaṇas of various Gotras of the great *agrahāra* of Huppavalli on Saturday the Śrāvaṇī (i.e. the full moon in Śrāvaṇa) in the year Śubhakṛit of Jupiter's Cycle as counted in South India, which corresponded to Śaka 1104, i.e. on the 17th July, 1182 A.D.— After the introduction of the donor of the Kalachuri dynasty, the record introduces Prince Vijayāditya of the Goa Branch of the Kadamba dynasty and his elder brother king Śivachitta Permāḍi as also their mother Mailaladevī who was the daughter of the Chālukya emperor Vikramāṅka (Vikramāditya VI) and the wife of Kadamba Jayakeśin. Kadamba Vijayāditya has been introduced in the record as the person who had created the *agrahāra* of Huppavalli, to which the donee Brāhmaṇas belonged. It seems that the grant was made at the request of the

Kadamba prince, although it is not mentioned in the record in so many words.— It is stated that the document (*sāsana-paddhati*) was composed (*rachita*) by Ādityadeva who is mentioned again as *Tribhuvana-vidyā-chakravartin* Ādityadeva and is credited with the composition of the record. It is further said that it was *likhita* (written on the plates for facilitating the work of engraving) by *Paṇḍita* Lakshmīdhara and that it was engraved by the royal artisan (*Rāja-vijñānin*) Pandaya.

TEXT¹

First Side

1. स्वस्ति ॥
दीर्घायुरुन्नततर-प्रतापः पृथिवीमिमां (माम्) ।
2. रक्षतादक्षताचारः प्रजानाथः प्रजा-हितः । (॥) 1
नि-
3. विघ्नं पातु विश्वस्य गोप्ता स धरणीधरः ।
धर्म-द्रुहां
4. दमयिता देवस्त्याग-चतुर्भुजः । (॥) 2
अस्ति क्षत्रिय-रत्नाना-
5. माकरः सागरायति ।
कुलं कलचुरीत्याख्यं विख्यातं
6. भुवन-त्रये । (॥) 3
तदन्ववाये राजाभूत्कृष्णः कृष्ण इवापरः ।
अ-
7. पि बालस्य चरितमद्भुतं यस्य गीयते । (॥) 4
स जोगम-महीपालं
8. कालं वैरि-महीभुजां (जाम्) ।
वीरक-वंद्य-महसां पात्रं पुत्रमजीज-
9. नत् । (॥) 5
दाक्षिण्य-जलधेस्तस्मात्क्षीरोदादिव चंद्रमाः ।
अजा-
10. यत जगत्कां (त्का) न्तः परमर्द्धि-महोपतिः । (॥) 6
तस्मान्मेरोरिवाशे-

11. ष-ध्यापिनां तेजसां निधिः ।
उदितः सुभटादित्यो वि-
12. जजणः पृथिवीपतिः । (॥) 6
स च ॥
आचक्राम न कां दिशं न
13. बुभुजे कं देशमुन्मूलया-
चक्रे कन्न रिपुं बभार न रि-
14. पूनव्याश्रितान्कानिह ।
संचिकथे न धनानि कानि न द-
15. दौ किं दानमीजे मखैः
कैत्रायं गुण-रत्न-रोहण-
16. गिरिः श्री-विज्जण-क्षमापतिः । (॥) 8
चांड्यं पांड्यस्त्यजति भज-
17. ते चोल-भूपश्चलत्वं
भंगं बंगः सरति भरते मालवः
18. काल-शंकां (काम्) ।
भूपाश्चान्ये जयति जगतीं विज्जण-क्षो-
19. णिपाळे
किन्नो दुर्गं जहति जिहते कां दिशं कांदि-
20. शिकाः । (॥) 9
सर्वाशा-तिमिरं नुदन्मुकुलयन् सर्वं द्विषद्भुजं

Second Plate : First Side

21. हस्ताभोज-ततीर्जंगद्धवलयन् सर्वं स्व-कीर्त्योजसा ।
स-
22. वीर्वीधर-मूर्ध-पीठ-निहित-श्री-पाद-रम्योदयो
रा-
23. जा सोम उद्दं (दं) लकलानिधिरितः पूर्णस्फुरन्मंडलः । (॥) 10
24. वार्ता कंव रणोत्सवेषु निनदद्भेरी-रवे नैरवे
दूष्येषु द्रु-घ-
25. णाहतेरपि कृतैस्तैः कील-कोलाहलैः ।
यद्यात्रासु विदुद्बु-

40. भूतधानी [धरि]त्रीयं यदि वा कुलभूमृतः ।
भुज-सारं वदंत्य-
41. स्य भुवनाभयदं परां (रम् ॥) 20
स एव वेत्ति वाग्देवीं चकोर इव चंद्रिकां (काम्)
42. सरस्वती भूषणत्वमित्यस्मिन् पप्रथेतरां (राम् ॥) 21
अस्य नास्येति या(य)-
43. स्यांगे न भेद उपलक्ष्यते ।
कस्य तत्रैव तत्कस्य तेजः शुचि हिम-
- Second Plate : Second Side*
44. द्युतेः ॥ 22
यस्येच्छयैव सौजन्यं निमिषत्युन्मिषत्यपि (।*)
अत-
45. स्तस्यान्तरात्मेति यं वेद सुजनी जनः ॥ 23
वज्रामेघं
46. रिपोर्वक्षः सुखेनैव नखेन यः ।
पत्र-भेदं बिभेदा-
47. यं देवो यस्याधिदैवतं (तम्) ॥ 24
वसुविष्णोरिव दृशौ तो पुत्रौ
48. जयकेशिनः ।
हिल्लस्तमांसि जगतां सूर्य-चन्द्रमसावि-
49. व ॥ 25
श्रीमतो विक्रमांकस्य स्वामिनः सर्व-सू (भू) भृतां (ताम्) ।
सुतेव गि-
50. रि-राजस्य मुतासीज्जननी तयोः ॥ 26
नाम्ना मल्लदेवीति म-
51. हादेवी-पदं महत् ।
यां च गौरीं च संश्रित्य नान्यतः पदमादधे ॥ 27
52. सा च ।
चलुक्य-वंशाद्भूय कदंब-कुलमागता ॥ (।)
क्षीरोदा-

53. दिदु-लेखेव शिरस्तत्पारमेश्वरं। (रम् ॥) 28
 क्षात्रं क्षात्रमिति ख्यातं य-
54. तेजः पुष्यमूर्ज्जितं(तम्) ।
 तदेव मूर्त्तिमन्मन्ये प्रत्यक्षं सा यशस्वि-
55. नो ।(॥) 29
 तत्र च तस्यैव कुमार-भकरध्वजस्य श्रीमतो विज-
56. यादित्यदेवस्य धर्म-भांडागार इवाक्षय-निघावनार-
57. तं परिवर्धमाने हुप्पवळ्ळि-नामधेये महाप्रहारे नित्य-
58. निवासिभ्यः(*) विदित-वेदितव्येभ्यः सच्चरित्र-पवित्रेभ्यः शता-
59. य द्वाभ्यां च नाना-गोत्रेभ्यो महान्नाहाणेभ्यः चतुरत्तर-श-
60. ताधिक-सहस्रतमे शके सु(शु)भकृतु(त्)-संवत्सरे श्राव-
61. ष्यां शनैश्चर-वारे बेलुवल-त्रिशतांतर्वत्ति-नविलुगुं-
62. द-चत्वारिंशन्मध्यवर्त्तिनं बेल्लदुर-नामधेयं ग्रामं प्र-
63. सिद्ध-शो(सी)मा-समन्वितं निधि-निक्षेप-जल-पाषाणारामा-
64. द्यन्वितं त्रिभोगाभ्यंतरमं(म)ष्ट-भोग-तेजः-स्वाम्य-युक्तं शु-
65. ल्क-साद(?) -दंडादि-सकल-द्रव्यो(?) पाज्जंनोपेतं कळचुरि-कु-
66. लावतंसः श्रीमानाहवमल्लदेवो राजा(ज)कीर्यैरप्य-

Third Plate : First Side

67. नंगुलि-प्रेक्षणीयं सर्व-नमस्यं कृत्वा धारा-पूर्वकं परमया
68. भक्त्या दत्तवान् ॥ अस्य च धर्मस्य रक्षणे फलमि-
69. ति हस्मान्नः प्रांचस्वी³ फल-महिम-साक्षात्कृत-सक-
70. ल-धर्म-मतयो महर्षयः ॥
 बहुभिर्वसुधा भुक्ता राजभिः
71. सगरादिभिः ।
 यस्य यस्य यदा भूमिस्तस्य तस्य तदा फलं(लम् ॥) 30
72. अपहरतः समर्थस्य चाप्युदासीनस्य एव विपरीतं फ-
73. लमाप्नासिष्टः ।
 स्व-दत्तां पर-दत्तां वा यो हरेत वसुधरां(राम्) ।
74. षष्टि-वर्ष-सहस्राणि विष्ठायां जायते क्रिमिः । (॥) 31
 कर्मणा

75. मनसा वाचा यः समर्थो (S*) प्युपेक्षते ।
स स्यात्तदेव चंडा-
76. लः सर्व-धर्म-बहिःकृ (हिष्कृ) तः । (॥) 32
अतएव च तत्रभवद्भिर्व्यास-
77. पराशर-प्रभृतिभिः साक्षात्कृतं (त) -सकल-धर्म-त-
त्वं (त्वं) स्त्रै-
78. काल्य-दर्शिभिर्महर्षिभिः प्रणीतां स्व-स्व-वाद्यपिस्म्यता-⁴
79. क्षे साक्षादेव श्रुतिषु वोच्चावचासु धर्मोपदेशय-⁵
80. जामम्बकासु पुनरपरितोषान्निज-सदाचारोदाह-
81. रण-दर्शनेन सर्वाशा (सा) मप्यूषा⁶ मानुषीणां प्रजानाम-
82. बोधांध-तमसा-पतिताषया⁷ लोकस्य भाग्येनावतीर्णः
83. स्वयमेव भगवान्नारायणः श्रीराम-नामधेयः स्व-निर्मि-
84. तस्यापि धर्मस्य कालांतरे (S*) न्यथा-भाव-शांकातंक-तरलितो
85. विनयोदार-मधुरया संक्षिप्त-शुभ-मत्या सरस्वत्या भविष्यत्-
86. क्षत्रिय-श्रोत्रियान्सांजलि-व (बं) धमभ्यप्रमा⁸ चक्रे ।
सामा-
87. ःयो (S*) यं धर्म-सेतुनृ पाणां
काले काले पालनीयो भवद्भिः ।
सर्वानि-
88. तान्भाविनः पार्थिवेन्द्रा-
न्मूयोभूयो याचते रामचंद्रः ॥ 33
शक्ति-व्यु-
89. त्पत्ति-संपन्न-विद्वत् (च्) -श्रीपाद-सेविना ।
रचितादि-
90. त्यदेवेन सेयं शासन-पद्धतिः ॥ 34
कृतिरियं त्रि-
91. भुवनविद्याचक्रवर्त्तनः श्रीमदादित्यदेव-⁹
92. स्य ॥ लिखितमिदं पंडित-लक्ष्मीधरेण । उत्कीर्णं राज-वि-
93. ज्ञानिना पंदयेन ॥ मंगल-महा-श्रीः ॥

1. From unsatisfactory illustrations in *Stud. Ind. Ep.* The published transcript is incomplete.

2. The conventional nature of the claim is clear from the style of verse 9 which may be compared with the language of verse 23 at p. 262 above.
3. There are some errors here.
4. The passage is difficult to understand.
5. There are mistakes in this passage.
6. Read °m = aḥy = etāsām.
7. Read °t-obhaya.
8. Read °bhyarthanām.
9. An unnecessary *daṇḍa* had been engraved at the end of the line (to cover a little empty space) and then struck off. For the title *Tribhuvana-vidyāchakravartin*, see Sircar, *Some Epigraphical Records of the Medieval Period from Eastern India*, 1979, p. 128.

GLOSSARY

- Abhaya-sāsana*, charter of security 550
abhjñā, Buddha's powers, 700, 701n
Abhūtaramāna, °ka, messenger 51, 52n,
 64, 68, 72, 75, 85, 268, 270, 426-27
abhyantar-ādāya, local taxes 318-19
abhyantara-siddhi, local taxes 524
āchāra-sūhīti-pātra, document 372-73
Āchārya, title 191-92, 538, 546-47, 576,
 589, 703-04
a-chāṭa-bhaṭa-praveśa, °prāveśya, privi-
 lege 16, 21, 476, 489, 500
āchārya-bhoga, teacher's fees 576, 587
adatiā, tax 157, 160
ādāya, levy 252, 281, 285, 291, 303
ādēya, levy 378, 384, 533, 538
ādḥaka, measure 511, 514
Adhi, *Ādhi*=*Adhikaraṇika*, *Ādhikara-*
ṇika 24
adhikaraṇa, office 24, 29, 36, 38, 373-
 74, 727
Adhikaraṇika, *Ādhi*°, officer 24
Adhikārika, officer 500, 524, 532
Adhimahārāja, chief's title 28, 30
Adhirāja, royal title 421, 530
adhirājya, royal status 17, 38
adhishṭhāna, town 314
Adhyaksha-prachāra, document 93, 97
ādīvarāha-dramma, silver coin 247n
agrahāra, rent-free holding 196, 201,
 219, 222, 233-34, 426, 428, 500, 543,
 584, 588, 751, 756; °*kshetra* 732
Agrahārin, owner of *agrahāra* 520, 543
Agramahishī, chief queen 36-37
agnihotra, rite 355, 357, 376-77, 384,
 463, 480, 489
ahi-daṇḍa, snake-tax 157, 160
Ājñā, *Ājñapti*, executor of grants 517,
 521, 617, 641, 645, 732
ākara-sthāna, mines 273, 276, 285, 302
akīñchid-grāhya, free from taxes 98
akshapaṭala-prastha, levy for *Akshapa-*
ṭala's office 280
Akshapaṭalika, accountant and record-
 keeper 231, 285, 289-90, 302, 524, 534
alla-vāṭa 375
Amātya, officer 26-27, 52n, 112, 127,
 136, 165, 173, 217-18, 317, 610, 729
Amīr, Indian *Hammīra*, *Hambīra*, title
 402, 404, 649-50, 652, 659n, 669
anāchchhedya, unresumable 428
andhāruvā=*arthā*°, tax 157, 160
aṅga-bhoga, decoration 541, 547
añj-aṣṭa-sabhai, assembly 407n
- ✓
Antaraṅga, privy councillor 124, 128, 728
antarāvāḍḍi=*ātur*°, tax 157, 160
a-parīpanthya=*bādḥā-vivarjita* 428
araghaṭṭa, *arahaṭṭa*, water-drawing
 machine 250, 253
ārdraka-lakaṭā, dried ginger-stick 375
Arirājachān *ūramādhava*, title, 140, 142
Arirājahṛidayaśalya, title 404
Arirājamadanaśaṅkara, title, 131, 136
Arirājanīḥśaṅkaśaṅkara, title, 131, 135
Arirājavyrīshabhaśaṅkara, title, 131, 135-36
āvogya-sālā, hospital 584
arthāruvā=*andhā*°, tax 157
Āśāvartī-śrī-Sāmāntadeva, coin legend 412
Āśedhabhaṅgadhikṛita, officer 268, 270
aṣṭa-bhoga, full ownership of land
 196, 201, 541, 547, 599
aṣṭa-bhoga-tejāh-svāmya, full ownership
 of land 756
aṣṭa-bhūti, associated with *aṣṭabhoga*
 196, 201
aṣṭa-kul-ādīhikaraṇa, Pañchāyat board 407n
aṣṭāṅga-yoga, 598
astraveda, weaponry 105, 109
Āsvapati, title 131, 135-136, 217-18,
 268, 270, 285, 288, 290, 299, 302, 305n
Āsvapati-gajapati-narapati-rāja-troy-ādhi-
pati, title 135-36, 285, 290, 299, 302
aṣṭhūprastha, levy 280, 282n
ātīthi, reception of guests 377, 480
ātūrāvāḍḍi=*antar*°, tax 157
Āvasarika, epithet of Brāhmaṇas 2, 14
Āvatāra, same as *Rasul* 650, 651n
āvṛitti, administrative division 124, 128
Āvyakta, same as *Allah* 650, 651n
Āyuktaka, ruling officer 51, 68, 75,
 81, 372-73, 462, 475, 477, 488,
 496, 500, 524, 532
- Bādāsāha*, same as *Bādshāh* 666, 668 &
 n, 669, 676-77
Bādshāh, imperial title 664 & n
Balādīhikṛita, general 250, 253
Balādīhyaksha, general 68
bali, offering to beings 29, 31, 74, 76,
 80-81, 84, 217-18, 253, 259, 264,
 270-71, 355, 357, 377, 384, 463,
 476, 480, 489, 568, 742
balīvard-ādāna, tax 375
bandha-daṇḍa, tax 157, 160
Bappa-bhaṭṭāraka, His Majesty the
 Father 606, 608, 611n, 613, 617;
 °*pāda-bhakta* 606, 609

- Barkandāz* 268
Bāva, uncle 272-73
Bhadreśvara-Sugata-padākshara foot prints of gods 697
bhāga, king's share of produce 55, 72, 76, 84, 94, 161, 221, 223, 226, 250, 252-53, 274, 277, 280, 283, 285, 288, 291, 303, 309, 314-15, 343, 378-79
bhāga, administrative division 131, 136
bhāga-bhoga, share of produce and offerings 161, 314-15, 318-19
bhāga-bhoga-kara, levies 72, 84, 94, 283, 285, 288, 291, 303
Bhagavat, epithet of gods and religious leaders 36, 38 152, 191, 218, 271
Bhagavati-bhakta, epithet 251, 255n
Bhāgika, share-holder 217-18 426-27
bhaishajya, medical treatment, medicine, 76, 84
bhāṇḍa, receptacle 374-75
bhāṇḍāgāra, storehouse, treasury 742
Bhāṇḍāgār-ādihikṛita, officer 149, 276, 285, 288, 290, 302, 727, 728
Bhāṇḍārti, officer 303, 306n
Bhaṭṭa, constable 16, 21, 51, 64, 68, 72, 75-76, 84, 93-94, 97-98, 124-25, 128, 136, 138n, 152, 221-22, 224-25, 270-71, 307, 309, 314, 355, 357-58, 365, 370-73, 426-28, 463, 470, 475, 480, 489, 496, 500
Bhaṭṭa-mahattama, member of council 268, 270
Bhaṭṭa-mahattara, member of council 2, 14
Bhaṭṭaputra, Brāhmaṇical title 151-52, 431
Bhaṭṭāraka, lord 123, 152, 219, 451, 453-55
Bhaṭṭārikā, feminine form of *Bhaṭṭāraka* 43n, 213, 215, 357
Bhikṣhu, Buddhist monk 72, 76, 229, 231, 695
Bhikṣhu-saṅgha, Buddhist church 231
Bhishak, physician 276, 285, 290, 302
bhoga, periodical offerings; a *jāgīr*; a small territory, 55, 72, 76, 84, 94, 98, 161, 221, 223, 226, 250, 252-53, 274, 277, 283, 285, 288, 291, 303, 309, 314-15, 318-19, 343, 357, 378, 384, 428
Bhogapati, officer 64, 68, 268, 270, 426-27
Bhogi-jana, Jāgirdār 157, 160
Bhogika, Jāgirdār 217-18, 357, 426-27
bhū, land measure 426-28
bhū-chchhidra-nyāya, same as *bhūmi*^o 137
bhū-dro = *bhū-droṇa* = *bhūmi-droṇa-vāpa*, land measure 141, 143, 145n
bhū-khādī(ri), land measure 124, 128
bhukti, province 41, 67, 124-28, 131, 136, 140, 142
Bhukti-pattalika, officer 727-28
bhūmi-chchhidra-nyāya, principle of free enjoyment of land 68, 76, 84, 94, 98-99, 128, 222, 225-26, 384, 390n, 463, 475, 489, 736
bhurja-patra, birch-bark plate 256n, 320n
bhūta-pāta, *bhūta-vāta*, earthquakes, storms, etc. 377, 384, 389n, 463, 480
bhūta-pāta-pratyādeya, income from earthquakes, etc. 480
bhūt-opāta-pratyāya, income from earthquakes 470, 475, 489, 496, 500
biya-chchheda 575, 585
biruda, surname 597
Brā, same as *Brāhmaṇa* 141-43, 145n
Brahmachārin, student 218, 234, 428
brahmacharya, status of a *Brahmachārin* 546
brahmadāya, *brahmadeya*, rent-free holding of Brāhmaṇas 76, 234, 252, 334, 384, 390n, 428, 462-63, 474-75, 488-89, 500, 534, 606, 608
Brahma-kshatra, *Brahma-kshatriya*, family with mixed Brāhmaṇa-Kshatriya blood 115-16, 120n, 124, 127, 363-64, 719-20.
brahmāṇḍa, gift 595
brahmapura, *brahmapurī*, Brāhmaṇa settlement 97, 273, 277, 463, 618n
brahmottara, rent-free property of Brāhmaṇas 84, 97, 128
Briha, same as *Brihatpurusha* 404-05
Brihaduparika, same as *Uparika*, governor 128
Brihatpurusha, same as *Mahājana* 404
Chaitya, prayer-hall, temple 687-89
chakra, weapon 13, 188
chakravarti-kshetra, an emperor's sphere of influence 156
Chakravartin, imperial title 126, 152, 377, 381, 404, 434, 538, 544, 556, 561, 571, 629
chāmara, auspicious mark 518
Champeśvara, king of Champā 717
Chāṇḍāla-pushkarinī, Chāṇḍālas' tank 730
Chāṇḍikā-pushkarinī, tank near a Chāṇḍikā temple 21
chandra, meaning 'one' 194n
chand-ōparāga, lunar eclipse 191

- charu*, *charuka*, offering to manes 29, 31, 76, 80, 84, 217-18, 253, 271, 355, 357, 377, 384, 463, 489, 476, 480, 489, 742
- Chāṭa*, *Chāṭa*, police officer 16, 21, 51, 64, 68, 72, 75-76, 84, 93-94, 97, 124-25, 128, 136, 128n, 221-22, 224-25, 270-71, 307, 309, 314, 318-19, 355, 357-58, 372-73, 426-28, 463, 470, 475, 480, 489, 496, 500
- cha-ṭi*, cultivated mound 141-43
- Chāṭa*, same as *Chāṭa* 129, 135
- chatuḥ-sim-āvachchhinna* 160
- chaturvarṇa*, *chāturovarṇya* 331, 562, 579, 585, 727
- Chāturovaidya*, *Chaturvaidya*, student of four Vedas 31, 252
- chatushpānika*, priced at four Paṇas 729
- Chaudhari*, title or designation 668, 669n
- Chaulukya-chakravartin*, surname 404
- chaur-oddharaṇa*, recovery of stolen articles 72, 76, 84, 94, 98
- Chaur-oddharaṇika*, officer 50-51, 52n, 64, 68, 72, 75, 83, 93, 97, 124, 128, 136, 138, 268, 270, 426-27
- Cheṭṭikā*, maid servant 93, 98
- Chhatrachchhāyika*, official 426-27
- chi-khi* = *chira-khila* 141, 143, 145n
- chi-khi-mu-ṭi* = *chira-khila-muṇḍa-ṭikara* 143
- Chhimpaka*, dyer 375
- chimi-karpūra*, Chinese camphor 558
- chira-khila*, uncultivated for long 141, 145n
- chiṭṭola*, tax 157, 160
- chivarika*, provision for monk's garments 229, 231, 232n
- Choroddharaṇika*, same as *Chauroddharaṇika* 372-73
- Chūmakāra*, lime-washer 403, 406
- chūṇi* = *kāhaṇa*, 1280 cowries 131, 136, 139n, 140, 143, 509n
- cowrie-shell, used as coin 124
- dāgapasadi*, tax 303
- Dakṣiṇa-tīrtha-rāja*, Southern Ocean 192
- dakṣiṇāyana* 605
- dāna*, customs duty 403, 405, 692
- Dān-ādihikārin*, customs officer; officer in charge of gifts 524, 534
- daṇḍa*, fines 218, 280, 343, 547, 756
- Daṇḍa* = *Daṇḍanāyaka*, general 39, 40n, 93, 97, 124, 128, 136, 152, 217-18, 250, 253, 524,
- daṇḍa-daśāparādha*, fines 470, 475, 480, 489
- daṇḍa-dāya*, fines 343
- daṇḍa-dosha-daśāparādha*, fines 496, 500
- daṇḍaka*, same as *daṇḍa* 375
- daṇḍaniti* 108, 188
- daṇḍa-pārushya*, assault 373-74
- Dāṇḍapāsika*, *Dāṇḍapāsika*, watchman, policeman 50-51, 68, 72, 75, 83, 93, 97, 124, 128, 136, 157, 160, 217-18, 268, 270
- Daṇḍasakti*, police officer 64, 68
- Daṇḍavāsika*, same as *Daṇḍapāsika* 426-27
- Dāṇḍika*, police officer 50-51, 75, 83, 93, 97, 270, 426-27
- daradranaka*, levy 307, 309
- dasabairidha*, tax 280
- Dasagrāmika*, *Dāsagrāmika*, officer 64, 68, 748
- daś-āpachāra* = *daś-āparādha*, fines 70n, 84
- daś-āparādha*, fines 52, 72, 76, 91, 98, 128, 280, 314, 384, 426, 428, 463, 470, 475, 480, 489, 496, 500
- daś-āparādha-daṇḍa*, fines 280
- Daśāparādhika*, judicial officer 51, 52n, 72, 75, 83, 268, 270
- Dauhsādhasādhanika*, emergency officer 64, 68, 93, 97, 124, 128, 136, 221-22, 224-25
- Dauvārika*, door-keeper 165, 173, 218, 487
- dhēṅku-kaḍḍhaka* 373
- deśāntariya-maṣṭha* 93, 98
- deva-bhoga*, same as *deva-dāya* 500, 533
- deva-brahma-dāya*, °*deya*, free holdings of Brāhmaṇas and gods 234, 252, 382, 463, 475
- Devadāsī*, temple-girl 106, 156, 719
- devadāya*, °*deya*, rent-free temple land 76, 390n
- devadroni*, temple property 217-18
- Devadrony-adhikṛita*, officer 217-18
- devakula*, temple 360-61, 431, 454, 741
- devakulikā*, small temple 67
- deva-sthāna*, temple 538
- Devavārika*, temple superintendent 508
- devāyatana*, temple 253, 421
- devadharmā*, *deyadharmā*, religious gift 146, 149
- Dhakkā-vādaka*, drummer 93, 97
- dhānya*, royal share of produce 374, 384, 463, 470, 475, 480, 489, 496, 500, 639
- dharma-bhāṇḍāgāra*, temple treasury 756
- dharāṇa*, coin 140
- dharma-chakra*, Buddhist symbol 60
- Dharmādhikaraṇa-senabhogika*, clerk of judicial department 480, 490
- dharma-sāsana*, edict relating to pious activity 208
- dharma-sthāna*, holy spot 405

- Dhruvādhikaraṇa*, officer for collecting tax in grains 372-73
Dikshita, Brāhmaṇical surname 191, 283, 285
dinār, *dināra*, gold coin 336, 649
dīpotsava, Dewali festival 503, 508
dirghagovindhha, tax 303
dīrham = *dramma*, silver coin 651n
diya, tax 355, 357
Divirapati, clerk 218, 220
dra = *dramma* 508, 513
drachma, Greek coin name 247n 420, 424, 503, 508, 509n 510-11, 513-14, 651n
Drāgaḍika, drummer 93, 97
dro = *droṇa*, 32-34, 35n
droṇa = *droṇavāpa* 24-25, 29, 41-42, 93, 97-98, 715
droṇavāpa, land measure 25, 35n, 42, 43n, 727, 729
droṇī, property 402, 404
Duḥśādhyasādhanika, emergency officer 263, 270
dumbarichchheda 742
dumpha = *drimpha* 373, 375
Dussādhyasādhanika, same as *Duḥśādhyā* 270
✓ *Dūta*, messenger 51, 64, 68, 75 84, 268, 270, 273, 276, 285, 290, 302, 426-27, 429
Dūtaka, executor of grants 29, 63, 68, 72, 76, 94, 96, 98, 132, 137, 157, 218, 220-21, 123-24, 226, 233-34, 271, 355, 358, 374, 376, 378, 385, 464, 470, 477, 480, 490, 494n, 744, 749
✓ *Dūta-braishanika*, despatcher of messengers 51, 52n, 72, 75, 84
Dvedin = *Divedin* 201
Dvir-aśvamedha-yājīn, performer of two horse-sacrifices 3
Dvis-turagamedha-yājīn 3
dyūta-kaparda, gambler's tax 332

eva, name-ending 145n

fanam, same as *paṇa*, coin 550

ga = *gadyāna* 558-59
gadyāna, gold coin 550, 551
Gajapati, title 131, 135-36, 140-41, 144, 195, 199, 276, 285, 288, 290, 293-94, 502, 299
gaja-pāshāna, boundary stone 533
Gaṇagamika, official 51, 52n 64, 68, 72, 75, 84, 268, 270, 426-27
gambhuvaka-dramma, coin 508
Gaṇa-daṇḍa, *Daṇḍanāyaka* of a *Gaṇa* 151-52

Gaṇaka, accountant 93, 97-98
Gāndhika, perfumer 191
gaṅgini, °*nika*, small stream 67, 732, 742
gāñi = *grāmin* 140
gaṇita, mathematics 105, 108
Gaṇyapati, treasurer 217-18
gardabha-bharaka, ass-load 375
Garga-yavana = *Kāla-yavana*, Muhammedans 135, 138n
garta, pit 94, 98, 128, 160, 285, 290, 303
Garuḍa, Rāshtrakūṭa emblem 474, 487
Gauḍeśvara, title 82, 103, 127, 129n, 131, 135-36
Gauḍika, dealer in sugar 191
Gauggulika, dealer in incense 218
Gaulmika, officer 64, 68, 72, 75, 83, 93, 97, 124, 128, 136, 168, 170, 270, 426-27
ghāna-palikā, levy 254
ghatikā, college of Brāhmaṇical learning 408n, 612, 614-15, 618n
Ghaṭṭapāla, ferry officer 268, 270
gochara, pasture land 76, 84, 128, 225, 290, 426, 428
gocharman, land measure 191
go-mahish-ādhiḥkrīta, officer 52n
Go-mahishy-aj-āvīk-ādhyaksha, officer 83-84
gokula, department of cattle 273, 276, 285, 288, 302
Gokul-ādhiḥkarin, officer 285, 290, 302
Gopāla, milkman 191, 373
go-prachāra, grazing of cattle 250, 253, 373
goshthi, corporate body 121
gotra 21, 24-26, 28, 31, 87, 98, 140, 142-43, 152-53, 155n, 160, 190-92, 203-05, 281, 284-85, 289, 299, 303, 309, 319, 338, 343, 357, 428, 452, 455, 462, 475, 488, 493n, 543, 576, 586, 605-06, 608-09, 727, 729, 731, 749, 751, 756
go-yūthi, *go-yūti*, grass land 426, 428
graha-gaṇa, meaning 'nine' 172, 175n
grā-hi, *grāhya-hiranya*, tax to be realised in cash 143
grāma-kāṭaka, villages and towns 510
Grāmakūṭa, °*ka*, officer 462, 475, 479, 488, 496, 500, 524, 532
Grāmapati, official 83-84
grāmiṇa = *grāmin* = *gāñi* 140
grī-cha-ṭi = *grī-ṭi* and *cha-ṭi* 143
grīha-ṭi = *grīha-ṭikara*, mound with house 145n
grīha-nā-ṭi, *grīha-vāstu-ṭikara* 192
Grīhita-sāhasra, title 480, 493
grī-ṭi = *grīha-ṭikara* 141-43, 145n
guvāka, arecanut palm 94, 98, 128, 136

- hala*, land measure 417, 420, 424
hala-daṇḍa, tax 157, 160
Hambira = *Hammira* = *Amir* 305n
Hammira = *Hammira* = *Amir* 652 & n, 654-55, 660-61
Hammira = *Hambira* 305n, 660-61
Harichandana, title 199
Hārīti-putra, dynastic appellation 452, 517, 525
hārya, emblem 469, 474
hasti-daṇḍa, tax 157, 160
Hasty-aśva-go-mahishy-aj-āvīk-ādhyakṣa, officer 68
Hasty-aśv-oshtra-bala-vyāpṛita, °ka, officer 51, 52n, 270, 426-27
Hasty-aśv-oshtra-naubala-vyāpṛitaka, officer 72-75, 85
Hasty-aśv-oshtra-vyāpṛitaka, officer 427
haṭṭikā, market place 64, 68, 514
hayamedha = *aśvamedha*, sacrifice 445
Hayapati, title 259, 265
Hemakāra = *Svarṇakāra* 240
hi = *hiraṇya*, tax payable in cash 72, 76, 84, 94, 98, 139n, 221, 223, 226, 250, 252-53, 280-81, 343, 378, 384, 428, 463, 470, 475, 479-80, 496, 500
Hindurāya-Suratrāpa, title 597
hiraṇya, tax in cash 595
hiraṇyagarbha, gift 184, 190, 192, 478, 481, 725, 726n
horāśāstra, astrology 105, 108
Ishṭi (*shṭa*) *kā-chaitya* 689
itihāsa, legends 606, 609
jāgīr 41, 131, 140
Jāgirdār 677
jala, right on waters 94, 98, 128, 136, 160, 173, 253, 285, 290, 302, 319, 756
jala-jātapatra, auspicious marks 578
jala-kara, tax e03
jala-sthala, right 160
jala-sthala-giri-gahana-gart-oshara-pāshāṇa-loha-lavan-ākara, proprietary right 277
janapada, *janapada*, people of the countryside 29, 97, 99, 128
jāta-karman, ceremony at birth 304
Jāyagiradāra, *Jāgirdār* 677
Jayanapati, officer in charge of weapons 217-18
jaya-skandhāvāra, camp 127, 135, 378
Jubarāja = *Yubarāja* 152
Jyeshṭhabhadra, councillor 738
Jyeshṭhakāyastha, member of council 64, 68
Jyotiḥ-śāstra, astronomy, astrology 239
Jyotishika, astronomer, astrologer 410
Kachchhaka 352
Kaḍḍhaka = *Karshaka* 373
Kāhalika, drummer 93, 97
kāhāṇa = *kārshāṇa* 139n
Kaivarta, fisherman 191
kala = *kalam*, measure 639
kalas-āṅkuṣa, auspicious marks 518
Kalvapāla-vārika, spirit-distilling officer 375
Kāṁsyika, brazier 191
kaṅṭhikā, necklace 469, 472
kaṇḍa, cowrie-shell 332
kaṇḍadaka-purāna, silver coin counted in cowries 124, 128, 144n
kara, tax 72, 84, 94, 98, 161, 221, 223, 226, 250, 252-53, 274, 277, 282n, 283, 285, 288, 291, 303, 314, 343, 378, 428, 424, 532-33, 538, 735
karāḍā, musical instrument 575, 585
Karaṇa, *Karanika*, official 64, 68
karāṇa = *adhikarāṇa*, office 24-27, 137, 374, 607-08, 610
Karanika, clerk 217-18, 229, 232, 259, 266, 323, 333, 363, 369, 727-28, 742, 728
Kariyāna, official 696n
Karmakāra, blacksmith 93, 97-98
karmānta, barn 41
kārpāsa, cotton 256n, 319
karṣūra camphor 558-59
kārshāṇa coin and weight 139n, 412
Kārtākritika, officer 727-28
kāru, artisan class 575, 585
kāshṭha, fuel 250, 253, 374
kāshṭhakārīn, carpenter 619n
kathita, composed or dictated 208
Kuṭuka, official 217-18
Kavichakravartin, title 573n
Kāyastha, official designation and community 93, 97-98, 274, 278, 283, 285-86, 292, 322, 333, 407n, 409-10, 480, 490, 504, 508, 575, 585, 732, 742
Kerali, Kerala woman 326
Khādḍika, official 268, 270
khāḍi, *khāḍikā*, measure 124, 128
Khalīfa, Caliph 406, 408n, 649 & n, 659n
khalla-bharaka, bag-load 375
Khān A'azam, Great Khān 680, 681n
khaṇḍala, territorial unit 140, 142, 144n
khaṇḍapāliya, tax 160
Khaṇḍarakṣha = *Khaṇḍapāla*, official 72, 75, 83, 268, 270, 426-27
khaṇḍikā, measure 323, 332, 510, 513, 515n
khani, mine 319
khāri, measure 588

- khīla*, fallow 428
Khojā=*Khvajah* 402, 404, 667n
Khola, official 64, 68
khovā-dāna 373
Kīśoravadavā-go-mahish-ādhiḥkṛita 51, 72;
 °*mahish-āj-āvi-k-ādhyaksha* 52n, 83-
 84; °*mahishy-ādhiḥkṛita* 75
klīpta, fixed tax 558
Kolika, community 375
kośa, treasury. storehouse 725-26
Koṭapāla=*Koṭapāla*, official 217-18
Koṭapāla, governor of a fort 97, 268,
 270
Kshatrapa, confused with *Kshetrāpa* 426,
 27
Kshetrāpa=*Kshetrāpāla*, official 83, 426
Kshetrāpāla, superintendent of royal
 lands 72, 75, 268, 270
kukshi-chcheda 585
Kulchur=*Kalachuri* 534n
Kulika, as head of a guild 426-27
kullaka 428
kulya, stream 206
Kumāra, prince 199
Kumārāmātya, officer enjoying the
 status of a prince 29, 36-37, 50-51,
 217-18, 221-22, 224-25, 268, 270,
 426-28
kumārāmātya-ādhiḥkaraṇa, office 29, 36
Kumbhakāra, potter 27n, 93, 97, 191,
 375, 742
kūṭaka, tax 280, 283, 285
Kutāmāna-srī-Sāmanta, coin legend 656n
ku-tāmra, forged grant 55
kūṭa-sāsana, forged grant 225
Kuṭumbin, agriculturist house-holder 42,
 51, 53n, 173, 217-18, 516, 519

laṅkā, island 583
lauha-lavaṅ-ākara, source of metal and
 salt 285, 290, 302
lavaṅ-ākara, salt pit 285, 290, 302-03
layana, cave-shelter 229, 231
Lekhayitri official 732
liṅga=*Śiva-liṅga* 433, 690, 719, 722
loh-ādy-ākara, mines 319
loh-ākara, mines 290, 302, 375
lohaḥ koyam, chronogram 583

maddala, musical instrument 575, 585
Mādhava-srī-Sāmanta, coin legend 656n
madhūka, mahuwa 160, 274, 277, 285,
 290, 303, 319
Madhyamalokapāla=*Pañchamalokapāla*,
 royal epithet 610n
Mādhyaṇḍina-sākhā 24-25, 263-64, 309,
 357, 462
Maha=*Mahattara*, member of village
 council 404, 406n

Mahādhikārin, chief administrator 621,
 630
mah-āgrahāra 756
Mahābalādhiḥkaraṇika, officer of military
 department 93, 97, 355, 358
Mahābhāṇḍāgārika, store-keeper 343,
 347n
Mahābhogika, Jāgirdār 124, 128
Mahābrāhmaṇa, learned and pious
 Brāhmaṇa 756
mahādāna, one of the sixteen gifts 478
Mahādān-ākshapaṭal-ādhiḥkṛita, official 269,
 271
Mahādaṇḍānyaka, general 50-51, 52n,
 72, 75, 83, 253, 268, 270-73
Mahādauhsādhāsādhanika, emergency
 officer 51, 52n, 72, 75, 83
Mahādevī, title of queen 42, 45, 48,
 152, 154n, 342
Mahādharmaḍhiḥkaraṇika, judge 343, 347n
Mahādharmaḍhyaksha, superintendent of
 charity 124, 127, 136
Mahādhyaksha, chief administrator
 347n
Mahāgaṇastha, superintendent of Pañ-
 chāyat Boards 124, 128
Mahājana, member of council 360-
 61, 404
Mahāyāna-yāyin, Mahāyāna Buddhist
 146, 149
mahākaraṇa, record office 64
Mahākaraṇika, chief scribe 343, 347n
Mahākārtākritika, official 51 52n,
 72, 75, 83, 268, 270, 372-73
Mahākāyastha, scribe member of council
 39
Mah-ākshapaṭal-ādhiḥkaraṇ-ādhiḥkṛita, officer
 221, 223-24, 226
Mahākshapaṭālika, superintendent of
 records and accounts 83, 92, 97,
 124, 128, 140, 143, 299, 304, 343,
 347n, 378, 385, 390n
Mahākshapaṭalīn=°*lika*, official 157,
 161-62
Mah-ākshasādhanika=°*paṭālika*
Mahākumārāmātya, official 72, 75, 83
Maham=*Mahattara* 404
Mahāmahattaka, member of council
 131, 137, 149
Mahāmahattara, member of council 64,
 68, 727-28
Mahāmaṇḍalādhipati-Mahārājādhirāja-
 Parameśvara, title 151-52
Mahāmantrin, chief minister 107, 342-
 43, 347n, 409-10
Mahāmanushya, landlord 268, 270
Mahāmātya, minister 343, 347n, 404
Mahammada-samvat=Hijri era 403

- Mahāmudr-ādihkṛita*, official in charge of seal 92, 94, 97-98, 124, 128
Mahānāyaka, chief's title 54-55
Mahāpañḍita, title 291, 404
mahāparishad, council 503-04, 507
mahāpātaka, sin, offence 508
Mahāpātrātipātra, chief minister 683
Mahāpūlipati, superintendent of elephants 124, 128
Mahāprachanḍa-Daṇḍanāyaka, official 524, 534
Mahāpradhāna, official 727-28
Mahāpramātāra, superintendent of measurement 226, 343, 347n
Mahāpramātāra-Mahāsāmanta title 224, 226
Mahāpramātāra-Mahāsāmanta-Mahārāja, title 221, 223
Mahāpratihāra, °*pratihāra*, officer 24-25, 50-51, 75, 83, 92, 97, 124, 128, 288, 270, 343, 347n, 372-73, 385
Mahāpurohita, priest 124, 127, 136, 283, 285
Mahārāja, royal title 20, 33, 50, 52n, 76, 146, 173, 213, 215, 216n, 218, 221, 222-25, 227, 233-34, 235n, 239, 249, 252-53, 281, 307, 372-73, 452, 496, 609, 616, 694-95, 713, 716, 736
Mahārājādhirāja, royal title 2-3, 20-21, 26, 50-51, 63, 67, 75, 83-84, 92, 96-97, 127, 131, 136, 151-52, 156, 160-62, 213, 215, 216n, 218, 222-28, 250-52, 254, 268-70, 273, 276, 283, 285, 288, 290, 299, 302, 314, 318-19, 342, 377, 381-84, 389n, 404, 427, 430-31, 452-55, 457, 462, 469, 474-75, 479, 488, 500, 518, 532, 537-38, 546, 677, 704, 728, 736, 748
Mahārājādhirāja-Parameśvara, title 312, 314
Mahārājādhirāja-Parameśvara-Bhaṭṭāraka, title 451
Mahārājādhirāja-Parameśvara-Paramabhāṭṭāraka, title 518, 532, 536-38, 541, 546
Mahārājaputra, designation 55, 342
Mahārāja-Pramātāra, official 268, 270
Mahārāja-Rājādhirāja-Rājaparamēśvara-Paramabhāṭṭāraka-Paramavaishṇava-Paramabrahmaṇya, title 173
Mahārāṇaka, feudatory title 344
Mahāri, same as *Devadāsī* 156, 161
Mahāsainyapati, general 92, 97
Mahāsāmanta, feudatory title 29-32, 34n, 51, 52n, 72, 75, 83, 221-26, 249-50, 253, 268, 270, 343, 347n, 372-73, 742, 749
Mahāsāmāntādhipati, feudatory title 63, 68
Mahāsāmanta-Mahārāja, feudatory title 372-73
Mahāsāmanta-nātha, feudatory title 749
Mahāsāndhivigrahika=*Mahāsāndhi*°, minister of war and peace 113
Mahāsāndhivigrah-ādihkaraṇ-ādihkṛita, official 355, 358
Mahāsāndhivigrahika=*Mahāsāndhi*° 36, 38, 83, 92, 97, 112-13, 124, 127-28, 132, 136-37, 140, 143, 343, 347n, 358, 452, 455
Mahāsāndhivigrahik-ākshapatalādihkṛita, official 269, 271
Mahāsarv-ādihkṛita, chief administrator 92, 97
Mahāsattrapati-Devadronyadhikṛita, officer 217-18
Mahāsenāpati, general 83, 124, 128, 136
Mahāśvasāḍhanika, cavalry officer 343
Mahattaka, councillor 149, 279, 281, 480, 490
Mahattama, councillor 75, 280
Mahattamottama, councillor 84
Mahattara, councillor 42, 51, 53n, 64, 68, 92, 97-98, 279, 318-19, 360-61, 404, 462, 475, 488, 496, 500, 524, 532, 727-28
Mahattar-Ādhikārin 357
mahāvihāra, monastery 156, 160
Mahāvīyūhpati, military officer 93, 97
mahāyājña, duties of a Brāhmaṇa householder 36
mahisha-pāshāṇa, boundary stone 533
mahish-oshṭra-bharaka, buffalo-load and camel-load 375
Mahāsāmānt-ādhipati, feudatory title 744, 749
makara-toraṇa 511, 514
Mālākāra, florist 93, 97-98
Māluka, florist 191
Mālma-Modina-māsa-pāṭhaka 405
māna, measure 177-78, 192
māna-bhāṇḍa, measuring pot 374
māna-daṇḍa, measuring rod 584
maṇḍala, district or Pargana 16, 21, 77, 97, 140, 142, 349-50, 352
Maṇḍalapati, official 93, 97
Māṇḍalēśvara, chief 537
Māṇḍalika, chief 152
maṇḍapa, shed 510, 513-14
māṇ, measure 250, 254
māni-vāpa, land measure 254
mañjāḍi, measure 640

- Mantrin*, minister 273, 276, 285, 290, 302, 537
mārgaṇaka, tax 250, 253
mārgaṇi, tax 160
maṛṭulu=*nivartana*, land measure 573n
masjid, mosque 402-03, 407n, 680
maṭha, temple or monastery 98, 249, 252, 330, 575, 585
Maṭhapati, same as *Mahanta* 123
maṭhikā, small *maṭha* 503-04, 507-508
Mātṛikā, Mother goddess 452
matsy-ākara, source of fish 285, 290, 302-03
mātsya-nyāya, anarchy 63, 65, 733
maula-bhṛta, hereditary and wage-earning categories 378
 Mayor, administrator of a town 151
mīmāṃsā, philosophy 10, 105, 253
mīna-saṅkrānti 177, 190, 253
Mochcha land 250, 254
mṛṭiyuka-vṛitti, death-grant 319
mudrā, signet 374
Mudrāhastā, keeper of seal 152
muhar, gold coin 672, 674
Mukhari 575, 585
mukt-ōparikara, free from *ōparikara* 16, 21
muṇḍa-fikara, *muṇḍā*°, barren mound 145n
Muruvāyaraḡaṇḍa, royal epithet 597
mu-ṭi 141-43, 145n

Nabāba, same as *Nawāb* 678n
nā-bhū=*nāla-bhūmi*, cultivated field 141, 143, 145
Nagarapati, administrator of a city 217
Naimittika, astrologer 276, 285, 290, 302
naṛgaṇika, exit tax 375
naivedya, offering to a god 146-47
Nākhu, *Nākhuda*, *Nākhuya* 404-05, 407n, 408n
nāl-jami=*nāla-bhūmi* 145n
nāla, *nāla-bhūmi*=*nā-bhū* 143, 145n
nāmaka, name used as symbol 469, 474
nāma-karaṇa, naming ceremony 304n
nanda, meaning 'nine' 172, 175n, 184, 194n
nau-daṇḍaka=*nau-patha* 39
Nāpita, barber 93, 98, 191, 375, 575, 585
Naṭa, dancer 93, 97
Naubala-hasty-aśva-go-mahish-āj-āvika-ādi-vyāpṛitaka, official 93, 97, 128, 138
naukā-bhāṭaka, charges for boat 274, 277
naukā-bhāṭaka-tara-dāya, levies 277
Naukādhyaaksha, admiral 68

nausthiravegā 39
navakarman, repairs 93, 98
Navāva, *Nawab* 677
Nawab 677
naya, territorial unit 10, 75, 218
Nāyaka, chief 195, 742
nidhāna, deposits 319, 532-33
nidhi, treasuretrove 160, 309, 314, 524, 532-33, 547, 599, 749, 756
Nihelapati=*Nilapati*, official 426-27
Niṣṭāṅkamalla, surname 402, 404
nikara, tax 735
nikshepa, accumulation 524, 547, 599, 756
nilakuṭy-ādāna, levy 375
nishka, gold coin 576, 587
nivartana, land measure 560, 572, 573n, 576, 585
niyat-āniyata, fixed and temporary taxes 303
Niyogika, official 608, 610
Niyukt-Ādhikārika, officers 157, 160, 462, 475, 488
Niyuktaka, official 462, 475, 479, 488, 524, 532
Nyāyakaṛaṇika, judge 742

Pa=*Paṇḍita* 142
pāda-ghaṭa 375
padakāra, hawker 375
Pādāmūlika, official 92, 97
pād-ānudhyāta, meditating on or favoured by the feet 50
Padāti, foot-soldier 131, 136
padāti-jīva, tax 157, 160
Pādshāh, title 664n
pagoda=*gadyāna*=*varāha*, coin 550
Paik=*Padātika* 268
pala, measure 250, 254, 375, 403, 405, 511, 514
pālī-dhvaja 453, 482
pālīkā, measure 250, 254, 257n

paṇḍikā 403, 405
Paṇ=*Paṇḍita* 142-43
Paṇa, coin 374, 550-51, 725-27
panasa, jack fruit tree 94, 98
pañchakula=*pañchāyāt* 402, 404, 407n
pañcha-mahāpātaka, sins, crimes 209, 406, 463, 476, 489, 520, 742
pañcha-mahāśabda, associated with feudatories 36-38, 308, 742
pañcha-mahāyājña, Brāhmaṇa's duties 36, 38, 476
pañchāmṛta, mixture of banana, sugar, etc. 36, 511, 514
pañcha-vyākhyā 584
pañchāyāt 407n
pañcholi=*pañchakula* 407n

- pañch-opachāra* 511, 514
Paṇḍita, learned Brāhmaṇa 144n, 279, 281, 317, 338, 343, 752, 757
Para=*Purohita* 402, 404
Paramabhāgavata, epithet 50, 52n
Parama-bhagavatī-bhaktā, epithet 234, 251
Paramabhāṭṭāraka, title 21, 50-51, 63, 67, 75, 83, 92, 96, 127, 131, 136, 160, 162, 173, 218, 222, 225-28, 269-70, 276, 285, 290, 302, 314, 342, 373, 381-84
Paramabhāṭṭāraka-Mahārājādhirāja, title 218, 222, 224-28, 404, 427, 430-31, 462, 474-75, 488, 500, 518, 532, 536, 538, 541, 546, 608-09, 728, 748
Paramabhāṭṭāraka-Mahārājādhirāja-Parameśvara 162, 268-70, 273, 276, 283, 285, 288-90, 302, 318-19, 342, 482-83, 427, 430-31, 457, 462, 469, 474-75, 479, 488, 500
Paramabhāṭṭāraka-Mahārājādhirāja-Parameśvara-Chakravartin, title 377, 381
Paramabrahmaṇya, epithet 173, 269, 427, 518, 606, 608-09
Paramadaivata-Paramabhāṭṭāraka-Mahārājādhirāja, epithet & title 728
Paramādityabhaktā, epithet 221-22, 225, 227, 234, 251
Paramanāheśvara, epithet 20, 35n, 50-51, 52n, 160, 162, 213, 222, 225, 228, 233-34, 251-52, 269, 273, 276, 282-83, 285, 288, 290, 302, 314, 318-19, 337, 342, 356, 378-84, 386n, 387n, 389n, 426-27, 430, 606, 609, 728
Paramapāśupatiāchārya, epithet 404
Paramasaugata, epithet 42, 63, 67, 75, 83, 92, 96, 222, 224-27, 748
Paramasaura epithet 136
Paramavaishṇava 37, 173, 233, 251, 309
Parameśvara, title 20, 30, 51, 63, 67, 75, 83, 92, 96, 123 & n, 127, 130-31, 136, 151-52, 160, 162, 234, 250-53
Parameśvara-Paramabhāṭṭāraka-Mahārājādhirāja, title 127, 131, 136, 268, 70, 273, 276, 283, 285, 288, 290, 299, 302, 312, 314-15, 319, 340, 342, 377, 381-84, 387n, 389n, 404, 427, 430-31, 437, 451-55, 457, 459-62, 464, 469, 472, 474-75, 479, 488, 500, 518, 532, 536, 538, 541, 546, 723.732, 748, 756
Paramopāsaka, epithet 146, 149
Paramanārasimha, epithet 127
Pararāja-bhāyamikara, title 597
Pāraśava 28, 30
paraganah, territorial division 678n
Pāri=*Pārikshaka* 404
Pārikshaka, examiner of coins 402
parikara=*uparikara* 463, 475, 589
parṇ-ākara, field of betel leaves 285, 290, 303
pāshāna, right 585, 599, 756
Pāśupata-āchārya 402, 404
pāśupata-vrata 586
pāṭaka, land measure 29, 32-34, 38-42, 43n, 93, 97-98, 744, 749
Pātakāra 191
pātra, *pātraka*, document 146
pātra=*patra* 374
Patrapati, tangawala 403, 406, 408n
paṭṭaka-dhārmika 375
Paṭṭakāpachārīka, official 268, 270
Paṭṭakapati, principal donee 736
paṭṭala, document 298n
paṭṭalā, administrative unit 277, 288, 290
Pattalika, official 297, 298n
patana, township 117, 273, 276, 285, 290, 302
paṭṭana-maṇḍapikā, customs house 323, 332
Permāḍī, same as *Paramardīn* 751
Petavika-vārīka, officer 374
Phanindra-vaṃsa=*Nāga*? 470, 475
pidā=*viṣṭi* 68, 76, 84, 94, 98, 314
Pilūpati, superintendent of elephants 217-18
Piśunavetrika, official 157, 160
piṭhikā=*piṭhī*, same as *Vajrasana-piṭha* 293-94
Piṭhipati, title 293-95
poṭṭalikā, bundle 375
Pradhāna, village headman 727-28
Pramātāra=*Pramātri*, official 217-18, 220-22, 224-25, 426-27
Pramātri=*Pramātāra*, official 51, 52n, 72, 75, 226n, 428, 727
Pramesara=*Parameśvara* 127 & n
Prāntapāla, official 83, 268, 270, 426-27
Prapāpūraka 373
Prāpā-pañcha-mahāśabda, feudatory title, 36-38
prastha, measure 510, 513
prasūti-sālā, maternity home 584
Pratāpa-Chakravartin, title 546
prātibhedikā, tax 355, 357
Pratihāra, official 152, 217-18, 279, 281, 285, 290, 302, 337, 343n, 371n, 390n
pratihāra-prastha, tax 280
Pratinartaka, official 378, 385
pratīpad, symbol 469, 474

- Pratiśūrīka*, official 268, 270
pratyādāya, levy 274, 277, 373
pratyagrahāra 728
pratyāya, income 84, 94, 98, 221, 223, 226, 389n, 428, 463, 470, 475, 480, 489, 496, 500
pratyandhārū = *pratyarthārū* tax 283, 285, 288, 291, 303
pravara 98, 152, 155n, 160, 281, 285, 338, 343, 428, 475, 729
praveśa 98, 309, 314, 319
Preshanika, official 51, 75, 84, 268, 270
Prithivivallabha, title 452-55, 457, 462, 488
Prithivivallabha-Śrīvallabha-Narendra, same as Govinda III 457, 462
purāṇa, silver coin 128-31, 136, 139n, 140, 142, 144n, 193n, 509n
Puraśreshṭhin = *Nagaraśreshṭhin*, official 152
Purohita, priest 165, 173, 249, 252, 273, 276, 279, 281, 285, 290, 302
Pustapāla, record-keeper 727-28
puti = *yūti* 128
putrikṛita, adopted as son 195, 199
puṭṭi, measure 576, 584, 586
puṭṭikā, measure 575-76, 584-86, 590n
- Rā* = *Rāutta* = *Rāutta* 319
Rāutta = *Rājaputra* 194n
Rāja = *Rājakula* 402, 404-05, 407n
rāja-bhāya, royal dues 253
rāja-bhoga, royal dues or property 94, 98
Rājadawārika, official 217-18
Rājādhirāja, title 3, 149, 173, 215, 384, 459-60, 597, 689n; surname of Kṛishṇarāya 592
Rājādhirāja-Paramēśvara, title 459-60
Rājaguru 146, 695
Rājaka, washerman 93, 98, 191
rājakiya-gaṇja, royal stores 375
Rājakula, king's people 222, 226, 375, 378, 385, 402, 404-05, 407n, 508
Rājakuliya-samasta-pratyāya, government dues 76
Rājāmāya, official 50-51, 52n, 64, 68, 72, 75, 83, 124, 127, 136, 268, 270, 426-27
Rājan, title 51, 52n, 64, 68, 75, 80, 83, 127, 136, 268, 270, 273, 276, 285, 290, 302, 356, 372-73, 426-27
Rājanaka, chief 51, 52n, 64, 68, 80, 83, 268, 270, 272n, 413, 416-17, 420, 422, 424, 426-27
Rājanyaka, chief 124, 127, 136, 454
Rāja-Paramēśvara, title 173, 597
Rājapurusha, officer 373
Rājaputra, prince 29, 50-51, 52n, 54, 64, 67-68, 72, 75, 80, 83, 92, 124, 127, 136, 157, 160, 194n, 199-200, 268, 270, 320n, 372-73, 400, 426-27
Rājasthāniya, viceroy 50-51, 72, 75, 83, 221-22, 224-25, 268, 270, 372-73, 426-27
Rājasthavira, title 687, 689
Rāja-tray-ādhipati, title 135-36, 285, 290, 302
Rājavallabha, courtier 157, 160, 607-08, 610
Rāja-vijñānin, officer 752, 757
Rājñī, queen 92, 97, 124, 127, 136, 157, 160, 273, 276, 285, 290, 302
Rakarayan, *Rakarayan*, official 696n
rākshasa marriage 478, 481
Rārajika 101
Rāpa = *Rāpaka* 405
Rāpaka, feudatory title 72, 75, 92, 97, 112, 116, 120-21, 124, 127, 136, 157, 160, 272n, 402-05, 407n
randhra, meaning 'nine' 172, 175n
Rāṇi, title 156, 161
raṅga-bhoga, amusement of a deity 541, 547
rāshṭra, administrative division 479
Rāshṭra-grāma-mahattara, officials 756
Rāshṭrakūṭa, official 165, 173, 496, 516, 519
Rāshṭrapati = *Rāshṭrakūṭa* 462, 475, 488, 500, 524, 532
Ra'hakāra, carpenter 375
rati, measure 28, 412, 509n, 550, 640
ratnadhenu, gift 595
ratnatraya, Buddhist temple 36, 40, 94, 98, 687, 744, 749
Rāuta = *Rājaputra* 318
Rāutta = *Rājaputra* 190, 194n, 320n
Rāvata = *Rājaputra* 320n
ravi-kula, *ravi-varṇa*, solar race 185, 624-26
rintakāvaddi, tax 157, 160
ritu, meaning 'six' 194n
rūpaka, silver coin 374-75, 509n
- sa-bhūt-opātta-pratyāya*, privilege 500
Sabhya, member of a *sabhā* 203
Sachiva, official 35n
sa-daṇḍa-dosha-das-āparūdha, privilege 500
sadāśiva-mudrā, seal 137
sa-dhānya-hiravy-ādeya, privilege 500
sāhasa 374
sahasr-āyatana, thousand-roomed temple 80
śaila, meaning 'seven' 201, 208n
Saivāchārya 635, 639
Sakal-ottarāpāth-eśvara, title 453
Sakala-vindhy-ādhipati, title 312, 314
śakti, lance 13
Sākya-bhikṣu-saṅgha 291

- Śāky-ātmaja*, Buddhist 229, 231
sañ = *sāmvatsara* 658
sām = *sāmvatsarika* 136, 140, 142-43
Samāhartri, official 157, 160, 314
Sāmanta, feudatory title 27-29, 37, 41-42, 224, 268, 270, 302, 357, 372, 374, 376, 656n
sāmanta-chakra = *sāmanta-maṇḍala* 382, 692, 735
Sāmanta-Mahārāja, feudatory title 26, 224, 226
sāmanta-maṇḍala = *sāmanta-chakra* 381
Sānastabhuvanāśraya-Śrīpṛithivīvallabha, title 541, 545-46
sa-matsy-ākara, privilege 285
Sām-bhū-hi = *sāmvatsarika-bhūmi-hiranya* 136
Sāmdhivigrahin, officer 173
sām-hi = *sāmvatsarika-hiranya* 136, 140, 142-43, 145n
s-āmra-madhūka, privilege 76, 84
sāmvatsarika-hiranya, annual tax in cash 141, 145n
Sandhi = *Sandhivigrahin* 99
Sandhivigrah-ādhipāraṇ-ādhipāra, officer 376
Sandhivigrahika, *Sandhivigrahin*, official 29, 34, 94, 99, 107, 152, 157, 162, 173, 218, 220; °*Pramātāra*, 218, 220
Śāṅkha-vādaka, conchshell-blower 93, 97
Śāṅkhika, conch-shell worker 191-92
saṅkrānti 476
Sannidhātri, official 157, 160, 314
Śānty-āgārika, priest 124, 128
sa-paṇ-ākara 285
Sapta-mātri 452
Śarabhaṅga, official 51, 52n, 72, 75, 268, 270
Sarobhaṅga = *Śarabhaṅga* 426-27
Sārvabhauma, title 124, 127
Sarvādhyaśha, officer 532
Sarvalokāśraya, royal surname 510-11, 513-14
sarva-namasya-śāsana, rent-free grant 524, 532
sarva-piḍā = *sarva-bādhā* 98
sarva-rājakiyānām = *a-hastakshepaṇiṇya* 475, 489
śāsana, grant 233, 548, 561
Śāsan-ādhipāraṇika, *Śāsanādhipāraṇin*, official 192, 194n, 524, 534
śāsana-stambha, pillar bearing grant 559
Śāsanyitri, officer 732
sattra 29, 31, 76, 84, 104, 214, 218, 253, 374, 575, 585, 742
sattra-sālā 510, 513
Saugata, Buddhist 42, 288, 291
saugata-pada 74
Saugata-parivṛājaka 288, 291
Saulkika, official 64, 68, 72, 75, 83, 93, 97, 268, 270, 372-73, 426-27
Sauvarnika, goldsmith 220
sa-vṛiksha-mālā-kula, privilege 500
Sekyākāra, brazier 732, 742
Senabhoga, *Senabhogika*, *Senabova* clerk 494n
Senabhogam = *Senabhogika* 494n
Senāpati, general 64, 68, 273, 276, 285, 290, 302
setikā, measure 375
Shah-i-Barāt, *Barātīsabi*, Muslim festival 401, 407n
Shalipha = *Khalipha* 659 & n, 660n
Shashṭh-ādhipāraṇika, official 64, 68
Shiqdār, *Shiqqdār*, official 668, 669n
shodasikā, coin 323, 332
Siddha 322, 413, 417, 420, 423
Siddhāntin, title 536, 538, 541, 547
sihāra 428
Sikdār, official 677
sikka rupee 675, 679
śilpi-goshṭhī, society of artists 120
Śilpin, artist, artisan 99, 191, 298, 575, 585
Simākarmakara, official 51
simantonnyana, rite 375
śiraśchcheda 575, 585
Śiva-śāsana 586
skandhaka-mārgaṇak-ādi-rājabhāya, royal dues 250, 253
skandhāvāra, camp 9, 50, 67, 75, 83, 96, 221, 225, 233, 251, 532, 538, 546
Somakula-kamala-vikāsa-bhāskara, surname 136
śrāddha, ritual 338, 343, 348n
Śramaṇa, Buddhist monk 56-57
śrenī, guild 373, 378
Śreshṭhān 270, 317, 504, 508, 509n
Śrīkaraṇ-ādhipāraṇin, official 524, 532
Śrī-paṭṭa-prāpta-karaṇa, epithet 31
Śrī-pṛithivī-vallabha, surname 451-54, 532, 537, 545
śrīṭāpa-tāmra, copper-plate grant 38
Śrī-Vallabha-narendradeva, surname 462, 475
śrotaka, rent 503-04, 508, 509n
Śruti-pāṭhaka, reciter of Veda 137
Sthān-āchārya, official 541, 546
Sthān-ādhipāraṇika, official 268, 270
Sthānāpati, official 405
Sthapati, mason 93, 97, 575, 585
Sthāvira, Buddhist monk 59 & n, 689
Sthāyīpāla, official 727-28
sthiti 504
sthiti-pātra. deed of usage 372-73, 376
sthiti-pātra-cyavasthā 373, 376
sthiti-cyavasthā 373, 376

- Sulatām, Sulatāna*, title 657
śulka, tolls 374-75, 524, 532-33, 538, 547, 558, 756
Sullutāna, same as *Sultān* 677
Sultān, Sultān, royal title 410n, 655, 658, 660-61, & n. 662, 664-65, 666n, 667, 677, 678n, 680, 681 n, 682
Sūpakārapati, official 217-18
Suratāna, Suritān, same as *Sultān* 655, 660n,
Sūtra Sūtradhāra, mason, carpenter 87, 90-91, 93, 97, 166, 267n, 323, 333, 363, 369, 405, 407n, 413, 418
suarna, coin 28, 240, 429, 454, 480, 532-33, 585
Suvarna-bhāndāgāra-srikarāṇa-mukhya, official 517, 520
svānya, proprietary right 756
Svarnakāra, goldsmith 191
svayamvara 103, 381, 454

Tadāyuktaka, official 51, 52n, 64, 68, 72, 75, 83, 268, 270
Tagarapati, mistake for *Nagarapati* 217-18
Talika, oilman 93, 97-98, 191
tala, surface of land 76, 84, 94, 98
talapājaka 64, 68
Talavargika, official 249, 252
taluk, territorial division 678n
Tāmbūlika, officer 191
tāmra-kholi, copper cover 121
tāmra-paṭṭa, copper plate 219, 729, 736
tāmra-śivana, copper-plate grant 99, 137, 162-63, 297, 749
Tāmra-sūpin, copper-smith 192
tanika, coin 650, 651n
tapā, territorial division 677, 678n
Tantra 105, 108
Tāntrika 76, 79n
Tantuvāya, weaver 191
taradāya, ferrv dues 274, 277
taraf, territorial division 678n
Tarapati, 'la. official 72, 75, 268, 270, 426-27
Tarika, official 64, 68, 72, 75, 83-84
Tārkika, logician 544
Tathāgata-ratna, the Buddha 36, 38
tauṇḍika 374
Tegin, same as *Tikina* 229
tejah-svānya, absolute ownership 756
Tha=Thakkura, title 268, 270, 299, 303-04, 402-03, 405, 407n
ṭi=ṭikara, mound 143
ṭikara=ṭikkara 141-42
Tikina, same as *Tegin* 229-30
tolā, weight 403, 405, 550
travāya, group of three kingdoms 453

tribhoga, tenure 536, 538, 541, 547
tribhog-abhyantara, tenure 756
tri-bhog-ābhyantara-siddhi, tenure 524, 532-33
Tribhuvanāmkuśa, seal legend 517
Tribhuvana-vidyā-chakravartin, *Tribhuvani*°, title 752, 757, 758n
Trikalīng-ādhipati, title 156, 160, 337, 342
triṇa-yūti, grass field 136, 254n, 253, 285, 290, 303, 426, 428
tryarsha-pravara 155n, 160
tulā, measure 550, 558
tulya-meṣa, articles to be weighed and measured 221, 223-24, 226
turaṅga, horse and horsemen 273, 276, 285, 290, 302
turushka-daṇḍa, tax 274, 277, 280, 288, 291

uddesa, pargana 24, 25 & n, 84, 94, 98
Udichipati 230
unmarabheda 373
upanidhi, 160, 309, 314
upapātaka 476, 508
uparika, governor 50-51, 72, 75, 83, 217-18, 221-22, 224-25, 268, 270, 426-27, 727-28
uparikara, tax on temporary tenants 16, 21, 50, 52, 72, 76, 84, 160, 355, 357, 377, 384, 463, 470, 475, 480, 489
Upayuktaka, official 496, 500
ūrdhva=uddesa, above ground 319
ushara, barren land 94, 98, 128, 136, 160
Utkhetayūri, Utkho°, official 732, 742
utpadyamāna-vishri°ka 384, 463, 470, 475, 480, 488-89
Uttara-kulika-vārika, official 374
Uttarāpatha-nātha, title 452-53
uttarāyaṇa 281, 428, 489

vādhā, same as *vishṭi* 160, 524, 533, 538
Vaidya, physician or his community 93, 98, 575, 585, 641, 645
Vailabdika, official 372
Vaishayika, official 727-28
vaiśvadeva 355, 357, 377, 384, 476, 480, 489
vājimedha, horse sacrifice 4, 8
vajra-jñāna 701
vajr-āsana 232
vajr-āsana-piṭha, same as Bodhgayā 293
vāk-pārushya, abuse 373-74
Vallabha-narendra, title 459
vandāpanā, levy 157, 160

- Vaṅgāla-maṭha* 93, 98
Vāra-balicārda, tax 157, 160
varāha, emblem 474
varāha, coin 550
varāhu-lāñchhana, emblem 452, 517
varavajhe, tax 280
vara-vātra 375
Vārka, official 93, 98, 373-75, 487, 503-04, 507-08
varna, social order 575, 585
varn-āsrana 20, 382, 721
varn-āsrana-dharma 735
varn-āsrana-ryat-asthāpana 213, 222, 225, 227
varnikā, sample 375
Vartmapāla, superintendent of roads 268, 270
Vārtapāidā 139n
vāsaka, camp 372-73
vāsācakā, tax 160
vāstu-ṭikara, homestead mound 141
vāsu, meaning 'eight' 201, 208n
vā-ṭi vāstu-ṭikara 140, 143
vāṭi, *vāṭi*, measure 177-78, 190-92
vāṭikā 194n, 285, 290, 303
veda, meaning 'four' 194n
vedāṅga 606, 609
vedānta 352
veda-sāstra 203
Veṭakūla, *Veṭakūla*, official 426-27, 429n
vidyādharma-torana 634, 638
vihāra, *vihāra*, *vihāri*, *vihārikā* 42, 76, 146-47, 290, 293-94, 297, 298n, 698, 744, 749
vihāra-vāstu 42
viyaya-skandhāvāra, camp 455
viyaya-tandāpanā, levy 157, 160
vikāra, free from tax 273, 277
vikāra-grāma, same as *agrahāra* 277
vimsati, tax 282n
vimsopaka, coin 373-74
Vindhyaśāra, title 314
Vinayuktaka, official 51, 52n, 64, 68, 72, 75, 83, 268, 270, 372-73, 426-27
Vīrabhadra, armed guards 575, 585
Vīra-chakravartin, title 124, 127
Vīran-vishṭhi, armed servants 575-76, 585
Vīrasav-āchārya 587
Vīrayatrika, official 426-27
vimsati-aphū-prastha, levy 280
vishaya, administrative unit 29, 31, 36, 38, 51, 67, 75, 83, 93, 97-98, 140, 142, 152, 165, 173, 219, 268, 270, 273, 276, 373, 454-55, 475, 479, 488, 518, 575, 583, 589, 728, 732, 748-49
vishaya-dāna, levy 274, 277
Vishayān, tax 157, 160
Vishaya-pati, official 29, 36-38, 42, 51, 52n, 64, 68, 72, 75, 83, 93, 97, 124, 128, 136, 217-18, 221-22, 224-25, 268, 270, 356-57, 426-27, 462, 475-77, 488, 496, 500, 524, 532, 727-28, 736, 748
Vishaya-pradhāna, official 217-18
Vishaya-ryasāhārin, officer 68
vishṭhi, *vishṭhika*, free labour 282n, 357, 373, 375, 384, 463, 470, 475, 480, 488, 524, 649
vishuṭa-samkrānti 270
vista, meaning 'thirteen' 201, 208n
Vividha-viṣṭhā-tuḥāra-tachaspati, title 285
vishatāpa-patra, copper plate 217, 219
vyāmūtra-bhūmi 141, 145n
vyavahār-ābhilekhitaka-karana, office 374
vyavahārin, official 29, 68, 233-34, 742
vyavahārika-śreshṭha 508
vyavasthā 503-04, 507-08
vyoma, meaning 'zero' 184, 194n
Vajuridin 201, 203, 205
yaksha-dvāra 511, 514
yantra-kuṭy-ādāna, levy 375
Yucorāja, title 36, 38, 63, 68, 151, 154n, 165, 173, 272, 276, 285, 288, 290, 302, 469
yūti, preserve 125, 132, 136, 285, 290, 303

INDEX

A

- Abbasid Khalifa 659n
 Abhayaśiha, person 402, 404
 Abhayaśrī, monk 146
 Abhinavamṛigāṅka, same as Bhavadeva 747
 Abhinava-Vārānasi, same as Cuttack 190, 192
 Abhinava-Vārānasi-kaṭaka, same as Cuttack 177
 Ābhira, people 270
 Abhona plates 358n
 Ābu Bakar, Khalifa 664 & n, 665 & n
 Abu-brāhima, same as Ābu Ibrāhim 402, 404
 Ābul-muzaffar Firūj Shāh, same as Saifuddin 680
 Ābul Qasim Ahmad, king 659n
 Abyssinian 680n
 Achalā-naya, territory 71, 75
 Acharya, P. 110n
 Ādāvāḍi copper-plate inscription 144n
 Adbhutanāga, person 739
 Adhimukti, monk 687, 689
 Adhiva, place 277
 Ādi-Bhañja, progenitor 151-52, 154n
 Ādideva, person 105, 107
 Ādinagara, same as Yayātinagara 634, 638
 Ādivarāha, god Viṣṇu 16-17, 247& n
 Ādivarāha, king Bhoja I 247n
 Āditya, person 202
 Āditya, person 205
 Āditya I, Chola k. 620, 624
 Āditya II Karikāla, Chola king 621, 626
 Āditya-bhaṭṭa 202-03
 Āditya-bhaṭṭāraka, Sun-god 248, 312, 314
 Ādityadāsa, person 744, 748
 Ādityadeva, person 752, 757
 Ādityapallikā, village 524, 533
 Āditya Purāṇa 121
 Ādityasena, Later Gupta king 44-45, 47, 50, 52n, 433, 436
 Ādityavardhana, Pushyabhūti king 221, 224-25, 227
 Ādityavardhana, person 429
 Ādityavarman, Maukhari king 213, 216n
 Ādityavarman, Early Chālukya king 523, 527
 Ādityavarman, Sumatra king 703-04
 Advilepanasvāmin, person 739
 Ādvagaṅgā, river 39, 40n
 Āḍuvila-Nṛisimha, person 196, 208
 Agastya, sage 31, 245, 641
 Aghamaršana, *pravara* 285, 729
 Aghoraśiva, Śaivāchārya, 322, 330, 333
 Agra, place 665, 670, 672 & n, 675 & n
 Agradatta, family 613, 618
 Agni Vaiśvānara, god 93, 98, 218, 489
Agni-purāṇa 111n
 Agniśarman, person 541, 548
 Agnisvāmin, person 217-18
 Agnivarman, Brahmapura king 218
 Āgniveśya, *gotra-pravara* 488 740
 Āhavamalla Someśvara I, Chālukya king 524, 530
 Āhavamalla, Kalachuri king 751, 754, 756
 Ahi, person 33
 Ahichchhatra-bhukti, province 221-22
 Ahmadabad, place 676 & n
 Ahmed, S. 667, 680
 Ahobala, person 595
 Ahsanabad, place 679 & n
 Āhuka, person 413, 418, 420, 423-24
 Agrawala, V. S. 650
 Aja, epic king 434
 Ajapura-naya, territory 71, 75, 79 n
 Ajay, river 105
 Ajmir, place 674 & n
 Akbar, Mughal emperor, 666, 668 & n, 669n, 670 & n, 671, 672 & n, 675 & n
 Akālavarsha, Kṛiṣṇa I, Rāshtrakūṭa king 460, 479, 482
 Akālavarsha, Kṛiṣṇa II, Rāshtrakūṭa king 495, 497, 503, 505
 Ākhaṅḍalamitra, person 377, 384
 Akhavaṭayik-āgrahāra 728
 Akshidāhikā, place 21
 Akshobhya, Buddhist deity 700-01
 Ālādina, same as Alauddin, 660 n
 Ālambāyana-gotra 740-41
 'Alamgir, Aurangzib, Mughal emperor 679 & n
 'Alāud-din Khalji, Sultān 662 & n
 'Alāuddin Husain Shāh, Bengal Sultān 684n

- Alāva, Alāvadi, Alāvadina, same as 'Alāuddin, 660 & n, 662
 Al-Birūnī, scholar 385n, 651 n
 Alhaka, person 279, 281
 Āli, Khalifa 664 & n, 665 & n
 Alina copper-plate inscription 223 n, 377
 Allah, God 402, 650, 664, 665 & n, 668, 670, 680; Akbar 671, 674 & n
 Allahabad, place 338
 Almora District 217
 Al Mustansir, Khalifa 659 n
 Aloka, person 40
 Al Qadir Billah, Khalifa 649-50
 Āl ūpa, people 444, 446
 Amaradeva, person 32
 Amaragaṅga, Yādava king 536-37
 Ambaipa, Ambaiya, person 504, 508, 509n
 Ambavāḍi-vishaya, territory 165, 169, 174n
 Ambipāṭaka, place 322, 328
 Aṅgīras, sage 613
 Āṅgīrasa, *pravara* 488, 493n
 Amma I, Eastern Chālukya king 516
 Amma II Vijayāditya, Eastern Chālukya king 388n, 516, 518, 521 n
 Ammana, Kalachuri king 495, 498
 Amoghapāśa, Buddhist deity 703-05, 706n
 Amoghavarsha I, Rāshtrakūṭa king 235n, 479-80, 484-85, 487-88, 490, 495, 497, 503, 505
 Amoghavarsha II, Rāshtrakūṭa king 503, 505
 Amoghavarsha III, Rāshtrakūṭa king 503, 505
 Āmradvīpa, place 56-57
 Āmrashaṅḍikā-maṅḍala, territory 64, 67
 Amśudatta, mythical Gaṅga king 164, 168
 Amśuvarman, Nepal king 434
 Amutunūri, village 520
 Aṅḍaurā, place 277
 Aṅḍahillapāṭaka, same as Anhilwada 402, 404
 Anaimaṅgalam, place 621, 629
 Ānāka, Chāhamāna king 409
 Ānakadevi, queen 151-52, 154n
 Anala, mythical king 193 n
 Analla, Chāhamāna king 409, 411 n
 Ānanda, person 32-33
 Ānandadeva, king of Devaparvata 744-45, 748
 Ānandapada, place 588
 Ānandapura, mod. Vadnagar 358 n, 377-78, 384
 Ānandasvāmin, donee 741
 Anaṅgabhimā II, Eastern Gaṅga king 129 n
 Anaṅgabhimā III, Eastern Gaṅga king, same as Anaṅka°, Aniyanka° 176-77, 188-90, 194n
 Anaṅgarūpa, Champā prince 712, 715
 Anaṅkabhimā, same as Anaṅka° 188-90
 Ananta, donee 192
 Ananta, engraver 220
 Ananta, god 106, 109, 166
 Ananta, person 218, 220
 Ananta, serpent 218
 Anantabhaṭṭa, donee 202
 Anantadeva, person 728
 Anantadevasvāmin, person 32
 Ananta-mahāyī, Kalachuri queen 355, 358
 Anantanārāyaṇa, god Viṣṇu, 29-33
 Anantanārāyaṇa, person 621, 629
 Anantanārāyaṇa, poet 629
 Anantasvāmin, person 741
 Anantavarman *alias* Kolāhala, mythical Gaṅga king 176, 179
 Anantavarman, Chodagaṅga, Gaṅga king 164-66, 173, 176, 194
 Ananta-Vāsudeva, deity 110n
 Anāphita, person 355, 358
 Anarghavalli-maṅḍala, territory 349, 352, 354
 Ānarta, country 242, 244
 Ānda, person 33
 Andhraka, Andhra, people 75, 84, 85n 268, 270, 503, 506; country 242, 244, 649, 474, 587; language (Telugu) 583
 Aṅga, people and country 293, 295, 392, 398, 436, 541, 545, 597
 Andhradeśa, Āndhra°, country 574, 577
 Andhraka, same as Andhra people 53n, 72, 75, 426-27
 Andhra Pradesh 164, 479, 516, 550, 560, 605
 Āndhra-bhāshā (Telugu) 583, 590 n
 Aṅgādiya-vishaya, territory 221-22
 Aṅgeśvarasvāmin, person 740
 Aṅgīras, sage 613
 Āṅgīrasa-gotra 740; *pravara* 281, 282n, 475
 Anhilawada, city 402
 Aninditapura, place 709 n
 Anivārita-Dhanañjaya, title 452, 455
 Aniyāṅkabhimā, same as Anaṅka° 110n, 177, 187
 Aṅka, reckoning 162, 163n, 177-78
 Annamārya, Brāhmaṇa 202
 Annata, person 98

- Anta-Koṅkalikā-Gaṅgā-grāma 219,
Anupama, same as Rāshtrakūṭa
Govinda III 479, 485
- Aoraṅgāsādeva, same as Aurangzeb
678n
- Apadatta, person 33
- Apanāgasvāmin, person 739
- Āpastamba-sūtra 605-06, 609
- Aphsad, village 44
- Āpnu, Āpnavat, *pravara* 136-37, 139n
- Appādevi, Gurjara-Pratihāra queen
234, 249, 251
- Appalebhaṭṭa, person 205
- Appana, Apyana, Ayyana, poet 191
- Āppāyika, king 444, 446
- Apratihāra, place 281
- Apsarodevi, Pushyabhūti queen 221,
224-25, 226n, 227, 228n
- Apyana, same as Appana 194n
- Arab people 403
- Arabic —calendar 470n; language
407n, 408n, 652n, 653, 656n, 569n;
script 650, 658, 661-65, 670, 675,
680, 682
- Arabian Sea 71
- Aradore, river 452, 455
- Āramyā, city 176, 183
- Ārañjeva, same as Aurangzeb 677
- Aranyakūpa-giri, hill 360-61
- Ārāvamrita, person 621, 630
- Aranyavāsini, Durgā 360-61
- Arathi, Kāmarūpa king 16
- Arcot (North) District 612
- Ardhanārīśvara, Śiva 102, 188, 723
- Aridamanendra *alias* Supratishṭhita-
varman 12, 15n
- Arimarda, Arimardana, place 560, 566,
572n
- Ariñjaya, Chola king 621, 625-26
- Arisāh, same as Orissa 682 & n
- Ariṣṭāśrama, place 219
- Arjuna, Kalachuri king 495, 498
- Arjuna, Kārtavīrya 179, 322, 324,
337, 349
- Arjuna, Pañḍava 77, 186, 189
- Arjuna, person 191
- Arjuna, potter 191
- Arjunadeva Niṣārikamalla, Chau-
lukya-Vāghelā king 402, 404, 406n
- Arkadatta, donee 736
- Arkadevasvāmin, donee 740
- Arkasvāmin, donee 737
- Arkasvāmin, donee 739
- Arṇo, Chāhamāna king 409
- Arrah, town 50
- Arthasāstra* 105, 109
- Aruṇāditya, person 470, 477
- Ārya-deśa 635, 639
- Ārya-Mañjuśrīmūlakalpa* 215
- Ārya-saṅgha 36
- Āryasvāmin, same as Vilāsa 524
- Āryaṭa, person 269, 271
- Ārya-Tārā, goddess 694
- Ārya-Vasudhārā, goddess 294
- Āryāvarta, region 105-06, 409-10, 451
- Āry-Obharāt, same as Ubharāt 700
- Āśadhara, Āśādhara, person 403, 405
- Āśāpāla, king 326
- Āsatikā, place 279, 280
- Āśāpuri, Āśāvārī, goddess 412, 656n
- Āśāvārī, same as Āśāpuri 412, 656
& n
- Ashrafpur, place 41
- Asiatic Society of Bengal 110n
- Asidhārapura, place 609
- Āsika, person 417-18
- Asir, place 671 & n
- Āsīrgaḍh, place 213, 214n
- Āśoka, king 410n
- Āśokachalla, king 146, 149, 150n
- Āśokaśrimitra, monk 60-61
- Āśokavalla, same as Āśokachalla
146, 150n
- Āśokavarman, same as Maurya Āśoka
612, 614
- Assam 1, 22n, 80, 113n
- Assamese script 683n
- Āsuka, person 417
- Āśvadatta, mythical Gaṅga king 179
- Āśvamedha, sacrifice 2, 353, 452, 517,
526, 533-54, 606, 609, 717
- Āśvatthāman, epic hero 612, 712, 715
- Aṭhapāga, locality 139n
- Atharvaveda* 98, 128
- Athayāga-grāma, locality 136
- Āṭikā, person 621, 630.
- Ātivālaka-pallikā, locality 219
- Atri, sage 128, 164, 166, 176, 178,
258, 260, 714
- Ātreya, same as Chandrātreyā 258
- Ātreya-gotra 14, 140, 143, 170, 202-04
- Āṭṭhāsa, person 105-06
- Āṭṭhāvīsa-khaṇḍa, territory 156, 160
- Attic Drachma 247n
- Atyaṅga, person 105, 107
- Aubhala, same as Ahobala 209 n
- Aubhālārya, persons 203-05
- Audala pravara 155n, 338, 343, 348n
- Āuka, Guhila chief 365
- Aurangabad District 457
- Aurangzeb 'Alamgir, emperor 677,
679 & n

Aurva-pravara 136-37, 139n
 Avalipta, person 33
 Avanivarman, Chaulukya king 322, 327
 Avanti, chief 372, 376
 Avanti, country 63, 65-66, 322, 329, 334n, 469, 474
 Avanti, person 372, 376
 Avantivarman, Maukhari king 50-51, 215, 480
 Avirmukta-nadi, same as Gaṅgā 112
 Avitatha-pravara 281, 282n
 Ayodhyā, city 273, 276, 523, 525
 Āyus, mythical king 179, 193n
Āyurveda 105, 109
 Ayyana I, Later Chālukya king 523, 527
 Ayyana, person 194n
 Ayyanārya, person 528
 Azamgarh District 224

B

Bābur, emperor 664n
 Bāchamāmbā, lady 567
 Baḍagaṅgā inscription 2
 Baḍgāon, same as Nālandā 215
 Bādāl, place 87
 Bādāmi, Early Chālukya capital 693n, 708n
 Badarikāśrama, *tīrtha* 271
 Baḍayilā, village 54-55
 Baḍ-Kāntā, village 41
 Baijnāth, place 413, 420
 Bahraich District 288
 Bāhvricha-sākhā 204-05, 226, 281, 318-19, 480-81, 488, 493n, 736-38
 Balabhadra, same as Balarāma 568
 Bālabhānu, same as Bālāditya 363
 Bālachandra, person 221-22
 Baladhāraṇarāta-bhaṭṭāraka, prince 36, 38
 Bālāditya, Guhila chief, 363, 367, 371n
 Bālāditya, Gupta king 51, 229-30, 232
 Bālāditya, (Sabalāditya) mythical Gaṅga king 164, 169
 Bālāditya, officer 234
 Bālāditya, person 233-34
 Bālāditya, person 242, 246
 Bālāditya, same as Maitraka Dhruvasena II 380, 387n
 Bālāditya, poet 246
 Balaghat District 312
 Bālaharsha, Kalachuri king 337, 340, 345n
 Balālasena, same as Ballālasena 123
 Bālaputradeva, king of Java 71, 76-78
 Balarāma, prince 195, 198
 Bālārka, same as Bālāditya 363, 368
 Balasore District 26
 Bālavalabhi, place of a college 105
 Bālavalabhi-bhujāṅga, title of Bhavadeva 105, 109-10
 Balavarman, Kāmarūpa king 1, 3, 5, 7, 733
 Balavarman, Vyāghrataṭi chief 12, 76-77
 Bājavūru, village 455
 Balban, Ghiyāsuddin, Sulṭān 654, 661n
 Ballabha, person 204
 Ballabhārya, person 203
 Ballāla I, Hoysala king 540, 543
 Ballāla II, same as Vira-Ballāla 548
 Ballālasena, Sena king 123 & n, 124, 126-27, 131, 133, 135
 Balurghat, place 248
 Bānāsura, demon 434
 Bāndhavanāga, person 728
 Bandhu, person 33
 Bandhudevī, Rāta queen 36-37
 Bandhula, *gotra* 285; *pravara* 285
 Bandhumati, lady 229-30
 Bāndhmau, place 281n
 Bandon Bay 687
 Banerji, R. D. 102, 124, 129n, 130n, 138n, 683n
 Bangarh plate 68, 70n
 Bangladesh 28, 36, 41, 59-60, 87, 92, 101, 115, 124, 131, 140, 248, 680, 683, 731, 744
 Baṅkeśvara, god 511, 514
 Banskhera plate 220n, 221, 228n
 Bapatla Taluk 550
 Bappasvāmin, Brāhmaṇa 740
 Barah plates 233
 Bārhaspatya-pravara 475, 741
 Barātīśābi, same as Shab-i-Barat 403, 405
 Barikoṭ, place 431
 Barnett 512n, 534 n
 Baroda District 358n
 Barrackpore plate 120n, 145n
 Barua, B. M. 140, 145n
 Bārūjivī, community 101n
 Basahi plate 279, 281n
 Basak, R. G. 28, 34n
 Bastar District 634
 Basu, M. N. 24, 26
 Batavyal 63
 Bauddha, religious community 108
 Bāuka, Gurjara-Pratihāra chief 236-37, 239
 Bayyana-nāyaka, chief 560, 567
 Bedwādā, place 320n
 Belkharā inscription 304n

- Bellary District 523
 Bellavura, village 751, 756
 Beluvala, 'voja, territory 536, 538, 541, 547, 751, 756
 Belvola, same as Beluvoja 540, 543
 Bengal 24, 248, 385n, 407n, 678n, 684; Asiatic Society 110n; Bay 71; Eastern 35n; South-East 59n; West 24, 26, 63, 667, 731
 Bengali—calendar 675n, 678n; language 139n, 144n, 388n; record 678n; script 677, 683n
 Bergaigne 719, 724n
 Besnagar, place 358n
 Betanārya, Brāhmaṇa 202
 Betkā, village 101
 Betkā-Pāikpādā inscription 101
 Bhaddaka, person, 372, 376
 Bhadra, donec 40
 Bhadra, dynasty 63, 65
 Bhadrā, lady 236-37
 Bhadrādhipatiśvara, god 719, 721
 Bhadravāmin, person 221-22
 Bhadravishṇu, person 217, 218
 Bhadrēśvaravarman, Champā king 712, 715
 Bhagadatta, mythical king 1-2, 4, 16-17, 144n, 433, 436, 733
 Bhagalpur, place 80, 123
Bhāgavata Purāna 572n
 Bhagavati, mother-goddess 234 & n, 249, 251, 424, 503-04, 507-08, 723
 Bhagiratha, epic king, 83, 434, 553, 560, 563
 Bhagiratha, prince 83
 Bhāgirathi, river 66, 75, 83, 236, 238, 273, 277, 574, 580
 Bhāgya-Lakshmi, goddess 637
 Bhāgyavati, Later Chālukya queen 529
 Bhāhirānya-pallikā, place 219
 Bhāila, person 363, 369
 Bhairava, aspect of Śiva 570, 703
 Bhaktivāmi-maṇḍala, territory, 729-30
 Bhaṇḍadaha, place 277
 Bhaṇḍāragaviṭṭage, place 452, 455
 Bhandarkar, D. R. 59n, 255n, 363, 369n, 370n, 378, 478, 490n, 491n, 493n, 494n, 657n
 Bhandarkar, R. G. 694, 696n
 Bhandarkar, S. R. 478
 Bhaṇḍi-Bhaṭṭi clan 242-43
 Bhānu, Sun-god 251, 562
 Bhānu, person 32
 Bhānu, person 28
 Bhānu, person 221, 223
 Bhānu, person 363
 Bhānudatta, person 98
 Bhānusvāmin, person 737
 Bhapāditya, same as Bhavāditya 462
 Bharadvāja, sage 30, 327
 Bhāradvāja, gotra 24-25, 28, 30, 140, 142, 192-93, 202-03, 205, 222, 227, 233-34, 309, 319, 337-38, 475, 488, 493n, 606, 608, 736, 738, 740-42; *pravara* 475, 488, 493n
 Bharata, author 544, 546
 Bhārata, Bhāratavarsha 349, 351, 448
 Bhārata War 444, 448
 Bhārati, goddess Sarasvati 392
 Bhāravi, poet 275, 444, 448
 Bhārgava, gotra and *pravara* 136-38
 Bhartribhāta, same as Bhartripaṭṭa 256n
 Bhartripaṭṭa, Guhila king 250, 254
 Bhartripaṭṭa, Guhila chief 363-64
 Bhāskara, person 204
 Bhāskara, person 205
 Bhāskara, same as Bhāskaravarman 13-14
 Bhāskara, Sun-god 33
 Bhāskarachandra, person 39
 Bhāskaramitrasvāmin, person 738
 Bhāskaravarman, king of Kāmārūpa 1-3, 12, 14, 15n, 731, 734, 736
 Bhāsvat, mythical Gaṅga king 164-65, 167 & n, 179, 259
 Bhāsvat, same as Bhāilasvāmin 259, 265, 267n
 Bhaṭa, Gauda king 363, 365
 Bhaṭārka, Maitraka chief 377-78
 Bhāṭi-Bhaṭṭi, Bhaṇḍi, clan 236, 239, 242
 Bhaṭṭa, Brāhmanical surname 21, 26, 108-09, 128, 136, 146-47, 367, 377, 384, 431
 Bhaṭṭa, Guhila chief 363, 367
 Bhaṭṭa, same as Kumārila 105, 108, 111n
 Bhaṭṭāditya, Bhaṭṭa-Āditya, person 203
 Bhattacharya, D. C. 36
 Bhattacharya, G. 510
 Bhattacharya, P. N. 731
 Bhaṭṭapura, locality 151
 Bhattasali, N. K. 41, 138n, 101, & n
 Bhaṭṭi, Brahmanical surname 738-39, 741
 Bhaṭṭeśvara, Bhaṭṭa-Īśvara, person, 26-27
 Bhaṭṭika, same as Bhaṭṭi or Bhāṭi 238
 Bhaṭṭi-varṇa 239
 Bhaṭṭipallikā, place 219
 Bhauma-Nāraka, dynasty 1
 Bhava, god Śiva 95, 111n, 112-13
 Bhava, person 33
 Bhava, person 40
 Bhava, person 56-57

- Bhava, town 712, 715
 Bhavabhūti, poet 229
 Bhavadāsa, person 34
 Bhavadatta, person 307, 309
 Bhavadeva (I), person 105-06
 Bhavadeva (II), minister of Vaṅga 105-06, 110 & n
 Bhavadeva, god Śiva 107
 Bhavadeva Abhinavamṛgāṅka, king of Devaparvata 100n, 744, 746, 748
 Bhavadevasvāmin, person 740
 Bhavadevi, wrongly read name 91n
 Bhavanātha, chief 28, 30
 Bhavāni, mother-goddess 95, 414
 Bhavāniśa, god Śiva 151
 Bhavapura, town in Vietnam 717n
 Bhavavarman, king of Champā 712, 715
 Bhavavarman II, king of Kambuja 707
 Bhāyasaḥsvāmin, person 739
 Bhāyillasvāmin, same as Bhāsvat 259
 Bhīllāditya, Guhila chief 236, 238
 Bhīllamadeva, Yādava king 536-38 541, 545
 Bhīllamāla, place 503, 506
 Bhīllamāladeva, god 503-04, 506-08
 Bhīlśā, place 358n
 Bhīma, Early Chālukya prince 527
 Bhīma, person 151-52, 154n
 Bhīma, same as Śiva 11n
 Bhīma, son of Kollabhigaṇḍa-Vijayāditya, Eastern Chālukya king 516, 518, 521n
 Bhīma, son of Vikramāditya, Eastern Chālukya king 516, 518
 Bhīmadeva, minister of Madanapāla 112
 Bhīmadeva, Śāhi king 430
 Bhīmapāla, person 98
 Bhīmarāja, Later Chālukya king 528
 Bhīmaratha, Somavarmśi king 156-57
 Bhīmarathī, river 444, 446
 Bhīmasena, epic hero 77, 498
 Bhīmasiḥa, person 402, 404
 Bhīmaya, person, 165, 173
 Bhīmeśvara, god 524, 533
 Bhogabhata, Gurjara-Pratihāra chief 236, 238
 Bhogāditya, person 299, 304
 Bhogamatidevi, queen of Chanpakā 426-27
 Bhogaṭa, person 64, 69
 Bhogavarman, Maukhari king 433, 435
 Bhogavati, Kāmarūpa queen 3, 8, 734
 Bhoja, people 63, 66
 Bhoja I, Gurjara-Pratihāra king 233-34, 236, 238, 242, 245-47, 251-52, 279-80, 345n, 363, 366, 371n
 Bhoja II, Gurjara-Pratihāra king 322, 325, 337, 339, 345n
 Bhoja, Paramāra king 391, 396
Bhojaka, Jāgirdār 51, 53n
 Bhomat District 360
 Bhoṭa, people 259, 265
 Bhoṭanātha, king of the Bhoṭas 265
 Bhowal plate 129n
 Bhrigusvāmin, person 741
 Bhrīṅgaka, person 420, 424
 Bhuakūpa, place 237, 239
 Bhubaneswar, city 105, 109, 110n
 Bhūmaghoshasvāmin, person 14
 Bhūta-pallikā, place 219
 Bhūtivarman, same as Mahābhūtavarman, Kāmarūpa king 2-3, 14, 731, 736
 Bhuvana, chief of Baijnāth 420, 422
 Bhuvanaikamalla, same as Later Chālukya king Someśvara II 524, 531
 Bhuyaskarasvāmin, person 737
 Bhūyikādevī, Gurjara-Pratihāra queen 233, 249, 251
 Bihar, state 44, 50, 54, 59-60, 71, 80, 102, 115, 123, 146, 149, 225, 229, 236, 248, 288, 290
 Bijjana, Vijjana, Kalachuri king 751
 Bijapur District 349, 443
 Bilhana, chief of Kiragrāma 420, 422-23
 Bilhāri, place 321
 Birol, place 680n
 Bloch 59 n
 Boar incarnation of Viṣṇu 247 & n, 550, 572n, 751
 Bodhgayā, place 56, 59, 146, 147n, 149, 293
 Bodhimaṇḍa, same as Bodhgayā 56-57
 Bodhisattva, Buddhist deity 74, 76, 149
 Bollaṅārya, person 204
 Bonthādevī, Later Chālukya queen 528
 Bosch 694
 Brahma, territorial unit 156, 160
 Brahmadaśa, person 744, 750
 Brahmadata, person 33
 Brahman, chief of Kiragrāma 420, 422
 Brahman, general 541, 545
 Brahman, god 98, 166, 176, 178, 202, 251, 258-59, 337-38, 350, 352, 414, 421-22, 434, 437, 545, 560, 568, 570, 613, 699, 710, 711n, 716-17, 721, 751
 Brāhmaṇa-Pratihāras 237
 Brahmānanda, person 204
Brahmaṇḍa Purāṇa 120n

- Brāhmaṇapadraka, village 728
 Brahmapura, Paurava capital 217-19
 Brahmaputra, same as Lauhitya, river, 2, 16, 44
 Brāhmī, script 56, 213, 217, 307, 355, 372, 687, 690, 694, 697, 707, 709-10, 712, 719, 723, 725
 Brahmoka, person 143
 Brandes 694
 Brīhachchhinda, same as Chhinda, family 470, 475
 Brīhadṛihevamkānai-pattalā, administrative unit 273, 277
 Brīhadviḍā, 'bigger Viḍā', place 427
 Brīhaspati, law-giver 191
 Brīhaspati, person 116, 121
 Brīhaspati, priest of gods 88-89
 Brīhaspatisvāmin, person 14
 Brīhaspatisvāmin, person 31
 Brīhaspatisvāmin, person 738
 Brīhat-Paṁchalāma, place 277
Brihatsamhitā 111n
 Brīhatsiu, place 277
 Buddha, religious leader 36, 41, 56, 60-61, 72, 76, 78, 80, 146-47, 149, 229-31, 294, 629, 687, 699-700, 701n, 710, 744, *bhaṭṭāraka 94, 98, 288, 291
 Buddha, chief 420, 422
 Buddhadattaśarman, person 33
 Buddhakīrti, person 433, 439
 Buddharāja, Early Kalachuri king 355-56, 358n
 Buddhavarman, Pallava king 612, 614
 Buddheśvarasvāmin, person 740
 Buddhist—community 41, 105, 288, 293, 694, 697, 744; monastery 41, 71, 621; monks 229; religion 56; temple 146, 157; texts 36; trinity 36
 Budha, divinity 179, 193n, 322, 324, 641-42
 Budha, same as Sphurita, person 105, 107
 Budhasvāmin, person 31
 Bühler 221, 223n, 224, 226n, 377, 390n, 413, 418n, 420, 433, 475n
 Bukkamā, Vijayanagar queen 594
 Burdwan, place 105
 Burgess 620, 632n
 Burma 572n
 Burmese script 703
- C**
- Calcutta 110n
 Caliph 659n
 Cambodia, same as Kampuchea 707, 709, 710
 Chaḍaspaśā-pāṭaka, place 128
 Chāhaḍadeva, king 656 & n, 657n
 Chāhamāna, dynasty 249-50, 252-53, 358, 362-63, 368, 409-10
 Chakrabhṛit, god Viṣṇu 732
 Chakradevasvāmin, person 737
 Chakradhara, god Viṣṇu 213, 227, 356
 Chakrakoṭa, place 634, 638
 Chakrapāṇi, person 151-52
 Chakravartī, N. P. 215, 317, 694, 700, 703
 Chakravartī, P.B. 140, 145n
 Chakrāyudha, king of Kanauj 63, 80-81, 242, 244, 479, 483
 Chalukya, Chālukya, dynasty 126, 177, 189, 443-45, 452, 469-70, 474, 478-82, 495, 497, 516-18, 521n, 525-27, 529-32, 541, 612, 615, 693n, 708n, 751, 755; Eastern 491n, 495; Later 391, 621; Western 451
 Chālukyavikramapura, city 524
 Chālukyavikrama-varsha, era 532
 Chamba District 426
 Chamekha, place 277
 Champā, city and kingdom 712-13, 716-17, 718n, 719-20
 Champādhirājya, kingdom 720
 Champāpura, Champāpuri, city 713, 717
 Chāmuṇḍarāja, chief 250, 254
 Chāṇakya, politician 500
 Chanda, R. P. 120n, 650, 651n, 677, 678n
 Chandagaḍe-vishaya, administrative division 475
 Chāṇḍāla, Chāṇḍāla, community 53n, 72, 75, 84, 268, 270, 426-27, 504, 508, 548, 586, 677-78, 730, 757
 Chandella, dynasty 258-59, 317n, 337, 339, 345n, 652n
 Chāṇḍī, goddess 108
 Chāṇḍīdāsa, author 683n
 Chāṇḍīkā, goddess 360, 361n
 Chandina, Police Station 36
 Chandra, Chandrātreya, mythical ancestor of Chandellas 258, 260
 Chandra, mythical ancestor of Gaṅgas 179
 Chandra, person 33
 Chandrabhaṭṭa, person 488
 Chandrabhaṭṭārikādevī, Gurjara-Pratihāra queen 249, 251
 Chandrabhūṣaṇa-paṇḍita, person 536, 538, 541, 546
 Chandradāsa, donee 742
 Chandradeva, Gāhaḍavāla king 273-74, 278-80, 283-85, 289, 293, 296, 298n, 299-300, 302
 Chāndrādevī, wrong reading 138n

- Chandrādityadeva, same as Chandra-
 deva 273, 276
 Chandragaḍa, same as Chandagaḍe 475
 Chāndra grammar 93, 97
 Chandragupta, king 479, 483
 Chandragupta Maurya, king 229
 Chandragupta II Vikramāditya, Gupta
 king 480
 Chandrakarasarman, Brāhmaṇa 191
 Chandrakeśa, person 33
 Chandralekhā, Eastern Gaṅga queen
 176, 186
 Chandramauli, god Śiva 710
 Chandramukha, Chandramukhavar-
 man, king of Kāmarūpa 1, 3, 8, 734
 Chandrapakshasvāmin, person 740
 Chandrapallikā, place 219
 Chandrapaṇa, person 33
 Chandrapura-śāsana, rent-free hold-
 ing 94, 99
 Chandrapura-vishaya, same as Chan-
 drapuri°, territory 93, 97, 99
 Chandrapuri-vishaya, same as Chan-
 drapura, territory 732, 736, 742
 Chandrārkaśarman, person 177, 191
 Chandrasckhara Sarasvati, person
 592, 598
 Chandrasvāmin, person 40
 Chandrātreya, same as Chandella,
 family 260, 318-19
 Chandravallinagara, place 588
 Chandra-varṇśa, lunar dynasty 176, 319
 Chandrāvati, place 273
 Chanduka, Gurjara-Pratihāra chief
 236, 238
 Chandulāka-pallikā, place 219
 Chaṅga, person 98
 Chaṅgadeva, chief 112
 Chaṅgalipatta-mahāgrāma, village
 group 598
 Chaṅgal, place 690
 Chanpakā, same as Chamba 426, 427
 Chānūramādhava, same as Arirāja-
 Chānūramādhava 143
 Charmakāra, community 93, 97-98
 Chāṭabrahma, person 149
 Chāṭatarā, place 277
 Chāṭsu, place 345n, 363
 Chatterjee, B. R. 70, 703
 Chāṭullīna, person 312, 314
 Chaturbhujā, mother goddess 707, 708n
 Chatushkuteśvara, god 546
 Chaudhury, P.D. 1, 16
 Chauhān, dynasty 653n, 654n, 656n
 Chauhān horseman, coin type 653,
 659-61
 Chaulika, same as Chola 479, 484
 Chaulukya, dynasty 322, 327, 402,
 404, 407n, 452
 Chauṇ-vishaya, district 713, 717, 718n
 Chauthalā, place 277
 Chāyaya, person 462
 Chedi, country 258, 262, 265; clan
 258-59, 262, 265, 322, 330, 524,
 527-28
 Cheṅgalipatta, District 593
 Chera, land and people 594
 Chevur, place 621, 626
 Chhabra, B. Ch. 687, 690
 Chhādā, person 402-05
 Chhaleśvara, god 511, 514
 Chhatarpur, place 258, 318
 Chhikkora, family 293-94
 Chhitta, person 363, 369
 Chhittalladeva, person 157, 162
 Chhittullāka, land 250, 254
 Chihoka, person 123 & n
 Chilāḍa, place 277
 Chīnchātālāi, place 349, 353
 Chinchani, place 503
 Chinese, emperor 229; merchandise 550
 Chiririli, place 277
 Chitor, place 345n
 Chitorgadh District 249
 Chitragupta, divine clerk 630
 Chittrakūṭa, place 330, 337, 345n
 Chitrāmbara, mythical Gaṅga king 164,
 168
 Chitrāṅgada, mythical Gaṅga king 193n
 Chitrasīlā, river 92, 96, 100n
 Chitrasoma, person 191
 Chitresvara, god 177, 190
 Chitta, person 369
 Chittagong plate 144n
 Choda—dynasty 165, 171-72; country
 288, 291, 585
 Choḍagaṅga, same as Gaṅga Ananta-
 varman 165, 172-73, 181, 183,
 185-87, 194n
 Chola dynasty 392, 398, 448, 453-54,
 459, 469, 474, 506, 530, 545, 566,
 582, 594, 612, 614-15, 617, 621-23,
 627, 631n, 751, 753
 Chola—ascetics 575; chief 582, 620,
 623; country 459, 524, 560, 566,
 575, 612, 615; people 444, 448,
 451, 453-54, 456n, 503, 506, 541,
 545, 552, 594, 613, 617
 Choyāṅdaka, place 60-61
 Chūḍamaṇi, person 16, 21
 Chūḍāmanivarman, Chūḷā°, Śailendra
 king 621, 628
 Chūḍāmaṇivarma-vihāra, Chūḷā°,
 monastery 621, 629
 Chūḍāśiva, person 322, 329
 Chūḍavāsa-dvādaśaka, territory 277

Chūtapallava, mythical Pallava king
612, 614
Chyavana-pravara 136-37, 139n
Chyavaneśvara-ghaṭṭa, bathing *ghaṭ* 299,
303
Coedes, G. 687, 707 & n, 712
Colebrooke, H. T. 54, 409
Comilla, place 28, 36, 41, 43n, 59n,
100n, 140, 744
Cunningham, A. 413, 420, 651n,
652n, 654n
Cutback, place 156, 176-77

D

Dacca—District 41, 43n, 101; Museum
138n; town 92
Dadda, Gurjara chief 236, 238
Dadibhaṭṭa, person 33
Daggumbarti, place 520
Dāhala, country 156, 159, 337, 347n,
391, 479, 484, 574, 580
Daivarāta-pravara 155n
Dakshaghoshasvāmin, person 14
Dakṣiṇa-Rāḍha 585, 638
Dākṣiṇāṭya, region 115-16, 366-67
Dalaeva, person 140, 143
Dāmabhaṭṭisvāmin, person 741
Dāmabhūtisvāmin, person 740-41
Damachāditya, god 123 & n
Dāmarātasvāmin, person 740
Dāmasvāmin, Bhaṭṭa 727, 729
Dāmodara, person 33
Dāmodara, person 146, 147 & n
Dāmodara, person 191
Dāmodara, person 250, 253
Dāmodara, person 500
Dāmodara, person 621, 630
Dāmodarabhaṭṭa, person 496
Dāmodaradeva, Deva king 140
142, 144n
Dāmodaradevaśarman, person 124, 128
Dāmadevasvāmin, person 736
Dāmodaragupta, Later Gupta king
44, 46
Dānārṇava, Eastern Gaṅga prince 164-
65, 169-70, 174n
Dānārṇava, Eastern Chālukya king
388n
Daṇḍabhukti, territory 24, 26, 634,
638
Daṇḍapāni, person 151-52
Daṅkella, person or place 39
Dantapura, locality 174n
Dantidurga Vallabharāja, Rāshṭra-
kūṭa king 457, 459, 478, 481, 495,
497, 505, 510, 512, 514n, 613
Dantrāja, same as Gajapati 195,
198-99

Dantivarman, Pallava king 613, 616
Dantan, place 24
Dāpāniyā-pāṭaka, village 124, 128
Darbat, place 317
Darbhapāni, minister 87-88
Darddisvāmin, person 739
Darpapura, place 373, 376
Darrang, District 16
Dārūka, person 142, 144n
Darvaṇagrāma, place 475
Daśabala, same as the Buddha 80-81
Daśagrāma, village 38
Daśapura, place 249, 252
Daśaratha, Deva king 144n
Daśaratha, epic king 8, 433-434, 584,
560, 563, 716
Daśaratha, person 149
Daśavarman, same as Yaśovarman
524, 529
Dattadevi, Kāmarūpa queen 733
Dattakārapūrṇa 742
Dattasena, mythical Eastern Gaṅga king
164, 167, 179
Datrang, hill 719
Dattātreya, chieftain 322, 324
Dattavati, same as Dattadevi 1, 3, 5
Dāvādi-gahiyasāhasa, person 488
Dayitaviṣṇu, chief 63, 65
Debhaṭṭa, person 23n
Debuvaka, place 361
Dechibhaṭṭa, person 204
Deḍaka, person 142
Dedda, person 259, 265-66
Deddadevi, Pāla queen 63, 65
Dedduka, person 426, 428
Dehri-on-Shone, town 54
Delaporte 710
Delhi 410, 554n, 652n, 658n
Demarāna-grāma 677-78
Denduvāka, person 268, 270
Deo-Baranārka (Deva-Varunārka),
place 50
Deoli, place 514n
Deopādā, place 115, 120n, 121n, 124
Depika, person 417
Derabhaṭṭa, Mairaka king 377, 381
Desai, P. B. 608
Deṭaha, person 390n
Deva, person 33
Devadāsoli, place 219
Devadatta, person 33
Devadharaśarman, person 192
Devaghoshasvāmin, person 2, 14
Devagupta I, Later Gupta king 215,
222, 224, 228
Devagupta II, Later Gupta king 50-51
Devagrāma, place 89
Devaiya-rāṇaka, chief 470, 477
Devakhadga, Khadga king 41-42

- Devakī, lady 105, 107
 Devakī, Tuluva queen 593-94
 Devakulasvāmin, person 741
 Devamati, Kāmarūpa queen 1, 3, 7, 733
 Devanāgari=Nāgari, script 656n
 Devanikāya, temple committee 218
 Devanna, person 426, 428
 Devapāla, Gurjara-Pratihāra king 273-74
 Devapāla, Pāla king 52n, 71-72, 74-78, 80-81, 88, 242, 347n
 Devapāla, Sāhī prince 259, 265
 Devapārvata, city 36, 43n, 59n, 92, 94-95, 100n, 744, 748
 Devarāja, Bhaṭṭi king 238
 Devarāja, chief 250, 254
 Devarāja, Guhila prince 363, 368
 Devarāja, Gurjara-Pratihāra king 243
 Devarakshita, Chhikkora king 293-95
 Devarāta-pravara 338, 343, 348n
 Devarebhaṭṭa, person 202
 Devarebhaṭṭa, person 203
 Devaśakti, Gurjara-Pratihāra king 233, 249, 251
 Devaśarman, person 31
 Devaśarman, person 605
 Devaśarman 606
 Devasvāmin, person 739
 Devaṭa, person 67
 Deva-Varuṅārka (Deo-Baraṅārka), place 50
 Devavariddhi, family 249, 252
 Devayāni, lady 593
 Devaya-rāṅaka, chief 477
Devichandraguṭṭa 480
 Dewai, place 430
 Dhādivāhā, person 254
 Dhāmarāi, place 677-78
 Dhāmyasvāmin, person 24-25
 Dhanada, deity 222, 225, 228n, 356, 720
 Dhannaka-bhaṭṭa, person 242, 246
 Dhanadeva, person 39
 Dhanarivakra, place 299, 303
 Dhanananda, person 33
 Dhananāra, person 33
 Dhanapāla-bhaṭṭa 728
 Dhanasenasvāmin, person 738
 Dhanaskandha, family 607
 Dhanasūra, person 249, 252
 Dhaneśvarasvāmin, person 738
 Dhaṅga, Chandella king 258-59, 265, 345n
 Dhaṅga-pāṭaka, place 328
 Dhanika, Guhila king 363, 365
 Dhannavallikā, place 489
 Dhanyanāga, person 98
 Dhānyapallikā, place 493n
 Dharanī, person 403, 405
 Dharanīdhara, Dharanīndra, Śailendra king 697-98
 Dharanīdhara, same as Varāhāvātāra 751-52
 Dharanika, person 143
 Dharanīndra, Dharanīdhara, Śailendra king 698
 Dhārāpadraka, village 250, 253
 Dharasena II, Maitraka king 377, 379
 Dharasena III, Maitraka king 377, 380, 387n
 Dharasena IV, Maitraka king 377, 381, 387n
 Dhārāvārsha, same as Dhruva 457, 462, 469, 474, 479, 482
 Dharma, same as Dharmapāla 87, 469, 474, 483
 Dharma, person 116, 120
 Dharma, one of the Buddhist trinity 72, 76, 94, 699, 744
 Dharmachakra seal 744
 Dharmachakra-Jina 297
 Dharmadāsa, person 32
 Dharmadeva, Lichchhavi king 433, 435
 Dharmāditya I, Maitraka Śilāditya I 377, 379, 386n
 Dharmāditya II, Maitraka Khara-graha II, 377, 382, 389n
 Dharmagupta, person 728
 Dharmamishin, mythical Eastern Gaṅga king 164, 174n, 179
 Dharmapāla, Gauḍa king 63, 65-67, 71, 73, 75, 80-81, 87, 242, 479, 483
 Dharmapāla, Daṇḍabhukti king 634, 638
 Dharmapāladeva-mahāvihāra 62n
 Dharmaratha, Somavaṁśi king 156, 158
 Dharmasambhu, Śaiva ascetic 322, 329
 Dharmasambhu=śiva, Śaiva ascetic 575, 582
 Dharmasēkhara, person 703-04
 Dharmasiva=śambhu, ascetic 575, 582
 Dharmāsoka, same as Aśoka Maurya 297
 Dharwar District 536, 540, 751
 Dhārya-grāma, locality 124, 127
 Dhātrī, year of Jupiter's cycle 196
 Dhautēśvarasvāmin, person 740
 Dhavala, person 21
 Dhavala, person 98
 Dhira, person 323, 333
 Dhirū, person 191
 Dhivara, community 426-27
 Dhonagrāma, place 463

Dhoyi, person 120n
 Dhriti, person 33
 Dhritikara, person 192
 Dhritimitrasvāmin, person 738
 Dhṛitisomasimha, person 739
 Dhṛitisvāmin, person 739
 Dhṛūbhāṭa = Dhruvabhāṭa, same as
 Maitraka Śilāditya VI 384
 Dhruva, Rāshṭrakūṭa king 457, 460,
 469, 479, 495, 503
 Dhruvada, person 728
 Dhruvadevi, Gupta queen 480
 Dhruvaghoshasvāmin, person 14
 Dhruvalakshmi, Kāmarūpa queen
 2-3, 11
 Dhruvasena II Bālāditya, Maitraka
 king 377, 380, 387n
 Dhruvasena III, Maitraka king 377,
 381
 Dhruvasomasvāmin, person 737
 Dhūmāṅgadevi, Deva queen 745
 Dhurail, place 683
 Dhūrjaṭi, god Śiva 157, 269, 561
 Dihli = Delhi 658
 Dikshit, K. N. 62n, 318
 Dilipa, epic king 713
 Dinakarasvāmin, person 737
 Dinajpur District 87, 248, 680n; West
 248
 Diṇḍika-pallikā, place 219
 Diṇḍisāya, locality 140, 143
 Dipaṅkara-jina, Buddhist deity 60-61
 Dirghāṅga, locality 21
 Dirghatuṅga, hill 533
 Divakaksha, place 277
 Divākara, donee 32
 Divākara, person 40
 Divākara, same as Sūrya 218
 Divākaranāga, person 739
 Divākara-prabha, person 742
 Divyēsvarasvāmin, person 740
 Diwāli, festival 503
 Ḍombaka, chief 420, 422
 Doṇaśarman, person 605-06
 Doshatuṅga, officer 727-28
 Dosirāja, person 452, 455
 Dramila, Tamil people 165, 171
 Draviḍa, people or country 87, 89,
 268, 270, 503, 506, 524, 531-32,
 575, 584
 Draviḍāditya, person 524, 532
 Dravila, same as Draviḍa 479, 484
 Droṇamaṇi, person 613, 617
 Dūbi, place 1, 731
 Dudhusvāmin, person 33
 Dudyāla, place 589
 Dugganārya, person 204
 Dūṇā, place 277

Dundhunātha, person 742
 Durdharamitra, person 51
 Durgā, mother goddess 10, 360
 Durjaya, mythical Kākatīya
 king 550, 554, 560, 564
 Durjayabhāṅja, Bhaṅja king 151-52,
 154n
 Durlabhapura, locality 333
 Durlabharāja, Chāhamāna chief 249,
 252-53
 Durlabharāja, king 91n
 Durmati, year of Jupiter's cycle 583
 Durvāsas, sage 574, 580
 Dūrveśvarasvāmin, person 741
 Dvārāvati, city 541, 546
 Dvijāmbā, Rāshṭrakūṭa queen 495, 498
 Dvishkhalikā, river 39
 Dyutivarman, Paurava king 217-18

E

Earth goddess 16, 633
 Eastern Sea = Bay of Bengal 71, 156
 East Nimad District 213
 Echaladevi, Hoysala queen 541, 543
 Edilpur plate 129n, 139n
 Egra plate 727
 Egypt 659n
 Ekataḱaksha-vishaya, territory
 727-28
 Ekkarakoṭṭa, locality 749
 Elavarru, village 517, 520
 Eryaṅga, Hoysala king 540, 543
 Etawah, locality 279, 304n
 Eteprol, village 589

F

Farād Khān, person 683
 Faridpur District 131
 Fathābād, locality 662 & n
 Finot, L. 709 & n, 790, 712, 725
 Firūz Shāh Tughluq, king 410n
 Fleet, J. F. 44, 49, 50, 52n, 53n, 56,
 58n, 164, 173n, 174n, 213, 214n,
 227, 228n, 540, 549n, 279, 281n,
 207, 211n, 277, 286n, 288n, 289n,
 443, 495, 502n, 516, 522n
 Foucher 707n

G

Gabhi, person 191
 Gadag, place 536, 540
 Gadanandi-pāṭaka, land 32
 Gaḍdama-nāyikā, lady 173
 Gādhinagara, Gādhapura, same as
 Kānyakubja 54, 273-75, 284, 289,
 299-300

- Gadun territory 430
 Gaganagañja, name of an image of Amoghapaśa 703-04
 Gāhadavāla, dynasty 112, 124, 273, 279-80, 293, 296, 299, 348n, 652n, 653n, 656n
 Gañānana, same as Gañeśa, god 415
 Gañāsya, same as Gañeśa 196, 208n
 Galakshmicharanagrāma, locality 219
 Galachuri, same as Kalachuri 580
 Gambhuvaka, person 504, 508
 Gaṇa, same as Śiva-gaṇa 418n
 Gañādhipa, Gañādhipati, same as Gañeśa, god 593
 Gaṇapa, same as Gañeśa, 413-14
 Gaṇapapura, locality 570-71
 Gaṇapati, Kākatiya king 550, 557, 559-61, 565-67, 574-76, 578-79, 582-83, 589
 Gaṇapati=°varman, Kāmarūpa king 733
 Gaṇapati, prince 560, 567
 Gaṇapativarman, Kāmarūpa king 1, 3
 Gaṇdama-nāyikā, lady 165, 173
 Gaṇdarāditya, °varman, Chola king 621, 625-27, 631n
 Gandhāra, country and people 63, 65-66
 Gandharvavati, Gāndharva°, Kāmarūpa queen 1, 3, 6, 733
 Gaṇēndravarmān, Kāmarūpa king 6
 Gañeśa, god 385n, 414, 419n, 550, 560, 574
 Gañeśāni, goddess 419n
 Gañeśvara, person 413, 417
 Gañeśvarasvāmin, person 740
 Gaṅga, dynasty, Eastern 110n 115, 134, 165, 170-73, 176, 180, 182-83, 193n, 194n; Western 444, 446, 457, 461, 469, 471, 474, 479, 482-83, 485
 Gaṅgā, river 73-74, 77-78, 112, 116-17, 125, 176, 179, 181, 183, 166-67, 181-83, 232, 259, 263, 265-66, 285, 290-91, 299, 303, 337, 364, 393-94, 417, 435, 453, 474, 479, 482-83, 499, 553, 592, 594, 634, 638, 691, 713, 717n
 Gaṅgabhadra, person 269, 271
 Gaṅgādāsa, person 101 & n
 Gaṅgādharma, person 140, 142
 Gaṅgādharma, person 192
 Gaṅgādvāra, place 236, 239
 Gaṅgāgrāma, locality 219
 Gaṅgaikoṇḍacholapura, °śoḷapuram, Chola capital 635, 639
 Gaṅgānandin, person 248
 Gaṅgānārya, person 204
 Gaṅgarāja, Champā king 712-13
 Gaṅgāsāgara-saṅgama, holy place 71
 Gaṅgasvāmin, person 738
 Gaṅgavāḍi, territory 164, 169, 176, 179
 Gaṅges, same as Gaṅgā 115, 176
 Gāṅgeya, mythical Eastern Gaṅga king 164, 179
 Gāṅgeya, Kalachuri king 336-38, 342-43, 346n, 347n, 652n
 Gaṇu, person 191
 Garalā-vishaya, territory 93, 97
 Garga, person 21
 Garga, person 87
 Garga, person 94
 Garga, person 98
 Gargaśarman, person 98
 Garbheśvaradevaśarman, person 131
 Garhwal District 268
 Garra plates 318, 320n
 Garuḍa-grāma, village 269, 271
 Gasunā=Masumā 407n
 Gatibhaṭṭisvāmin, person 741
 Gatisoma, person 739
 Gauḍa, people and country 2, 12-13, 24, 29, 35n, 45, 48, 72, 75, 84, 87, 89, 102-03, 105, 107, 112-13, 115, 119, 124, 132, 135-37, 156, 159, 215, 229, 236, 239, 258-59, 262, 266, 268, 270, 293, 295, 322, 326, 335, 363, 365, 367, 392, 397, 411n, 433, 436, 471, 479, 482, 476-77, 582-85, 635, 639, 697, 731
 Gauḍa-kāyastha, community 408-10
 Gauḍavaha 229
 Gauḍa-Vaṅga, territory 678n
 Gauḍa-Varendra, territory 112-13
 Gauḍi-dvīpa, country 697-98
 Gauḍiya script 59-60, 87, 92, 101-02, 105, 119, 123-24, 131, 140, 146, 149, 151, 156, 176, 471
 Gauhati, city 22n
 Gaur (Gauḍa), city 63, 667 & n
 Gauri, mother goddess 20, 88, 108, 125, 187, 576, 616, 755
 Gauridatta, person 307, 309
 Gaurisoma, person 739
 Gaurisvāmin, person 740
 Gaurisvara, same as Śiva 413, 416
 Gaurjara, people 313
 Gautama-gotra, °pravara 205, 282, 282n, 737-39, 741-42
 Gautama, person 279, 281
 Gautamagaṅgā, same as Godāvri 176, 181
 Gautami, same as Gautamagaṅgā 205-07; Vriddha° 206; Laghu° 206,
 Gaya, District and city 44, 54, 56, 59, 102-03, 146, 149
 Gayanagara, locality 128

- Gayasudin, same as Ghiyāsuddin 661n
 Gāyatrīpālasvāmin, person 741
 Gayā-vishaya, territory 71, 75
 Ghanaskandha, family 605
 Ghazni, city 654n
 Ghiyāsuddin Muhammad Shāh, king 648 n
 Ghoḍagrāma, place 500
 Ghonagrāma, place 463
 Ghoṣṭāvarshikā, place 249-50, 252-54
 Ghosh, A. 215
 Ghosha family 2
 Ghoshadevasvāmin, person 736
 Ghargharā, river 273, 276
 Ghoshasena, person 738
 Ghrītakauśika-gotra 190
 Gird District 242
 Girivraja, locality 195, 200
 Gnoli, R. 433, 439n
 Goa Kadambas 751
 Godā, same as Godāvāri 196, 201
 Godāvāri, river 176, 392, 457, 563, 467n, 510, 513, 515n
 Godavari District, East 195
 Godhyakshighosha, person 728
 Godineni-taḍāka, tank 206
 Goggapallikā, locality 219
 Gogu-rāṇaka, person 480, 490
 Gōjjiga-somanātha, god 511, 514
 Gokarna, holy place 71, 73, 180, 291, 303, 595
 Gokarnasvāmin, god 169-70
 Golaki-maṭha, Śaiva monastery 337, 347n, 575, 580
 Golaki-varṇsa, Śaiva sect 586
 Gola-ṣaḍāgami, person 488
 Gomaḍuvu, locality 520
 Gomati, river 273, 277
 Gomatikoṭṭaka, locality 50
 Gomidatta, person 728
 Gomidevasvāmin, person 740
 Gomināgasvāmin, person 739
 Gond, tribe 411n
 Gonda District 288
 Gopagiri, same as Gwalior 259, 265
 Gopāla I, Pāla king 63, 65, 67, 73, 80-81
 Gopāla, person 677-78
 Gopāladeva, person 728
 Gopālanandisvāmin, person 738
 Gopālārya, person 202
 Gopālasvāmin, person 741
 Gopendrasvāmin, person 737
 Gopināthamajumdāra, person 678
 Gopipalli, village 64, 67
 Gopīsarman, person 32
 Gotama-pravara 281
 Gotradevī, queen 28, 30
 Govādityabhaṭṭa, person 488
 Govardhana, hill 32
 Govardhana, person 98
 Govardhana, person 105, 107
 Govardhanasvāmin, person 741
 Govinda, king 444, 446
 Govinda, person 33
 Govinda, person 417
 Govinda I, Rāshtrakūṭa king 457-58, 478, 481
 Govinda II, Rāshtrakūṭa king 457, 460-479, 495, 497, 503, 505
 Govinda III, Rāshtrakūṭa king 457, 461-62, 469, 472, 475, 479, 495, 503
 Govinda IV, Rāshtrakūṭa king 495, 498, 503, 505
 Govindabhaṭṭa, person 488
 Govindachandra, Chandra king 101 & n, 634, 638
 Govindachandra, Gāhaḍavāla king 279, 280-81, 283-85, 286n, 288, 290-91, 293, 296, 299, 301, 304n
 Govindadevasarman, person 124; 128
 Govindarāja, Chāhamāna chief 249, 252
 Graha, same as Grahavarman 215
 Grahavarman, Maukhari king 215
 Grantha script 612, 620, 631n, 633, 641
 Greek people 138n
 Guha, person 378, 385
 Guhadeva, person 728
 Guhaka, person 420, 424
 Guhasena, Maitraka king 377-78
 Guhila, dynasty 250, 345n, 360, 361n, 363-64
 Guhila I, king 363, 365
 Guhila II, king 363, 366
 Gujarat 267n, 358n, 372, 377, 402-03 444, 479
 Gujarātī language 407n, 408n
 Gulavāṭa, place 277
 Gulhā, lady 417
 Guṇadhavala, person 480, 490
 Guṇāḍhya, poet 275
 Guṇagāṅka Vijayāditya, Eastern Chālukya king 516, 518
 Guṇārṇava, Eastern Gaṅga king 165, 169-70
 Guṇārṇava, Eastern Gaṅga prince 164-65, 169
 Guṇḍa, same as Guṇḍama II 170-71, 175n
 Guṇḍama I, Eastern Gaṅga king 165, 170
 Guṇḍama II, Eastern Gaṅga king 165, 171, 175n
 Guṇḍidāpaniyā, locality 128

Guṇḍishīrā-pāṭaka, locality 128
 Guntur District 516, 550
 Gupta, dynasty 28-29, 34n, 358n, 480, 487, 625n; Later 44
 Gupta, J. N. 101n
 Gupta, P. L. 469
 Gupta Chaudhury, K. K. 92, 100n
 Gupte, Y. R. 217, 355, 358n, 359n
 Guptināṭana, territory 36-38
 Gurav, R. N. 751
 Gurava, Guravamiśra, minister 80, 87, 89
 Gurjara, Gūrjara, people and country 87, 89, 224, 226, 258, 262, 312-13, 447, 469-70, 473-74, 478, 481, 485, 503, 506, 511, 514, 541, 544-45
 Gurjarapadraka, locality 728
 Gurjara, person 226
 Gurjara-Pratihāra, dynasty 248, 321, 363
 Gwalior, fort 242, 259

H

Hadapeśvara, city 16, 20
 Haidarabad, city 456n
 Haihaya, same as Kalachuri 80, 82
 Haihaya, clan 322, 324, 349-50, 356n, 495, 498
 Halder, R. R. 360, 362n
 Haladoya-pattalā, administrative unit 283, 285, 286n
 Hall, Fitz Edward 54
 Hamīrpur District 317
 Hampināgasvāmin, person 739
 Hamsamitra, person 51, 53n
 Haposagrāma, place 16, 21
 Hara, same as Śiva 134, 152, 433, 438, 593
 Haradāsa, person 94, 99
 Haradatta, official 742
 Haradatta-bhaṭṭa 307, 309
 Hari, god 33, 125, 164, 169, 180, 258-59, 293, 296, 414-15, 508n, 542, 549n
 Hari, person 98
 Haribhaṭṭa, person 488
 Harichandra Rohilladdhi, person 236-37
 Harideva, person 33
 Harihara, god 115, 276, 595
 Harināga, person 739
 Hariśarman, person 32
 Hariśchandra, Gāhaḍavāla king 299, 302, 304n
 Harisha, person 33
 Harishamḍa, person 255n
 Harishūḍa, person 249, 252
 Hārīta-gotra 202, 204-05, 428, 462
 Harivardhana, Javanese king 701
 Harivarman, Vaṅga king 105, 108
 Harivarman, Maukhari king 213
 Harjara, Kāmarūpa king 16, 18
 Harmand 710
 Harsha, Kāmarūpa king 16-17
 Harsha, person 98
 Harsha, Harshavardhana, Śriharsha, Pushyabhūti king 221-28, 444, 447, 451, 459; era 221, 225
 Harsha, Chandella king 258, 261, 337, 345n
 Harsha, Guhila king 345n
 Harshabhūti, person 32
 Harshadamātā temple 402
 Harshadeva, same as Pushyabhūti
 Harsha 44, 47
 Harshadeva, Śriharshadeva, Kāmarūpa king 433, 436
 Harshadevasvāmin, person 738
 Harshagupta, Later Gupta king 44-45
 Harshaguptā, Maukhari queen 213, 215
 Harshaprabha, person 739
 Harshapura, place 60-61
 Harsharāja, Śriharsharāja, Guhila chief 363, 366, 371n
 Harshavardhana, same as Pushyabhūti Harsha 35n, 44, 47, 215, 221-25, 227, 228 & n, 320n, 360, 361 n, 444, 451-52
 Harsheśvara, person 249, 255n
 Haryana, 227, 668
 Hastigrāma, place 71, 75-76
 Hastinbhīṭṭa, village 105, 107
 Havauṅ 713, 717, 718n
 Helāpura=Alampur 479, 485
 Hemāchala, Hemagiri, same as Sumeru 475, 597
 Hemantasena, Sena king 115, 117, 126
 Hembraṭa, person 378, 385
 Herambapāla, Śāhi king 259, 265
 Herūrā, place 536, 538
 Hetuka-Sūlin, same as Śiva 16, 19
 Hevajra, Buddhist god 149
 Himachal Pradesh 413, 420, 426
 Hiralal 312, 315n, 316n
 Hiriya (big)-Handigola, place 536, 538
 Hombālalu, place 541, 547
 Horn, P. 668 & n
 Hovya family 630
 Hoysala dynasty 540-43, 545
 Hridayachandra, Trigarta king 420, 423
 Hridayadhara, person 274, 278
 Hridayasiṅga, person 322, 329
 Hultzsch, E. 80, 85n, 402, 406-08, 425n, 451, 550, 633
 Hūna, people 44, 46, 72, 75, 92, 96, 100n, 268, 270, 503, 506, 560, 566, 572n

Hungund Taluk 443
 Hunter 678n
 Huppavajji, place 751, 756
 Hurmuz, Hurmuja, same as Ormuz 402, 404, 407n
 Hurmuja-deśa 404, °velākūla 404
 Hussain Shāh, Sultān 682 & n

I

Ichchhā, lady 87-88
 Ichchhādeva, person 33
 Idaiturā-nādu, territory 633, 637-38
 Ijjādevī, Later Gupta queen 50-51, 52n
 Ikshugrāma, place 475
 Ikshvāku, epic king 243, 560, 562, 622; dynasty 120n, 433-34
 Iḷam, Iḷa-maṇḍalam, same as Sirmhala 633, 638
 Ilāmuri-deśam, same as Lamri 635, 638, 639n
 Ilāṅgāsogam, same as Lankāsoka 634
 Ilāvrita-varsha 351
 Ilititimiśi, Ilutmiś, Sultān 658 & n
 Indian Ocean 392
 Indirā, Eastern Ganga queen 176, 185
 Indra, god 95, 228n, 633, 638
 Indra, mythical Rāshṭrakūṭa king 523, 526
 Indra, person 33
 Indra III, Rāshṭrakūṭa king 498, 505
 Indrabala, Pānduvarṇiśi king 309
 Indrabhadreśvara, god 719, 721-22
 Indrabhaṭṭārikā, Maukhari queen 215
 Indrarāja, Chāhamāna chief 253
 Indrādityadeva, god 249-50, 253-54
 Indrajī, Bhagawanlal 50, 52n, 146, 433, 439n
 Indrāni, goddess 95
 Indrarāja, same as king
 Indrāyudha 80-81
 Indrarāja, Chāhamāna chief 249-50, 253-54, 256n
 Indrarāja, Pānduvarṇiśi king 307
 Indrarāja, Eastern Chālukya prince 517
 Indrarāja II, Rāshṭrakūṭa king 457, 459, 478, 481, 498
 Indrarāja III, Rāshṭrakūṭa king 495, 496, 503, 505
 Indraratha, Somavarṇiśi king 634, 638
 Indrasthāniya, holy place 284, 289, 300
 Indrasvāmin, person 33
 Indravarman, Champā king 719-20, 722
 Indravarman of Grāmapura 725
 Irandu, person 191
 Irattapādi- 750000, same as
 Raṭṭapādi country 633

Indreśvara, god or person 98
 Iśāna, god 93
 Iśāna, person 98
 Iśānabhadreśvara, god 725
 Iśānabhaṭṭa, Guhila chief 363, 365
 Iśānavarman, Maukhari king 44-45, 213, 215, 216n
 Iśānavarman, Champā king 713, 715
 Iśāneśvara, god 717, 718n
 Iśṭādevī, Gurjara-Prathāra queen 234, 249, 251
 Iṣṭaganadeva, Kārttikeyapura king 268-69
 Islām Shāh, Sūr king 666n
 Inṭhūrī, place 520
 Ispindir Khān, Jāgirdār 677
 Iśvara, engraver 223
 Iśvara, person 26
 Iśvara, person 221
 Iśvara, person 608, 610
 Iśvara, same as Śiva 16, 111n
 Iśvara, Tuluva chief 592, 594
 Iśvarabhaṭṭasvāmin, person 741
 Iśvaradattasvāmin, person 737
 Iśvaradevasārman, person 139n
 Iśvaragupta, person 224, 226
 Iśvarakundlasvāmin, person 737
 Iśvarasiva, person 322, 328
 Iśvaravarman, Maukhari king 213

J

Jabalpur District 321
 Jacob, George le Gand 495, 502n
 Jaddha, person 259, 266
 Jafarpur, place 44
 Jagadalamummudī, person 560, 568, 572
 Jagaddeva, Paramāra chief 540, 543
 Jagaddharman, son of Bhadreśvara-varman, king 712, 715
 Jagaddharman, son of Iśānavarman 713, 716
 Jagadekamalla, same as Jayasirmha 529
 Jagāi, person 191
 Jagannātha-Purushottama, god 175n, 176, 194n
 Jagattuṅga, same as Govinda III 474, 479, 484, 488, 491n, 495, 497, 503, 505
 Jagattuṅga, Rāshṭrakūṭa prince 495, 498
 Jāgeśvara, Yāgeśvara, Sūryavarṇiśi chief 198
 Jāgūka, person 279, 281
 Jāgusarman, person 283, 285
 Jahāngir, Mughal emperor 674 & n, 675 & n, 676 & n
 Jāhneśvarasvāmin, person 740

- Jaimini, deified, sage 93, 98
 Jainagar, place 682 & n
 Jaipur Division 363
 Jaitādāsa-Sāu, person 669
 Jāitrasimha, chief 541, 545
 Jaitrasimha, person 536-37
 Jājalladeva, Kalachuri king 349, 351
 Jajapella, same as Yajvapāla 657n
 Jajjanāga, person 249, 252
 Jajjikādevī, Gurjara-Pratihāra queen 236, 238
 Jāipur, same as Yajātinagara 156-57
 Jākavvā, Later Chālukya queen 529
 Jalāluddīn Firūz Khaljī, Sultān 661n
 Jalāluddīn Muhammad Akbar, Mughal emperor 668 & n, 669n
 Jalāluddīn Razia, Sultānā 656n
 Jālandhara, country 413, 420-21, 423
 Jaloka, person 143
 Jamadagni, Jāmadagnya, *gotra-pravara* 89, 120n, 128, 136-37
 Jāmbavat, holy place 349, 352, 354n
 Jāmbudvīpa, country 67, 73, 83
 Jāmbukī, person 297, 298n
 Jāmbusālikāpāṭali, place 219
 Jamunā, river 410n
 Jāna-koshthāgāra 722
 Janamejaya, Somavarmāsi king 156-57, 159
 Janārdana, god 32-33, 389n
 Janārdanasvāmin, person 738
 Janārdanasvāmin, person 739
 Janārdanasvāmin, person 741
 Janārdanasvāmin, person 742
 Janasoma, person 32-33
 Jāṇḍera, place 349, 354
 Jāṅgalā, province 700
 Jāṅgalapatha-grāma, village 109
 Jānigriha, village 106
 Jānjir, place 349
 Jānnatābād, same as Gaur 667 & n
 Jāntāvura, misreading for Dantāvura= °pura 165, 169, 174n
 Japilā, place 54-55
 Japla, Japlā-Dinārā, place 54
 Jāteśvarasvāmin, person 740
 Jātilavarman, same as Varaguṇa I 641, 644
 Jaunpur District 299
 Java, country 690, 694, 696n, 697, 699n, 700, 719, 721
 Javanese (Old), language and script 696n, 700, 703
 Jaya, person 33
 Jayabhāta-pallikā, place 219
 Jayachandra, Gāhaḍavāla king 299, 300-02, 303 & n, 348n
 Jayachandra, Trigarta king 413, 418, 420-21
 Jayachola-mandala, territory 592, 598
 Jayadatta, person 98
 Jayadeva, Nepal king 433, 435-36
 Jayadeva, person 728
 Jayagura, person 259, 266
 Jayakesin, Kadamba king 751, 755
 Jayamitra, person 33
 Jayanagara-grāma, locality 177, 191
 Jayanātha, person 36, 38
 Jayanta, person 687, 689
 Jayanta, person 689
 Jayapāla, Pāla prince 80-81, 91n
 Jayapāla, Śāhi king 431
 Jayaśakti, Chandella prince 258, 261, 318-19
 Jayaśarman, person 33
 Jayaśarmasvāmin, person 31
 Jayasēna I, mythical Eastern Gāṅga king 164, 168, 179, 193n
 Jayasena II, mythical Eastern Gāṅga king 164, 168, 179
 Jayasena, person 39
 Jayasimha I, Eastern Chālukya king 516-17
 Jayasimha II, Eastern Chālukya king 516-17
 Jayasimha I, Western Chālukya king 523, 526
 Jayasimha II, Western Chālukya king 524, 530, 633, 638
 Jayasimhavallabha, Early Chālukya king 443, 445, 526
 Jayasomasvāmin, person 32
 Jayasvāmini, Maukhari queen 213, 216n
 Jayatuṅgavarsha, king 29-30
 Jayavardhana I, Śāila king 312-13
 Jayavardhana II, Śāila king 312-14
 Jayavardhani, Javanese queen 700-01
 Jayeśa, god 312-13
 Jayeśvara, person 32
 Jejjāṭa, person 16, 21
 Jejjāṭa, person 462
 Jetavana-mahāvihāra, monastery 288, 291
 Jentaka, person 360-61
 Jhansi District 320n
 Jharivallikā, place 480
 Jhota, Gurjara-Pratihāra chief 236, 238
 Jigana, place 277
 Jiju, person 317
 Jina, same as the Buddha 60-61, 94, 232, 294, 297
 Jina, same as Mahāvīra 448
 Jina, same as Śāntinātha 317
 Jinasena, person 728

Jinendra, same as Mahāvira 444, 448 & n
 Jitānkuśa, misreading for Potānkuśa 165, 170
 Jitavīrya, mythical Eastern Gaṅga king 164, 168
 Jiyavani-pattalā, administrative unit 279-80
 Jivadevi, queen of Mlechchha dynasty 16, 18
 Jivadhāraṇa, Rāta king 29, 31, 36-38
 Jivaka, person 413, 418
 Jivitagupta I, Later Gupta king 44-45
 Jivitagupta II, Later Gupta king 50-51
 Jodhpur, city and territory 236, 240n
 Jogama, Kalachuri chief 751-52
 Joggaiya, person 504, 508
 Jogyakarta District 694, 697
 Jontāchārya, person 517, 521
 Junagadh District 402
 Jyeshthagupta, person 98

K

Kabhaṭṭasvāmin, person 14
 Kācharasvāmin (bhaṭṭa) 233-34
 Kachchhaurāja, place 462
 Kachchippedu, same as Kānchipura 619n
 Kadamba, dynasty 246n, 443, 445, 613, 616, 751-52, 715
 Kadambaguhā, place 322, 329
 Kaḍāram, same as Kaṭāha 634-35, 639
 Kaḍhivi Aṇadauri, place 277
 Kādoā, place 320n
 Kādohā, place 318-19
 Kāhila, person 423
 Kailān, Kailāin, place 36, 100n
 Kaira (Kheḍā) District 377
 Kakadādaha, place 318-19, 320n
 Kakadwa, place 320n
 Kakarādaha, place 320n
 Kākati, Kākatiya, dynasty 550, 560, 571, 572n, 574, 577, 580, 590n
 Kakka, Gurjara-Pratihāra chief 236, 238-39
 Kakka, Kshatriya-Pratihāra 236
 Kakka, Rāshtrakūṭa chief 479
 Kakka II, Rāshtrakūṭa king 524
 Kakkara, same as Kakka II 238
 Kakkaka, same as Kākustha 242-43
 Kaksha-vishaya, territory, 80, 83
 Kākustha, Kākustha, Gurjara-Pratihāra king 242-43, 246n
 Kākusthavarman, Kadamba king 246n
 Kālabhartri, mythical Pallava king 612, 614

Kalabhra, people 451, 453-54
 Kalachchhuri, same as Kalachuri 443, 445
 Kalachuri dynasty 80, 317, 337-39, 347 n, 526, 534 n, 541, 545, 572, 575, 581-83, 590 n, 651, 652 n, 756; era 349
 Kalāhaṇḍi, place 54-55
 Kālahasti, place 595
 Kalakamalavarman, Śāhi king 530
 Kālamegha, same as Kriṣṇa III 510, 513
 Kālāmukha, sect 541, 546-47
 Kālanjara, fort and territory 233-34, 258-59, 263, 265, 318-19
 Kalasagrāma, village 695
 Kalasan, village 694
 Kalasapota, place 80, 84
 Kalatsuri, same as Kalachuri 534n
 Kalattūr-grāma, village 593, 598-99
 Kalattūr-koṭṭa, territory 598
 Kālemika, person 142
 Kalhaṇa, same as Kunthana 420
 Kali age 90, 444, 448, 606, 609
 Kālidāsa, poet 392, 444, 448
 Kālidāsa, officer 524, 534
 Kaligalānkuśa, Eastern Gaṅga king 165, 170
 Kāligrāma, village 99
 Kalikālachola, same as Karikāla 560, 564
 Kālikāśvabhra, locality 67
 Kalima, Muslim creed 649, 651n, 664n, 670n
 Kalinda-tanayā, Kālindi, same as Yamunā 264-65, 328
 Kālīṅga, country and people 112-13, 115, 119, 124, 127, 129n, 156, 159, 165, 169-70, 176, 180, 183, 242, 244, 268, 270, 326, 392, 398, 433, 436, 444, 447, 479, 484, 541, 545, 560, 566, 597
 Kālīṅganagara, same as Nagara 165, 174n
 Kālīṅgarāja, Kalachuri prince 349-50
 Kālisvāmin, person 740
 Kālīśvarapura, locality 588
 Kalivallabha, same as Govinda III 471
 Kali-Vishṇuvardhana, Eastern Chālukya king 516-17
 Kālīyā, person 742
 Kali-yuga era 450n
 Kalluvi, river 489
 Kālapriya, god 510-11, 513-14
 Kāla-yavana=Garga-yavana, people 138n
 Kalpasūtra 203-04
 Kalpe, Kalye, person 279, 281, 282n
 Kalyāṇa, Kalyāṇapura, city 532, 541

- Kalyānavarman, Kāmarūpa king 1, 3, 5, 733
 Kāmadehi, same as Kāmadhenu 432
 Kāmadeva, god 294, 511, 514
 Kāmākāyana-gotra 452, 455
 Kāmākūṭa-giri, hill 20
 Kamalādevi, Later Gupta queen 50-51
 Kamalanandin, person 98
 Kamalarāja, Kalachuri king 349, 351
 Kamalārđhāngina-Nārāyaṇa, god 102, 104
 Kamaṇḍalukāpasi, village 533
 Kamanārya, person 203
 Kāmanārya, person 204
 Kāmārṇava I, Eastern Gaṅga prince 164-65, 169, 174n, 180
 Kāmārṇava II, Eastern Gaṅga king 165, 170, 174n, 183
 Kāmārṇava III, Eastern Gaṅga king 165, 170
 Kāmārṇava IV, Eastern Gaṅga king 165, 170-71
 Kāmārṇava V, Eastern Gaṅga king 165, 171, 175n
 Kāmārṇava, Kumāra, Eastern Gaṅga king 180, 183-85
 Kāmarūpa, country 2, 92, 96, 115, 119, 127, 436, 682n, 735
 Kāmārya, person 204
 Kamauli, place 283, 288, 304 n
 Kamboja, country and people 71, 74, 95
 Kambukā, Kañchhukā, Chandella queen 258, 262, 264
 Kāñchanārya, person 203
 Kāmeśvara=Śiva 20
 Kampuchea=Cambodia 707, 709-10
 Kāmru, same as Kāmarūpa 682 & n
 Kamrup District 1
 Kaṁsāri, same as Viṣṇu 5376
 Kāmtā, place 682 & n
 Kāmuka, person 98
 Kāñādvipikā, place 67
 Kaṇakarabhā, hill 597
 Kanakaśrī, person 60, 62
 Kañāmoṭikā-parvata, hill 32
 Kanarese, Kannada, language 549n
 Kanauj, city 229, 361n, 444, 524
 Kāñchanā, Kāñchikā, Chandra queen 92
 Kañchapalli, place 588
 Kañchhukā=Kambukā 258, 267n
 Kāñchi, city 436, 453-54, 456n, 457, 549, 461, 479, 485, 491n, 595-96, 612, 614
 Kāñchikā, same as Kāñchanā 92, 95
 Kāñchipura, same as Kāñchi 43n, 444, 448, 451, 454, 600n, 605-06, 608, 621, 630
 Kānda, chief 420, 422-23
 Kāndarpadharman, Champā king 712, 714
 Kāndarpaśāṅkara, god 131, 136
 Kāndhār, place 510
 Kaṇḍrakōṭa, place 589
 Kāndravāṭi, territory 575, 583
 Kangra, locality 413, 420, 653n
 Kannāḍa—country 693n; language 388n, 450n; people 293; script 592, 601n
 Kannāḍa-Telugu script 605, 608
 Kannaradeva, same as Kṛiṣṇadeva 536
 Kanpur District 233
 Kaṇṭakavartani, territory 165, 169, 174n
 Kāṇṭāmaṇi, locality 140, 142
 Kāntapur-avṛitti, administrative division 124, 128
 Kāṇva-sākhā 190, 192, 199
 Kānyākubja, Kānyakubja, city 54-55, 63, 65-66, 80, 233-34, 273-74, 276, 279-80, 283, 285, 299, 302, 530
 Kānyākubja-bhukti, territory 234
 Kāpaḍi, Kāpaḍika, person 140, 142-43, 144n
 Kāpaḍiśarman, person 177, 192
 Kapardipadraka, village 727, 729
 Kāpīlāsaka, village 728
 Kapileśvara I, Gajapati chief 195, 197
 Kapileśvara II, Gajapati king 195, 198-201
 Kapitthikā, place 224-25
 Karahāḍa, same as Karhad 480, 488
 Karalakoṭa, place 39-40
 Karala-vihāra, monastery 39
 Karavindapura, place 641, 645
 Karhad, place 480
 Karikāla, mythical Chola king 560, 620, 624
 Karikāla, same as Āditya II 621, 626
 Kariyana-Panaṅkaraṇa, Śailendra prince 694, 696 & n
 Karkadattasvāmin, person 740
 Karkara, same as Kakka II 524, 527-28
 Karkarāja, Rāshṭrakūṭa chief 457-59, 478, 481
 Karṇa, epic hero 189
 Karṇa, Kalachuri king 279-80, 317, 337, 342-43, 391, 396, 645n
 Karna, Somavarmṣi king 156-57, 160, 162
 Karṇadeva, same as Kannaradeva-Kṛiṣṇadeva 536-37
 Karṇasuvarma, city 731-32
 Karṇāṭa, °ka, people and country 72, 75, 84, 115, 117, 125, 322, 326, 391, 396

- Karnataka 443, 451, 523, 536, 540, 751
 Karnnauy 713, 717, 718n
 Karpūrasrī, Somavarṣi queen 156-57, 161
 Kārtavīrya-Arjuna, epic king 199, 337-38, 349-50
 Kārttikeya, god 452, 525
 Kārttikeyapura, city and territory 268-70
 Kārttikeyapura, village 219
 Karunāśrimitra, monk 60
 Kāshmīra, country and people 229, 575, 585, 622
 Kāsthaparnī-khātaka, canal 97
 Kāśī, Kāśī, locality and people 124, 127, 275, 284, 289, 300, 304n, 313, 338, 343, 347n, 560, 566
 Kāśmīra, Kāśmīra, Kāśmīra, same as Kashmir 117, 146, 147n, 238, 262, 322, 326, 424, 524, 534, 585, 622
 Kāstūrīkāmodinī, Eastern Gaṅga queen 176, 183
 Kāśyapa-gotra 26-27, 169, 186, 191, 201-05, 299, 303, 305n, 357, 428, 462, 518, 736, 739-41
 Kaṭachchuri, same as Kalachuri 355-56, 358n
 Kaṭāha, city and country 621, 628-30, 634-35, 638
 Kaṭaka, locality 195, 201
 Kaṭakarāja, person 517, 521
 Kaṭehīr Pargana, territory 273
 Kaṭeraka-vishaya, territory 312, 314
 Kaṭhehali-pattalā, territory 273, 276
 Kathiawar 372
 Kātyāyana-gotra 736, 738, 741
 Kātyāyani, goddess 251
 Kauṇḍinya, sage 712, 715
 Kauṇḍinya-gotra 202-05, 737-38, 740
 Kauśika, *gotra-pravara*, 14, 128, 152, 154n, 155n, 202-05, 338, 343, 347n, 500, 724-29, 738-39, 741-42
 Kausika, sage 714
 Kauśikā, river 732
 Kauśiki, goddess 525
 Kauśisomasvāmin, person 741
 Kauthuma-śākhā 192
 Kauṭilya-gotra 739
 Kautsa-gotra 736-37
 Kautuka, person 503
 Kavera, people 451, 453
 Kāveri, river 92, 95, 448, 594, 612, 615, 620, 624, 626
 Kavestara-gotra 739
 Kāyastha-pādā, locality 677-78
 Kāyethi script 668
 Kedāra, holy place 71, 73, 102, 104, 413, 416
 Kedāramīśra, minister 87, 89
 Kedu, territory 690
 Kelurak, place 697
 Kerala, country 444-48, 451, 453-54, 456n, 459, 469, 474, 479, 484, 541, 545, 604-06, 621, 627, 633, 638
 Kern 690, 692n, 693n, 701n, 703
 Kesarakoṇa, locality 140, 143
 Keśari, locality 151
 Keśava, Pāraśava 28, 30
 Keśava, person 32
 Keśava, person 142
 Keśava, person 191
 Keśava, person 35n
 Keśava-dikshita, person 496, 500-01
 Kesavāditya, person 254
 Keśava-gahiyasāhasa, person 480, 488, 493n
 Keśavasvāmin, person 740
 Ketakapadrikā, locality 24-25
 Keyūrararsha, same as Yuvarāja I 322, 326, 328
 Khaddikā, village 312, 314
 Khaḍga, dynasty 41, 43n
 Khaḍgobbālikā, locality 38, 40
 Khaḍapātaka, place 328
 Khajurāha, place 258
 Khalimpur, place 63, 71
 Khalvāṭa, hill 533
 Khaṇḍakapallikā, place 219
 Khan Hoa District 723
 Khaṇḍasomasvāmin, person 739
 Khaniboggaviḍā, place 427
 Kharagraha I, Maitraka king 377, 380
 Kharagraha II Dharmāditya II, Maitraka king 377-78, 382
 Khare, G. H. 469
 Kharparapadraka, place 249, 252
 Khasa, Khasa, people and country 72, 75, 84, 149, 258, 262, 268, 270, 426-27, 503, 406
 Khasa official 426-27
 Khasarpaṇa, Buddhist deity 60-61
 Khatama-rātri 403, 405
 Khetaka, place 478, 481
 Khetak-āhāra, territory 377, 384
 Khirmāi, Kshirodā, river 100n
 Khizrābād, place 410n
 Khokarākot, place 668
 Khommāṇa, Guhila chief 250, 254
 Kielhorn, F. 63n, 69n, 70n, 87, 102, 105, 111n, 115, 242, 258, 266n, 267n, 272n, 283, 287n, 321, 334n, 337, 344n, 345n, 346n, 347n, 348n, 391, 400n, 409, 413, 419n, 425n,

- 443, 449n, 450n, 457, 464n, 465n, 466, 468n, 536, 538n
 Kilhanadeva, person 403, 405
 Killi, same as Kkilli 620
 Kira, people and country 63, 65-66, 259, 265, 392, 400
 Kiragrāma=Kirgaon, locality 413, 420, 422-24
 Kirāta, people 242, 244, 268, 270
 Kirgaon=Kiragrāma, locality 413, 420
 Kirtidhara, person 349, 354
 Kirtinārāyaṇa, same as Govinda III 484
 Kirtisambhu, person 575, 581
 Kirtivarman, Chandella king 317
 Kirtivarman I, Early Chālukya king 443, 445, 451-52, 523, 526
 Kirtivarman II, Early Chālukya king 451, 455, 523, 527
 Kirtivarman III, Early Chālukya prince 523, 527-28
 Kiruvalli, place 452, 455
 Kittel 456n
 Kīṭhana, person 282, 285-86
 Kittoe 110n
 Kobhaya, village 32
 Kochchamkaṇṇān, Chola king 620, 624
 Kodāvoraka, place 42
 Koḍḍāvāra, place 749
 Kokali-500, administrative division 524, 532
 Kakkalla I, Kalachuri king 322, 324, 337, 339, 345n, 349-50, 495, 497-98
 Kakkalla II, Kalachuri king 337, 341, 346n
 Kukkaṭa, person 250, 253
 Kakkili, Eastern Chālukya king 516-17
 Kakkilli, Ko-Kkilli, Chola king 620, 624
 Kolāhala, mythical Gaṅga king 164, 168, 176, 179
 Kolāhalapura, °puri, city 164, 169, 176, 179
 Kolar, town and District 164, 451
 Kolhapur District 495
 Kollabhiḅaṅḅa-Vijayāditya, Eastern Chālukya king 516, 518, 521n
 Kollair Lake 444
 Kollakanandivāra-pattalā, territory 273, 277
 Kollapuri, place 219
 Kollippakkai, place 633, 638
 Kompong Svay province 710
 Kona, locality 156, 160
 Konadevi, Later Gupta queen 45, 48, 50
 Konagrāma, place 160
 Konakalikā, place 219
 Koniyanārī, place 355, 357, 358n
 Koniya, people 358n
 Koṅkaṇa, territory 444, 446
 Ko-Parakesarivarman, same as Rājendracholadeva I 633
 Kopivishnu, person 132, 137
 Koramiya, person 519-20
 Kosala, Kōsala, country and people 156, 158-59, 262, 307, 311, 326, 330, 351, 433, 436, 444, 447, 469, 474, 479, 484, 634, 638; South 322, 326, 330
 Kośavāha, place 250, 254
 Kosiyrā river 93, 97
 Koṭabhaṅja, Koṭtabhaṅja, Bhaṅja king 151-52, 154n
 Kottāsrama, place 152
 Kottayūr, place 621, 629
 Kotwa, place 299
 Kovida, person 202
 Krataka, place 536, 538, 541, 546
 Kraceh, province 709
 Krauṅchaśvabhra, village 64, 67
 Kriḍdevi-khaṅḅa, locality 196, 201
 Kriḍdevy-uttara-khaṅḅa, locality 196, 201
 Krishna, god 10, 33, 143, 144n, 656n
 Krishna, Kalachuri king 751-52
 Krishna I, Rāshtrakūṭa king 457, 464n, 470, 478-79, 495, 503, 505
 Krishna II, Rāshtrakūṭa king 322, 325, 337, 345n, 495, 503, 505
 Krishna III, Rāshtrakūṭa king 523, 526-28, 621
 Krishna, person 621, 630
 Krishna, Yādava king 536
 Krishna, person 468n
 Krishna-bhaṭṭa 203
 Krishnadeva, person 157, 162
 Krishnadevarāya, °mahārāya, Tuluva king 599
 Krishnagupta, Later Gupta king 44-45
 Krishnagiri, hill 475
 Krishnapallikā, village 524, 532
 Krishnarāja, Guhila chief 363, 365
 Krishnarāja, Kalachuri king 355-36
 Krishnarāja I, Rāshtrakūṭa king 457, 459-60, 465 n, 470, 497, 503, 505, 510, 512
 Krishnarāja II, Rāshtrakūṭa king 325
 Krishnarāja III, Rāshtrakūṭa king 505-06, 510, 521, 525
 Krishnarāya, Krishnadeva°, Vijayanagara king 595-96, 599
 Krishnarāyapuram, place 592, 599
 Krishnavarman, person 452, 455
 Krishna Sastri, H. 612
 Krishnasikharin, place 92, 95, 100n

- Krishnasvāmin, person 738
 Kṛṣṇātreya-gotra 737, 739
 Kṛṣṇavenī, river 575, 583, 588
 Kṛṣṇavarnā, same as Kṛṣṇā 540, 543
 Kṛṣṇeśvara, person 237, 240
 Kūtanagara, Javanese king 700
 Kṛitavīrya, epic king 322, 356
 Kūitavuga 74
 Kordhin, cyclic year 551
 Kṣhemabhūti, person 33
 Kṣhetrapāla, god 510-11, 513-14
 Kṣhīranadī, river 598
 Kṣhīrodā, river 37, 92, 95, 100n, 744, 748
 Kṣhitikunda, person 742
 Kubja-Vishnuvardhana, Eastern Chālukya king 516-17
 Kubunūru, place 605-06
 Kuddindā-vishaya, administrative division 178, 192
 Kuke, person 279, 281
 Kulakamalavarman, Kalakamalavarman 430 & n
 Kulāsarman, person 609
 Kulavarman, person 605, 607
 Kulika, people 72, 75, 84
 Kumāra, same as Kāmāryava VII 176, 184-85
 Kumāradevaśarman, person 124, 128
 Kumārmāradevi, Gāhadavāla queen 293, 295-97, 298n
 Kumāraghosha, person 697-98
 Kumārāgupta, Later Gupta king 44-45
 Kumāra-Makaradhivaja, same as Vijavādīva 736
 Kumāramandaśarman, person 608-09
 Kumārānkuśa, person 613, 617
Kumārasambhata 35n
 Kumārasarman, person 609
 Kumāravishnu, Pallava king 612, 614
 Kumārila, Philosopher 105, 111n
 Kumbhaghona = Kumbhakonam 595
 Kumbhārapadraka, place 24, 25 & n
 Kumudāsūtra-vithi, place 71, 75
 Kunāla, Kollair, lake 444, 447
 Kunda, person 292, 297
 Kundadhāni-vishaya, territory 224-25
 Kuṇḍāma, place 277
 Kuṇjarakuṅja-deśa 690-91
 Kuntala, country 541, 545
 Kunthana, chief 420, 423
 Kuravaśri, place 608-09
 Kūrmāsāmīn, person 180
 Kuru, country and people 63, 65-66, 560, 566
 Kurukshetra, place 428
 Kushiyrā, river 732
 Kushmāṇḍapatrasvāmin, person 737
 Kuśika, place 275, 284, 289, 300
 Kutsa, *tākhā-gotra* 203, 205
 Kvan Pir temple 709
- L**
- Lachchhuka, person 33
 Lādrasvāmin, person 32
 Laghu-Gautanii, river 206
 Laghukamavali, place 277
 Lahore 651n
 Lājā, Pāla queen 80, 82
 Lakṣhanā, Lakṣhanikā, princess 420, 423
 Lakṣhavarman, same as Yaśovarman 258, 264
 Lakṣmadēva, same as Lakṣmidhara 391-92, 397
 Lakṣmaṇa, person 33
 Lakṣmaṇa, person 204
 Lakṣmaṇachandra, chief of Kiragrāma 413, 416, 420, 422-24
 Lakṣmaṇasena, Gauda king 124, 126-27, 131, 133, 136, 138n, 144n, 146, 148n, 149, 369n; era 146-47, 149
 Lakṣmeśvar inscription 456n
 Lakṣmī, Rāshtrakūṭa queen 495
 Lakṣmidēvi, Maukhari queen 213
 Lakṣmidhara, same as Lakṣmadēva 392, 400
 Lakṣmidhara, person 752, 757
 Lakṣmīnātha, prince 29, 31
 Lakṣmīvati, same as Lakṣmidēvi 213, 214n, 215
 Lālambīvana, forest 92, 95
 Lalita, person 40
 Lalitāditya Muktapīda, Kashmir king 229
 Lalitāsūra, king 268, 270, 272n
 Lalitpur, territory 320n
 Laliva-Kallār, Śāhi king 431n
 Lamri, place 635
 Lane-Poole 650, 671, 673
 Lankā, mountain 56-57
 Lankā, island 56-57, 207, 434, 470, 485, 592-94
 Laṅkāśoka, country 634, 638
 Laskar, G. M. 41, 43n, 391
 Lāṭa, people and country 68, 84, 322, 326, 444, 447
 Lauhawūr, same as Lahore 651n
 Lauhita-gotra 203
 Lauhitya, river 17, 22, 46, 92, 96
 Lavāla, land 426, 428
 Lavāṇanagara, place 333
 Lavvu, person 33
 Leiden plates 631n
 Lenkunareṇḍāru-pattana, place 598
 Lichchhavi, people 435

Ligor, place 687
 Liḷavarāha, god 196
 Limbārāmikā, place 457, 463
 Loḍḍāv-āgrahāra, place 728
 Lohagrāma, place 496, 500-01
 Lohāṭā, Lohāṭakagrāma, place 373, 376
 Lohitya, same as Lauhitya, or Brahma-putra 16-17, 22n, 44, 46
 Lokamahādevī, Eastern Chālukya queen 516, 518, 520
 Lokanandin, person 248
 Lokanātha, chief 28-31, 34n
 Lokapāla, deity 228n, 230
 Lokeśa, Lokeśvara, Buddhist god 697
 Lokkiguṇḍī, place 541, 546
 Loṅ-koshṭhāgāra 717
 Loro Jongrrang temple 697
 Lovi store-house 713
 Lüders, H. 540
 Lūṅasiha, person 403, 405

M

Mādamāliṅgam, country 635, 638
 Madanachandra, same as Madanapāla Gāhaḍavāla 293, 296
 Madanapāla, Gāhaḍavāla king 279-80, 283-85, 289-90, 302, 656n
 Madanapāla, Pāla king 112
 Madanapādā, locality 124, 129n, 131, 144n
 Madanavarmadeva, Chandella king 318-19
 Madanū, person 299, 303
 Madapratihāra, place 283, 285
 Mādhanagar, locality 124, 144n
 Mādhasālmali, village 64
 Mādha, officer 250, 253
 Mādha, person 191
 Mādha, person 165, 173, 409
 Mādha, person 409
 Mādha, person 205
 Mādha, poet 259, 265
 Mādhavagupta, Later Gupta chief 44, 46, 50
 Mādhasarman, person 452, 455
 Mādha, person 143
 Madhu-Kāmārjaya (VI), Eastern Gaṅga king 165, 171
 Madhukeśa, Madhukeśvara, god 170, 174n
 Mādhumateya, ascetic 322, 328-30
 Mādhumateya-varṇśa 330
 Madhumathana, Deva king 140, 141
 Madhumatī, place 322
 Madhumitrasvāmin, person 738
 Madhurā, place 592, 594
 Madhura-maṇḍalam, territory 634, 638
 Madhurāntaka, Chola king 621, 626-27
 Madhurāntaka, same as Rājendra I 621, 629
 Madhusenasvāmin, person 737
 Madhusūdana, same as Madhumathana 140, 144n
 Madhusūdana, god 503, 506
 Madhusvāmin, person 737-38
 Madhuban, place 221, 224, 228n
 Madhyadeśa, country 151-52, 349, 351, 357, 635, 639
 Madhya Pradesh 213, 242, 258, 307, 312, 318, 320n, 321, 349
 Madina, Madinah, Muslim holy place 403, 406, 408n
 Madra, country 63, 65-66, 119
 Magadha, country and people 229, 433, 436, 479, 484, 541, 545, 560, 566
 Magheśvarasvāmin, person 740
 Maggalanimmatī, Pallava queen 613, 616
 Maha, person 338, 343
 Mahābhairava, god 570
 Mahābhārata 191, 729-30
 Mahābhūtarman, same as Bhūti-varman 1-2, 7, 734
 Mahābhūtarman, same as Bhūti-varman 731
 Mahābodhi, holy place 146-47
 Mahāchaṇḍapāla, person 312, 315
 Mahādeva, god 236, 238, 253, 421, 728
 Mahādeva, Kākatīya king 550, 556, 560, 565, 575, 578
 Mahādeva, person 105-06
 Mahādeva, person 191
 Mahādevī, Gurjara-Pratihāra queen 249, 251
 Mahāgaury, Mahāgauryabhāṭṭārikā, goddess 20, 108
 Mahākāla, god 93, 98, 253, 421
 Mahākāśyapa, community 56-57
 Mahākshobhya, deity 701
 Mahā-Kumbhārapadraka, place 25n, 26, 27 & n
 Mahamada Sāma, °vini Sāma, same as Muḥammad bin Sām 652 & n, 653
 Mahamada Sāha, same as Muḥammad 'Adil Shāh 666n
 Mahamuda, same as Maḥmūd 650
 Mahamudapura, place 650, 651n
 Mahamuda Sāha, same as Maḥmūd Shāh 683
 Mahana, person 293, 295
 Mahānāda, person 191-92

- Mahānadi, river 177, 190-91, 595
 Mahānāman, monk 56-57
 Mahānāndī-tīrtha, place 595
 Mahāntāprakāśa-vishaya, territory 64, 67
 Maharashtra 355, 391, 444, 447, 457, 469, 478, 495, 503, 510, 710n
 Mahāsena, god 517
 Mahāsena-gupta, king 44, 46
 Mahāsena-guptā, Pushyabhūti queen 221, 224-25, 227
 Mahāśivagupta, same as Karṇa 156, 160
 Mahāśiva-Tivara, same as Tivaradeva 309
 Mahāsoṇa, person 349, 351
 Mahāsoṇagrāma, place 283, 285
 Māhaṭā. Pāla queen 91n
 Māhava, person 409-10
 Mahāyāna, sect 59, 695
 Mahāboobnagar District 479
 Mahendra, same as Mahendravarman 3
 Mahendra, mountain 100n, 164, 169-70, 174n, 180
 Mahendra I, same as Mahendravarman Pallava 612, 615
 Mahendrapāla I, Gurjara-Pratihāra king 248-49, 251-52
 Mahendrapāla II, Gurjara-Pratihāra king 233, 249, 250, 252
 Mahendrasoma, person 98
 Mahendravarman. Champā prince 712, 715
 Mahendravarman. Kāmarūpa king 1, 3, 6-7, 733
 Mahendravarman I, Pallava king 605-06
 Mahendravarman II, Pallava king 605, 608
 Mahendravikramavarman, same as Mahendravarman II Pallava 605-06, 608-09
 Maheśa-Śiva, god 32, 107, 393, 417, 424, 726 & n
 Maheśvara=Śiva, god 11, 14, 20, 222, 225, 228, 249, 518, 613, 618, 699
 Maheśvarasvāmin, person 738-39
 Mahiala, Gāhaḍavāla king 279-80
 Mahībhadra, person 728
 Mahichandra, Gāhaḍavāla king 273-74, 279, 284, 289, 299-300
 Mahideva, Nepāl king 433, 435
 Mahidharasvāmin, person 739
 Mahilabali, place 377, 384, 389n
 Mahindrasoma, person 98
 Mahipāla I, Pāla king 70n, 634, 638
 Mahipāla II, Pāla king 102
 Mahisantosh, place 248
 Māhishmatī, place 358n
 Mahitala, Gāhaḍavāla king 279
 Maḥmūd, same as Nāsiruḍḍin Maḥmūd I 661
 Maḥmūd, Sultān 649-50
 Maḥmūdpur, place 650, 651n
 Maḥmūd Shāh, king 683, 684n
 Mahobā, place 317
 Mahodaya, same as Kānyakubja 80-81, 233, 249, 251
 Māhūnadevi, Devadāsī 156, 161
 Mailaladevi, Kadamba queen 751, 755
 Maināmāti, hill range 36, 43n, 59n, 100n, 145n
 Maitraka, dynasty 372, 377-78
 Maitreya, A. K. 63, 70n, 80, 87
 Maitrīśrimitra, monk 60-61
 Majumdar, N. G. 60, 105, 111n, 115, 120n, 124, 129n, 131, 138n, 139n
 Majumdar, R. C. 24, 26, 41, 151, 236, 240, 241n, 242, 707
 Makkā, place 403, 408n
 Makutikā, village 80, 83-84
 Mālāda, person 229-31
 Mālādeva, person 402, 404
 Mālava, people and country 72, 75, 84, 215, 242, 244, 444, 447, 457, 461-62, 479, 484, 524, 530, 535n, 541, 560, 566, 575, 582, 751, 753
 Mālava, tribe, 641, 644
 Mālavanadi, same as Vetravati 259, 265
 Mālaviya, people 503, 506
 Malaya, mountain 92, 95
 Malayapura, place 705
 Malay Peninsula 687
 Malda District 63, 667
 Maleni, place 277
 Malaiyūr, country 634, 638
 Malhanadevi, Eastern Gaṅga queen 177, 189
 Malhikā, lady 417
 Mallana, Mallanārya, person 202-03, 205
 Mallaya, person 204
 Mallaya-pandita, person 524, 534
 Mallikā, lady 199
 Mallubhatta, person 202
 Mallugideva, Yādava king 536-37
 Malwa 215
 Mānadāsa, person 121
 Mānadeva, Nepal king 433, 435
 Manahali, place 112
 Manaichcheri, place 619n
 Mānakkavāram, same as Nicobar Islands 635, 639
 Manappākka, village 598

- Mānavya-gotra 452, 517, 521n, 517
 Mandahūkur, place 651n
 Maṅḍalasiddhi-Vināyaka, god 511, 514
 Maṅḍana, person 267n
 Maṅḍapa, same as Maṅḍū 530, 535n
 Maṅḍapa, village 575, 583
 Maṅḍapikā, place 250, 253
 Mandāra, place 176, 183, 369n
 Mandaragrāma, place 583
 Maṅḍavya-gotra 14, 739
 Māṅḍavyapura, same as Mandor 236, 238
 Māṅḍavy-āśrama 238
 Mandor, same as Māṅḍavyapura 236, 240n
 Mandrakūta-nagara, place 588
 Maṅḍū, same as Maṅḍapa 535n
 Maṅgala, person 98
 Maṅgalā, Śālastambha queen 16, 18
 Maṅgadeva, person 112
 Maṅgalarāja, person 641, 645
 Maṅgaleśa, Maṅgaliśa, Early Chālukya king 443-46, 449n, 523-24, 527
 Maṅghadāsa, person 80, 85
 Maṅgi-Yuvarāja, Eastern Chālukya king 516, 517
 Māṅḍikya, person 98
 Mani-nadi, river 93, 97
 Maṅḍivāṭaka, place 71, 75-76
 Maṅḍikkakoraka, place 749n
 Maṅḍughosha, same as Maṅḍuśrī 697, 698
 Maṅḍuśrī, Buddhist god 697-98, 699n, 704
 Maṅḍuvāk, same as Maṅḍuśrī 697, 699
 Maṅkuṇadevi 194n
 Mannaikkadaḍakkam, same as Mānyakheta 633, 638
 Manodhira, person 613, 618
 Manoghoshavāmin, person 739, 741
 Manojñadeva, person 32
 Manoratha, person 33
 Manoratha, person 151-52
 Manorathavāmin, person 736
 Manorathavarman, chief 712-13
 Manu, person 191
 Manu, sage 560, 562
 Manu-vaṁśa 627
 Mānyakheta, city 479, 488, 496, 500, 633
 Manyuka, person 413, 417-18, 420, 422-24
 Māppappālam, country 634, 638
 Mārāṅḍaḍaiyan, same as Varagūṇa I 641
 Mārāsarva, chief 743
 Mārasiṅha, Eastern Gaṅga king 176, 179
 Mārasiṅha, mythical Eastern Gaṅga prince 164-65, 169
 Marāṭhi, language 388n
 Māravarman, Pāṇḍya king 641, 643
 Māravarman II Rājasinḥa, Pāṇḍya king 641, 643-44
 Māravijayottuṅḡavarman, Śāilendra king 621, 628
 Mārīdāsa, person 475
 Markaṭasāgara, place 221-22
 Marshall 105
 Mashā, same as Makkā 406
 Māsuma, person 403, 405, 407n
 Māsuniḍeśam, country 634, 638
 Mataṅga, race 443, 445
 Mātāṅḍinī, queen 730, 705
 Mātāṅḍinīśa, god 703, 705, 706n
 Mātrisvāmin, person 739
 Matsya, country 63, 65-66, 242
 Mattamayūra, place 334n
 Mattamayūranātha, person 322, 329, 334n
 Maudgala°, Maudgalya-gotra 14, 605-06, 737-38
 Maudgalya-tūrtha, place 568, 570
 Maudgalyāyana-gotra 606
 Maukhari, dynasty 44, 50, 213 215, 216n, 233, 235n, 433, 435, 480
 Maunāditya, god 102, 104
 Maurya, race 443-46, 469, 474
 Mayatallā, princess 420, 423
 Māyirudīṅgam, country 634, 638
 Mayūra, chief 237, 239
 Mayūrasālmala, village 732, 738
 Mayurbhanj, District 151
 Mecca, place 408n
 Meda, community 53n, 72, 75, 84-85, 268, 270, 426-27
 Meḍama-nāyikā, lady 165, 173
 Meḍāntaka, same as Meḍtā 236, 238
 Meghabhaṭṭisvāmin, person 741
 Medhabhūṭisvāmin, person 740
 Medhāsoma, person 32
 Medhāsvāmin, person 738-39
 Medhāvin, king 193n
 Meḍtā=Meḍāntaka 236
 Mehār, Mehāra, locality 140, 142-43, 144n
 Mekhalapāṭaka, territory 392, 400
 Melmuṇḍarāshṭra, territory 608-09
 Meme, person 279, 281
 Merudattasvāmin, person 740
 Metcalfē 115
 Meviliribaṅgam, country 634, 638
 Meyi, place 288, 290
 Midit, locality 713, 717, 718n
 Midnapore, District and town 24, 26
 Mihira, same as Bhoja I 242, 245
 Misra, B. 151, 153n, 154n, 155n

Mirashi, V. V. 321, 337, 348n, 349, 354n, 355
 Mithila, people 258, 262
 Mitra, Debala 156
 Mitra, R. L. 80, 110n, 279
 Mitrapālita, person 737
 Mitrāvali, place 42
 Mlechchha, dynasty 16
 Mlechchha, people 242; same as Muhammadan 409-10
 Mohamada, same as Muhammad bin Tughluq 663
 Mokshadeva, person 728
 Monghyr, same as Mudgagiri 52n, 53n, 236, 347n
 Mosāḍi, place 288, 290
 Moon-god 156, 176, 195, 293, 322, 530; his race 115, 140, 217, 592, 634, 641
 Moshana, chief 426-27
 Motṭupalle, same as Motupalli 559
 Motupalli, place 550
 M. P.=Madhya Pradesh 307
 Mri(Ri)shihrahma, person 149.
 Muchkunda, Ikshvāku king 622
 Mudgagiri, place 75, 83, 236, 239
 Mudikondaśoḷan, Chola king 635, 639
Mudrārākshasa 480
 Mugdhatuṅga, Kalachuri king 322, 325
 Muhammad, prophet 402-03, 406n, 650, 664 & n, 665 & n
 Muhammad Adil Shāh, king 666n
 Muhammad Sāma, Muhammad bin Sām, king 652-53, 654n
 Muhammad Shāh, same as 'Alāuddīn 662
 Muhammad Tughluq, Muhammad bin Tughluq Shāh 663 & n
 Muizuddin Kaiqubād, king 661n
 Muizuddin, same as Muhammad bin Sām 304n
 Mukhalingam, locality 174n
 Mummaḍiyānḡaru, person 573n
 Munidāsa, person 140, 143
 Munindra, same as the Buddha 41
 Muñjarāja, king 391, 395
 Munshi Debiprasad 236
 Munshiganj, sub-division 101
 Murshidabad District 731
 Murāri, god 363, 368
 Murāri, person 104
 Musala, Mūsala, person 146, 147n
 Musāṅgi, place 634
 Mustāmsiri=al-Mustansir 659 & n
 Musuṅa river 606
 Muyangi, same as Musāṅgi 633, 638
 My-son, place 712, 725
 Mysore 164, 639

N

Nādajña, person 700-01
 Nāga dynasty 156, 159, 163n, 395, 618n, 712
 Nāgabhaṭa, Gurjara-Pratihāra chief 236, 238
 Nāgabhaṭa I, Pratihāra king 242, 243
 Nāgabhaṭa II, Gurjara-Pratihāra king 233-34, 242, 244, 249, 252, 479, 483
 Nāgadatta, person 32
 Nāgadattasvāmin, person 741
 Nāgadeva, person 728
 Nāgabastirāja, person 470, 475
 Nāgalādevi, Tuluva queen 594
 Nāganārya, person 204
 Nāgapattana, place 621, 628
 Nāgara, same as Kaluṅganagara 165, 170
 Nāgara, same as Pāṭaliputranagara 50
 Nāgara-bhukti, territory 50-51
 Nāgari, locality 176
 Nāgari, script 56, 112, 273, 279, 283, 288, 293, 317-18, 321, 337, 349, 363, 391, 402, 409, 413, 420, 457, 469, 478, 495, 503, 510, 523, 534, 540, 640, 653-56, 658-60, 661n, 663, 666n, 673; Southern 751
 Nāgārjunikonda, place 388n
 Nāgpur, place 391
 Nāgasena, official 728
 Nāgaya, person 208n
 Nāghusha, same as Nāhusha 156, 158
 Nāgipallava, person 605, 607
 Nāgipattana, place 628
 Nāgu, person 191
 Nāhusha, Somavāmsi king 156, 163n, 166, 179, 446, 449n, 593, 595
 Nāi, person 323, 333, 335n
 Nājoch 713, 717, 718n
 Nala, dynasty 443, 445
 Nala, epic king 144n
 Nālandā town and District 52n, 60, 71-72, 76, 78, 79n, 214n, 215, 228n, 229-30
 Nallaganapa, person 560, 567
 Namanāikkoṅam, country 634, 638
 Nampa, person 613, 618
 Nānasiha, person 402, 404
 Nanda, person 33
 Nandābhagavati, goddess 269
 Nandabhūtiśvāmin, person 741
 Nandadevasvāmin, person 736
 Nandadhara, person 744, 749
 Nandaghoshā, person 98
 Nandagopa, person 33
 Nandagrāma, place 489

- Nandakurra, locality 605, 607-08, 610
 Nandalāla, person 677
 Nandanasvāmin, person 742
 Nandanārāyaṇa, god 632n
 Nandavalla, chief 237, 239
 Nandayaśas, person 98
 Nanded District 510
 Nandēśvarasvāmin, person 740
 Nāndi, river 510, 513
 Nandināgari, script 592, 601n
 Nandipotavarman, Pallava king 451
 Nāndītata, same as Nanded 513
 Nandivāḷi, place 452, 455
 Nandivanāka, place 71, 75
 Nandivarman I, Pallava king 612, 614
 Nandivarman II Pallavamalla, king 613, 615
 Nandivarman III, Pallava king 613, 616
 Nanduka, person 426, 428
 Nandyā, river 250, 254
 Nāṅgamā, Eastern Gaṅga queen 176, 181
 Nannadeva, Pāṇḍuvarṅśi king 307, 309, 311
 Nanna-Nārāyaṇa, god 64, 68
 Nannuka, Chandella king 258, 260
 Nantipaṅma, same as Nandivarman 618
 Nānya, Nepal king 115, 118
 Narabhaṭṭa Pellāpellī, chief 236, 238
 Naradatta, person 33-34
 Naraka, mythical Kāmarūpa king 1-3, 16-17
 Naraka dynasty 1
 Naraṇḍapa-grāma, locality 131, 136
 Narasa, Tuluva king 592
 Narasirṅha, god 389n
 Narasirṅha, Hoyasāla king 541, 543
 Narasirṅha, person 191
 Narasirṅha, person 202
 Narasirṅha, person 205
 Nārasirṅha, same as Mārasirṅha 194n
 Nārasirṅha, same as Narasirṅha, Tuluva king 595
 Narasimhadikshita, person 480, 488, 493n
 Narasirṅhanya, person 205
 Narasimhapotavarman, Pallava king 454
 Narasimhavarman I, Pallava king 605-06, 612, 615
 Narasimhavarman II, Pallava king 608-09, 613, 615
 Narasvāmin, person 737-38
 Naravardhana, Pushyabhūti king 221, 224-25, 227
 Naravarman, Paramāra king 391-92, 400
 Naravijaya, person 33
 Nārāyaṇa, god 7, 68, 102, 104, 106, 109, 125, 128, 132, 149, 195, 197, 219, 268-69, 271, 301, 452, 517
 Nārāyaṇa, person 33
 Nārāyaṇa, person 40
 Nārāyaṇa, person 98
 Nārāyaṇa, person 151-52
 Nārāyaṇa, person 191
 Nārāyaṇa, person 338, 343
 Nārāyaṇa-bhaṭṭa, person 203
 Nārāyaṇakuṇḍasvāmin, person 737
 Nārāyaṇapāla, Pāla king 80, 82-84, 87, 90, 91n, 248
 Nārāyaṇapālasvāmin, person 741
 Nārāyaṇasvāmin, person 737
 Nārāyaṇavarman, Kāmarūpa king 1-2, 3 & n, 7, 733
 Nārāyaṇavarman, person 63-64, 68
 Nardarikā, river 229, 231
 Narendrabhaṅja, prince 151-52, 154n
 Narendradeva, Nepal king 433, 435
 Narendrasvāmin, person 740
 Narmadā, river 235n, 358n, 479, 484, 574, 580
 Narwar, place 654n, 656n, 657n
 Nasik District 355, 358n
 Nāsiruddīn I, king 661 & n
 Naskh script 680
 Nāsūdevī, queen 268-269
 Nagipallava, chief 607
 Nāthoka, person 143
 Naṭikā, place 71, 75-76
 Naṭṭādevī, Kalachuri queen 337, 339
 Nauhalesvara, god 330
 Navaghaneśvara, god 403, 405
 Navagrāma, place 417, 420, 424
 Nava-ratna 697
 Navilagunda-40, administrative division 751, 756
 Nāyaka, person 413, 418
 Nayana, person 33
 Nayanā, same as Nayanadevi 3
 Nayanadevi=Nayanaśobhā, Kāmarūpa queen 2, 3 & n, 734
 Nayanaśobhā, same as Nayanadevi 3n
 Nayapāla, Pāla king 102
 Nāyavaddika-villa, lake 38-39
 Neḍamāri, Niḍamāri 523
 Neḍuṅṅaḍaiyan, same as Māraṅṅaḍaiyan, Jaṭṭavarman, Parāntaka and Varāṅga I 641
 Nellore District 605
 Neṅgiyūr, place 452, 455
 Nepāla, country 560, 566
 Nepalese era 433
 Nerur plates 456n
 Nesarikā, place 470, 475
 Nesarikā grant 477n

- Netherlands 620
 Netrabhata, person 42
 Nha Trang, place 723
 Nicobar Island 635
 Neḍamāri, Neḍamāri 523, 527
 Nidhanpur, place 15n, 731
 Nilakaṅṭha, god 109, 263
 Nilgunda, place 523-24
 Nimbara, king 268-69
 Nipāṇiya, place 322, 328
 Niraguṇḍa-grāma, place 524
 Nirmalā, lady 229, 231
 Nirmālya, person 403, 405
 Nirupama, same as Dhruvarāja 461, 471, 482, 495, 497, 503, 505
 Nirūguṇḍa, village 532-33
 Niḥśarṅkamalla, same as Arjuna 404
 Nistāraṇa, person 33
 Nityapramuditadeva, god 250, 253
 Nityavarshadeva, same as Indra III 496, 500
 Niyogi, R. 273
 Nohalā, princess 322, 328
 Nohaleśvara-maṭha 322, 333
 Nonallā, Kalachuri queen 349, 351
 Nonna, person 323, 333, 335n
 Noradina-Piroja, same as Nuruddin Firūz 404-05
 Nṛiravājakhāna, same as Nurwaj Khān 683
 Nṛisimha, god 106, 109
 Nṛisimha, person 203
 Nṛisimha, same as Tuluva Narasimha 594-95
 Nṛisoma, person 33
 Nurjahān, Mughal queen 676 & n
 Nuruddin Firūz, person 402, 403, 407n
 Nurwaj Khān, person 683
- O**
- Odala, same as Audala-pravara 343
 Oḍḍa-vishaya=Oḍra-vishaya 634
 Oḍra, country and people 270, 322, 330, 433, 436, 503, 505
 Oḍraka, same as Oḍra 479, 484
 Oḍra-vishaya, territory 638
 Ojha, G. H. 249, 255n, 256n
 Orissa, 103, 151, 156, 177, 592, 682n
 Oriya language 194n
 Ormuz, same as Hurmuja 402, 407n
 Oxus 392
- P**
- Pabna District 124
 Padang Chandi, place 703
 Paḍavidu-mahārājya, district 592, 598
 Padma, person 191
 Padmadāsasvāmin, person 741
 Padmamitra, person 562
 Padmanābha, person 349, 352, 687
 Padmanābha, same as Viṣṇu 560, 562
 Padmapāṇi, person 104
 Padmini, Gurjara-Pratihāra queen 236, 239, 240n
 Paduma, person 147
 Padumsar, tank 121n
 Pagan, place 572n
 Paharpur, place 59-60, 62n, 248
 Pāhila, person 317, 432
 Pāikpādā, village 101
 Paithan, same as Pratiṣṭhāna 457
 Pākhāl, place 560
 Pakistan 430-31
 Pāla, dynasty 24, 44, 72, 102, 112, 248, 293
 Pālāmaka, place 71, 75-76
 Palamau District 54
 Palam Baoli 411n
 Palar, river 593, 601n
 Palāśakūpikā, place 250, 254
 Palata-pāṇḍya, chief 524
 Pāli, place 322, 326
 Pālitaka, village 64, 67
 Pallava, dynasty 87, 444, 448, 451, 454, 469, 473-74, 479, 484, 605, 606, 608, 612, 614, 616, 618n
 Pallināḍa-vishaya, territory 589
 Pallavamalla, same as Nandivarman II 641, 644
 Palugideva, person 402, 404
 Pamahai, place 299
 Pañjalu-vishaya, territory 700
 Paṇaṅkaraṇa, Javanese king 695-96
 Pañchāla, country 63, 65-66
 Pāñchāla, person 87
 Pañchapa, king 620, 623
 Pañchappalli, country 634, 638
 Pañchapaṇa Paṇaṅkaraṇa, king 694-95
 Pāṇḍava, family 118
 Pāṇḍya, person 752, 757
 Pāṇḍoka, person 142
 Pāṇḍu, dynasty 307, 309, 327
 Pāṇḍukeśvar, place 268
 Pāṇḍya, country and people 392, 399, 444, 448, 451, 453-54, 456n, 459, 469, 473-74, 479, 484, 503, 506, 541, 545, 592, 594, 621, 633, 638, 641-42, 751, 753
 Paṅga, person 32
 Pañhali, place 277
 Pāṇini, person 493
 Pāñiuli-vishaya, administrative division 318-19

- Pañjalu, province 700
 Pañkalya-gotra 741
 Panna District and town 320n
 Pannai, country 634, 638
 Pānuṅgala, place 452, 455
 Pānuṅgal-vishaya, administrative division 452, 455
 Paṇusvāmin, person 741
 Pāpe, person 318-19
 Parabala, Rāshtrakūṭa chief 74
 Pāradāsa, person 101 & n
 Parakesarin, Chola king 620, 623
 Parakesarivarman, same as Rājendra-chola I 621, 637
 Paralāyi-vishaya, administrative division 140, 142
 Paramāra, dynasty 363, 392, 535n
 Paramāra, mythical hero 391, 394
 Paramardideva, Chandella king 318-19, 320n, 543
 Paramardideva, same as Vikramāditya VI 541, 543
 Parameśvara, Champā king 723
 Parameśvara I, Pallava king 612, 615
 Parameśvara II, Pallava king 613, 615-16
 Parameśvaravarman I, Pallava king 605-06, 608-09
 Parāntaka I, Chola king 620-21, 624
 Parāntaka II, Chola king 621, 626
 Parāntaka, same as Neḍuñjaḍaiyan 641, 645
 Parāśaradevaśarman, person 131, 136
 Parāśara-gotra 462, 738, 741
 Parāśaraghoshasvāmin, person 14
 Pārasika, people 451, 453, 503, 506
 Paraśurāma Harichandana, prince 195, 199
 Parāya, person 619n
 Parbatīyā, place 16
 Parivachchhara, person 475
 Partāpgaḍh, place 233, 249
 Parvatākāra-rājya, kingdom 217-18
 Pārvatī, goddess 102, 418n
 Paśchima-pathaka, territory 252
 Paśchimbhāg, place 92
 Pāsūpata, sect 80, 84, 85n, 359n, 586
 Pāsūpati, same as Śiva 10, 111n, 356, 359n, 414, 434, 436, 583
 Pāsūpati, person 40
 Paṭa, person 728
 Pātālamalla, same as Kakka 479, 486
 Paṭalāyikā, territory 36-37, 39
 Pātāliputra, city 50, 63, 67, 433
 Pātāliy-āgrahāra, locality 427
 Pāṭan, place 469
 Patna District 60, 71, 215, 229
 Pattana, place 288, 290, 302
 Pattana-kkurra, territory 621, 628-29
 Pāuka, person 143, 145n
 Paundra, people 312-13
 Paundravardhana-bhukti, territory 97, 124, 128, 131, 136, 140, 142
 Paurava, family 217-18
 Pavanaśiva, person 322, 328
 Pavanadūta 120n
 Pāyāsi, place 288, 290
 Peddanārya, person 203
 Peddi-yajvan, person 205
 Pellāpelli, same as Narabhāta 236, 238
 Pelliot 709n
 Peṅthāma-bhukti, territory 307, 309
 Penumbāka, place 575, 584
 Peranāṭjana-vishaya, territory 744, 748-49
 Perayan, person 619n
 Persian—wheel 250; script 688; language 664n, 667-68; calendar 670n, 678n
 Phalgu, river 102
 Phalgunātha, god 102, 104
 Phanrang, territory 719
 Phasphagrāma, locality 131, 135
 Phnom-penh, place 707 & n
 Pīkīra grant 610n
 Pīlipīnkā-naya, territory 71, 75
 Pimpāripadraka, village 307, 309
 Piñjokāshthī, Piñjōthiya, locality 131, 136, 139n
 Piñjāri, locality 131
 Piñchhadeva, person 33
 Pinākin, same as Śiva 3, 17, 181, 575, 584, 732
 Pipala, king 656n
 Pīshṭapura, place 444, 447
 Pītāmaha, same as Buddha 60-61
 Pītāmahadeva, person 462, 466n
 Pītaū 713, 716, 718n
 Pītrigaṅgā, rivulet 219
 Pīuka, person 269, 271
 Pogara-vishaya, territory 93, 97
 Polakeśī I, Early Chālukya king 445, 452
 Polekeśī, same as Pulakeśin II 449n
 Polikesi, same as Pulakeśin 446
 Poshyamitra, Śāhi prince 431
 Potana-bhāṭṭa, person 517, 521
 Pothivara, place 288, 290
 Potibhāṭṭa, person 204
 Prabhākarakirtisvāmin, person 741
 Prabhākara Sastri, V. 608
 Prabhākara vardhana, Pushyabhūti king 222, 224-27
 Prabhāsadhharman, Champā king 712, 714
 Prabhāśeśvara, god 713, 716-17, 718n

- Prabhāvati, queen 41-42
 Prabhilapallikā, place 219
 Prabhūtavarsha, same as Govinda II 479, 482
 Prabhūtavarsha, same as Govinda III 462, 479, 484
 Prabhūtavarsha Śrīvallabha-narendra, same as Govinda III 469, 475
 Prāchya 461
 Pradoshaśarman, person 29, 31-32
 Pradyumnasaras, tank 121n
 Pradyumnasvāmin, person 739
 Pradyumneśvara=Hari-Hara 115-16, 119, 121n
 Prāgyotisha, country 2, 16-17, 44, 80, 82, 127, 142, 144n
 Pragalbha, mythical Gaṅga king 164, 179, 193n
 Pragarva, same as Pragalbha 168
 Prah Khan, place 710
 Prajānātha, same as Brahman 751-52
 Prajāpati, Brahman, god 751
 Prajāpati, person 151-52
 Prajāpati, person 143
 Prajātipālitāsavāmin, person 737
Prajñāpāramitā 60, 76
 Prakāśa, person 33
 Prakāśadharman, same as Vikrāntavarman 713, 716-18
 Prakāśavarasvāmin, person 741
 Prakirpadāsa, person 26-27
 Pralamba, place 420, 424
 Prallayannūri, village 598
 Prambanan, place 694, 697
 Pramodabhūtsvāmin, person 738
 Pramodasena, person 738
 Prasādhanādevi, queen 249, 252
 Prasahyavigraha, person 355, 358
 Prasānta, person 33
 Prasāntadeva, person 29, 34
 Pratāpadhavalā, Jāpila king 54-55
 Pratihāra, dynasty 87, 237, 239, 240n, 243, 273, 337, 345n, 371n
 Pratishthāna, same as Paithan 457, 462
 Pratishthāna-bhukti, territory 457, 463
 Pravaranāgasvāmin, person 739
 Pravridhdadatta, person 728
 Prayāga, place 44, 46, 338, 342, 347n, 348n
 Premparti, place 520
 Pṛichchhakarāja, Rāshṭrakūṭa king 478, 481
 Prinsep 105, 409
 Prithuwardhana, Śaila king 312-13
 Pṛithvideva, Kalachuri king 349, 351
 Pṛithvidhara, person 192
 Pṛithvirāja, Chāhamāna king 412, 653 & n, 654n, 655n
 Priyānkaraghoshasvāmin, person 2, 14
 Prola I, Kākatiya king 550, 555, 560, 564
 Prola II, Kākatiya king 550, 555, 574, 577
 Prolanārya, person 202
 Puci Anak Śrī Jaya Indrarvarman (IV), king 725
 Pulakeśin I, king 443, 445, 451, 456n, 523, 526
 Pulakeśin II, king 443-44, 446, 451, 456n, 516, 523-24
 Puṇḍravarddhana, city 500
 Pūmirāshṭra, territory 606
 Pūtimāsha-gotra 192
 Puṇḍravardhana, territory 59n, 496
 Puṇḍravardhana-bhukti, territory 64, 67, 93, 97
 Punūru, place 589
 Puṇṇapattu, Puṇya°, village group 599
 Puṇyavallabha, person 452, 455
 Puradāsa, person 41-42
 Pūranagrāma, locality 177, 190-92
 Purañjaya, Somavamśi king 156, 159
 Purāśā, Guhila queen 363, 367
 Puri, District and town 105, 175n, 194n, 446
 Puri, Maurya capital 444, 446
 Pūrnachandra, Chandra prince 92, 94
 Pūrnadāsa, person 32
 Pūrnaghosha, person 32
 Pūrnendrasena, person 229, 231
 Purūravas, epic king 179, 193n, 218, 593, 641-42
 Purushottama, god 37, 177, 181-82, 191, 398, 410
 Purushottama, Deva chief 140-41, 144n
 Purushottama, person 283, 285, 621, 630
 Purushottama-Jagannātha, god 175-76, 194n
 Purushottama-kshetra, same as Puri 177, 192
 Pūrvagrāma, locality 140, 143, 575-76, 582, 585-86
 Pusāuli, place 280, 281 & n
 Pushkara, Pushkarāksha, prince 709n
 Pushkareśa, god 709
 Pushpabhadra, river 92, 96
 Pushpapura, same as Pātāliputra 433
 Pushyavarman, Kāmārūpa king 1-2, 4, 733
 Puyadāma, person 33

Q

- Qirat Khān=Firūz Shāh 680, 681n
 Quang Nam District 712, 725
Qur'ān 403, 407n

R

- Rachchhāditya-kramāita =
 Rakshāditya-Kramavid 488
 Rādha, Rādhā, country 105-06, 109, 575, 582; Dakshina 575-76, 585, 634, 636; Uttara 634, 638
 Rādhiya, community 140
 Rāghava, Eastern Gaṅga king 115, 119, 176, 185-86
 Rāghava, person 147
 Ragholi, place 312
 Raghū, epic king 392, 434, 692
 Raghudeva, Sūryavarṁśi prince 195-96, 199, 200-01, 208
 Raghudevapura, locality 196, 201, 205-08
Raghuvarṁśa 392
 Rāhappa, king 460
 Rāhila, Chandella king 258, 261
 Rāhihiyaka, (Rā° Hi°) person 299, 303
 Rohtak, District and town 668, 669n
 Rāhula, person 56-57
 Rāhulla, person 462
 Raipur District 307
 Raithisvāmin, person 728
 Rājāditya, Chola king 621, 625
 Rājagriha-vishaya, territory 71, 75
 Rajahmundry, locality 195
 Rajakesarin, Chola royal name 620, 623
 Rājalladevi, Kalachuri queen 349, 351
 Rājamahendranagara, locality 195, 200
 Rājarāja I, Eastern Gaṅga king 165, 171-72, 175n, 176, 181
 Rājarāja II, Eastern Gaṅga king 176-77, 187
 Rājarāja III, Eastern Gaṅga king 177, 188-89
 Rājarāja I Rājakesarivarman, Chola king 621, 626-28
 Rājarājabhata, Khaḍga prince 41
 Rājarāja-Mūvendaveḷ, same as Tillayāḷi 621, 630
 Rājarāja-Vāsudeva, person 621, 630
 Rājarājeśvara temple 639
 Rājaśekhara, poet 275, 333
 Rājasīmha, same as Māravarman II 641, 644-45
 Rājasīmheśvara, temple 451, 454
 Rājasthan 236, 249, 360, 363
 Rājasundari, Eastern Gaṅga queen 165, 171, 176, 181
 Rājasūya sacrifice 344
 Rajata, person 462
Rājatarāṅgiṇī 278n
 Rājendrachola, Chola king 165, 175n, 176
 Rājendra I, Chola king 621, 630, 633, 635, 637, 639 & n, 640
 Rājghāt, place 112
 Rāji, person 33
 Rajjila, Gurjara Pratihāra chief 236, 238
 Rājim, place 307
 Rajjhā, Guhila queen 363, 367
 Rajjila, Guhila chief 236, 238
 Rajshahi District and town 59-60, 62n, 115, 248, 680, 683
 Rāju, person 191
 Rajuka, person 363, 369
 Rājyabhāṭṭārikā, lady 233-34
 Rājyamatī, Nepal queen 433, 436
 Rājyavardhana I, Pushyabhūti chief 221, 224-25, 227
 Rājyavardhana II, Pushyabhūti king 222, 223n, 224-27, 228 & n
 Rakshāditya-kramavid, person 480
 Ralaja, place 101 & n
 Ralhaṇa, person 413, 417
 Rallādevī, lady 89
 Rāma, epic hero 8, 66, 81, 89, 118, 120n, 178, 243-44, 306n, 343, 364, 399, 423, 554, 560, 594, 673, 716, 745, 754, 757
 Rāma, person 98
 Rāma, prince 414, 418, 420, 424
 Rāma, same as king Rāmabhadra 244
 Rāmabhadra, Gurjara-Pratihāra king 233-34, 237, 242, 244, 249, 251, 277, 291
 Rāmabhadra, person 304, 501, 534
 Rāmachandra, epic hero 207, 286, 343, 548, 589, 600, 757
 Rāmachandra, person 205
 Rāmadeva, epic hero 151-52
 Rāmadeva, person 402, 404
 Rāmadevaśarman, person 124, 128
 Rāmadevi, Sena queen 124, 126
 Rāmagupta, king 480
 Rāmajivana Maulika, person 677-78
 Rāmanātha—Śiva 560, 568, 570-71
 Rāmapāla, Pāla king 293, 295
 Rāmapuri-700, administrative division 496, 500
 Rāmasetu, Rāma's Bridge 71, 322, 595
 Rāmeśvaram, place 592, 594
 Ramayya, J. 574
 Raṇabhaṅja, king 151-52
 Raṇadhira, Pāṇḍya king 641, 643
 Raṇapāla, person 318-19
 Raṇarāga, Early Chālukya king 443, 445-46, 449n, 523, 526
 Raṇārṇava, Eastern Gaṅga king 165, 170
 Raṇastambha, king 524, 527-28
 Raṇasubha, person 32

- Raṇaśūra, Śūra king 634, 638
 Raṇavaṅkamalla, surname of Hari-
 kāladeva, 145n
 Raṇavigraha, Kalachuri king 495, 498
 Raṅkupottaka, locality 39
 Raṅṇadevi, Pāla queen 71, 74
 Rāshtrakūṭa, dynasty 71, 74, 322,
 337, 345n, 457, 459, 472, 478-79,
 481, 483, 487, 491n, 495, 503, 505,
 510, 512, 523, 526-27, 613, 621
 Rasul, Rasula, same as Muḥammad
 403, 650, 664-65
 Rāta, dynasty 29, 41, 43n
 Rataneśvara, person 405
 Ratanpur, place 354n
 Rathāṅga, person 105, 107
 Rāthitara-gotra 191, 609
 Ratnadeva II, Kalachuri king 349,
 351-52
 Ratnadevi, Kāmarūpa queen 1, 3, 5
 Ratnagiri, hill 156
 Ratnarāja I, Kalachuri king 349, 351
 Ratnavatī=Ratnadevi, Kāmarūpa
 queen 3, 733
 Ratneśvara, person 403, 405
 Raṭṭa-mārtaṇḍa, same as Amoghavarsha
 I 486
 Raṭṭapādi-750000 638
 Raṭṭavā, Guhila queen 363, 368
 Rāvaṇa, mythical Rākshasa king
 337-38, 350
 Rāvaṇasaraḥ-siddhi-sthāna, place 128
 Ravikīrti, person 444, 448
 Ravisvāmin 738
 Ray, H. C. 657n
 Rāya-pāṇḍya, chief 524
 Rāyapur, place 751
 Rāyāri dynasty 112-13
 Rāyārideva-Trailokyasiṅha, king
 113n
 Razia, queen 656n
 Reḍḍī promontory 443
 Reṇubhūtiśvāmin, person 740
 Repalle Taluk 516
 Revā, Pallava queen 613, 616
 Revā, same as Narmadā 87-88, 338,
 350, 398, 449n, 484
 Revaṭi-dvipa, promontory 443, 446
 Rewa, place 344n
 Reyuru, place 408-09
 Rice, L. 451
Rigveda 98, 192, 194n, 452, 455, 575,
 584
 Rishi, Rishi, person 462, 466n
 Rishidāmasvāmin, person 736
 Rishimitra, person 51, 53n
 Robang Romans inscription 708n
 Rohālāgala-pallikā, place 219
 Rohtak District and town 227, 668
 Rohilladdhi, same as Harichandra
 237
 Rudra, god 33, 111n, 251
 Rudra, person 32
 Rudra (Rudradeva) I, Kākatiya king
 550, 556, 560, 565, 574, 577-78
 Rudrabhaṭṭiśvāmin, person 739
 Rudradevi (Rudradeva), Kākatiya
 queen 574-75, 579, 583
 Rudrāmbikā, same as Rudradevi 580
 Rudrapāṇiśarman, person 177, 191
 Rudraśambhu, person 322, 329
 Rudraṭa, person 233-34
 Rudraghośhasvāmin, person 14, 741
 Rudrarvarman, Champā king 712, 713
 Ruknud-din, Amir 402, 404, 407n
 Rūpādhyasvāmin, person 741
Rūpamādana 267n
 Rurivallikā, place 488
- S**
- Sabhad, place 281n
 Sabhāpati, person 593, 599
 Sachau 385n, 651n
 Sadāsiva, ascetic 322, 329
 Sadāsiva Sarasvatī, person 592, 598
 Sadbhāvasambhu, ascetic 574, 580
 Sadhanva, Chaulukya king 322, 327-28
 Sādharāṇaghoshā, person 40
 Sādharāṇamitra, person 738
 Sādharāṇasvāmin, person 736
 Sādharāṇasvāmin, person 740
 Sādhusvāmin, person 738
 Sādhusvāmin, person 741
 Sagara, epic king 76, 83-84, 99, 128,
 161, 271, 278, 281, 285, 291, 303,
 310, 314, 343, 353, 357, 434, 464,
 474, 490, 533, 538, 547, 553, 560,
 572, 729, 756
 Sāgaradvāra-tīrtha, place 273, 277
 Sāgar Tāl. tank 242
 Sagarveśvara, god 511, 514
 Sahaṇapāla, person 149, 318-19
 Sāhasāṅka, same as Vikramāditya
 Śakāri 495, 498
 Sāhasika=Kalachuri Gāṅgeya 338
 Sahasraliṅga temple 102, 104
 Sahasrārjuna, same as Kārtavīrya
 Arjuna 495, 497
 Saheṭh-Maheṭh, place 288
 Sāhi. Sāhi, dynasty 430 & n, 431n
 Śāhila, person 423
 Sāhistākhāna, same as Sāistā Khān,
 governor 677
 Sahni, Daya Ram 273, 278n, 288,
 292n, 430 & n, 431

- Sahya, mountain 388n
 Said Ahmad Rūmi 667 & n
 Said Ashraf al-Husaini 682 & n
 Saifud-din Firūz Shāh 680 & n
 Śaila, dynasty 312-13
 Śailendra, dynasty 71, 76, 77, 621, 628, 687, 689n, 694-95, 696n, 697-98
 Śailo-vishaya, administrative division 177, 190
 Saindhava king 244
 Saiteha-gotra 462, 466n
 Śaiva, sect 322, 337, 347n, 574
 Sajjana, person 322, 332
 Śaka, people and era 74, 172, 424 444, 448, 560, 566, 572n, 583, 683, 689-90, 693n, 700-01, 704, 707, 709, 716, 721-22
 Śākambhari, place 409-10
 Śakanṛpa-kāla, era 463, 475, 489, 500, 538, 547, 695, 698 -
 Śakāri, Vikramāditya 495
 Śakāṭayana-gotra 742
 Śakkarakoṭṭam, same as Chakrakoṭṭa 634
 Śakra, person 87
 Śakrakoṭṭa, place 638
 Śakti, mythical king 179, 193n
 Śaktikuṇḍasvāmin, person 737
 Śaktiśambhu, person 575, 581
 Śākya, same as the Buddha 229
 Śākyarakshita, monk 288, 291
 Sala, Saḷa, mythical hero 540, 542
 Salakhanavarmadeva, chieftain 344n
 Śālabha, Kāmarūpa king 16-17
 Śālanākāyana-gotra 740
 Śālastambha, Kāmarūpa king 16-17
 Śāla-Varendri, place 94, 99
 Śālivāha-śaka, era 598
 Sallakshanaṇpāla, prince 409-10
 Salonapura, place 156-57, 160
 Sāmanta, person 318-19
 Sāmamtadeva, king 656n
 Sāmantasena, Sena king 115-16, 125
 Samarāgradhira 79n
 Samarāgravira, prince 71, 76-77
 Samasādina, Samasādīna, same as Shamsuddin 655, 657n
 Samasera Shāna, same as Samshir Khān 668
 Samasoraṇa, Samasorala, Samasudina 655-56, 657n
 Samataṭa, country 36-38, 59 & n, 80, 85, 92, 95, 100n; °maṇḍala 140, 142
 Samatirthaka, place 463
 Sāmaveda 98, 192, 534, 584
 Sambaur, same as Śambhupura 709n
 Śambhubhadreśa 712-14, 717, 718n
 Śambhudeva, person 504, 508
 Śambhupura, same as Sambaur 209n
 Śambhuvarman, Champā king 712, 714
 Śambhuvijaya, person 33
 Saṅgrāmavijayottuṅgavarman, Java king 638
 Sāmoli, place 360
 Samudradatta, person 728
 Samudrarvarman, Kāmarūpa king 1, 3, 5, 733
 Saṅhvā-vishaya, territory 165, 173
 Saṅvedya, mythical king 164, 167, 179
 Śanaishchabhūti, person 737
 Sanātanāsvāmin, person 739
 Śāṇḍilya-gotra 21, 87, 738
 Sandimattivu, island 633
 Saṅgama, person 323
 Saṅgama, place 595
 Saṅgha, Buddhist church 36, 76, 231-32, 288, 694-95, 699, 744
 Saṅghamitra, monk 41-42
 Sāngli, place 495
 Saṅgokā, lady 105, 107
 Saṅgrāmadhanañjaya, person 699n
 Saṅgrāmavijayottuṅgavarman, Śailendra king 634, 638
 Sañjān, Sañjana, place 478, 480, 488-89
 Sañjaya, Java king 690-92
 Saṅkama, Kalachuri king 751, 754
 Śaṅkara, god 11, 29, 151-52, 332, 421, 580
 Śaṅkara, person 32
 Śaṅkara, person 192
 Śaṅkarāchārya, ascetic 600n
 Śaṅkaradeva, Nepal king 433, 435
 Śaṅkaradeva, person 146, 147n
 Śaṅkaradevi, queen 293, 295
 Śaṅkaragaṇa, chieftain 337, 339
 Śaṅkaragaṇa, Early Kalachuri king 322, 333, 337, 341, 355-56, 358n, 363, 365
 Śaṅkarshaṇānandaśarman, person 177, 190-91
 Śaṅkarshaṇasvāmin, person 737
 Śaṅkhuka, person 157, 163
 Śaṅkoka, person 142-43
 Śaṅkrityāyana-gotra 740
 Śānokhār Bazar, locality 123
 Śāntaśarmasvāmin, person 741
 Śāntidāsa, person 98
 Śāntimaddvipa, island 638
 Śāntinātha, *tirthaṅkara* 317
 Sanyal, N. B. 683, 684n
 Sapādalaksha, hill 149
 Śāpāmārka, person 131, 136
 Śāradā, goddess 534

- Sārādā, script 426, 430-31
 Sārādhvaja, king 164, 168, 179
 Sārākachchha-12, region 457, 463
 Śārasa-Vakulasvāmin, person 742
 Sarasvatī, goddess 90, 108, 154u, 181,
 262, 379, 424, 550, 716, 755
 Sarasvatī, lady 105, 107
 Sarasvatī, river 392, 400
 Śaraṭha-vishaya, territory 219
 Sarayū, river 273, 276
 Sarbhon, place 479
 Sarisoḍa, place 273, 277
 Sarkar, H. B. 690, 694
 Śarkarādevī, queen 88
 Sarkhon, place 349
 Śarkkarākshi-gotra 389n
 Sarma, R. 409
 Sarnath, place 293
 Sarpiṇṣvāmin, person 739
 Sarsavani plates 358n
 Sarshapavāsini, place 728
 Sarva, king 235n, 491n
 Śarva, same as Amoghavarsha I 479,
 484
 Śarva, same as Śiva, 111n, 613, 617
 Sarvadevasvāmin, person 740
 Sarvāṇī, Champā queen 713, 715
 Sarvaśiva-panḍita 635, 639
 Sarvasvāmin, person 484
 Sarvaṭa, person 378, 385
 Śarvavarman, Maukhari king 50-51,
 213, 215, 216n, 233-34, 235n
 Śaśakapura, place 540, 542
 Śaśāṅka, Gauḍa king 24-26, 28, 35n,
 215, 223n, 727-28
 Sasaram, town 54
 Śaśi-varṇśa, lunar race 179, 323, 642
 Śaśidatta, person 98
 Śaśiśekhara=Śiva, god 3, 732
 Sastri, B. G. 391
 Sastri, H. 71, 214n, 229, 233, 235n,
 242, 246, 299
 Sastri, N. 620, 632n
 Śāśvatadāmasvāmin, person 741
 Sātalavarga, territory 97
 Satara District 469, 480
 Satrāma, person 668, 669n
 Śatrubhañjadeva, Bhañja king 151-52
 Śatruḡha, prince 54-55
 Satya, person 250, 254
 Satyakaūśikasvāmin, Champā king
 712, 714
 Satyasena, South Indian king 612, 614
 Satyāśraya, same as Pulakeśin II
 443-44, 448, 452, 516-17, 623, 527,
 532; same as Vikramāditya I 453;
 same as Vikramāditya II 454;
 same as Vinayāditya 453; same as
 Vijayāditya 453
 Satyāśraya II, Later Cālukya king
 524, 529, 621, 627
 Satyavākya, same as Chandrabhūshana
 536, 538, 541, 547
 Saubhāgyapura, place 333
 Saumya, mythical Eastern Gaṅga
 king 179
 Śaunaka-gotra 741
 Saura, sect 138n
 Saurāṅga, mythical king 164, 168,
 174n, 179
 Sauvardhana, Śaila king 312-13
 Sāvabhada, place 281 & n
 Sāvanta, person 318
 Sāvarna-gotra 105-06, 142-43
 Sāvarni, Sāvarnika, Sāvarnya, same
 as Sāvarna 140, 142-43, 226, 739
 Sāvīkavāra-Kamaṭa, person 488
 Śavitāra, person 98
 Savitṛidevasvāmin, person 740
 Sayfudduniyā wa addin Abul-Muzaffar
 Firūz Shāh, king 681n
 Śeda-maṅḍala, territory 165, 174n
 Sekhara, person 98
 Sembhiyan Virupparaiyan, person 635,
 637, 639
 Seṁchalavaṇa, place 277
 Semra plates 320n
 Seṁvili, place 277
 Sena, dynasty 44, 120n, 131, 135-36,
 144n
 Serasāha, Serasāhi, Serasāhi, 666n
 Seṅṅaya, person 619n
 Seshadri Sastri, P. 605
 Setu, same as Rāmeśvara 74, 156,
 158, 322, 326, 337, 339, 350, 399,
 478, 481, 491n, 595, 597
 Setubandha=Setu 75
 Sevaṇa=Yādava, dynasty 537
 Sevaṇadeva, Yādava king 536-37
 Sewell 164
 Shahabad District 50, 54
 Shāhi, dynasty 653n
 Shahjahanpur District 221
 Sharfuddin, S. 667, 680
 Shershahi, place 667
 Shir Shāh, king 665, 666n, 667 & n.
 Śibi, king 622
 Siddhalagrāma, village 105-06, 140,
 143
 Siddhamātrikā, script 63, 71, 80, 215,
 221, 224, 227, 229, 233, 236, 242,
 248-49, 258, 268, 312, 360, 433,
 727, 731, 744
 Siddhapa, person 250, 254
 Siddhārtha, same as Buddha 72
 Siddhasena, person 378, 385
 Siddheśvara-Mahādeva, god 236, 238
 Sigānārya, person 204

- Śikhīśikhāgiri, territory 719, 722
 Sikottari-mahājanapāli, place 402
 Śīla, Guhila king 360
 Śīlachandra, person 229, 232
 Śīlāditya, Guhila king 360, 361 & n
 Śīlāditya I, same as Maitraka Dharmāditya I 377
 Śīlāditya II, Maitraka king 377-78, 382
 Śīlāditya III, Maitraka king 377-78, 382
 Śīlāditya IV, Maitraka king 377, 383
 Śīlāditya V, Maitraka king 377, 383
 Śīlāditya VI Dhruvabhaṭṭa (Dhruvabhaṭṭa), Maitraka king 223n, 377-78, 384
 Śīlāditya VII, king 378
 Sillā, Guhila queen 363, 366
 Śīluka, Śīluka, Gurjara-Pratihāra chief 236, 238, 240n
 Śīrṅhadatta, person 98
 Śīrṅhala, land and people 147, 451, 453, 469, 474, 503, 506, 621, 627, 633, 638
 Śīrṅhāchala, hill 195, 200
 Śīrṅha-sarṅvat, era 404
 Śīrṅhasomasvāmin, person 739
 Śīrṅhavarman, Chaulukya chief 322, 327, 612
 Śīrṅhaviṣṅṇu, Pallava king 612, 614, 615
 Sīmpang, place 700
 Sindhū, country 242, 391, 395
 Sindhū, river 90
 Sīndūrāpora, °pura, locality 165, 173
 Śīngana, person 205
 Śīnganārya, person 204
 Sīnghal, C. R. 649
 Sīnghala=Śīrṅhala 146
 Sīradhvaja, mythical king 193n
 Sīrasāha 665
 Sīrcar, D. C. 1, 16, 24, 26, 28, 36, 44, 54, 92, 100n, 101-02, 112, 120n, 123, 131, 140, 151, 176, 195, 223n, 247, 268, 273, 293, 317, 336, 347n, 360, 365n, 372, 402, 412, 432, 510, 590n, 605, 640, 650, 653, 674n, 678n, 744, 758n
 Sīroka, person 143
 Sīrpur, same as Śrīpura 307
 Sīruka, person 323, 333, 335n
 Śīsupālavadha 35n
 Sītā, epic queen 673
 Śīva, god 16, 28, 33, 65, 88, 102, 111n, 112, 116, 280, 322-23, 330, 337-38, 344n, 350, 393, 413, 418 & n, 420-22, 424, 479, 485, 501, 511, 536, 546, 550, 560, 574, 580, 586, 598, 613, 620, 624, 692, 653-54, 691, 710, 723
 Śīvabandhu, person 98
 Śīvabhāṭṭāraka, god 80, 84
 Śīvachitta Permāḍi, Kadamba king 751, 753
 Śīvadāsa, person 613, 617
 Śīvadeva, Nepāl king 433, 435
 Śīvadevasvāmin, person 224, 226
 Śīvaganasvāmin, person 738
 Śīvalīṅga 420, 423, 690
 Śīvanāgabhaṭṭa, person 470, 475
 Śīva Purāna 136
 Śīvapuri, place 418, 583
 Śīvarāja, Chāhamāna chief 363, 368
 Śīvastambha, person 274, 278
 Śīva-Vaidyanātha temple 413
 Śīvi, epic king 622
 Śīvu, person 191
 Sīwalik mountains 410n
 Sīyadoni inscription 247n
 Sīyaka, Paramāra king 393, 395
 Skanda, god 11, 33, 78, 365
 Skandagupta, person 221, 223-24, 226
 Skandasena, person 728
 Skandaśishya, Early Pallava king 612, 614
 Skandavarman, Early Pallava king 702n
 Smith, V.A. 247, 652n, 653n, 656n
 Sobhakrit, cyclic year 532
 Sodā-maṅḍala, territory 165, 169, 174n
 Soḍhala, person 403, 405
 Solampur=Salonapura 157
 Solar race 176, 195, 426
 Soma, mythical king 164, 167, 751, 753
 Soma, person 191
 Somā, princess 712, 715
 Soma race=Soma-kula 78, 131, 135-36, 218, 323
 Somadatta, person 26-27
 Somadeva, person 728
 Somāditya, person 608, 610
 Soma-kula, lunar race 78, 136, 160, 634, 638
 Somakundikā, place 224-25
 Somanāthadeva, god 402, 404
 Somanāthadevanagara, °pattana, town 402-05
 Somapālasārman, person 177, 191
 Somapura, place 59 & n, 60-61
 Somapura-mahāvihāra 59
 Somaśambhu, person 575, 581
 Somaśambhupaddhati 575, 581
 Somasenasvāmin, person 738
 Somaśīlā, place 589
 Soma-varṅśa=Soma-kula, race 124, 127, 135, 323
 Somavarṅśi dynasty 156
 Somavasū, person 736

- Someśvara, ascetic 536, 538, 542, 547
 Someśvara, Chāhamāna king 656n
 Someśvara, god 104
 Someśvara, person 87-88, 349, 352
 Someśvara I, same as Āhavamalla 524
 Someśvara, same as Śiva 322, 330
 Someśvara temple 102, 104
 Someśvaradeva, chief 402, 404
 Śonabhadra, place 349, 351
 Sonāchala, Soṇaśaila, hill 595, 597
 Soṇadhā, place 277
 Soṇaka, place 277
 Soṇahī, place 501
 Sonpat, Sonipat, place 227
 Sopāla, person 303
 Sovardhana, chief 313
 Sphurita, same as Budha 105, 107
 Śradhākunḍasvāmin, person 739
 Śrāvasti-bhukti, territory 224-25
 Śreyaskaraghoshasvāmin, person 14
 Śrībhavana, same as Sarbhon 479
 Śrichandra, Chandra king 92, 94-95, 97, 99
 Śrichandrapura, same as Chandrapura 100n
 Śrichandrapura-brahmapura, °śāsana 93, 97
 Śridhara, person 98
 Śridhāraṇārāta, Rāta king 36-38, 100n
 Śridharma, person 728
 Śrigiri, person 209n
 Śriharsha, same as Chandella Harsha 337, 339, 345n
 Śrihaṭṭa-maṇḍala, territory 93, 97
 Śrikrishṇakīrtana 683n
 Śrikrishṇeśvara, god 511, 514
 Śrikāṭṭupallī, place 613, 617
 Sri Lanka, country 451
 Śrimati, Śrimatidevi, Later Gupta queen 48-50
 Śrimitravali, place 42
 Śrinagara, same as Pāṭalīputra-nagara 50
 Śrinagara-bhukti, territory 71, 75
 Śrinātha, person 28, 30
 Śrinivāsa, person 322, 332
 Śripati, person 409-10
 Śripura, same as Śirpur 307-08, 310n
 Śripurusha-bhaṭṭa 269, 271
 Śriraṅga, place 595
 Śriraṅga, person 621, 630
 Śriraṅga-pattana, °paṭṭana, place 592, 594
 Śriśaila, hill range 589, 595, 596-97
 Śriśarman, person 250
 Śrivardhamāna I, Śaila king 312-13, 316n
 Śrivardhana II, Śaila king 312, 314-15
 Śrivardhanapura, city 312-13
 Śrivāstavya, community 283, 286
 Śrivasu, person 736
 Śrivatsa, person 143
 Śrivatsa-gotra 204-05, 576, 585
 Śrivijaya, city and country 621, 628, 634, 638, 686-87
 Śri-Vijaya, same as Śri-Vijayendra 689 & n
 Śri-Vijayendrarāja, same as king Viṣṇu 688, 689n
 Śri-Vijayeśvara, same as king Viṣṇu 688, 689n
 Sten Konow 298
 Stewart 110n
 Sthālikkaṭṭa-vishaya, territory 64, 67
 Sthirānanda, person 322, 332
 Sthiravarman, Kāmarūpa king 2, 3 & n, 9
 Sthitavarman, same as Sthiravarman 734
 Stutterheim 696n
 Sutravaṇī, country 236, 238
 Suvachanā, lady 31
 Śubhadāmasvāmin, person 736
 Śubhadāsa, person 80, 85
 Śubhakīrti, person 24-25
 Śubhāṅga, person 94, 98-99
 Śubhasthali, place 64, 68
 Subhaṭṭa, person 64, 69
 Subhāṭṭaditya, same as Vijjana 753
 Śubhatuṅgavallabha, same as Kriṣṇa I 478, 482
 Subramaṇya Aiyer 620
 Subrahmanyam, V. S. 639n
 Suchandravarman, king 215
 Sucharita, person 738
 Sucharitasvāmin, person 740
 Śuchipālitasvāmin, person 737
 Sudarśana, person 737-38
 Sudarśanasvāmin, person 737, 741
 Śuddhodana, Śākya chief 78, 229
 Sudoka, person 142
 Śūdraka, person 102-03
 Sugata, same as Buddha 433, 435, 698
 Sūgūtūru, place 469, 475
 Sujātaśarman, person 33
 Sukharāja, person 429
 Śukrabhadrasvāmin, person 736
 Sukṭita, person 33
 Śūkshmaabhūti, person 33
 Śūkshmaśiva, person 45, 48
 Suḷḷiyūr, place 452, 455
 Sumaṅgala, place 426-27
 Sumatibhaṭṭisvāmin, person 741
 Sumatra, country 71, 635, 696n, 703
 Sumeru 57, 126-27, 595
 Sunayasvāmin, person 741

- Sundara, king 633, 638
 Sundaridevi, Gurjara-Pratihāra queen
 234, 249, 251
 Sun-god 248, 259, 312, 337, 560;
 his race 217, 242, 620
 Sungal, place 426
 Sunyā, person 191
 Supratishthitarman, Kāmarūpa
 king 2, 12, 734, 742
 Supushpa, mythical king 433, 435
 Surabaya, territory 700
 Surāditya, person 292
 Suraguru-Mrityujit, mythical Chola
 hero 620, 623
 Suranārya, person 205
 Surāñjita, person 738
 Sūrapāla (I), Gauda king 87, 89,
 91n
 Surāshtra, country 436
 Surata, person 33
 Suruṅgā, river 92, 95, 100n
 Sūrya, god 12, 101-02, 104, 178, 197,
 251, 280, 310, 338, 434, 593;
 °bhaṭṭāraka 280; °varṁśa 710
 Sūryadatta, person 218, 220
 Sūryamitra, person 51
 Sūryasena, Sena king 132
 Sūrya-Som-ānvaya 197
 Sūryasvāmin, person 740
 Sūryavarman, Kambuja king 710,
 711n
 Suśarmanagara, Suśarmanapura, place
 414, 417-18
 Śushka-Kausikā, river 742
 Susigrāma, place 338, 343
 Susthivarman, same as Susthita-
 varman 3n
 Susthitarman, Kāmarūpa king 2-3,
 10, 44, 46, 734
 Suvachanā, lady 31
 Suvarṇachandra, Chandra chief 92,
 94-95
 Suvarṇadvīpa, territory 71-72, 76
 Sūvarṇahala, place 54-55
 Suvarṇakāra-pallikā, place 219
 Suvarṇavarshadeva, same as Govinda
 IV 496, 500, 503, 505
 Suvrata, same as Suvratavarman 215
 Suvratā, Kāmarūpa queen 1, 3, 7, 733
 Suvratavarman, Maukhari king 215
 Suvvūṅga-vishaya, territory 29, 31-
 32, 35n
 Suyogabhaṭṭisvāmin, person 741
 Svāgamugrāma, place 277
 Svalpa-Māngoka, territory 16, 21
 Svāmidatta, person 33, 229, 232
 Svāmisarman, person 605-06
 Svargadvāra-tīrtha 277
 Svarṇahala, same as Suvarṇahala 54
 Svayambhū-Trikūṭeśvara, god 536,
 538, 541, 546-47
 Syallāmāyī, locality 151-52
 Śyāmādevī, same as Dhruvalakshmi
 3n, 734
 Sylhet District 92, 731-32
- T**
- Tādādevī, queen 138n
 Tagipallava, chief 605, 607
 Taila I, Later Chālukya chief 523, 528
 Taila II, Later Chālukya king 524, 529
 Taittirīya-śākhā 462, 475
 Tājika, people 503, 506, 650
 Tājikiya-samvat=Hijri era 650
 Tājika, same as Tājika 506
 Takkanalādam, same as Dakṣhiṇa-
 Rādha 634
 Takoh, place 719
 Tālagunda inscription 618n
 Talahūti, place 277
 Talai-ttakkolam, city 635, 638
 Tālapa, Eastern Chālukya king 516,
 518
 Talasāma, place 277
 Taleśvar, place 217
 Tallubhaṭṭa, person 203
 Tāmraḥaṇḍī, locality 165, 173
 Tāmaramuge, place 452, 455
 Tambaravari, river 392
 Tamil—country 358n; language 407n,
 612, 619n, 630, 633, 641; script 612,
 620, 633
 Tamil Nadu 612, 633
 Tāmraliṅga, country 635, 638
 Tāmraparṇī, river 392, 399
 Taṇḍabutti, same as Daṇḍabhukti
 634
 Tañjāvūr, District and town 633
 Tanjore, same as Tañjāvūr 633
 Taṅkāmahāra-grāma, place 303
 Tārā, goddess, 60-61, 469, 474, 694-
 95, 696n, 703
 Tārā, Śailendra queen 71, 78
 Tārāchaṇḍī, place 54
 Taraktodarbh-āgrahāra, place 728
 Tārānadi, river 475
 Tārāpati, person 142
 Tārīnī, goddess 295, 298n
 Tāta, Gurjara-Pratihāra chief 236, 238
 Tātata, person 64, 69
 Tathāgata, same as Buddha 146
 Tāvasaka, territory 426
 Tāvira, °ka, place 24, 27
 Teja(h*)soma, person 32
 Tejobhaṭṭisvāmin, person 741
 Telugu—language 311n, 550, 560,
 573n, 590n, 591n; script 195, 550,

- 560, 574; °Kannāḍa script 164, 377, 443, 451, 516, 605, 608
 Tezpur, place 16, 22n
 Thana District 478, 503
 Thanesar, Thanēśvar, place 361n, 444
 Thappalasāri, administrative unit 268, 270
 Thibaut 111n
 Thira, person 322, 332
 Thodhuka, person 413, 418
 Thomas 650, 651n, 656n
 Tibetan people 259
 Tilaka, village 533
 Tilakarāja, person 409-10
 Tillayāli, person 621, 630
 Timma, Tuluva chief 592-93
 Tippāji, Tuluva queen 594
 Tippanārya, person 203
 Tippera District 28, 36, 140
 Tirabhukti, territory 80, 83
 Tirukkalekum̄nareṇḍāru, place 592, 598
 Tirukkāṭṭuppalli, place 613, 617
 Tirumalai rock inscription 639n
 Tivaradeva, Pāṇḍuvāṁśī king 307-08, 310n
 Tomara, dynasty 652n
 Toṇḍai-maṇḍalam, territory 456n
 Tosha, person 33
 Toshakuṇḍasvāmin, person 737
 Toshanāgasvāmin, person 739
 Tosaśarman, person 31
 Toshasvāmin 741-42
 Trailokyā, person 146
 Trailokyachandra, Chandra king 92, 95-96
 Trailokyamohanadeva, god 250, 254
 Trailokyavarman, Chandella king 318-19, 320n
 Trāṇek-āgrahāra, place 728
 Trāt-aikākīsvāmin, person 217-18
 Tretā, holy place 236, 238
 Tribhuvanadhavala, same as Govinda III 479, 483
 Tribhuvanamalla, Kākatiya king 550, 555
 Tribhuvanamalla, same as Vikramāditya VI 525, 531-32
 Tribhuvanapāla, Pāla prince 63, 68
 Trigarta, country 413, 420, 423
 Trikaliṅga, country 165, 171, 176, 180, 187
 Trikūṭeśvara, same as Śiva 536, 538, 540-41, 546-47
 Trilochana, same as Śiva 338, 343
 Tripurā plate 100n
 Tripurāntaka, person 403, 405, 417
 Tripurī, city 333, 349, 350, 392, 397
 Triveṇī, holy place 134, 338, 348n
 Trivikramanātha, person 249, 252, 255n
 Trivikrama-shaḍaṅgavid, person 480, 488, 493n
 Tuḍigeśvara, god 511, 514
 Tulu, language 621, 627
 Tumbēśvara, god 511, 514
 Tummāṇa, territory 560, 566, 573n
 Tuṇḍāka-vishaya, same as Toṇḍai-maṇḍalam 454, 456n
 Tuṅga, same as Rāshṭrakūṭa dynasty 510, 512
 Tuṅgabhadrā, river 473, 592, 598
 Turimiṇḍi, place 520
 Turk, people 320n
 Turkish, language 229, 534n
 Turushka, people 242, 244, 293, 296, 299, 318-19, 392, 399, 594
 Turvasu, mythical king 179, 593
 Tushṭidattasvāmin, person 736
 Tuvavūravan Aṇukka, person 630
 Tvashtrināga, person 739
- U**
- Uchchaṅgi, place 540, 543
 Udaipur, division 360
 Udayachandra, person 32, 728
 Udayadeva, Lichchhavi king 433, 435
 Udayāditya, Hoysala prince 540, 543
 Udayāditya, Paramāra king 391, 396
 Udayādityavarman, same as Ādityavarman of Sumatra 703-04, 710, 711n
 Udayamati, woman 156, 160-61
 Udayambakkam, territory 592
 Udayanasvāmin, person 740
 Udayavarmagupta 705
 Uddyotakesarin, Somavāṁśī king 156, 159
 Uddyotasinhā, person 728
 Udeldi, place 277
 Udichī, country 75, 83
 Udichya, country 66, 461
 Udra, °ka, people 268, 270, 484
 Udragrāma-maṇḍala, territory 68
 Udumbara, administrative division 233-34
 Ugradattasvāmin, person 741
 Ugrasoma, person 32
 Ujjain, same as Ujjayini 693n
 Ujjayani, same as Ujjayini 255n, 478, 481, 490n
 Ujjayini, city 250, 253, 255n, 358n, 481, 490n
 Ukhunḍā grant 153n. 154n
 Ulhāṇa, person 283, 285-86
 Umāpatidhara, person 116, 120
 Umar, Khalifa 664 & n, 665
 Umḍiāka, Uṇḍiyāka 250, 254, 256n
 Uñchokāṭṭi-grāma, locality 136

- U. P. State 112, 217, 221, 223, 268, 273, 279, 283, 288, 293, 299, 317, 320n, 337
- Upaguptā, Maukhari queen 213
- Upalaicha, place 277
- Upalaunḍa, place 288, 290
- Uparipattana, country 16-17
- Upasena I, monk 56-57
- Upasena II, monk 57
- Upendrabhata, Pratihāra chief 363, 365
- Uppalahatthaka, Utpalahastaka, place 489
- Uppalaheta-pathaka, administrative division 377, 384
- Urpuṭūru-grāma, place 605-06
- Urtti district 151-52
- Uruvupalli inscription 610n, 611n
- Uthman, Khalifa 664 & n. 665 & n
- Utkala country and people 26, 82, 83-89, 92, 96, 156, 159-60, 165, 172-73, 176, 182, 291
- Utpala, person 111n
- Uttara-Kosala 275-76, 284, 289
- Uttaramallur inscription 639n
- Uttaramānasa, tank 102, 104
- Uttarāpatha, territory 92, 96, 100n, 219
- Uttarāpatha, same as Āryāvarta 451
- Uttara-Tosali, territory 156, 160
- Uttara-Rāḍha, territory 638
- Uttara-Lāḍam, same as Uttara-Rāḍha 634
- V**
- Vāchākarana-grāma, place 219
- Vāchaspati, poet 106, 110
- Vachchha, same as Vātsya-gotra 488
- Vādā-chaturāṣṭi, administrative unit 288, 290
- Vadarik-āśrama, holy place 271
- Vaḍathalā, village 281
- Vaḍavāḍa-grāma place 319
- Vaḍavāri, region 320n
- Vaḍḍavāra, Saturday 532
- Vaḍnagar, place 358n, 377
- Vaḍner, place 355, 358n
- Vāgdevatā, goddess 106
- Vāgdevi, goddess 269, 755
- Vāgīśvararakshita, person 288, 291
- Vāghalladevi, Eastern Gaṅga queen 177, 188
- Vāhaka-khaṇḍa, territory 749
- Vāhlu, person 191, 194n
- Vahni-varṇa 393
- Vaidīśa, place 358n
- Vaidyanātha=Siva 330, 413, 420, 423, 424
- Vaidyanātha-maṭha 322, 330
- Vaijayantī, °pura, same as Banavāsi 524, 532
- Vaikunṭha, god 258-59, 265, 267n, 274, 283, 289, 300
- Vairisīmha, Paramāra king 391, 393-94
- Vā (Bā)ishgaon, locality 144n
- Vaishṇava, sect 99, 138n, 241n, 363, 645
- Vaishnuvridhi-gotra 739
- Vaiśvāmītra-pravara 153n
- Vaiśvānara, same as Agni 93, 98
- Vājapeya, sacrifice 161, 281, 303, 353
- Vājasaneya-śākhā 14, 233-34, 309, 338, 343, 355, 357, 428, 493n
- Vāji, same as Vājasaneya 462, 500
- Vājighoshasvāmin, person 14
- Vajirasthāna, same as Waziristān 431
- Vajracharya, D. 433, 439n
- Vajradatta, king 1-2, 4, 16-17, 733
- Vajrahasta, Eastern Gaṅga chief 164-65, 169
- Vajrahasta II, Eastern Gaṅga king 165, 170
- Vajrahasta III, Eastern Gaṅga king 171, 176, 180, 194n
- Vajrahasta IV, Eastern Gaṅga king 165, 171
- Vajrahasta V, Eastern Gaṅga king 165, 171, 180
- Vajrapāṇi, god 687
- Vajraṭa, king 459
- Vajreśvara, god 541, 544
- Vajriṇidevi, Pushyabhūti queen 221, 224-25, 227
- Vakkaleri, place 451
- Vākṣāla, Pāla prince 80-81
- Vākpati, Chandella king 258, 261
- Vākpati, person 202
- Vākpatirāja, poet 229
- Vakulasomasvāmin, person 739
- Vakulesvara, god 403, 405
- Vālabha-Kāyastha, community 480, 490
- Valabhi, city and territory 378, 480
- Valabhi-samvat, era 404
- Vaḷaippandūru, country 634, 638, 639n
- Valāk-āgrahāra, place 233-34
- Vālavī-vishaya 50-51
- Vālavūru, place 452, 455
- Vālhaṇa, person 279, 281
- Valla, country 236, 238
- Vallabha, person 204
- Vallabhadeva, Assam king 113n
- Vallabharāja, Chhikkora king 293-94
- Vallabharāja, same as Krishṇa II 337, 339, 345n
- Vallabharāja, king 363, 367-68
- Vallabharāja, same as Dantidurga 459
- Vallabharāja=Chālukya king 526

- Vallabhārya, person 203
 Valla-maṇḍala, territory 238
 Vālmiki, sage 90
 Vāmadeva, same as Vāmaśambhu
 337, 342, 347n
 Vāmana, person 32
 Vāmana, god 81
 Vāmana, person 294, 298
 Vāmana, person 338, 343
Vāmana Purāṇa 191
 Vāmarathya, person 224-25
 Vāmaśambhu, person 337, 575, 581
 Vāmbhuliyaka, place 254
 Vārdhamana, place 281 & n
 Vāṅga=Vaṅga, country 491n
 Vāṅjuli, place 500
 Vāṅkiṅga, people 503, 506
 Vanamāla, Vanamālavarman, Kāma-
 rūpa king 16, 19, 21
 Vanamālin, person 33
 Vanamālidevaśarman, person 131,
 136
 Vanavāsi, place 444, 446, 633, 638
 Vandhula, person 142
 Vandyaghaṭṭiya, community 105, 107
 Vaṅga, country and people 92, 95,
 103, 107, 131, 136, 156, 159, 293,
 297, 342, 541, 545, 597, 678n, 751,
 753
 Vaṅgāla, country and people 60, 469,
 474
 Vaṅgāla-deśa, country 634, 638
 Vaṅgapati, same as Dharmapāla 244
 Vaṅkshu, same as Oxus 392, 400
 Vaṅṭiyoka, person 41-42
 Vappa=Bappa, person 33
 Vappadeva, person 33
 Vappaśarman, person 33
 Vāpuli, person 191
 Vāpyaṭa, Pāla chief 63, 65
 Varadā, river 444, 446
 Varadārya, person 201
 Varaguṇa I, same as Neḍuṅṇaḍaiyan
 641
 Varāha=Varāhamihira, 108, 352
 Varāha, incarnation of Viṣṇu 452,
 560-61, 565, 593
 Varāhamihira, astronomer 111n, 352
 Varāhapalli, place 254
 Vāraṅā, river 273, 277
 Vārānasi, District and city 112, 273,
 283, 291, 293, 337, 465n
 Vārayipāḍa, locality 136
 Vardhamānakota, place 221
 Vardhakipallikā, place 219
 Vardhana, king 115, 119
 Vardhanapura, place 313
 Varendra, country 59n, 112, 113, 116,
 120, 128
 Varendri, same as Varendra 124, 128
 Varmasetu, king 71, 78
 Varodaya-bhaṭṭa, person 641
 Vārshṇeya, epic personage 144n
 Varuṇa, god 71, 74-75, 153, 228n
 449n
 Varuṇa-puri 576
 Varuṇ-āśrama 219
 Varuṇsvāmin, person 737
 Varuṇavāsi-bhaṭṭāraka, god 50, 52 & n
 Varunikā, village 50-51
 Varvara, people 503, 506
 Vasabhī, place 279-80, 281n
 Vasantadeva, Nepāl king 433, 435
 Vasauy, place 713, 717, 718n
 Vāsavachandra, person 317
 Vāsavadatta, person 94, 98
 Vasishṭha, Vasishṭha, person 60, 62 & n
 Vasishṭha, Vasishṭha, sage 151-52,
 154n, 391, 393, 519, 522n
 Vasishṭha, family 621, 629
 Vasishṭha, gotra-pravara 152-53, 462,
 740
 Vāstavya-kula 285
 Vasu, person 34
 Vasu, person 191
 Vasu, N. N. 131, 139n
 Vasudattasvāmin, person 740
 Vāsudeva, god 101 & n, 106, 201,
 258-59, 266, 277, 279-80, 285, 291,
 528
 Vāsudeva, same as Rājārāja-mahā-
 chārya, 630
 Vāsudeva, Deva king 140-41
 Vāsudeva-nāyaka, chief 165, 173
 Vasudhārā, Buddhist goddess 293-
 94, 297
 Vāsuki, snake king 163n
 Vasuśrīsvāmin, person 738
 Vasuvarṇa, person 742
 Vatsa-gotra 136-37
 Vaṭanagara, place 360-61
 Vaṭanagara-bhoga, administrative di-
 vision 355-57, 358n
 Vātāpi, Vātāpinagari, Vātāpipuri, city
 443, 445, 448, 526, 612, 615
 Vātāsvāmin, person 224, 226
 Vaṭavakṣhiṇī, goddess 249-50, 252,
 254
 Vatsa, country 242, 244
 Vatsa, person 40
 Vatsadevi, Nepāl queen 433, 436, 438
 Vatsadhara, person 98
 Vatsa-gotra, Vātsya-gotra 136, 204-
 05, 351, 462, 488, 534, 586, 737,
 741
 Vatsarāja, Gurajara-Pratihāra king 234,
 242-43, 249, 251, 471
 Vatsarāja, person 470, 477

- Vatsarāja, person 480, 490
 Vatsasarman, person 728
 Vātsya-gotra 462
 Vātsyāyana, author 544, 546
 Vaṭṭeḷuttu, script 641
 Vavusadatta, person 94, 98
 Vavvā, (Babbā), lady 87, 89
 Vavvahali, place 288, 290
 Vavvulika, land 250, 254
 Vā (Bā) yisagrāma, locality 140, 142
 Vā (Bā) yisagrāma-khaṇḍala, territory 140, 142, 144n
 Vāyu, mythical king 193n
Vāyu Purāna 120n
 Veda, person 98
 Vedaghoshavāmin, person 736
 Vedagiri, person 202
 Vedaju, person 33
 Vedamattasvāmi-maṇḍala, place 730
 Vedavyāsa, 357, 428, 455, 463, 476, 533
 Vegādevī, queen 268-69
 Velanāṇḍu-vishaya, territory 516, 518-19
 Velaṅgapuḍi, Velaṅgapuṇḍi, place 575, 583-84
 Velivāḍa, Velināḍa, territory 575, 583
 Velivukūḍi grant 641
 Velūrpālayam, place 612
 Veṅgi, same as Veṅgī 171, 175n 484, 491n
 Veṇḍamati, place 744, 749
 Veṅgi, country 165, 171-73, 457, 461, 469, 473, 479, 484-85, 516-17
 Veṅgi-deśa 517
 Veṅgika, same as Veṅgī 461
 Veṇi, same as Triveṇi, 338, 343, 347n, 348n
 Venkaṭ-ādri, hill 595, 597
 Venkatesvara, S. V. 592
 Venkayya 292n, 298n
 Veraval, place 402
 Vesalagrāma, place 338, 343
 Veśanikā, canal 68
 Vetanārya, person 202,
 Vetragnaḥī, river 93, 97
 Vetravati, river 259
 Vibhūtidāsa, person 744, 749
 Vichitrāṅgada, same as Chitrāṅgada 179, 193n
 Vidā, place 328
 Vidagdha, officer 249-50, 252-53
 Vidagdha, person 33
 Vidagdhadēva, Chambā king 426-27, 429
 Vidarbha, country 242, 244
 Viddamayya, Viddamiya, person 519
 Videśa, person 32-33
 Vidiśā=Vidisha, place 358n
 Vidushavāmin, person 742
 Vidyābharanāḍēva, person 536, 538, 541, 547
 Vidyāvinoda, V. V. 146, 149
 Vieng-sa, place 687
 Vietnam, country 712, 719, 723
 Vīgraha, chief 420, 422
 Vīgrahapāla I, Pāla king 80, 82-83, 91n
 Vīgrahapāla III, Pāla king 102
 Vīgraharāja, Guhila prince 363, 368
 Vīgraharāja IV, Chāhamāna king 409-10
 Vijaya, person 32
 Vijayachandra, Gāhaḍavāla king 54-55, 299, 301-02
 Vijayadeva, person 279, 281
 Vijayāditya, god 102, 104
 Vijayāditya VII, Eastern Chālukya king 165, 172
 Vijayāditya, Early Chālukya king 451, 453, 456n, 523, 527
 Vijayāditya, Eastern Chālukya prince 516, 518
 Vijayāditya-bhaṭṭāraka, Eastern Chālukya king 516-17
 Vijayāditya-Narendramrigarāja, Eastern Chālukya king 516-17
 Vijayāditya, Kadamba prince 751, 753-754, 756
 Vijayālaya, Chola king 620, 624
 Vijayam, same as Śrīvijaya 634, 638
 Vijayanagara, city 592, 595, 597
 Vijayapāla, Chandella king 317
 Vijayasena, same as Jayasena II 193n
 Vijayasena, Sena king 115, 118, 120n, 126, 131, 133, 135, 145n
 Vijayesvara, Vijayendrarāja 688
 Vijjana, same as Bijjana 751, 753
 Vijñānavati, Kāmarūpa queen 2-3, 8, 734
 Vikasita, person 33
 Vikkiga, administrative division 524, 532
 Vikramāditya I, Early Chālukya king 451, 453, 523-29
 Vikramāditya II, Early Chālukya king 451, 454, 523, 527
 Vikramāditya, Eastern Chālukya prince 516, 518
 Vikramāditya III, Later Chālukya king 527
 Vikramāditya IV, Later Chālukya king 523, 527
 Vikramāditya V, Later Chālukya king 524
 Vikramāditya VI Tribhuvanamalla, Later Chālukya king 441, 524, 751

- Vikrama=Vikramāditya, legendary king 172, 175n, 410, 411n, 453, 495
 Vikramāditya, same as Gāṅgeya 338
 Vikramāditya, person 524, 534
 Vikramāditya-Satyāśraya, same as Vikramāditya II 454
 Vikramāṅka, same as Vikramāditya VI 751, 754-55
 Vikramapura, place 92, 96, 120n
 Vikramapura-bhāga, administrative division 131, 136
 Vikrama-sarvat, era 404
 Vikrāntavarman, same as Prakāśa-dharman 713, 716
 Vilāsa, same as Aryamasvāmin 524, 534
 Vilāsapuragrāma, locality 178, 192
 Vilavatti grant 610n
 Vilimalanāḍu, territory 593, 598
 Vilhā, person 283, 285
 Vi(Bi)lvagrāma, place 67
 Vimānapura, place 333
 Vimalasīva, person 575, 582
 Vimaradanadāsavāmin, person 742
 Viṃchaviharabha, village 500
 Viṃsatikhaḍḍāna, place 728
 Vinayāditya, Early Chālukya king 451, 453, 456n
 Vinayāditya, Eastern Gaṅga king 165, 170
 Vinayāditya, Hoysala king 540, 542-43
 Vināyaka=Gaṇeśa, god 11, 511, 514
 Vināyaka, person 99
 Vināyakapāla, Gurjara-Pratihāra king 249, 251, 258-59, 266
Vinayapīṭaka 59
 Vinda, person 32
 Vindhya, mountain and region 71, 87, 92, 95, 235n, 245, 312, 314, 325, 357, 388n, 390, 397-98, 409-10, 447, 469, 473, 479, 484, 534
 Viṅgavallī, place 495, 497
 Vipulaśrimitra, monk 60-61
 Vira, person 28, 30
 Vira, king 115, 118-19
 Vira-Ballāla II, Hoysala king 541, 544, 546, 548
 Virabhadra, divinity 421
 Virabhadra, mythical chief 151-52, 154n
 Virabhadra, person 402, 404
 Virabhūtiśvāmin, person 738
 Virachodeśvara, same as Raghudeva 196, 207
 Viradeva, Deva king 744-45
 Viradeva, person 87
 Virakāṭṭi, place 136
 Virakūrcha, Pallava king 612, 614
 Viranāchārya, person 593, 599
 Viranārāyaṇa, same as Amoghavarsha 487
 Viranārāyaṇa, god 481, 511, 514
 Virañeśvarasvāmin, god 217-18
 Viranṛṣiṅhendra, same as Vira-Narasimha 592, 594-95
 Virapāṇḍya, Pāṇḍya king 621, 627
 Virapratāpa, same as Kṛiṣṇarāya 592, 597
 Virasena, Sena king 115-16, 125
 Virasinha, mythical Eastern Gaṅga king 164, 169
 Viravairimathana, Java king 71, 77
 Virīnci=Brahman, god 195
 Virochana, epic king 164, 166-67, 169, 179
 Virodhakṛit, cyclic year 536, 538
 Virodhin, cyclic year 593, 598
 Virūka, chief 363, 367
 Virūpaksha, god 592, 595, 598, 600, 601n
 Viryendra, monk 59 & n
 Viśākhadatta, dramatist 480
 Viśākhapatnam, District and town 164
 Viśākhila-pallikā, place 291
 Visala, same as Vīgraharāja IV 409-10
 Viśeshavidita, person 605
 Viṣṇu, god 4, 11, 18, 24, 26, 32-33, 45, 48, 85n, 87, 102, 109, 144n, 175n, 176, 237, 242, 247, 249, 259, 267n, 275, 368, 393, 436, 452, 525, 536, 538, 544, 550, 568, 570, 572n, 693n, 699, 717, 721, 746, 751, 755
 Viṣṇu, Java king 687, 689n
 Viṣṇu, person 377, 384
 Viṣṇubhadra, person 87, 91
 Viṣṇubhaṭṭa, same as Viṣṇuśeṇa 373, 376
 Viṣṇubhaṭṭa, person 488
 Viṣṇubhūtiśvāmin, person 738
 Viṣṇudāsa, person 218, 220
 Viṣṇudatta, person 98
 Viṣṇudatta, person 151-52
 Viṣṇudattasvāmin, person 738
Viṣṇudharma 192
 Viṣṇughoshasvāmin, person 14
 Viṣṇughoshasvāmin, person 736
 Viṣṇugopa, Pallava king 612, 614
 Viṣṇugupta, Later Gupta king 50-51
 Viṣṇumitra, person 33
 Viṣṇumandin, person 248
 Viṣṇupālitasvāmin, person 737
 Viṣṇuravi, person 237, 240
 Viṣṇuśarman, person 452, 455
 Viṣṇuśeṇa, king 372-73, 376
 Viṣṇusomasvāmin, person 737-38
 Viṣṇusvāmin, person 737
 Viṣṇu-varṇśa 538
 Viṣṇuvaradhana I, Eastern Chālukya king 516-17

- Vishṇuvardhana II, Eastern Chālukya king 516-17
 Vishṇuvardhana, Hoysala king 540-41, 543
 Vishṇuvardhana, Java king 700-01
 Vishṇuvarman, Java king 689n
 Visu, person 191
 Vishṇuvṛiddha-gotra 226
 Viśvabhūtiśvāmin, person 738
 Viśvāmītra, *gotra-pravara* 285, 338, 343, 348n, 729
 Viśvanātha, same as Allah 402-03
 Viśvanatha, S. V. 592
 Viśvarūpa, Champā prince 712, 715
 Viśvarūpa, chief 102, 103
 Viśvarūpa, person 98
 Viśvarūpa, person 143
 Viśvarūpa, person 338, 343
 Viśvarūpadevaśarman, person 131, 137, 139n
 Viśvarūpasena, Sena king 124, 131-32, 134, 136, 138n, 144n
 Viśveśvara, god 134, 177, 190, 192, 203-04, 319, 375, 580, 582, 534-35, 580, 697
 Viśveśvara-deśika, same as °śambhu 575, 580, 582-85
 Viśveśvara-Golakī, monastery 576, 584, 587
 Viśveśvaraśambhu, same as °śiva 575-76, 582-83
 Viśveśvaraśiva, ascetic 575, 582, 584, 587-89
 Viśveśvarasvāmin, person 740
 Vogel, J. Ph. 426, 696n
 Vṛiddha-Gautamī, river 206
 Vṛiddhapallikā, place 219
 Vṛiddhatari-pallikā, place 219
 Vṛiddhisvāmin, person 739, 741
 Vṛi (Bṛi)hadṛihevānikāṇe-pattalā, territory 277
 Vṛishadeva, Nepāl king 433, 435
 Vyāghr-āgrahāra, place 621, 625
 Vyāpura, province 393, 400

W

- Warangal District 560
 Waziristān, same as Vajirasthāna 431 & n
 Western Ocean, same as Arabian Sea 71, 156, 444
 Whitehead, R. B. 664 & n, 670 & n, 671n, 672 & n, 673 & 7, 674 & n, 675 & n, 676 & n, 679 & n
 Wilford 409
 Wright, H. N. 652 & n, 653-55, 656 & n 657n, 658-59, 660 & n, 661-63, 665, 666n, 682 & n
 Wukir hill 690

Y

- Yādava, race 472, 481, 503-04, 541, 546
 Yadu, clan 63, 65, 478, 495, 497, 504, 510, 512, 536-38, 540, 542; °kula 504, 507-38; °vaṁśa 572
 Yāgeśvara, Sūryavaṁśī chief 195, 198
 Yāgeśvarasvāmin, person 740
 Yajñā, Guhila queen 363, 366
 Yajña, person 33
 Yajña, person 613, 617
 Yajñabhaṭṭa, person 613,, 617
 Yajñadeva, person 32
 Yajñadevi, °vatī, Kāmarūpa queen 1, 3, 6, 733
 Yajñaghoshasvāmin, person 14
 Yajñakunḍasvāmin, person 737
 Yajñapālasvāmin, person 741
 Yajñārya, person 205
 Yajñasvāmin, person 739
 Yajñavalkya, sage 493n
 Yajñavatī, same as Yajñadevi 3, 733
 Yajñavasū, person 728
 Yajvapāla, same as Jajapella 657n
Yajurveda 98, 190, 192, 201-05, 452, 455 584
 Yakshapāla, chief 102, 104
 Yallana, person 205
 Yama, god 360
 Yamunā, river 259, 279-80, 417, 453 479, 482
 Yaranārya, person 205
 Yaṛubhaṭṭa, person 204
 Yaśahkunḍasvāmin, person 737
 Yāśka-gotra 736, 738, 740-41
 Yaśobhūtiśvāmin, person 737
 Yaśodevi, Sena queen 115, 118
 Yaśomatī, Pushyabhūti queen 222, 224-28
 Yaśonāga, person 728
 Yaśovardhana, Guhila chief 236, 238
 Yaśovarman, Kanauj king 229-30
 Yaśovarman, Chandella king 258-59, 262, 265
 Yaśovarman, same as Daśavarman 524
 Yaśovigraha, Gāhaḍavāla king 273-74, 284, 289, 299-300
 Yava, same as Java 700
 Yavabhūmi, Java, country 71, 77
 Yavana, people and country 63, 66, 92, 96, 135, 138n
 Yayāti, epic king 167, 179, 593
 Yayāti, Somavaṁśī king 156-58
 Yayātinagara, same as Gājpur, city 156, 160, 634, 682n
 Yellivaṛṭu, place 516
 Yoga, same as Śiva 111n
 Yogeśvara, god 93, 98

- Yudhishthira, epic king 18, 34, 76,
152, 169, 189, 192, 310, 311n, 340,
357
- Yuddhamalla I, Eastern Chälukya
king 523, 527
- Yuddhamalla II, Eastern Chälukya
king 521n
- Yuddhamalla, same as Early Chälukya
Vinayäditya 516, 518, 521n
- Yugäkaravarmadeva, king 426-27
- Yuvaräja I, Kalachuri king 322, 337,
340, 575, 580
- Yuvaräja II, Kalachuri king 321-23,
329, 331, 337, 341

Z

- Zahiruddin Muḥammad Bäbur, Mughal
emperor 664

ADDENDA ET CORRIGENDA

[Minor typographical lapses have been ignored.]

Page	11,	line	4.	Read— ^o <i>arthavattayā</i>
„	15,	note	12.	Read— <i>kuñjara</i> for— <i>kāñchana</i>
„	16,	line	31.	Read— <i>mukt-oparikara</i>
„	18	„	27.	Read— ^o <i>g = ābhava</i> ^o
„	20	„	18.	Read—40 ^o <i>ra-Mahāgaury</i> , and change the following number of text line from 40 to 41.
„	„	„	31.	Read foot-note 11 at the end.
„	„	last line.		Read— <i>pād-ānudhyāta</i>
„	27,	line	12.	Read— <i>bhāshitām(tām)</i>
„	„	„	23.	Read 15 as the text line number.
„	„	„	24.	Read— <i>slokāḥ × sa-hitāḥ</i>
„	32	„	5.	Read— <i>va(ba)ndha</i>
„	„	„	25.	Read— <i>A(Ska?)ndasūri</i>
„	35,	note	21.	Read— <i>sachivaḥ</i>
„	37	„	8.	Add note—Read <i>sindhu</i>
„	38,	line	27.	Read— <i>nirjā(ryā)tāyām</i>
„	39	„	10.	Read— <i>Karalakoṣe</i> ^o
„	„	„	19.	Read— <i>vyajana-śri</i> ^o
„	40	„	7.	Read— <i>Va(Ba)livarda</i> ^o
„	„	„	9.	Read— <i>Va(Ba)livarda</i> and <i>Sādhāraṇagho</i> ^o
„	47	„	1.	Read— <i>dvishantaḥ</i>
„	51	„	19.	Read— <i>kuṭumvi(mbi)-puro</i> ^o
„	52,	note 12, line 2		Read— <i>mahākārttā</i> ^o
„	54,	line	4.	Read—Shahabad (now Rohtas) District
„	56	„	18.	Add—Mahānāman's disciple was Upa- sena II.
„	57	„	2.	Omit mark of foot-note 7 and the note itself from p. 58.
„	„	„	5.	Read— <i>guṇ-ānvitās = cha</i>
„	59	„	17.	Read— <i>vo(bo)dhi</i> ^o
„	„	note	3.	Read— ^o <i>taṭikasya</i>
„	62	„	5.	Omit apostrophe.
„	64	line	9.	Read—with fines
„	66	„	34.	Read— <i>udichin</i> ^o

Page	67	line	23.	Change the foot-note number from 15 to 16.
"	68	"	8.	Read <i>ta'ba'ladhyaksha</i>
"	"	"	12.	Read <i>-ra' (bra)hmara: pān</i>
"	69	"	16.	Read <i>- utkinnam</i>
"	72	"	30.	Add Vyāghrataṭi is the present territory called Bāghṭi watered by the Bhāgirathī, Padmā and Bhairavi in the north-eastern region of the Murshidabad District including the area about Lālgolā.
"	73	"	29.	Read <i>-Gokurn-ādishu</i>
"	75	"	32.	Omit foot-note number 30 and the footnote itself at p. 79.
"	76,	last line		Read <i>- r anyat-cha</i>
"	77,	line	1.	Read <i>-rudu budhu</i>
"	78	"	2.	Read <i>-mada-jalash</i>
"	80	"	2.	Read <i>-(c. 860-917 A.D.)</i> .
"	82,	last line.		Read <i>-n - aiv - arthitām</i>
"	85,	line	6.	Read <i>- it ka'</i>
"	"	"	12.	Read <i>---ra (bra)hmata (ā) rtham</i>
"	87	"	2.	Read <i>-(c. 860-917 A.D.)</i> .
"	"	"	27.	Read <i>-Babbā</i>
"	89	"	19.	Read <i>kaṭā chā'yo</i>
"	90	"	20.	Read <i>-[ch - aklam*]</i>
"	"	"	21.	Omit <i>-(cha*</i>
"	91	"	2.	Read <i>-kshantam kshatā,</i>
"	"	note 1, line 4.		Read <i>-Māhatā</i>
"	93,	line	24.	Read <i>-8 Chetukā, each $\frac{1}{2}$ P.</i>
"	94	"	1.	Read <i>-Vārua'</i>
"	"	"	10.	Read <i>-Śālavarendri</i>
"	98	"	20.	Read <i>-Viṣṇu (Viṣṇu)'</i>
"	"	"	23.	Read <i>-lākḥ-ādhyāyibhyah</i>
"	99	"	21.	Read <i>-ru bu' ddhvā</i>
"	101	"	2.	Read <i>-of the time of Govindachandra</i>
"	102	"	13.	Read <i>-the Phalgu</i>
"	105	"	2.	Read <i>-Harivarman (c. 1075-1115 A.D.)</i>
"	121,	note 4a, line 10.		Read <i>-parichakshate</i>
"	123,	line	15.	Read <i>-paramēvar-ety-ādī</i>
"	124	"	18.	Read <i>-Gāhadavāla</i>
"	"	"	30.	Read <i>-Dāpaniyā-pātaka</i>

Page 124	line 32.	Read	income of 168 Kaparilaka-purāpas
" 127	" 12.	Read	[na]° hi
" "	" 16.	Read	narrāt - anna
" "	lines 18-19	Read	samā-dīsta-tri-Mahārājadhārjya- [katakāt°]
" 128		Omit foot-note numbers 13, 14, 17 and 18 and the notes at pp. 129-30	
" 129,	line 1	Read	aspatibhi
" 134	" 6	Read	mukti-gra
" 136	" 21.	Read	ra'ha'ksh ¹⁰⁰ -sam-bhā-ksh 500
" "	" 23.	Read	-ku 127 ¹⁰¹
" 137	" 1	Read	-Chyavana-Āpmanvata ¹⁰²
" "	last line	Read	-trimat
" 138,	note 12a	Read	-Garga-Yavana and Dark Yavana. Add -The people are associated with the sage Garga in tradition.
" "	19, line 6	Read	-and nīka of mukhika.
" 139		Omit foot-note 26 and change the number of footnote 24 to 25 and of 25 to 24. In note 24, read - The expression bai for bahā (i.e. bahubhūta);	
" 139,	note 27.	Read	-Āpmanvā ¹⁰³
" 142,	last line	Read	ji ¹⁰⁴ rā-bhū
" 144,	note 12.	Read	-Bāshgārā
" 145	" 27.	Read	-mandā-fikara
" 149,	line 1.	Read	-Bodhgaya Stone Inscription
" 152	" 4.	Read	-10a for -19a
" "	" 6	Read	-sahasra - tu
" "	" 32.	Read	-pauṣṭya bhāṣa ^{105a}
" "	" 33.	Read	-bhāṣa ^{105a} -putra ^{105b}
" 154		Add footnote -48a. Read	-bhāṣa
" 155,	note 51.	Add	-It is difficult to say if the person claimed to be a Dvyāmunhyāyapa having two gotras.
" 156,	line 24.	Read	-Purāhijaya
" 159	" 7	Read	-s - langyah
" 164	" 4.	Add	-An Rep. S. Ind. Ep. 1924-25, p. 79, paragraph 8.
" "	" 26.	Read	-Kolar in Karnataka. Add-

			Note that there are discrepancies in the mythical and early genealogy as quoted in different records.
Page	164, last line.		Read—Sabalāditya or Sabalā (rā)ditya for—Bālāditya
,,	165, line	2.	Read—Damtavu (pu)ra for—Jantāvura.
,,	,,	11.	Read—Potāṅkuṣa for—Jitāṅkuṣa
,,	169	23.	Read—Sabalāditya or Sabalā (rā)ditya
,,	,,	25.	Read—Dantavu (pu)ra for—Jantāvura
,,	,,	27.	Read—Guṇārṇav°
,,	170	22.	Read— <i>tad-ātmajaḥ</i> Po°
,,	173	7.	Read— <i>hmanya</i> for— <i>kshanya</i>
,,	174, note	46.	Omit—Jantāvura = Dantapura ?
,,	,,	49.	Read—Ambāvāḍi
,,	175	87.	Read—° <i>hmanya</i> °
,,	179, line	17.	Read—° <i>varm</i> = <i>ābhavat</i>
,,	181	4.	Read— <i>Pinākinaḥ</i> /
,,	190	5.	Read—° <i>tyam</i> = <i>āmaṇḍayan</i>
,,	,,	28.	Read— <i>śrīmad-Anaṅka</i>
,,	,,	33.	Read— <i>Gṛītakauśika</i>
,,	198	30.	Read—° <i>ma-bhūshā</i>
,,	199	14.	Read— <i>śiṃhvo</i> (ho°)
,,	203	29.	Read— <i>Kāśyapo</i>
,,	207	5.	Read— <i>Gautamyā</i> °
,,	208, note	22.	Read—the margin
,,	209	30.	Read— <i>Kāmanārya</i>
,,	,,	34.	Read— <i>īa</i> and <i>ṅkti</i>
,,	211.		Add—(from the Sixth to the Thirteenth Century A.D.)
,,	213, line	11.	Read— <i>Mahārāja</i> Ādityavarman
,,	214, note 5, line	2.	Read—is clear on
,,	215, line	12.	Read—a <i>na</i> for—an <i>n</i>
,,	217	16.	Read—Trāt-Aikākisvāmin
,,	218	13.	Omit hyphen after <i>mahimā</i>
,,	,,	lines 22-23.	Read—° <i>chāri-gauggu</i> ° and ° <i>dawārik-Āgnisvāmi-kāraṅkika-Voṭ-ādihikara</i> .° Add note— <i>Kāraṅkika</i> may be the <i>Tām-būla-karaṅka-vāhaka</i> .
,,	,,	line	29.
,,	219	20.	Read—° <i>hārājabhi</i> (jai)°
,,			Read— <i>Suvarṇakārapallikā</i> Da°

- Page 220, note 1. *Add*—Gupta regarded the grant to be a forged document on quite unsatisfactory grounds.
- ” ” Omit foot-note 3.
- ” 221, line 18. Read—*Mahāsāmanta* Skandagupta
- ” ” ” 19. Read—^o*paṭalādhikaraṇ-ādhikṛita-Mahāsāmanta-Mahārāja-Bhānu*
- ” ” last line. Omit hyphen after ^o*t-pād-ānu*^o
- ” 222, lines 17-18. Read—*satv-ānukampī* and *Harshaḥ*
- ” ” line 24. Omit hyphen after *visha*
- ” ” ” 30. Read—*Va(Ba)hvṛicha*
- ” 225 ” 25. Read—*satv-ānu*^o
- ” 226 ” 21. Read—*mahāpramātāra*
- ” 229 ” 8. Read—*Script* for—*Metre*
- ” ” ” 13. Read—*Pratīta* (called *Mārgapati* and *Udichīpati*) and *Bandhumatī*,
- ” 230 ” 1. Read—*TEXT*¹
- ” 231 lines 10-11. Read—*Vu(Bu)ddhāya* and ^o*ti-bhaktiyā*
- ” 232, note 5, line 1. Read—to the Saṅgha, one plot
- ” 236, line 20. Read—and Bhoja. Tāta conferred
- ” 237 ” 8. Read—(837 A.D.).
- ” 238 ” 14. Read—*laghor = bhrātu (h*)*
- ” 239 lines 12-13. Read—*śri-Vvā(Bā)uka (h*) suta iti*
- ” ” line 27. Read—^o*si-taraṅgā*
- ” 246, note 15. Read—*adhijya*
- ” 247, line 1. Read—*Inscription*
- ” 249, line 6. Read—^o*māṭṛikā*
- ” 251 ” 22. Read—*Devasaktidevas = tasya*
- ” ” ” 26. Read—^o*saṭādevyām = utpa*^o
- ” 253 ” 22. Read—*charu-śatru*⁵¹
- ” 254 ” 3. Read—*Palāsakūpikā-grāme*
- ” 255, note 39. Read—as *Ujjayini*
- ” 256 ” 49. Read—*kshaṇa-drishṭa*^o
- ” 258, line 26. Read—the sage Chandrātreyā
- ” 267, note 50, line 7. Read—*dadyāch = chatuṣṭayam*
- ” 268, line 20. Read—*Āsedhabhaṅg*^o
- ” 270 ” 22. Read—*Med-Āndhra*
- ” ” ” 23. Read—*sevak]-ā*^o
- ” 271 ” 27. Read—^o*kam = aṅgu*^o
- ” 272, note 4, line 4. Read—A.D. Kielhorn

Page 273,	line 3.	Read—(1093 A.D.). <i>Add note</i> —The solar eclipse took place actually not on Sunday but on Friday the 23rd of September in 1093 A.D.
„ 274	„ 31.	Read— <i>vidhvast-oddhata</i>
„ 275	„ 30.	Read— <i>rejuḥ</i>
„ 276	line 19.	Read— <i>°r-āpāta-madhurā</i> and <i>durjarā</i> ²
„ „	last line.	Read— <i>Sarayū-Ghargharā</i>
„ 277,	line 13.	Read— <i>Brāhmaṇebhyo</i>
„ „	line 28.	Read— <i>ch = ātra ślokā</i>
„ „	„ 30.	Read— <i>°n = bhūyo bhūyo</i>
„ 279	„ 19.	Read— <i>Mahattamas</i>
„ 281	„ 4.	Read— <i>vivṛiddhaye</i>
„ „	„ 19.	Read— <i>pitṛibhiḥ</i>
„ 283	„ 2.	Read—(1126 A.D.)
„ „	„ 8.	Read— <i>°vikriḍita</i>
„ 286	„ 10.	Read— <i>setur = nṛipā</i> ^o
„ 287,	note 20.	Read— <i>°śarmmaṇa</i> ^o
„ 294,	line 4.	Read—Kunda was
„ „	„ 6.	Read— <i>Bhagavatyai</i> and <i>°dhārāyai</i>
„ „	„ 25.	Read— <i>°r = gajapate</i> ^o
„ 295	„ 14.	Read— <i>ten = ev = o dhā</i>
„ „	„ 19.	Read— <i>sudhāṁso</i> ^o
„ 296	„ 26.	Read— <i>vyādhas = ta</i> ^o
„ 297	„ 2.	Read— <i>mando</i> ^o
„ „	„ 3.	Read— <i>hariṇa (ṁ*)</i>
„ 299	„ 2.	Read—(1197 A.D.)
„ 301	„ 17.	Read— <i>°d = adbhuta</i>
„ 303	„ 2.	Read— <i>caatur-āghāṭa</i>
„ 322	„ 16.	Read— <i>Lakshmaṇarāja</i>
„ 323	„ 10.	Read— <i>phullat-phaṇā</i>
„ „	„ 13.	Read— <i>°rchchishmataḥ</i>
„ 325	„ 17.	Read— <i>kām = asta-sattrur = nna</i>
„ 327	„ 7.	Read— <i>charitaḥ</i>
„ 328	„ 4.	Read— <i>°ty = adbhutaṁ</i>
„ 329	„ 22.	Read— <i>°n = nṛipaiḥ</i>
„ 333	„ 19.	Read— ⁸⁴
„ „	note 3.	Read— <i>maṇḍala</i>
„ 335.		<i>Add note</i> —83. About two <i>aksharas</i> are illegible here.

- Page 339, line 17. Read—*Śriharsha (rshe)*
- „ 340 „ 1. Read—*rakshatā* for *ratakshā*
- „ 341 „ 8. Read—^o*s = tato = bhava*^o
- „ „ „ 27. Read—⁸⁵
- „ 342 „ 14. Read—*vaggaiḥ*¹⁰⁰
- „ 344, note 1. *Add*—The text of the record was apparently not copied on the plates for facilitating the work of engraving.
- „ 344 „ 13. Read—*Kailāsāt = sa*^o
- „ 347 „ 112. *Add*—See also the Malkapuram inscription below, pp. 574ff.
- „ 352, line 19. Read—*avanjyo (ñjyo)*^o
- „ 355 „ 3. Read—The Early Kalachuris
- „ „ „ 26. Read—*Anāphita*
- „ 356 „ 11. Read—*vana-rājya*
- „ 362, note 35, line 2. Read—which should better have been joined with 7
- „ 363, last line. Read—Rajuka.
- „ 364, line 6. Read—*thri (śri)ye*
- „ 372 „ 1. Read—The Maitrakas and their Contemporaries.
- „ 373 „ 5. *Add*—Vishṇuśeṇa-Vishṇubhaṭa was probably a feudatory of the Kalachuri king Śaṅkaragaṇa.
- „ 377 „ 26. Read—Uppala^o
- „ 379 „ 7. Read—*pād-ānuddhyāta*
- „ „ „ 21. Read—^o*vāhana*^o
- „ 384 „ 14. Read—*Mahilabali*
- „ 387, note 64. Read—Better read *suta*^o
- „ „ „ 92. Read—*pāda-kamala*
- „ 389 „ 151. Read—*prabhūta*
- „ 391, lines 2 & 4. Read—Nāgpur
- „ 392, line 23. Read—*Mekhalapāṭaka*
- „ 396 „ 23. Read—*Vaikunṭha*
- „ 405 „ 1. Read—*śreyo-ṛtham*
- „ „ „ 4. Read—*kāritam (tam)*
- „ „ „ 22. Read—*dāna (nam taila) -palam*
- „ „ „ 26. Read—*Rāṇa*⁴⁵
- „ 409 „ 30. Read—^o*y-ātmaja*⁵
- „ 410, note 1, line 2. Read—at the foot

Page 410 note 1, line 4.		Read—Fīrūz Shāh's
„ 416, line 16.		Read— <i>dushkritasya</i> /
„ 418 „ 1.		Read— <i>sūnunā</i>
„ 419		Omit foot-notes 8 and 10
„ 420, line 21.		Read—father Kanda
„ 422 „ 13.		Read— <i>prathamam</i> = <i>abhū</i> ^o
„ 423 „ 28.		Read— ^o <i>kābhyām</i> = <i>udare</i>
„ 427 „ 19.		Read— <i>kulika-śaulkika</i>
„ „ „ 20.		Read— <i>veṭakila</i> ²
„ 428 „ 3.		Read— <i>bṛihat-pāshā</i> ^o
„ 429 „ 11.		Read— <i>śri</i> - ⁶
„ „ last note.		Change its number to 6.
„ 432, line 6.		<i>Add note</i> —Amśuvarman's copper coins of the cow-and-lion type are .95 or .96 in size and between 138.7 and 187.96 grains in weight. See Cunningham, <i>Coins of Ancient India</i> , Pl. XIII, Nos. 4-6; Smith, <i>Catalogue</i> , p. 283.
„ 433 „ 3.		Read—Nepal (Ṭhākuri-Lichchhavi) year 159.
„ 434 „ 4.		Read—Śaka 501
„ „ „ 12.		Read— <i>nutaḥ</i>
„ „ „ 22.		Read— <i>viṃśa</i>
„ 436 „ 20.		Read— <i>bibhrat</i> ^o
„ 441 „ 3.		Read—(from the Seventh to the Sixteenth Century A.D.).
„ 448 „ 12.		Read— ^o <i>praviśya</i>
„ „ „ 13.		Read— <i>nila-nira</i>
„ „ „ 23.		Omit—(/*)
„ 449, note 36.		Read— ^o <i>r</i> = <i>bbalaiḥ</i>
„ 452, line 5.		Read—Bālavūru
„ 456 note 2, line 2.		Omit—other.
„ 459, line 18.		Read— <i>yatnam</i> (<i>tnam</i>)
„ „ „ 26.		Read— ^o <i>avadhe</i>
„ 463 „ 5.		Read— <i>pūrvataḥ</i>
„ 466, note 79, line 2.		Read— <i>chchhau</i>
„ 467 „ 105.		Read— ^o <i>ānyair</i> = <i>vvā</i> ^o
„ 469, line 14.		Read— <i>kaṇṭhikā</i> (necklace)
„ „ „ 26.		Read—king's or country's

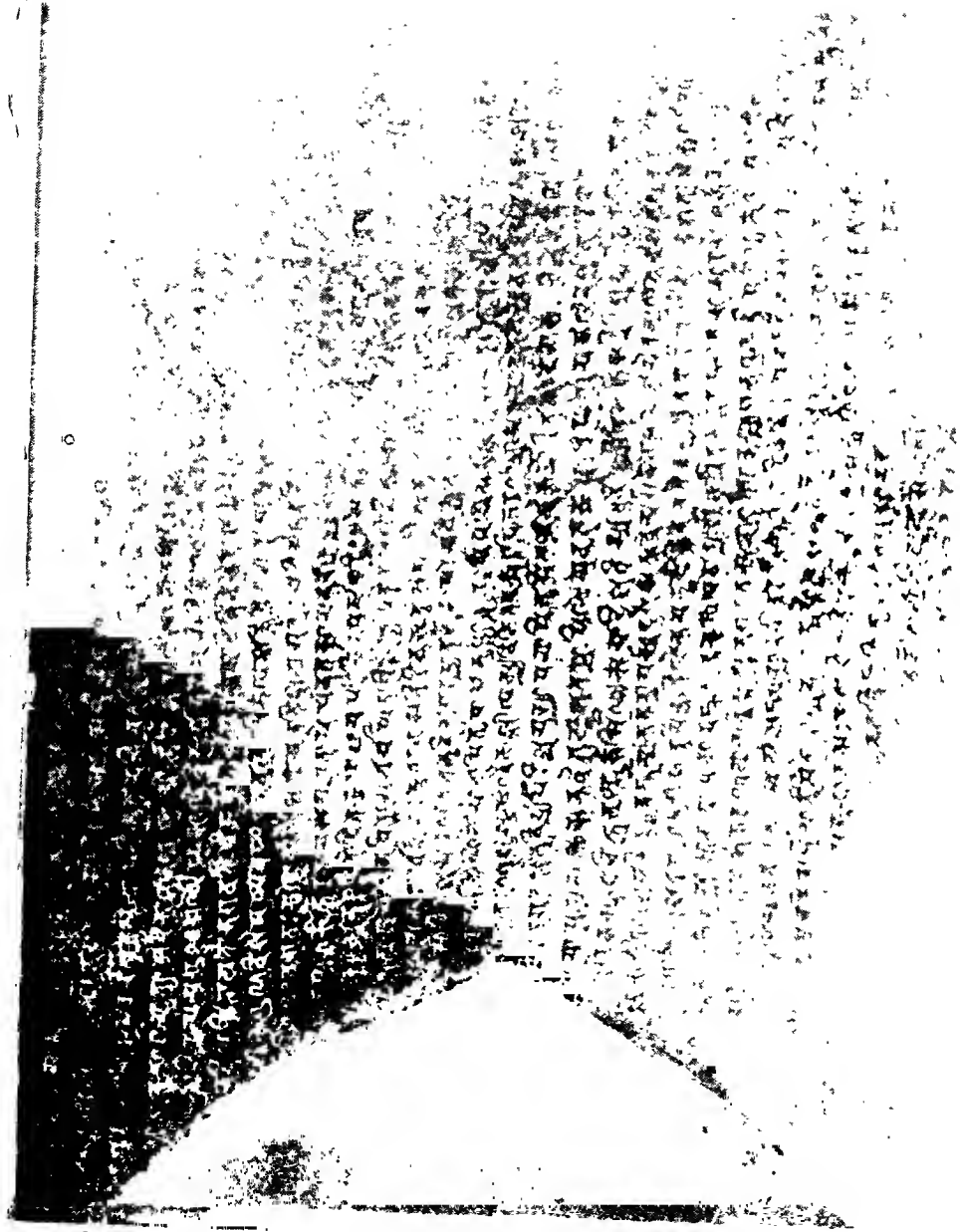
Page 469	line	30.	Read—Sūgūtūru
„ 470	„	2.	Read—Phañindra (Nāga)
„ „	„	4.	Read— <i>daś-āparādha</i>
„ 472	„	8.	Omit <i>visarga</i> before <i>upadhmaniya</i>
„ „	„	16.	Read— <i>kañthikā</i>
„ 474	„	22.	Read— ^o <i>tur-amvu</i> (<i>bu</i>) ^o
„ 475	„	16.	Read— <i>ch = āghā</i> ^o
„ 478	„	2.	Read—Śaka year 793
„ „	„	23.	Read—Pṛichchhakarāja (Indra I). His son was Govinda (I).
„ „	„	24.	Read—Indrarāja (II).
„ 486	„	22.	Read— ^o <i>m = adhishṭhita</i>
„ 492, note	61.	Read— ^o <i>ev = ā</i> ^o	
„ 499, line	10.	Read— <i>sobhitam</i> ⁷	
„ 507	„	32.	Read— <i>bhūmir = yā</i>
„ 512	„	19.	Read— <i>tumga-yaśaḥ</i> ^o
„ „	„	24.	Read— ⁶
„ 513	„	4.	Read— <i>kurvatām</i>
„ „	„	8.	Read— <i>kshem-oddeśena</i>
„ 516	„	16.	Read—years; Viṣṇuvardhana, son of his younger brother Indrarāja, for nine years;
„ „	„	20.	Read—for 18 years; his son Viṣṇu- vardhana for thirty-six years;
„ 519	„	22.	Read— <i>dharmma</i> ^o
„ 523	„	12.	Read—41, 43,
„ 524, last line.			<i>Add</i> —There was no Rāshtrakūṭa kingdom before the rise of the Early Chālukyas of Bādāmi.
„ 525, line	24.	Read— ^o <i>nki</i> (<i>n = khi</i>) <i>lita</i>	
„ 537	„	10.	Read— ^o <i>antarāyiny = a</i> ^o
„ 529	„	16.	Read— ⁹
„ 531	„	27.	Read— <i>bhrātrā</i>
„ 536	„	3.	Read—Bhillama
„ „	„	4.	Read—(1191 A.D.)
„ „	„	10.	Read—lineage of Yadu and Viṣṇu
„ 544	„	12.	Read— <i>yāvad = dṛiṣya</i> ^o
„ 547	„	17.	Read— ^o <i>keshu = ekādaśa</i> ^o
„ 550	„	31.	Read— $1\frac{3}{8}$ Paṇa
„ 552	„	30.	Read— <i>Chakravartī</i>

Page 554	line	6.	Read— ^o sy = <i>āśvamedham</i>
„ 560	„	20.	Read— ^o nābha (Vishṇu)
„ „	„	28.	Read—Māgadha
„ 568	„	23.	Read— <i>kim</i> = <i>aparam</i> = <i>apani</i> ^o
„ 569	„	13.	Read— <i>janāḥ</i>
„ 571	„	17.	Read— <i>tikshṇ-ā</i> ^o
„ 572, note		32.	Read— <i>prathamam</i>
„ 575, line		36.	Read—four <i>Varnas</i>
„ „	last	line.	Read— <i>śilpin</i> —10
„ 576, line		24.	Read— ^o mbhor = <i>mm ūrdhni</i>
„ 580		13.	Read— <i>Dāhala</i>
„ „	„	20.	Read— ^o r = <i>Ddurvāso</i> ^o
„ 583	„	14.	Read— <i>Viśveśvara</i> ^o
„ 584	„	28.	Read— ^o g- <i>Yaju</i> ^o
„ 587	„	15.	Read— <i>Āndhreshu sthāna</i> ^o
„ „	„	24.	Read— <i>bhavatu</i>
„ 592	„	27.	Read— <i>Pūrṇimā</i> ^o
„ 594	„	4.	Read—(<i>jām</i>)
„ „	„	15.	Read— <i>vilam</i> ^o
„ 601, note		13.	Read— <i>bhāl-e</i> ^o
„ „	„	45.	<i>Add</i> —Hemāchala is Mt. Sumeru.
„ 603, line		2.	Read—The Far South. <i>Add</i> —(from the Seventh to the Eleventh Century A.D.)
„ 607	„	6.	Read— ^o kramet = <i>sa</i>
„ 608, lines		2-3.	<i>Add</i> —Kālahasti, North Arcot District, Tamil Nadu.
„ „	line	14.	Read— ^o Muṇḍarāshṭra
„ „	„	16.	Read— ^o śri.
„ 610	„	12.	Read— ^o śāsanasya = <i>āśya</i>
„ 611, note		10.	Read— <i>Uruvupalli</i>
„ „	„	24, line 1.	Read—words
„ 612	„	33.	Read—His son's son
„ „	last	line.	Read—[His son] was
„ 617, line		20.	Read— <i>tasmai</i>
„ 618, note		18.	<i>Add</i> —The author of the <i>prasasti</i> forgot to mention the name of Mahendrarman II as the son of Narasimha I and father of Parameśvara I and used, as an afterthought, the expression

- putra-sūnu* but not at the proper place.
- Page 620, line 4. Read—(985-1014 A.D.).
- „ 621, lines 5 & 9. Read—Gaṇḍarāditya.
- „ „ line 14. Read—Pattanakkur°
- „ „ „ 28. Read—Aṭikal
- „ 628 „ 25. Read—°y-ādhipati°
- „ 633, lines 1 & 3. Read—Tañjāvūr
- „ 634, line 25. Read—tirthas
- „ 637 „ 18. Read—°uḍaiyār
- „ 638 „ 13. Read—°k-ālāṅkṛita
- „ 643 „ 15. Omit—*ttvā* and read—*tv = āmṛita* at the beginning of next line.
- „ „ „ 25. Read—*pratikṛitir = bhū°*
- „ 647. Add—(from the Eleventh to the Eighteenth Century A.D.)
- „ 650, line 25. Read—*zarab*
- „ 652 „ 4. Read—(1203-06 A.D.).
- „ 658, note 1, line 2. Read—size .65''
- „ 661, line 2. Read—(1246-66 A.D.)
- „ 668 „ 13. Read—*Ghāzi*²
- „ 669, note 9, line 4. Read—Jaitādāsa
- „ 674 line 4. Read—No. 889¹
- „ 677 „ 3. Read—(1666 A.D.)
- „ „ „ 8. Read—Sāhistā Khān
- „ „ „ 22. Read—(B*)*ādsāhā°*
- „ 678, note 1, line 4. Read—*ashṭānavatitam-ottara*
- „ 680, line 4. Read—[Hijri] year 880
- „ „ „ 10. Read—*Allah*
- „ „ „ 15. Read—*muzaffar*
- „ „ note 1, line 1. Read—Saifuddin
- „ „ „ „ 2. Read—895 A. H.
- „ 681, line 3. Read—Saifuddin
- „ 682 „ 12. Read—*muzaffar*
- „ 685. Add—(from the Seventh to the Fourteenth Century A.D.).
- „ 688 „ 12. Read—*subh-āmbha°*

Kailān Copper-plate Inscription of Sridhāranarāta (c. 665-75 A.D.)
Regnal Year 8; Obverse—pp. 37-38.

PLATE II

Kailān Copper-plate Inscription of Śiḍhāraṇarāta (c. 665-75 A.D.)
Rajapal Year 8: Reverse—pp. 38-40.

Handwritten text in Devanagari script, likely a copper-plate inscription. The text is arranged in approximately 15 horizontal lines. Due to the high contrast and graininess of the image, the individual characters are difficult to decipher. The script appears to be a form of classical or medieval Indian writing.

Mehār Copper-plate Inscription of Dāmodara, Śaka 1156, Regnal year 4 (1234 A.D.)
Reverse—pp. 143-44.

PLATE XIV

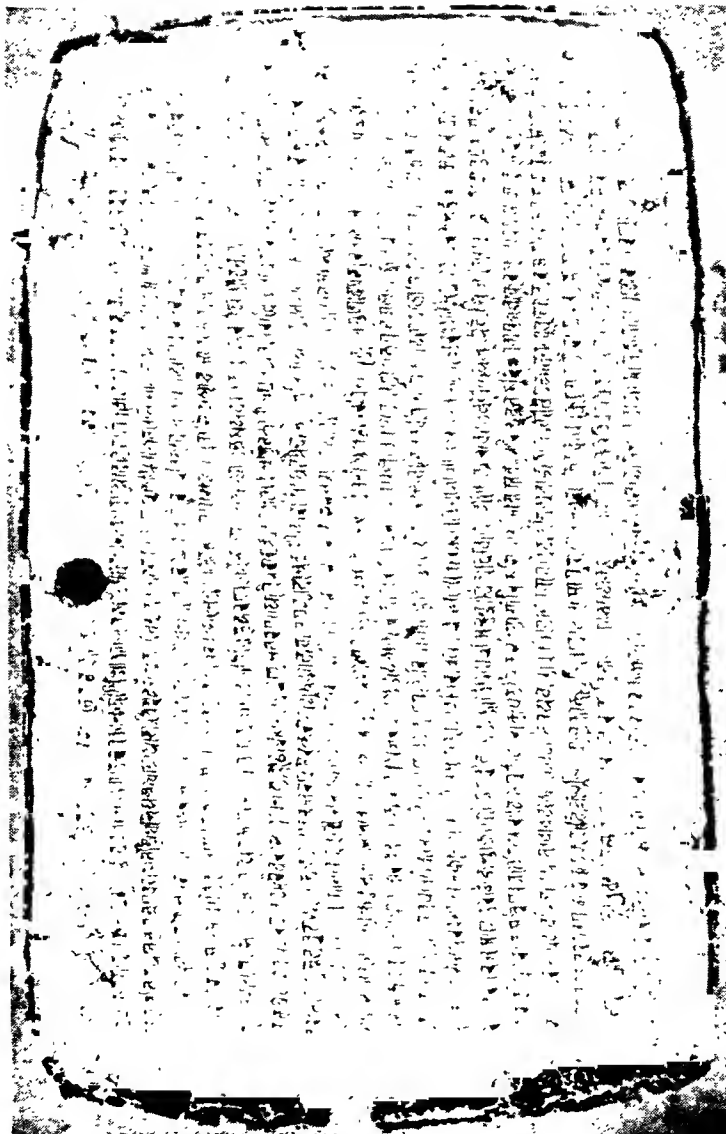
Handwritten text in the Nagari script, arranged in approximately 15 horizontal lines. The text is densely packed and appears to be a historical record or inscription. A circular hole is present in the upper right quadrant of the text area, likely from a binding or punch. The script is a form of the Nagari script used in the 11th-12th centuries in the region of Karnataka, India.

[The text in this section is extremely faint and largely illegible due to the quality of the scan. It appears to be a Sanskrit inscription, likely the Gwalior Stone Inscription mentioned in the caption below. The text is arranged in approximately 10 horizontal lines across the width of the page.]

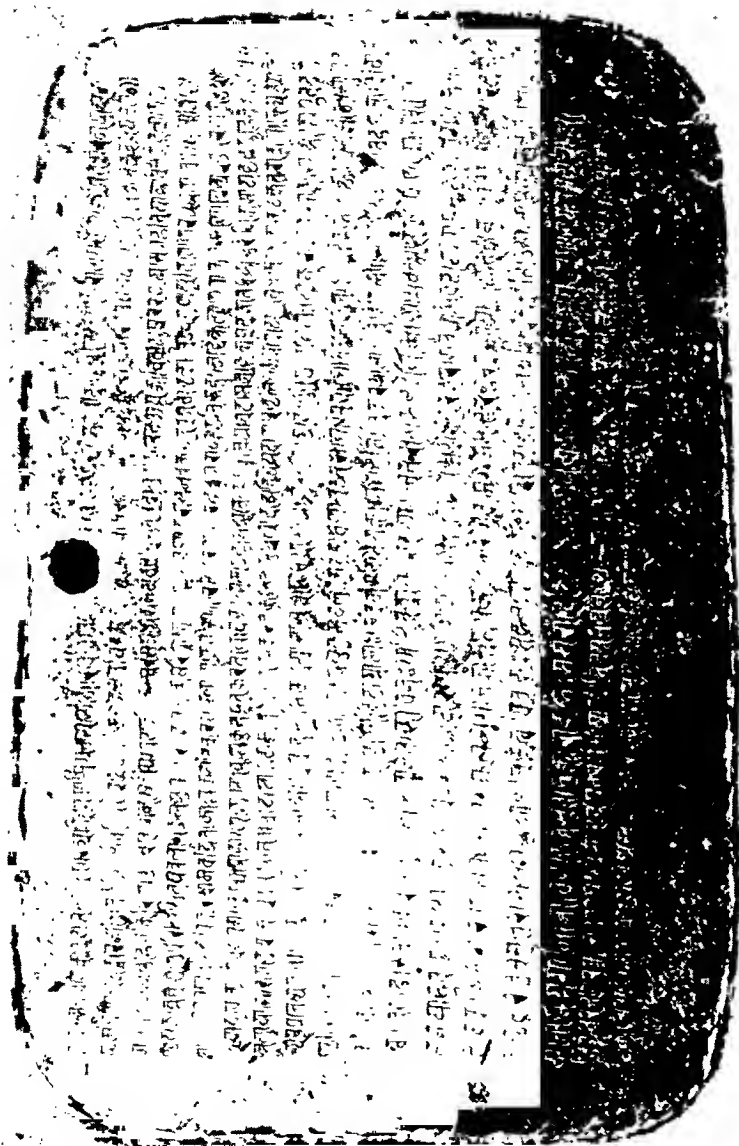
अनन्तर... (The main body of the inscription contains several lines of highly degraded and mostly illegible text in Devanagari script. The characters are faint and difficult to decipher accurately.)

Khajurāho Stone Inscription of Dhaṅga, of the time of Vināyaka-pāla. [Vikrama] year 1011 (954 A.D.)—pp. 259-66.

PLATE XX

Chandrāvati Copper-plate Inscription of Chandradeva
[Vikrama] year 1150 (1093 A.D.); Plate I—pp. 274-76.

Chandrāvati Copper-plate Inscription of Chandradeva
[Vikrama] year 1150 (1093 A.D.); Plate II—pp. 276-78.

PLATE XXVI

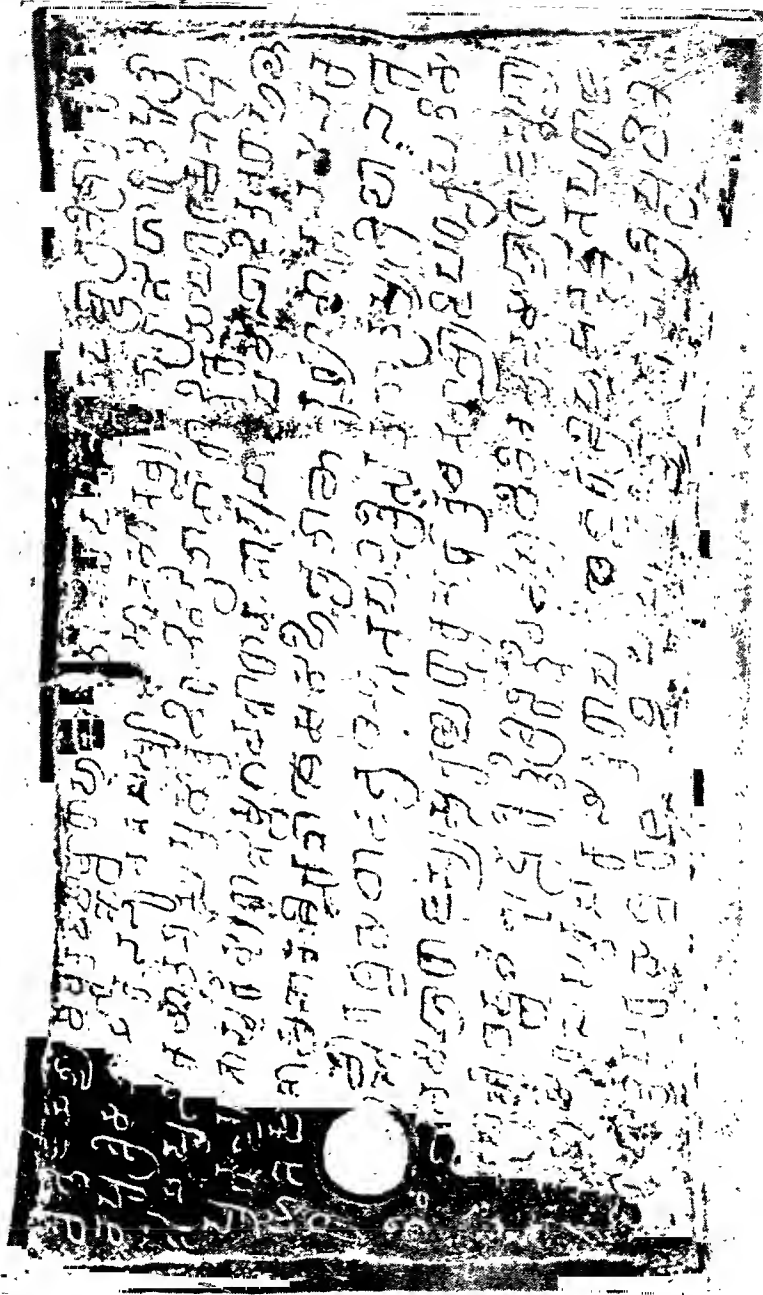
Rājim Copper-plate Inscription of Tivara
(c. 580-95 A.D.); Seal—p. 307.

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ २ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ३ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ४ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ५ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ६ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ७ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ८ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ९ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १० ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ११ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १२ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १३ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १४ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १५ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १६ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १७ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १८ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १९ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ २० ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ २१ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ २२ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ २३ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ २४ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ २५ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ २६ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ २७ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ २८ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ २९ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ३० ॥

Sarkhane Copper-plate Inscription of Ratna II, [Kalachuri] year 880 (1128 A.D.) : Plate II -pp. 352-54.

1. ... 2. ... 3. ... 4. ... 5. ... 6. ... 7. ... 8. ... 9. ... 10. ... 11. ... 12. ... 13. ... 14. ... 15. ... 16. ... 17. ... 18. ... 19. ... 20. ... 21. ... 22. ... 23. ... 24. ... 25. ... 26. ... 27. ... 28. ... 29. ... 30. ... 31. ... 32. ... 33. ... 34. ... 35. ... 36. ... 37. ... 38. ... 39. ... 40. ... 41. ... 42. ... 43. ... 44. ... 45. ... 46. ... 47. ... 48. ... 49. ... 50. ... 51. ... 52. ... 53. ... 54. ... 55. ... 56. ... 57. ... 58. ... 59. ... 60. ... 61. ... 62. ... 63. ... 64. ... 65. ... 66. ... 67. ... 68. ... 69. ... 70. ... 71. ... 72. ... 73. ... 74. ... 75. ... 76. ... 77. ... 78. ... 79. ... 80. ... 81. ... 82. ... 83. ... 84. ... 85. ... 86. ... 87. ... 88. ... 89. ... 90. ... 91. ... 92. ... 93. ... 94. ... 95. ... 96. ... 97. ... 98. ... 99. ... 100. ...

Copper-plate Inscription of Vishnushena, [Vikrama] Śaṅkhat 649 (592 A.D.), with an Endorsement of Avanti, [Kalachuri] year 357 (605 A.D.); Plate I—pp 373-74.

Vakkatevi Copper-plate Inscription of Kirtivarman II, Saka year 679 (757 A.D.); Plate I—p. 452.

PLATE XXXIX

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥
 श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥
 श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥
 श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥
 श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥
 श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥
 श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥
 श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥
 श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥
 श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

Vakkaleri Copper-plate Inscription of Kirtivarman II, Saka year 679 (757 A.D.); Plate IV A—p. 454.

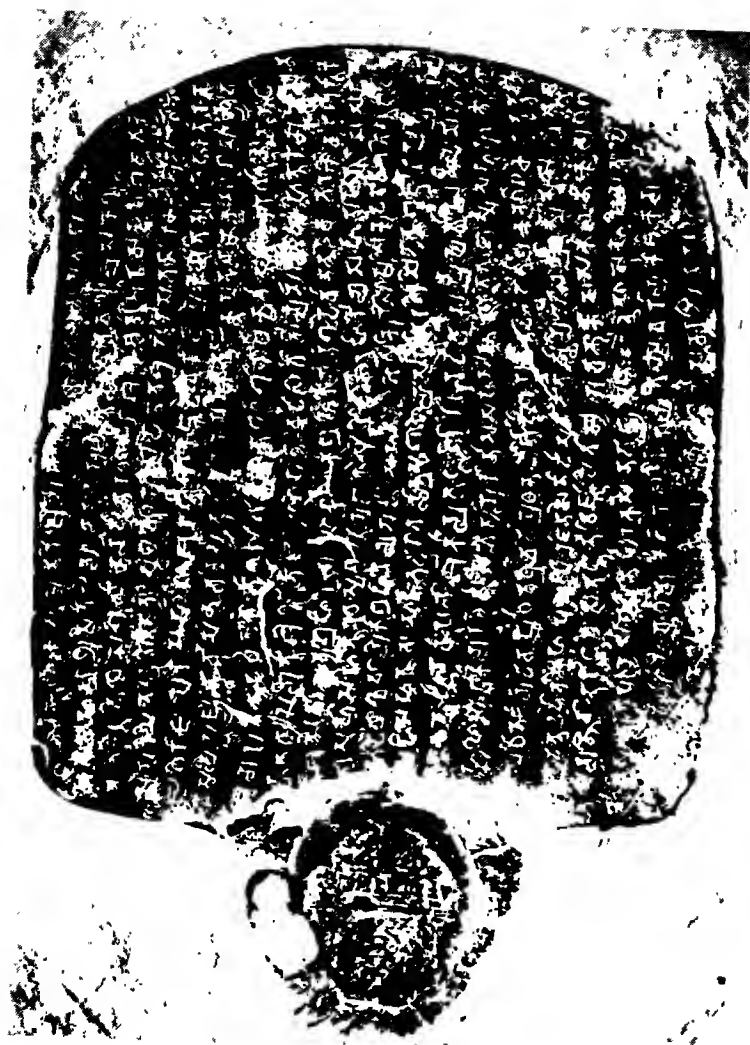
PLATE NLI

Handwritten text in an ancient script, likely Grantha or Tamil, inscribed on a copper plate. The text is arranged in approximately 12 horizontal lines. A prominent circular hole is visible on the left side of the plate, which is a characteristic feature of ancient inscriptions used for binding into palm-leaf manuscripts. The script is densely packed and shows signs of age and wear.

Vakkaleri Copper-plate Inscription of Kirtivarman II, Saka year 679 (757 A. D.); Plate V—p. 455.

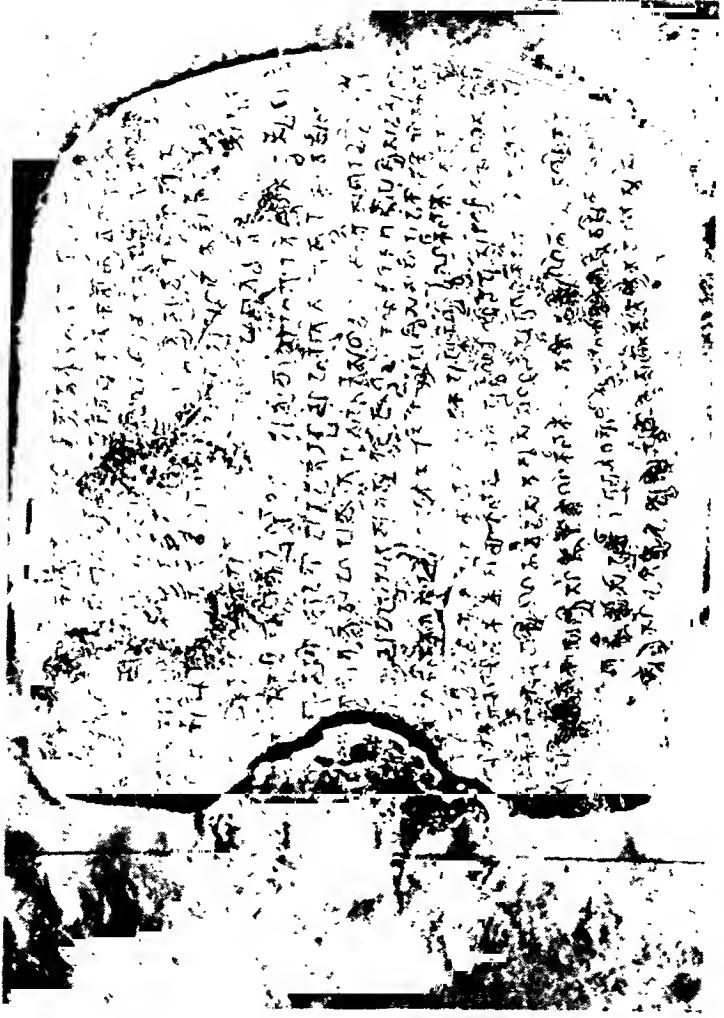

PLATE XLVI

Egrā Copper-plate Inscription of the time of Šasānka (c. 600-25 A.D.); Obverse—pp. 727-29.

PLATE XLVII

Egrā Copper-plate Inscription of the time of Sasānka (c. 600-25 A.D.) ; Reverse—pp. 729-30.

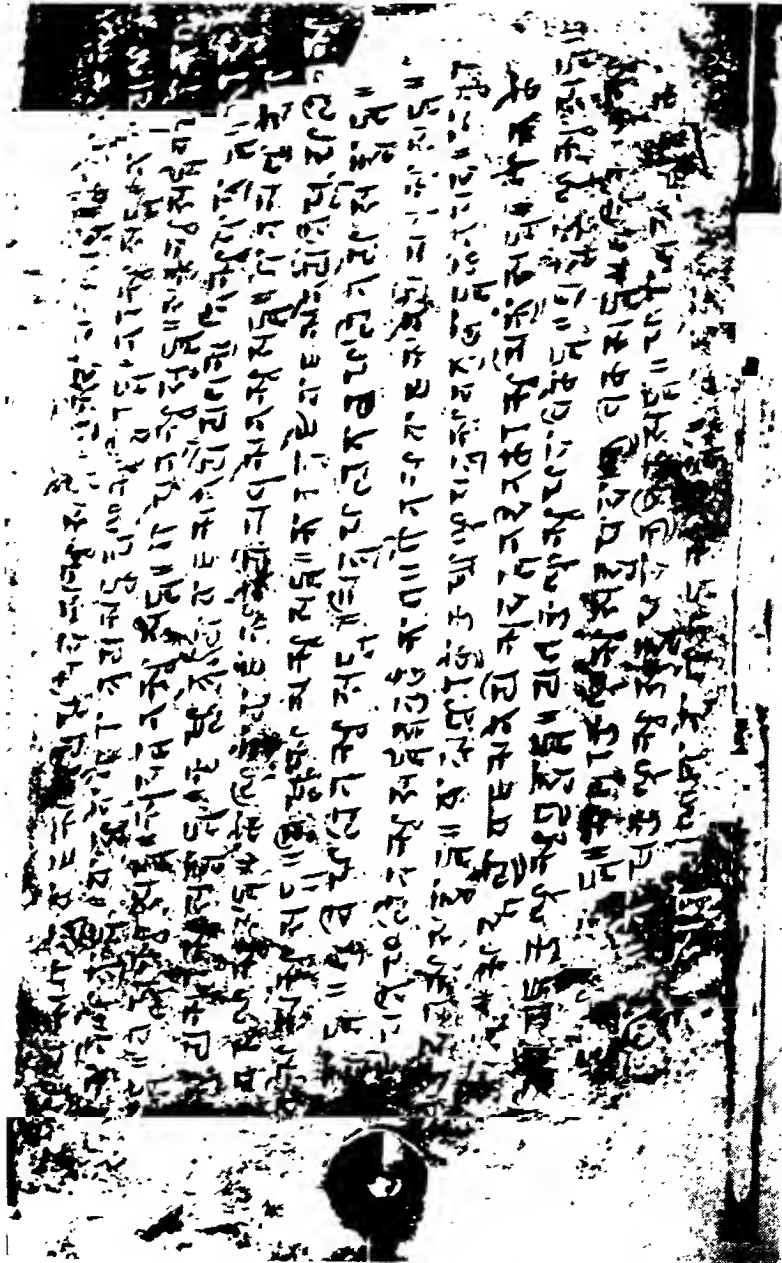
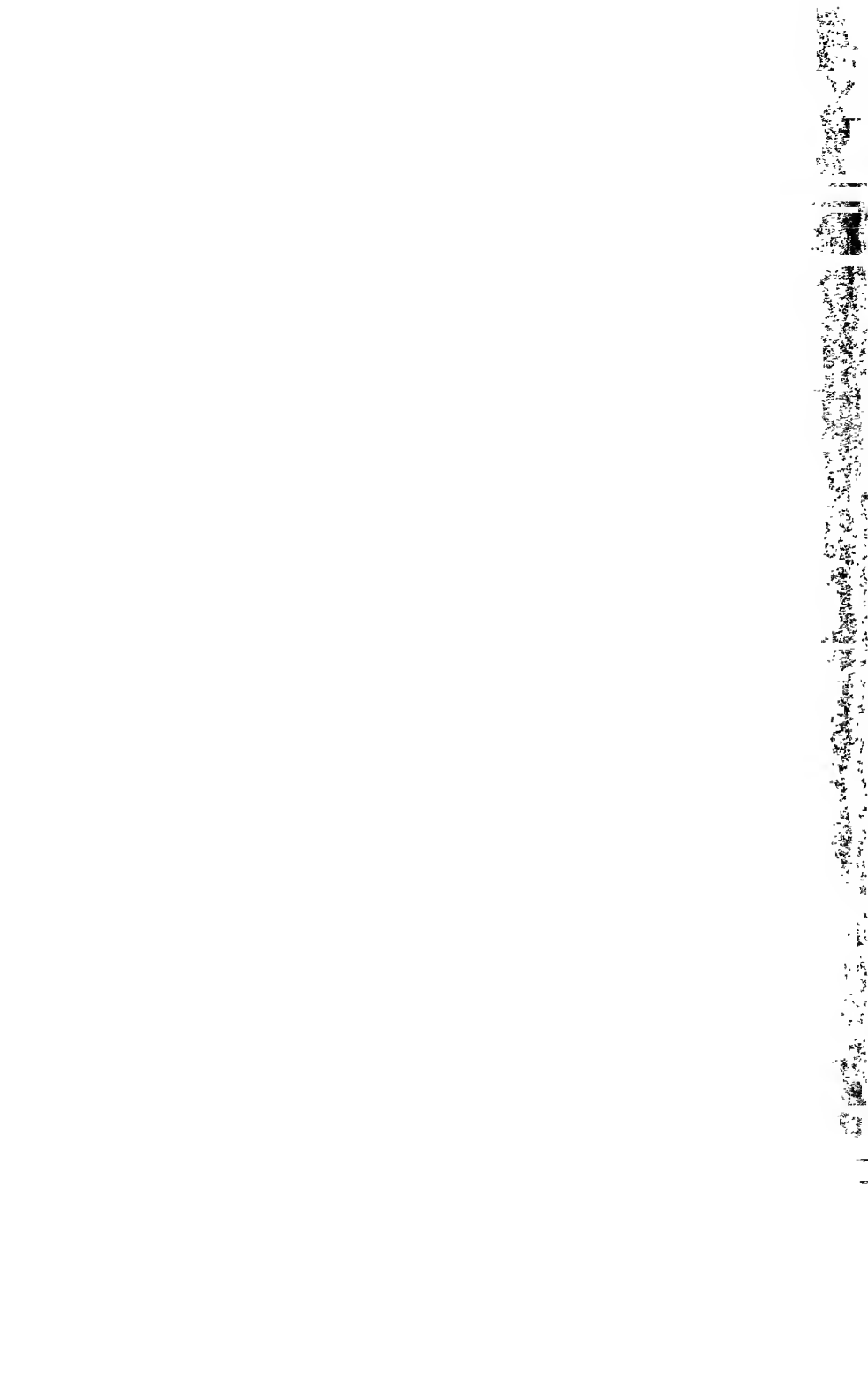

PLATE LVII

Handwritten text in an ancient script, likely Brahmi or similar, inscribed on a dark, rectangular copper plate. The text is arranged in approximately 12 horizontal lines. A circular hole is visible near the top center of the plate, used for binding or mounting. The script is finely etched into the surface of the metal.

Nidhanpur Copper-plate Inscription of Bhaskaravarman (c. 600-50 A.D.); Plate VII—pp. 742-43.

Central Archaeological Library,

NEW DELHI.

70400

Call No. R^{417.1}
 sir

Author—Sircar, Dines
Chandra ed.

Select inscriptions
Title-bearing on Indian *Vol. II*
history and Civilization

<u>Borrower No.</u>	<u>Date of Issue</u>	<u>Date of Return</u>
---------------------	----------------------	-----------------------